Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

BOLDOG ÚJ ESZTENDŐT KÍVÁNUNK KEDVES OLVASÓINKNAK!

1973/1

zovjet
ärt-
s kormány-
üldöttség
azánkban

Magyar
ocialista Munkáspárt
ézponti Bizottságának
a Magyar
épköztársaság
Minisztertanácsának
eghívására
vember 27-től
cember 1-ig
ivatalos baráti
ogatáson
agyarországon
tózkodott
Szovjetunió párt-
kormányküldöttsége
I. Brezsnyevnek,
SZKP Központi
ottsága
itkárának
tetésével.
amos helyre
atogattak,
a látogatás
menyeiről készült
bek közül
tatunk be néhányat

CSEPEL: Brezsnyev elvtárs nagygyűlésen találkozott Budapest munkáskollektiváinak küldötteivel

(MTI fotó – Vigovszki

PARLAMENT: Brezsnyev elvtárs átadta a Lenin-rendet Kádár elvtársnak

(MTI fotó – Szebellédy

FERIHEGY:

A budapestiek búcsúztatták a szovjet párt- és kormányküldöttséget

(MTI fotó – Szebellédy)

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XVIII. ÉVFOLYAM, 1973. JANUÁR

1

TARTALOM:

Párdi Imre: A gazdasági fejlődés hosszú távú tervezése (3)
Grósz Károly: A tények erejével (11)
Király András: A centenáriumi mozgalom kibontakozásáért (16)

A VEZETŐ SZERVEK MUNKÁJÁBÓL

A párt összetétele és a tagfelvétel (23)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Andrikó Miklós: Fő feladat: a gazdasági hatékonyság növelése (27)
Nemeslaki Tivadar: A vállalat alkotmánya: a kollektív szerződés (32)
Buda István: A következetesebb jövedelempolitikáért (37)
Maróti Imre: A politikai vitakörök első tapasztalatai (41)
Dr. Orbán Sándor: A pártszervezetek és a termelőszövetkezeti döntőbizottságok (44)
M. I.: A községi tanácsok pártirányításának gyakorlata (50)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Zrinszky László: Nevelőmunka a pártpropagandában (55)
Földi Gyula: A pártiskolai hallgatók alapszervezete (56)
Csató József: Pártoktatás a kapuvári húsüzemben (59)
Takács Györgyné dr.: Pártmunka és pszichológia (62)

A KOMMUNISTA MAGATARTÁSRÓL

Herczeg Károly: Vezetői magatartás – politikai állásfoglalás (64)

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

A beszámoló taggyűlések előkészítéséhez
Somogyi Imre: Az irányító pártszervek minősítő munkája (70)

Alakszai László: A kommunisták kezdeményezése a Gagarin Hőerőműben (74)
Horváth István: Sokoldalú egyéni értékelést (76)
Varga József: A járási intézkedési terv alapján (78)
Asbóth László: Politikai eszközökkel – konkrét segítséget (79)
Arató András–Piszter István: A párt legkisebb szervezeti egységének munkájáról (82)
Zengő Mihály: A pártfolyóiratok hasznosítása (87)
Dr. Péter Szigfrid: Kommunisták az ifjúságpolitikai határozat végrehajtásáért (89)
Kulcsár János: A becsület fél évszázada (92)

EZT OLVASTUK

Zsuffa Ervin: A termelőszövetkezetek kiegészítő tevékenységének továbbfejlesztése **(Dr. Sipos János)** (93)
Fontosabb cikkek jegyzéke (95)

A borítón: **Habony Ernő** öntőmunkás, a Salgótarjáni Kohászati Üzemek törzsgárdájának tagja (MTI fotó – Kulcsár)

PARTÉLET

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Felelős szerkesztő: Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest V., Széchenyi rakpart 19. – Telefon: 111–400, 311–321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó. Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révai u. 16. Telefon: 116–660
Előfizetési díj egész évre 36,– Ft, fél évre 18,– Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Könyvkiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (pénzforgalmi jelzőszám: 215–11 529), a Posta Központi Hírlapirodánál (Budapest V., József nádor tér 1) és bármely postahivatalnál közvetlenül vagy átutalással a KHI MNB 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámra
Terjeszti a Magyar Posta

73.2559/2-01 – Nyomatott a Zrínyi Nyomda RO–72-es ofszet rotációs gépén, Budapest
Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató

PÁRDI IMRE
az Országos Tervhivatal elnöke:

A gazdasági fejlődés hosszú távú tervezése

A növekvő társadalmi és műszaki-technikai feladatok, továbbá az éves és ötéves tervezés széles körű tervezési tapasztalatai időszerűvé tették, hogy tervgazdálkodásunk rendszerét hosszú távú tervezéssel gazdagítsuk. Mindezideig — a Szovjetunió világhírű villamosítási tervét, a GOELRO-t és egy-két későbbi kezdeményezést kivéve — a szocialista országokban csupán egyes kiemelkedő fontosságú részterületeken (energetika, közlekedés, lakásépítés stb.) került sor hosszú távú tervek kidolgozására. A legutóbbi években minden KGST-országban megértek a feltételek ahhoz, hogy ötéves terveik mellett hosszabb időtávú (15—20 éves) népgazdaságfejlesztési tervező munkát kezdjenek. A szocialista gazdasági integráció komplex programja megteremtette a feltételét annak, hogy ezt a munkát az országok egymás tapasztalatait hasznosítva és főbb vonásaiban összehangolva végezzék.

A távlati terv feladatai

A hosszú távú tervezés célja, hogy felmérje azokat a tényezőket, amelyek hosszabb távon befolyásolják a társadalmi-gazdasági fejlődést, és azokat a követelményeket, amelyek az általános politikai és társadalmi célkitűzésekből adódnak. Ezek figyelembevételével határozhatók meg a gazdaságfejlesztés strukturális változásai, az egyes területek gazdaságfejlesztési feladatai és a megvalósítást segítő eszközök. A hosszú távú terv tehát egyrészt megfelelő alapot szolgáltat a központi irányítás számára az időszerű döntésekhez (pl. hosszú átfutású energetikai, közlekedési stb. beruházások, hosszabb távú nemzetközi együttműködési megállapodások stb.), másrészt komplex távlati szemléletet ad az ötéves gazdaságfejlesztési tervek elkészítéséhez.

A hosszú távú tervezésben számításba vesszük a tervezésnek mindazon elveit, amelyeket a szocialista országok tervgazdaságai alkalmaznak, de témáit, problémaköreit és e munka módszereit, szervezeti kereteit illetően, a hosszú távú tervezés sokban eltér az ötéves és éves tervezéstől. Hosszú távra ugyanis a legtöbb alapvető gazdasági folyamatnál több bizonytalansági tényezővel

kell számolni, mint rövidebb időtáv esetében. Ennek megfelelően a tervezésben lényegesen nagyobb szerepet kapnak a különböző prognózisok, hipotézisek.

Különbséget jelent az is, hogy sok olyan tényező, amely a rövidebb távú tervezés számára egyértelműen meghatározott (pl. a kiépült termelőkapacitások, vagy a népesség és a gazdaság területenkénti és településtípusonkénti megoszlása stb.), a hosszú távú tervezésben befolyásolható és kívánatos irányban változtatható tényezőként kezelhető (pl. megfelelő népesedéspolitikai intézkedésekkel, tudatos területfejlesztési és urbanizációs politika érvényesítésével stb.). A tervezés tehát a rövid távú tervezéssel szemben egy sor új lehetőséggel gazdagodik.

A hosszú távú tervezés felismert sajátosságainak figyelembevételével a munkát úgy szerveztük meg, hogy az ne legyen kizárólag a tervező szervek szakmai apparátusának belső ügye. A munkában részt vettek — jórészt az Országos Tervhivatal mellett szervezett tervező bizottságokon keresztül — a társadalmi szervezetek képviselői, tudósok, kutatók, különböző területen dolgozó gazdasági szakemberek. Tudatosan törekszünk arra, hogy a hosszú távú tervezés részeredményeiről folyamatosan tájékoztassuk a társadalom szélesebb rétegeit is.

A hosszú távú tervezést a IV. ötéves terv kidolgozásával egyidejűleg kezdtük meg. Első lépése az elmúlt két évtized társadalmi-gazdasági fejlődésének, fő tendenciáinak elemzése volt. Ez egységes értékelést és megfelelő kiinduló alapot adott az elkövetkező időszak tervező munkájához. Ezt követően — több száz tanulmány és elemzés alapján — számos variációban készültek javaslatok a népgazdaság fontos részterületeire. A múlt évben az Országos Tervhivatalban sokrétű munka folyt — az ágazati (rész) koncepciójavaslatok és egyéb rendelkezésre álló vizsgálatok (prognózisok) alapulvételével, a népgazdaság hosszú távú fejlesztési irányainak meghatározására. Ez a munka eredménnyel járt már az eddigiekben is, amit elsősorban a hosszú átfutású gazdaságpolitikai döntések meghozatalánál és a nemzetközi együttműködés formálásánál érzékelhettünk.

Gazdaságunk a jövőben a jelenleginél nagyobb mértékben kapcsolódik a világgazdaság és mindenekelőtt a szocialista országok közössége, a KGST fejlődéséhez a gazdaság és a fogyasztópiac kis mérete, a szűkös erőforrások, a tranzithelyzet stb. miatt. Az eddigi tervező munka ismételten igazolta azt a korábban is felismert tényt, hogy alapvető fejlesztési céljaink biztonsággal csak a baráti országok hosszú távú elgondolásaival és céljaival való egyeztetés alapján határozhatók meg. Ehhez kedvező feltételt biztosít a KGST nemrég elfogadott határozata, mely szerint a távlati tervet minden tagországban az 1976—1990-es időszakra fogják kidolgozni.

A távlati fejlődés változó feladatai és feltételei

A felszabadulást követő két évtized alatt elért dinamikus gazdasági fejlődés megteremtette a szocializmus alapjainak lerakásához szükséges gazdasági feltételeket. Ennek az időszaknak alapvető gazdaságfejlesztési feladata és eredménye a nagyipari termelés széles körű kiépítése, a szocialista iparosítás megvalósítása, másrészt a mezőgazdaság szocialista nagyüzemi átszervezésével kapcsolatos gazdasági feladatok megoldása. A dinamikus gazdasági fejlődésre alapozva biztosítottuk a teljes foglalkoztatottságot, emeltük a lakosság fogyasztását, javítottuk életkörülményeit. Lényegesen mérsékeltük a lakosság különböző rétegei között a jövedelmi, fogyasztási színvonalkülönbségeket. Ezeket a történelmi jelentőségű eredményeket azonban viszonylag magas ráfordításokkal

értük el. Ennek következtében a termelés hatékonysága lassabban fejlődött, mint a gazdaság szerkezetének átalakulása, a növekedés érdekében a felhalmozás előnyben részesült a fenntartással, a közvetlen termelés pedig az ezt kiszolgáló és egyes nem termelő ágak fejlesztésével szemben.

Az előttünk álló hosszabb időszak gazdaságfejlesztési programját társadalmunk fejlődésének általános politikai célja: a fejlett szocialista társadalom felépítése határozza meg. Ez megkívánja a szocialista demokrácia továbbfejlesztését, az életszínvonal és az életkörülmények rendszeres javítását, kapcsolataink további erősítését a szocialista országok közösségével, ezen belül mindenekelőtt a KGST-országokkal.

Ezekből a politikai-társadalmi célokból kiindulva kell a hosszú távú tervnek előirányoznia a termelőerők fejlesztését és e fejlesztés eszközeit, módszereit. A fő feladat: elérni, hogy *a jövőben a társadalmi termelés hatékonyságának szüntelen javulása váljék a gazdasági növekedés fő tényezőjévé.* A termelőerők fejlesztése tekintetében fő feladat: a termelés technikájának, szervezésének és szerkezetének — a világgazdasági követelmények szerinti — korszerűsítése, és ezzel összhangban a dolgozók sokoldalú képzése. Ehhez kapcsolódó feladat a népesség életfeltételeit és a termelés hatékonyságát jelentősen befolyásoló infrastruktúra fejlesztésének meggyorsítása és a településhálózat korszerűsítése.

A tervezés feltárta, hogy a fenti feladatokat gazdasági fejlődésünk fontos tényezőiben és feltételeiben bekövetkező változások mellett kell megoldani. Ezek között a leglényegesebbek a következők:

a) *A gazdasági növekedést nem alapozhatjuk a társadalmi munkaidő-alap növelésére, csak a munka termelékenységének emelésére.* Amíg az elmúlt két évtizedben a foglalkoztatottak száma kereken 800 000 fővel nőtt, addig a következő 15 év alatt — számításaink szerint — a létszámnövekedés alig haladja meg a 400 000 főt. Ha figyelembe vesszük azt is, hogy szerény mértékben tovább csökkentjük a törvényes munkaidőt, akkor a társadalmi munkaidőalap (tehát a népgazdaságban ledolgozott munkaórák száma) a tervidőszak végére lényegében a jelenlegi színvonalon marad. Mindemellett reális azzal számolni, hogy a mezőgazdaságban a korábbinál kisebb mértékben csökken majd a foglalkoztatottak száma, míg a szolgáltató ágazatokban (oktatás, egészségügy, közlekedés, vízgazdálkodás, kereskedelem) további létszám-növelés válik szükségessé.

Az ipari létszám tehát csak kismértékben változhat. Ezért az iparban a gazdasági növekedés jelenlegi ütemének fenntartásához tartósan legalább évi 6,0—6,5 százalékkal kell emelni a munka termelékenységét, ami az eddiginél évi 2—3 százalékkal gyorsabb. Ebben kedvező tényező lesz, hogy a dolgozók iskolázottsága és szakképzettsége jelentősen emelkedik. Az elkövetkező 15 évben például a munkából kikerülő dolgozók pótlásának és a foglalkoztatottak létszámnövekedésének 95 százalékát az elsőízben munkába lépő fiatalok adják. (Korábban ez az arány 60—80 százalék között mozgott.)

b) *Az ország energia- és nyersanyagforrásai — természeti és gazdasági okok miatt — a jövőben csökkenő szerepet töltenek be a szükségletek kielégítésében.* Energia- és nyersanyagszükségletünket fokozódó mértékben kell külföldről kielégíteni. Míg például 1970-ben energiahordozó-szükségletünk 63 százalékát fedezték a hazai források, ez az arány 1985-re kb. 32—35 százalékra csökken.

Számolni kell azzal is, hogy egyes nyersanyagok és energiahordozók beszerzésének költsége emelkedik. Politikai és gazdasági szempontból a jövőben is az az érdekünk, hogy nyersanyagimport-szükségletünk minél nagyobb hányadát a szocialista országokkal folytatott együttműködés keretében elégítsük

ki. Mindez felhívja a figyelmet arra, hogy a termelésfejlesztési koncepciók kidolgozásánál fokozottan kell törekednünk a termelés és a termelési technológia energia- és anyagtakarékos irányzatainak erősítésére. Fokozott figyelmet kell szentelni a víz mint „nyersanyag" biztosítására. A gyorsan növekvő vízszükségletet csak jelentős költségekkel és körültekintő komplex vízgazdálkodási tevékenységgel lehet kielégíteni. A vízvédelmi és vízgazdálkodási intézkedések összehangolása a nemzetközi együttműködés növekvő jelentőségű területe lesz.

c) *Az ország földrajzi fekvése* (kelet—nyugat és észak—dél közötti elhelyezkedése) *a jövőben is kedvező feltételeket teremt* a nemzetközi turizmus, valamint a nemzetközi tranzitszállítások növelésére. A szükséges feltételek (úthálózat, szálloda, járulékos létesítmények stb.) fokozatos megteremtését a távlati tervezés szerves részének tekintjük.

d) *Növekszik a világgazdaságba való bekapcsolódásunk jelentősége gazdaságunk fejlesztésében.* A világgazdaságban várható főbb tendenciák közül különösen az alábbiak lényegesek jövőbeni fejlődésünk szempontjából:

A termelőerők az egész világon gyorsan fejlődnek. Tovább folyik a *külkereskedelem iparosodása:* a nemzetközi kereskedelem egyre növekvő része az ipari termékek cseréjéből áll; mindinkább tért hódít az iparon belüli munkamegosztás, mely nemcsak a végtermékek alapján történő specializáció, hanem az egymást követő termelési fázisokban felhasznált anyagok, féltermékek, részegységek gyártásának kooperációja útján is kölcsönös előnyöket biztosít a munkamegosztásban résztvevők számára. A kooperáció egyre inkább kiterjed a kutatásra, a gyártmányfejlesztésre, a technológiai fejlesztésre, a licencek és know-how-ok (technológiák) átadására, közös vállalatok és szervezetek létrehozására.

A szocialista tábor gazdasági ereje és politikai befolyása évről évre növekszik. A szocialista világrendszeren belül továbbra is a Szovjetunió fejlődése lesz a meghatározó. A Szovjetunió gazdasága, a gyors technikai-műszaki fejlődés alapján további területeken kerül a világ élvonalába. Ez kedvező feltételeket teremt a mi számunkra is a magas színvonalú technika széles körű hazai elterjesztéséhez.

Úgy véljük, reálisan számolhatunk azzal, hogy javulni fognak a kelet—nyugati gazdasági kapcsolatok, ami lehetővé teszi, hogy a realitások figyelembevételével és a kölcsönös előnyök teljesebb érvényesítésével fejlődjenek gazdasági kapcsolataink a tőkésországokkal is. A fejlődő országok harca gazdasági és politikai függetlenségükért tovább erősödik. Nemzeti gazdaságuk fejlődése fokozódó mértékben teremti meg gazdasági kapcsolataink további erősítésének feltételeit.

Gazdasági fejlődésünk fő irányai

Az előzőekben vázolt prognózisok mutatják, hogy gazdasági fejlődésünk fontos feltételei a korábbiakhoz képest változnak (munkaerő, nyersanyag stb.) Egyes feltételek változása — a hatásukat ellensúlyozó intézkedések nélkül — a jelenlegihez képest mérsékelné gazdasági fejlődésünket. Más feltételek (pl. külgazdaság) kedvező alakulása ugyanakkor gyorsíthatja a gazdasági növekedést. A jövő szempontjából nagy jelentősége van annak, hogyan alkalmazkodunk e változó körülményekhez. Mindezekből az is következik, hogy a távlati termelésfejlesztés és a nemzetközi együttműködési politika kidolgozása, tervezése csak szerves egységben történhet. A termelés szerkezeti változásának végső soron arra kell irányulnia, hogy elősegítse versenyképességünk növekedését, a munkaerő fokozatos felszabadítását, az anyag- és eszközigényesség csökkenését.

A külkereskedelmi szerkezet változása — a versenyképes termékek növelésének irányába — elsősorban azért jelentős, mert hazánk kis belső piaccal rendelkező ország és nemzeti jövedelmét egyre fokozódó mértékben realizálja a külső piacokon. Külkereskedelmi forgalmunk szerkezetének változása tehát egyik alapvető forrása lehet a gazdaságosabb termékszerkezet kialakulásának.

A) A TERMELÉS FEJLESZTÉSÉNEK FŐ IRÁNYAI

A termelés fejlesztésének fő irányait részben a gazdaság magasabb fejlettségi szintje felé haladó országok általános tapasztalata, a gazdaságnövekedés egyes tényezőiben bekövetkezett változások és a nemzetközi együttműködés várható fejlődése alapján lehet meghatározni.

A gazdasági fejlődés általános irányzatainál számolni lehet azzal, hogy a magasabb fejlettségi szint felé haladva gazdaságunk szerkezeti változásai továbbra is egybeesnek az elmúlt időszak és a nemzetközi fejlődés hasonló folyamataival. Az elmúlt időszakra az volt jellemző, hogy az ipar és az építőipar együttes részesedése a bruttó hazai termelésből az 1950. évi 31 százalékról 1970-re 52 százalékra nőtt, miközben a mezőgazdaság részesedése 37 százalékról 17 százalékra csökkent. A következő időszakban is számolni lehet tehát az ipar és az építőipar növekvő részesedésével és a mezőgazdaság csökkenő részarányával az anyagi termelésből.

A változó gazdasági feltételek mindenekelőtt a hatékonyság fokozódó jelentőségére hívják fel a figyelmet. E követelményt már a IV. ötéves terv is a gazdasági munka fő célkitűzéseként jelölte meg. Az új elem, amit az eddigi hosszú távú tervező munka feltárt, az, hogy e követelmény megvalósításához az eddiginél nagyobb erőfeszítések szükségesek, mivel egész gazdasági fejlődésünk meghatározó tényezője a hatékonyság javulásának gyorsasága, „sebessége" lesz.

A nemzetközi munkamegosztás jelentősége elsősorban azért fokozódik, mert korlátozott erőforrásaink (munkaerő, állóeszközök, nyersanyagok) mellett nem lehet elég erőnk a gazdaság valamennyi területén kutatásra, fejlesztésre, a termelés növelésére. Az együttműködésben rejlő lehetőségek jobb feltárásával arra kell törekedni, hogy külkereskedelmi szerkezetünk változása egyes területeken állóeszköz- és munkaerőmegtakarítást eredményezzen, s az itt felszabaduló erőforrásokat más területek erőteljes fejlesztésére fordítsuk.

A következő évtizedekben még nagyobb jelentősége lesz a IV. ötéves tervben megkezdett és szorgalmazott *szelektívebb termelés* fejlesztésének. E szelektív fejlesztési politikának ki kell terjednie az anyagi termelés valamennyi ágazata termékstruktúrájára és ágazati szerkezetére. Ezt az irányvonalat érvényesíteni kell mind a meglevő, mind az újra elosztásra kerülő erőforrások (állóalapok, munkaerő) felhasználásánál. Az iparon belül ez elsősorban a gépiparban és a vegyiparban fokozza a követelményeket és — a már eddig megismert nemzetközi együttműködési feltételek alapján — növeli a lehetőségeket. Természetesen a szelektív fejlesztést csak megfelelő nemzetközi egyeztetés, a nemzetközi együttműködés hosszú távú feltételeinek és követelményeinek tisztázásával lehet reális célként kitűzni.

E politikának érvényesülnie kell a kitermelő ágazatokban is. A megvalósítást azonban korlátozhatja az a körülmény, hogy ezen ágazatok termékeinek jelentős részét (a termelés megszüntetése esetén) csak tőkés piacokról, esetenként magas fuvarköltséggel tudjuk beszerezni. Ilyen körülmények között még a jelenlegi, vagy annál rosszabb gazdasági feltételek mellett is szükségessé válhat ezen termelő tevékenységek fenntartása.

Az eddigi tervezőmunka során kialakult javaslatok szerint az ipar és építőipar együttes részesedése a termelésből a következő 15 évben mintegy 5—6 ponttal növekedne, az élelmiszergazdaság részesedése pedig mintegy 8—9 ponttal csökkenne, a termelési volumen emelkedése mellett.

A javaslatok szerint *a feldolgozó ágazatok* növekedése 1985-re jelentősen meghaladná a kitermelő ágazatokét. Az iparon belül növekedne a gépipar és vegyipar részaránya. (Legjelentősebb a vegyipar részarányváltozása, melynek iparon belüli részesedése 15 év alatt mintegy 6—7 ponttal növekedne.) A feldolgozó ágazatok fejlesztésében változatlanul jelentős a jelenlegi központi fejlesztési programok (közúti jármű, olefin, alumínium, számítástechnikai program stb.) 1975 utáni szélesítése. Az alapanyag termelésben a petrolkémiai termékek dinamikusan növekednének. A kedvezőtlen természeti és gazdasági adottságok következtében a bányászat növekedése várhatóan jelentősen elmarad a feldolgozó ágak fejlődése mögött. A villamosenergia-ipar fejlesztése meghaladná az ipar növekedési átlagát, részben a termelőszféra korszerűsítése, részben a lakosság dinamikusan növekvő villamosenergia-igénye miatt. A villamosenergia-szükséglet kielégítésében az 1980-as években már előreláthatólag egyre nagyobb szerepet játszanak a hasadóanyagok (atomenergia).

Az *élelmiszergazdaság* fejlesztési koncepciója az élelmiszeriparnak a mezőgazdaságnál gyorsabb növekedését irányozza elő. (A mezőgazdaság évi 2,5—3 százalékos növekedése mellett az élelmiszeripar 4,8—5,6 százalékkal fejlődne.) A mezőgazdaságban növekszik az állattenyésztés részaránya. (Az 1970. évi 40 százalékról 1985-ben 45—47 százalékra.)

A *közlekedés* fejlesztési elgondolásai az Országgyűlés által elfogadott koncepció szerint alakulnak. Az erőforrásokat elsősorban a fővárosi tömegközlekedés javítására, a vasút korszerűsítésére, a távbeszélőhálózat, továbbá az úthálózat fejlesztésére összpontosítanák. A javaslatok szerint jelentősen változik az áruszállítás szerkezete. A közúti áruszállítások részaránya az 1970. évi 19 százalékról 1985-re 28—30 százalékra emelkedik.

A *vízgazdálkodás* távlati fejlesztését az ivóvízellátás, a csatornázás növekedése jellemzi. Fokozott figyelmet szentelnek a fejlesztési javaslatok a víztisztítás és a komplex vízgazdálkodás feladatainak.

A tervező munka során kidolgozott javaslatok feltételezik, hogy gazdaságunk fejlődésében továbbra is meghatározó jelentőségű lesz a szocialista országok közötti gazdasági kapcsolatok dinamikus fejlődése. A szocialista országokkal való együttműködés egyik fő feladata a nyersanyagellátás megoldása lesz. Kiemelkedő lesz a gépipari és vegyipari kooperáció dinamikus fejlődése is. Feltételezik, hogy ezen ágazatokban — de a feldolgozó ágak egyéb területein is — mód nyílik az export szerkezetének korszerűsítésére. Elsősorban olyan kutatási-fejlesztési és termelési kapacitások kialakítása útján, amelyek szervesen beépülnek az ágazati termelési folyamatokba (tehát nemcsak a végtermékek, hanem részegységek, alkatrészek tekintetében is együttműködés alakul ki), s kölcsönös szállítások útján nagymértékben bővíthetik ezen ágazatok piacait, kölcsönösen elősegítik a nagyobb szériájú, magasabb színvonalú gyártást.

Az eddigi tervező munka általában feltárta a dinamikusan fejleszthető területeket, de kevés javaslatot dolgoztak ki még a stagnáló vagy visszafejlesztendő területekre. Ez egyrészt azt az ellentmondást rejti magában, hogy versenyképességünk javulása és a külső piaci feltételek kedvező alakulása esetén csak akkor számíthatunk az export növelésére és koncentrációjának fokozására, ha egyidejűleg az importot is szélesítjük. Az ilyen fejlesztési elgondolások az anyagi termelés szférájában olyan erőforrás-szükségletet támasztanak, melyet megfelelő visszafejlesztés nélkül, a jelenlegi prognózisok szerint, kielégíteni nem lehet.

Mindebből következik, hogy a tervező munka következő szakaszában fokozottabban érvényesülnie kell a szelektív fejlesztés „másik oldalának": a *visszafejlesztésnek* is, mert csak ilyen javaslatok alapján lehetséges összehangolt, egyensúlyban levő gazdaságfejlesztési elgondolásokat kialakítani.

B) A FEJLESZTÉSPOLITIKA FELTÉTELEI

A gazdasági növekedés feltételeiben bekövetkező változás számos területen — foglalkozáspolitika, beruházáspolitika stb. — új igényeket, követelményeket támaszt.

A gazdaság és a külkereskedelem szerkezetének korszerűsítése, a szelektív fejlesztés fokozódó érvényesítése előtérbe helyezi az új munkaerő szakképzésének, valamint a meglevő munkaerő képzésének széles körű továbbfejlesztését és a térbeni mobilitást elősegítő egyéb feladatok megoldását. Nem egyszerűen csak a gazdasági (beruházási) feltételek megteremtéséről van szó, hanem egyrészt közvéleményformálási feladatról, mely természetesnek és szükségesnek fogadja el egy életpálya folyamán a társadalom igényeinek megfelelő — esetleg többszöri — munkahely, vagy szűkebb szakmai terület változtatását, másrészt fontos feladatok adódnak a vállalati és munkavállalói magatartást befolyásoló szabályozó rendszer ezirányú fejlesztésében is.

A beruházási politikában el kell érni a termelő beruházások megvalósítási és megtérülési idejének csökkentését. Törekedni kell arra, hogy a beruházások nagyobb része szolgálja a meglevő korszerűtlen termelési bázisok nemzetközi együttműködéssel alátámasztott modernizálását. A közvetlen termelő szférában csökkenteni kell a hosszú kivitelezésű, illetve lassan megtérülő beruházások arányát. Mindazokon a területeken, ahol a fejlesztési politika lényeges eleme a termékek állandó korszerűsítése és a gyártmányválaszték gyors kicserélése, nagyobb lehetőséget kell teremteni a gazdasági mechanizmus reformja során megállapított azon célkitűzéseknek, hogy üzemeink a külső és belső piacok tényleges igényeihez alkalmazkodva, saját döntésük és eszközeik alapján gondoskodjanak a termelés dinamikus szinttartásáról, beleértve a technológiák modernizálását is.

A szűkebb anyagi termelés állóeszköz-fejlesztésének alapvető iránya az adott körülmények között elsősorban a *rekonstrukció és racionalizálás*. Munkaerő-helyzetünk megköveteli, hogy fokozzuk a munka technikai felszereltségét. Ezért a jövőben az állóeszközfejlesztésnek a jelenleginél nagyobb hányadát kell a gépi állóeszközök növelésére fordítani. Ugyanakkor meg kell gyorsítani mind a fizikai elhasználódás vagy az erkölcsi kopás, mind pedig a szerkezeti változás következtében szükségessé váló selejtezést.

Az állóeszköz-fejlesztési tevékenységben fokozott figyelmet kell fordítani a *környezetvédelem* követelményeire is. Ez számos meglevő üzem esetében szükségessé teszi a korábban elhanyagolt védelmi berendezések (víz- és levegőszennyeződés) pótlólagos megépítését. Bár a nemzetközi tapasztalatok azt jelzik, hogy az ilyen beruházások hosszabb távon a társadalom számára kisebb terhet jelentenek, mint a károsodás hatásai, e követelmények érvényesítése átmenetileg az adott vállalatnál, ágazatban a korábbinál nagyobb beruházást jelent.

A műszaki politikának elsősorban *a hatékonyság és a versenyképesség* fokozását kell elősegítenie. Ennek érdekében meg kell gyorsítani a tudományos-technikai fejlődés legújabb eredményeinek alkalmazását. E célok megvalósításához erősíteni kell a hazai kutatás és fejlesztés koncentrációját, fokozni kell a nemzetközi kutatási és egyéb szellemi kooperációkat. Az élőmunkával való takarékosság előmozdítására növelni kell a gépesítést. Ésszerű mértékben gyorsítani kell a kemizálást, automatizálást, valamint a számítástechnika alkalmazását. Munkaerőhelyzetünk megköveteli azt is, hogy néhány fontos területen mun-

kaerő-megtakarító komplex fejlesztést (pl. anyagmozgatás, nehéz fizikai munkák, adminisztrációs tevékenységek gépesítése) helyezzünk előtérbe. Szélesebb körben be kell vezetni a korszerű technika alkalmazásához nélkülözhetetlen termelésiszervezési rendszereket, nemcsak a termelés, hanem az előkészítés, az anyaggazdálkodás, a szállítás és a raktározás, valamint a forgalmazás területén is. Erősíteni kell a műszaki fejlesztés azon irányzatait, amelyek lehetővé teszik a nyersanyagok nagyobb hatékonyságú felhasználását. E célból fokozni kell az anyagnemesítést, az anyaghelyettesítést, a miniatürizálást, a korrózióvédelmet, javítani kell a hulladékgazdálkodást. A nemzetközi együttműködés fejlődése alapján kibontakozó specializáció és kooperáció elősegítésére szélesíteni kell a tömeggyártással előállítható, illetve a különböző gyártmányoknál egységesen felhasználható gépelemek és alkatrészek tipizálását és szabványosítását.

A tervezőmunka további tennivalói

A tervező munka fő feladatait a következő időszakban az alábbiak szerint jelölhetjük meg:

Folytatni kell a népgazdaság hosszú távú fejlesztésének fő irányaira vonatkozó gazdasági-műszaki megalapozó számításokat; el kell mélyíteni és jobban konkretizálni a fejlesztés céljait. A KGST-országokban párhuzamosan folyó hosszú távú tervező munka előrehaladása lehetőséget ad számunkra, hogy a termelés fejlesztésére, a nemzetközi együttműködésre vonatkozó elgondolásainkat partnereinkkel összehangoljuk és egyeztessük. Lényeges, hogy e kérdésekben kezdeményezően lépjünk fel. Ez alapvető feltétele annak, hogy a konkrét fejlesztési elképzeléseinket megalapozottan irányozhassuk elő.

Nagy figyelmet kell fordítanunk a további tervező munkában arra, hogy meghatározzuk a tervezési-szervezési-ösztönzési rendszer továbbfejlesztésével kapcsolatos követelményeket, valamint azokat az egyéb eszközöket, amelyek segítségével a hatékonyság javulása gyorsítható és jobban megalapozható.

Fontos feladata a tervező munkának, hogy az eddig elért és a következőkben kialakuló eredményeket fokozatosan érvényesítse az ötödik ötéves terv koncepciójának és részletes tervjavaslatának kidolgozásánál. E munkálatok keretében mindenekelőtt arra törekszünk, hogy a gazdasági feltételek változásához kapcsolódó követelmények és a hosszú távú folyamatokból levonható következtetések megfelelő támpontot nyújtsanak a közép távú tervező munkához, összhangban legyenek a társadalom távlati célkitűzésével.

Gazdasági fejlődésünk fő célja végső soron, hogy megteremtse a szükséges anyagi alapokat a szocialista társadalmi viszonyoknak és a gazdaság fejlettségi szintjének megfelelő kulturált és egészséges életkörülmények kialakulásához, az életszínvonal tartós és rendszeres emeléséhez. Jelentős eredménye az eddigi tervező munkának, hogy kidolgozta az életkörülmények javításával és az életszínvonal emelésével összefüggő elgondolásokat. Ezek szembesítése a termelőerők fejlődésével azt mutatja, hogy az életszínvonal-előirányzatok meghaladják azokat a lehetőségeket, amelyeket a termelésfejlesztésre kialakított — korábban vázolt — ágazati javaslatok biztosítanak. E cikk keretében ezért elsősorban a termelőerők fejlődésének oldaláról közelítettem meg a hosszú távú tervezés problémáit. A tervező tevékenységet most itt kell elsősorban erősíteni. Itt kell kialakítani azokat a részletesebb célokat, s megkeresni a megfelelő eszközöket, amelyek a hatékonyság gyorsabb javulását megalapozzák és a gazdaság dinamikusabb fejlődése útján segítik az életszínvonal emelésének, a szocializmus hazai és nemzetközi vonzóerejének növelését.

GRÓSZ KÁROLY
a KB osztályvezető-helyettese:

A tények erejével

Április 25-én lejár a két esztendeje megválasztott községi, városi, kerületi, megyei és a budapesti tanácsok mandátuma. A politikai szervezetek és mozgalmak — mindenekelőtt a pártszervezetek, a hazafias népfront és a tanácsok — fontos feladata a tavasszal tartandó helyi választások előkészítése és lebonyolítása.

Az idén nem kerül sor parlamenti képviselők választására, 1971-ben kapott megbízatásuk négy esztendőre szól. A tanácstagok azonban csak egy „fél-ciklusban" két éven át képviselik választóikat, mivel most válik külön az országgyűlés képviselők és a helyi tanácstagok megválasztása. A választási rendszer továbbfejlesztése, demokratizmusának kiszélesítése igényli ezt. A korábbi választásoknál a választópolgárok — a dolog természetéből eredően — elsősorban az országos ügyek iránt érdeklődtek, arról mondtak véleményt. A helyi kérdések, a sikerek és a gondok a fokozott törekvés mellett sem kaptak kellő nyilvánosságot és fórumot. Ez pedig szűkítette a helyi politikába, a területfejlesztésbe való beleszólás lehetőségét, csökkentette a társadalmi ellenőrzést.

A politikai munka tartalma

Az 1973 tavaszán esedékes tanácsválasztások politikai tartalmát a helyi eredmények és feladatok számbavétele képezi. A politikai agitációnak ezért sokszínűen, reálisan kell bemutatni: milyen eredmények születtek az elmúlt két évben; hogyan teljesítették a tanácstagok választóikkal szembeni kötelezettségeiket; esetleg mi akadályozta a tervek, elképzelések végrehajtását; mit kell tenni helyileg a IV. ötéves terv megvalósításáért. A számvetés községenként, városonként, kerületenként más-más eredménnyel zárul. Lesz, ahol kézzelfoghatóan, könnyen be lehet majd mutatni, miként változott a kis közösség élete, milyen új beruházások, települést fejlesztő intézkedések tették szebbé, kényelmesebbé az emberek életét. Ugyanakkor akad olyan község és város is, ahol a fejlődés nem annyira szembetűnő. Adottságaink ugyanis nem teszik lehetővé, hogy mindenütt, rövid távon képesek legyünk pótolni sok évtized — nem egy esetben évszázad — lemaradását. Nagyobb méretű fejlődési ütemet országosan

csak akkor tudunk elérni, ha koncentráltan használjuk fel erőforrásainkat. Ennek következménye, hogy az ország egyik városa, területe átmenetileg gyorsabban fejlődik, mint a másik. A közvéleményt tehát akkor orientáljuk helyesen, ha a helyi eredményeket és gondokat nem választjuk el az országban végbement változásoktól. Az országos átalakulás szerves részének tekintjük egy-egy megye, város, járás, község fejlődését. Ezért a politikai tömegmunkának túl kell néznie a választókerület határán.

Milyen kérdéseket állítunk az agitáció és a propaganda középpontjába? Egyik legfontosabb feladatunk a választók körében tudatosítani a párt Központi Bizottsága 1972. november 14—15-i állásfoglalásának célját, elveit. A párt Központi Bizottsága ezen az ülésen számbavette a X. kongresszus óta végzett munkát, és meghatározta a gazdasági, társadalmi, politikai fejlődésünk tennivalóit. A közvélemény előtt mindenekelőtt azt hangsúlyozzuk, hogy ez a határozat a munka, a cselekvés programja. Határozott tettekre ösztönöz „fent", „középen", „lent" egyaránt. Azt követeli, hogy hagyjunk fel az önmagáért való állandó „helyzetelemzéssel", a valóság fonákjain való értelmetlen töprengéssel. Lássunk munkához, fejlesszük, gazdagítsuk tovább mindazt, ami jó, változtassunk azon, ami korszerűtlen, ami nem bírta ki az élet, a gyakorolt kritikáját. A Központi Bizottságnak ezzel a határozattal természetesen nem az volt a célja, hogy választ adjon a magyar valóság összes problémájára, de a tényeket és lehetőségeket mérlegelve, olyan döntéseket hozott, amelyek gyorsíthatják fejlődésünket.

Fel kell hívni a közvélemény figyelmét arra is, hogy a párt Központi Bizottsága döntésének meghozatalakor figyelembe vette a kritikai megjegyzéseket, a javaslatokat. S azt is szükséges hangsúlyozni: ismét kudarcot szenvedett a rosszindulatú, ellenséges propaganda, lelepleződtek a rémhírek és az ellenséges szándékok.

A választások politikai előkészítése jó lehetőségeket teremt arra, hogy közvéleményünkben reális értékítéletet alakítsunk ki a társadalmi, gazdasági viszonyokról, lehetőségeinkről. Megmutassuk, hogy például milyen eredményeket tudhatunk magunkénak a gazdaságban, meddig jutottunk el, milyen jogos igényeket támaszthat a lakosság a kormánnyal és önmagával szemben. Szét kell oszlatnunk közvéleményünk egyrészében fellelhető illúziókat. A tapasztalatok azt erősítik meg, hogy a politikai feszültséget és a helytelen magatartást eredményező irreális igények a tények nem ismeretéből és bizonyos tájékozatlanságból fakadnak. Most, néhány héttel a Központi Bizottság állásfoglalása után — miközben általános helyeslés fogadja a nagyüzemi munkás és művezetői béremelést — máris hallani az újabb igényeket: miért nem kapnak ugyanilyen nagyságú fizetésemelést a ktsz-ek dolgozói, a műszaki értelmiségiek vagy a közigazgatásban dolgozók? Miért nem emelik fel a nyugdíjakat, a családi pótlékot, a gyermekgondozási segélyt, stb.? Sokan megértik, hogy ez nem egyszerűen az elhatározástól függ! Az emberek nagyrésze elfogadja: az életszínvonal csak munkánk hatékonyságának arányában emelkedhet. Mégis a konkrét igények többszörösen meghaladják a lehetőségeket.

A tomegpolitikai munka sokat tehet azért, hogy az emberek társadalmunk valamennyi kérdésében a tulajdonosok felelősségérzetével gondolkodjanak. Pillanatnyi részsikerekért, nagyobb juttatásért felelőtlenség volna, hosszútávú gazdasági törekvéseink sikerét kockáztatnunk. Nyilvánvaló, hogy

esetleg külföldi kölcsönök igénybevételével, vagy a felhalmozási arányok további csökkentésével átmenetileg talán nagyobb elosztási szabadsághoz juthatnánk, de ennek a holnap bizonytalansága volna az ára. Lehetőségeink számottevők, de végesek. Fejlődésünk összhangban van lehetőségünkkel. Társadalmi-gazdasági fejlődésünk üteme miatt nem kell szégyenkeznünk. Következetesen teljesítettük a IV. ötéves terv időarányos célkitűzéseit.

A bér- és árintézkedések célja

Felvilágosító munkánk feladata továbbá, hogy sokoldalúan magyarázzuk azoknak a bér- és árintézkedéseknek célját, amelyeket a párt javaslatára az Országgyűlés, a kormányzat hozott. Bérintézkedéseknél külön szükséges hangsúlyozni: az elhatározott béremelés célja a nagyüzemi munkások jövedelmi színvonalának emelése. Erre azért volt szükség, mert az utóbbi két évben az iparban foglalkoztatottak átlagos keresetének és jövedelmének növekedési üteme elmaradt az átlagos jövedelmek emelkedésének ütemétől. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy az 1968—1971-es években az egy főre jutó összes reáljövedelem a lakosságnál évente 6%-kal, ezen belül a parasztságé 6,6, a kettős jövedelműeké 6,5, a szellemieké 5,9%-kal nőtt, addig a munkásoké 5,7 százalékkal emelkedett. A gazdasági vezetőknek, a politikai szervezeteknek biztosítaniok kell, hogy a béremelésre fordított összegek ne forgácsolódjanak szét; azokhoz a munkásrétegekhez jussanak el, amelyeknek a párt és a kormány szánta. Jelentkeznek e kérdésben ellentétes irányú törekvések is.

Az ármozgások indokolása továbbra is fontos feladatunk. A közvélemény tudomásul vette a cigaretta és az égetett szeszesitalok központi áremelését. Kérdések — olykor meg nem értések —, a tej- és tejtermékek árának emelésével összefüggésben hangzottak csak el. Politikai agitációnk nem magyarázta meg eddig elég sokoldalúan árpolitikánk törekvéseit, ezért a közvélemény sokszor értetlenül áll az elkerülhetetlen áremelkedésekkel szemben. Ismertetnünk kell, hogy hosszabb távon társadalmi-gazdasági érdekünk az értékarányos árak kialakítása, ami természetesen nem sérti, nem is sértheti szocialista törekvéseinket. Az értékarányos árak kialakítása egyrészt lehetővé teszi a világban végbemenő gazdasági folyamatokhoz való rugalmasabb igazodást, másrészt ösztönzőbben hathat az egész nép gazdaság fejlődésére. Az árarányok bizonyos fokú átrendezése elkerülhetetlen, nem egyszeri jelenség, hanem gazdasági gyakorlatunk velejárója. A tej- és tejtermékek árainak emelését pedig a szarvasmarha-tenyésztés fellendítése indokolja. Közismert, hogy mind a hazai fogyasztás, mind a külkereskedelmi igények a szarvasmarha-tenyésztés gyors fejlesztését követelik. Szakértők szerint a marhahús exportunknak hosszútávon jó piaca lehet. 1975-ig az európai termelés növekedését egymillió tonnára becsülik, a fogyasztói igények növekedését pedig mintegy hárommillió tonnára. Nyugat-Európában az árak emiatt állandóan emelkednek. Az NSZK-ban például egy tonna marhahús ára 1971-hez viszonyítva 1972-ben 208 dollárral nőtt. Úgy tűnik, hazánk évi 110—120 ezer tonnás exportját meg lehetne duplázni, ami a hústermelés gyorsítását követeli. Ennek pedig fontos eszköze a termelői és ezzel összhangban most a tej- és tejtermékek, 1975 után pedig a hús fogyasztói árának emelése. Másképpen sem a közös, sem a háztáji gazdaságoknak nem kifizetődő a szarvasmarha-tenyésztés. Egy gazdaságban 120—140 ezer forint egy tehénre eső egy évi álló- és forgóeszköz igény. Az állam 40 ezer forinttal hozzájárul ezekhez a költségekhez, de még mindig igen nagy a gazdaságokat terhelő beruházási összeg. Ezt a gazdaságok csak akkor vállalják, ha megtalálják a számításukat. A mostani fogyasztói tej- és tejtermék áremelése sem fedezi még

a tényleges termelési költségeket. Egy kg vaj állami ártámogatása az áremelés után is 52—54, egy liter tejé pedig két forint lesz!

Sokoldalúan be kell mutatnunk az áremelkedések okait. Szerepet játszanak ebben például a világpiacon jelentkező folyamatok; a vállalati árspekulációk és a nagyobb minőségi követelmények. Az áremelkedést különböző módon befolyásolja az áruk kínálata és kereslete közötti arány is, emiatt az ország különböző városaiban más-más árak alakulnak ki. Tavaly november 24—25-én a tejföl literjének szabadpiaci ára Budapesten 17, Szegeden 36; az élőtyúk kilója Budapesten 20,5, Szolnokon 32; az alma kilója Budapesten 5,20, Zalaegerszegen 10; a száraz bab kilója Szolnokon 24,10, Zalaegerszegen 14 forint volt.

Az emberek anyagi életviszonyait soha sem egyedül az árak mozgása, hanem a jövedelmek emelkedése együttesen határozza meg. Hazánkban pedig az eltelt esztendők alatt a jövedelmek gyorsabban emelkedtek, mint az árak. Így az áremelkedés nem veszélyezteti életszínvonalpolitikai célkitűzéseinket.

A politikai agitáció helyi irányítói a pártszervezetek

A politikai agitáció konkrét mondanivalóját, helyi érvanyagát a pártszervezeteknek önállóan kell megjelölniök. Hiba lenne, ha a választási kampány ideje alatt a KB határozatának minden kérdésére kitérnének. Azokat ismertessék, magyarázzák, amelyek az érdekelt községben, üzemben, városban aktuálisak, az emberek érdeklődését kiváltják, és a helyi teendők indokolják. Nem helyes az általános politikai kérdéseket erőltetetten összekapcsolni a helyi feladatokkal.

A politikai befolyásolás helyileg legalkalmasabb módszerét is a pártszervezeteknek kell megválasztaniok. Most a hagyományos agitációs formák nyújtanak legtöbb lehetőséget az eredményes munkához. Gyűlések, kiscsoportos és egyéni beszélgetések, röplap, faliújság, helyi újság, nyomtatott híradó megjelentetése látszik a legcélravezetőbb formának. Az országos sajtó a rádió és a televízió csak igen kis mértékben lesz képes annyira differenciálni, hogy választ tudjon adni azokra a kérdésekre, amelyek a helyi beszélgetéseken felvetődnek. Különösen fontos, hogy a jelölő és választási gyűléseken ne csak a jelölt személyével foglalkozzanak, hanem azokkal a politikai kérdésekkel, amelyek a választókat foglalkoztatják. A községekben, termelőszövetkezetekben, üzemekben megjelenő újságok, sokszorosított kiadványok a jelölt személyének bemutatásán kívül nagy lehetőséget teremtenek az időszerű politikai kérdések megválaszolására is. Nemrég Tolna megye Kölesd községében tapasztaltam, hogy a pártszervezet havonta megjelenő Híradója — (stenciles eljárással készül) — milyen sok aktuális helyi kérdésre tud választ adni. Ez az egyszerű híradó kiváló szolgálatot teljesít a helyi tájékoztatásban.

A pártszervezeteknek a Hazafias Népfront szervezetével együtt arra kell törekedniök, hogy minél több emberrel találkozzanak a választások előtt. Lehetőleg minden választóval 2—3 alkalommal. Ehhez jó alkalmat kínálnak a taggyűlések, termelési tanácskozások, zárszámadó közgyűlések, falugyűlések, tanácstagi beszámolók, pártnapok stb. Természetesen törekedni kell arra, hogy a politikailag aktív, érdeklődő embereket ne fárasszuk el, „ne beszéljük agyon", ne győzzük meg őket olyan kérdésekről, amelyekkel egyébként is egyetértenek. A pártszervezetek kérjék meg a párttagokat, a politikailag aktívabb értelmiségieket, hogy keressék fel ismerőseiket. Különösen falun — ahol ennek hagyományai is vannak — látogassák meg a családokat és beszélgessenek el a politika időszerű kérdéseiről, a tanácstagjelölt munkásságáról, a számára adandó megbízatásról. A községi, területi pártszervezetek hívják haza egy-egy politi-

kai beszélgetésre, gyűlésre a faluból elkerült pártmunkásokat, állami, gazdasági vezetőket. Politikai tekintélyük, tájékozottságuk segítséget nyújthat a helyi politikai munkához. A városokban, ahol elszigeteltebben élnek az emberek, a területi alapszervezetekre nehezebb feladatok várnak. De itt is van lehetőség rá, hogy mindenekelőtt politikai kérdésekben jártas aktivistákra támaszkodva népszerűsítsék a tanácstagjelölteket, és egyúttal elbeszélgessenek az emberekkel politikánk időszerű kérdéseiről. Ezeknek a beszélgetéseknek a lebonyolításához, megszervezéséhez a területi alapszervezetek kérjék az üzemi, hivatali pártbizottságok segítségét. Kérjenek ki területi pártmunkára olyan párttagokat, akik ott laknak a lakóterületen és színvonalasan tudják magyarázni a párt politikáját. Ezeknek a párttagoknak alapos felkészítését az üzemi és a területi alapszervezet csak együttesen biztosíthatják.

Szeretnénk a pártszervezetek, agitátorok, propagandisták figyelmét felhívni arra is: a különféle kiadványokban, a napilapokban és a tömegkommunikáció más csatornáin számos érv, bizonyító anyag jelenik meg, hangzik el, politikánk időszerű kérdéseiről. Olvassák ezeket az írásokat, hallgassák a rádió és tv adásokat, mert jó segédanyagot nyújtanak felvilágosító munkájukhoz.

A tanácsválasztások újból egy jó alkalmat nyújtanak a jelöltek és az ajánlók közötti beszélgetésre, politizálásra. Használjuk fel mindazt a Központi Bizottság novemberi határozatának ismertetésére is. Egyúttal kérjük ki a választók véleményét az országos és helyi kérdésekben, hiszen demokratikus közéletünk fejlesztésének ez az egyik legszélesebb formája. Kérjük, szavazataikkal is fejezzék ki egyetértésüket népünk felemelkedését biztosító programunkkal.

KIÁLLÍTÁS A CSEPELI MUNKÁSOTTHONBAN. „Mi hoztuk az időt" címmel a munkásosztály helyzetét, szerepét, jelentőségét bemutató kiállítás nyílt decemberben a Csepeli Munkásotthonban

(MTI fotó – Benkő)

KIRÁLY ANDRÁS
a Budapesti Pártbizottság osztályvezető-helyettese:

A centenáriumi mozgalom kibontakozásáért

Centenáriumot ünnepelünk: Pest, Buda és Óbuda Budapestté történt egyesítésének századik évfordulójára emlékszik fővárosunk, s vele együtt az ország.

Budapest Európa egyik legfiatalabb nagyvárosa, de a legidősebbek közé is sorolható, hiszen mai fővárosunk területén a rendszeres emberi település nyomai több mint kétezer éves múltra vezetnek vissza.

Jogos nemzeti büszkeséggel tarthatjuk számon, hogy Mátyás király idejében, a XV. században már Európa fontos kulturális központja volt a királyi székhellyé előléptetett budai Vár, palotáját a kor legjelesebb művészeinek alkotásai díszítették, híres könyvtárában pedig Európa vezető humanistái forgatták a Corvina kódexeket. 1541-től a másfél évszázados török uralom visszavetette Buda és a szomszédos Pest fejlődését, hiszen Buda az ország közepén fekvő magyar főváros helyett a hatalmas török birodalom távoleső tartományának határvárosává vált, de Buda és Pest 1636-os felszabadulása után ismét a fellendülés korszaka következett mindkét városban, a XIX. század elejére pedig már vitathatatlanul Pest és Buda lett az ország gazdasági, politikai és szellemi életének központja.

Most, a centenáriumi megemlékezések során a hosszú évszázadok gazdag várostörténetének krónikájából elsősorban az utóbbi száz év eseményeit idézzük fel, de a jubileum jó alkalom arra, hogy nagyobb figyelmet kapjon a főváros egész történetének tanulmányozása, s megismertetése. Ez nemcsak történészek, régészek, tudományos kutatók feladata, hanem a politika alakítóié, a közgondolkodás formálóié is. Mindannyiunké, akik tenni, cselekedni akarunk fővárosunkért, hiszen Budapest története elválaszthatatlan az ország történetétől, s aki nem ismeri eléggé annak a földnek a múltját, amelyen él, nem értheti eléggé a jelenét sem.

●●●

A főváros fennállása és virágzása mindig az ország boldogulásának fokmérője volt. Budapest életrehívásának puszta gondolata, eszméje is a magyarság nemzeti létének erősödését jelentette. Ezért ütközött a Habsburg monarchia oly makacs ellenállásába Buda, Pest és Óbuda egybefonódásának megvalósítása.

A három Duna-parti testvérváros közelsége, mind jobban terebélyesedő kereskedelmi és ipari kapcsolatai egyre inkább sürgették az egyesítést, a Kossuth és Petőfi vezette 1848-as polgári demokratikus forradalom idején hivatalosan is kimondták az egyesítést, a bécsi udvar azonban a szabadságharc leverése után nem ismerte el ezt az aktust, mert az egységes főváros az önálló magyar fejlődés politikai alapját erősítette volna, tehát az osztrák uralkodóház érdekeit sértette. Így az 1848-as forradalom akarata csak negyedszázaddal később, az osztrák—magyar kiegyezés után, 1873-ban valósulhatott meg, ekkor lett a három városból hivatalosan is Budapest és Magyarország fővárosa.

Az egyesítés óta eltelt száz esztendő, s főleg a felszabadulást követő utóbbi huszonhét év óriási változásokat hozott Budapest fejlődésében. Nemcsak a fővárosnak, hanem az egész magyar nép munkájának eredménye az a kiemelkedően gyors fejlődés, amelyet — túlzás nélkül mondhatjuk ezt — nem sok európai főváros története jegyezhetett fel. Az egyesítés évében Pest és Buda, de különösen Óbuda teljesen nélkülözte a nagyvárosi jelleget. A három városban összesen 9 500 épületet tartottak nyilván, s ezek négyötöde földszintes volt. A nem egészen háromszázezer lakosú Budapest az európai nagyvárosok sorában száz évvel ezelőtt a tizenhetedik helyet foglalta el. (A mai kétmilliós Budapest az európai kontinens nyolcadik legnépesebb városa, Közép-Európában pedig a legnagyobb település.)

De bármilyen gyors volt is Budapest gyarapodása, terebélyesedése, a város minden tekintetben magán viselte az egyoldalú fejlődés nyomait, amelyeknek egy részét még a felszabadulás óta eltelt 27 év hatalmas áldozatokat vállaló munkájával sem tudtunk teljesen megszüntetni, eltüntetni. Fényes belváros és sivár külső negyedek jellemezték a régi Budapestet. A város peremén szinte csak elvétve akadt vízvezeték, gázvezeték, csatornahálózat, a lakások a legcsekélyebb komfortot is nélkülözték, az úthálózat legnagyobb részét a kövezetlen földutak tették ki. A fővárosnak ma is büszkeségére szolgáló szép középületek — mint a Nemzeti Múzeum, a Parlament, a Magyar Tudományos Akadémia stb. — szaporodásával egyre növekedett Budapest árnyoldala is: a proletár nyomornegyedek, a terek nélküli összezsúfolt, szűk utcákba beékelődő, levegőt szennyező üzemek sokasága.

●●●

S még ennek a szembetűnően féloldalas fejlődésnek az eredményeivel sem élhettünk, amikor a felszabadulás nyomán a dolgozó nép kezébe került a hatalom, hiszen a második világháború hatalmas pusztítást végzett Budapesten, nagy sebeket ejtett a város testén. A hitleri hadvezetés fővárosunk falainál akarta megállítani, de legalábbis jó időre késleltetni a szovjet csapatok előnyomulását. Ezért kellett Budapestnek romhalmazzá válnia. Másfél ezer épület teljesen elpusztult, több mint 9 ezer súlyosan megrongálódott, 18 ezer pedig megsérült. A főváros házainak csupán egynegyede maradt ép. S a hidaknak sem kegyelmeztek. 1944. november 6-án, két nappal azután, hogy a németek felrobbantották a Margit-hidat, a főváros akkori vezetősége felterjesztéssel fordult a hadügyminiszterhez, s kérte: a többi hidat és a közműveket kímélje meg. „Magyarország — írták —, mint a nagy német birodalom kitartó szövetségese, megérdemli ezt a kíméletet." Választ azonban nem kaptak, a hidak elpusztultak. Budapest közlekedése teljesen megbénult, a gyárak felszerelésének tekintélyes részét nyugatra hurcolták, az élelmiszerellátás katasztrofális helyzetbe került. Sokan két-három emberöltőre becsülték azt az időt, amennyi alatt Budapest visszakaphatja régi fényét.

Ezt a két körülményt — a főváros ellentmondásokkal teli egyenlőtlen fejlő-

dését és a háború mérhetetlen pusztítását — hajlamosak vagyunk néha elfelejteni, de legalábbis nem a súlyának megfelelően mérlegelni, amikor Budapest mai állapotát megítéljük, vagy más európai nagyvárosokkal vetjük össze fővárosunk helyzetét. Természetesen az ellenkező véglet is hibás. *Nem lehet minden mai problémánkat az évtizedekkel ezelőtti dolgokkal magyarázni.* Ne felejtsük, de ne is túlozzuk el, honnan indultunk. Helyes, józan *történelmi szemlélettel kell vizsgálnunk fővárosunk fejlődését,* mai problémáit, s a jövő terveit. Ennek a helyes történelmi szemléletnek az erősítésére, formálására Budapest történetének szélesebb körű megismertetésére jó lehetőséget ad a centenáriumi megemlékezések gazdag eseménysora.

Budapest fejlődésének száz esztendejét mérlegre téve jogos büszkeséggel tölthet el bennünket — budapestieket és az ország más részén lakókat egyaránt —, hogy fővárosunk, amelynek szépsége annyi nagy költőnket, írónkat ihlette meg, most szebb, gazdagabb, mint történelme folyamán bármikor, s a felszabadulás óta eltelt 27 év alatt Budapest olyan rohamléptekkel fejlődött, mint soha még azelőtt. 1945-ben, amikor a kommunista párt — számítva az ország, a főváros lakosságának áldozatkészségére — meghirdette: Budapest szebb lesz, mint volt, sokan kételkedtek a nekilendülés, az emberfelettinek látszó vállalkozás sikerében. Ma Budapest mindnyájunk büszkesége. Rövid idő alatt nemcsak eltüntettük a háborús sebeket, hanem modern, dinamikusan fejlődő világvárost teremtettünk itt, a Duna két partján. *A szocialista rendszer erejének, teremtő képességének nagyszerű bizonyítéka, a felszabadult haza felszabadult embereinek történelmi tette ez.* Az elért eredmények, a nagyütemű fejlődés nem feledteti, hogy a fővárosnak változatlanul jelentős gondjai vannak különösen a lakásépítés, a tömegközlekedés, a kommunális, szociális ellátottság terén.

●●●

A főváros centenáriuma tiszteletére kibontakozott széles körű társadalmi akciók tovább mélyítik, erősítik azt a nemes lokálpatriotizmust, amely már eddig is annyi nagyszerű eredménnyel gazdagította Budapestet. A társadalmi összefogás, a centenáriumot méltóan ünneplő tettek szép példáját adták a metróépítők, akik egy évvel a határidő előtt fejezik be a Metró kelet—nyugati vonalának második szakaszát, s a szentendrei HÉV-nek a Batthyány térig meghosszabbított vonalát. Az emberformáló szocialista brigádmozgalom kiteljesedése, a dolgozók jó kollektív szelleme, az építésben részt vevő vállalatok példás együttműködése, összefogása tette lehetővé, hogy ilyen nagyszerű ajándékot kapjon a centenáriumát ünneplő Budapest. Az elismerést érdemlő tettek sorába tartozik az is, hogy az Ikarus és a Csepel Autógyár a tervezett határidőnél jóval előbb szállította a fővárosnak az 1972-ben esedékes új autóbuszokat, amelyek így az év vége helyett már a nyáron és koraősszel segíthették a budapesti tömegközlekedés zsúfoltságának enyhítését.

A centenárium tiszteletére bontakozott ki a fővárosban az „egy üzem — egy iskola" akció, amely a vártnál is nagyobb eredményeket hozott: a nyáron több mint 700 fővárosi iskolában, óvodában végeztek festést, karbantartást, különböző csinosító munkálatokat az üzemek, gyárak, vállalatok kollektívái, társadalmi szervezetei, szocialista brigádjai. A Csepeli Csőgyár munkásai és a MAHART Szabadkikötő dolgozói például csaknem félmillió forint értékű munkával valósággal újjávarázsolták a XXI. kerület Katona József utcai iskoláját és napközi otthonát. De Angyalföldről, Kőbányáról is, a főváros valamennyi kerületéből idézhetnénk a hasonló példákat.

Széles körű társadalmi összefogás jött létre a főváros egyik nagy gondjának enyhítésére, az óvodai férőhelyek számának a tervezettnél gyorsabb ütemű

növelésére is. A centenárium tiszteletére sok budapesti üzem, vállalat ajánlott fel jelentős összegeket óvodák építésére, számtalan kollektíva végzett önkéntes társadalmi munkát az óvodaépítkezéseken.

Budapest fiatalsága tettekkel bizonyítja, hogy magáénak érzi a fővárost. Az „Egyetemisták a fővárosért, a főváros az egyetemistákért" mozgalom után szép eredményeket hozott a budapesti KISZ-szervezetek „Hat órát Budapestért" akciója is: eddig 250 ezer óra társadalmi munkát végeztek a fiatalok a főváros különböző építkezésein. Részt vettek a Margitsziget, a Népliget, a Városliget csinosításában, segítettek a Metró földmunkáinak végzésében, a Fogaskerekű Vasút rekonstrukciójában stb.

A tudatos jövőformálás, a főváros levegőjének egészségesebbé tétele, a nagyvárosi életfeltételek javítása szempontjából nagyon jelentős a centenárium alkalmából kibontakozott széles körű fásítási mozgalom. Ez év októberében kezdődött, a jövő év tavaszán és ősszel folytatódik Budapest zöldövezeteinek, parkjainak és utcai fasorainak nagyszabású gyarapítása. A tavasz óta, amikor elhangzottak az első fásítási tervek, sokezren jelentkeztek, hogy segítsenek, az erdőgazdaságok pedig többszázezer facsemetét ajánlottak fel Budapestnek. A centenáriumi fásítási akció első szép eredménye a Budán, a Bécsi kapu mellett létesített „Európa liget", amelynek fáit az európai fővárosok vezetői ültették szeptember végén, amikor a centenárium alkalmából Budapesten tanácskoztak.

A főváros társadalmi és állami szervei a centenárium alkalmából közös akcióprogramot dolgoztak ki a „Szép, tiszta, virágos Budapestért" mozgalom támogatására, ösztönzésére és szélesítésére. Kétségtelen, hogy a főváros tisztántartása, a városszépítés nagyon sok, a mostaninál lényegesen több tennivalót kíván. S nem elsősorban a Köztisztasági Hivataltól, hanem a vállalatoktól, üzemektől, a lakosságtól, hiszen nagyon sok múlik azon, mennyire vigyáznak a város tisztaságára.

A „Szép, tiszta, virágos Budapestért" mozgalom fontos követelménye a vállalatok, üzemek, szövetkezetek és intézmények utcai homlokzatának, kerítéseinek és környékének rendbehozása, a belső rend megteremtése. A városcsinosító mozgalom máris lelkes hívekre talált szerte Budapesten: több kerületben külön társadalmi bizottságok alakultak, amelyek rendszeresen ellenőrzik az üzemek, szövetkezetek, boltok, oktatási intézmények, valamint a lakóterület tisztaságát, rendezettségét.

A főváros gazdag hagyományokban és emlékekben. Értékeink nem lebecsülendő része azonban kevéssé, vagy alig ismert, sok tekintetben még feltáratlan annak ellenére, hogy a Hazafias Népfront Budapesti Bizottságának ösztönzésére néhány évvel ezelőtt megkezdődött helytörténeti munka a főváros minden kerületében szép eredményeket hozott. A centenáriumi készülődés most új lendületet ad ennek a munkának is. „Száz év — száz fénykép" címmel fényképpályázatot hirdetett a budapesti népfrontbizottság, hogy fényképeken megörökítsék, feldolgozzák a kerületek történeti emlékeit, helyi hagyományait. A kerületi fotó-kollekciókból mindenütt helyi kiállításokat rendeznek. A fotópályázattal egyidőben minden kerületben elkészítik a helytörténet utóbbi száz esztendejének írásos krónikáját is. Néhány kerületben szinte egy kis helyi múzeumra való tárgyi emléket gyűjtöttek össze a környék múltjának önkéntes kutatói. Ezekből többhelyütt kiállításokat, állandó bemutatókat rendeznek, hogy az utókor számára megmentsék és hozzáférhetővé tegyék az összegyűjtött értékeket.

Az eddig felsorolt társadalmi akciók is jelzik, mennyire széles körű, az egész fővárost átfogó mozgalommá terebélyesedik Budapesten a centenárium

ügye. Pedig ezek csak a kiemelkedőbb akciók, s nem szóltunk arról a sok száz helyi kezdeményezésről, ami szintén a centenárium alkalmából született. Kispesten például, a főváros XIX. kerületében nagyon szép eredményeket ért el az „Egy napot Kispestért" mozgalom, amelynek során a kispesti dolgozók több ezer óra társadalmi munkát ajánlottak fel a városrész gyarapításáért, az építkezések meggyorsításáért. De más kerületekből is hozhatnánk hasonló példákat. Mindez arról tanúskodik, hogy a budapestiek magukénak érzik, szeretik fővárosunkat, amelyért szívesen áldoznak szabad idejükből, hogy szebbnek, jobbnak, derűsebbnek lássák. Ennek az egészséges lokálpatriotizmusnak a további erősítése, a városáért önzetlenül cselekvő szocialista embertípus formálása minden pártmunkás, valamennyi társadalmi szervezet fontos feladata.

●●●

Budapest azonban nemcsak a budapestieké, hanem mindannyiunké. Az egész országé. A dolgozó nép hatalmát testesíti meg, a Magyar Népköztársaság tízmillió lakosát köti egybe. Irányítója és vonzásközpontja hazánk egész életének, az iparnak, a kereskedelemnek, a közlekedésnek. Ezért talált olyan nagy visszhangra szerte az országban a Hazafias Népfront Budapesti Bizottságának „Együtt Budapestért" felhívása.

A főváros és a megyék kapcsolatának régi hagyománya van hazánkban. Budapest dolgozói, munkások és értelmiségiek gyakran siettek a vidék segítségére, felvilágosító szóval járták a falvakat, szervezték a múltban földmunkások agrárszocialista mozgalmát, a felszabadulás után jelentős szerepet vállaltak a földosztásban, majd segítettek a gépállomások létesítésében, a mezőgazdaság szocialista átszervezésében, a vidék iparosításában. Ennek a segítségnek a baráti viszonzását látjuk most abban a sok megindítóan szép kezdeményezésben, amellyel a megyék köszöntik a főváros centenáriumát.

Örvendetesen megújulnak most a megyék és Budapest kerületeinek régi kapcsolatai. A mezőgazdaság szocialista átszervezése idején a kőbányai üzemek a Veszprém megyei termelőszövetkezeteket patronálták. A centenárium adta az ötletet, hogy a barátságot, az együttműködést újraélesszék. Kőbánya is, Veszprém megye is sok hasznát látja majd a megújuló kapcsolatnak. Veszprém megye a többi között parkot létesít és emlékművet ajándékoz Kőbányának. Az emlékmű, amelyet veszprémi művész készít, a munkás-paraszt szövetséget szimbolizálja, arra az időre emlékeztet, amikor a kőbányaiak részt vettek a Veszprém megyei termelőszövetkezetek szervezésében. Egy Veszprém megyei termelőszövetkezet és állami gazdaság üzletet nyit Kőbányán, ahol viszont utcákat neveznek el Veszprém megye városairól, mártírjairól, hőseiről. Veszprémben Budapest-hetet, Kőbányán pedig veszprémi hetet rendeznek majd, munkás-paraszt találkozókat, diákösszejöveteleket szerveznek, öntevékeny művészeti együttesek adnak egymásnak műsort.

Hasonlóan gazdag programot ígér a többi fővárosi kerület és a rokon megyék kapcsolatának felújítása is. Kispest Zalával, a XI. kerület Vas megyével, Zugló Szolnok megyével állapodott meg kölcsönös tapasztalatcserében, rendszeres munkakapcsolatban. A fővárosi kerületek és a megyék üzemeinek, gazdaságainak, szocialista brigádjainak munkásai, szövetkezeti tagjai, dolgozói találkoznak egymással, kicserélve és hasznosítva országépítő tapasztalataikat, művelődési, művészeti, egészségügyi intézmények sietnek egymás segítségére. A Budapesti Pártbizottság baráti találkozókra hívja meg azokat a fővárosból vidékre küldött dolgozókat, pártmunkásokat, állami, szövetkezeti vezetőket, akik eredményesen teljesítették megbízatásukat. A budapesti vállalatok megyei

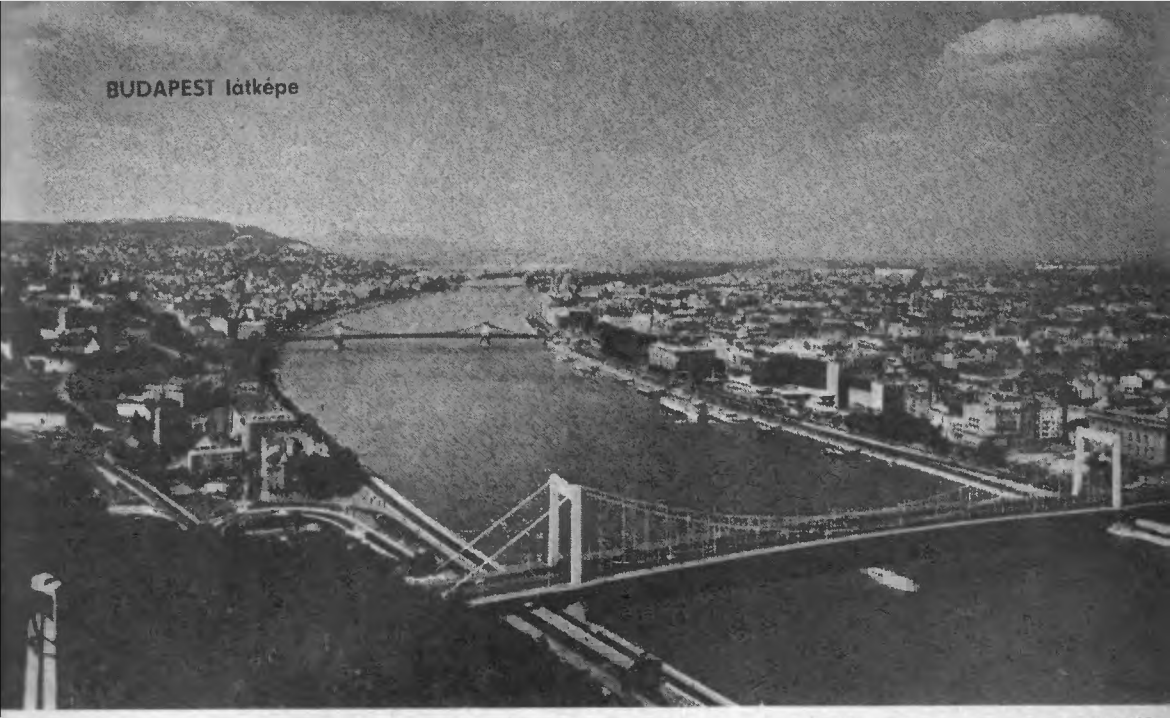

üzemek küldöttségeit invitálják személyes tapasztalatcserére, a megyék vezetői viszont azokkal a budapesti pártaktivistákkal találkoznak, akik a falujárás, a tsz-szervezés időszakában és később is segítették a megyék, a járások, a községek parasztságát.

Különösen szépek azok a felajánlások, amelyekkel a megyék a fővárosi gondokon igyekeznek enyhíteni. Minden megye, lehetőségeinek megfelelően, részt vállalt a fővárosi gyermekintézmények, játszóterek építésében, az áruellátás javításában.

A centenárium alkalmából több országrészből érkeznek majd képzőművészeti ajándékok a fővárosnak. Bács megye például művészi emlékfalat készít a józsefvárosi Tömő utcai magasházak közötti parkba, a Tabáni parkot Baranya megye szép Zsolnai emlékkútja, az újpalotai lakónegyed központját Borsod megye különleges acélból készített művészi térplasztikája díszíti majd. Veszprém, Csongrád, Győr és Fejér megye is értékes képzőművészeti alkotásokkal gazdagítja a fővárost.

Budapest fásításában, a parkok gyarapításában is részt vesznek a megyék. A vidék és a főváros közös összefogásával épül a Népligetben a Centenáriumi park, amelyben minden megye — a számára kijelölt parcellán — a tájegység flóráját és parkkultúráját bemutató parkrészletet alakít ki. Néhány megye itt helyezi el a megye egyik kiemelkedő képzőművészeti alkotását is. Zalából ötezer erdei facsemetét indítanak útnak Kispestre a Vörös Október úti zöld osztósáv fásításához, Fejér megye parkot épít Csepelen, s más megyék is sok segítséget adnak a főváros fásításához.

●●●

A főváros és a megyék testvéri kapcsolatának felújítása — mint a példák mutatják — anyagiakban is kamatozik. *De nem ez a legfőbb célja kezdeményezésünknek, hanem az, hogy szorosabbra fonódjanak a szálak az ország lakói között,* jobban megismerjük egymás életét, örömeit, gondjait, közösen vállal-

junk részt az ünnepekben és a mindennapok munkájában is. Nemcsak a centenárium idejére, hanem hosszú távra szóló kapcsolatokat kívánunk teremteni, olyan együttműködést, amely nemcsak a szocialista rendszer anyagi javait gyarapítja, hanem előmozdítja a szocialista gondolkodás erősítését, építő munkánk eredményeinek jobb megismerését, ápolja, mélyíti a cselekvő hazaszeretetet, a tettekben megnyilvánuló szocialista hazafiságot is.

A centenáriumi ünnepségek, megemlékezések gazdag programja mindehhez jó lehetőséget teremt, kedvező alkalom arra, hogy ápoljuk, mélyítsük szocialista hazánk és fővárosunk szeretetét, megbecsülését, jobban megismertessük a főváros, s benne a budapesti munkásság százéves harcának történetét, a szocializmus építésében betöltött szerepét, s a főváros és a megyék kapcsolatainak továbbfejlesztésével erősítsük a munkás-paraszt szövetséget. *S jó alkalom arra is, hogy az eddiginél jobban megmutassuk a világ előtt szocialista hazánk és benne Budapest 27 év alatt elért eredményeit,* növeljük idegenforgalmunkat, s tovább javítsuk a külföldön tisztességgel, becsülettel élő magyarok közötti propagandamunkánkat.

A centenáriumi események hatékonyan szolgálják a gazdasági fejlődés, a városépítés segítését, az eszmei nevelő munka fokozását. Ezért szélesítjük társadalmi és politikai tömegmozgalommá a centenáriumi megemlékezéseket. Az a célunk, *hogy a lakosság, a főváros minden rétege, minden üzeme, vállalata, szövetkezete és intézménye konkrét munkájával járuljon hozzá a főváros építéséhez, szépítéséhez, rendjének, tisztaságának fokozásához, az üzemek, a lakónegyedek környékének csinosításához.* A fővárosi vállalatok, üzemek szocialista brigádjai között kibontakozóban levő centenáriumi munkaverseny elsősorban az 1972-es tervfeladatok sikeres befejezését, s a jövő évi gazdasági célkitűzések jó elvégzését segítse.

A népfrontmozgalom — elsősorban Budapesten, de vidéken is — nagy munkát végez a centenáriumi akcióprogramok lebonyolításában, a különböző társadalmi rétegeknek a mozgalomhoz kapcsolásáért. Budapest centenáriumának ügye azonban nemcsak népfront-ügy. *Valamennyi pártszervezetnek, tömegszervezetnek fontos feladata, hogy a maga területén maximálisan előmozdítsa a centenáriumi mozgalom kibontakozását, össztársadalmi üggyé válását.* A főváros pártszervezetei hatékony támogatást és ösztönzést adnak a sok nemes kezdeményezésnek, biztosítják a különböző társadalmi és tömegszervezetek ez irányú munkájának koordinációját, a centenáriumi mozgalom eszmei célkitűzéseinek megvalósítását.

A tennivaló nem kevés. Budapest azonban méltó a tettekre. *Fővárosunk története folyamán mindig a társadalmi haladásért vívott küzdelem fő színtere volt.* Itt bontott zászlót Kossuth és Petőfi a nemzet függetlenségéért és a szabadságért, itt kiáltották ki az első magyar proletárhatalmat, itt volt a centruma az illegalitásba kényszerített kommunista mozgalomnak, s az antifasiszta nemzeti ellenállásnak. S a háború is Budapestet gyötörte meg a legjobban valamennyi városunk közül. Budapest népe, munkásosztálya és értelmisége a felszabadulás után újabb történelmi érdemeket szerzett nemcsak a főváros, hanem az egész ország felvirágoztatásában, politikai, társadalmi átalakításában.

Ezeket a nemes hagyományokat kívánjuk folytatni és erősíteni a főváros jubileuma alkalmából kibontakozó társadalmi akciókkal. A centenáriummal kapcsolatos munkánknak *az általános eszmei célok segítésén kívül elsődleges feladata, hogy előmozdítsa a párt X. kongresszusán elfogadott határozatok megvalósítását,* a negyedik ötéves terv célkitűzéseinek végrehajtását, a szocializmus magasabb szinten történő építését, közelebb vigyen bennünket nagy nemzeti céljaink eléréséhez, életünk, mindennapjaink szebbé, kényelmesebbé tételéhez.

A párt összetétele és a tagfelvétel

A Központi Bizottság legutóbbi ülése, elemezve a X. kongresszus határozatainak végrehajtását, fontos megállapításokat tett a pártra, a párt életére vonatkozóan is. Ezzel kapcsolatban e cikkben egyetlen kérdést, a párt összetételének alakulását és a tagfelvételi munkát érintjük.

A párt politikailag egészségesen fejlődik – állapította meg a Központi Bizottság. A tagfelvételi munkán azonban van igazítanivaló. A taglétszám növekedése a IX. és X. kongresszus közötti évi 3,3 százalékról a X. kongresszus óta eltelt időben évi több mint négy és fél százalékra emelkedett. Ez a kongresszusi határozatnál gyorsabb növekedési ütem nem kívánatos.

A párt taglétszáma ma megközelíti a háromnegyed milliót, s a továbbiakban nem számszerűleg, hanem politikailag kell erősödnie. „Ezért a párttagságnál fokozott mértékben meg kell követelni a szervezeti szabályzat szerinti magatartást, a kommunista példamutatást, az igényességet a munkában."

E megállapítások fontosságát aláhúzza az az elengedhetetlen törvényként érvényesülő követelmény, hogy a pártunknak, mint marxista–leninista forradalmi munkáspártnak, be kell töltenie a munkásosztály élcsapatának szerepét. Ez a párt meghatározott minőségi és szociális összetételén kívül több összetevő egyidejű meglétét feltételezi. Nélkülözhetetlen a marxizmus–leninizmus elmélete és az azon alapuló osztálypolitika érvényesülése, amely a társadalmi fejlődés törvényeinek felismerésén nyugszik, s feltételezi a pártnak a munkásosztály, a dolgozók tömegeivel való szoros kapcsolatát.

A PÁRT ÉLCSAPAT JELLEGÉNEK biztosítására a X. kongresszus megkülönböztetett figyelmet fordított és a Központi Bizottság is rendszeresen elemzi, az összefüggő kérdéskomlexumnak hol egyik, hol másik összetevőjét veszi vizsgálat alá.

Így emelte most ki – többek között – a Központi Bizottság *a párttagság összetételét és a tagfelvételt*. E kérdés tárgyalásánál abból indult ki, hogy a párt ereje nem csupán tagjai számától, hanem azok minőségétől, meggyőződésétől, aktivitásától függ. Erre saját pártunk történelmi tapasztalatai is sokszorosan figyelmeztetnek. Nem vitás, hogy a párt tevékenységének sikere nem kis mértékben függ attól, hogy *egyrészt* milyen követelményeket támaszt tagjaival szemben, *másrészt* milyen társadalmi rétegekből egészíti ki soralt. Vagyis hogyan alakul a párt számszerű növekedése és összetétele.

Pártunk tagjainak a száma 1972. június 30-i adatok szerint – meghaladja a

724 000 főt. Két esztendő alatt, 1970. június 30-a óta 9,3 százalékkal nőtt a párt taglétszáma. Különösen kedvezően alakult a X. kongresszus fontos célkitűzése: a fiatalok és a nők aránya, valamint a tagság műveltségi színvonala.

A párt taglétszámának növekedési üteme 1970 és 1972 között lényegesen meggyorsult. Ez idő alatt közel 84 500 fő nyert felvételt. Ez 53 százalékkal több, mint a IX. kongresszust követő két évben felvettek aránya.

E gyors számszerű növekedésnek egyaránt vannak kedvező és kedvezőtlen okai. Közülük érdemes néhányat röviden megemlíteni.

– A X. kongresszus előkészítése, a kongresszus határozatai, valamint az azt követő politikai akciók – mint az országgyűlési és tanácsválasztások, a tömegszervezetek és szövetkezetek kongresszusai stb. – élénkítően hatottak a politikai életre. Hozzá járultak ahhoz, hogy a tömegek széles körű beszélgetéseken, vitákon keresztül jobban megismerjék a párt politikáját. Az akciók nemcsak párttagokat, hanem jelentős számú pártonkívülit is aktivizáltak. Sokan munkájukkal bizonyították alkalmasságukat a párttagságra. Ezek közül többeket a pártszervezetek felvettek soraikba.

– A X. kongresszuson elfogadott tagfelvételi korhatár leszállítása szélesítette azt a bázist, ahonnan a párt tagjait toborozhatja. A kongresszus utáni $1^1/_2$ év alatt a felvettek 8,6 százaléka került ki a 18–21 évesek közötti korosztályból.

– A tagfelvételi jogkör decentralizálása követelményeként a közbeeső pártbizottságok – helyesen – rendszeresen beszámoltatják az alapszervezeteket a tagfelvételi munkáról, ez azonban a felvételek ütemére és a számszerű növekedésre hatott serkentőleg, anélkül, hogy a szociális összetétel alakulását alaposabban vizsgálták volna.

– Viszonylag nagy a kis létszámú – különösen a tíz főn aluli – pártszervezetek száma. Sok esetben az alacsony létszám akadályozza a szervezeti működés elemi feltételeinek megteremtését. A törekvés e helyzet megváltoztatására szinte kényszerítően ösztönzi a pártszervezeteket a taglétszám számszerű növelésére.

– A párt politikája, hatalmi helyzete is vonzza a párttal rokonszenvezőket. Ezzel együtt azonban jelentkeznek olyanok is, akik még nem érettek a párttagságra, sőt néha karrierizmus is sugallja a belépési szándékot. Nem kevesen az egzisztenciális érvényesülésnek és stabilitásnak politikai biztosítását vélik elérni a pártba való belépésükkel. Ezt erősíti az is, hogy nem mindenütt érvényesül következetesen az az elv, mely szerint pártfunkció kivételével minden más beosztást pártonkívüliek is betölthetnek.

MÁR A X. KONGRESSZUS IS a szolidabb számszerű növekedés jegyében szögezte le, hogy a munkában élenjáró fizikai és szellemi dolgozók kerüljenek a pártba. Fordítsunk megkülönböztetett figyelmet a párt munkásjellegének erősítésére, az ipari munkások és más fizikai dolgozók legjobbjainak kommunistává nevelésére, a nők és a fiatalok felvételére. Továbbá figyelmeztetett arra, hogy nem indokolt a párt gyors számszerű fejlesztése, a fő célkitűzés a fentieknek megfelelően a párt minőségi összetételének javítása.

Az említett számokat figyelembe véve – bár a gyors növekedést sok minden motiválja – joggal vetette fel a Központi Bizottság, hogy *a párt taglétszámának gyors emelkedése nem tekinthető egyértelműen egészségesnek és azzal a veszéllyel jár, hogy a pártba olyan emberek is bekerülnek, akik nem, vagy még nem alkalmasak a párttagságra, s ártanak a párt tekintélyének.* Máris tapasztalható, hogy a káros jelenségek a pártba is beszivároghatnak.

További fontos következtetés levonását teszi lehetővé, ha a számok mögött a párttagok szociális megoszlását is figyelembe vesszük. Eredeti foglalkozás szerint a párttagság 58,3 százaléka munkás és 14,2 százaléka paraszt. A fizikai dolgozók mind számbelileg, mind arányukat tekintve jelentős erőt képviselnek jelen-

leg is. De számarányuk a pártban ma már kisebb, mint a társadalomban és évek óta csökkenő tendenciát mutat. A X. kongresszusnak a párttagság összetételével kapcsolatos alapvető politikai célkitűzését: a munkásarány növelését, a szociális összetételének javítását tehát nem sikerült megvalósítani. A pártbizottságok és a pártszervezetek jelentős erőfeszítései eredményeként két év alatt több mint 38 ezer fizikai dolgozót vettek fel. Mégis, az abszolút számok növekedése ellenére, a munkások aránya a pártban – és az újonnan felvettek között is – csökkent. Míg a jelenleg is fizikai dolgozók aránya 2,1 százalékkal visszaesett, a szellemi dolgozók aránya 1,4 százalékkal nőtt. Jóllehet a szellemi dolgozók közeledésében a párthoz közrejátszik a megnövekedett politikai bizalom e rétegeknél.

A csökkenés alapvető oka a *fizikai és az alkalmazotti dolgozók felvételének egymást megközelítő aránya*. Az elmúlt két évben felvételt nyert párttagok között a fizikai dolgozók aránya 45,2 százalék, a szellemi dolgozóké 41,1 százalék volt. Ilyen felvételi arányok mellett a fizikai dolgozók arány csökkenését – a többi között – az idézi elő, hogy az újonnan felvettek 38%-a azokat a munkásokat pótolja, akik közben szellemi és műszaki dolgozókká váltak, ami igen pozitív és törvényszerű folyamat szocialista rendszerünkben. Az átrétegeződéssel viszont a szellemi értelmiségi dolgozók aránya nem csökken. Ezért fokozottabb figyelmet kell fordítani a munkapad mellett dolgozók felvételére.

Fontos hangsúlyozni, hogy a KISZ-szervezetek és a szakszervezetek nagyobb figyelemmel és rendszeres politikai nevelő munkával több fizikai dolgozót hozhatnak közelebb a párthoz, annál is inkább, mert ennek politikai feltételei is adottak. Különösen nagy lehetőségeket és további tartalékokat rejtenek magukban a szocialista brigádokban tevékenykedő munkások, akik közül sokan a brigádban végzett politikai nevelő munkájukkal válnak alkalmassá a párttagságra.

AZ ÖSSZETÉTEL nem kedvező alakulásában szerepe van a pártszervezetek tagfelvételi munkájában itt-ott fellelhető helytelen nézeteknek és téves szemléletnek is. A pártszervezetek egy része a tagfelvételeknél *nagy teret enged az osztönösségnek*. Nem elég tudatos a törekvés a szociális összetétel megfelelő alakítására. A szakmai hozzáértés és a vezetés színvonalának emelése iránti követelmények növekedése ugyanis sok tekintetben szükségszerűen a szellemi dolgozók, a vezetők munkáját előtérbe állítja. Ez önmagában helyes és szükséges, de nem jelentheti azt, hogy a munkások társadalmi, politikai helyzetére kevesebb figyelmet fordítsanak. Ez még párosul azzal, hogy egyes pártszervezetekben nem támasztanak differenciált követelményeket a pártba belépőkkel szemben. Előfordul, hogy a munkások tagfelvételénél nagyobbak a követelmények, mint egy-egy alkalmazott vagy értelmiségi esetében.

A pártba jelentkezőknél – s ez elég általános jelenség – gyakran elegendő, ha tisztességgel elvégzik munkájukat, eleget tesznek állampolgári kötelezettségeiknek. Kevésbé mérlegelik a politikai elkötelezettség és a meggyőződés olyan szintjét, amely kifejezésre jut az ügy, a párt politikája melletti aktív kiállásban különböző munkahelyi közösségekben, a baráti körben vagy másutt. A párt eszméjének, politikájának, erkölcsi normáinak nyílt vállalása és annak képviselete – elsőrendű kritériuma a felvételnek.

A Politikai Bizottság mindezeket mérlegelve 1972. november 21-i határozatában megállapította, hogy a párttagság megfelelő szociális összetétele, a munkásarány kedvezőbb alakítása összetett intézkedéseket igényel. Ide tartozik a X. kongresszus vonatkozó határozatainak maradéktalan végrehajtása, a pártszervezetek eszmei-politikai nevelő munkájának javítása és a tagfelvételi munka céltudatosabb irányítása.

A Politikai Bizottság határozata egyetlen társadalmi réteg felé sem jelent

semmiféle tagfelvételi „stop"-ot. Helyes azonban, ha az évenként felvett új párttagok száma nem haladja meg a párttagság 3 százalékát, s a felvételre kerülőknél a minőségi követelmények elsődleges szerepet kapnak. Ez a párt eszméjének, politikájának tudatosabb vállalását és képviseletét, a szervezeti szabályzat maradéktalan betartását, a munkában való példamutatást és a közéletben való aktív részvételt jelenti.

Országos átlagban az új felvételeknél el kell érni a fizikai dolgozók 65–70 százalékos arányát. Természetesen ezt mindenütt a lakosság összetételének és speciális körülményeinek megfelelően, differenciáltan kell meghatározni. A munkástöbbséget elsősorban az üzemi pártszervezetekben kell biztosítani.

AZ ALAPSZERVEZETEK és az irányító pártbizottságok csakis a párt politikájának következetes érvényesítésével, a párttagságra alkalmasak tudatos kiválogatásával, a velük való foglalkozással és a nevelésükhöz nyújtott segítséggel érhetik el a helyes arányt. Ehhez természetesen ismerniük és alkalmazniuk kell a párt általános tagfelvételi politikáját.

A fizikai dolgozók mellett elsősorban értelmiségi és szellemi dolgozókat vegyünk fel a pártba. A kultúra, egészségügy, államigazgatás és igazságügy egyes területein különösen fontos a párttagok számának az emelése magasabb képzettségű szellemi dolgozókkal. Itt is elsőrendű követelmény a marxista–leninista eszmeiség, a párt politikájának ismerete és elfogadása, annak szellemében való cselekvés és nyílt kiállás, a közösségért végzett önzetlen munka. Továbbra is kívánatos a nők és a fiatalok nagyobb arányú felvétele, különösen a fizikai dolgozók köréből.

Pártszervezeteink készülnek az évi beszámoló taggyűlésekre, melynek során elbeszélgetnek a párttagokkal. E beszélgetéseknek fontos témája a párttagság aktivitása, a párt belső fegyelmének növelése. Célszerű lenne, ha a pártvezetőség tagjai, azoknak akiknek viszonya a párthoz felszínes, sem értelmi, sem érzelmi kötődésük nem alakult ki, akik önhibájukból hosszabb ideig nem tesznek eleget a szervezeti szabályzatban rögzített, s minden párttagra kötelező követelményeknek, felvetnék a pártból való *kilépés és törlés lehetőségét*, anélkül, hogy ez érintené egzisztenciális helyzetüket. Ez természetesen nem jelent valamiféle felülvizsgálatot vagy kampányt. Azt jelenti, hogy aki még nem érett a párttagságra, vagy nem képes eleget tenni azoknak a kötelezettségeknek, amelyek a munkások harci vezérkarát képező párthoz való tartozáshoz szükséges – önként eltávozzanak a párt soraiból. Ennek rendszeres és folyamatos megvalósítása egyben a pártnak, mint élő szervezetnek természetes tisztulását és szociális összetételének erősödését is kell hogy szolgálja.

A jelenlegi feltételek kedvezőek ahhoz, hogy egyre több öntudatos munkással erősítsük pártunk sorait. Politikánk marxista–leninista osztálypolitika, amely a munkások tömegeinél teljes egyetértésre és támogatásra talál. A párt és a munkástömegek viszonyára ilyen szempontból a széles politikai egység jellemző.

A MUNKÁSOK MA azt várják a párttól, hogy határozottabban érvényesítse vezető szerepét, nagyobb szigorral kérje számon határozatainak végrehajtását, következetesen vesse fel a politikai felelősséget mindenkivel szemben, akire a politika megvalósítása tartozik. Ez az igény a párttal szemben jogos és minden tekintetben egyetértésre talál, s kifejezésre jut a Központi Bizottság novemberi határozatában. Ma ez a legfontosabb politikai alapja a párt iránti vonzalomnak a munkások, a szocializmus öntudatos híveinek részéről. A munkások saját társadalmi-politikai céljaiknak megvalósulását látják a párt politikájában és a legöntudatosabbak készek ezért szervezetten, párttagként is harcolni. A pártnak pedig szüksége is van rájuk, mert politikája jellegéből adódóan elsősorban náluk talál megértésre, követésre és legharcosabb képviseletre.

Fő feladat: a gazdasági hatékonyság növelése

A Központi Bizottság novemberi ülése a X. kongresszus határozatainak végrehajtását elemezve kiemelten foglalkozott a gazdasági építőmunka kérdéseivel. Megállapította: *a népgazdaság az elmúlt két évben a kongresszus irányvonalának megfelelően, és a IV. ötéves terv előírásaival összhangban fejlődött.* Az ellenőrzés ugyanekkor számos problémát is feltárt. Példamutató őszinteséggel elemezte azokat az objektív és szubjektív okokat, amelyek egyes területeken elmaradást okoznak. A tennivalókról elfogadott határozat azt szolgálja: a kongresszuson jóváhagyott feladatok mind következetesebben valósuljanak meg. Ennek szellemében fogadta el a Központi Bizottság az 1973. évi népgazdasági terv és állami költségvetés irányelveit is, melyet az országgyűlés törvényerőre emelt.

A tervszerűség erősödése

Egy-egy új esztendő többé-kevésbé magán viseli az előző év munkájának lényeges jegyeit. Arra hivatott, hogy erősítse a pozitív gazdasági folyamatokat, megszüntesse vagy legalábbis csökkentse a zavaró tényezőket. Lényegében a tervek is e kettős folyamatra épülnek: konkretizálják, mit jelent ez a gazdasági építőmunka különböző területein. Ezért indokolt a „tegnappal" kezdeni: milyen eredménnyel zárult az 1972. évi terv. A részletes elemzés helyett ezúttal csak néhány főbb mutatót említenék.

A X. kongresszus határozataira és a IV. ötéves terv célkitűzéseire alapozva tavaly is arra törekedtünk, hogy a fejlődés olyan ütemét érjük el, amely lehetővé teszi a társadalmi termelés hatékonyságának növelését, a népgazdaság tartós belső és külső egyensúlya javításának feltételeit és mindezekre alapozva a lakosság életszínvonalának rendszeres emelését. Ezek megvalósításával függnek össze azok az intézkedések, amelyeket pártunk és kormányunk a népgazdaság egyensúlyának (beruházásokban, külkereskedelemben és költségvetésben) megjavítására, az üzem- és munkaszervezés fejlesztésére, a gazdaságos termékösszetétel kialakításának gyorsítására, a munkaerő és állóeszközgazdálkodás hatékonyságának javítására, a szarvasmarha-tenyésztés fellendítésére, a zöldségtermelés növelésére, a szocialista tulajdonviszonyok erősítésére, a szocialista gazdasági integráció kibontakoztatására, a munkaverseny-mozgalom fokozására irányultak. Az intézkedések a gazdasági életben már eddig is kedvező hatást váltottak ki. Az eredmények azt tanúsítják, hogy a fejlődés iránya a legtöbb tekintetben megfelel célkitűzéseinknek: erősödött a népgazdaság fejlődésének tervszerűsége.

A nemzeti jövedelem terveinknek megfelelően 5—6%-kal növekedett.

A tervnek azt a célkitűzését, hogy a belföldi felhasználás a nemzeti jövedelemnél mérsékeltebben növekedjék, sikerült teljesíteni. Ez kedvezően hatott a gazdaság belső és külső egyensúlyára.

Az iparvállalatok és szövetkezetek termelése a tervezettnek megfelelően 6—6,5%-kal több, mint 1971-ben. Tovább javult az élőmunka hatékonysága. A termelés emelkedése teljes egészében a termelékenység növekedéséből származott.

Az építőipar termelése a beruházások növekedésével összhangban alakult. Javulás tapasztalható a kereslet és kínálat kapcsolatában, olyan értelemben is, hogy kevesebb megrendelést utasítottak vissza, mint a korábbi években.

A mezőgazdaság termelési eredményei kb. 4—5%-kal meghaladják az előző évit. Kiemelkedő eredményt értünk el a két legfőbb terményben: búzában és kukoricában. A sertésállomány magas szinten állandósult, ehhez nagyban hozzájárult, hogy a takarmányellátás az utóbbi években kielégítő volt. A lakosság húsfogyasztása emelkedett, amit főként baromfi- és a sertéshústermelésben elért eredmények tettek lehetővé. A szarvasmarha-tenyésztés viszont nem érte el a tervezettet.

Az 1972. évi népgazdasági terv határozott és konkrét intézkedéseket irányzott elő a beruházási és a külkereskedelmi egyensúly javítására. A beruházási vásárlóerő korlátozásával hatékony intézkedés történt arra, hogy ez a tevékenység a IV. ötéves terv keretei között alakuljon, közelebb kerüljön egymáshoz a kereslet és kínálat. A korlátozó intézkedések az anyagi eszközök koncentrálását segítették elő. A népgazdaság fejlődése szempontjából legfontosabb beruházások folytatódnak, sőt erőfeszítések történtek a folyamatban levők befejezésének meggyorsítására.

A népgazdaság külkereskedelmi egyensúlyára kedvezően hatott, hogy az export erőteljes növekedése mellett a behozatal az előző évi szinten maradt. Az áruforgalmi egyenleg mind szocialista, mind tőkés viszonylatban javult, de a javulás nagyobb része a rubel elszámolású forgalomban jelentkezik. Ez azt jelzi, hogy a dollár viszonylatú egyenleg javítása további erőfeszítéseket kíván.

A szocialista építőmunkánk eredményeként tovább javultak a dolgozók életkörülményei. A lakosság fogyasztása 4—4,5%-kal, az egy főre jutó reáljövedelem 4,0—4,5%-kal, az egy keresőre jutó reálbér 2,4%-kal növekedett az elmúlt évben. A lakásépítés időarányos részét ez ideig teljesítettük.

Összefoglalóan megállapítható: népgazdaságunk egészségesen, a tervezettnek megfelelően fejlődött, javult a termelés hatékonysága, a munka szervezettsége. Mindezek hozzájárultak a tervszerűség erősödéséhez.

A fejlődés üteme

Az 1973. évi népgazdasági terv fő követelménye, hogy folytatódjanak a kedvező fejlődési tendenciák és újabbak bontakozzanak ki, erősödjék az 1972-ben érvényesülő gazdaságirányítási magatartás és tovább fokozódjék a gazdasági cselekvés hatékonysága. Az új esztendőben a gazdasági fejlődés üteme megfelel gazdasági adottságainknak, megvalósítása reális feladat a népgazdaság különböző ágazatai számára. A megalapozottság ellenére nem mondhatjuk, hogy „könnyű év" áll előttünk. Az 1973. év ugyanis kulcsesztendeje a IV. ötéves tervnek. Az elért eredmények döntő mértékben befolyásolják az ötéves terv további teljesítését. Az idei munkától nagyban függ, hogy a hátralevő két évben biztonságos, vagy feszített lesz a terv teljesítése, illetőleg túlteljesítése.

A X. kongresszus és a IV. ötéves terv is a gazdasági hatékonyság fokozását tekinti fő célnak, a fejlődés forrásának. Az 1972. évben sikerült ebben az irányban előrelépni, a későbbi években várható fejlődés szempontjából most is alapvető a hatékonyság növekedése. A hatékonyság javításával teremthetjük elő

azokat az erőforrásokat, amelyek növekvő fogyasztási és felhalmozási igényeink kielégítését szolgálják. Ettől függ az is, hogy a vállalatok és az állami költségvetés milyen anyagi eszközök felett rendelkezik majd. Az 1973-as év az V. ötéves terv megalapozása szempontjából is jelentős. Az év során induló nagyberuházások már a következő tervidőszakban lépnek üzembe. Egyelőre erőforrásokat kötnek le és mint termelő, szolgáltató kapacitásokkal csak az V. ötéves tervben lehet velük teljességgel számolni.

A jövő évben az ipari termelés 5,5—6%-kal növekszik. Ezt úgy kell elérni, hogy a termelékenység a IV. ötéves tervben tervezettnél nagyobb mértékben legyen a növekedés forrása. Folytatódik az ipari termelés szerkezetének tervszerű átalakítása. Ebben kiemelt szerepet játszanak a központi fejlesztési programok, elsősorban az energiastruktúra korszerűsítése, a járműprogram, a könnyűipar rekonstrukciója. A gazdaságosabb termelési szerkezet megvalósításának feltétele, hogy továbbra is az átlagosnál gyorsabban növekedjenek a dinamikus és egyben a modern, korszerű technikát hordozó termelési ágak és csökkenjen a gazdaságtalan termelés aránya. Ennek megfelelően gyors ütemben kell növelni például a műanyagok, a híradástechnikai és műszeripar termelését, valamint az autóbuszok gyártását. A felhasználási igényekkel összhangban dinamikus fejlődésre van szükség a kőolaj, földgáz és villamosenergia termelésben, a timföld és a cement előállításában. Kiemelt jelentőséget tulajdonít a terv a lakossági ellátás és a külkereskedelmi igények szempontjából fontos könnyűipari és élelmiszeripari ágazatok fokozott fejlesztésének is.

A gazdaságosabb termelési szerkezet kialakításának konkrét lehetőségei annál gyorsabbak, minél nagyobb sikerrel tudjuk megvalósítani a gazdaságtalan termelés visszaszorítását. Ezáltal nemcsak anyagi eszközök szabadulnak fel, hanem jelentős számú munkaerő is, amelyet át lehet csoportosítani korszerű termékek gyártására, hatékonyabb tevékenységre. Ebben a folyamatban az ágazati minisztériumok és a vállalatok részéről is fokozott aktivitásra, nagyobb kezdeményezőkészségre van szükség. A munkaerő oldaláról a termelés növekedésének döntő, egyetlen forrása ma már a termelékenység. Ezért is fontos, hogy gazdaságtalan tevékenységekre ne kössünk le munkaerőt. A termelékenység fokozására a jobb üzem- és munkaszervezés olyan tartalék, amelynek kihasználása elkerülhetetlen.

Az építőiparban a viszonylag mérsékelten növekvő beruházási volumen lehetőséget ad a szervezettebb, gyorsabb és minőségileg jobb kivitelező munkára. A beruházások pénzügyi forrásainak szabályozása révén, valamint az utóbbi években bekövetkezett gyors építőipari teljesítménynövekedés eredményeként jelentősen mérséklődött a kereslet—kínálat közötti feszültség. Mindezek módot nyújtanak arra is, hogy mérséklődjék az építőipari árak emelkedésének üteme.

A mezőgazdaság számára kijelölt fő feladat: a szarvasmarha-tenyésztés fellendítése. Ezt a terv sokoldalúan megalapozza. Emelkednek például a felvásárlási árak, javul a szarvasmarhatartás jövedelmezősége, az állam jelentős beruházási támogatást biztosít állatférőhelyek létesítésére, s a korábbi éveknél biztonságosabb takarmányhelyzettel lehet számolni. Sertésállományunk már 1972-ben elérte a IV. ötéves terv végére tervezett szintet. A továbbiakban ennek stabilizálása a feladat, amely mellett lehetőség nyílik a lakossági és az export igények megfelelő kielégítésére is. A növénytermelésben — a természeti és az agrotechnikai feltételeket is figyelembe véve — a két fő növény: a búza és a kukorica hozamainak stabilizálására törekszünk. Emellett kiemelt feladat a lakosság jobb zöldség- és gyümölcsellátása.

Az 1973. évben 5 új állami és egyedi nagyberuházás kezdhető meg. Ugyanakkor üzembe kell helyezni a távlati szükségleteinket is szolgáló kőolajvezeté-

ket, bővíteni a lignitbányászat termelőképességét 2,2 millió tonnával, a villamosenergia termelő kapacitást 440 MW-tal, a kőolajfeldolgozó üzemekét 3 millió tonnával. A könnyűiparban több mint 4,5 ezer tonna műszál, 30 ezer tonna kartonpapír, 70 ezer tonna hullámpapír, továbbá 60—60 ezer tonna farostlemez és faforgácsalap gyártási kapacitást helyeznek üzembe.

A beruházásokon belül az ötéves terv irányelveinek megfelelően emelkedik a lakás-, kommunális beruházások részaránya. Az 1972. évi 29—30 ezerrel szemben 1973-ban 33—34 ezer lakást kell állami erőből felépíteni. A tanácsoknak a költségvetési eszközök és a saját források koncentrálásával, olcsóbb és ésszerűbb megoldások alkalmazásával is biztosítani kell a célkitűzés megvalósítását. Budapesten és az öt kiemelt vidéki városban biztosítani kell, hogy az épülő összmennyiségen belül a tervezett tanácsi lakás megvalósuljon.

Nemzetközi gazdasági együttműködésünk 1973-ban tovább szélesedik. A tervezett előirányzatok teljesítése nagy erőfeszítéseket követel. Különösen az jelent nagy feladatot, hogy vevőink igényei a termékek korszerűségét, minőségét és a szállítások ütemességét illetően tovább növekszenek.

Az új évben előreláthatólag nem lesz lehetőség arra, hogy a behozatal az előző évi színvonalon alakuljon, mert gazdaságunk importigényessége növekszik. Ezért továbbra is nagy figyelmet kell fordítani az importból származó eszközökkel való takarékosságra.

Életszínvonal-politikánkban változatlanul alapelv, hogy az anyagi életkörülmények javulásának a munkateljesítményekhez kell kapcsolódnia és tervszerűen emelkedjen a főbb társadalmi rétegek életszínvonala. Ennek érvényesítése érdekében különböző bérpolitikai intézkedésekre kerül sor. Az év során gazdaságpolitikai megfontolásból — mint ez már a közvélemény előtt ismert — néhány cikk esetében áremelésre is sor kerül.

A lakosság egészségügyi, szociális és kulturális ellátása tovább fejlődik. Folytatódik az állami oktatás továbbfejlesztésére hozott határozat végrehajtása, tovább bővül az egészségügyi intézmények, a gyermek- és diákjóléti intézmények hálózata. Az állami költségvetés e célokra 9—10%-kal növeli kiadásait. Az 1973. évben például a gyógyintézeti ágyak száma 854-gyel, az általános iskolai tantermek száma 508-cal, a bölcsődei férőhelyek száma 2361-gyel, az óvodai férőhelyeké 12 795-tel növekszik. Az intézményi hálózat fejlesztésén kívül — amely önmagában is a lakosság jobb ellátását szolgálja — az intézményekben nyújtott ellátás kulturáltságának, minőségének javítására is sor kerül. Emelkednek az intézményekben ellátottak élelmezési normái, növekszik az intézmények felszerelésének korszerűsítésére fordítható költségvetési előirányzat.

Az áruellátás fejlesztésében változatlanul alapkövetelmény, hogy az mind mennyiségben, mind választékban és minőségben megfeleljen a lakosság jövedelmi színvonalának, igényeinek és a fogyasztás korszerűsítésének. Az 1973. évi népgazdasági terv a követelmények kielégítéséhez a feltételeket megteremtette. Arra kell törekedni, hogy a kereskedelem a termelőüzemekkel együttműködve az áruellátás színvonalát növelje, bővítse az üzlethálózatot és biztosítsa a lakosság kulturáltabb kiszolgálását.

A pártszervezetek segítségével

Az utóbbi években érzékelhetően javult a pártszervezetek gazdasági szervező és ellenőrző munkája. Előtérbe került a gazdasági folyamatok elemzése, a határozatok végrehajtásának ellenőrzése. Előrelépés történt a gazdasági kérdések megítélésében, többségében sikerült a gondokat és a tennivalókat megértetni. A KB 1971. decemberi határozatának megfelelően a figyelem mindinkább a belső üzemi tevékenységre összpontosul.

Az éves népgazdasági terv a gazdálkodás belső erőforrásainak jobb kihasználását, a gazdasági munka hatékonyságának javítását tűzte ki elsődleges célként. A pártszervezetek feladata, hogy a gazdálkodással összefüggő politikai munkájuk során helyileg szorgalmazzák ezek megvalósítását, segítsék a vállalati gazdálkodás szocialista normáinak erősítését. A pártszervezetek támogassanak minden olyan helyi döntést, amely összhangban áll a párt gazdaságpolitikai céljaival, s egyben akadályozzák meg, hogy irreális helyi érdekek kerüljenek előtérbe. A vállalati kollektíva érdekeit úgy kell érvényre juttatni, hogy az össztársadalmi érdekek ne szenvedjenek csorbát.

A pártszervezetek azzal nyújthatják a legnagyobb támogatást, ha a hatáskörükbe tartozó területeken feltárják az eredményesebb munka feltételeit, ha — mozgósítással, ellenőrzéssel — segítik azok teljesítését.

A gazdasági növekedés tervezett üteme csak úgy valósítható meg, ha jelentősen javul a munka hatékonysága, az erőforrások kihasználása. Ezért arra kell törekedni, hogy a korszerű gépek, berendezések a legkedvezőbben működjenek. Az üzem- és munkaszervezés fejlesztése a vállalatoknál és szövetkezeteknél rendszeres tevékenység legyen.

A termelés és az értékesítés növelésének, a gazdaságosság javításának fontos feltétele a gyártmányszerkezet javítása, illetve a gyorsabb előrehaladás. Ez döntően vállalati feladat. Az iparvállalatok a felügyeleti szervek útmutatásai alapján gyártmánycsoportonként minősítették a termelő tevékenység gazdaságosságát. A minősítés eredményéről és az ennek alapján kidolgozott tervekről a felügyeleti szervek döntenek. A döntést követően a pártszervezetek segítsék elő a termékszerkezet megváltoztatására vonatkozó terv széles körű megismertetését, támogassák annak végrehajtását. Szorgalmazzák a korszerű és gazdaságos termelés gyorsabb térhódítását. A gazdaságos termelésre való átállásban mozgósítsanak az új, haladó technológia meghonosodására. A gazdaságtalan termelés visszaszorításában továbbra is fő politikai feladat a hozott intézkedések megértetése és elfogadtatása. Követeljék meg, hogy a szükséges létszámátcsoportosítás, átképzés megfelelő körültekintéssel, a dolgozók érdekeinek figyelembevételével történjék.

Egyes vállalatok és szövetkezetek több problémája is arra vezethető vissza, hogy nem gazdálkodnak ésszerűen, takarékosan a munkaerővel, termelési eszközeikkel (anyaggal, géppel stb.), pénzügyi lehetőségeikkel. Jelentős tartalékok vannak a vállalatok költséggazdálkodásában. A pártszervezetek ebben is jelentősen segíthetnek, kezdeményezzenek intézkedéseket a társadalmi javak felhasználásában nélkülözhetetlen gondosság fokozására, a felesleges költségek, kiadások elkerülésére, az anyaggazdálkodás megjavítására. Az alapszervezetek segítsék elő a szocialista bérezési elv következetes érvényesítését, a termelési fegyelem megszilárdítását. Törekedjenek a munkafegyelem megszilárdítására, a munkaidő jobb kihasználására. Fordítsanak nagyobb figyelmet a munka minőségi oldalára. Ellenőrzési munkájukban a felvilágosítás és az ösztönzés mellett — indokolt esetben — alkalmazzák a politikai felelősségrevonást is. Feladataink azt igénylik: a gazdasági—politikai vezetők jobban támaszkodjanak a dolgozók javaslataira, véleményeikre. Ez azt is igényli, hogy erősödjék a munkahelyi demokrácia. A párt- és tömegszervezetek bátorítsák a munkáskollektívák kezdeményezéseit — többi között azzal, hogy harcoljanak a nemtörődömség, az elvtelen engedékenység ellen. Területi és üzemi pártszervezetek működjenek közre a helyes üzemi közvélemény kialakításában. Segítsék általánossá tenni azt a szocialista szemléletet, hogy az egyén értékét a végzett munka mennyisége és minősége határozza meg.

Andrikó Miklós
a KB osztályvezető-helyettese

A vállalat alkotmánya: a kollektív szerződés

Az üzemekben, munkahelyeken rövidesen megtárgyalják: hogyan hajtották végre a kollektív szerződést. Az igazgatók számot adnak arról, hogy az öt évre szóló szerződés időarányos részében mit igazolt az élet, s mit korrigált a mindennapok munkája, milyen új körülmények módosítják a további elképzeléseket. Ez a munka nem kis gondot ad a vezetésnek, s igen nagyfokú aktivitást igényel azoktól, akik számára a szerződés jogokat, lehetőségeket rögzít. Éppen ezért időszerű a kollektív szerződés végrehajtásával kapcsolatos kérdésekről szólni.

A gazdaságirányítás jelenlegi rendszerének kialakulásával egyidejűleg sor került az új Munka Törvénykönyve megalkotásával az újtípusú vállalati kollektív szerződések rendszerének létrehozására.

A jelenlegi Munka Törvénykönyve — a korábbival szemben — keretszabály jellegű, s olyan rendelkezéseket, garanciális szabályokat tartalmaz, amelyeket az alapvető dolgozói jogok egységes biztosítása érdekében minden vállalatnál a sajátságos körülményeknek megfelelően kell érvényre juttanti. A Munka Törvénykönyve a munkaviszonnyal összefüggő, törvényben vagy törvényerejű rendeletben foglalt rendelkezéseket, azok helyi szabályozását a vállalaton belüli érvénnyel a kollektív szerződés és a vállalati munkavédelmi szabályzat körébe utalja. Ezért a kollektív szerződés, mint a Munka Törvénykönyve vállalati szintű „végrehajtási utasítása" egyben a vállalat „alkotmánya."

A Munka Törvénykönyve jelentősen bővítette a munkások, a dolgozók munkaviszonyból eredő jogait. Számos és jelentős új jogot biztosított a vállalati szakszervezeti tanácsok számára is. Ezek közül a legjelentősebb az úgynevezett kifogásolási, vagy másként vétójog, valamint a gazdasági vezetők megítélésével kapcsolatos véleményezési jog.

A vétó, - mint a végrehajtás eszköze

A vállalat és a dolgozók együttes érdeke nemcsak az, hogy a kollektív szerződés helyes elvekre, szabályokra épüljön, hanem legalább ennyire fontos, hogy a termelési és dolgozói érdekeket egyaránt szolgáló szabályokat be is tartsák. Csak így érhető el, hogy a termelés hatékonyságát szolgáló intézkedések ne veszélyeztessék a dolgozók munkaviszonyból eredő jogos igényeit. A kollektív szerződés betartása erősíti a dolgozók biztonságérzetét, s olyan légkört biztosít, amelyben a termelési feladatok kifogástalan ellátása a fő kérdés.

A különböző érdekek összhangjának biztosítása közismerten nem könnyű. Elkerülhetetlenek esetenként a konfliktusok, érdekösszeütközések. Időnként előfordulhat, hogy a termelést szolgáló vállalati intézkedések nem fordítanak kellő gondot vagy éppen sértik egyes dolgozók egyéni érdekeit. Az érdekek egyeztetésére már a kollektív szerződés elkészítésekor törekedni kell. Tény azonban, hogy minden problémát pusztán a szabályok előzetes megalkotásával megszüntetni nem lehet. A végrehajtás ugyanis számos előre nem is látható, új problémát vet fel.

A mindennapi élet konfliktusai akkor is bekövetkezhetnek, ha jó a kollektív szerződés, ha rendelkezéseit hiánytalanul betartják. Más és nyilvánvalóan

súlyosabb a helyzet, ha a vállalat még valamelyik kollektív szerződésbeli rendelkezést is megsérti. Amennyire indokolhatók a menetközbeni problémák, annyira tiltakozunk az ellen, hogy esetenként a gazdasági vezetők, de a szakszervezeti bizottságok egy része is közömbösen túlteszi magát a jogsértésen, a dolgozót ért sérelmen.

Mind az egyéni érdekvédelmi feladatok ellátása, mind a kollektív szerződés rendelkezéseinek betartatása szempontjából kiemelkedő jelentőségű az úgynevezett kifogásolási, vagy másként vétójog. Ezzel a jogukkal vállalati szakszervezeti szerveink alapvetően a gazdasági vezetői intézkedések két fő típusával szemben élhetnek. Nevezetesen, ha a gazdasági vezető intézkedése ellentétes a kollektív szerződés valamelyik rendelkezésével, illetőleg, ha az intézkedés sérti a szocialista munkahelyi együttélési normákat, a szocialista munkaerkölcsöt, a humánumot, a munkatársak közös tevékenységét, a vezetők és beosztottak együttműködése során elvárható és általában kialakult elvárásokat, szokásokat. A vétó erős fegyver: a tervbe vett intézkedés végrehajtását azonnal megállítja. A vétó a sérelem orvoslásának gyors és hatékony eszköze. Mintegy ötéves tapasztalat igazolja: csupán a létezése is nagy visszatartó hatású. Egyes gazdasági vezetőket e jog alkalmazásának felvetése tartott vissza törvénysértő, vagy más, hibás intézkedésektől.

A vétó nagy hatása indokolja, hogy alkalmazásánál érvényesüljön a vállalati szakszervezeti szervek körültekintése és felelőssége. Feltétlenül helyes és indokolt volt, hogy a SZOT Elnöksége arra hívta fel a szakszervezeti szervek figyelmét, hogy a vétót elsődlegesen politikai eszköznek tekintsék, s csak akkor éljenek vele, ha más módon nem érhetnek célt.

A végső eset megítélésében azonban az utóbbi egy-két évben bátortalanság volt tapasztalható. Helyenként akkor sem éltek vele, amikor pedig erre a dolgozó védelmében mindenképpen szükség lett volna. A felelősség, a körül-

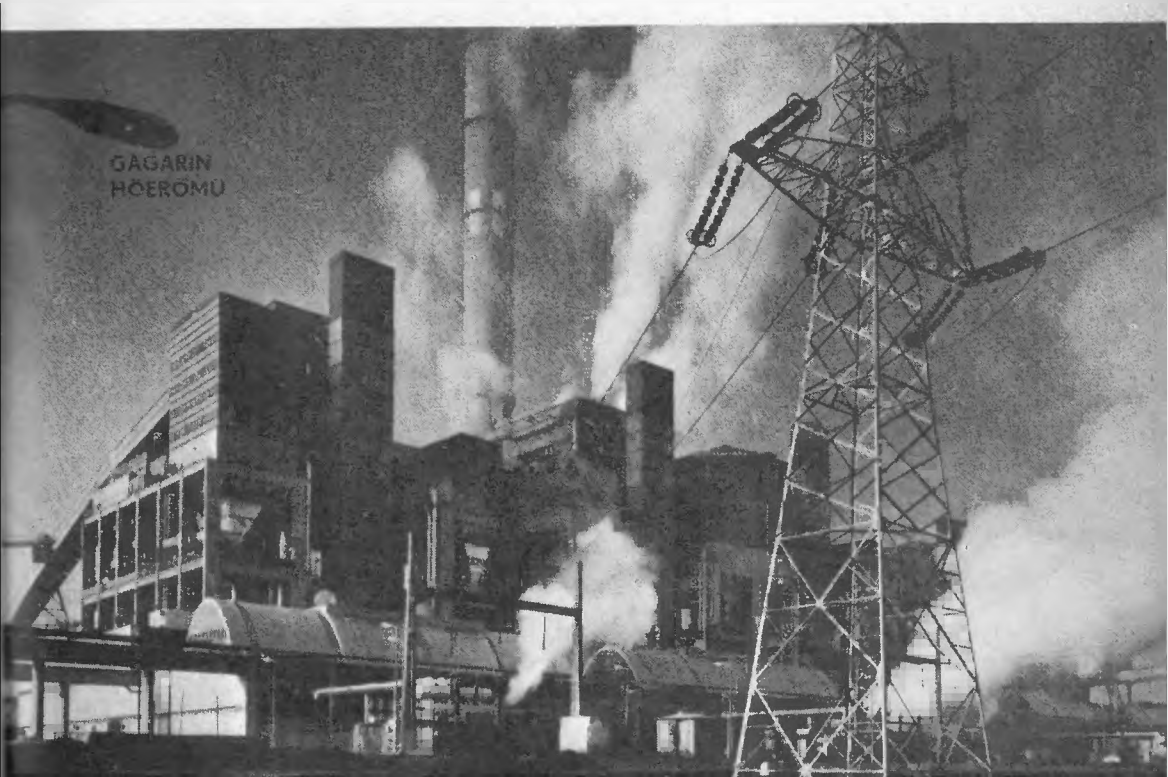

tekintés szükségességének változatlan hangsúlyozása mellett — mint azt a SZOT Elnöksége az elmúlt év decemberi határozatában aláhúzta — a jövőben határozottan és bátran kell élni a vétójoggal minden olyan esetben, amikor az a törvénysértés, vagy az erkölcsi sérelem súlya, jelentősége vagy a dolgozó érdekében feltétlenül szükséges gyors beavatkozás szempontjából indokolt.

Helyes és szükséges, hogy a vétó alkalmazása előtt a vállalati szakszervezeti szerv a helyi pártszervezet segítségét, véleményét is kikérje. Ily módon meg lehet előzni azt, hogy a munkásokat sérelem, vagy méltánytalanság érje. Ebben a tekintetben a vétójog helyes és indokolt alkalmazását a dolgozói érdekvédelem és a társadalmi érdekek érvényesítése egyaránt szükségessé teszi.

Ha azt látják a gazdasági vezetők, hogy törvénysértő intézkedéseik nem maradnak megtorlás nélkül, ha a vállalati szakszervezeti szervek bátran élnek a vétó eszközével is, akkor a helytelen vállalati intézkedések egyre szűkebb körre szorulnak, a vétójog pedig mindinkább a kollektív szerződések betartatásának egyik leghatékonyabb eszközévé válik.

Nem kisebb eszköz a végrehajtás rendszeres ellenőrzése sem. Az a gazdasági vezető, aki a kollektív szerződés valamely rendelkezését megsérti, ugyanúgy felelősségre vonható, mint amikor egyéb más, felsőbb szintű rendelkezést sért intézkedése. A hiba súlyától függően anyagi, fegyelmi, szabálysértési, esetleg büntetőjogi felelősséggel tartozik. Ha tehát a vállalati szakszervezeti szerv jogsértést tapasztal, úgy nemcsak joga, hanem kötelessége is, hogy a vállalat igazgatójánál, vagy a vállalat felettes szervénél anyagi, fegyelmi felelősségrevonást, a szabálysértési hatóságánál pedig szabálysértési eljárás megindítását kezdeményezze.

Kapcsolat a vállalati tervekkel, munkaprogramokkal

A kollektív szerződések fejlődésében nagy jelentőségű, hogy a vállalatok közép távú tervet készítenek. 1971-től ugyanis a közép távú tervekkel együtt, azokkal összhangban a kollektív szerződéseket is általában 5 évre kötik.

Mint ismeretes, a vállalati tervek tartalmazzák a vállalat előtt álló feladatokat, célkitűzéseket, a végrehajtásához szükséges eszközöket, a foglalkoztatandó létszámot, a felhasználható bér- és pénzeszközöket s mindezek figyelembevételével a várható jövedelmezőséget.

A jól megalapozott tervek, munkaprogramok megvalósítása a munka hatékonyságának növekedését eredményezik. Így teremtődik meg az anyagi alap, amely a dolgozók jövedelmének emelését, szociális, kulturális igényeinek kielégítését és a vállalat lakásépítési alapjának növelését szolgálják. Teljesen világos, hogy a vállalatok tervei és a kollektív szerződések között összhangnak kell lennie. Ennek hangsúlyozását indokolja, hogy vannak még szép számmal olyan területek, ahol nem a gazdasági eredmények függvényében készül a vállalat alkotmánya.

Az ésszerű munkaerőgazdálkodás, a munka- és üzemszervezés nemcsak a tervszerű, folyamatos munkát segíti, hanem szorosan összefügg a dolgozók élet- és munkakörülményeinek javításával, a vállalati kollektív szerződéssel. A szakmunkások hatékonyabb foglalkoztatása — esetenként más munkára történő átcsoportosítása — eredményezi a munkaidő ésszerűbb kihasználását, a túlmunka csökkentését, illetve a dolgozók szabad idejének növelését. Az előzőekhez hasonlóan a megalapozott műszaki fejlesztés, a tervek teljesítését segítő újító mozgalom szintén szoros összhangban van a vállalati kollek-

tív szerződéssel, a dolgozók élet- és munkakörülményeinek javításával, mert megkönnyíti a munkát, és segíti a hatékonyabb gazdálkodást.

Az előzőekből megállapítható, hogy a vállalatok kollektívái közvetlenül is érdekeltek a vállalati tervek teljesítésében, a munkavégzés és a gazdálkodás hatékonyságának növelésében, hiszen a vállalati nyereség — és így az egyéni részesedés is — a vállalatok gazdálkodásának eredményességétől függ. Mint ismeretes, a vállalati közép távú tervek készítésébe, az éves munkaprogramok megvitatásába és ezekkel párhuzamosan a vállalati kollektív szerződések készítésébe, módosításába is be kell vonni a dolgozókat. A tervjavaslatok ismertetésénél és vitájánál ismerik meg a dolgozók azokat a gazdasági feltételeket, amelyeknek teljesítésétől függenek azok a juttatások (illetve azok mértéke), amit a kollektív szerződésekben szabályozhatnak. A vállalati tervek teljesítése tehát döntő hatással van a kollektív szerződésekben rögzített juttatások mértékére. A vállalati kollektív szerződések viszont nagymértékben elősegíthetik a tervekben meghatározott feladatok megvalósítását. Gondolok például a hatékonyabb gazdálkodást elősegítő bérformák alkalmazására, az ésszerű munkaerőgazdálkodást, a műszaki fejlesztést, az újítást és a szocialista munkaversenyt elősegítő anyagi ösztönzők szabályaira. Lényegében a vállalati kollektív szerződésekben foglalt szabályok összessége eszköz a vállalatok előtt álló feladatok teljesítéséhez is.

Számos vállalatnál felismerték a tervek és a kollektív szerződések szoros kapcsolatát, azt, hogy csak azt lehet elosztani, amit megtermeltek. Ezeken a helyeken nem ritkaság, hogy a tervek készítésénél a dolgozók részéről olyan javaslatokat tesznek, amelyek lehetőséget teremtenek a kollektív szerződésekben foglalt juttatások bővítésére. A kollektív szerződések vitáinál viszont számos olyan javaslat hangzik el, amelyekkel a vállalati alapok — vagyis a juttatások forrásai — növelhetők.

Az üzemi demokrácia fejlesztése

A kollektív szerződés, a tervezés és a termelés közötti kölcsönhatásból következik, hogy a dolgozók részvétele a vállalat ügyeinek intézésében nem a kollektív szerződés tervezetének véleményezésekor, hanem már azt megelőzően a vállalati terv nyilvános vitájával kezdődik. Ezek az elmúlt hónapokban lényegében lezajlottak. A vállalatok ezekben a napokban kezdik meg a végrehajtást. Most a kollektív szerződés időarányos részét ellenőrzik a vállalat dolgozói.

A kollektív szerződésekben foglaltak végrehajtásáról történő beszámoló feletti viták során a dolgozók számos helyes, okos, hasznos javaslatot is tesznek, amelyeket a gazdasági és társadalmi vezetők, illetve szervek a kollektív szerződés módosítása során jól tudnak felhasználni. Legalább ilyen jelentőséggel bír a kollektív szerződés módosításával kapcsolatos tervezetnek a munkások, a vállalati kollektíva előtt történő érdemleges megvitatása. Ehhez viszont az szükséges, hogy a dolgozók kellő ismeretekkel és tájékozottsággal rendelkezzenek az őket érintő alapvető kérdésekben.

A jó előkészítés és a végrehajtás ellenőrzése nagy jelentőségű a dolgozók nevelésében, magatartásuk formálásában egyaránt. Ugyanis a kollektív szerződést — bár igen fontos szerepe van a megtermelt anyagi javak ésszerű és igazságos elosztásában — hiba lenne csupán az elosztás feladataira szűkíteni. A dolgozók körében érdemlegesen megvitatott, gondosan előkészített és a lehetőségek és követelmények egyeztetésével jóváhagyott kollektív szerződések feltétlenül növelik a dolgozók érdeklődését a vállalati közügyek iránt.

A legutóbbi tapasztalatok ebben a vonatkozásban is számos pozitív példát hoztak felszínre. Több vállalatnál ugyanis a tervezettnél kedvezőbb gazdasági eredmények elérése lehetővé tette, hogy a kollektív szerződésben meghatározott mértéknél magasabb vállalati bérfejlesztést hajtsanak végre. Az 1972. év tapasztalatai arra utalnak, hogy a dolgozók jogos igényeit és a vállalati szakszervezeti szervek javaslatait alapul véve, a bérfejlesztés céljaira rendelkezésre álló összegek jelentős hányadát az alacsony keresetű dolgozók bérének növelésére használták fel.

A dolgozó nők helyzetének javításával és a fiatalokkal való fokozottabb törődéssel kapcsolatos párt- és kormányhatározatok szellemének megfelelően a vállalatok többségénél intézkedéseket tettek a bérfeszültségek csökkentésére. Feltétlenül helyes és tovább folytatandó az a gyakorlat, hogy a kollektív szerződések mind nagyobb számban tartalmaznak konkrét intézkedéseket a kisgyermekes anyák, a többgyermekes és nagycsaládos dolgozó anyák munkakörülményeinek és vállalaton belüli anyagi, szociális helyzetének javítására.

Az 1972. évi kollektív szerződések végrehajtásáról történő igazgatói beszámoló, valamint ezt követően a szükséges módosítások előkészítése, és ugyancsak a dolgozó kollektívák körében történő megvitatása során döntő szempont a Központi Bizottság novemberi állásfoglalásában megfogalmazott követelmények és célkitűzések megvalósításának biztosítása. A feladatok közül is kiemelkedő a munkás-bérpolitika helyes és következetes megvalósítása.

A kollektív szerződések módosításánál, az eddigieknél nagyobb következetességgel kell törekedni a helyesebb bérarányok mellett az ösztönzőbb bérrendszerek és bérformák alkalmazására, arra, hogy a magasabb teljesítményeket és nagyobb munkaeredményeket a magasabb kereset is jobban kifejezze. Fokozottabban kell törekedni olyan intézkedések és szabályok elhatározására, amelyek vállalaton belül munkahelyekig bezárólag az eddiginél jobban érvényre juttatják a munka szerinti elosztás szocialista elvét.

A következő követelmény már a szakszervezetek megnövekedett felelősségére utal, ugyanis döntési hatáskörükbe tartozik a szociális és kulturális célokat szolgáló eszközök felhasználási módjának meghatározása. Különlegesen kihangsúlyozandó a Központi Bizottság állásfoglalása nyomán a dolgozók lakásépítési támogatása, segítése a vállalat részéről. Ugyanilyen fontos a vállalati gyermekintézmények, valamint egyéb szociális és kulturális létesítmények ellátottsági színvonalának megtartása, illetve a lehetőségekkel összhangban álló fejlesztésük.

A kollektív szerződések megkötésében és betartatásában s annak biztosításában, hogy az 1972. évi végrehajtásáról szóló beszámolónál és az 1973. évi módosításnál a párt Központi Bizottsága november 14—15-i állásfoglalásában foglaltak érvényesüljenek, a pártszervezeteknek meghatározó szerepük van. Segítsék, ellenőrizzék és bátorítsák a gazdasági vezetők és a szakszervezeti szervek ez irányú tevékenységét és hívják fel a kommunisták figyelmét arra, hogy mindezekben vállaljanak aktív szerepet.

Nemeslaki Tivadar
a SZOT titkára

A következetesebb jövedelempolitikáért

A MUNKÁSOK ÉS A KÖZVETLEN TERMELÉSIRÁNYÍTÓK BÉREMELÉSE

A Központi Bizottság novemberi ülésén határozatot hozott arról, hogy *az állami iparban és az állami kivitelező építőiparban dolgozó munkások és művezetők bérét* — 1973. március 1-től — *átlagosan 8, illetve 6 százalékkal fel kell emelni.* A határozatot az érintett munkásság, de az ország lakosságának többsége is egyetértéssel fogadta. A határozat egységes értelmezése érdekében célszerű kissé részletesebben bemutatni, hogy milyen indokok tették szükségessé ezt az intézkedést.

Az elmúlt években is következetesen érvényre jutott gazdaságpolitikánknak az a sarkalatos tétele, hogy a szocialista építésnek együtt kell járnia az életszínvonal rendszeres emelésével. *Az életszínvonal javulásának bár nem kizárólagos, de mégis egyik legfontosabb megvalósulási formája a bérek és keresetek növekedése.* Ez viszont az egyes időszakokban nem minden ágazatban és nem minden dolgozónál egyenlő mértékű. Ez részben központi intézkedéseink tudatos következménye. A bérpolitikának olyan feladata is van, hogy segítse elő a szocialista elosztás *„egyenlő munkáért egyenlő bért"* elvének megvalósulását, és ezáltal az elfogadható bér- és kereseti arányok kialakulását. Indokolt ezért, hogy időről időre ellenőrizzük, és ha kell, központi intézkedésekkel is befolyásoljuk a bérek és keresetek növekedésének ütemét és arányait. Ilyen intézkedésekre az elmúlt évtizedben és a legutóbbi években is többször sor került. Ezzel magyarázható, hogy a 60-as évek végére lényegében megszűnt az iparon, építőiparon kívüli területeken dolgozók keresetének korábbi indokolatlan elmaradása. Sőt: ellenkező irányú gondok kezdtek jelentkezni. Ez abban mutatkozik meg, hogy *az átlagbérek és keresetek növekedése az 1968—71. években lényegében valamennyi népgazdasági ágban meghaladta az állami iparban és építőiparban dolgozók bérének és keresetének növekedését.*

Ismeretes, hogy a legnagyobb iparvállalatok nyereségnövelési lehetőségei sok esetben korlátozottabbak, mint a kisvállalatoké, mert termelési struktúrájukat, értékesítési relációikat sokkal kevésbé tudják rövidebb idő alatt megváltoztatni. A termelői árak — főleg nyersanyag árak növekedéséből adódó önköltség növekedést — kevésbé tudják ellensúlyozni és ezért saját erőből csak nagyobb erőfeszítések árán képesek fedezetet biztosítani az átlagosnak megfelelő bérnövekedésre. Az a probléma jelent meg tehát, hogy *az alapvető dolgozó osztályok és rétegek közül általában a munkások, különösképpen az állami és nagyüzemi munkások keresete emelkedett viszonylag kisebb mértékben.* A fogyasztási cikkek egy részének áremelkedése is azoknak okozott érezhetőbb terhet, akiknek keresete az átlagosnál alacsonyabb mértékben növekedett.

Ennek az irányzatnak a fennmaradása — amellett, hogy *nem felelt meg életszínvonalpolitikánknak* —, *gazdasági fejlődésünket is fékező kereseti aránytalanságokhoz vezetne.* Ezen a helyzeten változtat a Központi Bizottság határozata.

Mindezeken kívül az *iparon és építőiparon belül is kialakultak kisebb-nagyobb kereseti aránytalanságok*, amelyek belső feszültségeket okoztak a munkások különböző csoportjai között. Nem kielégítő a kereseteknek a *szakképzettség* szerinti differenciáltsága, nem részesül kellő anyagi elismerésben a *nehéz fizikai munka*, a *kedvezőtlen körülmények* között végzett munka, valamint az általánostól eltérő beosztásban, több műszakban vagy folytonos üzemben vég-

zett munka és még ma is tapasztalható, hogy az azonos munkaterületen dolgozó *férfiak és nők* keresete között — a nők hátrányára — indokolatlanok a keresetkülönbségek. Éppen ezért a béremelést fel kell használni a belső arányproblémák enyhítésére, illetve megszüntetésére.

Az illetékes állami szervek a szakszervezetekkel közösen széles körű munkát végeznek a bérpolitikai intézkedés végrehajtásának előkészítésében. Ez a munka egyrészt a béremelés fedezetéül szolgáló vállalati keretek meghatározására irányul, másrészt azoknak az elveknek a körvonalazását célozza, amelyeket a végrehajtás során a vállalatoknál érvényesíteni kell.

A kereseteknek a szakképzettség szerinti erőteljesebb differenciálása érdekében az átlagosnál magasabb béremelésben részesülnek a szakmunkások és a közvetlen termelésirányítók, tehát a művezetők és főművezetők, valamint a hasonló tevékenységet ellátó más elnevezésű (pl. aknász) munkakörben dolgozó alkalmazottak. Ennek megfelelően a vállalati kereteket is annak figyelembevételével fogják meghatározni, hogy az egyes vállalatokon belül *milyen az arány a szakmunkások és a többi munkás létszáma között.* Ezen túlmenően már a keretek meghatározásánál további differenciáló tényezőket is figyelembe vesznek. A Központi Bizottság határozatának megfelelően nagyobb kereteket kapnak azok a vállalatok, amelyeknél nagyobb a *nehéz és kedvezőtlen körülmények között végzett munkák aránya,* az átlagosnál magasabb a *több műszakban dolgozók, illetve a nők aránya.*

A helyesebb kereseti arányok kialakítására való törekvés mellett ezek a kiemelések azért is szükségesek, mert a feszült munkaerőhelyzet különösen megnehezíti a létszámszükséglet biztosítását azokban a munkakörökben, amelyekben az általánosnál nagyobb a fizikai igénybevétel, és ahol a munkaidő-beosztás kedvezőtlenebb a megszokottnál.

Központi és saját forrásból

A bérpolitikai intézkedés költségeinek *nagyobb részét az állami költségvetés viseli, de a béremelés fedezetének egy részét* — hatékonyabb munkával — *a vállalatoknak kell biztosítaniuk.* A béremelés növeli a költségeket, hatására csökken a nyereség. Bár a központilag meghatározott bérnövekedés után nem kell befizetést teljesíteni, a nyereség csökkenése mégis csökkenti a részesedési alapot. A hatékonyabb munka azonban ellensúlyozza a nyereségcsökkentést, sőt biztosíthatja a részesedési alap növekedését is.

A vállalatok tehát a bérpolitikai határozat konkrét megvalósításához keretet és érvényesítendő szempontokat kapnak. *Az egyének közötti differenciálás azonban* — meghatározott keretek között — *a vállalatok feladata.* A vállalatoknak kell gondoskodni arról, hogy az érintett munkások és művezetők mindegyike meghatározott béremelésben részesüljön, továbbá, hogy *mindazok a differenciáló szempontok, amelyeket a keretek központi elosztása során figyelembe vettek, a vállalaton belüli végrehajtás során is érvényesüljenek.*

A központilag biztosított kereten felül továbbra is a vállalatok rendelkezésére áll az a béremelési lehetőség, amit a bér- és jövedelemszabályozás rendszere a gazdálkodás eredménye alapján *saját erőből* lehetővé tesz. A vállalatok akkor járnak el helyesen, ha *együttesen kezelik a két forrást* és nem aprózzák el a béremelésre fordítható összegeket. Célszerű, sőt elkerülhetetlen tehát a saját forrásból származó összegeket is — legalábbis azok minél nagyobb részét — annak figyelembevételével felhasználni, hogy milyen arányok alakulnak ki a központi keret felhasználása során.

A keretek összevonasa nagyobb differenciálásra ad lehetőséget és jobban biztosítja a belső kereseti aránytalanságok megszüntetését, feloldását. Na-

gyon gondosan kell ügyelni arra, hogy *a saját erőből képződő béremelési lehetőséget arányosan osszák meg a munkások és alkalmazottak között.* Nem szabad azt tenni, hogy a saját keretet az alkalmazottak körére koncentrálják, mert ebben az esetben nem érvényesülne a Központi Bizottság azon határozata, amely előírja, hogy az érintett munkásoknál az átlagosnál nagyobb mértékű bér- és keresetemelkedést kell megvalósítani. Ha tehát egy vállalatnál saját forrásokból a bérek 4 százalékos emelésének van lehetősége általánosan, akkor a munkások béremelésére kapott keretet célszerű ezzel felemelni és így a munkásoknál 10—12 százalékos emelkedés valósul meg, míg az alkalmazottaknál mintegy 4 százalék.

A bérpolitikai intézkedés politikai jelentősége miatt fokozott felelősség hárul a minisztériumokra és az illetékes párt- és szakszervezeti szervekre a Központi Bizottság határozatának következetes végrehajtásával kapcsolatosan. Nem kisebb azonban a vállalati gazdasági vezetők, valamint a helyi párt- és társadalmi szervek funkcionáriusainak felelőssége sem. Nekik kell gondoskodni arról, hogy *a kötelező végrehajtási szempontok érvényesítése mellett a nehéz fizikai munkát végzők, a több műszakban dolgozók, és a nők, mind a szakmunkások, mind pedig a többi munkás közül az átlagosnál nagyobb béremelésben részesüljenek.* Ugyancsak ők felelősek azért, hogy a munkások kiemelt béremelése ne mosódjon el az alkalmazottak béremeléséhez képest. Ez az egyik alapvető biztosítéka annak, hogy 1973-ban az egész intézkedés eredményeként *a munkások reálbér-növekedése meghaladja a népgazdaság egészében bekövetkező átlagos növekedést.*

A központi szerveknek és a vállalatoknak az intézkedést úgy kell végre-

ÚJRA AZ ISKOLÁBAN

Ismeretfelújító tanfolyamok indultak néhány nagy vállalatnál a régebben végzett szakmunkások számára. A Pamutnyomóipari Vállalat dolgozói az Erősáramú Ipari Szakközépiskolában tanulnak

(MTI fotó – Csikós)

hajtaniuk, hogy a vállalati dolgozók előzetes tájékoztatása mellett az érintettek március hónapra már a felemelt béreket kapják meg.

Az anyagi érdekeltség szolgálatában

A Központi Bizottság állásfoglalása feladatként jelölte meg a munka szerinti elosztás, az anyagi érdekeltség szocialista elve következetesebb érvényesítését is. Ezért a megfelelő kereseti arányok biztosítása érdekében kimondta, hogy a bértarifa-rendszer részeként ki kell dolgozni *a szakmai bérek országos táblázatát.* Ez úton kell érvényt szerezni annak, hogy az egyes szakmák azonos gyakorlattal rendelkező, azonos teljesítményt nyújtó munkásai azonos skálájú alapbért kapjanak az egész országban, függetlenül attól, hogy melyik iparágban, nagy-, vagy kisüzemben, az állami, a szövetkezeti vagy a magánszektorban dolgoznak. A szakmai bértáblázatban is kifejezésre kell juttatni, hogy a magasabb képzettséget, a nagyobb erőkifejtést igénylő, illetve kedvezőtlen körülmények között végzett munkát az átlagosnál nagyobb alapbér illeti meg.

1971-ben valamennyi vállalatra nézve egységes bértarifákat vezettek be. 1973-tól már *valamennyi területen alkalmazni kell az új bértarifa alsó bérhatárait is.* Az állami iparban és az építőiparban az előzőekben ismertetett bérpolitikai intézkedés ehhez is segítséget nyújt.

Ez a tarifarendszer igen széles vállalati hatáskört biztosít az egyéni bérek megállapításában és *lehetővé teszi, hogy a vállalatok megfelelően differenciáljanak egy-egy kategórián belül is a végzett munka mennyisége, minősége alapján, a munkával együttjáró felelősség, a szorgalom, az önállóság, a kezdeményezőkészség stb. figyelembe vételével.* Ebből, valamint a vállalatokra vonatkozó érdekeltségi rendszerek eltérő hatásaiból az adódik, hogy a különböző vállalatoknál dolgozó, azonos szakmájú munkások között olyankor is jelentős bérkülönbségek alakulhatnak ki, amikor a végzett munka és a teljesítmények megközelítően azonosak. Ezek az eltérések, még ha a munka gazdasági hatékonyságának eltérő színvonalából adódnak is, bizonyos határon túl sértik az „egyenlő munkáért egyenlő bért" elvét. Ezért van szükség egy olyan új iránymutatásra, amely kiegészíti a mai tarifarendszert és a vállalatokat tájékoztatja arról, hogy milyen irányban célszerű alakítani meghatározott szakmákban a kereseteket. *A szakmai bérek országos táblázata tehát nem helyettesíti, hanem kiegészíti a mai bértarifa-rendszert.* Figyelembe kell venni, hogy ezen bértáblázat kidolgozása jelentős időt vesz igénybe és alkalmazásba vételét követően is csak fokozatosan érvényesíti a hatását. Számolni kell ugyanis azzal, hogy a kialakítandó szakmai bértáblázatban rögzített szinteknél alacsonyabb szintű területeken az elmaradás megszüntetéséhez szükséges anyagi eszközök csak fokozatosan jönnek létre, azokon a területeken pedig, ahol már máig magasabb bérek alakultak ki, nem lehet csökkenteni a bérszínvonalat, legfeljebb a növekedés ütemét indokolt mérsékelni.

A munkásoknál végrehajtásra kerülő bérpolitikai intézkedés és a tarifarendszer kiegészítését szolgáló szakmai bérek országos táblázata együttesen biztosítani fogja, hogy az állami ipar és az állami kivitelező építőipar munkásainak kereseti arányai lényegesen javuljanak és mindez kedvező feltételeket teremt arra, hogy az anyagi ösztönzés hatékonysága fokozódjon. A legnagyobb jelentőséget azonban az adja ennek az intézkedésnek, hogy a munkásság anyagi helyzetének javítását szolgálja és a fizikai munka anyagi elismerésének feltételeit teszi kedvezőbbé.

Buda István
munkaügyi miniszterhelyettes

A politikai vitakörök első tapasztalatai

Az ország mintegy *négyezer* pártalapszervezetében jöttek létre és működnek a politikai vitakörök. Az első tapasztalatok szerint a pártszervezetek felismerték, hogy ez a forma tovább gazdagíthatja az agitáció lehetőségeit, alkalmas arra, hogy felkészítse a résztvevőket a felvilágosító, érvelő, meggyőző, mozgósító politikai munkára. Már kezdetben sikerült tisztázni, hogy a politikai vitakör nem az oktatás új formája, hanem *agitációs fórum*, ahol a politikában jártas, felkészült vitakörvezetők segítségével a résztvevők megbeszélhetik, elemezhetik a napi politika időszerű kérdéseit, választ kaphatnak a politika részkérdéseire és összefüggéseire.

Ennek az igénynek megfelelően választották ki a vitakörvezetőket, akiknek több mint 70 százaléka egyetemet, főiskolát végzett párt-, állami, gazdasági vezető. Helyes módszernek bizonyult, hogy a megyei és a budapesti kerületi pártbizottságok az első foglalkozásokat megelőzően a vitakörvezetőkkel tisztáztak néhány elvi és gyakorlati kérdést. A többi között a résztvevők összetételével, létszámával, a témák kiválasztásával, a vita irányításával és vezetésével kapcsolatos kérdéseket. Hasznosnak bizonyultak ezek az előkészítő tanácskozások azért is, mert a központilag kiadott segédanyagokat sok helyütt *helyi érvanyagokkal is kiegészítették*, s ezzel konkrétabbá tették, tovább gazdagították a vitavezetők és a résztvevők ismereteit. Ezeken az előkészítő megbeszéléseken sikerült megértetni, hogy a politikai vitakörökben a politikai eszmecsere lehetőségét teremtjük meg, s ezzel segítjük a párttagok, a résztvevők politizáló készségének növelését. Ez a fórum tehát segít érvényt szerezni a szervezeti szabályzatban foglaltaknak: „A párttag kötelessége, hogy ... terjessze a párt eszméit, képviselje a párt politikáját."

A résztvevők kiválasztásánál is ennek megfelelően jártak el. Többnyire olyanok vesznek részt a vitakörökben, akik alkalmasak arra, hogy a helyi agitáció „vezérkarát" képezzék. Bár van ezzel ellentétes tapasztalat is: akad olyan vitakör, amelynek összetétele nemigen ad alkalmat a színvonalas véleménycserére.

Élénk vitakedv, őszinte hangvétel

Korai lenne még általános tanulságokat levonni a vitakörök első összejövetelei alapján. Kétségtelen viszont, hogy a már meglevő tapasztalatok is hozzájárulhatnak bizonyos szervezési, módszerbeli kérdések tisztázásához, ahhoz, hogy az újabb körök szervezésénél elkerüljük ezeket a „gyermekbetegségeket". Budapesten, Borsodban és néhány más megyében tapasztaltuk, hogy a vitakörök jellegét nem értelmezik egységesen. A pontatlan értelmezés következtében néhol a vitakört — a megszokás alapján — a tömegpropaganda előadásos formájává vagy pártnappá változtatták azzal, hogy 40—70 főnyi hallgatóság előtt felolvasták a kiadott segédanyagot. Itt a nézetek cseréjére nem volt lehetőség, nem alakult ki az a kiscsoportos forma, amely felkészít az érvelésre

Az már most érzékelhető, hogy *azokban a vitakörökben folyik gyümölcsöző vita, ahol a résztvevők száma nem haladja meg a 10—15 főt, ahol a vitaindító rövid (15—20 perc), ahol a vitavezető összegezi a kialakult álláspontot, nem hagy megválaszolatlan kérdéseket.* Az ilyen vitakörökön gyakori a 80—90%-os aktivitás, ami nemcsak a kérdések felvetésében, hanem a résztvevők véleményé-

nek kifejtésében is megnyilvánul. Azt persze nem várhatjuk a vitakörvezetőktől, hogy minden felvetődött kérdésre választ tudjanak adni. De azt mindenképpen, hogy később visszatérjenek a meg nem értett vagy nyitvamaradt kérdésekre. Csak dicsérni lehet azt a módszert, ha egy-egy szakkérdés mélyebb kifejtéséhez, elemzéséhez meghívnak mérnököket, közgazdászokat, agronómusokat, újságírókat, kultúrpolitikusokat. Nagyon helyes és hasznos kezdeményezésnek tartjuk, amit például a Diósgyőri Gépgyárban, illetve a MALÉV-nél vezettek be. Ezeken a helyeken a pártbizottság előzetesen összehívja a vitavezetőket és az alapszervezeti titkárokat, s együttesen beszélik meg a vitára kerülő témát. A vita után pedig igénylik, hogy a vitavezetők adjanak számot a felvetődött problémákról, véleményekről. Ezzel bővítik információs forrásaikat, és segítséget kapnak tömegpolitikai munkájukhoz.

A kérdések felvetését, a vita során kifejtett véleményeket *az őszinte, nyílt hangvétel* jellemzi. A viták során a napi agitációban jól hasznosítható érvanyag halmozódik fel.

A témák megválasztása

A témák megválasztása találkozott a pártbizottságok, a vitavezetők és a résztvevők igényeivel. Olyan kérdések kerültek napirendre, melyek mind a párttagságot, mind a szélesebb közvéleményt erőteljesen foglalkoztatják. Így például az először kiadott hat téma közül a legtöbb helyen az ár- és a jövedelmi viszonyokkal foglalkozó anyagot tárgyalták. Érdekes képet mutat ebben a vonatkozásban a budapesti statisztika.

Javasolt témák	A vitakörök választott témája (százalékban)	A vitában felszólalók aránya a résztvevők százalékában
Árak alakulása	56,1	67,7
Jövedelmi arányok	23,3	72,—
A KB közoktatási határozata	3,1	49,2
Helyi témák	2.1	66,9
Belpolitika összesen	*84,6*	*68,—*
Közel-keleti kérdés	8,3	56,—
Szovjet—amerikai tárgyalások	5,5	59,—
Egyéb nemzetközi kérdések	1,6	49,3
Nemzetközi témák összesen	*15,4*	*66,1*

A témák megválasztásánál a jövőben is az a helyes gyakorlat, hogy figyelembe veszik a helyi információ jelzéseit, a vitakörök igényeit, s nem utolsósorban a tömegpolitikai munkával kapcsolatos konkrét igényből kiindulva készítik fel a vitakörök résztvevőit az adott időszakban megvalósítandó politika értelmezésére, magyarázására.

E felfogás alapján a most következő vitaköri anyagok mindenekelőtt a Központi Bizottság 1972. novemberi ülésén megfogalmazott feladatokra reagálnak úgy, hogy agitációnk hozzásegítsen a cselekvésre való mozgósításhoz. Hiszen azzal, hogy a KB novemberi állásfoglalásának ismertetése a választott testületek üléseïn és a taggyűléseken megtörtént, még csak a munka kezdetén tartunk. *A tömegpolitikai munka feladata — így a politikai vitaköröké is — az*

állásfoglalás magyarázása, elfogadtatása és a végrehajtásra való mozgósítás. A vitakörök akkor tesznek sokat a KB határozatában foglaltak végrehajtásáért, ha a felvetődött kérdéseket a politika összefüggésében látják és láttatják.

A felhasználás lehetőségei

E cikk megjelenéséig a vitakörvezetők 15 témához kaptak segédanyagot, s napokon belül újabb anyagok érkeznek az alapszervezetekhez. Sok helyütt megfogalmazódott, hogy ezt a mennyiséget képtelenség mind feldolgozni a vitakörökben. Nem is ez a célunk. *A kiküldött anyagok felhasználhatók beszédekhez, beszámolókhoz,* hasznosan tudják forgatni a pártvezetőségek tagjai, a tömegszervezeti vezetők is, és mindenképpen gyarapítják a szóbeli agitáció érvanyagát, összegyűjtve pedig agitációs archívumot is képeznek. A vitaköri eszmecserék során pedig óhatatlanul felmerülnek más témához tartozó kérdések is. Ezért is tartjuk fontosnak, hogy több témakörben jelentessünk meg anyagokat.

Az anyagok általában havonta jelennek meg. Egy-egy csomag több témakör vitájához tartalmaz segédanyagot, és így arra is lehetőség van, hogy valamelyik témát a következő hónapban tárgyalják meg. Ha valahol ez a kívánság, ennek nincsen akadálya, hiszen a kiadott anyagok jelentékeny része nem avul el egyik hónapról a másikra. Ezt azért hangsúlyozzuk, mert Szolnok megyében például előfordult, hogy egyik-másik vitakör novemberben meg akart vitatni egy októberben kiküldött témát, s ezt a felsőbb pártszerv részéről helytelenítették. Nem lenne helyes az ütemezést mereven értelmezni: ha valamely alapszervezetben egy régebbi téma iránt mutatkozik érdeklődés, csak helyeselni lehet, ha azt vitatják meg.

Az eddig megjelentetett anyagokról többségében kedvezőek a vélemények. De emellett jónéhány olyan észrevételt, javaslatot is kaptunk, amit máris figyelembe vettünk. Sokan kifogásolták az anyagokhoz mellékelt grafikonok, térképek, diagrammák kis formátumát, mások irodalomjegyzéket igényeltek. Ezek az észrevételek a beküldött vitaköri jelentő lapokon fogalmazódtak meg. Bár a jelentő lapok még sok helyütt nem kerültek feldolgozásra, mégis a következő vitaköri anyagokban már igyekszünk e kéréseket teljesíteni.

Januártól *a következő mellékletekkel bővülnek a vitaköri anyagok:*

— minden témához irodalomjegyzéket adunk;
— a segédanyagokat nagyobb formatumban jelentetjük meg;
— archív anyagokat biztosítunk (határozatok stb.);
— a viták során felmerült, hozzánk beérkezett kérdésekre — az interjú rovatban — az illetékes minisztériumok vezetői válaszolnak;
— a vitavezetés megkönnyítéséhez, egységesebbé tételéhez módszertani anyagokat adunk.

Úgy véljük, mindez további segítséget ad a viták vezetéséhez

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy az agitáció ezen új formájának bevezetése kedvező fogadtatásra talált. Ezért *elképzelhető, hogy felettes pártszervük hozzájárulásával újabb pártszervezetek is hozzákezdjenek a vitakörök szervezéséhez.*

Ahol pedig már működik a kör, ott a pártszervezeteknek a szervezés nagy munkája után hozzá kell látniuk majd ahhoz is, *hogy figyelemmel kísérjék a viták hatásfokát, azt, hogy a viták során kialakult helyes álláspont tovább gyűrűzik-e az alapszervezet területén.* Mert ha csak belső vitákat folytatunk, ha az ott elhangzottakat nem tesszük közkinccsé, nagy mozgósító erőről mondunk le.

Maróti Imre
a KB munkatársa

A pártszervezetek és a termelőszövetkezeti döntőbizottságok

Az egységes szövetkezeti törvény, valamint a mezőgazdasági szövetkezetekről szóló jogszabályok ennek szellemében történt módosítása és kiegészítése nagy fejlődést jelent a szövetkezetek önkormányzatának továbbfejlesztésében, a társadalmi, a csoport- és egyéni érdekek összehangolásában, a szövetkezetek törvényes működésének erősítésében.

A szövetkezetek demokratikus önkormányzatának továbbfejlesztésében igen jelentős a tagsági vitákban való döntés szervezeti rendszerének megváltoztatása, pontosabban a szövetkezeteken belüli új szervnek, *a szövetkezeti döntőbizottságnak* a létrehozasa.

A tagsági vitákban korábban a vezetőség bizottsága döntött. Működése sok problémát okozott és ez tette szükségessé a tagsági jogvitákban e döntő fórum megváltoztatását. Mivel a vezetőség bizottságát nem a közgyűlés hozta létre, nem volt elég demokratikus; nem vette kellően figyelembe a tagok tulajdonosi és dolgozói jogait; nem gondoskodott kielégítően az érdekek összehangolásáról; jogállása, hatásköre nem volt megfelelően tisztázott. Tehát olyan új szerv létrehozására volt szükség a szövetkezetekben, amely mentes az említett hiányosságoktól, létével és működésével továbbfejleszti a szövetkezetek demokratikus önkormányzatát, de ugyanakkor kielégíti a jogvitákat eldöntő szervekkel szemben általában támasztott igényeket is.

A tagsági viták ugyanis igazi, valóságos jogviták. A döntések alkalmával szövetkezeti vagy tagsági jogsérelmek kerülnek orvoslásra, s ez tartalmában igazságszolgáltatási jellegű tevékenység. Többek között ezért is vált szükségessé a tsz-ekben az operatív gazdasági vezetéstől független szerv, a döntőbizottság létrehozása. Ugyanakkor meg kell mondani azt is, hogy a bizottság felhatalmazása a tagsági vitákban való döntésre az önkormányzat fejlesztését, a párt és kormány szövetkezetek iránti bizalmát és támogatását is kifejezi.

Az önkormányzati szervezeten belüli döntés jelentősége

Minden szövetkezet életében — mind a szövetkezet, mind a tagok számára — rendkívül fontos a szövetkezet és tagjai között előforduló érdekütközések feloldása. Az, hogy a tagsági vitákban első fokon mindig — a viták többségében kizárólagosan és véglegesen is — szövetkezeti szerv dönt, egyik jellemzője a szövetkezeti önkormányzat terjedelmének. A döntőbizottság létrehozása ugyanakkor *a szövetkezeti demokráciát is szélesíti,* mégpedig azáltal, hogy a korábbihoz képest több szövetkezeti tag vesz részt cselekvően a szövetkezet önkormányzatában. E tevékenységük során ismeretekben gyarapodnak, s az önkormányzat felelős részeseivé válnak.

A tapasztalatok szerint a szövetkezeti tag a vitákban hozott döntések alapján érzékeli leginkább az ügyeivel való beható törődést, a jogszabályok és a belső szabályzatok érvényesülését, még akkor is, ha abban maga nem érdekelt. A vitás ügyek megnyugtató rendezése tehát jelentős hatást gyakorol a tagok közérzetére, munkaerkölcsére. Vélemény alakul ki bennük a rendezésben résztvevő szervek munkájáról, tehát azok a nevelés fontos eszközének tekinthetők. A tag-

sági vitákban történő jogszerű, gyors, igazságos döntés egyik mércéje a szocialista törvényesség és a szövetkezeti demokrácia érvényesülésének.

A tagsági viták egy részében, azok végső fázisában a döntési jogot a jogszabályok bírósági hatáskörbe utalják. Ehhez — túl a szövetkezeti és tagsági érdeken — fontos társadalmi érdek is fűződik. A bírósági hatáskör ugyanis a tagság jogainak fokozottabb érvényesülését, s egyben azok garanciáját is jelenti.

A döntőbizottságok aktív működése szövetkezet-politikai szempontból is nagy jelentőségű. Éppen ezért nem közömbös, hogy a döntőbizottságok mennyiben felelnek meg a rájuk háruló, felelősségteljes feladatnak. Eddigi munkájukból mindenesetre kitűnik, hogy további erősödésük érdekében a szövetkezeti szervek, de különösen a szövetkezetek pártszervezetei részéről fokozottabb támogatásra van szükségük.

A döntőbizottság helye a termelőszövetkezetben

A döntőbizottság létrehozása minden szövetkezetben *kötelező*. A közgyűlés kizárólagos joga, hogy meghatározza a bizottság tagjainak számát, titkos szavazással megválassza a bizottság elnökét és tagjait. A bizottság elnökévé és tagjává csak szövetkezeti tag választható. Nem lehet bizottsági tag a szövetkezet elnöke, a vezetőség tagjai, az ellenőrző bizottság elnöke és tagjai, valamint a szövetkezet jogtanácsosa. Ebből következik, hogy csak olyan tagok választhatók a bizottságba, akik arra érdemesek és alkalmasak, de a szövetkezet vezető és ellenőrző testületében nem viselnek tisztséget.

A gazdasági vezetők megválaszthatók — ha szövetkezeti tagok —, a jogszabályok ezt nem zárják ki. A bizottságba való megválasztásuk mégis megfontolandó! A tsz-vezetőség ugyanis fegyelmi és kártérítési jogkörét a gazdasági vezetőkre is átruházhatja. Ebben az esetben viszont személyükkel szemben kizáró ok lehet, hogy az egyes ügyekben eljárjanak. Nem vehet részt ugyanis a tagsági viták másodfokon való eldöntésében az, aki az ügyben első fokon eljárt, továbbá, aki összeférhetetlenség miatt, vagy egyéb okból elfogult. Mégis, ha egyes tsz-ekben gazdasági vezetők is megválasztásra kerülnének — döntőbizottsági elnökként vagy tagként —, akkor célszerű ezt a körülményt figyelembe venni a döntőbizottsági tagok számának meghatározásánál.

A döntőbizottságba legalább öt tagot kell választani, póttag nem választható. Nagyobb termelőszövetkezetekben, a bizottság zavartalan működése érdekében — számolva egyes tagok akadályoztatásával, esetleg összeférhetetlenségével, elfogultságával és egyéb körülményeivel — célszerű ötnél több tagú bizottság létrehozása. A nagyobb létszámú bizottság mellett szól az is, hogy ha valamilyen oknál fogva a minimális öt fő alá csökken a döntőbizottság tagjainak száma, a legközelebbi közgyűlésen azt ki kell egészíteni. A döntőbizottság elnökének és tagjainak megbízatása öt évre szól. Ez idő alatt és az öt évet követő egy évig fokozott védelemben részesülnek, más beosztásba vagy munkakörbe csakis a közgyűlés előzetes hozzájárulásával helyezhetők. Visszahívásukról es elmozdításukról kizárólag a közgyűlés jogosult dönteni, titkos szavazással. A törvény rendelkezései alapján a döntőbizottság elnöke tisztségviselő, míg tagjai a tsz-alapszabályban tisztségviselőkké minősíthetők. Felelősségre vonásuk — fegyelmi és kártérítési ügyekben — a közgyűlés hatáskörébe tartozik, még akkor is, ha a döntőbizottság tagjait az alapszabályban nem minősítették tisztségviselőnek

A döntőbizottság *évenként köteles munkájáról a közgyűlésnek beszámolni*, amely munkájához általános irányelveket szabhat meg, de az egyes ügyekben

hozandó döntések tartalmára vonatkozóan nem utasíthatja. A bizottság a tagsági vitákban hozandó konkrét döntésekben saját jogú szervként, önállóan jár el és eljárásában mind a szövetkezet, mind a tag ügyfélként vesz részt. Ily módon tehát a jogvitát eldöntő szövetkezeti szerv *elhatárolódik és függetlenné válik az operatív gazdasági vezetéstől,* vele mellérendeltségi viszonyban működik és csak a közgyűlésnek tartozik felelősséggel. Ez tehát arra késztetheti a vezetőséget, hogy intézkedéseiben, határozataiban figyelembe vegye a döntőbizottság eseti döntéseit, állásfoglalásait. A döntőbizottság elé kerülő jogviták számából, jellegéből következtetni lehet arra is, hogy a gazdasági vezetés mennyiben tartja be a jogszabályokat, a belső szabályokat, vagyis mennyiben tesz eleget a törvényesség követelményeinek.

A döntőbizottságok létrehozásával tovább fejlődik a szövetkezeti önkormányzat. Ezen belül olyan módon biztosított a döntés a tagsági vitákban, amely mind a belülről — a szövetkezet vagy tagjai részéről — mind a kívülről támasztott igényeket kielégíti.

Működésük tapasztalatai

Alig egy év telt el a döntőbizottságok működésének kezdete óta, s ezért viszonylag kevés tapasztalat áll még rendelkezésre ahhoz, hogy munkájukról általános érvényű következtetéseket lehessen levonni. Ma még csak helyi tapasztalatokra, jelzésekre lehet támaszkodni. A Hajdúsági Termelőszövetkezetek Területi Szövetsége adatszerű felmérést végzett a döntőbizottságok munkájáról, emellett Hajdú, Békés, Szabolcs és Szolnok megyék területén működő több termelőszövetkezeti területi szövetségtől is állnak rendelkezésre információk. Működésük eddigi tapasztalatai azt bizonyítják, hogy *a döntőbizottságok létrehozása helyes volt és egyre inkább megfelelnek a velük szembeni várakozásnak.* A döntőbizottságok ugyan még ma is — mint általában minden új szerv — sok nehézséggel küszködnek, viszont annál örvendetesebb, hogy eredményeik ennek ellenére figyelemre méltók. Erről tanúskodnak a Hajdúsági Termelőszövetkezetek Területi Szövetsége felmérésének adatai is. A szövetség területéhez tartozó 36 termelőszövetkezetben a döntőbizottságok ez év 9 hónapja alatt 176 ügyben jártak el. Ebből 47 esetben fegyelmi határozatot, 40 esetben kártérítésre kötelező határozatot bíráltak felül és fellebbezési fórumként 89 tagsági vitában hoztak határozatot. A döntőbizottságok 47 esetben helyt adtak a kérelemnek, a fellebbezésnek, és érdemben megváltoztatták, vagy hatályon kívül helyezték a vezetőség, a tisztségviselők, illetve a gazdasági vezetők határozatait, döntéseit, intézkedéseit, míg 129 esetben a kérelmet, a fellebbezést elutasították, vagyis helyben hagyták az első fokú döntéseket.

A 176 ügyben hozott döntőbizottsági határozat után az érdekeltek csak 15 esetben fordultak annak megváltoztatása iránti keresettel a bírósághoz. A bíróságok elé került 15 ügyből 10 ügy elbírálása még folyamatban van, 5 ügyben pedig a keresetet a bíróságok elutasították. A döntőbizottságok határozataival ellentétes bírósági döntés tehát eddig még nem fordult elő. Mindezekből levonható az a következtetés, hogy

— a szövetkezetek tagjai felismerték a döntőbizottságok szerepét és jelentőségét, bizalommal fordulnak hozzájuk;

— eljárásukban az alaposság és a bátorság a jellemző, ugyanis a 47 ügyben hozott megváltoztató, vagy hatályon kívül helyező határozat arra mutat, hogy a vezetőségtől független szervként eljárva képesek a törvényesség garantálására;

— mivel az érdekeltek a 176 ügyből csak 15 ügyben fordultak a bírósághoz keresettel, azt bizonyítja, a tagok általában elfogadják a döntőbizottság határozatát, abba belenyugszanak;

— a bíróságok az eléjük került tagsági vitákban eddig csak keresetet elutasító ítéleteket hoztak. Ez arra enged következtetni, hogy a döntőbizottságok határozatai túlnyomó többségükben megfelelnek a törvényesség követelményeinek.

Az adatszerűségen kívül a más forrásokból szerzett tapasztalatok is azt bizonyítják, hogy a döntőbizottságok szervezetileg alkalmasak, szakmai felkészültségük fokozásával pedig még alkalmasabbá tehetők az eredményes működésre. Bár működésükkel kapcsolatban helyenként problémák is felvetődnek, ezek többnyire helyileg megoldhatók.

Megoldásra váró feladatok

Egyes szövetkezetekben előfordult — különösen szövetkezeti közös vállalkozásoknál —, hogy a döntőbizottságot még nem hozták létre, vagy ha igen, csak háromtagú bizottságot választottak. Ez a mulasztás törvénysértő, tehát mielőbb pótolni szükséges. Viszont általános tapasztalat, hogy a szövetkezetek döntő többségében a döntőbizottság tagjainak száma csak minimális, tehát csupán 5 tagú bizottságot hoztak létre, ami — a korábbiakban említett kizáró okok miatt — esetenként kevésnek bizonyult. A közeljövőben tartandó közgyűlések lehetőségeket nyújtanak e két probléma rendezésére.

A bizottság működésének eredményessége nagymértékben múlik azon, mennyire biztosítják ehhez a személyi és dologi feltételeket. A személyi feltételek közül a döntőbizottság tagjainál *a vezetőkkel szemben támasztott hármas követelményt kell szem előtt tartani:* a politikai alkalmasságot, a példamutató emberi magatartást és a feladatra való felkészültséget. Alapvetően fontos, hogy a közgyűlés által megválasztott jelöltek vállalják is a megbízatásukkal járó felelősséget, mutassanak hajlandóságot a tevékenységükhöz szükséges ismeretek elsajátításához.

A dologi feltételek megteremtése a tsz-vezetőség feladata. Hangsúlyozni kell ezt azért is, mert a döntőbizottságnál más a helyzet, mint a vezetőség bizottsága esetében volt. Ez utóbbi — minthogy a vezetőség tagjaiból állott — működési feltételeit eleve biztosították. A termelőszövetkezet vezetőségének mindenekelőtt gondoskodnia kell a tárgyalás céljára alkalmas helyiségről; az adminisztratív munkaerőről; a működéshez elengedhetetlenül szükséges egyéb dologi — írógép, írószer, bélyegző stb. — feltételekről. Amennyiben ezek nem állnak a döntőbizottság rendelkezésére — és ilyen sajnos előfordul — a bizottságnak a vezetőséghez, szükség esetén a közgyűléshez kell fordulnia.

Napjainkban még a döntőbizottsági elnökök és tagok szakmai (jogi) felkészültsége hiányos, és ez természetes. Maguk a döntőbizottsági tagok érzik ezt leginkább és felelősségtudatukat mutatja, hogy *igénylik és sürgetik szakmai képzésüket.* Erről elsősorban a szövetkezetek területi szövetségeinek kell sürgősen gondoskodniuk. Számos szövetség már megkezdte a bizottsági elnökök és tagok jogi, szakmai képzését. E tanfolyamokon megnyugtató volt a döntőbizottsági tagok aktivitása, érdeklődése, nagy felelősségérzete. Felkészítésükkel kapcsolatban problémákat okoz, hogy az egyes szövetségek tanfolyamain egymástól eltérő álláspontok is kialakulhatnak, amelyek szükségszerűen eltérő gyakorlatot eredményezhetnek. Ennek kiküszöbölése érdekében szükséges, hogy a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa lehetőleg egységes program és oktatási anyag

kiadásáról gondoskodjon. Ez utóbbi a közeljövőben — minden bizonnyal — teljesül.

A bizottsági elnökök és tagok szakmai felkészítése mellett arra is szükség van, hogy munkájuk közben állandó és folyamatos jogi segítségben részesüljenek. E feladat mindenekelőtt *a szövetkezet jogtanácsosára* (jogi előadójára) hárul, akinek ez jogszabályilag előírt kötelessége. Nem kellően tisztázott azonban, hogy mi legyen a jogász szerepe a döntőbizottsági eljárásokban. Ezért a gyakorlat ebben a kérdésben rendkívül eltérő. A szövetkezetek többségében a jogász a szövetkezet vezetőségének képviselőjeként, tanácskozási joggal vesz részt a döntőbizottság ülésén, esetenként a döntőbizottság jogi tanácsadójaként, másutt — a bizottság megbízásából — az ügy előadójaként. Feltétlenül a szövetkezeten belül kell tisztázni a jogtanácsos részvételének minőségét. Kívánatos mellőzni, hogy előadói minőségben vegyen részt. *Leghasznosabb és legcélravezetőbb a jogi tanácsadói minőségben való részvétele.* Nem kívánatos ugyanis, hogy azokban az ügyekben, amelyekben a jogtanácsos az alsóbb szintű eljárás során már közreműködött, az ügy előadója legyen. Ilyen esetekben a szövetkezet képviseletével is mást célszerű megbízni. A döntőbizottságnak joga van meghívni ülésére a jogtanácsost — képviseleti jog és előadói minőség nélkül is — és kérni jogi szakvéleményét. Ez a megoldás jobban lehetővé teszi, hogy a jogtanácsos véleményét tárgyilagosabban, az esetleges alternatívák ismertetésével fejtse ki, mert így nem köti a korábbi döntésben való állásfoglalása.

A szövetkezetekben a bizottságok — így a döntőbizottság is — a maguk ügyrendje szerint működnek. Tekintettel arra, hogy a jogszabályok részleteiben nem szabályozzák eljárásukat, működésük előfeltétele a belső szabályozás. A tapasztalatok szerint ez csak a szövetkezetek egy részében készült el, s így a döntőbizottságok jelentős része még nem rendelkezik ügyrenddel. Sürgős feladat ennek az elkészítése, mert enélkül az eljárási szabályok nem tarthatók be. Fontos, hogy a döntőbizottság elfogadott ügyrendjének egy példányát — tájékoztatás végett — a vezetőségnek is adja át, továbbá az ügyrendi szabályozás tartalmáról (sokszorosítás, vagy kifüggesztés útján) a tagokat és az alkalmazottakat is megfelelően tájékoztassa.

A tsz-pártszervezetek tennivalói

A döntőbizottságok segítését, erősítését a párt-, állami és társadalmi szervek együttes feladatának kell tekinteni. Ez alkalommal csupán arra kívánok kitérni: *miben nyújthatnak segítséget a bizottságoknak a szövetkezetek pártszervezetei?*

A szövetkezetek pártszervezeteinek időszerű feladata a bizottságok támogatása. Erre a felsoroltakon kívül azért is szükség van, mert a jogviták eldöntéséhez és az erre létrehozott szerv működéséhez fontos társadalom- és szövetkezetpolitikai érdekek fűződnek. Mindenekelőtt kívánatos, hogy a szövetkezetek pártszervezetei vegyék munkaprogramjukba a döntőbizottságokkal való rendszeres foglalkozást. Tájékozódjanak eddigi munkájukról, nehézségeikről, problémáikról. Ezzel egyrészt erősítik a döntőbizottságokat, másrészt jobban betekintést nyernek a tsz-vezetőség intézkedéseibe és a tagok ügyeinek intézésébe. A párt káderpolitikai elveinek érvényesülése érdekében is segíteniük kell a szövetkezeti pártszerveknek a bizottsági elnökök és tagok kiválasztását, támogatni megválasztásukat, segíteni az esetleg hiányos számú vagy kis számúnak bizonyult döntőbizottságok kiegészítését.

A döntőbizottság jogállása, a vezetőségtől való függetlensége jogilag rendezett. A gyakorlatban azonban ez még nem mindig érvényesül maradéktalanul.

Az a tény ugyanis, hogy a döntőbizottság tagjai egyben a szövetkezet dolgozói is, szükségképpen függő viszonyt teremt és ez lehetőséget ad befolyásolásukra. A pártszervezetek sokat tehetnek a bizottság elnökének és tagjainak függetlensége és védettsége erősítéséért. Azokban a szövetkezetekben, ahol a döntőbizottság működésének feltételei nem eléggé biztosítottak, ennek megoldásához szintén segítséget nyújthatnak a pártszervezetek, főként azzal, hogy felhívják a vezetőség figyelmét ez irányú kötelezettségének teljesítésére.

Fontos és sürgős feladat a döntőbizottságok elnökeinek és tagjainak szakmai felkészítése, beiskolázásuk a szervezendő tanfolyamokra, s az ezeken való részvételük biztosítása. Mindezek mellett politikai képzésükről is gondoskodni kell.

A pártszervezetek az ügyrend készítéséhez is segítséget nyújthatnak. Hívják fel a döntőbizottság figyelmét ennek fontosságára, s ellenőrizzék, hogy az ügyrendi szabályozás garantálja-e a tagok részére a törvényes eljárást.

Esetenként politikai munkával is szükséges segíteni — mind a szövetkezetek vezetőségénél, mind a tagoknál — az igazságos döntőbizottsági határozatok elfogadását. Politikai szempontból nagyon fontos annak ismerete is, hogy a tagok és a vezetőség hogyan reagálnak a döntőbizottság határozataira. Ha a döntőbizottság határozata rámutat a vezetőség hibás, törvénysértő intézkedésére, különösen fontos figyelemmel kísérni, hogy a vezetőség levonja-e a kellő következtetéseket, módosítja-e hibás gyakorlatát.

A döntőbizottság határozatai törvényességének egyik mutatója, hogy a bíróságok az eléjük került ügyekben milyen álláspontra jutnak: megváltoztatják-e vagy helyben hagyják a döntőbizottság határozatait. Különösen kezdetben szükséges ezt figyelemmel kísérni és az esetleges hibás gyakorlat esetén a bizottság figyelmét erre felhívni.

A pártszervezetek rendszeresen foglalkozzanak a döntőbizottságokkal, nyújtsanak segítséget megerősödésükhöz. A szövetkezet döntőbizottságának, mint új szervnek nyújtott közvetlen segítség ugyanis — a szövetkezeti önkormányzat fejlődésén, a szövetkezeti demokratizmus szélesítésén keresztül — közvetve társadalmunk szocialista demokratizmusának továbbfejlesztéséhez jelent hozzájárulást.

Dr. Orbán Sándor
egyetemi docens

Minden pártmunkás figyelmébe ajánljuk a most megjelent

Munkásmozgalomtörténeti lexikont

640 oldal ● Ára: 100,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A községi tanácsok pártirányításának gyakorlata

A Pártélet szerkesztősége a Zala megyei Párt-végrehajtóbizottsággal közösen ankétot tartott Zalaegerszegen, „A községi tanácsok pártirányításának gyakorlata" címmel. Az ankéton **Baranyai János,** a megyei pártbizottság titkára elnökölt, a vitaindítót **dr. Végh Ernő,** a megyei pártbizottság adminisztratív osztályának vezetője tartotta. Részt vettek és felszólaltak az ankéton: **dr. Gál Antal,** a megyei tanács vb-titkára; **Busa János,** a lenti járási pártbizottság titkára; **Horváth Gyula,** a zalaegerszegi járási pártbizottság titkára; **dr. Tóth József,** a megyei tanács zalaegerszegi járási hivatalának vezetője; **Bogár Lajos,** a megyei tanács lenti járási hivatalának vezetője; **Büki Lajos,** Lenti község pártbizottságának titkára; **Tóth Lajos,** Letenye község pártbizottságának titkára; **Devecz Sándor,** Lenti nagyközség tanácsának elnöke; **Árnyék János,** Letenye nagyközség tanácsának elnöke; **Sárközi Géza,** Zalalövő község tanácsának elnöke; **Ökrös János,** Pókaszepetk község tanácsának elnöke; **Horváth József,** Zalakaros község tanácsának elnöke; **Kiss Ferencné,** Kálócfa község pártszervezetének titkára. Az ankéton felmerült kérdésekre **dr. Molnár István,** a Központi Bizottság Közigazgatási és Adminisztratív Osztályának munkatársa válaszolt.

A szocializmus építésének alapvető feltétele, hogy a munkásosztály marxista—leninista pártjának vezető szerepe a társadalmi élet valamennyi területén érvényesüljön. A párt vezető, irányító szerepe különös súllyal jelentkezik az állami szervek munkájában, mert a munkásosztály, a dolgozó nép hatalmának érvényesítésében, a párt politikájának megvalósításában nélkülözhetetlen az állami szervek tevékenysége. Mindez természetesen a tanácsokra is vonatkozik, amelyek szocialista államszervezetünk fontos részei.

A tanácsok pártirányításának és pártellenőrzésének jelentősége tovább fokozódott az új tanácstörvény életbe lépése óta. Az új helyzetben ugyanis jelentősen nőtt a tanácsok önállósága és hatásköre, kibontakozóban van és állandóan erősödik önkormányzati jellegük, sokasodnak feladataik és növekszik társadalmi felelősségük a lakosság életkörülményeinek alakításáért. Mindez együttvéve feltétlenül indokolja pártirányításuk és pártellenőrzésük erősítését, fejlesztését.

A területi elv alkalmazása

A pártszervek munkájában a *területi elv* érvényesül. Ennek megfelelően a különböző szintű tanácsokat a pártnak ugyanazon szintű területi jellegű, választott testületi szervei irányítják és ellenőrzik. A megyei tanácsot pl. a megyei pártbizottság és párt-vb; a városi tanácsot a városi pártbizottság és párt-vb. A párt *területi* jellegű szerveit egyébként az jellemzi, hogy az adott közigazgatási területen (megyében, városban, községben) működő valamennyi pártszerv és pártszervezet — közvetlenül vagy közvetve — az irányításuk alatt áll.

A párt választott területi szerveinek munkáját segíti, hogy tagjai sorában rendszerint a tanácsok kommunista vezetői is helyet kapnak. Általuk a pártszerv közvetlenül és folyamatosan tájékozódik a tanácsi munka helyzetéről, az ezzel kapcsolatos politikai kérdésekről, s egyben módja nyílik a tanácsi szervek tevékenységének politikai befolyásolására. Viszont a pártszervek és pártszerve-

zetek vezetői és tagjai közül többen is — a választók bizalmából — tagjai a tanácsnak, illetve végrehajtó bizottságának. Általános tapasztalat, hogy a kommunisták a vezető tanácsi testületek munkájának aktív résztvevői, irányítói. Emeli a kommunista tanácstagok tekintélyét, hogy a pártszervezetek fontos pártmegbízatásnak tekintik a tanácstagságot, s időnként értékelik és számonkérik ott végzett munkájukat.

A tanácsok, mint népképviseleti-önkormányzati testületek pártirányításában fontos szerepet töltenek be a kommunista tanácstagok csoportjai. Működésükkel elősegítik, hogy a kommunista tanácstagok állásfoglalása a tanácsban megfeleljen a párt politikájának és a párthatározatoknak, hogy fellépésük egységes és meghatározó legyen a testület tevékenységében. A kommunista tanácstagok fontos szerepet töltenek be személyes munkájukkal és közéleti magatartásukkal. Politikai tevékenységük, közéleti szereplésük befolyásolja a testület tevékenységét és az apparátus munkáját is. Zala megyében több községi tanácsban megalakították — a szervezeti szabályzatban biztosított lehetőséggel élve — a kommunista tanácstagok csoportját.

A Zala megyei tapasztalatok is megerősítik azt, hogy a községi tanácsok pártirányításában a területi elv érvényesítése — számos egyéb politikai indok mellett — azt igényli, hogy a pártnak a községekben is működjenek területi jellegű szervei, s ezek működési területe lehetőleg azonos legyen a községi tanács (községi közös tanács) működési területével. Ebből a szempontból elemezve a helyzetet, a tanácsok pártirányítása azokban a községekben a legeredményesebb, ahol a párt szervezeti felépítése követte a gazdasági és közigazgatási körzetek változásait. Leginkább az a megoldás tekinthető elfogadhatónak, amikor a párt községi szervének (pártbizottság vagy csúcsvezetőség), illetőleg a községi pártalapszervezetnek a működési területe egybeesik a tanács (a közös tanács) működési területével.

A párt helyi szerveinek jelentősége

A párt községi szintű területi szervei a községi pártbizottságok, a községi csúcsvezetőségek, vagy a községi pártalapszervezetek lehetnek. Jelenleg az országban 216 helységben működik községi pártbizottság és 504 községben területi jellegű, községi csúcsvezetőség. Ez idő szerint mintegy 1100 községben sem pártbizottság, sem községi csúcsvezetőség nem működik, s ily módon a pártnak itt csupán alapszervezetei vannak.

Zala megye helyzete jelentősen eltér az országos arányoktól, és ezt az eltérést a megye „apróközséges" jellege, szétszórt településhálózata indokolja. A megyében ez idő szerint mindössze három községi pártbizottság működik, és viszonylag kevés a területi jellegű, községi csúcsvezetőség is. A közös tanácsú községek többségének székhelyén működnek ugyan csúcsvezetőségek, ezek azonban túlnyomórészt tsz-csúcsvezetőségek, és több helyen nem tartoznak irányításuk alá a társközségek alapszervezetei. A párt szervezetileg tehát nem mindenütt igazodik a tényleges társadalmi helyzethez, a megváltozott politikai, gazdasági és közigazgatási körülményekhez.

Abban viszont Zala megyében is megegyeznek a tapasztalatok az országossal, hogy azokban a községekben, ahol létrehozták a községi pártbizottságokat, a községi (közös) tanácsok pártirányításának szervezeti, politikai feltételei megoldottak. Ezért a megyei és a járási pártbizottságok — a Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozatában foglaltak figyelembevételével — igyekeznek minden olyan községben pártbizottságot szervezni, ahol annak szervezeti, sze-

mélyi és egyéb feltételei adottak vagy megteremthetők. Ahol viszont pártbizottság szervezésére nincs lehetőség, de a község területén több alapszervezet működik, a párt területi szerveként községi csúcsvezetőséget hoznak létre. A csúcsvezetőségek jogköre ugyan szűkebb, mint a pártbizottságoké, esetenként azonban pártbizottsági feladatokat is ellátnak. A csúcsvezetőség is területi irányító szerve a pártnak, s ezért irányítása alá kell rendelni a községekben működő valamennyi pártalapszervezetet.

A községi csúcsvezetőségek munkájában helyenként problémát okoz, hogy az alapszervezetek és a járási pártbizottságok nem mindig tekintik őket irányító pártszerveknek s ennek oka az, hogy a felsőbb szintű (megyei és járási) pártszervek nem tisztázták egyértelműen a csúcsvezetőségek hatáskörét. Több járási pártbizottság az alapszervezeteket nem rajtuk keresztül vagy bevonásukkal irányítja, hanem továbbra is közvetlenül.

Azokban a községekben, amelyekben községi csúcsvezetőség működik, ez hivatott a községi (közös) tanács pártirányítására és pártellenőrzésére is. A tapasztalatok szerint — így Zalában is — a községi csúcsvezetőségek a korábbi helyzethez képest mindenütt lényegesen emelték a tanács pártirányításának színvonalát. A községi tanácsok pártirányítását általában jól és eredményesen valósítják meg, tehát — kellő segítséggel, megfelelő információk birtokában — alkalmasak a tanácsok magasabb szintű elvi-politikai irányítására. Munkájuk tartalmát és színvonalát azonban nagymértékben befolyásolja, hogy milyen konkrét segítséget kapnak a járási pártbizottságoktól — különösen működésük kezdeti időszakában.

Pártirányítás a közös tanácsú községekben

A közös tanácsú községekben a községi pártbizottság vagy csúcsvezetőség a székhelyközségben működik. Célszerű azonban úgy intézkedni —, amint az ankéton arról szó esett —, hogy a társközségek pártalapszervezetei megtartsák önállóságukat, és továbbra is gyakorolják addigi hatáskörüket. A párt-végrehajtóbizottság Zala megyében a Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozatának megfelelően úgy határozott, hogy a közös tanácsok székhelyén folyamatosan, legkésőbb azonban 1973. március 31-ig mindenütt létre kell hozni a községi csúcsvezetőségeket. Az ankét résztvevői — érthetően — nagy figyelmet fordítottak a közös tanácsú községek helyzetének elemzésére. Az utóbbi években sokszor elhangzott, hogy egyes társközség politikai életében a közös tanácsba szervezésüket követően jelentős visszaesés következett be. Az ankét részvevői a Zala megyei tapasztalatokat elemezve arra a következtetésre jutottak, hogy helyenként eltúlozzák ezt a problémát. A valóságban nem olyan sötét a helyzet, mint ahogyan sokan állítják. Ezekben a kis községekben korábban nem volt olyan lehetőség a politikai, kulturális élet kibontakoztatására, mint jelenleg. Politikai vonatkozásban az ott élő emberek napjainkban semmivel sem kapnak kevesebbet, mint korábban. A különböző téli tanfolyamokat most is megszervezik, tervszerűen folyik a pártoktatás, önállóan szervezik az ünnepi rendezvényeket stb.

A közös tanácsok igazgatási tevékenységének a színvonala Zala megyében is örvendetesen javult az utóbbi időben, s ezért az ilyen jellegű korábbi aggodalmak is mindinkább háttérbe szorulnak. A társközségekben a közügyek intézése sokkal inkább társadalmi jellegűvé vált, mint korábban. Ezt a folyamatot jelentősen segíti a falugyűlések szervezése, s azok kedvező fogadtatása a lakosság részéről. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a pártszerveknek és a tanácsoknak jobban fel kell használniuk a falugyűléseket a közügyek iránti érdek-

lődés és a politizáló légkör fokozására, a társadalmi összefogással megoldható feladatok helyes kiválasztására, a lakosság öntevékenységének és aktivitásának kibontakoztatására, a lakosság mozgósítására a meghatározott társadalmi akciókhoz. A társközségek pártszervezeteinek aktivizálása, a tanácstagi csoporttal való jó együttműködés kialakítása megoldja a társközségekben még előforduló problémákat.

Kedvező szemléletbeli változás tapasztalható az utóbbi években a társközségekben. A társközségek lakossága is mindjobban látja: az ő érdekük is annak a társadalmi célkitűzésnek a megvalósítása, hogy a székhelyközségek olyan kulturális, egészségügyi, kereskedelmi, gazdasági és szolgáltatási centrummá fejlődjenek, amely alkalmassá teszi őket a társközségek problémáinak magasszintű megoldására is. Ennek ellenére a közös tanácsú községek pártbizottságának vagy csúcsvezetőségének állandó feladata, hogy nagy figyelmet fordítson a társközségekben folyó politikai munka szervezésére, ahhoz minél több segítséget nyújtson a pártalapszervezeteknek. A községi pártszervek ilyen jellegű tevékenysége ma még több helyen nem felel meg a követelményeknek.

Az alapszervezetek átminősítésének lehetősége

A területi elv következetes érvényesítése Zala megyében is elsősorban azokban a — rendszerint kis lélekszámú — községekben okoz gondot, ahol községi pártbizottság vagy csúcsvezetőség nem hozható létre, mert csak egy alapszervezet van a községben. Ilyen községekben az a célszerű, ha a területi elv érvénye-

---

ÚJ SÜTŐÜZEM SZOMBATHELYEN. A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, valamint a Vas megyei Tanács beruházásaként elkészült és átadták rendeltetésének a Hevesi Ákos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet sütőipari tanüzemét. Kétszáz fiatal ismerkedik a sütőipari szakmunkával

(MTI fotó – Koppány)

sülését alapszervezeti szinten valósítják meg, vagyis községi pártalapszervezetet szerveznek, vagy az üzemi, illetőleg tsz-alapszervezetet közös községi-termelőszövetkezeti jellegűvé minősítik át.

Jelenleg a megyében sok kis községben többnyire termelőszövetkezeti vagy üzemi pártalapszervezetek működnek Ezek viszont helyzetük és adottságaik miatt nem képesek az egész község politikai, társadalmi életét, továbbá a tanács munkáját úgy irányítani, mint a községi pártalapszervezet.

Helyenként ezt a problémát a megyében az alapszervezet átminősítésével, jellegének megváltoztatásával már megoldották. Ez főként az olyan tsz-alapszervezetek esetében kézenfekvő, amelyek tagságának csak kisebb része tagja vagy alkalmazottja a termelőszövetkezetnek, a többség viszont más területen dolgozik. Az alapszervezet jellegének megváltoztatása esetén a politikai munka tartalmát is ennek megfelelően kell átalakítani.

Sajátos a helyzet azokban a társközségekben — és ilyen Zala megyében számos van — ahol nincs pártalapszervezet. Többnyire ezekben a községekben is *laknak* párttagok, de ők más község *üzemi* pártszervezetének tagjai. Ezekben a kis községekben a politikai munka fellendítéséhez nagy segítséget jelentene, ha az itt lakó kommunisták részvételével községi pártalapszervezet alakulhatna. Ezt azonban csak körültekintő politikai előkészítés, alapos és sokoldalú megfontolás után lehet megvalósítani. Napjainkban a közös tanácsú községek székhelyének csúcsvezetőségei ilyen esetben azt a helyes módszert alkalmazzák, hogy időnként tanácskozásra hívják össze a községben lakó, de más község alapszervezeteiben nyilvántartott kommunistákat, azért, hogy velük lakóhelyük gondjairól, a helyi kérdésekről tanácskozzanak. Az ilyen megbeszélést helyenként a tanácstagi csoporttal együtt szervezik.

A Zala megyei tapasztalatokat összegezve megállapítható, hogy a községi tanácsok pártirányítását és ellenőrzését, eredményesen és kellő hatásfokkal, a községi pártbizottságok és csúcsvezetőségek látják el, viszont a pártalapszervezetek ilyen irányú feladataikat kellő hatásfokkal nem képesek betölteni. Nem elegendő, hogy a tanácsi munka egy-egy részterületét időnként a taggyűlés vagy vezetőségi ülés napirendjére tűzik, s ott a tanácselnök vagy a végrehajtó bizottság titkárának beszámolóját meghallgatják. A pártirányítás hatékonyságának és színvonalának emelése érdekében feltétlenül tovább kell lépni. Ennél jóval több politikai iránymutatással, kritikai elemzéssel és javaslattal kell segíteni a tanácsi munkát. Ezt az igényt csupán a párt községi területi szervei — a községi pártbizottságok és csúcsvezetőségek — elégíthetik ki, mert erre szervezeti, személyi és egyéb adottságaik képessé és alkalmassá teszik őket.

A tanácsi szervek munkája — ez ma már elismert — politikai tevékenység. Az emberek többsége a tanácsi szervek munkája alapján alkot véleményt szocialista társadalmi rendszerünkről, népi államunkról, a párt politikájáról. Ezért különösen fontos, hogy a tanácsi szervek a párt elveinek és politikájának megfelelően dolgozzanak, a tanácsok vezetői és beosztott dolgozói pedig ehhez igazodó magatartást tanúsítsanak. Ezért a tanácsok pártirányítása és pártellenőrzése módszereinek további javítására, fejlesztésére, a tanácsi munka minden szintjén szükség van.

A járási pártbizottságok már eddig is sok hasznos intézkedést tettek és terveznek a továbbiakban is a községi tanácsok pártirányításának fejlesztésére. Rendszeresen tájékoztatják a községi tanácsi vezetőket az időszerű politikai kérdésekről, tehát a politikai információ általában megfelelő. Látni kell azonban, hogy ezt a munkát csak úgy lehet lényegesen javítani, ha a községi tanácsok pártirányításában mind nagyobb szerepet vállalnak és töltenek be a községi pártbizottságok és csúcsvezetőségek, mint a párt területi szervei.

M. I.

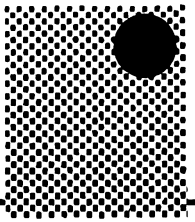

Nevelőmunka a pártpropagandában

A propagandista — nevelő. Azért dolgoz fel meghatározott témákat, hogy a hallgatók véleményét, felfogásmódját alakítsa, cselekvési készségüket befolyásolja, hasson egész személyiségükre, magatartásukra. Íme, együtt vannak a *nevelés* fogalmának lényeges jegyei: *a céltudatosság, a tervszerűség, a szervezett tevékenység, a személyiségfejlesztő hatás.*

Nem ritka azonban a propagandamunka szűkebb értelmezése. Ha ugyanis a propagandista szeme előtt elsősorban vagy kizárólag az a *közvetlen* cél lebeg, melyet *neki* kell teljesítenie — például előadást tartani valamiről, vitát vezetni, válaszolni a hallgatók kérdéseire és így tovább —, akkor a nevelői céltudatosságot könnyen felváltja egy nemkívánatos prakticizmus, az oktatás a nevelés eszközéből végső céllá lép elő, s a propagandista az egész személyiség fejlesztése helyett csak a hallgatók ismereteinek gyarapításával törődik.

Persze, még ilyenkor is több megy végbe, mint puszta ismeretfelhalmozás, hiszen ideológiai, politikai oktatásról lévén szó, az mindenképpen nyomokat hagy *az egész emberben.* De a hatások iránya, érvényesülési módja mindaddig *esetleges,* míg a propagandista pedagógiai szempontból ösztönösen végzi munkáját.

Nem mintha a propagandamunka pedagógiája csodaszereket kínálna. Azt azonban egyértelműen meg tudja mondani, milyen átfogó nevelési célokat kell szem előtt tartanunk, s ezek milyen feladatokat rejtenek magukban. Lenin már 1920 novemberében szilárd kiindulópontot adott ehhez, amikor egy egész történelmi korszakra szóló érvénnyel meghatározta: „... a politikai nevelésnek, a politikai oktatásnak az a célja, hogy igazi kommunistákat neveljen, akik képesek legyőzni a hazugságot, az előítéleteket és segíteni a dolgozó tömegeknek abban, hogy legyőzzék a régi rendet és tőkések nélkül, kizsákmányolók nélkül folytassák az államépítést." (Lenin Művei 31. kötet. 380 old. Szikra, 1951.)

Mindannyiszor, amikor a propagandamunkáról szólt Lenin, az általános nevelési célokat a soron levő konkrét gazdasági, politikai, kulturális tennivalókkal kapcsolta össze. Egyaránt szemben állt azzal a merev felfogással, mely a pedagógiai munkát, az emberformálást el akarta szakítani az időszerű helyi, országos és nemzetközi problémáktól (mondván: először az embereket kell a feladatok megoldására alkalmassá tenni), és azzal a másik egyszerűsítő és hamis véglettel is, amely csak a pillanatnyi feladatokat tartotta szem előtt, csak a napi teendők, a taktika elméleti megalapozására törekedett.

A lenini típusú propaganda egyszerre *nevelés* is — mely a kommunista ember személyiségjegyeinek kialakítására irányul —, és *mozgósítás* is a párt politikájának végrehajtására, e politika kialakításában való részvételre. Nem hatékony az a nevelés, amely egyetemes és eszményi célkitűzések nevében elvonatkoztat az *itt és most* megoldandó feladatoktól. Sohasem érhetjük el átfogó és nagy távlatú céljainkat, ha történelmietlenül „felül emelkedünk" a közvetlen és olykor „prózainak" tűnő problémákon és teendőkön. Megfogalmazhatjuk — s meg is kell fogalmaznunk — a kommunista nevelés általános célkitűzéseit, de tudatosítani kell magunkban a változékonyabb részletcélokat is. Propagandamunkánkat úgy kell megterveznünk és megszerveznünk, hogy *az állandó és a változó, az átfogó és a részletcélok dialektikája megfelelőképpen érvényre jusson benne.*

A nevelés átfogó céljai

A kommunista nevelés *átfogó célja* a „mindenoldalúan" és harmonikusan fejlett ember. Vagy más megfogalmazásban a „teljes", az „integrált" ember, az „egyetemes egyén". Itt azonban néhány megjegyzést kell tennünk, hogy a marxizmus—leninizmus személyiségfejlesztési programját elhatároljuk mind a jelen adottságait öröknek feltételező megalkuvástól, mind az utópisztikus — és gyakran idealista — álforradalmi illúzióktól.

Először is nem szabad elfelejtenünk, hogy a nevelés nem egymagában és nem tetszés szerint formálja a személyiséget, hanem csakis az életviszonyok determináló hatásrendszerének egyik — jóllehet céltudatosságánál fogva különleges erejű — tényezőjeként. A nevelés *része* annak a társadalmi mechanizmusnak, mely az emberek gondolkodásmódját, érzésvilágát, cselekvési készségeit és szokásait kialakítja, illetve átalakítja. Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy az emberek viselkedése biológiai tényezőktől — köztük igen nehezen vagy ma még egyáltalán nem befolyásolható tényezőktől — is függ. Lihacsev szovjet kutató szerint azokat a társadalmi függőségi viszonyokat, melyekbe az ember beletartozik, s melyek személyiségfejlődését meghatározzák, három fő csoportba sorolhatjuk: a szociális, a pszichológiai és a pedagógiai függőségi viszonyok csoportjába. A *szociális* függőségek az emberek társadalmi (mindenekelőtt

A pártiskolai hallgatók alapszervezete

A Zala megyei pártiskolán folyó politikai nevelőmunkában, a helyes erkölcsi magatartás kialakításában az Oktatási Igazgatóság nagy szerepet szán az iskolai hallgatók „regisztrált" pártszervezetének és önkormányzatának. Már évek óta kísérletezünk azzal, hogyan lehetne hatékonyabbá tenni ezek munkáját, alkalmassá tenni őket az iskolai demokratizmus még jobb kibontakoztatására s az oktató-nevelő munka céljainak maradéktalan megvalósítására.

Csupán kísérletképpen 1972-ben az 5 hónapos pártiskola hallgatói körében felmérést végeztünk, hogy megfelelő információt kapjunk a „regisztrált" pártszervezet munkájának szükségességéről. A megkérdezettek 80—90 százaléka igennel válaszolt, vagyis szükségesnek tartotta a pártszervezet működését. Ezt azzal indokolták, hogy így megszakítás nélkül lehetőség nyílik a pártélet folytatására, konkrétabban ellenőrizhetik a tanultakat a gyakorlatban, és végül a pártszervezet segítséget nyújthat az is-

tevékenységi) kapcsolatai alapján jönnek létre. A *pszichikai* függések az ember objektív függőségi viszonyainak visszatükröződései az egyén gondolkodásában, érzelmeiben. A szociális viszonyoknak megfelelő, a pszichikai sajátosságokat tekintetbe vevő, céltudatosan szervezett függésrendszert nevezi Lihacsev *„pedagógiai függés"*-nek.

Ha elfogadjuk a fenti felosztást, fontos következtetésekre juthatunk. A nevelésnek az embert úgy kell bevonni a függőségek bonyolult hálózatába, hogy elősegítse vele a társadalom közelebbi és távolabbi céljainak megvalósítását. A propagandamunkának mint nevelőtevékenységnek pedig arra kell irányulnia, hogy az emberek tudatában minél pontosabban tükröződjenek vissza a valóságos viszonyok, hogy minél többen, minél pontosabban értsék meg és fogadják el a szocialista társadalmi célokat, akarjanak és képesek legyenek azokért mint saját céljaikért cselekedni.

A propagandamunka tehát olyan része a nevelésnek, mely mintegy elméleti úton vonja be az embereket abba a függéshálózatba, ahol aktivitásukat kifejthetik, és ahol személyiségük gazdagabbá, sokoldalúbbá válik.

Reális szemlélettel, harcosan

Milyen *részletcélokat* kell ennek érdekében napjainkban a propagandistáknak maguk elé tűzniük?

A tartalmi célkitűzéseket összefoglalják a párt X. kongresszusán elhangzott elemzések, a legidőszerűbb feladatokat pedig legutóbb a KB 1972. november 14—15-i ülése határozta meg. A Központi Bizottság állásfoglalása megerősítette, hogy a marxista—leninista eszmék befolyásának növelésére a legjobb eszköz, a szocializmustól idegen életszemlélet leküzdésében a legfontosabb fegyver *„a párt ideológiai felvértezettsége és egysége, eszméink terjesztése, a marxizmus—leninizmus propagandájának elmélyítése, hatékonyságának erősítése"*. Ez az állásfoglalás is követelményeket támaszt propagandamunkánkkal szemben.

1. Fokozzuk *propagandánk frisseségét!* Mielőbb reagáljunk a felvetődő kérdésekre és válaszaink valóban korszerűek legyenek. Igaz, a KB a társadalomtudományok művelőihez címezte ide vonatkozó észrevételét, propagandis-

---

kola oktatási-nevelési céljainak megvalósításához.

A pártszervezet és a pártvezetőség munkaterv alapján tevékenykedik. Ebben központi helyet kap a tanulmányi munka szervezése, a tanulócsoportok és tanulópárok kialakítása, a hallgatókkal való differenciált foglalkozás megszervezése. Természetesen ezek kimunkálása csak néhány hét eltelte után lehetséges, hiszen időre van szükség ahhoz, hogy a hallgatók megismerjék egymást, s hozzászokjanak a pártiskolai élethez, az előadások és viták légköréhez. Ez nem mindig könnyű, hiszen számos hallgató felkészültségbeli problémákkal, kisebbségi érzéssel, félénkséggel stb. küzd. A pártszervezet elvtársi segítőkészséggel, a kollektíva erejével igyekszik feloldani ezeket a gátlásokat.

Sikerült elérni, hogy a pártiskolai alapszervezet a hallgatók „gyakorló" pártszervezete lett, ahol mindenki aktivizálódott a különböző feladatok megoldásában. Így például a faliújság szerkesztésére, friss anyaggal való ellátására szerkesztő bizottságot alakítottak az iskola hallgatóiból. Az iskolai élet minden területéről számos cikk született, amelyekben dicsértek vagy bíráltak. Ezenkívül az általuk összeállított képes híradóban bemu-

táink azonban aligha várhatják meg minden esetben, amíg a tudomány kiterjedt vizsgálatokon alapuló válasza „megérkezik". Különbséget téve a tudományosan alátámasztott és a többé-kevésbé véleményszerű állásfoglalások között, propagandistáinknak — a pártszervek, pártszervezetek segítségével és a tömegkommunikációs eszközök információinak felhasználásával — általában vállalniuk kell *a nagyobb önállóság jogát és felelősségét*. Különösképp vállalni kell ezt a helyi problémák vonatkozásában, melyek helyes megoldásához „fentről" mindig csak útbaigazító elveket kaphatunk, s nem kész recepteket. Ezért a propaganda tartalmának kialakítása is — módszereié nemkülönben — megkívánja az alkotó jelleget.

2. Fejlesszük a *szemléletmód „realizmusát"!* Tanuljuk meg jobban alkalmazni József Attila művészi hitvallásának általános érvényű szavait: „Az igazat mondd, ne csak a valódit!" Igazat mondani — és éppígy igazmondásra nevelni — látszólag könnyű. Van, aki azt hiszi, elég „őszintének lenni", vagyis azt mondani, amit valóban gondolunk és érzünk. Csakhogy ezt a naiv és jóhiszemű elképzelést kérdésessé teszi annak lehetősége, hogy gondolataink és érzéseink nem elég pontosak, nem fedik híven a valóságot. Egyesek úgy okoskodnak, hogy az eredményekről, a pozitívumokról felesleges beszélni (és nemritkán népszerűtlen is, mert a konformizmus, a kritikátlan egyetértés gyanújába kever), tehát igazat mondani egyet jelent a hibák, hiányosságok, nehézségek éleshangú felvetésével. Holott ez a *csak* bírálatra berendezkedő magatartás ugyanolyan egyoldalú, ugyanolyan torz képet ad a valóságról, mint a jelen eszményítése, leszerelő megszépítése. A reális látás a fejlődés ellentmondásainak mélyreható elemzését tételezi fel, a munkásosztály világnézete, a szocializmus érdekei szempontjából minősíti „jónak" vagy „rossznak" az egyes jelenségeket, a problémák megoldási lehetőségeit is ebből a szempontból vizsgálja. Így *jut el* a sohasem „kész", sohasem végérvényes *igazsághoz*.

3. Erősítsük propagandánk *offenzív jellegét!* E követelmény bizonyos fokig bennerejlik már az előző két pontban. A frisseség azt is jelenti, hogy „elébe megyünk" a problémáknak, nem várjuk meg az esetleges félreértéseket, sem a más világnézeti pozíciókból következő értelmezések terjedését, hanem *kezdeményezzük* az új helyzetek, új témák feldolgozását. A reális szemléletmód osztályjellege pedig kizárja a hamis objektivizmust, vagyis pártosságot tételez fel. Az offenzív jelleg erősítése azonban többet is kíván: *érvelő vitát* a nem marxista

---

tatták egy-egy üzem, termelőszövetkezet vagy más munkahely életét, a szocialista brigádok felajánlásait és az üzemek termékeit. Tanulmányi időn kívül közös mozilátogatásokat, más alkalmakkor pedig sport- és kulturális vetélkedőket szerveztek.

A pártszervezetnek voltak más sajátos feladatai is. Ezek közül kiemelném a megye párt-, állami és tömegszervezeti vezetőivel való találkozásokat, amelyeken a hallgatók időszerű politikai, gazdasági kérdésekről tájékozódhattak, cserélhették ki véleményüket. Figyelemre méltó kezdeményezés volt az élménybeszámolók szervezése is. Ezek sorában például a vietnami nép harcáról, küzdelmérő hallhattak egy Vietnamban járt újságírótól.

Az ipari és mezőgazdasági üzemekbe szervezett látogatások, a szocialista brigádokkal és brigádvezetőkkel való találkozók, a szociális és kulturális intézmények megtekintése, vagy azok a bennsőséges rendezvények, melyeket évfordulók, ünnepek alkalmával szerveztek, mind azt mutatják, hogy az iskolai hallgatók pártszervezete életképes, s hasznosan segíti megvalósítani a tantervi és nevelési célkitűzéseket.

Földi Gyula
a Zala megyei Oktatási Igazgatóság tanára

álláspontokkal szemben, a szocializmustól idegen magatartásmódok — napjainkban elsősorban a kispolgáriság — határozott bírálatát. Magától értetődik, hogy a bírálatnak, a cáfolatnak egyaránt ki kell terjednie a jobboldali és az álbaloldali nézetekre. Az is természetes — mégsem árt szólni róla —, hogy a lényeg nem az egyik vagy másik kategóriába való besorolás, hanem a hibás felfogások, helytelen viselkedésformák tartalmi kritikája. Egyébként éppen a kispolgáriság szembetűnően példázza, miképp keveredhetnek össze, csaphatnak egymásba a jobboldali és az ultraradikális tudatelemek és a belőlük következő tettek.

És meg valamit az offenzív jellegről.

Nem nehéz keményen, félreérthetetlenül támadni — azt, ami távol van. Évtizedekkel ezelőtt élő ideológiákat, távoli országok közerkölcseit. (Persze szükség van erre is!) Az offenzív jellegnek a *helyi problémák kezelésmódjában* is meg kell nyilatkoznia! A propagandisták — és általában a kommunisták — a helyi közgondolkodás, közvélemény hivatott formálói, a helyi visszásságok meg nem alkuvó bírálói. (Messzevezető kérdés, melyre most nem térünk ki, hogy a közvélemény állandó befolyásolása, „a permanens propaganda" milyen feltételekre épül, milyen szerepet játszik benne a pozitív példa ösztönző ereje, a szocialista demokratizmus helyileg elért foka, az általános társadalmi tapasztalat és így tovább.)

Az értelmi és érzelmi hatás egysége

Folytathatnánk még azoknak az elveknek a felsorolását, melyekből konkrét feladataink egész rendszere következik. Szükséges azonban néhány közvetlenebbül pedagógiai vonatkozású észrevételt is tenni. A neveléstudomány korszerűsödése napjainkban ugyanis sok olyan eredményhez vezet, mely *alkalmazható* a propagandista nevelői tevékenységére is. S ami talán még lényegesebb: a neveléstudomány kezd átalakulni az intézményekben folyó gyereknevelés elméletéből *a társadalmi nevelés átfogó elméletévé,* egyre inkább kiterjeszkedik tehát a felnőttek körében folyó politikai nevelésre és oktatásra is.

Az *oktatás* hagyományosan elsősorban az *értelmet* foglalkoztatja, az értelmi erőket műveli ki. A pedagógia azonban ma már hibásnak, egyoldalúnak

Pártoktatás a kapuvári húsüzemben

A Győr-Sopron megyei Állatforgalmi és Húsipari Vállalat kapuvári gyáregységében a pártszervezet nagy gondot fordít a politikai oktatásra. Az előző oktatási év tapasztalatait például nemcsak a vezetőség és a taggyűlés tárgyalta meg, hanem pártcsoport-értekezleteken is elemezték.

Kellő figyelmet szentelnek a propagandistak kiválasztásának is. Abból indulnak ki, hogy a propagandistáktól joggal várható el a tárgyi tudás, a tananyag átadásának képessége, a jó kapcsolatteremtés mestersége. Minden munka követelményeket állít végzője elé. Nemcsak a feladatok pontos ismeretét és a megoldásukhoz szükséges tudást feltételezi, hanem az ehhez szükséges személyi tulajdonságok fejlesztését is.

Sipőcz Sándor propagandista 1945 óta tagja a pártnak. Ebben a gyáregységben először végez propagandista feladatokat. Előtte más vállalat pártszervezetében tevékenykedett.

— Ebben az oktatási évben két csoportot szerveztünk — mondja Sipőcz Sándor. — A Nemzetközi politikai kérdések

tartja az oktatás úgynevezett intellektualista felfogását, vagyis azt az elképzelést, hogy az oktatás pusztán az értelemhez szól. E felismerést szem előtt tartva a párt politikájának, a marxizmus—leninizmus alapjainak elsajátítását a maga összetettségében igyekszünk értelmezni, hangsúlyozva az *érzelmi mozzanatok* jelentőségét is, és — ami annyira alapvető! — a *tevékenység*, a *hallgatói aktivitás* szerepét. Ennek megfelelően a korszerű propagandatevékenység legalábbis a következőkre vállalkozik:

— A hallgatókban fel akarja ébreszteni, illetve meg akarja erősíteni a rendszeres politikai, ideológiai *ismeretszerzés igényét.*

— Az ismeretek *rendszerét* igyekszik kiépíteni. Ez feltételezi a különböző ismeretelemek közti logikai összhangot, melynek megbomlása (a „probléma") gondolkodási erőfeszítésre, új összhang keresésére ösztönöz.

— Megtanítja a hallgatókat *tanulni*, mégpedig olyan munkaformák keretében, melyek a legjobban elősegítik az adott konkrét anyag elsajátítását, s leginkább biztosítják az értelmi képességek fejlődését.

— A hallgatók aktivitásának fejlesztésére előnyben részesíti az *önálló és rugalmas gondolkodásra* serkentő eljárásokat. Ezért küzd az előadások túltengése ellen, és teret biztosít a párbeszédes formáknak, különösen a vitának. Az előadásokat sem pusztán információk közlésére használja, hanem problémákat vet fel, s a hallgatókat rábírja, hogy magukban aktívan kövessék a megoldás folyamatát. Általában a reproduktív, felidéző tevékenységtől igyekszik a hallgatókat elvezetni a produktív, alkotó gondolkodás bizonyos szintjéig.

— Arra nevel, hogy döntéseink, cselekvésünk során *alkalmazzuk ismereteinket*, ne elégedjünk meg az elméleti tevékenységgel, de ne érjük be az elmélettől nem vezérelt, az elmélet által nem „ellenőrzött" gyakorlattal sem. Végül pedig kerüljük a tanultak receptszerű, mechanikus felhasználását.

Ez a — korántsem teljes — felsorolás is mutatja, hogy a propagandamunka keretében folyó nevelés céljai *egyaránt vonatkoznak az ismeretek mennyiségére és minőségére, valamint az ismeret-elsajátító és -felhasználó képességek fejlesztésére.*

Mivel a képességeket nem fejleszthetjük anélkül, hogy ne működtetnénk őket, a gondolkodásra nevelés feltételez bizonyos mennyiségű és minőségű konkrét ismeretet. Másrészt az ismeretek elsajátítása csakis az értelem meghatározott fejlettségi szintjén mehet végbe.

---

tanfolyamra huszonketten járnak. Kéthetenként tartunk foglalkozást és nyolc témát dolgozunk fel. Figyelembe kell vennünk, hogy a hallgatók alapképzettsége eltérő. Van szakmunkás és segédmunkás, egy részük nyolc általánost végzett, de akad olyan is, aki érettségizett. Igyekszünk úgy foglalkozni az anyaggal, hogy mindenki számára érthetővé váljék. A differenciált foglalkozás lehetővé teszi a tananyag hatékonyabb feldolgozását, az ismeretek tartós elsajátítását. A hallgatók igényesek, s ezért gyorsan igyekszünk reagálni a napi eseményekre.

A másik szervezeti forma az elméleti konferencia. Itt — a többi között — a Világnézeti és etikai kérdések tanfolyama anyagából dolgoznak fel témákat. Ez a forma kötetlenebb keretet nyújt, egyben magasabb képzettséget követel a hallgatóságtól. Itt ugyanis mélyebben elemzik az események közötti összefüggéseket. Havonta egyszer tartanak foglalkozást, 35 résztvevővel.

Kapuváron a legtöbb pártszervezetben a Nemzetközi politikai kérdések tanfolyamát választották. A propagandisták időközönként összejönnek és megbeszélik az oktatás tapasztalatait. Ismertetik a bevált módszereket és felhasználják azokat munkájukban.

Csató József

Napjainkban az ismeretek mennyiségének rohamos növekedése, a hírközlés gyorsasága és a tömegközlési eszközök nagy elterjedtsége mind kevésbe teszi lehetővé a megismert lexikális adatoknak az emlékezetben való felhalmozását és tárolását. Jó kézikönyvek, dokumentációs rendszerek egyre jobban betölthetik azt a raktározó funkciót, melyet korábban sokszor a műveltség legfőbb ismérvének tartottak.

Nem az az eszményi hallgató, aki „kívülről fújja" a tankönyv megállapításait, hanem aki megfelelően tájékozott és a legjobban tudja kezelni a rendelkezésre álló forrásokat, adattárakat, többé-kevésbé önállóan fedezi fel, helyesen fogalmazza meg a problémákat és maximálisan járul hozzá megoldásukhoz.

A propaganda *érzelmi hatása* korántsem azzal érhető el, hogy helyenként „érzelmi hatáskeltő elemeket" iktatunk az értelemhez szóló folyamatba, hanem azzal, hogy érvényre juttatjuk az *anyagban rejlő* érzelmi tényezőket, kifejezzük a témához való személyes viszonyunkat. Érzelmi hatást kelt továbbá az is, ha rávezetjük a hallgatókat az ismeretek elsajátításának élményeire, a probléma által keltett izgalomra, a megoldásig vezető út szépségeire. Így válik azután az oktatás is hatékonyabbá, így ébred fel és állandósul a tanulás igénye.

Nevelőmunkánk annál nagyobb eredményekre számíthat, minél inkább képes az *egész személyiségre* hatni, minél inkább „felhasználja" és fejleszti az értelmi m[illegible]ődéseket és az érzelmi életet, és értékként tudja elfogadtatni a közösség, a társadalom javát szolgáló cselekvést.

Mindez egyáltalán nem könnyű. A kommunizmus olyan példaszerű propagandistája, mint Lenin, azt mondta, hogy a propaganda: *művészet*. Ebből az következik, hogy kell hozzá rátermettség is. De a legnagyobb tehetség is csak akkor teljesedik ki, ha nem bízza rá magát adottságaira, hanem tudatosan alkot, ha megtanulja művészete nehéz szabályait.

Zrínszky László
az Országos Pedagógiai Intézet tanszékvezetője

Buda és Pest egyesítésének 100. évfordulójára!

BUDAPEST 1873—1973

(Miniatűr kötet)

266 oldal Ára: 65,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Pártmunka és pszichológia

A pszichológia alkalmazási területe rendkívül széles. A nevelésben, a munkában, a gyógyászatban, a művészetben, vagyis mindenütt, ahol emberi tevékenység folyik, ahol emberi kapcsolatok érvényesülnek, hatnak a pszichológia törvényszerűségei is. Joggal vetődik fel mennyire alkalmazhatók a pártmunkában e tudomány eredményei?

A pártmunka egyik lényeges vonása a nevelés, amely emberi ráhatások, kölcsönhatások nyomán éri el célját. A marxizmus—leninizmus az emberiség eszméi közül a leghumanistább, az embert a maga totalitásában, tulajdonságainak összegezésében tekinti, célja a személyiség sokoldalú fejlesztése. Ebből következik, hogy a *lelki tényezők nem hagyhatók figyelmen kívül és nem becsülhetők le a pártmunkában sem.* A gyakorló pártmunkások és párttisztségviselők általában ezt tudják, mégis többnyire csak ösztönösen cselekszenek, emberismeretükre, tapasztalataikra támaszkodva. Mindez szükséges, de kevés, mert minden ösztönösség tévedésekhez vezethet. A pártmunka eredményesebb, ha e szempontból is tudatos, ha a tudomány eredményeire támaszkodik, azok törvényszerűségére épít. Ma még a pártmunkában nem használjuk fel megfelelően a pszichológia eredményeit. Sőt viszonyítva akár a termelés, akár az iskolai nevelés, vagy az élet más területéhez, a pártmunkában való alkalmazása elmarad ezek mögött.

Pedig a kommunisták is általában olyan emberek, mint mások, gondolatok, érzések, vágyak, érzelmek, hangulatok, erények, hibák éppen úgy hatnak cselekedeteikre, mint más emberekére. Ha azt mondják valakinek, hogy ne „lelkizzen", ettől még nem oldódik meg annak esetleg nyomasztó lelki válsága, problémája. Sokan úgy gondolkodnak, hogy a pszichés jelenségekkel, a lelki problémákkal való foglalkozás, valamiféle „kispolgári nyavalygás".

A pártmunkában gyakran a dolgok nagyobb fontosságot kapnak, mint az emberek, akik által a dolgok meghatározott valósággá formálódnak. Sokszor többet törődnek egy gép beállításával, vagy technológiai eljárás bevezetésével, mint az emberekkel, akik a gépet alkották, mozgásba hozzák, termelnek vele és akikért beállították. Vagyis gyakran a dolgok logikája megfordul és az eszköz céljelleget kap. A pártmunkában ez úgy jelentkezik, hogy sokkal többet törődnek egy-egy jelentés elkészítésével, értekezlet megrendezésével, a formális szervezési oldallal stb., mint a párttagokkal, a káderekkel, azok sokszor kicsinek tűnő emberi problémáival, kételyeivel, gondolataival stb. A meggyőzés gyakran háttérbe szorul és sokkal kevesebbet vitatkozunk, mint kinyilatkoztatunk.

A pártmunkában a pszichés tényezők figyelembevétele egyidejűleg a tudományos alapokat is igényli. A párt eszméje, politikája, világnézete a kommunistáknál meggyőződés kérdése. *A meggyőződés bonyolult pszichikai jelenség is, mely nem csak tudati, hanem érzelmi, akarati tényezőket is magában hord és meghatározza a személyiség alapvető megnyilvánulásait.* A meggyőződés azonban nem magától fejlődik ki, hanem tudatos ráhatás eredményeként. Ennek egyik lépcsőfoka a meggyőzés. A meggyőzésnek is vannak pszichológiai törvényszerűségei, amelyeket ha ismerünk a meggyőzés eredményesebb, a hatás biztosabb.

A meggyőzés eszközei közé tartozik a vita, az előadás, a példa. Melyik pártmunkásnak nem okozott gondot egy-egy sikertelen előadás, vita, holott a pszichológia segítségével talán sikeresebb, hatékonyabb lett volna a mun-

kája. Az agitációban is jelentős a pszichológia ismerete. A figyelem, az érdeklődés felkeltésének, ebrentartásának is vannak pszichikai szabályai, amelyek ismeretében hatásosabb az agitáció.

A pártmunka egyik legfőbb célja a jellem fejlesztése. A jellem is a lelki sajátosságok közé tartozik. Olyan karaktertulajdonságok, mint az őszinteség, a hűség, az önzetlenség, az áldozatvállalás, a következetesség, az állhatatosság, a céltudatosság, a fegyelmezettség stb. a kommunista embereszményben együttesen jelentkeznek. A kommunista jellemtulajdonságok sem fejlődnek ki maguktól. Elsődleges szerepe van a politikai harcokban való aktív gyakorlati részvételnek, emellett a párt nevelő, több irányú, kitartó ráhatásának. Ez általában így van, de az egyes embereknél — éppen az egyéni lelki sajátosságok különbözősége miatt — nagyok az eltérések, mind e tulajdonságok kifejlesztésének időtartamában, mind minőségében. Egyesekben gyorsabban fejlődnek ki azok az emberi tulajdonságok, amelyekre a párt építhet, másokban viszont lassabban, sőt szép számmal akadnak olyanok is, akikben a párton belül sem fejlődnek ki a kommunista jellemtulajdonságok. Jó lenne, ha a pártba való felvételnél a karaktertulajdonságokat is szemügyre vennék, s olyanokkal erősítenénk a pártot, akiknek kedvezőek az alaptulajdonságaik, s azok a kommunista embereszmény irányában fejleszthetők.

Mindezeken kívül, más problémákról is szólni kell. A kommunistáknál is igaz: ahány ember, annyi féle. Vagyis, ha a jellemtulajdonságokban sok a rokon és azonos, vannak *egyéni eltérések*. Egyesek befelé forduló, szűkszavú, nehezen megközelíthető emberek, mások gyorsan teremtenek kapcsolatot, barátkozók, szívesen beszélnek, szerepelnek a nyilvánosság előtt. Nem lehet azt mondani, hogy ez vagy az a jobb kommunista — mindkettő lehet egyaránt a párt jó katonája, csak más helyen, más megbízatással, más bánásmóddal.

A tudományos emberismeret sokat segíthet abban, hogyan közelítsük meg az egyes párttagokat, hogyan lehet aktivizálni a befelé forduló típust, milyen pártmegbízatásokat lehet adni a „kifelé" forduló, jó kontaktus készséggel rendelkező párttagoknak. Sok kudarc, bosszúság és egyéni konfliktus lenne elkerülhető, ha a párttagokkal való foglalkozásnál az egyéniség sajátosságait jobban figyelembe vennénk, s ha olyan megbízatásokat adnánk, amelyekre a leginkább alkalmasak, s azt a legszívesebben végzik.

Takács Györgyné dr.

PETŐFI SZÜLETÉSÉNEK

150.

ÉVFORDULÓJÁRA!

Petőfi tüze

Tanulmányok Petőfi Sándorról

584 oldal ● Ára: 50,– Ft

KOSSUTH ÉS ZRÍNYI KÖNYVKIADÓ

Vezetői magatartás — politikai állásfoglalás

Mindennapi életünkben mind gyakrabban bukkan elénk a kérdés: *milyen legyen a jó vezető?* Szakember? Politikus? Szervező? Mi fontosabb a vezető munkájában, magatartásában: döntés a szakmai, szervezési kérdésekben; a piaci kapcsolatok alakítása; a tömegkapcsolatok ápolása; a beosztottak nevelése, ügyes-bajos dolgaik intézése stb. Érthető a kérdések nagy tömege — amelyekben keveredik a „mit" és a „hogyan" —, hiszen a megnövekedett önállóság körülményei között eredményeink sokkal inkább függnek a különböző szinten dolgozó vezetőktől.

SZAKSZERŰSÉG ÉS POLITIKA — általában e fogalompár körül éleződik ki a vita. Vannak, akik a politikai elemek háttérbe szorítása révén akarják a szakszerűséget növelni a vezetésben, mások viszont csak a „direkt politizálást" tartják fontosnak. Melyik a helyes álláspont? Milyen törekvéseket kell erősítenünk és milyeneket elutasítanunk?

Úgy vélem, a bizonyosság erejével kimondható: *a szakszerűség és a politika szembeállítása nevetséges dolog.* A politika benne van életünk minden rezdülésében, benne van a vezető cselekedeteiben, legfeljebb az a kérdés: milyen legyen a politizálás?

A szocializmus céljai — politikai célok, a munkásosztály hatalmát, érdekeit, céljait fejezik ki. Márpedig a célokat tartalmukban, jellegükben nem lehet elszakítani végrehajtásuktól. A politika — ha akarjuk, ha nem — behatol a műszaki-termelési kérdésekbe, s nemcsak jelen van, hanem egyben azok meghatározója is. A termelést, a társadalmi folyamatokat közvetve vagy közvetlenül irányító emberek — még a tisztán szakmai állásfoglalásnak tűnő kérdésekben is — a politikát képviselik, döntéseikben a hatalom valósul meg. *A vezetés tehát eleve politikai funkció.*

Tapasztalataink szerint, ma még gyakran kell hangsúlyozni a X. pártkongresszus beszámolójának azt a részét, amely arra figyelmeztet: „A párt politikáját a dolgozó milliók nem kis mértékben annak alapján ítélik meg, milyen tapasztalatokat szereznek közvetlen munkahelyükön, hogyan érvényesül a párt politikája helyileg, milyen az alapszervezetek munkája, a kommunisták magatartása." Ez a megfogalmazás is azt erősíti, hogy az állami, a gazdasági vezetők — akár tudomásul veszik, akár nem — tevékenységük minden mozzanatában politizálnak. Kulcshelyzetüknél fogva döntő a szerepük abban, hogy egy adott

közösségben jól valósul-e meg a párt politikája, s milyen a dolgozók politikai közérzete. *Éppen ezért jogosultan tesszük a vezetői magatartás formálását pártpolitikai munkánk egyik fő kérdésévé.*

AKI VEZETŐI TISZTSÉGET ELFOGAD, nagyon jól tudja, mit vállal. Tisztában van azzal, hogy napról napra példásan kell vizsgáznia politikai, szakmai, emberi-erkölcsi magatartásból. Ezzel tartozik annak a szervnek, amely kinevezi, megválasztja, de azoknak is, akiket irányít. A jó vezetőnek — s mind több az ilyen — egyik alapvonása, hogy ez a kettős tartozás irányítja lelkiismeretét, munkáját, a közjóra való törekvését.

Ennek nem könnyű megfelelni. Megbukhat a legnemesebb szándék is, ha nincs szilárd háttere. Mi ezt a hátteret nevezzük *bizalomnak*. Az eredményes munkához bizalom kell, olyan bizalom, amely biztonságérzetet ad a vezetőnek. Nem tesszük, de nem is tehetjük, hogy bizalmat adunk a kinevezéskor, a megválasztáskor, és aztán a sorsára hagyjuk, azzal a jelszóval: boldoguljon ahogy tud. *Olyan légkört segítünk teremteni, amelyben érezze a vezető, hogy a nép javára szabadon cselekedhet és ha oktalan gáncs éri, védelemre talál.* De egyúttal azt is érzékeltetjük, hogy *a bizalom nem hitbizomány.* Aki nem való vezetőnek, ne legyen az. Vagyis a *bizalom nem örök, a vezető mindenkori magatartása, cselekedetei alapján újul meg mindig aszerint, mennyire képes megvalósítani a párt politikáját.*

Tovább a bizalomról! Határozottan visszautasítjuk a helyenként és időnként megnyilvánuló vezetőellenességet, fellépünk ellene. Azt tartjuk, vannak jó — többnyire ilyenek —, és vannak kevésbé jó vezetők. Olyan azonban nincs, aki sohasem téved. Ha a hibák, a tévedések, a rossz intézkedések ellen van panasz, az még nem vezetőellenesség, hanem olyan természetes, jogos felvetés, amelyet „fenn is, lenn is" bátorítanunk kell! Különösen érzékenyen reagálunk a munkások jelzéseire. Általában a munkások különböző csoportjai tárgyilagos ítéletet képesek kialakítani a társadalmi jelenségekről, köztük az emberi magatartás formáiról is. Jó dolognak tartjuk, hogy a munkások figyelemmel kísérik a soraikból kikerült, az általuk nevelt vezetői gárda erkölcsi magatartását és felelősséggel őrködnek a jó vonások, jó tulajdonságok megtartásán, erősítésén.

A vezetőellenesség más dolog! Leggyakrabban abból táplálkozik, hogy a vezetettek, beosztottak kisebb-nagyobb része rosszul fogja fel a helyes érdekviszonyokat és a vezetők felelősségét ezek érvényesítésében. Sokszor nem gondolnak arra, hogy a vezetők a korábbinál jóval nagyobb mértékben rendelkeznek olyan anyagi-technikai forrásokkal, eszközökkel, amelyek felhasználásától függ a gazdaságpolitika helyi megvalósulása, az össztársadalmi és a helyi érdekek összhangjának biztosítása, s mindezekért a vezető politikailag, jogilag, anyagilag és erkölcsileg egyaránt felelős.

A VEZETŐ FELELŐSSÉGE kiterjed az intézkedésekre, a döntésekre, a végrehajtás egész folyamatára. Felelősséggel tartozik a döntések politikai és gazdasági hatásáért, minden következményéért, de azért is, hogy beosztottai mennyire tudatosan, milyen színvonalon hajtják végre elhatározásait. Vagyis felel azért is, hogy a környezetében dolgozó emberek milyen politikai, szakmai, erkölcsi tulajdonságokkal rendelkeznek; milyen az együttműködés a feladatok megítélésében és végrehajtásában a vezető és a beosztottak között. Ahol elfeledkeznek róla, vagy nem akarnak emlékezni rá, hogy a vezetőnek a politika végrehajtásában kétirányú a felelőssége — felelős megbízójának (adott esetben a szocialista államnak) és felelős azoknak, akiket irányít — ott lábrakaphat a vezetőellenesség. Ilyenkor csak egyet lehet tenni: *határozottan fellépni azokkal szemben, akik a helyi érdekek szerepét felnagyítják, és*

megvédeni, sőt bátorítani a munkásosztály érdekeinek megfelelően cselekvő vezetőt.

A vezetőellenesség sokszor abban is kifejezésre jut, hogy keveslik a vezetők felelősségét, méginkább felelősségre vonásukat az elkövetett hibákért. Az ilyen esetekben legtöbbször a radikális fellépést tartják kívánatosnak. Nem könnyű dologról van szó.

A jóhiszemű elhibázott döntésért is — súlyától, hatásától függően — felelősségre vonás jár, de ha ez túlmegy a jogosság határán, talán kétszeresen is hibázunk. Egyszer abban, hogy igazságtalanok vagyunk, másszor pedig — s ez még az előbbinél is súlyosabbnak látszik —, elvehetjük a vezetők kedvét a kockázatvállalástól, a kezdeményezéstől, végső soron a helyes döntésre való törekvéstől. Ez kialakíthat vagy felfokozhat egy olyan káros „életbölcsességet", amely visszahúz minden újtól, csak a régi, a bevált utat tapostatja, amelyen senkit sem ér különösebb bántódás, háborítatlan, nyugodt életet biztosít.

Szerencsénkre ez a vonás nem jellemző a megye állami, gazdasági vezetőire. Ellenkezőleg, legtöbbjük a helyes társadalmi törekvéseket képviseli, elvileg szilárd és embertisztelő. Ha valaki közülük mégsem érzi, hogy tisztsége mire kötelezi, vagy ezt nem akarja megérteni, rendelkezünk mindazokkal az eszközökkel, amelyek erre hatásosan figyelmeztetik.

A TÁRSADALOM BIZALMA a jó vezetői magatartás szükséges feltétele. Ez koncentráltan a pártban fejeződik ki. Leegyszerűsítenénk azonban a dolgot, ha megelégednénk ezekkel a megállapításokkal, és nem utalnánk a kérdés másik oldalára: *hogyan, milyen módon, milyen magatartással kell a bizalomra válaszolni?* Végtére is ez a legfontosabb, hiszen ebben jut kifejezésre, hogy milyen erkölcsi színvonalon áll az a vezetői csoport, amely számarányánál jóval nagyobb hatást gyakorol szocialista céljaink végrehajtására.

Amikor a vezetőkről beszélünk, figyelembe vesszük, hogy nem egynemű csoportot alkotnak: nem rendelkeznek egyforma hatáskörrel, felelősségük sem azonos, mert különböző fokon és szinten vesznek részt a társadalmi-gazdasági folyamatok irányításában. Közel 1300 első számú gazdasági vezető, több száz állami, intézményi vezető és több ezer alsóbb szintű vezető dolgozik a megyében. Társadalmi hatásuk messze túlnő számarányukon. Itt nemcsak arról van szó, hogy milliárdokat érő álló- és forgóeszközzel gazdálkodnak, hanem arról is, hogy mintegy 150 000 munkás, alkalmazott tartozik irányításuk alá, akiknek élet- és munkakörülményeire, emberi törekvéseire, boldogulására meghatározó befolyást gyakorolnak.

Nagy felelősség nyugszik a párton a vezetők kiválasztásában, nevelésében, vezetői tevékenységük ellenőrzésében. Követelményeket kell kialakítania és *ezek mások és nagyobbak a társadalom átlagos polgáraival szemben támasztott igényeknél.* Nem törekedhetek arra, hogy a vezetői magatartás minden lényeges vonását akár csak érintsem is ebben a cikkben. Gazdag szakmai és politikai irodalma van már ennek a problémakörnek. Csak azokról beszélek, amelyek közvetlenül kötődnek a témához.

A vezetői követelmények hangsúlyozásánál a X. pártkongresszus politikai jelszavából szükséges kiindulni: *folytassuk tovább a szocializmus építését magasabb szinten!* Feltett kérdéseinkre vonatkoztatva ez elsősorban azt jelenti, hogy a szocializmus építését magasabb szinten csak a *vezetés színvonalának emelésével lehet elképzelni.* Ez kulcskérdés azért is, mert a termelés nem egyszerűen gépi-technológiai folyamat. Ennek legfőbb alkotó eleme maga az ember. A vezetőnek annak tudatában kell tehát terveznie, szerveznie, irányítania, hogy a kitűzött célokat az emberek valósítják meg. Azok az emberek, akik az üzemben nemcsak munkavégző képességeikkel, hanem érzéseikkel, vágyaikkal,

gondjaikkal, problémáikkal, társadalmi vonatkozású és családi terveikkel együtt vannak jelen. Ezért beszélünk gyakran az állami, gazdasági vezetőkkel arról, hogy a társadalmi, termelési folyamatok irányítása, szervezése nemcsak anyagi, gazdasági, műszaki kérdés, hanem a munkának emberi, társadalmi, szociális oldala is van, s ha a termelésnek ezt az oldalát elhanyagolják, éppen a legfontosabbról mondanak le.

Gyakran hangsúlyozzuk, hogy a vezető az irányítottak támogatása nélkül légüres térben mozog. Nem érezhet biztonságot, mert nincs mihez mérnie tevékenységének emberi-társadalmi hatásait. Ha a vezető meg is felel azoknak a követelményeknek, hogy képes az önálló gondolkozásra, önálló ügyintézésre, önálló vezetésre, munkájában megfelelő biztonságot csak az emberekkel, a beosztottakkal, a munkásokkal való rendszeres kapcsolat útján kaphat. A vezető szeressen az emberekkel beszélgetni, vitatkozni, mert ez nem felesleges időpocsékolás, hanem előfeltétele a jó döntések kialakításának és azok hatásai lemérésének a végrehajtás során. Ez a benső igény egészítheti ki igazán azokat a jó tulajdonságokat, amelyekkel a vezetőnek rendelkeznie kell: a politikai alkalmasságot, a vezetési készséget, a szakmai hozzáértést és a becsületességet. Ezekkel együtt állhat csak ellent a sokféle kísértésnek, az önelégültségnek, az elgépiesedésnek, a hatalmaskodásnak, a bizonytalankodásnak stb.

A KÖZÉLETI VEZETŐNÉL nem elég, ha csak ismeri és elfogadja a politika főbb elemeit. Kötelessége, hogy minden fórumon, az emberekkel való érintkezés minden pontján *képviselje is, ha kell vitában védje meg a párt politikáját.* Nem kérjük, hanem követeljük, hogy *a vezető elvhűségével, pártosságával, a párthatározatok figyelembe vételével, a dolgozók érdekeinek következetes képviseletével a párt agitátora és propagandistája legyen.* A politikai passzivitás, a helytelen magatartás nem bocsánatos bűn, hanem káros a politikai közvélemény alakítására, formálására. Nevelő munkánk egyik sarkalatos kérdése megértetni a vezetőkkel: tevékenységük sugározza magából azt a szellemet, hogy nemcsak a rendezvényeken, a társadalmi munkában, hanem egész munkanapjukban politikai személyiségek, a szocializmus ügyének élenjáró harcosai.

Az erre való ösztönzésben nem lehetnek kihagyások, mert újabb és újabb esetek figyelmeztetnek arra, hogy bizonyos alapelvek megsértése ma még nem kivételes jelenség. Az egyik középnagyságú iparvállalat munkásai pl. csoportos beszélgetések során elmondták, hogy különböző munkahelyi fórumokon jó javaslatokat adtak a munkaszervezésre, a munkakörülmények javítására. Javaslataikra nem kaptak kielégítő választ, sőt volt, amikor a szót beléjük fojtották. Ilyen fogadtatás után szinte természetes, hogy ezek a javaslatok megvalósíthatatlanok maradtak. Az ilyen magatartás világosan kifejezi, hogy itt a vezetők rosszul élnek a rájuk bízott hatalommal, minden jogukkal, nem ismerik vagy nem akarják ismerni kötelességüket; egyszerűen sutba dobják az egyszemélyi vezetés és az üzemi demokrácia dialektikus kapcsolatának elvét. Ez a vezetői magatartás súlyos károkat okoz: hitet, meggyőződést, alkotókedvet rombol. Éppen azt ássa alá, ami a szocializmus építése szempontjából a legfontosabb. Hiába van meg az ilyen vezetőben a széles látókör, a helyzet gyors áttekintésére való képesség, a hirdetett elvhűség, ha nincs érzéke ahhoz, hogy észrevegye, számontartsa és megvalósítsa az emberek mindennapi, apróbb vagy nagyobb szükségleteit.

Az elmondott jelenségek mindegyike a hatalommal szorosan összefüggő kérdés. A hatalommal jól élni és nem visszaélni — a legfontosabb, de egyben a legnehezebb feladat is. Alapelvei a vezetők körében általában ismertek, s a vezetői magatartás is ezekhez igazodik. Mégis előfordulnak problémák, mert

néha nehezen szűrik ki belőlük az adott körülmények közötti döntő mozzanatokat, azt, hogy abban a konkrét helyzetben mi szolgálja legjobban a dolgozók javát, általános és konkrét érdekeit.

A párt politikája világos, meghatározott, de ez csak általános keret, amelyben mozogni kell. A konkrét tennivalókat megtalálni, ismertetni, elfogadtatni, a végrehajtást megszervezni — ez a nehéz, pedig éppen ettől függ, hogy a vezetők helyesen élnek-e a hatalommal.

Az állami élet növekvő demokratizmusa, a nagyobb vállalati önállóság egyaránt kedvezően befolyásolja a jó vezetői kézségek kibontakozását, az alkotóbb vezetői munkát, a tömegkapcsolatok erősítését, de fokozza is a vezetők felelősségét. Ennek átérzése ad új és új erőt a növekvő feladatok ellátásához. Nem túlzunk, ha azt mondjuk: a vállalatok, üzemek, szövetkeztek többsége a társadalmi érdek szem előtt tartásával dolgozik és fejlődik. A vezetők egyre kevésbé riadnak vissza attól, hogy az eredmények növelése érdekében észszerű, a társadalom és a munkahely javát egyaránt szolgáló kockázatot is vállaljanak. Dę vannak vadhajtások is. Egyesek tartózkodnak a kockázatvállalástól, mások pedig túlzásba viszik, helytelenül értelmezik és annak ürügyén káros, törvénytelen dolgokat kezdeményeznek. Elsősorban néhány kisebb üzemben, tanácsi vállalatnál és szövetkezetnél tapasztaltuk a kezdeményezőkészség, az új iránti fogékonyság hiányát, hogy képtelenek a változó és növekvő igényekre érzékenyen és időben reagálni.

Sajnos, nem minden vezető tartózkodik a megfontolatlan, túlzott kockázatvállalástól, ami esetenként nyerészkedésbe, spekulációba csap át. Ezek kategóriájába tartoznak azok a szövetkezetek, amelyek a közelmúltban alaptevékenységükhöz nem illő, a társadalmi érdekkel is ellenkező vállalkozásokba kezdtek. Egy-két termelőszövetkezetnél már az alapvető funkció rovására terebélyesedett ki az ipari árutermelés. Ezek a vállalkozások megcsúfolták a szocialista érdekviszonyok kötelező harmóniáját, mert egy szűkebb közösségnek átmenetileg ugyan anyagi előnyöket hoztak, de alapvető gazdaságpolitikai céljaink, a társadalmi érdekek rovására.

Ma még nem minden vezető dolgozik abban a tudatban, hogy a rábízott hatalom nem az ő személyes hatalma, hogy ő csak képviselője a munkásosztály hatalmának. Megbízása ideiglenes, bármikor visszavonható. A rosszul értelmezett vagy fel nem használt hatalom csökkenti a dolgozók aktív részvételét a közügyekben, sőt a mindennapi termelőmunkában is. A hatalommal csak akkor él jól a vezető, ha mindenkor alaposan mérlegeli, hogy egy-egy döntés, intézkedés vagy utasítás milyen politikai, gazdasági következménnyel jár azokra, akiket a vezetői székben képvisel. Ha ezt elmulasztja és ehhez még néhány magatartásbeli hiba is kapcsolódik — modortalanság, gorombaság, fölényeskedés, saját csalhatatlanságába vetett hit stb. —, ez már nemcsak emberi, vezetői, hanem politikai hiba is.

A VEZETŐ MAGATARTÁSÁVAL IS POLITIZÁL. A rossz módszer, magatartás még a jó politika iránt is kétségeket támaszt. Érzékeny világban élünk, az emberek nyitott szemmel járnak, figyelnek és a visszásságokat nem tűrik. Együtt nevelkedtünk ilyenekké, ezt akartuk, s így a kritikus vizsgálódást nemcsak elviselnünk, hanem tovább bátorítanunk kell! Csak olyan vezetők maradhatnak meg tisztségükben, akik eszmeileg edzettek, politikailag érettek, magas fokú felelősségérzettel rendelkeznek. Akik életük minden mozzanatában megfelelnek a X. pártkongresszus határozatában hangsúlyozott elveknek. „Továbbra is nagy gondot kell fordítani arra, hogy a társadalom döntő fontosságú tisztségeiben csak olyan emberek dolgozzanak, akik a szocialista célokat teljes mértékben magukénak vallják, e célok valóra váltásának feladatait jól értik, s

akiket eszmei felkészültségük és vezetőképességük az ilyen tisztségek betöltésére alkalmassá tesz."

E követelmények érvényesítésében fontos szerepük van a különböző szinten dolgozó pártszerveknek és -szervezeteknek. Szoros együttműködésük elkerülhetetlen, ha azt akarjuk, hogy a döntésekben, állásfoglalásokban a társadalmi érdekek nézőpontja érvényesüljön. Ennek az együttműködésnek nincs minden konkrét helyzetre szóló receptje, de vannak alapelvei, amelyek ehhez jó útmutatást adnak. Ezt azért is kell hangsúlyoznunk, mert a legtöbb vita a gazdasági vezetéshez, annak döntéseihez való viszony körül folyik. Akörül, hogy milyen vezetési kérdések legyenek azok, amelyekbe a párt helyi szerve, illetve szervezete beleszól, s ha beleszól — ezt miként tegye. Ennek nélkülözhetetlen feltétele az olyan egység, amely elvi alapon jön létre. Nem olyan egységre van szükség, amely a párttitkár és a gazdasági vezetés jó személyi kapcsolataira épül, sem olyanra, ahol az igazgató mindenkit „zsebre rak", a pártvezetőséget és a párttitkárt is. Azért sem ilyen egység kell, mert ha az együttműködésre ezek a jellemzők, akkor igen nehéz lesz a legfontosabb üzemi problémákat a széles kommunista munkásközvélemény ellenőrzésének alávetni. *A jó személyi kapcsolatok nem károsak az ügyre, de sohasem pótolhatják, vagy helyettesíthetik a vezető és a párttestületek kapcsolatát, amely az elvszerű együttműködés alapja, a mindenki javára végzett munka legfontosabb feltétele.*

Az együttműködésben az *érdemi kölcsönösségnek* kell megnyilvánulnia. Más és más eszközökkel ugyan, de azt kell elérni, hogy a vezetés alapos, helyes elemzéssel, a megfelelő következtetések levonásával, a párt politikájának szellemében reális és határozott célokat tűzzön ki, és ezek végrehajtásában mindig a dolgok ütőerén tartsa a kezét. A pártszervezet az *ellenőrzését elsősorban az alapvető célok megvalósításának folyamatára, annak legfontosabb állomásaira terjessze ki.* Ez azonban nem mentesíti attól, hogy beavatkozzék minden olyan kérdésbe, amely megzavarhatná az emberek tisztánlátását, rossz politikai közérzetet szülhet és akadályozhatná a gazdasági és politikai célkitűzések megvalósítását. Tehát: *a pártszervezetnek kell őrködnie azon, hogy a munkahelyi kollektíva össztevékenysége megfeleljen a párt politikai célkitűzéseinek, mert a pártszervezet politikai irányítója az adott egységnek,* és ebben a minőségben a politikai felelősség érvényesítője is.

Ha ilyen elvszerű kapcsolat épül ki, az biztonságot ad a gazdasági és politikai vezetésnek egyaránt, s a minimálisra csökkenti a tévedések, a hibás gazdasági és politikai döntések számát. Fokozza a gazdasági vezetők önállóságra, felelősségvállalásra való törekvését; a döntés előtti sokoldalú vizsgálódás belső kényszerét; a vezetettekkel való szoros kapcsolat szükségességét. Növeli azt a belső igényt, hogy bátorsággal oda álljon és szóljon töprengéseiről bevallja a kollektívának hibáit, tévedéseit. Ezen az alapon biztosabb annak megítélésében is, hogy hol a helye, milyen legyen a mértéke a megértésnek, a szigornak, az önállóságnak. Így kerülheti el, hogy a megértés ne csapjon át engedékenységbe, a szigorúság embertelenségbe, a tekintély úrhatnámságba stb. Így alakulhat, formálódhat olyanná, akit szerénysége, elvhűsége, igazságossága révén megbecsülnek, tisztelnek és követnek.

Herczeg Károly
a Fejér megyei PB első titkára

Az irányító pártszervek minősítő munkája

A X. pártkongresszus óta másodszor kerül sor az alapszervezeti beszámoló taggyűlésekre. Két dologról van ebben szó: összegezésről és értékelésről. Az éves munka összegezése természetesen nem azt jelenti, hogy a pártvezetőségek, a párttaggyűlés, a pártcsoportok — egyszóval a kommunista közösség — évi munkáját mechanikusan összeadjuk. Ez egy taggyűlésen sem lehetséges, de nem is szükséges. Azt tartjuk fontosnak, hogy értékeljék: milyen hatásfokkal, eredményességgel tudták megvalósítani azokat a feladatokat, amelyeket a felsőbb pártszervek és az alapszervezeti taggyűlések elhatároztak munkaterületükön. Ezt kell értékelni, s ennek megfelelően kell a taggyűlésnek levonni a következtetéseket.

A múlt esztendő nagyon sok irányú munkát igényelt az alapszervezetektől. A taggyűléseken például sok és jelentős kérdés került a kommunisták elé: a KB 1971. decemberi határozatai, az üzem- és munkaszervezésről, a szocialista munkaversenymozgalom fellendítéséről és a termelés gazdaságosságának növeléséről, a Politikai Bizottság levele és a Központi Ellenőrző Bizottság útmutatója, a szocialista közgondolkodás és magatartás helyzete és erősítése, a kerületi ipari üzemekben dolgozó nagy létszámú munkásság művelődésének helyzete, a káder- és személyzeti munka, a pártépítés és a párttagfelvételi tevékenység. Legutóbb pedig a Központi Bizottság november 14—15-i ülésén elfogadott határozatok.

A kerületi pártbizottságnak az éves munkáról szóló beszámoló taggyűléseken mindenekelőtt abban kell segíteni a pártalapszervezeteket, hogy reálisan ítéljék meg munkájukat, az eredményeket és a gondokat is. Nehéz és szinte megoldhatatlan feladat előtt állnának az irányító pártszervek — így a mi pártbizottságunk is —, ha csak most kezdenénk kialakítani véleményünket. A pártbizottság és az alapszervezetek között szinte mindennapos érdemi munkakapcsolat van. Így folyamatosan alakulhat ki a reális, konkrét értékelés minden pártalapszervezetről. Most a munka során szerzett gazdag tapasztalatokat, véleményeket az alapszervezetek vezetőségeivel és tagjaival együtt összegezzük.

A megítélés szempontjai

A pártalapszervezetek különböző munkahelyeken vagy lakóterületen eltérő színvonalon végzik munkájukat. Ezt a minősítésnél mindenképpen figyelembe kell vennünk. De a

pártalapszervezetek bármilyen területen is működnek, munkájuk megítélésének alapvető szempontja: milyen eredményességgel érvényesítik a párt politikáját. Az is természetes, hogy munkaterületük jellegének megfelelően tervezik éves munkájukat. Fontos viszont az, hogy a munkahelyek rendeltetésének megfelelően ítéljük meg a pártvezetőségek és a párttagok munkáját. Más egy alapszervezet feladata a konkrét munka segítésében, ellenőrzésében a gyárban, ahol gépeket, vagy közszükségleti cikkeket gyártanak és más az iskolákban, ahol oktatás, nevelés folyik és megint más az egészségügyi intézményekben, ahol a gyógyítás a fő feladat.

A végzett munka minősítésében fontos szempont: a pártalapszervezet belső életének rendszeressége, szervezeti, politikai erejének, befolyásának erősödése. A párt káder- és személyzeti politikájának érvényesítése. A pártalapszervezeti élet demokratizmusának fejlődése és ennek hatása az üzemi, munkahelyi demokrácia érvényesülésében. A munkahelyi szakmai, üzemi gazdasági feladatok végrehajtásában a pártalapszervezetek ellenőrző, segítő szerepe.

Az egyes párttagok tevékenységének megítélésében úgy vélem az a leglényegesebb, hogy mennyire egyértelmű, bátor és példamutató a párt általános és helyi politikai céljainak hirdetésében, védelmében és megvalósításában. A párttagok személy szerint hogyan tesznek eleget annak a kötelességüknek, hogy ideológiai, politikai képzettségüket állandóan gyarapítsák, s ezzel az egész pártszervezet eszmei, politikai erejét gazdagítsák. Végső fokon annak mérlegelését igényli, hogy a párt tagjai mennyire ismerik, értik és *vallják magukénak* a párt általános és helyi célkitűzéseit, hogyan *vesznek részt* annak megvalósításában és mennyire képesek erre *mozgósítani* a környezetükben élő és dolgozó embereket. Figyelembe kell vennünk azokat a lehetőségeket, körülményeket is, amelyek elkerülhetetlenül hatással vannak az alapszervezet életére. Tény, hogy vannak jó és kevésbé jó feltételek között működő pártalapszervezetek. Igaz, a nem kielégítő feltételek vagy rossz körülmények ellen az orvosság nem a belenyugvás, hanem a megváltoztatásért való küzdelem. De egy adott időben nem hagyható figyelmen kívül az adott eltérő sajátosság. A realitás alapja éppen az, hogy nem az adott körülményektől függetlenül, hanem éppen azok számbavételével történik az értékelés. Természetesen nem szabad és nem is lehet figyelmen kívül hagyni, hogy Újpest jelentős munkás-lakta és ipari kerület. Alapvető szempont a pártmunka mindennapi végzésében és most az értékelésnél is, hogy az üzemi alapszervezetek az átlagostól eltérő több és jobb segítséget kapjanak. Ezért ennek megfelelően megkülönböztetett figyelmet fordítunk már hosszabb idő óta a munkás-pártalapszervezetekre.

A kerületi alapszervezetek 70 százaléka ipari vállalatoknál, üzemeknél van. Ezért is, amikor elkészítettük a párt-alapszervezeti munkát segítő programunkat, a fő figyelmet arra fordítottuk: ezekben a pártalapszervezetekben javítsuk a pártmunka feltételeit. (Ezzel függ össze többi között az is, hogy a IV. kerületben az 1972. évben a párt soraiba belépett párttagok több mint 65 százaléka üzemi munkás, szakmunkás.) Gondolok például a kádermunka rendszerességére, az alapszervezeti pártvezetőségek, pártcsoport-bizalmiak politikai, mozgalmi, munkamódszerbeli segítésére, a jobb technikai feltételek biztosítására. Természetesen mindenekelőtt a figyelmet arra fordítjuk, hogy a vezetők és párttagok közérzetét alapvetően befolyásoló termelési és munkafeltételek javuljanak, a munkahelyi gazdasági, termelési célkitűzések megvalósuljanak, hiszen a politikai munka és

a gazdaság fejlődése kölcsönösen konkrét összefüggésben és hatásban van egymással.

A tanulságok hasznosítása

Ez év során a kerületi pártbizottság mintegy ezer kommunista munkással folytatott véleménycserét arról: hogyan látják a X. kongresszus határozatainak megvalósulását. Csak megemlíteném, hogy ezek a nyílt, konkrét beszélgetések összhangban voltak, illetve vannak a KB 1972. november 14—15-i ülésén hozott határozatokkal. A beszélgetések azon kívül, hogy erősítették a kapcsolatokat, számos tapasztalatot adtak a kerületi pártbizottságnak és az alapszervezeteknek.

A kerületi pártbizottság és a vállalati pártbizottságok, csúcsvezetőségek a mostani beszámoló taggyűléseknél felhasználják az előző taggyűlés tanulságait is. Mindenekelőtt azt, hogy a pártszervezetek átgondolt, alaposabb értékeléssel rendelkeznek, hogy a vezetőségek beszámolójában milyen kérdések kerüljenek elsősorban a taggyűlés elé, hogy az előkészítés során még fokozottabban kell igényelni a pártcsoportok munkáját. A kommunisták munkájának pártcsoporton való megbeszélése, értékelése azért is szükséges, hogy valamennyiöknek állandó vagy időszakos, de mindenképpen konkrétan értékelhető pártmegbízatása legyen.

A kerületi PVB december elején elfogadta a beszámoló taggyűlésekkel kapcsolatos feladattervét. Ez pontosan tartalmazza a pártvezetőségek, taggyűlések, pártcsoportok konkrét tennivalóit és megjelöli a kerületi pártbizottság feladatait is. A végrehajtó bizottság feladatterve alapján ugyancsak december elején egységes álláspontot alakítottunk ki az alapszervezetek párttitkáraival. A kerületi pártbizottság tagjai és a politikai apparátus személyesen segíti a pártalapszervezeti vezetőségek munkáját. Kerületünkben jó gyakorlat, hogy a pártbizottság tagjai ott vesznek részt az értékelő taggyűléseken, ahol tavaly is jelen voltak. A pártbizottság tagjai megfelelő helyi ismeretekkel rendelkeznek a pártalapszervezetek munkájáról, és az alapszervezeti vezetőségek is igénylik véleményüket, segítségüket. Ez a gyakorlat jó a pártalapszervezeteknek és jó a kerületi pártbizottságnak, a PB tagjainak is.

Az éves munkát értékelő alapszervezeti taggyűlések előkészítése és sikeres megtartása kétségtelen, hogy nagyon szervezett, átgondolt, az átlagosnál több munkát igényel az irányító pártszervektől, így a kerületi pártbizottságtól is. Azon kívül, hogy segítjük a taggyűlések előkészítését, értékelni kell a pártvezetőségek tagjainak testületi és külön-külön tisztségviselésükből adódó munkáját is.

Azoknál a pártszervezeteknél, ahol pártbizottságok, végrehajtó bizottságok és csúcsvezetőségek vannak, VB és csúcsvezetőségi ülésen a vezető testületek saját értékelése mellett elhangzik a kerületi pártbizottság véleménye is. Ezt a munkát a kerületi PVB tagjai végzik el azokkal a munkatársakkal együtt, akik a pártszervezeteket rendszeresen instruálják. A kerületi pártbizottság közvetlen irányításához tartozó pártalapszervezeti vezetőségek ülésén is hasonló módon történik az értékelés. A munkahelyi pártvégrehajtó-bizottságok és csúcsvezetőségek szintén így végzik el az irányításuk alatt működő pártszervezetek munkájának értékelését.

Tanácsok az alapszervezeteknek

A taggyűléseket megelőzik a pártcsoport-megbeszélések, ehhez a bizalmiak megfelelő segítséget kapnak a vezetőségektől. A megbeszéléseken egyébként az alapszervezeti vezetőségek tagjai is részt vesznek.

Külön figyelmet fordítunk olyan kérdésekre is, amelyek ugyan nem elsőrendűen politikai jellegűek, de fontos módszerbeli eszközök. Ilyenek között említeném a taggyűlések beszámolójának időtartalmát, előadásmódját. A vezetőség beszámolója olyan terjedelmű legyen, hogy megfelelő reális értékelést és következtetést tartalmazzon. A túl rövid, vagy fárasztóan hosszú ideig tartó beszámoló semmiképpen sem vált ki jó hatást. Egyre több helyen tapasztalható, hogy a vezetőség beszámolóját a titkár nem szó szerint olvassa fel, hanem jól átgondolt, megvitatott és jóváhagyott vázlat alapján mondja el.

Ugyancsak fontosnak tartjuk, hogy a taggyűlés vitája után, az értékelés elfogadásáról, a következtetésekről és a tennivalókról legyen határozat, amely tartalmazza az alapszervezet sajátos feladatait. Mindig és most is hangsúlyoznám: mind az előkészítésre, mind a taggyűlés vitájában elhangzott véleményekre, kérdésekre, vagy javaslatokra a pártvezetőség nagy figyelmet fordítson. Előfordulhat, hogy minden fontos kérdésre a taggyűlésen nem lehet pontos választ adni, ilyenkor feltétlen helyes a későbbi visszatérést jelezni.

A pártszervezetek figyelmét arra is felhívtuk, hogy az éves munkát értékelő taggyűlések ténylegesen a végzett politikai munka és a tennivalók értékelése és kialakítása legyen, de semmiképpen ne legyen valamiféle termelési, vagy műszaki tanácskozás.

Igényeljük, hogy a taggyűléseken lehetőleg teljes létszámban vegyenek részt az alapszervezet tagjai. Ez erőteljesen vonatkozik az állami, gazdasági, műszaki tisztségeket betöltő vezetőkre is. Ennek feltétele: a taggyűlések idejének időben való egyeztetése, ismertetése.

Ahol több pártalapszervezet működik és pártbizottság van, ajánlottuk, hogy a taggyűlések után a VB adjon számot a pártbizottságnak a taggyűlések tapasztalatairól, értékeje a lebonyolítás eredményességét és foglalkozzon azokkal a tennivalókkal, amelyek a taggyűlések beszámolójában vagy vitájában közvetlenül vagy közvetve, de kétségtelenül igénylik az irányító pártbizottság munkáját is.

Meggyőződésem, hogy a most sorra kerülő alapszervezeti beszámoló taggyűlések a pártpolitikai munka színvonalának, az alapszervezeti pártélet fejlődésének egyik emelője lesz. A taggyűlések előkészítése és megtartása időben is és politikai tartalmában is nagyszerű lehetőség, a párt Központi Bizottság 1972. novemberi ülésének határozataiból adódó helyi tennivalók kialakítására és az eredményes, következetes végrehajtás biztosítására.

Somogyi Imre
a IV. kerületi PB első titkára

Pártépítési tanfolyam Kőszegen

A Vas megyei Párt-végrehajtóbizottság határozata értelmében a kőszegi városi pártbizottság elméleti és módszertani továbbképző tanfolyamot szervezett az alapszervezetek titkárai és vezetőségi tagjai részére. A kilenc foglalkozásból álló program — előadások, konzultációk, fórumok és kötetlen beszélgetések formájában — magába foglalja az alapszervezeti pártélet, pártmunka minden lényegesebb kérdését. Az előadásokat a megyei pártbizottság és az Oktatási Igazgatóság illetékes munkatársai tartják, a vitákat, a módszertani megbeszéléseket pedig a városi pártbizottság munkatársai vezetik. A kilenc alkalom közül az első és az utolsó találkozás egész napos, a többire a késő délutáni órákban kerül sor. Helyt kapott a programban ismerkedési est, könyvtár- és múzeumlátogatás, a város műemlékeinek és természeti környezetének kollektív meglátogatása és egy egész napos kirándulás Sopronba.

A kommunisták kezdeményezése a Gagarin Hőerőműben

A mintegy nyolc milliárd forintos költséggel létesülő Gagarin Hőerőmű utolsó 200 MW-os blokkját a kitűzött határidőnél két és fél hónappal előbb kapcsolták be az országos villamosenergia hálózatba. A határidőcsökkentést a kommunisták kezdeményezték az 1970. évi küldöttértekezleten. Ezen a fórumon részletesen elemezték a beruházás helyzetét, s úgy ítélték meg: közös összefogással, jobb munkával az utolsó blokk két hónappal hamarabb üzembe helyezhető, mint azt a Gazdasági Bizottság előírta.

A Gagarin Hőerőmű népgazdaságunk III. és IV. ötéves tervének egyik legnagyobb beruházása, 1965-ben kezdődött és különösen az első években sok-sok nehézséggel, problémával küszködött. Tervezési, gyártási, kivitelezési problémák, munkaerőgondok, a beruházásban részt vevő vállalatok nem kielégítően összehangolt tevékenysége, mind együttesen azt eredményezték, hogy a 800 MW-ra tervezett erőmű első két, egyenként 100 MW-os blokkja a kitűzött határidőhöz képest mintegy 5—5 hónapos késéssel készült el.

A beruházás kezdeti sikertelensége miatt a vezetők és a dolgozók között is idegesség, borulátó hangulat terjedt el. A beruházás kommunistái szinte minden fórumon bátran, őszintén és szenvedélyesen tárták fel azokat a tényezőket, amelyek az eredményesebb tevékenységet gátolják és nagyon sokszor felvetették a felelősségrevonás szükségességét.

A „külső" okon, mely elsősorban a munkaerőgondokban nyilvánult meg, a Kormány Gazdasági Bizottsága az anyagi ösztönzés lehetőségeinek növelésével segített (munkahelyi pótlék, túlórák stb.).

A belső problémák leküzdéséhez nagy erőfeszítésekre és gyors változásokra volt szükség. A kivitelezés és az üzembe helyezés során jelentkező műszaki problémák gyors és jó megoldására; az egyes vállalatok gyártási és szerelési munkáinál jelentkező határidő-elcsúszások felszámolására; az együttműködés, a koordináció javítására; és nem utolsósorban a beruházás népgazdasági jelentőségének széles körű megismertetésére, a határidők fontosságának megértetésére.

A beruházás párt- és társadalmi szervei elsősorban az utolsó két kérdés megoldását igyekeztek segíteni. Munkájuk középpontjába a beruházást állították, noha rohamosan növekedett az erőmű, mint új vállalat üzemeltetési feladata, létszáma és az ezzel járó gondok is. A gazdasági és politikai erőfeszítések — az összehangoltabb tevékenység — eredményei nem maradtak el. A Gagarin Hőerőmű első és második 200 MW-os blokkját már sikerült határidőre a népgazdaság rendelkezésére bocsátani.

A pártküldöttértekezlet résztvevői — a fejlődést is figyelembe véve — a határidő előbbrehozásának lehetőségét reálisnak tartották, s ezt a kezdeményezést határozattá emelték. Az új pártvezetőség feladatává tette annak továbbvitelét.

A pártszervezet csúcsvezetősége a KISZ-védnökség vezetőivel együtt sorra felkereste az érdekelt nagyvállalatokat, s kérte a kezdeményezés segítését.

A teljesség kedvéért meg kell azonban azt is jegyezni, hogy többen — közöttük gazdasági vezetők is — irreálisnak tartották a célkitűzés megvalósíthatóságát. Különösen kez-

detben, egyesek még a gondolat felvetését sem helyeselték, mondván: „öröljünk, ha határidőre meglesz." Ezt részben meg lehet érteni, hisz nem kis feladatról volt szó. Elég, ha csak azt említem, hogy több milliós, sőt százmilliós nagyságrendű hazai és külföldi berendezések gyártási határidejét kellett előrehozni. Egymást követték a megbeszélések, tanácskozások, megkezdődött a részhatáridők egyeztetése, majd elkészült az új szerelési, üzembehelyezési ütemterv is.

Az új határidőnek megfelelően sorra érkeztek a berendezések és jó ütemben haladt a szerelés is. Nyugodtan mondhatjuk, hogy a helyi kezdeményezés országos mozgalommá vált. A gyárakban, az erőmű szerelésén egymást követték a hét végi munkaakciók, kommunista szombatok. Végül is megszületett az eredmény: a kezdeményezett kéthónapos előbbrehozással szemben, két és fél hónappal előbb kapcsolták be az országos hálózatba a Gagarin Hőerőmű utolsó blokkját, mely az erőmű-beruházások történetében eddig egyedülálló teljesítmény.

Milyen főbb tényezők játszottak szerepet az elért eredményben?

Első és talán a legfontosabb, hogy a beruházásban részt vevő valamennyi kollektívával, dolgozóval sikerült megértetni a kezdeményezés népgazdasági fontosságát. Mindenki tudta, mit, miért csinál, és ez önmagában is nagy erő.

Nagy figyelmet szenteltek a beruházásnak a felsőbb párt- és állami szervek. A felsőbb gazdasági vezetők szinte rendszeresen részt vettek a helyi, ún. igazgatói tanácskozásokon, gyakran látogatták és ellenőrizték a munkát. Többször napirendre került a beruházás a megyei, járási pártszervek tanácskozásain is.

A korábbiakhoz képest sokkal hatékonyabbá vált a vállalatok közötti együttműködés. A „miért nem lehet megoldani" légkör helyett a „hogyan lehet megoldani" vált uralkodóvá.

Rendkívül nagy segítséget adtak a nagyvállalatok pártbizottságai, társadalmi szervei is, amelyekkel igen jó és közvetlen kapcsolat alakult ki a beruházás folyamán. Élve a KB adta lehetőséggel, rendszeresek voltak a pártkoordinációs értekezletek, melyekre meghívtuk a gazdasági vezetőket, esetenként felsőbb állami, politikai vezetőket is. Itt kell kiemelni a KISZ-védnökséget is, mely a beruházás kezdetétől fogva rendkívül sokat tett a fiatalok mozgósításával, lendületének felhasználásával, a beruházás megismertetésén kívül a konkrét akadályok leküzdéséért, akár az építés, a gyártás vagy a szerelés területén jelentkezett is a probléma.

Végül, de nem utolsósorban, nagy mértékben éreztette hatását a párt és a kormány beruházásokkal kapcsolatos határozata, illetve intézkedései, melyek révén az építésben, a gyártásban és a szerelésben részt vevő vállalatok nagyobb erőt tudtak koncentrálni e kiemelt beruházásra is.

A határidő-előbbrehozás következtében egy olyan nagy — a Tiszai Erőmű jelenlegi teljesítőképességének megfelelő — blokk áll villamosenergia-rendszerünk rendelkezésére, mely nagyon sokat segíthet már az idei téli csúcsfogyasztás kielégítésében.

A visontai nagyberuházás példája is azt igazolja: a kommunisták segítő és cselekvő készségére bátran lehet és érdemes támaszkodni, a széles körű társadalmi összefogással úrrá lehet lenni sok-sok nehézségen. Ez az eredmény csak egy láncszeme beruházáspolitikánk hiánytalan végrehajtásának, de az elkövetkezendő időben remélhetőleg még sok hasonló példa követi.

Alakszai László
a Gagarin Hőerőmű csúcsvezetőségének titkára

Sokoldalú egyéni értékelést

Tíz esztendeje, hogy a szervezeti szabályzat lehetővé teszi a pártból való kilépést. Aki úgy érzi: valamilyen okból nem tudja vállalni a tagsággal járó kötelezettségeket —, amennyiben fegyelmi eljárás nincs ellene — önként kiléphet a pártból. Ezt a szándékot írásban kell közölni a pártvezetőséggel, s a kilépést a taggyűlésen be kell jelenteni.

Az önkéntes kilépés célszerűségét az élet igazolta. Mindenképpen pozitív, ha saját elhatározással távozik sorainkból az, akinek a kommunista eszmékhez való kötődése felszínes — formális volt. Más kérdés azonban, hogy pártszervezeteink számára nem lehet közömbös: ki, miért hagyja el a kommunista kollektívát.

Jóllehet a pártból kilépők száma olyan csekély, hogy százalékban is nehéz kifejezni, az érintett pártszervezeteknek mégis kutatniok kell e jelenség okát. Ezt többnyire helyesen meg is teszik. Nem utolsósorban azért, hogy levonhassák a tanulságokat. Veszprém város 185 pártszervezetében dolgozó mintegy négyezerkétszáz párttag közül a X. kongresszus óta eltelt két évben, tizenöten kérték a kilépést. Hárman — miután az alapszervezet orvosolta panaszaikat, segített megoldani problémájukat — elálltak hirtelen elhatározásuktól, továbbra is tagjai a pártnak.

A számok igazolják: igen minimális a kilépők száma. Mégis érdemes erről szólni, mert a kilépett 12 fő fizikai munkás, idős korú vagy közvetlenül nyugdíjazás előtt álló ember volt.

A Veszprém városban szerzett tapasztalatok közt is a legfontosabb tanulság az, hogy az a néhány párttag, aki feloldotta kötelékét a párttal, nem politikai meggondolásból tette.

Az év végi beszámoló taggyűlések előkészítésének legjelentősebb politikai feladata az egyes párttag munkájának, politikai tevékenységének, helytállásának értékelése. Ennek rendkívül nagy jelentősége van abban, hogy a párttagok egész tevékenységét nagyon őszintén mérlegre tegyük, s választ kapjunk többi között arra: egyesek miért érzik feleslegesnek magukat a pártban. S ráadásul éppen azok, akik mentalitásukkal, szemléletükkel, nagy mozgalmi tapasztalatukkal sokat tehetnének a pártmunkában.

A város pártszervezeteiben már befejezéshez közelednek azok a beszélgetések, amelyek arról adnak képet: a párt tagjai hogyan teljesítették a szervezeti szabályzatban előírt és önként vállalt kötelezettségeiket. Az eddigi tapasztalataink általában pozitívak. Pártszervezeteink értékelései tükrözik azt, hogy a párttagok mennyiben felelnek meg az egyre növekvő követelményeknek. Nagy gondot fordítottak annak számbavételére is: a párttag munkájával, magatartásával milyen megbecsülést, bizalmat vívott ki, politikai állásfoglalásaival hogyan befolyásolja környezetét. A pártszervezetek többségében — különösen a Veszprémi MEZŐGÉP, a VOLÁN 15. sz. vállalat, valamint a Nitrokémiai Ipartelepeknél — nem fukarkodtak az egyes párttagok munkájának elismerésével. A bírálat pedig mindinkább lendítője az egyes párttagok aktivitásának.

A párttagokkal történő egyéni beszélgetést arra is fel kell használni, hogy azok, akik többszörös figyelmeztetés ellenére pártmunkájukat nem végzik rendszeresen — a pártvezetőség előzetes állásfoglalása alapján — a vezetőség, a pártcsoport, illetve a párttag kölcsönösen, minden következmény nélkül felvethesse a kilépés gondolatát.

Minden pártszervezet figyelmét

felhívtuk arra az alapvető kötelességre, hogy kerülje a leggyakoribb veszélyt: a szubjektivizmust, az egyes tagok felszínes, főleg szervezeti jellegű értékelését. Olyant például, hogy az aktivitást leszűkítsék a felszólalásokra, az érdeklődést a rendezvényeken való részvételre és így tovább. Az egyes párttagok értékelése sokoldalúságot igényel a pártszervezettől. S helyt kell adni annak is, hogy az egyes párttag kifejthesse véleményét a pártvezetőség, a pártszervezet egész tevékenységéről is. Erre legalább olyan szüksége van a pártszervezeteknek, mint az egyénnek a kollektíva bölcsességére, óvó, intő, segítő tanácsaira.

Az értékelés mércéje igen széles skálán mozog. Érthető, hiszen a helyi körülmények adják a kiinduló pontot. Tértől-időtől függetlenül készült minősítésnek semmi haszna. Arra jó, hogy kívánságlisták szülessenek, számlákat nyújtsunk be egymásnak.

A lehetőségek számbavétele mindenütt fontos, mégis, a fizikai területen dolgozóknál és a nyugdíjasoknál hangsúlyoztuk. Úgy tűnik — a kilépések is azt tükrözték — az irreális követelmények ezeken a területeken élnek leginkább.

A géphez, munkahelyhez, „kötött" embernél mindaddig hiába igényeljük az aktivitást, amíg az alapszervezet nem találja meg azt a pártmegbízást, amelyet a munkahely sajátossága igényel, amely elvégezhető mind az egyén, mind a kollektíva károsodása nélkül — azok javára.

Másik gond a beteg, aktív munkára nem alkalmas párttagokkal szembeni magatartás. Egyes — főleg körzeti — pártszervezetekben a sok beteg nyugdíjas szervezeti nehézséget okoz, s ez számos hibás nézethez vezet, melynek megnyilvánulási formája a nemtörődömség. Az idős embereknél — ez Veszprém városban mintegy 200 párttagot érint — a nyugdíjba vonulás olyan fordulat, amelyet nem mindenki visel el válság nélkül. Ezt, tapasztalataink alapján, leginkább a magára maradás, az elhagyatottság, a feleslegessé válás érzése válthatja ki. Ezen a nehéz helyzeten a pártszervezetek, a kommunista humanitás, az emberi élet megbecsülésének jegyében sok-sok türelemmel és tapintattal átsegíthetik az erre rászorulókat. Nagyon nemes emberi megbecsülés az, amit a Belvárosi, Dimitrov-városi, Dózsavárosi körzeti pártszervezeteink tesznek, hogy otthon, a beteg ágya mellett keresik fel a párttagot, beszélgetnek, politizálnak vele.

E beszélgetések nem maradnak nyom nélkül. Az elvtársi törődés, figyelmesség feloldja a feleslegessé válás érzését.

Abból indulunk ki mindig: a pártban, a kommunisták családjában nem lehet felesleges az, aki tenni akar, aki életével példázza a közös ügy szolgálatának nagyszerűségét.

Horváth István
a veszprémi városi PB osztályvezetője

Pedagógusok az ifjúságért

A X. kerületi Pártbizottság megtárgyalta az ifjúságpolitikai határozat végrehajtásának tapasztalatait. Az ülés különösen nagy elismeréssel nyilatkozott arról a fokozódó aktivitásról, amely a pedagógusok körében tapasztalható a fiatalok szemléletének formálása, mozgalmi tevékenységük alakítása, a KISZ-szervezetek erősítése és segítése érdekében.

Ehhez nagymértékben hozzájárult a kerületi tanácsnak az a kezdeményezése, hogy megalapította a „Kőbánya az ifjúságért" elnevezésű díjat pedagógusok számára. A kis emlékplakett és a vele járó jutalom nemcsak a jobb munka elvégzésére ösztönöz, hanem táplálja az egészséges lokálpatriotizmust is. Ezt a díjat ugyanis ezentúl minden évben két olyan pedagógus kapja meg, aki legalább 10—15 éve tevékenykedik Kőbányáért, és az ifjúság nevelésében kiváló munkát végez.

A járási intézkedési terv alapján

A fonyódi járás pártalapszervezetei gondosan felkészültek az éves beszámoló taggyűlésekre. Munkájukhoz nagy segítséget nyújtott a járási párt-végrehajtóbizottság ülése, amely intézkedési tervben fogalmazta meg a pártszervek és az alapszervezetek feladatait. A terv készítői alaposan tanulmányozták az előző évi tapasztalatokat, s figyelembe vették a Titkári Tájékoztatóban és a Pártéletben ezzel kapcsolatban megjelent írásokat is.

Az intézkedési terv egyik fő érdeme a konkrétság, a másik pedig az, hogy benne szinte időrendi sorrendben mindent megtalálnak a pártszervezetek titkárai ahhoz, hogy a munkát jól megszervezzék és ne kerüljenek időzavarba. Módszerbeli tanácsokat is tartalmaz az előkészület minden szakaszára.

Nem tévesztették azt sem szem elől, hogy a sikeres végrehajtás alapfeltétele a tennivalók helyes értelmezése. Ezt a célt szolgálja a különféle tanácskozások egész sora. Először a községi, üzemi pártbizottságok, csúcsvezetőségek és a közvetlen járási irányítás alá tartozó alapszervezetek titkáraival folytattak eszmecserét, ezt követően tartották meg a titkári értekezleteket a közbeeső pártszervek.

Nagy jelentőséget tulajdonít az intézkedési terv a pártcsoportokban folyó előkészítő munkának. Ezért a pártvezetőségek mindenütt összehívták a pártcsoportbizalmiakat és elmondták nekik, mit kérnek, mit várnak tőlük, hogyan értékeljék az egyes párttagok egész éves tevékenységét. Véleményt kértek a pártcsoportoktól arról is, hogyan ítélik meg a pártvezetőség munkáját.

Ezzel egyidőben a pártvezetőségek is hozzáfogtak az év során szerzett tapasztalataik összegezéséhez. A járási pártbizottság felhívta figyelmüket, hogy beszámolójukat az elmúlt évi értékelő taggyűlésen hozott határozatok, állásfoglalások végrehajtásának elemzésével kezdjék, értékeljék behatóan a munkatervekben rögzített feladatok teljesítését, a kommunisták aktivitását, tájékozottságát, a terület általános politikai helyzetét, a tömegszervezetekben és tömegmozgalmakban végzett munkát, a helyi gazdaságpolitikai célok megvalósítását. Kitérnek a beszámolók az 1973. év legfontosabb teendőire is. A járási pártbizottság elvként azt ajánlotta az alapszervezeteknek, hogy a szükségessé vált személycseréket lehetőleg ne az éves beszámoló taggyűlésen hajtsák végre, nehogy az elterelje a figyelmet a munka értékeléséről, a feladatok meghatározásáról.

A közbeeső pártszervek a beszámoló taggyűlések előkészítéséhez differenciált segítséget nyújtanak az alapszervezeteknek. Éppen ezért a legtapasztaltabb, legképzettebb aktivistákat irányítják a gyengébb pártszervezetekhez. Nagy gondot fordítanak arra, hogy a taggyűléseken őszinte kritikai légkör bontakozzon ki, s a szóba kerülő ellentmondások ne vezessenek meddő vitákhoz.

Az alapszervezeti beszámoló taggyűléseket a fonyódi járás területén januárban tartják meg. Február első felében kerül sor az összevont taggyűlésekre, illetve küldöttértekezletekre, amelyeken a csúcsvezetőségek számolnak be tevékenységükről, s értékelik az alapszervezetek munkáját. Az éves taggyűléseken elhangzott észrevételeket, bírálatokat, javaslatokat minden szinten figyelembe veszik az éves programok és a féléves munkatervek elkészítésénél.

Varga József

Politikai eszközökkel – konkrét segítséget

Az Anód Áramirányító Gyár nem tartozik a Villamos Berendezés és Készülék Művek nagy gyárai közé. Termékei — amelyek megtalálhatók az ipar, a mezőgazdaság, a közlekedés, a hírközlés számos területén — mégis évről évre erősítik a VBKM — és persze az Anód gyár — hírnevét. A gyár technikai, műszaki berendezéseinél fogva nem alkalmas tömeggyártásra, hanem főleg magas szellemi és kvalifikált kézi szakmunkát tud elvállalni. Az általuk gyártott hegesztőgépek például a legkorszerűbb külföldi gépekkel vetekszenek, a tirisztoros galván berendezés, akkumulátortöltők iránt a külföldi posták is érdeklődnek, az Anódban gyártott szükségáramforrások — Inverterek — nélkülözhetetlenek olyan helyeken, mint a kórházak vagy a Metró, ahol a munka egy pillanatra sem engedheti meg az áramkihagyást.

A termelés és a gazdálkodás bonyolultsága sokoldalú, körültekintő munkát követel a pártszervezettől, melynek vezetősége — terv szerint — év közben többször tűzte napirendre a vállalati termelés és gazdálkodás problémáját. Gazdasági bizottságot is létesített, amely a pártszervezet termelési felelősével együtt időről időre a termelés és a gazdálkodás legfontosabb teendőit segíti, ellenőrzi a végrehajtást. A termelési felelős nem vesz részt az operatív termelés irányításában, hanem politikai eszközökkel segíti a helyi gazdasági, műszaki termelési feladatok megszervezését, ellenőrzését. Feladata még, hogy tapasztalatairól beszámoljon a pártvezetőségnek, és a pártvezetőség megbízása alapján tájékoztassa a párttagságot.

Az egyik alapszervezet a legutóbbi vezetőségválasztáson Winkler Vilmos esztergályost bízta meg ezzel a feladattal. Hogyan oldja meg? Úgy hírlik: igen körültekintően — sok hozzáértő szakember bevonásával. De mondja el ő maga.

— Bár az alapszervezet vezetőségén belül a termeléssel és a gazdálkodással kapcsolatos kérdésekről mindig a termelési felelős ad tájékoztatót, a pártvezetőség ezt a feladatot sohasem szűkítette le egy személyre — mondja Winkler Vilmos. — Nálunk valóban él a kollektív vezetés elve, s ha a helyzet úgy kívánja, a vezetőség mind a hét tagja, sőt tágabb értelemben az alapszervezet mind a 77 kommunistája felelősnek érzi magát a termelésért. Igaz, én mint megbízott termelési felelős részt veszek azokon a tanácskozásokon, amelyeken a termelés és a gazdálkodás feladatait vitatják meg. De ugyanakkor például a szocialista és munkabrigádokban dolgozó kommunisták jelzései alapján állandóan figyelemmel kísérjük a termelést, a brigádmozgalmat. A vezetőség megbízása alapján én is részt veszek a brigádnaplók értékelésében. Az is a feladatomhoz tartozik, hogy állandóan figyeljem a fiatalok tevékenységét, elsősorban a Szakma Ifjú Mestere mozgalmat. Ez látszólag távol áll a közvetlen napi teendőktől, de a pártvezetőség úgy véli: ha a fiatalokat szakmájuk jó elsajátítására ösztönözzük, akkor egyben a napi problémák megoldását is segítjük, mert az Anód gyár csak jól felkészült, jó minőségű munkát végző dolgozókkal tudja a gyakran egyedinek számító berendezéseket elkészíteni. Ezzel az ösztönzéssel és a Dolgozz Hibátlanul mozgalom népszerűsítésével egyrészt a szakmai becsvágyat igyekszünk felkelteni, másrészt igyekszünk megszerettetni a munkahelyet, s a gyár által készített termékek megbecsülését is erősítjük.

Mint mindenütt, nálunk is a központi párthatározatok, a vállalat és a gyár intézkedési terve határozza meg a pártalapszervezet gazdasággal kapcsolatos feladatát — mondja Winkler Vilmos. — A munkát azzal kezdtük, hogy különböző összejövetelen — pártcsoportban, taggyűlésen — megvitattuk a KB határozatát, kikértük a kommunisták véleményét. Ezek alapján készült el például egy tizenkilenc pontos javaslat a vállalati üzem- és munkaszervezés korszerűsítésére. Ebben a pártszervezet vezetősége javasolta többi között, hogy rendszeresen ellenőrizzék és kérjék számon a gazdasági vezetőktől a rendelési határidők teljesítését; a műszaki előkészítéssel kapcsolatos utasítások és ügyrendek felülvizsgálatát és azok szükséges módosítását; az alkatrészellátás megoldását úgy, hogy a közös alkatrészek kartonrendszerét naprakész állapotba hozzák; határozzák meg az átfutási határidőket, napi programkészítés a szerelde részéről az ütemes termelés biztosítása érdekében; a javaslatok között szerepel továbbá a termelőeszközök kapacitásának felmérése; a fogyóeszközök felmérése és javaslattétel a felesleges készletek értékesítésére, vagy selejtezésére stb.

Az elmúlt években a VBKM gyáraiban is központi problémát jelentettek a magas készletek. Ezek megszüntetésére a pártalapszervezet vezetősége is kereste a megoldást. A pártalapszervezet vezetőségének döntése alapján külön bizottságot hoztak létre, amely a műhelyek vezetőivel, osztályvezetőkkel igyekezett felderíteni: melyek azok a területek, ahol felesleges készletek találhatók, milyen intézkedéseket tett az anyag- és áruforgalmi osztály ezek csökkentésére. A tapasztalatokat a pártvezetőség megvitatta és észrevételeiről, javaslatairól részletes feljegyzést adott a gyár igazgatójának.

Egy másik igen fontos Anód gyári téma volt ebben a múlt esztendőben a *műszaki fejlesztés*. Még a májusi párttaggyűlésen határozat született, hogy az alapszervezet gazdasági bizottsága a termelési felelős vezetésével készítsen jelentést. Ez a jelentés — amely tíz pontból állt — 1968-tól napjainkig vizsgálta a műszaki fejlesztés és a piac kapcsolatát. Elemezték, milyen tényezők segítik, illetve gátolják a műszaki fejlesztést az Anód gyárban; milyen tapasztalatokat jelzett a MEO; milyen jó és rossz hatásai voltak az újításoknak és a technológiai változásoknak. A jelentést a novemberi taggyűlésen vitatták meg. A vitára meghívták azokat a párton kívüli gazdasági vezetőket is, akik érdekeltek a témában. S hogy a gyár nem dolgozik rosszul, bizonyítja, hogy az első félévi eredmények után az Anód gyár neve is felkerült a VBKM központi dicsőségtáblájára. Bár még a végleges adatok nem állnak rendelkezésre, nagy vonalakban már kitűnik, hogy éves szinten is jó munkát végzett az Anód gyári kollektíva.

A pártalapszervezet azonban nemcsak a jelent veszi figyelembe, hanem a Központi Bizottság határozataiból adódóan a jövőre való felkészülést is. A novemberi taggyűlés már részletes beszámoló jelentést vitatott meg: a gyár 1972. évre meghatározott intézkedési tervének végrehajtásáról.

Egyik fejezete a termeléssel, a műszaki előkészítéssel és programozással foglalkozott, a másik a műszaki fejlesztési intézkedésekkel, a harmadik a szervízkérdésekkel, a negyedik a termékek gyártásközi és végellenőrzésével, az ötödik az anyag- és áruforgalmi és értékesítési feladatokkal, a hatodik pedig az önköltséggel, az eszközgazdálkodással és az anyagi ösztönzéssel.

A felméréssel sok olyan tényezőt sikerült felderíteni, amelyek eddig nehezítették a gyártást, drágították

a termékeket. Érdemes ezek közül kiemelni az egyik legfontosabb témát, az önköltséget. Eddig is készült például kalkuláció egy-egy legyártott hegesztőgépre. A felmérő bizottság most javaslatot tett, hogy egy sorozat — amely adott esetben 25 darabból, más esetben 150 darabból áll — MEO-vizsgálata és a gyártási tasakok lezárása után készüljön egy részletes, úgynevezett ellenőrző utókalkuláció. Ebben fel kell tüntetni, hogy egy-egy hegesztőgéphez hány darab és hány fajta alkatrészt építettek be, ezeknek darabonként mennyi az ára. Ezt összehasonlítják az előkalkulációval. Ebből sok minden megtudható: például, hogy minden hegesztőgépbe beépítették-e a szükséges alkatrészeket (egészen a legkisebb csavarig vagy alátétig), vagy csak annyit használtak-e fel gyártás közben, amennyi indokolt. S ami a legfontosabb és legtöbbet mond: az összegezésnél megállapítható a termékek önköltsége, árbevétele s az egy gépre jutó nyereség. Az eddigi felmérések máris kedvező képet mutattak és fontos tájékoztatást adtak a gyár vezetőinek a további helyes intézkedésekhez.

A pártalapszervezet az elkészült jelentés alapján most részletesen meghatározza a kommunisták teendőit, felelősségét is. Minden kommunistának a maga területén kell érvényre juttatnia a párt politikáját, ha úgy tetszik a műhelyben a gép mellett „termelési felelőssé" kell válnia.

— A pártmunkában nem lehet és nem is szabad sablonokat felállítani — folytatta a termelési felelős. — A pártalapszervezet vezetősége azt a feladatot adta az alapszervezet minden tagjának, hogy mozgósítsák a gyár dolgozóit a tennivalók jó elvégzésére. Vagyis mindig az adott munkát végezzék el jó minőségben, érezzék lelkiismereti kényszernek, hogy csak jó munka kerüljön ki a kezük alól. Ezzel erősítjük a megrendelők bizalmát gyárunk és termékei iránt. Takarékoskodjanak az anyaggal, a termelés eszközeivel, törekedjenek arra, hogy az ütemtervben előírt időben kerüljenek a további feldolgozó műhelyekbe.

*

Amit cikkünkben leírtunk, az lényegében az Anód gyárban novemberben megtartott taggyűlésnek is az anyaga volt. Mind a vezetőség beszámolójából, mind a kommunisták hozzászólásából konkrétan az derült ki, hogy nem valamiféle „csodára" várnak. Ehelyett inkább arra törekednek, hogy az adott körülmények között, a jelenleg meglevő helyzetben összefogással, még jobb együttműködéssel javítsanak eredményeiken. A beszámoló taggyűlés gazdasággal kapcsolatos része is éppen ehhez kapcsolódik majd: politikai eszközökkel hogyan segítette, ellenőrizte a pártszervezet a gazdasági feladatok végrehajtását, s mit tettek ebben az egyes kommunisták.

Asbóth László

Böjtös Sándor alapítvány

Balassagyarmat város köztiszteletben álló díszpolgára *Böjtös Sándor* elvtárs, a magyar munkásmozgalom veteránja, a Szocialista Hazáért Érdemrend tulajdonosa. Böjtös elvtárs a közelmúltban figyelemre méltó elhatározásra jutott. Az életének 76. évét betöltött idős harcos mindig a munkások felemelkedéséért dolgozott, küzdött. Most pedig a városi tanácsnál bejelentette, hogy ösztöndíj alapítványt létesít a fizikai dolgozók gyermekei továbbtanulásának segítésére. Erre a célra 20 000 Ft-ot ajánlott fel. Ennek kamataiból — ami évi 1000 Ft — évente megjutalmazzák azt a diákot, aki a város középiskoláiban a legjobb érettségi eredményt érte el. A kiemelkedő tanulmányi eredmény mellett a további követelmény: a tanuló csak fizikai dolgozó gyermeke lehet, aki egyetemen, főiskolán vagy szakmunkásképző intézetben tanul tovább.

A párt legkisebb szervezeti egységének munkájáról

Már a Kommunisták Szövetsége első szervezeti szabályzata foglalkozott a pártcsoportokkal, mint szervezeti alapegységgel. A klasszikusaink által megfogalmazott követelményeket pártunk is jól alkalmazta az illegalitás éveiben és nagy jelentőséget tulajdonít azoknak a szocializmus építésének körülményei között is.

A pártcsoportok igen jelentős helyet, szerepet töltenek be a párt szervezeti életében, magukban rejtik a „leg"-ek lehetőségeit. Miért? *Először:* ez az egyik legalkalmasabb forma a kommunisták világnézeti, politikai, erkölcsi nevelésére, konkrét pártmunkával való ellátásukra, aktív bevonásukra a szervezeti életbe. *Másodszor:* a pártcsoportoknak van a legnagyobb lehetőségük működési területükön a problémák, gondok feltárására, a konkrét feladatok meghatározására, a dolgozók alkotó kezdeményezéseinek kibontakoztatására, a párt politikájának magyarázására. *Harmadszor:* a pártcsoportoknak van a legnagyobb lehetőségük a pártonkívüliek párttaggá nevelésére, hiszen ők ismerik legjobban környezetük dolgozóit. Ez lehetővé teszi számukra, hogy intenzíven részt vegyenek a káderutánpótlás nevelésében. *Negyedszer:* a pártcsoportoknak van a legnagyobb lehetőségük a tagság és a pártonkívüliek mozgósítására, a párthatározatok, a feladatok végrehajtására. *Ötödször:* a pártcsoportok tölthetik be legjobban a jelzőrendszer szerepét a párttagság, illetve a pártvezetőség és a párt felsőbb szervei között. *Hatodszor:* a pártcsoportoknak van a legnagyobb lehetőségük — tevékenységük helyes szervezésével — az alapszervezeti munka színvonalának emelésére, hatékonyságának növelésére.

Az említett lehetőségek kihasználása, a pártcsoportok munkája színvonalának emelése, s ezen keresztül az alapszervezeti munka hatékonyságának növelése természetesen nemcsak rajtuk, hanem valamennyi pártszerv tevékenységén, elsősorban az alapszervezeti vezetőségeken múlik. A pártcsoportok úgy tudnak elegei tenni a velük szemben támasztott elvárásoknak, ahogyan velük a különböző szintű pártszervek foglalkoznak.

A párt X. kongresszusának állásfoglalása az alapszervezeti pártmunka javítására, a Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozata — amely a helyi pártszervek (járási, közbeeső pártbizottságok, csúcsvezetőségek) munkamódszerének, munkastílusának fejlesztését célozza — hangsúlyozzák azt az igényt, hogy tovább erősítsük a legkisebb szervezeti egység, a pártcsoportok tevékenységét.

Felelősségteljes munka

Ismerve a pártcsoportok helyét, szerepét, feladatait, a Pest megyei Pártbizottság nagy jelentőséget tulajdonít a pártcsoportok munkájának. A megyében 1351 alapszervezetben csaknem 3700 pártcsoport működik. Nemcsak a pártcsoportok nagy száma, hanem tagjaik szakmai, általános és politikai műveltsége is bizonyítja, hogy képesek magasabb szinten ellátni feladataikat. Felméréseink szerint a pártcsoportbizalmiak 9,4%-a egyetemi, főiskolai, 23,8%-a középiskolai, 44,7%-a 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezik, és mindössze 22,1%-ának nincs meg a 8 általános iskolai végzettsége. Örvendetes az is, hogy a pártcsoportbizalmiak 16,1%-a különböző szintű pártiskolát végzett, és a bizalmiak 63,2%-a hosszú évek óta tölti be

tisztségét. Ugyancsak érdemes megemlíteni, hogy a bizalmiak 45,5%-a fizikai munkás, 34,9%-a adminisztratív munkakörben dolgozó, míg 9,5 százaléka vezetőállású párttag.

A számokat különféleképpen lehet elemezni és értékelni, de jelen esetben egyértelműen mutatják, hogy csökkenteni kell a 8 általános iskolát nem végzettek számát, illetve serkenteni kell őket a továbbtanulásra, ennek elvégzésére. Csökkenteni szükséges az adminisztratív munkakörben dolgozó pártcsoportbizalmiak arányát is, ügyelve arra, hogy a bizalmiaknak *ne legyen több funkciójuk.* Jelenleg ugyanis 16%-uknak két-három, esetenként több funkciója is van.

A pártcsoport nem önálló pártszerv, hanem az alapszervezet legkisebb szervezeti egysége, vagyis döntési, határozathozatali és hatásköri joggal nem rendelkezik, feladatait a pártvezetőség határozza meg, mégis felelősségteljes munkát lát el. Megyénkben — főleg a X. kongresszus óta — igyekeznek teendőiket a helyi sajátosságoknak megfelelően ellátni. A budai, a dabasi járásokban, Cegléd városában, de másutt is egyre több az olyan pártcsoport, amely keresi az új módszereket. Az üzemi, hivatali, intézményi pártcsoportok többsége *havonta rendszeresen megtartja értekezletét.* Ezeken a bizalmi tájékoztatja a pártcsoport tagjait a legfontosabb eseményekről, a soron következő feladatokról, a pártmegbízatások teljesítésének helyzetéről, a pártépítés tennivalóiról, a taggyűlés napirendjeiről. Igen gyakran a *pártcsoport tagjai számolnak be megbízatásuk teljesítéséről.* A mezőgazdasági jellegű pártszervezetekben működő pártcsoportok tevékenysége viszont már nem ilyen folyamatos, és színvonalban sem éri el az üzemi, hivatali, intézményi pártcsoportok tevékenységét.

Örvendetes, hogy mind több pártcsoport — főleg Vác város üzemeiben, a Csepel Autógyárban, a Pestvidéki Gépgyárban, a Dunakeszi Járműjavítóban, a Mechanikai Művekben, a hernádi Március 15-e Termelőszövetkezetben — foglalkozik *rendszeresen értekezletein a termelés, a munkaverseny kérdéseivel, a pártoktatás szervezésével, a párthatározatok ismertetésével, információszerzéssel és személyi kérdésekben is állást foglalnak.*

A pártcsoportok naplói

Még nem általános, de mind több pártcsoport, jellegének megfelelően, *önálló munkaprogram alapján* dolgozik. Természetesen ezek a munkaprogramok a pártvezetőségek munkatervei alapján készülnek, és rögzítik mindazokat a feladatokat, amelyeket a pártcsoportok meg akarnak valósítani. A Mechanikai Műveknél, az EVIG ceglédi gyárában, a Ceglédi Gépjavító Vállalatnál működő pártcsoportok például munkaprogramjukban sok esetben személyekre szólóan határozzák meg a feladatokat.

Igen gyorsan terjedő kezdeményezés a megyében, hogy — a szocialista brigádokhoz hasonlóan — *naplót vezetnek a pártcsoportok.* E naplóban rögzítik mindazokat az eseményeket, amelyek közvetlenül kapcsolatban állnak tevékenységükkel, s a személy szerinti pártmegbízatásokat, illetve azok teljesítését. A napló továbbá tartalmazza a pártcsoport tagjainak észrevételeit, javaslatait, a személyekről alkotott véleményeket és állásfoglalásokat. Ennek főleg a tagfelvételek, a munkásőr-felvételek esetében nagy az előnye. A naplók vezetését nem tekintik fölösleges adminisztrációnak. Ellenkezőleg, úgy látják, hogy ezzel megkönnyítik a végrehajtás ellenőrzését, s reálisabb képet adhatnak önmaguknak és a pártvezetőségnek tevékenységükről.

A legtöbb pártvezetőség rendszeresen „ellenőrzi", tanulmányozza a naplók bejegyzéseit. A Ceglédi Gépjavító Vállalat pártvezetőségének

szervezőtitkára pl. a naplók tanulmányozása során észrevételeit, véleményét is beírja a naplókba. A vezetőség tagjainak a pártcsoportok értekezletein való személyes részvétele és vélemény-nyilvánítása mellett ezt a módszert az ellenőrzés szélesítésének tekinthetjük, ami jobb munkavégzésre serkenti a pártcsoport tagjait. De haszna szélesebb méretekben is érezhető. Az abonyi József Attila Tsz pártcsoportjai például az értekezletükön készített feljegyzések másolatait a pártvezetőségnek vagy a tsz elnökének adják át, attól függően, hogy észrevételeikkel, javaslataikkal a párt belső életének erősítését, vagy a gazdasági munka javítását kívánják elősegíteni.

Számos pártszervezet vezetősége *a párttagfelvételt a pártcsoportokra építi.* A vezetőség, illetve a taggyűlés döntése előtt a pártcsoportok vitatják meg, hogy a felvételét kérőt alkalmasnak tartják-e a párttagságra vagy sem, s véleményüket a pártvezetőséghez továbbítják. Ez a módszer — bár igen lényeges mozzanat a tagfelvételnél — azonban még nem általános, csak a pártcsoportok egy kisebb hányada alkalmazza. A megyei párt-végrehajtóbizottság igyekszik elérni, hogy ez mindegyik pártvezetőségnél és pártcsoportoknál gyakorlattá váljon.

A pártmunka helyes módszerei

Amikor a pártcsoport-munka lényegéről, eredményeiről szólunk, nem szabad elfeledkezni arról, hogy *tartalmas politikai munka csak ott alakulhat ki, ahol a járási és a közbeeső pártszervek, valamint az alapszervezetek vezetőségei is felismerik a pártcsoportokban rejlő lehetőségeket és hatékonyan segítik munkájukat.* Szükség van a segítségre, mert valóban igaz, hogy sok még a rosszul dolgozó pártcsoport. Néhány pártszervezetnél — főleg a mezőgazdasági jellegűeknél — előfordul, hogy nem törődnek kellőképpen velük. Nem figyelnek fel arra, hogy van olyan pártcsoport, amely hónapokig nem tart megbeszélést, vagy a bizalmi tevékenysége csupán a tagdíjak beszedésére korlátozódik. Ezeknek a pártcsoportoknak szervezeti, mozgalmi élete nem rendszeres és nem céltudatos. Ebből következően nem foglalkoznak a pártalapszervezet előtt álló politikai, gazdasági kérdésekkel, a pártcsoport tagjainak politikai, erkölcsi nevelésével. Mivel az ilyen pártcsoportoknál a párttagoknak nincs lehetőségük a vélemény-nyilvánításra, javaslattételre, nem érvényesül a bírálat, nincs kezdeményezés pártmunkájukat is elhanyagolják.

Tapasztalataink szerint *a hibák fő forrása,* hogy az alapszervezeti vezetőségek, a pártcsoportok — esetenként a közbeeső pártszervek — *nem értik a pártcsoport-munka lényegét, jelentőségét,* a pártcsoportok helyét és szerepét az alapszervezeti munkában. Ehhez még az is párosul, hogy helyenként nem ismerik a pártcsoport-munka *módszereit.* Az is igaz azonban, hogy az alapszervezeti vezetőségek és a felsőbb pártszervek sem sokat tettek eddig azért, hogy e pártcsoportokat megtanítsák a pártmunka helyes módszereire.

Rendkívül káros, ha a vezetőség nem hívja össze a pártcsoportbizalmiakat, nem tájékoztatja őket rendszeresen feladataikról, nem kéri ki véleményüket. A ceglédi volt Petőfi Tsz-ben pl. előfordult, hogy egész évben nem tartottak pártcsoportértekezletet. Tápiószelén a községi pártbizottság éveken keresztül nem tanácskozott a pártcsoportbizalmiakkal. Nem csoda, hogy magukra hagyatva nem tudták, mit kell tenniük, és nem is tevékenykedtek.

A pártalapszervezeti élet erősítése, fejlesztése, a X. kongresszus határozatainak maradéktalan végrehajtása megköveteli, hogy *a pártszervek minden szinten többet és hatékonyabban foglalkozzanak a pártcsoportok mun-*

kájának fejlesztésével. Megyei pártbizottságunk tisztázta a felvetődött elvi és gyakorlati kérdésekkel kapcsolatos álláspontját. Mindenekelőtt fontosnak tartja, hogy a pártszervezetekben *rendszeresen tartsák meg a pártcsoport-értekezleteket,* hogy a pártmunkában a két taggyűlés közötti időszakban érvényesüljön a folytonosság. Ezt azonban nem lehet mereven, sablonszerűen alkalmazni, ugyanis pártcsoport-értekezletet lehet és kell tartani minden olyan esetben is, amikor egy-egy feladat sürgős megoldása ezt indokolttá teszi.

Szükséges, hogy a pártcsoport-értekezletek ellássák a *tájékoztatásban* reájuk háruló feladatokat. A vezetőségi ülések határozatait, állásfoglalásait és döntéseit, a vezetőség információit itt ismerjék meg a pártcsoport tagjai. E kérdés másik oldala: a pártcsoport-értekezleteken *készítsék fel a kommunistákat a taggyűlésre,* ismertessék a napirendek témáit. Különösen nagy gonddal készüljenek az év végi beszámoló taggyűlésekre. A pártvezetőségek kérjék a pártcsoport tagjainak véleményét, javaslatait, szervezeti és tartalmi kérdésekben. Olyan *légkört* kell kialakítani a pártcsoport-üléseken, hogy a kommunisták a munkaterületükön észlelt problémákat, gondokat, javaslataikat bátran elmondják. Szervezzék és mozgósítsák a pártcsoportok a kommunistákat a párthatározatokból adódó feladatokra, pontosan *jelöljék meg tagjaik személyes teendőit is.* Ennek formája a pártmegbízatás legyen.

A pártcsoportok töltsék be *tagjaik politikai, erkölcsi nevelésének* funkcióját is, úgy működjenek, mint a kollektív nevelés hatékony szervei. Ez a szerepük igen nagy jelentőségű, mert így megelőzhetik, hogy tagjaik nagyobb hibákat kövessenek el. Hogy egy példát említsünk: a Ceglédi Gépjavító Vállalat pártszervezetének egyik tagja ellen fegyelmi vétség miatt a pártvezetőség pártfegyelmi eljárást kezdeményezett. A pártcsoport megvitatta a felelősségre vont magatartását és a pártvezetőségtől kérte a fegyelmi eljárás megszüntetését. Ugyanakkor vállalta: gondoskodik arról, hogy a párttag többé nem sérti meg a pártfegyelmet. Azóta két év telt el, és a pártcsoport elérte célját. A kommunisták nevelésének jól bevált módszere az is, hogy a pártcsoport *rendszeresen értékeli valamennyi tagjának tevékenységét,* pártmegbízatásának teljesítését.

Végül igen fontos, hogy a pártcsoportok *rendszeresen foglalkozzanak területük termelési, hivatali feladataival.* Értékeljék a munkát, tárják fel a gondokat, problémákat, tegyenek javaslatokat a munka javítására, segítsenek a vezetésnek az erre történő mozgósításban.

A pártszervek teendői

A pártcsoportok nagy száma miatt munkájuk fejlesztése elsősorban nem a megyei és járási pártbizottságokra hárul — hiszen járási vagy megyei szintű összefogásuk, irányításuk szinte lehetetlen —, hanem *a közbeeső pártbizottságokra és csúcsvezetőségekre, s nem utolsósorban az alapszervezeti vezetőségekre.* Tegyük mindjárt hozzá azt is, hogy e szervek számára minden feltétel rendelkezésre is áll.

Milyen feladat hárul e tekintetben a *közbeeső* pártszervekre?

Mindenekelőtt negyed- vagy félévenként hívják össze a pártcsoportbizalmiakat, beszéljék meg velük a párt, illetve a pártcsoport előtt álló feladatokat, azok végrehajtásának módszereit. Szervezzenek számukra tapasztalatcseréket, s ezzel is segítsék a legjobb módszerek elterjesztését. Évente egyszer átfogóan elemezzék, értékeljék a pártcsoportok munkáját, s az ismeretek birtokában határozzák meg az alapszervezeti vezetőségek és a pártcsoportok legfontosabb tennivalóit. A közbeeső pártszervek, választott testületek tagjai gyakran ve-

gyenek részt pártcsoport-értekezleteken, személyes jelenlétükkel, tanácsaikkal, javaslataikkal segítsék feladataik ellátását.

Az alapszervezetek feladata még kezdeményezőbb. Gondoskodjanak például arról, hogy a legképzettebb, legrátermettebb és a legpéldamutatóbb párttagok kerüljenek a pártcsoportok élére. Havonta rendszeresen tartsanak a pártcsoportbizalmiak számára értekezletet, ahol a legfontosabb feladatokat beszéljék meg. Ezenkívül — ha a napirend igényli — a pártvezetőségi ülésekre is hívják meg a pártcsoportbizalmiakat. A pártvezetőség rendszeresen kérje a pártcsoportok véleményét, javaslatait a legfontosabb politikai kérdésekben, s ezzel is törekedjen a pártcsoportok öntevékenységének fejlesztésére. Pártépítési tervük készítésébe vonják be a pártcsoportokat, és követeljék meg, hogy a tagfelvételt kérőkről először a pártcsoport mondjon véleményt. A pártcsoport véleményét mind a vezetőségi ülésen, mind a tagfelvételt tárgyaló taggyűlésen ismertessék.

Pest megyében *a járási pártbizottságok* és apparátusaik az alapszervezeti munka javítása, s ezen belül a pártcsoportok életének fejlesztése érdekében rendszeresebbé tették helyszíni ellenőrző és segítő tevékenységüket. Szerzett tapasztalataikat a közbeeső pártbizottságok, csúcs- és alapszervezeti vezetőségek titkárainak megbeszélésein rendszeresen ismertetik. *A megyei pártbizottság* a járási első titkári értekezleteken ad tájékoztatót tapasztalatairól. Ezenkívül a járási PTO-vezetők, a közbeeső pártbizottságok, a csúcsvezetőségek és az alapszervezetek titkárainak tanfolyamain is hangzanak el módszertani előadások az alapszervezeti pártmunka, ezen belül a pártcsoportmunka, színvonalának emeléséről.

Arató András
a Pest megyei PB osztályvezetője
Piszter István
a PB munkatársa

A kulturális munka koordinálása

A közelmúltban tanácskozott a Békés megyei Párt-végrehajtóbizottság a közművelődés helyzetéről, pártirányításának tapasztalatairól. Állásfoglalásában kiemelt feladatként jelölte meg a megyében folyó kulturális munka koordinálásának javítását, fejlesztését.

A pártbizottság propaganda és művelődésügyi osztálya a végrehajtás első lépéseként koordinációs értekezletet hívott össze. A tanácskozáson részt vettek mindazon állami, társadalmi, tömegszervezeti szervek és gazdasági egységek illetékes vezetői, amelyek kulturális nevelő tevékenységet folytatnak. Az osztály a tanácskozás összehívásakor abból indult ki, hogy a kulturális és közművelődési terület úgynevezett „többszektorúsága" miatt jelenleg nincs olyan testület vagy szerv a megyében, amelynek döntése valamennyi művelődési munkát végző szervre, szervezetre, egységre kötelező érvényű lenne. Ezért vált szükségessé, hogy a pártbizottság vállalja a kezdeményezést.

A megbeszélés fő témája a közös kulturális célkitűzések és szervezési feladatok meghatározása, a párhuzamosságok megszüntetése, az együttműködés megszervezése volt. Azzal a céllal, hogy a művelődéspolitikai kérdések egységes értelmezést kapjanak, s a közösen kitűzött célok elérésén az egyes szervezetek együttesen munkálkodjanak. A többi között a közművelődésre tervezett pénzösszegek szétforgácsolódásának megszüntetésére, a koncentráltabb anyagi felhasználás lehetőségeire is hasznos tanácsokat adott az értekezlet. A költségvetésekben és a gazdasági egységeknél e célra rendelkezésre álló pénzügyi eszközök együttes és tervszerű felhasználásával tehát a közművelődési intézmények műsorpolitikájában meg lehet szüntetni a bevétel növelése érdekében tett, kultúrpolitikailag káros tartalmi engedményeket.

A résztvevők hasznosnak minősítették a tanácskozást és úgy döntöttek, hogy a továbbiakban évente legalább egyszer megvitatják a munka összehangolásában elért eredményeket és az együttes tennivalókat.

A pártfolyóiratok hasznosítása

Állandó eleme mind az irányító pártszervek, mind az alapszervezetek munkájának a pártfolyóiratok terjesztése és felhasználása. Időről-időre szervezési akciókra is sor kerül, ismételten áttekintjük, melyik pártfolyóiratra fizetnek elő a párttagok.

Nyilvánvalóan mindenekelőtt a folyóiratok olvasásának, hasznosításának politikai jelentősége késztet arra, hogy figyelemmel kísérjük a terjesztés helyzetét. Nyugtalanítónak tartjuk, ha egy párttag lemondja előfizetését, lemondva egyszersmind a szervezeti szabályzatban rögzített politikai önművelési kötelezettség teljesítésének egyik legkézenfekvőbb eszközéről is. S fordítva: a példányszám növekedéséből viszont az önképzésre irányuló szándék erősödése is kiolvasható.

Ezek az indítékok ösztönözték a derecskei járási párt-végrehajtóbizottságot arra, hogy a pártfolyóiratok terjesztésének áttekintése mellett vizsgálja meg *hasznosításukat* is. A vizsgálat során a párttagság közel egytizedének véleményét ismertük meg. A tagság 18 százaléka fizet elő valamelyik pártfolyóiratra, tehát az előfizetők mintegy felének tapasztalatait tudtuk összegezni.

A vizsgálat során a pártfolyóiratok terjesztésének *politikai céljaiból* indultunk ki. A pártfolyóiratok segítik pártunk politikájának megértését, helyes értékelését, e politika elfogadását, a célkitűzésekkel való azonosulást, a mozgósítást a feladatok végrehajtására, előmozdítják a pártmunkában szerzett tapasztalatok kicserélését, azok hasznosítását.

A felhasználás mértéke

A végrehajtó bizottság hibásnak minősítette *a korábbi mennyiségi szemléletet, mely szerint a pártfolyóiratok hasznosítása egyet jelent a folyóiratok megrendelésével, illetve megvásárlásával.* A valóságban ugyanis a területünkre érkező folyóiratok egy része elolvasás, tényleges felhasználás nélkül porosodik a fiókokban. És ebbe nem lehet belenyugodni! Nem lehet elfogadni az olvasás elhanyagolását magyarázó hamis érveket, hogy nincs elég idő az olvasásra; hogy még a szakmai irodalom olvasásában is jelentős a restancia; hogy kampánymunkák, váratlan feladatok jelentkeznek éppen akkor, amikor megérkezik a folyóirat, s emiatt elmarad az olvasás stb. . . .

Egyes pártszervezeteknél vagy munkahelyeken valóságos kultusza van a folyóirat-olvasásnak. Itt az irányító tevékenységhez, a napi munkához *munkaeszköznek tekintik* a pártfolyóiratokat. Ilyen szemlélettel forgatják a folyóiratokat járásunkban a pártapparátus tagjai, a függetlenített községi és termelőszövetkezeti párttitkárok többsége, a járási hivatal párttag dolgozóinak zöme, a pártoktatás propagandistái, egy-egy termelőegység szakemberei vagy néhány iskola pedagógusai.

Más szerveknél vagy munkahelyeken azonban az olvasás nem éri el a kívánatos mértéket. A tömegszervezetek járási és községi vezetőinek, a gazdasági vezetőknek, a községi tanácsok kommunista vezetőinek és tagjainak egy része, a nevelők és más értelmiségiek jelentős része úgy véli, hogy nélkülözni tudja munkája során a pártfolyóiratok írásait. Adott, konkrét feladatok megoldásához azonban ők is felhasználják a folyóiratokban megtalálható elemzéseket, értékeléseket. Tapasztalatunk szerint ez történik egy-egy beszámoló, jelentés vagy előadás összeállítása, egy-egy feladatterv vagy munkaterv el-

készítése, értékelések, elemzések elvégzése előtt.

Az ilyenfajta hasznosításnak azonban árnyoldalai is vannak. A végrehajtó bizottság felhívta a figyelmet, hogy itt nagy veszély kísért, nevezetesen a szó szerinti átvétel, vagyis *mások tapasztalatát átértékelés és a saját viszonyaikra történő alkotó alkalmazás nélkül, mintegy lemásolva akarják felhasználni.* Ez rontja a politikai munka hatékonyságát, s megkérdőjelezi a folyóiratok hasznosításának tényleges értékét is.

Vizsgálatunk megállapítása szerint a pártfolyóiratok írásai elsősorban a politikai irányító munkához, a konkrét hivatali tevékenységhez, az elméleti és tanulmányi jellegű feladatok megoldásához nyújtanak segítséget.

Eszmecserére késztető írások

A legnagyobb figyelemmel és érdeklődéssel — még azok is, akik csak elvétve veszik kézbe a pártfolyóiratokat — az olyan írásokat olvassák, amelyekben egy-egy határozat végrehajtásának, egy-egy konkrét politikai feladat megoldásának, egy-egy ügy tisztázásának, egy-egy életút menetének gyakorlati tapasztalatairól esik szó. Az ilyen — időnként újságírói eszközökkel megírt — cikkek *további elemzésre, vitára, beszélgetésekre késztetnek.* Párttaggyűléseken, brigádértekezleteken, munkaközi szünetekben, a párt- és tömegszervezeti oktatás foglalkozásain hivatkoznak azokra párttagok, sőt pártonkívüliek is. Az ilyen írások mozgósító, agitatív erővel rendelkeznek, lelkesítenek, segítik az olvasót saját munkahelyi viszonyainak reális értékelésében.

Statisztikai adataink szerint járásunk területére a *Pártélet*ből jár a legtöbb példány, az előfizetéses pártfolyóiratok 65%-a. A *Társadalmi Szemle* 21, a *Nemzetközi Szemle* 11, a *Béke és Szocializmus* pedig 3 százalékát teszi ki az össz-példányszámnak.

Az arányokat és a mennyiséget a VB indokoltnak, elfogadhatónak tartja, de néhány község, több alapszervezet terjesztési munkáját és az olvasottságot kifogásolta. A járásban az előfizetéses és árus példányokat együttvéve 3,55 párttagra jut egy folyóirat, de a községenkénti értékek 1,76—14,41 között mozognak. Ebből bizonyos politikai következtetéseket kell levonnunk.

Felkészült terjesztőket!

A végrehajtó bizottság ülése feladatokat is megjelölt. Ezek közül az egyik legfontosabb, hogy a terjesztőknek rendszeres segítséget kell kapniuk munkájuk végzéséhez. Arra van szükség, hogy *e pártmegbízatást rátermett, olvasott és olvasási igénnyel is rendelkező elvtársak lássák el* mind az alapszervezetekben, mind a községi vezető testületekben. Ezáltal jelentősen előre lehetne lépni a pártfolyóiratok politikai hasznosításában, mert a felkészült terjesztők képesek egy-egy fontosabb írás ajánlására, ismertetésére, olykor annak széles körű vitáját is kezdeményezhetik. Emellett a VB az állami szervek, intézmények, gazdasági egységek, tömegszervezetek kommunista vezetőinek is feladatává tette, hogy munkálkodjanak a folyóiratok hasznosításának fokozásán.

Végrehajtó bizottságunk eddig is megvizsgálta évente a pártfolyóiratok előfizetéses és példányonkénti terjesztésének helyzetét. Ezúttal első ízben tett kísérletet arra, hogy a mennyiség mellett a felhasználás tartalmi tapasztalatait is vizsgálja. Úgy véljük, ez a megközelítés jelentős segítséget nyújtott a felhasználás javításához, a politikai hasznosítás fokozásához — s ezáltal a pártmunka színvonalának emeléséhez is.

Zengő Mihály
a derecskei járási pb munkatársa

Kommunisták az ifjúságpolitikai határozat végrehajtásáért

A KB 1970 februári ifjúságpolitikai határozatának megjelenése után a párt és a KISZ megyebizottsága együttes ülésen tárgyalta meg a határozatot és intézkedési tervet fogadott el végrehajtására. Ennek egyik sarkalatos pontja volt a *határozat ismertetése, feldolgozása,* a párt-, állami szervek és tömegszervezetek valamennyi szintjén. Nagy szükség volt erre, mert a határozat értelmezése megyénkben sem volt egységes és problémamentes. Még a pártalapszervezeteknél is tapasztaltunk egymásra várást, tanácstalanságot. Ezekben a pártszervezetekben *nem értették a határozatból rájuk vonatkozó feladatokat.*

Párttagfelvétel és ajánlás

Az intézkedési terv feladatul tűzte a pártszervek elé, hogy tegyék hatékonyabbá a KISZ irányítását, fokozzák nevelőmunkájukat, hogy minél több arra érdemes fiatalt vegyenek fel a pártba, továbbá nagyobb számban bízzanak meg párttag fiatalokat az ifjúság közötti munkával. Napjainkban a párt- és KISZ-szervezetek többsége tervszerűen és céltudatosan dolgozik a fiatalok párttaggá nevelése érdekében. E tevékenységüket *nem a mennyiségi szemlélet* motiválja, hanem a minőségi, vagyis az, hogy azok a fiatalok kerüljenek a pártba, akik arra érdemesek. Ennek eredménye, hogy megyénkben emelkedett a felvett párttagok között a fiatalok aránya. A párt XI. és X. kongresszusai közötti időszakban az új párttagok 31,8 százaléka volt 26 éven aluli. Ez a szám az 1971—72. években 43,7 százalékra növekedett.

A KISZ-alapszervezetek a párt IX. kongresszusától kapták azt a megbízatást és jogot, hogy tagjaik pártba történő felvételekor egyik ajánlójuk lehetnek. Ez is növelte a KISZ-szervezetek felelősségét, politikai szerepét a fiatalok nevelésében. A KISZ-szervezetek *párttagajánló tevékenysége jó és helyes irányba fejlődik.* Megyénkben a párt két kongresszusa közötti időszakban a 26 éven aluli párttagok mintegy 30 százalékát ajánlották a KISZ-alapszervezetek taggyűlései, 1971—72-ben pedig a pártba felvett KISZ-tagok 67,4 százalékát. A X. kongresszus óta a pártszervezetek a 18—21 éves fiatalok közül 139-et vettek fel tagjaik sorába. A korábbi évekéhez képest az előrehaladás jól érzékelhető, de ez nem jelenti, hogy a jövőben nincs javítani való. Például, a 26 éven aluli párttagok között kevés a fizikai dolgozó. Adódik ez abból is, hogy a KISZ-ben is *kevés a fizikai dolgozó fiatal.* Ebbe nem lehet belenyugodni. Az is hiba, hogy számos KISZ-fiatal pártba való felvételekor nem a KISZ-taggyűlés az egyik ajánló. A KISZ-ajánlások száma a párt- és az ifjúsági szervezetek munkájának jobb összehangolásával növelhető.

Pártmegbízatás a KISZ-ben

A pártalapszervezetek munkájára az a jellemző, hogy egyre több fiatal párttagot küldenek az ifjúsági szervezetbe. E céltudatos törekvés eredménye, hogy *a KISZ minden szintű választott testületében nőtt a kommunisták aránya.* A KISZ megyebizottságának 24, a járási bizottságoknak összesen 74, a városi bizottsá-

goknak pedig 21 fiatal kommunista tagjuk van. Az ifjúsági szervezet testületeiben dolgozó kommunisták rendszeresen részt vesznek az üléseken, *észrevételeikkel, javaslataikkal járulnak hozzá egy-egy probléma elemzéséhez* és segítenek a helyes álláspont kialakításában. A fiatal kommunisták jelentősen hozzájárultak a KISZ-szervek testületi tevékenységének javításához.

A KISZ-alapszervezetekben dolgozó kommunisták száma is növekedett. A vezetőségválasztáskor a 435 alapszervezeti titkár közül 74, az 1889 vezetőségi tagból 103 párttagot választottak a fiatalok, s ez 1969-hez viszonyítva a kommunisták arányának 4,7, illetve 1,8 százalékos emelkedését jelenti.

Jelentősen javult a KISZ-ben propagandamunkát végző párttagok száma és aránya is. Az 1969/70-es oktatási évben 137 párttag vezetett KISZ-oktatást, számuk a következő évben 38,6 százalékkal emelkedett. A fejlődés nemcsak a *propagandisták számának növekedésében mutatkozik, hanem munkájuk eredményeiben is.*

A fiatalok nevelésének jól bevált módja, hogy a pártszervek és pártalapszervezetek vezetői rendszeresen részt vesznek a KISZ rendezvényein, találkoznak a fiatalokkal és lehetőséget teremtenek számukra, hogy véleményüket, javaslataikat kifejthessék. A fiatalok szemléletformálásának módjait továbbfejlesztjük. Gondoskodunk arról, hogy *minél több pártalapszervezet teremtsen fórumot* az ifjúságot érintő problémák tárgyalására, továbbá elérjük, hogy a párttitkárok, pártvezetőségi tagok kötelességüknek érezzék a KISZ rendezvényein való részvételt.

Az adottságok jobb kihasználása

A párt ifjúságpolitikai határozatának megjelenése óta emelkedett az ifjúsági mozgalomban tevékenykedő párttagok száma, de az e téren levő lehetőségek messzemenően nincsenek kihasználva. Napjainkban is gondot okoz ugyanis, hogy a fiatal kommunisták egy része nem a KISZ-ben tevékenykedik. Számos jól képzett és korábban a KISZ-ben eredményesen dolgozó fiatal párttag a pártba való felvétele után szinte automatikusan eltávolodik az ifjúsági szervezettől. Kutatva ennek okait megállapítottuk: egyrészt a KISZ-szervezetek sem igénylik munkájukat, azzal ugyanis, hogy belőlük párttag lett — úgy vélik — pártmunkát a pártszervezetben kell végezniök. Egyébként *a fiatal párttagok is szívesebben vállalnak munkát pártszervezetben,* mert mint mondják *„kiöregedtek"* az ifjúsági szervezetből. Másrészt nem mindegyik pártszervezet vezetősége tekinti a KISZ-ben végzett munkát a más területen végzett pártmegbízatással azonos értékűnek. A városi és az ipari üzemek KISZ-szervezeteiben több a fiatal párttag és itt munkájuk is hatékonyabb. Kevesebben vannak és tevékenységük is gyengébb a községi, a mezőgazdasági és a kisipari szövetkezetek KISZ-alapszervezeteiben.

A kommunisták munkájának eredményességét nagymértékben befolyásolja, hogy mennyire ismerik a KISZ felsőbb szerveinek határozatait, az ifjúsági munka egyes területeit, jellegét. A fiatal párttagok általában birtokában vannak ezen ismereteknek, de a párt ifjúsági felelőseinek kisebb része — akik az idősebb nemzedékhez tartoznak — éppen ezeknek az ismereteknek és tapasztalatoknak a hiányában nem tud kellő segítséget adni a KISZ-szervezeteknek. Ezek az elvtársak *nem érzékelik eléggé a fiatalok sajátos igényeit* és ezért nem is tudnak küzdeni érte. A pártvezetőségek többsége felismerte ezt és elsősorban fiatal párttagokat bíz meg az ifjúsági szervezetek segítésével. Rendszeresen tájékoztatják őket a jelentősebb határozatokról, felkészítik és segítik

munkájukat. Jó és követendő módszer, amit a szekszárdi és a paksi járásban honosítottak meg: időközönként összehívják a KISZ-ben dolgozó kommunistákat tanácskozásra. Itt a párttagok elmondják tapasztalataikat, gondjaikat, a járási párt- és KISZ-bizottságok pedig ismertetik további feladataikat. Ezek a tanácskozások nagyon hasznosak, de nem teszik feleslegessé a pártvezetőségek állandó segítségnyújtását. Bár céltudatos törekvés tapasztalható a pártszervezeteknél, az is igaz, hogy *a KISZ-szervezetek segítésében résztvevő fiatal párttagok felkészítését és tájékoztatását nem mindenütt oldották meg.* Napjainkban sem ritka, hogy a pártvezetőség csak kiadja a pártmegbízatást, azt időközönként számon is kéri, de teljesítéséhez nem ad segítséget.

A segítés módja

A kommunisták munkája munkaterületenként és a megbízatás jellege szerint igen eltérő. A vezetőségbe választott párttagok közvetlenül résztvesznek az ifjúsági szervezet életében. A pártvezetőségek ifjúsági felelőseinek munkája inkább segítő, irányító és ellenőrző jellegű. Segítik a KISZ-vezetőségeket éves beszámolóik, akcióprogramjaik és a munkatervek elkészítésében és végrehajtásában. Rendszeresen résztvesznek a vezetőségi üléseken és a taggyűléseken, a kulturális és sportrendezvényeken. A kommunisták szervezik a politikai oktatást is. Többségük tehát megbízatását lelkiismeretesen teljesíti. Ezzel, valamint elvtársi, aktív magatartásukkal kivívták a fiatalok bizalmát. Tevékenységük nyomán *erősödött a KISZ kommunista jellege.*

A KISZ-ben munkálkodó kommunisták révén hatékonyabbá vált a testületek pártirányítása és előtérbe került az alapszervezeti munka. A szervezetek többsége munkaterv alapján dolgozik és szervezeti életük is jó. A vezetőtestületek és az alapszervezetek vezetőségeinek összetételében jobban tükröződik a KISZ-tagok kor, nem és foglalkozás szerinti megoszlása. Tervszerűbb a KISZ-szervezetek tagfelvételi munkája is.

A párt ifjúságpolitikai határozatának megjelenése óta megyénkben mintegy ezer fővel nőtt a KISZ taglétszáma. A felvettek 60 százaléka dolgozó fiatal. Az állami, társadalmi és tömegszervezetekben is *több fiatal tevékenykedik KISZ-megbízatással* és tudatosabb, eredményesebb a KISZ párttag ajánló tevékenysége is.

Dr. Péter Szigfrid
a Tolna megyei PB osztályvezető-helyettese

Káderek továbbképző tanfolyama

A Somogy megyei párt-végrehajtóbizottság ez évben határozatot hozott a káderek továbbképzésének javítására. A vezető testület elsősorban azokra a párt-, állami és tömegszervezeti vezetőkre gondolt, akik nem részesülnek az MSZMP Politikai Főiskolján szervezett továbbképzésben. Mivel elég tekintélyes számról van szó, a végrehajtó bizottság megbízta a megyei oktatási igazgatóságot egy ilyen jellegű továbbképzés tematikájának kidolgozásával.

A tíz-tízhetes bentlakásos tanfolyam három év alatt csaknem háromszáz vezető beosztásban dolgozó elvtársnak nyújt komplex ideológiai és politikai továbbképzést. A tanfolyamon a megyei, a járási és városi pártbizottságok politikai munkatársai, a „közbeeső" pártbizottságok és csúcsvezetőségek titkárai, a KISZ megyei, járási és városi titkárai, a megyei tanács osztályvezetői, a járási rendőrkapitányság vezetői és a tömegszervezetek megyei vezetői vesznek részt előzetesen kimunkált tervek alapján.

Az első tízhetes tanfolyam befejeződött. A hallgatók hasznosnak ítélték meg a továbbképzést. Észrevételeiket, javaslataikat az Oktatási Igazgatóság hasznosítani fogja a további oktatómunkában.

A becsület fél évszázada

Nemrégiben köszöntötték Szombathelyen Takács Alajost, a munkásmozgalom veteránját abból az alkalomból, hogy párttagságának ötvenedik évfordulójához érkezett. Takács elvtárs életútja tisztán, példamutatóan vezetett a munkásmozgalommal való találkozástól a mostani ünnepig. Még az első világháború idején kérte felvételét a vasas szakszervezetbe a pályakezdő gépészkovács, s fizette szorgalmasan az akkori „pártadót", a szakszervezeti díjjal együtt.

1921-ben vetette a sors Budapestről Szombathelyre. Előbb a Götzl-féle műhelyben, majd annak megszűnése után a Pamutiparnál helyezkedett el, ahol aztán nyugdíjba vonulásáig dolgozott megszakítás nélkül. Itt kérte felvételét a Szociáldemokrata Párt soraiba 1922-ben.

Nehéz idők jártak akkor mindenütt, de Vasban sokszorosan is. Nyomasztóan nagy volt a klerikális befolyás, a jobboldali propaganda, harsogott a soviniszta, revíziós demagógia, legitimisták és Horthy-különítményesek marakodtak a két királypuccs meg a „lajta-bánsági" kalandok körül, de abban minden rendű-rangú hatalmasság egyetértett, hogy a baloldalt meg kell semmisíteni.

A mai Gagarin úton fekvő egykori Hericskertben szoktak összegyülekezni annak idején Takács Alajosék, detektívek ellenőrzése mellett. Egyébként is rendőri felügyelet alatt álltak, s némelykor szinte több időt töltöttek a kapitányságon, mint családjuk körében. Valahogy kiszivárgott, hogy közöttük tevékenykednek az illegális kommunista sejt tagjai. A kopók először az ő nyomukba szegődtek, majd a második világháború alatt elhurcolták és legyilkolták a szociáldemokrata vezetőket is.

Ilyen körülmények között folyt a pártmunka egészen a felszabadulásig. Takács Alajos és társai igyekeztek a felszínen maradni, a lehetőségekhez képest erősíteni a pártot, s közben agitáltak, ismeretterjesztő előadásokat tartottak.

A felszabadulás után Takács Alajos az elsők egyike volt, akik szervezték a termelés megindítását a porig bombázott Szombathelyi Pamutiparban. Előbb az ÜB elnöke lett, majd a két párt egyesülése, az MDP megalakulása után őt emelte a párt üzemi vezetőjévé a dolgozók bizalma. Később a csalódások is jöttek, mellőztetések érték, gyanakvással, meg nem értéssel találkozott, de Takács Alajos a régi maradt. Nem veszítette el harcos kedvét 1956 emberpróbáló őszén sem. Most nyugdíjas, betöltötte hetvennegyedik évét, de naponta eljár dolgozni, s politikai érdeklődése is változatlan. Sokáig szeretne élni, s a jelek szerint tudja is a módját!

Kulcsár János

A városi pártbizottság köszönti Takács elvtársat, jubileuma alkalmából

EZT OLVASTUK

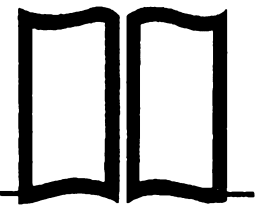

Zsuffa Ervin: A termelőszövetkezetek kiegészítő tevékenységének továbbfejlesztése

A Kossuth Könyvkiadó „Új Falu" sorozatában ismét a lakosság széles rétegeit foglalkoztató téma kapott nyilvánosságot. Mint a szakavatott, jótollú szerző, könyvének elején megállapítja: „A termelőszövetkezetek nem mezőgazdasági tevékenysége a közös gazdaságok megalakulásától kezdve sok vitát váltott ki. A véleménykülönbség természetesen ma sem szűnt meg, tartalma azonban sokat változott."

A mára jellemző vitatéma a szövetkezetekben folytatott, a mezőgazdasági termeléshez nem szorosan kapcsolódó ipari tevékenység. A vita természetesen nem csak elvi síkon folyik, mert a kiegészítő tevékenységet támogató és ellenző felek is álláspontjuk igazát bizonyító példákat idéznek. A megoldás, az ellentétek feloldása nem könnyű. A szerzőnek nem célja a vita lezárása.

E célnak megfelelően elsődlegesen a fogalmak tisztázására törekszik, mert a tevékenységi körre vonatkozó fogalmak nem egyértelműek. Elveti a termelőszövetkezetek mezőgazdasági termeléséhez nem kapcsolódó tevékenységére használt „melléküzemági tevékenység" elnevezést ugyanúgy, mint a számviteli szakemberek által használt „alaptevékenységen kívüli tevékenység" jelölést. A szerző gyűjtőfogalomként a *„kiegészítő tevékenység"* megnevezést használja: „tartalmilag mindazt a gazdasági tevékenységet beleértve, amelyet a termelőszövetkezetek törvényesen folytatnak, s amely a mezőgazdasági termelésen és annak közvetlen kiszolgálásán kívül esik." A rövid terjedelem nem teszi lehetővé a könyv részletes ismertetését. Így csupán két olyan kérdést emelünk ki, amelyek a legtöbb hangulati hatást váltották ki.

„Talán egyetlen — a témakörbe tartozó — kérdéscsoport sem váltott ki akkora vitát — állapítja meg a szerző —, *mint a kiegészítő tevékenységnek a munkaerő foglalkoztatására gyakorolt hatása.* Ez érthető is, hiszen a termelési folyamat legfontosabb elemének, az eleven munka hasznosításáról van szó. A mezőgazdasági üzemek egy része — különösen ott, ahol munkaerő fölösleg volt, vagy a technikai fejlődés, a munkafolyamatok gépesítése, a kemizálás már előrehaladt —, foglalkoztatási gondjaink megoldását látta a tevékenységi kör kiszélesítésében. Utólag megállapíthatjuk, hogy reményükben nem csalatkoztak. A kiegészítő tevékenység nagy mértékben járult hozzá a rendelkezésre álló munkaerő hasznosításához. 1969-ben 108 ezer, 1970-ben 114 ezer fő volt a termelőszövetkezetek nem mezőgazdasági tevékenysége keretében foglalkoztatottak átlagos állományi létszáma. *A bekövetkezett változás természetesen feszültséget is okozott.* Így gyakran hallani, sőt a sajtóban is olvasható volt, hogy a mellék-

üzemágak elszívják az ipartól (építőipartól) a munkaerőt."

Ezt az állítást ugyan a termelőszövetkezetekben dolgozók évről évre csökkenő száma nem támasztja alá országosan, de tény, hogy a kiegészítő tevékenység szempontjából különösen fontos Pest megyében 1968—69. és 1970. években két és félezer fővel gyarapodott a tsz-dolgozók száma. „A kiegészítő tevékenység hozzájárulhatott tehát a feszültséghez állapítja meg a szerző — nyugodtan állíthatjuk azonban, hogy *ez a feszültség tendenciájában a termelőszövetkezeti tevékenységi kör bővítése nélkül is hasonlóan* alakult volna." A hozott intézkedések mindenesetre a szabálytalanságok túlnyomó többségét megszüntették.

A másik ilyen kérdéscsoport a *termelőszövetkezetekben szerezhető túlzott személyes jövedelemmel kapcsolatos.* A szerző bőséges és jellemző adatokkal bizonyítja, hogy a kiegészítő tevékenység fejlődése hozzájárult az üzemi jövedelem és ennek kapcsán a személyes jövedelem növekedéséhez is, csökkentve az 1970. évi árvízkárok okozta kiesést. Mégis, *összehasonlítva az állami szektorban és a mezőgazdasági üzemekben kiegészítő tevékenységet folytató dolgozók havi átlagjövedelmét, megállapítható, hogy az utóbbiak az előbbiekének csupán 69—96%-át érték el a különböző ágazatokban 1969—70. években.* A szövetkezetek az alapórabérek mértékét meghatározó állami szabályozást is betartották. Az órabérek még a szélsőséges esetekben is a felső határon belül maradtak. Az ügyeskedők azonban kibúvót kerestek, s ennek nyomán indokolatlan túllépések jelentkeztek a munkaórák számát illetően. Nehezen hihető például el, hogy valaki huzamosabb időn keresztül havi 340—350 munkaórát teljesít. Néhány Pest-környéki szövetkezetben pedig ilyen esetek is előfordultak.

A 12/1971. (X. 13.) NÉM sz. rendelet ezért a havonta teljesíthető munkaóra felső határát is megállapította. Ez évtől legfeljebb 300 órát dolgozhatnak a termelőszövetkezetekben. Ma tehát a szövetkezeti alkalmazottakra a vállalatival azonos bérkategóriák vonatkoznak, s az alapbéren kívüli juttatás is maximált. A rendelet ugyanis kimondja, hogy a részesedési alapot terhelő bármilyen címen kifizetett juttatás nem lehet több, mint az alapbér 50%-a.

A könyv „Függelék"-ben közli a kiegészítő tevékenység szabályozására hozott fontosabb rendeleteket is.

Dr. Sipos János

PETŐFI SZÜLETÉSÉNEK 150. ÉVFORDULÓJÁRA!

Petőfi életútja

ÖSSZEÁLLÍTOTTA ÉS KOMMENTÁLTA MARTINKÓ ANDRÁS

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

168 oldal ● Ára: 50,– Ft

Fontosabb cikkek jegyzéke

1972. NOVEMBER 11-TŐL DECEMBER 10-IG

PÁRTELET

NÉPSZABADSÁG — Interjú Németh Ferenccel, a Somogy megyei pártbizottság első titkárával a pártszervezeteknek a közvéleményt foglalkoztató gazdasági, közéleti gondokkal kapcsolatos tennivalóiról (XI. 11.); A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1972. november 14—15-i üléséről kiadott közlemény (XI. 17.); A kongresszusi határozatok útján (XI. 18.); Egység, következetesség, cselekvés (XI. 19. A X. kongresszus óta végzett munkával foglalkozó cikk); Faragó Jenő: Személyes felelősséggel (XI. 29. A kommunistáknak a kongresszusi határozatok megvalósításában való felelősségével foglalkozó cikk); Faragó Jenő: Többet mint lojalitást (XII. 5. A párton kívüli vezetőkkel szemben támasztott követelményekkel foglalkozik); Faragó Jenő: A párt utánpótlása (XII. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Kádár János és Nyers Rezső előadói beszéde és Kádár János zárszava a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1972. november 14—15-i ülésén (12.); Havasi Ferenc: Politikai szervezeteink és a változó valóság (12. Hozzászólás Pozsgay Imrének a folyóirat novemberi számában megjelent Eszme — szervezet — mozgalom című cikkéhez).

IFJÚKOMMUNISTA — Gál Lajos: A fővárosi ifjúsági mozgalom felszabadulás utáni története (12.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Faragó Jenő: Demokrácia és felelősség (XI. 12.); Terényi Éva: A tanácsok a munkásokért (XI. 16. A Nógrád megyei tapasztalatokkal foglalkozik); Szabó László: Politika és végrehajtás (XI. 26.); Kádár János és Leonyid Brezsnyev beszéde a csepeli barátsági nagygyűlésen (XII. 1.); A Szovjetunió párt- és kormányküldöttségének a Magyar Népköztársaságban tett látogatásáról kiadott közlemény (XII. 3.).

MAGYAR IFJÚSÁG — Aczél György felszólalása a IV. Országos Diákparlament tanácskozásán (XII. 8.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Kovács József: Vállalati tervezés (XI. 12.); dr. Berend Iván: Sok-e vagy kevés a beruházás? (XI. 15.); Az MSZMP Központi Bizottságának határozata az 1973. évi népgazdasági terv és állami költségvetés irányelveiről (XI. 17.); Miroslav Hruškovič: Magyarország és Csehszlovákia gazdasági együttműködése (XI. 18.); Földes István: Az ötéves terv útján (XI. 22.); Rába András: A világgazdaság irányzatai 1972 őszén (XI. 22.); Nemeslaki Tivadar előadása A szocialista munkaverseny szerepe és jelentősége a gazdasági építőmunkában címmel az MSZMP Politikai Akadémiáján (XI. 23.); Interjúk: Lázár György munkaügyi miniszterrel, dr. Csikós-Nagy Bélával, az Országos Anyag- és Árhivatal elnökével, Párdi Imrével, az Országos Tervhivatal elnökével, dr. Faluvégi Lajos pénzügyminiszterrel a jövő esztendőben életbe lépő jövedelempolitikai intézkedésekről (XI. 24.); dr. Jávor Ervin: Műszaki-tudományos együttműködés (XI. 26. Hazánk és a Szovjetunió közötti együttműködéssel foglalkozó cikk); O. J.: Mire számítanak a vállalatok 1973-ban? (XI. 29.); Gazdasági jelzőtábla 1972. január—október (XI. 29.); Faluvégi Lajos pénzügyminiszter beszéde a bankok államosításának 25. évfordulója alkalmából tartott ünnepi ülésen (XII. 2.); Sőtér Edit: Béremelés a munkásoknak (XII. 3); Almási István: Az állami gazdaságok (XII. 3.); Interjú Bondor József építésügyi és városfejlesztési miniszterrel az építőipari árak új szabályozásáról, az árfegyelem megszilárdításáról (XII. 5.); Timár Mátyás: Gazdálkodásunk az ötéves terv tükrében (XII. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Bálint József: A szocializmus építésének gazdaságpolitikája (12. Fock Jenő kötetével foglalkozik).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — A. Jakovlev: Az antihistorizmus ellen (XI. 26. A marxista—leninista történelmi szemlélet érvényesítésével foglalkozó cikk).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Kállai Gyula: Korunk forradalmi folyamatainak fő ereje (11.); A folyóirat szerkesztősége által Prágában „A nemzeti felszabadító mozgalom új foka és az antiimperialista erők egységének problémái" témáról szervezett nemzetközi elméleti konferencia anyaga (11.); Gilberto Vieira: Az antikommunizmus átváltozásai (11.); Cogtin Namszaraj: A szocializmusban meglevő ellentmondások kérdéséhez (11. Néhány megfontolás a márciusi számban G. Glezermantól közölt cikkben felvetett kérdésekhez); Paul Boccara: Az állammonopolista kapitalizmus válsága (11.); Lars Henderson: A kommunisták pártja a forradalomban és az új társadalom építésében (11.).

NÉPSZAVA — Pálos Tamás: Osztálybéke? Osztályharc! (XI. 26.); Fukász György: Elmosódnak az ellentétek? (XII. 2. A két társadalmi rendszer közti ellentéteket elmosni szándékozó különféle konvergencia-elméletekkel foglalkozó cikk).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Karczag Gábor: A Chilében folyó osztályharc jellegéhez (12. Vitacikk).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Leonyid Brezsnyev beszéde a bolgár párt- és kormányküldöttség tiszteletére adott vacsorán (XI. 12.); Kovács István: A nemzetközi haladás élvonalában (XI. 19. Az MSZMP és a magyar kormány nemzetközi tevékenységével foglalkozó cikk); Várnai Ferenc: Nemzeti érdekek, internacionalista érdekek (XI. 21. Komócsin Zoltán válogatott beszédeivel és cikkeivel foglalkozik); Hajdú János: Ki, miért szavazott Brandtra? (XI. 22.); Interjú Stanislav Trepczynskivel, az ENSZ 27. közgyűlésének elnökével (XII. 7.); Rudnyánszky István: Rugalmasság és merevség (XII. 8. A közel-keleti helyzettel foglalkozó cikk); Marosán György: Változó világban (XII. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Nemes Dezső: A Szovjetunió fél évszázados jubileuma (12.); Vajda Péter: Az amerikai választások első tanulságai (12.); Hajdú János: Megjegyzések és következtetések az NSZK-választások után (12.); Karczag Gábor: Nemzeti érdekek — internacionalista célok (12. Komócsin Zoltán könyvével foglalkozik).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Interjú Luis Corvalánnal a chilei forradalmi folyamat jellemző vonásairól, az ország szocialista úton való fejlődésének lehetőségeiről (11.); John Gollan: Konkurrenciaharc az integráció kulisszái mögött (11.); Horst Dohlus: A pártdemokrácia a gyakorlatban (11 A Német Szocialista Egységpárt tevékenységével foglalkozó cikk); Barbu Zaharescu: A Román Kommunista Párt országos konferenciája (11.).

MAGYAR HÍRLAP — Tatár Imre. Budapesttől Helsinkiig (XI. 18. Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet előkészítése érdekében eddig végzett politikai és diplomáciai munkát ismerteti); Molnár S. Edit: Munkáspárti kormány Ausztráliában (XII. 9.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Dr. Szűrös Mátyás: A Szovjetunió külpolitikájának fél évszázada (12.); Viktor Boldirev: A Nyugat-Berlinről szóló négyhatalmi szerződésről (12.); Kertész György: A két német állam szerződése (12.); Dóczé Kálmán: Az Európai Gazdasági Közösség párizsi csúcsértekezlete után (12.); dr. Békés Zsolt: Óceánok, tengerek, haditengerészet (12.).

KULTÚRA – TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Interjú dr. Orbán Lászlóval, a művelődésügyi miniszter első helyettesével a Kulturális Alap tevékenységéről (XII. 10.).

KRITIKA — Pártdokumentumok a kritikáról (10. Részletek az utóbbi 14 év kongresszusi beszámolóiból, illetve a Munkaközösség állásfoglalásaiból).

NÉPMŰVELÉS — Köpeczi Béla: Társadalom, műveltség, értelmiség (12. Vitacikk); Poszler György: Művészet — katarzis — művészeti nevelés (12.).

Gépi rekonstrukció

Az új technológiák, a ruhaipar új anyagai, a jó minőségű termékek, a gazdálkodás sok-sok szempontja igényli a korszerű gépeket, berendezéseket. A Május 1 Ruhagyárban mind több gépet helyeznek üzembe, hogy eleget tegyenek a vásárlók igényeinek, s hogy könnyítsék a gyár dolgozóinak munkáját

***

A 8-as szalag Alkotmány-brigádja több új bőrvarró gépet kapott. A brigád kimagasló munkájáért elnyerte a Vállalat Kiváló Brigádja címet

Rajzmásoló berendezés: a jobb anyaggazdálkodást, a pontos szabást biztosítja. A rajzoló szabászaton a József Attila kétszeres szocialista brigád sikeresen alkalmazza

Síkragasztó automata: a berendezés nagy tételben, több szalag részére gyorsan, kiváló minőségben dolgozik

Ára: 3,50 forint

Megjelent

SÁNDOR PÁL

A két frankfurti iskola

136 oldal Ára: 13,– Ft

ZOLTAI DÉNES

Az esztétika rövid története

348 oldal Ára: 43,– Ft

A Szovjetunió a kommunizmus építésének útján

232 oldal Ára: 32,– Ft

A szocialista országok gazdasági együttműködésének mechanizmusa

248 oldal Ára: 26,– Ft

SZEBEN ÉVA

Jövedelmek és termelékenység (Napjaink kérdései)

200 oldal Ára: 10,– Ft

Mit kell tudni a világ szociáldemokrata pártjairól?

IRTA: BASSA ENDRE

192 oldal Ára: 8,– Ft

KERTÉSZ MAGDA

A nő három szerepösztásban

216 oldal Ára: 15,– Ft

Évfordulók 1973

256 oldal Ára: 17,– Ft

ZSUFFA ERVIN

A termelőszövetkezetek kiegészítő tevékenységének továbbfejlesztése (Új falu)

160 oldal Ára: 5,– Ft

INDEX : 25.699

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

...g proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

1973
2

Téli esték a faluban

A téli időszak több alkalmat ad a falvak lakóinak a művelődésre, a szabad idő hasznos és szórakoztató eltöltésére. A celldömölki járás több községében szerzett tapasztalataink arról tanúskodnak, hogy az idősebbek és a fiatalok egyaránt élnek e lehetőségekkel, kellemesen töltik az estéket a művelődési intézményekben

1

MERSEVÁTON minden hétfőn gyakorol a „Röpülj páva"-kör Zalavári Károly igazgató-tanító vezetésével. Különösen az asszonyok érdeklődnek a foglalkozások iránt

2

VÖNÖCKÖN a járási népművelési felügyelő az ifjúsági klub tagjaival megbeszéli a Kisfaludy emlékére rendezendő járási vetélkedő előkészítésének és lebonyolításának teendőit

3

Ugyancsak Vönöckön, a művelődési otthon klubjában társasjátékoznak, sportolnak a fiatalok

4

KENYERIBEN a „Tudni illik, hogy mi illik" előadás után a könyvtár egyik meghitt zugót vették birtokba a fiatalok

Fotó: Várdai Magda

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XVIII. ÉVFOLYAM, 1973. FEBRUÁR

2

TARTALOM:

Biszku Béla: A Központi Bizottság határozatának szellemében (3)
Új típusú szövetség (10)
Jakab Sándor: Gondolatok a nőnap előtt (14)

A VEZETŐ SZERVEK MUNKÁJÁBÓL

Petroszki István–Tettinger István: Az alapszervezeti pártmunka fejlesztése (20)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Dr. Dimény Imre: Eredmények, gondok, tervek az élelmiszer- és fagazdaságban (26)
Pethes András–Kis Lajos: Tapasztalatok a járási pártbizottságok munkájáról (33)
Havasi Béla: A tanácsválasztások politikai előkészítése (38)
Az új emlékeztető rendszer bevezetése (41)

SZEMLE

Puja Frigyes: Nemzeti érdekek, internacionalista célok (43)
Százhuszonöt éves a Kommunista Kiáltvány (48)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Ripp Géza: Az „új munkásosztály" és a „forradalmi reformizmus" elmélete (49)
Brenyó Mihály: Falusi téli előadássorozatok (56)

A KOMMUNISTA MAGATARTÁSRÓL

Dr. Papp Lajos: Nemcsak a pártszervezetek ügye (58)

Nagyon fontos a határozat jellegének megértése, annak hangsúlyozása, hogy az – ami természetesen magában az állásfoglalásban és a referátumban is benne van – a gyakorlatban ellenőrzött és bevált, a kongresszuson elfogadott politikának a jobb végrehajtása érdekében született. A határozat politikai jellegét mutatja az is, hogy egyaránt kitér a nemzetközi, a belpolitikai, a gazdasági, az ideológiai, a kulturális és a pártélet fő kérdéseire. Ezek szorosan összefüggenek egymással, s a határozat ezt megfelelő módon tükrözi.

A Központi Bizottság határozatának alapgondolata *a párt osztálypolitikájának következetesebb és határozottabb megvalósítása.* Vonatkozik ez nemzetközi kapcsolatainkra, belső viszonyainkra, gazdaságpolitikánkra, kultúrpolitikánkra, az ideológiai életre egyaránt. Ennek az osztálypolitikának szerves tartozékaként különös figyelmet szentel a munkások élet- és munkaviszonyainak. A határozat osztályjellege azonban korántsem merül ki a munkások életfeltételeit érintő bér- és szociális intézkedésekben – bármilyen nagyjelentőségűek is ezek. Politikai tartalmát tekintve az *egész határozat* ezt a szellemet tükrözi: akár a gazdálkodás tervszerűségének fokozásáról, a 40–50 nagyüzem helyzetéről, akár a szövetségi politikáról vagy az ideológiai problémákról van szó. S ezt a határozat fogadtatása is érzékelteti. Nemcsak a bér- és szociálpolitikai intézkedések miatt fogadták a munkásemberek kedvezően, hanem azért is, mert jól tudják, hogy a szocialista építőmunka és tervgazdálkodás eredményeitől függ az ország jövője, népünk további jóléte.

A határozat másik alapvető gondolata a párt vezető szerepének, ellenőrző tevékenységének magasabb színvonalra emelése, a kispolgári ösztönösséget szülő spontaneitás jelenségeinek visszaszorítása a társadalmi gyakorlat bizonyos területeiről. Ez természetesen szervesen kapcsolódik az előbbi alapvető törekvéshez, feltétele és biztosítéka érvényre juttatásának.

●●●

A Központi Bizottság értékelése a kongresszusi határozat végrehajtásának állásáról alapvetően megegyezik a munkások, a dolgozó tömegek tapasztalataival, amelyek röviden úgy összegezhetők, hogy *a párt marxista–leninista politikája a gyakorlatban általában megvalósul, hazánkban eredményesen fejlődik a szocialista társadalom.* Az ország tervszerűen gyarapszik és a szocialista építés sikeresen halad előre, javulnak az életkörülmények, fejlődik szocialista kultúránk és a szellemi élet. Munkánk legkritikusabb vizsgálata mellett is erre a következtetésre jutunk. Az is kétségtelen azonban, hogy bizonyos tekintetben messzebb tarthatnánk, fejlődésünkben kevesebb lehetne a zavaró, feszültségeket okozó tényező, ha a X. kongresszus határozatait következetesebben váltottuk volna valóra. Politikai jelentőségű kérdés, hogy mindezeket figyelembe véve reálisan ítéljük meg helyzetünket, és ne engedjünk sem a „lakkozásnak", sem a mindent sötéten látó szkepticizmusnak. A munkásosztály, a dolgozó nép érdekeit szolgáló politikát sohasem érzelmek és hangulati elemek alapján lehet meghatározni, ezeket mindig alá kell vetni a pártosságra épülő szigorú tárgyilagosságnak. A Központi Bizottság novemberi ülése ilyen szellemben fogta fel feladatát, és végezte el helyzetelemző munkáját, szabta meg a tennivalókat.

Ebben a szellemben állapította meg a Központi Bizottság, hogy a kongresszusi határozatok végrehajtásában elmaradás van, sőt, helyenként a végrehajtás nem a kívánt irányban és módon történik. Kádár elvtárs a következő szavakkal összegezte ezzel kapcsolatban a Központi Bizottság álláspontját: „Az elmúlt két év nagy munkában telt el, és a mérleg jelentős eredményeket mutat. Ugyanakkor a kongresszusi határozat végrehajtása során problémák is adód-

tak... Találkoztunk a beruházásokkal összefüggő ismert problémákkal, költségvetési gondokkal, az ország fizetési mérlegének nehézségeivel, ár- és bérproblémákkal, a jövedelemarányokkal kapcsolatos kérdésekkel, ideológiai és politikai problémákkal. Hangsúlyozni szeretném azonban, hogy mindezek a nagyobb és kisebb problémák, hiányosságok, hibák nem a kongresszus határozatának nyomán, hanem a kongresszusi határozat nem mindenben kielégítő végrehajtása miatt keletkeztek."

A különböző jelenségek vizsgálatánál a tények megállapításán túlmenően természetesen azt is vizsgálnunk kell, hogy azokat milyen okok idézik elő, mire vezethető vissza keletkezésük. Csak így tudjuk őket megszüntetni, és csak így érvényesíthetjük a vezető párt részéről szükségszerűen felvetődő politikai felelősséget. Megoldásra váró gondjaink forrásai részben *objektívek*, a szocialista építés hosszabb távon megoldható problémáinak körébe sorolhatók. Ilyenek például a termelőerők nagyobb ütemű fejlesztése, az ipar struktúrájának és termékösszetételének további javítása, a lakáskérdés és más szociálpolitikai problémák. Másrészt rövidebb lélegzetűek, melyek megoldása *közvetlenül* a dolgozó emberek ma végzett munkáján, *rajtunk múlik*.

Ami az objektív okokat illeti, azt is mondhatnám, hogy ezekkel mindig, ezután is számolni kell. A szocializmust meghatározott gazdasági-politikai adottságok mellett építjük, amelyeknek hatását a legjobb igyekezet mellett sem tudjuk teljes pontossággal előre látni. Legyünk tekintettel arra is, hogy a szocializmust nem elszigetelten építjük, hanem meghatározott nemzetközi környezetben, amelynek hatása alól szintén nem vonhatjuk ki magunkat.

Az objektív tényezők közé sorolhatjuk azt is, hogy belső társadalmi viszonyaink sem ellentmondástól mentesek. Igaz, hogy az alapvető szocialista érdekeket tekintve társadalmunk belső szerkezete egységes, de ezen belül léteznek különféle sajátos osztály-, réteg- és egyéb érdekek, amelyek nem pontosan és főleg nem automatikusan esnek egybe a párt politikájában megfogalmazott általános össztársadalmi szocialista célokkal. Legtöbbször ebből származnak azok a szubjektív törekvések, amelyek egyik vagy másik kérdésben a párt politikájától eltérő magatartásban, s az ebből fakadó cselekvésben nyilvánulnak meg.

Mindezek mellett vannak saját munkánknak is fogyatékosságai, amelyek nem szükségszerűen következnek fejlődésünk általános feltételeiből, s amelyeknek megfelelő körültekintéssel, jobb szabályozással, gondosabb ellenőrzéssel, politikusabb és szakszerűbb munkával elejét lehet venni. Persze, erre is el lehet mondani, hogy a legtökéletesebb munkánál is lehet még tökéletesebbet, jobbat végezni, és soha nem lesznek olyan állapotok, amikor minden hibától és fogyatékosságtól mentesek leszünk.

Társadalmunkban kitermelődhetnek különféle ellentmondások, de azoknak nem kell szükségszerűen kiéleződniük. *A szocializmus politikai mechanizmusának abban a rendszerében, amelyben a marxista–leninista párt következetesen betölti vezető szerepét, ezek az ellentmondások időben megoldást nyernek.* Éppen ebből a megfontolásból fordított a Központi Bizottság novemberi határozata olyan nagy figyelmet pártunk vezető szerepének következetes érvényesítésére.

●●●

A párt vezető szerepének erősítésével kapcsolatban a Központi Bizottság abból az alapvető tényből indult ki és azt szögezte le újból, hogy *a X. kongresszus a társadalmi élet minden területére olyan politikát határozott meg, amely a marxizmus–leninizmus tudományos elméletére épül, osztálypolitika, hűen kifejezi a munkásosztály és valamennyi dolgozó érdekeit, megfe-*

lel a hazai és internacionalista követelményeknek. Ennek a politikának több mint másfél évtizedes kipróbált múltja van, és ami a legfontosabb, egyetértésre és követésre talál a munkásoknál, parasztoknál, értelmiségieknél, a szocialista célokért dolgozók nagy többségénél.

A párt vezető szerepe erősítésének most az az alapvető követelménye, hogy *következetesebben szerezzünk érvényt minden területen politikánknak.* A pártban, az állami, társadalmi szervek és intézmények tevékenységében magasabb színvonalra emelkedjen a szervező, ellenőrző munka, és azt sokkal jobban hassa át a kongresszus határozatainak szelleme. Minden felelős poszton dolgozó vezető munkájának kritériuma: hogyan szerez érvényt a maga területén a Központi Bizottság határozatának, képes-e dolgozni érte vagy sem. A döntés után nem lehet helye ingadozásnak, kétértelműségnek, nem lehetünk elnézőek az ilyen magatartással szemben, mert a végrehajtás halasztása új feszültségeket teremt. *Egységesebb és határozottabb legyen a cselekvés e politika gyakorlati megvalósításában!* – ma mindenekelőtt ezt várják a munkások, a dolgozó emberek a párttól.

A dolgozó embereknek általában nem a politika helyességével kapcsolatban vannak fenntartásaik vagy kételyeik. Inkább a megvalósulás következetlenségét teszik szóvá, és ilyen vonatkozásban vannak elvárásaik – és hozzátehetem, a legtöbbször jogosan – a párttal, az állami, társadalmi szervekkel szemben. A mi feladatunk ezzel kapcsolatban nem lehet más, mint megfelelni ennek a jogos igénynek, és nagyobb következetességgel érvényt szerezni saját politikánknak. *A párt számára óriási erőt jelent az a bizalom és az a közszellem, amely politikánk következetesebb végrehajtásáért száll síkra.* Ez az erő működik, gazdálkodjunk jól vele.

A pártra ma elsősorban az a feladat hárul, hogy határozottabban érvényesítse a politikai felelősséget mindenkivel szemben, akin politikájának végrehajtása múlik.

Pártunk céltudatosan adott teret a vitáknak, a vélemények ütköztetésének. A politika alakításában, mint mindig, a jelen helyzetben is figyelembe kell venni az emberek véleményét, a dolgozó tömegek hangulatát, a párt azonban sohasem alakíthatja politikáját kizárólag hangulati elemek hatására. Pártunk számára a politikában az elsődlegesen meghatározó a munkásosztály objektív érdeke, és éppen ezen az alapon számol a különböző szubjektív tényezőkkel.

Miután ebben a szellemben megszületett a Központi Bizottság novemberi állásfoglalása, úgy vélem, most a viták szerepe az eldöntött kérdésekben objektíve csökkent, illetve módosult, és semmiképpen sem zavarhatják a végrehajtásban, a gyakorlati munkában megnyilvánuló cselekvési egységet. Ebben az értelemben kell hogy erősítsük pártunkban a *demokratikus centralizmust.* Ez a legfontosabb szervezeti biztosítéka most is a határozatok eredményes végrehajtásának. Szeretném ezzel kapcsolatban hangsúlyozni, hogy a demokratikus centralizmus erősítését az eddigiekhez hasonlóan most is csak lenini módon értelmezhetjük. Ez pedig megköveteli *a két oldal egységének, kölcsönös feltételezettségének számbavételét.* Jelenleg is abból indulunk ki, hogy nem lehet az egyik oldalt a másik rovására fejleszteni.

Úgy vélem, nem felesleges ezt éppen most hangsúlyozni. Azért sem, mert úgy tűnhet, mintha a határozatok következetesebb, fegyelmezettebb végrehajtásának megkövetelése, határozottabb előtérbe állítása a centralizmus egyoldalú erősítését jelentené. Kétségtelen, ebben a vonatkozásban a centralizmus most a korábbinál nagyobb hangsúlyt kap, de téves lenne azt hinni, hogy ez háttérbe szoríthatja a demokratizmust, és a centralizmus erősítése megoldható

lenne a demokratizmus fejlesztése nélkül. Csak a kettő együttes fejlesztésével biztosítható a párt határozatainak megvalósulásához szükséges cselekvési egység.

A vitáknak nyilván a végrehajtás szakaszában is megvan a nélkülözhetetlen és fontos szerepük, arra azonban ügyeljünk, hogy nem odázhatják el a már cselekvésre érett feladatok gyakorlati megvalósítását. A Központi Bizottság által eldöntött kérdésekről természetesen nem lehet folytatni a vitát. A figyelem most a vitában is a megértetés, a tudatos cselekvés, a megvalósítás hogyanjára irányuljon, a tervek elkészítését segítse, az ellenőrzést, a megvalósítást szolgálja. *A pártdemokrácia meghatározott elemeinek előtérbe kerüléséről* van tehát szó, azokról, amelyek lehetővé teszik a párttagok minél szélesebb körének bevonását a határozatok végrehajtásába és ellenőrzésébe, fokozva aktivitásukat és felelősségüket. Semmi sem pótolhatja a párttagságnak és rajtuk keresztül a dolgozók millióinak fokozott aktivitását, tudatos cselekvését politikánk eredményes megvalósításában. Minden alkotó-teremtő erő fokozott munkájára, felelősségére szükség van, ezt pedig továbbra is csak a párton belüli demokratikus centralizmus útján bontakoztathatjuk ki.

●●●

A demokratikus centralizmus erősítése jobban előtérbe állítja egész pártunkban a *kommunista nevelést*, a párt tagjainak szigorúbb morális és politikai megítélését. Ezen keresztül juthatunk előre társadalmunk közgondolkodásának és erkölcsi arculatának szocialista fejlesztésében. A Központi Bizottság novemberi határozatában ezért jelentőségének és súlyának megfelelő helyet kapott ez a kérdés is. Ez részben tükrözi a közmorál szocialista jellegének fejlődését, az immorális jelenségek szigorúbb megítélését, másrészt kifejezője annak is, hogy az utóbbi időben a negatív jelenségek társadalmunk bizonyos köreiben és ennek hatásaként a párttagok egy részénél fokozottabban jelentkeztek.

A megnövekedett helyi önállóság kétségtelenül szélesebb teret és lehetőséget nyújtott a hatalommal való visszaélésre, és ami ezzel sok esetben rokon, a hatalom érvényesítésének elmulasztására, ami szintén nem szolgálja a munkásosztály érdekeit. A különböző érdekek hasznos érvényesítésének tágabb tere egyúttal lehetőséget nyújtott arra is, hogy helyenként a szűkebb érdekeket a közérdek rovására állítsák előtérbe. E lehetőségeknek azonban nem szükségszerűen kellett és kell valósággá is válniuk. Ha a politikai gyakorlatban kellően számolunk velük és nagyobb teret adunk az ellenük folyó harcnak, nem realizálódhatnak.

Ezeknek a jelenségeknek a megszüntetése, az ellenük folyó harc pártunkban természetesen nem most veszi kezdetét. Különösen nagy figyelmet kaptak a múlt év nyarán a Politikai Bizottságnak a párttagsághoz intézett levele nyomán. De visszaszorításukban elért kezdeti eredményeink nem feledtethetik, hogy pártunknak e tekintetben is viszonylag hosszantartó és szívós harcra kell berendezkednie.

A most folyó beszámoló taggyűlések és az ezekhez kapcsolódó személyes beszélgetések a párttagokkal is jól példázzák, hogy a törődés az egyes emberek gondjaival, problémáival milyen alkotó munkát teremt, és ezen keresztül mennyire jellemformáló erő. A kommunista magatartás nem veleszületett tulajdonsága senkinek, hanem hosszadalmas, türelmes ráhatásoknak és harcnak az eredménye. Ezt a harcot mindenkinek meg kell vívnia saját magában is, és esetenként a családon belül is, de az eredmény alapvetően csak a kommunista kollektíva munkájának lehet a gyümölcse. Az emberek és jelen esetben a párttagok nemcsak azt várják, hogy megfelelő feladatokkal lássák el őket, hanem azt is,

hogy időben felfigyeljenek és rámutassanak munkájuk értékére vagy hiányosságaira. Ebből tudnak okulni, hogy min kell változtatniuk. S ez a változás fejlődésük útja is egyben. *A kommunista kollektíva nevelő erejének köréből senki, egyetlen párttag sem vonhatja ki magát, bármilyen poszton is végzi munkáját.*

A kommunista magatartás és eszmeiség jelentősége most még nagyobb, mint korábban volt. Éppen a társadalmi változások hatásaképpen kifejlődött nagyobb önállóság, aktivitási lehetőség hozta ezt magával. A kommunista nevelés magasabb színvonalra emelése pártunkban elválaszthatatlan az általános politikai feladatoktól, annak szerves tartozéka és csak azzal együtt valósulhat meg.

●●●

A kommunista magatartás megítélésének sokféle összetevője van. Vannak bizonyos alapnormák, amelyek minden párttagra kötelezőek. Ezek közül is, úgy gondolom, két dolgot mint rendkívül aktuállsat ki kell emelni: *a nép szolgálatának szerény vállalását, és a párt politikája melletti kiállást.* A kommunistát is megilleti ugyanaz a javadalmazás, amely minden más állampolgárnak kijár becsületesen végzett munkája után. Ezt meg is kell követelni, a hátrányos megkülönböztetés igazságtalan. *De a nép szolgálata soha nem lehet fizetés, javadalmazás kérdése.* S aki a nép szolgálatát forintban és ellenszolgáltatásokban méri és ehhez igazítja erőfeszítéseit, ennyiben fejti ki energiáját, annak semmi köze a kommunistákhoz, az gondolkodásában megmaradt kispolgárnak.

Ami pedig a párt politikája melletti kiállást illeti, *a szavak és tettek egységét hangsúlyoznám mindenekelőtt.* A kiállás hiánya a párt politikája mellett még sok párttagnál fellelhető; hányszor előfordul, hogy demagóg ellenzékiesség, olykor ellenséges hírverés, kispolgári nacionalizmus és cinizmus zavartalanul fertőzhet anélkül, hogy visszautasításra, leleplezésre találna! De nemcsak az ideológia frontján tapasztalható ez az úgynevezett „szégyenkezés", a „ne szólj szám, nem fáj fejem" elkényelmesedett emberek „életbölcsessége". Nem kevésbé jelentékeny a megnyilvánulása olyan esetekben, amikor a társadalmi érdekek szenvednek csorbát, amikor a bürokratizmus, a hanyagság és nemtörődömség okoz súlyos károkat a közösségnek, amikor nyilvánvaló a párt politikájának megsértése.

Azt is meg kell mondani, hogy nem elég csupán szavakban „hitet tenni" a párt politikája mellett. Tenni is kell érte, és e tekintetben különösen magas követelményeket állítunk a vezető posztokon dolgozó kommunisták elé. Olyan tettek sokaságára van szükség, amelyekben realizálódnak a kongresszuson meghatározott politikai célok, amelyek a Központi Bizottság határozatának szellemét tükrözik.

Pártunk több százezres tagsága a kommunista eszmeiség, a párt politikájának szellemében él és végzi munkáját. Önzetlenül szolgálja a munkásosztály, a nép ügyét, nagy részük kemény harcokban megedzett, politikailag és szakmailag hozzáértéssel látja el feladatát. Annál kirívóbb, ha akadnak olyanok, akik ezzel ellentétes módon élnek és viselkednek. Annál kevésbé lehetünk elnézők az ilyen jelenségekkel szemben, mivel ezek a párttagokon keresztül a pártszervezeteket és közvetve a pártot kompromittálják.

●●●

A párt politikája milliók akarata, ügye, megvalósulása milliók cselekvésében öltt testet. A milliókat azonban meg kell szervezni, az általános célokat az egyes üzemek, egységek, az egyes emberek számára nap mint nap, újra meg

újra meg kell fogalmazni. S megfelelő feltételeket is kell biztosítani, hogy tevékenységük a kitűzött célokra irányuljon.

A párt politikája a társadalmi munkamegosztás különböző láncszemeiben tevékenykedő szervek, intézmények útján jut el a tömegekhez és válik történelmet formáló cselekvéssé. Éppen ezért a Központi Bizottság határozatának végrehajtásában *különösen fontos szerepük van az állami, gazdasági, vállalati, intézményi irányító posztokon dolgozó vezetőknek,* kommunistáknak és pártonkívülieknek egyaránt. Őket különös felelősség terheli a párt politikájának, határozatainak megvalósításáért.

A Központi Bizottság novemberi határozatának végrehajtásához számos országos irányító állami és társadalmi szerv hozzákezdett. A Minisztertanács munkatervet készített, amelyben konkretizálta a határozatból adódó állami, kormányzati feladatokat. Hasonló tervek készülnek a pártszerveknél is, és több fontos intézkedés látott már napvilágot. A pártszervezeteknek most az az alapvető feladatuk, hogy a kommunisták mozgósításával, javaslataik kikérésével a legmesszebbmenőkig segítsék az állami, gazdasági vezetőket a tennivalók pontos és konkrét meghatározásában, politikai tekintélyük latbavetésével álljanak a jó kezdeményezések, elhatározások mellé és minden erővel segítsék azok megvalósulását. Megfelelő hozzáértéssel és politikai belátással, nem utolsósorban kellő türelemmel döntsék el: mi az, amiben hosszabb távon lehet előrejutni, és mi az, amiben belátható időn belül kell tenni, vagy amiben azonnal szükséges cselekedni. *A politikai stabilitás, a nyugodt, de nem tétlenkedő, alkotó cselekvésben kifejeződő légkör biztosítása – minden pártszervezetünk számára elsőrendű kötelesség.*

●●●

Az elkövetkezendő hetekben, hónapokban egymást követik majd a politikai események. A KB határozatát tárgyaló taggyűlések lezajlottak, folynak a pártnapok, a beszámoló taggyűlések, most következnek a termelési tanácskozások, termelőszövetkezeti zárszámadások, majd pedig a tanácsválasztások. Ennek mindegyikének megvan a maga funkciója a Központi Bizottság határozatának propagálásában, végrehajtásában. E fórumok lehetőséget nyújtanak arra, hogy mozgósítsuk azt a nagy erőt, amelyet a párt, a munkásosztály, a szocialista célok megvalósításán munkálkodó tömegek képviselnek. Ez az erő eddig is megvalósította építőmunkánk valamennyi nagy feladatát, s a jövőben is képes lesz megoldani azokat.

FIGYELMÉBE AJÁNLJUK!

☆ **A Szovjetunió**
☆ **Kommunista Pártjának**
☆ **története**
☆ **(Bővített, új kiadás)**

912 OLDAL • ÁRA: 60,— FT • KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Új típusú szövetség

HUSZONÖT ESZTENDŐVEL ezelőtt, 1948. február 18-án írtuk alá a Baráti, Együttműködési és Kölcsönös Segélynyújtási Szerződést. Ezzel új típusú szövetség jött létre Magyarország és a Szovjetunió között. Akkor a magyar népnek a történelemben először nyílt alkalma összefogni egy olyan nagy hatalommal — a szocialista Szovjetunióval —, amely önzetlenül és hátsó gondolatok nélkül igyekezett elősegíteni felszabadulásunk teljessé válását, függetlenségünk és békénk megszilárdítását. Népünk a Szovjetunió támogatásával tért rá annak az útnak folytatására, amelyen a történelmi múlt legszebb haladó hagyományai születtek. Azóta nemcsak egy új generáció vált felnőtté hazánkban, felnőtt egy új társadalmi rendszer is. Leraktuk a szocializmus alapjait és ma már a fejlett szocialista társadalom megteremtésén munkálkodunk. Egy negyedszázad leforgása alatt olyan gyökeres átalakulás ment végbe országunkban, amilyenre nincs példa korábbi történelmünkben. A magyar munkások, dolgozó emberek büszkék nagy történelmi vívmányaikra.

Akkor, 1948-ban raktuk le az alapkövét a magyar—szovjet szövetségnek, amely azóta megerősödött és kiterebélyesedett. Barátságunk elmélyülésének és kapcsolataink fejlődésének gazdag negyedszázada van mögöttünk, s hogy együttműködésünk felhőtlen, az nemcsak azzal magyarázható, hogy azonos elveket vallunk és azonos célokat követünk, hanem *mindkét párt és kormány tudatos, marxista—leninista politikájának eredménye.* Ha az elvi alap és a célok azonossága nem párosul tudatos és következetes törekvéssel, automatikusan nem alakulhatnak ki jó kapcsolatok.

Mindaz, amit a társadalmi fejlődés legkülönbözőbb területein népünk kitartó, kemény munkájával elértünk, elválaszthatatlan a Szovjetunióval való baráti együttműködéstől, sokoldalú segítségétől. A háborús pusztítások következtében meggyengült, amúgy is kis ország képtelen lett volna önerőből, erős szövetséges nélkül végigjárni a népi demokratikus fejlődés útját, majd lerakni a szocializmus alapjait. Elválaszthatatlan szövetségünktől és együttműködésünktől az is, hogy hazánkban az elmaradottság már a múlté, országunk fejlett iparral és mezőgazdasággal rendelkezik, gazdagon virágzik kulturális élete, a világ haladó erőinek körében elismerést és bizalmat szerzett, s ellenfelei táborában is megfelelő nemzetközi tekintélyt vívott ki magának. Egyszóval a szocia-

(MTI Fotó – Szebellédy)

lizmus építésének és függetlenségünk megvédésének legfontosabb külső feltétele a szoros politikai, gazdasági és katonai szövetség a Szovjetunióval, a többi szocialista országgal, tagságunk a Varsói Szerződés szervezetében és a KGST-ben.

Most sem feledkezünk meg arról, hogy baráti szerződésünk a Szovjetunióval — amely a földkerekség legerősebb fegyveres erejével rendelkezik — alapvető jelentőségű szuverenitásunk, békénk és biztonságunk szempontjából, amikor Európában — és világméretekben is — tágul ugyan a béke horizontja, de ellenségeink még korántsem tették le a fegyvert. Fegyverbarátságunkat ápoljuk, katonai együttműködésünket a nemzetközi helyzetnek megfelelő szinten tartjuk. Szövetségünknek természetesen nemcsak a számunkra előnyös oldalaira építünk, hanem őszintén vállaljuk az abból ránkháruló felelősséget és a közös teherviselést is.

MAGYARORSZÁG ÉS A SZOVJETUNIÓ között az egyenjogúság és a kölcsönös előnyökre épülő példamutató együttműködés alakult ki. Csak a szocializmus körülményei között lehetséges ilyen egyenrangú partneri viszony kis ország és nagyhatalom között. Államközi kapcsolatainkat minden fontos területen szerződéses, illetve egyezményes alapokra helyeztük. Ennek megfelelően kapcsolataink rendezettek és továbbfejlesztésük rendszere megalapozott. Kétoldalú szerződéseink között legfontosabb az a baráti, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés, amelyet 1967 szeptemberében írtunk alá az 1948-as szerződés megújításaként. Ez a szerződés többek között kimondja: „A magas szerződő felek, a szocialista internacionalizmus elveivel összhangban a jövőben is erősítik a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége örök barátságát, fejlesztik a két ország között a mindenirányú együttműködést, és testvéri segítséget nyújtanak egymásnak az állami szuvere-

nitás kölcsönös tiszteletben tartása, az egyenjogúság és az egymás belügyeibe való be nem avatkozás alapján."

Pártunk és kormányunk politikájának mindig alapvető vonása volt és marad a Szovjetunió és kommunista pártja iránti elvi alapokon nyugvó internacionalista szolidaritás. Ez dolgozó népünk és nemzetünk létérdekeiből, a nemzetközi munkásosztály és a szocializmus iránti elkötelezettségünkből fakad. Barátságunk és együttműködésünk az internacionalizmus talaján töretlenül erősödik. Minden olyan kísérlet, amelynek célja, hogy árnyékot vessen erre, eddig is kudarcot vallott, s a jövőben is hiábavalónak fog bizonyulni. Kádár János elvtárs, a szovjet párt- és kormányküldöttség tiszteletére rendezett decemberi csepeli baráti nagygyűlésen mondott beszédében ezzal kapcsolatban a következőket hangsúlyozta: „Pártjaink, országaink, népeink viszonya, együttműködése jó, a szovjet—magyar barátság szilárd, szocialista elveink, érdekeink és céljaink közösségén alapszik, megbonthatatlan és a jövőben még erősebb lesz... Nincs sem belső, sem külső erő, ármány vagy intrika, amely képes lenne pártunkat, országunkat, népünket erről az útról letéríteni."

NEMZETKÖZI VONATKOZÁSBAN is mindig egyértelműen kifejezésre juttattuk azon véleményünket, hogy a Szovjetunióval szembeni barátságtalan vagy ellenséges álláspont összeegyeztethetetlen a szocializmus és a haladás ügyének szolgálatával. A történelmi tapasztalatok azt mutatják, hogy ilyen kísérletek esetén a szocializmus és a haladás közös ügyén esik csorba, s ebből a burzsoázia húz hasznot.

A szocialista Magyarország számára a Szovjetunió sokoldalú segítsége nélkülözhetetlen, az új társadalom építésében szerzett gazdag tapasztalatai kiapadhatatlan forrást jelentenek, s mindez tükröződik kapcsolataink fejlődésében. A magyar—szovjet barátság élő, eleven valóság. A társadalmi élet minden területére kiterjedő együttműködésünk ezekben az években a Magyar Szocialista Munkáspárt X. és a Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV. kongresszusa határozatainak szellemében tovább mélyül.

A Szovjetunió gazdasági és kulturális területen egyaránt hazánk legjelentősebb partnere. Ipari és mezőgazdasági termelésünk hatékony fejlődése nyomán országaink árucsereforgalma dinamikusan bővül. A magyar—szovjet árucsereforgalom az egész magyar külkereskedelmi volumen 35%-át alkotja. A fejlődés gyors ütemét mutatja, hogy az elmúlt ötéves tervidőszakban árucsereforgalmunk évi átlagban 9%-kal bővült, az 1971—1975. évekre szóló hosszú lejáratú egyezmény szerint pedig az előző periódushoz képest mintegy 60%-kal növekszik. Népgazdaságunk stabilitásának és fejlesztésének legfontosabb külső tényezője, hogy a Szovjetunióba irányuló exportunk mintegy 50%-a a különböző áruszállítási kooperációs és szakosítási megállapodásokkal már 10—20 évre előre megalapozott. Meggyőződésünk, hogy jó irányba haladunk, amikor tovább erősítjük népgazdaságaink kölcsönösen előnyös kapcsolatait.

Kulturális és tudományos együttműködésünk is kedvezően alakul. A tudományos eredmények kölcsönös átadása és alkalmazása, egymás kultúrájának széles körű megismertetése, a megyei és az üzemi kontaktusok, valamint a turizmus révén országaink legszélesebb néptömegei kerülnek kapcsolatba egymással, illetve a magyar és a szovjet kultúrával és tudománnyal. Ez az a terület, ahol a magyar és a szovjet emberek barátkozása, személyes ismerkedése leghamarabb közös nyelvre talál. Ezért arra törekszünk, hogy nap mint nap ápoljuk, bővítsük és korszerűsítsük kulturális kapcsolatainkat, azokat még tervszerűbbé és hatékonyabbá tegyük. Kulturális kapcsolataink az elmúlt években megsokszorozódtak. A szocializmus körülményei között lehetővé vált számunkra a 250 milliós Szovjetunió különböző népeit és nemzetiségeit megismertetni a magyar

kulturális élet eredményeivel, művészi alkotásaival és termékeivel, s kimagasló alkotóival.

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT és a Szovjetunió Kommunista pártja közötti kapcsolatok példásak, olyanok, amilyeneknek két marxista—leninista párt együttműködésének lennie kell. Pártjaink egysége és összefogása, közös ideológiánkra, a marxizmus—leninizmus elveire épül, s azok egységes értelmezése és gyakorlata alapján erősödik. Ez a legfontosabb alapja és záloga népeink megbonthatatlan barátságának.

Pártjaink és kormányaink egységes nézeteket vallanak a világhelyzet alakulásáról. Azonos módon ítélik meg a nemzetközi helyzet időszerű problémáit, közöttük az olyan fontos kérdéseket, mint az európai béke és biztonság megteremtésének ügye, az indokínai helyzet rendezése, a közel-keleti konfliktus megoldása stb. A baráti szerződés szellemében nemzetközi tevékenységünket összehangoljuk és a szocialista közösség közös irányvonalában folytatjuk.

Testvérpártjaink teljesen azonos álláspontot és nézetet képviselnek a nemzetközi kommunista mozgalom alapvető kérdéseiben is. Fő feladatnak tartják a kommunista és munkásmozgalom egységének állandó erősítését és határozottan fellépnek a jobb és baloldali elhajlás mindenfajta jelenségével szemben. Egyöntetűen elítéljük a kínai vezetés szakadár tevékenységét, maoista eszmerendszerét, amely napjaink legkárosabb irányvonala a kommunista mozgalomban. Elsőrendű feladatunknak tartjuk az összes antiimperialista és békeszerető erők akcióegységének és összeforrottságának erősítését.

A magyar—szovjet barátság és testvéri együttműködés újabb fontos állomása volt a szovjet párt- és kormányküldöttség múlt évi látogatása hazánkban. A tárgyalások és az egész látogatás lényegét Csepelen mondott beszédében így foglalta össze Leonyid Brezsnyev, a szovjet küldöttség vezetője: „Újabb jelentős lépést tettünk a szovjet—magyar együttműködés fejlesztésére. Tovább erősödött a kapcsolatainkra oly jellemző őszinteség, bizalom és kölcsönös megértés. Jó távlatokat vázoltunk fel együttműködésünk minden fontos területén és kétségtelen, hogy kapcsolataink az elkövetkező években még gyümölcsözőbbek és szorosabbak lesznek."

A magyar—szovjet baráti szerződés negyedszázados évfordulóján megállapíthatjuk, hogy éltünk az általa nyújtott lehetőségekkel, annak szellemében fejlesztjük együttműködésünket. A magyar nép számára megnyugtató érzés, hogy szövetségese és őszinte barátja a világ legerősebb hatalma, a Szovjetunió. A szovjet emberek pedig biztosak lehetnek abban, hogy a magyar nép hűséges szövetséges a szocializmus és a béke igaz ügyéért folytatott harcban.

A NEMZETKÖZI ERŐVISZONYOK és alapvető tényezők kényszerítő hatása alatt terjed a felismerés a tőkésállamokban is, hogy közülük csak azok folytathatnak a realitásoknak megfelelő, korszerű külpolitikát, amelyek a békés egymás mellett élés elve alapján jó viszony megteremtésére törekszenek a Szovjetunióval, a szocialista országokkal. Kénytelenek belátni, hogy a Szovjetunió nélkül — még kevésbé ellenére — egyetlen világpolitikai jelentőségű kérdést sem lehet érdemben elrendezni.

A Magyar Népköztársaság ennek a szocialista nagyhatalomnak, a nemzetközi béke és biztonság, a népek szabadsága és függetlensége fő támaszának szövetségese és barátja. Mindennapos feladatunknak tartjuk a magyar—szovjet barátság, szövetség és együttműködés ápolását, s hogy tisztességgel eleget tegyünk az e tekintetben vállalt kötelezettségeinknek a hétköznapok tetteiben is kapcsolataink minden területén, mert ehhez legalapvetőbb nemzeti és nemzetközi érdekeink fűződnek.

JAKAB SÁNDOR
a KB osztályvezetője:

Gondolatok a nőnap előtt

Pártunk Központi Bizottsága három esztendeje tűzte napirendre társadalmi életünk jelentős kérdését: a nők politikai, gazdasági és szociális helyzetét. Közelítve a történelmi célt, a szocializmus teljes felépítését, a fejlődés e téren is új megoldásokat igényelt. A téma vizsgálatát és a szükséges döntések meghozatalát egyaránt indokolta gazdasági feladataink megoldása, a szocialista demokratizmus fejlesztése, a párt és a tömegek kapcsolatának erősítése.

A Központi Bizottság a nők helyzetét a X. pártkongresszus előtt társadalmi súlyának megfelelő figyelemben részesítette, komplex módon vizsgálta és a tennivalókat határozatba foglalta. A pártszervek és -szervezetek a határozat ismertetését és végrehajtásának megszervezését összekapcsolták a kongresszus általános politikai előkészítésével. A X. pártkongresszus pedig — mint ismeretes —, mindenben megerősítette a KB állásfoglalását, így elmondhatjuk, hogy az kongresszusi határozat rangjára emelkedett. Több mint két év elteltével is tanulságos idéznünk a kongresszus határozatából: „A nők egyenjogúsága hazánkban közjogi és politikai tekintetben biztosítva van. Felszabadulás utáni fejlődésünknek ez egyik nagy vívmánya. E jogok érvényesülését azonban korlátozza, hogy nem minden területen vannak meg az ehhez szükséges szemléletbeli és anyagi feltételek. A nők gazdasági és szociális helyzete — az általános fejlődéssel összhangban — az elmúlt négy évben is tovább javult. De hosszú, szívós munka kell még ahhoz, hogy a női egyenjogúság elve teljes mértékben érvényesüljön mindazokon a területeken, ahol a nők dolgoznak, illetve társadalmi és politikai tevékenységet fejtenek ki. Társadalmi összefogással, a pártszervezetek, a szakszervezetek, az ifjúsági szövetség és más társadalmi szervezetek együttes munkájával, az állami és gazdasági vezetők megfelelő intézkedéseivel kell közelebb jutni ahhoz, hogy mindenütt megszűnjön a nők hátrányos megkülönböztetése."

A nőkről szóló párthatározat és az ennek alapján kidolgozott kormányrendelet végrehajtása e gondolatok jegyében társadalmi üggyé vált. A X. kongresszus utáni politikai akciók során, a szakszervezetek, a KISZ, a szövetkezetek és a Hazafias Népfront kongresszusain, a szocialista brigádvezetők országos tanácskozásán, továbbá a képviselő- és tanácsválasztásokon sikerült a határozatot és a tennivalókat széles körben ismertetnünk. A végrehajtás segítésébe hasznosan kapcsolódott be a központi és a helyi sajtó, a rádió és a televízió. Az így

kialakított kedvező légkörben mindenütt számba vették az eddigi eredményeket és reális intézkedéseket dolgoztak ki a nők helyzetének javítására. Ebben valamennyi érdekelt szerv részt vett.

Az MSZMP Központi Bizottsága 1970. február 18-i határozata „A nők politikai, gazdasági, szociális helyzetéről, a további feladatokról" — olyan munkaokmány, amely mindennapos teendőket tartalmaz. Így is kell kezelni. A kitűzött célok megvalósításában és a megvalósítás folyamatának ellenőrzésében felelős szerephez kell juttatni minden cselekvő társadalmi erőt.

I.

A nőkről szóló határozat végrehajtása tervszerűen folyik. A Központi Bizottság 1972. novemberi ülésén megállapította: „A kongresszus határozatainak megfelelően, nagy erőfeszítések történtek a nők helyzetének könnyítésére. Két év alatt számos központi intézkedés, állami rendelkezés és az üzemek, vállalatok, intézmények helyi akciói vitték előbbre a dolgozó nők helyzetének könnyítését célzó párthatározat végrehajtását." A gazdasági, szociális, egészségügyi és oktatási eredmények igen számottevőek és sokrétűek. Ezért most inkább csak a politikai és szervezeti téren elért eredmények összesítésére vállalkozunk.

Politikai szempontból legfontosabb az a felismerés, hogy társadalmi fejlődésünk szolgálatában a nők politikai, gazdasági, szociális helyzetére növekvő figyelmet kell fordítanunk. Sok párt- és társadalmi szervnél jutottak arra a következtetésre, hogy az eddig tett erőfeszítések nem elégségesek. Példákkal bizonyították — teljes összhangban a X. kongresszus megállapításaival —, hogy noha a nők egyenjogúsága közjogi és politikai értelemben biztosított, érvényesülésüket még korlátozzák szemléletbeli problémák, a gazdasági lehetőségek, s így nem adottak még a feltételek jogaik teljes érvényesüléséhez. Ezért — alapos tanulmányozás után — a pártban erőteljes politikai, szervezeti munka indult meg.

Erősödő megítélés, hogy a nők helyzetének javítása elsősorban politikai és nem gazdasági természetű feladat. Mindenekelőtt az emberek tudatában fellelhető — és sokszor fel sem tűnő — maradiságot kell legyőznünk a haladás érdekében. Most átgondolt és szívós munka bontakozik ki a gondolkodás formálásáért. Ez feltétele annak, hogy folyamatos kedvező változásokat érhessünk el.

A határozat a szocialista módon gondolkodók helyeslésével és támogatásával találkozott, végrehajtása pedig elsősorban a nők körében növeli a párt iránti bizalmat. Ezt mutatja, hogy jelentősen emelkedett a pártba jelentkezett és felvett nők aránya. A X. kongresszus óta felvett párttagok 33,1 százaléka került ki a nők soraiból. Ennek következtében jelenleg a nők alkotják párttagságunk 25,7 százalékát. A felvettek jelentős része fiatal. A Központi Bizottság nőpolitikai határozata tehát jól szolgálja a párt utánpótlását és tagságának kedvező korösszetételét is.

A pártoktatás keretében — a vezetőségek, nőbizottságok szervező munkájának eredményeként — a legutóbbi évadban kétszázharminchatezer nő tanult, több, mint korábban bármikor.

A nők körében a párt befolyásának növekedését tanúsítja tömeges helytállásuk a szocialista építésben. A dolgozók legjobbjait tömörítő szocialista brigádok tagjainak 34 százaléka nő. Munkaszeretetük és szorgalmuk példás. Számuk növekszik az újítók, feltalálók, tervezők és a termelés irányítói között.

A határozat óta jelentős a fejlődés a nők közéleti tevékenységében is. Arányuk a pártvezetőségekben 3,5 százalékkal emelkedett. Hasonlóan kedvező tendencia érvényesült a társadalmi szervek tisztújításai során is: jelenleg a korább-

binál több nő fejt ki tevékenységet a szakszervezetekben, a szövetkezetek, a népfront vezető testületeiben. A pártnak a társadalmi, állami szervekben lelkes, megbecsült nőaktivistái tevékenykednek, akik meggyőződéssel segítik politikánk megvalósítását. Az országgyűlési és tanácsválasztások alkalmával — a helyenként érezhető konzervatív ellenállás és értetlenség ellenére is — több nő került be a parlamentbe és a tanácsokba, mint a megelőző ciklusokban.

Biztató eredmények ezek. Ha a kellő segítést is megadjuk a női tisztségviselőknek megbízatásuk jó ellátásához, akkor a közbizalom újabb százakat, ezreket emel ki.

Meggyőző példák bizonyítják, hogy a főhatósági, gazdasági, közigazgatási egységek és szervek vezetői nagyobb felelősséget éreznek a nők helyzetéért. Figyelemre méltó társadalmi összefogás született például gyermekintézmények létesítésére: sok helyen két esztendő alatt valósították meg az ötéves tervben foglalt ez irányú fejlesztési célokat. Az üzemekben konkrét intézkedéseket tettek az egyenlő munkáért egyenlő bért elvének következetesebb megvalósítására, a nők éjszakai műszakjának jobb dotálására és — a lehetőség szerinti — fokozatos megszüntetésére, az egyedülálló, családfenntartó nők segélyezésére és támogatására, a szociális, egészségügyi, oktatási problémák rendezésére.

A nagyobb politikai aktivitás és közéleti szerepvállalás igazolja a Központi Bizottság döntésének helyességét abban a vonatkozásban is, hogy a nők ott éljenek társadalmi, mozgalmi életet, ahol dolgoznak. Megszüntettük az elkülönült mozgalmi életet. A szervezeti, politikai munka színhelyét áttettük az üzemekbe, szövetkezetekbe, hivatalokba és a lakóterületre. Így nem fordulhat elő, hogy szervezeti izoláció következtében bárki is „kiszoruljon" a társadalmi munkából, a közélet fő áramlataiból. Nem szabad ugyanakkor tagadnunk, hogy vannak sajátos, csak nőket érdeklő feladatok is, de ezek többsége is valamennyi dolgozó problémáival együtt oldható meg.

A nőkről szóló párthatározat megjelenése óta három esztendő telt el. Párt-, állami és társadalmi szerveink tevékenységében mindenütt fellelhető a határozat végrehajtását szolgáló akarat és cselekvés. E munka folyamatos, tervszerű és következetes.

II.

Sokáig azt hittük, hogy miután megoldottuk a nők helyzetének alkotmányos rendezését, a további kedvező változás már általános fejlődésünk természetes velejárója lesz. E feltételezés nem igazolódott a gyakorlatban, s a tudati fejlődést is hátráltatta. Ha elgondolkodunk e korábbi felfogás és magatartás tanulságain, észrevesszük, hogy még ma is sok maradi nézet, szokás akadályozza a helyes szemlélet érvényesülését. Olykor fel sem tűnik helytelen véleményünk, káros gyakorlatunk — annyira belénkrögződött.

Manapság különösen két jellegzetes véleménnyel kell szembeszállnunk. Egyesek azt mondják: „miért kell a nőkről olyan sokat beszélni, miért kell a nők helyzetével annyit foglalkozni?" Mások véleménye szerint: „nem elég gyors a haladás", „megtorpanás van", „lassul a munka", „veszélyben a nőhatározat végrehajtása". A valóság tényei egyik végletet sem támasztják alá.

Az eddigi eredmények is nehézségek, akadályok leküzdésével valósultak meg. Kitartó felvilágosító és szervező munkára, kommunista példamutatásra, fegyelemre volt szükség, hogy az elképzelés, a cél mindinkább valósággá váljon. Ez a továbbiakban sem lesz másként. A végrehajtás eredményességének ezután is elsősorban az a feltétele, hogy a kommunisták és pártonkívüli szövetségeseik

a cél érdekében összefogjanak, s hatékonyan formálják a társadalmi gondolkodást.

A nők helyzetének javítása, a körükben végzett politikai munka rendszerességet, folyamatosságot kíván. Ám azt a permanenciát, azt a „hőfokot" állandósítani, amit az ügy leglelkesebb aktivistái szeretnének — nem lehet. A végrehajtás a nőhatározat esetében is sok aprómunkát igényel. Módszeres erőfeszítésekre, körültekintésre, erőink jó egyeztetésére és összpontosítására van szükség. A nőhatározatban foglalt feladatok megoldásának az a helyes módja, ha összekapcsoljuk a X. kongresszus határozatai és más érvényes párthatározatok végrehajtásával. Erre kell törekedni, ez a siker forrása. (Ezt az elvet kell pl. követni az állami ipar és az építőipar munkásainak és művezetőinek juttatott központi béremelésnél, valamint a helyi éves bérfejlesztésnél is.)

Így kerülhető el az is, hogy a dolgozó nők érdekében végzendő munkát és gondoskodást bárhol is reszortmunkává szűkítsék. Tagadhatatlanul létezik ilyen veszély. Egyes helyeken a végrehajtást a választott testületek mellett működő nőbizottságokra hárítják. A megalakult nőbizottságok — munkabizottságok, s nem irányító testületek. Végeznek vizsgálatokat, szervezik a nők képzését, továbbképzését, a szövetkezetekben ellátják az érdekvédelmi teendőket is, de a választott testületek munkáját nem vehetik át, azokat nem helyettesíthetik. A Központi Bizottság lényeges döntése volt, hogy az irányító testületek tevékenységében szerves részt alkosson a nőpolitikai munka. Ezt mindenütt valósítsuk meg.

III.

A tennivalók nem két-három évre szólnak, hanem hosszabb távra. Így feladataink továbbra is adottak. Vonatkozik ez a nők gondolkodásmódjának formálására, a köztük végzett politikai munkára is.

További erőfeszítéseket igényel a nők gondolkodásmódjának formálásában a kishitűség leküzdése. Ma már mind kevésbé hangzanak el ezt tápláló megjegyzések, egyre ritkábban kapnak hangot olyan vélemények, hogy a nők a munkahelyen és a közéletben kevesebbre képesek, mint a férfiak. Az emberek komolytalannak, elmaradottnak tartják azokat, akik így beszélnek. Mégis, a múltnak a mai fejlődést gátló hatásai miatt, nem egyszer kell meggyőzni, bátorítani, kérni a nőket, hogy éljenek a bizalommal, fogadják el a közéleti megbízatást. Él még körükben az aktív politizálástól való tartózkodás is. Fokoznunk kell tehát erőfeszítéseinket a nők politikai képzésére, közéleti tapasztalataik gyarapítására. A most folyó beszámoló taggyűlések, a sorra kerülő tanácstagi választások jó alkalmat adnak arra, hogy tovább növeljük a nők bevonását a közéletbe.

A valóságos helyzetből kiindulva jobban kell differenciálnunk, több időt áldozva tartalmasabb rétegpolitikai munkát kell kifejtenünk. Így fokozott gondot kell fordítani a falusi nők helyzetére. Évről évre örvendetesen több falvainkban az iskolázott, művelt nő. Kívánatos, hogy körükben is gyorsabban fejlődjék a politikai tudatosság, erősödjék a marxista—leninista világnézet.

A sikeres tudatformálás megköveteli: változtassunk azon a gyakorlaton, hogy nőpolitikánk megvalósításáról lényegében vagy főképpen csak a nőknek beszélünk. A nőhatározat végrehajtása nem „nőkről nőknek" mozgalom, hanem társadalmi közügy. Legalább ennyit tehetnek érte a férfiak — különösen vezető beosztásban — konkrét döntéseikkel és személyes magatartásukkal. A különböző tanfolyamok tematikáiban, a politikai oktatásban, a vezetőképzésben is több figyelmet és időt kell erre fordítani.

Hasznos, nagy eredményeket hoztak a nők közéleti tevékenységében a nemzetköziséget, a szolidaritást kifejező akciók. A hősiesen harcoló vietnami nép javára szervezett gyűjtések, az imperialisták háborús elnyomó lépései ellen tiltakozó megnyilatkozások, a Szovjetunió, a szocializmust építő országok asszonyaival megteremtett testvéri kapcsolatok ragyogó lehetőségeket adnak a nők tudatformálásához, közéleti szerepléséhez. Európa biztonságáért, a munkások nemzetközi összefogásáért a háború ellen, a békéért folytatott harcunk igényli, hogy a jövőben is szervezzünk ilyen akciókat.

IV.

A nőkről szóló 1970. februári központi bizottsági határozat előírta: biztosítani kell annak feltételeit, hogy mind nagyobb számban és mind kvalifikáltabb munkával járuljanak hozzá a szocializmus teljes felépítéséhez. Ugyanakkor gazdasági, szociális intézkedésekkel tervszerűen javítani kell a dolgozó nők helyzetén. E feladatok összefüggnek, kölcsönhatásban vannak egymással.

E tekintetben is nagy eredmények születtek. Társadalmi méretű felismeréssé vált, hogy a nők helyzetével való rendszeres foglalkozás napjaink parancsoló szükségessége, mert a nők szerepe társadalmunkban mind nagyobb jelentőségű. Egyre többen töltenek be kettős hivatást: családanyák és munkavállalók. Hozzájárulásuk a szocialista építéshez társadalmi, népgazdasági fontosságú.

Látnunk kell ugyanakkor, hogy a nőpolitikai határozat megvalósítása nem mindenütt halad egyformán. A mezőgazdaságban például nem olyan eredményes, mint az iparban. De az iparon belül is vannak különbségek iparágak és üzemek között. Mégis azt kell mondanunk: türelmetlenséggel nem oldhatjuk meg gondjainkat. Óvoda, bölcsőde és még sok egyéb kell a dolgozó nők helyzetének gyökeres megjavításához. De idő is kell hozzá: évtizedek adósságait nem lehet azonnal teljesen letörleszteni.

Reális életszemléletre van tehát szükség. A nőkérdés megoldásában is követendő mércének tekintjük a Központi Bizottság 1972. novemberi határozatában foglaltakat. „A kongresszusi határozatok végrehajtása általában megfelelően folyik; nagy eredmények születtek a társadalmi élet minden területén, a Magyar Népköztársaság az elmúlt két esztendőben előrehaladt a szocialista társadalom építésének útján." A KB ugyanakkor azt is megállapította, hogy különböző objektív és szubjektív okok következtében a kongresszusi határozatok végrehajtásában egyes területeken elmaradás van, sőt helyenként a végrehajtás nem a kívánt mértékben és módon történik. E megállapítások a nőkről szóló párthatározat megvalósítására is vonatkoznak.

Időszerű országos és helyi teendőink a Központi Bizottság múlt évi novemberi határozatából adódnak. A kormány ennek alapján intézkedési tervet dolgozott ki, amelyben olyan jelentős kérdésekre tér vissza, mint az egyenlő munkáért egyenlő bért elvének alkalmazása, a nők bevonása a vezetésbe, továbbképzésük stb.

A helyi feladatokat a vállalati intézkedési tervek és a kollektív szerződések ide vonatkozó fejezetei tartalmazzák. Szorgalmazni kell végrehajtásukat, illetve ellenőrizni a vállalások megvalósulását. De ne általában ellenőrizzünk, hanem konkrétan, személyreszólóan, tételesen. Nagyon fontos, hogy a helyi teendők kialakítása a központi döntések szellemében történjék, végrehajtásuk a központi cél megvalósulását eredményezze.

Amikor a nők munkába lépnek, szinte a legfontosabb lépést teszik meg az egyenjogúság, a társadalmi, a közéletben való részvétel felé. Gondolkodásukat,

magatartásukat meghatározó esemény ez. Jelentősége nagyon nagy, de ez csak a további fejlődés alapja. E téren is tovább kell lépni.

Igen fontos ezért a határozat végrehajtása szempontjából a nők szakmai képzése. A nők körében sok a betanított gépmunkás. Jelenleg sem az üzemek, sem a női dolgozók nem törekednek kellő tudatossággal e kedvezőtlen arány megváltoztatására, s érdekeltségük sincs megalapozva. Szakmunkássá, szakemberré válásukat gyermekkori nevelésük sem segíti elő megfelelően. A pályaválasztási tanácsadást is fejleszteni szükséges. Az ipari tanulók szerződtetésénél a lányokat hátrányosan érintő nézeteket, gyakorlatokat szüntessük meg. Kevés a leánykollégium, a leányszállás. Még sok más tényezőről is szólhatnánk, a legfontosabb azonban most a megfelelő személyi és tárgyi feltételek megteremtése, mert a gyorsabb változás eléréséhez ez nélkülözhetetlen.

A nők útját a közéletben nehezítik a háztartás és a gyermeknevelés gondjai. A jól működő szolgáltatások, a praktikus, olcsó háztartási cikkek, a félkész ételek és a készítmények választéka jelentősen megkönnyítheti a dolgozó nő napi munkáját. Ezáltal idő és energia szabadítható fel számára az önműveléshez, a szakmai továbbképzéshez, a közéleti tevékenységhez. Ezért nagy horderejű a Központi Bizottság novemberi határozatának előírása, hogy „az ipari szövetkezetek főleg a lakosság közvetlen szükségleteire termeljenek, a növekvő igényeknek megfelelően szolgáltatásokat végezzenek".

Szerteágazó, nagy figyelmet igénylő munkát kell tehát végezni a nőpolitikai határozat végrehajtásáért. Ez a mozgalmi és a gazdasági szervek összefogott, kollektív munkáját követeli, sikeres megvalósítását pedig a pártszervek színvonalas és hatékony irányító, ellenőrző munkája garantálja. Az eltelt időben jelentős erőfeszítéseket tettek az új szervezeti keretek kialakításáért, s a tevékenység beindításáért. Zökkenőmentes volt az átállás, sőt kedvező változások figyelhetők meg. A továbbiakban jobban szerezzenek érvényt annak az elvnek, hogy a határozat végrehajtása nemcsak a pártapparátus egyik osztályának a feladata, ezért minden osztálynak felelősséget kell éreznie, vállalnia! A kijelölt és munkaterületük jellegének megfelelő teendők elvégzésének szervezése, ösztönzése váljék tevékenységük állandó elemévé. Még ennél is több munkánk van az alapszervezetekben. A határozat végrehajtásához szükséges alapszervezeti feltételek javultak, az erők összefogása, a szemlélet kialakítása azonban itt még nagy erőfeszítéseket követel. Az irányító pártszervek érdemi és konkrét helyszíni segítéssel, képzéssel tehetik eredményesebbé a határozat valóra váltását.

Közeleg március 8-a, a nemzetközi nőnap. E napon a világon megkülönböztetett figyelemmel fordulnak a nők felé. Mindennapi munkánk során mi is megállunk néhány percre, hogy kifejezzük őszinte tiszteletünket, elismerésünket a szocializmus építésén munkálkodó lányoknak és asszonyoknak, a gyermekeik nevelésén fáradozó édesanyáknak. Köszöntjük azokat az ősz hajú, mindig bizakodó lelkes asszonyokat, akik az ellenforradalmi rendszerrel szembeszállva harcoltak a nők, a magyar társadalom felszabadulásáért. Üdvözöljük fáradhatatlan aktivistáinkat, akik a felszabadulás után elindították és szervezték a nők mozgalmát, a közösség ügyét előrevivő hasznos tevékenységét. Kívánjuk, legyenek még sokáig körünkben, kamatoztassák tudásukat, tekintélyüket a nők, a család, a szocialista haza javára.

Az alapszervezeti pártmunka fejlesztése

A Politikai Bizottság 1972. december 20-i ülésén megvitatta és elfogadta *a pártalapszervezeti munka helyzetéről és fejlesztéséről* szóló jelentést.

Megállapította, hogy a pártszervezetek zöme jól dolgozik, helyesen értelmezi a párt politikáját és munkájában igyekszik következetesen érvényesíteni azt. Meghatározó szerepük van abban, hogy a párt népünk elismert vezetője, élvezi a dolgozók bizalmát.

Az utóbbi évek társadalmi fejlődése, a gazdaságirányítás reformja, a társadalmi és állami élet szélesedő demokratizmusa, az új választási és tanácstörvény *növelte az alapszervezeti munkával szemben támasztott követelményeket, fokozta az alapszervezetek öntevékenységét, kezdeményező készségét.* Az irányító pártszervek segítették őket, de maguk az alapszervezetek is keresték az új módszereket, amelyekkel eredményesebben végezhetik munkájukat.

Az alapszervezetek munkájának színvonala

Az alapszervezeti munka színvonalának *általános* fejlődése mellett azonban több tényező lassítja, nehezíti, helyenként akadályozza ezt a tendenciát. Ezek jórészt objektív, de sok esetben szubjektív okokra vezethetők vissza.

A pártszervezetek szervezetileg átfogják a társadalmi élet minden területét. A társadalmi és gazdasági életben elfoglalt helyzetüktől is függ, hogy milyen eredményesen valósítják meg a párt politikáját. Az *önálló döntési jogkörrel rendelkező gazdasági egységben* működő pártszervezetek például közvetlen kapcsolatban vannak a gazdasági vezetéssel, s így közvetlenebbül és hatékonyabban érvényesíthetik a párt politikáját a helyi vállalati, szövetkezeti gazdasági döntésekben. Kevésbé vagy egyáltalán nem tudják ezt így megvalósítani azok az alapszervezetek, amelyek gyáregységben, üzemrészben vagy a vállalat központjától földrajzilag is távoleső telephelyen dolgoznak. Ehhez az objektív helyzethez járulnak még az alapszervezet vezetőségének, tagságának összetételéből, képzettségéből adódó *szubjektív tényezők,* amelyek kedvezően vagy kedvezőt-

lenül befolyásolják a munkát. Ezek — és még több más ok — következtében az alapszervezetek munkájának színvonala igen eltérő. Egyes alapszervezetek az objektív és szubjektív tényezők szerencsés találkozása következtében az átlagosnál magasabb színvonalon dolgoznak, mások viszont állandó nehézségekkel küzdenek.

A munka legjellemzőbb fogyatékossága, hogy még ma is nehezen találják meg *a működési területük sajátosságaiból adódó feladataikat.* Egyrészt nehezen tudják *adaptálni* a központi vagy őket közvetlenül irányító pártszervek határozatait, másrészt nehezen ismerik fel azokat a *sajátos, helyi problémákat,* amelyek politikai természetűek és ezért igénylik a pártszervezet állásfoglalását, konkrét cselekvését. Ez a fogyatékosság tükröződik a *vezetőségi ülések és taggyűlések* napirendjeinek megválogatásában, azoknak vitáiban és a határozatok általános jellegében. Hiányzik az a felismerés, hogy *a politikának alapszervezeti szinten történő megvalósítása alapvetően konkrét, operatív cselekvést jelent, amely ismételten megújuló, személy szerinti pártmegbízatások formájában, azok végrehajtásában és ellenőrzésében ölt testet.*

A párt politikáját párthatározatok, állami, gazdasági rendeletek, jogszabályok, utasítások, tömegszervezeti és -mozgalmi határozatok, állásfoglalások stb. közvetítik a társadalmi és gazdasági egységekhez. A pártszervezet feladata, hogy *a maga területén összefogja, koordinálja ezt a munkát,* gondoskodjon az állami, gazdasági szervek, tömegszervezetek és -mozgalmak *rendeltetésszerű működéséről,* a feladatok megfelelő elosztásáról és azoknak *egy közös cél érdekében* való megvalósításáról. Az alapszervezetek jelentős részénél ez a munka is több-kevesebb kívánnivalót hagy maga után.

Az irányító pártszervek mind több és konkrétabb segítséget nyújtanak az alapszervezeteknek, de ez még nem elegendő. Az utóbbi időben sok üzemi, községi, intézményi pártbizottság, csúcsvezetőség jött létre, és ma már közvetlenül ők irányítják a pártszervezetek 70%-át. Ez szükségszerű folyamat, de az *újonnan létrejött pártszervek jelentős részének még kevés a tapasztalata az alapszervezetek irányításában.* Viszonylag kevés információt adnak az alapszervezeteknek a területüket érintő állami, gazdasági rendelkezésekről, tömegszervezeti és -mozgalmi határozatokról, népgazdasági vagy vállalati szintű gazdasági folyamatokról, és még kevesebbet szólnak az ezekkel kapcsolatos politikai összefüggésekről. Gyakran a vezető pártszervek határozatai is csak nagyvonalakban, „megkopva" jutnak el az alapszervezetekhez és így nehezen ismerik fel konkrét feladataikat azok végrehajtásában.

Információk hiányában bizonytalanok abban, hogy milyen konkrét követelményeket támaszthatnak az állami, gazdasági vezetőkkel szemben, nem ismerik eléggé a döntési indokokat. Előfordul, hogy a gazdasági vezetők sem tájékoztatják a párttagságot a készülő döntésekről, sok helyen nem kérik ki a párttagok, a pártvezetőség véleményét, nem igénylik javaslataikat.

Ilyen és ehhez hasonló problémák azok, amelyek befolyásolják az alapszervezeti munkát, a politika értelmezését, képviseletét, érvényesítését és végrehajtásának ellenőrzését.

A Politikai Bizottság megállapította, hogy az érvényben levő határozatok — mindenekelőtt a szervezeti szabályzat, a kongresszusi határozatok, a KB, a Politikai Bizottság és a KB Titkárság döntései, állásfoglalásai — tartalmazzák

azokat a feladatokat, amelyeknek maradéktalan megvalósítása elsősorban szolgálja az alapszervezeti munka színvonalának emelését. E határozatok mellett egy *ajánlást* fogadott el a Politikai Bizottság, amely néhány fontos feladatra felhívja a figyelmet.

A megyei pártbizottságok teendői

A Politikai Bizottság ajánlása — amelyet az értékeléssel együtt valamennyi pártszervezet szó szerint megkapott a Titkári Tájékoztatóban — taglalja a budapesti és megyei pártbizottságok, az alapszervezeteket közvetlenül irányító pártbizottságok és csúcsvezetőségek, valamint az alapszervezetek feladatait. A tömören fogalmazott feladatok egy részét ezúttal részletesebben is elemezni kívánjuk azzal a reménnyel, hogy azok megértéséhez és megvalósításához szerény segítséget adhatunk. Nem térünk ki a kulturális élet területén működő pártszervezetek munkájára, mert ez egy másik cikk feladata.

A párt vezető szerepének érvényesítése alapszervezeti szinten — jog és feladat is egyben. *A budapesti és megyei pártbizottságok* a maguk hatáskörében a közvetlenül irányító pártszervek tevékenysége révén segítsék és ellenőrizzék, hogy a szervezeti szabályzatban és az érvényben levő határozatokban biztosított jogok megillessék az alapszervezeteket, ezt senki ne sérthesse meg. Meg kell teremteni továbbá a feladatok megoldásához szükséges feltételeket is. Követeljék meg az alapszervezetektől az adott körülmények között végezhető munkát és ezt rendszeresen ellenőrizzék.

Ez természetesen nem jelentheti azt, hogy a budapesti és megyei pártbizottságok a közvetlenül irányító pártszerveket megkerülve irányítsák és ellenőrizzék az alapszervezeti munkát. De mindenképpen erősíteni kell azt a szemléletet, hogy *a párt politikájának érvényesítése minden területen döntően az alapszervezeti munka, a kommunisták személyes tevékenysége útján valósítható meg.* Nagyobb megbecsülésben kell részesíteni a pártszervezetek kollektív és a kommunisták személyes, jól végzett munkáját.

A vezető pártszervek belső testületi munkájukban fokozottabban számoljanak azzal, hogy döntéseik, határozataik zöme az alapszervezetekben kerül megvalósításra. A pártszervezetekkel szemben támasztott követelmények differenciáltan igazodjanak azok objektív helyzetéhez (pl. önálló gazdasági egységben vagy üzemegységben, üzemrészben dolgozó alapszervezetről van-e szó). A határozatok világosan, az alapszervezetben konkrét tevékenységre bontható módon fogalmazzák meg a feladatokat, s a munkájukat érintő határozatok tartósan és írásban álljanak rendelkezésükre. (Pl. megyei tájékoztatókban.) A testületek elé terjesztett anyagoknál gyakrabban kérjük ki a pártszervezetek véleményét. Ajánlatos, hogy a testületek időnként bizonyos témákat egy vagy több alapszervezet munkájának tükrében tárgyaljanak meg.

Az alapszervezeteket közvetlenül irányító pártszerveket tervszerűen és rendszeresen számoltassák be irányító, segítő munkájukról. Tevékenységük minősítésénél *alapvető értékmérő legyen az irányításuk alatt álló alapszervezetek munkájának színvonala.* Különös gonddal szükséges megkövetelni az irányító pártszervektől a segítést, de maguk a megyei pártbizottságok is tűzzék napirendre egy-egy üzem pártszervezetének munkáját.

A segítés egyik leghatékonyabb eszköze *az alapszervezeti vezetők rendszeres képzése és továbbképzése.* A káderképzés különböző formáiba — Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem, pártiskola — az eddigieknél lényegesen magasabb

arányban vonjunk be alapszervezeti párttitkárokat, vezetőségi tagokat és pártcsoportbizalmiakat. A pártiskolai tanfolyamok tematikájában kapjanak nagyobb teret a munkában közvetlenül hasznosítható *vezetési ismeretek*. Ezzel párhuzamosan gondoskodjunk a gazdasági vezetők politikai képzéséről, nagyobb figyelmet fordítva szemléletük, politikai és emberi magatartásuk formálására.

Az állami, a társadalmi szervezetek, a tömegszervezetek és -mozgalmak budapesti és megyei szerveivel szemben határozottabb követelmény minden szinten a munka hatékony koordinálása. Intézkedéseikről a pártszervezeteket rendszeresen informálják.

A közvetlen irányító pártszervek

Az alapszervezetek munkájának továbbfejlesztéséért legtöbbet az őket *közvetlenül irányító pártbizottságok és csúcsvezetőségek* tehetnek.

Mindenekelőtt arra törekedjünk, hogy az alapszervezetekben *élénk politizáló légkör és rendszeres politikai tevékenység* alakuljon ki. Ez mindenekelőtt akkor érhető el, ha a pártszervezetek ismerik és helyesen értelmezik a párt politikáját és annak összefüggéseit. Nem szabad megtűrni a politikának vagy a politika egyes elemeinek önkényes értelmezését, az adott terület szempontjából kedvező elemeknek az egész rovására történő kiragadását. Nagy gondot kell fordítani a határozatok megértetésére, elfogadtatására és egységes cselekvés útján történő végrehajtására.

Az alapszervezetek operatív irányításának legfontosabb eszköze a rendszeres *titkári értekezlet*. Mindenekelőtt itt történik a felsőbb szervek határozatainak részletes és egységes magyarázata és megértetése. Nem szabad sajnálni az időt és fáradságot az esetleges félreértések tisztázására, a megértés ellenőrzésére. Kívánatos, hogy már a titkári értekezleten kirajzolódjon a határozatok végrehajtásának módja. Az irányító pártszervek testületi ülésén célszerű megjelölni az alapszervezetek egyetemes vagy jellegük szerinti legfontosabb feladatait, és a következő titkári értekezleten vagy a helyszíni ellenőrzés során elsősorban ezeket kérjék számon. Fel kell számolni azt a gyakorlatot, hogy „tömegével" soroljuk a teendőket, sokszor nem számolva ezek végrehajtásának reális lehetőségeivel. A titkári értekezletek alkalmas fórumai a jó tapasztalatok általánosításának is. A feladatoktól függően gyakrabban lehet megszervezni az azonos jellegű alapszervezetek titkárainak szűkebb körű, kötetlenebb megbeszéléseit.

Hasznosnak és jónak bizonyult a budapesti kerületi pártbizottságoknak az a gyakorlata, hogy kéthetenként tartanak titkári értekezletet és váltakozva: egyrészt informálják a titkárokat, másrészt beszámoltatják, meghallgatják őket, s lehetőséget adnak a tapasztalatok, vélemények cseréjére.

A téma jellegétől függően hasznos időnként együttes értekezletet tartani az alapszervezeti titkárok és az állami, gazdasági vezetők, illetve párttitkárok és szakszervezeti vezetők, vagy a párttitkárok és KISZ-titkárok stb. számára.

Az alapszervezeti vezetőségek kollektív munkájának fokozása érdekében rendszeresen, de legalább évenként kétszer *az alapszervezeti vezetőségi tagok részére* tartani kell reszortonkénti értekezletet is. A helyszíni segítő és ellenőrző munka során is gyakrabban szükséges a vezetőségi tagok, pártcsoport-bizalmiak beszámoltatása munkájukról.

Az irányító pártszervek döntéseik meghozatalakor mindig számoljanak az alapszervezetek reális teherbíró képességével, bátrabban differenciálják, esetenként fontosság szerint szelektálják a feladatokat. Csökkentsék a kötelezően

előírt napirendeket, tegyék lehetővé és segítsék az alapszervezetek öntevékenységének, kezdeményező készségének kibontakozását.

Az irányító pártszervek tagjai és apparátusának munkatársai gyakrabban látogassák a vezetőségi üléseket, és nyújtsanak konkrét segítséget a legfontosabb feladatok kiválasztásához, azok végrehajtásának megszervezéséhez, a taggyűlések előkészítéséhez. Segítsék az alapszervezeti vezetőségeket az ott folyó munka tekintélyének erősítésében, ösztönözzék a fellépést az alapszervezeti munkát lebecsülő, a pártmegbízatásokat nem teljesítő tagokkal szemben.

Szüntessük meg a pártmunkában helyenként tapasztalható „hivatalnoki stílus"-t és fokozzuk annak *társadalmi, mozgalmi jellegét.* A pártrendezvényeket (taggyűlések, pártcsoport-értekezletek, pártnapok, vezetőségi ülések, munkaértekezletek) lehetőleg munkaidőn kívül tartsák, és lehetőleg ilyenkor kell végezni minden más pártmegbízatást is.

Az irányító pártszervek vizsgálják meg a túl nagy (100 főn felüli) és a túl alacsony (10 főn aluli) pártalapszervezetek munkáját, és — amennyiben ez segít — tegyenek javaslatot a budapesti vagy megyei pártbizottságnak megfelelő szervezeti intézkedésre. Ebből nem szabad kampányt csinálni, csak ott és az esetben van rá szükség, ahol az a munka tartalmának lényeges javulását eredményezi.

Operatív gyakorlati tevékenységet!

A *pártalapszervezetek munkájában* elsősorban a *vezetőségi munka* színvonalát szükséges emelni. Legfontosabb, hogy javuljon a felsőbbszintű párthatározatok alkalmazása a helyi viszonyokra. A párttagok — taggyűlésen, pártcsoport-értekezleten vagy más fórumon — a szükséges részletességgel ismerjék meg a párthatározatokat, állásfoglalásokat, azok elvi-politikai összefüggéseit. A felsőbb pártszervek határozatainak alkalmazása a helyi viszonyokra azt is jelenti, hogy a vezetőség a határozat ismertetésén kívül *konkrét cselekvési programot* terjeszt a taggyűlés elé, amely egyértelmű, személy szerinti feladatokat tartalmaz. E munka mellett gondosan ki kell választani azokat a problémákat, gondokat, amelyek működési területükön politikai jelentőségűek és megoldásuk igényli a párttagság vitáját, állásfoglalását, cselekvését.

Az alapszervezeti munkában erősíteni kell az operativitást. A politika megvalósítása alapszervezeti szinten *konkrét tevékenységek sorozatán* keresztül történik. A párttagok állandó aktivitása csak úgy érhető el, ha folyamatosan új és új feladatokkal bízza meg őket a vezetőség vagy a taggyűlés. A pártszervezetek munkájának zöme a működési területükön jelentkező, hétköznapi, kézzelfogható feladatok megoldására irányul. A fokozott operativitás távolról sem jelent valamiféle visszatérést a régi rossz stílushoz. Nem jelentheti azt, hogy a pártszervezet magára vállalja az állami, gazdasági vezetők vagy a társadalmi és tömegszervezetek munkáját. *Feltétlenül jelenti viszont azt, hogy a pártszervezet megköveteli, segíti és ellenőrzi, hogy a maga területén minden szerv és minden vezető a párt politikájának megfelelően és a lehető legjobban lássa el feladatát.* Ha tehát a pártszervezet hibát észlel a munkaszervezésben, az anyagellátásban, a gépkihasználásban stb., ezek gyors és hathatós kijavítását *állítsa követelményként* a gazdasági vezetés elé, a végrehajtást pedig *ellenőrizze.* A munka operativitását tehát úgy kell fokozni, hogy az *ne sértse* a gazdasági, állami vezetők önállóságát és *ne mentse fel őket* az ezzel járó felelősség alól.

Az önálló döntési jogkörrel rendelkező gazdasági egységekben a pártszervezet feladata, hogy állást foglaljon a termelési, fejlesztési terv kérdéseiben és

rendszeresen ellenőrizze ennek időarányos megvalósítását. Ezért folyamatosan vizsgálja a termeléssel, a gazdaságossággal, a műszaki fejlesztéssel, a beruházással, a munkafegyelemmel, az erkölcsi és anyagi ösztönzéssel összefüggő kérdéseket. Segítse a gazdasági vezetést a feladatok megoldásában. Ha hibákat észlel, azokat azonnal jelezze és követelje meg a kijavításukat.

A gyáregységekben, üzemrészekben, műszakokban dolgozó pártszervezetek alapvető feladata *az adott termelőegységek konkrét termelési tevékenységének segítése.* Az itt dolgozó szervezeteket sem lehet felmenteni az alól a kötelezettség alól, hogy a termeléssel összefüggő észrevételeket, javaslatokat az irányító vagy koordináló pártszervek útján jelezzék a gazdasági vezetésnek és igényeljék azokkal kapcsolatban a választ vagy a szükséges intézkedést. A helyileg megoldható problémákat viszont a pártszervezetek saját hatáskörükben bátran és felelősséggel rendezzék.

A gazdasági vezetés munkájának segítése és fokozott ellenőrzése mellett a pártszervezetek alapvető feladata *a dolgozók mozgósítása, termelési aktivitásának fokozása, munkafegyelmének javítása.* E munkában szorosan együtt dolgoznak a szakszervezetekkel és a KISZ-szel. Ez megköveteli a munkahelyi termelési agitáció fejlesztését, hogy a dolgozók mindig tudják: mit és miért kell tenniük.

Ezzel függ össze a vezetők és a beosztottak közötti jó, emberi, munkatársi viszony, a kedvező munkahelyi légkör kialakítása és erősítése. A pártszervezet követelje meg minden vezetőtől (igazgatótól a csoportvezetőig) az aktív politikai magatartást, a dolgozókkal szembeni tiszteletet, emberséget, de adott esetben nyilvánosan védje meg a gazdasági vezetőket, ha jogtalan vagy demagóg támadás éri őket.

Az alapszervezeti pártéletnek ugyancsak fontos területe a *pártcsoportok* munkája. A vezetőségi ülések után minden esetben célszerű összehívni a pártcsoport-bizalmiakat. Egyrészt tájékoztassuk őket a határozatokról, a feladatokról, a következő taggyűlés témáiról, ők pedig informálják a vezetőséget a párttagok és pártonkívüliek hangulatáról, a gazdasági intézkedések hatásáról, az esetleges problémákról.

A pártcsoportokat az eddigieknél fokozottabban használjuk fel a párttagok magatartásának formálására. A párttag aktivitásának, minősítésének alapvető mércéje: *véleményével, magatartásával, kiállásával, munkájával hogyan képviseli, védelmezi, terjeszti a párt politikáját, mit tesz annak megvalósításáért.* A pártcsoportok rendszeresen értékeljék és minősítsék eszerint a párttagok munkáját. A pártcsoportban a párttag bármikor fejthesse ki véleményét, tehessen javaslatokat, melyeket továbbítani kell a vezetőséghez.

A taggyűlések előkészítésében is fokozni kell a pártcsoportok szerepét. A taggyűlés elé kerülő témáról előzőleg kapjanak a pártcsoportokban tájékoztatást, alakítsák ki azzal kapcsolatos véleményüket. Ez erősítheti a politikai és gazdasági döntések előkészítésének demokratizmusát, fokozza a kommunisták felelősségét, szélesíti a beleszólás lehetőségeit a munkahely dolgaiba, a tágabb értelemben vett közügyekbe.

A Politikai Bizottság értékelése és ajánlása az alapszervezetek munkájáról egyértelműen leszögezi, hogy a társadalom előtt álló feladatok valóraváltásában a pártszervezeteknek és az itt dolgozó kommunisták százezreinek munkája döntő fontosságú. Az alapszervezeti munka színvonalának emelése az irányító pártszervek, az alapszervezetek, a kommunisták mindegyikének közös feladata.

Petroszki István
Tettinger István
a KB munkatársai

Eredmények, gondok, tervek az élelmiszer- és fagazdaságban

Elmúlt évi munkánkat pártunk Központi Bizottsága 1972. november 14—15-i kibővített ülésének állásfoglalása szellemében értékeltük, s ennek alapján határoztuk meg az idei esztendő tennivalóit is.

Az 1972-es esztendőben élelmiszer- és fagazdaságunk fő vonásaiban a népgazdaság általános kedvező irányú fejlődésével megegyezően, a IV. ötéves terv előirányzataival összhangban fejlődött. A nyári csapadékos időjárás és egyéb kedvezőtlen hatások ellenére legfontosabb termelési és gazdaságpolitikai célkitűzéseinket tervszerűen teljesítettük. Számos, korábban is észlelt kedvező tendencia tovább erősödött, s az elmúlt években elmaradt ágazatokban — cukorrépa-, zöldség- és dohánytermesztés — a fejlődés jelei tapasztalhatók. A termelők kedvezően fogadták a szarvasmarha-tenyésztés fejlesztését szolgáló kormányhatározatot, s ez e népgazdaságilag fontos ágazat további fejlődésének egyik záloga. Ezek az eredmények és maga az élet egyértelműen bizonyítják, hogy a párt agrárpolitikája, célkitűzései helyesek.

Dinamikus fejlődés

Részletesebben vizsgálva az 1972-es esztendő eredményeit, tapasztalatait, mindenekelőtt az állapítható meg, hogy a mezőgazdasági termelés színvonala 4,5 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbit, tehát az ágazat dinamikusan fejlődött. Ez a dinamikus fejlődés jó alapot teremtett az élelmiszeripari termelés bővítéséhez, a gazdaságosabb termékösszetétel kialakításához, a népgazdaság általános kedvező fejlődéséhez. Az állattenyésztés viszont csupán egy százalékkal — vagyis mérsékeltebben — fejlődött. A mezőgazdasági termelésben fokozódott a nagyüzemek szerepe, melyek — a háztáji gazdaságok termelésén kívül — tavaly már több mint 61 százalékkal részesedtek az összes termelésből.

Kiemelkedő eredmények születtek a döntő fontosságú növénykultúrák termelésében: a búza 31, a kukorica 40 mázsát termett hektáronként. Jogosan lehetünk büszkék ezekre a termésátlagokra, mert mezőgazdaságunk történetében tavaly takarítottuk be a legkiemelkedőbb búza- és kukoricatermést. Ezért is állapította meg a párt Központi Bizottsága november 14—15-i kibővített ülésén, hogy a mezőgazdaság most már évek óta rendszeresen kielégíti az ország ke-

nyérgabona-szükségletét, s megoldottnak tekinthető a korszerű kukoricatermesztés is.

A sokoldalú intézkedések hatására az elmúlt évben valamelyest növekedett az ún. kézimunka-intenzív növények vetésterülete, s termelési technológiájuk is jelentősen fejlődött.

Az állattenyésztés elmúlt évi eredményeiről szólva mindenekelőtt a sertéstenyésztést kell kiemelni, amelyben már meghaladtuk az 1975-re tervezett színvonalat. Az erőfeszítéseknek s a kormányhatározat kedvező hatásának tulajdonítjuk, hogy a szarvasmarha-állomány az elmúlt évben nem csökkent.

Az élelmiszeripar termelése változatlan áron számítva 5,3%-kal, folyó áron számítva pedig 11,1%-kal volt több az 1971. évinél, s ez a tervezetthez képest kereken 1%-os túlteljesítést jelent. Az állati termékeket feldolgozó iparágak az átlagosnál gyorsabban, a kertészeti termékeket és a kézimunka-intenzív növényeket feldolgozó iparágak az átlagosnál lassúbb ütemben fejlődtek.

Külön elismerést érdemelnek a húsipar dolgozói, akik — a szűkös feldolgozó kapacitás ellenére — a kettős és nyújtott műszakok szervezésével az átlagosat meghaladóan, változatlan áron számítva 6,6%-kal növelték a termelést.

A termelési szerkezet és a beruházások

A termelés szerkezete az elmúlt esztendőben ismét közelebb került a fogyasztók igényeihez. Az élelmiszerek többségéből az ellátás az igényekhez igazodott, kiegyensúlyozott volt. Egészében 4,8%-kal javult a belső élelmiszerellátás. A párt életszínvonal-politikájával összhangban mindinkább korszerűsödik a táplálkozási kultúra, javul a fogyasztás összetétele. Az egy főre jutó húsfogyasztás 2,2 kg-mal, az oly sokat kifogásolt zöldség- és gyümölcsfogyasztás — az időn-

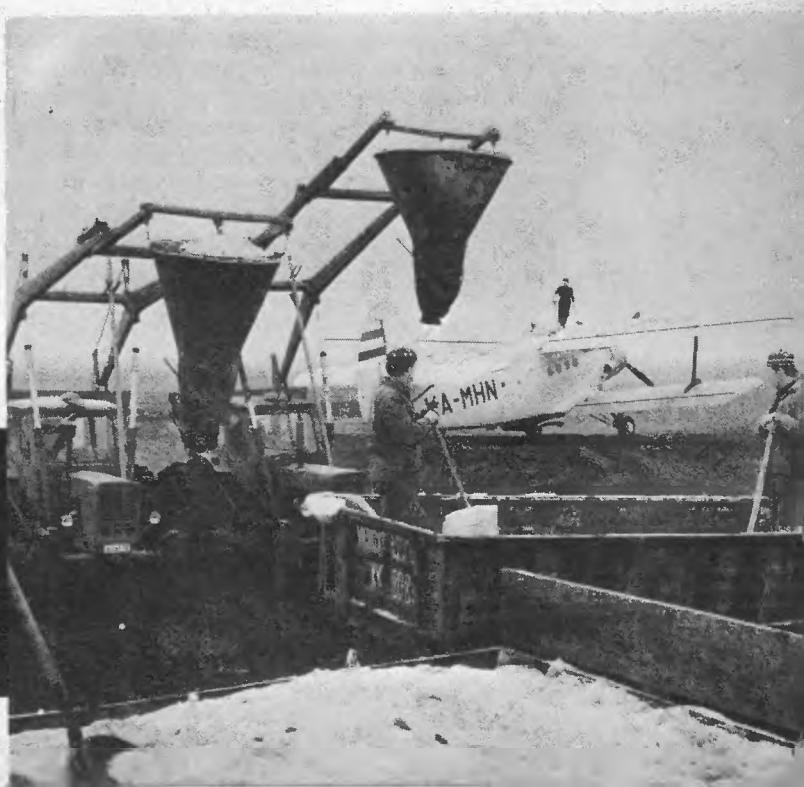

FEJTRÁGYÁZÁS A LEVEGŐBŐL.

Gépek segítségével percek alatt rakják meg műtrágyával az AN–2-es műtrágyaszóró repülőgépet

(MTI Fotó – Hadas)

ként és termékenként mutatkozó ellátási nehézségek ellenére is — 1,1, illetve 1,7 kg-mal haladta meg az 1971. évit. Az árukínálat választéka általában bővül, különösen élvezeti és édesipari cikkekből. Az alapvető élelmiszerek körében az olcsó cikkek aránya a forgalomban a tervezettnek megfelelően alakult. Az eredmények mellett azonban szólni kell arról is, hogy egyes termékekből helyenként és időnként nem volt kielégítő az ellátás.

A népgazdaság fejlődése — különösen a nyersanyagszegénység miatt — elválaszthatatlan a nemzetközi gazdasági tevékenységtől. Éppen ezért jelentős, hogy az élelmiszergazdaság túlteljesítette 1972. évi tervezett külkereskedelmi forgalmát: az export a szocialista országokba 18,7, a tőkésállamokba 27 százalékkal nőtt. Ugyanakkor az ágazat importja nem emelkedett. Az élelmiszergazdaság aktív külkereskedelmi egyenlege — felülmúlva a tervezettet — rubel „viszonylatban" 39, dollár „viszonylatban" pedig 88,4 százalékkal haladta meg az 1971. évit.

Közismert, hogy az országosan túlméretezett beruházások több éven át meghaladták a népgazdaság lehetőségeit, fokozódott szétszórtságuk, növekedett a befejezetlen beruházások száma és aránya. Az élelmiszer-gazdaságban is alapvető feladat volt tavaly, hogy a beruházások tekintetében eredményesen zárjuk az évet. Örvendetes, hogy a tárca területén valamelyest mérséklődött a beruházások megvalósításának átfutási ideje. Az élelmiszeriparban a tavalyi volt az első olyan esztendő, amikor *az üzembe helyezett beruházások értéke mintegy 6 százalékkal nagyobb volt, mint az év folyamán a beruházások finanszírozására fordított összeg.* Az 1971-es év végén 2,7, tavaly pedig valamivel kevesebb: 2,6 milliárd forint volt a befejezetlen beruházások értéke.

Az eredmények mellett azonban újólag felszínre kerültek *a beruházások hiányosságai* is. Előkészítettségük nem elég körültekintő, gyakori a kivitelezés közbeni tervezés, a tervmódosítás. Helyenként pontatlanul tervezik a beruházások költségeit. Igaz ugyan, hogy a kivitelezési költség szükségszerűen növekszik, de az mindenképpen súlyos hiba, hogy a tényleges ráfordítás lényegesen nagyobb, mint amennyivel a beruházások kezdetekor számoltak. Gond az is, hogy az üzemek gyakran a költségesebb, tetszetősebb — de a hatékonyság tekintetében a többletköltséggel nem arányos — megoldási módokat választják. Napjainkban is indokolatlanul hosszú még a beruházások megvalósításának ideje, s a kivitelezők gyakran túllépik a határidőket.

A mezőgazdaság állami szektorában *javult az élőmunka termelékenysége,* az élelmiszeriparban azonban nem kielégítőek az e téren elért eredmények. A termelékenység gyorsabb ütemű fejlődését akadályozza, hogy mind az élelmiszeriparban, mind a mezőgazdaságban romlott az eszközök kihasználtsági foka.

A fagazdaság számára nehézségekkel terhes volt az 1972-es esztendő. Ennek ellenére örömmel állapíthatjuk meg, hogy a fakitermelés színvonala és összetétele a tervezettnek megfelelően alakult. Az erdőgazdaságok eleget tettek az éves terv legfontosabb követelményeinek, megteremtették további fejlődésük alapjait, s ezért többségük elismerést érdemel. Gondot okoz viszont, hogy az erdőfelújítás, a hatékonyság, a kapacitáskihasználás, továbbá — a növekvő kivitel ellenére — az export-szerkezet javulása nem kielégítő.

Reális célok

Az 1972-es esztendő tehát sikeres volt az élelmiszer- és fagazdaságban, de egyben kirajzolódtak a gondok, a belőlük adódó feladatok is, amelyek megoldásán az eddiginél is eredményesebben kell fáradoznunk.

A párt Központi Bizottsága 1972. novemberi kibővített ülésén úgy határozott, hogy 1973-ban a mezőgazdaság bruttó termelését 2%-kal kell növelni. Az e területen dolgozó kommunisták feladatává tette — az eddigi eredmények megőrzése és továbbfejlesztése mellett — *a növénytermesztésben* a cukorrépa-, a dohány- és a zöldségtermesztés fejlesztését, az *állattenyésztésben* pedig a szarvasmarhatenyésztés, közelebbről a tehénállomány növelését, a hús- és tejtermelés erőteljes fejlesztését és gazdaságosabbá tételét.

A terv az erdőgazdaságok termelésében 1%-os, a faipari üzemek termelésében — elsősorban az új szombathelyi és a mohácsi üzemek belépésével — 14%-os növekedést irányoz elő. Hatékony intézkedések történnek a termelés és a hatékonyság gyorsabb ütemű növeléséhez szükséges feltételek megteremtésében.

Ezek a célok szabják meg az élelmiszer- és fagazdasagban dolgozók idei legfontosabb teendőit. Ezek teljesítésével lesz kiegyensúlyozott és nyugodt a lakosság élelmiszerellátása, s teljesülhetnek az export adta lehetőségek. Jelentősek ezek a feladatok, de a tavalyi eredmények kedvező alapot teremtettek a továbblépéshez.

Az 1973-as terv szerint a fejlődés dinamikája, vagyis a mezőgazdaság bruttó termelésének 2%-os növelése szerényebb ugyan az 1972. évinél, de — s ez korántsem hagyható figyelmen kívül — több területen már egészen magas szintű termelést kell továbbfejleszteni. Tehát a feladatok tartalmilag is bonyolultabbak, mint az előző években. Közülük a továbbiakban — természetesen a teljesség igénye nélkül — a legfontosabbakat emelem ki.

Az állattenyésztés

A legtöbb erőt az idén az állattenyésztés fejlesztésére fordítjuk. A feladatok között az első helyen a múlt év közepén meghirdetett és az idén életbe lépett *szarvasmarha-tenyésztési program* következetes megvalósítása áll. A mostani év a jövőt tekintve nagyon fontos, úgy is mondhatjuk, meghatározó esztendő. Most kell lerakni azokat az alapokat, amelyekre építve a következő években az állomány és a termelés gyorsabb ütemben fejleszthető.

A szarvasmarha-tenyésztés fejlesztéséért az üzemek nagyon sokat tehetnek. Elsődleges feladatuk meglevő férőhelyeik feltöltése és azok lehető legjobb kihasználása. További tennivalójuk a tartási, tenyésztési, takarmányozási fegyelem megszilárdítása, a munka hatékonyságának és a dolgozók szakmai műveltségének fokozása. A tsz-gazdaságok vezetőinek az eddiginél is erőteljesebben kell szorgalmazni, segíteni a háztáji tehéntartást.

A kormány szarvasmarha-tenyésztési programja megvalósításának egyik kulcskérdése *az értékesítési biztonság* megteremtése. Ennek érdekében a tej- és húsiparban javítani kell a felvásárlás szervezettségét, gondoskodva a felvásárolt áruk feldolgozásáról, értékesítéséről. A felkínálásra kerülő tejmennyiség várhatóan szükségessé teszi a napjainkban már elavult és szűk tejgyűjtő hálózat és szállítópark fejlesztését. Nagyon lényeges, hogy a háztáji és kisegítő gazdaságokban, sőt a tanyákon termelt tejet is felvásárolják, s az eljusson a fogyasztókhoz. Ez utóbbi gazdaságok értékesítési biztonságát elsősorban az növelné jelentősen, ha a tej felvásárlásába, valamint helyi értékesítésébe a termelőszövetkezeti közös gazdaságok az eddiginél hatékonyabban és szélesebb körben kapcsolódnának be. Ismert, hogy a tej felvásárlása, feldolgozása és értékesítése meglehetősen bonyolult és körülményes. A nehézségek a tej és tejtermékek 1973. évi fogyasztói árainak emelésével feltehetően — legalábbis átmenetileg — növe-

kednek, ugyanis a fogyasztói igények némi csökkenése várható. De nehezíti, bonyolítja az ez irányú munkát az is, hogy a rendelkezésre álló feldolgozó kapacitás nem kielégítő.

Amikor a párt Központi Bizottsága november 14—15-i ülésén úgy fogalmazott, hogy fontos feladat az eddigi eredmények „megőrzése és továbbfejlesztése", akkor mindenekelőtt a már nagy sikereket elért *sertéshústermelésre* gondolt. A sikerek tudatában is hangsúlyozni kell: nem szabad, hogy a szarvasmarhatenyésztés fejlesztésére irányuló munka közepette megfeledkezzünk a sertéstenyésztésről és a hizlalásról. A kettő ugyanis nem gátolhatja egymást. Az idén, de jövőre is az ország sertésállományának mostani szinten tartása a cél, de a munka termelékenységének fejlődésével a sertéstenyésztés kis mértékű növekedésére is számíthatunk. Az 1973-as esztendő a sertéstartásban már mindinkább a minőség fejlesztésének időszaka. A gazdaságoknak arra kell törekedniük, hogy alapvető fordulatot érjenek el a vágósertések minőségében, vagyis a sertések vágott árujában minél több legyen a hús és kevesebb a kis értéket képviselő zsír.

E tervek valóra váltásához elengedhetetlen, hogy minél szélesebb körben elterjedjenek a genetikailag megalapozott, nagy hústermelő képességű fajták és hibridek. Ezek termelőképességének kibontakoztatásához javítani kell a tartási és takarmányozási technológiát.

A vágósertés minőségének javítását szolgáló intézkedések már napvilágot láttak. Ezek érvényesítése mellett a jobb minőségre való törekvéseinkben a döntő fordulat csak akkor következik be, ha az összes felvásárolt sertésre — tehát a kisüzemekből származókra is — kiterjesztik az objektív minősítési rendszert.

A zöldségtermesztés

Az idei tennivalók között ugyancsak kiemelt helyet foglal el a zöldségtermesztés. Az idén a fő cél nem a terület növelése, hanem *a termelés belső szerkezetének az igényekhez való igazítása, a termelés színvonalának további emelése.* E nagyon fontos ágazat fejlesztésével kapcsolatos elképzeléseit a tárca az országgyűlés októberi ülésszakán kifejtette. A termelés színvonalának és az ország anyagi lehetőségeinek arányában a zöldségtermő terület egyharmadán — a hatékonyabb vegyszerek alkalmazása mellett — korszerű technológiákat vezetnek be. Mivel ezek széles körű alkalmazásának lehetőségei a IV. ötéves terv időszakában korlátozottak, nagy gondot kell fordítani a hagyományos termelési módok fejlesztésére is, a különböző átmeneti eljárások és módszerek alkalmazására.

A felvásárlásra kerülő zöldségfélék mennyiségének mintegy 30 százaléka a háztáji és kisegítő gazdaságokból származik, tehát érthető a kormánynak az a szándéka, hogy továbbra is segíti a kisüzemi zöldségtermesztés fejlesztését és eszközellátását. A kormány nyújtotta anyagi ösztönzés egyébként minden szektorban egyaránt növeli a termelési kedvet. Bízunk abban, hogy a határozat eredményes végrehajtásával megszűnik a zöldségtermesztésben mutatkozó hiány, és az ellátás úgy javul, hogy a zöldségárak is elfogadható keretek között maradnak.

A cukorrépa és a dohány termesztésének, feldolgozásának és forgalmazásának növelése érdekében ez évben tovább kell fokozni a termelési kedvet. Cél az, hogy a cukorrépából 12 ezer, dohányból 700 hektárral nagyobb legyen a tavalyi-

nál a vetésterület. A termelés műszaki, technikai fejlesztéséhez szükséges eszközök — a gazdaságok igényeinek megfelelően — időben rendelkezésre állnak. A gépek beszerzéséhez az érdekeltek középlejáratú hitelt kaphatnak.

A hazai ellátás és az export

Pártunk Központi Bizottságának határozata előírja: meg kell teremteni annak feltételeit, hogy *a lakosság áruellátása* — az 1972. évihez hasonlóan — az idén is kiegyensúlyozott legyen. Eszerint mennyiségben, minőségben és választékban egyaránt ki kell elégíteni a lakosság élelmiszerek iránti szükségletét. A népgazdaság terve a lakosság anyagi fogyasztásának — 1972. évi áron — mintegy 4 százalékos emelését írja elő. Mivel az anyagi fogyasztási alap 40—41 százalékát az élelmiszergazdaság adja, az ágazat lakossági fogyasztásra szánt termékkibocsátásának 1973-ban a tervek szerint 5,1 százalékkal kell növekednie.

A szélesebb áruválasztéknak még inkább segítenie kell a korszerű táplálkozást. Ennek érdekében az 1972. évivel közel azonos napi kalóriafogyasztás mellett tovább nő a fehérjék, ezen belül az állati eredetű fehérjék fogyasztása. Az egy főre előirányzott összes húsfogyasztás növekedése 1,9 kg, a tejé 3 liter, a tojásé 1 kg, a zöldségé 4 kg, a gyümölcsé pedig 3,9 kg.

A párt és a kormány alapelve továbbra is az, hogy mindenekelőtt a hazai élelmiszer-szükségleteket kell kielégíteni. Emellett a lényeges tennivalók közé tartozik *az élelmiszergazdaság külkereskedelmi forgalmának dinamikus növelése,* főleg az export fokozása. A terv szerint a rubel „viszonylatú" kivitel 5,9, a dollár „viszonylatú" 2,9 százalékkal növekszik.

Természetesen a külkereskedelmi forgalom alakításának sok tényezője van, melyek felsorolása is nagy terjedelmet igényelne. Helyette inkább az alapelvről néhány szót. A kiviteli és behozatali előirányzatok kialakításában mind a belső, mind a külső tényezők hatása messzemenően elemzésre került. Egyetlen példával megvilágítva: a belső tényezők figyelembevétele közelebbről azt jelenti, hogy a szarvasmarha-tenyésztési program sikere érdekében az állományt „kímélnünk" kell, más szóval a tenyésztési célok miatt a vágómarhaexport némileg csökken. S mit jelent a külső tényezők figyelembevétele? Nyugat-Európában a sertéstermelés fokozódik, tehát értékesítési lehetőségeink előreláthatóan ezeken a piacokon mérséklődnek, ezért a nagyobb értékesítési biztonságot nyújtó piacokra kell fokozott gondot fordítani.

A fő termelőspolitikai tennivalók segítése

Beruházáspolitikánknak 1973-ban két fő célja van: az élelmiszer- és fagazdaság ágazatai is járuljanak hozzá a népgazdasági feszültségek feloldásához, ezzel egyidejűleg pedig csökkenjenek az élelmiszer-gazdaságon belüli — a termelés és feldolgozás közötti — ellentmondások. Ezek megvalósításával az idei esztendő fő termeléspolitikai tennivalóinak megoldását segítjük elő.

Lényeges feladat a folyamatban levő *beruházások* gyors befejezése, ezért ezekre kell összpontosítani az anyagi-műszaki és a pénzügyi eszközöket. Minden erővel arra kell törekedni, hogy az üzemek a befejezett beruházásokat a lehető legjobban kihasználják. Emellett az eddiginél is nagyobb gondot kell fordítani az idén kezdődő beruházások jó előkészítésére.

A termelés és a feldolgozás közötti feszültségek feloldása, a nagy kézimunka-igényű növények termelésének stabilizálása, illetve növelése a beruházások

terén is szükségessé teszi a mezőgazdasági termelő üzemek, valamint a feldolgozó és értékesítő vállalatok fokozott együttműködését.

Alapvető gond például, hogy a feldolgozóipar kapacitása elmaradt a sertéstenyésztés fejlődésétől. Éppen ezért az 1973. évi terv lehetőséget ad az állami húsipar fejlesztésének gyorsítására. Látni kell azonban azt is, hogy a nagyberuházások feldolgozó kapacitására csak a tervidőszak végén, vagy azt követően lehet számítani, s ezért addig is különös gondot kell fordítani a meglevő üzemek korszerűsítésére, kapacitásuk maximális kihasználására.

A szarvasmarhatartással kapcsolatos beruházásoknál elsősorban a meglevő férőhelyek átalakítását, korszerűsítését és technológiai berendezésekkel való felszerelését kell szorgalmazni. Emellett szükség van a szakosított telepek létesítésének körültekintő előkészítésére és építésének megkezdésére is. A beruházásoknál — a lehetőségekhez képest — meg kell teremteni az alapját annak, hogy a felkínált tejet maradéktalanul felvásárolhassák, s ezért jelentősen bővíteni kell a tejgyűjtőhálózatot, a meglevőket pedig korszerűsíteni.

A korszerű tárolóterek építése 1971/72-ben összességében elmaradt a IV. ötéves terv előirányzatától, és ennek káros hatása az elmúlt évi jó termés kapcsán különösen érezhető volt. 1973-ban tehát a mezőgazdasági nagyüzemeknek is nagyobb mértékben kell hozzákezdeniük az igényeknek megfelelő korszerű, illetve ideiglenes tárolók építéséhez.

A zöldségprogram végrehajtása érdekében a gazdaságok fordítsanak megkülönböztetett figyelmet a növény- és szaporítóházak, valamint fóliasátrak létesítésére, a kézimunka-igényes ipari növények termelésének gépesítésére, a korszerű termelési rendszerek kiterjesztésére.

Az elmondottakat összegezve: az élelmiszer-gazdaság reálisan feszített, de megalapozott tervvel kezdi az 1973-as esztendőt. Ez azt jelenti, hogy az előirányzott gazdaság- és termeléspolitikai feladatok hozzáértő, szorgalmas munkával teljesíthetők, illetve túlteljesíthetők. A tervek valóra váltásához messzemenően szükség van az élelmiszer- és fagazdaság területein dolgozók jó munkájára, becsületes helytállására. Nemegyszer bizonyították már, hogy az érthetően megfogalmazott célokért tudnak és akarnak dolgozni. Éppen ezért nagyon lényeges hogy ezek időben és megfelelő formában, közérthetően jussanak el hozzájuk. Ebben a pártszervezetekre, a pártmunkásokra nagy feladatok hárulnak.

Az élelmiszer- és fagazdaság területein dolgozó pártszervek és -szervezetek döntő többsége kezdeményező szerepet vállal a párt agrár- és termeléspolitikai céljainak valóra váltásában. A pártszervek és -szervezetek öntevékenysége, kezdeményező készsége napjainkban is döntő jelentőségű, mert a tennivalók nagy része olyan, hogy megvalósításához nem „felülről jövő", központi intézkedésekre van szükség, hanem helyi cselekvésre. A belső tartalékok feltárása és értékesítése, az üzem- és munkaszervezésben rejlő tartalékok hasznosítása, a szocialista munkaverseny nagy lehetőségeinek gyümölcsöztetése mind-mind helyi sajátosságokból fakadó tennivaló, amelyek valóra váltásához az idei esztendőben is kérjük és várjuk a kommunisták segítségét.

Dr. Dimény Imre
mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter

Tapasztalatok a járási pártbizottságok munkájáról

A Központi Bizottság Párt- és Tömegszervezetek Osztálya megvizsgálta a Politikai Bizottság 1972. március 21-i, a járási pártbizottságok munkájának fejlesztésére hozott határozatának végrehajtását. Az ellenőrzés célja az volt, hogy áttekintve a végrehajtás kibontakozásának időszakát, a főbb tapasztalatok közreadásával nyújtson segítséget és adjon újabb ösztönzést a határozatok valóra váltásához.

Közel egy év elmúltával megállapítható, hogy a végrehajtás első szakasza lezárult. A járási pártbizottságok, a végrehajtó bizottságok és az apparátus dolgozói e határozatot megismerték, kidolgozták a végrehajtás helyi feladatait, a testületek intézkedési terveket fogadtak el. A határozat értelmezése körüli korábbi vitás kérdések tisztázódtak, s mind egységesebb az az álláspont, hogy az a járási pártbizottságok munkájának sokoldalú fejlesztését, a párt politikájának megvalósítását és az alapszervezeti pártmunka fejlesztését szolgálja.

A testületek meghozták döntéseiket a járási pártbizottságok *munkastílusának, munkamódszerének fejlesztéséről,* ezek szervezeti kérdéseiről. A járási pártbizottságok apparátusai egyik legfontosabb feladatuknak a határozat végrehajtását tekintik, s ehhez a megyei pártbizottságoktól hatékony támogatást kapnak.

A járási pártbizottságok az utóbbi egy-két évben — de különösen a Politikai Bizottság március 21-i határozata óta — mind nagyobb figyelmet szentelnek a havi *titkári értekezletek* rendszeres megtartásának. Ezek a feladatmeghatározás és a tájékoztatás mellett egyre inkább betöltik a tapasztalatcsere és a beszámoltatás szerepét is. Indokolt esetekben összevont titkári értekezleteket tartanak, de mind gyakoribbak a pártszervezetek jellege szerinti úgynevezett speciális titkári értekezletek. Számos járási pártszerv azonban a titkári értekezleteken megelégszik a feladatok egyszerű közlésével, és nem törekszik az összefüggések megértetésére, a titkárok tényekkel és érvekkel való felvértezésére. Nagyobb figyelmet kellene fordítani a határozatok egységes értelmezésére és a végrehajtás módszereire is.

A járási pártbizottságok a titkári értekezletek mellett a *helyszínen* is hatékony segítséget nyújtanak a községi pártszerveknek és az alapszervezeteknek: mind általánosabb az a vélemény, hogy a községi pártszervek és pártszervezetek segítésének leghatékonyabb módszere *a reszortfeladatkörök összekapcsolása a területfelelősi munkával.* Ennek rendszere, szervezeti keretei lényegében kialakultak. Legfőbb jellemzője az apparátus új szervezeti felépítésének, hogy az egyes reszortfeladatok fenntartása mellett valamennyi politikai munkatárs — az első titkár kivételével — egyben területfelelős is. A politikai munkatársak munkaidejük nagyobb részét a pártszervezeteknél töltik, és sokoldalúan segítik és ellenőrzik — reszortjuktól függetlenül — a határozatok végrehajtását.

Területfelelősi teendők és reszortfeladatok

A területfelelősi rendszer kialakításával a járási pártbizottságok a helyszínen rendszeresen ellenőrzik és segítik a területükön működő és általuk közvetlenül irányított valamennyi pártszerv és pártszervezet munkáját, akkor is, ha annak függetlenített titkára van. Tevékenységüket azonban nem terjesztik ki

azokra az alapszervezetekre, amelyeket községi vagy üzemi pártszerv közvetlenül irányít. A politikai munkatársakhoz általában három-hat pártszerv, illetve pártalapszervezet tartozik területi felosztás szerint, s itt általában három napot töltenek hetenként.

Az egyes reszortcsoportok vezetői és munkatársai *területfelelősi teendőik mellett a járás egész területére kiterjedő hatáskörrel reszortjukat is ellátják.* Amennyiben egy-egy reszortfeladat megoldása valamennyi pártszervezetre vagy azok nagy részére kiterjed, úgy végrehajtásához a járási pártbizottság valamennyi politikai munkatársa helyszíni segítséget nyújt, vagyis mint területfelelősök segítik a reszortfeladatok megoldását. Ha például a járási pártbizottság indokoltnak tartja, úgy területén valamennyi politikai munkatárs ellenőrzi az oktatási munkát és tapasztalatairól tájékoztatja a járási pártbizottságot, illetve az oktatásért felelős munkatársat. Hasonlóképpen a járási pártbizottság valamennyi vezetője és politikai munkatársa rendszeresen részt vesz a testületi ülések és a taggyűlések helyszíni segítésében is.

Nem egyik vagy másik reszortfeladat előtérbe állításáról, illetve más munkaterületek háttérbe szorításáról van tehát szó, hanem a pártmunka egészének minden oldalú fejlesztéséről, az egyes reszortfeladatok színvonalasabb ellátásáról, a munkastílusnak az élet által igényelt továbbfejlesztéséről, módosításáról.

A szervezeti keretek megteremtése azonban — bármilyen fontos tényezője is a munkának — önmagában nem oldja meg a feladatokat. Ehhez szükség van a helyes, céltudatos működés feltételeinek megteremtésére is. Ezek közül talán az egyik legfontosabb *a járási pártbizottságok apparátusának irányítási, beszámoltatási rendszere.* Tapasztalataink szerint a közelmúltban ezzel szinte minden érintett pártbizottság foglalkozott. Megvizsgálták gyakorlati munkájukat, és szükség szerint módosítottak rajta, s többségük helyesen ismerte fel, hogy az új helyzetnek jobban megfelelő, egységesebb, közvetlenebb, minden felesleges „áttételt" megszüntető apparátusi értekezletekre van szükség. Békés megyében például a járási pártbizottságok hetenként vagy kéthetenként összapparátusi értekezletet tartanak az első titkár vezetésével. Itt megbeszélik az adott időszak főbb feladatait és megoldásuk módját. Állandóan napirenden tartják a területfelelősi és reszortmunka problémáit is. A területfelelősként szerzett tapasztalatok, problémák így közvetlenül eljutnak az illetékes reszortosokhoz és a vezetéshez, ugyanakkor az egyes reszortok feladataival, azok összefüggéseivel valamennyi területfelelős közvetlenül is megismerkedik. Ezzel a módszerrel a járási pártapparátus gazdagítja ismereteit és segítséget kap területfelelősi munkájának elvégzéséhez is.

Számos járási pártbizottság azonban még nem gondolta következetesen végig: milyen munkastílust igényel és milyen követelményeket támaszt a határozat az apparátus irányításával szemben. Továbbra is alkalmazzák a *többlépcsős* irányítást (vezetői megbeszélések, osztály-, illetve csoportértekezletek rendszere). Nem ismerték még fel, hogy ez szükségszerűen a területi munka háttérbe szorításához vezet, és az olyan kis apparátusoknál, mint amilyenek a járási pártbizottságok is, felesleges áttételek közbeiktatását jelenti, ami jelentős idő- és hatásfok-veszteséget okoz.

A leírtakon kívül még számos munkamódszerrel találkozhatunk, és általában mindenki a magáéra „esküszik". Az apparátusok munkájában nem is az a legdöntőbb, hogy milyen módszerrel dolgoznak, hanem az, *milyen eredménnyel.* Éppen ezért az irányítási módszerek mércéje elsősorban az, hogy *mennyire segítik a határozatban foglaltak végrehajtását,* jól szolgálják-e az egységes feladatmeghatározást, a rendszeres beszámoltatást, tájékoztatást és a vélemények egyeztetését, hatékonyan segítik-e a területfelelősi és reszortfeladatok megoldását, *a pártmunka színvonalának emelését.*

A pártbizottságok egy része helyesen ismerte fel, hogy az *apparátust alkalmasabbá kell tenni, fel kell készíteni az eredményes területfelelősi munkára.* A korábban a pártmunka egy-egy reszortproblémájával foglalkozó munkatárs területfelelősként szükségszerűen a pártmunka egyéb kérdéseivel is találkozik. Ezek helyes megválaszolása, értelmezése feltételezi a pártmunka többi területére vonatkozó legfontosabb határozatok, rendeletek, főbb összefüggések ismeretét. Ezt a megyei pártbizottságok nagy része szervezetten igyekszik biztosítani. *Baranya megyében* például a megyei oktatási igazgatóságon összevontan, heti egy napi továbbképzésben (7×1 nap) készítik fel a járási pártbizottságok politikai munkatársait a területfelelősi munka eredményesebb végzésére. Másutt, például *Zala megyében,* 2—3 napos tanfolyamokat szerveznek ezzel a céllal, vagy a járási pártbizottságok maguk oldják meg ezt a feladatot. A hangsúly itt sem a formán, hanem a probléma felismerésén és célszerű megoldásán van. Ez viszont valamennyi járási pártbizottság számára sürgető feladat.

A községi, üzemi pártalapszervezetek helyszíni segítésének egyik bevált eszköze: *társadalmi aktivisták bevonása* a politikai munkába. Minden olyan járási pártbizottságon és községi pártszervnél, ahol a közvetlenül irányított pártszervek, illetve pártszervezetek száma ezt indokolttá teszi, általában alkalmazzák ezt a módszert. Az aktivisták személyét a végrehajtó bizottságok hagyják jóvá, és a három-öt főnyi aktíva-csoportokat közvetlenül a területfelelősök irányítják. Tájékoztatják őket mindarról, ami munkájuk eredményes végzéséhez szükséges, vagy amiről a párttitkárok tájékoztatást kapnak.

Az egyes pártszervek azonban csak az általuk közvetlenül irányított pártszervezetek rendszeres helyszíni segítésébe vonjanak be aktivistákat, mert ellenkező esetben előfordulhat — erre is akad példa —, hogy ugyanazon alapszervezethez a községi, a járási és a megyei pártszerv is jelöl ki aktivistát. Ebben az esetben vagy az alapszervezet nem tud dolgozni az aktivistáktól, vagy a „sok bába között elvész a gyerek".

A testületi munka fejlesztése

A Politikai Bizottság határozata nagy figyelmet fordít *a párttestületek munkájának fejlesztésére,* a járási pártbizottságok politikai irányító szerepének, társadalmi, politikai súlyának növelésére. A határozat kimondja: a járási pártbizottságok alapvető feladata, hogy területükön biztosítsák a párt politikájának, a felsőbb pártszervek határozatainak végrehajtását.

E feladatok végrehajtása a járási pártbizottságok részéről az eddiginél jobb, céltudatosabb munkát igényel. A többi között a testületi munka tartalmának és módszereinek átfogó elemzését, szükség szerinti módosítását, a hosszabb távra szóló feladatok kijelölését és végrehajtásuk megszervezését.

Tapasztalataink szerint e téren nem megfelelő az előrehaladás. A járási pártbizottságok nagy része még át sem gondolta ezeket a kérdéseket. Figyelmüket az indokoltnál jobban lekötik a szervezeti kérdések, és nem foglalkoznak megfelelően a párttestületi munka tartalmának fejlesztésével, a hatékonyabb irányító és ellenőrző tevékenységgel. Nemcsak az ő mulasztásuk ez: a legtöbb irányító pártszerv is elhanyagolja. Eddig inkább csak a feladatok jelentőségének hangsúlyozásáig jutottak el. Ez pedig kevés. A Politikai Bizottság határozata a járási pártbizottságok, a testületek és az apparátus munkájának egyöntetű fejlesztését szorgalmazza.

A legtöbb járási pb munkája ma még *jelentés-centrikus.* A viszonylag kis létszámú járási apparátus munkaidejének nagyobb részét a testületi ülések előkészítése, a jelentések, beszámolók készítése, a határozatok megfogalmazása

köti le. Ami idő ezen kívül marad, még a napi 9—10 órás munkaidő mellett is kevés a helyszíni munkára. Ha itt nem történik lényeges változás, nem érhető el, hogy a politikai munkatársak munkaidejük nagyobb részét a pártszervezetek helyszíni segítésére és ellenőrzésére fordítsák.

A testületi ülések előkészítése és a velejáró írásos munka jelentős része továbbra is az apparátus feladata, de mennyiségét csökkenteni lehet. Ehhez az szükséges, hogy a munkaterveket gondos mérlegelés, a járásban ténylegesen jelentkező politikai igények alapján állítsák össze; egy-egy testületi ülésen egyetlen fő napirendnél többet lehetőleg ne tárgyaljanak; jobban éljenek a szóbeli tájékoztatás lehetőségével, az irányításuk alá tartozó pártszervek és pártszervezetek, tömegszervezetek és -mozgalmak beszámoltatásának rendszerével, a határozatok végrehajtása testületi ellenőrzésének módszereivel. Cél, hogy minél kevesebb papírmunkával, adminisztrációval oldják meg fő feladatukat, a párt politikájának megvalósítását, a felsőbb pártszervek és saját határozataik végrehajtását. Ezért célszerű megvizsgálni és fejleszteni a párt-végrehajtóbizottságok szerepét a pártapparátusok politikai irányításában és a titkári értekezletek napirendjeinek meghatározásában is.

A PB határozata foglalkozott *a járási szintű állami, tanácsi, gazdasági, társadalmi szervek pártirányításával is.* E feladatok eredményes megoldása érdekében a pártbizottságok többsége — például *Pest, Békés, Tolna* megyékben és másutt is — megfelelő intézkedéseket dolgozott ki. Ezek lényege a különböző szervek közötti feladatok elhatárolása, a munkamegosztás fejlesztése, az éves munkaprogramok és féléves munkatervek összehangolása. Nagyobb gondot fordítanak a munka folyamatos koordinálására, a rendszeres — általában kéthetenkénti, havonkénti, illetve szükség szerinti — vezetői megbeszélésekre, azok tartalmi, érdemi munkájára.

Olyan törekvések is tapasztalhatók — ha nem is minden területen —, hogy az e szervekben dolgozó kommunista vezetőket és beosztottakat gyakrabban összehívják tájékoztatásra. Ezeket a megbeszéléseket általában negyedévenként, félévenként tervezik, egyrészt azzal a céllal, hogy megismertessék a munkaterületükre vonatkozó párthatározatokat, fontosabb állásfoglalásokat és elősegítsék egységes értelmezésüket, másrészt, hogy értékeljék az adott terület kommunistáinak helytállását, a párthatározatok végrehajtása érdekében kifejtett tevékenységét.

A beszámoltatás rendszerének kialakítása

A Politikai Bizottság határozatának útmutatásait és az általános fejlődés követelményeit figyelembe véve indokolt megvizsgálni és hatékonyabbá tenni a járási szintű állami, tanácsi, gazdasági, társadalmi szervek vezetőinek beszámoltatását. Igényelni kell a beszámoltatás rendszerességét és konkrétságát. Az általános, a sok kérdéssel foglalkozó beszámolók helyett *egy-egy határozat végrehajtását, az egyes feladatok gyakorlati megoldását* célszerű számonkérni, annyira konkrét jelleggel, hogy ennek nyomán — indokolt esetben — megfelelő intézkedéseket is lehessen tenni. A beszámoló, a vita és az ismeretek alapján munkájukat kommunista igényességgel és őszinteséggel minősítsék, s ha indokolt, tegyenek megfelelő intézkedéseket a munka javítására, a problémák megoldására. E követelmények hiányában a beszámoltatások kevés eredménnyel járnak és formálissá válhatnak.

A járási pb-k testületi munkájában is indokolt nagyobb szerepet biztosítani az általuk irányított pártszervek beszámoltatásának. Az ellenőrzés érdekében emellett egyéb eszközöket és formákat is célszerű igénybe venni. Egyes járási

pártbizottságok titkárai is beszámoltatják a különböző területen dolgozó vezetőket egy-egy határozat vagy konkrét feladat végrehajtásáról. Békés megyében például 1973 első negyedévében ezzel a módszerrel tekintik át a járási és városi pártbizottságok első titkárai az üzem- és munkaszervezésre és a munkaverseny fellendítésére hozott párthatározatok végrehajtását. Tapasztalataikról első titkári értekezleten számolnak be a megyei párt-végrehajtóbizottságnak, amely értékeli a munkát és szükség esetén intézkedik, illetve felhasználja a jelzéseket a megyei pártbizottsági ülés előkészítése során.

A Politikai Bizottság határozata a járási pártbizottságok társadalompolitikai szerepének növelését, a járási igények jobb kielégítését segíti elő azzal, hogy kimondja: *a járási pártbizottságok vegyenek részt a megyei politika kialakításában*, az éves, a középtávú és a távlati fejlesztési tervek kidolgozásában. Természetesen ez a megyei szervekkel való újszerű kapcsolatok kialakítását és e feladatok végrehajtása mechanizmusának átgondolását, formálását igényli.

A megyei pártbizottságok többsége helyesen ismerte ezt fel, és intézkedési tervében utal is a feladat megoldásának szükségességére. Ennek konkrétsága, mélysége azonban megyénként nagyon különböző. A Baranya megyei párt-végrehajtóbizottság például az egyes osztályok számára — működési területük szerint — konkrét feladatokat jelölt meg a megyei szintű állami, tanácsi és társadalmi szervek, valamint a járási pártbizottságok kapcsolatainak vizsgálata és fejlesztése céljából. A kapcsolattartás módját illetően pedig úgy intézkedett, hogy az alapvetően a megyei pártbizottság illetékes osztályain keresztül, azok segítségével és közreműködésével történjen. Mindenütt ilyen és hasonló konkrétsággal célszerű e kérdéssel foglalkozni.

A Politikai Bizottság határozata még számos vonatkozásban szab feladatokat a megyei pártbizottságok számára. Többi között kimondja: emeljék a járási pártszerveket irányító, segítő, ellenőrző munkájuk színvonalát. Arra is szükség van, hogy a megyei pártbizottság osztályai vegyék figyelembe a járási pártbizottságok és apparátusaik alakuló, formálódó munkamódszerét, s ennek alapján alakítsák ki velük kapcsolataikat, az irányukban végzett munkát. Segítsék célirányossá, hatékonyabbá tenni a járási pb-k munkáját.

A megyei pártbizottságok számos intézkedést tettek ennek érdekében. Többek között *fejlesztették a járási-városi első titkári értekezletek rendszerét; javították a járási pb-k és a megyei szintű állami, tanácsi és társadalmi szervek kapcsolatát, együttműködését; csökkentették a járási pártbizottságok írásos anyagokkal, jelentésekkel való terhelését.* A megyei párt-végrehajtóbizottságok többsége tervet dolgoztatott ki a megyei oktatási igazgatósággal és a megyei pártbizottság osztályaival a járási pártapparátus és a községi titkárok rendszeres *továbbképzésére.* E képzés már több megyénél meg is indult. Sokat segítettek — főleg a megyei pártbizottságok párt- és tömegszervezeti osztályai — a járási pártbizottságok feladatainak kimunkálásában, a határozat egységes értelmezésének kialakításában is.

A Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozata az élet által felvetett problémák megoldásához ad segítséget, s jól szolgálja a párt vezető szerepének erősítését. A végrehajtás megkezdődött és különösen az utóbbi hónapokban nagy lendületet vett. Az elkövetkező hónapokban célszerű nagy figyelmet fordítani a kialakított szervezeti és irányítási rendszer helyes működtetésére, a tapasztalatok rendszeres értékelésére és hasznosítására, valamint a járási pártbizottságok testületi munkájának elemzésére és a határozat szellemében történő fejlesztésére.

Pethes András – Kis Lajos
a KB munkatársai

A tanácsválasztások politikai előkészítése

Jelentős, a korábbi gyakorlattól eltérő momentuma lesz a mostani tanácstagi választásnak, hogy nem az államhatalom központi szerveinek újjáválasztásával együtt kerül lebonyolításra, hanem önállóan, s ez, az ide vonatkozó törvényeknek megfelelően a jövőben is így lesz.

Az előkészítő, szervező és tömegpolitikai munka szempontjából ez a körülmény igen fontos, a munka sajátosságait, szervezeti formáit és tartalmát lényegesen befolyásoló tényező. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a helyi politika elemzésének és értékelésének nem lesznek egységes elvi koncepcióra építhető alapjai. Ezt az alapot a Központi Bizottság 1972. november 14—15-i ülésének állásfoglalása a X. kongresszus határozatainak végrehajtásáról és a további tennivalókról, valamint az országgyűlés 1972. novemberi ülésszakának döntései megteremtették.

A tömegpolitikai munka tartalmának általános elvi alapjai tehát adottak, de csak az általános elvi alapjai és nem annak konkrét mondanivalója.

Szeretnék szólni azokról a tervekről és elképzelésekről, amelyek pártbizottságunkon kialakultak a tanácsok újjáválasztásával kapcsolatos tömegpolitikai munkáról.

A választások jellegéből adódik, hogy annak középpontjában a helyi társadalmi-politikai, gazdasági és kulturális kérdések állnak. Ebből a szempontból viszonylag kedvező helyzetben vagyunk, mert 1972 őszén átfogóan értékeltük a X. kongresszus, a megyei és városi pártértekezletek határozatainak végrehajtását, s így rendelkezésünkre állnak azok az általános jellegű elemzések, amelyekre a konkrét tömegpolitikai munkát építeni lehet. Más oldalról viszont nehéz helyzetben vagyunk, mert különböző — részben helyi, részben városon kívüli okok miatt — a több mint két évvel ezelőtt kitűzött városfejlesztési célokat módosítanunk kellett. Amit terveztünk, s a választási és általában a tömegpolitikai munka során széles körben propagáltunk, nem tudjuk maradéktalanul megvalósítani.

Nehezíti helyzetünket, hogy e dinamikusan fejlődő városnak néhány igen feszítő, a lakosságot közvetlenül érintő és foglalkoztató problémája van, amit még az eredeti elképzeléseknél gyorsabb fejlesztési ütemmel is csak hosszabb távon tudnánk megvalósítani. Ilyenek pl. a lakáshelyzet, a város út- és közlekedési helyzete, a szociális és kulturális objektumok hiánya stb. A fentiek miatt a tömegpolitikai munka egyik központi feladata a kialakult helyzet megértetése a város lakóival, választópolgáraival. E kérdésekről — a módosított tervek alapján — őszintén és nyíltan kívánunk szólni, megőrizve azt az optimista és alkotó társadalmi-politikai légkört, ami egyébként városunkat alapvetően jellemzi.

Minden okunk megvan arra, hogy e tekintetben optimisták legyünk. Egyrészt, mert jó munkával lehetséges a módosított terv túlteljesítése, másrészt, mert városunk lakosságának lokálpatriotizmusa — amelyet a választási tömegpolitikai munka során tovább kívánunk erősíteni — egészségesen fejlődik. Mindez egyben záloga is annak, hogy terveinket túlteljesítsük, néhány, a lakosságot is közvetlenül érintő területen.

A közhangulat szempontjából kedvező számunkra a Központi Bizottság 1972. november 14—15-i ülésének állásfoglalása. Városunk tipikus munkásváros, amelynek politikai, erkölcsi arculatát, két — összesen mintegy harmincezer dolgozót foglalkoztató — nagyüzemünk dolgozóinak erkölcsi-politikai arculata határozza meg.

Az állami nagyüzemek fizikai dolgozóinak és művezetőinek jelentős fizetésemelése városunkat kedvezően érinti e két nagyüzemen kívül is. Ha ezzel a tömegpolitikai munkában helyesen élünk, a jó politikai légkör kialakításának, illetve erősítésének egyik fontos eszköze lehet.

Mindazt, amit a helyi politikáról mondani kívánunk, részletesen kimunkáljuk, s azt mindazoknak rendelkezésére bocsátjuk, akik kisebb-nagyobb választói, munkahelyi, illetve lakóközösségekkel találkoznak a választás előkészítésének időszakában.

A politikai vitakörökön fórumot kívánunk teremteni mindazon aktuális kérdéseknek, amelyek a választási tömegpolitikai munka során várhatóan felvetődnek.

A jelölőgyűléseket a választási tömegpolitikai munka, a szocialista demokrácia érvényesülésének fő fórumaivá kívánjuk tenni. A központi és a helyi államhatalmi szervek újjáválasztásának elkülönítésével most először teremtődik olyan helyzet, hogy a választópolgárok figyelmüket teljesen a helyi szervek újjáválasztásával kapcsolatos kérdésekre összpontosíthatják. Ennek megfelelően várható, hogy a helyi szervek eddigi tevékenysége — annak eredményei és problémái — jobban a közérdeklődés előterébe kerülnek, ami a jelölőgyűlések helyét és szerepét a választási tömegpolitikai munkában jelentősen növeli.

Az előkészítés során azon dolgozunk, hogy a jelölőgyűléseket a lakosság érdeklődése kísérje. Szeretnénk elérni, hogy a város jelenéért és jövőjéért érzett felelősség hassa át azok minden résztvevőjét, véleményükkel és javaslatukkal váljanak a jövő formálásának eszközévé. A számadás fórumává kívánjuk tenni, amelyen a két évvel ezelőtt megválasztott tanácstagok, illetve tanácsi vezetők — eleget téve a választópolgárokkal szembeni kötelezettségeiknek — őszintén és nyíltan adnak számot arról, hogy a választóik bizalmával hogyan sáfárkodtak, és a két évvel ezelőtt vállalt kötelezettségeiknek — mint a vezető testület képviselői és az adott körzet jelöltjei — milyen eredménnyel tettek eleget.

Sokat kell tenni azért, hogy a jelölőgyűlések megfeleljenek ezeknek az elvárásoknak, szervezeti és tartalmi vonatkozásban és a pártmunka eszközeivel is. Mindenekelőtt azt kívánjuk elérni, hogy a tanácstagok már a jelölőgyűlések időszakában találkozzanak választóikkal, s adjanak számot arról, mi lett azoknak a javaslatoknak a sorsa, amelyeket két évvel ezelőtt a város és az adott körzet lakói felvetettek. Tájékoztatóikból világosan és félreérthetetlenül kiderül majd, hogy a város választott vezetői minden észrevételt, felvetést és javaslatot komolyan vettek, gondosan tanulmányoztak és felelősséggel döntöttek azok sorsáról. Ezzel ösztönözni kívánjuk, hogy a jelölőgyűléseken elsősorban a jövőt érintő kérdések kapjanak hangsúlyt, ne csak az adott választókerület, hanem az egész város vonatkozásában.

Városunk fejlesztése ma már átfogó, tudományosan megalapozott terv alapján történik. Ez nem egyformán érzékelhető az egyes kerületekben és lakókörzetekben, ami több-kevesebb feszültség forrása. Olykor elhomályosodik a fejlesztés koncepcióit kevésbé ismerő választópolgárok előtt, hogy a város tervszerű fejlesztésében az ő alapvető és személyes érdekeik fejeződnek ki. Érteni kell ezért a tanácstagoknak ahhoz, hogy a választópolgárokkal való találkozások során — a helyesen értelmezett lokálpatriotizmust erősítve — közérthetővé, s ezzel közüggyé is tegyék a város egészét érintő „nagy" kérdéseket, anélkül, hogy sértenék a gyakran csak szűkebb érdekeket néző lakók igazságérzetét.

Különösen fontos szerepe lesz ebből a szempontból a kiemelt választói gyűléseknek, amelyeket elsősorban a tanácsvezetők tartják. Ezeken várhatóan felszólalnak majd országos vezetők is. Szervezésüknél azt az elvet kívánjuk követni, hogy azokon a város egésze kapjon képviseletet, ne csak az adott tanács-

vezető választókörzetének lakói. Azt is elképzelhetőnek tartjuk, hogy a választói gyűlések egy-egy nagyvállalatra koncentrálódjanak, illetve több ilyen választói gyűlés esetén e két elv esetleg kombináltan érvényesüljön.

A tömegpolitikai munka szóbeli formái mellett jelentős szerepet szánunk a választások előkészítésében a helyi sajtónak és a rádiónak. Városunk abban a kedvező helyzetben van, hogy önálló városi politikai napilappal rendelkezik, s emellett önálló üzemi és intézményi lapjaink is vannak. Ezek olyan fórumok, amelyek szélesítik a tömegpolitikai munka szervezeti kereteit, lehetővé teszik, hogy általuk a város csaknem valamennyi állampolgárához eljussunk, illetve a választópolgárokkal folyamatos és aktív kapcsolatot tartsunk.

Mint minden jelentősebb politikai eseménynél, a városi, üzemi, intézményi lapok ez alkalommal is a pártbizottságok által jóváhagyott program alapján kapcsolódnak majd be a választások előkészítését szolgáló tömegpolitikai munkába. Erről a városi párt-végrehajtóbizottság határozatban intézkedik, s ezzel a helyi politikai lapokat a tanácsválasztások előkészítésének aktív részeseivé teszi. A Magyar Rádió Miskolci Stúdiója a megyei pártbizottság által jóváhagyott program alapján kapcsolódik be a munkába, de abban Miskolc, mint a megye központja jelentős szerepet kap majd.

A tömegpolitikai munka eszközeivel is érvényesíteni kívánjuk a választás népfrontjellegét. Ezért mind az előkészítés, mind a választás időszakában meghatározó szerepe van a Hazafias Népfront városi szerveinek. Arra fogjuk ösztönözni őket, hogy önállóságukkal maximálisan éljenek. A pártmunkások és párttagok ezrei személyes munkájukkal is segíteni fogják a Hazafias Népfront munkáját.

E cikk írásának idején még az előkészítés időszakában vagyunk, végleges formák még nem alakultak ki. A konkrét helyi tervek kimunkálását már elkezdtük, és ennek alapján készülünk e jelentős politikai feladat eredményes megoldására.

Havasi Béla
a miskolci városi PB első titkára

A Mezőgazdasági Könyvhónapra jelent meg!

444 OLD. ● ÁRA: 35,- FT

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Erdei Ferenc válogatott írásai és beszédei

„...e kötet tükre is annak, mennyi társadalmi tapasztalat, józan okosság, invenciózus gondolat összegeződik Erdei Ferenc szellemi hagyatékában."

(A könyv előszavából)

Az új emlékeztető rendszer bevezetése

Ezekben a hetekben — megközelítőleg egyéves előkészítés után — valamennyi alapszervezetben új emlékeztetőtömb kerül bevezetésre. Erre elsősorban azért volt szükség, hogy tovább javuljon az alapszervezeti munka színvonala, hogy a taggyűlések, a vezetőségi ülések, az alapszervezeti munka lényeges mozzanatainak rögzítése, dokumentálása biztosítva legyen, és egyben az iratkezelés, az adminisztrációs fegyelem is szilárduljon.

A Központi Bizottság Párt- és Tömegszervezetek Osztálya, a Pártgazdasági és Ügykezelési Osztály a budapesti és a megyei pártbizottságokkal egyetértésben 230 alapszervezetnek juttatta el kísérletképpen az emlékeztető tömböket a vezetőségi ülések és a taggyűlések eseményeinek rögzítésére. Az alapszervezetek és az irányító pártbizottságok egyértelműen helyeselték az emlékeztető korszerű változatának bevezetését, melynek szerkezetét egyszerűnek, világosnak tartják.

A tapasztalatok szerint az emlékeztető pontos vezetése:

— megszünteti a taggyűlések és a vezetőségi ülések, a kialakított határozatok és állásfoglalások hiányos dokumentálását;

— számottevően nem növeli az alapszervezet adminisztrációját, inkább megkönnyíti, egyszerűsíti és pontosítja;

— áttekinthetővé és folyamatában ellenőrizhetővé teszi a határozatok, állásfoglalások végrehajtását;

— jelentős segítséget nyújt az év végi beszámoló taggyűlések előkészítéséhez, az éves munka értékeléséhez;

— az irányító pártszerveknek rendszeres tájékozódási és ellenőrzési lehetőséget biztosít, élénkebb kapcsolatot alakít ki az irányító pártszervek és az alapszervezetek között;

— rendszeresen tájékoztat a párttagok hangulatáról, a felvetődő problémákról, kritikai megjegyzésekről, kiszélesíti az információ hálózatát.

Ha az emlékeztetőt a taggyűlésekről és a vezetőségi ülésekről rendszeresen és tartalmilag is jól vezetik, akkor az alapszervezeti szinten egyik fő pártokmány típus lehet, amelyen kívül jegyzőkönyvet csak az éves beszámoló taggyűlésekről, a vezetőségválasztásokról, a tagfelvételekről és a fegyelmi tárgyalásokról kell készíteni. Ezzel tulajdonképpen rendezzük is az alapszervezetek írásos kötelezettségeit. Így a vezetőségeket egyrészt a legfontosabb kérdések rögzítésére ösztönözzük, másrészt egyszerűsítjük munkájukat, hiszen csak vissza kell lapozniok az emlékeztetőben, ha valamit ellenőrizni akarnak.

Az emlékeztető feldolgozása természetesen növeli az irányító pártszervek munkáját. Különösen ott, ahol sok az alapszervezet, mert a havi összesítő elkészítése, az értékelés, fokozza az apparátus leterhelését. Megéri azonban a fáradságot, mert így legalább minden hónapban világos képet kapnak az alapszervezetek tevékenységéről. Jobban megítélhetik munkájukat például, hogy munkaterv szerint végzik-e feladataikat, foglalkoznak-e a legidőszerűbb kérdésekkel stb. Tehát az alapszervezeti munka megismerésének fontos eszköze is.

Hangsúlyozni kell azonban, hogy az emlékeztető csak visszatükrözője a végzett munkának. *Az érdemi, segítő, ellenőrző munkát nem helyettesítheti, ahhoz csak eszköz.* Eszköz továbbá a X. kongresszus oly fontos útmutatásának végrehajtásához is, mint a határozatok megvalósításának ellenőrzése. Hogy az ellenőrzés elérje célját, szükséges, hogy az emlékeztetőt egyrészt ne felületesen, alka-

lomszerűen, hanem rendszeresen vezessék, másrészt, hogy tapasztalatait ténylegesen felhasználják a munka további javítására, a vezetőségek nevelésére.

A kísérleti tapasztalatok arra is utalnak, hogy az alapszervezetek vezetőségeinek fokozniuk kell helyzetmegítélő, lényeglátó képességüket, ugyanis az alapszervezetek jelentős részénél nehézséget okoz a tárgyalt fő kérdések, határozatok és állásfoglalások tömör, lényeget tartalmazó összegezése.

Hogy az irányító pártszervek rendszeresen véleményt mondhassanak az alapszervezetekről, annak fontos eszköze és feltétele, hogy a rájuk vonatkozó főbb iratok egy helyre kerüljenek. Ennek elősegítésére ellátjuk őket megfelelő mennyiségű dossziéval, amelyekben külön-külön gyűjtik az egyes alapszervezetekkel kapcsolatos iratokat. A dossziékban le kell rakni az emlékeztetőket, a beszámoló és vezetőségválasztó taggyűlések jegyzőkönyveit, a munkaterveket, a hangulati és egyéb jelentéseket, feljegyzéseket, a statisztikai adatokat, a területfelelősök feljegyzéseit, valamint az irányító pártszerv értékelését az alapszervezeti munkáról. A dossziékat a területfelelősökhöz való tartozás sorrendjében kell az irattárban elhelyezni. Fontos, hogy a területfelelősök jól ismerjék ezeket az iratokat, mert nagy segítséget jelenthetnek munkájukhoz.

Az iratkezelés, a nyilvántartás alapszervezeti szinten közismerten problematikus. Gyakori, hogy az iratokat nem veszik nyilvántartásba, fontos dokumentumok az íróasztalfiókban, a könyvszekrény polcán, vagy éppen a vezetőségi tagok zsebében lapulnak. Sok helyen az iratok biztonságos megőrzése is megoldatlan még. A hiányosságokban szerepe van annak is, hogy az irányító szervek egy része abból indul ki, hogy az alapszervezeteknél nincsenek olyan fontos és bizalmas iratok, amelyekre különös gondot kellene fordítani.

A megfelelő irattárolás céljára január 1-től új iratgyűjtőt rendszeresítünk az alapszervezetek részére. Ebben — tartalomjegyzék szerint — el kell helyezni az emlékeztetőt, a változást jelentő, átjelentő és a pártfegyelmi ügyeket jelentő tömböket, a tagnyilvántartó kartont, az iktatókönyvet (iktatólapot) a jegyzőkönyveket, határozatokat, munkaterveket, a titkári értekezletekről készített jegyzeteket stb.

Az új — műbőrből készített — egységes iratgyűjtő bevezetésével biztosítani szeretnénk az alapszervezeti okmányok egységes, korszerű kezelését; az iratok rendben tartását és kulturált tárolását.

A jelenleg érvényben levő rend szerint két évig maradhatnak az alapszervezetek birtokában a munkájuk során összegyűlt iratok.

Összegezve: az emlékeztető és az iratgyűjtő bevezetése egy csapásra nem szüntetheti meg az alapszervezetekben található fogyatékosságokat. Ha azonban sikerül az elkövetkező hónapokban e kívánalmaknak megfelelően hasznosítani az okmányokat, akkor a már felsorolt célkitűzések teljesítése mellett, a későbbi történeti-tudományos kutatómunkához is fontos forrásanyagot szolgáltatnak a pártalapszervezetek. Ezért az irányító pártszervek apparátusának fokozottabban kell segíteni, ellenőrizni az emlékeztetővel és az iratgyűjtővel kapcsolatos feladatok megvalósítását.

NEMZETI ÉRDEKEK, INTERNACIONALISTA CÉLOK

KOMÓCSIN ZOLTÁN VÁLOGATOTT BESZÉDEI ÉS CIKKEI

1. Komócsin Zoltánnak, a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága tagjának, a Központi Bizottság nemzetközi kérdésekkel foglalkozó titkárának nemrég megjelent könyve viszonylag rövid időszakot, mindössze nyolc esztendőt fog át. Ámde ez az időszak a nemzetközi fejlődés bonyolult, jelentős eseményekben gazdag, s a kommunista mozgalom és a szocialista országok nemzetközi politikája szempontjából igen fontos volt. Nagy erőfeszítések történtek a nemzetközi kommunista mozgalom egységének helyreállítására, az antiimperialista akcióegység létrehozására. Karlovy Varyban 1967-ben lezajlott az európai kommunista és munkáspártok értekezlete, 1968-ban a kommunista és munkáspártok budapesti konzultatív találkozója, majd 1969-ben Moszkvában a nagy nemzetközi tanácskozás. Eredményes lépések történtek az európai enyhülés, a „nyitva maradt" problémák megoldására. Megjelent a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének budapesti felhívása, s ennek nyomán megindult az európai biztonsági és együttműködési értekezlet konkrét előkészítése.

Fontos időszak volt ez más értelemben is. Ezekben az években bontakozott ki a kínai vezetők világméretű szakadár tevékenysége, szovjetellenes politikai harca; megélénkült a bal- és a jobboldali opportunizmus, nacionalista jelenségek ütötték fel a fejüket a nemzetközi kommunista mozgalomban. A szocialista erők határozott fellépését a csehszlovák események kapcsán az imperialisták és szövetségeseik, de a jobb- és a baloldali opportunisták is igyekeztek hamis színben feltüntetni és hangulatot szítani a szocialista országok, különösen a Szovjetunió ellen. Még inkább bonyolította a helyzetet az amerikai imperializmus többfrontos támadása a szocializmus, a haladás ellen, nyílt beavatkozása Dél-Vietnam belső ügyeibe és agressziója egy szuverén, független ország, a Vietnami Demokratikus Köztársaság ellen. A Közel-Keleten az amerikai imperializmus csatlósa és szövetségese, Izrael – az amerikai kormánykörök támogatásával – támadást indított a környező arab államok ellen, azzal a céllal, hogy számára kedvező belső változásokat érjen el az arab országokban, s újabb területeket raboljon el tőlük.

Ebben a nehéz időszakban különösen időszerűvé váltak azok az el-

vek, nézetek és gyakorlati állásfoglalások, amelyek Komócsin Zoltán beszédeit és cikkeit áthatják: a hűség a proletár internacionalizmushoz; helyes viszony kialakítása a Szovjetunióhoz és annak kommunista pártjához; a nemzeti és a közös érdekek összehangolása; a kommunista és munkásmozgalom egysége megszilárdításának szükségessége; az antiimperialista akcióegység megteremtéséért folyó erőfeszítések támogatása; a határozott fellépés a marxizmus–leninizmus irányvonalától való mindennemű elhajlás ellen; az országok és népek szuverenitásának és szabadságának védelme; a nemzetközi jelenségeknek osztályszemlélet alapján való megítélése. A könyv gondolatokban rendkívül gazdag, s ezért e cikk keretében csupán a legfontosabbak ismertetésére szorítkozhatunk.

2.

Komócsin Zoltán nagy teret szentel a *proletár internacionalizmus* propagálásának, megértetésének. E fontos alapelv gyakorlati alkalmazását a nemzeti és a nemzetközi érdekek összhangjának, valamint a kommunista pártok, a szocialista országok és a Szovjetunió Kommunista Pártja, illetve a Szovjetunió viszonyának elemzésével teszi kézzelfoghatóvá.

A szocialista országok kommunista pártjai és kormányai helyesen törekszenek arra, hogy nemzetközi tevékenységükben érvényesítsék országaik és népeik *nemzeti érdekeit*. Ámde a nemzetközi osztályharc bonyolult viszonyai között nem könnyű felismerni az igazi nemzeti érdeket, s előfordulhatnak tévedések is. „Az igazi nemzeti érdek megfogalmazása egy adott országban – írja a szerző – meghatározott viszonyok között mindig konkrét kérdés, elvi és gyakorlati szempontból egyaránt. Nem lehet tehát elszakadnunk sem az elvektől, sem a realitásoktól." A szocialista országok történelmi fejlődésében az azonos vonások mellett különbségek is adódnak, s így előfordulhat, hogy ellentmondás keletkezik a *nemzeti* és a *közös érdek* között. Hogyan járnak el ilyen esetben a marxizmus–leninizmus követői, hogyan oldják fel ezt az ellentmondást?

Azzal alighanem mindenki egyetért, hogy nem szolgálhatja az adott szocialista ország nemzeti érdekeit az, ha „egyik nép nemzeti érdekét egy másik nép nemzeti érdekei ellenére, annak figyelmen kívül hagyásával érvényesítik". Nem lehet ezt elintézni azzal, hogy a szocialista országok népeinek érdeke egyben nemzetközi érdek is, s ha a nemzeti érdeket valamely szocialista ország vezetői érvényesítik, egyben eleget tettek a közös érdekek követelményeinek is. „A problémák, bármennyire bonyolultak legyenek is – olvashatjuk a könyvben –, az igazi nemzeti érdeknek megfelelően csak akkor nyerhetnek megoldást, ha szigorúan ragaszkodunk az elvi politikához, s a pillanatnyi érdekek helyett a nagyobb távlatra szóló nemzeti érdeket tartjuk szem előtt." A feladat tehát a nemzeti és a közös érdek összehangolása. Előfordul azonban, hogy ez nehézségekbe ütközik. „Ha az élet olyan helyzetet produkál – és ez bizony előfordul –, hogy sajátos érdekeink ütköznek a közös érdekekkel, akkor azokat a közösnek rendeljük alá, abban a meggyőződésben, hogy hosszú távon csak ez lehet eredményes... Az egyes szocialista országok nemzeti érdeke ma az, hogy nemzetközi méretekben megvalósítsák az »egy mindenkiért – mindenki egyért« elvet." Ez – és csakis ez – ennek a problémának a helyes megközelítése.

Pártunk szilárd álláspontja, hogy valamely szocialista ország és

kommunista párt internacionalizmusa leginkább azon mérhető le, hogyan viszonyul a gyakorlati politikában a Szovjetunióhoz, a Szovjetunió Kommunista Pártjához. Komócsin elvtárs hangsúlyozottan húzza alá: „Az internacionalizmus próbaköve a Szovjetunióhoz és kommunista pártjához való viszony..."

A szerző számos beszédben és cikkben elemezte a *nemzetközi kommunista mozgalom egysége* megbomlásának okait és helyreállításának útjait. Rámutatott, hogy a kommunista mozgalom egységének megbomlása árt a közös ügynek s helyreállítása sürgős követelmény. „A marxista–leninista pártok egységének hiánya – írja – súlyos károkat okoz a szocializmus, a nemzeti felszabadulás és függetlenség, a béke erőinek, s bátorítást ad az imperialisták agresszív törekvéseinek." Egyik cikkében aláhúzza, hogy az egység megbomlása okainak teljes feltárása mély tanulmányozást és alapos elemzést követel valamennyi kommunista és munkáspárttól. Addig is, amíg ez megtörténik, a testvérpártoknak meg kell valósítaniuk az egységet a fontosabb gyakorlati feladatokban, s az imperializmus elleni harcban létre kell hozni az összes antiimperialista erő akcióegységét.

A kommunista mozgalom egysége helyreállításának, az antiimperialista akcióegység létrehozásának fő ellenfelei a szakadár politika útját járó kínai vezetők, akik szovjetellenes elvakultságukban nagyhatalmi törekvéseik rabjaivá lettek. „Az egység megbomlásának legfontosabb okát, az egység helyreállításának legfőbb akadályát – hangsúlyozta Komócsin elvtárs a kommunista és munkáspártok budapesti konzultatív találkozóján mondott beszédében – mi a proletár internacionalizmustól való eltérésben látjuk. Mao Cetung és csoportja – nagyhatalmi sovinizmustól vezettetve – szovjetellenes kampányával, a testvérpártok elleni rágalomhadjárattal objektíve az imperialistáknak kedvez."

A kommunista mozgalom problémáiról írt cikkeket és beszédeket optimizmus hatja át. A hatvanas évek közepétől a kommunista és munkáspártok körében erősödik az egységre való törekvés. Ezt bizonyították a kommunista és munkáspártok szaporodó kétoldalú konzultációi, valamint a regionális találkozók számának növekedése. Ezt támasztotta alá az európai kommunista és munkáspártok képviselőinek értekezlete Karlovy Varyban, a budapesti konzultatív találkozó, majd az 1969-ben tartott moszkvai tanácskozás.

A szerző sokat foglalkozik a kommunista mozgalom új egységével is. „A burzsoá sajtó – amely a tanácskozás (az 1969. évi moszkvai tanácskozásról van szó) bukását és minden egységkísérlet kudarcba fulladását jósolta – most megpróbálja jelentéktelenné tenni a tanácskozást, és arról elmélkedik, hogy ez a mostani összefogás már nem a régi, a kommunista világmozgalomból hiányzik a „monolitikus" egység. Való igaz, hogy a kommunisták most újjászülető egysége nem a régi, nem is lehet az, mert a korábbi időszakot a marxista–leninista pártok már messze maguk mögött hagyták... A régebbi, a felülről létrehozott egység helyébe csak az ilyen, a megannyi önálló és sok mindenben szükségszerűen egymástól eltérő, a helyi-nemzeti sajátosságokat messzemenően figyelembe vevő és azokat gondosan egyeztető,

alulról felépített egység léphet. És az az egység, amely most van születőben, s amely a tanácskozást és annak előkészítő szakaszát jellemezte, ilyen egység és éppen ezért erősebb, tartósabb." Természetesen Komócsin elvtárs semmi kétséget sem hagy az iránt, hogy ez az új egység is a proletár internacionalizmus elvére alapozódik, s abban a Szovjetunió továbbra is kiemelkedő szerepet játszik majd.

A kötetbe válogatott beszédek és cikkek tükrözik azt a nagy munkát is, amelyet pártunk végzett a nemzetközi kommunista mozgalom egysége, az összes antiimperialista erő akcióegysége érdekében. Tevékenységünket a testvérpártok elismerően méltatták. „A nemzetközi tanácskozáson – mondotta Komócsin elvtárs az MSZMP Központi Bizottsága Politikai Akadémiáján 1969 szeptemberében – a testvérpártok, számunkra rendkívül megtisztelő módon, nagyon melegen emlékeztek meg a mi pártunk szerepéről is a nemzetközi tanácskozás előkészítésében és megtartásában. A mi válaszunkat Kádár János elvtárs fogalmazta meg: mi a testvérpártok irántunk tanúsított megbecsülését úgy fogjuk fel, mint annak elismerését, hogy sikerült törlesztenünk abból az adósságból, amellyel az egész nemzetközi kommunista mozgalomnak tartozunk az 1956-os ellenforradalom idején nyújtott segítségért."

4.

A kötet második fejezete olyan írásokat tartalmaz, amelyek a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Magyar Népköztársaság nemzetközi politikáját tárgyalják. Az itt közölt anyagok tükrözik a proletár internacionalizmus és a békés egymás mellett élés elve alapján álló nemzetközi politikánk fő célját és fő irányait. Tartalmazzák e beszédek és cikkek a magyar párt- és állami vezetés álláspontját számos fontos nemzetközi kérdésben, – a többi között – a vietnami amerikai agresszió és a közel-keleti fegyveres konfliktusban, valamint az európai béke és biztonság megszilárdításáért folyó harcban.

Komócsin Zoltán igen nagy figyelmet szentelt nemzetközi politikánk fő feladatának, a béke fenntartásának, az új világháború elhárításának. „Korunk fő kérdése a szocializmus és a béke világerőinek harcában – írja 1966 márciusában – változatlanul a béke fenntartása, a világháború elhárítása."

Beszédeiben és cikkeiben Komócsin elvtárs sokat foglalkozik a szocialista és a kapitalista országokhoz fűződő viszonyunkkal is, de a fő figyelmet a *szovjetbarátság* jelentőségének és szerepének elemzésére fordítja. Határozottan rámutat: a szovjetbarátságnak napjainkban is éppen olyan döntő a jelentősége, mint a múltban volt. „Ahogyan a múltban, úgy ma is vízválasztó szerepe van a szovjetbarátságnak. Mindazok, akik meggyőződésből vállalják a szocializmusért, a békéért folytatott harcot – barátai a Szovjetuniónak. Viszont az emberiség legádázabb ellenségeinek, a legsötétebb reakciósoknak a legszembetűnőbb ismertetőjele: szovjetellenességük. A szovjetbarátság kiváltképp nagy jelentőségű a kommunistákra, a nemzetközi munkásmozgalom harcosaira nézve. Amiként a múltban, úgy ma sem lehet forradalmár, internacionalista, kommunista az, aki szovjetellenes."

Különösen megragadóak azok a cikkek és beszédek, amelyekben a szerző a Szovjetunió szerepét és jelentőségét méltatja hazánk felszabadításában, szocialista rendszerünk fejlődésében. A mi hazánk mérhetetlenül sokat köszönhet a Szovjetuniónak. A Szovjetunió hadserege

szabadította fel országunkat a fasizmus igája alól, nyújtott döntő segítséget a lerombolt ország felépítéséhez. A Szovjetunió azóta is internacionalista módon támogat bennünket. „Hazánk számára – írja a szerző – a szocialista építés belső feltételeinek nélkülözhetetlen kiegészítése az, amit a Szovjetunió nyújt nekünk gazdasági téren... Felbecsülhetetlen értékű és semmi mással nem pótolható az a technikai, műszaki, tudományos és kulturális segítség, amelyet a szovjet államtól kaptunk."

A magyar nép barátsága a nagy szovjet nép iránt nem valamilyen konjunkturális okokból létrejött barátság. „A Magyar Szocialista Munkáspárt, a Magyar Népköztársaság – olvashatjuk a könyvben – mindenekelőtt elvi okokból vallja a Szovjetunióval való barátságot." Mi a szovjetbarátság mellett vagyunk, mert meggyőződésünk, hogy csak ez viheti előre a szocializmus ügyét országunkban, mert csak a szovjet nép és a többi nép barátsága, közös harca teszi lehetővé minden kommunista végcélját, a szocializmus világméretű győzelmét. Meggyőződésünk az is, hogy a szovjetellenesség súlyos károkat okoz a szocializmus, a haladás ügyének s az imperializmus malmára hajtja a vizet. „Emellett a szovjet–magyar barátságnak – folytatja Komócsin elvtárs – mély történelmi gyökerei is vannak, s e barátság egyidős a szovjet állam megszületésével... A magyar–szovjet barátság történelmi művét vérével alapozta meg az a százezernyi magyar internacionalista, akik a fiatal Vörös Hadsereg soraiban harcoltak Szovjet-Oroszországban saját hazájukért is... A Nagy Októberi Forradalom nemzedékének fiai ugyancsak vérrel erősítették meg a szovjet–magyar barátságot, amikor felszabadították hazánkat a Hitler-fasiszták és magyar cinkosaik rémuralma alól. És arról sem feledkezhet meg soha egyetlen magyar generáció sem, hogy amikor 1956-ban az ellenforradalmi támadás következtében hazánkban végveszélybe került a szocialista építés ügye, a szovjet nép ismét népünk segítségére küldte fiait."

Mindebből logikusan következik, hogy pártunk és népünk nemzetközi tevékenységének sarokpillére az együttműködés a Szovjetunióval és annak kommunista pártjával az imperializmus elleni harcban, a szocializmus, a haladás, a béke ügyének védelmében. Pártunk és kormányunk minden nemzetközi kérdésben teljesen egyetért a Szovjetunióval és annak kommunista pártjával, ezért együttműködésünk zavartalan.

5.

Komócsin Zoltán válogatott beszédei és cikkei nagy segítséget nyújtanak a nemzetközi politika iránt érdeklődőknek abban, hogy biztosabban eligazodhassanak a nemzetközi élet forgatagában, jobban felismerhessék a nemzetközi fejlődés igazi mozgató rugóit, helyesebben értékeljék a nemzetközi események jellegét, az egyes kommunista pártok, a szocialista és a kapitalista országok nemzetközi politikájának indítékait. Nagy segítséget nyújt a könyv a marxizmus–leninizmussal szembenálló ellenséges, opportunista áramlatok és nézetek leküzdéséhez is.

A Kossuth Könyvkiadó azzal, hogy közreadta Komócsin Zoltán válogatott beszédeit és cikkeit, nagy hiányt pótolt. Országunkban először jelent meg olyan gyűjteményes kötet, mely teljes egészében pártunk és kormányunk nemzetközi politikáját tárgyalja, illetve állásfoglalásait tartalmazza fontos nemzetközi kérdésekben.

Puja Frigyes

Százhuszonöt éves a Kommunista Kiáltvány

Manifest

der

Kommunistischen Partei.

Veröffentlicht im Februar 1848.

Proletarier aller Länder vereinigt euch.

London.

Gedruckt in der Office der „Bildungs-Gesellschaft für Arbeiter"
von J. E. Burghard.
46, Liverpool Street, Bishopsgate.

Százhuszonöt éve, 1848. február 15-én jelent meg Londonban a Kommunista Kiáltvány, a Kommunisták Szövetségének programja. Marx és Engels műve e 125 esztendő során a világszerte legtöbbet forgatott könyvek egyikévé vált. Hetven nyelven, körülbelül hétszáz kiadásban, több tízmillió példányban jelent meg eddig a Kiáltvány. Képünk a legelső kiadás címlapját ábrázolja.

Marx és Engels 1847 telén alkották meg a Kommunista Kiáltványt. A Kommunisták Szövetsége ekkor rendezte meg második kongresszusát, amely Marxot és Engelset bízta meg a szövetség kiáltványának kidolgozásával. A könyvet Londonban nyomtatták ki, ott látott napvilágot a tudományos szocializmusnak ez az alapvető dokumentuma.

Magyar nyelven először — a forrás megjelölése nélkül — a Munkás-Heti-Krónika 1873. augusztus 10-i, 17-i és 24-i számában jelent meg. 1896-ban Bokányi Dezső, a szociáldemokrata párt népszerű vezetője közreműködésével könyv alakban is napvilágot látott. Ezt követően számos új kiadása készült. Csupán a felszabadulást követő huszonöt esztendő során mintegy negyedmillió példányban került a magyar olvasók asztalára a Kommunista Kiáltvány, több százezren olvasták, tanulmányozták, merítettek belőle gondolatokat.

Ez a mű, amelyet a marxista gondolkodók és a munkásmozgalom vezetői világszerte a mozgalom cselekvési vezérfonalának tekintettek és tekintenek, 125 évvel megalkotása után sem veszítette el érvényét. Alapgondolatai ma is fontosak és időszerűek a szocializmus hívei és harcosai számára.

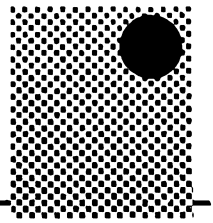

Az „új munkásosztály" és a „forradalmi reformizmus" elmélete

Különösebb bizonyításra nem szoruló tapasztalati tény, hogy a fejlett tőkésországokban a hatvanas évek elejétől az értelmiség — és ezen belül különösen az egyetemi ifjúság — növekvő része fordul szembe mind határozottabban és mind radikálisabb formákban az uralkodó társadalmi renddel. Ezzel összefügg, hogy a problémáikra való válaszadás szükségessé tette számukra a marxizmushoz való fordulást. De egész sor objektív és szubjektív ok miatt ez sokuknál nem járt együtt a nemzetközi munkásmozgalom ideológiájához, a marxizmus—leninizmushoz való közeledéssel, hanem a marxizmus valamilyen „új variánsa" kidolgozásának programjává torzult. (Ezeknek a „marxizmus-variánsoknak", Marx-értelmezéseknek az összefoglaló elnevezésére született meg a „neomarxizmus" kifejezés.)

A szóban forgó értelmiségi csoportok — amelyek főként az ún. „humánintelligencia" és az egyetemi ifjúság soraiból kerülnek ki — társadalmi helyzete a fejlett kapitalista országokban sok vonatkozásban elég jelentősen különbözik a mai munkásosztályra jellemző létfeltételektől, s ezért érthető, hogy a fennálló renddel való szembenállásuk is sokban más forrásokból táplálkozik. Ha e csoportok csupán saját közvetlen élettapasztalataikból indulnak ki, akkor ezek elméleti megfogalmazása nem vághat egybe a munkásosztály helyzetének tudományos elemzésével. A marxizmus klasszikusai szerint a szocializmus tudományos felfogásának kidolgozásához és fenntartásához nélkülözhetetlen a munkásosztály és az értelmiség találkozása, hiszen ez a koncepció mindig csak a munkásosztály objektív életfeltételeinek a tudományos általánosításán alapulhat. Ehhez a tudományos általánosításhoz viszont nélkülözhetetetlen az olyan értelmiség részvétele, amely a *proletariátus osztályálláspontjára helyezkedve* képes áttekinteni a kor társadalmi viszonyait és a belőlük folyó tendenciákat. Az utóbbi időben fellépő „neomarxisták" szemlélete azonban ennek a követelménynek éppen az ellentéte. Ők az értelmiség egyes sajátos rétegeinek a helyzetéből indulnak ki, erről a platformról fogalmazzák meg a fennálló viszonyok kritikáját, majd a munkásosztálytól azt kérik számon, hogy miért nem fogadja el azt az elemzést, amelyet az ő helyzetének teljes — vagy csaknem teljes — figyelmen kívül hagyásával alakítottak ki. A munkásosztály természetesen nem hajlandó magára ismerni egy olyan képben, amelyet nem róla készítettek. A kiinduló pozícióból ezért könnyen adódhat az a következtetés, hogy a munkásosztály többé nem lehet a társadalmi forradalom végrehajtó ereje.

Ezzel a helyzettel összefüggésben a nyugati „új baloldal" ideológusai köré-

ben meglehetősen általánossá vált, hogy a munkásosztály történelmi szerepéről szóló marxi tanítást egy idejét múlt korszak örökségének tekintsék. Ezt a meggyőződést jellegzetes módon fejezte ki az amerikai szociológus, C. Wright Mills a „Levél az új baloldalhoz" című írásában, amikor bírálóan a következőket állította: „... ami nem teljesen érthető számomra néhány új baloldali írónál, az az, hogy miért ragaszkodnak olyan erősen a fejlett tőkés társadalmak munkásosztályához, mint a történelmi változás képviselőjéhez, vagy éppen mint a legfontosabb képviselőjéhez, a nyilvánvalóan súlyos történelmi bizonyíték ellenére, amely ezzel a várakozással szembenáll."[1] Ennek megfelelően nevezte Mills a munkásosztály történelmi szerepéről szóló felfogást „a viktoriánus marxizmus hagyatékának", amely „ma teljesen irreális". A kívánt társadalmi átalakulás vezető erejének pedig ezért nevezte az egész világon az „értelmiségi ifjúságot".

Az „új munkásosztály" elméletének jelentkezése

Mi sem bizonyítja azonban jobban az objektív feltételek, a valóság kényszerítő erejének leküzdhetetlen fölényét az önkényes elméleti spekulációkkal szemben, mint az, hogy még a szocializmusért folyó harc „neomarxista" stratégiája számára is elkerülhetetlenné válik a munkásosztály forradalmi szerepének a számbavétele. Ebben az tükröződik, hogy a munkásosztályról való lemondás egyértelmű a kapitalizmus túlhaladásáról való lemondással, egy olyan — nagyon nehezen tartható — álláspontal, amely egyszerre hirdeti a fennálló viszonyok megdöntésének *szükségességét* és *lehetetlenségét*. Ebből a dilemmából a „neomarxisták" azonban nem a marxizmus—leninizmus elméletének az útmutatásai, hanem egy új ideológiai divatkreáció, mindenekelőtt az „új munkásosztályról" szóló elképzelések hirdetésével próbálnak kiutat találni.

Ennek az új koncepciónak a körvonalait L. Goldmann így vázolta föl: „...az új munkásosztály hódolói, először Trentin és Foa Olaszországban, majd az ő eszméiket vezetve be a francia szociológiába is, Serge Mallet és André Gorz azt magyarázták nekünk — és úgy vélem, ebben igazuk volt —, hogy éppen most alakulnak ki a kétségbevonás új, a múltbeliektől eltérő tényezői: a bérmunkások új középosztálya, az, amit új munkásosztálynak neveznek, vagyis a szakmunkások, technikusok, a bérmunkások középrétegei..."[2] Majd hozzátette: „Ha dialektikusok vagyunk, ha meg akarjuk keresni, ki az átalakulás szubjektuma... azt hiszem, hogy a bérmunkásoknak az új középrétege, az új munkásosztály felé kell fordulnunk."[3]

Az „új munkásosztály" elmélete magát a marxizmus megváltozott társadalmi bázisa ideológiai kifejezőjének tekinti, s ezért azt állítja, hogy a módosult társadalmi feltételeknek megfelelő *új marxizmusra*, és az erre építő *új munkásstratégiára* van szükség. E felfogás valódi tendenciája az, hogy a kapitalizmus elleni harc elméleti programját elválassza attól az egyetlen reális társadalmi erőtől, amely a termelés tőkés rendszerének megdöntéséért folyó harcot vezetheti és ezzel együtt tagadja a kommunista pártoknak a munkásosztály élcsapata funkciójára való igényét, mivel ez — állítólag — ellentétes az „új munkásosztály" életkörülményei által meghatározott társadalmi célokkal.

Az „új munkásosztály" teóriája semmiként sem tekinthető valamilyen — az osztályharc gyakorlatától távol álló — elvont eszmefuttatásnak, hiszen azt

[1] The End of Ideology Debate. New York 1968. 136. old. (Mills frása először a New Left Review 1960. 5. számában jelent meg.)
[2] L'homme et la société. No. 19. 1971. január—február—március. 199. old.
[3] Uo. 200. old.

a kérdést veti föl, hogy a forradalmi mozgalom társadalmi bázisának megváltozásával a marxizmusnak is gyökeres átalakuláson kell keresztülmennie, mert csak így lehet az új munkásstratégia ideológiai irányjelzője. Ennek az általános irányváltozásnak a szükségességét Stojanovič így körvonalazta: „Az új munkásosztályt, amely az automatizálás révén jön létre, technikusok, felügyelők, mérnökök és kutatók alkotják, nem pedig a klasszikus kézi munkával termelők. Ezzel eltűnik a munkásosztály és az értelmiség jórésze közti éles határvonal. Amikor az új munkásosztály egyre fontosabb és hatalmasabb részévé válik a munkásosztálynak, akkor azon sem lehet csodálkozni, hogy mélyreható változások következnek be abban a formában és módban, amelyben forradalmi készenlétét kifejezésre juttatja."[4]

A korunkbeli rendkívül felgyorsult technikai fejlődés nyilvánvalóan jelentős hatással van mind a munkásosztály belső összetételére, mind a munkásosztály és jónéhány a munkásosztályon kívül álló réteg közeledésére, anélkül, hogy a *proletariátus a maga önálló arculatát elveszítené*. Semmi sem mutat azonban arra, mintha a munkásosztály összetételében végbemenő változásoknak olyan differenciáló hatásuk volna a proletariátus társadalmi szerepe tekintetében, hogy az állítólag az „új munkásosztályt" alkotó rétegek nemcsak a „neomarxisták" fantáziájában, hanem a valóságban is valamilyen egészen új ideológiai és politikai orientáció társadalmi bázisát képeznék. A legújabb fejlemények sem a „hagyományos" munkásosztálynak a rendszerbe való integrálódását (beolvadását), sem az „új munkásosztálynak" a kapitalizmussal szembeni minőségileg más magatartását nem igazolják. A tőkés rend elleni harcnak kétségtelenül vannak új, a technikai fejlődés kapitalizmusbeli követelményeivel összefüggő vonásai, ezek azonban korántsem egy „új munkásosztály" létrejöttével vannak kapcsolatban, s a — természetesen nem differenciálatlanul felfogott — munkásosztály *egészének* a reagálását fejezik ki a kizsákmányolás új módszereivel és a kapitalizmus elleni küzdelem új feltételeivel szemben.

Az új munkásstratégia és a „forradalmi reformizmus"

Az „antikapitalista reformok" jelszavával föllépő új munkásstratégia azt veti a kommunista pártok szemére, hogy a forradalmi átalakulás objektív feltételeinek hangsúlyozásával igazában a kivárás politikáját folytatják és valójában a fennálló viszonyokat védelmezik. A kispolgári forradalmiság általános jellemzője, hogy saját türelmetlenségét elméleti érvnek tekintve mérhetetlenül eltúlozza a szubjektív tényező szerepét és ezzel együtt az ideológia funkcióját az objektív adottságoktól elvileg eltekintő, önkényes aktivizmus eszmei kiszolgálására szűkíti le. A francia André Gorz az új munkásstratégia alapállását ebben a szellemben így fogalmazta meg: „Másszóval a nem reformista — az antikapitalista — reformokért való harc sajátja az, hogy nem a kapitalista észjárás kritériumaitól teszi függővé a szükségletek érvényességét és létjogosultságát. Nem annak függvényeként határozódik meg, ami *lehetséges*, hanem aminek lennie *kell*."[5]

Az objektív feltételeket programszerűen figyelmen kívül hagyó új munkásstratégia természetszerűleg újra napirendre tűzi az ösztönösség és *a lenini értelemben vett* tudatosság kapcsolatának vitáját, azzal a nyilvánvaló célzattal, hogy a spontaneitás kultuszát megalapozza. Goldmann például ekképpen kísérelte meg, hogy a munkásmozgalom állítólagos félrecsúszásának forrását föltárja:

[4] S. Stojanovič: Kritik und Zukunft des Sozialismus. München 1970. 70. old.
[5] A. Gorz: Stratégie ouvriere et néocapitalisme. Párizs 1964. 12—13. old.

„A régi marxisták — Kautskytól Leninig és Bebeltől Sztálinig — álláspontjának gyökerénél azt a... meggyőződést találjuk, hogy a munkásosztályból mindenféle forradalmi ösztönösség hiányzik és éppen a hierarchikus és fegyelmezett szervezet volt hivatva e hiány pótlására."[6] A támadás célpontia szembeötlően a pártról szóló lenini tanítás. Gorz szerint ezért „sokkal inkább a szakszervezet, mint a párt az a testület, amelyben az osztálytudatosság a neokapitalista társadalomban megerősödik és kifejlődik".[7] Ez a megállapítás a legfőbb érv, amely a párt élcsapat szerepéről kifejtett lenini álláspont elutasítását indokolná: „Ezért kell elvetni minden olyan kísérletet, amely a szakszervezeteket a párt alá akarja rendelni..."[8] A párt és a szakszervezet közti új viszony megindoklása ezért az új munkásstratégiát hirdető elmélet egyik legsürgetőbb feladata.

A párt és a szakszervezet viszonyának e felfogása mögött valójában az a nagyon régi szindikalista — és más álbaloldali — elképzelés húzódik meg, hogy a rendszer megdöntésére törekvő munkásstratégiának le kell mondania a politikai harc minden, a burzsoá demokrácia keretei között lehetséges formájáról és az osztályharc kiterjedését azokra a területekre kell korlátozni, amelyeken a proletariátus különböző csoportjai *közvetlenül* ütközhetnek össze a burzsoáziával és annak képviselőivel. Az ún. új munkásstratégiából így kiszorul a munkásosztály egységes fellépése a közös politikai és egyéb célokért és helyét a munkásosztály széttagolt osztagainak elszigetelt küzdelme váltja föl.

Gorz számára a következő megoldandó feladat, hogy az általa képviselt „antikapitalista reformokat" elvileg elhatárolja a „neokapitalista reformoktól", vagyis a hagyományos reformizmus álláspontjától. Erről összefoglalóan a következőket írta: „A gyakorlatban a szocialista reformstratégiát nem annyira az *egyes* reformjavaslatok és az *egyes* programcélok különböztetik meg a szociáldemokrata típusú reformizmustól, mint inkább: 1. a különböző reformok közti *szerves kapcsolat* megléte vagy hiánya; 2. megvalósításuk üteme és módszerei; 3. annak az akaratnak a megléte vagy hiánya, hogy a kezdeti reformintézkedések által létrehozott egyensúlyzavart újabb, a szakadékot elmélyítő akciókra használják ki."[9]

Azonban Gorz maga is érezhette érvelésének gyöngeségét és ezért kénytelen volt kijelenteni, hogy önmagában nézve nincs egyetlen olyan reform sem, amelyet a rendszer ne tudna visszavonni. vagy a fennálló viszonyokba beilleszteni. A fő megkülönböztető vonást ezért a *módszerben* igyekezett föltüntetni, amennyiben különbséget tett egyrészt a „hidegen" végrehajtott „intézményesített reform", másrészt a „melegében", a kollektív akcióval kikényszerített „forradalmi" reform között.

Ezzel az érveléssel kapcsolatban mindenekelőtt azt kell megjegyezni, hogy a munkásmozgalom története nagyon sok kollektív akcióval kikényszerített reformot ismer, amely azonban a rendszert korántsem vezette szükségképpen a szakadék szélére, már csak azért sem, mert a reformok közti kapcsolat, megvalósításuk üteme és módozatai, valamint továbbfejlesztésük lehetősége egyáltalán nem csupán az *akarat* meglétének vagy hiányának kérdése, hanem nagyrészt és meghatározó módon az *objektív feltételeké*. Ezek akkor is léteznek, ha Gorz és társai nem hajlandók róluk tudomást venni. Ráadásul Gorz a maga munkásstratégiájában ennek a kollektív akaratnak a meglétét úgy feltételezi,

[6] Praxis. 1970. 1—2. szám. 43. old.
[7] A. Gorz: Stratégie ouvriere et néocapitalisme. 14. old.
[8] A. Gorz: Le socialisme difficile. Párizs 1967. 18. old.
[9] Uo. 75. old.

hogy eleve kizárja azt az erőt — a munkásosztály marxista—leninista pártját —, amely ezt a kollektív akaratot, *az objektív feltételek fennállása esetén*, a valóságban egyedül hozhatja létre és irányíthatja a társadalmi viszonyok igazán forradalmi megváltoztatására.

Ha a kifejezésekben megmutatkozó szóradikalizmustól eltekintünk, akkor az „antikapitalista" és a „neokapitalista" reformprogram között, a lényeget tekintve, nem sok különbség található. A hagyományos reformizmus, amely ma a szociáldemokrata pártok hivatalos programjában a „demokratikus szocializmus" jelszavával lép föl, azt hirdeti, hogy a szocializmus a burzsoá demokrácia keretei között — mindenekelőtt az államhatalomra gyakorolt befolyás útján — fokozatos reformokkal létrehozható a politikai hatalom *osztálytartalmának* megváltoztatása, vagyis társadalmi forradalom nélkül. Ugyanez a lényege Gorz, Serge Mallet, Goldmann stb. új munkásstratégiájának is, amennyiben a szocializmus győzelmét ők is a társadalom szocialista elemeinek a fokozatos kialakulásától, majd uralkodóvá válásától várják. A lényeget nem érintő különbség abban van, hogy a hagyományos reformizmus a polgári demokrácia keretei között folytatott politikai harcnak, a reformista munkáspártok politikai tevékenységével az államhatalomra gyakorolt befolyásnak tulajdonít döntő szerepet, a „forradalmi reformizmus" pedig a közvetlen akciók révén az egyes vál-

---

A vietnami tűzszünetre vonatkozó megállapodás első nagy jelentőségű lépése: Le Duc Tho, a VDK küldöttségének különleges tanácsadója és Henry Kissinger, Nixon elnök nemzetbiztonsági főtanácsadója parafálja a megállapodást

(MTI Külföldi Képszolgálat)

lalatokban, szövetkezetekben, községi szervekben kiharcolt helyi vívmányoknak. Mindkét reformprogram az osztályharc különböző, de *egyaránt a kapitalizmus keretei között maradó* formáit abszolutizálja: az egyik a *felülről* végrehajtott, a másik az *alulról* kiharcolt reformokét.

A reformizmus formái és a forradalom

Ezeknek a mai irányzatoknak a szellemi őseivel foglalkozva Lenin máig ható érvénnyel mutatott rá arra, hogy lényegük a tőkés fejlődés egy-egy vonásának az eltúlzásában, s ezzel együtt abban áll, hogy egyaránt képtelenek olyan álláspont kidolgozására, amelynek gyakorlati megvalósítása a fennálló viszonyokon túlvezetne. Lenin ezeknek az irányzatoknak az objektív gyökereit a kapitalista fejlődés szükségképpeni ellentmondásos voltában tárta föl: „A kapitalizmus maga teremti meg sírását, maga teremti meg az új rend elemeit, s ugyanakkor ugrás nélkül ezek az egyes elemek mit sem változtatnak az általános helyzeten, nem érintik a kapitalizmus uralmát. A kapitalizmus és a munkásmozgalom elemen történetének ezeket az ellentmondásait át tudja fogni a marxizmus, a dialektikus materializmus elmélete. Ámde magától értetődik, hogy a tömegek az életből, nem pedig könyvből tanulnak, és ezért egyes személyek vagy csoportok minduntalan eltúlozzák, egyoldalú elméletté, egyoldalú taktikai rendszerré avatják a kapitalista fejlődésnek hol az egyik, hol a másik vonását, a fejlődésnek hol az egyik, hol a másik tanulságát."[10]

A tőkés fejlődésnek ez a sajátossága tükröződik vissza a polgári ideológia szélsőséges állásfoglalásaiban, amelyek aztán elméleti kiindulópontul szolgálnak a munkásmozgalmon belül föllépő jobb- és „baloldali" opportunizmus számára. Erre utalva az előbbi gondolat folytatásaként Lenin a következőket írta: „E polgári világnézet és e világnézet befolyása közvetlen termékének kell tekintenünk az anarcho-szindikalizmust is, a reformizmust is, amelyek a munkásmozgalom *egyik* oldalába kapaszkodnak, az egyoldalúságot elméletté avatják, egymással összeférhetetlennek nyilvánítják e mozgalom olyan tendenciáit vagy olyan vonásait, amelyek az egyik vagy a másik időszaknak, a munkásosztály tevékenységét megszabó ilyen vagy olyan körülményeknek specifikus sajátosságai." Majd mindehhez hozzátette: „Ezek is, azok is fékezik a legfontosabbat, a leglényegesebbet: a munkások tömörítését nagy, erős, jól működő, *minden* körülmények között jól működő szervezetekbe, amelyeket áthat az osztályharc szelleme, amelyek világosan felismerik saját céljaikat és amelyek valóban a marxista világnézet szellemében nevelődnek."[11]

Azóta, hogy Lenin ezeket a sorokat leírta, több mint hat évtized telt el és az objektív körülmények módosulása természetesen nem maradt hatás nélkül a munkásmozgalomra ható ideológiai áramlatokra sem. Korábban a tőkés fejlődés sajátosságai eredményeként az anarchista vagy anarcho-szindikalista irányzatok egy-egy ország munkásmozgalmában uralkodó, de legalábbis lényeges szerephez juthattak. Ma az ilyen elképzelések már nagyon kevéssé érintik a munkások *tömegeit.* Viszont sok tekintetben új társadalmi bázist találtak az értelmiség és a diákifjúság különböző rétegeinek soraiban és ezek ma számarányukat és társadalmi súlyukat tekintve jóval nagyobb szerepet játszanak, mint a tőkés fejlődés korábbi korszakaiban. Amennyiben ugyanis ezek a rétegek a kapitalizmussal való szembenállásukat nem a munkásosztály társadalmi helyzetének tudományos általánosítása, hanem saját szubjektív élményeik alapján próbálják megfogalmazni, úgy igen könnyen a különféle anarchista színezetű

10 Lenin Összes Művei. 20. kötet. Kossuth Könyvkiadó. 1969. 59—60. old.
11 Uo. 60. old.

nézetek hatása alá kerülhetnek. Emellett azt a lehetőséget sem szabad kizárni, hogy különösen kiélezett helyzetekben az ilyen irányzatok a munkásosztály politikailag tapasztalatlanabb tömegeiben is komolyabb befolyásra tehetnek szert. Éppen ezért Lenin idézett állásfoglalása a megváltozott körülmények között sem vesztett semmit az ideológiai küzdelmekben és a politikai gyakorlatban eligazító funkciójából, sőt az utóbbi időben különösen időszerűvé lett.

Lenin állásfoglalásából — a tárgyalt kérdés szempontjából — főként az érdemel különös figyelmet, hogy „ugrás" — azaz forradalom — nélkül a különböző irányú reformstratégiák által kivívott *„egyes elemek mit sem változtatnak az általános helyzeten, nem érintik a kapitalizmus uralmát"*. Az „antikapitalista" és a „neokapitalista", a „forradalmi" és a „hagyományos" reformok szembeállítása mellett ugyanis elsikkad *a reform és a forradalom közti alapvető különbség*. Ennek *egyik* következménye, hogy eltűnik a reformok megítélésének az egyedüli objektív mércéje. A marxizmus ugyanis a reformok szükségességéért való harc elismerését mindig elválaszthatatlannak tartotta a *reformizmus* minden formája elleni küzdelemtől. A marxistáknál a reformok szükségességének az elismerése sohasem vezetett oda, hogy a reformok elérését tekintsék az osztályharc központi céljának. A marxisták a reformokért folytatott harcot mindig alárendelték a kapitalizmus megdöntéséért, a kizsákmányolás megszüntetéséért folytatott harcnak — *és ez szolgált objektív mércéül az egyes reformok elbírálásánál*. Az új munkásstratégia „forradalmi reformizmusa", „antikapitalista reformprogramja" éppen ezt az objektív kritériumot akarja eltüntetni.

Ennek a koncepciónak *másik* konzekvenciája, hogy az „antikapitalista reformprogram" a forradalommal válik azonos jelentőségűvé, vagyis az e címszó alá besorolt reformok nem a forradalom *előkészítésének*, hanem *végrehajtásának* — mégpedig „ugrás" nélküli végrehajtásának — az eszközei. Ez a felfogás azt hirdeti, hogy az „antikapitalista reformok" szükségtelenné teszik a munkásosztály politikai hatalmának kivívását. Ezért Gorz helyeslően hivatkozik tanítómestere, Sartre véleményére, amely kifejezetten elutasítja a proletárdiktatúra „optimista és elhamarkodottan kidolgozott fogalmát", mivel ennek „már maga az eszméje is abszurd". Ebben az esetben viszont már nem marad más hátra, mint a „békés belenövés" valamilyen új változatának a kialakítása, amely azt akarja elhitetni, hogy a szocializmus szigetei létrejöhetnek a kapitalizmus tengerében. E tétel igazolására született meg L. Goldmann „porosz utas szocializmusának" elmélete.

A „porosz utas szocializmus" elmélete

Mindezekkel összhangban Goldmann a „forradalmi reformizmussal" azonosított „porosz utas szocializmus" koncepcióját így vázolta fel: „Mi így a szocializmushoz vezető út egy olyan koncepciójához jutunk el, amely analóg azzal, amelyet a burzsoázia követett a feudális társadalomban. Ezen az úton haladva a gazdasági átalakulások... fokozatosak és békések volnának és megelőznék a lappangó politikai forradalmat — amely többé már nem mindenütt elkerülhetetlen, amint azt a burzsoázia hatalomra jutása a tizenkilencedik századi Németországban bizonyítja."[12]

Goldmann szerint a politikai forradalom szükségessége csak a „hagyományos" munkásosztály helyzete marxista elemzésének volt az eredője, de az „új" munkásosztálynak egészen másfajta marxista elmélet felelne meg, amely a szocializmusba való átmenet megváltozott történelmi körülményeit fejezné ki. Ezt

12 Socialist Humanism. New York 1966 48. old.

a követelményt fogalmazta meg a következőkben: „A hagyományos marxista séma a proletariátusról, amely — miután semmi lehetősége sincs jelentős szociális és gazdasági pozíciók kivívására a kapitalista társadalmon belül — csak politikai forradalommal juthat el a szocializmushoz, az állam meghódításával, amely megelőzi a gazdasági struktúra bármilyen alapvető reformját — mélyrehatóan megváltozott."[13]

Nem nehéz belátni, hogy az az analógia, amelyre a „porosz utas szocializmus" elmélete épül, enyhén szólva, mindkét lábára sántít. Hiszen ez az analógia először is azt feltételezi, hogy amint a kapitalizmus elemei — a kereskedelmi és pénztőke felhalmozása után *a termelési eszközök tőkés tulajdona* — kifejlődhettek bizonyos feudális viszonyok fennmaradása ellenére, ugyanígy kifejlődhetnek a szocializmus elemei is a kapitalizmusban. A szocialista tulajdonviszonyoknak a tőkés rendszerben való kialakulása azonban olyan feltételezés, amelyet még a „neomarxizmus" képviselői se nagyon mernek állítani.

Ebből a dilemmából a kiutat számukra az az általuk — és a polgári ideológia vezető képviselői által — hangoztatott tétel kínálja, hogy a „modern ipari társadalomban" a tulajdonviszonyok elvesztették korábbi meghatározó szerepüket a termelési mód jellegének eldöntésében. Goldmann és társai a szocializmus elemein ennek megfelelően nem is a termelési eszközök szocialista tulajdonának fokozatos kifejlődését értik, hanem a dolgozóknak valamilyen egészen homályosan körülírt beavatkozását, ellenőrzését a termelés irányításában, a termelési eszközök felhasználásában stb. Mégha ennek az álláspontnak volna is valami tartalma, akkor is teljesen nyilvánvaló, hogy a Goldmann által felhozott analógiában *két minőségileg különböző dolgot akarnak összehasonlítani*, vagyis tudományos szempontból ez az analógia minden alapot nélkülöz. A reformista ideológia fejlődése szempontjából pedig csak annyi a jelentősége, hogy megmutatja: a „forradalmi reformizmus" éppen a legfontosabb kérdésben, a termelési eszközök tulajdonának megítélésében még a reformizmus korábbi változataihoz képest is visszalépést jelent, mert ez utóbbiak legalább formálisan elismerték e kérdés fontosságát.

[13] Praxis. 1970. 1—2. 39. old.

Falusi téli előadássorozatok

Bács-Kiskun megyében az aktív keresők közel fele a mezőgazdaságban dolgozik. A téli hónapokban, a termés teljes betakarítása után megnövekszik a tagok szabad ideje, vele együtt érdeklődésük is a társadalom — és benne saját életük — általános és részkérdései iránt. Immár tíz éve gyakorlat a megyében, hogy a párt propagandamunkája ezt a téli időszakot messzemenően törekszik felhasználni a mezőgazdasági szövetkezetek tagságával való eszmecserére. Kettős célt szolgálnak a falusi téli előadássorozatok. A párt politikája időszerű kérdéseinek megvitatását, a végrehajtásra való mozgósítást és ezzel együtt a szövetkezetek zárszámadó közgyűléseinek politikai előkészítését.

Ez évben valamennyi helyen megbeszélik a megyei pártbizottság és a megyei tanács tanyapolitikai határozatát, számba veszik a határozat óta megtett utat, a közös teendőket. Elevenen érinti ez a mezőgazdasági szövetkezetek tagságát, hiszen a megye hatalmas tanyai népességének többsége közülük való.

A határozat megvalósulása szoros kapcsolatban áll a szövetkezetek fejlődésével. A gazdaságirányítás megváltozott rendje megyénkben a termelőszövetkezetek fejlődését jelentősen segítette. A gazdasági ösztönzők hatását a termelőszövet-

A „porosz utas szocializmus" alapjául szolgáló analógia másik alkotóeleme az osztálykompromisszum lehetősége és szükségessége *az alapvető osztályérdekek feladása nélkül.* A burzsoázia és a feudális uralkodó osztály kompromisszumát elérhetővé tette, hogy két kizsákmányoló osztály megegyezéséről volt szó, olyan megegyezésről, *amely lehetőséget nyújtott mindkét osztály alapvető érdekeinek érvényesüléséhez.* Nem utolsó, hanem nagyon is elsőrendű szempont, hogy e kompromisszumot Németországban — és máshol — a feltörekvő és egyre fenyegetőbbé váló új osztállyal, a proletariátussal való közös szembenállás tette *szükségessé.* A német burzsoázia — ha időnként némi berzenkedéssel is — ezért menekült olyan szívesen a porosz junkerek védőszárnyai alá. A proletariátus és a burzsoázia között viszont semmiféle érdekazonosság sincs, s emellett nincs olyan újonnan fellépő erő sem, amely a munkásosztályt a burzsoáziával való megegyezésre kényszerítené.

Az analógia harmadik eleme, hogy az új osztály a maga érdekeit a régi osztály által gyakorolt politikai hatalom körülményei között is érvényesíteni tudja. A régi feudális eredetű vezető rétegek kétségkívül segíthették a tőkés fejlődést anélkül, hogy saját alapvető érdekeiket feláldozták volna, sőt ezeket az érdekeket a megváltozott feltételek között csak ily módon védelmezhették. Éppen ezért a burzsoázia is elfogadhatta, hogy egy ideig a politikai hatalom *közvetlen* gyakorlása nélkül juttassa érvényre a maga külön osztályérdekeit. Az az elképzelés viszont, hogy a proletariátus a maga osztálycéljait a politikai hatalom jellegének megváltoztatása nélkül is elérheti, nem egyéb, mint a „forradalmi reformizmus" által annyira támadott „hagyományos reformizmus" legfontosabb tételének az elfogadása. Hiszen a szociáldemokrata reformizmus mindig azt állította — és ma is azt állítja —, hogy a proletariátus osztálytörekvéseinek realizálásához nincs szükség a proletárdiktatúra kivívására, mivel erre a burzsoá demokrácia által nyújtott keretek között végbemenő békés fejlődés kedvezőbb lehetőséget nyújt. *A „forradalmi reformizmus" végső állomása így az általa szavakban oly hevesen támadott burzsoá demokrácia előtti eszmei és politikai kapituláció.*

Ripp Géza

---

kezetek gazdálkodására úgy beszélik meg, hogy a feladatokra összpontosuljon a figyelem. E téma feldolgozását megyei segédanyag is segíti.

A munkaszervezés javítása, a munkafegyelem szilárdítása közös érdeke a mezőgazdasági szövetkezetek tagságának. Természetes, hogy szót váltanak ezekről a kérdésekről is.

A Központi Bizottság 1972. november 14—15-i ülésének határozata eddig is élénk érdeklődést váltott ki körükben. Jól felkészült propagandisták tartanak erről előadást és válaszolnak a kérdésekre. Bács-Kiskun megye három mezőgazdaságilag különböző tája — a Homokhátság, a Dunamellék és a Bácska —, valamint a mezőgazdasági szövetkezetek és szakszövetkezetek eltérő körülményei között sokféle gazdasági, társadalmi, szociálpolitikai stb. kérdés vált politikailag jelentőssé, s vár értékelésre és megoldásra. A helyi politikai igények szerint ezekről is szó esik az előadássorozaton.

Jó alkalom, a szövetkezeti tagok által igényelt forma ez a jobb tájékozódásra, a szövetkezetek választott vezetőivel, a tanácsi és tömegszervezeti vezetőkkel való eszmecserére. A szocialista demokrácia gyakorlásának Bács-Kiskun megyében jól bevált fórumát ez évben is a szövetkezetek pártszervezetei irányítják. Részt vesznek e munkában a termelőszövetkezetek területi szövetségei és sok helyen a Hazafias Népfront bizottságai is.

Brenyó Mihály

Nemcsak a pártszervezetek ügye

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Ellenőrző Bizottsága a közelmúltban áttekintette a pártfegyelem helyzetét. Állásfoglalása, valamint a Politikai Bizottságnak a pártszervezetekhez intézett levele, amelyben — a pártvizsgálatok tapasztalatait hasznosítva — a párttagokhoz fordult a pártfegyelem erősítése érdekében, általános helyeslésre talált. Elismerést váltott ki, hogy a felsőbb pártszervek nyíltan foglalkoznak a társadalmi életünkben észlelt torzulásokkal, problémákkal, s felvetik a párttagok felelősségét, megjelölik teendőiket. *Jogos igény azonban, hogy az említett párthatározat (dokumentumok) elvei érvényesüljenek a pártélet keretein kívül is, váljanak közüggyé, egész társadalmunk ügyévé.* Ezeket az állásfoglalásokat elsősorban az állami, gazdasági szerveknél jelentkező fegyelmi ügyekkel foglalkozó párttagoknak kell alkalmazniuk. Mindenekelőtt az állami, gazdasági, intézményi, szövetkezeti vezetők és az államapparátus dolgozói körében szükséges a figyelmet felhívni a káros jelenségekre, még akkor is, ha ezek nem általánosíthatók.

Az MSZMP X. kongresszusa szocialista fejlődésünk ösztönzésére nagyobb követelményeket állított a párt, a társadalom elé. A célkitűzések megvalósításában elsődleges a párttagok felelőssége munkájukban és magatartásukban egyaránt. Ez a felelősség és tevékenység azonban társadalmi jellegű, vagyis azt jelenti: *a kommunistáknak nemcsak a párton belül, hanem általában, a mindennapi életben is fel kell lépniük a hibák, visszásságok, a helytelen nézetek és gyakorlat ellen.* „A tudatformálás fontossága, a szocialista demokratizmus megkívánta nyíltság, az őszintén és bátran emellett kiálló közszellem fokozásán kívül különösen fontos, hogy a kommunisták mindenütt gonddal ügyeljenek a szigorú, elvszerű magatartásra, az ilyen kérdések vizsgálatánál. Nem lehet elégszer ismételni: kommunistának lenni szolgálat, a nép szolgálata."* E kötelesség teljesítésénél a munkahelyen, a közösségért végzett munkában és magatartásban *a vezető beosztásúakkal és a közhatalmat gyakorló államapparátus dolgozóival szemben kell a legnagyobb igényeket támasztani.* Aláhúzza ezt az is, hogy éppen a X. kongresszuson különös hangsúlyt kapott az államélet továbbfejlesztésének igénye.

A vezetők és az állami apparátusban dolgozók — függetlenül attól, hogy tagjai-e a pártnak vagy sem — fontos politikai funkciót töltenek be. Hatalmat gyakorolnak embereket érintő kérdésekben, jelentős anyagi értékek felett dönte-

* A Politikai Bizottság leveléből.

nek; intézkedéseik, magatartásuk politikai hatást váltanak ki; köz- és magánéletük is a figyelem középpontjában áll. Nagymértékben rajtuk múlik a párt tömegkapcsolata, az egész szocialista rendszer megítélése a tömegek részéről. Sajnos, állami szerveinknél is akad olyan vezető, akinek szemlélete, munkája, magatartása kifogásolható. Az ilyenek valóságos számarányuknál lényegesen nagyobb politikai és erkölcsi kárt okoznak, rontják a tisztességes, szerény vezetők, az egész államapparátus, a becsületesen dolgozó kollektívák hitelét is.

A vezetőknél, az államapparátus dolgozóinál mindamellett azért szükséges a követelmények fokozottabb hangsúlyozása, mert vannak a szocialista erkölcsi normák megsértésének olyan módjai is, amelyeket elsősorban az e területen dolgozók követhetnek el, mivel a lehetőségük is több erre. Ilyenek például *a hatalommal való visszaélés, az önkényeskedés, a bírálat durvább vagy kifinomultabb eszközökkel való elfojtása és megtorlása, a hízelgők körének kiépítése, a megvesztegetés, a túlzott reprezentálás és ajándékozás, a jogtalan előnyszerzés vagy a jogos lehetőségek túlzott mértékű visszatetsző kihasználása* és nem utolsósorban *a munkaköri kötelezettségek elhanyagolása, a tervek, központi határozatok nem teljesítése.* Ha vezető tisztségben, felelős beosztásban dolgozó követ el vétséget, minden esetben a vizsgálat arra is terjedjen ki: hogyan élt a ráruházott bizalommal, a kapott hatalommal. Ha visszaélt azzal, súlyosbító körülménynek kell tekinteni, és azt a cselekmény súlyával arányosan kell büntetni is. Társadalmilag azért is veszélyes az ilyen vezetői magatartás, mert rossz példaként szolgálhat, azt a felfogást válthatja ki a közvéleményből: ha a vezetőknek, az állami szerveknél dolgozóknak lehet szabálytalankodni, akkor lehet másnak is. Ezért hangsúlyozza a két pártokmány a funkcionáriusok megkülönböztetett felelősségét.

Természetesen, a becsületes, feddhetetlen funkcionáriust — mint bárki mást — megilleti a hatásos védelem az alaptalan vádakkal, az intrikával és a rágalmazásokkal szemben. Szükséges ezt hangsúlyozni, mert bizonyos vezetőellenesség — esetenként még párttagok részéről is — tapasztalható, olykor bizonyos egyedi jelenségeket általánosítva, demagóg módon. Az ilyen helytelen megnyilvánulások ellen természetesen fel kell lépni. A vezető védelme azonban nem lehet elvtelen. Cselekményeinek megítélése nem lehet mérsékeltebb, csak azért, mert vezető. Egyetlen vezető sem élhet abban a hitben, hogy ő felül áll az erkölcsi normákon, és büntetlenül tehet olyan dolgokat, amelyekért másokat felelősségre vonnak. A KEB idevonatkozó állásfoglalását úgy értelmezhetjük, hogy a vezetők, funkcionáriusok tekintélyét meg kell védenünk minden jogtalan támadástól. A funkció azonban nem számíthat előnynek, aminthogy hátrányt sem jelenthet.

1. Ismeretes, hogy az utóbbi időben több olyan kormányzati döntés született, mely a közvélemény messzemenő helyeslésével találkozott. Ilyenek: a telektulajdon mértékének szabályozása, a nagy jövedelmek fokozottabb adóztatása, a közületi személygépjárművek magáncélra történő használatának korlátozása stb. Akadnak, akik ebből azt a következtetést vonják le, hogy a szocialista erkölcsi normákkal nem egyeztethető össze a telekvásárlás, üdülő vagy családi ház építése, személygépkocsi vásárlása és más, hasonló, tartós javak megszerzése. Ez a szocialista életszemlélet félreértése. A szocialista társadalmi rend célja éppen az, hogy emelkedjék a dolgozók életszínvonala, javuljanak életkörülményeik. Ehhez pedig — *az állampolgárok mind szélesebb körére kiterjedően* — hozzátartozik a jobb lakáshelyzet, a turizmus, a szabad idő egészséges eltöltését szolgáló üdülő, telek, autó stb. Az ilyen személyi tulajdon nagyobb megadóztatása (pl. személyautó)

nem ideológiai kérdés, nem osztályharc, mint ahogy arra Kádár János elvtárs a Központi Bizottság novemberi ülésén rámutatott. Ez úgy értelmezendő: *akinek több van a javakból, azok vállaljanak nagyobb részt a közteherviselésből.*

Mi az akkor, amit joggal kifogásol a párt, elítél a társadalmi közfelfogás? Mindenekelőtt azt, ha az ilyen anyagi javak megszerzése mögött a társadalmilag hasznos munka helyett a közfunkcióval, a hatalommal való visszaélés, ügyeskedés, harácsolás, úgynevezett „hálapénz" vagy adócsalás útján szerzett pénz áll. Továbbmenve, *ha maga a szerzés válik életcéllá*, sokszor a saját egészség és a társadalom rovására. Sok olyan ember van, aki erején felül vállal — sokszor főállással összeférhetetlen — megterhelő másodállást, mellékfoglalkozást vagy „maszek" munkát, csak azért, hogy az anyagi erejét meghaladó, úgymond „divatos" építkezésbe vagy vásárlásba kezdjen. Az ilyen emberek túlhajszolják magukat, főállásukban pedig nem tudnak teljes értékű munkát végezni, viszont rossz közhangulatot teremtenek az egyébként társadalmilag szükséges és hasznos másodállást, mellékfoglalkozást végzőkkel szemben is.

Sok esetben nemcsak az elkövetőt lehet és kell elmarasztalni az anyagiasság, a harácsolás miatt, hanem azt a vezetőt is, aki indokolatlan kérdéseknek helyt ad, engedélyezi azokat. Lehet, hogy esetenként ezek nem ütköznek jogszabályokba, de sértik az elfogadható erkölcsi mértéket. Az egyik nagyipari üzemben 949 főnek volt másodállása. Jellemző ezek indokoltságára, hogy a kormány által elrendelt felülvizsgálat után csak 148-nak maradt meg. A Központi Népi Ellenőrzési Bizottság a múlt évben 450 helyen végzett felmérést a mellék- és másodállásokról. E területeken 1967 és 1969 között a foglalkoztatottak száma 10,4%-kal emelkedett, míg a mellék- és másodállások száma 51,8%-kal. A vizsgálat szerint a főálláson kívüli munkaviszonyban foglalkoztatottak száma és a kifizetett díjak összege az összlétszámhoz és a bázishoz viszonyítva nem nagy arányú, de ezen belül sok az olyan eset, amikor a lehetőséggel visszaélnek, vagy azok a jogszabályok szerint, illetve erkölcsileg kifogásolhatók. Az elvtelen és összeférhetetlen munkakapcsolatok, a bizonylati hiányosságok mögött — az esetek jelentős részében — munka nélkül szerzett, illetve kifejtett tevékenységgel arányban nem álló magas személyi jövedelmek állapíthatók meg.

A vizsgálat számos olyan esetet is feltárt, amikor egyeseknél több volt a „pót"-foglalkozás, mint amennyit egy-egy nap el lehet végezni. Még az is előfordult, hogy egy szerven belül létesítettek „pót"-munkavállalásokat. Ilyen esetek megtalálhatók állami szerveknél, vállalatoknál, szövetkezeteknél egyaránt. Nem magas számuk, hanem a visszaélés, visszatetsző jellegük miatt — nem is szólva a jogszabálysértő esetekről — ítéli el a közvélemény az ilyen eseteket és marasztalja el az elkövetőket és az engedélyezőket.

2. „A szocialista demokratizmus fejlesztése fokozott feladatokat is ró a pártszervezetekre. *Általában küzdeniük kell az önzés,* az egyéni vagy *a csoport-érdekeket abszolutizálni kívánó* kispolgári magatartás ellen".* A tapasztalatok arra intenek, hogy a csoportérdekek olyan káros értelmezésével is szembe kell szállni, amely az egyének esetében elítélt visszaéléseket, ügyeskedéseket megengedhetőnek tartja, ha azt állami szerv, vállalati, üzem vagy szövetkezet érdekében, illetve nevében követik el. *A gazdasági irányítás reformja a társadalmi és az egyéni érdek mellett helyt adott a társadalmi érdekkel nem ütköző csoportérdek érvényesülésének is.* A gazdasági szervek dolgozóinak boldogulása mindinkább a kollektíva, az ott

* A Politikai Bizottság leveléből.

dolgozó munkások, szövetkezeti tagok, vezetők, műszakiak, alkalmazottak összehangolt tevékenységén múlik. Alapja azonban csak a jobb munka, a hatékony műszaki fejlesztés, az üzem- és munkaszervezés, piackutatás, a bátor kezdeményezés lehet, nem pedig az állam vagy más gazdasági szervek, esetleg éppen a lakosság közvetlen megkárosítása, és nem ütközhet a társadalmi érdekkel, azt nem előzheti meg.

Gyakran tapasztalható — főleg a gazdasági életben —, hogy a társadalmi, a csoport és az egyéni érdekek nem hatnak egy irányba. Szándékosan, önzésből, vagy szabályozatlanságból — ezt kihasználva vagy félremagyarázva —, a társadalmi érdekek rovására történnek intézkedések. Az anyagi érdekeltség szocialista elvét a kollektíva érdekében sem lehet megsérteni indokolatlan áremeléssel, a monopol helyzet kihasználásával, adócsalással, jogosulatlan melléküzemági tevékenységgel, vagy más, a szocialista erkölcsbe, különösen jogszabályba ütköző manipulációval. A csoportérdek sem érvényesülhet tehát a társadalmi érdekkel szemben, annál kevésbé, mert hosszabb távon a két érdek mindenképpen egybeesik, s ami káros a társadalomnak, az végső soron káros a csoportkollektívának is. Érdemes ezt azért is hangsúlyozni, mert ma még nem általános, hogy a tulajdonosi felügyelet, valamint az állami felügyelet gyakorlói következetesen és erélyesen fellépnének azokkal a gazdasági szervekkel szemben, amelyek meg nem érdemelt előnyhöz igyekeznek jutni az egész társadalom vagy más kollektívák kárára.

A Politikai Bizottság levele és a Központi Ellenőrző Bizottság állásfoglalása nyomatékosan felhívja a figyelmet arra a megengedhetetlen jelenségre, hogy egyes nagyobb befolyáshoz jutott vezetők, tisztségviselők *visszaélnek a hatalommal, kiskirályok módjára viselkednek, megfélemlítik környezetüket.* Az ilyen állami és gazdasági vezetők munkájában háttérbe szorul az irányítás emberi oldala, a beosztottakkal való közvetlen kapcsolat, a munka jobbátételének gondolatcseréje. Az ilyen vezetők rendszerint kevés gondot fordítanak a feladatok, intézkedések megértetésére, az értelmes emberi meggyőzésre, a mozgósításra. Viszolyognak a beosztottak kérdéseitől, visszaverik a bírálatot. Az ilyen vezetők — a KEB-vizsgálatok tapasztalatai alapján — gyakran arra hivatkoznak, hogy ők a kollektíva érdekében dolgoznak, fő az eredmény, nem lehet mindenkivel mindent megbeszélni, lényeg az, mi van a borítékban. Azt sem nézik aztán egyesek, hogy ami a borítékba kerül, honnan, miből ered. A beképzelt vezetői magatartás, a munkatársak mellőzése önteltséghez, az önkontroll elvesztéséhez, meggondolatlan, hazardírozó üzemirányításhoz, intézkedéshez, megengedhetetlen magatartáshoz vezet. Sajnálatos esetei ennek a szári „Béke", a mezőkövesdi „Búzakalász", a szentesi „Termál" termelőszövetkezetek, ahol a korábbi vezetés hibái miatt szövetkezetenkint több tízmilliós mérleghiány keletkezett. Hasonlóan nagy károkat okoztak a mezőtúri városi vezetők visszaélései is. Ezért idejében fel kell lépni az olyan elnéző gyakorlattal szemben, amely menlevelet ad a meggondolatlan, sokszor milliós károkat okozó, vagy ellátási zavarokhoz vezető intézkedések elkövetőinek. Esetenként nehéz pontos határvonalat találni az indokolt kockázat-vállalás és a vétkes, felelőtlen döntés között. Az utóbbinál azonban szinte mindig kimutatható a hiányos előkészítés, az egyébként előrelátható következmények gondatlan felmérése, a demokratizmus háttérbe szorítása, a szükséges intézkedések elmulasztása.

Érdemes rámutatni ennek az ellenkezőjére is. Nemcsak az a vezető sérti meg a szocialista munkaerkölcsöt, vezetési módszert, aki visszaél a hatalommal, nem tűri a bírálatot, hanem az is, aki *nem él a hatalmával.* Vannak, akik eltűrik a fegyelmezetlenséget, a lazaságot, nem mernek bírálni és felelősségre vonni, eltűrik a határozatok, tervek végre nem hajtását. Az ilyen vezetők

vezetési készségüket, emberi gyengeségüket takargatva, előszeretettel hivatkoznak arra, hogy a kemény fellépés, az erélyesebb rendszabályok alkalmazása, a munkafegyelem megkövetelése sérti a gazdaságirányítás elveit, a szocialista demokráciát. Ez a felfogás a fegyelemsértők, a szabálytalanságot, visszaélést elkövetők malmára hajtja a vizet és nem egyszer súlyos károkat okoz a népgazdaságnak, ezért aligha igényel bizonyítást tarthatatlansága. A gazdasági irányítás mai körülményei között nemcsak lehetséges, de szükséges is, hogy a gazdasági vezetők bátran fogjanak új vállalkozásokba, új és jobb, gazdaságosabban előállítható termékek gyártásába, tehát okosan kezdeményezzenek. Nyilvánvaló, hogy ez, minden előrelátható lehetőség gondos számbavétele esetén is, kockázattal jár. Nem tagadható meg ezért egy vezetőtől sem — noha találkozunk ellenkező véleményekkel — a jóhiszemű tévedés joga, a védelem olyan esetekben, amikor esetleg nem születik meg a várt eredmény. Ha nem ezt tennénk, bizonytalanokká válnának a vezetők, nem mernének kezdeményezni, minden intézkedésüket, döntésüket igyekeznének „túlbiztosítani", aminek kétségtelenül gazdasági fejlődésünk látná a kárát.

3. *A két pártdokumentum megállapításai számos vonatkozásban alkalmazhatók az államigazgatás egyes területeire is.* Jelentőségük is azt teszi szükségessé, hogy elveit, szellemét érvényesítve ki kell dolgozni állami területre is az állásfoglalásnak megfelelő gyakorlatot. Ez a párttagságnak is szinte egységes véleménye.

Már az eddig elmondott követelmények is széles körben érintik az állami, tanácsi munka területét. *A pártfegyelem helyzete szorosan összefügg az állami és állampolgári fegyelem mindenkori helyzetével.* A törvény mindenki számára azonos, mindenki számára kötelező. Az állampolgári fegyelemmel szorosan összefügg a munka- és a szolgálati fegyelem betartása. Az államapparátusban dolgozóknál ennek hatványozott jelentősége van, hiszen a törvények, jogszabályok alkalmazói e tevékenységük során közvetlen kapcsolatba kerülnek az állampolgárokkal, a lakossággal.

Hogyan értelmezhetjük az említett igényeket a tanácsi munkában?

a) A tanácsi dolgozók nap mint nap gyakorolják a jogalkalmazás különböző eseteit. E tevékenységük során akkor járnak el helyesen, ha megalapozottan, a szocialista fejlődésünket szolgáló jogszabályok előírásainak, szellemének megfelelően döntenek és megkövetelik a helyes döntések következetes végrehajtását.

b) Az államigazgatási döntések végrehajtása összefügg az állampolgári fegyelemmel. Ma alapjában jó a lakosság állampolgári fegyelme. A lakosság mintegy 90—95%-a önként eleget tesz állampolgári kötelezettségeinek. Mintegy 5—10%-a azonban — közömbösségből, mások jogos érdekeinek mellőzéséből, anyagi előnyszerzési vágyból vagy más okból — semmibe veszi a törvényes rendelkezéseket, határozatokat. Ezek ellen a hatóság eszközeivel következetesen kell eljárni a közérdek, a túlnyomó többség érdekében. Az eszközök és módszerek differenciált alkalmazásának azonban fontos szerepe van.

A jogszabályok alkalmazásánál mindig szem előtt kell tartani, hogy akár emberekért, vagy emberek „ellen" irányul, de mindig emberséges legyen. Éljünk a felvilágosítás lehetőségeivel, az érvek, indokok ismertetésével, a humanitás szellemével. Meg kell különböztetni a jóhiszemű és a megállapíthatóan rosszhiszemű magatartást. Indokolt esetben a bírságolást is alkalmazni kell. Sajnos, vannak olyanok, akik a jogos határozatot csak akkor veszik komolyan, amikor az már „zsebbe vágó".

Tehermentesítenünk kell az állami szerveinket, de minden fórumot a több-

ször megvizsgált ügyekben, a „nem kerül semmibe, megpróbálom" jelszóval indított „panaszkodás" eljárása alól. *Nagyon sok időt vesznek el a notórius, ugyanazon ügyekben visszatérő panaszkodók.* Helyes az a gyakorlat, hogy az első és másodfokon, majd a harmadik panaszfokon egyértelműen eldöntött ügyeket lezártnak kell tekinteni, ha nincsenek hitelt érdemlő új momentumok az ügyben.

Külön figyelmet érdemel a KEB-nek az az állásfoglalása, hogy *a bejelentő névaláírásával vállaljon felelősséget állításáért.* Ha azt szóban teszik meg, jegyzőkönyvezni kell és a bejelentővel alá kell íratni. A közérdekű bejelentések sok hasznos tennivalóra, visszásságra, hibára hívhatják fel a figyelmet az állami munkában is. Sok gondot okoz azonban a névtelen bejelentés, a névtelen levél. A KEB állásfoglalását az állami gyakorlatban is alkalmazni lehet. Névtelen bejelentések alapján általában nem indítható vizsgálat, fegyelmi eljárás. Ha valakinek olyan dolgok jutnak tudomására, amelyeknek valódiságát nincs lehetősége ellenőrizni, úgy bejelentésében ezt a körülményt jeleznie kell. Ilyen esetben a bejelentést a forrás megjelölésével kell közölni. A névtelen bejelentéseknél azonban megkülönböztetést lehet tenni, ha az olyan nagyobb jelentőségű visszaélésre, közérdekű veszélyeztetettségre, vezetői magatartásra hívja fel a figyelmet, amelyik jelentőségénél fogva vizsgálatot érdemelhet.

c) A pártokmányok nyomatékosan felhívják a figyelmet *az állami szerveknél dolgozókkal szembeni követelményekre.* A tanácsi vezetők, dolgozók — mint köztisztviselők — magatartása meg kell hogy feleljen a szocialista erkölcsi normáknak. Ez általában így is van. Tapasztalhatók azonban olyan jelenségek is, amelyek ellen fel kell lépni. Ilyen főleg a hatalmi helyzet kihasználása (pl. házvásárlásnál), összeférhetetlen, szükségtelen másodállás, különösen községekben a rokoni összefonódás, vezetőknél a szerénytelenség, túlzott reprezentálás, ajándékozás vagy ajándék elfogadása, sajátérdekű haszonszerzés. Ezek ha csak szórványjelenségek is, köztisztségviselőknél megengedhetetlenek.

d) A tanácsi szervek fontos feladata *a szövetkezetek, egyesületek törvényességi felügyeletének jó végzése, az ellenőrzési tevékenység tervszerűbb, következetes teljesítése.* Napjainkban különösen fontos az árellenőrzés javítása, *a nagyjövedelmek differenciált adóztatása.* Nagyobb következetességgel és határozottsággal kell vizsgálni a magánszemélyek nagy jövedelmeinek szerzési körülményeit, adóterheik alakulását. *A lakás- és üdülőingatlan nyilvántartási munka is* — a visszaélések leleplezése érdekében — jelentős feladat. Nem arról van szó, hogy a jogos állampolgári érdekek érvényesítését megnehezítő intézkedéseket tegyenek. Ellenkezőleg, a munka javítása, az állampolgári fegyelemre való ösztönzés segítheti a jogos ügyek jobb és gyorsabb intézését. Ettől kell az eddiginél jobban megkülönböztetni *egyrészt* a közigazgatási szervek bürokratikus, lélektelen ügyintézését, *másrészt* egyes állampolgárok tudatosan rosszhiszemű, visszaélő, önző, anyagias magatartását és ennek következetes szankcionálását.

Különösen fontos *a hibák megelőzése, az egymásért érzett felelősség fokozása.* A szabálytalanságok, a túlkapások, az erkölcstelen, rendszerünktől idegen életmód, módszerek elleni időben történő fellépés általában megakadályozhatja a nagyobb hibák elkövetését. Ritka eset ugyanis, hogy valaki minden előzmény nélkül követ el súlyos hibát, azt általában kisebb szabálytalanságok, emberi, magatartásbeli rendellenességek előzik meg. Ne csak akkor váljék tehát e fellépés a közösség ügyévé, amikor a baj már megtörtént, s az elkövetőn már nem lehet segíteni.

A KEB állásfoglalása és a Politikai Bizottság levele nyomatékosan hangsúlyozza, hogy a hibák feltárásának és kijavításának legfontosabb feltétele a

nyílt, őszinte bírálat és nem fordulhat elő, hogy hátrány vagy bántódás érjen bárkit is, aki becsületesen feltárja a hibákat. Aki viszont semmibe veszi a jogos bírálatot, lényegében azonosítja magát a bírált hibával, akadályozza annak kijavítását és magatartásával fékezi a bíráló szellem kibontakozását. Ha a jogos bírálatot nem követi intézkedés, ezt ugyancsak a bírálat semmibevevésének és visszautasításának kell tekinteni. Ezért azokat, akik semmibe veszik a jogos bírálatot, felelősségre kell vonni.

Nagy felelősség terheli az *ellenőrzésre* hivatott felügyeleti szerveket és vezetőket. Számos esetben bebizonyosodott, hogy az ellenőrzés lazasága tette lehetővé a kezdetben még általában kicsi, de időközben naggyá duzzadt visszaéléseket, korrupciót, a protekciót, az önkényeskedést, a bírálat megtorlását és nem utolsó sorban a határozatok végre nem hajtását. Sokszor csak a népi ellenőrzés, a rendőri, ügyészi szervek vizsgálatai derítenek fényt ezekre. Szükség van ezért arra, hogy a felügyeleti szervek, a minisztériumok, a tanácsok és a maga posztján valamennyi vezető javítsák, erősítsék ellenőrző tevékenységüket. Figyeljenek fel időben a bejelentésekre, a jelzésekre.

Nem elégedhetünk meg azonban csupán a visszaélések elkövetőinek megbüntetésével. Törekedni kell a káros jelenségek okainak feltárására, mert csak azok megszüntetésével akadályozható meg a hibák újjáéledése. Hatásos módszer — amelyet célszerű gyakrabban alkalmazni — a nagyobb mulasztások, visszaélések, kárt okozó intézkedések, a szocialista erkölcsöt súlyosan sértő cselekedetek nyilvánosságra hozása az adott szerven belül — vagy szélesebb körben is. — A tapasztalatok szerint az ilyen példáknak nagy a visszatartó erejük.

Vannak olyan jelenségek, amelyek ellen a közvélemény joggal követel erélyesebb hatósági fellépést. Az olyanokkal szemben, mint például Budapesten az a galvanizáló kisiparos, aki 700 000 forint adót akart eltitkolni, vagy az az autószerelő, akinél másfél millió forintos adóhiányt állapítottak meg. Ilyen esetekben nem a meggyőzés, hanem a hatósági fellépés alkalmazása a helyénvaló.

Szocialista építőmunkánkat az eredmények jellemzik, a fejlődést elismeri és méltányolja az egész lakosság. A még gyorsabb előrehaladás fontos feltétele, hogy nap mint nap érvényesüljenek mindenütt, de főleg a vezetők körében, az államapparátusban a párt által meghatározott magasabb követelmények. Ez széles körű kapcsolatot, bonyolult emberi magatartást érintő feladat. Szemléletek, nézetek, felfogások, munkahelyi és magatartásbeli gyakorlat ellen és mellett kell neveléssel, felvilágosító szóval, példamutatással, ha szükséges adminisztratív intézkedésekkel, türelemmel vagy azonnal cselekedni.

Egy cikk keretében csak érinteni lehet a KEB állásfoglalásának számos — nemcsak a pártéletet érintő — megállapítását és abból az állami szerveknél, egész társadalmunkban hasznosítható feladatokat. Az említett tapasztalatok, problémák is érzékeltetik, hogy fontos társadalmi ügyről van szó. Éppen ezért párttagok és pártonkívüliek, vezetők és beosztottak, valamennyien ne csak szemlélői legyünk ennek a folyamatnak. Ne nézzük tétlenül a társadalmi életünkben jelentkező torzulásokat, problémákat, hanem bátran cselekedjünk megszüntetésük érdekében!

Dr. Papp Lajos
a KEB tagja

A TIT és a pártszervezetek

A tudományok szerepének gyors növekedése, a tudomány közvetlen termelőerővé válása világjelenség. Ma már az emberi tevékenység szinte minden szférájában szükség van több-kevesebb tudományos felkészültségre. Ezért napjaink egyre gyakoribb gondja: hogyan lehet segíteni a tudományos gondolkodás kialakulását, miként lehet elérni, hogy a megszerzett tudást az emberek alkalmazni is tudják gyakorlati tevékenységükben, a mindennapi életben.

E kérdések, illetve a rájuk adandó válaszok a párt egész művelődéspolitikáját érintik. Az új társadalom magasabb szinten történő építése, a szocialista demokratizmus és az aktív közéletiség fejlesztése nem nélkülözheti a dolgozók műveltségének emelését, a tudományos ismeretek széles körű terjesztését. Hazánk dinamikus gazdasági, politikai és kulturális fejlődése, a tudományos-technikai forradalom kezdődő kibontakozása ugyanakkor kedvező feltételeket is teremt a tudományos gondolkodás terjedéséhez.

Ezek a körülmények avatták közéletünk jelentős eseményévé a TIT nemrég lezajlott VI. küldöttgyűlését. Összhangban a Központi Bizottság november 14—15-i ülésének határozataival, a küldöttgyűlés rámutatott — s ezt határozatba is foglalta —, hogy *a tudományos ismeretterjesztésnek a szocialista építés gyakorlatát kell segítenie,* figyelembe véve az országos és helyi szükségleteket, a lakosság élet- és munkakörülményeit, általános és szakmai műveltségét. A TIT-nek a maga sajátos eszközeivel *széles körben terjesztenie kell a marxizmus—leninizmus eszméit, megvilágítani a párt politikájának tudományos hátterét.* Hozzá kell járulnia a szocialista közgondolkodás, a szocialista tudat térhódításához.

Ezek a célkitűzések a TIT munkájának lényegét, legfőbb vonásait és tartalmát fejezik ki. S ebből következik, hogy az ismeretterjesztés egész rendszerében a fő figyelmet *társadalmi viszonyaink magasabbrendűségének, mély humanizmusának bemutatására, a szocialista vívmányok propagandájára, a pozitív példák és kezdeményezések népszerűsítésére, a közízlés fejlesztésére* kell fordítani.

Mindez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a társadalomtudományi témáknál szerényebb helyre kell visszaszorítani a „tűrt" jellegűeket. Tehát a mondvacsinált, az élet által soha föl nem tett kérdésekre „választ adó" előadásokat, a periférikus problémákat boncolgató, a csupán egyedi érdeklődést tükröző vagy kielégítő, továbbá az ideológiai, politikai, világnézeti szempontból érdektelen témákat. Nagyobb segítséget kell viszont nyújtani a „támogatandóknak", vagyis

a szocializmus építését közvetve vagy közvetlenül segítő előadásoknak. A természettudományos vagy műszaki témáknál is szükséges, hogy a mondanivaló minden indokolt esetben tartalmazza s marxista szellemben világítsa meg a terjesztésre kerülő ismeretanyag politikai és világnézeti vonatkozásait, összefüggéseit. Ugyanakkor természetesen sem az írásos, sem a szóbeli ismeretterjesztésben nem kaphatnak nyilvánosságot a szocializmussal ellenséges, népünk érdekeit veszélyeztető irányzatok, alkotások, vélemények és állásfoglalások.

Nem mondunk vele újat — hisz szinte minden ideológiai témájú pártdokumentum rámutat —, hogy társadalmi, gazdasági életünk bonyolultsága, a fejlődéssel együttjáró különböző ellentmondások és feszültségek visszahatnak az ideológiai életre. Az imperialista ideológiai diverzió előszeretettel célozza meg társadalmi fejlődésünk problémáit, gyengeségeit, amelyeket legtöbbször mi magunk tárunk fel, hogy kijavíthassuk őket. Rétegek szerint az ifjúság és az értelmiség az első számú célpont. Sajnos, az ismeretterjesztésben sem reagálunk mindezekre kellő differenciáltsággal és mélységgel. Az ilyen témákhoz kapcsolódó TIT-előadások jelentős része is — amelyek pedig hasznos kiegészítői lehetnek a pártszervezetek közvetlen politikai propagandájának — megmarad, megreked a burzsoá nézetek tagadásánál, szerencsésebb esetben a bírálatánál. A pártszervezetek — figyelemmel kísérve a TIT munkáját — ösztönözhetnek legeredményesebben *a tudatosabb, rendszeresebb, offenzívebb és hatékonyabb fellépésre.*

Mindenekelőtt a TIT-előadókban, mint tudományosan képzett propagandistákban kell tudatosítani, hogy sem az államok közötti együttműködés, sem a különböző társadalmi erők közötti politikai szövetség nem jelentheti az ideológiai különbségek elmosódását, nem vezethet elvi engedményekhez az antimarxista nézetekkel szemben. A TIT a maga közvetlen módszereivel *vitafórumként* is funkcionál, s ez fokozza a pártszervezetek felelősségét. A legtöbbet a pártszervezetek, a kommunisták tehetik azért, hogy egyrészt *a TIT-ben is megélénküljön a nem marxista nézetekkel szembeforduló vitaszellem, másrészt, hogy a viták marxista eszmeisége biztosított legyen.*

Nagyobb figyelmet az alapvető osztályokra

Amikor a nép művelődéséről beszélünk, a munkásokra, parasztokra gondolunk elsősorban, akikre sajnos még nem terjed ki olyan mértékben az ismeretterjesztés hatóköre, mint ahogy azt társadalmi súlyuk indokolná. Az ismeretterjesztő előadásokon gyakran jobbára csak értelmiségiek, diákok, alkalmazottak, nyugdíjasok találhatók. Ennek is örülünk, velük is kell foglalkozni, de *intenzívebb és szervezettebb lehetne — s kell hogy legyen — a szocialista társadalom két alapvető osztályára gyakorolt hatás.*

Az elmúlt négy évben a TIT előadásainak mintegy 25%-a hangzott el ipari környezetben, és az összhallgatóságnak kb. 20%-a került ki az iparban foglalkoztatott dolgozók közül. Ez a szám — amellett, hogy aránytalanul kevés — lényegében évek óta stagnál. (A hallgatók száma 4 év alatt összesen 2,5%-kal emelkedett.) A kifejezetten munkásoknak szervezett, úgynevezett munkásakadémiák száma és hallgatósága csökkenő tendenciát mutat. Nagyüzemekben még csak szerveznek előadásokat, de a közép- és kisüzemekben alig van ismeretterjesztés, pedig itt is jelentős munkásrétegek dolgoznak. Jogos az a kérdés is, hogy a munkásakadémiák egyáltalán megfelelnek-e elnevezésüknek, valóban munkások alkotják-e a hallgatóságot. Tűrhetetlenül gyenge az ismeretterjesztés

a munkásszállásokon, ugyanígy a három műszakban dolgozók között, és szinte teljesen elhanyagoljuk a bejárókat.

Természetesen mindez nemcsak, s talán nem is elsősorban a TIT gondja és felelőssége. *Mindenekelőtt az üzemi vezetők szemléletében — beleértve az üzemi pártszervezetek vezetőit is — kell alapvető változásnak bekövetkeznie.* A munkamegosztás elmélyítése, a szétdarabolt munkamozzanatok látszólag kisebb szaktudást igényelnek. De a tapasztalat azt bizonyítja, hogy a mai nagyüzemekben mindinkább csak a jól képzett, megfelelő műveltséggel rendelkező szakmunkás tud helytállni. Különösen így van ez gazdasági életünk mai fejlődési szakaszában, amikor az intenzív módszerek veszik át a vezető szerepet. Sőt, a technika és a technológia állandó megújulása már nem pusztán jó képzettséget, szolid műveltséget, hanem az egyéni ismeretrendszer állandó átalakulására való készséget, tudományos gondolkodási módot, tudományos ismereteket is követel. Más szóval ez azt jelenti, hogy a gazdasági vezetőknek meg kell érteniük: a szélesebb látókörű és műveltebb dolgozó még akkor is értékesebb az üzem számára, ha tudása nem váltható át azonnal aprópénzre.

Sajátosan alakul az ismeretterjesztés falun. Itt az elmúlt években nem egyszerűen stagnálás következett be, hanem határozott csökkenő tendencia, mind az előadások, mind a hallgatók száma tekintetében. (Ez utóbbinál a csökkenés több mint egymillió fő, vagyis kb. 14%.)

Ezért a helyzetért a TIT is felelős (pl. máig sem dolgoztak ki olyan ismeretterjesztő tematikákat, amelyek figyelembe vennék a falusi lakosság foglalkozási összetételében végbement mélyreható változásokat, vagy amiért gyenge az előadások népszerűsítése, propagandája stb.), de az okok sokrétűek, és itt nem csak a TIT hibáztatható. A tsz-ek, állami gazdaságok vezetőinek szemléleti elmaradottsága legalább olyan — ha nem nagyobb — szerepet játszik ebben. Ha előre akarunk lépni, ha le akarjuk küzdeni ezt a szemléletet, akkor a pártszervezetek folyamatos és hatékony segítségére van szükség.

Miről van itt szó tulajdonképpen? Korábban, amikor falun még az egyéni gazdálkodás volt a domináló, a felvilágosultabb, többre törekvő parasztok közvetlenül is érdekeltek voltak a mezőgazdasági, biológiai témájú ismeretterjesztő előadások meghallgatásában. Az ott hallott technológiai eljárások, módszerek, ismeretek egzisztenciálisan is érintették a falusi embert. Ha rosszul alkalmazott pl. valamilyen permetező vagy gyomirtószert, s leperzselte a fél termést, azt évekig megérezte a család. A tsz-ek megszervezésével a termésért való felelősség, a korszerű eljárások, vegyszerek, gépek alkalmazásának felelőssége áttevődött a brigádvezetőkre, agronómusokra, általában a tsz vezetőire. Látszólag tehát lényegesen leszűkült az érdekeltségi kör. S ez kifejeződik abban, hogy például rendkívül kevés helyen működik tsz-akadémia, vagy hogy az állami gazdaságoknak a TIT-tel alig alakult ki kapcsolatuk. Maguk a mezőgazdasági üzemek vezetői nem törődnek különösebben azzal, hogy dolgozóikat bevonják az ismeretterjesztésbe, hogy „megrendeléseket" adjanak a TIT-nek, s erre a pártszervezetek sem ösztönzik őket.

A valóság igényei és követelményei azonban utat törnek maguknak. A legjobb üzemek vezetői már rájöttek — és ez kifejeződik a TIT-tel való kapcsolataik javulásában, saját munkájukban pedig határozottan „kifizetődik" —, hogy még a legképzettebb szakember sem tudja megfelelően végezni munkáját, ha nem foglalkozik a korszerű ismeretek terjesztésével, a hozzá beosztott dolgozók szakmai képzésével.

Más szempontból is szükséges foglalkozni a falusi ismeretterjesztés problémájával. Tudatára kell ébrednünk annak, hogy a túlnyomóan általános agrártudományi ismeretterjesztés korszaka lejárt. Az általános és szaktárgyú mezőgazdasági ismeretterjesztésen belül megfordulnak az igények a szaktárgyúak

javára. A mai falusi élet, a mezőgazdasági termelés folyamata az általános mellett egyre több agrár-biológiai, agrár-kémiai, agrár-műszaki témájú előadást, tanfolyamot, tsz-akadémiát igényel, s ha nem is teszi feleslegessé, mindenesetre jelentősen visszaszorítja az általános témákat. A pártszervezetek sokat tehetnek azért, hogy az igényelt előadásokban is tükröződjön nagyüzemű szocialista mezőgazdaságunk gyors iramú fejlődése.

Az ipari és mezőgazdasági üzemek kisebb vagy nagyobb közösségei, a vezetők példamutatása és közvetlen ösztönző tevékenysége nagy szerepet játszhatna a műveltség, a tanulás, a művelődés iránti igény felkeltésében és a kielégítés lehetőségeinek megteremtésében. A legtöbb helyen lehetne például tanfolyamokat indítani a hiányzó általános iskolai végzettség pótlására, a középiskolai végzettség megszerzésének elősegítésére, az általános iskolát régen végzetteknek a közismereti minimum elérésére — hogy csak a legegyszerűbbeket említsük.

A pártszervezeteknek meg kell értetniük mindenkivel, hogy a munkások és parasztok műveltségének emelése nemcsak racionális szempontból fontos, hanem a mi rendszerünkben elsőrendű erkölcsi, politikai feladat is. Ezért, amikor ilyen témát tűznek napirendre taggyűlésen, pártvezetőségi ülésen vagy a pártbizottság előtt, kapjon helyet az értékelésben az ismeretterjesztés helyzete is. A propagandamunka elemzéséből — bármilyen szintről legyen szó — ugyancsak nem maradhat ki a csak látszólag „semleges" tudományos ismeretterjesztés.

A mindennapi tevékenység és a TIT

A pártszervezeteknek érdemes felfigyelniök a küldöttgyűlésnek arra a megállapítására, hogy egész mai társadalmi gyakorlatunk (a szocializmus magasabb szinten történő építése, a tudományos-technikai forradalom kezdete, az „információ-robbanás" körülményei stb.) hatására az ismeretterjesztésben előtérbe kerülnek a konkrét emberi tevékenységhez tartozó ismeretek.

A háztartás, a személyes szükségletek kielégítését szolgáló eszközök, a közlekedés, a szabad idő eltöltését szolgáló tevékenységek (kertészkedés, gépkocsivezetés stb.), a szórakozás formái mind-mind összekapcsolódnak a modern technikával. Mindezek hozzáértő használata a természettudományos műveltség erősítésével, bizonyos alapvető műszaki vagy agrotechnikai ismeretek elsajátításával érhető el, s ebben az emberek jó része közvetlenül érdekelt. Márpedig tapasztalatok bizonyítják, hogy az ismeretterjesztő tevékenység mindig ott és akkor vált népszerűvé, akkor szélesedett, ha olyan ismereteket tudott nyújtani, amelyek széles tömegek termelési és életmódját befolyásolták.

A társadalomtudományi ismeretek megszerzésének szükségességét is össze kell kapcsolni a konkrét emberi tevékenységekkel. Másképp nem tudjuk megindokolni, miért sajátos érdeke mindenkinek a politikai oktatásban, a társadalomtudományi képzésben való részvétel. Pedig nyilvánvaló, milyen nagy fontossága van a politikai, közgazdasági, jogi, történelmi stb. ismeretek tömeges terjesztésének. Ezek elősegítik a különböző szintű, különböző forrásokból megszerzett ismeretek szintetizálását, egységes dialektikus materialista világnézetté való rendezését és ezen keresztül a helyes tájékozódást a világ dolgaiban.

S ez a mi viszonyaink között az állampolgár, a dolgozó ember közvetlen érdeke. A szocialista demokrácia szélesedése ugyanis feltételezi és egyben lehetővé teszi, hogy a társadalom tagjai bekapcsolódjanak a közügyek intézésébe.

De legyen szó akár helyi, akár országos szintű közéleti tevékenységről, nem nélkülözhető a széles körű tájékozottság és általános műveltség, illetve a bizonyos fokú közigazgatási, jogi, szakmai tudás. A politikai tevékenység, egyáltalán a bármely szinten történő politizálás megköveteli a hozzá szükséges tudományos ismeretek folyamatos bővítését, korszerűsítését. Az irodalom és a művészetek ismerete a biztonságos tájékozódást, a jó ízlés kitermelődését — különös tekintettel a környezet esztétikájára — segítheti elsősorban, s még hosszan folytathatnánk a sort, hogyan kapcsolódnak össze a különböző tudományos ismeretek az emberi tevékenység konkrét gyakorlati formáival.

A társulat szervezeti élete

A TIT egyik problémája a taglétszám és annak összetétele. A TIT a magyar értelmiségnek viszonylag kis hányadát — jelenleg kb. 20 000 főt — tömöríti. (Az igazsághoz tartozik, hogy ennél jóval többet foglalkoztat.) Egyes értelmiségi rétegek (műszaki, agrár), valamint a fiatalabb korosztályok kifejezetten hiányoznak a TIT-ből. E helyzet kialakulásáért elsősorban a TIT marasztalható el (gyenge szervezőmunka, a vonzó programok hiánya, a társulati élet elszürkü-

Téli foglalkozások Óbuda új úttörőházában. 33 szakkör és klub várja a pajtásokat

(MTI Fotó – Benkő)

lése, a propaganda elmaradása stb.). A TIT-nek fontos feladata, hogy megfelelő részt vállaljon a párt értelmiségi politikájának tudatosításából és megvalósításából. Ahhoz, hogy ezt végrehajthassa, meg kell teremtenie az értelmiséggel való eszmecsere állandó formáit, lehetőségeit. Tevékenységén keresztül presztízst kell kivívnia magának az értelmiségiek körében. De ha valamihez, akkor ehhez valóban nagy szüksége van a pártszervezetek segítségére, elvi, eszmei és gyakorlati irányítására.

A TIT vezető testületeinek, apparátusának kapcsolata a párt- és állami szervekkel általában kielégítő. Ennek azonban az eredményekben is realizálódnia kell. Figyelni kell arra, hogy ne csak „fent" legyenek jó kapcsolatok a megyei, járási vezetők között — s ne csak tárgyaljanak és tájékoztassák egymást —, hanem ott is, ahol az előadások megszervezése, a foglalkozásokra való mozgósítás zajlik. A pártszervezetek tekintsék fontos politikai munkának, és részesítsék ezzel összhangban álló megbecsülésben és elismerésben a TIT-ben folytatott ismeretterjesztő tevékenységet. Különböző pártfórumokon is gyakrabban kell szorgalmazni, hogy a kiváló tudósok és alkotóművészek minél szélesebb köre kapcsolódjon be a TIT életébe, munkájába. Az ismeretterjesztő tevékenység fejlődése során a jövőben számíthatunk a társulat lakóterületi (nagyközségi) és munkahelyi (ipari és mezőgazdasági nagyüzemi, főiskolai és egyetemi, illetve tudományos kutatóintézeti) szervezeteinek kiépülésére, a fiatal értelmiségiek szélesebb körű bevonására. A TIT lelkes aktivistái ebben is várják a pártszervezetek segítségét.

Az elmúlt években többször is elhangzott az az aggódó, pesszimista megállapítás, hogy válságban van az ismeretterjesztés. A TIT VI. küldöttgyűlésének felszólalói az elmúlt négy év eredményei alapján meggyőzően bizonyították, hogy szó sincs ilyesmiről, legfeljebb az eddig előadott témák, az alkalmazott formák és módszerek egy része avult el, és ezen az alapon jelent meg néhány ember tudatában „a válság fantomja". Határozottan állíthatjuk, s ezzel a tudattal kell a TIT-ben is dolgozni, a tömegkommunikációs eszközök munkája nem teszi feleslegessé az ismeretterjesztés TIT-beli szervezett formáját, mert ezek lehetőséget adnak az embereknek a „visszabeszélésre", a vitára, a kérdezésre. Ezt az előnyt és lehetőséget a tv és a rádió semmilyen tökéletesedése sem tudta — s talán a jövőben sem tudja — meghaladni.

A VI. küldöttgyűlés határozatilag mondta ki, hogy minden tekintetben korszerűsíteni kell a TIT munkáját. Ezen az úton kívánják elérni, hogy a társulat munkája minden lényeges mozzanatában — a tudományos ismeretterjesztés tartalmában, formáiban, módszereiben és eszközeiben — a szocializmus építésének valóságához, mai és holnapi követelményeihez kapcsolódjék. Egyedül ezen az úton lehet hatékonyan hozzájárulni a X. kongresszuson megfogalmazott célok megvalósításához, a népgazdaság fejlesztéséhez, a szocialista demokrácia erősítéséhez, és mindezekkel együtt az alkotó szocialista hazafiságtól áthatott közéletiség, a szocialista társadalom iránti felelősségtudat kibontakoztatásához.

Herczeg Ferenc
a KB osztályvezetője

Félidőben a beszámoló taggyűlések

Az idei beszámoló taggyűléseknek mintegy fele zajlott már le. Tapasztalataik értékes tanulságot szolgáltatnak a még hátralevők számára.

A mostani taggyűlések legjellemzőbb vonása, hogy *nyugodt, kiegyensúlyozott politikai légkörben folynak.* A KB novemberi határozata és a párttagság egységes azonosulása annak szellemével — ez a leglényegesebb politikai háttér. Ebben a helyzetben a pártszervezetek és az irányító pártszervek zavartalanul, kedvező feltételek között végezhették az előkészítés és lebonyolítás tartalmi és szervezeti feladatait. A mostani taggyűlések már számolhattak a tavalyi tapasztalatokkal, tanultak az előző évi eredményekből és fogyatékosságokból. Egyre jellemzőbb, hogy a *pártmunka szerves részének tekintik*, és nem valami különleges, alkalmi kampányfeladatnak.

Ez az összkép természetesen nem feledtetheti, hogy a *sikerek mögött nagyon kemény és szívós munka húzódik meg.* A taggyűlések eredményei az alapszervezetek és az irányító pártszervek gondos előkészítő, szervező munkájának a következményei. Éppen az az egyik legfontosabb tapasztalat, hogy ahol ez hiányzott, ott most is voltak problémák és kudarcok. Ezért a taggyűlések a hátralevő időben sem kerülhetnek ki a pártszervek figyelmének középpontjából. Sőt, hozzátehetjük: jelentős mértékben az irányító pártszervek munkájának is kritikai tükröződései.

Jelentős előrehaladás tapasztalható a taggyűlési beszámolók tekintetében. *Tartalmasabbak és konkrétabbak, jobban épülnek az alapszervezeti pártélet tapasztalataira, a pártcsoportok és a párttagság észrevételeire.* Az elemzést és az értékelést a politikai feladatok összefüggésében végzik. Mindemellett a konkrétság még nem minden beszámoló erénye. Több taggyűlési hozzászóló is szóvá tette, hogy azok az információk, vélemények, amelyeket a vezetőség a pártcsoportoktól kapott, sokkal gazdagabb és lényegretörőbb, mint amit a beszámoló tartalmazott. Alapszervezeti szinten semmitmondóak az olyan megállapítások, amelyek az eredményeket vagy a fogyatékosságokat nem kapcsolják össze kritikusan egy-egy pártcsoport vagy személy szerint az egyes párttagok munkájának értékelésével. Enélkül nem érhető el, hogy a beszámoló taggyűlések a legnagyobb mértékben a kommunista nevelés fórumai legyenek.

A konkrétság leegyszerűsített és helytelen formájával is lehet helyenként találkozni. Ez abban nyilvánul

meg, hogy termelési adatok és tényszámok özönének felsorolásával vélik elintézni a gazdasági célok megvalósulása érdekében végzett munka elemzését. Pedig ezzel még nem vált konkrétabbá a beszámoló. Bizonyos számszerűségre való utalás némelykor elengedhetetlen, ez azonban csak illusztrálás lehet, és nem pótolhatja *a politikai munkáról, a gazdasági feladatok érdekében szervezett és kezdeményezett politikai akciókról szóló beszámolót, e tevékenység értékelését.* A hangsúlynak ez utóbbin kell lennie.

A taggyűlések egyik fontos sajátossága az is, hogy általában *nagyobb szerepet kap a párttagok magatartásának értékelése.* Ehhez is nagy segítséget adnak a pártcsoport-megbeszélések, ahol személy szerint értékelték minden párttag munkáját, magatartását. A taggyűlés természetesen nem veheti át mechanikusan ezt az értékelést. Ezt felhasználva ki kell azt egészítenie, és bizonyos értelemben többet kell adnia. A taggyűlés mindenekelőtt a *pártcsoport egészének tevékenységét hivatott jellemezni:* milyen szerepet játszik az alapszervezet politikai feladatainak megoldásában; hogyan formálja azt a környezetet, amelyben működik; milyen a politikai befolyása a pártonkívüliek körében stb. Ebben az értékelésben természetesen szerepelniük kell személy szerint is azoknak, akik pozitív teljesítményükkel kiemelkednek, illetve mulasztásaikkal hátráltatják az eredményesebb munkát, esetleg helytelen viselkedésükkel ártanak a pártszervezet tekintélyének. Helyesen járnak el azok a pártszervezetek, amelyek a beszámoló taggyűléseket a *pártmunkáért járó erkölcsi elismerés fórumának is tekintik.* Ez a taggyűlés alkalmas annak megállapítására is, hogy kikkel vannak ilyen vonatkozásban problémák, kikkel szükséges foglalkozni. Nem feladata, hogy a személyi ügyek elemzését, vizsgálatát állítsa előtérbe, vagy ilyen ügyeket lezárjon, de határozatot hozhat arra, hogy azoknak az ügyével, akik a szervezeti szabályzatban előírt kötelezettségüknek nem tesznek eleget, a vezetőség vagy egy későbbi taggyűlés személy szerint foglalkozzon.

Ezzel kapcsolatban szükséges azt is megjegyezni, hogy egyes helyeken a vezetőség az ilyen jellegű feladatát helytelenül teljesen áthárítja a pártcsoportra. „A pártcsoport többet foglalkozzon vele" megjegyzéssel gyakran elintézettnek véli a maga szerepét akkor is, ha a probléma már túlnőtt a pártcsoport keretein.

A taggyűlések vitája is sokat fejlődött. Határozottabban és hozzáértőbben mondanak véleményt a pártszervezet munkájáról. Az úgynevezett szélsőséges egyéni problémák lényegesen kisebb mértékben szerepelnek. *Nagy politikai jelentősége van annak is, hogy nagyobb a munkások aktivitása.* Ha a pártszervezetek tudatosan érvényesítik a Központi Bizottság novemberi határozatát a maguk területén, úgy ez a tendencia még erősödni fog.

Kedvezően befolyásolja a taggyűlés vitaszellemét, hogy ritkábbak az olyan hozzászólások, amelyek úgyszólván „lehengerlik" az egyszerűbb párttagokat, megbénítják aktivitásukat.

Egyes helyeken a párttagok részéről volt olyan vélemény, hogy minek szóljunk hozzá, hiszen a pártcsoport megbeszélésén már mindent elmondtunk. Ez főleg olyan helyeken volt tapasztalható, ahol a taggyűlési beszámoló mechanikusan átvette a pártcsoportokban elhangzott értékelést és nem adott attól többet, újabbat. Ahol viszont a pártcsoportok politikai munkáját kritikailag és dicsérőleg is értékelték, ott a beszámoló nem hatott már elmondott dolgok ismétléseként, ott volt olyan újszerű mozzanat, amely vitára adott alapot.

Megfelelő figyelmet fordítanak a taggyűléseken a *gazdasági, intézményi vezetéssel való kapcsolatra.* Általában a pozitív tapasztalatokat

hangsúlyozzák, a problémák már halványabban szerepelnek, az ezzel kapcsolatos kritika meglehetősen visszafogott. Sem a beszámoló, sem a vita nem tárja fel azokat a nagy tartalékokat, amelyeket a gazdasági és szakvezetés politikai tevékenysége a pártszervezet számára jelenthet. A taggyűlés ilyen szempontból nem elég követelmény-támasztó. Úgyszintén kevés szó esik arról is, hogyan valósítható meg a legeredményesebben a párttagok bevonása a vállalati döntések kialakításába, és ezzel kapcsolatban milyen konkrét tennivalók vannak.

Az alapszervezeti vezetőségek munkájáról szóló beszámolót a taggyűlés rendszerint *határozatilag jóváhagyja.* Ritkán fordul elő, hogy megjegyzést vagy fenntartást fűznek hozzá — még akkor sem, ha az esetenként helyénvaló lenne. A sokféleség leginkább a beszámolót és a vitát követő határozat tekintetében mutatkozik. Helyenként egész évre átfogó munkaprogramot dolgoznak ki, máshol a pártmunka valamennyi területére kiterjedő határozati javaslatot terjesztenek elő, s az sem ritka, hogy magát a beszámolót, illetve annak feladatmeghatározó részét ajánlják határozatnak. A különböző formák szerepét helytelen lenne túlértékelni, annál is inkább, mert a *lényeg azon van, hogy olyan határozatot fogadjanak el, amely egyértelműen és világosan mutat rá a pártszervezetek előtt álló legfontosabb és konkrét feladatokra.*

A politikai felelősség jegyében

Milyen gondolatok foglalkoztatják az embert, ha a KB novemberi határozata után egy minisztériumi pártszervezet taggyűlésére készül? Bizonyára sok szó esik majd az *állami irányító munka színvonalának fejlesztéséről.* Szenvedélyes pártossággal hangsúlyozzák majd a minisztérium *politikai felelősségét* azért, hogy az egész ágazatban következetesen érvényesüljön az össztársadalmi érdek, a párt politikája. Hallani fog arról a különös szerepről és feladatról, amely ebben a kommunistákra és a pártszervezetre hárul.

E feltételezések természetszerűen következnek abból, hogy olyan kommunisták tanácskozása ez a taggyűlés, akiknek a munkája országos horderejű, bizonyos vonatkozásban az egész népgazdaság fejlődését meghatározó. Anyagiakban és politikailag rendkívül sok múlik rajtuk, *ezért nagy a felelősségük. Ezt a felelősséget különös reflektorfénybe állítja a KB novemberi állásfoglalása.*

Ez az elvárás, ami jelen esetben nem csupán szubjektív óhaj, hanem politikai szükségszerűségre épül, sok tekintetben igazolódott. Ha az *Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium II. alapszervezetének* taggyűlési tapasztalatait tömören akarjuk összefoglalni, elmondható, hogy *ezek az alapvető politikai gondolatok ott éltek a taggyűlés egész légkörében,* jóllehet nem minden esetben fogalmazódtak meg éles határozottsággal. Esetenként talán nagyon is közvetve és áttételesen konkretizálódtak egyik-másik *praktikus* feladat meghatározásában. Máskor viszont — például a beszámolóban — túlságosan *általánosnak,* olykor *formálisnak* tűnt a KB határozatára való gyakori hivatkozás. Erről azért is kell szólni, mert az ilyen fajta formalizmus azt az *illúziót keltheti,* mintha azzal *ér-*

demben és *intenzíven* foglalkoznának.

Az alapvető politikai gondolatok világos megfogalmazása és határozott, következetes képviselete természetesen nem mérhető csupán egyetlen taggyűlés tükrében. Hosszabb időszak viszonylatában és az egész *gyakorlati tevékenység összefüggésében* lehet és kell hiteles módon megítélni. Mindemellett úgy gondolom, hasznára vált volna a mostani taggyűlésnek, de különösen a beszámolónak, ha ilyen vonatkozásban *lényegretörőbb* és *határozottabb*.

A taggyűlési vitában elismerően szóltak arról, hogy a beszámolót *írásban előre megkapták*. Ez módot adott arra, hogy alaposabban átgondolják a vezetőség értékeléseit és jobban felkészüljenek a vitára. Volt ennek azonban bizonyos árnyoldala is — és ezt sem hagyták említés nélkül —, mégpedig az, hogy a beszámoló kritikai megállapításai meglehetősen visszafogottak voltak és túlzottan általános síkon mozogtak. Úgy látszik, más valamit elmondani és megint más azt leírni. Bár ez a különbségtevés sem törvényszerű, az azonban tény, hogy a *konkrétság követelménye az elismerő szavaknál, de különösen a bírálatnál jobban is érvényesülhetett volna*. Egy-két hozzászóló (*Kovács, Szűcs* elvtársak) nagyon elvszerűen vetette fel ezeket a problémákat. Szücs elvtárs figyelemre méltó hozzászólása ezzel kapcsolatban úgy fogalmazódott, hogy a *minisztérium munkamódszerének gyenge vonásait a beszámolóban is fel lehet ismerni, a konkrétség, a személyre szóló bírálat nem erős oldala*. Ez annál inkább hiba — mondotta —, mivel a pártcsoportok részéről a vezetőség ehhez bőven kapott anyagot, de úgy látszik, nem jól gazdálkodtak vele.

Nagyon tartalmas kiegészítése volt a beszámolónak *Farkas* elvtárs hozzászólása. Sorra vette azokat a konkrét feladatokat, amelyek *a Központi Bizottság novemberi határozata nyomán szakmai és gazdaságpolitikai vonatkozásban a minisztérium ezen szerveire hárulnak*. Érdemes közülük néhányat felsorolni: a könnyűszerkezetes program végrehajtása, a gazdaságtalan termékek visszaszorítása, a hatékonyabb gazdasági szabályzók kimunkálása, a beruházási feladatok eredményes megoldása, a távlati műszaki fejlesztés koncepciójának kidolgozása, a műszaki propaganda erősítése stb.

Amikor az alapszervezet jellegzetességeiről volt szó, az elvtársak úgy vélekedtek — és a beszámoló is ezt hangsúlyozta —, hogy a szakszerűség a domináló, a politizálás a gyengébb oldala, s a szakkérdések általában nagyobb vitát váltanak ki, mint az ideológiai problémák. Lehet, hogy általában ez így igaz, de most a taggyűlés egy kicsit rácáfolt erre a jellemzésre. Ez nemcsak a beszámoló gyenge pontjait ért elvszerű bírálatban nyilvánult meg, hanem abban is, ahogyan a *politizálásról, és ezzel kapcsolatban a politikai vitakörök eredményesebbé tételéről szóltak*. Mint nagyszerű kezdeményezést üdvözölték e körök szervezését, többen hangsúlyozták fontosságát, jelentőségét. Kiváló fóruma — mondották — annak, hogy elméleti ismereteinket a politika nyelvére fordítsuk és vitakészségünket fejlesszük. Gondoskodni kell arról, hogy *szélesebb rétegeket fogjon át*. Olyanokat is, akik magasabb elméleti képzettséggel rendelkeznek, hiszen van olyan tapasztalat, hogy az elméleti ismeretek nem mindig párosulnak megfelelő politikai tisztánlátással.

Nehéz lenne akárcsak fel is sorolni, hogy a vitában mi mindenről, mennyi fontos kérdésről esett még szó. Hogy csak néhányat említsünk: a tájékoztatás; a pártszervezetek és a hivatali vezetés viszonya; a határozatok adaptálása; erkölcsi kérdések. Mindez jelzi, hogy az alapszervezet kommunistái a taggyűlésen milyen tartalmas, sokoldalú és felelősségteljes munkát végeztek. **R. I.**

Cél: a rendszeres szervezeti élet

Látszólag két, de lényegében egyazon kérdésről szólt a vezetőség beszámolója és az e feletti vita a mezőfalvi XXI. Pártkongresszus Útján Tsz állattenyésztő üzemegység pártszervezetének beszámoló taggyűlésén. Az egyik a *párt szervezeti élete*, a másik a most január elsejével életbelépett új üzemszervezési formára, ahogyan a szövetkezetben mondják: *önálló ágazati termelésre való áttérés volt.*

A felsőbb pártszerv, a járási pártbizottság határozata alapján az addig egységes, mintegy 80 főt számláló pártszervezetből hármat — üzemegységenként egyet-egyet — hoztak létre. A pártszervezetek munkájának koordinálására, irányítására csúcsvezetőséget szerveztek. A járási pártbizottság célja az volt, hogy ezzel a kommunisták közelebb kerüljenek munkahelyük sajátos problémáihoz, az itt dolgozó pártonkívüliekhez, vagyis politikai munkájuk élénkebb és főleg hatékonyabb legyen.

Az átszervezés 1969 augusztusában történt, tehát immár másodszor számolt be a vezetőség munkájáról az alapszervezet tagjainak. Őszintén elemezte az alapszervezet helyzetét.

Az üzemegység gazdasági eredményei — a környező tsz-ekéhez viszonyítva — jónak mondható. A tervezettnél több tenyészállatot, vágóállatot és állati terméket értékesítettek. Bár a taggyűlés időpontjában még pontos adatok nem álltak rendelkezésre a gazdaságosságot illetően, de az üzemegység vezető kommunistái derűlátóan nyilatkoztak.

Ha a kommunisták tevékenységét a gazdasági eredmények tükrében vizsgáljuk, a helyzet megnyugtató. De mind a vezetőség beszámolója, mind pedig a felszólalók — nagyon helyesen — nemcsak ezt tekintették, hanem sokkal nagyobb igénnyel vizsgálták munkájukat. Egyértelműen állapították meg: nyugtalanítja őket, hogy a pártszervezet munkájában nincs kellő szervezettség.

Igaz, objektív nehézségei is vannak a rendszeres pártéletnek: az állattenyésztésen belül több állatfaj tenyésztésével foglalkoznak, s az itt dolgozók munkarendje rendkívül eltérő. Nem könnyű egy időben összehozni egy-egy gyűlésre, megbeszélésre az embereket. De ennél is jobban gátolja a kommunisták munkáját, hogy *nem tisztázták kellően az alapszervezet helyzetét, jogkörét.* Az ágazat irányítása központilag történt, s noha kimondták, hogy az alapszervezet feladata az üzemegységvezetők munkájának segítése, ellenőrzése, a központi irányítás mellett az ő feladatuk csupán az utasítások végrehajtására szorítkozott.

Tehát nem véletlen, hogy a kommunisták úgy érezték: nincs kellő beleszólásuk, lehetőségük, a szövetkezet — s ezen belül az állattenyésztés — terveinek kialakításába. S kellő áttekintésük sincs, sem a gondokról, sem a tervekről.

A beszámoló taggyűlés résztvevői örömmel nyugtázták, hogy 1973. január 1-től önálló ágazat lett az állattenyésztés, ami egyben azt is jelenti, hogy az itt dolgozók jövedelme, megbecsülése az ágazat eredményein múlik. *Körülhatárolt lett tehát a munkaterület, s benne a pártszervezet tevékenysége.* A taggyűlésen máris számos konstruktív javaslat hangzott el a szervezeti élet javítására. Így például: úgy oldják meg a különböző munkakezdési időtől eltérő munkarendből adódó nehézségeket, hogy az egyes állatfajokat gondozó kommunisták számára *hozzanak létre pártcsoportokat.* Ezek sokat segíthetnek a taggyűlések, a pártvezetőség határozatainak végrehajtásában, gyorsan reagálhatnak a napi gondokra, problémákra.

Javaslatként hangzott el, hogy az üzemegység tervének kidolgozása előtt hallgassák meg a kommunistákat. Szó esett arról, hogy az önelszámolás lehetőségeivel élve, jobban kell differenciálni a dolgozók jövedelmét munkájuk hasznossága szerint. Többen elmondották: nagy segítséget jelent számukra a párt határozata az állattenyésztés fejlesztéséről, s az állam intézkedései a felvásárlási árak tekintetében. Kellő hangsúlyt kapott az is, hogy a pártszervezet szervező, mozgósító munkája mellett a jövőben fordítson gondot az állattenyésztésben dolgozók érdekeinek védelmére is. Tervszerű munkát kell végezni a gondozói gárda összetételének fiatalítására, ami elsősorban a kulturáltabb munkakörülmények kialakításával válik lehetővé.

Az élénk, a problémákat feltáró taggyűlésen így kapcsolódott szoros egységbe a látszólag két — a politikai és a gazdasági — probléma, amely megvalósítása lendít a pártszervezet munkáján, az itt dolgozók tevékenységének eredményességén.

M. S.

Az egységes cselekvés szolgálatában

Nagy erőt képvisel a tatabányai XV/a bányaüzem százegynéhány kommunistája. Ezt az erőt azonban — s ezt a beszámoló taggyűlés világosan tükrözte — nem elsősorban a létszám, hanem a párttagság összeforrottsága, cselekvési egysége adja.

Nem várt súlyos geológiai, művelési nehézségek akadályozták a múlt évben, hogy az aknaüzem bányászai az előirányzott mennyiségű szenet küldjék a felszínre. E nehézségek elleni küzdelemben a frontbrigádok kommunista tagjai az élen jártak, szükség esetén pihenőnapjaikat sem sajnálták feláldozni. A pártvezetőség kezdeményezésére az üzemvezetőség hatásos intézkedéseket tett a kitermelt szén minőségének javítására, az alkalmazotti létszámmal való jobb gazdálkodásra. Érezhette az üzemvezetés a pártszervezet támogatását akkor is, amikor a munkafegyelem erősítésére törekedve több notórius fegyelmezetlenkedőt elbocsátottak.

A beszámoló, de különösen a hozzászólók indítványozták, hogy az idei gazdasági munkában váljon még inkább meghatározó céllá a költségek csökkentése, az anyagtakarékosság. *Mikulás Miklós* gépmester utalt a kommunista példamutatás szerepére a bányagépek gondos kezelésében, javításában, az alkatrészekkel való lelkiismeretes gazdálkodásban. Ő is, *Cherula József* aknász is indítványozta: kezdeményezze a pártszervezet, hogy *az anyagtakarékosság, a költségcsökkentés legyen a munkaverseny idei fő célja az aknaüzemben.*

De nemcsak a termelésben, hanem a *politikai tevékenységben* is szükség volt és van a kommunisták egységes cselekvésére, kezdeményező fellépésére. *Borsi József, Király Tibor, Fekete László, Hajdel Alfréd* elvtársak egyaránt utaltak azokra a kérdésekre, amelyeket a párttagoknak a mindennapi beszélgetések során meg kell világítaniuk társaik körében. Az ár- és bérpolitika természetszerűen foglalkoztatja a bányászokat, de mindennapos téma a tatabányai szénbányászat, saját bányaüzemük jövője, perspektívái is. Az aggodalmak néha az öltözőben folytatott tréfálkozások formájában, olykor mélyreható be-

szélgetésekben kapnak hangot. S ha a szénmedence távlatait illetően vannak is még tisztázandó kérdések, a taggyűlés hangsúlyozta, hogy a kommunisták az alapvető ismeretek birtokában *képesek helyes választ adni a kérdésekre, meggyőzően képviselni a párt politikáját.* S hogy ehhez mind többen rendelkeznek megfelelő elméleti felkészültséggel is, azt tükrözte a beszámolóban felsorakoztatott adat: a párttagság csaknem egyharmadának van háromhónapos vagy annál magasabb pártiskolai végzettsége.

A politikai munka további fejlesztésének szándéka az idei év első felére vonatkozó — a taggyűlésen elfogadott — munkatervben is tükröződik. Kétszer is taggyűlés elé kerülnek a politikai oktatás tapasztalatai (ebben a párttagság több mint 90, az üzem dolgozóinak pedig mintegy 50 százaléka vesz részt!), külön napirendi pontként vitatják meg az ideológiai munkára vonatkozóan tavaly elfogadott megyei pártbizottsági irányelvek megvalósulását, lépéseket tesznek a munkahelyi kérdésekkel kapcsolatos írásos tájékoztatás és agitáció megjavítására, és így tovább

Számszerűségében is nagy erő a párttagság — de a folyamatos utánpótlás is elengedhetetlen. Tavaly tizenöt új párttagot vettek fel, köztuk *tizennégy a fizikai munkás. Mercz Béla* párttitkár örvendetes jelenségként emelte ki, hogy közülük hatot a KISZ-szervezet, kettőt pedig a szakszervezeti bizottság ajánlott felvételre. *Vincze István* KISZ-titkár ehhez hozzáfűzte, hogy e fiatalok tevékenységét két-három éven át kísérték figyelemmel, s jól megválogatott megbízatásokkal igyekeztek elősegíteni kommunistává válásukat.

1973-ban is nehéz feladatok hárulnak a XV/a akna kommunistáira — hangsúlyozta a beszámoló. A párttaggyűlés ennek tudatában végezte el számvetését, s jelölte meg a fogyatékosságok kijavításának útját-módját.

Gy. L.

A kommunisták nagyobb aktivitásáért

Az Elektromechanikai Vállalat — már gyártmányainál fogva is — fontos középüzem. Mivel tevékenységében a gyártmányfejlesztési feladatok jelentős szerepet játszanak, erős műszaki és szakmunkás gárdával rendelkezik.

A hetvenegy tagú pártszervezet évi munkájáról szóló beszámolót *Joó Zoltán* párttitkár terjesztette elő. A beszámoló jól felépített és átgondolt volt, lényeges kérdéseket érintett. Kritikusan és konkrétan vetette fel a problémákat. Név szerint bírált és dicsért, kit mi illetett meg.

Termelőüzemről lévén szó, a beszámoló természetesen elsősorban a vállalat gazdasági tevékenységének minősítéséből indult ki. Számokkal bizonyította, hogy javult, fejlődött a munka: a termelés ütemesebbé vált, az exporttervet túlteljesítették, a dolgozói állomány stabilizálódott, a termelékenység és a kereseti színvonal emelkedésének mutatói egyaránt kedvezőek. Bár a termelékenység 13 százalékos növekedésével szemben a túlórák 250 százalékos növekedése azt mutatja, hogy itt is van még tennivaló. Mégis javult a dolgozók hangulata az elmúlt évben. A vállalat fejlődésében, eredményességében kifejeződik a pártszervezet munkája.

Mindezek mellett a beszámoló fog-

lalkozott a pártszervezet munkájának gyengeségeivel is: a párttagság nem elég aktív, nincs intenzív politikai élet, illetve — ahogy az egyik hozzászóló, *Nádházi* elvtárs kifejezte — a párszervezetnek nincs kellő tekintélye, súlya, nem tölti be maradéktalanul azt az előrelendítő szerepet, amelyet elvárnak tőle.

A beszámolóban és a vitában ennek sokféle tényezőjéről esett szó. Ilyenek: az egyes pártcsoportok passzivitása, a taggyűlések hiányos látogatottsága, a politikai önképzés hiánya, a pártvezetőség ellenőrző munkájának fogyatékosságai stb.

Ezeket a problémákat a beszámoló taggyűlés is tükrözte. Bár a beszámoló konkrét volt mind a dicséretben, mind az elmarasztalásban, és a négy hozzászóló is érdekes, eleven problémákat feszegetett, mindez mégsem váltott ki komolyabb reagálást a párttagságból. Holott a néhány hozzászólás utalt rá, hogy van vélemény és van javítani való.

Az üzem létszámát tekintve a 71 párttag nem kevés. Hetvenegy kommunista, ha aktív és tettrekész, nagy erőt képvisel. Talán nem is lenne érdemes szóvá tenni, ha csupán ezen az egyetlen taggyűlésen lett volna csekély az aktivitás. De szó se róla — mondják, hogy ez az általános helyzet már évek óta.

Érdemes elgondolkodni azon, mi az oka, és mivel lehetne változtatni a helyzeten, felrázni a kommunistákat — erről beszélgettünk a taggyűlés után Joó elvtárssal és a kerületi pártbizottság instruktorával, *Tóth Miklós* elvtárssal. A kommunisták passzív magatartásában szerepet játszik nyilván az is, hogy a gazdasági vezetők egyike-másika nem ösztönzi a bírálatot, sőt igen érzékenyen reagál a kritikai megjegyzésekre. Bár retorziót nem alkalmaztak, de az szemmel látható, hogy a párttagság mégsem tud felengedni és szabadon beszélni az üzem problémáiról. *Keresztes Iván* elvtárs a taggyűlésen szóvá tette, hogy a pártcsoportban felvetődő problémákra nem kapnak választ, és minek beszélni akkor, ha senki sem reagál rá. Ugyancsak ő említette, hogy van olyan felfogás, mely szerint a munkahelyi felettest nem lehet bírálni. Az ilyen és hasonló felvetések azt tükrözik, hogy nincs elég ösztönzés a kommunisták és a dolgozók véleményének kikérésére és főleg megszívlelésére.

A pártvezetőség már eddig is sokat tett e hangulat feloldásáért. De mivel jelenleg a pártmunka nagy része a titkárra hárul, a vezetőség munkája nem elég kollektív és nem támaszkodik eléggé a párttagságra — lassú a változás. Ezen kell elsősorban javítani.

Reméljük, ez a taggyűlés is hozzájárul ahhoz, hogy a pártszervezet munkája javuljon és jobban betöltse azt a szerepet, amely nélkülözhetetlen mind a politikai, mind a gazdasági munka szempontjából.

L. V.

KISZ-vezetők képzése

A székesfehérvári járási KISZ-bizottság oktatási és nevelési munkacsoportja által kidolgozott program alapján szervezték meg a járás több mint száz alapszervezete 450 vezetőségi tagjának továbbképzését. Cél: a vezetőségi tagok irányító, szervező készségének kialakítása, fejlesztése. Formája: szabad idejükben jönnek össze körzetenként, előadás hangzik el, amelyet vita követ.

A kilenc téma között olyanok kaptak helyet, mint: szervezés és vezetés; a KISZ-vezetők kapcsolatai, együttműködése más szervezetek helyi vezetőivel; a KISZ-vezető mint nevelő; az alapszervezeti propagandamunka; az ateista nevelés feladatai. Módszertani tudásukat is gyarapítják, ezt szolgálja az előadások és viták szervezésére, vezetésére vonatkozó ismeretek beiktatása a programba. A résztvevőknek ez mellett természetesen gondot kell fordítaniuk az egyéni önképzésre és a szervezett politikai oktatásban történő részvételre is.

A körzeti pártszervezetek erősítése

A főváros VI. kerületi Pártbizottsága az utóbbi időben fokozott figyelmet fordított a lakóterületi politikai munka fejlesztésére. E kérdés napirendre tűzését és elemzését azok a változások indokolták, amelyek az utóbbi években társadalmi életünkben végbementek. Bizonyítja fontosságát, hogy az emberek széles körben foglalkoznak lakóterületük kérdéseivel, nagy érdeklődést tanúsítanak a téma iránt. Időszerű és célszerű volt napirendre tűzni azért is, mert így olyan időben lehetett ezzel a kérdéssel foglalkozni, amikor a közvéleményt a kongresszusi határozatok végrehajtása, a lakóterületen tevékenykedőket pedig emellett a tanácsválasztások előkészítése is foglalkoztatja.

Jóllehet a lakóterületi politikai munka nem szűkíthető le a körzeti pártszervezetek tagjainak tevékenységére, egyértelmű, hogy a munka bázisait a körzetek jelentik. Ezért tevékenységükre a korábbinál nagyobb gondot kell fordítani. El kell érni, hogy a körzeti munkában a lakóterület politikai légköre iránti felelősség dominálj on, és erőteljesen bontakozzék ki a párt vezető szerepe, különösen a légkör formálásában, a felvilágosító és nevelő munkában. Az ilyen elvárások teljesítéséhez azonban javítanunk kell a körzetek politikai, anyagi, technikai és személyi feltételeit. Gondoskodni kíván a kerületi pártbizottság arról is, hogy minden olyan lakóterületi tevékenységet, amely közérdeket szolgál, rangos társadalmi munkának ismerjenek el.

Szorosabb kapcsolat a lakossággal

A körzeti munka értékelése során a pártbizottság megállapíthatta, hogy e pártszervezetek elismerésre méltó erőfeszítéseket tettek és tesznek a párt politikájának valóra váltásáért. Szembetűnően javult a pártélet rendszeressége. Jó kezdeményezések születtek a lakosság tájékoztatására, s különféle feladatok megoldása céljából a lakosság mozgósítására. Ez növelte a reális lehetőségeit annak, hogy a lakóterületen jobban érvényesüljön a helyi politika. Szinte általános gyakorlattá vált például, hogy a szolgáltató és kereskedelmi egységek vezetői tájékoztatást adnak a körzeti pártszervezetekben. Ez jó alkalom számukra, hogy közvetlenül tapasztalják az érdekeltek, a vásárlók hangulatát, a körzeti párttagság pedig ezáltal agitációs érvekhez jut. Közreműködnek e pártszervezetek a terület szociális, egészségügyi ellátottságának fejlesztésében is, ami növeli népszerűségüket, vonzerejüket.

A kerületi pártbizottság a körzeti pártszervezetek fő feladataként mindenekelőtt a lakossághoz fűződő kapcsolatok elmélyítését jelölte meg. Ennek érdekében javasolta, hogy a korábbinál gyakrabban rendezzenek a pártonkívüliekkel találkozókat, rétegtanácskozásokat, fejlesszék a körzetekben kibontakozó klubéletet, gondoskodjanak a nemzeti és munkásmozgalmi évfordulók méltó megünnepléséről. Kezdeményezzék a közélet iránt érdeklődő pártonkívüliek fokozottabb bevonását a lakóterületi munkába. Az eddiginél körültekintőbben gondoskodjanak a társadalmi és tömegszervezetekben tevékenykedő kommunisták tájékoztatásáról, munkájuk értékeléséről.

E célok megvalósításához fejleszteni kell a szervezeti életet. A pártbizottság szükségesnek tartja, hogy a körzeti pártszervezetek maguk is munkálkodjanak káderutánpótlásuk fejlesztésén, a rendelkezésre álló lehetőségek felhasználásával erősítsék

meg vezető testületeiket, bővítsék bizalmi hálózatukat, aktívacsoportjaikat. Alakítsanak ki kedvező légkört a körzethez átjelentkező elvtársak fogadására, építsenek ki jó kapcsolatot a munkahelyi pártszervezetekkel, tájékoztassák ez utóbbiakat a körzeti munkában résztvevő vagy azt segítő kommunisták munkájáról.

Fontosnak és hasznosnak ítélte a kerületi pártbizottság a körzeti pártszervezetekben működő úgynevezett rétegcsoportok tevékenységét. Ezért úgy döntött, ahol ilyenek még nem léteznek, létre kell hozni azokat. Ahol pedig már korábban megalakultak, ott úgy kell formálni összetételüket, hogy képesek legyenek szoros kapcsolat kialakítására a körzet különböző társadalmi rétegeivel. Így e rétegcsoportok elősegíthetik, hogy az erőteljesen differenciált összetételű lakóterületen a körzeti pártszervezetek hatóköre minden rétegre kiterjedjen, s a jellemző tendenciák ismeretében a politikai munka valóban hatékony lehessen.

A kerületi pártbizottság segítsége

Nemcsak a körzetek, hanem önmaga teendőit is részletesen megszabta a kerületi pártbizottság. Az ezzel kapcsolatos határozatok lényege: az irányítás gyakorlatiasabbá, konkrétabbá, kézzelfoghatóbbá tétele.

E törekvés jegyében több döntés született. Így a körzeti munka közvetlen koordinálása, segítése, de a végrehajtó bizottság körzeti kapcsolatainak javítása végett is a pártbizottság a vb tagjainak többségét megbízta egy-egy pártkörzet segítésével. Tevékenységükről a vb előtt rendszeresen számot kell adniok.

A pártépítési bizottság feladatul kapta, hogy különös gonddal vizsgálja a lakóterületi munka kérdéseit, tagjai vegyenek részt az ilyen témájú napirendek előkészítésében, tegyenek javaslatot, észrevételt e munka koordinációjának továbbfejlesztésére. A pártépítési bizottságon belül e kérdésekkel foglalkozó területpolitikai munkacsoportot hoztunk létre. E munkacsoportot a pártépítési bizottság tagja — egy pártbizottsági tag — vezeti, tagjai pedig a KISZ, a kerületi tanács, a Hazafias Népfront és a körzeti pártszervezetek egy-egy képviselője.

A pártbizottság elhatározta, hogy rendelkezésre álló eszközei és forrásai figyelembevételével tovább javítja a körzetek technikai ellátottságát. Ezenkívül elősegíti, hogy növekedjen a fiatalabb korú, még dolgozó párttagok száma e vezetőségekben. A kerületi pártbizottság úgy ítélte meg, hogy a körzetek káderhelyzetének megjavítására következetesen érvényesíteni kell a Központi Bizottság 1969. március 6-i határozatát. El kell érni, hogy a párttag nyugdíjas csak akkor és addig maradjon a munkahelyi pártszervezetnél, amíg ott választott párt- vagy társadalmi tisztséget tölt be.

A körzetek titkárai részére eddig is rendszeresen megtartott csoportos titkári értekezleteken a jövőben a tárgyalt vagy ismertetett témától függően részt vesz az említett területpolitikai munkacsoport vezetője, a kerületi tanács elnöke vagy képviselője, a rendőrkapitányság vezetője vagy képviselője, a kerületi tömegszervezetek, tömegmozgalmak vezetői. Ezzel az intézkedéssel a pártbizottság azt kívánja elérni, hogy a résztvevők az őket érdeklő formában átfogó tájékoztatást kapjanak általános politikai, várospolitikai, társadalmi kérdésekről, és e tájékoztatókat konzultációk, véleménycserék kövessék. Joggal tételezi fel a kerületi pártbizottság, hogy ez az intézkedés is kedvezően befolyásolja majd a politikai munkát, és színvonalasabbá teheti a körzeti pártszervezetek irányítását.

Felhívtuk a körzeti pártszervezetek figyelmét, hogy éljenek jobban mindazokkal az információs lehetőségekkel, amelyeket számukra a ke-

rületi pártbizottság nyújt. Ez jelentse a körzetek és a pártapparátus közötti kapcsolat elmélyítését is. Segíti ezt az is, hogy a kerületi pártbizottság apparátusában a körzeti munka feladatainak koordinálásával megbízott munkatárs feladatul kapta, hogy politikailag jól képzett kommunistákat vonjon be a körzeti taggyűlések, pártnapok megtartásába, ezzel is színvonalasabbá téve ezeket. Megvalósítható ez azért is, mert a kerületben egyébként jól működő előadói iroda az ezzel kapcsolatos igényeket képes kielégíteni.

Gondoskodunk arról is, hogy a körzeti pártszervezetek információs jelentéseiben felvetett kérdésekre mindig gyorsan reagáljunk. Ez is növeli a tájékozottságot, és emeli az őszintén bíráló, a társadalmi gondokat feltáró kommunisták tekintélyét.

A munkahelyi pártszervezetek közreműködése

A kerületi pártbizottság úgy foglalt állást, hogy a lakóterületi politikai munka hatékonyságának növeléséhez elengedhetetlen a munkahelyi pártszervezetek fokozott közreműködése. Szükséges, hogy a munkahelyi pártszervezetek megértsék ezt, és ne adminisztratív feladatként fogják fel. Így kaphat a lakóterület új, friss erőket, olyan káderekat, akik e munkát szívügyüknek tartják.

Amikor ezt az állásfoglalását a kerületi pártbizottság megfogalmazta, abból indult ki, hogy a kerület pártszervezetei a X. kongresszust követően jobban felismerték a lakóterületi politikai munka fontosságát. Tükröződött ez abban, hogy a korábbinál erőteljesebben segítették a választásokkal kapcsolatos munkát, s fokozottabban kapcsolódtak be a városfejlesztési tevékenységbe. Ennek ellenére még mindig tapasztalható a terület ügyei iránti közömbösség, a körzeti munka lebecsülése. A munkahelyről kikerülő kommunisták gyakran jobban ragaszkodnak korábbi pártszervezetükhöz, mint a körzethez.

E szemlélet csak közös erővel változtatható meg. Ezért most arra törekszünk, hogy jobban érezzék a lakóterületi politikai munka iránti felelősségüket mindazok a kommunisták, akik a kerületben laknak és valamelyik itteni munkahelyi pártszervezetben tevékenykednek. Megfelelő koordinációval el akarjuk érni, hogy tevékenységük szervezett formák között kibontakozzék a lakóterület irányában is. Ezért a pártbizottság felkérte a kerület valamennyi munkahelyi pártszervezetét, hogy tárgyalják meg a lakóterületi munka feladatait. Több munkahelyi pártszervezetet pedig közvetlenül megbízott: alakítson ki egy-egy pártkörzettel rendszeres kapcsolatot, nyújtson munkájához konkrét segítséget.

Felhívtuk a körzeti titkárokat, hogy a kerületi pb instruktorával közösen kérjék fel a pártkörzetekkel együttműködő vállalatok, intézmények pártszervezeteit az együttműködés tartalmi és formai kérdéseinek meghatározására. Igényeljék az együttműködő munkahelyi pártszervezetek instruktorának segítségét is. Ezzel az apparátus munkatársainak lakóterületi politikai munkába való bevonását kívánta a pártbizottság biztosítani. Megfogalmazta azt is, hogy az együttműködés alapfeltétele az elvtársi segítségnyújtás, amely a körzeti alapszervezetek önállóságát tiszteletben tartja.

A kerületi pártbizottság felhívta a munkahelyi pártszervezeteket, hogy a körzetekkel való együttműködés során olyan elvtársakat bízzanak meg lakóterületi munkával, akik ismerik és szívesen végzik ezt a munkát. El akarjuk érni, hogy a munkahelyi pártszervezetek ezt a tevékenységet kiemelt pártmunkaként ismerjék el. A pártbizottság felhívta a kerületi tanács kiadásában megjelenő Terézváros c. lap szerkesztő bizottságának vezetőjét, az üzemi lapok

szerkesztőségeit, hogy a jövőben gyakrabban foglalkozzanak a lakóterületi és a vállalati pártszervezetek kapcsolatával, adjanak tájékoztatást a körzeti munka eredményeiről, tapasztalatairól, népszerűsítsék azokat a dolgozókat, akik részt vesznek a lakóterületi munkában és időközönként mutassák be egy-egy körzet munkáját.

A körzeti pártszervezetek részéről érdeklődés mutatkozott a vállalatok gazdasági, politikai munkája iránt. A pártbizottság ezért úgy határozott, hogy a munkahelyi pártszervezetek az érdeklődésnek megfelelően adjanak ilyen irányú tájékoztatást a körzetekben.

Felhívta a pártbizottság a munkahelyi pártszervezetek figyelmét arra is, hogy a nyugdíjba vonult elvtársak körzeti átirányítása alkalmával tegyenek javaslatot társadalmi megbízatásukra. Így az érdekeltek is könnyebben találhatják meg a számukra megfelelő területet. Ennek feltételeit azzal is biztosítani kívánjuk, hogy a munkahelyi pártszervezet az érdekelt körzettel kapcsolatot teremt az átirányítás előkészítésére, és az átirányított elvtársat a körzeti pártszervezet előtt be is mutatja. S mivel a lakóterületi munka nem szűkíthető csak a körzetekre, a pártbizottság felhívta a munkahelyi pártszervezeteket, hogy törődjenek a Hazafias Népfronttal való kapcsolatuk elmélyítésével is, s a korábbinál nagyobb számban irányítsanak aktivistákat az itt végzendő munkára.

A pedagógus pártszervezetek megfelelő felkészítése következtében a pártbizottság bízik abban, hogy a kommunista nevelők időnként a családlátogatásokat is felhasználják várospolitikai kérdések ismertetésére, egy-egy politikai probléma megvilágítására. Az iskolai és családi nevelés közelítése, a fizikai dolgozók, a sokgyermekes szülők tehetséges gyermekeinek segítése, az ifjúság nevelését gátló körülmények elhárítása pedig szinte együttes feladata az iskolai és a lakóterületi kommunistáknak.

A VI. kerületben sok a művészeti intézmény. Ezek kommunista tagjait arra kérjük, hogy lehetőségeikhez mérten vegyenek részt időnként a körzeti rendezvényeken, ezzel is segítve színvonaluk és vonzóerejük növekedését. Ez várhatóan a klubélet kibontakozására is jótékonyan hat majd.

Jobb együttműködés az állami és társadalmi szervekkel

A területi politikai munka fejlesztése céljából szükségesnek látjuk, hogy jobb kapcsolat, szervezettebb együttműködés alakuljon ki a körzeti pártszervezetek és a kerület állami, társadalmi szervei között. Itt mindenekelőtt a tanácsra és a népfrontra gondolunk.

A pártbizottság javasolta, hogy váljanak rendszeressé a kerület országgyűlési képviselőinek és tanácstagjainak a körzetekben tett látogatásai. Így a legilletékesebbek közvetlenül adhatnak tájékoztatást a körzeti párttagoknak az embereket foglalkoztató fontos témákról. Szükséges, hogy a körzeti párttagok jobban figyelemmel kísérjék a választott testületekben ténykedők munkáját. Mindez hozzájárulhat a választottak és választók kapcsolatának elmélyítéséhez.

A tanács vezetőit és apparátusának dolgozóit — mindenekelőtt a kommunistákat — ugyancsak felkértük, hogy segítsék jobban a lakosság tájékoztatását, politikai arculatának formálását. Szerepet szánunk e munkában a különböző szakszervezeti szerveknek, azok kommunista tagjainak is.

A népfront és a pártkörzetek együttműködésére jó néhány lehetőség kínálkozik. Ilyen terület például a népfront körzeti aktívacsoportjainak felkészítése. Szükséges a jobb

együttműködés a népfront különféle akciócsoportjainak irányításában is. A pártkörzetek helyet adhatnak olyan sajátos népfront-kezdeményezéseknek, mint a jogi tanácsadás, s közösen munkálkodhatnak a lakóközösségek hangulatának formálásán is.

A kerületi Vöröskereszt szociálpolitikai és egészségügyi tevékenysége közvetlenül kapcsolódik a lakóterületi munkához. Az idős emberekkel való törődés például eddig is a körzeti pártmunkások figyelmének előterében állt, s ebben könnyen megtalálhatják az együttes tennivalókat. Ide tartozik az is, hogy mivel kerületünkben sok a munkásmozgalmi múlttal rendelkező idős párttag, kezdeményeztük az egészségügyi intézmények kommunista orvosainak példamutatásával ellátásuk színvonalának további javítását, a róluk történő fokozottabb gondoskodást.

A KISZ kerületi bizottsága külön intézkedési tervet készített a területi tömegpolitikai munka fejlesztésére. E terv a többi között célul tűzi a fiatalok bevonását a városfejlesztési programok megvalósításába, valamint az ifjúsági klubok megszervezését, s ezek együttműködését a pártkörzeti klubokkal.

A kerületi pártbizottság úgy határozott, hogy a titkári értekezleten együtt ismerteti a lakóterületi politikai munkáról és a tanácsválasztások előkészítéséről szóló határozatait. A pártalapszervezetek taggyűlésein is közösen vitatják meg e két témát. Meggyőződésünk, hogy a tanácsválasztásokra történő felkészülés nagyban segíti majd a lakóterületi politikai munka fellendítését, s ezáltal a párt tömegbefolyásának erősítését.

Szakács Ferencné
a VI. kerületi PB munkatársa

„Kihelyezett" pártcsoport-értekezlet

Zuglóban a Füredi úti új lakótelep K/15. sz. ház egyik földszintes lakásában tizenegyen ülnek körben. A XIV/17. körzet tagjai, Nagy elvtárs pártcsoportja. Figyelemmel kísérik az asztal előtt ülő *Békés Jenő* szervezőtitkár szavait. Napirend, mint akkoriban minden pártcsoportülés napirendje: a szocialista közgondolkodás, az árrendezés és Brezsnyev elvtárs látogatása hazánkban. Folyik a beszéd persze sok egyébről is, a lakóház, a telep dolgairól, hiszen a sokfelől egybesereglett lakosság mindennapi élete, összeszoktatása, magatartásbeli ügyei bőven szolgáltatnak megvitatni valót. A szociális problémákkal kapcsolatban megállapítják, hogy a Vöröskereszt munkájára lenne szükség, hiszen sok a beteg, az öreg, a felügyelet nélkül szaladgáló gyerek a telepen.

Folyt a vita élénken, fegyelmezetten, nagyon lelkesen, úgy, ahogy azt egész életükben megszokták. Valamikor országos dolgokban is döntöttek többen ezek közül az elvtársak közül, ma pedig éppen olyan felelősen vesznek részt lakóhelyük kisebb-nagyobb gondjainak megoldásában.

Nyugdíjasok ők, de a pártéletből nem lehet nyugdíjba menni. Ez a gondolat vezérelte a körzet tagjait, amikor „háznál" szervezték meg a csoportértekezletet.

Beteg, idős elvtárs a házigazda, Mariska Zoltán és felesége. Nem tudják elhagyni kis otthonukat, különösen télidőben nem. Újságot járatnak ugyan, tévét is néznek, de mindez nem elég, nem ér fel az élőszó, a törődés erejével. Figyelemmel hallgatják a taggyűlési beszámolónak is beillő tájékoztatót. Boldogok, s ez érthető is: ellátogatott otthonukba a pártcsoport.

Telléri Mária

A pártalapszervezeti munka tervezése

Pártunk X. kongresszusa megállapította: „A pártalapszervezeteknek különösen fontos szerepük van a párthatározatok megvalósításában és a párt tömegkapcsolatainak erősítésében." Tudjuk és irányító munkánk során gyakran tapasztaljuk, hogy szerepük betöltéséhez ma már elengedhetetlen feltétel az alapszervezeti pártmunka jó tervezése.

A pártalapszervezetek sokrétű politikai munkát végeznek, ezért a helyi politikai munka jó tervezéséhez a pártszervezetek vezetőségeinek ismerniük kell alapszervezetük működési területét, s arról reális politikai helyzetképpel kell rendelkezniük; ismerjék a káderek, a párttagság politikai felkészültségét, munkabírását, az esetleges politikai tartalékerőket; gondolják át azokat a módszereket, amelyek segítségével a legeredményesebben tudják végrehajtani a helyi politikai feladatokat, s a párt felsőbb szerveinek határozatait.

Az előzmény és az előrelátás

A berettyóújfalui járásban a pártalapszervezetek vezetőségeinek többsége tervező munkájában figyelembe veszi — mint előzményt — az előző terv végrehajtása során szerzett tapasztalatokat. Ehhez a legnagyobb segítséget mindig az évzáró beszámoló taggyűlések nyújtják, amelyek a pártdemokrácia szélesítésének eszközeként is funkcionálva, lényegesen emelik a tudatosságot a politikai munka tervezésében is.

A tervkészítésnél, a múlt tapasztalatainak felhasználása mellett, jelentős tényező az előrelátás, az adott viszonyok, körülmények következményeinek „bemérése". Az átgondolt tervezés a jövő eseményeinek, valamint ezek várható következményeinek figyelembevételével védi meg az alapszervezeteket a rutinból készült, az élettől elszakadt sablonszerű tervek „gyártásától".

A párt vezető szerepének helyi érvényesülése jórészt a tervkészítésen is múlik. Az alapszervezeti vezetőségek kisebb része már a jövő tudatos irányításának igényével tervezi munkáját. Ilyen tervek azonban csak a vezetőségek kollektív munkájával készülhetnek. Nevezetesen úgy, hogy a pártvezetőségi tagok — reszortjuknak megfelelően — a tervnek egy-egy elemét adják azzal, hogy a pártmunka egyes területeire tesznek átgondolt javaslatokat. A napirendek, a vizsgálódási feladatok összegezését, a javaslatok sorrendjének megállapítását — fontosságuknak megfelelően — már a pártvezetőség és a taggyűlés végzi el.

Tapasztalataink szerint csak kollektív munkával lehet elérni, hogy a pártszervezetek fórumai a legfontosabb kérdéseket tárgyalják. Azokban a kérdésekben foglaljanak állást, amelyek befolyásolják a többi, helyi jellegű részprobléma megoldását, hatnak a területen dolgozó állami, társadalmi és tömegszervezeti szervek állásfoglalásaira, s ezáltal segítik politikai munkájukat. A legfontosabb kérdések meghatározó tendenciái mellett így érvényesülhet e szervek önállósága, szabad kezdeményezése anélkül, hogy a munkatervekben „átfedések" lennének, illetve, hogy egymás helyett oldanának meg feladatokat, tárgyalnának az unalomig azonos problémákat. Az alapszervezetek — a tervezéssel egyidejűleg — természetesen élnek azzal a lehetőséggel is, hogy konkrét javaslatokat tesznek más szerveknek egy-két témakörre, vagy felhívják figyelmüket olyan jelenségekre, amelyek megtárgyalása elősegíti az előttük álló célok megvalósítását.

Járási pártbizottságunk, végrehajtó bizottságunk nagyon fontosnak tartja, hogy az alapszervezetek már az irányító munka legelső fázisában, tehát a tervezésnél mellőzzék, leküzdjék a formális elemeket. Az így megalapozott tervek a tervciklusra „szervezik" a politikai munkát, bizonyítják a rendszeres szervezeti élet szükségszerűségét, értelmet adnak a politikai aktivitásnak.

A formális elemek száműzése

A pártalapszervezetek munkaterveiben különböző jellegű napirendek szerepelnek. Ezeket mi a következőképpen csoportosítjuk.

❶ Az alapszervezeteknek mindenekelőtt tervezniük kell a *felsőbb pártszervek területükre vonatkozó legfontosabb határozatainak végrehajtásából adódó feladataikat*, a határozatok ismertetését, végrehajtásuk módszerét és ellenőrzésük ütemét. Az átfogó jellegű, fontos pártpolitikai, gazdaságpolitikai, társadalompolitikai, kultúrpolitikai határozatok, állásfoglalások állandó felszínen tartása, a megvalósítás állandó ellenőrzése biztosíthatja csak, hogy a politikai munka élő, eleven gyakorlattá váljon. A pártalapszervezetek többsége a párthatározatokból eredő témákat önállóan is tervezi, de félévenként a járási pártbizottság is meghatároz számukra egy-két kötelező napirendet. Teszi ezt elsősorban abból a meggondolásból, hogy a még önálló tervezésre nem képes alapszervezeteket is kötelezze — a demokratikus centralizmus elve alapján — arra, hogy a párt politikájának megfelelően végezzék helyi politikai munkájukat.

❷ A napirendek másik nagy csoportját *a párt belső életével* foglalkozó kérdések alkotják. Ilyenek: a tömegpolitikai munkával, a pártoktatással kapcsolatos feladatok, a pártépítés problémái, a párttagság erkölcsi, fegyelmi helyzetének értékelése stb. Ezek tervezése, tárgyalása jelentősen segíti a szervezeti élet folyamatosságát, a kommunista kollektíva belső problémáinak kritikus elemzését, a párttagság szervezeti, politikai, ideológiai és cselekvési egységének erősítését.

❸ Az alapszervezetek teljesen önállóan tervezik járásunkban az adott egység — üzem, szövetkezet, intézmény, hivatal — helyi munkájához, problémáihoz kötődő napirendeket. Ilyenek: a zárszámadás értékelése, az éves és a középtávú tervek készítése, a jövedelemelosztási formák, a kollektív szerződések stb. Az ilyen témák megvitatása is fejleszti a párttagság gazdaságpolitikai, közgazdasági szemléletét, segíti a végrehajtásra való tudatos mozgósítást, a tagság helyi kérdésekről összefüggő informáltságát. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy az információ-nyújtás és a visszajelzés alapszervezeteinkben ennek ellenére még nem kielégítő, melynek oka az, hogy a pártfórumok mellett nem használják fel erre kellően a többi munkahelyi fórumot, és nem mindig kielégítő a párttagok személyes tájékoztató munkája és tájékozódó készsége sem.

❹ Egyre több alapszervezet él járásunkban azzal a lehetőséggel, amit munkaterületük gazdasági vezetői, vezető kommunistái nyújtanak azzal, hogy időnként tájékoztatják az alapszervezet kommunistáit egy-egy fontos politikai kérdésről, vagy beszámolnak a munkahely eredményeiről, gondjairól. Ezeket a tájékoztató vagy beszámoltató jellegű eseményeket is jelzik terveikben a pártszervezetek. Ezzel is hozzájárulnak, hogy a kommunisták komplex módon lássák munkahelyük politikai, gazdasági problémáit.

❺ Járásunkban több alapszervezetnél hiányosság, hogy ideológiai jellegű napirendeket csak a felsőbb pártszervek javaslatára terveznek és csak elvétve vizsgálnak politikai munkájukhoz egyébként elengedhe-

tetlenül fontos ideológiai jellegű kérdéseket. Az elméleti, ideológiai kérdések vezetőségi és taggyűléseken való tisztázását, a párttagság nevelésének igényesebb tervezését a jövőben gyakorlattá kell tenni alapszervezeteinknél. Ezt indokolja az is, hogy az ideológiai tisztánlátás hiányából adódóan sok olyan kérdésben is vitatkozni kell taggyűléseken, amelyek megértése és elfogadása alapvetően fontos a párthatározatok realizálásához.

A tervezés kollektivitása

A fentiekben kissé „durva" csoportosításban összegeztük az alapszervezetek munkatervében szereplő témákat. Természetesen járásunk alapszervezeteinek tervező munkája ennél színesebb, de előfordul még az is, hogy csak a praktikus feladatokat öleli fel. Tapasztalataink szerint a tervező munka ott felel meg az igényeknek és a követelményeknek, ahol a vezetőség a terv készítése során minden egyes párttag véleményét kikéri. A pártszervezetek vezetőségei a pártcsoportokat használják fel erre, figyelembe véve azt, hogy a munkatervek elsősorban a párttagság és a vezetőség feladatát, munkáját határozzák meg. Ezenkívül célszerű, ha a társadalmi és tömegszervezetek javaslatait is hasznosítják a terv elkészítése közben.

Járásunkban az alapszervezetek programjaikat egész évre készítik. Ehhez csatolják a féléves ciklusra készített munkatervüket, vagy más néven, féléves ülésterveket. Az ilyen módon készített tervhez kapcsolódnak még természetesen a fontosabb határozatok, állásfoglalások végrehajtására kidolgozott intézkedési és feladattervek, amelyek a pártfórumok által elfogadott gyakorlati intézkedések rendszerét foglalják magukba.

Pártbizottságunk nem ragaszkodik mereven ahhoz, hogy az alapszervezetek programjaikat, terveiket pontról pontra végrehajtsák. A gyakorlat felvetette gondok, problémák megvitatása, az úgynevezett „nem tervezhető" feladatok is módosíthatják, alakíthatják a pártszervezetek munkáját. Az is igaz, hogy a terület és a feladatok ismeretében készült terveknél az ilyen jellegű módosulás kevesebb és nem befolyásolja döntően az alapszervezeti munka tervszerűségét, rendszerességét.

Az alapszervezeti munka igényes tervezésének általánossá tételéhez járásunkban is szükség van arra, hogy hatékonyabban segítsük az alapszervezetek ez irányú munkáját, amelyre egyébként a Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozata kötelez is bennünket.

Ökrös Ferenc
a berettyóújfalui járási PB első titkára

Az alapszervezeti pártmunka fejlesztéséért

A Zala megyei Pártbizottság az utóbbi időben fokozott figyelmet szentel a pártalapszervezeti munka tartalmi és módszerbeli javításának. Ennek keretében jelentős helyet kap az alapszervezeti titkárok és reszortfelelősök képzése, felkészítésük az előttük álló feladatokra. Az őszi és téli időszakban az oktatási igazgatóság — a megyei pártbizottság különböző osztályaival közösen — három turnusban egyhónapos alapszervezeti titkári, s négy turnusban egyhetes reszortfelelősi tanfolyamokat szervezett.

Az egyes tanfolyamokon az általános politikai témákon kívül a vezetéselmélet és a pártépítés legfontosabb kérdéseivel foglalkoznak a hallgatók. Megismerkednek a szocializmus teljes felépítésének időszerű elméleti, politikai és gazdasági kérdéseivel, tanulmányozzák a legfontosabb központi és megyei párthatározatokat. A szervezők gondoskodtak arról, hogy jusson idő konzultációra, véleménycserére is. Felkeresik a tanfolyamokat a megyei párt-, állami és tömegszervezeti vezetők is, tájékoztatják a hallgatókat az egyes területeken folyó munkáról és válaszolnak kérdéseikre.

A költséggazdálkodás politikai tennivalói

A Magyar Vagon- és Gépgyár munkásai és vezetői, kommunista és párton kívüli dolgozói büszkék rá, hogy a 16 000 embert foglalkoztató nagyvállalat nemcsak teljesítette, hanem túl is teljesítette 1972. évi tervét. Ha meggondoljuk, hogy gyárunk a közúti járműgyártási fejlesztési program keretében milyen dinamikusan fejlődött az utóbbi években, ha emlékeztetünk rá, hogy a népgazdaság által a fejlődésére áldozott milliárdokat a beruházási koncepció értelmében aránylag milyen gyorsan kell „megszolgálnia", akkor ez a tervteljesítés nem is kicsiny dolog. És legalább ilyen figyelemre méltóak a körülmények, amelyek között a tervnek eleget tettünk. Tavaly ugyanis minden eddiginél ütemesebb termeléssel, mintegy öt milliárd forintnyi érték előállításával, létszámnövekedés nélkül végeztük el a munkánkat.

Talán ezek a megjegyzések is sejtetik, hogy az elmúlt évet joggal nevezhetjük vállalatunknál a belső tartalékok feltárása kezdeti időszakának. Az ütemesség, a termelékenység növekedése, az önköltség csökkentése — mindez a most zárult évben sikerült nálunk úgy, hogy az eredmények valóban figyelemre méltóak, s egyben a jövőre nézve nemcsak biztatóak, hanem kötelező erejűek is.

Eredményes esztendő után

Nem véletlen, hogy az üzem- és munkaszervezésre vonatkozó párthatározatot gyárunkban olyan nagy egyetértéssel fogadták annak idején, hiszen nálunk — ahol egy sor területen már megteremtődött a korszerű, modern nagyipar — még jobban érződik ennek a szükségessége. Hasonlóképpen élénk visszhangra talált a Központi Bizottság tavaly novemberi határozatából a vállalati, a gazdálkodási munka megjavítására vonatkozó állásfoglalás. Ennek szellemében — s ugyanakkor saját törekvéseinkkel és vállalatunk szükségleteivel is teljes összhangban — tűzte napirendjére az év végén gyári pártvégrehajtóbizottságunk azt a látszólag kizárólag gazdasági jellegű témát, mely a költséggazdálkodásról, pontosabban a vállalati költségek tavalyi alakulásáról, illetve az idei tervekről szólt. Szeretném röviden érzékeltetni, miben és mennyire tekintjük mégis ezt nagyon is politikus témának. De ehhez néhány megjegyzést előre kell bocsátani.

Amint azt a párt-végrehajtóbizottságunk is megállapította (a kialakított termelési struktúrán, az adott piaci feltételek mellett, az adott kapacitáson) a vállalat gazdasági tevékenységének színvonalát és eredményességét a költséggazdálkodás, annak színvonala, minősége és intenzitása határozza meg. A költséggazdálkodásnak vállalatunknál különösen nagy jelentősége van, mivel áraink belföldön maximáltak, az exportpiacon szerződéses árak, így a gazdálkodási tevékenység konzekvenciái egyértelműen a nyereségben éreztetik hatásukat.

A költséggazdálkodás, ezen belül a közvetlen költségekkel való gazdálkodás intenzitásának növelésére ösztönöz az a tény, hogy a termelés emelkedésével párhuzamosan megnövekedett a kooperáció, egyes területeken szükségképpen előtérbe kerül az importbeszerzés. Ezek következményeit (begyűrűző árváltozások, vámköltségek, megnövekedett szállítási költségek stb.) vállalatunknak kell „kigazdálkodnia". Ilyen körülmények között tehát az üzem- és munkaszervezés tennivalóival szoros kapcsolatban kerültek napirendre a takarékosságra, a költségek csökkentésére vonatkozó teendők. Nem először

hangsúlyozzuk ennek fontosságát de — legalábbis nálunk — most először van lehetőségünk korszerű termelési folyamatban, modern technika, technológia és termék környezetében érvényesíteni ezt a mellőzhetetlen gazdálkodási követelményt.

Átérezve és megértve ennek súlyát, végrehajtó bizottságunk alaposan megvitatta az írásos előterjesztést, amelyet a vállalati gazdasági vezetés és a pártbizottság gazdaságpolitikai bizottsága készített. Áttekintettük főbb gyármánycsoportjainknál a különböző költségek alakulását. Az anyag elemzése alapján figyelemmel kísérhettük a különböző anyagköltségek, bérköltségek vagy az úgynevezett általános költségek módosulásait. Vita után a párt-végrehajtóbizottság szükségesnek látta, hogy néhány javaslatot tegyen.

Politikai eszközökkel

Ezek közül érdemes talán néhányat megemlíteni. A vállalati gazdálkodás minden területén nagyobb szerephez kell juttatni az értékelemzést. Az értékelemzés gazdasági hatása, volumenénél fogva az anyaggazdálkodás területén hozhat jelentős gazdasági eredményt, beleértve a konstrukció anyagszükségletét, a minőség meghatározását, a technológiai megoldásokat és a beszerzéssel, készletezéssel kapcsolatos elemzést is. A szerszámköltségek csökkentése érdekében szükségesnek tartanánk a szerszámfelhasználási normák kialakításának fejlesztését, és a normához viszonyított megtakarításra való ösztönzés bevonását a vállalati komplex ösztönzőrendszerbe.

Javaslataink között szerepelt, hogy felül kell vizsgálni az állóeszközök kihasználását, és a lehetőségnek megfelelően, a saját kapacitással gyártható alkatrészeket „haza kell hozni" a kooperációból. Meg kell gyorsítani azoknak az állóeszközöknek a selejtezését, amelyek korszerűtlenek, és teljesítőképességük nem tölthető ki. Sokkal intenzívebbé kell tenni a forgóeszköz-gazdálkodást, meg kell gyorsítani az átfutási időket.

A vitában különös hangsúlyt kapott, hogy a költséggazdálkodás és költségelemzés igen jelentős tényező a vállalati munka hatékonyságának további növelésében. Felvetődött az a tapasztalat, amely szerint a különböző költséggazdálkodó vállalati szerveknél — pl. a Rezsigazdálkodási Osztálynál — jobban érvényesül a felelős gazdálkodói szemlélet, mint néhány olyan helyen, ahol az anyagokat felhasználják. Elismeréssel szóltak a vitában arról, hogy a gyár műszaki igazgatója nemrég utasítást adott ki a kötőelemek egységesítésére, illetve számuk csökkentésére. Mindez — hangsúlyozom — olyan körülmények között lezajló végrehajtó bizottsági ülésen hangzott el, amikor elmondhatjuk, hogy vállalatunknál a költségegyensúly lényegében véve jó.

Ám a kedvező képen belül az úgynevezett általános költségek aránylag magasak, és több gazdasági gond mellett azt sem hallgathatjuk el, hogy e tekintetben még nem tettünk meg mindent a tudatformálásban, a politikai munkában sem. Ezért végrehajtó bizottságunk feladatként szabta meg alapszervezeteink vezetőségeinek, hogy a gazdasági vezetőket számoltassák be az önköltségcsökkentésért végzett munkájukról, s a tömegszervezetek bevonásával is fokozottabb mértékben foglalkozzanak a költségek kedvező alakításával. A szakszervezeti szervek a jövőben még fokozottabban gondoskodjanak arról, hogy a munkaverseny-mozgalomban az önköltségcsökkentés az eddiginél „divatosabb" vállalási lehetőséggé, feladattá váljék. A KISZ is ennek szellemében határozza meg célkitűzéseit azok számára, akik a vállalatunknál évek óta sikeres „Fiatal Mérnökök, Közgazdászok, Technikus-

sok" mozgalomban vállalati témáról írnak szakdolgozatot.

Ha mechanikusan fognánk fel feladatainkat, itt be is fejezhetnénk, hiszen a téma napirendre tűzésével, elemzésével, megfelelő javaslatok kidolgozásával és a határozattal a pártvégrehajtóbizottság teljesítette kötelességét. Mégis úgy gondoljuk, hogy ennyivel nem tekinthetjük befejezettnek munkánkat. Sőt, *bizonyos értelemben ez csak a munka kezdete.* Mert hiába a legkörültekintőbb határozat is, ha a végrehajtásnál elakad a dolog, ha akár a felvilágosítás, a mozgósítás, az anyagi ösztönzés, akár a példamutatás vagy az ellenőrzés hiánya miatt kihasználatlanul maradnak a lehetőségek. Ha pártalapszervezeteink nem állnak feladataik magaslatán, akkor ennek a veszélye fennforoghat. Igen ám, de sokféle munkahely, sokféle alapszervezet van nálunk, rendkívül nehéz lenne valamiféle egységes receptet adni, amely szerint valamennyi sikerrel végezhetné ezt a munkát.

Párt-végrehajtóbizottságunk tartózkodik is attól, hogy egy kalap alá vegye a különféle sajátosságok közt dolgozó kommunista kollektívákat. De már a puszta tény is, hogy alapszervezeteink nagy önállóságára van szükség, bizonyítja: mennyire helytelen az a felfogás, amely szerint fent csak az irányítás, lent csak a végrehajtás a feladat.

Példamutatás a munkában

Arra törekszünk, és arra buzdítjuk alapszervezeteinket, hogy végezzenek megfelelő politikai elemző munkát, ezek révén pedig dolgozzanak ki olyan állásfoglalásokat, javaslatokat, amelyek ott, az ő területükön a párt politikájának érvényesülését, gazdaságpolitikai feladataink jobb végrehajtását — a szóban forgó esetben a jobb költséggazdálkodást — segítik.

A pártélet mai követelményei között teljesen világos, hogy a kommunista példamutatását nem abban — pontosabban: nem elsősorban abban — látjuk és látják az emberek általában, hogy az illető az értekezleteken a leghangosabban ért egyet az előadóval, a vitavezetővel vagy a beszámolóval. A példamutatás a műhelyben, a gépek mellett, a mindennapi munkában nyilvánul meg elsősorban. Akkor, amikor esetleg látszólag egészen kis kérdésekben kell állást foglalni, de nem csupán szóval, hanem tettel is. Amikor a kommunista cselekvéséből derül ki egyértelműen, hogy valóban érti és magáénak vallja a párt politikáját, a gazdaságpolitikát is, és a vállalat terveit és nehézségeit egyaránt. Ez a legértékesebb agitáció, ezt a mozgósító erőt semmi sem pótolhatja, és ez segíthet előbbre bennünket legjobban mindenféle nehézség, akadály, váratlan gond leküzdésében.

Az év első taggyűlésein alapszervezeteink megtárgyalják mindazt, amiről fentebb szóltunk, s így kialakul majd sokféle módszer, eszköz, út arra vonatkozóan, hogy a pártmunkában, a politikai tevékenységben miként lelhet segítőjére a gazdasági vezetés — és viszont. Bizonyára sok újszerű vonással gazdagítja majd nálunk a pártéletet ez a nagy feladat, de régi és ma is nélkülözhetetlen követelmény: a kommunisták példamutatása.

Kiss Sándor
a Magyar Vagon- és Gépgyár
Pártbizottságának mb. titkára

Gazdaságpolitikai tájékoztatás és agitáció

A X. pártkongresszus és a Központi Bizottság gazdaságpolitikai határozatainak végrehajtása során a Zala megyei Pártbizottság az utóbbi időben több helyi pártfórumon foglalkozott a gazdaságpolitikai tájékoztatás, agitáció és propaganda kérdésével. A propaganda és művelődési osztály vizsgálatokat és felméréseket végzett a különböző szintű pártszervek és pártszervezetek ez irányú tevékenységéről.

E munkában — sajátosságaiknak megfelelően — részt vettek a KISZ, a szakszervezet, a Hazafias Népfront és a TIT különböző szintű szervei, valamint a MTESZ és a Közgazdasági Társaság megyei szervezetei.

A felmérések alapján megállapítható, hogy a pártbizottságok irányító munkájának eredményeként fejlődött a megyében a gazdaságpolitikai tájékoztatás, agitáció és propaganda, s ez elősegítette a párt gazdaságpolitikájának, a párt- és állami intézkedéseknek a megmagyarázását és valóra váltását. Hozzájárult a párttagság és a lakosság közgazdasági műveltségének emeléséhez, a párt politikáját támogató aktivitás kibontakoztatásához. Méreteiben szélesedett, tömegessé vált és mindjobban átfogja a megye lakosságának különböző rétegeit, csoportjait. Jól segítik a gazdaságpolitikai agitációt és propagandát a megyei és az üzemi lapok s az időszakos kiadványok.

Megyénkben a gazdaságpolitikai tájékoztatás, agitációs és propaganda szervezetileg is erősödött. A megyei pártbizottságon kialakult e munka irányításának önálló rendszere, melyben jelentős szerepe van a propaganda és művelődési osztálynak, a gazdaságpolitikai osztálynak, valamint az oktatási igazgatóságnak. A járási, városi és nagyüzemi pártbizottságoknál is sokat javult a gazdaságpolitikai tájékoztatás, az agitáció és a propaganda irányítása, szervezettsége, s mindinkább kollektív munkává vált. Nem mondható el ez egyöntetűen a pártalapszervezetekről, mert egy részüknek — főleg a tsz- és a falusi pártszervezeteknél — elmarad e munka tartalma és szervezettsége a követelményektől.

A megyében a gazdaságpolitikai agitációs és propaganda munka legeredményesebb az üzemi pártbizottságoknál, illetve a hozzájuk tartozó pártalapszervezeteknél. Az üzemek szervezettsége, a pártszervezetek összetétele és káderállománya jó feltételeket teremt ehhez a munkához. Felméréseink során jó módszereket, megoldásokat tapasztaltunk a nagykanizsai Dunántúli Kőolajipari Gépgyárban, a zalaegerszegi Zalai Kőolajipari Vállalatnál és a Zalaegerszegi Ruhagyárban. Az üzemi pártbizottságok mellett itt agitációs csoportok működnek, amelyeket az üzem párt- és gazdasági vezetői tájékoztatnak és látnak el rendszeresen érvanyaggal.

Különösen a két olajipari üzemben használják fel jól az üzemi demokrácia adta lehetőségeket a dolgozók tájékoztatására. A különböző párt- és tömegszervezeti rendezvényeken felvetődő gazdasági, szociális stb. kérdésekre az igazgató vagy az illetékes vezető szakember ad választ, szóban vagy írásban. A Dunántúli Kőolajipari Gépgyárban az országos rendezésű pártnapokon kívül rendszeresen szerveznek helyi jellegű pártnapokat is, amelyeken a kommunisták vagy az üzem dolgozói által felvetett leglényegesebb kérdésekre üzemi, városi vagy megyei előadók válaszolnak. Az alapszervezetek vezetői, az agitátorok minden negyedévben kézhez kapják a gyár negyedéves termelési eredményeit, programját, s ezáltal konkrét vállalati számok, tények segítségével agitálhatnak. A gyárban rendszeres továbbképzés folyik a szakmunkások, a szakszervezeti bizalmiak és a gaz-

dasági középvezetők számára, akik ily módon rendszeresen megvitathatják az országos és helyi gazdasági kérdéseket. Az üzemi pártbizottság gondoskodik a jól szervezett szemléltető agitációról is. A népgazdasági eredmények mellett az üzemi tervteljesítés legfontosabb adatait (a termelés, a vállalati nyereség, a személyi jövedelmek alakulása) is rendszeresen bemutatják grafikonok, kimutatások, összehasonlító adatok segítségével. Ezeket a műhelyekben függesztik ki, ahol ugyancsak megtalálhatók a vállalat legkiválóbb dolgozóinak, törzsgárdatagjainak és a közvetlen termelésben élenjáró dolgozóknak a fényképei.

A Zalaegerszegi Ruhagyárban jól alakították ki az üzemen belüli politikai információs rendszert, s annak jelzéseit felhasználják a politikai munkában. A pártbizottság jelentős fóruma a „Zalai Konfekció" című üzemi lap, amelynek jelentős tájékoztató, nevelő, mozgósító ereje van a három telephelyes, több ezer főt foglalkoztató üzemben. A lap külön rovatot indított a dolgozók által felvetett kérdések megválaszolására, s azt tervezik, hogy a jövőben az agitációs csoportok tagjai számára kerekasztal-beszélgetéseket tartanak gazdaságpolitikai és egyéb kérdésekről.

A megye különböző jellegű pártalapszervezetei a gazdaságpolitikai tájékoztatás, agitáció és propaganda keretében kiemelten foglalkoztak a IV. ötéves terv célkitűzéseivel és az ebből adódó vállalati, üzemi, termelőszövetkezeti feladatokkal. Ezen belül általában a vállalati és a szövetkezeti gazdálkodást befolyásoló legfőbb tényezőkre (vállalati, szövetkezeti közép távú és éves terv, vállalati és szövetkezeti demokrácia, szocialista brigádmozgalom, újítómozgalom, munkafegyelem, a társadalmi tulajdon védelme, takarékosság, törzsgárdamozgalom) is kiterjed a gazdaságpolitikai tudatformáló munka.

Az alapszervezetekben nagy energiát fordítanak életszínvonalpolitikánk ismertetésére és megértetésére. A dolgozók széles köre igényli a jövedelempolitika és az árak alakulása okainak magyarázatát. Tudatos felvilágosító munkával törekednek az összefüggések (pl. munkateljesítmény, bér, ár) megértetésére.

Előrelépést jelent, hogy egyre több üzem és termelőszövetkezet felismeri az üzemi lap vagy híradó politikai, gazdasági jelentőségét és szükségességét. A közelmúltban ilyen megfontolások alapján egy új üzemi lapot és három tsz-híradót indítottak a pártszervezetek. Ezekkel — a tájékoztatás mellett — orientálni, befolyásolni lehet a közösséget és az egyes embert a legfontosabb feladatok elvégzésére. A pártszervezetek nagy többsége a gazdaságpolitikai agitációra jól felhasználja a pártrendezvényeket és a tömegkapcsolatok hagyományos üzemi vagy egyéb olyan formáit, mint a termelési tanácskozások, szocialistabrigád-értekezletek, politikai és szakmai oktatás, szakszervezeti gyűlés stb. Probléma viszont, hogy a gazdasági vezetők — főleg a középvezetők — nem mindegyike tekinti magát a párt gazdaságpolitikája szakavatott propagandistájának, s gyakran szétválasztják a politikai és a gazdasági tevékenységet.

Az elért jelentős eredmények mellett a gazdaságpolitikai tájékoztatást, az agitációt és a propagandát számos probléma akadályozza, nehezíti. Ezek nem annyira egyedi, megyei specialitások, mint inkább a terület általános gondjai, bár helyileg különbözőképpen jelentkeznek. Gondot jelent például, hogy egyes fontos politikai és gazdaságpolitikai döntésekről gyakran késve adunk érvanyagot az agitátoroknak, s így lépéshátrányba kerülünk. Politikai bizonytalanságra és bátortalanságra vall az úgynevezett „felülről várás" is, amikor még a helyi intézkedést igénylő kérdésekben is központi utasítást várnak,

vagy pedig azt akarják, hogy ne ott és ne ők mondják ki a végső szót.

Esetenként tapasztalható az agitáció védekező jellege is. Egyes helyeken sokkal több energiát fordítanak a helytelen nézetek cáfolására, mint a helyes elvek, a jól dolgozók stb. népszerűsítésére. Az agitációt végző káderek gyakran nem kielégítő felkészítése és felkészültsége folytán sokszor csak általánosságban magyarázzák a konkrét kérdéseket is.

Összefoglalva elmondhatjuk: az eredmények és a nehézségek a napi munkából adódnak. A felsorolt problémákon úrrá lenni csak az agitációs és propagandamunka egészének fejlődésével lehet. Ehhez segítséget nyújtanak a X. kongresszus határozatai és az azóta napvilágot látott különböző párthatározatok, amelyek végrehajtása hozhatja meg az előbbrelépés további feltételeit.

Lázár Tibor
a Zala megyei PB munkatársa

Javuló tagfelvételi munka

A székesfehérvári városi pártbizottság elemezte a tagfelvételi munka javítására hozott saját, 1972 májusi határozata végrehajtását és a további feladatokat. A számok kedvező fejlődést tükröznek, bizonyítva, hogy a pártszervezetek többsége komolyan vette a vb határozatát. A pártba jelentkezők elé fokozott követelményeket állítottak, javult továbbá az újonnan felvettek összetétele is. Az új tagok közül fizikai dolgozó volt 1971-ben 49,1, 1972 első felében 59,7, a második félévben pedig 71 százalék. A Könnyűfémműben például a felvett 15-ből 13, az IKARUS-ban 11-ből 10 fizikai dolgozó. A Videoton gyárban folyó tagfelvételi munkát viszont kedvezőtlennek értékelte a városi pártbizottság, mivel itt nem kielégítő a fizikai munkások aránya az új párttagok között, pedig a munkások arányát a pártban nyilvánvalóan elsősorban a nagyüzemekben történt felvételekkel lehet és kell javítani. Lényegében ez vonatkozik a Megyei Építőipari Vállalatra, a MÁV Járműjavító Vállalatra és néhány más, kisebb egységre is.

Javult a felvettek között a nők aránya, az 1971-es 36,5 százalékról 45,5-re (bár ezen belül a munkásnők aránya csak 52%). Nőtt a fiatalok aránya is.

A KB novemberi állásfoglalásának megfelelően a városi végrehajtó bizottság határozata a kedvező tendenciák fokozottabb érvényesítésére kötelezte a város pártszervezeteit.

Szövetkezetpolitikai tanfolyam

Az ÁFÉSZ-ek párt- és KISZ-titkárai, nőfelelősei és szövetkezetpolitikai előadói számára egyhetes tanfolyamot szervezett a Csongrád megyei Pártbizottság gazdaságpolitikai osztálya és a MESZÖV. A résztvevők megvitatták a szövetkezeti törvényt, a szövetkezetek társadalmi és gazdasági céljaival, tulajdoni, szervezeti, tagsági és felelősségi viszonyaival kapcsolatos kérdéseket, a szövetkezeti demokrácia és a kollektív vezetés elvi és gyakorlati problémáit, a szövetkezeti gazdálkodás, a jövedelemszabályozás és a tagsági érdekeltség rendszerét, a pártszervezetek szerepét és feladatait a szövetkezeti mozgalom fejlesztésében.

Különösen időszerű volt tisztázni a tagok jogaival kapcsolatos téves nézeteket, amelyeket egyesek úgy fogalmaztak meg, hogy a tagok csak a részjegy erejéig érdekeltek az általános fogyasztási és értékesítő szövetkezetekben. Az ilyen nézetek meggátolhatják a tagokat abban, hogy a szövetkezet életébe beleszóljanak. Ezenkívül ellentéteket szülhetnek a tagok és az alkalmazottak között, esetleg olyan következményük is lehet, hogy az alkalmazottak figyelmen kívül hagyják a tagok érdekeit.

Sikerült tisztázni a közgyűlések, illetve részközgyűlések szerepét. Egyesek ugyanis — szervezési nehézségekre hivatkozva — a küldöttgyűlések mellett kardoskodtak. A tanfolyam tisztázta, hogy ez utóbbiak az önálló vállalatszerű gazdálkodás időszakában nem tölthetik be a szövetkezet legfelsőbb testületi szervének szerepét.

A pártélet fejlesztése a pártcsoportokban

A hajdúnánási városi pártbizottság nemrégiben felmérte, hogyan dolgoznak területünkön a pártcsoportok. A jelentést a megyei párt-végrehajtóbizottság is napirendre tűzte. E sorok a vizsgálat és a vita tanulságának néhány kérdéséről adnak számot.

„A pártélet fejlesztése megköveteli, hogy a pártszervezetek munkájában növekedjék a tagság folyamatos aktív részvétele, a pártfeladatok rendszeres vállalása és végzése. Mindenütt érvényt kell szerezni annak a követelménynek, hogy a meghozott döntések után minden párttag kötelessége az aktív állásfoglalás a párthatározatok mellett, s a végrehajtásban való részvétel a kapott pártmegbízatásoknak megfelelően."* Így fogalmazza meg a X. pártkongresszus határozata a pártélet fejlesztésével kapcsolatos feladatok egy részét.

A párttagok aktivizálása, a határozatok elfogadtatása és azok végrehajtásában a feladatok személyre szóló elosztása az alapszervezetekben történik. Éppen ezért nélkülözhetetlen az állandó és személyes kapcsolat minden párttaggal. Nagyobb létszámú alapszervezeteknél ez a pártcsoportok révén realizálódik. Így a velük való fokozottabb törődés fontos része az alapszervezetek munkájának.

Hajdúnánás minden olyan alapszervezetében létrejöttek a pártcsoportok, ahol ez célszerű és szükséges volt. A párttagok beosztásáról a vezetőség javaslata alapján az alapszervezeti taggyűlés döntött. A beosztásnál a munkahelyi elv érvényesült: az egy brigádban, műhelyben, műszakban vagy hivatalban dolgozók kerültek egy pártcsoportba. A területi alapszervezetnél, ahol többségben nyugdíjas párttagok vannak, a lakóhely volt a meghatározó szempont. Ez az elosztás ésszerű, a bizalmiak jól át tudják fogni pártcsoportjukat. Megbeszéléseiket a munkaidő szüneteiben — főleg az étkezési szünetekben — tartják.

A pártcsoportok létszáma 5—19 fő. Néhány alapszervezetnél 19—23-as létszámú pártcsoportok is előfordulnak. Általában nem helyeseljük a 15-nél nagyobb létszámú pártcsoportot, mert úgy tapasztaljuk, hogy jó működésük legfontosabb feltétele — a mindennapos kapcsolat és személyes ismeretség — nehezen biztosítható.

Gondot okoz még a beteg, táppénzes párttagokkal való foglalkozás. Vannak nagyon szép példák a családlátogatásra, a rászorult párttagokkal való törődésre, a pártmunka alól felmentettek rendszeres tájékoztatására, de ilyen szempontból még mindig inkább a formalitás a jellemző (tagsági bélyeg kézbesítése, rövid, hivatalos jellegű értesítés). Fokozódik a gond azzal, hogy az üzemekből, tsz-ekből, hivatalokból nyugdíjba ment párttagok ragaszkodnak régi alapszervezetükhöz. Mi tiszteletben tartjuk kérésüket. Számuk növekedésével azonban nő a mindennapos pártmunka alól felmentett tagok száma. A nyugdíjas ugyanis nem vesz részt a termelésben, a hivatali munkában, csak időnként jár be korábbi munkahelyére. Így objektíve nem tud részt vállalni a legfontosabban: a napi politikai munkában. Tevékenysége jobbik esetben a rendezvényeken való részvételben merül ki. Ezek közül is inkább az ünnepélyes jellegűek, a szinte automatikusan tervbe vett rendezvények vannak első helyen.

* A Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusának jegyzőkönyve. 490. old. Kossuth Könyvkiadó 1971.

A korábbi évek tapasztalatai arra intenek, hogy a bizalmiak kiválasztásához célszerű bizonyos követelményeket állítani az alapszervezeti vezetőségek elé. Arra törekedjenek, hogy például a bizalmit egész ciklusra válasszák, s ezzel azt mondjuk: fordítsanak nagy figyelmet a kiválasztásra. A bizalmiak rendelkezzenek elegendő tapasztalattal a pártmunkában, általános és politikai műveltségük, munkájuk, magatartásuk biztosítson megfelelő tekintélyt számukra a pártcsoport tagjai előtt.

Több figyelmet érdemelnek a bizalmiak

Tapasztaltuk, hogy helyenként a megválasztás módjában eltérnek a szervezeti szabályzat előírásaitól. Néhány alapszervezetnél a vezetőség tett javaslatot a bizalmi személyére a taggyűlésnek. Ezt helytelenítjük, mert a pártcsoport tagjai nem *választottak* maguknak vezetőt, hanem *kaptak*, tehát a demokratizmus érvényesülése csorbát szenvedett. A többségnél érvényesülő és a szervezeti szabályzatnak megfelelő eljárást a jövőben jobban figyelemmel kísérjük. Nevezetesen azt, hogy *a bizalmiakat a pártcsoportgyűlés válassza és a taggyűlés erősítse meg.* Ezáltal az alapszervezettől kaptak tartós pártmegbízatást.

Megvizsgáltuk a bizalmiak személyét párttagságuk kelte, vagyis a pártmunkában szerzett tapasztaltsága, valamint általános műveltségük, és politikai képzettségük szempontjából is.

5 évesnél idősebb párttag	63%
3—5 éves párttag	16%
1—3 éves párttag	21%

egyetemet végzett	5%
középiskolát	13%
általános iskola 8 osztályát	46%
ennél kevesebbet	36%

ML Esti Egyetemet végzett	3%
1 éves pártiskolát	7%
5 hónapos pártiskolát	1%
3 hónapos pártiskolát	3%
nem végzett pártiskolát	86%

A párttagság kelte szempontjából helyes, ha az egész területre érvényes követelményt támasztunk, az általános és politikai iskolázottság szempontjából azonban nem lehet minden alapszervezetre érvényes egységes mércét állítani. Az azonban követelmény, hogy az alapszervezeti vezetőségek megkülönböztetett figyelmet fordítsanak a bizalmiak általános és politikai képzésére, képességeik figyelembevételével. A képzettségbeli követelménynél mindig a pártcsoport tagjainak átlagos színvonalából kell kiindulni.

A pártcsoportbizalmiak többsége tudatában van pártmegbízatása fontosságának, ismeri és szereti munkáját, becsületesen helytáll a feladatok végrehajtásában. Mégis azt tapasztaltuk, hogy nincs mindenütt rendben munkájuk erkölcsi, anyagi elismerése. Mostani vizsgálódásunk arra döbbentett rá minket, hogy a pártcsoportbizalmi kiesett figyelmünkből, amikor a városi párt-végrehajtóbizottság napirendre tűzte a nem függetlenített mozgalmi munkások anyagi, erkölcsi megbecsülését. Okulva ebből az a véleményünk, hogy a bizalmiak több figyelmet, elismerést érdemelnek a vezetőktől.

Az alapszervezetek irányító munkája

A X. kongresszus óta jelentősen fejlődött az alapszervezetek pártcsoportokat irányító munkája. Ez elsősorban abban nyilvánul meg, hogy mindinkább politikai tevékenységet igényelnek. A párttagok véleményének összegyűjtésében, a határozatok ismertetésében és végrehajtásuk szervezésében, az információban ál-

talában támaszkodnak a bizalmiak munkájára. De az irányítás módszere nem egységes a város területén. Nem törekedtünk kellő tudatossággal a legjobb módszerek összegezésére és elterjesztésére.

Állami gazdaságunknál négy alapszervezet és egy csúcsvezetőség működik. Itt a X. kongresszus óta az a gyakorlat alakult ki, hogy az alapszervezeti vezetőségek a taggyűlések előtt felkészítik a bizalmiakat a beszámoló vitájához, s ezt ők továbbadják a pártcsoportjaik tagjainak. Így a párttagok felkészülten vesznek részt a vitában. Másik nagyobb üzemünkben ezt a módszert csak egyszer — a bérrendezést megelőző politikai munkában — alkalmazták. Vizsgálatunk tanulságaként a párttagság ilyen módon való felkészítését igényeljük a többi nagyobb alapszervezetnél is.

Választás után minden alapszervezetben alapos tájékoztatást kaptak a bizalmiak. A konkrét felkészítés az egyes feladatokra legtöbb helyen úgy történik, hogy a taggyűlés után rövid időre visszatartják a bizalmiakat a munka elosztására. Több helyen az a szokás, hogy szükség esetén a vezetőségi ülésre hívják meg a bizalmiakat. Külön bizalmi értekezletet azonban alkalomszerűen hívnak össze egy-egy fontosabb politikai akció előkészítésére. Ez többnyire a városi pártbizottság javaslatára történik, amikor az egész várost mozgató akciót szervezünk.

Minden alapszervezet vezetősége tanácskozik a bizalmiakkal a munkatervek összeállítása és a fontosabb gazdaságpolitikai témájú napirendek előtt. *A pártcsoportok munkájának átfogó értékelése az évzáró taggyűlések bevezetésével vált rendszeressé.* Nagyon hasznosnak bizonyult az a követelmény, hogy ezeket a taggyűléseket pártcsoportértekezletek előzzék meg.

Nyolc alapszervezetünknél vált rendszeressé, hogy a vezetőség egy-egy pártcsoport tevékenységének értékelését napirendre tűzi, melyre a többi bizalmit is meghívják.

Az alapszervezeti munkatervekben szerepel a pártcsoportértekezletek ütemezése, de a tematikus tervezés még nem általános. Legtöbb helyen csak az ülés naptár szerinti megjelölése szerepel.

A pártmegbízatások értékelése

Párttagságunk 70—80%-ának van állandó pártmegbízatása. Ezek értékelése évente egyszer, valamint a megbízatás lejártakor történik, a megbízatást adó pártszerv előtt. Eléggé elterjedt, hogy az értékelést ünnepélyessé teszik, sokszor jutalmazással is egybekötik. Különösen szép hagyomány, hogy a munkásőrök pártmunkáját a Fegyveres Erők Napján értékelik.

Az is szokássá vált már, hogy üzemeinkben, hivatalainkban a jutalmak odaítélésénél a becsületesen végzett szakmai munka mellett a pártmunkában való helytállást is számításba veszik — sőt szakmai egyenlőség esetén ez a differenciálás alapvető szempontja. Hiba viszont, hogy a döntések előtt nem a pártcsoportbizalmi véleményére támaszkodnak, pedig a megítéléshez ő rendelkezik a legközvetlenebb ismeretekkel.

A pártmegbízatások másik csoportja egy-egy feladat elvégzésére vonatkozik. Itt az a legfőbb hiányosság, hogy csak a teljesítésre figyelnek, a nevelési lehetőségeket nem veszik számításba. Többnyire a legvállalkozóbb, legaktívabb párttagok kapják a feladatot, a csendesebb, kevésbé mozgékony párttagok aktivizálása elmarad. Akad olyan helytelen vélemény is, hogy a fiatal, kezdő párttagoknak még nem lehet pártmegbízatást adni, mert járatlanok a pártmunkában. Holott köztudott, hogy a mozgalmi munkára, a politikai aktivitásra nevelés egyik leghatékonyabb eszköze a céltudatosan

szervezett munka, az egyéni foglalkoztatás. Az egy-egy feladatra vonatkozó pártmegbízatás értékelésénél még sok a tennivaló. Vagy egyáltalán nem mondanak véleményt róla, vagy a bizalmi egyszemélyben értékel. Arra törekszünk, hogy a párttag a feladatot a közösségtől kapja és a munka elvégzésekor a kollektíva mindig nyilvánítsa a véleményét: akár elismerés, akár rosszallás legyen is az.

A pártszervek ütőképességének fontos feltétele a tagok elvtársi kapcsolata. A pártcsoport tagjai a mindennapi életben állandó, folyamatos kapcsolatban vannak. Szükséges, hogy felelősséget érezzenek egymás iránt, tudjanak örülni, vigasztalni, szükség esetén dorgálni egymás érdekében — ahogy az élet megkívánja.

A párttagok magatartásának formálása, az egymáshoz való kommunista viszony kialakulása sem lehet spontán folyamat. Tervszerűen, tudatosan kell törekedni rá és ennek legfontosabb színtere és eszköze a pártcsoport. Ezért kell emelnünk az igényeket a párttagokkal való egyéni foglalkozásban.

Tartalékok a fejlődés meggyorsítására

A pártcsoportok tevékenysége a X. kongresszus határozatainak végrehajtása során sokat fejlődött. De vannak még kihasználatlan lehetőségeink, melyekkel a fejlődés meggyorsítható, s ezáltal az alapszervezeti munka minőségét, színvonalát is emelhetjük. Az eddiginél többet kell foglalkoznunk a pártcsoportokkal városi és alapszervezeti szinten egyaránt.

Városi szinten a téli politikai oktatás keretében tanfolyamszerűen kívánunk foglalkozni a bizalmiak továbbképzésével. (Jó lenne, ha a bentlakásos titkárképző iskoláink tematikájában is nagyobb hangsúlyt kapna ez.) Két kongresszus között egy-egy alkalommal (tehát kétévenként) célszerű városi testületi ülés napirendjére tűzni a pártcsoportok tevékenységét. A jó tapasztalatok összegezése és az alapszervezetekben való elterjesztése állandó, folyamatos feladat. Fokozni kell a pártcsoportbizalmi-tisztség megbecsülését, munkájuk elismerését minden szinten.

Az alapszervezeteknél tudatosabban, tervszerűbben kell foglalkozni a pártcsoportok működtetésével. Az évzáró taggyűlésen szokásos általános elemzésen kívül évente egyszer minden vezetőség tűzze napirendre a pártcsoportok munkájának értékelését. A pártcsoportértekezletek tervezésénél helyes néhány elvi, módszertani, témát is ütemezni. Különösen ajánlanánk az alábbi témákat: a pártmegbízatások elosztása és a végzett munka értékelése; az egyén és kollektíva kapcsolata a kommunista közösségekben; a fiatal, kezdő párttagokkal való megkülönböztetett foglalkozás; a párttagok magatartásának formálása, az egymás iránti felelősségérzet erősítése; a párttagok anyagi, szociális, egészségi helyzetével való törődés. Úgy gondoljuk, helyes, ha ezekre a témákra a városi pártapparátus készíti fel az alapszervezeteket.

A X. kongresszus határozatainak megvalósítása nagymértékben függ attól, hogy az alapszervezetek munkáját mennyiben tudjuk magasabb színvonalra emelni. Ezt pedig a pártcsoportnál kell kezdeni. Ez volt egyébként a felmérés egyik legfontosabb tanulsága is.

Sebő Simon
a hajdúnánási városi PB titkára

Munkára nevelés

A csepeli Kossuth Lajos Öntő és Gépgyártástechnológiai Szakközépiskola nagy gondot fordít a gyakorlati oktatásra. A modern gépekkel felszerelt iskolai műhelyben a tanulók produktív munkát végeznek üzemek és az iskolai oktatás számára. Az iskola végzett tanulóinak többsége a Csepel Vas- és Fémművekben helyezkedik el.

MTI Fotó – Benkő Imre

Tanulók az iskola öntödéjében

Az I. osztályosok először a fémek kézi megmunkálásával ismerkednek a lakatosműhelyben

III. osztályos tanulók a hegesztőműhelyben

Ára: 3,50 forint

Megjelent

V. I. Lenin Összes Művei
35. kötet
584 oldal Ára: 30,– Ft

Munkásmozgalomtörténeti lexikon
640 oldal Ára: 100,– Ft

DR. BERECZ JÁNOS
Baráti szövetségben
152 oldal Ára: 10,– Ft

MIHAIL JAROSEVSZKIJ
A XX. század pszichológiája
412 oldal Ára: 50,– Ft

WIRTH ÁDÁM
Mi a társadalmi struktúra?
(Napjaink kérdései)
160 oldal Ára: 8,– Ft

VITTORIO LANTERNARI
Gyarmatosítás és vallási szabadságmozgalmak
408 oldal Ára: 48,– Ft

GERMAN GUZMAN
Camilo Torres
A forradalmár pap
248 oldal + 8 kép Ára: 20,– Ft

DR. HAZAI GÉZA
Vezetők és beosztottak
80 oldal Ára: 3,– Ft

IVAN JEFREMOV
A Bika órája
(Fantasztikus sorozat)
424 oldal Ára: 32,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

INDEX : 25.699

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

1973
3

BÁCS MEGYÉBEN TÖRTÉNT

Az év első két hónapja gazdag volt eseményekben és rendezvényekben a nagy alföldi megyében. A legjelentősebbek közül kettőt képekben mutatunk be

Tanácsválasztásra készülnek a megyében. A községi, járási és városi Hazafias Népfront Bizottságainak elnökei egyhetes tanfolyamon vettek részt. A tanfolyam „Népfront-fórummal" zárult. A felvétel azokat mutatja, akik a kérdésekre válaszoltak

Fotó: Pásztor László

Aktivaülést tartott a megyei pártbizottság a megye egészségügyi intézményeinek párt-, tömegszervezeti és állami vezetői számára. Az aktiván dr. Szabó Zoltán egészségügyi miniszter, az MSZMP KB tagja adott tájékoztatót a párt tudománypolitikai irányelvei alkalmazásának, az egészségügy és az orvostudományok terén eddig elért eredményeiről

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XVIII. ÉVFOLYAM, 1973. MÁRCIUS

3

TARTALOM:

Gáspár Sándor: Tulajdonos: a nép (3)

Kommunista felelősséggel az ideológiai munkában (7)

Csatári Dániel: Évfordulók, szerepjátszók és történelemformálók (14)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Duschek Lajosné: A társadalom sokoldalú gondoskodása (19)
Kelemen Lajos: Várospolitika Budapesten (26)

Illisz László: A falusi KISZ-szervezetek munkájának fejlesztése (30)

Dr. Molnár Frigyes: A fogyasztási szövetkezetek tevékenysége és ellenőrzési rendszere (35)

SZEMLE

A szocializmus gazdaságpolitikája **(Sipos Aladár)** (40)

Ruzsa Károlyné: Jubileumi ünnepségsorozat – gazdag tartalommal (43)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Paul Courtieu: Az állammonopolista kapitalizmus új vonásai és az osztályharc a fejlett tőkésországokban (45)

Horváth Ottóné: Találkozók az esti egyetem végzett hallgatóival (51)

Róth Józsefné: A vállalati gazdálkodás tanfolyamáról (52)

IRODALOM – MŰVÉSZET – KÖZMŰVELŐDÉS

Simon Gy. Ferenc: A művészetpolitika megvalósítása Szentendrén (56)

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Radnóti Huba: Szocialista munkaverseny a mezőgazdasági szövetkezetekben (62)

Dr. Pethes Imre: A vasutas dolgozók a közlekedéspolitika megvalósításáért (66)

PÁRTSZERVEZETEINK ELETÉBŐL

A munkások bérének rendezéséről **(Horák Pálné, Kohári János, Udvardi Károlyné és Karalyos László)**

Dr. Péter János: A végrehajtás megszervezése (77)

Tóth János: A községi tanácsok pártirányításának tapasztalatai (79)

Kelenhegyiné Szalai Zóra: Egy óvodai pártszervezet munkája (83)

Hanol József: Az információ helyi hasznosítása (88)

Vadas Kati: Hogyan dolgozik a pártbizottság tagja? (91)

KARCOLATOK – MEGJEGYZÉSEK

Nagy Zsuzsa: Mozaik (93)

EZT OLVASTUK

Fontosabb cikkek jegyzéke (95)

Borítón: 25 évvel az államosítás után. A volt Brown–Boveri gyár ma az Egyesült Villamosgépgyár (EVIG) harmadik számú üzeme

(Kotnyek Antal felvétele)

PARTÉLET

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata

Felelős szerkesztő: Lajtai Vera

Szerkesztőség: Budapest V., Széchenyi rakpart 19. – Telefon: 111–400, 311–321

Kiadja a Kossuth Könyvkiadó. Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója

Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116–660

Előfizetési díj egész évre 36,– Ft, fél évre 18,– Ft

Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Könyvkiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (pénzforgalmi jelzőszám: 215–11 529), a Posta Központi Hirlapirodánál (Budapest V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatalnál közvetlenül vagy átutalással a KHI MNB 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámra

Terjeszti a Magyar Posta

73.2559,2-03 – Nyomatott a Zrinyi Nyomda RO-72-es rotációs gépén, Budapest

Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató

GÁSPÁR SÁNDOR
a SZOT főtitkára

TULAJDONOS: A NÉP

Huszonöt évvel ezelőtt, 1948. március 25-én a vasasszakszervezet dísztermében jelentették be a Minisztertanács aznap délelőtt hozott határozatát *a száznál több munkást foglalkoztató üzemek államosításáról.* A ma élő szemtanúk jól emlékeznek rá: a bejelentést dörgő tapssal fogadta a táviratilag összehívott mintegy hatszáz résztvevő. Hosszú percekig tartott, míg nagy nehezen helyreállt a nyugalom, de csak addig, míg közölték: a mai naptól kezdve a meghívottak az államosításra kerülő gyárak új vezetői, munkásigazgatói.

Megtörtént tehát az egyik alapvető lépés a kizsákmányolás felszámolására. „a kisajátítók kisajátítására", a munkásosztály birtokba vehette jogos tulajdonát. S ez a tény egyúttal arra is biztosítékot teremtett, hogy a dolgozó nép felemelkedésének útján a szocializmus, az igazi szabadság és demokrácia felé vezető úton haladjon tovább. Mert addig ez még nem volt teljesen egyértelmű.

Igaz, a munkásosztály már vezető szerepet töltött be a hatalomban. Még nem egyedül, nem kizárólagosan. Ehhez még további politikai harcokra, a tömegek meggyőzésére, a haladó célok mellé történő cselekvő felsorakoztatására volt szükség. De már a hatalom sáncain belül volt, s forradalmi pártja vezetésével sorra küzdötte le a tőkések, a reakció hadállásait.

Az osztályharc logikája először a még meglevő feudális maradványok felszámolását követelte. A nagybirtok felszámolása, a munkásság és a szegényparasztság összefogása a földek felosztására, a falujáró munkások tízezreinek segítése a károk helyreállításában, a termelés megindításában, a szívós politikai harc a maradiság, a félelem ellen a parasztság egyre nagyobb tömegeit állította a munkásosztály, a haladás ügye mellé. A Szovjetunió világtörténelmi jelentőségű győzelme, a szovjet nép által nyújtott sokoldalú gazdasági és politikai segítség kedvező feltételeket teremtett az összefogás kikovácsolásáért folytatott küzdelemhez. Így lett a *munkás-paraszt szövetség* az egyik alapvető politikai bázisa annak a harcnak is, amely a bányákban, a gyárakban, az üzemekben folyt az új rend megteremtéséért.

A másik ilyen alapvető politikai bázis a *munkásosztály egységének* megteremtése volt, amelynek kezdeményezője és vezetője a kommunista párt volt, s amelyben nyugodtan állíthatjuk, történelmi szerepe volt a szakszervezeti mozgalomnak és az üzemi bizottságoknak.

A szakszervezetek az első pillanattól kezdve teljes erejükkel támogatták és segítették az üzemi bizottságokat. E testületek soha el nem avuló érdemeket szereztek nemcsak az üzemek megindításában, a munka megszervezésében, a tőkések szabotálási törekvéseinek leküzdésében, hanem abban is, hogy a szakszervezetekkel együtt végzett mozgósító, nevelő tevékenységük nyomán megnövekedett a munkásság öntudata, tenniakarása és felelősségérzete, s mind nagyobb tömegei értették meg a munkásegység megvalósításának parancsoló szükségszerűségét. Csak a munkásegység létrejöttének talaján valósulhatott meg az a történelmünkben egyedülálló őrségváltás, amelynek során a gyárak, üzemek élén a tőkéseket és kiszolgálóikat váltották fel a munkáshatalom megbízottai.

Nehéz küzdelmek és jelentős eredmények álltak ekkor már a kommunisták által lelkesített munkás- és paraszti tömegek mögött. 1945 tavaszán szinte reménytelen helyzetben kezdte meg az ország a talpraállást, s látott hozzá az újjáépítéshez. Még három év sem telt el azonban, és leküzdöttük az inflációt, megteremtettük *a stabil forintot*, 1947 augusztusában pedig meghirdettük az ország újjáépítését szolgáló *hároméves tervet*.

De a reakció még nem adta fel a küzdelmet.

1948 tavaszán mindinkább nyilvánvalóvá vált, hogy a tőkés tulajdonosok által irányított üzemek jelentős részénél a kapacitást nem használják ki megfelelően, a nagyüzemek egész sora veszteséggel dolgozott, a tulajdonosok sok esetben kivonták tőkéjüket a termelésből, jelentős adósságokat halmoztak fel, s nem egy esetben számottevő értékeket csempésztek ki az országból. Az előző években államosított bányák és nagy nehézipari vállalatok viszont – a munkásvezetés és munkásellenőrzés alatt – már mind gazdaságosabban termeltek, közreműködtek az ország gazdasági talpraállításában, a háború okozta sebek gyógyításában, a stabilizáció erősítésében.

A kormány nem nézhette tétlenül a nemrég kivívott politikai hatalom gyengítését, a tőkések gazdasági szabotázsakcióit. Bebizonyosodott, hogy csak a szélesebb körű államosítással lehet a hatalmat megvédeni, az elért vívmányokat tovább fejleszteni. Az államosítás lebonyolítása azonban nem volt könnyű feladat, hiszen az 1947. augusztusi választások után kilenc párt küldte be képviselőit a parlamentbe, a kormánykoalícióban pedig négy nagy párt – a kommunista, a szociáldemokrata, a kisgazda- és a parasztpárt – vett részt.

Az államosítási program elkészítésénél a kommunista párt figyelembe vette a politikai erőviszonyokat. Meggyőzte a jószándékú aggályoskodókat, akik gyorsnak tartották az államosítás menetét, s azt javasolták, hogy hosszútávú program keretében szorítsuk vissza a tőkéseket. Erélyesen visszautasította a polgári ellenzék érvelését, mely szerint a gyárosok „szakképzettségére", „mozgékonyságára", „személyi összeköttetésére" és „áldozatkészségére" szükség van az országban.

A kommunista párt – a Baloldali Blokkban tömörült szövetségesek: a szociáldemokrata és a parasztpárt, illetve a szakszervezetek aktív közreműködésével – következetesen érvényesítette az ország és a nép érdekeit szolgáló elképzeléseket, s a reakció áskálódása, gyakran erőszakos fellépése közepette is végigvitte az államosítást. Ez a lépés – amellett, hogy tulajdonképpen önvédelem is volt, hiszen a tőkések a termelés szabotálásával a gazdaság fejlesztése ellen törtek – egyúttal döntő volt a tőkés rend teljes megszüntetésében is. Kihúzta a tőkések alól a gazdasági bázist, nagymértékben szélesítette a munkáshatalom gazdasági alapjait, kitárva előttünk a szocializmus felé vezető kapukat.

Új szakasz kezdődött tehát a haladásért folytatott harcban és a munkások életében is. Az államosítással a munkásosztály már más pozícióból, tulajdonosként szemlélhette, hogy mi történik a gyárban, mit kell ahhoz tenni, hogy élete jobbátételét, felemelkedését megalapozza. Új szakasz kezdődött az üzemi bizott-

ságok munkájában is. Feladatukká vált egyrészt, hogy az új munkásigazgatókkal együtt akadályozzák meg a tőkés tulajdonosokat és a velük cimborálókat abban, hogy kivonhassák a vállalat vagyonát az államosítás alól, előzzenek meg minden szabotázstörekvést, gondoskodjanak a termelés folyamatosságáról. Másrészt az, hogy a megváltozott hatalmi helyzetet, az államhoz való új viszonyt a munkástömegekkel is megértessék. Az újjáépítéssel járó feladatok megoldása sem volt könnyű, de ekkor már egy új élet kezdetét alapoztuk. S hogy a munkástömegek valóban megértették, miről van szó, azt bizonyította a „Miénk az ország, magunknak építjük" jelszó szellemében rohamosan szélesedő munkaverseny-mozgalom is.

A magyar szakszervezetek joggal lehetnek büszkék arra, hogy – a Magyar Kommunista Párt oldalán – az első pillanattól kezdve kezdeményezői, erjesztői voltak a tőkés kizsákmányolás felszámolásának, s minden erejükkel segítették az államosítások sikerét. 1948. március 25-én a vasasszakszervezet székházának dísztermében nagyon sok üzemi bizottsági elnök és más beosztású szakszervezeti tisztségviselő vette át vállalatvezetői kinevezését. A munkások legjobbjai közül kiemelt vezetők nálunk is választ adtak arra a történelem által feltett kérdésre: alkalmasak-e a munkások, alkalmas-e a munkásosztály az ország, a társadalom vezetésére, a gazdasági és a politikai élet megszervezésére és irányítására.

Büszkén gondolunk a 25 évvel ezelőtti államosításra, és azokra a küzdelmekre, amelyeket a korszerű, szocialista ipar megteremtéséért folytattunk. E küzdelem eredményei is bizonyították, hogy a munkások az iparban, az államigazgatásban, a gazdasági, politikai és társadalmi élet minden területén vezetőként is megállják a helyüket. A munkásosztály a fejlődés magas szintjére emelte hazánkat és megvalósította mindazt, amiért népünk legjobbjai évszázadok óta küzdöttek.

IVAN ZAMERCEV BUDAPESTEN. A Magyar–Szovjet Baráti Társaság meghívására hazánkban látogatott Ivan Zamercev tábornok, aki 1945 februárjától 1948-ig Budapest városparancsnoka volt, a vendéget az MSZBT főtitkára, Nagy Mária üdvözölte

(MTI Fotó – Magyar Edit)

Törzsgárdatagok

Ötven évvel ezelőtt jegyezték be az Angol–Magyar Cérnagyárat. Az államosítás után Újpesti Cérnagyár lett a neve. Ma a Pamut Fonóipari Vállalat egyik gyára. A törzsgárdatagok közül sokan emlékeznek még az államosításra

Veres Lászlóné 1938 óta dolgozik a gyárban. Fonónőként kezdte, s amikor megalakult a meó, minőségi ellenőr lett.

– Az államosítás napján nem voltam a gyárban, akkor született gyermekem. De amikor visszajöttem, már érezhető volt a változás, a „Miénk a gyár, magunknak építjük" jelszó valóság lett a Cérnagyárban is...

– Emlékszem, elterjedt a híre, hogy elmennek az angolok. Nem akartunk hinni a fülünknek. S aztán megtörtént az államosítás. Történelmi esemény volt ez gyárunk életében – emlékezik vissza Sajtos Lajosné gyűrűscérnázónő

(Fotó: Horváth Tamásné)

Kommunista felelősséggel az ideológiai munkában

Átfogóan értékelve előrehaladásunkat a szocialista építőmunka valamennyi fő területén, a Központi Bizottság 1972. november 14—15-i ülése nagy figyelmet fordított az ideológiai munkára, a közgondolkodás alakulására is. Ezen a munkaterületen is reálisan, az önteltséget és az önmarcangolást egyaránt elkerülve vette számba mind a fejlődés tényeit, mind pedig a gondokat, munkánk gyengeségeit. Hangsúlyozta, hogy itt is eredményesen folyik a X. kongresszus határozatainak végrehajtása. Ezt jelzi, hogy az ideológiai életben tovább nőtt a marxizmus—leninizmus eszméinek befolyása, a közgondolkodásban erősödött a szocialista szemlélet, tömegesebbé és határozottabbá vált az eszméinktől, normáinktól idegen jelenségek elítélése. Ezzel párhuzamosan azonban érvényesülnek, sőt időnként felerősödnek a polgári, kispolgári szemlélet és magatartás különféle megnyilvánulásai, jelentkeznek jobboldali, illetve ultraradikális nézetek.

A negatív jelenségek leküzdése, a kedvező tendenciák erősítése átgondolt, felelősségteljes munkát igényel. A tennivalók részletesebb, konkrétabb számba vételét végezte el az a tanácskozás, amelyet a közelmúltban hívott össze a Központi Bizottság az ideológiai, kulturális és propagandamunka feladatainak megvitatására. *Aczél György* és *Óvári Miklós* elvtársak előadásai, s az azt követő széles körű vita felszólalói az ideológiai munka számos lényeges kérdését érintették.

A nemzetközi feltételek

Ideológiai munkánkat nem légüres térben folytatjuk, hanem meghatározott nemzetközi feltételek közepette, egy osztályszempontból megosztott világban. A szocialista eszmék további meggyökereztetéséért, a polgári és kispolgári nézetek kiszorításáért folytatott küzdelmünk *szerves részét alkotja a kapitalizmus és a szocializmus között nemzetközi méretekben folyó ideológiai harcnak.* Ebben a harcban mi, magyar kommunisták minden erőnkkel, legjobb tudásunk szerint igyekszünk részt venni.

A jelenlegi körülmények között e harc szerepe, jelentősége tovább fokozódik. A szocializmus, a haladás, a béke erőinek — élükön a Szovjetunióval — mindinkább sikerül rákényszeríteniük az imperializmusra a békés egymás mellett élés politikáját. Megnőnek a lehetőségei a különböző társadalmi rendszerű

államok közötti gazdasági, tudományos, kulturális, idegenforgalmi kapcsolatoknak. Az enyhüléssel várhatóan tovább szélesedő kapcsolatok, a békés érintkezés változatosabb formái természetszerűen bizonyos ideológiai következményekkel is járnak, fokozzák a kölcsönös eszmei ráhatást. S ezzel reálisan számolnunk kell.

Annál is inkább, mert eszmei ellenfeleink is számolnak vele. Az imperializmus erői megkísérlik politikai céljaikat az ideológia fegyverével elérni. „Bevetve" különféle eszmei fegyvereiket — a társadalmi rendszerek különbségét lekicsinylő-tagadó konvergencia-elméletet, a nacionalista eszméket, a szocialista országok belső ellentmondásainak és nehézségeinek felnagyítását, a marxizmus pluralizálásának szorgalmazását, sőt a különböző „újbaloldali" nézeteket is — igyekeznek a közgondolkodást a számukra kedvező irányba befolyásolni, s ezzel társadalmi rendünket fellazítani.

Megbocsáthatatlan naivitás lenne, ha szemet hunynánk e törekvések felett (amelyeket egyébként a burzsoázia propagandistái nem is titkolnak). *Minél inkább győz a békés egymás mellett élés az államközi politikában, annál élesebb — és differenciáltabb — lesz a harc az ideológiában, az eszmék frontján.* Ezt a harcot vállalnunk kell, s vállaljuk is, abban a meggyőződésben, hogy az igazságot helyesen kifejező eszméinkkel és a legszélesebb tömegek érdekeit érvényre juttató gyakorlatunkkal meggyőző cáfolatát tudjuk adni az imperializmus által terjesztett nézeteknek, s további híveket szerezhetünk a szocializmusnak a tőkésországok dolgozói között is. Ha fokozzuk felkészültségünket, ideológiai érzékenységünket és fellépésünket, a nemzetközi osztályharc ideológiai frontszakaszán még nagyobb sikereket érhetünk el.

Eszmei vita — politikai szövetség

Alapvetően más jelleggel és módon vitatkozunk ideológiai-eszmei kérdésekről szövetségeseinkkel, akik a politikában együtt haladnak velünk, világnézetileg azonban még nem jutottak el a marxizmushoz. Politikai szövetségeseinket természetesen nem legyőzni akarjuk, hanem még közelebb hozni hozzánk, szocialista eszméinkhez. Így erősítve tovább a szocialista nemzeti egységet, amely pártunk politikájának változatlanul egyik alapvető összetevője.

A szövetségi politika következetes érvényesítése szükségessé teszi, hogy odafigyeljünk szövetségeseink szavára, komolyan vegyük és megfontoljuk véleményüket, elgondolásaikat. Ez azonban nem jelentheti az ideológiai különbségek elmosását, nem vezethet elvi engedményekhez a marxizmussal ellentétes nézetekkel szemben. Célunk az, hogy a politikai egység előbb-utóbb elvezessen az ideológiai egységhez is. Ez azonban ideológiai szempontból nem történhet meg kompromisszumok és engedmények útján, nem mehet végbe úgy, hogy a marxizmus és más eszmerendszerek valamiféle közös ideológiában olvadnak össze. Társadalmunk eszmei egysége csupán egyetlen úton jöhet létre: azáltal, hogy valamennyi osztály és réteg elfogadja és magáénak vallja a munkásosztály eszméit, a tudományos szocializmust.

Haladunk e cél elérése felé, de még nem értük el. Ezért is beszélünk arról, hogy ideológiai életünkben jelenleg a marxizmusnak nem monopóliuma, hanem hegemóniája van. E hegemon szerep további erősítéséhez most többek között az szükséges, hogy szövetségeseink között is *határozottabban vitatkozzunk a nem marxista nézetekkel, a politikai követelmények szem előtt tartásával következetesebben bíráljuk ezek megnyilvánulásait.* A tanácskozás bírálta az e kérdésben helyenként megnyilvánuló opportunizmust, a nyílt elvi vitától való húzódozást. Rámutatva, hogy az ilyen gyakorlat csak látszatra használ a szövetségi politiká-

nak, valójában ártalmára van. Politikai szövetségeseiknek csak az elvi különbségek nyílt feltárásával, a marxista álláspont szilárd vállalásával nyújthatják a kommunisták azt az eszmei támaszt, amelyet mástól nem kaphatnak meg és nem is várhatnak.

„Nem lehet csak türelmesnek lenni vita nélkül, és csak vitatkozni bizalom nélkül." Az ideológiai tanácskozásnak ez az állásfoglalása tömören meghatározza, milyen gyakorlatot kell folytatni ahhoz, hogy *egyszerre erősödjön társadalmunk politikai egysége és a marxizmus eszmei hegemóniája.* Csak ilyen gyakorlat alakíthatja ki a további eszmei közelítés kedvező feltételeit. Csak ez segíthet megértetni, hogy ez a közeledés szövetségeseink számára nem jelent valamiféle eszmei elszegényedést, beszűkülést, hiszen a szocialista ideológia és kultúra minden humánus értékből megőrzi a maradandót, s az emberiség legjobbjainak törekvéseit teljes következetességgel és igazán ma a szocializmus váltja valóra.

A közgondolkodás helyzete

Az utóbbi időben sokat vitatott kérdés, milyen a köztudat, a közerkölcs állapota, a pozitív vagy a negatív tendenciák erősödése-e a jellemző, milyen okok váltják ki a kedvezőtlen jelenségeket.

A novemberi párthatározat ismételten utalt arra a tényre, hogy az ideológiai életben, a közgondolkodásban egyidejűleg egymással ellentétes folyamatok is erősödhetnek. Egyértelműen leszögezte azonban azt is, hogy *a társadalom életének ebben a szférájában is jelentős fejlődés tapasztalható,* a társadalmi-gazdasági viszonyok szocialista vonásainak erősödése kedvező hatást gyakorol rá.

Gyarapodott a munkásosztály politikai, szakmai műveltsége, kezdeményező készsége, társadalmi aktivitása. Új vonásokkal gazdagodott a munkásság közösségi szemlélete, erkölcse. Történelmi jelentőségű változás megy végbe a szövetkezeti parasztság életfelfogásában: a valamikor természete szerint individualistának tartott parasztember a szemünk láttára alakul át közösségi emberré, mind szorosabban kötődik a közös munkához és tulajdonhoz. Általában tudatosabbá vált a dolgozó tömegek tevékenysége, s ezen belül megnövekedett felelősségérzetük is. Ma szélesebb tömegek érzik magukat az ország felelős gazdáinak, mint korábban bármikor.

A tanácskozás egyúttal elemezte a közgondolkodásban jelen levő káros, kispolgári jelenségek okait is. Rámutatott, hogy mint minden tudati, morális megnyilvánulás, ezek is társadalmi okokra vezethetők vissza. A kispolgári szemlélet azonban nem magyarázható egyszerűen a ma is létező kistulajdonosi réteg létével, amely hazánk lakosságának jelenleg mindössze 1,5 százaléka. Itt *történelmi okok* is közrejátszanak, az a tény, hogy az alapvető osztályokhoz — nemcsak a szövetkezeti parasztsághoz, hanem a munkásosztályhoz is — többségükben olyan emberek tartoznak, akik vagy maguk is kistulajdonosok (főként kis- és középparasztok) voltak, vagy ilyen környezetből származnak. A számban jelentékenyen gyarapodott alkalmazotti és értelmiségi rétegek is sok tekintetben ilyen hagyományok hordozói.

A kispolgári szemlélet fennmaradása azonban ezen túlmenően *összefügg a szocializmusnak, mint a kommunizmus alsó fokának sajátosságaival is.* Olyan jellegzetességével, hogy nagy távlati céljainkhoz nemegyszer csak bizonyos történelmi kerülővel vezet az út: a társadalmi egyenlőség eléréséhez szükség van a keresetek munka szerinti differenciálására, a közösségi szellem kialakítása során építenünk kell az egyéni érdekeltségre is. Az áru- és pénzviszonyok fenn-

maradása mellett az egyéni, a csoport- és az össztársadalmi érdekek között olyan ellentmondások támadhatnak, amelyek újjászülhetik és fenntarthatják az önzést, az individualizmust, a közösség ügye iránti közömbösséget.

Ha elejét akarjuk venni a kispolgáriság széles körű megnyilvánulásainak, nemcsak a párt ideológiai nevelőmunkáját szükséges határozottabbá, eredményesebbé tenni, hanem gazdasági, társadalompolitikai intézkedéseinket is minden esetben ennek figyelembevételével kell kidolgoznunk és megvalósítanunk. Azzal a céllal, hogy *a termelékenység, a munkaszervezés, a műszaki színvonal fejlesztésével egyidejűleg a szocialista értékek is megszilárduljanak és terjedjenek.* Olyan típusú intézkedésekre, illetve cselekvésekre gondolunk, mint például a munka szerinti elosztás pontosabbá tétele, vagy az erkölcsi és anyagi ösztönzők arányosabb és egységesebb érvényesítése.

A szocialista hazafiság erősítése

Ideológiai feladataink sorában jelentékeny helyet foglal el a szocialista hazafiság erősítése. Ez egyúttal fokozott harcot jelent a hazafiságot eltorzító és visszájára fordító nacionalista nézetek ellen. A közismert történelmi okok következtében ezután is számíthatunk arra, hogy ezek a nézetek valamilyen formában újratermelődnek, s valamely konkrét napi problémához kapcsolódva ismét jelentkeznek.

Mai szocialista hazafiságunk egyik alapvető forrása, táplálója a *szocialista építés eredményei felett érzett jogos nemzeti büszkeség.* Ezt az érzést őriznünk, fejlesztenünk szükséges, ügyelve arra, hogy ne essünk a nemzeti gőg hibájába. Ha a jogos büszkeség valamiféle nemzeti önteltségbe csap át, ez éppúgy nacionalizmushoz vezet, mintha a szocialista erők nemzetközi összefogásának szerepét becsüljük le. De jelentkezik a nacionalizmus olykor a nemzeti múlt és a jelen szembeállításában, vagy abban, hogy egyesek igen összetett társadalmi problémákat leegyszerűsítenek, számonkérően és egyoldalúan felnagyítanak és a megoldásukra tett lépéseinket, intézkedéseinket nemlétezőnek tekintik.

A nacionalizmus ellen *csak szocialista alapon, az osztályalapokról kiindulva* vehetjük fel a küzdelmet. Az ideológiai tanácskozás azért figyelmeztetett erre, mert ma is előfordul, hogy egyesek szélsőséggel szélsőséget állítanak szembe: a nacionalista nézetekkel a nemzeti közömbösséget. Egyesek a nacionalizmussal szemben a nyugati polgári értékrendhez igazodó provincializmust, sznobizmust, a nemzeti hagyományokkal szemben közömbös, semmilyen közösséget, így a nemzeti közösséget sem tudomásul vevő kozmopolitizmust hirdetik. E két végletet összeköti az osztályszemléletű elemzésről való lemondás, s ezért végső soron nem egymással; hanem a szocialista álláspontal kerülnek szembe.

Mindkettővel szemben mi a proletár nemzetköziségtől elválaszthatatlan szocialista hazafiságot hirdetjük és képviseljük. Azt a gondolatot, hogy a nemzeti kérdés nálunk mindjobban *a szocialista nemzet iránti viszony kérdésévé* válik. Éppen ezért ma hazafiság és szocializmus nem választható szét, nem állítható szembe: nincs és nem lehet szocializmusellenes hazafiság.

Önállóság és nagyobb felelősség

Ahogyan általában nincs szükség a párt politikai irányvonalának változtatására, úgy a kultúrpolitika elveinek módosítására sincs szükség. Ugyanakkor erre a területre is érvényes, hogy következetesebben kell érvényt szerezni a X. kongresszus határozatának, az abban kifejeződő elveknek, alapvető koncepcióknak.

Egyszóval *határozottabban valósítsuk meg a párt vezető szerepét az ideológiai élet, a kulturális politika minden területén.* Abból a szempontból kell megítélni egész tevékenységünket, hogy az ideológiai élet az *osztályharc egyik változatlanul exponált területe,* hogy a kulturális politika a *párt általános politikájának szerves része.*

A szocialista építőmunkától elválaszthatatlan a tervszerű, céltudatos, marxista eszmeiségű ideológiai-erkölcsi nevelőmunka. Ennek érdekében hatékonyabban kell felhasználni az oktatás, a propaganda, a tömegtájékoztatás, a tudomány, a kultúra és a művelődés eszközeit. A szellemi életet nem tekinthetjük ideológiailag semleges területnek, ahol az egyéni törekvések minden kontroll és ellenőrzés nélkül érvényesülhetnek. A társadalmi életnek ez a területe sem vonhatja ki magát az ideológiai harc köréből, ezért a *párt vezető szerepe itt is alapvető jelentőségű és szükségszerű.*

A párt vezető szerepének következetesebb megvalósulása az ideológiai életben és a kultúrában is most mindenekelőtt *megnövekedett felelősséget jelent az e területeken dolgozó kommunisták számára.* A KB 1972. novemberi határozata is leszögezi: „Művelődéspolitikai irányelveink szellemében növelni kell a művészeti alkotóműhelyek, a lektorátusok, a kiadók, a szerkesztők ideológiai, politikai felelősségét, művészi igényességét." Bátrabban kell terjeszteni a szocialista értékeket, a szocializmussal szemben ellenséges, népünk érdekeit veszélyeztető alkotások megjelenését pedig következetesebben kell megakadályozni.

Nem jelent ez semmiféle módosulást az *elvek* tekintetében, semmiben sem csökkenti az alkotóműhelyek, intézmények *önállóságát.* Sőt, az önállóság azzal kap valódi értelmet, akkor valósul meg magasabb színvonalon, ha az alkotóműhelyek irányítói teljes felelősséggel végzik a munkájukat, beleértve mindenekelőtt a politikai, ideológiai felelősséget. Hamis és számunkra elfogadhatatlan az a munkamegosztás, amely a tevékenységet és felelősséget elszakítja egymástól, és az utóbbit megpróbálja az irányító szervekre áthárítani. Elsősorban a *saját felelősséget* tartsuk szem előtt. Vissza kell szorítani a mindent máshonnan vagy „felülről" váró szemléletet, magatartást, amely csak sopánkodni vagy reklamálni tud, de határozott elvszerű döntést és cselekvést a maga portáján nem vállal. A kommunisták nem lehetnek *kívülálló bírálói* olyan nem kívánatos jelenségeknek, amelyeknek megakadályozása elsősorban az ő *kötelességük* lenne, amelyek megszüntetése alapvetően az ő feladatuk.

Gyakran lehet hallani olyan kérdést, hogy egyik-másik nem kívánatos jelenséggel kapcsolatban mit tesz a Központi Bizottság, a kormány stb. „A kérdés sok esetben jogos — mondotta ezzel kapcsolatban Aczél elvtárs. — A központi irányításnak is megvan a saját felelőssége a tennivalók kijelölésében, a végrehajtás támogatásában és ellenőrzésében, s annak tisztázásában, hogy ki és miért felelős — és bizonyos, hogy e téren is akad nem egy mulasztás. De határozottabban le kell szögezni, hogy a párt nem azonos a Központi Bizottság apparátusával, a kulturális, ideológiai élet pártirányítása nem azonos annak tevékenységével. A pártirányítás ezen a téren is akkor valósul meg, ha minden pártszervezet, ha minden kommunista és minden vezető a maga helyén következetesen érvényt szerez a vezető testületek határozatainak, állásfoglalásainak, és az egyes konkrét kérdésekben is azok szellemében dönt."

A kulturális, ideológiai és művészi élet vezetőinek jelentős többsége párttag, tehát joggal várhatjuk el tőlük, hogy a „mit tesz a párt?" kérdést saját maguknak is feltegyék. Elsősorban ők felelősek azért, hogy az általuk irányított intézmény egész tevékenységében és annak minden részletében is következetesen érvényre jusson a párt politikai irányvonala, s ne születhessenek azzal ellentétes elhatározások, intézkedések. De hasonlóképpen felelősek a szocialista szel-

lemű törekvések kezdeményezéséért, az alkotó gondolatok bátorításáért és támogatásáért.

Amellett nincs egyetlen olyan szerv és intézmény, ahol ne lenne pártszervezet, a kommunistáknak olyan kollektívája, amely hivatott arra, hogy a maga területén érvényesítse a párt politikáját, a marxista eszmeiséget. Az ő munkájukban ugyancsak következetesebben kell a felelősségérzetnek érvényre jutnia.

„Több alapszervezetnél van hajlam arra — állapítja meg a Politikai Bizottságnak a pártalapszervezetekkel foglalkozó legutóbbi állásfoglalása —, hogy a kulturális élet szocialistaellenes, polgári jelenségeivel szemben mindent »felülről« várjanak, a kritikai észrevételek kapcsán nem merül fel bennük saját felelősségük kérdése. Esetenként az alapszervezetek, illetve azok párttitkárai átmenetileg hatása alá kerülnek a terület polgári, kispolgári nézeteinek, esetenként pedig részeseivé vagy *utólagos igazolóivá* válnak egy-egy, az adott kulturális műhely által elkövetett hibának." Az előbbrelépés érdekében ezen mielőbb változtatni szükséges.

A marxizmus pozíciójából

Az ideológiai életben különösen nagy jelentősége és felelőssége van a *társadalomtudományok művelőinek,* akik a társadalmi gyakorlat során felmerülő új kérdések megválaszolásán munkálkodnak. Elismerés illeti azok munkásságát, akik e tudomány művelésével, elméleti következtetéseikkel elősegítik társadalmi valóságunk jobb megértését és problémáinak eredményes megoldását. Nem hallgathatunk azonban arról sem, hogy akadnak olyanok is, akik az új keresése címén a marxizmus alapvető tételeit tagadják, sarkigazságait is megkérdőjelezik. „Minden olyan helyzetben — mutatott rá a tanácskozás előadói beszéde —, amikor a forradalmi mozgalom új feltételekkel, új kérdésekkel, új feladatokkal találja szembe magát, megjelenik az értelmiségi renegát klasszikus típusa, s egy bizonyos csoport „leszakad". Az értelmiségi renegát klasszikus ismérve, hogy a munkásmozgalommal és a marxizmussal való szakítását mindenekelőtt e szakítás „megideologizálásával" deklarálja. Elméleteik között megtalálható a marxizmus pluralizálása, a munkásosztály vezető szerepének tagadása, az osztályszempontok semmibe vétele, a valóságos szocializmus tagadása stb."

Egyes társadalomtudományi, irodalmi, művészeti alkotásokban kifejezésre jutnak nacionalista, kozmopolita nézetek, a kispolgári felfogás és életszemlélet megnyilvánulásai, jobboldali revizionista vagy ultrabalos nézetek. E jelenségek ellen eredményesen csak a marxizmus pozíciójából, a párt politikájának alapállásából vívhatjuk meg a harcot. Nem szükségtelen ezt azért sem hangsúlyozni, mert egyesek szektás, dogmatikus pozícióból kísérelnek meg tüzet nyitni a jobboldaliság ellen. A kispolgári opportunizmusnak nem a „balos" szektarianizmus a kritikája, már csak azért sem, mert mind a kettő egy forrásból táplálkozik, azonos talajban gyökerezik. Mindkettőnek a marxizmus a kritikája, amely egyformán elutasítja mind a jobboldali opportunizmust, mind a „balos" álforradalmi kalandorságot.

Az ideológia területén fő fegyverünk a marxista eszmék meggyőző ereje. Szükség esetén azonban nem mondhatunk le az adminisztratív módszerekről, a betiltásról sem. A különféle eszközök és módszerek kombinált alkalmazásának közepette nagyobb figyelmet kell fordítanunk az *ideológiai vitákra.* A tanácskozás joggal állapította meg ezek elégtelenségét, szegényességét. Több bátorítást, segítséget kell adni a tudományosan megalapozott vitáknak, hangsúlyoznunk kell azt a gondolatot, hogy ez a marxista ideológusok nem mellőzhető köteles-

sége. Nem tarthatjuk egészségesnek azt az állapotot, hogy a különböző nézetek ütköztetése helyett az ellenvélemények egyoldalúan a különállás demonstrálására szolgálnak.

Az elvek és a tettek egysége

A párt vezető szerepe a kultúra területén egyrészt a következetesen marxista—leninista elvek kimunkálását, meghatározását, másrészt ezek következetes gyakorlati megvalósítását jelenti. Pártunk X. kongresszusa a kultúrpolitikában is megerősítette az eddig követett és a gyakorlatban bevált irányvonal helyességét. *Most arra van itt is szükség, hogy a megvalósulás során határozottabban növeljük és érvényesítsük a politikai és ideológiai felelősséget.* Ennek elmulasztása önmagában is káros, de bátorító precedensként is szolgál újabb hibák, következetlenségek elkövetésére. Ez egyaránt vonatkozik a helyi és irányító szervekre: *senki sem háríthatja vagy odázhatja el a cselekvést, az állásfoglalást, szükség esetén a beavatkozást.* A tévedés joga — bizonyos határok között — mindenkit megillethet, amennyiben az még helyrehozható, de a döntést nem vállalni, az alól kibújni, a felelősséget elhárítani: nem lehet!

A párt különböző vezető szervei és testületei az utóbbi időben több fontos ideológiai, kultúrpolitikai kérdésben hoztak konkrét határozatot, és különböző állásfoglalások születtek a X. kongresszuson kijelölt célok megvalósításának elősegítésére. Többek között: állásfoglalás a kutatás szabadsága és a közlés felelőssége kérdésében; a PB 1972. májusi határozata a kiadói tevékenységről; az Agit.-prop. Bizottság állásfoglalása a folyóiratok helyzetéről és feladatairól; a színházak műsorpolitikájáról; a kultúrpolitikai munkaközösség állásfoglalása az irodalom- és művészetkritika néhány kérdéséről; az állami oktatás helyzetéről és továbbfejlesztéséről szóló KB-határozat, és nem utolsósorban a KB 1972. novemberi határozatában megfogalmazott feladatok, köztük a közművelődés továbbfejlesztésének megvizsgálása.

Az elvek világosak, a célok jól meghatározottak, most megvalósításukon, és hozzátehetjük: *következetesebb megvalósításukon* a sor. Eddigi eredményeink sem lebecsülendők. Sok nehéz, fáradságos, elvszerű munka van mögöttük. A jövő feladatai sem igényelnek kevesebb erőfeszítést, kiállást és bátor helytállást. Ezt várja a párt a kommunistáktól és mindenkitől, aki elkötelezett harcosa, megvalósítója a szocialista ideológiának, a magyar szellemi élet szocialista fejlődésének.

MEGJELENT
füzetalakban

KOSSUTH
KÖNYVKIADÓ

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG
1972. novemberi,
AZ ORSZÁGGYŰLÉS
1972. decemberi ülésszakának
FŐBB DOKUMENTUMAI
a propagandisták részére

144 oldal • Ára: 7,–Ft

Évfordulók, szerepjátszók és történelemformálók

A történelmi évfordulók egyik kevésbé ismert jellegzetessége, hogy felvillanyozzák a politikai hamiskártyásokat, alkalmat adva nekik arra, hogy hitvallásuk kizárólagosságra, kritikán felüliségre hivatkozva, saját pecsenyéjüket sütögessék és elhomályosítsák azoknak az érdemeit, akik a korábbi sorsfordulók gondolatait megértve, koruk adott történelmi folyamatainak előbbrevitelén fáradoznak, azaz: *cselekvően emlékeznek.*

1848. március 15-e évfordulói sem kerülhették el ezeket a kalandorokat. Már évtizedek óta, de az utóbbi években is tapasztalhatjuk azoknak a hangoskodóknak a fellépését, akik ezt az alkalmat arra használják fel, hogy magukat március 15-e kizárólagos folytatóinak és követőinek mondhassák, valójában azonban azt diszkreditálják. Katekizmusuk azt állítja, hogy 1848-nak semmi köze az egyetemes társadalmi fejlődés törvényszerűségeihez, ez az esemény volt történelmünk csúcspontja és aki annak betű szerinti programjánál többet akar, nemzeti érdekeink ellen vét.

Mások szerint 1848. március 15-nek semmi köze a nemzetközi osztályharchoz, mivel csupán provinciális nemzeti mozgalom volt, az igazi történelem csak az ő szónoklataik pillanatában veszi kezdetét.

●●●

Mi hát a nacionalisták és az „igazi forradalmárok" véleményével szemben az osztályalapokon álló szocialisták, a marxisták felfogása a szóbanforgó évfordulóról és annak időszerűségéről?

Tagadhatatlan, hogy az 1848-at megelőző történelmi időszakban a fejlődés haza vagy haladás, nemzeti vagy egyetemes, magyar vagy világszabadság hamis alternatívájához adott némi alapot. Ez az alapjában hamis szembeállítás abból a körülményből fakadt, hogy a XIX. század első felében a vezető nemzeti osztály a középnemesség volt, amely csak nagy belső harcok, konfliktusok és visszaesések árán, s úgy tudta rávezetni az országot a polgári haladás útjára, hogy fél lábbal maga is azon a talajon állt, amely ellen fellépett.

Haza és haladás összekapcsolása, a történelmi cselekvés előmozdítására képes felfogása azokban alakult ki, akik koruk magyarságának problémáit egyetemes látásmóddal szemlélték. Kölcsey például a „kétségbeesésig kínzott emberiség", „az emberi eltaposott jogok" nevében egyformán szállt síkra a társadalmi és a nemzeti elnyomás ellen, vagy Vörösmarty, aki tudta, hogy a magyar reformkori mozgalmak az európai nemzetek szabadságáért és az emberi jogokért vívott küzdelmek részei.

A reformkor eme nagyjainak szellemi-politikai tevékenysége készíti többi közt elő 1848—1849 forradalmár nemzedékének haza- és világfelfogását. Az Ifjú Magyarország képviselői a „forradalom bölcsészeinek", a francia forradalomnak és minden forradalmi-szellemi áramlatnak gondolataiból is tanultak.

Ha 1848. március 15. előkészítői és győztesei elítélték — mindezek ismeretében — az amerikai négerek elnyomását, a rabszolgarendszert, az ír nép megaláztatását, miért törődtek volna bele saját népük elnyomásába? Tanultak tehát a kor egyetemes forradalmi eszmeáramlataiból, de azokat nem kopírozták le, hanem a magyar nép nemzeti és társadalmi felszabadulásának nélkülözhetetlen szellemi fegyvereivé formálták. Ebben a nehéz és bonyolult folyamatban az egyetemes tapasztalatokat a hazai viszonyok megváltoztatásának igényével alkalmazták, s egyre határozottabban tudták kifejezni az átalakítás igényét is és a jobbra törés szenvedélyét. *Az egyetemes haladással összefonódó nemzeti öntudatuk lett a forradalmi gondolatnak az a kiindulópontja, amely 1848—1849 forradalmi cselekvését ösztönözte.*

Minthogy akkor is igaz volt, hogy a nemzeti egyetemessé tágulhat és az egyetemes is szűkülhet provinciálissá, ők az előbbi útvonalat végigjárva, a korabeli gondolat forradalmáraivá váltak. Ennek a felfogásnak a segítségével olyan haladó nemzeti programot alakítottak ki, amely a társadalmi felszabadítás követeléseinek is maximálisan hangot adott: a jobbágyfelszabadításnak, a feudális elmaradottság megszüntetésének. Itt van a szellemi forrása a társadalmi és nemzeti követelményeket egybeötvöző ama forradalmi hazafelfogásnak, amelyet Petőfi Sándor így öntött szavakba:

S a nép hajdan csak eledelt kívánt,
Mivelhogy akkor még állat vala,
De az állatból végre ember lett,
S emberhez illik, hogy legyen joga.

Jogot tehát, emberjogot a népnek!
Mert jogtalanság a legrútabb bélyeg
Isten teremtményén, s ki rásüti:
Isten kezét el nem kerülheti.

.....

Jogot a népnek, az emberiség
Nagy szent nevében, adjatok jogot,
S a hon nevében egyszersmind, mely
Eldől, ha nem nyer új védoszlopot.

1848. március 15-re emlékezve, április 4-nek előestéjén jogos a kérdés: ki hát az örökös? Mely mozgalom állta ki a történelem változásaiban a hűség próbáját és nem hullott ki az idők rostján? Az a mozgalom, amely a mindenkori történelmi adottságok maximumát kihasználva, népünk nemzetté válását, társadalmi felemelkedését segítette elő, és ehhez a forradalmi cselekvés gondolatát is biztosítani tudta.

Magyarországon — más országokhoz hasonlóan — az egyetemes fejlődés törvényszerűségei következtében itt is megszületett a mindenfajta kizsákmányolás megszüntetésére hivatott és az összes elnyomott tömörítésére képes proletariátus.

Ha Vörösmarty a „szegénységet, a nyomort, a sorscsapásokat és társadalmi kitaszítottságokat legyűrő kitartást" becsülte Petőfiben, akkor a magyar proletariátus e tulajdonságok mellé az egyetemes és magyar fejlődés összekapcsolódásának képességét is odafűzheti. Marx szavaival ugyanis, a proletariátus az az osztály, amely „méhében hordja az emberiség megújhodását", szíve annak az emancipációnak, mely a szolgaság minden fajtájának felszámolásával az ember végleges és teljes emancipációjává válik. A proletariátus világnézete nem az emberi gondolkodás fő útvonalától távol eső vidékeken, hanem annak folyományaként jött létre. A magyar proletariátus internacionalista osztály lévén, nemzetünk sorskérdéseit az egyetemes haladás áramkörébe kapcsolta, és forradalmi eszméinek segítségével a magyar társadalom minden progresszív irányzatát a népünk felszabadításáért küzdők táborába tömörítette.

Vajon Adynak nem a magyar munkásság soraiban volt-e a legtöbb híve? Bartók és Kodály zenéjét nem a munkáskórusok karolták-e fel legelőször? Nem a munkások között terjedtek-e el a legnagyobb példányszámban a népi írók művei, amelyek a parasztság demokratikus életigényeit kifejezve, a tehetetlenség érzésével szemben a szolidaritásért törtek utat?

És vajon nem a szervezett munkásság, forradalmi politikai vezetőereje, a kommunisták pártja hozta-e a legnagyobb áldozatokat azért, hogy szülőföldje végre a dolgozó nép, a nemzet többségének valóságos hazájává válhasson? 1919-ben valamint a német fasizmus és hazai szálláscsinálói ellen folyó harcban melyik osztálynak a vére öntözte a legsűrűbben a világszabadsággal összefonódó magyar szabadság földjét? 1944—1945 történelmi sorsfordulóján nem a magyar munkásság tudott-e olyan nemzeti programot adni, amely lehetővé tette, hogy a tehetetlenség páncélburkolatán egyre nagyobb réseket üssön az ébredező néptömegek jövőbe vetett reménysége? Ezért egyre többen értették meg, hogy *a nemzet felemelkedésének a szociális újjászületés a feltétele, a polgári forradalom elvetélt követeléseinek megoldásához és túlszárnyalásához pedig a szocialista forradalmi átalakulás győzelmén keresztül vezet az út.*

A népből jöttek, a népért s vele együtt először vehették közösen kezükbe sorsuk alakítását, s mialatt — Petőfi szavaival — „huszonöt esztendő telt el, megrakodva búval és örömmel", egy új közösség, a szocialista nemzet formálását is elkezdhették. S bár ennek eredményeképpen beteljesedett Károlyi Mihály 1930-ban megfogalmazott vágya és „az állam, kúpja éléről a talapzatára került", azáltal, hogy a királyokat és a „dicsőséges nagyurakat" félreállítottuk az útból, mégsem lehetünk elégedettek. A nép kiegyenesedett ugyan, de nem mindenki érzi még az új közösség olyan tagjának magát, akinek hasznos gondolataira és tapasztalataira, alkotó munkájára és akaratára tartósan szükség van a közöny, a butaság, a restség, az individualista elfogultság fellelhető torlaszainak az eltávolításához.

Ha közügy és jellem ilyen szoros kapcsolata politikai életünk előterébe kerül, ez nemcsak Petőfi etikai elveinek időszerűségéről tanúskodik, hanem

annak a lenini gondolatnak az érvényességéről is, hogy a szocializmus nem olyan kész rendszer, amelynek kinyilatkoztatása után s hatására a világ azonnal megváltozik, hanem olyan eszme, amelynek segítségével az osztályharc bonyolult viszonyai között egy hosszú történeti folyamat keretében tudjuk a valóságot és az emberek tudatát átalakítani.

Ennek a történelmi vállalkozásnak a súlya semmivel sem kisebb a megelőzőeknél, s forradalmi jellege sem vitatható, már csak azért sem, mivel megvalósítása nem prófétákat, hanem olyan küzdő embereket, a forradalmárok olyan típusát igényli, akiknek jellemvonásait Petőfi példája is összegzi. „Az igazi, a teljes Petőfi eszményi egységet teremtett elvei és tettei között. Mikor ezt mondjuk, nemcsak arra gondolunk, hogy az elveiért az életét is feláldozta, hanem az eszmét megpecsételő halálnál nem kevésbé csodálatos, ahogyan békében és hétköznapjaiban is követte a »Ha férfi vagy, légy férfi!« önmaga fogalmazta erkölcsi parancsát. Nem volt aszkéta, szerette az életet, de szenvedett, amíg szenvedtek a milliók. Életszeretetéből ered szigorú, elvi könyörtelensége; önmagához híven, önmagával és — ami talán nehezebb — legjobb barátaival szemben is. Forradalmár volt, ezért tudott helytállni drámai, sőt tragikus helyzetekben, hisz csakis a következetes forradalmár képes szembenézni az átmeneti kudarcokkal. Petőfi állta a saját táborából sújtó ítéleteket is. Nem idealizálta a népet... De sohasem a néppel fordult szembe, hanem a népet félrevezető demagógokkal." (Aczél György: Petőfi születésének 150. évfordulóján mondott beszédéből.)

●●●

Ezért fordul szembe napjaink forradalmára a szerepjátszókkal, hogy Petőfit idézzük: „a nagyfejűekkel", és a „kicsiny szívűekkel" egyaránt. Vitatkozik azokkal, akik csupán szentenciák és frázisok megfogalmazására, esetleg külön-

---

Stettner Béla: Éljen a Tanácsmagyarország *(Fotó: Magyar Jánosné)*

böző címkék osztogatására képesek, de arra már nem, hogy az állandóan változó világ megfejtését az azt kifejező elmélet alkotó alkalmazásával segítsék elő.

De a ma forradalmára nem tartja nagyobb becsben azokat a „kicsinyszívűeket" sem, akik a nemzeti kokárdára hivatkozva, nemzeti felemelkedésünket a szocializmus társadalomátalakító, népünk további felemelkedését biztosító erejétől féltik és eközben Petőfinek minden lényeges gondolatát elhallgatják. Azt is többek között, hogy Petőfi számára a zöld szín a reményé volt, a fehér a halvány orcáé, a piros a vérző szívé, s ez a szív az egész emberiség szenvedéseit átélte. Nyíltsága, érzelmeinek tisztasága tette lehetővé, hogy a magyar jobbágy szenvedései mellett a többi nép felszabadulási vágyát is megértse, és a közös harc szükségszerűségének gondolatát megfogalmazza. Ezért a magyar és a világszabadság ügyének széttéphetetlen kapcsolatát hirdette, a *háromszínű zászlót és a piros lobogót egységes, összetartozó szimbolumnak tekintette.*

Petőfi szellemében járunk tehát el, amikor vitatkozunk azokkal, akik nacionalista ideológiák rehabilitációját szorgalmazzák, és ezzel valójában újra a politikai zsákutcák torlaszaivá válnak, a társadalmat a cselekvésképtelenség felé irányítják vissza, amely pedig már a társadalmi haladás széles útvonalára lépett. „Mostanában egyes szocialista országoknál — mondotta ezzel kapcsolatban Kádár János elvtárs — felbukkannak a nemzeti elkülönülés elemei... Mi a szocialista országok kapcsolataiban a nemzeti korlátoltság, a nemzeti elkülönülés ellen, a proletár internacionalizmus, valamennyi szocialista ország testvéri egysége és együttműködése mellett vagyunk."

Elítélünk tehát minden nacionalista jelenséget, fellépünk és harcolunk ellenük. De ez a fellépés nem egyszerű tagadást jelent, hanem azt, hogy szembeállítjuk velük a szocialista hazafiságnak azt a pozitív állásfoglalását, amely 1848—1849 történeti erőforrásaiból is táplálkozik.

Napjaink forradalmárának múltszemléletétől ugyanis mi sem áll távolabb, mint az olyan küzdelmek hagyományainak lebecsülése, amelyek a mai felszabadulási harcokat a történelmi fejlődés adottságai szerint előkészítették.

Egy ilyen osztályharcos történelemszemlélet alkalmazása esetén a mi nemzeti múltunk minden valódi értékét szocialista közgondolkodásunk integráns részévé tehetjük, Szent Istvántól Ságvári Endréig, Janus Pannoniustól Kazinczyn, Vörösmartyn és Petőfin keresztül József Attiláig. Minden történelmi időszakban azok a társadalmi-politikai erők, amelyek az adott viszonyok között a legtöbbet tettek a haladásért, a későbbi korok küzdői előtt egyengették a fejlődés útját, mint ahogy emezek is minduntalan visszanyúltak elődeikhez, nemcsak tisztelegve emlékük előtt, hanem tőlük erőt, bátorítást, szellemi-erkölcsi energiát merítve. Az izzó vastrónon elégetett Dózsa György szelleme Petőfin keresztül formálta a történelmi fejlődést, aki viszont Az apostol című művében az ő utódai múltszemléletéről festette a következő látomást:

S megemlékeztek a győzelmesek
Ama szentekről és nagyokrul, akik
A szolgaságban szabadok valának,
S díjuk a halál lett,
S a diadalmak örömébe szőtték
Szent neveiket koszorú gyanánt...

A mindenfajta társadalmi, nemzeti, nemzetiségi, faji elnyomás ellen küzdő szocialista forradalmár ezért merít erőt előtörténetének élő hagyományaiból és tiszteleg 1848—1849 küzdő és szenvedő embereinek, gondolkodóinak és cselekvőinek emléke előtt is.

Csatári Dániel

A társadalom sokoldalú gondoskodása

Szocializmust építő társadalmunkban az életszínvonal alakulásának igen jelentős tényezője a társadalmi juttatások rendszere és mértéke. A személyi jövedelmeknek a végzett munkával arányban álló, differenciált és rendszeres emelése mellett, azzal összehangolva, az intézményesített szociális ellátás szolgálja a létbiztonságot, a megélhetést azokban az esetekben, amikor erre az egyén önerejéből nem képes. Emellett hozzájárul a családi jövedelemkülönbségek csökkentéséhez is.

Számos intézkedés tanúsítja — legutóbb pártunk Központi Bizottságának novemberi határozata —, hogy nálunk a gazdasági célkitűzésekkel összhangban, megvalósításukkal egyidejűleg érvényre jutnak a szociálpolitikai érdekek is. A népgazdaság egészét előbbre vivő döntések meghozatalánál külön figyelmet fordítunk azon intézkedéseink hatására, amelyek egyes rétegeknél hátrányos helyzetet teremtenek — mint pl. a fogyasztóiár-növekedés —, s ezeket szociális juttatásokkal igyekezünk ellensúlyozni.

A dolgozók szociális helyzetének, élet- és munkakörülményeinek állandó javítása — hagyományaihoz híven — a magyar szakszervezeti mozgalom tevékenységének homlokterében áll.

Növekvő szociális biztonság

Pártunk politikájának alaptétele, hogy a szocializmus építése során a dolgozók életszínvonalának rendszeresen emelkednie kell. A X. pártkongresszus ezért több döntést hozott a dolgozó osztályok és rétegek kereseti és lakásviszonyai, fogyasztási, kulturális, egészségügyi és szociális ellátottságának további javítására.

A szakszervezetek messzemenően indokoltnak tartják és támogatják, hogy a negyedik ötéves tervidőszakban erőinket olyan nagy horderejű kérdésekre összpontosítsuk, mint: a nagycsaládosok, a nyugdíjasok anyagi helyzetének javítása, az egészségügyi ellátás korszerűsítése, a gyermekintézményi férőhelyek számának növelése, a lakáshelyzet javítása, fokozott gondoskodás a csökkent munkaképességűekről, a nők és a fiatalok helyzetét javító szociálpolitikai intézkedések, a jövedelmi aránytalanságok csökkentése stb.

Az elmúlt években időarányosan valósultak meg terveink, melyet jelentősen növelték népünk szociális biztonságát, javították ellátását. Sor került többi kö-

zött a kötelező betegségbiztosítás további kiterjesztésére, amellyel gyakorlatilag megoldódott a lakosság egészének társadalombiztosítási ellátása. Az egyedülállók, a három- és többgyermekesek családi pótlékát gyermekenként 100 forinttal felemeltük. Ez 280 000 család 700 000 gyermekét érinti. Az ezzel járó évi 860 millió forintos juttatás javította a nagycsaládosok anyagi helyzetét, és csökkentette a családosok és a gyermektelenek jövedelmi viszonyaiban fennálló aránytalanságokat.

A nyugdíjasok szociális helyzetét javítják azok az állami döntések, amelyek módosították a nyugdíjasok foglalkoztatását, ezen felül bevezettük az ösztönző nyugdíjpótlékot. A nyugdíjkorhatárban levő dolgozók munkaviszonyuk folytatása esetén — meghatározott feltételek mellett — nyugdíjuk összegében elérhetik a munkában szerzett jövedelmük 90%-át is.

A további eredményeknek csupán a felsorolása is elegendő annak bizonyítására, hogy államunk milyen nagy gondot fordít a munkából kiöregedettek szociális biztonságára. 1973. január 1-től a nyugdíj alapjául szolgáló bér kiszámításánál a munkaviszonyban töltött utolsó 5 év legkedvezőbb 3 évének összegét veszik számításba. Az egészségre ártalmas munkakörökben dolgozók korkedvezményét kiterjesztjük szélesebb rétegekre (pl.: csatornatisztítók, textilszövő és fonó munkásokra stb.). A Budapesti Közlekedési Vállalat gépkocsivezetőire is kiterjed a nyugdíjkorkedvezmény. A közelmúltban hozott határozatot a kormány a csökkent munkaképességű dolgozók rehabilitációját elősegítő további intézkedésekre, melyek a megfelelő elhelyezkedést biztosítják, és a saját munkakörükben nem foglalkoztathatók átképzésére ösztönöznek, valamint emelik a segélyek mértékét. Kormányhatározat van arra is, hogy 1973. január 1-től a termelőszövetkezeti parasztság nyugdíjasainak és járadékosainak ellátását emeljük. Már két éve bevezettük, hogy — a nyugdíjak vásárlóerejének fenntartására — évente 2%-kal emeljük a mintegy 1 600 000 fő nyugellátását. Ennek költségkihatása tavaly 320 millió forint volt.

A társadalombiztosításra fordított kiadások

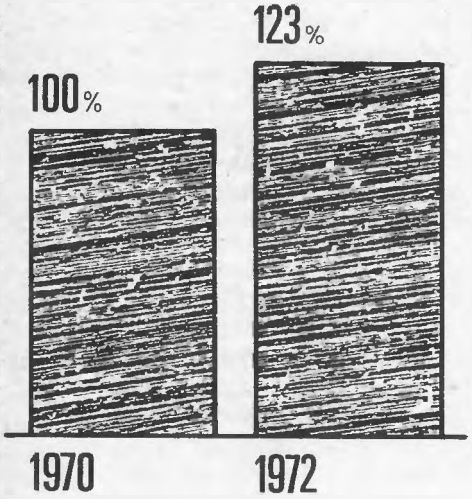

Az elmúlt két évben 23%-kal emelkedett a társadalombiztosításra fordított kiadás. 1972-ben társadalombiztosítási előirányzatunk 37,5 milliárd forint volt. Ebből pl. *nyugdíjra 16,9* milliárd forintot fordítottunk, ami 1 610 000 főt érint, családi pótlékra 3,1 milliárd forintot, ami 1 580 000 gyermeket, illetve 760 000 családot érint. *A gyermekgondozási segélyre* fordított 1,4 milliárd forint 190 000 főt érint. *Gyógyszerre, gyógyászati segédeszközökre* 3,1 milliárd forintot, *az orvosi kórházi és rendelőintézeti ellátás kiadásaira* mintegy 6,6 milliárd forintot, *táppénzre* 4 milliárd forintot fordítottunk.

E számokból és tényekből is világosan kitűnik a szociális célokra fordított állami támogatás mértéke és rendszeres emelkedése. Az 1973-as évre társadalombiztosítási költségvetésünk 43 milliárd forint.

Tavaly az országgyűlés elfogadta az egészségügyi törvényt, amely újabb

Első nap az új óvodában *(MTI Fotó – Benkő)*

lendületet ad a korszerűbb, magasabb színvonalú egészségügyi ellátásra irányuló törekvéseknek.

Lényeges társadalmi juttatás a dolgozók és családtagjaik részére nyújtott kedvezményes üdültetés. Kedvezményes szakszervezeti üdültetésben 1972-ben mintegy 340 000 fő részesült. Ezenkívül költségvetési szervek, vállalatok is üdültetnek kedvezményesen, s így az elmúlt évben összesen mintegy 900 000 fő üdült.

A szakszervezeti üdültetéshez évi 400 millió forint a társadalmi hozzájárulás. Az üdülői férőhelyek növekedése ellenére sem tudjuk kielégíteni a mindjobban fokozódó igényeket. Szociális meggondolásból jövőbeni fő feladatunk, hogy elsősorban a családos és gyermekférőhelyeket fejlesszük. A beutalójegyek elosztásánál ügyelni kell arra, hogy az eddiginél nagyobb számban részesüljenek belőlük a fizikai munkások. Tovább akarjuk erősíteni e juttatások végzett munka szerinti jutalomjellegét.

A munkahelyi lehetőségek jobb kihasználása

A gazdasági reform bevezetése óta szociális kérdésekben is megnőtt a vállalati és munkahelyi szakszervezeti szervek hatásköre, lehetősége a helyi adottságokat figyelembe vevő öntevékenységre. Az üzemek nagy részében a kollektív szerződések tükrözik a körültekintőbb gondoskodást az általános helyzet javítá-

sára, a különböző munkáscsoportok problémáinak enyhítésére, illetve megoldására. Ezeket a szakszervezetek a maguk lehetőségeinek számos eszközével kiegészítik és támogatják.

Különös figyelem tapasztalható a nagycsaládosok, az egyedülállók, az idősek, a csökkent munkaképességűek, a nők és a fiatalkorú dolgozók helyzetének javítását szolgáló törekvésekben. Nagy gondot fordítottak az egészségügyi berendezések színvonalának emelésére, a gyermekintézmények bővítésére, a lakásgondok enyhítésére, a munkásszállások helyzetének javítására stb.

Több területen a helyi mozgalmi szervek kezdeményezéseit a gazdasági vezetés egyetértéssel és támogatással fogadta. A közös gondoskodás eredménye az is, hogy 1971. januártól 1972. júniusig 3360 bölcsődei és 20 070 óvodai férőhelyet adtak át. Ez a bölcsődék esetében a negyedik ötéves terv felemelt előirányzatának 32,6%-át, az óvodáknál 39,2%-át teszi ki, ami a tervek időarányos teljesítését mutatja. Az üzemi dolgozók lakáshelyzetének javítására ez időben 2176 millió forintot fordítottak vállalati alapokból, ezen felül természetben is (építőanyag, fuvar, építési közreműködés) segítséget nyújtottak.

Szólnunk kell azonban a problémákról is. Először a szemléletbeli hibákról. A gazdasági vezetők egy része még mindig egymástól elkülönülten kezeli a termelési és szociális problémákat, nem érzékeli eléggé kölcsönhatásukat. Köztudott például a magas, rendszeresen emelkedő táppénzes állomány alakulása, s ennek kedvezőtlen hatása a termelésre, a helyi gazdasági eredményekre. Az elmúlt évben a táppénzes napok száma 64 600 000 volt, az egy napra eső táppénzköltség öt százalékkal emelkedett. Táppénzkiadásaink négymilliárd forintot tesznek ki évente, mely betegség esetén feltétlenül az emberről való messzemenő gondoskodást bizonyítja. Ugyanakkor a táppénzes napok számának állandó emelkedésében az ellenőrző munka hiányosságai is tükröződnek.

Az üzembiztonsági, egészségvédelmi helyzettel a javulás ellenére sem lehetünk elégedettek. A nemkívánatos munkaerő-vándorlás okai között is szerepel a helyi szociális ellátás, a védelmi berendezések hiányossága miatti elégedetlenség. Mindezek szükségessé teszik, hogy a vállalati szakszervezeti szervek a dolgozók érdekében és képviseletében, az eddiginél hatékonyabban befolyásolják a gazdasági vezetőket a munkahelyi szociális ellátás további javítására.

Ugyanakkor szükség van központi intézkedésekre is. Felülvizsgálatra szorulnak — a néhány évvel ezelőtt bevezetett, s a maguk idejében kétségkívül előbbre vivő — egyes szabályozók. A rögzített normák, a létszám bővülését rugalmasan nem követő anyagi keretek ma már gátolják az olyan intézményes ellátást, mint pl. az üzemi étkeztetés minőségi javítása, a résztvevők körének szélesítése, több helyen még a szinten tartást sem tudják biztosítani. Hasonlóképpen nem megoldott — a nagyobb állami és társadalmi összefogás eredményei ellenére sem — a dolgozó nők gyermekeinek elhelyezése. Az igények jóval meghaladják a lehetőségeket. Következő ötéves terveink előkészítésénél számba kell venni a fejlesztési dinamika növelését.

A Központi Bizottság novemberi ülése megállapítja, hogy a népgazdaság tervszerű fejlődését szolgáló egyes közgazdasági szabályozókat 1975-ig módosítani kell az új követelményeknek megfelelően. Úgy véljük, ennek során a munkahelyi szociális ellátás pénzügyi feltételei is jobban fognak igazodni a dolgozók növekvő létszámához, a fokozódó szociális igényekhez, s nagyobb lesz a vállalati érdekeltség is az üzemi szociális ellátás fejlesztésében.

Az üzemi adottságok és lehetőségek alapvetően befolyásolják a munkahelyi szociális ellátottság színvonalát. A részben önhibájukon kívül kevésbé nyereséges vállalatoknál a helyi anyagi eszközök nem elégségesek a fejlesztéshez. Ezért dolgozóik hátrányosabb szociális helyzetének ellensúlyozása az eddiginél több központi intézkedést és támogatást igényel.

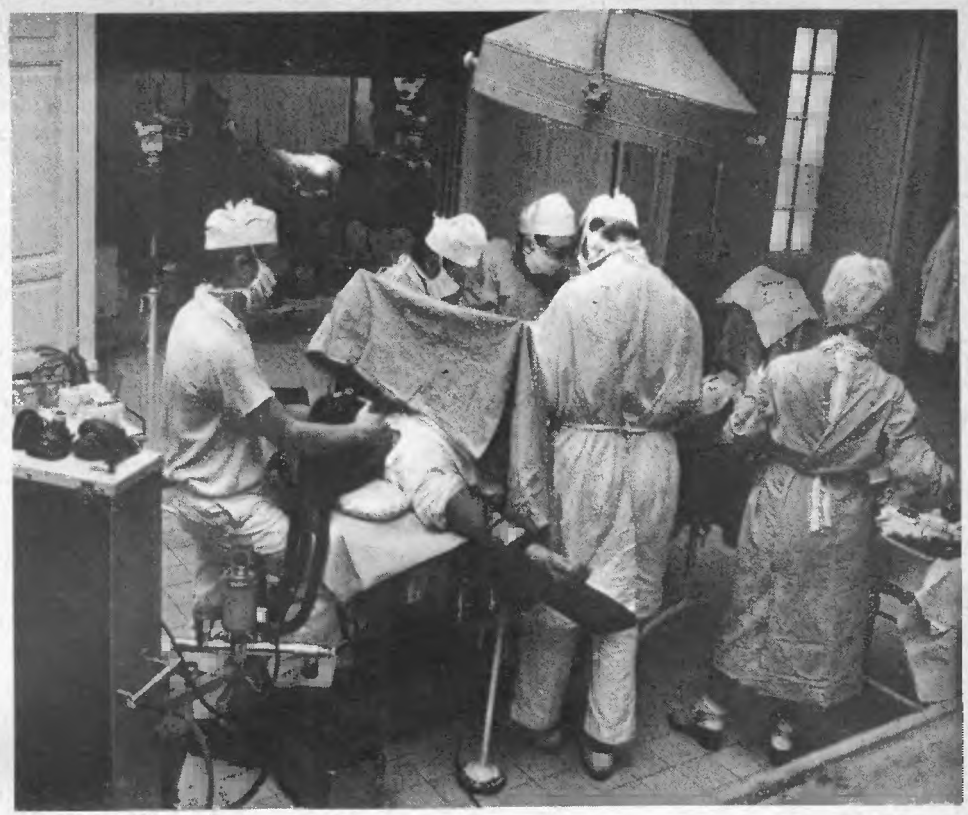

Műtét a Debreceni I. számú Sebészeti Klinikán *(MTI Fotó – Balogh L.)*

Az állami, társadalmi, vállalati szervek által végzett sokrétű és szerteágazó szociálpolitikai tevékenység összehangolásának, a szocialista viszonyainknak megfelelő koncepció kidolgozásának igénye megfogalmazást nyert a szakszervezetek XXII. kongresszusán is. A szocialista társadalmi rendszer nagy vívmányaként kialakult a dolgozókról való szociális gondoskodás, a természetbeni és készpénzellátás intézményes és széles rendszere. Ezt alkotmányos jogrendszerünk biztosítja, és a nemzeti jövedelem tekintélyes hányadával (11%) az állam finanszírozza.

Az erők összefogásával

Nagyra becsülendő az a további hozzájárulás, amivel a társadalmi szervek, közöttük a szakszervezetek ezt kiegészítik. Nemcsak anyagiakkal, hanem pénzben ki sem fejezhető, de ugyancsak nélkülözhetetlen munkával, a szociális és humánus gondoskodás számos formájával.

Ugyanakkor problémákat is okoz, hogy sok szervezet és intézmény vállal tevékeny részt a szociális ügyek intézéséből, és gyakran az anyagi és társadalmi erők nem mindig azonos és nem mindig a legfontosabb irányba hatnak, vagy esetleg elaprózódnak. Hatékonyságuk ezért gyakran nem áll arányban azzal a jelentős erővel, amit képviselnek. Ez teszi sürgetővé, hogy a segítőkészség, a fi-

gyelem és a rendelkezésre álló valamennyi lehetőség — beleértve az anyagi eszközöket is — összehangolásával a társadalom minden rétegénél a rászorulók a segítség és a gondoskodás lehető legobjektívebb és legkedvezőbb formáit élvezhessék. A szociálpolitika országos állami koordinációjának szükségessége tehát fejlődésünk magasabb szakaszában eredményeink gyarapodása következtében vetődik fel.

A szakszervezetek a szociálpolitikai kérdésekkel behatóan foglalkoznak. Az állami koordináció során változatlanul szükségesnek tartjuk, hogy a jövőben tovább erősítsék az eddig kialakult és bevált együttműködési formákat azokkal a testületekkel és szervekkel, amelyek tevékenységi körébe tartozik az élet- és munkafeltételek javítása. Szükséges például megyei szinten a szakszervezetek és a tanácsok együttes munkájának további összehangolása, amely már eddig is sok eredményt hozott. A tanácsi feladat- és hatáskörök decentralizálása joggal veti fel a tervszerű és szervezett együttműködés további igényét a tanácsok és a szakszervezetek között.

Igen hasznosnak és célravezetőnek tartjuk azokat a közös intézkedéseket a dolgozók élet- és munkakörülményeinek javítására, amelyek a szakszervezetek és az ágazati minisztériumok együttműködése nyomán valósulnak meg. De az anyagi eszközök ésszerűbb és tervszerűbb elosztásával, esetleg koncentrálásával nagyobb hatást gyakorolhatnánk a korszerű, egészséges munkafeltételek megteremtésére, egyes dolgozó rétegek szociális problémáinak megoldására. E területen is még jelentősek belső tartalékaink.

Sok lehetőség kínálkozik a lakosság társadalmi tevékenységének összehangolásával, például az egészségügyi ellátás, az idősekről való gondoskodás, a gyermekintézmények fejlesztése stb. terén, a tanács, a népfront, az ifjúsági és vöröskeresztes szervezetekkel való szervezett és folyamatos munkakapcsolatok erősítésével.

A szociálpolitika — éppen sokrétűségéből adódóan — igen komplex tevékenységet, egységes szemléletet és rugalmasabb munkamódszereket igényel. A szakszervezetek ennek ismeretében a jövőben még jobban törekedjenek arra, hogy a megoldásra váró kérdéseket sokoldalúan vizsgálják, és ily módon kezdeményezzenek intézkedéseket, alakítsák ki sajátos teendőiket. Ezt a „belső összehangolást" az érdekvédelmi munka különböző, úgymond reszortterületei közötti szervezett együttműködést kell tovább javítani, fejleszteni az alapszervezetekben éppúgy, mint a megyei és országos vezető testületek tevékenységében.

A nagyobb előrelátás érdekében

Az MSZMP X. és a szakszervezetek XXII. kongresszusa határozatainak megvalósítása során napirendre került a társadalompolitikai, gazdaságpolitikai és életszínvonal-politikai célkitűzésekkel összehangolt, átfogó szociálpolitikai koncepció kidolgozása. A rövid és középtávú tervekbe beépülnek a szociális fejlesztés előirányzatai is. Elérkezett azonban a lehetőség arra, hogy hosszabb távra is kialakíthatók legyenek a jól megfontolt fejlesztési elgondolások.

A szakszervezeti munka igen tekintélyes része a törődés a dolgozók szociális helyzetével, élet- és munkakörülményeik javításával. Ezért fontos, hogy szociálpolitikai tevékenységük irányát, feladataikat, a továbbfejlesztés lehetőségeit és módszereit is hosszabb időszakra meghatározzák. Szükséges, hogy a munkahelyen, a területen és a szakmai szakszervezeti központokban egyaránt jól ismerjék erőforrásainkat, a feltételeket és lehetőségeket. A népgazdasági helyzet és a

helyi adottságok megfelelő ismeretének birtokában képviseljék és érvényesítsék a dolgozók érdekeit.

A szakszervezeti szervek eddig is nagy erőfeszítéseket tettek e fontos érdekvédelmi feladatok betöltésében. Erről tanúskodnak a választott testületek felmérései, elemzései, javaslatai, s az ezek nyomán az elért eredmények. A szakszervezeti tisztségviselők élvezik a dolgozók bizalmát, s ez is arra kötelez bennünket, hogy a jövőben még jobb, hatékonyabb tevékenységet fejtsünk ki.

Politikai felvilágosító munkánkban hangsúlyozottabban kell szólnunk arról, hogy eddig elért szociális vívmányaink dolgozó népünk áldozatos munkájának eredményei. De további előrehaladásunk is azon múlik, hogy milyen lesz egész társadalmi tevékenységünk hatékonysága, milyen ütemben teljesítjük alapvető népgazdasági célkitűzéseinket.

A SZOT december 15-i ülésén kifejezte teljes egyetértését a Központi Bizottság novemberi határozatával, és megjelölte a szakszervezetek 1973. évi sajátos feladatait. Továbbra is nagy figyelmet kell fordítanunk az életszínvonal egészét befolyásoló feladatokra. Ezek közé tartozik a dolgozók testi épségének fokozott védelme, az egészségügyi intézmények fejlesztése, az egészségügyi ellátás korszerűsítése, az üzemi szociális létesítmények fejlesztése, a lakásviszonyok javítása, a gyermekintézményi férőhelyek bővítése, a táppénzrendszer korszerűsítése és egyszerűsítése.

Ezzel párhuzamosan azonos figyelmet és gondosságot igényelnek a különböző rétegek szociális problémái. Az alacsony nyugdíjaknak a tervidőszakban várható emelése mellett, a szakszervezeti aktivisták támogatását kérve, keresnünk kell azokat a további lehetőségeket, melyek megkönnyítik a dolgozók átállását a nyugdíjas életre.

Növelni szükséges a többgyermekes családok, a gyermeküket egyedül nevelő dolgozók helyzetét javító segítségnyújtást. A negyedik ötéves terv során központilag elő kell készíteni a családi pótléknak és az alacsony nyugdíjaknak az anyagi lehetőségekkel összhangban álló emelését. Ugyancsak továbbfejlesztésre szorul a gyermekgondozási segélyrendszer, különösen az újbóli munkábaállás elősegítése, a szakmai elmaradás pótlásának szervezett megoldása.

A szociálpolitikai feladatok megkövetelik össztársadalmi, gazdasági helyzetünk objektív ismeretét és mérlegelését. A konkrét megoldási javaslatokhoz, intézkedésekhez az átfogó elemzések mellett a mozgalmi munka módszereinek a továbbfejlesztése is szükséges.

Duschek Lajosné
a SZOT titkára

Érdekviszonyok a szocializmusban

Az MSZMP Központi Bizottsága Agitációs és Propaganda Osztálya napirendre tűzte az érdek problémakörét a pártoktatók szokásos évi tanácskozásán. Sokoldalúan megközelítve, kilenc különböző előadásban tárgyalták az előadók a gazdasági, a politikai érdek, az erkölcsi és esztétikai szükségletek különböző vonatkozásait, hangsúlyozottan a kérdés politikai, pedagógiai, módszertani oldalára koncentrálva. A könyv e kilenc előadást és a tanácskozás zárszavát tartalmazza.

Kossuth Könyvkiadó **216 oldal** **Ára: 12,– Ft**

Várospolitika Budapesten

Az elmúlt hetekben a Fővárosi Tanács ülésén áttekintettük fővárosunk jelenlegi helyzetét, számbavettük lehetőségeinket és annak megfelelően határoztuk meg a legfontosabb teendőinket. Megállapítottuk, hogy a beruházások területén levő feszültségek feloldását nem az elénk tűzött cél csökkentésével, hanem a rendelkezésünkre álló anyagi-pénzügyi és társadalmi erők megfelelő csoportosításával kell elérnünk. A főváros dinamikus fejlesztése, pénzeszközeinek hatékonyabb, koncentráltabb, célszerűbb felhasználása érdekében számos intézkedést tettünk. Példaként említem meg, hogy meghatároztuk a beruházások jobb műszaki előkészítését, szigorúan vesszük a határidők betartását, a műszaki objektumok átvételét megszigorítottuk és nem utolsósorban a személyes felelősséget növeltük a tanácsi munkában.

Külön öröm számunkra, hogy a Központi Bizottság novemberi határozata több helyütt is foglalkozik néhány fővárosi gonddal és irányt szab a problémák enyhítésére. Ennek tudatában bizton számítunk az alapvető célkitűzéseink realizálhatóságában. Ezekből, a teljesség igénye nélkül néhányat megemlítek.

A lakáshelyzet

Közismert, hogy fővárosunkban a legnagyobb társadalom-politikai gondok egyike a *lakáshelyzet, a lakásellátottság,* a meglevő lakások műszaki állapota. Itt jelentkezik legnagyobb mértékben a lakásigény annak ellenére, hogy az elmúlt két évben mintegy *90 ezer ember költözött új lakásba.* Budapesten van az állami tulajdonban levő lakásállomány több mint kétharmada.

Közhelynek számít, hogy lakáshelyzetünk alakulására legnagyobb hatást a lakásépítés gyakorolja, melynek növekedése mérsékli a mennyiségi lakáshiányt és kedvezően befolyásolja a főváros lakásállomány minőségi összetételét is. A megvalósulás útján levő IV. ötéves tervünk „lakáscentrikus" terv, mert fejlesztesi alapunk kétharmadát közvetlenül a lakásépítésre, de közvetve is nagyon jelentős összegeket szintén erre a célra, e feladat teljesítésére használunk fel. A IV. ötéves tervünk során a tanács anyagi eszközeiből a komplex lakásépítésre 21 milliárd forintot fordítunk, melyből *47 ezer lakás építését tudjuk megvalósítani.* Ilyen nagy fejlődés lakásépítés vonatkozásában, a fővárosunkban az elmúlt évtizedek alatt nem volt és ha összehasonlítjuk a III. ötéves tervvel, melynek során tanácsi pénzeszközökből 25 ezer lakást építettünk, akkor mindenkinek szembetűnik, hogy itt olyan nagyütemű fejlődésről van szó, melyet nemigen lehet találni népgazdaságunk más területén. A IV. ötéves terv célkitűzéseinek realizálása mintegy 90%-kal több lakást biztosít a III. ötéves tervhez viszonyítva.

Vizsgálatot folytattunk, hogy miként lehetne a lakásépítés költségeinek, valamint a megszűnő lakások számának csökkentését elérni. Ennek érdekében a IV. ötéves terv időszakára tervezett 25 ezer lakás bontása helyett mintegy 22 ezer lakás megszűnésével számolunk. Elhagytuk több ezer, úgynevezett „magasház"-ban levő lakás építését, tudvalevőleg a magasházakban történő építésnél a költségek lényegesen növekednek a magas szintű gépészeti munkák miatt. Egyéb más, feleslegesnek ugyan nem minősíthető, de nem feltétlenül szükséges megoldásokat hagytunk el, egyes építményeknél egyszerűsítettünk és tipizáltunk. Az épülő lakások használhatóságának, minőségének javítása érdeké-

A 43. sz. Állami Építőipari Vállalat dolgozói összeszerelték az újpalotai lakótelepen a 10 000. lakást, melynek elemeit a Dunakeszi Házgyárból szállították

(MTI Fotó – Csikós)

ben intézkedéseket tettünk, hogy ez év végére a műszaki átvétel során csak hibamentes lakásokat vegyenek át, s ennek eredményét már 1972-ben is láttuk, amikor a lakások 45%-a így került átadásra és minden apró javítás nélkül költözhettek be a lakók.

Kapcsolódó létesítmények

Már a III. ötéves terv során, különösen annak végén, majd a IV. ötéves terv első két esztendejében nagy gondot jelentett számunkra — elsősorban a nagy lakótelepeinknél — az úgynevezett *kapcsolódó* létesítmények lakásarányos megvalósulásának elmaradása. Így pl. a III. ötéves terv végéig ugyan a lakásépítési tervünk realizálódott, azonban nem épült meg 55 iskolai tanterem, 799 óvodai, és 390 bölcsődei férőhely, 11 179 m^2 alapterületű kereskedelmi és szolgáltató létesítmény stb. Egy-egy lakótelepünkön százával és ezrével jelentkező boldog lakástulajdonosok — bérlők — öröme rövid idő múlva ürömmé vált és bíráló megjegyzéseket tettek e létesítmények hiánya miatt. Figyelembe véve a lemaradásokat és a IV. ötéves terv tervezett fejlesztéseit, meg kell építenünk: 431 tantermet, 5499 óvodai férőhelyet, 2940 bölcsődei férőhelyet, 85 179 m^2 alapterületű kereskedelmi és szolgáltató, és 6566 m^2 alapterületű egészségügyi létesítményt.

A lemaradások megszüntetésére 260 millió forintot biztosított a főváros, s ezen építkezésekbe a két nagy lakásépítő vállalat mellett egyéb állami, valamint tanácsi építőipari kapacitást is felhasználunk. Így biztosítottnak látszik a lemaradás megszüntetése, valamint a IV. ötéves tervünkben szereplő lakásépítéshez kapcsolódó létesítmények lakásarányos teljesítése.

A fővárosi lakásépítkezésben jelentős szerepe van a magánerős építésnek is. Ebből következik, hogy e téren fontos feladatnak tekintjük a vállalatok, intézmények szervezésében épülő *telepszerű társasházak építését*, valamint a lakásépítő szervezetek lakásépíttetői tevékenységének támogatását. E támogatás együtt jár a terület előkészítéssel, a terület kijelöléssel, a közművesítéssel és a kommunális létesítmény építésével stb. E célra megközelítően 1,3 milliárd forintot fordítunk a tervidőszakban.

A lakásviszonyok javítása terén nem elhanyagolható szerep jut a meglevő *lakásállományunk karbantartásának, korszerűsítésének és felújításának.* Nem közismert, hogy a fővárosban levő lakásigénylők megközelítően 50%-a azért kíván lakást cserélni, mert a meglevő lakása műszakilag kifogásolható, nem komfortos vagy összkomfortos. A lemaradásunk elég nagy, ezért az előző ötéves tervhez képest jelentős mértékű anyagi eszközöket fordítunk a felújításra, karbantartásra; a III. ötéves tervidőszakhoz képest 60%-kal többet, 5 év alatt összesen 9 milliárd forintot, annak tudatában, hogy az épületek felújításának időarányos megvalósítását, felújítás során az esetek egy részénél a komfortosítást ebből az összegből nem tudjuk biztosítani. A rendes felújítási tevékenységen túlmenően, néhány olyan feladatot is el kell végeznünk, melyek összvárosi érdeket jelentenek, mint a főváros levegőtisztaságával kapcsolatos feladatok, rekonstrukciós munkák, a METRO felszíni csomópontjainál levő épületállomány felújítása stb. Szükséges e nagy nemzeti vagyon védelme érdekében a rendelkezésünkre álló anyagi eszközök célszerű, hatékony, takarékos felhasználása.

A lakáshelyzet javítását természetesen a körültekintő, igazságos, a jövedelmeket is mérlegelő, gondos lakásgazdálkodás is befolyásolja. E téren a főváros alapvető feladatai közé tartozik a fizikai munkások, a többgyermekes családok és a fiatal házasok minél nagyobb arányban történő lakáshoz juttatása. Szándékunk, pontosabban szólva döntésünk, hogy a fizikai munkások és a termelést közvetlenül irányító műszaki dolgozók (üzemmérnökök, technikusok stb.) lakásjuttatása elérje a kiutalásra kerülő lakások 70%-át — melyet a IV. ötéves terv első két esztendejében megközelítően teljesítettünk —, valamint a fiatal házasok kategóriájába tartozóknak több mint 20%-ot biztosítsunk. E téren az első 2 évben mintegy 50%-os túlteljesítést értünk el.

Közműellátás—közlekedés

A lakásépítkezést nem tudnánk megvalósítani, ha *közműellátás* — víz, gáz, csatorna stb. — fejlesztésére és az épülő lakótelepek előközművesítésére nagy anyagi erőket nem fordítanánk. Így a IV. ötéves terv során vállalataink saját fejlesztési alapjával együtt mintegy 9,5 milliárd forintot használunk fel a főváros közművesítésére. Csak példának említem meg, hogy 1975 végén napi, mintegy 350 ezer m^3-rel több ivóvizet tudunk biztosítani a fővárosnak.

Nem kevés gondot jelent, a fejlődés ellenére sem, a nagy tömegeket érintő *közlekedési problémák enyhítése.* Bizonyos vonatkozásban a gond itt is egyenértékű — néhány vonatkozásban talán nagyobb — mint a lakáskérdésnél. Tudniillik, Budapesten naponta kb. 4,5 millió az utazások száma és a 2 millió fővárosi lakosból naponta mintegy 1 millió 200 ezer utazik. Ismeretesek a felszíni tömegközlekedési problémák, a lassú és zsúfolt közlekedési eszközök, a

frekventált csomópontok áteresztő képességének helyzete, a tömegközlekedési eszközök beszerzésének elsősorban pénzügyi akadályai stb. Az elmúlt években a Minisztertanács több alkalommal — így pl. a Központi Bizottság novemberi határozata után is — nagyon konkrét segítséget adott a főváros tömegközlekedésének javításához. Említésre méltó pl. a Budapesti Közlekedési Vállalaton belül az autóbuszvezetők jövedelmének javítása, közlekedési eszközök beszerzése, a METRO kelet-nyugati vonalának, valamint a Szentendrei HÉV Batthyány-téri bevezetésének az eredeti határidővel szemben 1 évvel korábbi üzembeállítása, ami plusz kiadással járt stb. Az eszközök koncentrálása lehetővé teszi, hogy a már nagy erővel folyó észak-déli METRO-vonal építése első szakaszát 1976. december 31-re forgalomba állíthassuk egy évvel a kitűzött határidő előtt. Feltétlenül javítani fog a főváros tömegközlekedésében, hogy 5 esztendő alatt 815 nagy befogadóképességű autóbuszt és 78 db villamos kocsit vásárolunk. Mindezek hatására, meggyőződésünk, hogy a zsúfoltság a felszíni tömegközlekedési eszközeinken csökkenni fog.

A közlekedés gyorsulásához nagy segítséget jelent, hogy a főváros közigazgatási határán belül 7 db közúti felüljárót építünk, s hozzákezdünk olyan frekventált csomópontok, terek rendezéséhez, mint a Nagyvárad, Kálvin, Felszabadulás terek, és nagy anyagi eszközöket fordítunk a Soroksári, a Szentendrei és más utak korszerűsítésére, illetve átépítésük továbbfolytatására.

Társadalmi segítség

Szeretném külön kiemelni azt a *társadalmi megmozdulást*, amely kibontakozott az elmúlt években. Több irányú gondot okoz fővárosunkban az óvodai férőhely-ellátottság. E problémák enyhítése céljából a Fővárosi Tanács anyagi alapjából, továbbá a kerületi tanácsok, valamint a főváros üzemeinek, vállalatainak közreműködésével a IV. ötéves tervben mintegy 14 ezer óvodai férőhely létesül, amely megközelítően háromszoros a III. ötéves tervidőszakhoz viszonyítva. Az épülő általános iskolák tantermeinek száma is háromszorosára nő a III. ötéves tervhez viszonyítva. Külön meg kell említeni, hogy 1972-ben nagyon széles körű és igen sikeres mozgalom alakult ki a gyermek- és oktatási intézmények karbantartására, javítására, az „egy üzem — egy iskola" címen. Ennek keretén belül 1972 nyarán a fővárosunkban mintegy 40 millió forint értékű társadalmi munka realizálódott, vállalatok, üzemek, szocialista brigádok közreműködésével és támogatásával. Nyilvánvaló, hogy a főváros anyagi eszközeinek felhasználása mellett, a jövőben is számítanunk lehet ilyen társadalmi segítségre.

Budapest életében jelentős esztendő az 1972—73-as év, mivel most ünnepeljük Pest-Buda és Óbuda egyesítésének 100. évfordulóját. Az MSZMP Budapesti Bizottsága és a Fővárosi Tanács programot dolgozott ki a főváros centenáriumának méltó megünneplésére. A centenárium keretein belül lehetőség nyílik a szocialista hazafiság továbbfejlesztésére, a főváros iránti szeretet és tisztelet elmélyítésére, a budapesti munkásosztály 100 éves harcának ismertetésére, a főváros történetének bemutatására, a főváros és a megyék kapcsolatainak újszerű továbbfejlesztésére, a munkás-paraszt szövetség további erősítésére.

Bizton számíthatunk arra, hogy a város lakosságával összefogva tevékenységünk gyümölcsöző és eredményes lesz. Célkitűzéseink megvalósítása tovább erősíti a főváros lakosságában a város iránti szeretetet és megbecsülést, mert az itt élő 2 millió ember örömére gazdagítani akarjuk fővárosunkat.

Kelemen Lajos
a Fővárosi Tanács általános elnökhelyettese

A falusi KISZ-szervezetek munkájának fejlesztése

A párt ifjúságpolitikai határozata erőteljesen aláhúzta, hogy a KISZ az egyes ifjúsági rétegek és korosztályok sajátos helyzetének megfelelően alakítsa ki tevékenységét. A KISZ VIII. kongresszusa már szekcióüléseken tárgyalt az ifjúság egyes rétegeinek alapvető problémáiról. A mezőgazdasági és falusi fiatalok szekciójának ajánlását a kongresszus elfogadta, s ezek végrehajtása most van folyamatban.

A falusi KISZ-szervezetek és fiatalok problémáival a KISZ KB Mezőgazdasági Ifjúsági Tanácsa is foglalkozik. Vizsgálja a falusi KISZ-szervezetek munkáját, ajánlásokat, javaslatokat tesz a KISZ vezető testületeinek. Tavaly — többek között — tárgyalta az élelmiszergazdasági üzemek kollektív szerződéseinek tapasztalatait, ajánlotta a húsprogrammal kapcsolatos KISZ-védnökség hasznos módszereit, s legutóbb megvitatta a falusi KISZ-szervezetek munkájának tapasztalatait, feladatait.

Megváltozott körülmények

A falusi ifjúság között végzett politikai munkában számolnunk kell azzal, hogy az utóbbi másfél évtizedben megváltoztak, illetve bonyolultabbakká váltak a KISZ-szervezetek tevékenységének körülményei. A munkásfiataloknak például csaknem 30—35 százaléka falun lakik. Bács megyében a munkásfiatalok közül minden ötödik tanyán él. Sok középiskolás és munkástanuló jár a falvakból a közelebbi vagy távolabbi városokba, nagyközségekbe. Napjainkban a falusi ifjúság — a KISZ-szervezetek tagsága is — keresztmetszetét adja a magyar ifjúság társadalmi struktúrájának. Falun egymástól elkülönülve, vagy szorosan összefonódva ipari, élelmiszeripari, kisipari szövetkezeti, mg-termelőszövetkezeti, állami gazdasági, erdőgazdasági, mezőgép vállalati, vízügyi, fogyasztási és értékesítő szövetkezeti, hivatali, iskolai, területi jellegű alapszervezetek működnek. Mindez a falusi ifjúsági munka sokrétűségét, differenciáltságát igényli. Különösképpen a területi irányító bizottságoknak kell a jövőben ezzel fokozottabban számolniuk.

A falusi fiatalok szervezettsége is változó. Napjainkban falun mintegy 700 000 KISZ-korosztályú fiatal él. Közülük 380 000 a mezőgazdaságon kívüli ágazatokban, intézményekben dolgozik, illetve tanul. A mezőgazdaságban 320 000 fiatal dolgozik; 250 000 a termelőszövetkezetekben, 70 000 pedig az állami mezőgazdasági üzemekben. Rajtuk kívül további 60 000 fiatal dolgozik az élelmiszeriparban, a fogyasztási értékesítő szövetkezetek területén pedig mintegy 20 ezer.

A falusi ifjúság összetételének bonyolultságában eligazítást nyújt, hogy szinte valamennyi réteg két csoportba sorolható. Az egyik *a falun lakó és dolgozó*, a másik *a falun lakó, de onnan eljáró* fiatalok csoportja. A KISZ-szervezeteknek munkájuk tervezésében és szervezésében tekintettel kell lenniük az ismertetett körülményekre, s különösen nagy figyelmet kell fordítaniuk a faluból eljáró fiatalokra.

Jelenleg a falun élő fiatalok többsége úgynevezett *eljáró*. Egyesek faluról városba, mások faluról nagyközségbe járnak dolgozni, tanulni. A munkahely és a tanulóhely távolsága különböző, s ennek megfelelően távollétük ideje is. Tekintélyes részük minden nap utazik, sokan csak hetenkint egyszer térnek haza.

Ezeknek az eljáró fiataloknak a fejlődése, művelődése, helyhezkötése nagy társadalmi gond és feladat. Az eljáró fiatalok nagy száma alapvetően befolyásolja a falusi KISZ-szervezetek munkájának feltételeit és feladatait.

Bár az eljáró fiatalok szervezeti hovatartozása, szervezettsége csak hozzávetőlegesen ítélhető meg — az ifjúsági szövetség nyilvántartása és statisztikai rendszere még nem követi az ismertetett változásokat és az országos statisztikai adatok sem adnak erre pontos választ —, az biztos, hogy létszámban és társadalmi vonatkozásban jelentős ifjúsági rétegről van szó. Éppen ezért a falusi KISZ-szervezetek és az őket irányító bizottságok feladatait nem csupán a falusi KISZ-tagok számának tükrében kell meghatározni, felelősségüknek ki kell terjedni a szabad idejüket otthon töltő, dolgozni, tanulni eljáró fiatalokra is.

Az „ingázó" fiatalok közötti mozgalmi munka kialakításához hasznos tapasztalatokat nyújtott *az élelmiszeriparban dolgozó fiatalok I. országos aktívaértekezlete.* Az élelmiszeriparban ugyanis különösen magas a faluról bejáró fiatalok száma, közülük minden második faluról, vagy tanyáról jár munkahelyére, tehát szabad idejüket is a falun vagy a tanyán töltik. Az aktívaértekezlet legfőbb tapasztalata: fel kell karolni azt a kezdeményezést, hogy a gyáron kívül, tehát *lakóhelyükön is törődjenek az üzemi KISZ-szervezetek fiataljaikkal.* Számos KISZ-szervezet lakóterületi felelősöket bíz meg azzal, hogy szervezzék az ingázó fiatalok szabad idejének célszerű eltöltését, s ebben együttműködnek a falusi, vagy a tanyai KISZ-szervezetekkel.

A szervezetek együttműködése

Hasznos és célszerű *a munkahelyi és lakóhelyi KISZ-szervezetek együttműködése.* Ezzel úgy látszik, lezárul egy régi vita, nevezetesen az: hol legyen az ingázó fiatal KISZ-tag, lakóhelyén vagy munkahelyén? Ennek eldöntését a KISZ KB a fiatalokra bízta. Az viszont nem lehet mérlegelés tárgya, hogy hol foglalkozzanak a KISZ-szervezetek a fiatalokkal. A válasz erre egyértelmű: mindenütt, ahol élnek. Ott is tehát, ahol dolgoznak, tanulnak és ott is, ahol szabad idejüket töltik.

A különböző jellegű KISZ-szervezetek közötti együttműködés egyre jobban kibontakozik. Bár ez régi hagyomány az ifjúsági mozgalomban, leghasznosabb módszerei a védnökségek keretében alakultak ki. A II. Tiszai Vízlépcső és Öntözőrendszer felett vállalt KISZ-védnökségben például, az építőanyagokat, felszerelési cikkeket gyártó, szállító és felhasználó, beruházó, kivitelező, tervező vállalatok, intézetek KISZ-szervezetei felismerték egymásrautaltságukat, s szocialista szerződések keretében együttműködnek. Csaknem ezer KISZ-szervezet és 850 úttörőcsapat munkáját is dicséri, hogy a II. Tiszai Vízlépcső védnökség keretében, a kiskörei főmű részleges üzembe helyezése a tervezett ütemben halad.

A húsprogram keretében is hasonló együttműködés alakul ki a KISZ-szervezetek között. Tevékenységük részben az állati férőhelyek és a feldolgozó kapacitás bővítésére, rekonstrukciójára, részben pedig a szükséges szakemberek biztosítására irányul. Bár a húsprogram megvalósítása még csak a kezdetén tart, tapasztalható, hogy a KISZ-fiatalok nagy megértéssel és tenniakarással dolgoznak. Az elmúlt néhány hónap sok példája bizonyítja, hogy az ifjúság a kézzelfogható, értelmes célokért akar és tud tenni, lelkesedni.

A politikai munka jobb összehangolásának igénye vetődik fel a közös tanácsú községek KISZ-szervezetei között. Néhány megyében — Somogyban és Zalában — a csatolt községekben csökkent a KISZ-szervezetek aktivitása. Az esetek többségében ennek oka az, hogy a székhely-községben működő

KISZ-szervezet, vagy bizottság vezetői nem fordítanak kellő figyelmet a kisközségekben élő fiatalokra. Gyakran megkérdezésük nélkül, olyan feladatokat állítanak eléjük, amelyek nem reálisak, vagy számukra megoldhatatlanok. A székhely-községek KISZ-szervezeteinek, bizottságainak kellő tapintattal és segítő szándékkal kell közeledniük a csatolt községekben élő fiatalokhoz, meg kell ismerkedni gondjaikkal, s az új helyzethez igazodva kialakítani a segítés, az irányítás legjobb módszereit. E tekintetben sok még a pótolni való, mivel a felsőbb KISZ-szervektől sem kaptak ehhez kellő támogatást. Ez a segítség a jövőben nem marad el, mihamarabb tisztázzuk a székhely- és a csatolt községek alapszervezeteinek és bizottságainak helyzetét, a segítés és az irányítás módjait.

A fiatalok társadalmi szerepe

A falusi KISZ-szervezetek elengedhetetlen feladata *a szövetkezetekben, vagyis otthon dolgozó fiatalok szervezése, nevelése.* A párt helyes politikájának eredményeként a szövetkezetek gyors fejlődésnek indultak és ez a fiatalokra is nagy hatással van: közülük egyre többen lesznek tagjai a szövetkezeteknek. Az utóbbi négy évben a mezőgazdasági termelőszövetkezetek több mint 126 ezer fiatallal gyarapodtak, az ÁFÉSZ-ek pedig 60 ezerrel. A szövetkezetek fiatal tagjainak, alkalmazottainak, családtagjainak száma meghaladja a 700 000 főt.

A fiatalok száma a szövetkezetekben differenciáltan alakult. Elsősorban a jó és a közepes tsz-ekbe léptek be, s ezért ezek többségében elegendő fiatal található. Ugyanez nem mondható el a gyenge termelőszövetkezetekről. Ezekben még sok tényező akadályozza a fiatalok belépését. Azt azonban világosan látni kell, hogy ezek a szövetkezetek nehéz helyzetükből csak több és jobb munkával tudnak kilábalni. Ez pedig fiatalok nélkül nem oldható meg. *A tsz-ekben már most is nagyrészt a fiatalok képviselik a jelent, de még inkább a jövőt. Ezt* kell felismerni, illetve felismertetni minden tsz-vezetővel, s akkor a nemzedékváltás nem kis gondját simábban oldhatják meg.

A szövetkezeti fiatalok nagy száma, társadalmi szerepe megkövetelte, hogy részt vegyenek az alapszabályok és a belső szabályzatok módosításában. A KISZ-vezetők és tagok nagy felelősséggel készültek fel jogaik gyakorlására, az alapszabály módosításában való részvételükre. Ezt azzal is elősegítettük, hogy valamennyi KISZ-oktatási forma anyagában feldolgozták a korszerű szövetkezetpolitikai elveket, s évente mintegy 200 000 fiatal ismerkedik meg a párt szövetkezetpolitikai irányelveivel, a szövetkezeti jogszabályokkal, a szövetkezeti demokrácia elvi és gyakorlati kérdéseivel. A szövetkezeti fiatalok tehát a jogszabályok előírásai és az érvényben levő alapszabály alapján mondtak véleményt, mi az, amit szerintük erősíteni kell, vagy célszerű elhagyni, esetleg ajánlatos megváltoztatni az alapszabályokban.

A fiatalok véleményének érvényre jutását az alapszabályok módosításánál segítette az is, hogy a párt ifjúságpolitikai határozatát követően *nőtt a KISZ és a fiatalok képviselőinek aránya a szövetkezetek választott testületeiben.* Több fiatalt választottak a testületbe és nagyobb számban hívják meg őket a megbeszélésekre, ahol módjuk nyílik véleményük kifejtésére. Az alapszabály módosítását előkészítő bizottságokban is szívesen fogadták a fiatalok javaslatait, amelyek főleg a juttatásokra, a kedvezmények meghatározására, a fiatalok helyzetének javítására terjedtek ki. A fogyasztási és értékesítő szövetkezetek alapszabályaiban is megfogalmazták a szövetkezeti fiatalok szociális, kulturális, gazdasági és társadalmi érdekeit.

A fiatalok számának növekedésével egy időben gondot okoz, hogy *a szövetkezetek egyharmadában még nincs KISZ-alapszervezet.* További probléma, hogy a termelőszövetkezeti KISZ-szervezetek titkárainak nem mindegyike dolgozik a gazdaságban. Megoldásra vár az a feladat is, hogy azokban a községekben, ahol egy KISZ-szervezet működik, ott a tsz-ekben KISZ-csoportot alakítsanak, továbbá az ifjúsági szervezetek vezetőségébe is nagyobb számban vonjanak be szövetkezetekben dolgozó fiatalokat. E fogyatékosságok és nehézségek leküzdéséhez jó lehetőséget kínál az alapszervezeti vezetőségek újjáválasztása.

Fontos politikai feladat az élelmiszer- és a vízgazdálkodás területén működő, valamint a falusi, de különösképpen a szövetkezeti KISZ-szervezetek megerősítése. El kell érni, hogy a falvakban működő KISZ-szervezetek élén olyan ifjúsági vezetők álljanak, akik látják és értik, hogy helyben, a községi tanács és a helyi gazdasági egységek vezetőivel, az itt dolgozó fiatalokkal kapcsolatot kell teremteniük, s együttműködniük a helyi társadalmi szervekkel. Ezek a fiatalok politikailag felkészültek legyenek, erkölcsi magatartásukban és vezetőkészségben pedig alkalmasak a fiatalok nevelésére, vezetésére.

Fontos követelmény az is, hogy a falusi KISZ-alapszervezetek vezetői elsősorban a falun dolgozó, erre alkalmas fiatalok közül kerüljenek ki. Azért hangsúlyozzuk ezt, mert nem kisebb feladat hárul a falusi KISZ-szervezetek vezetőségeire, mint az, hogy a szervezetek munkáját differenciáltan, a különböző ifjúsági rétegek és korosztályok igényeinek megfelelően irányítsák. Ehhez szükséges, hogy a szövetkezeti KISZ-szervezetek élén olyan vezetők álljanak, akik a szövetkezetben dolgoznak. De a számszerűleg igen jelentős, úgynevezett *vegyes profilú falusi alapszervezetek* élére is helyben dolgozó fiatalokat kell választani, akik képviselni tudják a termelőszövetkezeti fiatalok érdekeit.

A falusi KISZ-szervezetekkel szemben fokozódó igények azt követelik, hogy nagyobb számban vonjunk be a vezetésbe *mozgalmi tapasztalatokkal rendelkező fiatalokat.* Hol vannak, hol lelhetők fel ilyenek? A KISZ-ben dolgozó fiatal párttagokon és pártonkívülieken kívül, elsősorban a leszerelő katonák és a pályakezdő értelmiségiek körében találhatunk olyan fiatalokat, akik jártasak a KISZ-munkában, vagyis kellő mozgalmi tapasztalattal rendelkeznek.

A közéleti aktivitás

Országszerte fejlesztésre szorul az ifjúság közéleti aktivitásának kibontakoztatása. Ehhez kedvező lehetőséget kínál a tanácsválasztás. A KISZ-szervezetek politikai kötelessége, hogy *részt vegyenek a tanácsválasztás munkáiban,* de ugyanakkor a párthatározatok, s az ifjúsági törvény is feljogosítja a KISZ-szervezeteket, hogy az ifjúság legalkalmasabb képviselőit a tanácsi testületek tagjaivá ajánlják.

Az ifjúsági törvény végrehajtását elősegíteni hivatott kormányhatározat azt ajánlja a tanácsoknak, hogy az ifjúsági feladatok összehangolására, ellenőrzésére alakítsanak *ifjúsági állandó bizottságot.* Több helyen erre már sor került. A kedvező tapasztalatok még inkább ösztönözzék a KISZ-szervezeteket, a fiatalokat, hogy kezdeményezzék a tanács testületeiben az ifjúsági bizottságok megalakítását. E bizottságokban az idősebb tanácstagok mellett a fiatalok is vállaljanak megbízatásokat s tevékenykedjenek a falun élő fiatalok érdekében.

A KISZ-szervezetek az idén kiemelkedő feladatuknak tartják az MSZMP KB november 14—15-i ülésér hozott határozatok végrehajtását. Ennek szemléltetésére csak néhány dolgot említek meg. A KISZ Központi Bizottsága, a

Magyar Úttörők Szövetsége Országos Elnöksége, a MÉM, a BELKER, a TOT, a SZÖVOSZ, a MEDOSZ, az ÉDOSZ, a KPVDSZ megállapodást írt alá a húsprogram — az állattenyésztés, az állati eredetű termékek feldolgozása, belföldi forgalmazása és az exportra vonatkozó népgazdasági célkitűzések — segítésére irányuló KISZ-alapszervezeti védnökség kibontakoztatására.

A falusi ifjúság termelést segítő munkájának fontos színtere az élelmiszergazdaság és a vízgazdálkodás műszaki, technikai fejlesztésében való részvétel. E célt szolgálják a KISZ kiváló mozgalmai, vetélkedői is. A hagyományoknak megfelelően a fiatal agrármérnököknek a Kiváló Ifjú Mérnök mozgalomban elkészített legjobb dolgozatait a jövő évben *országos konferencián* értékeljük. Magáról a KISZ-ről is pályázatot hirdetünk. Itt különösen két témakört emelünk ki: a fiatal falusi értelmiség közéleti aktivitásának fejlesztésével kapcsolatos témákat és a szövetkezeti KISZ-alapszervezetek erősítésével kapcsolatos kérdéseket. Ugyancsak ezen a konferencián értékeljük majd azt a pályázatot is, amelyet a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériummal közösen a húsprogram segítése érdekében hirdetünk meg. Pályázatot írunk ki a sajtó munkatársainak is a falusi ifjúság tevékenységének, helyzetének árnyaltabb, pártosabb bemutatása érdekében.

Az ifjúsági törvény végrehajtásáért

A falusi KISZ-szervezetek munkáját elősegíti az ifjúsági törvény és a végrehajtási jogszabályok megjelenése, életbelépése is. E jogszabályok és a módosított szövetkezeti alapszabályok, valamint a belső szabályzatok 1973. január 1-én léptek életbe. Várható az is, hogy a szövetkezetek érdekképviseleti szervei az ifjúsági törvény és a végrehajtási jogszabályok megvalósítása érdekében ajánlásokat tesznek közzé. A jogszabályok megalkotásával is az ifjúság érdekei következetesebb védelmének még csupán a kezdeti szakaszában tartunk.

Először is meg kell ismernünk, majd a fiatalokkal megismertetnünk új lehetőségeinket és ezt követi majd a megvalósítás szakasza. A végrehajtási jogszabályok a KISZ számára többek között *egyetértési és véleményezési jogot* biztosítanak. E jog gyakorlására azonban fel kell készülnünk. Nemcsak nekünk kell elvárnunk a gazdasági, szövetkezeti vezetőktől, hogy ismerjék az ifjúsági törvényt, hanem nekünk, fiataloknak is ismerni kell a jogszabályokat. A törvényeknek ugyanis rendszere van. Egy-egy törvényt nem önmagában, hanem csupán a többivel összhangban érthetjük, valósíthatjuk meg.

A párt és a kormány határozatai nyomán társadalmi és gazdasági életünk csaknem minden területén *megalakultak az ifjúsági bizottságok.* Az ifjúsági bizottságok létezése és tevékenysége kedvező. A MÉM, a MEDOSZ, az ÉDOSZ, a SZÖVOSZ és az OVH bizottságai eddig is jelentős erőfeszítéseket tettek területükön az ifjúságpolitikai munka fellendítéséért és segítik ágazatukban az önálló ifjúsági munka kialakítását.

A falu társadalma, a falusi ifjúság összetétele az utóbbi években jelentősen megváltozott. A gazdasági irányítás reformja, a szövetkezetpolitikai irányelvek, a szövetkezeti, a tanács- és az ifjúsági törvény, mind jelzik azokat a lehetőségeket, amelyek kedvezőbb feltételeket, de nagyobb követelményeket is állítanak az ifjúság elé. A lehetőségek alapos megismerése, valóra váltása érdekében az 1966-ban kiadott falusi irányelvet 1973-ban tovább fejlesztjük, amely figyelembe veszi majd az elmúlt évben végbement politikai, gazdasági, társadalmi változásokat. Így sok évre megalapozzuk a további munkát.

Illisz László
a KISZ KB titkára

A fogyasztási szövetkezetek tevékenysége és ellenőrzési rendszere

A magyar szövetkezeti mozgalomnak, az MSZMP szövetkezetpolitikája alapján kibontakozott korszerű és dinamikus fejlődése, valamint szövetkezeti törvényalkotásunk nemzetközi megbecsülést és érdeklődést váltott ki. Társadalmi és gazdasági kapcsolataink elmélyültek a Szovjetunió és a többi szocialista ország szövetkezeteivel. A Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége (ma a legnagyobb nem kormányjellegű világszervezet) a magyar szövetkezeti mozgalom képviselőinek kezdeményezésére megtárgyalta a nők helyzetét és szerepét a szövetkezeti mozgalomban, s a közeljövőben tűzi napirendjére az ifjúsággal kapcsolatos hasonló kérdéseket. E szervezet központi bizottsága legutóbbi ülésén elhatározta, hogy a közeljövőben egyik ülését hazánkban tartja.

A szövetkezetek — sajátos rendeltetésüknek és jelentőségüknek megfelelően — fontos szerepet töltenek be társadalmunkban. Tagjaik igényeinek kielégítésével egyidőben sokoldalú tevékenységet fejtenek ki a népgazdaság, az életszínvonal és a szocialista életforma fejlesztése érdekében.

Társadalmi, gazdasági munkájuk

A szövetkezeti mozgalmon belül mindjobban kiterjed a fogyasztási szövetkezetek társadalmi, gazdasági tevékenysége. Különösen az elmúlt két esztendőben bizonyították be a fogyasztási szövetkezetek, hogy a népgazdaság céljainak, valamint tagjaik és működési területük lakossága fogyasztási igényeinek megfelelően dolgoznak.

Az ÁFÉSZ-ek az ország településeinek mintegy 90 százalékában gondoskodnak a lakosság több mint 50 százalékának mind magasabb színvonalú kereskedelmi, vendéglátói ellátásáról. Napjainkban a kiskereskedelmi forgalom egyharmadát bonyolítják, s összforgalmuk a negyedik ötéves terv során mintegy 40—50 százalékkal növekszik. Üzlethálózatuk — megyénként differenciáltan — állandóan korszerűsödik, fejlődik. Hasznosan egészítik ki a szocialista mezőgazdasági nagyüzemek tevékenységét, lehetőségeikhez mérten támogatják a kistermelők gazdasági, kertészeti és kisállattenyésztői tevékenységét. A múlt évben pl. a jobb áruellátás érdekében 4,5 milliárd forint értékű árut vásároltak fel és értékesítettek. Az ÁFÉSZ-ek keretében nem kevesebb, mint 2000 mezőgazdasági szakcsoport működik, melyek együttműködnek a Hazafias Népfront szerveivel a mind tömegméretűbbé váló „Kertbarát-mozgalom" felkarolásában. Az újabban jelentkező társadalmi igények kielégítésére az utóbbi időben mind több munkás fogyasztási és ifjúsági szövetkezet jön létre városainkban.

A kormány lakásprogramjának segítésére az 546 lakásfenntartó szövetkezet mellett — különösen a kiemelt öt nagyvárosban — erőteljesen *fellendült az új típusú lakásépítő szövetkezés,* amelynek keretében jelenleg 166 szövetkezet 12 000 lakás építését szervezi. Különösen hatékonyan segítik az ifjú házasokat és a nagycsaládos munkásokat lakásgondjaik megoldásában. Az üzemek dolgozói és vezetői körében mind nagyobb az érdeklődés a munkás fogyasztási és lakásszövetkezetek iránt, ezért a SZÖVOSZ és a SZOT, valamint a KISZ KB együttesen segítik további kibontakozásukat.

A takarékszövetkezetek őrzik és gyarapítják a lakosság betétállományának mintegy 10 százalékát. Foglalkoznak áruvásárlási kölcsönök nyújtásával, mind kiterjedtebb pénzügyi segítséget nyújtanak a kistermelő gazdaságoknak, és helyileg gondoskodnak tagjaik különböző pénzügyi szolgáltatásainak ellátásáról.

A fogyasztási szövetkezetek tehát hasznos társadalmi, gazdasági tevékenységet folytatnak. Ezért is indokolt, hogy főbb tevékenységükről, problémáikról tagságuk mellett, a szövetkezetek fejlődésében érdekelt társadalmi és állami szervek, valamint a közvélemény is megfelelően tájékozódjon.

A jogszabályok következetes érvényesítése

Napjainkban — az egységes magyar szövetkezeti mozgalmon belül — a fogyasztási szövetkezetek is dinamikusan fejlődnek. Tevékenységük mindjobban kibontakozik és a párt X. kongresszusának rájuk vonatkozó határozatait sikeresen valósítják meg. Ezt a folyamatot jól szolgálják a fogyasztási szövetkezetek 1971 decemberében tartott VII. kongresszusának állásfoglalásai is.

A párt szövetkezetpolitikájának szellemében az országgyűlés 1971-ben megalkotta az *egységes szövetkezeti törvényt.* Ennek alapján született meg az Elnöki Tanács törvényerejű rendelete a fogyasztási a beszerző és értékesítő szövetkezetekről. Munkájukat, működésüket további magasszintű jogszabályok és végrehajtási rendelkezések szabályozzák. Ezek meghatározzák a szövetkezeteknek mint szocialista intézményeknek a helyét és szerepét a társadalomban, a gazdaságban, s jogi biztosítékot adnak szocialista jellegük további erősítéséhez. E mai igényeknek megfelelően határozzák meg az állam és a szövetkezetek kapcsolatait, s ezen belül az állam tevékenységének főbb feladatait. A cél az, hogy a szövetkezetek a jövőben még hatékonyabban segítsék a szocialista célok valóraváltását, a szövetkezeti tagok sokrétű igényeinek kielégítését. Az új rendelkezések a szövetkezetek jellegének és a gazdaságirányítás rendszerének megfelelően szabályozzák a szövetkezetek kapcsolatait a megyei szövetkezetekkel, valamint az országos tanácsokkal.

A szövetkezetek — az előbbiekben említett szabályozás ellenére is — csupán a kezdetén tartanak mind a szövetkezetpolitikai és gazdaságpolitikai célok, mind a jogszabályok érvényrejuttatásának. További kiemelkedő eredményeket csakis pártunk szövetkezetpolitikájának és a szövetkezetekre vonatkozó jogszabályoknak a végrehajtásával — és minden bizonnyal csupán hosszabb idő alatt — érhetünk el. Ehhez felmérhetetlen értékű segítséget nyújt a Központi Bizottság 1972. novemberi ülésének állásfoglalása.

A Központi Bizottság az elmúlt két esztendő jogalkotásai közül kiemelte a szövetkezeti törvényt, s ezzel félreérthetetlenül megerősítette a gyakorlat igazolta szövetkezetpolitikát. A fogyasztási szövetkezetek vezetőinek és tagjainak figyelmét ráirányította számos konkrét feladat hatékonyabb segítésére. A többi között: a tervezett életszínvonal megvalósításának elősegítésére; a kedvezmények hasznosításával a lakásszövetkezés előirányzott fejlesztésére; a szövetkezetek gazdálkodása hatékonyságának fejlesztésére; az üzem- és munkaszervezés, valamint a szocialista munkaverseny felkarolására; a szocialista demokratizmus alkotó továbbfejlesztésére; a szocialista emberi és közéleti erkölcsi normák következetes érvényesítésére; a lakosság műveltségének fejlesztésére és más tennivalókra.

Manapság az előrehaladás egyik gátja, hogy a szövetkezetek megítélésében a szövetkezetek tevékenységének — kétségkívül jószándékú — bírálatában gyakori a zavar és az egyoldalúság. Még mindig kísért a régebbi szemlélet

helyük, szerepük, tevékenységük megítélésében. Ennek oka, hogy még nem kielégítő a párt szövetkezetpolitikájának, és a megvalósítását szolgáló rendelkezéseknek az ismerete. Ezért alapvető fontosságú, hogy minden érdekelt szerv és fórum ezek szellemében ítélje meg a szövetkezetek helyzetét, munkáját és a fejlődésüket szolgáló tennivalókat. Egyidejűleg erősíteni kell a szövetkezetek ellenőrzési rendszerét, jogszabály szerinti működését.

Az ÁFÉSZ-ek munkájában napjainkban a legtöbb gondot az okozza, hogy gyakorlati tevékenységük megítélése nem mindig felel meg a szövetkezetpolitikai elveknek. Kétségtelen, a régi módon már nem lehet a szövetkezetek szocialista tevékenységét továbbfejleszteni és az ellenőrzést megerősíteni. Ebben egyedüli megbízható iránytű a párt szövetkezetpolitikája. Minden más alapon álló szemlélet — legyen az bármennyire jószándékú is — csak kárt okoz.

A szövetkezetek szocialista előrehaladása érdekében legtöbbet tulajdonosaik — tehát a tagok — tehetnek azzal, hogy még erőteljesebben érvényesítik a szövetkezeti demokráciát és az önkormányzatot. Nincs nagyobb és hatékonyabb erő, mint a tagság „okos gyülekezete", a szövetkezetek legfőbb testületi szervének, a közgyűlésnek — részközgyűlésnek — érdemi tanácskozása, döntése és közvetlen ellenőrző tevékenysége. Ezt a — szabályozó, alkotó és ellenőrző — szövetkezeti demokráciát már hosszabb ideje gyakoroljuk, de még van mit tanulni, javítani.

A fogyasztási szövetkezetek tagsága ezekben a hetekben a közgyűlésre készül. A szövetkezeti tagok minden bizonnyal megelégedéssel fogadják a Központi Bizottság állásfoglalását és intézkedéseit, amelyet a X. kongresszus határozatainak még következetesebb végrehajtása érdekében tett. Ugyanakkor ezek szellemében ítélik meg az elmúlt esztendőt és dolgozzák ki éves feladataikat. A közgyűlések fő napirendi pontja a múlt évi gazdálkodás és a szövetkezeti élet alakulásának számbavétele lesz, valamint a szövetkezetek 1972. évi tervének megvitatása és jóváhagyása. Az elmúlt évek során a tagság akarata fokozottabban érvényesült. Ez megtestesült a szövetkezetek alapszabályának és belső szabályzatainak megalkotásában. Ezt kell állandósítani a szövetkezeti élet minden területén.

A szövetkezeti törvény szellemében készült alapszabály, a közgyűlés kizárólagos jogkörébe utalja a szövetkezet sorsát alapvetően meghatározó kérdéseket: a tevékenységi kör meghatározását; az ár- és üzletpolitika kialakítását; a középlejáratú és az éves tervek, s az ezek teljesítését bemutató mérlegek megvitatását és jóváhagyását; a tisztségviselők és a szövetkezeti vezetőállású dolgozók megválasztását, munkájuk megítélését, díjazását stb. Elsősorban a tagság gátolhatja meg a szövetkezet alapvető rendeltetéseitől idegen tevékenységet is.

A szövetkezeti demokráciának kell testet öltenie az önkormányzati szervek, a küldöttközgyűlés, az igazgatóság, a felügyelő bizottság és a közgyűlés bizottságai, továbbá a választott tisztségviselők munkájában. A szövetkezetek egyes rétegeinek érdekeit juttatják érvényre és védelmezik a szövetkezet nőbizottságai és ifjúsági bizottságai. A vezetőségnek és a bizottságoknak alapvető kötelességük, hogy a közgyűlésen beszámoljanak végzett munkájukról. Csak így érvényesülhet a szövetkezetek belső ellenőrzése.

A szövetkezetek *ellenőrzési rendszerének* megerősítését célozza az Országos Szövetkezeti Tanács kezdeményezése nyomán 1970. évben kiadott kormányrendelkezés, amely a szövetkezetek belső ellenőrzése hatékonysága érdekében előírja a szövetkezetek ellenőrzésének fejlesztését. A rendelkezés kötelezővé teszi, hogy a szövetkezeteknél — szakértők bevonásával — két évenként általános revíziót tartsanak. E tennivalók megvalósításához segítséget nyújtanak a megyei szövetségek keretében létrehozott revizori irodák.

A közgyűlések jó feltételeket teremtenek ahhoz, hogy egyrészt jobban érvényesüljenek a szövetkezetek életében a tagság jogai, de kötelezettségei is, másrészt fokozódjon személyes és anyagi részvételük a szövetkezeti célok megvalósításában.

Törvényességi felügyelet és segítés

A szövetkezetek önálló vállalati gazdálkodása, társadalmi és kulturális tevékenysége, önkormányzata és belső ellenőrzése szocialista államunk által sokoldalúan szabályozott keretek között valósul meg. Ehhez azonban szükség van arra is, hogy a hatáskörileg illetékes állami szervek fejlesszék tovább a szövetkezetekkel kapcsolatos *állami tevékenységüket*, ellenőrző szerepüket is. Az állami szervek tevékenységének alapvető célja, hogy a szövetkezetek a szocialista építésben betöltött társadalmi, gazdasági szerepüknek és jelentőségüknek megfelelően fejlődjenek. Ebben kiemelkedő szerepük van a hatáskörileg illetékes, az ágazati felügyeletet gyakorló minisztériumoknak is.

Különösen fontos tennivalóik vannak a szövetkezetek és megyei szövetségeik irányában kifejtett állami tevékenységben a megyei tanácsoknak, amelyek szerveikkel ellátják az állami törvényességi felügyeletet, biztosítják a szövetkezetek jogszabályok, valamint alapszabályuk és más belső szabályzataik szerinti működését. Ehhez a szükséges intézkedési joggal is rendelkeznek. Ellátják továbbá a jogszabályoknak megfelelő hatósági és igazgatási tevékenységet is, pl. a szövetkezetek tevékenységének engedélyezését, az árellenőrzést, a pénzügyi szervek revízióját és egyéb hatósági, igazgatási feladatokat.

Az utóbbi időben több megyei tanács, illetve végrehajtó bizottsága tűzte napirendjére és értékelte a szövetkezetek és megyei szövetségek tevékenységét. Ez hasznára van mind a szövetkezeteknek, mind a tanácsszerveknek. Az igazsághoz tartozik ugyanis, hogy a tanácsok és szerveik a törvényességi felügyelet ellátásában ma még az útkeresés időszakát élik és előfordul, hogy e munkájuk során a korábbi felfogást és gyakorlatot érvényesítik.

A tanácsok és a szövetkezetek új kapcsolatának kialakításában fontos szerepe van a tanácstörvény következetes érvényesítésének. A szövetkezetek vállalati önállóságát, hatékonyabb tevékenységét pl. kétségkívül segíti, ha a tanácsok és szerveik a terület- és településfejlesztési tervekben figyelembe veszik a szövetkezetek törekvéseit és terveit. De ugyanennyire fontos, hogy a szövetkezetek is vegyék figyelembe tevékenységük fejlesztésénél a tanácsok terveit. Tagságuk érdekeit és igényeit csak úgy tudják az ÁFÉSZ-ek kielégíteni, ha kereskedelmi és vendéglátói hálózatuk fejlesztése során számolnak a tanácsok településfejlesztési terveivel. A tapasztalatok szerint a tanácsok többsége működésüket igen hatékonyan segíti. Kétségtelen azonban az is, hogy a lakásfenntartó, és különösen a lakásépítő szövetkezetek akkor szolgálják még jobban a lakásprogram megvalósítását, ha tevékenységüket a tanácsok lakáspolitikájának szellemében folytatják.

A törvények és az igazgatási jogszabályok szerint a tanácsok mellett más állami szervek — a népi ellenőrzési, az ügyészségi és a belügyi szervek, a kereskedelmi felügyelőségek, a gazdasági döntőbizottságok — is fontos és felelős tevékenységet fejtenek ki a szövetkezetek ellenőrzésében. Mind több tapasztalat igazolja, hogy ezek a szervek egységesen, minden gazdálkodó egységre kiterjedően — szövetkezetekre és állami vállalatokra egyaránt — gondoskodnak a jogszabályok betartásáról és intézkedéseiket ennek szellemében teszik meg.

A szövetkezeti tagság, de az egész közvélemény informálásában nagy segítséget nyújt a sajtó. A napilapok egyes cikkeiből azonban az tűnik ki, hogy íróik felületesen ismerik a párt szövetkezetpolitikáját és a jogszabályokat. Ennek következménye, hogy esetenként egyoldalúan, néha eltorzítva mutatják be a szövetkezetek tevékenységét.

A pártszervek irányító és ellenőrző tevékenysége

A szövetkezetek és területi szövetségeik tevékenységében, a szocialista vonások fejlesztésében meghatározó a területi pártszervek, a szövetkezetekben működő pártszervezetek és a szövetkezetek testületeiben dolgozó kommunisták szerepe. Legfontosabb tennivalóikról eligazítást nyújt a Politikai Bizottság 1970 májusában kiadott „Irányelvek a szövetkezeti mozgalom fejlesztésére és a kommunisták tevékenységére a szövetkezetekben" című pártdokumentuma.

A Politikai Bizottság állásfoglalása kiemeli *a párt irányító és ellenőrző tevékenysége erősítésének szükségességét.* Hangsúlyozza az állami és a szövetkezeti szervekben, valamint a különböző vállalatokban dolgozó kommunisták felkészítésének szükségességét, a szövetkezetpolitikai elvek gyakorlati megvalósítására, a társadalmi és gazdaságpolitikai összefüggések megértetésére, az alkotókészség kibontakoztatására. A szövetkezetekben végzendő sokrétű politikai munkával kapcsolatban felhívja a figyelmet a párt politikájától idegen — időnként újraéledő — nézetek, gyakorlat elleni harcra, s eligazítást nyújt mind a pártszervek, mind pedig a kommunisták céltudatos és még hatékonyabb munkájához. Az irányelveket annak idején kommunista aktívákon feldolgozták, de most a közgyűlésekre készülve is jól hasznosíthatjuk.

A SZÖVOSZ-ban és szerveiben tevékenykedő kommunisták számára ez a dokumentum elősegíti a párt X. kongresszusának és a KB határozatainak sikeres végrehajtását. Ennek szellemében még gyümölcsözőbbé válnak kapcsolataik és együttműködésük a megyei pártbizottságokkal és a megyei tanácsokkal. A szövetkezetek munkájának és továbbfejlesztésének rendszeres és együttes értékelése kétségtelenül elősegíti a párt politikájának megvalósítását a szövetkezetekben.

A párt Központi Bizottsága novemberi határozatának szellemében a fogyasztási szövetkezeteknek is a bevált politika még hatékonyabb megvalósításán kell munkálkodniuk, országosan is javítva tevékenységünket, de a területi szervek szintjén is. Ezzel segíthetjük a szövetkezetek vezetőségét és tagságát tevékenységük és az ellenőrzési rendszer szocialista vonásainak fejlesztésében. Ezt szolgálja egész társadalmunk és egyben a különböző fogyasztási szövetkezetek népes tagságának közös érdekeit.

Dr. Molnár Frigyes
a SZÖVOSZ elnöke

A SZOCIALIZMUS GAZDASÁGPOLITIKÁJA

FOCK JENŐ VÁLOGATOTT BESZÉDEI ÉS CIKKEI

Fock Jenő könyve* 1963 októbere és 1972 júliusa közötti beszédeiből, előadásaiból és cikkeiből nyújt széles körű válogatást. Ez időszakban országunk történetében jelentős társadalmi, gazdasági fejlődés ment végbe. Noha e változásoknak mi magunk is cselekvő részesei voltunk, mégis rendkívül tanulságos e kötet olvasása. A könyvet olvasva, szinte újból átéli az olvasó a megtett utat, maga is összegez, elemez, kérdések vetődnek fel benne, a jelent összevetve a múlttal, a jövőre nézve is következtetéseket von le. Erre ösztönöz a szerző egyénisége is, hiszen Fock Jenő nemcsak maga szeret vitatkozni, erre serkent másokat is.

A könyv a kommunista vezető felelősségével meggyőzően mutatja be a szocializmus építésében elért eredményeinket és fejti ki a problémákat. Tájékoztatja az olvasót hazánk gazdaságpolitikájáról, bel- és külpolitikájáról. A kötet középpontjában azonban a gazdaságpolitika elemzése, fejlesztése, megoldott és megoldásra váró problémái állanak.

Közismert, hogy az MSZMP gazdaságpolitikája az MDP gazdaságpolitikájának kritikai felülvizsgálata alapján alakult ki. „A kidolgozott gazdaságpolitika a szocializmus építése általános törvényszerűségeinek az érvényesülését az ország sajátosságainak a figyelembevételével segíti elő.

A végrehajtás során – a társadalmi, gazdasági és tulajdonviszonyokban, a termelési eszközökben és a technikában végbement lényeges változásoknak megfelelően – egyik vagy másik vonatkozása kerül előtérbe. Fő jellegzetessége azonban csak a politikai irányvonal lényeges változásával módosul. Ez abból következik, hogy a gazdaságpolitikával szemben a politika az elsődleges." (97. old.) Az MSZMP gazdaságpolitikájának főbb vonásait elemezve a szerző arra a következtetésre jut, hogy „... magabiztosan állapíthatjuk meg: gazdaságpolitikánk megfelelően, helyes irányban fejlődött, az adott helyzettel és a mindenkori követelményekkel összhangban. E gazdaságpolitika biztosította a politikai célok megvalósítását és alkalmas a szocializmus építésében előttünk álló feladatok megoldását szolgáló teendők kijelölésére." (100. old.)

A szerző – aki maga is jelentős munkát végzett a gazdasági irá-

* Kossuth Könyvkiadó 1972

nyítási rendszer reformjának kidolgozásában és bevezetésében – bemutatja, hogyan érlelődtek meg a gazdasági mechanizmus lényeges átalakításának feltételei. Hangsúlyozza, hogy a pártvezetés előtt az el lenforradalom legyőzése után „nyilvánvalóvá vált, hogy a gazdasági mechanizmuson is lényeges átalakításokat kell eszközölnünk". (104 old.) Az 1957. évi pártértekezlettől kezdve e kérdés mind erőteljesebben került előtérbe. A párt VII. kongresszusának határozata is hangsúlyozta, hogy „népgazdasági feladataink megvalósításának egyik legfontosabb feltétele a vezetés színvonalának további javítása". A párt VIII. kongresszusa, fokozva a követelményeket, még konkrétabb útmutatásokat adott a vezetés színvonalának emeléséhez, a gazdaságirányítási rendszer fejlesztéséhez. Mindezek figyelembevételével „a határozatok alapján évről évre a felismert szükségleteknek megfelelően alakítottuk a gazdasági mechanizmus elemeit. Többek között átalakítottuk tervezési metodikánkat. A mezőgazdaságban eltöröltük a vetési kényszert. A kötelező beszolgáltatást elfogadható árakon alapuló szabad felvásárlási rendszerrel váltottuk fel, s jelentősen kiszélesítettük a szerződéses termelést..." (105–106.) Bizonyos változtatásokat eszközöltünk az iparban is: ipari termelői árrendezést hajtottunk végre, az iparvállalatok egy része külkereskedelmi jogot kapott, sor került az iparvállalatok összevonására, s ezzel egyidejűleg az irányító szervek átalakítására stb.

Az ellenforradalom leverését követő években azonban – miként a szerző írja – „a mechanizmus átalakítására irányuló intézkedések még nem voltak elméletileg megalapozottak. Olyan változtatásokat valósítottunk meg, amelyeknek a helyességéről csak tapasztalati úton voltunk meggyőződve. Az akkori politikai helyzet nem volt alkalmas hosszan tartó elméleti vitákra, s ez a közgazdászok állásfoglalását is befolyásolta. A közgazdaságtudomány az ellenforradalom előtt főleg magyarázni törekedett a következetlenségeket, de nem elemezte az okokat... s nem vetett fel olyan új gondolatokat, amelyek reálisan felhasználhatók lettek volna... A tudományos élet idővel egyre pezsgőbbé vált; a gazdasági jelenségek sokoldalú vizsgálata, a hazai és külföldi tapasztalatok nyomán alkotó gondolatok vetődtek fel... A KGST-ben végzett közgazdasági munka is gyümölcsözőbbé lett, új gondolatokat ébresztett. A közgazdaságtudomány a gazdasági törvények érvényesülését, az áru, az ár, a piac, a tervezés jelenlegi problémáit vizsgálva jutott el ahhoz a felismeréshez, hogy a gazdasági mechanizmus egészét kell kritikailag felülvizsgálni és továbbfejleszteni." (106. old.)

A termelési viszonyok és a termelőerők hatalmas arányú forradalmi fejlődése alapozta meg és tette szükségessé a gazdaságvezetés és – irányítás módszereinek megváltoztatását. „Minthogy pedig objektív törvényszerűséggel állunk szemben, mivel a reform nem szubjektív óhaj terméke, hanem szocialista társadalmi és gazdasági fejlődésünk szükségszerű következménye és követelménye, ezért nem lehet megrekedni a régi, idejétmúlt módszereknél és elveknél..." (151. old.) Ugyanakkor a szerző hangsúlyozza, hogy „a tervezés új tudományos megalapozottsága növekszik és pontosan veszi figyelembe a szükségleteket és lehetőségeket. A tervgazdálkodásban rejlő erőforrásokat akkor tudjuk jobban kihasználni, ha a helyesen kijelölt célokat az eddiginél jobban megválasztott eszközökkel tudjuk megközelíteni, ha a társadalmi és gazdasági erőforrásainkat koncentráltabban irányítjuk a fő feladatokra. Ez nem könnyű, ellenkezőleg, bonyolult, nehéz feladat... Még nem oldot-

tuk meg, hogy terveinkben és gazdálkodásunkban kellőképpen érvényesítsük a tudomány és a technika viharos gyorsaságú fejlődésének számunkra gazdaságos követelményeit, és azt sem, hogy a tervezés folyamatossága biztosítva legyen. Az erőforrások felmérése is nagyobb pontosságot igényel. A követelményeket jobban érvényesítő feladatok kijelölésében, a népgazdaság célszerű arányainak megtervezésében még sok a tennivaló. Az új tervezési rendszer kialakítása biztosítja a megfelelő kereteket ezeknek a megoldásához." (153–154. old.)

Mint ismeretes, a gazdaságirányítás új rendszerét 1968. január 1-ével vezettük be. A könyv nemcsak a gazdasági mechanizmus átalakításával kapcsolatos problémákról ad hű képet, hanem a bevezetés első éveinek eredményeiről és a további teendőkről is. A beszédek és a cikkek rendszeresen reagálnak az embereket foglalkoztató problémákra. Meggyőző érvei mély benyomást gyakorolnak az olvasóra. A szerzőtől, mint propagandistától is igen sokat tanulhatunk. Ebben az összefüggésben különösen kiemelkedők az országos agitációs és propaganda tanácskozáson elhangzott válaszai, mert a kérdések egy része ma is foglalkoztatja az embereket, s a válaszok ma is aktuálisak.

Fock Jenő a gazdasági irányítási rendszer reformjának tapasztalatáról szóló írásaiban is hangsúlyozza a központi irányítás erősítésének szükségességét, azt, hogy ez nem ellentétes a reformmal. „Ha a vezetés jobban odafigyel, ha nem téveszti össze azt, hogy nincs már tervutasításos rendszer, de azért szükség van a kemény és határozott vezetésre, ha megszűnik az a dilemma, hogy „szabad-e vezetni" akkor, ha nem adunk tervutasítást, akkor ezen a területen sokkal nagyobb eredményeket lehet majd elérni, mint amilyeneket eddig elértünk." (265. old.)

A szerző rendszeresen foglalkozik külgazdasági kapcsolataink alakulásával is. Meggyőzően bizonyítja, hogy országunk számára létkérdés a nemzetközi gazdasági együttműködés, mindenekelőtt a szocialista országokkal való kapcsolataink sokoldalú fejlesztése. A szocialista integráció kibontakoztatásáról szólva hangsúlyozza, hogy az objektív fejlődési tendencia, amelyet a KGST-ben résztvevő országok felismertek és gazdaságpolitikájuk egyik célkitűzésévé tették.

Fock Jenő elveti azt a nézetet, amely szerint a szocialista integráció feltételezi a résztvevő országok azonos gazdaságirányítási rendszerét. Az integrációnak nem alapfeltétele az egységes gazdasági irányítási rendszer. „Az integrációval, annak megvalósíthatóságával sokkal inkább összefügg az egységes gazdaságpolitika az integrációban részt vevő országok között, ez pedig annak következtében, hogy a gazdaságpolitika a politika szerves része – közelebb áll egymáshoz. (Nem gondolom, hogy azonos, de nagyon közel áll egymáshoz a KGST országai között.) Ily módon van alapja az integráció megvalósulásának, mert a politikánk azonos és ebből eredően gazdaságpolitikánk közel áll egymáshoz."

Egy rövid recenzió keretében természetesen nincs lehetőség arra, hogy egy ilyen tartalmas műnek minden fontos kérdésére felhívjuk a figyelmet. Fock elvtárs könyve az ország széles rétegeit érdeklő kérdésekről tájékoztat, megoldott és megoldatlan problémákról egyaránt. Nem egy kérdésről ma is szenvedélyes viták folynak. Jelentkeznek új gondok és olyanok is, amelyek megoldása esetenként hosszabb időt vesz igénybe, mint azt gondoltuk. Meggyőződésem, hogy e gyűjteményes kötet, illetve válogatás elősegíti e problémák megoldását.

Sípos Aladár
a Politikai Főiskola tanszékvezetője

Jubileumi ünnepségsorozat — gazdag tartalommal

Az elmúlt évben a politikai évfordulók között kiemelkedő esemény volt a Szovjetunió megalakulásának 50. évfordulójáról történő megemlékezés. A második félévben, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 55. évfordulójával kapcsolatos ünnepségekkel kezdődtek a megemlékezések, amelyek hatékonyan segítették a magyar—szovjet barátság elmélyítését; az ünnepségsorozat az év egyik legfontosabb eszmei, politikai eseményévé vált.

A jubileumi ünnepségek idejére esett L. I. Brezsnyev elvtárs vezette szovjet párt- és kormányküldöttség magyarországi látogatása. A látogatás kimagasló sikere a magyar—szovjet barátság forró hangulatú demonstrálása volt, s egyben nagyon kedvező légkört teremtett a jubileumi ünnepségsorozat politikai megnyilvánulásaihoz.

A Politikai Bizottság 1972. szeptember 19-i, a Szovjetunió megalakulásának 50. évfordulója megünneplésére vonatkozó határozata célul tűzte: „Az ünnepségek feladata és fő politikai célja, hogy széles körben, sokféle eszközzel ismertesse a szocializmus építésének félévszázados eredményeit. Nagy súlyt helyezzen a kommunizmust építő, a mai Szovjetunió bemutatására, politikai, gazdasági és tudományos eredményeinek, kultúrájának, régebbi és mai alkotásainak népszerűsítésére, ezzel is növelve hazánkban a Szovjetunió tekintélyét, a szovjet emberek megbecsülését."

A Politikai Bizottság határozatának megfelelően párt-, állami és társadalmi szervezeteink, tudományos és kulturális intézményeink a Szovjetunióhoz fűződő kapcsolataik jellegének, a társadalmi rétegek sokirányú érdeklődésének megfelelően határozták meg a rendezvények jellegét, a tudományos tanácskozások, az előadások tematikáját. Széles körben, nagy tömegek előtt, sokféle eszközzel ismertették a Szovjetunió félévszázados politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális és tudományos eredményeit. A sokféleség egyúttal azt is jelentette, hogy gazdag érvanyagot szolgáltattak a Szovjetunióval kapcsolatos tömegpolitikai munkához.

A párt-, állami és tömegszervezetek, illetve -mozgalmak által szervezett rendezvények sikere ismételten demonstrálta a magyar—szovjet barátságot. Minden megyében, városban, járásban, községben különböző formákban emlékeztek meg az évfordulóról. Nagy számban került sor üzemi szintű rendezvényekre, amelyeket az MSZBT tagcsoportok szerveztek. Pécsett, az oktatási igazgatóság és más megyei intézmények szervezésében, a többi megye oktatási igazgatóságaival közös ünnepi megemlékezésre került sor.

A Magyar Munkásmozgalmi Múzeum, a Magyar—Szovjet Baráti Társaság, a Kulturális Kapcsolatok Intézete és a Szovjetunió Központi Forradalmi Múzeuma kiállítást rendezett a Műcsarnokban, amely a Szovjetunió ötven esztendejének eredményeit szemléltette. A kiállításnak több tízezer látogatója volt.

Az MSZBT Országos Elnöksége, az MSZMP KB Politikai Főiskolája és a Magyar Tudományos Akadémia együttes ünnepi ülést tartott. Az ülésen négyféle megközelítésből hangzott el tudományos előadás a Szovjetunió ötven esztendős fejlődéséről. Az Országos Béketanács is ünnepi ülésen emlékezett meg a jubileumról.

Az ünnepségsorozat befejezéseként került sor az MSZMP Központi Bizottsága, a Minisztertanács, az MSZBT és a Hazafias Népfront Országos Tanácsa közös rendezésében az Erkel Színházban tartott díszünnepségre. Az ünnepség résztvevőinek sorában ott volt az MSZMP Központi Bizottságának, az Elnöki Tanácsnak, a kormánynak több tagja, a politikai, a gazdasági, a kulturális élet sok más vezető személyisége, a munkásmozgalom több veteránja, kiemelkedő munkát végző szocialistabrigád-vezetők és -tagok.

Az ünnepi beszédet Apró Antal elvtárs, a Politikai Bizottság tagja, az országgyűlés elnöke, az MSZBT elnöke mondta. A jubileumi megemlékezésben végigvezette a hallgatóságot a Szovjetunió félévszázados történelmi útján, bemutatva a lenini politika megvalósulását.

A testvérpártok közötti előadócsere keretében 1972. november—december hónapban a Szovjetunióból 4 szovjet előadó érkezett. Az előadók 10 megyében jártak, 4 állami rendezvényen szólaltak fel, 5 oktatási igazgatóság által szervezett tudományos ülésen tartottak előadást. Nyolc MSZBT tagcsoport ünnepségen (üzemi, tsz, hivatali) szólaltak fel, és egy ifjúsági rendezvényen tartottak előadást. Öt baráti találkozón vettek részt üzemben, falun, alapszervezetben. Minden rendezvényen felszólaltak, illetve beszédet mondtak a Szovjetunió fejlődéséről.

A mozik novembertől folyamatosan mutattak be a Szovjetunióról játék- és dokumentumfilmeket, színházaink szovjet darabokat tűztek műsorukra. Sikeresen zajlott le — Auróra címmel — a szovjet költészet és próza hagyományos versenye.

Sikerrel zárult a „Kell a jó könyv" című — az MSZBT által kezdeményezett és szervezett — olvasómozgalom, ahol többségükben fiatalok vettek részt.

Az MSZBT és a Művelődési Minisztérium Filmfőigazgatósága közösen meghirdette az „Ez a való világ" című szovjet filmpályázatot, amely 1973. május 9-én, a győzelem napján ér véget.

A sajtó, a rádió és a televízió sokoldalú tömegpolitikai munkát végzett a jubileum alkalmából. Különösen sikeresek voltak a televízió műsorai. Riportfilmekkel, a különböző köztársaságok életét bemutató sorozatokkal, játékfilmek (mai és klasszikus írók művei) bemutatásával hatásosan hozták közelebb a magyar néphez a szovjet emberek múltbeli és mai életét.

A rendezvényeken, a tudományos ülésszakokon elhangzott értékelések, ünnepi beszédek, tanulmányok, a kiállításokon bemutatott fotók, grafikonok, a filmek és színdarabok segítettek abban, hogy a Szovjetunióról elmélyültebbé és sokoldalúbbá váltak az ismeretek. Politikailag különösen jelentős volt, hogy ezúttal széles körűen megismerhették a szovjet köztársaságok fejlett gazdasági, kulturális és tudományos életét, a lenini nemzetiségi politika nagy sikerét. A Szovjetunió nemzetközi sikereinek átfogó bemutatása hatékonyan segítette nemzetközi agitációnkat, segítette a proletár internacionalizmusra nevelést.

A magyar nép nagyra értékeli a félévszázados út eredményeit. A jubileumi ünnepségsorozat rendezvényein kifejezésre juttatta: örül a baráti szovjet nép sikereinek és kívánja, hogy a kommunizmus építésében kitűzött célokat mindannyiunk javára mielőbb megvalósítsák.

Ruzsa Károlyné
a KB munkatársa

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

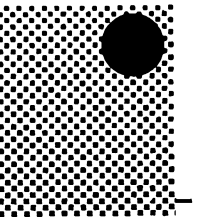

Az állammonopolista kapitalizmus új vonásai és az osztályharc a fejlett tőkésországokban

A „Béke és Szocializmus" című folyóirat szerkesztőségének kezdeményezésére Prágában 1972. október 24-től 26-ig háromnapos nemzetközi eszmecserét tartottak az állammonopolista kapitalizmus új vonásairól és a fejlett tőkésországokban folyó osztályharcról. A konferencián 45 párt képviselői vettek részt.

A megvizsgált téma nagy jelentőségű. *Zarodov elvtárs, a folyóirat főszerkesztője* hangsúlyozta: „a fejlett tőkésországok az imperializmus fő bástyái... Ezeknek az országoknak a csoportja, élükön az Egyesült Államokkal, a reakció támaszát jelentik a belpolitikában, a szocialista világ ellen irányuló agresszív politikában, a neokolonializmus céljainak megvalósításában... Az imperializmus fellegváraiban küzdő kommunista pártok sikere... döntő csapást jelent az imperializmusra, felbecsülhetetlen értékű segítséget az egész világ imperialistaellenes harcosai számára".

A győzelem nélkülözhetetlen feltétele azoknak az új jelenségeknek osztályszempontból történő mélyreható elemzése, amelyek a mai kapitalizmusban, főként az utóbbi években végbemennek.

Ebben a szellemben az értekezlet szervezői arra törekedtek, hogy a figyelmet elsősorban azoknak az új vonásoknak és tendenciáknak az elemzésére összpontosítsák, amelyek az állammonopolista kapitalizmus kibontakozását jellemzik napjainkban, és amelyek holnap különös erővel nyilvánulnak meg; továbbá, az imperialisták közötti ellentmondásokkal összefüggő és egyre nyomasztóbb körülmények között megnyilvánuló problémákra, a kapitalizmus minden szféráját felölelő válság sajátosságaira. A konferencia maga elé tűzte azt a célt is, hogy mélyreható kritikának veti alá a burzsoázia ideológusainak azokat a tételeit, amelyekkel el akarják hitetni, hogy a kapitalizmus orvosolni tudja gyógyíthatatlan fogyatékosságait, kritikának veti alá a jobboldali és a baloldali opportunisták téziseit, amelyekkel torz ábrázolást adnak a fejlett tőkésországok valóságának lényegéről és tagadják a munkásosztály forradalmiságát. A kapitalizmus jelenlegi belső problémáinak elemzése alapján az értekezlet végül célul tűzte ki, hogy megvizsgálja a forradalmi harc egyes kérdéseit, azokat az új elemeket és lehetőségeket, amelyek a jelenlegi helyzetben a munkás és a demokratikus erők számára kínálkoznak a fejlett tőkésországokban.

Az ellentmondások kiéleződése

A második világháborút követően, az állammonopolista kapitalizmus kifejlődésének egész időszakában a monopolista burzsoázia olyan mechanizmusokat alakított ki, amelyek lehetővé tették számára bizonyos ellentmondások leplezé-

sét, a rendszer legsúlyosabb feszültségeinek tompítását. De ma ezek a feszültségek és ellentmondások egyre inkább éledeznek és általánosakká válnak, éppen az állammonopolista kapitalizmus térhódításával bekövetkezett átalakulások alapján bontakoznak ki. Ezeket röviden a következőkben lehetne összefoglalni.

Az állammonopolista kapitalizmus fokozatosan módosítja *a társadalom alapját képező gazdasági struktúrát.* Egyre jobban társadalmasítja a tőkés termelést vállalatok és országok szintjén. Franciaországban például jelenleg mintegy tíz ipari és pénzügyi csoport uralkodik az egész gazdasági életben és érvényesíti uralmát az egész társadalom felett. A kis magántulajdon mind gyorsabban kiszorul. A monopolizálás olyan mértékű, hogy a multinacionális vállalatok megalakításával messze túllépi a nemzeti kereteket. Az állam beavatkozása a társadalom gazdasági életébe egyre fokozódik. A változatos formákban történő állami finanszírozás a gazdasági növekedés lényeges forrásává vált a tőkés termelés rendszerében. Annak érdekében, hogy a monopóliumok között fokozódó verseny által megkívánt igen magas szinten az állami költségvetésből elő tudja segíteni a monopolista felhalmozást, az állam tovább fokozza a tőkés kizsákmányolást és az adók, az infláció, a szociális kiadások nyírbálása útján mind nagyobb részt von el a nép jövedelméből.

Az állammonopolista kapitalizmus ily módon elősegíti *a tőkés termelési viszonyok módosulását, anélkül azonban, hogy természetüket megváltoztatná.* Tanúi vagyunk annak, hogy gyors ütemben emelkedik a bérből és a fizetésből élők száma, a többi között a kistermelők fokozatos kiszorítása következtében, és egyre jobban közelednek egymáshoz a bérből és a fizetésből élő rétegek — munkások, tisztviselők, értelmiségi dolgozók — munka- és életkörülményei.

A nagyipari termelés gyors fejlődésével egyidejűleg növekszik és fokozott mértékben koncentrálódik a munkásosztály. A nagyüzemek a szociális, ideológiai és politikai harc központjaivá válnak. A munkásosztály történelmi és nemzeti szerepe távolról sem csökken, sőt erősödik. A munkásosztály körül tömörülnek a monopóliumok politikájának áldozatul eső társadalmi rétegek.

Az állam növekvő beavatkozásával egyidejűleg a kizsákmányolás mindjobban kiterjed az egész társadalomra, a nemzet nagy többségére. Ezt bizonyítják a növekvő adóterhek, az árak gyors emelkedése, a közérdekű beruházásokra szánt költségvetési kiadások csökkentése minden tőkésországban.

Végezetül *az állammonopolista kapitalizmus módosítja a társadalom politikai és ideológiai struktúráját is.* Franciaországban például 1958-ban a gaulleisták hatalomra jutásával a nagytőke erőfeszítéseket tett, hogy a politikai felépítményt a monopolista fejlődés igényeinek megfelelően alakítsa ki azzal a céllal, hogy az egész politikát kizárólag a monopolista burzsoázia érdekeinek vesse alá, s a nem monopolista rétegekre rákényszerítse a maga akaratát.

Válságjelek

Természetesen a fejlemények az egyes tőkésországokban különböző ütemben és különböző módokon mentek végbe. Mindez nem változtat azon, hogy az állammonopolista kapitalizmus igyekszik állandóan felforgatni a gazdasági alapot, a termelési viszonyokat, a társadalom politikai és ideológiai struktúráját. Nem változtatja meg a kapitalizmus természetét, hanem kiélezi annak minden ellentmondását, és a régieket újabbakkal tetézi. A monopóliumoknak a gazdaság szabályozására és tervszerűsítésére irányuló próbálkozásai a gazdasági egyenlőtlenségek és a társadalmi ellentmondások súlyosbodását vonják maguk után. A kiegyensúlyozatlanság eluralkodik minden területen: az árak, a pénz, a fog-

lalkoztatottság, a termelés területén. Ily módon az utóbbi időszakban, kb. 1967 óta, szemmel láthatólag erősödnek a válságjelek a mai tőkés rendszeren belül. Nem szokásos, múló válságról van szó. *Ennek a válságnak sajátos volta, minőségileg új természete kifejezésre jut a különböző gazdasági és társadalmi megrázkódtatások, feszültségek tartós felhalmozódásában.* A legfontosabbakat a következőkben lehetne összefoglalni:

1. Gyorsuló infláció, a pénzügyi kapcsolatok szétzilálódása, fokozott spekulációs tevékenység és — általánosabb értelemben — a nemzetközi pénzrendszer válsága.

2. Elkeseredett tőkés konkurrencia a nemzetközi piacon, a gazdasági ellentétek olyan mértékű fokozódása, hogy valóságos kereskedelmi válság veszélyét idézik fel.

3. A munkanélküliség fokozódása és a gazdasági növekedés lassulása. „A háború utáni gazdasági csodáknak végük." A termelés bizonytalansága fokozódik. A piacok egyre inkább telítettek; a pazarlás és az élősködés hatalmas méreteket ölt.

4. Az újonnan felszabadult, de gazdaságilag még mindig az imperializmus uralma alatt álló országok jelentős mértékű eladósodása.

5. A fejlett tőkésországokban a politikai harcok új méreteket öltenek, új tartalommal telnek meg, s ezekben a harcokban — országonként különböző szinten — kifejezésre jut a demokrácia és a szocializmus iránti fokozódó igény.

A mai kapitalizmust sújtó válság nem korlátozódik csupán a gazdaságnak és a termelési viszonyoknak a szférájára. *Globális jelleget ölt:* azaz egyúttal mélyreható *politikai, ideológiai és morális válság is, az oktatás, a művelődés, az egyetem, az egyházak stb. válsága,* amely észlelhetően eltérő formákban nyilvánul meg a különböző országokban.

A „kiút" keresése

Nem egyszerű konjunkturális válságról van szó. Az, ami ma kérdésessé válik, az maga a tőkés rendszer működése, a gazdaság és a társadalom egy meghatározott típusú szervezetének funkcionálása. Az állammonopolista kapitalizmus már nem tudja megoldani a rendszer ellentmondásait, ahogyan a múltban erre törekedett, amikor is az államhatalmat egyre szorosabban a maga igényeinek és érdekeinek rendelte alá, erősítve a bérből és a fizetésből élő dolgozók kizsákmányolását és a többi, nem monopolista társadalmi réteg kifosztását. A jelenlegi helyzetre az a jellemző, hogy bármilyen mértékben is folyamodik e módszerekhez a nagytőke az ellentmondások feloldása céljából, mindezek az eszközök elégteleneknek bizonyulnak, elvesztik hatékonyságukat.

A monopolista burzsoázia országonként különböző módszerekkel keresi a kiutat az őt szorongató válságból, mégpedig úgy, hogy megpróbál „előre menekülni". Franciaországban például erőfeszítéseket tesz, hogy tovább súlyosbítsa politikájának negatív következményeit. Gyorsítja a monopolista koncentrációt és sietteti a nem-monopolista szektor felszámolását; sürgeti a nemzetközi monopolista csoportok létrejöttét; lefaragja az olyan költségvetési kiadásokat, amelyek nem járnak közvetlenül a profit növekedésével, hogy ily módon koncentrálja maximálisan az állam pénzügyi forrásait a fő monopolista csoportok profitja érdekében; fokozza a nyomást, hogy korlátozza a közfogyasztást a monopóliumok profitjának tömeges növekedése érdekében; elősegíti az állami és a magánszektor összefonódását stb., stb. ...

A burzsoázia intézkedései a különböző fejlett tőkésországokban nem maradnak teljesen hatástalanok. Ugyanakkor azonban nem elegendők arra, hogy

stabilizálják a tőkés rendszert; ellenkezőleg, ezen intézkedések nyomán fokozódik a válság, újabb, még élesebb ellentétek, új feszültségek jelentkeznek.

Újabb és újabb bizonyítékok jelzik, hogy a monopolista burzsoázia képtelen úrrá lenni a válságon. A vezető tőkésországok például 1971 decemberében megállapodást kötöttek egymással a pénzrendszer stabilizálása céljából. Ennek ellenére bekövetkezett az angol font válsága és a várt és ígért összhang helyett a pénzügyi válság tovább súlyosbodott.

Mindez megmagyarázza azt, hogy a monopolista burzsoázia védelmezői miért nem olyan derűlátók ma, mint 1960-ban voltak. Egyre inkább kénytelenek nyilvánosan beismerni a kapitalizmust sújtó válság jelenségeinek realitását. Nagyfokú bizonytalanságukat fokozza az a tény, hogy a rendszerek közötti verseny egyre jobban kedvez a szocializmusnak, és hogy az állandóan erősödő szocialista világrendszer nagy hatást gyakorol a tőkés rendszer válságának elmélyülésére.

Politikai és ideológiai erőfeszítések

Amennyire helytelen lenne azonban azt gondolni, hogy ma nincs semmi új vonás a kapitalizmusban és ellentmondásai még mindig ugyanazok, mint a múltban, és maga a tőkés rendszer is változatlan maradt, ugyanúgy veszélyes lenne azt gondolni, hogy a kapitalizmus magától összeomlik.

A burzsoázia nem hajlandó saját jószántából átadni a helyét. Igaz, egyre növekvő nehézségek árán tudja csak uralmát fenntartani, mégis újabb és újabb erőfeszítéseket tesz fennmaradása érdekében. Fentebb említettünk néhány olyan gazdasági eszközt, amelyhez a tőkés rendszer folyamodik, amikor idéztük Franciaország példáját és megjegyeztük, hogy ezeknek az eszközöknek és intézkedéseknek van bizonyos hatásuk. A burzsoázia politikai és ideológiai síkon is kétségbeesett, elkeseredett erőfeszítéseket tesz. A többi között igyekszik elkendőzni a válság mélyen fekvő kiváltó okait. Egyes ideológusok például azon erőlködnek, hogy a mai tőkés rendszer válságának különböző aspektusait csupán „a civilizáció válságának" tüntessék fel. Mások rossz közérzetről beszélnek, amely kíséri a modernizálódó ipari társadalmak haladását a „post-industriális" korszak felé vagy, amelyet kivált a túl gyors iramban jelentkező „jövő sokkja". Szerintük a válság a gazdasági növekedés elkerülhetetlen ára, a tudomány, a technika, a termelés gyors fejlődésének végzetszerű következménye. Megoldására a kapitalizmus csodadoktorai azt javasolják, hogy le kell mondani az ismeretek bővítéséről, a társadalom gazdagságának fokozásáról, az emberiség haladásáról.

A burzsoázia sokszorozza erőfeszítéseit, hogy a dolgozókat az osztályok közötti együttműködés gondolatának befolyása alatt tartsa, s így megossza őket és szembeállítsa a középrétegekkel. A marxizmussal és a kommunisták politikájával szemben minden eddiginél nagyobb mértékben támogatja az opportunizmus különböző válfajait. Erősíti a kommunista- és a szovjetellenes kampányok intenzitását.

A burzsoázia politikai téren — amikor erre szüksége van — olykor nem minden nehézség nélkül azzal manőverez, hogy átrendezi politikai hadállásait a kizsákmányolás rendszerének fenntartása érdekében. Mindenütt — az Egyesült Államokban, Nagy-Britanniában, Franciaországban — különböző fokon és az egyes országok sajátosságainak megfelelő formák között, fokozza a hatalom tekintélyuralmi vonásait, igyekszik korlátozni a demokratikus és szabadságjogokat.

Könnyen érthető, hogy ilyen körülmények között a kommunista párt tevé-

kenységének, a munkásosztály és a demokratikus erők összessége harcának nagy a jelentősége a válságból a néptömegek érdekeinek megfelelő kivezető út megkeresése szempontjából.

Valamennyi antimonopolista erő szövetsége

Az állammonopolista kapitalizmus léte, a rendszer válsága új lehetőségeket teremt arra, hogy csapást lehessen mérni a nagytőke uralmára, meghátrálásra kényszeríteni és győzelmet aratni felette. Ezek a lehetőségek nyilvánvalóan országonként különböző módon jelentkeznek.

Az állammonopolista kapitalizmus a monopolista burzsoáziának a társadalom fölötti uralmát erősítve azonban saját maga ellen hívja ki a monopóliumok politikájának áldozatául eső valamennyi társadalmi réteget, melyeknek objektív érdekei konvergálnak. Ily módon objektíve már megvannak, de ideológiai és politikai síkon még meg kell teremteni a feltételeit annak, hogy létrejöjjön a demokratikus erőknek, azaz a bérből és fizetésből élő dolgozók óriási többségének és a középrétegeknek a tartós szövetsége a munkásosztály körül.

A kommunista pártok maximális erőfeszítéseket tesznek e lehetőségek kihasználására. Stratégiájuk középpontjában a széles monopóliumellenes frontok megteremtése áll. Ebből a célból nagy jelentőséget tulajdonítanak a bérből és fizetésből élők, a monopóliumok uralma által elnyomott más társadalmi rétegek közvetlen gazdasági, politikai és szociális érdekei védelmének.

VÉRT VIETNAMNAK. Ez év első hónapjában Vas megyében 2200-an adtak vért vietnami testvéreinknek. A képen a Szombathelyi Élelmiszeripari Gépgyár véradásra váró munkásainak csoportja

Egész tevékenységüket elsősorban a munkásosztályra alapozzák, s különös gonddal foglalkoznak azoknak a követeléseivel, akik a legtöbbet szenvednek a kizsákmányolás miatt: a szakképzetlen munkások, a nyugdíjasok, a fiatalok, a dolgozó nők, a bevándoroltak követeléseivel.

Akcióegységet igyekeznek teremteni a szocialista pártokkal és a többi demokratikus erővel. Az összefogás érdekében kifejtett harcuk elválaszthatatlan az ideológiai fronton folyó intenzív tevékenységüktől. Mindenekelőtt azt az egyetlen kiutat javasolják, amely kifejezi a népi tömegek érdekeit. Ebből a célból a fejlett tőkésországok kommunista pártjai általában olyan programokat dolgoztak ki, amelyek a gazdasági, politikai és szociális struktúrák mélyreható reformját kívánják előmozdítani, a szocializmushoz vezető utat megnyitó, monopóliumellenes demokrácia megteremtését.

A konferencia megállapította, hogy a kommunistáknak a széles monopóliumellenes frontok megteremtéséért vívott harca, amelyet a kommunista pártok 1969. évi moszkvai értekezlete javasolt, kezdi meghozni a gyümölcsét. A részt vevők nagy jelentőséget tulajdonítottak a kérdésnek. A legfrissebb pozitív példa erre az, hogy a Francia Kommunista Párt 1972. június 29-én a szocialistákkal és a baloldali radikálisokkal közös kormányprogramot fogadott el és hirdetett meg a választási kampányra.

E kormányprogram célja megteremteni a feltételeit annak, hogy fokozatosan kielégítsék a francia tömegek egyéni és kollektív szükségleteit. Ebből a célból a program alapvető változást irányoz elő a politikai és gazdasági hatalom szintjén. A javasolt intézkedések középpontjában áll az állami szektor kiterjesztése a gazdaság kulcsszektorainak államosítása útján. Ez az intézkedés elválaszthatatlan az állami ellenőrzéstől és az egész politikai, gazdasági és társadalmi élet olyan mélyreható reformjaitól, amelyek célja az államnak, az összes közintézménynek demokratizálása alulról felfelé, a tényleges önigazgatás bevezetése az államosított gazdasági szektorban, és a dolgozók jogainak szélesítése a tőkés szektorban.

Ily módon fő tendenciaként érvényesülhet egy új célrendszer a gazdasági és a társadalmi életben, amely már nem a profiton és a konkurrenciaharcon alapul, hanem a vállalatok közötti kooperáláson és versenyen a demokratikus tervezés keretein belül, valamint a dolgozók növekvő beleszólási jogán.

A francia kommunisták úgy vélik, hogy ez a gazdasági és politikai demokrácia még nem lesz szocializmus, de a forradalmi átmenet egyik formája a szocializmus felé. A közös kormányprogram azzal, hogy a demokratikusan igazgatott államosított szektort teszi a nemzetgazdaság *uralkodó* szektorává, azt a célt akarja elérni, hogy *meghaladja az állammonopolista kapitalizmus korlátait.*

Van lehetőség a demokratikus erők győzelmére és a közös kormányprogram megvalósítására. A demokratikus erők elkeseredett osztályharc útján tudják csak kivívni a győzelmet és beleütköznek majd a belső és a külső reakció erőinek ellenállásába. Két körülmény azonban bizakodást kelt a harc kimenetelét illetően. A népi tömegek mozgalmának megszilárdulása és állandósulása Franciaországban olyan döntő tényező, amely lehetővé teszi a nehézségek áthidalását. A kapitalizmussal vívott versenyben a szocialista országok, elsősorban a Szovjetunió által számos területen elért sikerek és az erőviszonyoknak a szocializmus javára történő folyamatos eltolódása olyan fontos tényezők, amelyek elősegítik a kormányprogram megvalósítását és a szocializmus eszméinek térhódítását Franciaországban.

Paul Courtieu

az FKP Központi Bizottságának tagja

Találkozók az esti egyetem végzett hallgatóival

Az elmúlt tanévben volt Veszprém megyében 15 éves a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem. Ennek az évfordulónak a jegyében oktatási igazgatóságunk találkozókat szervezett a 15 év során végzett hallgatók kisebb csoportjaival.

Célunk kettős volt. Jubileumunkat fel akartuk használni arra, hogy volt hallgatóinkban ébren tartsuk, illetve megerősítsük *az intézményünkhöz való kötődést*, az összetartozás érzését, és fokozatosan hagyománnyá tegyük a megye — általunk is alakított — *ideológiai potenciáljának aktív, munkában való összefogását.* Másrészt, *visszaigazolást, javaslatokat, ötleteket kerestünk ahhoz,* hogyan tudnánk oktató-nevelőmunkánkat még jobban a *gyakorlati élet szükségleteihez* igazítani. Azt kutattuk, hogyan hasznosíthatók az esti egyetemen szerzett ismeretek az életben, és milyen továbbképzési témákat, formákat igényelnek tőlünk volt hallgatóink. Ezzel mintegy a *vezetésben is társunkká* kívántuk avatni őket.

Járási és városi pártbizottságaink segítségével hét helyen közel száz elvtárssal beszélgettünk 10—14 fős csoportokban. A résztvevők általában tükrözték a végzettek összetételét. Egy dologban azonban egységesek voltak a csoportok: senki nem volt, aki valamilyen konkrét párt- vagy társadalmi megbízatással ne rendelkeznék, aki ma is ne hasznosítaná valamilyen *közvetlen* módon is a tanultakat.

Tanácskozásaink legfőbb értékét abban látjuk, hogy mindenki számára nyújtott valami többletet: tapasztalatokat, tanulságokat, ötleteket. Volt hallgatóink nagyon jó néven vették, hogy számítunk véleményükre, igényeljük javaslataikat, tanácsaikat. Ők is igénylik a rendszeres kapcsolattartás különböző formáit, és ebben készek aktívan közreműködni. Tapasztalatcsere-alkalom is volt ez egyben, ahol főleg a politikai munkájukkal kapcsolatos területeken kaptak egymástól jó gondolatokat. A járási propaganda- és művelődési osztályok — amelyek vezetői mindenütt részt vettek a találkozókon — az eddiginél árnyaltabb tényismerethez jutottak. Sok javaslatot egyenesen nekik címeztek a résztvevők, különösen a helyi erők összefogására, értékesítésének hogyanjára vonatkozóan. De a legtöbbet az oktatási igazgatóság számára nyújtottak e beszélgetések.

Javaslatok az oktatás fejlesztésére

Az elhangzott javaslatok részben *megerősítették eddigi törekvéseinket,* felfogásunkat, látásmódunkat. A régebben végzettek nem tudták, mi mindenben léptünk már tovább, és így kölcsönösen jól esett hallani, hogy tapasztalataik alapján támasztott igényeik egy részét mi már a megvalósítás útján egyengetjük. Ilyenek például:

— több módszertani segítséget nyújtsunk a tanuláshoz;

— az ismeretek szemléletformáló, nevelő erejét gyümölcsöztessük még hatékonyabban;

— minden lehetséges alkalommal tegyünk összevetést a mai helyzettel és a teendőkkel;

— felvételi vizsgán ne a tételes tudást, hanem az alkalmasságot, a képességet vizsgáljuk;

— a szóbeli kifejezőkészség, előadókészség fejlesztésére fordítsunk nagyobb gondot.

Olyan elgondolásaink is megerősítést nyertek, *amelyek még csak terv formájában élnek bennünk.* Jó tudni, hogy ez egybeesik a legérdekeltebbek igényeivel. Ilyen elgondolás

például, hogy a továbbképzést differenciáltabban kell szervezni. Ne akarjunk mindenkinek „mindent" adni, hanem munkakör, beosztás, érdeklődési kör szerint csak egy kisebb részterületet, de azt mélyebben. A gazdasági területen dolgozók gazdaságpolitikai kérdésekkel szeretnének foglalkozni, mégpedig elsősorban a mai magyar vonatkozásokkal. A pártmunkások, pedagógusok többsége etikát, pszichológiai ismereteket kér. Ez utóbbinak szinte minden területen hiányát érzik mindazok, akik valamilyen vezető beosztásban dolgoznak. Tömegesen sürgették a politikai vezetési ismereteket és a marxista szociológiát. Az a közös igényünk is találkozott, hogy vonjuk be őket időnként valamilyen konkrét munkába, adjunk módot szervezetten, hogy elméleti tudásukat a gyakorlat elemzésére felhasználhassák. Emellett sok új javaslat, ötlet is hangot kapott, ami akkor is hasznos, ha esetleg csak hosszabb távon vagy módosított formában kerülhet megvalósításra.

Több javaslat hangzott el a tankönyv, a tananyag korszerűsítésére. Nemcsak bizonyos témakörök beépítésére vonatkoztak ezek (üzemgazdaságtan, a közgazdasági ismeretek filozófiai összefüggései, etika, államelmélet részletesebben, szociológia, személyiségelmélet, kultúrpolitikai kérdések stb.), hanem érdemi észrevételeik voltak szerkesztési, didaktikai, stiláris kérdésekben is. Figyelemreméltó az a javaslatuk, hogy a tananyagok rugalmasabban igazodjanak az időszerű kongresszusi határozatokhoz, és ahol az értelemszerű, tükrözzék jobban az azokban megjelölt feladatok elméleti alátámasztását (pl. a szocialista demokrácia, erkölcsi témák stb.).

Oktatóink módszertani munkáját többen elemezték. Ma is lelkes elismeréssel szólnak több volt oktatójuk módszeréről, akik igazán meg tudták szerettetni velük a tárgyat, életízűvé, élvezetessé tudták tenni a foglalkozásokat. Természetesen ugyanilyen éles szemmel látták fogyatékosságainkat is, a nehézkes, a merev, a „tanárkodó", az igénytelen oktatói magatartásokat.

Nagy hangsúllyal igazolták ezek a beszélgetések törekvésünket az oktató gárda módszertani kultúrájának továbbfejlesztésére. Részben meg-

A vállalati gazdálkodás tanfolyamáról

A tömegpropaganda új tanfolyama, amely a vállalati gazdálkodás és a vállalati élet kérdéseivel foglalkozik, fontos politikai szükségletet elégít ki. Mindenekelőtt a Központi Bizottság 1971. december 1-i határozatainak végrehajtásához nyújt segítséget, előmozdítva a vállalati tevékenység társadalmi-politikai vonatkozásainak sokoldalú megismerését, megértését.

A Nógrád megyei Pártbizottság ezért már az oktatási év előkészítése során nagy figyelmet szentelt e tanfolyamok megszervezésének. Javasoltuk, hogy mindenekelőtt a vállalatok gazdasági középvezetőit, a szocialista brigádok vezetőit, valamint a párt- és tömegszervezeti aktivistákat vonják be az oktatásnak ebbe a formájába. Az oktatás megindulása után sem csökkent figyelmünk: a megyei pártbizottság propaganda és művelődési osztálya folyamatosan nyomon követi és elemzi e tanfolyamok eszmei-politikai tapasztalatait, és hasznosítja azokat a tömegpolitikai munkában.

Különösen kedvező tapasztalatokat szereztünk a Kohászati Üzemek Salgótarjáni Gyárának huzalmű gyáregységében. Az itt működő csoportnak húsz hallgatója van, zömmel üzemvezetők, főművezetők, művezetők. Tehát olyan beosztásban dolgozó elvtársak, akik döntési lehetőséggel és az ezzel járó felelősséggel rendelkeznek, akik a dolgozók termelési ak-

nyugtató, részben nagyon figyelemreméltó, hogy szinte szó szerint is úgy fogalmazódtak meg volt hallgatóink javaslatai, igényei e téren, mint ahogy mi, oktatók önmagunk számára fogalmaztuk meg azokat. Például egységes eljárások, egységes követelményszint, korszerűbb szemléltetés, színesebb, változatosabb módszerek az osztályfoglalkozásokon, jobban igazodni a felnőtt ember sajátosságaihoz, nagyobb fokú didaktikai tudatosság, elmélet és gyakorlat folyamatos egysége, kölcsönös igényesség egymással szemben, oktató—hallgató viszonyában a partnerkapcsolat kialakítása. A beszélgetések aláhúzták e törekvések szükségességét, fontosságát.

A tanultak felhasználása

Nagyon érdekelt bennünket a tanulással töltött idő gyakorlati értéke. Egyik résztvevő szavaival lehetne legjellemzőbben megragadni, miben látják ezt. „Ne csak a látványos, vagy a közvetlenül mérhető dolgokra gondoljunk. Egyszerűen egész emberként lettünk mások, és ez minden cselekedetünkben megnyilvánul." Ez a gondolat fűzi össze azt a gazdag felsorolást, amiben részletesebben is kifejtették véleményüket. „Harcosságot, kiállást, vitában való bátorságot tanultam." „Sokféle pártoktatásban vettem részt, de összefüggő kép a marxizmus elméletéről csak az esti egyetem elvégzése után alakult ki bennem." „Jó értelmű hiányérzetet szült: rájöttem, mennyi mindent nem tudok még." „Elindított egy hosszú önképzési folyamatot." Emellett a döntési képesség, az eligazodási készség, a látókör szélesedése, a tudatosság szerepelt leggyakrabban értékskálájukon.

Jól esett hallanunk, hogy családi életükben is hasznát látták a tanultaknak. „Mint anyának a négy gyermek neveléséhez igen sokat adott. Jó, hogy a fiaimmal hozzáértően tudok vitatkozni és odafigyelnek rám." „Nálunk a családi életben is egészen más a légkör azóta. Most szigorlatozó fiam még filozófiai kérdésekben is kikéri a véleményemet " stb.

Igaz, arról is esett szó, hogy többen *„elkallódtak"* az esti egyetem elvégzése óta. Nem vállalnak többletmunkát, nem keresik a hasznosítás lehe-

---

tivitását, munkahelyi közérzetét irányító tevékenységükkel jelentősen befolyásolják.

Beszélgetésünk során a csoport hallgatói elmondották: a tanfolyam eszmei-politikai hatását elsősorban abban látják, hogy nagymértékben segíti a népgazdasági és a vállalati célok összefüggéseinek megértését, az össztársadalmi, a vállalati és az egyéni érdekek fokozottabb összeegyeztetését döntéseikben, irányító tevékenységükben. Hangsúlyozták, hogy rendkívül jelentős munkájuk számára a vállalati döntések követelményeinek és lehetőségeinek ismerete. Ez kedvezően hat állásfoglalásaikra és magatartásukra saját munkaterületükön, fejleszti ítélőképességüket. A tanfolyam anyagának ismeretében sok tekintetben másképpen ítélik meg azokat az intézkedéseket, amelyek a vállalati belső tartalékok feltárására irányulnak. S ehhez a dolgozók cselekvő aktivitását az eddig gyakran ösztönös módszerek helyett a célok fokozottabb megértetése útján igyekeznek kialakítani.

A tanfolyamon szerzett ismeretek segítették a hallgatókat annak megértésében, hogy a szervezési tevékenységnek követelménye a komplex módon történő megvalósítás, s ez a vezetői tevékenység elválaszthatatlan részét képezi. Jobban látják a döntési jogok decentralizálásának politikai, társadalmi összefüggéseit is. A tanfolyam tematikája, a témák feldolgozásának módja e kérdések megértésében rendkívül sokat segített.

A csoportot vezető propagandista a foglalkozások során a központilag kialakított téma feldol-

tőségeit, csak „meghúzódnak" szép csendben. Többen kifejezték: jó lett volna őket is meghívni, „... hadd kérdeztük volna meg szemtől szembe: hát te hol jártál eddig?"

Arra a kérdésre, ki tartja számon, hogy ők elvégezték az esti egyetemet — eléggé egyértelműen kirajzolódott a válasz, hogy mindenekelőtt a pártszervezetek várják a végzettek ideológiai, politikai segítségét és adnak is konkrét feladatokat. Sajnos, a munkaadók egy részénél ez sokszor csak „statisztikai" kérdés vagy néha még az sem. Olyan vezető is akad, aki észre sem veszi, hogy valamelyik beosztottja befejezte tanulmányait. Nemcsak az elismerő szó marad el, vagy a tanulmányi idő alatt az érdeklődés, az ösztönzés, hanem a befektetés tudatos, célszerű gyümölcsöztetése is. Természetesen ellenkező példák is akadnak.

E téma kapcsán szinte mindenütt felvetődött az *esti egyetem tekintélye* is. Többen tették szóvá, hogy ennek a politikai oktatási formának ma már komoly tekintélye van az emberek körében, viszont hivatalosan eléggé rendezetlen a státusa. Általában is felvetették, hogy nagyobb elismerést érdemelne a politikai iskolai végzettség.

A továbbképzés igénye

A továbbképzési formákkal minden résztvevő a legszemélyesebb érdekeltsége talaján foglalkozott. Legtömegesebben a politikai akadémiaszerű, kötetlen, tájékoztató jellegű, konzultációs lehetőséggel egybekötött, járási-városi székhelyen tartott előadásokat igényelték. Ettől a formától ismereteik folyamatos frissen tartását várják, a gyakorlati élet szükségletei által megszabott tematikával.

Ennél kötöttebb, de nem bentlakásos formákat is sokan igényeltek. Például:

— évi 6—8 előadás vitával, előre megadott irodalommal, egymásra épített témákkal, korreferensek kijelölésével, járási-városi székhelyeken;

— heti egy félnapos foglalkozás egy- vagy féléves tematikával, esetleg beszámolási kötelezettséggel;

— szakosító jellegű forma, de csak a vizsgák legyenek kötelezők, a részvétel igény szerint;

---

gozásával egyidejűleg a helyi összefüggéseket is részletesen megbeszéli a hallgatókkal. Az eszmei-politikai tapasztalatokról naplót vezet s a pártszervezetet rendszeresen tájékoztatja. Tapasztalataink szerint ezáltal a pártszervezet értékes információkhoz jut, ami segíti a szemlélet formálását.

Mindezek alapján azt a következtetést vontuk le, hogy e tanfolyam jótékonyan hat a résztvevő üzemi középvezetők gondolkodásmódjára. Egyrészt segít megérteni a vállalati gazdálkodás közgazdasági összefüggéseinek, a belső tartalékok feltárásának, a hatékonyság növelésének jelentőségét. Ugyanakkor ösztönöz a termelésirányítás politikai követelményeinek fokozottabb figyelembevételére, a döntések politikai hatásának vizsgálatára. Erősíti azt a felismerést, hogy a gazdaságpolitikai célkitűzések megvalósításához nélkülözhetetlen a termelő kollektíva tudatos cselekvése. A hallgatók egyre inkább felismerik az emberekkel való foglalkozás politikai feladatainak jelentőségét, s a párt- és tömegszervezetekkel való együttműködés szerepét ebben. Egyértelművé válik, hogy a gazdasági célok eléréséhez nélkülözhetetlen az emberi kapcsolatok, a munkahelyi légkör, a közgondolkodás kedvező alakítása.

Úgy véljük tehát: ez a tanfolyam, élve a tömegpropaganda sajátos eszközeivel és lehetőségeivel, eredményesen járul hozzá a X. pártkongresszus, a KB 1971. december 1-i és 1972. novemberi határozatainak végrehajtásához.

Róth Józsefné
a Nógrád megyei PB munkatársa

— speciál-kollégiumok differenciált témakörökben, érdeklődési kör szerinti részvételi lehetőséggel. Legtöbben e formát szorgalmazták.

A bentlakásos formákat kevesebben igényelték. Többen vettek már részt közülük kéthónapos vezető-továbbképző tanfolyamainkon és ezt a formát mindenütt dicsérték, továbbra is fenntartandónak ítélték. Emellett 2—3 hónapos szakosított tananyagú tanfolyamokat is kértek pl. módszertani, vezetéselméleti, etikai, üzemgazdaságtani tárgykörökben.

Meglepően gazdag tárát sorakoztatták fel a résztvevők a nem iskolaszerű továbbképzésnek. Javasolták, hirdessen az oktatási igazgatóság időnként pályázatot egy-egy gyakorlati téma elméleti elemzésére. Javasolták, hogy adjon ki minden tanév végén évkönyvet, amelyben elméleti cikkek is helyet kaphatnának, s a hallgatók kisebb munkáinak is publikációs fóruma lehetne. Kérik, legyenek iskolánknak *időszakos kiadványai,* amelyekben elméleti, módszertani cikkek, a győztes pályamunkák, továbbképzési anyagok, irodalomajánlás stb. kaphatna nyilvánosságot.

Természetesen arra is felhívták figyelmünket, hogy *a meglevő* megyei és országos lapokat, folyóiratokat is jobban használja ki intézményünk a fenti célok érdekében. Így felvetődött, hogy legyen az esti egyetemnek egy *állandó rovata a helyi újságban,* ahova terv szerint írnának cikket a volt hallgatók is. Ez vitafórum is lehetne, megjelenhetnének itt intézményünk hírei, felhívásai, irodalomajánlást, könyvismertetéseket adhatnánk közre stb.

Főként a pártbizottságoknak szóltak azok a javaslatok, amelyek *a szervezett kapcsolat* fenntartásának formáira vonatkoztak. Ezek egyúttal továbbképzési fórumokká is válhatnak (vita-körök, önképzőkörszerű összejövetelek stb.)

Az önképzést elősegítő egyéb módozatokra is gondoltak. Arra például, hogy a végzett hallgatókat *érdeklődési kör szerinti csoportosításban* fogja össze az oktatási igazgatóság és szervezzen számukra időnként programokat (tanszékenként foglalkoztatni pl. a különböző jellegű témák iránt érdeklődőket).

Szívesen megvennék többen a szakosító tanfolyamok tananyagait. Vannak, akik elmennének az esti egyetem mostani előadásaira, olyan témákhoz, amelyeket annak idején ők még nem ismerhettek meg. Több oktató—hallgató találkozó is jó lenne — mondták —, ahol saját volt tanáraikkal elbeszélgethetnének az adott tudományág friss tudnivalóiról.

Talán felmerülhet valakiben, hogy ez a sok lelkes törekvés, nemes szándék nem kopik-e meg, mire a kivitelezésre kerül a sor? Ajánlkozásuk azonban most folyó konkrét munkákra is kiterjedt. Ismerik az oktatási igazgatóság eddig végzett társadalomkutató tevékenységét és harmincketten jelezték, hogy ilyen természetű munkákban szívesen vállalnának egy-egy részfeladatot. Ennek az aktivitásnak érdemi kiaknázása azóta már a megvalósítás útján halad. A politikai vezetési tevékenységet elősegítő társadalmi tényfeltáró munka — ami szervesen illeszkedik a megyei párt-végrehajtóbizottság által jóváhagyott középtávú társadalomtudományos kutatási tervbe és aminek koordinálását oktatási igazgatóságunk végzi — minden olyan erőre igényt tart, amely érti is, tud is, akar is ennek az értelmes, szép tevékenységnek részesévé válni.

Mindent egybevetve: számunkra nagyon gazdag forrásnak bizonyult a 15 év alatt végzett hallgatóinkkal folytatott eszmecsere. A beszélgetések hagyományteremtő erejükkel elősegítették azt a törekvésünket, hogy az oktatási igazgatóság valóban eleven központjává váljék a megye ideológiai erőinek.

Horváth Ottóné
a Veszprém megyei Oktatási Igazgatóság tanszékvezetője

A művészetpolitika megvalósítása Szentendrén

Semmiféle felsőbb szerv által hozott határozat nem valósítható meg, ha végrehajtásába nem kapcsolódnak be a különböző szinteken dolgozó emberek, figyelembe véve feladatuk sajátosságait. Egyesek úgy vélik, hogy ez alól van kivétel: éppen a művészetpolitika, amelynek elvei, gyakorlata és problémái szerintük a „magasabb régiókra" tartoznak. Ennek legjobban maga a művészetpolitika mond ellent, amely megvalósításának — realizálásának — alapvető helyszínét éppen az alkotóműhelyekben látja. Ehhez a reális és aktivitásra késztető koncepcióhoz kapcsolódik a szentendrei városi párt-végrehajtóbizottságnak az a közelmúltban hozott határozata, amely nem „felülről vár mindent" a párt művészetpolitikájának megvalósításához, hanem a végrehajtásban igyekszik megkeresni és megtalálni a maga sajátos, helyi szintű feladatait.

A hagyományok folytatása

Szentendre jelentős képzőművészettel rendelkezik. Képzőművészei a városban élnek és dolgoznak, a régi és az új művésztelep szerves része a városnak. Ugyanakkor a szentendrei képzőművészet — kisugárzását és jelentőségét tekintve — túl is lépi a város határait.

Az 1928-ban létrejött művésztelep fontos szerepet játszik a magyar képzőművészetben, hatása hagyományként épül hazánk képzőművészeti életébe. Szentendrét a „festők városaként" emlegették és ismerik. A szentendrei hagyomány a képzőművészetben — összefoglalóan így mondhatjuk — kettős irányú. Egyrészt a nagyon élő és jelentős *realista* hagyomány lelhető fel itt (Czóbel, Ilosvai-Varga, Kántor, Mihálty); másrészt a város az európai indíttatású *avantgarde* egyik jelentős magyar műhelye lett. Az avantgarde önmagában ellentmondásos. Ha a pozitív oldalát vesszük figyelembe, akkor itt az úgynevezett „szentendrei magatartást" találjuk, amiben az általános emberi felelősség elkötelezettséggé aktivizálódott, éppen a második világháború korszakában. Szentendrén akkor az antifasiszta egységfront egyik képzőművészeti csomópontja jött létre. Mindebből világossá válik, hogy *egyáltalán nem közömbös: a hagyományok hogyan, melyiküket legyőzve, melyiküket megerősítve folytatódnak ma Szent-*

endrén. Ez az a további összefüggés, aminek felismerése segítette abban a városi párt-végrehajtóbizottságot, hogy megtalálja a maga feladatát a párt művészetpolitikájának realizálásában.

Mindemellett gondolnia kellett arra is, hogy a szentendrei képzőművészeti élet gyarapodott napjainkban. Sor került a nagy múltra visszatekintő művésztelep rekonstrukciójára, és új, korszerű művésztelep is épült. Az állami támogatás kézzel fogható eredményei ezek. De ily módon újabb problémák is keletkeztek. A „festők városának" képzőművész-struktúrája ugyanis ezzel bővült és szükségképpen át is alakult. A festők mellett megjelentek a szobrászok; az idősebbek, illetve a „törzstagok" mellett a fiatalok, azaz az újak. Ezáltal korosztályi és szemléletbeli eltérések jelentkeztek, szélesedett és jobban szétnyílt a színkép, mind művészi, mind pedig ideológiai értelemben. Tehát mind indokoltabbá s egyúttal sokrétűbbé váltak a művészetpolitika megvalósításának és a benne realizálódó pártirányításnak a feladatai Szentendrén.

Természetesen ezeknek a feladatoknak a megoldása jellegénél fogva teljes érvényű „országos hatáskört" kíván. Vagyis alapvetően a képzőművészet pártirányításának központi lehetőségeire, eszközeire, szerveire hárul. De megoldásuktól, legalábbis annak elősegítésétől nem tarthatják magukat távol a helyi szervek sem. A városi pártbizottság feladatai e téren egyáltalán nem csekélyek, ellenkezőleg, *felelőssége megnövekedett és igen sajátos.*

A feladatok felismerése

A városi pártbizottság előtt mindez világossá tette, hogy foglalkoznia kell a szentendrei képzőművészekkel, életükkel, körülményeikkel, munkájukkal, problémáikkal. Az sem volt kétséges, hogy a problémák mélységéig ebben az esetben is csak úgy lehet eljutni, ha ismerik azokat. Ennek az volt a feltétele, hogy a városi párt- és állami vezetők a korábbiaknál is rendszeresebb kapcsolatot alakítsanak ki a város képzőművészetével és képzőművészeivel. Ehhez ki kellett alakítani a személyi feltételeket is. A városi pártbizottság ezért megerősítette a propaganda- és művelődési osztály apparátusát. A X. kongresszus előtt egy képzőművészt is beválasztottak a városi pártbizottság tagjainak sorába, aki a végrehajtó bizottságnak is tagja lett.

A X. kongresszus dokumentumai nagyon világosan, egyértelműen és határozottan fogalmazzák meg, hogy mit vár a párt, a szocializmust építő társadalom ma a magyar művészektől, köztük a képzőművészektől is. Ez az „elvárás" érvényes Szentendrére is. A művészet feladata és jelentősége nálunk ma az, hogy a szocializmus építését, gazdagítását, fejlesztését szolgálja, magasabb színvonalú, új minőségű művekkel, ahogyan ezt a szocializmus építésének mai, fejlettebb szakasza szükségessé teszi, megköveteli. Ez a felfokozott igényesség egyszerre érdeke a fejlődő magyar képzőművészetnek és érdeke fejlődő társadalmunknak is. Sőt érdeke nemcsak a jelennek, hanem az eljövendő korszakoknak is.

A szentendrei városi pártbizottság ebből a követelményből kiindulva arra törekedett, hogy a párt művészetpolitikája elveinek és gyakorlatának mind több részletével s azok mechanizmusával is megismerkedjék. Ezt szolgálták — a többi között — a személyes találkozók a magyar képzőművészet irányítóival. Másfelől, nagyon intenzíven kezdett hozzá a szentendrei képzőművészek valóban alapos megismeréséhez. Erre az utóbbira további ösztönzést adott a Pest megyei

Czóbel Béla: Női portré

pártbizottság, amikor tájékoztatót kért a városi pártbizottságtól arról, hogy milyen a szentendrei képzőművészek helyzete, mi foglalkoztatja őket, hol kell segíteni. Ekkor ismerte fel a városi pártbizottság, hogy a továbbiakban már csak úgy tud a megkívánt hatékonysággal foglalkozni a szentendrei képzőművészekkel, ha *meghatározza saját és sajátos feladatait a párt művészetpolitikájának szentendrei megvalósításában.*

Mivel a valóság formálásának feladatai legjobban és legbiztosabban magából a valóságból eredeztethetők, először is fel kellett tárniuk a szentendrei képzőművészeti élet valóságát, valóságos helyzetét. Ezt a valóságfeltáró tevékenységet, s annak eredményeit az először elkészített, úgynevezett *előtanulmány* rögzítette. A vizsgálódás következő fázisaként elemezték, hogy a párt művészetpolitikája egységes koncepciójának és összefüggő elemeinek jelenlegi megvalósulási szintje milyen feladatokat állít a pártmunkások elé Szentendrén. Melyek ezek az alkotóelemek? A politika elsődlegességének elve, ami a művészetpolitikát a párt általános politikájának egészébe helyezi és részévé teszi, a szocialista társadalom szolgálatát jelölve ki a művészet feladatául; a megvalósítás centrumát az alkotóműhelyekbe helyező decentralizáltság elve; a demokratizmus elve; az alkotói szabadságnak és a közreadás társadalmi szabályozottságának dialektikája. Szembesítésüket a valósággal s az ebből kisarjadó feladatok — al-

Ligeti Erika: Guggoló

Rózsa Péter: Partizán

ternatív — meghatározását az előtanulmány nyomán megfogalmazott *jelentés* készítői végezték el. Körük szélesedett: a városi pártbizottság és apparátusának tagjain kívül részt vállaltak elkészítéséből a párt- és az állami élet más területein dolgozó, de a képzőművészeti életet ismerő kommunisták is.

A további teendők

A jelentést megtárgyalta az MSZMP Szentendre városi végrehajtó bizottsága. Az ülésen részt vettek és aktívan közreműködtek meghívott szakértők is. A vita igen élénk, sokirányú és összességében eredményes volt. A városi végrehajtó bizottság végül úgy döntött, hogy a jelentést, az elhangzott és elfogadott módosító javaslatokkal kiegészítve, határozati rangra emeli. Megfogalmazódtak ebben a városi pártbizottság feladatai, valamint a Hazafias Népfront városi bizottságának, a városi tanácsnak, a Pest megyei Tanácsnak szóló ajánlások, illetve a megyei pártbizottságnak szóló, megfontolásra és részben továbbításra szánt ajánlások.

A *városi pártbizottság* feladatainak meghatározása természetesen a pártmunka oldaláról közelíti meg a tennivalókat a szentendrei képzőművészeti élet fejlődésével és fejlesztésével kapcsolatban. Számol a pártélet fejlesztésének lehetőségeivel és szükségszerűségével a szentendrei képzőművészek körében, abból a meggondolásból kiindulva, hogy a művészetpolitika megvalósulása az alkotóműhelyekben dől el, s hogy ebben a legaktívabb szerepet az alkotóműhelyekben dolgozó párttagok vállalhatják. A városi pártbizottság ugyanakkor — nagyon helyesen — gondol a közvélemény, s elsősorban a pártközvélemény szerepének fontosságára is a művészettel kapcsolatos kérdések megítélésében, ami színvonalától függően elősegítheti vagy nehezítheti a művészetpolitika megvalósulását. Ezért a pártmunka minden területén a propaganda és az agitáció elemévé kívánja tenni Szentendrén a párt művészetpolitikáját. Felkészíti az e területen dolgozó pártmunkásokat a közvélemény tájékoztatására; rendszeresen, érdekeltségük mértékében és szintjén, tájékoztatja majd a pártszervezeteket a művészetpolitika kérdéseiről; a pártoktatásban is helyet biztosít a művészetpolitikával való foglalkozásnak, felkeltve ez iránt a szentendrei párttagok érdeklődését.

A feladatok jobb és alaposabb megoldása érdekében a városi pártbizottság felkérte a *Pest megyei Hírlapot* is, hogy vegyen részt ebben a munkában a maga sajátos lehetőségeivel és a tömegtájékoztatás hatékony módszereivel; elemzően és az értékeket népszerűsítő módon foglalkozzék rendszeresen a szentendrei képzőművészeti élettel, annak eseményeivel és problémáival.

A Hazafias Népfront városi bizottságára az a — szervezeti és tartalmi lehetőségeiből fakadó — szerep hárul, hogy elősegítse a szentendrei képzőművészeknek a város társadalmi életébe való mind szélesebb körű bevonását, teremtse meg és növelje közéleti tevékenységük alkalmait és indítékait. Ugyanakkor, élve saját lehetőségeivel, alakítson ki kapcsolatot a lakosság érdeklődő rétegei és a képzőművészek között.

A városi tanács szerepe abban áll a művészetpolitika megvalósításának elősegítésében, hogy kihasználja a város oktatási intézményeiben a sajátos szentendrei lehetőségeket, s így emelje, a képzőművészek segítségével, a képzőművészeti-esztétikai oktatás, az ízlésnevelés színvonalát. A tennivalók világosabbá tétele érdekében a városi tanács — a városi pártbizottság ajánlása alapján — megbízást ad a Politikai Főiskola Szociológiai Tanszékének egy szociológiai felmérésre és értékelésre, aminek témája Szentendre lakosságának kulturális érdeklődése, igényszintje és igénystruktúrája, annak összetevői, különös tekintettel a képzőművészeti összefüggésekre. Másrészt a városi tanács szerepet vállalhat Szentendre képzőművészeti életének szervezésében, azáltal, hogy a szentendrei képzőművészek alkotásainak vásárlására, az üzemek, termelőszövetkezetek közreműködésével, *városi alapot;* az itt élő és alkotó képzőművészek csoportos és egyéni kiállításainak biztosítására, a megyei tanács anyagi segítségével, *Szentendrei Szalont;* az érdeklődők szélesebb köre és a képzőművészek, valamint az itt élő és dolgozó más művészek kapcsolatának fejlesztésére, erősítésére *Művészbarát Klubot* hoz létre. Ezen kívül Vác város Tanácsával és más helyi tanácsokkal együttműködve, a jövőben elősegíti, hogy rendszeres kapcsolat teremtődjék a szentendrei képzőművészek és a váci képzőművészeti Duna Műhely, illetve a megye más területén élő képzőművészek között, annak érdekében, hogy a megye képzőművészei mind jobban megismerhessék egymást, egymás problémáit s nem utolsósorban közös témájukat, a valóságot.

A városi pártbizottság azt ajánlja a *megyei tanácsnak,* hogy a megyei múzeum szerepét betöltő Ferenczy Múzeum, amely e városban működik, segítse elő a szentendrei képzőművészet történetének, hagyományainak és jelené-

nek tudományos feldolgozását, marxista—leninista értékelését; a megyei tanács szorgalmazza a központi könyvkiadóknál a szentendrei képzőművészettel a marxizmus—leninizmus szellemében foglalkozó tudományos, valamint népszerű-ismeretterjesztő könyvek megjelentetését; a Ferenczy Múzeum fordítson figyelmet a szentendrei képzőművészettel foglalkozó szakirodalom és a jelenleg magángyűjtők tulajdonában levő szentendrei alkotások összegyűjtésére, továbbá a szentendrei képzőművészek alkotásait bemutató időszaki kiállítások rendszeres rendezésére; a Ferenczy Múzeum gyűjtési és kiállítási gyakorlatát megyei szinten vizsgálják meg és alakítsák ki koncepcióját; a megyei tanács munkálja ki az üzemek, termelőszövetkezetek, más termelési egységek és a szentendrei képzőművészek aktív, hatékony kapcsolata megteremtésének lehetőségeit és realizálja azokat.

A vizsgálat tapasztalatai is alátámasztották, hogy az MSZMP művészetpolitikájának elvei megalapozottak, valóságra-épülők, jók, az élet nap mint nap igazolja azokat. De olyan tapasztalatokat is felszínre hozott, hogy a szocializmus építésének jelenlegi, a korábbinál fejlettebb szakaszában az időt álló elvek realizálásához szükségessé vált a mai társadalmi — és benne a művészeti — valóság által támasztott követelmények figyelembevétele.

A városi pártbizottság ezért felhívta a megyei pártbizottság figyelmét és megfontolásra ajánlotta, hogy Szentendrén is, a pozitív jelenségek mellett szórványosan fellelhető olyan alkotói magatartás is, amely az alkotást kevésbé az elkötelezettség, inkább az anyagiasság felől közelíti meg. A pártbizottság úgy véli, hogy ennek kiküszöbölése érdekében az eddigieknél is többet tehetne a központi mecenatúra, amelynek kezében fontos orientációs eszközök összpontosulnak.

Mivel a szentendrei képzőművészeti élet és gyakorlat sem teljesen mentes az eszméinktől idegen és más társadalmi berendezkedés talaján, más társadalmi célok érdekében létrejött képzőművészeti hatásoktól, a városi pártbizottság célszerűnek tartja, hogy ennek leküzdése céljából is használják fel a kialakult társmegyei kapcsolatokban rejlő lehetőséget a testvéri szocialista országok képzőművészeti életével való termékeny és egészséges alkotói ismerkedésre.

Nem sokkal a határozat elfogadása után a megyei párt-végrehajtóbizottság ülésén szerepelt a szentendrei városi párt-végrehajtóbizottság jelentése a párt művészetpolitikájának megvalósításával kapcsolatos feladatairól. Azon a napon ez volt az egyetlen napirendi pont. Az ülés, amelyen mindjárt bevezetőül 19 kérdés hangzott el, több órán át tartott. A vita igen sokoldalú, mindvégig alapos volt. A megyei végrehajtó bizottsági tagok figyelmét a téma felkeltette, megragadta és annak minden lényeges összefüggése erőteljesen érdekelte. Az ülés szünetében és végén a megyei végrehajtó bizottság több tagja arra kérte a jelentés előadóját, a szentendrei városi pártbizottság titkárát, hogy az elkövetkezendő időben teremtsen számukra is lehetőséget az ottani képzőművészekkel való személyes találkozásra.

A megyei végrehajtó bizottság a jelentéssel egyetértett, elfogadta azt. Elhatározta továbbá, hogy a jelentés teljes szövegét megküldi a megye valamennyi járási és városi pártbizottságának.

Simon Gy. Ferenc

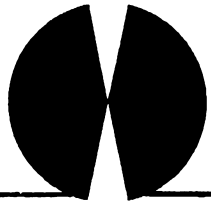

Szocialista munkaverseny a mezőgazdasági szövetkezetekben

Amilyen mértékben erősödtek és kiteljesedtek a mezőgazdasági szövetkezetek társadalmi és gazdasági tevékenységének szocialista vonásai, úgy fejlődött, korszerűsödött az üzemekben folyó munkaverseny. A szocialista fejlődés követelményeivel ellentétes szervezeti és versenyformák háttérbe szorultak és az adott helyzetnek megfelelő új, változatos versenyformák terjedtek el.

A munkaverseny kezdeti időszakában is tapasztalható volt, hogy a mezőgazdasági szövetkezetekben a különböző szintű versenyek tartalma, szervezeti módszerei más szocialista szervezetekben, elsősorban a szocialista iparban alkalmazott gyakorlattal legyenek azonosak. Az azonosság elvi alapját a munkás-paraszt szövetség, a szocialista építés közös céljai jelentették.

Ennek helyességét, egyben szükségszerűségét támasztotta alá az a körülmény, hogy a mezőgazdasági szövetkezetek gazdái a kezdeti időszakban nemcsak a közös gazdálkodásban, ennek irányításában, hanem természetesen a szocialista munkaversenyek szervezésében is kevés tapasztalattal rendelkeztek. Ugyanakkor a szocialista iparban már gazdag, jól hasznosítható tapasztalatok halmozódtak fel. Kézenfekvő volt tehát az azonosság elvének alkalmazására való törekvés. De éppen az új szocialista mezőgazdasági üzemek lehetőségeinek korlátai miatt az azonosság az ipartól eltérő, differenciált módon valósulhatott meg.

Ezt az objektív szükségszerűséget jól ismerték fel a pártszervezetek és folyamatos elvi és gyakorlati segítséget nyújtottak és nyújtanak a mezőgazdasági szövetkezetekben folyó munkaverseny kibontakoztatásához és továbbfejlesztéséhez.

A kormány — megkülönböztetett módon — jelentős anyagi támogatással és magas szintű kitüntetések adományozásával ösztönözte a mezőgazdasági szövetkezetek munkaversenymozgalmát.

A mezőgazdasági szövetkezetek területi szövetségei tevékenyen közreműködnek az üzemekben folyó munkaversenyek szervezésében. Elsősorban a korszerű módszerek, tapasztalatok közreadásával, a szocialista brigádmozgalom gondozásával nyújtanak közvetlen segítséget.

A termelőszövetkezeti versenymozgalomban a kezdeti időszakban viszonylag kisszámú versenyző vett részt. Munkájuk, tevékenységük hatása azonban számuknál jóval nagyobb volt. Példájukat évről évre tízezrek követték. Áldozatos, nem egyszer hősies munkájuknak nagy része van a termelőszövetkezetek szervezeti, gazdasági megerősödésében, a termelőszövetkezeti parasztság szocialista gondolkodásmódjának fejlődésében, anyagi jólétének növekedésében.

A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának felmérése szerint a mezőgazdasági szövetkezetekben az elmúlt év elején a munkaversenyben résztvevők száma megközelítette a negyedmilliót. Ezen belül több mint 5000 szocialista brigád 80 000 tagja jelenti a termelőszövetkezeti versenymozgalom derékhadát.

A mezőgazdasági szövetkezetek szocialista fejlődésének eredménye, hogy a munkaverseny tömegmozgalommá, a gazdasági és a társadalmi tevékenység szerves részévé vált. Bizonyítva ezzel a termelőszövetkezeti parasztság politikai egyetértését, a termelőszövetkezetek működésének szocialista tartalmát.

A MUNKAVERSENY EGYSÉGES RENDSZERE

A társadalmi-gazdasági fejlődés mai színvonalának, a népgazdaság intenzív fejlődési szakaszára való áttérés követelményeinek megfelelően, a Magyar Szocialista Munkáspárt X. Kongresszusa határozatait figyelembe véve, a Minisztertanács a munkaversennyel kapcsolatos feladatokat egységes rendszerbe foglalta, így a mezőgazdasági szövetkezetek és társulásaik munkaversenymozgalmát is rendezte.

Az elemzések azt igazolják, hogy a munkaverseny formái, azok tartalma, célkitűzései, lényege az állami vállalatoknál és a szövetkezetekben azonosak. A munkaversenyre vonatkozó 1007/1972. (IV. 12.) sz. kormányhatározat ezért a mezőgazdasági szövetkezetekre és társulásaikra, — megfelelő értelmezéssel — eredményesen alkalmazható, és hatékonyan segíti a szocialista gazdálkodó szervezetek munkaversenymozgalmának továbbfejlődését.

Az 1044/1972. (XI. 9.) Mt. sz. határozat hatálytalanítja a mezőgazdasági munkaversenyekre korábban hozott külön rendelkezéseket. A mezőgazdaság sajátosságai közül azonban figyelembe vette, hogy a nagyarányú műszaki-technológiai fejlődés ellenére is a mezőgazdasági termelésnek vannak sajátosságai.

A mezőgazdasági szövetkezetek az eddiginél korszerűbb, hatékonyabb, társadalompolitikai céljainknak szorosabb összhangban levő munkaversenymozgalmának első, kézzelfogható eredményeit csak az 1973-as esztendőtől várhatjuk. Ez évben kezdhetnek ugyanis hozzá első ízben a mezőgazdasági szövetkezetek az új rendelkezések teljes körű megvalósításához.

Indokolt röviden áttekinteni, hogy az előzőekhez viszonyítva *mi változik és mi nem az üzemen belüli munkaversenyekben?*

A mezőgazdasági szövetkezetek munkaversenymozgalmának változatlanul legfőbb, alapvető területe az üzemen belül folyó munkaverseny, súlypontja pedig a termelés, illetve annak hatékonysága.

A munkaverseny gazdája, felelőse korábban is a közgyűlés, a vezetőség, a konkrét szervező munka gazdája pedig a versenybizottság volt. Az eddigi munkamegosztást a kormányhatározat megerősítette azzal, hogy a munkaverseny feltételeinek megteremtését és ösztönzését a vezetőség munkaköri kötelességévé tette.

Változtak az üzemi munkaversennyel, illetve formáival szembeni társadalmi elvárások is. Nem egyszerűen többletmunkáról, vagy többlettermelésről van szó, hanem hatékonyabb munkáról, a népgazdasági igényekkel összhangban álló többlettermelésről. Ez a versenycéloknak a korábbinál gondosabb körültekintőbb meghatározását, magasabb színvonalú szervezését követeli.

Az eddigi gyakorlattól eltérően kell rendezni a jutalmazásokat is. Minden szövetkezeti gazdaságban olyan rendszert célszerű létrehozni, amely az erkölcsi-anyagi elismerés eszközeit *a végzett munkán alapuló többleteredmény* arányában biztosítja. A Minisztertanács fontos kérdésnek tekinti az erkölcsi-anyagi elismerés rendezését, különösen a nehéz anyagi helyzetbe került mezőgazdasági

szövetkezetekben. Erre utal a határozatnak az a rendelkezése, amely elősegíti a nehéz anyagi helyzetbe került szövetkezetekben a munkaversenyek feltételeit teljesítő dolgozók jutalmainak kifizetését.

A VERSENYBIZOTTSÁGOK FOKOZOTT JELENTŐSÉGE

Az újszerű feladatok megoldásában nagy munka vár az eddig is eredményes munkát végzett szövetkezeti versenybizottságokra. A tapasztalat szerint ott hatékony a munkaverseny, ahol a tagság tájékozott a szövetkezet eredményeiről, problémáiról, tudatában van saját feladatainak. E feltételek zöméről a szövetkezetek az önkormányzati szervek segítségével gondoskodhatnak.

A szövetkezeti demokrácia és önkormányzat bevált fórumai a különböző bizottságok, amelyek nagy önállósággal dolgoznak a tagság ügyeinek megoldásán. A versenybizottságnak sajátos helyzete, feladata van a munkaverseny szervezésében: egyezteti a vezetőség elgondolásait, az éves tervben megjelölt célkitűzéseket és a dolgozók kezdeményezéseit. Ez az egyeztetett, összehangolt cselekvési program biztosíthatja a jobb aktivitást, az igényeknek megfelelő eredményeket.

A mezőgazdasági szövetkezetek versenybizottságai ezt a feladatot általában jól látják el. Az üzemek gazdasági feltételeinek, a tagság igényeinek megfelelő változatos versenyformákat (egyéni és brigádversenyek, ágazatok és üzemegységek versenyei stb.) és módszereket alakítottak ki. Tevékenységük jelentőségét, működésük demokratizmusát biztosítja, hogy a munkaverseny feltétel- és elbírálási rendszerére vonatkozó javaslataikat a vezetőség vagy a tagok összessége, a közgyűlés vitatja meg és hoz arról határozatot.

A versenybizottságok tevékenysége akkor eredményes, ha év közben folyamatosan figyelemmel kísérik a munkaverseny alakulását. Javaslatokat tesznek a vezetőségnek és a verseny résztvevőinek az egyes feladatok jobb megoldására, az esetleges akadályok elhárítására. Agitációs munkát végeznek, s ennek során rámutatnak a munkaverseny egyéni és közösségi hasznára. A gazdasági év végén értékelik az eredményeket és javaslatot tesznek a győztesekre, a jutalmazásra. Az értékelés objektivitását, egyben demokratizmusát garantálja, ha a versenybizottságban helyet kapnak a tagok különböző rétegeinek, a gazdaság munkaszervezeti egységeinek képviselői, a bizottság elnökéül pedig a szövetkezet vezetőségének valamelyik tekintélyes tagját választják meg.

A versenybizottságok sokoldalú tevékenysége egyrészt leveszi a vezetőség válláról a munkaversennyel kapcsolatos munka nagy részét, ugyanakkor a nap, mint nap felhalmozódó tapasztalatok továbbításával, a problémák rendszeres jelzésével nagyobb és hatékonyabb segítségadásra serkentik a tsz-ek vezetőségeit.

A PÁRTALAPSZERVEZETEK SEGÍTŐ MUNKÁJA

A mezőgazdasági szövetkezetek munkaversenymozgalmában rejlő termelésszervező, tudatformáló erők kibontakoztatásához — az elmúlt 12 évhez hasonlóan — elengedhetetlen a párt alapszerveinek kezdeményezése, folyamatos szervező és felvilágosító munkája. A pártalapszervek a gyorsabb előrehaladás érdekében szorgalmazzák, hogy a tsz-vezetőség feladatai az eddiginél egyértelműbben kerüljenek meghatározásra. A gazdasági vezetés adjon nagyobb hatáskört a versenybizottságoknak a szervezési, jutalmazási kérdésekben. Biztosítsák, hogy a meghirdetett versenyformák feltételeit teljesítő dolgozók a kitűzött jutalmat

megkapják. Teremtsenek több és vonzóbb fórumot a szocialista brigádok számára ahhoz, hogy teljesíteni tudják a jobb munkát, a tanulást és a szocialista közösség kialakítását szolgáló vállalásaikat.

A mezőgazdasági szövetkezetek társulásainak munkaversenyét a Minisztertanács fontos területnek minősítette, ezért a legjobb eredményeket elérő társulások évente a „Kiváló Szövetkezeti Társulás" kitüntetésben részesülhetnek. A társulásokban érdekelt mezőgazdasági szövetkezetek elsősorban az igazgatótanácsokba választott küldötteik útján gondoskodjanak arról, hogy a társulások függetlenített vezetői érdemben foglalkozzanak a munkaversennyel, s teremtsék meg a verseny kibontakozásához szükséges feltételeket.

A mezőgazdasági szövetkezetek közötti területi és országos verseny rendszerében a Minisztertanács határozatai új helyzetet teremtettek. A korábbi időszak csekély számú országos kitüntetésével szemben már az 1972. év eredményei alapján a mezőgazdasági szövetkezetek 10 százaléka részesülhet a „Kiváló Szövetkezet" kitüntetésben és az ezzel járó pénzjutalomban.

A „Kiváló Szövetkezet" kitüntetés elnyeréséért folyó verseny feltétel- és elbírálási rendszerét a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsával együtt határozza meg. Az átmeneti, az 1972. évi munkaverseny értékelése várhatóan a TOT által kidolgozott korábbi gazdálkodási versenyfeltételek alapján, de már az új rendszernek megfelelően történik. A „Kiváló Szövetkezet" kitüntetés elnyerésének is alapvető feltétele az eredményes, jól szervezett üzemi munkaverseny, a szocialista brigádmozgalom fejlődése. Ezért a fő figyelmet a jövőben is a mezőgazdasági szövetkezeteken belüli munkaverseny továbbfejlesztésére kell fordítani. Ennek elvi és gyakorlati kérdései tisztázottak, a kibontakozás lehetőségei kedvezőek.

A pártalapszervezetek további szervező és felvilágosító munkája a szövetkezetekben elengedhetetlen ahhoz, hogy az új feltételek mellett a mezőgazdasági szövetkezetek szocialista munkaversenymozgalma az egyéni, a szövetkezeti és a népgazdasági érdekeknek megfelelően sikeresen továbbfejlődjön és hozzájáruljon a mezőgazdasági szövetkezetek szocialista vonásainak gazdagodásához, társadalmunk anyagi és szellemi javainak gyarapodásához.

Radnóti Huba
a TOT munkatársa

FIGYELMÉBE AJÁNLJUK!

Országos agitációs, propaganda és művelődési tanácskozás

1973. január 24—25

A könyv tartalmazza Aczél György és Óvári Miklós előadói beszédét, valamint Aczél elvtárs zárszavát

112 oldal ● Ára: 3,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A vasutas dolgozók a közlekedéspolitika megvalósításáért

A közlekedésnek a gazdasági életben betöltött fontos szerepére már Marx rávilágított, amikor bizonyította, hogy a közlekedés — a bányászat, a feldolgozóipar és a mezőgazdaság mellett — az anyagi termelés negyedik ága. A szállítás ugyan nem hoz létre anyagi javakat, a termékeket azonban — helyváltoztatásuk folytán — alkalmassá teszi fogyasztásra és ezzel értéküket is növeli. A közlekedési tevékenységet, a vasút munkáját a mai fejlett társadalom sem nélkülözheti, hiszen az anyagi termelés többi ágát, valamint magát a termelést és fogyasztást kapcsolja össze.

A VASÚT HELYE A NÉPGAZDASÁGBAN

A Magyar Államvasutak (MÁV) hazánk egyik legnagyobb vállalata. Népgazdaságunk termelési rendeltetésű állóeszközeinek 30%-a van a vasút kezelésében. Ennek értéke meghaladja a 103 milliárd forintot. A vasút 8560 km hosszú vágányhálózatával hazánk vérkeringési rendszerét alkotja. Az ország minden részén megtalálható vasúti szolgálati helyeken mintegy másfél-százezer vasutas dolgozó közreműködésével üzemel ez a hatalmas, sok funkciójú munkaszervezet.

Földrajzi helyzeténél fogva a magyar vasút (hazánk kelet—nyugati, valamint észak—déli irányú nemzetközi közlekedési útvonalon fekszik) jelentős nemzetközi forgalmat is lebonyolít. Vasutas nyelven: Közép-Európában a „fordítókorong" szerepét tölti be. Ez lehetővé teszi, hogy népgazdaságunk számára jelentős valutaszerző és kímélő tevékenységet folytasson, amelynek fontosságára pártunk X. kongresszusa is rámutatott. Az ipari termelés gyors fejlődésével, a mezőgazdaság fejlesztésével, a nemzetközi munkamegosztásban való részvétellel, az idegenforgalom és a belső turizmus növekedésével mindinkább fokozódó szállítási igényeket csak fejlett, korszerű vasúthálózat elégíthet ki. A helyzetet elemezve 1965-ben a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága a közlekedéssel kapcsolatos határozatában kimondta, hogy „a közlekedés fejlesztését összhangba kell hozni népgazdaságunk általános fejlesztésével". Az e határozat jegyében kidolgozott közlekedéspolitikai koncepció — amelyet az országgyűlés 1968-ban fogadott el — 12 évben határozta meg azt az időt, amely alatt meg kell valósítani a vasút teljes rekonstrukcióját, s ki kell alakítani a vasúti és közúti közlekedés helyes arányát, egymáshoz kapcsolódó koordinatív rendszerét.

Ennek értelmében az 1960-as évek közepén megkezdődött a vasút műszaki fejlesztése, amely a negyedik ötéves terv időszakában is folytatódik. A vágányhálózat további korszerűsítésével lehetővé válik a tengelynyomás és a sebesség emelése; a tervidőszak végére pedig a korszerű villamos- és dieselvontatás aránya eléri a 90%-ot.

A vasút az elmúlt évben 370 millió utas és 118 millió tonna áru elszállításával olyan eredményt produkált, amely egyedülálló eddigi történetében. Ez is bizonyítja, hogy a vasutasság pártunk és kormányunk gondoskodására,

a hozott intézkedésekre (a vállalati jelleg előtérbe kerülése, a bértömeg-gazdálkodás bevezetése, a vezetés korszerűsödése stb.) fokozott helytállással reagált.

A vasút sok funkciójú munkaszervezete alapot teremt a politikai tudat, aktivitás rétegenként eltérő alakulására. A forgalom dolgozóinak egy része utazik, a társadalom számos rétegével érintkezik, látóköre ezáltal is szélesedik. Más részük vasúti csomópontokon, koncentrált munkaszervezetekben dolgozik. A technika fejlődésével e munkahelyek koncentráltsága tovább nő. A forgalom dolgozói között azonban még sokan vannak, akik a településektől távol élnek és dolgoznak, így részvételük lehetősége a társadalmi-közéleti tevékenységben korlátozottabb. A vasutasok között jelentős réteget képviselnek a műhelymunkások. Életmódjuk, politikai aktivitásuk alakulása hasonló az ipari üzemekben dolgozókéhoz. Sokan dolgoznak a pályák építésén, fenntartásán is. Munkájukat ma már komplex géprendszerek könnyítik, de ez a munka gyakran a településektől távol folyik, így a társadalmi munkába való bekapcsolódásuk nehezebb.

A vasutas dolgozók fő utánpótlási forrása a mezőgazdaság. Ez ma már nem csupán a vasútra, hanem iparunkra is jellemző. A vasúthoz újonnan felvettek 75%-a nem vasutas szülők gyermeke. Régen a vasutas szakmák öröklődtek. Így a szakmaszeretet, a kötődés sokkal erősebb volt, ugyanakkor a szakma zártsága nem hatott kedvezően a politikai tudat, aktivitás alakulására. A társadalmunkban lezajlott átrétegződési folyamat sok tekintetben átalakította a vasútnál foglalkoztatottak gondolkodásmódját, kiszélesítette társadalmi kapcsolataikat.

A vasúti munkában korábban is jellemző volt a bejárás, ingázás, de ez az utóbbi évtizedben még nagyobb mértékűvé vált. A vontatásban és a forgalomban dolgozóknál további terhet jelent az ún. rezsiköltségű (munkahelyre, eszközért történő) utaztatás, amely gyakran több száz kilométeres távolságot is jelent. Ez azonban a helyes üzem- és munkaszervezés következtében ma már csökkenő tendenciát mutat. A folyamatos üzem munkarendjének kialakítása nehéz feladat. A vasút munkaerőproblémái miatt a meglevő munkaerővel oldhatta meg a szállítást. A heti pihenőnapok és a szabadság kiadása rendkívül nehéz volt. A dolgozók szabad ideje így nem lehetett megfelelő mértékű és ez is nehezítette a társadalmi tevékenység növekedését.

A vasút nagyüzemi jellege megköveteli a szilárd, sokszor félkatonai jellegű fegyelmet. Tőkés viszonyok között ezt túlhangsúlyozták, a szervezeti függőséget feudális módon építették fel. A létbizonytalanság csak tovább táplálta a szakbuzgóságot és szolgai alázatot. Ennek ma már nincs objektív gazdasági alapja. Tény, hogy a vasútnál — jelentőségénél fogva és a szállított értékekre tekintettel — továbbra is magasfokú fegyelemre van szükség, a szervezet és a vezetés korszerűsítése, a korábbi tudati jellegzetességek megszüntetése még hosszú időszak feladata.

SZOCIALISTA BRIGÁDBAN

A vasutas dolgozók politikai arculatának formálódására a felszabadulás után számos tényező hatott, amely vasutas dolgozókat más munkásrétegekhez közelített, egységesített. A vasutasok összetartozását más munkásrétegekkel erősítette, hogy soraik között 26 éves tilalom után szakszervezet jöhetett létre, tagjai lehettek — a dolgozók más rétegeivel együtt — a kommunista pártnak.

A tudat formálódásának, az aktivitásnak fontos jele volt a különböző munkamozgalmak kibontakozása a vasutas dolgozók körében. Elsőként csatlakoz-

tak a sztahanovista-mozgalomhoz. E mozgalom fő célkitűzése a vasútnál a mozdony- és kocsipark jobb kihasználása volt. A munkamozgalmak jelentőségét külön növelte az a körülmény, hogy új beruházásokra ekkor még nem volt lehetőség, ugyanakkor a vasút teljesítőképességét szüntelenül növelni kellett. Így elsősorban a dolgozók öntudatára lehetett építeni. A hároméves terv során üzemképessé vált a mozdony- és kocsipark, a vasutas dolgozók odaadó munkája tette lehetővé a 2000 tonnás és az 500 km-es mozgalom sikeres bevezetését. Az 500 km-es mozgalom, amelynek célja a mozdonyok napi hasznos kilométer-teljesítményének növelése volt, 1950-ben 30 millió forint megtakarítást eredményezett népgazdaságunknak. A 2000 tonnás mozgalom a tehervonatok vonzóerejének jobb kihasználására ösztönözve, egy év alatt 5 és fél millió forint megtakarítást hozott. A dolgozók felajánlásaiból született a „mosástól-mosásig", „javítástól-javításig", „minden út jövedelmezőségéért" mozgalmak. Pozitív kezdeményezések voltak az új módszerek szakmai bemutatói is; pl. a forgalmi szolgálatnál a síktolatás; a kereskedelmi szolgálatnál a kiméletes áru'kezelés; a pályafenntartásnál a vibrátoros talpfaaláverés; a járműjavítókban a gyorsvágás stb. A vasutas dolgozók magas fokú termelési aktivitását mutatja többi között, hogy a műszaki fejlesztés elmaradása mellett is kiemelkedő áruszállítási teljesítményt értek el. Minden év július második vasárnapját vasutas nappá nyilvánították, hogy a vasutasok összetartozását, helyét ezzel is hangsúlyozzák. Ez az ünnep, az ekkor adott kitüntetések, jutalmazások ma már hagyománnyá váltak.

Az ellenforradalom után megnőtt a társadalmi szervezetek aktivitása, tartalmasabbá vált a dolgozókkal való közvetlen kapcsolat. Az egyes rétegek között, mint pl. az ifjúság körében, nagyarányú agitációs, szervező munka bontakozott ki. Ezekben az években sikerült az utánpótlást biztosító ifjúságot megmozgatni, bevonni a munkába. A vasutas fiatalok — a postásokkal — országos ifjúsági találkozót rendeztek, s nagyarányú társadalmi munkában vettek részt (pl. a balatonkenesei üdülő építésében). Kibontakozott a Szakma ifjú mestere mozgalom. A fiatal vasutas mérnökökkel, technikusokkal külön tanácskozásokat tartottak.

Az ötvenes évek végén a dolgozók kezdeményezésére kialakult a szocialistabrigád-mozgalom. Jelenleg 7152 szocialista brigád működik 75 715 dolgozó részvételével; ez kb. a vasutas dolgozók 45%-át jelenti. A nődolgozók érdeklődésére jellemző, hogy az említett létszámból 10 565 fő nő. Tapasztalataink bizonyítják, hogy a szocialistabrigád-mozgalom a tudatformálásnak is jó eszköze lett. A brigádértekezletek mindinkább vitafórumokká alakulnak, ahol a brigádokat, a brigádtagokat érintő gazdasági és belső üzemi kérdéseken túlmenően a politikai eseményeket is megvitatják. A vitákban a párt-, a gazdasági és a társadalmi szervek vezetői is részt vesznek. A nagyobb szolgálati főnökségeken megalakultak a szocialista brigádvezetők tanácsai is, amelyek koordinatív, irányító tevékenységet fejtenek ki. A brigádtagok többsége egyéb társadalmi tisztséget is betölt. Rendszeresen megtartják a szocialista brigádvezetők országos tanácskozását, ahol a vasút gazdasági és politikai vezetőivel közvetlenül tárgyalják meg az eredményeket és a feladatokat.

Pozitív eredménye a vasút szocialistabrigád-mozgalmának a vasúti csomópontokon kialakult komplex-brigádforma. Ezek a brigádok a vasút összüzemi jellegét erősítve a forgalmat és az ezt szolgáló egyéb tevékenységet koordinálják. Már közlekedés-ágazati szintűnek nevezhető az az együttműködés, amely a vasút és az autóközlekedés dolgozói között jött létre (AKÖV—MÁV, jelenleg pedig a MÁV—VOLÁN komplexbrigádok).

A szocialista brigádmozgalom tapasztalatai azt jelzik, hogy nem a brigádok számát kell növelni, hanem vállalásait, munkájuk tartalmát kell színvonalasab-

bá tenni, elmélyíteni. A gazdasági vezetők is mind jobban támaszkodnak erre a létező, hatékony erőre, mert minden munkafunkciónál speciálisan megfogalmazhatók az elvégzendő munka- és társadalmi feladatok.

A dolgozók kollektív munkaverseny-mozgalmának más, ma is hatékony formái is kialakultak. Az 1960-as években indult 43 vasúti csomóponton komplex-élüzem verseny, amelynek lényege, hogy az állomások, fűtőházak csak akkor nyerik el az élüzem címet, ha minden szolgálati hely teljesíti a célkitűzéseket. Ez a mozgalom szintén erősíti a vasút összüzemi jellegét. Az igazgatósági verseny kibontakozása is kedvező volt, mivel az összhálózati teljesítmény növekedését szolgálta.

1961-ben a KGST-országok vasutasai nemzetközi munkaversenyt indítottak. A cél: a vonatok késésének csökkentése, a tehervonatok nemzetközi szabványnak megfelelő összeállítása. Az egyes határmenti csomópontokon a szocialista országok vasutasai között határforgalmi verseny bontakozott ki; itt már egymás kulturális életének, politikai helyzetének megismerése is szerepel a célok között.

A versenymozgalomban az egyéni és brigádmozgalom bevált formáin kívül azokat a formákat ösztönöztük, amelyek mérhetővé teszik a kollektíva teljesítményeit, és elősegítik a vasút összüzemi jellegének erősödését. A MÁV ötéves kollektív szerződése tartalmazza a szocialista munkaverseny formáit, az elérhető jutalmakat, kitüntetéseket.

JOBBAN MEGFELELNI A SAJÁTOSSÁGOKNAK

A vasutas dolgozók szervezettségének színvonala eltérő. A legképzettebb, öntudatos munkások a nagy vasúti csomópontokon dolgoznak, közöttük a párttagság aránya 20%. A félreeső vonalon a szervezettség már jóval alacsonyabb szintű: 11%. Az arányok alakulásában döntően objektív okok játszanak közre. Megoldást csak a technikai fejlődéssel kibontakozó körzetesítés jelenthet.

A vasutasok társadalmi kapcsolatai kitágultak. Sokan közülük országgyűlési képviselők, tanácstagok, népi ellenőrök, népi ülnökök, s más közéletben tevékenykedő emberek A vasúti vezetés, irányítás mechanizmusa azonban még igen bonyolult, sok az utasítás, a szolgálati szabályzat nehezen áttekinthető, s ez megnehezíti a dolgozók részvételét, beleszólását munkahelyük ügyeibe. Az utóbbi években mind jobban keressük: hogyan vonhatók be a vasutas dolgozók a vállalat életét érintő minden lényeges kérdésbe. Hatályon kívül helyeztünk sok elavult régi rendeletet, átdolgoztunk és érthetőbbé tettünk sok utasítást, szabályzatot. Ilyen kezdeményezés volt a MÁV negyedik ötéves tervének munkahelyi vitája, a kollektív szerződés megvitatása a vasutas dolgozókkal. Erőteljes réteg-politikai munka bontakozott ki, különösen a nők és az ifjúság körében. Jelenleg a nődolgozók száma meghaladja a 26 ezret, az összlétszám 16%-át. A népolitikai párt- és kormányhatározat kapcsán megvizsgáltuk nődolgozóink helyzetét. Lemaradás nálunk is két fő területen észlelhető: a bérezésben és a vezető munkakörök betöltésénél. Bérezésbeli elmaradásukat azóta többé-kevésbé megoldottuk. Vezető beosztásra való felkészítésük azonban hosszabb időt vesz igénybe.

A vasút politikai és gazdasági vezetése egyaránt nagy figyelmet fordít az ifjúságpolitikai párt- és kormányhatározat végrehajtására. A KISZ-szervezetek területi irányítása mellett a gazdaságpolitikai kérdések koordinálására létrehoztuk, a MÁV Vezérigazgatóságon működő KISZ-koordinációs bizottságot. A

vezérigazgatóságon és a területi vasútigazgatóságoknál működő ifjúsági felelősök sok segítséget nyújtanak az ifjúságpolitikai feladatok végrehajtásához. Összefogják a különböző mozgalmakat (pl. Kiváló ifjú technikus, Kiváló szakmunkás stb.), megszervezik a fiatal szakemberek országos tanácskozását és a vasutas fiatalok évenkénti találkozóját.

A SZAKMAI-POLITIKAI MŰVELTSÉG NÖVELÉSÉÉRT

A gyorsuló technikai haladás alapos műszaki felkészültséget, széles körű általános műveltséget kíván a vasutas dolgozóktól is. Ezért lényeges feladat a vasútnál is az általános műveltség továbbfejlesztése, az esetleges hiányok pótlása. A vasúti szakképzés reformjának körültekintő és következetes végrehajtása is a fenti célokat szolgálja. Biztosítani kell a gépesítés folyamatában felszabaduló dolgozók átképzését, új szakmai elhelyezését.

A vasutas dolgozók politikai műveltségét eredményesen segítik a párt- és tömegszervezetek különböző szintű szervezett oktatási formái. Az oktatási munka tartalmi színvonalát jónak tartjuk, s ez nagyban hozzájárult dolgozóink tisztánlátásának előmozdításához. Szinte valamennyi oktatási formában szó esik a vasút problémáiról, a közlekedéspolitikai koncepció megvalósításával kapcsolatos feladatainkról, az általános politikai műveltséget fejlesztő társadalmi és politikai kérdésekről. Az oktatás módszereinek tökéletesítésében is előbbre léptünk. Filmvetítésekkel, szemléltető eszközök felhasználásával érthetőbbé, színesebbé vált az oktatás. A vasúti szakképzés, illetve szakoktatás a dolgozók széles körét érinti. A tematikában megfelelő helyet kapott a marxizmus—leninizmus oktatása. A közelmúltban készült el a szakoktatási rendszer korszerűsítésére vonatkozó koncepció. Ennek fontos célkitűzése az oktatás tartalmi színvonalának további emelése.

A vasutas dolgozók a kül- és belpolitikai élet eseményeit egyaránt érdeklődéssel, figyelemmel kísérik. Tájékoztatásuk fő csatornái a párt- és tömegszervezeti agitáció, a tömegkommunikáció különféle eszközei, így pl. a Magyar Vasutas, a Vasút című üzemi lap.

Sajnos ezek hatósugara nem terjed ki megfelelően a távoleső kisebb szolgálati helyekre. A bejáró dolgozók segítik a város és a falu közötti információcseret, bár a bejárás, a rendszeres forduló- és változó műszak miatt csak nehezen kapcsolódhatnak be munkahelyük politikai, társadalmi életébe. Keressük azonban annak a módját, hogy utazásra fordított idejüket jobban hasznosíthassák általános műveltségük, politikai felkészültségük gyarapítására és megtaláljuk a sajátos helyzethez leginkább alkalmazkodó mozgalmi élet lehetőségét.

A vasútról szóló 1968. évi törvény és a közlekedéspolitikai koncepció elfogadása és további megvalósítása nagy befolyást gyakorol a vasutasok helyzetére. Ennek eredményes végrehajtása a vasút teljes rekonstrukcióját jelenti és minden igényt kielégítő, szocialista vasút létrehozását biztosítja. A műszaki-technikai átalakulás döntően megváltoztatja a vasutas dolgozók munkáját, életmódját, a társadalmi tevékenység végzésének új lehetőségeit teremti meg.

Dr. Pethes Imre
a MÁV Vezérigazgatóság pb-titkára

A munkások bérének rendezéséről

A X. kongresszus határozatainak megvalósítását elemző novemberi Központi Bizottsági ülés egyik lényeges intézkedése volt az ipari, építőipari munkások és közvetlen termelésirányítók bérének emelése. Ez az intézkedés egymillió-háromszázezer dolgozót érint. Erthető, hogy a figyelem arra irányul: milyen lesz a végrehajtás, a konkrét helyeken érvényre jut-e a határozat szelleme? Az egyes embert az érdekli elsősorban, hogy ő mennyit kap kézhez — a pártszervezet dolga viszont, hogy segítse, ellenőrizze, hogy a borítékban valóban annyi legyen, amennyit a központi és a helyi lehetőségekből megteremtenek. És ami szintén lényeges: azok borítékjába kerüljön a több bér, akikre a mostani határozat vonatkozik.

Az előkészítés idején — különböző ágazathoz tartozó — vállalatok pb-titkárait kérdeztük meg: mit tesz pártszervezetük a határozat megvalósításáért, szellemének érvényesítéséért.

HORÁK PÁLNÉ, a Május 1 Ruhagyár pártbizottságának titkára:

Vállalatunk a termelési érték alapján az állami ruhaiparban az első, a létszámarány alapján a második helyen áll. Termékei felét belföldi fogyasztásra termeli, a másik felét exportra szállítja. Ezek a tények is érzékeltetik vállalatunk népgazdaságban elfoglalt helyét, de igazolják termékeink versenyképességét is.

Hosszú évek óta téma a szalagrendszerben dolgozó nők alacsony bére. Munkásgárdánk — melynek 82 százaléka nő — fellélegzett, amikor megismerkedett a Központi Bizottság határozataival. Lassan három hónapja hangzott el a béremelésről szóló állásfoglalás, s ezekben a napokban realizálódik a határozat. Ennek alapján vállalatunk átlagosan 9,3%-os központi béremelésben részesült. Saját erőből alapbéremelésre ez évben 2,4% bért használunk fel, ez összesen 11,7%-os béremelést jelent átlagosan. Ezen felül béralapból és részesedésből együttesen még 3% mozgórészt biztosít vállalatunk — a termelékenység növelése érdekében — azoknak a kiemelkedő munkát végző dolgozóknak, akik az ez évi feladatokból a legnagyobb részt vállal-

ják. Gyárunk valamennyi munkása, művezetője — összesen 4170 fő — részesül béremelésben. Szakmunkásaink minimum 8%-os béremelést kapnak, betanított és egyéb munkásaink 4%-ot, ehhez hozzá jönnek még azok az összegek, amelyeket saját erőből bérbe, valamint versenypénz és egyéb jutalom címén fizet ki vállalatunk.

Az egyéb alkalmazottak is részesülnek béremelésben, alapbéremelés formájában. 587 fő kap béremelést, az erre fordítható keretet az alacsonyabb keresetű alkalmazottak helyzetének javítása érdekében úgy osztjuk fel, hogy az egy főre jutó béremelés minimum 100,—Ft legyen.

Nagy jelentőségű nálunk az, hogy a három éve szakmunkát végző betanított munkásnak is szakmunkásnak megfelelő bért fizethetünk. Ez egyébként azt jelenti, hogy államunk megbecsüli azokat a leányokat, asszonyokat, akik huzamos ideig dolgoznak egy-egy nehéz munkahelyen. De azt is felveti: minden vállalatnál, így nálunk is nagy gondot kell fordítani a szakmai képzésre, továbbképzésre.

Az elmúlt évtizedekben nem volt rá példa, hogy ilyen nagyarányú béremelést hajtottak volna végre munkásainknál, művezetőinknél. Eredményeként elmondhatjuk, hogy dolgozóink nagyon elégedettek, megnőtt munkakedvük. Erre ugyancsak szükség van, hiszen az idei évben nagy gazdasági feladatokat kell megoldanunk.

A múlt évi eredményeink nagyszerűek: nyereségünk előreláthatólag 120 millió lesz. Tulajdonképpen ezzel megközelítettük az idei tervezett nyereséget. Mivel viszont ez most a bázis, az idén mintegy 140 milliós nyereséget kell elérnünk. Ezzel biztosíthatjuk: a 3%-os bérfejlesztést, a tervezett 15 napos nyereségrészesedést, a törzsgárdatagok jutalmazását (10 év után 1200,—Ft, 20 év után 2000 Ft.)

Az idei feladatokat csak úgy teljesíthetjük, ha tíz százalékkal termelékenyebben dolgozunk, mint az elmúlt évben. Ennek szolgálatában áll — többi között — a gépi rekonstrukció. Ebben az évben például 155 különböző gépet, berendezést állítottunk üzembe gyáraínkban.

„Addig nyújtózkodjunk, ameddig takarónk ér!" — hangzik a közmondás, ez a Május 1. Ruhagyár bérpolitikájára is jellemző volt az elmúlt években, annak ellenére, hogy a ruhaiparban mi adtuk évek óta a legtöbb béremelést a nyereség terhére. Tavaly saját erőből 6,6%-os béremelést hajtottunk végre, az idén a versenyjutalommal és egyéb jutalmakkal együtt — mint már említettem — 3,5%-os lesz a béremelés. Saját erőből két év alatt tehát 10%-os béremelés valósul meg vállalatunknál. Ha ehhez most hozzáadjuk az állam által biztosított összeget, akkor két év alatt 20%-os béremelést biztosítottunk munkásgárdánknak. Ez már kétségtelenül — mindenki által érezhetően — emeli életszínvonalukat, és ezen keresztül munkakedvüket, lendületüket.

Ha a munkásasszonyok, lányok elégedettek, ez sokat jelent a családnak, de ugyanakkor a társadalomnak is. Éppen ezért, azoknak az édesanyáknak, akik a gyermekgondozási segélyben részesülnek levélben adtunk hírt a béremelésről. Amikor visszatérnek munkahelyükre, a megemelt alapbérrel kezdhetnek újra dolgozni.

A központi bérrendezés általános célkitűzése mellett, vele egyidőben néhány vállalaton belüli feszültséget is szeretnénk megoldani. Mindenekelőtt javítani kell a budapesti és a kilenc vidéki gyáregység közötti bérarányokat. Másrészt arra ösztönözzük a gyáregységi igazgatókat, hogy a helyi társadalmi szervekkel együttműködve a megadott lehetőség alapján tegyenek különbséget a béremelés során. Erre azért is szükség van, mert az előre kiadott vállalati bérszintemelést nagyon komoly mun-

kával lehet biztosítani. A bérnövelésnek tehát a jobb munkát is elő kell segítenie. Miután a megadott bérkeretet nem lehet túllépni helyes, ha a gyáregységek bizonyos tartalékot képeznek.

Az éves terv végrehajtása érdekében igen alapos, minden területre kitérő intézkedési tervet készítettünk, melyet pártbizottságunk elfogadott. Ebben a vállalat gazdasági vezetése meghatározta a kiegyensúlyozott munka feltételeit, a termelés, az értékesítés, a jó minőség biztosítását, a gyártmányfejlesztés, a rekonstrukció, a termelékenység, a műszaki fejlesztés növelését, a megalapozott készletgazdálkodást, az önköltség csökkentését, továbbá a vezetés színvonalának fokozottabb növelését.

A pártbizottság számon tartja a legfontosabb gazdasági feladatok végrehajtását, beszámoltatja a gazdasági vezetőket a végzett munkáról. Pártalapszervezeteink és pártcsoportjaink ugyancsak mindent megtesznek azért, hogy eredményeink arányban legyenek az idei nagyarányú béremeléssel.

Minden értekezleten — a KISZ-alapszervezetektől egészen a termelési tanácskozásig — napirendi pontként szerepelt a KB novemberi határozata. Úgy véljük: dolgozóink látják, érzik, hogy népi államunk legfontosabb törekvése a munkásosztály életszínvonalának egyenletes emelése. És mi ehhez szebb, több termékkel akarunk hozzájárulni.

KOHÁRI JÁNOS, a Papíripari Vállalat pártbizottságának titkára:

A március elsejével esedékes bérrendezést a végrehatjóbizottság mélyrehatóan megvitatta. Egységes vélemény volt, hogy ez a béremelés a munkások érdekeit szolgálja. Éppen ezért úgy kell végrehajtani, hogy ezt a szándékot és célt minden érintett dolgozó kézzelfoghatóan érezze. Vállalatunknál — ahol megközelítően tizenötezren dolgoznak — minden szakmunkás és közvetlen termelésirányító megkapja a nyolc, minden betanított és segédmunkás a négy százalékos egyszeri béremelést. Ehhez jön még a differenciált keret és a saját fejlesztési lehetőség. Ez utóbbi eléri a két százalékot. Ilyenformán jelentős anyagi erőforrások állnak rendelkezésünkre. Alapvetőnek tartjuk azt is, hogy a bérrendezés segítse a termelékenység növelését, a jobb minőségű és olcsóbb termékek előállítását. Hiszen végsősoron az iparág gyorsabb fejlődése biztosíthatja a mostani, s a későbbi életszínvonal növelését. Ezért a párt-végrehajtóbizottság a differenciálásra szánt kereteknél több szempontot határozott meg. A béremelés mértékénél figyelembe vesszük, hogy egy-egy üzemben milyen a munkásnők aránya, milyen a munkarend (van-e éjszakai vagy folytonos műszak), s mennyi az egészségre káros, vagy nehéz fizikai munkakörök száma. A saját béremelési keretből egyébként az alkalmazotti munkakörökben dolgozók is részesülnek.

A bérrendezés bizonyos mértékig alkalmat ad arra tehát, hogy néhány egészségtelen bérfeszültséget feloldjunk. A saját erőforrásból történő bérfejlesztés irányelvei közt első helyen áll a tervfeladatok hatékony végrehajtása, a munkás kategória beállási százalékának javítása, a mozgóbérrész nagyságrendjének emelése, a túlóra-alap és pótlék csökkentése. Mindezek igen nagy fontosságú gazdaságpolitikai kérdések, hatásuk a vállalat fejlődésében mérhető.

Egyébként abban a sajátos helyzetben vagyunk, hogy a vállalaton belül a múlt és jelen technikája együtt él.

Nemzetközi jelentőségű beruházásaink révén most vagyunk a fejlődés legdinamikusabb időszakában. A fejlettebb technika meggyorsítja a szakemberképzést, ugyanakkor továbbra is szükség van az elavuló berendezések, gépek üzemeltetésére. A papírgyártás ágazatában folytonos műszakot működtet, ami nem vonzza a munkaerőt, s egyes munkakörök — miként a cellgyártás területe — csak a nevükben könnyűipar jellegűek. Ezek a körülmények meghatározóak a munkahelyi légkörre, a kereseti viszonyokra. Itt jegyezném meg, hogy ma még ezek a bérrendezés után sem érik el a szocialista ipar egészének átlagát.

Minthogy a pártbizottságunk koordinációs joggal rendelkezik, a papírgyárak párttitkárainak fórumán is megtárgyaltuk a bérrendezés irányelveit, a bérszínvonal egészséges fejlesztését, hogy a gyáregységekben zavartalanul menjen végbe a végrehajtása. Úgy vélem, hogy a titkári értekezleteknek igen jó, az egységes végrehajtást szolgáló hatásuk volt. A párt-végrehajtóbizottság nemcsak a novemberi határozat megfelelő végrehajtását szorgalmazza, hanem a végrehajtás ellenőrzését is napirenden tartja. Ebből a szempontból is nagyon lényegesnek tartjuk az üzemi demokrácia fejlődését, a jó munkahelyi légkör biztosítását. Ennek szükségességét aligha kell bizonyítani. Azt azonban érdemes megjegyezni, hogy ez nem megy simán, nem azért, mert hiányzik a jószándék, az akarat, hanem mert csak az ellentmondások leküzdésével valósulhat meg. Ez pedig tudvalevően nem megy vita, megértés, engedmények nélkül. Az érdekek egyeztetése, úgy vélem próbaköve a vezetési kultúránk, dolgozóink politikai magatartásának.

A KB határozattal kapcsolatos politikai munka megerősítette azt a nézetünket, hogy nagy szükség van a dolgozók és vezetők közötti kapcsolatok fejlesztésére. Azt szeretnénk, hogy a döntéseknél a jelenleginél is jobban jusson érvényre a dolgozók véleménye, jogos igénye. Így lehet csak állásfoglalásukra, támogatásukra számítani. Ez azt is igényli, hogy a pártszervezetek, a szakszervezet és a KISZ jobban töltse be közvéleményformáló szerepét. Ezért, amikor a párt-végrehajtóbizottságunk állást foglalt a bérrendezés kérdésében, egységes cselekvésre hívta fel a figyelmet. Egyszersmind a tájékoztatás fontosságát is hangsúlyozta. Minden eszközzel arra törekszünk, hogy az agitáció konkrét munkahelyi jellegű legyen. Ez egyik biztosítéka, hogy a végrehajtás eléri célját — jó lendületet ad a továbblépéshez.

UDVARDI KÁROLYNÉ, az Országos Gumiipari Vállalat pb-titkára:

A Központi Bizottság és a Minisztertanács határozata nyomán a nehézipari miniszter a VDSZ elnökségével egyetértésben irányelveket adott ki a bérintézkedések végrehajtására. Egyidejűleg meghatározta azt a bérszínvonal növekedést, amelyet az előírt címeken a vállalat igénybe vehet. A Minisztertanácsi rendelet, valamint a kiadott minisztériumi irányelv figyelembevételével a vállalat lebontotta gyárakra, szervezeti egységek szintjére a központi béremelési kereteket. A lebontás módját, a differenciálás elveit a vállalat szakszervezeti tanács jóváhagyta.

Ezzel azonban nem ért véget a munka. A gyáron belüli felosztásról

az egységek gazdasági vezetői az illetékes szakszervezetekkel egyetértésben gondoskodnak. A gyárak, és szervezeti egységek az érintett munkás és művezető kollektívákkal történő ismertetés céljából megkapták a központi bérintézkedések egységekre történő lebontásának módszerét, valamint a bérügyi intézkedések végrehajtásának elveit. A kiadott anyagokat a gyárak, szervezeti egységek vezetői ismertették a dolgozókkal, melynek során felmerült észrevételeiket nagyvállalati szakszervezeti tanácsülésen figyelembe vettük. Időközben az OGV párt-végrehajtóbizottsága ellenőrizte a végrehajtás módját. Végső döntés előtt a pártbizottság is megvitatja a javaslatot.

A vállalatnál a béremelés végrehajtása — jelenleg is folyik. A fő törekvésünk, hogy biztosítsuk a kötelező minimális béremelést, amely a szakmunkások, valamint művezetők, főművezetők esetében 8%, a betanított és segédmunkások esetében 4% béremelésnek felel meg. Ezt tehát minden érintett dolgozónk megkapja.

Sokféle vélemény, igény vetődött fel a differenciálásra szánt keretek felhasználásával kapcsolatban. Munkások — vezetők egyaránt a szocialista bérezés elvének következetes alkalmazását tartják lényegesnek. Vagyis az kapjon többet, aki többet ad mennyiségben, minőségben, aki nehéz körülmények között végzi munkáját. A keretek lebontásánál ezeket az elveket — a mai lehetséges mértékben — érvényesítjük. A párt útmutatásának megfelelően arra törekszünk, hogy a nők keresetének szintje azonos munkavégzés esetén ne legyen alacsonyabb a férfiakénál. A magasabb szakképzettséget, a teljesítményt, a nehéz fizikai munkát is kiemeljük. Ezen kívül biztosítani akarjuk, hogy a több műszakban dolgozók béremelése attól függően is különbözzék, hogy rendszeresen kettő, vagy három műszakban dolgoznak-e. Az állandó három műszakosok részére például 20%-kal több keretrészt biztosítottunk.

Pártbizottságunk kiemelten foglalkozik a bérpolitikai intézkedésekkel: irányelveket adtunk az elosztásra és folyamatosan ellenőrizzük a végrehajtást. Ennek egyik fő módszere a gazdasági vezetők beszámoltatása. A folyamatos ellenőrzés mellett a sokrétűséget hangsúlyoznám. A bérintézkedések ugyanis számos gazdasági folyamatot is érintenek. Mindenek előtt azt igénylik, hogy a termelés ésszerűbb, célszerűbb, vagyis hatékonyabb legyen. A Központi Bizottság korábban — 1971-ben — ezekben a kérdésekben is megszabta tennivalóinkat. Különös fontosságú az üzemés munkaszervezés javításáról, a szocialista munkaverseny továbbfejlesztéséről, és a gazdaságosság növeléséről szóló határozat. A pártbizottság úgy állította össze munkatervét, hogy ezek végrehajtását folyamatosan segíti, ösztönzi, ellenőrzi.

Általában még két dolgot említenék. Az egyik: rendszeresen figyelemmel kísérjük a vállalatnál dolgozók helyzetét, a munkásosztály érdekében hozott határozatok végrehajtását. Ezen belül is azt vesszük számba, hogyan javulnak az élet- és munkakörülmények, mennyiben sikerül megoldani a nők és a fiatal munkások sajátos problémáit.

A másik kérdéscsoport, amelyre az év során többször visszatérünk, a vállalati belső tartalékok felszínre hozásával függ össze. Gondolok itt a munkaerőhelyzet sokirányú problémáinak megoldására (például az adminisztrációs létszám csökkentésére, a szakmunkás képzésre stb.). De ide tartozik annak ellenőrzése is: hogyan alakul a vállalat belső irányítási rendszere.

Lényegében arról van szó, hogy pártbizottságunk törődik a gazdálkodás kulcskérdéseivel. Ez az alapja ugyanis annak, hogy a mostani bérintézkedés tartós életszínvonal növe-

kedést eredményezzen. A gazdálkodás színvonalának, eredményességének további javulása pedig újabb intézkedésekre ad lehetőséget.

Párttagjainkat arra neveljük, ösztönözzük, hogy példamutató helytállással dolgozzanak a párthatározatok hiánytalan megvalósításáért.

KARALYOS LÁSZLÓ, a 43. sz. Állami Építőipari Vállalat pb-titkára:

A vállalatunkról röviden csak annyit mondanék, hogy az ország legnagyobb és legkorszerűbben felszerelt építőipari vállalata, amely elsősorban a főváros lakásépítését hivatott megvalósítani. Létszámunk meghaladja a 10 ezer főt, s éves termelési értékünk több mint 3 milliárd forint.

A Központi Bizottság novemberi határozatát a legkülönbözőbb fórumokon megtárgyaltuk. Mégpedig olyan vonatkozásban: mit kell tennünk a saját területünkön, hogy az elvek, célok megvalósuljanak. Mondanom sem kell, hogy a béremelésről szóló állásfoglalást nagy megelégedéssel fogadták dolgozóink. És legalább ilyen várakozás előzi meg a végrehajtást is. Véleményem szerint a vállalat felelős vezetői és szakemberei a szakszervezeti vezető testületek bevonásával, nagy felelősséggel és körültekintéssel foglalkoznak a bérrendezéssel. Annak ellenére, hogy ezt olyan időpontokban kell kidolgozni, amikor az évi zárás egyébként is nagy leterhelést jelent. A jó lebonyolítás érdekében még a tárca végrehajtási utasítása megjelenése előtt elkezdtük a végrehajtás módszereinek kidolgozását.

Itt jegyezném meg, hogy a pártbizottság nagy önállóságot biztosított a gazdaságvezetés számára. Azt hangsúlyoztuk: a gazdasági vezető nemcsak oszt, hanem vállalja is érte a felelősséget. Vagyis a pártszervezetnek nem az a szerepe, hogy megmagyarázza a „bizonyítványt", hanem segíti, ellenőrzi a végrehajtás elveinek, a KB szellemének érvényesítését. Vállalatunk mintegy 800 párttagjának ez most az egyik legfontosabb feladata.

A tárca által rendelkezésünkre bocsátott 5%-os központi bérfejlesztést úgy osztjuk szét, hogy a termelést közvetlen irányító művezetőknek és főművezetőknek; valamint a szakmunkásoknak minimálisan 6,5%, a betanított és segédmunkásoknak 3% emelés jusson. A központilag biztosított bérfejlesztés mellett erre az évre négy százalékos vállalati bérfejlesztést terveztünk. Ebből most három százalékot felosztunk, egy százalékot pedig tartalékolunk. A három százalékos saját fejlesztést a központival együtt szintén a vállalati sajátosságot figyelembe véve az alábbiak szerint osszuk meg: az ipari jellegű szakmáknál 9,5; építőipari jellegű szakmáknál 8,4; a többi szakmánál 7,2; betanított és segédmunkásoknál 5,2; művezetőknél 7,2 százalékos lesz a béremelés.

A szakmunkások, a betanított és a segédmunkásoknál a személyi besorolást, valamint a teljesítmények forint értékeit szorozzuk az adott százalékkal. A művezetőknek pedig az alapbérüket emeljük meg az adott százalékkal.

A bérrendezés sajnos nem érint minden vállalati dolgozót ilyen kedvezően. Az alkalmazotti állományban dolgozók részére most csak 3% lesz a bérfejlesztés. Sokan megértik ezt, mások meg vitatják. Igyekszünk megértetni: most a munkások és közvetlen termelésirányítók bérének emelése volt indokolt. Nemcsak mert itt volt a legnagyobb az elmaradás, hanem a párt politikájából adódóan.

A végrehajtás megszervezése

A X. kongresszus határozatainak végrehajtására, a párt belső életének fejlesztésére az utóbbi időben több határozat született. Ezek sorában jelentős helyet foglal el a Politikai Bizottság 1972. decemberi állásfoglalása „Az alapszervezeti munka helyzetéről, a munka színvonalának fejlesztéséről".

Legfontosabb feladatunk, hogy a Politikai Bizottság állásfoglalását részleteiben is megismerjük, a viszonyainkra alkalmazva a konkrét feladatokat kidolgozzuk. A budapesti pártvezetés ennek érdekében elhatározta, hogy:

— a Budapesti Pártbizottság apparátusának munkatársai osztályértekezleten vitassák meg az állásfoglalást és alakítsák ki a tennivalókat;

— a kerületi pártbizottságok *egyrészt* ismertessék és vitassák meg a függetlenített apparátussal az állásfoglalást, *másrészt* az alapszervezeti titkárokkal egész napos tanfolyam keretében tanulmányozzák azt;

— az Oktatási Igazgatóság tanfolyamain gondoskodjon az állásfoglalás szervezett tanulmányozásáról. Évente mintegy 1200—1500 alapszervezeti titkár részvételével, rövid tanfolyamon különböző témákat oktatunk. A sorra kerülő tanfolyamokon fontos helyet kell elfoglalnia az állásfoglalás tanulmányozásának, egységes értelmezésének.

Tudatosítani akarjuk, hogy a politikai, társadalmi és gazdasági élet minden lényeges területére megfelelő és érvényes párthatározatok szabják meg a feladatokat. Ebből következik, hogy *nem az új elemzések és felmérések, hanem a meglevő határozatok végrehajtása van napirenden.* Erre azért kell nyomatékosan utalnunk, mert a X. kongresszus utáni harmadik évben, a IV. ötéves terv derekán vagyunk, lényeges lépéseket kell tennünk a kongresszusi határozatok végrehajtására. Az állásfoglalás tanulmányozását össze akarjuk kapcsolni a határozatok végrehajtásának vizsgálatával.

A X. kongresszus határozatainak hatékonyabb végrehajtását szolgálja a KB 1972. novemberi állásfoglalása. Párttagságunk az állásfoglalást megismerte és egyetértéssel fogadta. A végrehajtás azonban jórészt előttünk álló feladat. Ebben kiemelkedő szerepük van az alapszervezeteknek is. A végrehajtás lényeges feltétele a magasabb színvonalú szervező, ellenőrző munka.

Napirenden van a tagfelvételről, a párttagság szociális összetételének javításáról szóló PB határozat feldolgozása és végrehajtása, mely egyértelműen megjelöli a feladatokat a kongresszusi célok megvalósítására: „Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a párt munkás jellegének erősítésére, az ipari munkások és más fizikai dolgozók legjobbjainak kommunista nevelésére és a pártba való felvételére. Erősíteni kell a nők és a fiatal nemzedék soraiban folyó pártépítő munkát is." Ez szintén alapvetően az alapszervezetekben valósulhat meg, de ehhez az irányító pártszervek nagyobb segítsége szükséges.

Az alapszervezetek megerősítéséről szóló állásfoglalás végrehajtása hozzájárul a *lakóterületi politikai munka fejlesztéséhez* is. A kétévenkénti ismétlődő választás, a szocialista demokrácia szélesítése, a tanácsok önállóságának növekedése, a lakóterület és a munkahely politikai és gazdasági kapcsolata előtérbe állította ezt a feladatot is.

A körzeti alapszervezetekhez tartozik párttagságunk 15 százaléka. A tanács, a tömegszervezetek és tömegmozgalmak sokirányú és hasznos tevékenységet fejtenek ki, a lakóterületen széles pártonkívüli aktívahálózat végez eredményes mun-

kát. Fejleszteni kívánjuk az ott dolgozó kommunisták érdeklődését és felelősségét a lakóterület élete és politikai munkája iránt. Nagy lehetőség kínálkozik arra, hogy a tavasszal sorra kerülő tanácstagi választások munkálataiban a kommunisták nagy számban kapjanak konkrét megbízatásokat.

A PB állásfoglalás megerősíti azokat a törekvéseinket, amelyeket évek óta követünk az alapszervezeti munka segítésével. Ennek az első eredményei már mutatkoznak. Az irányító pártszervek munkájuk megtervezésénél egyre inkább beleélik magukat az alapszervezetek helyzetébe. Az irányító pártbizottságok tagjai, munkatársai többet tartózkodtak az alapszervezeteknél, helyszíni segítésük hatékonysága fokozódott. Ennek ellenére, változatlanul egyik legnagyobb gondunk, *az alapszervezeti munka zsúfoltsága.* Ezen elsősorban az irányító pártszervezetek tudnak változtatni.

A beszámoló taggyűlések is tükrözik, hogy emelkedett az alapszervezeti munka színvonala. Rendszeresebbek a vezetőségi ülések, jobban előkészítettek a taggyűlések. Sikeresebb a napirendek megválasztása, javul a pártcsoportok munkája, a helyesen megválasztott pártmegbízatások elősegítették a tagság aktivitásának fokozódását. Folyamatosabb a pártmunka ellenőrzése.

Célul tűztük ki annak megértetését a budapesti pártszervezetekben dolgozó mintegy kétszázezer párttaggal, hogy *minden kommunistának* feladata a pártszervezet erősítése, és felelősséggel tartozik az alapszervezeti munka színvonalának fejlesztéséért. Az alapszervezetek megerősítésében számítunk minden párttag egyéni munkájára és fokozott aktivitására.

A tömegszervezetekben tisztséget viselő párttagoktól szintén elvárjuk, hogy a pártalapszervezetekhez hasonlóan, ők is fordítsanak fokozott figyelmet saját tömegszervezetük alapszervezeteinek megerősítésére, mert ez is feltétele annak, hogy a politikai végrehajtás „az első vonalban" hatékonyabbá váljon.

A Politikai Bizottság állásfoglalása megállapítja: „Az alapszervezeti munka továbbfejlesztésének elveit a X. kongresszus, illetve a Központi Bizottság szervei különböző dokumentumokban meghatározzák, ezek módosítására, illetve elvi jelentőségű döntésekre nincs szükség..." Segítséget nyújt azzal, hogy a legfontosabb tennivalókra — differenciáltan — ráirányítja a figyelmet. Pártéletünk minden területén és szintjén jelentős teendőink vannak az alapszervezetek megerősítésében.

Dr. Péter János
a budapesti PB osztályvezetője

Politikai munkások képzése

A Komárom megyei párt-végrehajtóbizottság határozata alapján szervezték meg azt a háromhónapos pártiskolát, amely február végén fejeződött be Tatabányán, a megyei oktatási igazgatóságon. Célja az volt, hogy a pártmunka gyakorlatában jártas emberek kellő elméleti felkészültséget szerezzenek, s ezáltal magasabb szinten lássák el teendőiket. A tanfolyam két osztállyal működött. Az egyikben elsősorban alapszervezeti párttitkárok és pártvezetőségi tagok tanultak, a másikban a munkásőr-alegységek parancsnokai.

Az anyag jelentős részben a pártépítés kérdéseivel foglalkozott, de bizonyos filozófiai, politikai gazdaságtani és munkásmozgalom-történeti alapozást is kaptak a hallgatók. Azok az elvtársak tehát, akik az alapszervezetekben és a munkásőr-alegységekben eddig is igyekeztek minél többet nyújtani, most a friss pártépítési és egyéb elméleti ismeretek birtokában, tudásban megerősödve adhatják tovább ismereteiket a mai politikai követelményeknek megfelelően.

A községi tanácsok pártirányításának tapasztalatai

A dombóvári járási párt-végrehajtóbizottság a közelmúltban tárgyalta meg a községi tanácsok pártirányításának helyzetét. Ezt követően a községi csúcsvezetőséggel és az alapszervezetek titkáraival, valamint a községi tanácselnökökkel és titkárokkal közös értekezleten beszéltük meg a tennivalókat. A végrehajtó bizottsági ülést megelőző vizsgálat, valamint az ülésen és a községi vezetők értekezletén elhangzott felszólalások sokoldalúan érintették a témát. Közülük főleg azokkal foglalkozom, amelyek a járási pártbizottságnak és a községi pártszervezeteknek is a legtöbb gondot okozzák.

A dombóvári járás egysíkúan mezőgazdasági jellegű, emellett nincs nagyközsége. Közös tanácsú községekben él a lakosság 43, önálló tanácsú községekben pedig 57 százaléka. A közös tanácsú községekben csúcsvezetőségek működnek, s általában 5 alapszervezetet irányítanak. Az önálló tanácsú községekben — egy kivételével — külön községi és termelőszövetkezeti alapszervezetek működnek. Lényegében tehát azt mondhatjuk, hogy a járásban a községi tanácsok pártirányításának szervezeti keretei azonosak a közigazgatási határokkal. Nincs azonban ilyen szinkronban a gazdasági egységek és a közigazgatás határvonala. Ez ugyan alapvetően nem érinti a községi tanácsok pártirányításának lehetőségeit, de esetenként a községpolitikai munkában nehézségeket okoz.

A községi tanácsok közvetlen pártirányítását a községi csúcsvezetőségek, illetve a községi alapszervezetek gyakorolják. Ez a munka azokban a községekben, ahol csúcsvezetőség működik, sokkal egyértelműbb és összehangoltabb, mint ahol a községi alapszervezeten kívül még egy (pl. tsz) alapszervezet is működik. Ilyen község pedig igen sok van, s ráadásul a tsz pártszervezetek taglétszáma nagyobb, mint a községi alapszervezeteké. Az egyik felszólaló felvetette, s többen helyeseltek, hogy „... a községekben a párttagok többsége a tsz-ekben van és ez a többség nem részese a tanácsok pártirányításának. Ebben tapasztalataink szerint is van igazság, de korántsem fedi a teljes valóságot.

Tény, hogy a gazdasági egységek pártszervezeteinek taglétszáma nagyobb, mint a községi alapszervezeteké. A járás önálló tanácsú községeiben a párttagság 77 százaléka tsz- vagy egyéb gazdasági egységben működő pártszervezethez tartozik, míg a községi pártszervezetekhez csupán 23 százalék. Olyan községünk is van, ahol a községi alapszervezet taglétszáma a párttagságnak csak 8 százaléka.

A járási párt-végrehajtóbizottság a községek politikai életének vizsgálata során korábban is számolt ezekkel az arányokkal, éppen ezért több esetben is napirendjére tűzte a községekben működő pártszervezetek együttműködését.

A pártirányítás gyakorlata körüli vita

Szervezetileg egyértelmű, hogy a községi tanácsok pártirányítása a községi pártbizottságok, a csúcsvezetőségek vagy a községi alapszervezetek hatáskörébe tartozik. A kommunista tanácstagok többsége nem a községi alapszervezetekből kerül ki, s ez már önmagában is teremt bizonyos kapcsolatot a tanácsok és a nem községi alapszervezetek között.

Az alapszervezetekben a tanácsi és a végrehajtó bizottsági funkciókat — helyesen — pártmegbízatásként fogják fel, amelynek teljesítéséről rend-

szeresen beszámoltatják a párttagokat, és értékelik munkájukat. Általános gyakorlat az is, hogy bár a rendszeres beszámoltatások a tanácsi munkáról a községi alapszervezetekben történnek, ezzel párhuzamosan a főbb községpolitikai kérdésekről tájékoztatják és kikérik a gazdasági egységek pártvezetőségeinek és tagságának a véleményét is.

Az a vita, amely az utóbbi időben az egy községben működő pártszervezetek között a tanácsok pártirányításával kapcsolatban kialakult, véleményünk szerint pozitív, mert tartalmazza az együttes cselekvésre való törekvést, annak ellenére, hogy a kérdés felvetését alapszervezetenként más és más szempontok motiválják. A községi alapszervezetek pl. igénylik a termelőszövetkezeti alapszervezetek rendszeres és konkrét közreműködését a községpolitika alakításában, a termelőszövetkezeti alapszervezetek pedig a tagság érdekeltségének megfelelően részt kérnek a községpolitika alakításából.

A folyamatos kádermunka szükségessége

A közelgő tanácsválasztások külön is felhívták figyelmünket a községi pártszervek és az alapszervezetek káderpolitikai munkájára. Ezért községenként számba vették az 1971-es választások tapasztalatait és az elkövetkező választás feladatait. A tapasztalatok összegezése során a járási végrehajtó bizottság ülésén és a tanácsi vezetőkkel tartott értekezleten egyértelmű következtetéseket vonhattunk le: biztosítani kell a kádermunka folyamatosságát. Ez a megállapítás ugyan nem újkeletű, de amennyiben személyeket érint, állandóan megújuló és sokrétű tevékenységet követel pártszervezeteinktől.

Az előző választások során a községekben nagy gondot fordítottak arra, hogy fiatalok és nők nagyobb számban kerüljenek a tanácsokba. Ezt csaknem mindenütt sikerült elérni, de számos jel figyelmeztet arra, hogy a káderpolitikát nem elég csak a választás aktusához kötni, hanem folyamatosan, tervszerűen kell végezni. Valószínűleg nemcsak a dombóvári járásban fordult elő az előző tanácsválasztások alkalmával, hogy ahol több jelöltet állítottak, a választók nem a fiatalokra és a nőkre szavaztak. Nem azért mellőzték őket, mert különösebb kifogásuk volt ellenük, hanem azért, mert biztosítottabbnak látták érdekeik képviseletét az „érett férfiak" személyében, akik már jártasak voltak a közéleti munkában. Ezek az esetek a pártszervezetek káderpolitikájának kritikáját jelentették, melyekből le kellett vonni a tanulságokat, s ezeket most kamatoztatni szükséges.

A kádermunkában az a cél, hogy a dolgozók közéleti tevékenységét minél jobban kiterjesszük és tartalmassá tegyük. A szervezeti keretek ehhez a tanácsi szervezetekben is adottak, csak megfelelő módon kell velük élni. Igaz ugyan, hogy járási szinten nem lehet valamennyi község számára érvényes útmutatást adni, de a járási és a községi politikai munka közvetlen kapcsolata lehetőséget ad a káderpolitikai munkában is a differenciált segítő tevékenységre. A járási pártapparátusban kialakított területfelelősi rendszer egyik nagy előnye éppen abban van, hogy a korábbinál jobban felszínre kerülnek a községi sajátosságok és lehetőségek. Többek között ezt is felhasználjuk a kádermunka segítésében.

Rendkívül fontosnak tartjuk, hogy emelkedjék a községek lakosságának politikai, gazdasági és kulturális színvonala. A választás lehetővé teszi, hogy ennek megfelelő tanácsi testület jöjjön létre, és növekedjék a vezetés színvonala. Ez a felismerés nem új, de amennyiben csak általánosságban beszélünk róla és azt nem követi tett, úgy nehéz az előrehaladás.

A közéleti tevékenység fokozása

A tanácstagság összetételével kapcsolatos követelmények éles vitát váltottak ki a párttitkárok és a tanácsi vezetők közös értekezletén. Több párttitkár azt bizonygatta, hogy községükben nincs mód a tanácstagság összetételének javítására. Ezt azzal indokolták, hogy kevés az aktív közéleti ember, különösen a nők, a fiatalok és a fizikai dolgozók között. Arra azonban, hogy miért van ez így, érdemleges választ nem tudtak adni. Többségük az emberek társadalom iránti közömbösségére hivatkozott. Szükségessé vált tehát, hogy a „közömbösség" okait vizsgálat, majd vita tárgyává tegyük. Ennek során a járási pártbizottság leszűrte a legfőbb tapasztalatokat.

Kétségtelen, vannak olyan tünetek, hogy a falvak lakóinak növekvő anyagi jóléte sok ember figyelmét az egyéni érdekek felé irányította. Ez azonban egyrészt nem igazolja a közömbösséget, másrészt pedig folyamatos felvilágosító munkát kíván. Köztudott, ugyanis, hogy szocialista építésünk céljai magukban foglalják az egyének boldogulását, az életszínvonal emelkedését is. A múlt társadalmi rendszer az emberek nagyobb többségének a szegénységet hagyta örökül. Most lehetőségük van az egyéni felemelkedésre is és ezzel élni akarnak. De bármennyire is leköti egyes emberek figyelmét az egyéni cél, mégsem közömbösek a társadalmi kérdések iránt. Számos példa bizonyítja ezt: a községek fejlesztését segítő nagy mennyiségű társadalmi munka, a közös tulajdon védelme, a vietnami nép segítése, vagy az olyan tisztán politikai megmozdulások, mint az országgyűlési és tanácstagi választások, vagy a falugyűléseken tapasztalt aktivitás stb. Tehát az emberek túlnyomó többsége egyéni gondjai mellett sem közömbös.

Járásunk pártszervezeteiben mindinkább megértésre talál, hogy a fiatalok részvétele a közéletben nem formális kérdés, hanem a jövő szempontjából elengedhetetlen. A fiatalok hiánya — különösen olyan vezető testületekben, mint a tanácsi végrehajtó bizottság — érződik. A fiatalok közéletbe való bevonása érdekében itt is megpróbálkoznak a községi pártszervezetek, a KISZ-szervezetek és a tanácsok, hogy a falvakban lakó, de a városban tanuló, dolgozó fiatalokat lakóhelyükön látják el társadalmi megbízatásokkal, ugyanis szabad idejük nagy részét itt töltik.

Természetes, a jó statisztikai összetétel önmagában még nem biztosíték a községi tanácsok megfelelő munkájára, a pártirányítás érvényesülésére. Ehhez csupán a lehetőségeket teremti meg. Az a lényeges, hogy a kommunista tanácstagok hogyan képesek elfogadtatni a párt politikáját.

A községi tanácsok pártirányításában a személyi feltételek biztosítása mellett még néhány kérdésben — járási szinten is, de különösen a községi pártszervezeteknél — előbbre kell lépni. Mindenekelőtt abban, hogy a pártirányítás ne merüljön ki a vezetők jó kapcsolatában, továbbá nagyon fontos, hogy a pártszervezetek a tanácstörvényt és a felsőbb szintű jogszabályokat úgy fogják fel, hogy azokban a párt politikai irányvonala valósul meg, és kifejezi az össztársadalmi érdekeket.

A helyi pártirányítás

Bármilyen mértékben növekszik is a tanácsok önállósága, azért az országosan meghatározott jogszabályokon, kereteken belül marad. Ugyanez a helyzet a tanácsok pártirányításával is. A helyi pártirányítás alapját a párt általános politikája képezi. Az irányítás munkája kellő ismereteket igényel. Ennek kapcsán felmerül a kérdés: a tanácstörvényből és a tanácsokra vonatkozó jogszabályokból a pártszervezeteknek, illetve azok tagjainak mit kell ismerni?

Bár furcsának tűnik a kérdés, a tapasztalatok azt mutatják, hogy szükséges vele foglalkozni. Elsősorban amiatt, mert a pártvezetőségi tagoknak — különösen egyes párttagoknak — a kívánatosnál kisebbek ismereteik a községi tanácsok mai lehetőségeiről és feladatairól. Ezért alapvető kérdésben sem tekinthetjük befejezettnek az ez irányú ismeretek bővítését.

Szükségességét jól bizonyítják a községi tanácsok szervezeti és működési szabályzatainak készítése során szerzett tapasztalatok. E szabályzatok végső soron a tanácstörvény helyi viszonyokra való alkalmazásának felelnek meg. Meghatározzák a községi tanácsok helyi tevékenységének jellegét és tartalmát, ezért a helyi községpolitika legjelentősebb dokumentumai. Sajnos a községekben még sok párttag nem ismeri ezeket, annak ellenére, hogy a szabályzatok ismertetésében mulasztást — legalábbis formailag — senki sem követett el.

Mind a tanácstörvény, mind pedig a községi tanácsok szervezeti és működési szabályzata ugyanis eléggé terjedelmes anyag és előadóik nem a politikailag lényeges kérdések megmagyarázására törekedtek — amely egyébként alapos felkészülést igényelt volna — hanem vagy teljes terjedelmükben ismertették a szabályzatokat vagy éppen a nagy terjedelemre hivatkozva csak a címszavakat olvasták fel. Szerencsére javított a helyzeten valamit, hogy a tanácstörvényt a tanácstagok oktatásának keretében, a helyi szabályzatokat pedig a kiadott írásos anyagok alapján a kommunista tanácstagok jobban megismerhették. Ez a tapasztalat késztette a járási párt-végrehajtóbizottságot arra, hogy kötelezze a csúcsvezetőségeket és a községi alapszervezeteket a tanácsokra vonatkozó hiányos ismereteik pótlására.

A párhuzamosság megszüntetése

Meg kell említeni azt is, hogy elég gyakori az *indokolatlan párhuzamosság a pártszervezetek és a községi tanácsok munkájában.* Számos esetben ugyanazokat a beszámolókat tárgyalják a pártszervezetek és a tanács testületei. Az ilyen párhuzamosság azért is szükségtelen és káros, mert sem a beszámolók, sem a hozzászólások s ezért az állásfoglalások sem alkalmazkodnak a fórum jellegéhez. Gyakran ez az oka annak, hogy a pártszervezetek akkor sem hoznak határozatokat, amikor arra szükség lenne. Példaként lehet említeni a községfejlesztési terveket és azok végrehajtását, a kulturális terveket, stb. melyeket nemcsak a tanácsnak, hanem a pártszervezetnek is meg kell tárgyalnia, természetesen nem szószerinti ismételgetésként.

A megoldásra váró nehézségek mellett is hangsúlyozni kell, hogy a tanácsok pártirányítása az elmúlt néhány évben járásunkban is sokat fejlődött, tartalmasabb lett. A községi tanácsok napjainkban jobban igénylik a pártszervezetek segítségét és irányítását mint korábban, mert ez biztonságérzetet ad önálló tevékenységükhöz.

Tóth János
a dombóvári járási pb titkára

Egy óvodai pártszervezet munkája

Napjainkban egyre több szó esik a pedagógusok munkájáról, az oktató-nevelő munka fontosságáról és nem utolsósorban a pedagógusok politikai hitvallásáról. Ma már közismert az a megállapítás, hogy a nevelés a gyermek születésével kezdődik és ahogy az ösztönös, érzelmi lényből egyre inkább kibontakozik az értelem, ahogy ismerkedik az őt körülvevő környezettel, világgal, úgy lesz egyre döntőbb szerepe a nevelői ráhatásnak, vagyis a tudatos nevelőmunkának.

A nevelőmunkáról

A család kis közösségéből kilépve a gyermek számára az első nagyobb közösség az óvoda. Ahhoz, hogy a kisgyermek e közösségbe beilleszkedjen, el kell sajátítania a közösség szokásait, szabályait, meg kell találnia e közösségen belül a maga helyét, ki kell alakítania kapcsolatát a közösség többi tagjával.

Óvodáskorban a gyermek elsősorban érzelmi lény és érzelmeire hatva lehet legjobban formálni személyiségét. A közös élmények mélyen bevésődnek a kisgyermekbe, örömet nyújtanak, tapasztalatokat, ismereteket adnak neki a környező világról. Ennek a kis közösségnek — és ezen belül az egyénnek — az irányítása és az ezzel kapcsolatos sokoldalú tevékenység az óvónő feladata. Sikere a nevelő-oktató munka tudatosságától, mélységétől függ. Az óvónő hivatásának eredményes gyakorlásához nemcsak szakmai tudás szükséges, hanem olyan emberi tulajdonságok, képességek, amelyek alkalmassá teszik őt arra, hogy e közösségi életet irányíthassa. Elsőrendű feladata az is, hogy szocialista társadalmunk számára nevelje gyermekeinket. Ennek a feladatnak igazán eleget tenni csak az tud, akinek nemcsak a maga hivatása, hanem a szocialista társadalom jelene és jövője is szívügye.

E gondolatok felvetése után eljutottunk ahhoz, hogy számot vessünk egy olyan kis alapszervezet munkájával, amely több éve azon munkálkodik, hogy ezeknek a feladatoknak a megoldásában segítse az óvónőket.

A pártalapszervezet munkamódszerei

A VI. kerületi óvónők önálló pártalapszervezete 1959-ben alakult, öt taggal. Az alapszervezetnek jelenleg huszonhat tagja van. A pártszervezet óvónői KISZ-alapszervezetet is létrehozott a kerületben, amelynek jelenleg huszonhárom tagja van. Ha számba vesszük, hogy a kerületben tizenkét óvoda működik nyolcvannyolc óvónővel, akkor meg kell állapítanunk, hogy ez a létszám önmagában véve is jelentős erőt képvisel és befolyást gyakorolhat a kerületi óvodák munkájára.

A pártszervezet évi munkatervében több éven át következetesen célul tűzte ki a párttagok szakmai felkészültségének fejlesztését, mely példamutató oktató-nevelő munkájukhoz elengedhetetlenül szükséges. A párttagok kötelességévé tette pártunk politikájának ismertetését és népszerűsítését. Az eredményes működés érdekében gondoskodott arról, hogy minden párttagnak konkrét pártmunkája legyen, s arról időközönként a taggyűlésen beszámoljon. Mindezek végrehajtása elsősorban a pártvezetőség irányító és ellenőrző munkájára hárult.

E célokat az alábbi munkamódszerekkel igyekeztünk elérni:

1. A taggyűléseket rendszeresen havonta egyszer tartjuk, ahol minden alkalommal más párttag tart kül- és belpolitikai tájékoztatót,

amelyet vita követ. Ehhez kapcsolódik az a tájékoztató is, amelyet a párttitkár a kerületi pb titkári értekezletein kap.

2. A párttagok példamutató szakmai, politikai helytállása érdekében a taggyűlés több alkalommal foglalkozik egy-egy pedagógiai témával. A megvitatott problémák során állást foglal elvi kérdésekben és a helyes nevelési módszerek alkalmazásában is. Alapvető jelentőségűnek tekintettük és több taggyűlésen megvitattuk a világnézeti nevelést, a hagyományos és nemzeti ünnepek megünneplését, lebonyolítását pedig ellenőriztük a kerület óvodáiban. Az új óvodai nevelési program bevezetése előtt (1971-től, de már a megelőző években is) foglalkoztunk annak tartalmával, megvalósításának problémáival. A kerület szakmai felügyelőjével együtt megvizsgáltuk a program feladatait és a lehetőségekhez képest az anyagi-személyi feltételek megteremtésével igyekeztünk azt eredményesen végrehajtani. A párttagok évente több alkalommal gyakorlati bemutató foglalkozásokat tartanak saját óvodájukban, saját csoportjukban, ahol a szakmai munkájuk során kialakult jó módszereiket, az oktatómunka bevált eszközeit mutatják be a kerületi óvónőknek.

3. Egy-egy óvodán belül a követelményeknek megfelelő oktató-nevelő munkához, a kedvező munkahelyi légkör kialakulásához, a nevelőtestület eszmei-politikai és pedagógiai egységének megteremtéséhez elsősorban a vezető óvónő körültekintő irányító munkája szükséges. Ezért tartotta és tartja ma is a pártszervezet elsőrendű feladatának, hogy figyelemmel kísérje és segítse a vezető óvónők munkáját. A párttitkár, valamint a vezetőség tagjai rendszeresen látogatják az óvodákat, s a vezető óvónőkkel egyéni beszélgetéseket folytatnak, közösen megvitatják a problémákat, a nehézségeket. Meghallgatják az ott dolgozókat, s gondjaik megoldásához igyekeznek segítséget nyújtani.

4. Nagy gondot fordítottunk a KISZ-szervezet jó működésére, irányítására pártösszekötőnk — egyik vezetőségi tagunk — révén. A fiatalokkal való törődés, a velük való foglalkozás, nevelésük nemcsak az óvodák jelenlegi munkájának színvonala, hanem a vezetői utánpótlás szempontjából is fontos.

5. Jó együttműködésre, kapcsolatokra törekedve segítettük és segítjük a tömegszervezetek munkáját. Ezért pártmunkaként egyik óvónőnk a szakszervezet óvónői tagozatával, egy másik pedig a Hazafias Népfrontban főleg a szülői munkaközösség munkájával foglalkozik. Minden óvodában van szakszervezeti bizalmi. Igyekszünk őket arra ösztönözni, hogy politikai propagandamunkát is kifejtsenek. Több alkalommal meghívtuk őket olyan taggyűlésre, ahol őket is érdeklő politikai vagy szakmai témát tárgyaltunk. A szakszervezettel együtt azon munkálkodtunk, hogy az adott körülmények között végrehajtsuk a nőkre és az ifjúságra vonatkozó párthatározatokat. Meg kell jegyeznem, hogy mivel területünkön csak nők dolgoznak és lehetőségeink igen minimálisak, sajnálatos módon nem tudtunk a nők helyzetén sokat könnyíteni.

6. A tagfelvételt minden évben tudatosan előkészítettük. Egyrészt a vezető óvónőkkel, másrészt a KISZ-ben dolgozó fiatalokkal foglalkoztunk tervszerűen. Arra törekedtünk, hogy azok kerüljenek be a pártba, akik erősíteni fogják a pártszervezetet, emberileg és politikailag érettek a párttagságra.

E munkamódszerek eredményes alkalmazásához elsősorban a pártszervezet három tagú vezetőségének jó együttműködésére és irányító, ellenőrző tevékenységére volt szükség. A tennivalókat közösen állapítottuk

meg, feladatokkal bíztuk meg a párttagokat és segítettük őket munkájuk elvégzésében.

Politikai tömegmunka és propagandatevékenység

Az elmondottakon kívül minden párttagnak elsőrendű pártmunkája, hogy saját óvodai nevelőtestületében foglalkozzon munkatársaival, hallgassa meg véleményüket a napi politikai eseményekről vagy kezdeményezzen azokról beszélgetést, vitát. Ezek során folyamatosan mód nyílik arra, hogy párttagjaink harcoljanak a helytelen nézetek ellen, vagy válaszoljanak munkatársaik kérdéseire. Évente legalább két alkalommal szabad pártnapot rendezünk. Ezeken az óvodák dolgozóinak 75—80%-a mindig jelen van. A szabad pártnapok szervezése előtt a párttagok közvélemény-kutatást végeznek, s így az óvodák dolgozói részéről érdeklődésre számot tartó témák — amelyek főleg a napi politikai eseményekre vonatkoznak — kerülnek a szabad pártnapok napirendjére.

A pártszervezet propagandamunkája átfogja a tömegszervezeteket is. Ez elsősorban a KISZ-szervezet már említett irányítására, de a szakszervezet munkájára is vonatkozik. A fiatalok nevelésében a KISZ-szervezet együtt a pártszervezettel a következő feladatokat tűzte ki célul: helytállás a nevelőtestületben és a nevelőmunkában; szakmai, politikai és ideológiai továbbképzés; a kerület óvodai közössége jó légkörének biztosítása, őszinte, bátor véleménynyilvánítás.

Külön gondot jelentenek a gimnáziumi érettségi után az óvodába kerülő ún. képesítés nélküli fiatalok, akiknek még nincs szakmai tudásuk és határozott politikai véleményük. Bár mindegyiket beírattuk az esti tagozatú óvónőképzőbe, sokat kell velük foglalkozni, tanítani őket, hogy helyt álljanak az óvoda munkájában. A KISZ-szervezet foglalkozik velük és a párttagok is patronálják őket, hospitálások révén is, amikor megnézik munkájukat, tanácsot, segítséget adnak nekik.

A munka szerves része a technikai dolgozókkal, az ún. dajka munkakörben dolgozókkal való foglalkozás is. Az ő helyzetük sajátos, mert semmi képzettséggel nem rendelkeznek, de munkakörük nem csak az óvoda takarítására és tisztántartására szorítkozik, ők is érintkeznek a gyerekekkel és a szülőkkel is. (Öltöztetik, vetkőztetik, mosdatják a gyerekeket, reggel befogadják, este kiadják őket a szülőknek.) Sok irányú kötelességük ellenére igen alacsony a fizetésük, s emiatt sok részükről a panasz, állandó a fluktuáció. A politikai felvilágosító munka ezért igen nehéz körükben, szinte megoldhatatlan. A szakszervezet óvodai tagozata minden évben két alkalommal dajka-értekezletet szervez, amelyet a pártszervezet által kijelölt párttag vezet le.

A gyermekvédelmi munka fontosságát felismerve pártszervezetünk megbízott egy óvónőt azzal, hogy kerületünkben — háromtól hat éves korig — összefogja a gyermekvédelmi munkát, amelynek óvodánként — a vezető óvónőn kívül — van egy felelőse. Feladatuk a hátrányos helyzetben, veszélyeztetett környezetben élő gyermekek felkutatása, és a velük való törődés.

Két párttagunkat megbíztuk a Kossuth Könyvkiadó könyveinek terjesztésével, akik időnként az óvodákban vándorkiállítást rendeznek, propagálják az új kiadványokat, s így jelentős forgalmat bonyolítanak le.

A politikai felvilágosító munka legeredményesebb a továbbképzés keretében. Az elmúlt tíz évben a következő oktatási formákban tanultak kerületünk óvónői: dialektikus és történelmi materializmus alapjai (4 éves tanfolyam 36 fő); marxizmus—

leninizmus alapjai (2 éves, 28 fő); marxista etika (2 éves, 18 fő); marxizmus—leninizmus esti egyetem (3 éves, 6 fő); marxizmus—leninizmus esti egyetem szakosító tanfolyam (2 éves, 3 fő).

A fentiek mellett — több csoportba elosztva — a kerület óvónői foglalkoznak olyan fontos kérdésekkel, mint pl. a X. kongresszus határozatai, a gazdasági mechanizmus reformja, vagy a KB közoktatási határozata.

A továbbképzés során a párttagokat arra aktivizáljuk, hogy ösztönözzék a vitát, a hozzászólásokat. Az óvónők hasznosítják a tanultakat óvódai munkájukban és mind gyakrabban a szülőkkel való érintkezésben is.

Az óvónők politikai, világnézeti beállítottsága általában pozitív. Ez magatartásukban, munkájukban, vélemény-nyilvánításukban egyaránt kifejezésre jut. Az óvodai nevelő-oktató munkájukban egyértelműen érezhető a szocialista hazához való hűség. Ünnepélyeken, a kiválogatott mesék, versek, képgyűjtések vagy kirándulások alkalmával (amikor közvetlen környezetükkel ismerkednek, az ünnepeket megelőző séták a Lenin szoborhoz, vagy a Szabadság szoborhoz stb.) érzéseiket igyekeznek átplántálni a rájuk bízott gyermekekbe is. A pártszervezet hosszú éveken át törekedett ezeknek a programoknak a meghonosítására. Ma már mindez mint hagyomány, minden óvodánkban megvalósult.

A helyes szemlélet, a szakmai tudás, a bátor kiállás még nem áll mindenütt egyforma szinten. Ez a kötelesség teljesítésére és arra az emberi magatartásra is vonatkozik, hogy szükség esetén az egyéni érdekeket alá tudják rendelni a közösség érdekének.

Sok évi munkája során a pártszervezet arra törekedett, hogy a tanács művelődési osztályával és a felügyelettel jó együttműködés alakuljon ki. Az osztály módot adott arra, hogy a pártszervezet éljen véleményezési jogával kinevezések, jutalmazások, kitüntetések és minősítések alkalmával. A kerület óvónőinek lelkes és odaadó nevelő munkáját a művelődési osztály elismerte erkölcsileg és — az adott lehetőségekhez képest — anyagilag is megbecsülte. A szakfelügyelettel szoros együttműködésben törekedtünk az óvodákban felvetődött problémák megoldására. A szakfelügyelő minden tanév végén a taggyűlés előtt beszámol munkájáról, a kerületi óvodák helyzetéről, az osztály véleményét tolmácsolva megjelöli a soron következő feladatokat is. Ezek megvalósítására mozgósítjuk a párttagokat.

A pártszervezet tekintélye, munkájának nehézségei

A pártszervezet tudatos és célratörő tevékenységével, a kommunisták segítőszándékával, szakmai példamutatásával és emberséges magatartásával tekintélyt szerzett. A párttagok példamutatóan helytállnak a szakmai munkában, és minden nehezebb feladattal igyekeznek megbirkózni.

A pártvezetőség jó nevelői közösségek kialakítására törekedett és arra buzdított, hogy a vezető óvónő munkáját a párttagok véleményükkel, javaslataikkal és ha szükséges, tárgyilagos bírálattal is segítsék. Nyilvánvaló, hogy ezt nem mindenütt és nem mindig sikerült elérni, a törekvés mégis ez volt és marad további munkánk során is. A vezető óvónők minden alkalommal úgy nyilatkoznak, hogy munkájukban elsősorban a párttagokra, majd a képesített és már némi gyakorlattal rendelkező KISZ-tagokra támaszkodhatnak. Ez azt bizonyítja, hogy törekvéseink eredményesek.

Ha nevelőtestületen belül problémák adódnak — még ha személyes jellegűek is —, a vezető óvónők igénylik a pártszervezet segítségét. A pártszervezet tekintélyét bizonyítja, hogy ilyen jellegű problémákkal nem

egy esetben hozzánk fordulnak a párton kívüli óvónők is.

Munkánk nehézségei főleg abból fakadnak, hogy a pártszervezet tizenkét intézményt képvisel és a párttagok szétszórtan dolgoznak. Így mindenképpen átgondolt szervezeti kereteket kellett létrehozni ahhoz, hogy minden óvodában érvényesüljön a pártszervezet befolyása. A hatás így sem mindenütt egyformán erős, mivel a párttagok megoszlása sem egyforma a nevelőtestületekben.

A pártszervezet sokkal nagyobb eredményeket érhetne el, ha tagjai még többet tudnák látogatni az óvodákat és ott a helyszínen tudnának segíteni a beszélgetésekben felvetett nehézségeken. A tapasztalatok azt mutatják, hogy nincs az a jó taggyűlés, amelynek hatása megközelítené azt, amit egy csoportos vagy egyéni beszélgetés jelent. Sokszor láttuk, hogy már azt is segítségnek érezték, ha a problémákat meghallgattuk, hát még azt, ha tanácsainkkal, véleményünkkel konkrét segítséget is tudtunk nyújtani.

A másik nehézség az óvónők túlterhelése. Ennek nemcsak a sok adminisztráció az oka — ez főleg a vezető óvónőket terheli —, nem is a már említett képesítés nélküli óvónők nagy száma, hanem az is, hogy területünkön csak nők, családos anyák dolgoznak, akik sokszor kisgyermekük miatt hiányoznak és ez a bentlevőknek okoz több munkát, gyakori túlórázást. Az új nevelési program igen eszközigényes. Ezeket az eszközöket is az óvónőknek kell önállóan készíteniük, ami szintén sok túlmunkával jár.

Nehézséget okoz, hogy a munkakörülmények javításáért még nem tudtunk eleget tenni. Korszerűtlen, lakóházakban levő óvodákról van szó, zsúfolt belső területről, ahol a dolgozók részére még a megfelelő tisztálkodási lehetőségek sincsenek biztosítva. Nagyon kevés óvoda rendelkezik udvarral (összesen három) és csak nem megfelelő játszóterekre, vagy éppen forgalmas utcákra tudjuk vinni levegőztetni a gyerekeket. A lakáskérdés megoldásában is eddig csak a legminimálisabban tudtunk segíteni óvónőinknek.

Összegezve e kis pártalapszervezet munkáját, meg kell állapítani, hogy a nehézségek mellett is sok eredményt ért el. A továbbiakban is feladatunk a nevelő-oktató munka fejlesztése a szocialista pedagógia módszereivel. Úgy látjuk, a nevelőtestületekben sikerült elültetni az eszmei egység csíráját, az óvónők törekszenek a tudatos nevelő munkára, érzik és tudják, hogy a rájuk bízott gyermek testi-szellemi fejlődéséért ők a felelősek.

Kelenhegyiné Szalai Zóra

A munkások művelődéséért

Balatonfüred városi pártbizottsága a nagyközség várossá nyilvánítását követően nagy energiát fordít a közművelődés fejlesztésére. Ez az anyagi és szellemi erők koncentrálását követeli meg. A pártbizottság ezért összehívta a város területén működő vállalatok vezetőit, s megállapodott velük, hogy a kulturális alapból a vasas művelődési házat a városi kulturálódás központjává fejlesztik. A hajógyár, a kisebb vállalatok, a városi tanács és az SZMT 300 000 Ft-ot fizetett be erre a célra, s megegyeztek a közös fenntartásban is. Olyan kulturális és ismeretterjesztő programot állítottak össze, amely a város dolgozóinak széles körét érdekli.

A város munkásbázisában, a hajógyárban a TIT segítségével megindították az üzemi dolgozók általános iskolai oktatását — a VII. és VIII. osztály elvégzése érdekében — 40 fővel, s előkészületek folynak a gyorsított általános iskolai tanfolyam megszervezésére is. Elsősorban a 40 év alatti dolgozókat kívánják erre megnyerni. A városi pártbizottság ösztönzésére emellett szaktanfolyamokat is indítottak, s megszervezték a technikusok képzését. A munkások érdeklődésének felkeltésére, művelődésének bővítésére munkásakadémia indítását is tervezik.

Az információ helyi hasznosítása

Alapszervezeteket irányító munkájában a szekszárdi járási pártbizottság az utóbbi időben fokozott figyelmet fordít a politikai információra. Igyekeztünk tudatosítani, hogy az információ a politikai vezetés szerves része, az igényes és színvonalas vezetés elengedhetetlen eszköze. Az információs munka nemcsak a járási pártbizottság és a felsőbb pártszervek számára nyújt tájékoztatást a lakosság hangulatáról. Nagy segítséget ad a helyi pártszerveknek, pártvezetőségeknek is a politikai munka szervezéséhez, a helyileg megoldható kérdésekben való intézkedésekhez, döntésekhez.

A pártszervezetek mindinkább magukévá is teszik ezt az elvet. Igazolják ezt azok a tapasztalatok, amelyeket a *Pamuttextil Művek tolnai gyáregységében*, illetve a *decsi Egyetértés Tsz-ben* szereztünk.

Gyakorlati intézkedések

A tolnai textilüzemben a csúcsvezetőség e munkában nagymértékű önállóságot adott az irányítása alá tartozó három alapszervezetnek. Az alapszervezetek jelölik ki azokat a személyeket, akik összegyűjtik az érintett terület — üzemrész, műhely — dolgozóinak véleményét a kül- és belpolitikai eseményekkel, valamint a helyi, üzemi élettel kapcsolatban. Az észrevételekről *az alapszervezet információs felelőse mindenkor köteles tájékoztatni az érintett üzemrész vagy brigád vezetőjét.* Az illető vezető ellenjegyzésével jelzi a felvetések, javaslatok tudomásul vételét. Mindjárt megjegyezzük: e mozzanatnak nagy jelentősége van a „visszajelzés" szakaszában.

A gyár különböző területeiről és az alapszervezetektől beérkezett jelentéseket a csúcsvezetőség dolgozza fel, elemzi és összesíti. A párt- és a gazdasági vezetés az információk, hangulati elemek feltárása és összegyűjtése mellett a fő figyelmet *a beérkezett jelzésekre történő reagálásra* fordítja. A visszajelzés, válaszadás — amennyiben az észrevétel olyan természetű — már a probléma felvetését követően azonnal megkezdődik: a művezető vagy a pártcsoportvezető személyes beszélgetések során tisztázza a különböző egyedi jellegű észrevételeket. Gyakran ezek a problémák már úgy kerülnek a csúcsvezetőség számára készült tájékoztatóba, hogy egyúttal a megoldás módjáról is számot adnak.

A több helyről nagyobb számban érkező jelzésekre a témának megfelelően az illetékes gazdasági vezető vagy a csúcsvezetőség adja meg a szükséges felvilágosítást. Adott esetben *írásos tájékoztatót* adnak ki, melyet valamennyi érintett terület dolgozói megkapnak. A tömeges tájékoztatás céljára felhasználják az üzemi híradót és a faliújságot is. Egyedi jelzések esetén is kivizsgálják az észrevételeket, és a vizsgálat eredményéről személyes beszélgetésen tájékoztatják az érdekelt dolgozót. Amennyiben a bejelentéseket követő vizsgálat valamilyen vezetői mulasztásra derít fényt, a felelősségre vonás sem marad el.

Az információs jelentésből értesült például a csúcsvezetőség arról, hogy a kisjavító csoport anyagellátása nem zavartalan. A bejelentést kivizsgáltatták, s az beigazolódott. Kiderült, hogy az üzemben folyó nagyarányú korszerűsítés, átszervezés során új vezető került a csoport élére, akinek még nem volt a munkához elegendő tapasztalata. Az információ alapján a gazdasági vezetés úgy döntött, hogy tapasztalatcsere céljából keressen egy másik, e munkában jártas, nagyobb gyakorlattal rendelkező vezetőt és kérje segítségét.

Más esetben a munka megszervezésére, a munkaidő beosztására vonatkozó kéréseket hozott felszínre az információs jelentés. A pártszervezet kezdeményezésére a gazdasági vezetés és a szakszervezet mérlegelte a lehetőségeket és végül megtalálták a legkedvezőbb megoldásokat.

Tapasztalataink szerint az információs jelentésekben szereplő jelzések *a munkaszervezéssel, a munkakörülmények javításával kapcsolatos feladatok, intézkedések meghozatalához* jelentős segítséget adnak a vezetésnek. Segítik továbbá a technológiai fegyelem erősítését, a munka minőségének javítását is. Mindezzel az információs munka nagyban hozzájárul a jó munkahelyi közérzet, az üzemi demokrácia kialakításához és fejlesztéséhez.

A pártszervezetek, illetve a csúcsvezetőség ugyanakkor a jelentésekben felbukkanó *téves, megalapozatlan véleményekre is reagál.* Összehívja az érintetteket, vagy az adott üzemrész kommunistái útján juttatja el meggyőző szavait e nézetek felvetőihez, képviselőihez.

A tsz vezetőségével együtt

Hogyan valósítja meg a politikai információ párton belüli rendszerének továbbfejlesztésére hozott határozatot a decsi Egyetértés Tsz pártalapszervezete? A lakosság politikai hangulatával foglalkozó információs munka összefogására, elemzésére itt is információs felelőst bíztak meg. A felelős kiválasztása gondos mérlegelés alapján történt. Olyan emberre bízták az információ összeállítását, aki megfelelő politikai tájékozottsággal, tapasztalattal rendelkezik, a helyi viszonyoknak jó ismerője, emberi kapcsolatai széles körűek.

A szövetkezeti vezetéssel együtt meghatározták az információ területenkénti forrásait — esetenként témáját is —, és ennek megfelelően alakították ki az *információs hálózatot,* amelyben részt vesznek a pártcsoportvezetők, a brigádvezetők, továbbá a KISZ-szervezet és a nőbizottság egy-egy tagja is. Az információs felelős szoros kapcsolatot tart velük, kölcsönösen felkeresik egymást. A hálózat tagjai folyamatosan gyűjtik az észrevételeket, véleményeket, és azokat az előre meghatározott időpontban szóban vagy írásban közlik az információs felelőssel. Amennyiben valamilyen okból nem tudják továbbítani az összegyűjtött észrevételeket, az információs felelős keresi fel őket. De ő maga is sokat mozog az emberek között, és az egyéni vagy csoportos beszélgetések alkalmával tájékozódik a hangulatról.

Az összefoglaló elkészítése után azt megbeszélik a pártszervezet titkárával, aki tájékoztatja a tsz elnökét a szerzett tapasztalatokról, észrevételekről. Az összefoglalót megküldik a felsőbb pártszerveknek is. Ezzel véget ér az információs munka első szakasza, az alulról jövő észrevételek összegyűjtése, elemzése, feldolgozása és továbbítása, de a folyamat nem zárul le.

A termelőszövetkezet, illetve a pártszervezet vezetősége a politikai információt jelentőségének megfelelően hasznosítja a politikai és gazdasági vezetésben. Az információkban jelzett észrevételek figyelembevételével sikerült több fonákságot felszámolni. A párt- és a gazdasági vezetés — ha nem is azonnal — mindenkor reagál az észrevételekre, javaslatokra. *Erre jó lehetőséget adnak a negyedévenként, illetve szükség szerint megtartott brigádértekezletek, a rendszeresen megtartott pártrendezvények és a személyes beszélgetések.* Szerepük van még e tevékenységben a különböző *írásos tájékoztatóknak* is.

Egy példát hadd említsek arra vonatkozóan, mi lesz a sorsa az információ során szerzett kritikai észrevételeknek, javaslatoknak. A cukorrépa termelésének hagyományai vannak a községben, s jó munkalehetőséget ad a szövetkezeti asszonyoknak. A

termelés fejlesztése, korszerűsítése szükségessé tette e munkálatok gépesítését. Ennek kapcsán az asszonyokban olyan hangulat alakult ki, hogy ők most már feleslegesek lesznek a termelőszövetkezetben. Elmondották: attól félnek, nem tudják teljesíteni az alapszabályban rögzített munkanapok számát, ami a fizetett szabadság, a szociális kedvezmények és a háztáji juttatásában hátrányosan érinti őket.

A kialakult bizonytalanság megszüntetésére, az asszonyok megnyugtatására a termelőszövetkezet elnöke felkereste őket és elbeszélgetett velük. Kérte javaslataikat is. Ezeket a termelőszövetkezet vezetősége megvizsgálta, és úgy döntött, hogy az asszonyok további foglalkoztatása céljából növelik a kertészet területét, ami egyben a község zöldségellátását is javítja.

A pártmunka szerves része

Az előzőekben ismertetett két pártszervezet információs tevékenysége alapján korántsem vonható le olyan következtetés, hogy már mindenütt kialakult, jól szervezett és rendszeres ez a munka. De a Politikai Bizottság határozatát követően — a meglevő hiányosságokkal együtt is — jelentősen fejlődött a pártszervezetek információs tevékenysége.

A pártszervezetek többsége kialakította információs hálózatát. Az információ az esetek többségében már nem kampányjellegű feladat, hanem mindjobban a politikai munka mindennapi gyakorlatának szerves részévé válik. Mind több alapszervezetben ismerik fel az információ helyi hasznosításának jelentőségét. Tanulmányozása, a tapasztalatok felhasználása fokozatosan *a vezetés állandó eszközévé* válik. A pártszervezetek mellett a *gazdasági vezetők* is mindinkább felismerik, milyen segítséget nyújthat a pártszervezetek politikai információja a megalapozott döntések meghozatalához.

Természetesen vannak e munkának még gyengéi is járásunkban. Különösen a kis létszámú pártszervezeteknél tapasztalható, hogy inkább csak a járási bizottság tájékoztatására készítenek információs jelentést, de maguk nem hasznosítják. Az is előfordul nemegyszer, hogy az információ jobbára csak a nemzetközi események visszhangjáról ad képet, a helyi vonatkozású problémákról nem. Nem tartjuk kielégítőnek az információ adta ismeretek hasznosítását az *agitáció irányításában.*

Járási bizottságunk az információs tevékenység további fejlesztésére törekszik. Az előbb említett pártszervezetek példájára tovább kívánjuk mélyíteni, erősíteni azt az elvet, hogy a politikai információ nélkülözhetetlen a helyi politikai munkához, a döntések meghozatalához. Ehhez azonban az is szükséges, hogy tovább fokozódjék az információ hitelessége, időszerűsége és frissesége.

Hanol József
a szekszárdi járási pb titkára

Kommunisták a tanácsválasztásért

Összevont tanácskozáson vitatták meg Szombathely pártszervezeteinek titkárai február első felében a közelgő tanácsválasztások szervezeti és politikai előkészítésének helyi tennivalóit. A városi pártbizottság kezdeményezésére vállalták a párttitkárok, hogy az elkövetkezendő hetekben, hónapokban valamennyi üzemi, intézményi és hivatali pártszervezet a lakóterületen is tevékenykedik a tanácsválasztások sikeréért. Részletes programot dolgoznak ki e munkára, amelyet mindenütt taggyűlésen vitat meg a párttagság. Szerepel terveik között, hogy minden párttag kommunista kötelességként vállalja a jelölőgyűléseken, választói gyűléseken való részvételt s mozgósítja, magával hívja a környezetében lakó párton kívüli választókat is.

Hogyan dolgozik a pártbizottság tagja?

Harsányi József az Egyesült Izzó pártbizottságának tagja, vállalati főmechanikus. A pártbizottság mellett működő gazdasági bizottság vezetője. Hogyan végzi pártmunkáját? — erről beszélgettünk.

A bizottság négy éves múltra tekinthet vissza. Tapasztalatunk éppen ezért sokrétű. És ami lényeges: tevékenységünk célja ma már egyértelmű. Arra törekszünk, hogy a pártszervezet minden szintjén olyan legyen a gazdaságszervező, irányító és ellenőrző munka, amely a leghatékonyabban segíti a vállalati feladatok megvalósítását. A bizottság programját a tervek, a párt- és a kormányhatározatok alapján és segítségükkel alakítjuk ki. Volt és van is olyan hiedelem, hogy a bizottság beleavatkozik a gazdasági vezetők munkájába. Sem mint főmechanikus, sem mint a pártbizottság tagja nem értenék egyet ezzel. A mi feladatunk: *politikai munkával hatni a gazdálkodásra,* segíteni a pártszervezet ez irányú munkáját.

Sok témával foglalkoztunk, de a legutóbbit említeném: *az* üzem- és munkaszervezés tapasztalatait elemeztük a végrehajtó bizottság számára. Vállalatunk vezetősége folyamatosan foglalkozik ezzel a döntő fontosságú kérdéssel. A pártbizottság a múlt év márciusában tárgyalta meg a korszerű üzem- és munkaszervezés feladatait, a szervezést akadályozó helytelen nézeteket és gyakorlatot. Meghatározta a IV. ötéves terv szervezési programjának kiegészítését, s megjelölte a párt- és a tömegszervezetek politikai feladatait.

Az 1972. december eleji előterjesztés már a végrehajtásról ad számot. Vizsgálatunk kiterjedt a vezetésre, az irányításra, az információs tevékenységre, a szelektív fejlesztésre, a gazdaságos struktúra kialakítására, beruházásainkra, a gyár- és a műszaki fejlesztésre. De megvizsgáltuk a termelésirányítást, az állóeszközgazdálkodást, a készletgazdálkodást, piaci és értékesítési helyzetünket és más fontos, nagyvállalatunk gazdálkodását meghatározó tevékenységet. Törekvésünk az volt, hogy átfogó képet adjunk gazdálkodásunk valamennyi területéről, informáljuk a párt-végrehajtóbizottság tagjait jelenlegi helyzetünkről. A bizottság részletes elemzést adott a pártbizottság, valamint a csúcs- és az önálló pártszervezetek üzem- és munkaszervezést segítő politikai munkájáról, módszereiről és nem utolsósorban feladatairól is. Mivel felméréseink kiterjedtek a törzsgyár és a gépgyár szinte valamennyi gyárának pártszervezetére, joggal tehettük a párt-végrehajtóbizottság előtt azt a megállapítást: pártszervezeteink nemcsak ismerik a KB és az üzemi PB határozatait és a vállalatvezetőség intézkedéseit a korszerű munka- és üzemszervezésről, hanem politikai partnerei, jó segítőtársai is e nagy munkában a gazdasági vezetőknek.

Úgy vélem — s ennek hangot adtam a párt-végrehajtóbizottság ülé-

(Fotó: Horváth Tamásné)

sén is — *a párthatározatok a gyakorlati megvalósulás időszakában vannak.* Főleg azokban a gyárakban, főosztályokon, irányító területeken került a pártmunka középpontjába, ahol szervezési változtatásokra van szükség, vagy ahol a szervezés a napi munka részét alkotja. A központi igazgatás pártvezetősége például nemcsak a határozatokat ismerte a felmérés időszakában, hanem számos irodalmat is feldolgozott, hogy meggyőzőbbé, kézzelfoghatóbbá tegye, a csöppet sem könnyű tudomány megértését. A kereskedelmi igazgatás II. alapszervezetében a vezetőség megkérte a szervezési osztály vezetőjét, ismertesse pártaggyűlésen az anyaggazdálkodás munkáját elősegítő gépi programozás előnyeit. Jó volt, hasznos volt azért is, mert így minden párttag megtudhatta: manuális eszközökkel már nem tartható fenn a korszerű anyaggazdálkodás. Ezeknek a munkáknak már kézzelfogható eredménye is van. A budapesti elektroncsőgyárban például zavart okozott a fejlesztési részleg kihelyezése. A csúcsvezetőség — szerintem nagyon helyesen — mindjárt reagált erre. Pártaggyűlésen foglalkozott az intézkedés lényegével és hatásával a termelőmunkára. Magyarázták, milyen hatással van az elektroncsőgyártás fejlődésére, ha a fejlesztési apparátus közvetlenül a gyárban tevékenykedik. Hiszen a gyártás jövője attól függ: milyen irányba gyorsul meg a fejlesztés.

Az elektroncsőgyár pártszervezetének példája még valamit bizonyított: a nyílt, világos szóból értenek az emberek. Ha tudják, mi, miért történik és látják az intézkedések összefüggéseit, támogatják a megvalósítást. Ha viszont nem értik, az rossz hatással van a dolgozók hangulatára. S, hogy a vezérigazgató szavaival éljek: ahol rosszul mennek a dolgok, *ahol rossz a hangulat, ott baj van a termeléssel is.* Ahol viszont pezsgő az élet, megfelelő a tájékoztató munka, a politikai élet, jó a gazdasági vezetők és a dolgozók kapcsolata, ott általában a gazdálkodás is eredményes.

Minden fórumon elmondom: vitatkozni kell a helytelen nézetekkel, mivel ezek szülik a rossz gyakorlatot. Vagy fordítva: a rossz gyakorlat szüli a helytelen nézeteket. Mondok erre is egy példát. Egyik gyárunk korszerű automata-sort kapott. Fordulatszáma csaknem duplája volt a réginek. Mégis úgy fogadták az új sort a szakemberek, mintha „fogukat húznák". Mintha nem a gyárnak, tehát nekik lenne létérdekük az új sor mielőbbi üzemeltetése. Sokáig nem dolgozott a sor teljes kapacitással. A vállalatvezetőség vizsgálatot rendelt el, több vezetőt felelősségre vont, s bebizonyította, hogy az automatasor többre képes. Egyébként ugyanilyen gépet exportáltunk is. S a mi gépünkkel, a mi anyagunkkal külföldön teljes fordulatszámmal dolgoztak. A hibás gyakorlat oka: az újtól való idegenkedés volt. Ez egy példa csak. De jól érzékelteti talán, milyen károkat okozhatnak a jó szakemberek is, ha a régihez ragaszkodnak.

Bizottságunk a jövőben jobban törődik az ilyen jelenségekkel. Arra törekszünk, hogy a pártszervezetek a jelenleginél jobban reagáljanak az ilyen és hasonló jelenségekre. De — ha már itt tartunk — vannak másfajta „drága" nézetek is; például a kis pénz — kis munka; nagy pénz — több munka". Egyik gyárunkban ugyanis rossz hangulatot váltott ki az a „hír", hogy egy másik gyár — meg is nevezték melyik — többet fizet ugyanazért a munkáért. A vállalatvezetőség illetékes főosztálya nem volt rest, a helyszínen vizsgálta a bérek, jövedelmek alakulását. Semmi sem volt igaz a hírből. Sőt, az Izzó volt a „gavallérabb". S miután a tények önmagukért beszéltek, cáfolhatatlanok voltak, javult a munkakedv, megszűnt a suttogás.

Ebből a néhány esetből azt a tanulságot szükséges levonni: nem kerülni kell a vitákat, sőt olykor nem árt elébe is menni.

Vadas Kati

MOZAIK

Huszonkét éve párttikára a Hajdú-Bihar megyei Moziüzemi Vállalat alapszervezetének Kéri Lajosné. Beszélgetésünk előtt szinte elképzeltem, miről fog majd szólni, összehasonlítva az „akkor"-t a „most"-tal, a hajdani fiatalos lelkesedést a ma tapasztaltabb, aprólékosabb munkájával. De hamarosan kiderült: a valóság ezúttal is bonyolultabb és érdekesebb az elképzeltnél. Így jött létre — szabályos portré helyett — ez a mozaik.

*

— Kislány korom óta nagyon szerettem a mozit. Szinte még gyerek voltam, amikor cukorkaárusként már ott dolgoztam. 1938-ban lettem jegykezelő, persze csak este, napközben egy cukrászdában dolgoztam, hiszen a moziból még sokáig nem lehetett megélni. És nekünk kellett a pénz.

Szovátiéknál tíz gyerek volt. Az apa betegséget hozott haza az első világháborúból, asztma gyötörte egész életében.

Erzsike negyvenkettőben ment férjhez, már háború volt, a fiatal férjnek is hamarosan mennie kellett a frontra. Az asszonyka — filigrán termetű ma is — gyereket várt. Látogatóba utazott anyósához 1944. június elején, azon az éjszakán, amikor a debreceni állomás környéke szőnyegbombázást kapott. Ezért nem volt otthon. Szülei, öt testvére, a Pestről látogatóba érkezett nővére ott maradtak a romok alatt, csak nővérének 19 hónapos kislánya élte túl a bombázást. Őt később felnevelte.

Kisfia ősszel született, két hét múlva meghalt. Akkoriban még csak rossz sejtelem volt, hogy a férjét elvesztette, évek is elteltek, amíg megjött a hivatalos papír.

A debreceni romokból, a debreceni emberek tragédiájából sok jutott ennek a fiatalasszonynak.

— *1945 augusztusában léptem be a pártba. A Víg-moziban dolgoztam, ott nem volt pártszervezet, nem is igen lehetett volna szervezeti életet élni, hiszen maga a mozi hol egyik, hol másik párté volt. A tűzoltóságnál levő pártszervezethez tartoztam.*

Kéri Lajos tűzoltó ma már nyugdíjas. Együtt kapták meg két éve a huszonöt éves jubileumi kitüntetést. Ismerték egymást már akkor is, házasságot 1948-ban kötöttek.

— *Szerettem falura járni. A Csapó utcán volt a III. kerületi pártszervezet, onnan indultunk mindig. Nem jártunk még pártoktatásra, inkább csak éreztük, hogy mit kell mondani. Szívesen fogadtak a falusiak, meg is kínáltak. Voltak, akik be akartak lépni a közösbe, mások meg azt mondták: dolgozni mindenütt kell, nekik mindegy. Teherautóval mentünk ki a falvakba, onnan néha három-négy kilométert gyalogoltunk egy-egy tanyáig. De nem volt rossz. Igaz, fiatal voltam . . .*

— *A Víg-mozi nem volt ilyen korszerű, mint most. Rengeteg baj volt a fűtéssel, nem hogy köpenyben, de nagykabátban is dideregve álltunk az ajtóban, míg a jegyet kezeltük. Nagyon szép ünnepségek voltak a Vigben! Mi mindent megtettünk, hogy a nézők szeressék ezt a mozit, éjszakákon át magunk meszeltünk, hogy másnapra tiszta, rendes legyen.*

A Petőfi kertmoziban lett először üzemvezető negyvenkilencben. Két éve az Apollóban délelőttös üzemvezető, azelőtt ugyanott volt délutános. Azt gondolta, jobb, nyugodtabb lesz így. A férje nyugdíjba ment, az örökbe fogadott lányuk most nyolcadikos, vele is törődni kell. De sokszor így is csak késő délután jut haza.

— *Más a délelőtt. Ilyenkor futóvendégek jönnek, olyanok, akik nem tudnak mit kezdeni a két órájukkal, hát beülnek a moziba. Délután törzsközönség van, még a gyerekek is sokszor név szerint kerestek: „Kéri néni, nem kaptunk jegyet."*

— *Mint üzemvezetőnek kezdetben 700 forint volt a fizetésem, később kilencszáz, jutalmat egyszer egy évben kaptunk. Nem kaptunk prémiumot azért, ha a legfontosabb filmek telt házzal mentek, de felajánlásunk volt, hogy a politikai tárgyú, mondanivalójú filmekre szerzünk közönséget. Negyvennyolcban—negyvenkilencben ez nem volt könnyű dolog. Rengeteget dolgoztunk, szerveztünk, üzemekben, iskolákban, és sikerült, telt ház volt. Nem tudom, nem is hiszem, hogy csak anyagiakkal meg lehetne oldani minden problémát, hogy valaki igazi szervező legyen csak azért, mert jutalomra, prémiumra számít. Nekünk magunknak kell fontosnak tartani, hogy azt a filmet sokan megnézzék.*

*

— *Többször akartam már leköszönni a párttitkárságról, de aztán mindig maradtam. A vezetőség tagjai cserélődtek, így talán mégsem kell attól félni, hogy egyoldalú lesz a pártmunka nálunk. Igaz, a pártszervezet harminckilenc tagja közül nyolc nyugdíjas. De már kezdünk fiatalodni. Leginkább a központban dolgoznak fiatalok. Törődünk a KISZ-szel is, igyekszünk segíteni, hogy jó szervezeti élet alakuljon ki.*

— *Az igazgatóval jó a kapcsolatunk. Ha valamivel nem értek egyet, megmondom neki. Régóta dolgozunk együtt, megszoktuk, hogy nem hagyunk nyitott kérdéseket. Addig vitatkozunk, amíg nem sikerül egyetértésre jutni.*

— *Még ötvenegyben kaptam miniszteri dicsérő oklevelet, háromszor Kiváló Dolgozó kitüntetést, és most kaptam meg a harmincéves törzsgárdatagságért járó jelvényt*

Mozaik-kockák ezek csupán Kéri Lajosné életéből, gondolataiból. De úgy érzem, kikerekedik belőlük egy igazi pártmunkás, egy kommunista asszony portréja.

Nagy Zsuzsa

EZT OLVASTUK

Fontosabb cikkek jegyzéke

1972. DECEMBER 11-TŐL 1973. FEBRUÁR 10-IG

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Rózsa László: A pártban és a párton kívül (XII. 17.); Biszku Béla: Egységes állásfoglalás, következetes végrehajtás (XII. 24.); Horváth József: Törvény minden párttagnak (I. 27. A szervezeti szabályzatban előírt kötelességekkel foglalkozó cikk).

TÁRSADALMI SZEMLE — Benke Valéria: Egységes értelmezés, kommunista kiállás, közös cselekvés (1. A Központi Bizottság novemberi határozatával, a határozattal kapcsolatos feladatokkal foglalkozik); Beszélgetés pártbizottsági titkárokkal a fizikai munkásoknak a pártban való arányáról (2.).

IFJÚKOMMUNISTA — Jakab Sándor: A párt politikája és ifjúságpolitikája (2.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Apró Antal ünnepi beszéde a Szovjetunió megalakulásának 50. évfordulója alkalmából az Erkel Színházban rendezett díszünnepségen (XII. 30.); Terényi Éva: Szót kér az 52 százalék (I. 7. A nők közéleti tevékenységével foglalkozó cikk); Kádár János felszólalása a Hazafias Népfront Országos Tanácsának ülésén (II. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Szabó István: Demokrácia és törvényesség a termelőszövetkezetekben (2.).

MAGYAR HÍRLAP — Nyers Rezső: Küzdjünk a jobbért, a jövőért (XII. 24.); Dr. Korom Mihály: Törvényalkotás és jogszabályozás (XII. 31.).

NÉPSZAVA — Gáspár Sándor: Osztálypolitika — nemzeti politika (XII. 24.); Interjú Duschek Lajosnéval, a Szaktanács titkárával szociálpolitikánkról (XII. 24.).

FIGYELŐ — Interjú dr. Papp Lajos államtitkárral, a Minisztertanács Tanácsi Hivatalának elnökével a tanácstörvény végrehajtásának tapasztalatairól (I. 3.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Az országgyűlés ülésszakáról közölt tudósítások (XII. 13—15.); Földes István: A tudatos jövő (XII. 17. A népgazdasági tervezéssel foglalkozó cikk); A népgazdaság 1973. évi terve (XII. 17.); Földes István: Fogadatlan prókátorok (XII. 24. A gazdasági reformunkat ért nyugati ferdítésekkel foglalkozó cikk); Csikós Nagy Béla: Az 1973. évi árpolitika. (I. 10.); Almási István: A megváltozott mezőgazdaság (I. 11.); dr. Bíró József külkereskedelmi miniszter tájékoztatója az 1972. évi külkereskedelmi forgalom alakulásáról és a külkereskedelem időszerű feladatairól (I. 20. Figyelő I. 24.); dr. Gadó Ottó: Népgazdasági terv — vállalati terv (I. 24.); A Központi Statisztikai Hivatal jelentése az 1972. évi terv teljesítéséről, a népgazdaság fejlődéséről (I. 28.); Földes István: Csak amíg a takaró ér (II. 4. A beruházásokkal foglalkozó cikk); Gulyás Pál: Nagyra hivatott vállalkozá-

sok (II. 8. A termelőszövetkezetek és állami vállalatok közös társulásaival foglalkozik).

TÁRSADALMI SZEMLE — Faluvégi Lajos: Népgazdaságunk 1973. évi terve és költségvetése (1.); Friss István: Iparfejlesztés és gazdaságpolitika (1.); dr. Csizmadia Ernő: Élelmiszer-gazdaságunk a X. kongresszus határozatainak megvalósítása útján (1.); Klézl Róbert: A hosszú távú népgazdasági tervezőmunka eddigi tapasztalatai (2.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Kálmán Endre: A teljes Marx—Engels-kiadás elé (I. 13.); Ágh Attila: A holnap kapujában (I. 14. Gondolatok a tudományos-technikai forradalomról).

TÁRSADALMI SZEMLE — Bizám Lenke: Marxisták és „frankfurtiak" (1.); Józsa György: A Kommunista Kiáltvány megjelenésének 125. évfordulójára (2.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Pjotr Gyemicsev: A fejlett szocializmus — a kommunizmus felé vezető út egyik szakasza (1.); Albert Norden: Az emberiség felszabadításának programja (1. A Kommunista Kiáltvány megjelenésének 125. évfordulójára írott cikk); Nemzetközi kutatócsoport munkájának összegezése V. I. Lenin „A szociáldemokrácia két taktikája a demokratikus forradalomban" című művének mai jelentőségéről (1.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — J. Zsukov—V. Krivcov—V. Fetov: A világtörténelem a maoizmus görbe tükrében (2.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Péter János külügyminiszter felszólalása az országgyűlésben (XII. 14.); Georges Marchais előadói beszéde a Francia Kommunista Párt XX. kongresszusán (XII. 14.); Leonyid Brezsnyev beszéde a Szovjetunió fél évszázadáról a moszkvai jubileumi ünnepi ülésen (XII. 22.); Az SZKP Központi Bizottságának és a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának felhívása a világ népeihez (XII. 24.); Az SZKP Központi Bizottságának, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének és a Szovjetunió Minisztertanácsának felhívása a szovjet néphez (XII. 30.); Szántó Jenő: Mi történik Jugoszláviában? (I. 5—7.); A magyar kormány állásfoglalása az európai fegyveres erők és fegyverzet csökkentését szolgáló tárgyalások előkészítő konzultációjáról (I. 19.); A vietnami háború befejezéséről és a béke helyreállításáról szóló megállapodás (I. 25.); A vietnami megállapodást kiegészítő jegyzőkönyvek (I. 26.); Bojcsuk József: A vietnami háború amerikai mérlegéről (I. 27.); A Magyar Népköztársaság kormányának nyilatkozata a vietnami megállapodásról (I. 28.); Vajda Péter: Miért nem írták alá már októberben? (I. 28. Washingtoni kulisszatitkok a Vietnamról szóló megállapodás halogatásáról); Várnai Ferenc: Az út a békéig (II. 4.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Kereszty András: Elhatárolódás és párbeszéd (1. A két német állam kapcsolatainak alakulásával foglalkozik); Győzelem Vietnamban (2.); dr. Berecz János: A magyar—szovjet barátsági szerződés negyedszázada (2.); Vajda Péter: Kényszerű amerikai lépések a vietnami kérdésben (2.).

MAGYAR HÍRLAP — Puja Frigyes: Az európai enyhülésről (XII. 24.); Nyikolaj Podgornij: Út az egységes szövetség felé (XII. 30.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — A JKSZ elnökének és Elnöksége Végrehajtó Bizottságának levele a Jugoszláv Kommunisták Szövetsége valamennyi szervezetéhez és tagjához (1.); Kurt Bachmann: Az NSZK helyzete a választások után és az NKP legközelebbi feladatai (2.); Aczél Endre: Kína és az arab világ (2.).

KULTÚRA – TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Aczél György beszéde a Petőfi Sándor születésének 150. évfordulója alkalmából rendezett operaházi díszünnepségen (XII. 31.); Erdey-Grúz Tibor nyilatkozata a tudományos élet időszerű kérdéseiről (I. 10.).

MAGYAR HÍRLAP — Dr. Orbán Lászlónak, a művelődésügyi miniszter első helyettesének nyilatkozata a közművelődés előtt álló új feladatokról (XII. 31.); dr. Polinszky Károly művelődésügyi miniszterhelyettes nyilatkozata a felsőfokú oktatás fejlesztésének útjairól (I. 16.).

Megjelent

MARX–ENGELS
A Kommunista Párt Kiáltványa
Diszkiadás
164 oldal Ára: 40,– Ft

V. I. Lenin Összes Művei
29. kötet
Filozófiai füzetek
706 oldal Ára: 20,– Ft

V. I. Lenin Összes Művei
36. kötet
1918 március–július
694 oldal Ára: 30,– Ft

LENIN
A szovjethatalom soronlevő feladatai
(A marxizmus–leninizmus klasszikusainak kiskönyvtára)
124 oldal Ára: 10,– Ft

Az információtól a közéletig
232 oldal Ára: 20,– Ft

A. ZDRAVOMISZLOV
A szociológiai kutatások módszertana
216 oldal Ára: 20,– Ft

KÉKESDI GYULA
A forradalom katedráján
(Lengyel Gyula élete)
180 oldal + 12 old. kép Ára: 18,– Ft

ALEKSZANDR BRICSKOV
A fiatal Amerika
216 oldal + 16 old. kép Ára: 15,– Ft

MIRON BIALOSZEWSKI
Napraforgók ünnepe
(Emlékezés a varsói felkelésről)
336 oldal Ára: 16,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

INDEX : 25.699

MÁRCIUS 8. — NEMZETKÖZI NŐNAP

KASS JÁNOS GRAFIKÁJA

Ára: 3,50 forint

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

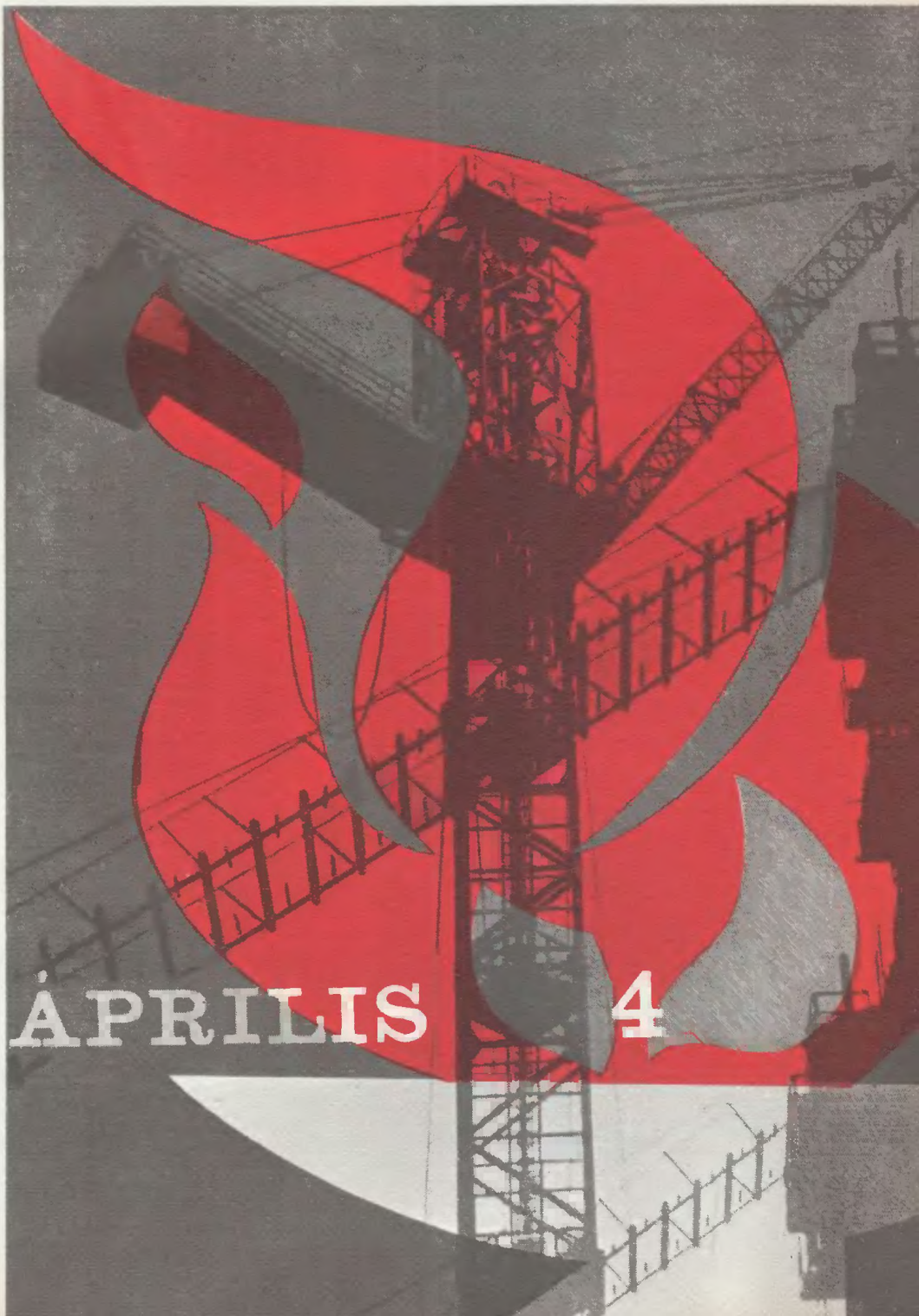

1973/4

ÁPRILIS 4

Baranya két éve

A legutóbbi választások óta eltelt két év során tovább gyarapodott, gazdagodott Baranya megye. Képeink ebből adnak ízelítőt.

Átadás előtt a 194 méteres pécsi tv-torony

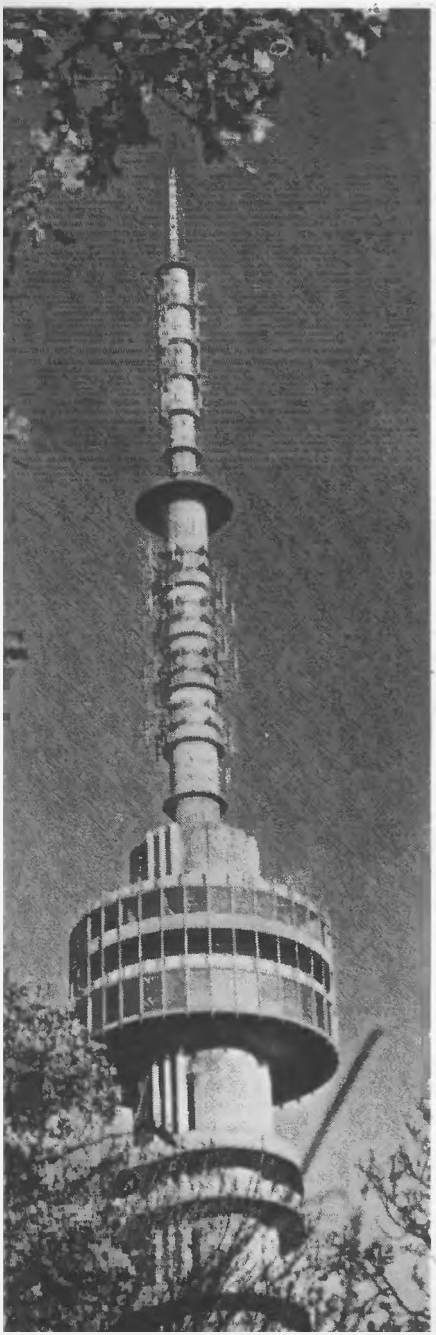

Benépesült a pécsi orvosegyetemisták modern, minden kényelemmel ellátott kollégiuma

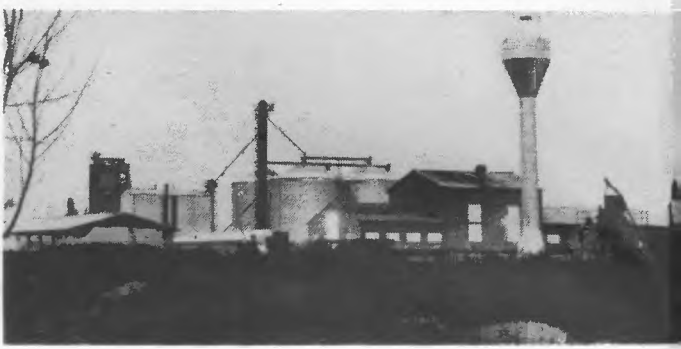

Nemrég adták át a keverőkkel, tárolókkal, legmodernebb berendezésekkel felszerelt csokoládépusztai komplex sertéstelepet

Termel már Baranya büszkesége, a beremendi cementmű

Pécs legújabb üzeme, a Mérőműszergyár

Fotó: Erb János

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XVIII. ÉVFOLYAM, 1973. ÁPRILIS

4

TARTALOM:

Tanácsválasztás előtt (3)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Rákos Imre: Élcsapat – összetétel – osztályjelleg (6)
Magasabb követelmények a tagfelvételi munkában (11)
Knopp András: A kulturális politika és az alapszervezetek (18)
Zsuffa Ervin: A tsz-ek tevékenységi körének fejlesztése (22)
Dudás János: A lakásépítési program teljesítéséért (27)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Pálos Tamás: Az eszmék harca – osztályharc (32)
Bencze Ernő: Propagandisták klubja Szolnokon (35)

IRODALOM – MŰVÉSZET – KÖZMŰVELŐDÉS

Molnár András: A közművelődés pártirányítása a mezőkövesdi járásban (38)

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL

R. I.: A munkások politikai aktivitása (42)

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Esti Béla: A budapesti munkásmozgalom (44)
Magony Imre–dr. Varga Antal: A tagsági érdekeltség érvényesülése és növelése (49)

VITA – VÉLEMÉNYCSERE

Marosi János: A vezetők továbbképzése – a gyakorló szemszögéből (54)

ban, a helyi kezdeményezések serkentésében. Ha csupán azt az egyetlen adatot vesszük figyelembe, hogy a tanácsok ebben az évben 25,8 milliárd forinttal gazdálkodnak, akkor is szembetűnő tevékenységük súlya, mérete.

E feladatok ellátása nem politikamentes, „semleges" tevékenység. Nem véletlenül beszélünk város- és községpolitikáról, szociálpolitikáról, művelődés- és oktatáspolitikáról: e területek irányításának elkerülhetetlenül *politikai tartalma* van. Nem utolsósorban azért is, mert a tanácsok ez irányú tevékenysége a szó szoros értelmében milliók sorsát befolyásolja, az emberek legszélesebb rétegeit érinti. Ezért a helyi kérdésekről, a fejlődés tényeiről és a gondokról folyó eszmecserék is szükségképpen politikai színezetet nyernek. A választási kampány tehát a párt tömegpolitikai munkájának elsőrendű fontosságú területe és teendője.

Igazolják ezt a *jelölőgyűlések* is, amelyek élénk politikai aktivitás jegyében zajlottak le. E gyűlések tükrözték a lakosság megnövekedett érdeklődését a lakóterület élete, a helyi közösségek gondjai iránt. Számos olyan javaslat hangzott el ezeken, amelyek megfontolásra, mérlegelésre érdemesek. Felelősségteljes feladat ez, hiszen gondosan szükséges rangsorolni: mi valósítható meg már most, mire kerülhet csupán a későbbiekben sor, s mi az, ami jelenlegi lehetőségeink mellett megvalósíthatatlan, vagy egyáltalán szükségtelen. A pártszervezetek és a tanácsok vezetői sok esetben azonnal megadták a választ, egyes kérdésekre pedig a választási kampány hátralevő részében vagy ezt követően kell válaszolniuk. A hasznosítható javaslatok egyúttal belekerülhetnek azokba a ciklusprogramokba, amelyeket a következő négy esztendőre készítenek a tanácsok, s amelyek kimunkálásához a pártszervezetek eddig is nagy segítséget nyújtottak.

Az észrevételek, a javaslatok, a bíráló megjegyzések nagy segítséget nyújthatnak a tanácsok munkájának további javításához. Gondos mérlegelést érdemel minden ilyen megjegyzés, hiszen a választás voltaképpen minősíti az egyes tanácsok tevékenységét. Az elhangzott észrevételek arról tanúskodnak, hogy *a párt és a választópolgárok értékítélete egybeesik:* a tanácsok egészében véve betöltötték hivatásukat, sokat tettek a lakosság életkörülményeinek javításáért. Nincs olyan város vagy község az országban, amely ne gyarapodott volna az eltelt két esztendőben, ahol nem épült volna valami új. Ugyanakkor jogos bírálatok is elhangzanak, s ezeket a további munka, a tanácsok gyakorlati irányítása és ellenőrzése során a pártszervezeteknek is szem előtt kell majd tartaniuk. Vonatkozik ez a tanácsi tisztviselők, a szakigazgatási szervek munkájának értékelésére is, amelyekről szintén nem egy helyen szó esett. Az összkép itt is kedvező, a munka elismerést érdemel, de vannak még teendők a népfront választási felhívásában is szóvá tett bürokratizmus, az emberek ügyei iránti közömbösség felszámolásában.

Nemcsak a politikáról, hanem – természetesen – *személyekről* is döntenek a választók. E döntés első szakasza már lezajlott: a jelölőgyűléseken elfogadták, kik induljanak a népfront jelöltjeiként. Elmondható, hogy az alkalmasság mérlegelésénél megfelelően érvényesültek pártunk káderpolitikai irányelvei: *a szocializmus ügyével azonosuló, a közügyekért önzetlenül fáradozni kész, a társadalom javáért felelősséget érző embereket* javasoltak a helyi állami szervek tagjaiul. Örvendetes, hogy az egyéni rátermettség elbírálása mellett a mérlegelésnél latba estek a párt társadalompolitikai elvei is, s ennek megfelelően a jelöltek között gyarapodott a fizikai munkások, a nők és a fiatalok száma.

Többségükben az eddigi tanácstagok neve kerül a szavazólapokra. Érthető ez, s nem csupán azért, mert az előző választás óta csak két év telt el, ami ön-

magában is a stabilitás mellett szól. A tanácstagok többsége lelkiismeretesen látta el feladatát, sokat fáradoztak körzetük, falujuk-városuk, s az egyes emberek ügyéért is. Megértették, hogy a tanácstagság *egyike a legszebb közéleti tevékenységi formáknak*. Ezért „talpaltak" aprónak látszó ügyekben is, mérlegelték felelősségteljesen a tanács rendelkezésére álló összegek elosztását, igyekezve egyeztetni az igényeket a lehetőségekkel, a választókerület kívánságait a szélesebb közösség érdekeivel. Sok gyűlésen szóltak elismeréssel munkájukról, s ezt ők önzetlen fáradozásuk legszebb köszöneteként értékelik.

Több helyen *két vagy több jelölt között kell választaniuk a szavazóknak*. Választási rendszerünk demokratizmusának egyik bevált elve tükröződik az ilyen helyzetekben: ahol két vagy több, erre valóban rátermett személyt is alkalmasnak talál a választópolgárok jelentősebb csoportja, kapjon lehetőséget mindegyikük az indulásra. A választókerületet természetesen csupán egyikük képviselheti a tanácsban. Hasznos, ha a pártszervezetek odafigyelnek arra, hogy aki nem jutott be, azt ne tekintsék „bukott embernek". Hiszen a jelölés már maga is a társadalmi elismerés jele, s ha nem is lett tanácstag az illető, a közélet egyéb területén érdemes és szükséges építeni közreműködésére.

Sajátossága a választások időszakának, hogy ilyenkor *a munkahelyi pártszervezetek nagyobb figyelmet szentelnek a lakóterületnek*. Ez most ismét igen jól érzékelhető. Sok kommunista kapta pártmegbízatásul alapszervezetétől, hogy segítse lakóhelyén a választások előkészítését. Nem ritka, hogy valamely munkahelyi pártszervezet egy területi alapszervezetet patronál, vagy felelősséget vállal valamelyik választókerületben az ottani politikai munkáért. A főváros több kerületében a pártbizottság elsősorban azokra a párttagokra épít, akiknek kettős a kötődésük a kerülethez, mivel ott laknak és ott is dolgoznak. Sokhelyütt összehívták a vállalatok, intézmények állami és mozgalmi vezetőit is, s velük is megbeszélték a választási munkában, a lakóterületi tevékenységben jelentkező teendőket. Sok munkahelyi pártszervezet a választás kapcsán pártmegbízatásul adja – vagy megerősíti – a soraiból tanácstagnak jelölt kommunistának ezt a társadalmi tevékenységet.

A munkahelyi és a lakóterületi alapszervezetek tagjai most városon és falun egyaránt közösen vesznek részt a választások politikai munkájában. Együttesen hívták és hívják meg az embereket a jelölő- és választási gyűlésekre, beszélgetnek a helyi és országos politikai kérdésekről. A kibontakozott tettrekészség a választási kampány végső szakaszában sem lankadhat. Valamilyen formában *minden választóhoz el kell jutni, szót kell érteni vele*. Olyan lehetőség ez az emberek véleményének meghallgatására, a párt általános és helyi politikájának megértetésére, a tettekben kifejeződő, cselekvő egyetértés elmélyítésére, amivel feltétlenül élnünk szükséges mindenütt.

A jövőre vonatkozóan is tanulsággal szolgál a pártpolitikai munkának ez a gyakorlata. Mégpedig azzal, hogy a lakóterület élete iránti figyelemnek a választások után sem szabad lankadnia. Jó lenne, ha ez a munkahelyi pártszervezetek tevékenységének *állandó elemévé* válna. Ehhez természetesen az is szükséges, hogy a közvetlen irányító pártszervek is folyamatosan igényeljék ezt tőlük.

Országszerte folynak most a választási nagy- és kisgyűlések, rétegtalálkozók, csoportos és személyes beszélgetések. Az eleven, pezsgő politikai életnek ez a légköre a fő biztosítéka mind a választások sikerének, mindpedig annak, hogy a lakosság a továbbiakban is tevékeny részese lesz a helyi közéletnek.

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

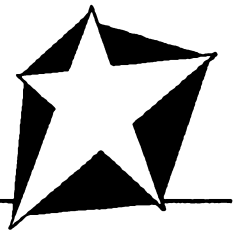

Élcsapat — összetétel — osztályjelleg

Pártépítő munkánkban, ha azt szűkebb értelemben. a tagfelvétel összefüggésében is nézzük, alapvető követelmény az *élcsapat jelleg erősítése.* Vagyis az, hogy szociális, politikai, világnézeti szempontból kedvezőbb legyen a párttagság összetétele. Egy kormányzó párt esetében a párttagság összetétele mindig alapvető kérdés, mert döntően befolyásolja a politika kidolgozását és gyakorlati megvalósításának következetességét. Ebben az összefüggésben került előtérbe a taglétszám megfelelő *növekedési ütemének* biztosítása és a *szociális összetétel* javítása. A kettő egymástól elválaszthatatlan, szoros kölcsönhatásban áll. A magasabb és differenciált követelmények támasztásával csökken a növekedés üteme, erősödik viszont a párt iránti vonzalom a munkások és olyan rétegek körében, akik szociális és egyéb szempontból kedvezően befolyásolják az összetételt. A probléma a pártélet gyakorlatában nyer megoldást. de számos elméleti vonatkozása is van. Többek között a párt szociális összetétele és osztályjellege közti összefüggés, vagy az élcsapat és tömegpárt viszonyának helyes megítélése. A továbbiakban a cikk ezekről az összefüggésekről kíván néhány gondolatot felvetni.

Az MSZMP — hasonlóan több más testvérpárthoz — amellett, hogy a munkásosztály élcsapata, egyidejűleg tömegpárt is. A fizikai munkások 8,4 százaléka, ezen belül a szakmunkások 12,5 százaléka párttag. E tekintélyes számok a párt jelentős befolyására utalnak a munkásosztály soraiban. A jelenlegi viszonyok között ezzel biztosíthatja eszmei-politikai befolyását a munkásosztály egészére. A számok arra is utalnak, hogy a párttag munkások között a műveltebb szakmunkások vannak többségben. akiknek nagyobb a tekintélyük, politikai befolyásuk, és akik a termelés legdöntőbb tényezői.

A Politikai Bizottság határozata a párt szociális összetételét a fizikai dolgozók arányának szempontjából vizsgálta. Bár a fizikai dolgozók szélesebb szociális kategóriát jelentenek, mint a fizikai munkások, a hangsúly azonban értelemszerűen az utóbbin van. A fizikai dolgozókon belül elsősorban a fizikai munkások nagyobb arányára törekszünk.

A párt bizonyos vonatkozásban nemkívánatos szociális összetételben fejlődött tömegpárttá, amelyet sem a társadalom szociális szerkezete, sem pedig a soron levő politikai feladatok nem indokolnak. Ez a tendencia tulajdonképpen egészen a legutóbbi időkig tartott. Az alapprobléma nem abban van, hogy a pártban nem növekedett kellő mértékben a munkások száma. Az újonnan felvett fizikai munkások száma összhangban van a fejlődés természetes követelményeivel, és a párt előtt álló politikai célokkal. A problémát

az okozza, hogy szükségtelenül nagy számban nyertek felvételt a pártba adminisztratív és alkalmazotti rétegekhez tartozó dolgozók.

Az igazsághoz tartozik, hogy az alkalmazotti és nem munkás rétegekhez tartozók nagyarányú áramlása a pártba politikai szempontból kedvező jelenségekre is utal. Többek között a politikai viszonyok konszolidáltságára, a párt politikájával való egyetértésre a társadalom különböző rétegeinél. Minden bizonnyal ez annak is eredménye, hogy pártunk nagy figyelmet fordít minden dolgozó réteg sajátos érdekeire, és sikerült leküzdeni a politikai szektarianizmust. Feltehető azonban, hogy nem csak ilyen kedvező jelenségek magyarázzák a nem munkás rétegek erőteljesebb közeledését a párthoz. Bizonyára szerepet játszik ebben a munkásosztály vezető szerepének lebecsülése, a szocialista alapok lerakásával a társadalmi különbségek kiegyenlítődésének túlbecsülése és a meglevő osztály- és szociális különbségek szerepének, jelentőségének politikai alábecsülése. Amikor a párt taglétszámának növekedési ütemét és összetételét vizsgáljuk, arra is tekintettel kell lennünk, hogy vannak, akiket az egzisztenciális érvényesülés szándéka hoz a pártba. Ez még akkor is fellelhető, ha a pártba való belépés a valóságban ilyen szempontból semmiféle előnnyel nem jár.

Az MSZMP *szociális összetételét* tekintve a munkásosztály és a dolgozó nép pártja. A pártban tulajdonképpen a társadalom minden dolgozó rétege képviselve van. Sőt, a nem munkás rétegek számarányukat tekintve a munkásosztályt meghaladó mértékben tagjai pártunknak. Ez — ahogyan már erre előbb utaltunk — nem kedvező jelenség a párt szociális összetételének fejlődése szempontjából. Ebből azonban nem következik, hogy az MSZMP osztályjellegét tekintve átalakult a dolgozó nép pártjává.

A párt tagságának *szociális összetétele* és *osztályjellege* között természetesen szoros az összefüggés. Ez azonban nem mechanikus, közvetlen kapcsolat. Az osztályjelleg mindig a politikai célok és a megvalósuló politikai gyakorlat alapján határozható meg. Ezzel van közvetlen kapcsolatban és csak ezen keresztül kapcsolódik az összetételhez. *A párt osztályjellege szempontjából az az alapvető és meghatározó, hogy milyen politikát követ, annak tartalma milyen osztályérdekeket juttat érvényre,* ami természetesen nem választható el az összetételtől.

A párt osztályjellege nem zárja ki annak szükségességét és lehetőségét, hogy más dolgozó osztályokhoz tartozók is helyet kapjanak soraiban. A többi dolgozó osztály és réteg alapvető érdekei ugyanis megegyeznek a munkásosztály érdekeivel és legöntudatosabb tagjaik felismerik, hogy *alapvető és az ezzel összhangban álló sajátos érdekeik csak a munkásosztály szocialista céljainak elérésével valósulhatnak meg.*

A kommunista pártok tagjai között jelentős számban találhatók dolgozó parasztok, értelmiségiek. A párthoz való tartozásuk azért is jelentős, mert általuk közvetlenül is megfogalmazódnak és közvetítődnek a többi dolgozó sajátos érdekei, politikai közérzete. A párt így eredményesebben képviselheti valamennyi dolgozó érdekét, politikájának kialakításánál jobban figyelembe veheti sajátos törekvéseiket, egyszóval *hatékonyabban betöltheti politikai vezető szerepét.* Hangsúlyozni kell azonban azt is, hogy a nem munkás párttagok nem valami sajátos érdekek képviselői a párton belül, hanem a *munkásosztály érdekeinek, céljainak elkötelezett harcosai, akik* — mint minden párttag — *fegyelmezetten kötelesek végrehajtani határozatait.*

A kommunista pártok szervezeti szabályzatban rögzített törvénye, hogy a párt tagjai — függetlenül szociális hovatartozásuktól — elfogadják és magukénak vallják a munkásosztály világnézetét, politikai álláspontját. Saját osztályuk és rétegük speciális érdekeinek csak annyiban lehetnek politikai hordozói és hangadói, amennyiben az nem ellentétes a munkásosztály politikai céljaival, világnézeti felfogásával. Az a körülmény, hogy a szocializmus alapjai lerakásának befejeztével ma már nálunk minden dolgozó osztály és réteg a szocialista érdekközösség talaján áll, az objektív viszonyokat tekintve kedvezőbb feltételeket teremtett a munkásosztály politikai, eszmei céljaival való azonosuláshoz. Az objektív létviszonyok megváltozása természetesen nem automatikusan vonja maga után ezeket a következményeket, hanem megfelelő politikai, világnézeti tudatformálás útján. Ezért e folyamat intenzitása nagymértékben függ a nem munkás rétegek világnézeti, politikai tudatosulásától. Ebből a szempontból jelentős a pártban az a réteg, amely jelenlegi társadalmi létfeltételeit tekintve ugyan már nem munkás, de származása, eredeti foglalkozása szerint az volt. Pártunkban ez a réteg számszerint is igen tekintélyes, a párttagságnak kb. egyharmada. Legtöbbjük éppen a magas fokú szocialista tudatossága, politikai fejlettsége folytán került a társadalmi szakirányítás különböző vezető posztjaira, főleg értelmiségi munkakörökbe.

A párt szociális szerkezetében tehát — a fizikai munkások mellett — kettős irányú áramlás tapasztalható. Az egyik: a nem munkás dolgozók, akik azonosulnak a munkásosztály eszmei-politikai céljaival és ezért lesznek párttagok. A másik: amikor a munkásból lett párttagok szociális létfeltételei változnak meg, anélkül, hogy eszmeileg, politikailag megváltozna a munkásosztályhoz fűződő kötelékük.

Ilyen értelemben a nem munkás dolgozók különböző rétegeiből felvett párttagok nem változtatják meg a párt osztályjellegét. Azért nem, mert azt nem lehet párhuzamosan és közvetlenül csupán a szociális összetételből levezetni. Ezzel egyidejűleg azonban azt is le kell szögezni, hogy *nem is lehet attól teljesen elvonatkoztatni.*

Az összetétel, ha mechanikusan nem is határozza meg a párt osztályjellegét, annak érvényesülését jelentősen befolyásolja. A kedvezőtlen szociális összetétel különféle, a munkásosztály politikai céljaitól, világnézetétől eltérő tendenciáknak válhat objektív forrásává. A szociális összetétel alakulása bizonyos vonatkozásban feltétlenül tükrözi a politikában is azokat a társadalmi létfeltételeket, amelyek között a párt tagjai élnek. Magukkal hozzák a pártba osztályuk, rétegük saját érdekeit, törekvéseit, érzelmeit, hangulatait, szokásait, magatartásukat stb. A munkásosztály objektív érdekeinek szubjektív hordozója, történelmi hivatásának megvalósítója elsősorban a *munkásság.* Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy a párton belül az egyenjogúság tekintetében megkülönböztetést teszünk munkás és nem munkás párttagok között. Minden párttag azonos jogokkal és kötelességekkel rendelkezik.

Politikai szempontból azonban látnunk kell, hogy a szocialista viszonyok talaján végbement társadalmi egységesülési folyamat még korántsem olyan mértékű, hogy figyelmen kívül hagyhatnánk az *osztályszempontok követelményét.* Az egyes osztályok, rétegek objektív létfeltételeiben még *lényeges különbségek* vannak, és ezen az alapon lényegesen eltérő *politikai világnézeti tudatosságuk színvonala.* A munkások zöme ma is a társadalmi termelés legelőrehaladottabb ágában, a nagyiparban foglal helyet, ezért a munkásosztály

tevékenysége alapvető jelentőségű a társadalom egész fejlődésében. Ma is ez az osztály a *legdöntőbb társadalmi termelőerő.*

Politikai szempontból elsősorban érdekelt a munkáshatalom védelmében és erősítésében. Társadalmi helyzeténél fogva, szervezettsége, fegyelme, koncentráltsága következtében a *legfőbb politikai erő* a szocialista rendszer külső és belső ellenségei elleni harcban. A párt politikájának és egész tevékenységének legfontosabb társadalmi bázisa a munkásosztály, a nagyipari munkásság. Ebben a közegben találja meg elsősorban támaszát, elveinek, politikájának követését, a követendő politika helyes felismerését. A proletárdiktatúra rendszerének szilárdsága, politikai következetessége közvetlenül összefügg vezető pártjának összetételével. Azzal, hogy a párt mennyire képes érzékelni a munkásosztály soraiban lezajló folyamatokat, hangulatokat, politikai tendenciákat. Ennek alapvető feltétele, hogy a pártban a munkásság megfelelo arányban legyen képviselve.

Az a körulmény, hogy a munkásosztály az össznépi tulajdonhoz kapcsolódik, a leginkább érdekeltté teszi a *szocializmus elveinek* — többek között a munka szerinti elosztás szocialista elvének — következetes érvényesítésében, a nem munkán alapuló jövedelmek elvonásában, keletkezésük megakadályozásában. Ennélfogva a *szocializmus eszméinek és erkölcsi normáinak elsősorban a munkásosztály a hordozója.* A szocialista tudatosság — amelyet a párt fejez ki ma is — a munkásosztály érdekeinek felismerését jelenti.

Az elvi megfontolások mellett a gyakorlati tapasztalatok is azt mutatják, hogy a különböző antiszocialista tendenciák — amelyek társadalmi életünkben helyenként ma is jelen vannak — elleni harcban elsősorban a munkásosztályra lehet számítani. A kispolgári eszmék és erkölcsi felfogások maradványai a munkásosztály létfeltételeinek körülményei között találnak a legkevésbé talajra. Mindezek alapján egyértelmű, hogy nem lehet beszélni a párt osztályjellegének megszűnéséről, s ebben az értelemben a párt *továbbra is a munkásosztály és nem az egész dolgozó nép pártja.*

Hogyan egyeztethető össze a párt élcsapat és tömegpárt jellege? Az élcsapat jelleg a lenini típusú kommunista pártok alapvető ismérve, elengedhetetlen törvénye minden körülmények között. Megvalósulásának feltételeit a párt politikai céljai, a munkásosztály osztályharcának konkrét szükségletei határozzák meg. Az élcsapat jelleg érvényesülése több összetevő együttes eredménye. Ide tartozik *a párt szociális összetétele; szocialista tudatossága; marxi—lenini politikája; tagjainak kommunista példaadó magatartása; a munkásosztály egészével és a dolgozók széles rétegeivel való tömegkapcsolata.* Hangsúlyozni kell, hogy ezeknek együttes eredményeként valósul meg az élcsapat jelleg. Az említett tényezők közül a legalapvetőbb: mennyire tölti be a *munkásosztály osztályharcában politikai vezető szerepét, mennyire képes helyesen felismerni az osztály politikai érdekeit és azokat megvalósítani.*

Természetesen az egyes tényezők nem állnak önmagukban elszigetelten, függetlenül a többitől. Ellenkezőleg, egymást feltételezve, egymással kölcsönhatásban állnak. Jelentőségük azonban nem egyforma. A döntő mérce: *a munkásosztály politikai céljainak megvalósulása az osztályharc adott konkrét szakaszában.* A párt nem öncélú szervezet, nem önmagáért van, minden tevékenysége a munkásosztályt, a dolgozó népet szolgálja. Ebből egyenesen következik, hogy megítélésénél is a politikai tényező az alapvető. Az élcsapat és a tömegpárt nem egymást kizáró tényezők amennyiben a párt betölti *politikai szerepét.* Ez annál eredményesebb, minél kedvezőbb *szociális összetétele,*

munkásjellege, minél magasabb fokon áll *szocialista tudatossága* (tagjainak elméleti felkészültsége, marxista—leninista képzettsége, kommunista magatartása, az elmélet alkotó alkalmazása) és minél szilárdabb *tomegkapcsolata.*

Mennyire befolyásolja a többi tényező jelenlegi konkrét feltételeink között a párt politikai tevékenységét, marxista—leninista politikájának megvalósítását? Az MSZMP helyes marxista—leninista politikával rendelkezik, amely reálisan veszi számba a munkásosztály érdekeit, a szocialista fejlődés követelményeit. E politika a gyakorlati megvalósítás során esetenként csorbát szenved, szűk, lokális érdekek némelykor háttérbe szorítják. Helyenként hiányzik az elvszerű, következetes, harcos kiállás mellette. Ennek többféle oka van. Összefügg a párt szociális összetételével is, azzal, hogy egyes párttagok a *konkrét esetekben* nem tudnak azonosulni a munkásosztály céljaival, nem tudnak felülemelkedni sajátos osztály-, réteg-, vagy egyéni érdekeiken. Ez részben a nem munkás lét és az ahhoz kapcsolódó sajátos érdekek előtérbe állítását vonja maga után a politikai gyakorlatban.

A munkások osztályérdeke a szocialista tudatosságban nyer eszmei kifejeződést. Ennek hordozói általában azok a párttagok, akik valamilyen sajátos konkrét érdekekhez is kötődnek, és ezek a gyakorlatban eltérhetnek és olykor el is térnek az össztársadalmi érdekektől. A szocialista tudatosságra épülő társadalmi-politikai cselekvés ezeknek az érdekeknek szüntelen ütközése útján megy végbe. Ez a párton belül is feltételezi az eszmei harcot, vitákat és az erre épülő, szuntelen megújuló, a cselekvésben is kifejeződő pártegységet. E nélkül nincs valóságos egység, helyes politikai belátás.

A párt marxista—leninista politikájának következetesebb érvényesítéséért folyó harc a legfontosabb politikai alapja annak, hogy élcsapat szerepe ezután is megvalósuljon. Ezt szorgalmazza a Központi Bizottság 1972. novemberi határozata is, amikor számba veszi a X. kongresszus határozatainak végrehajtását. A határozat is számol *a politikai következetesség és a párt összetételének szoros összefüggésével.* Ezért hangsúlyozza tagfelvételnél és általában a párttagoknál *a magasabb követelményeket.*

A magasabb követelmények mindenekelőtt *a politikai tartalomra* vonatkoznak. Többek között: a párt alapvető eszméivel való azonosulás; a párt politikájának meggyőződéses képviselete a végrehajtás során, nemcsak általánosságban, hanem az egyes konkrét kérdésekben is; mentes legyen a kommunista magatartással, a szocialista erkölccsel összeegyeztethetetlen jelenségektől; aktív közéleti tevékenység. Mivel pártunk politikája osztálypolitika, híven tükrözi a munkásosztály érdekeit. Ezért *az ilyen politikai tartalommal telitődött magasabb követelmények szimpatikusak a munkások körében és természetesen általában az öntudatos munkások felelnek meg ezeknek leginkább.* A Központi Bizottság értelmezésében így fonódik össze a magasabb követelmény a szociális összetétel kedvezőbb alakulásával. Ezért hangsúlyozzuk, hogy az összetétel problémája nem egyszerűen *a kiválasztás* kérdése, hanem *egész politikai munkánk szerves része.*

A szocialista építés gyakorlata a kommunista nevelés legfontosabb alapja, módszere. A kommunizmus eszméjének az elsajátítása, a kommunistává válás nem azonos egyes elméleti tételek ismeretével. Anélkül, hogy az elmélet szerepét, jelentőségét lebecsülnénk, látnunk kell, hogy ennél sokkal többet jelent. Mindenekelőtt *olyan szocialista eszmeiséget, amely a munkásosztály oldalán a politikai, társadalmi gyakorlatban tamasztott példamutató magatartásban, viselkedésben jut kifejezésre.*

Rákos Imre

Magasabb követelmények a tagfelvételi munkában

Országszerte a titkári értekezletek napirendjén szerepelt a Politikai Bizottság 1972. novemberi határozata a párttagság növekedéséről és szociális összetételének alakulásáról. A széles körű eszmecsere középpontjában az állt: hogyan kell értelmezni a PB állásfoglalását alapszervezeti szinten, s miben kell előbbre lépni, hogy a végrehajtás a lehető legjobb legyen.

A tapasztalatok azt mutatták, hogy a X. kongresszus tagfelvételre vonatkozó határozatai nem valósultak meg. Ez tette szükségessé, hogy a Politikai Bizottság határozatban foglaljon állást az egész tagfelvételi munka céltudatosabbá tételére, a magasabb követelmények érvényesítésére. A Politikai Bizottság határozata a párttagság egyetértésével találkozott, mivel megállapításai teljesen összhangban vannak a párttagok tapasztalataival.

A tanácskozások egyik törekvése volt annak megértetése, hogy a PB határozata nem egyszerűen a tagfelvétel szabályozása. Az alapvető elvi és politikai gondolat, amely az egész határozaton végigvonul, ami a szellemét és a legfőbb lényegét alkotja: *a párt élcsapat jellegének erősítése.* A Politikai Bizottság ennek függvényében, ebből az összefüggésből vizsgálta a taglétszám növekedését és a szociális összetétel alakulását. S hogy ezt mennyire felismerték a párttitkárok, mutatja, hogy egymással szoros kapcsolatban vizsgálták a *tagfelvételi* tevékenységet és a *párton belüli nevelőmunkát.*

Az alapszervezetek politikai felelőssége

Általános egyetértés volt a PB azon állásfoglalását illetően, hogy túlzott ütemű a párt taglétszámának növekedése és a szociális összetétel kedvezőtlen tendenciákat mutat, nem megfelelő a pártban a munkások, a fizikai dolgozók aránya. A vitában kitűnt: mindezen alapvetően a követelmények helyes meghatározásával és érvényesítésével, az alapszervezeti munka színvonalának növelésével lehet változtatni. S ez adja a munka nehezét. A tartós, egészséges folyamat biztosítása sok irányú tevékenységet igényel: *mindenekelőtt az alapszervezeti munka politikai, tartalmi javítását, a politikai felelősség növelését.*

Az érdemi tevékenység — a kiválasztás, a nevelés, a felvétel — az alapszervezetben történik. Nagyjából az ottani igény vagy igénytelenség határozza meg, kit vesznek fel a pártba. Ezért különösen fontos: hogyan ítélik meg a PB határozatát, és ennek alapján saját tevékenységüket.

Abban teljes az egyetértés, hogy az összetétel és a létszám alakulása *nem statisztikai probléma.* Befolyásolja a párt politikáját, a politika végrehajtásának milyenségét. Vagyis *politikai tényező,* erősíti vagy gyengíti a párt vezető szerepének érvényesítését.

Az is tény, hogy bár eddig is hangsúlyoztuk a tagfelvételi munkában a magasabb követelményeket, az elvi igényt nem sikerült mindig és minden pártszervezetben konkrét formába önteni. A pártszervezetek többnyire megelégedtek azzal, hogy a pártba jelentkező tisztességesen dolgozik, tiszta múltú, s általában egyetért a párt politikájával. Ezek változatlanul fontos szempontok, alapvető — bár nem teljes — kritériumai a tagfelvételnek. Ezenkívül nélkülözhetetlen az is, hogy alapvető eszmei kérdésekben azonosuljon a párt

ideológiai elveivel, mindennapi tevékenységében képviselje és hajtsa végre a párt politikáját, a szocialista erkölcs követelményei szerint éljen és legyen mentes a párt által elítélt káros jelenségektől, s végezzen aktív közéleti tevékenységet.

Mindezek azonban még így is csak általánosságban fejeznek ki minősítést, az egyes embernél ez *konkretizálást* kíván. Olyat például, hogy mit jelent adott esetben ez az egyetértés. Jelent-e aktív cselekvést. önzetlen munkát, nyílt kiállást? Az igazi egyetértés ugyanis nem szűkülhet le a gondolati helyeslésre. a tétlen magatartásra. Az egyetértésnek nem szónoklatokban, hanem mindenekelőtt tettekben kell megnyilvánulnia. Ez az egyetértés mércéje.

Az általános egyetértés olyan szempontból is tisztázást igényel: lehetséges-e egyáltalán, ha több jelentős részkérdésben viszont nincs meg. A párt politikája egy és oszthatatlan, akármelyik területre vonatkozik is. Nem lehet aszerint sem egyetérteni, hogy „engem ez jól érint", „nekem ez tetszik" és így tovább. Képviselni, védelmezni kell akkor is, ha pillanatnyilag az egyén számára nem a legkedvezőbb. A gyakorlat jelzi: nem vált még a mindennapok szerves részévé ez a felfogás. Legutóbb például a novemberi határozatnál fogalmazták meg egyesek: „a határozattal egyetértek, de az áremeléssel nem". Vagy egy másik formája: „ha ebben a funkcióban akarsz maradni, az itteni tagság érdekeit kell képviselned" — mondták az egyik tsz-ben a párttitkárnak, aki kötelezettségéhez híven a párt politikáját képviselte azokkal szemben, akiknek szintén ez lett volna a kötelességük.

Tudatos, tervszerű folyamat

A tagfelvételi munkában tehát különös felelősség és sajátos feladat hárul az alapszervezetekre. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy az irányító pártszerveknek csak a regisztrálást, ellenőrzést és az értékelést kell végezniük. Alapvető, hogy *tudatosabbá és tervszerűbbé* váljon ez a munka, még inkább szorítsuk vissza a véletlenszerűséget, a spontán elemeket.

A pártszervezeteknek legyen áttekintésük arról, hogy kikre számíthatnak, kiket *szeretnének* a párton belül látni, és ennek milyen feltételei vannak. Ahhoz, hogy egy ilyen reális és minden szempontból elfogadható áttekintésük legyen, nagyfokú együttműködésre van szükség az alapszervezet és az irányító pártszervek között. (Beleértve a megyei és járási pártbizottságokat is.) Sokszor csak megyei vagy járási szinten lehet megfelelő áttekintést nyerni a párttagság összetételének sokféle összetevőjéről, a politikai kívánalmak általánosabb követelményeiről. A megyék már végeztek is bizonyos általánosabb elemzést, s ennek alapján keretszámokat határoztak meg.

A tagfelvételi munka tudatosabb irányítása feltételezi a *gyakoribb konzultációkat az alapszervezet és az irányító pártszerv között.* Ezzel kapcsolatban nem formai, statisztikai vonatkozású megbeszélésre gondolunk, hanem politikai, a felvétel érdemi jellegű problémáira vonatkozó konzultációkra. Ez az előzetes konzultáció a gyakorlatban jelentkező ellentmondásoknak is elejét veheti. Ezáltal biztosítható, hogy még a kérelemnek taggyűlés elé terjesztése *előtt* figyelembe vegyék a felsőbb pártszerveknek a párt létszámával és összetételével kapcsolatos politikai megfontolásait.

A tagfelvétel nem egyedüli szempont az alapszervezeti munka megítélésében. Régebben sem volt az. Bár sokhelyütt úgy értelmezték: akkor jó az alapszervezet politikai tevékenysége, ha minél több párttagot vesznek fel Ez

a mennyiségi szemlélet több mindenből fakad. Szerepe volt a kis létszámú alapszervezeteknek. s annak a szemléletnek; hogy a párt ereje, tekintélye a létszámtól függ. Helyenként így a fő cél a taglétszám gyarapítása lett. Ehhez kapcsolódott még az a nézet is, hogy a szociális összetételt csak a létszám növelésével lehet javítani, illetve az új felvételekkel lehet a helyes arányokat biztosítani. Az alapszervezeti párttitkárok közül többen szóvá tették, hogy az irányító pártszervek gyakran szinte kizárólag ennek alapján ítélték meg politikai munkájukat. Ha volt felvétel. „teljesítették a pártépítési tervüket", akkor pozitív volt az értékelés, ha nem „teljesítették" — elmarasztalták őket. *Az ilyen és hasonló mechanikus szemléletnek is következménye volt a túlzottan gyors ütemű tagfelvétel.*

A tevékenység mutatója

A tagfelvételi munka kétségtelenül jelzi a politikai tevékenység színvonalát. A helyi pártszervezetben uralkodó légkör nagyban meghatározza, ki közeledik a párthoz, ki szeretne tag lenni, illetve miért tartják távol magukat olyanok, akiket szívesen látnánk. Ebből a tényből is lehet következtetni — bár nem kizárólag — az alapszervezeti munka színvonalára, akcióképességére, tekintélyére, módszereire is. Hogy ez utóbbinál maradjunk a szegedi járásban az egyik titkár azt kifogásolta, hogy több munkahelyen — főleg tsz-ben — a pártrendezvényeket, a szervezeti életet mechanikusan úgy alakítják ki, hogy az az alkalmazotti munkarendhez igazodik. A fizikai munkások emiatt nem tudják vállalni a tagsággal járó elemi követelményeket, vagy úgy tesznek eleget, hogy elmaradnak a munkában, s csökken a bérük, hiszen az a teljesítménytől függ. Egyszer-másszor adódhat olyan helyzet, hogy másként nem lehet megoldani a feladatot, mint dologidőben, tartósan azonban nem lehet erre építeni. A közös ügy miatt sem, meg az egyes munkások érdekei miatt sem. A pártszervezetnek mérlegelnie kell a helyzetet, látnia kell azt is, hogy ez szembeállítja a tagokat is: egyesek mindig munkaidőben végzik a pártmunkát, mások mindig szabad idejükből, vagy fizetésük rovására. Hogy azt az erkölcsi hatást ne is említsük, hogyan fogadja a munkahelyi közvélemény. ha értekezlet miatt mondjuk leáll a gép.

Éppen ebből is látható, hogy *a tagfelvétel is minősíti bizonyos vonatkozásban a pártalapszervezetet.* Nem lehet egészségesnek tartani például, hogy egy-egy üzemben évek hosszú során át nincs felvétel, s azt sem, hogy egyszerre csak „beérik a gyümölcs" és egymás után öten, hatan, vagy többen jelentkeznek felvételre. Helyes politika, normális munkamenet mellett ez nem lehet ilyen lökésszerű.

Az alapszervezet megítélésében tehát *egyik mutató* a tagfelvétel. Ebből is lehet és kell következtetni arra, milyen a pártszervezet politikai befolyása a pártonkívüliekre, milyen az egyes párttagok vonzása. Tudnunk kell ugyanis, hogy aki a pártba lép, az azt is mérlegeli: kik vannak bent. milyenek mint emberek, mint munkatársak, mint kommunisták.

Ez a mutató azonban mindenképpen *csak egyike* az értékelésnél számbajövőknek. Feltétlenül szakítani kell azzal a szemlélettel, amely kizárólag vagy főként a tagfelvételi számok alapján értékeli az egyes alapszervezetek munkáját. Mint utaltunk rá: nyilvánvalóan nem attól lesz jobb egy pártszervezet munkája, hogy minél több új párttagot vesz fel. Ugyanakkor óvakodni kell most egy ellentétes irányú mennyiségi szemlélettől is. amely szerint az a jó alapszervezet, ahol nem volt és nem lesz tagfelvétel, mivel itt elkerülik a párt

felduzzasztásával járó veszélyeket. A számok semmilyen értelemben nem adnak önmagukban választ a munka minőségére: *erre vonatkozóan csak az alapszervezet egész politikai, nevelő és irányító tevékenysége lehet mérvadó.* Ennek alapján lehet megítélni azt is, vajon a pártépítési munka összhangban áll-e az adott pártszervezet politikai szükségleteivel, jó-e vagy rossz ott a tagfelvételi munka.

Növelni a követelményeket

A tagfelvételi munkával kapcsolatos problémák közül a tanácskozásokon a legfontosabbnak és legdöntőbbnek a követelmények megfelelő érvényesítését tartották. Önkritikusan állapították meg, hogy sem a felvételre jelentkezőktől, de a párttagoktól sem mindig kérték számon a szervezeti szabályzat előírásait. A mércének — hangsúlyozták — nem valami új helyzet szabta követelmények alapján kell magasabbnak lennie. Eddig is és ezután is a szervezeti szabályzatban rögzített követelmények, kötelezettségek a mérvadók. Az új, amit most a határozat jelent, hogy *a gyakorlatban nagyobb következetességgel szerezzünk érvényt a szervezeti szabályzatban rögzített elveknek és az ezekben konkrétan kifejeződő magasabb követelményeknek.*

Jó néhány pártbizottsági és alapszervezeti vezető ismerte el az említett tanácskozásokon, hogy *az elbírálásnál bizony nem egyszer liberálisak voltak.* „Végrehajtó bizottságunk az év elején elutasított egy felvételi kérelmet — mondotta az egyik budapesti kerület pártbizottságának első titkára. — De amikor erről vitatkoztunk, az is szóba került, hogy néhány hónapja talán még simán egyetértettünk volna ezzel a felvétellel, s őszintén szólva, ekkor egy kicsit szégyelltük magunkat." Az elbírálás gyengéit jelzi, hogy Csongrád városban nemrég tizenöt felvételi döntést kellett visszaadni az alapszervezetnek, hogy a hiányos indoklást egészítsék ki, mivel így a végrehajtó bizottság egyszerűen állást sem tud foglalni. Az egyik életrajzban például szerepelt, hogy az illetőt munkahelyéről több mint egy évtizedes ottani munka után fegyelmivel elbocsátották. Az alapszervezet azonban nem tartotta szükségesnek, hogy tisztázza ennek körülményeit.

Több helyütt szóba került ennek kapcsán, hogy a pártszervezetnek kötelessége tájékozódni a felvételre javasolt korábbi tevékenységéről. Ezzel kapcsolatban is, de általában a követelmények betartása tekintetében is hangsúlyozták *a felvételről döntő taggyűlés, az azt előkészítő vezetőség kollektív, s az ajánlók személyes felelősségét.* Több végrehajtó bizottság úgy foglalt állást, hogy amennyiben az ajánlók kirívó felületességet tanúsítanak vagy elemi mulasztásokat követnek el, felelősségre kell őket vonni.

A pártba belépni szándékozóknak világosan tudtukra kell adni, hogy a párttagság olyan kötelezettségek önkéntes vállalása, amely kemény harc is: politikai, világnézeti, ideológiai, és ennek nem könnyű megfelelni. Az emberi, magatartásbeli helytálláson kívül felkészültséget, rendszeres és szorgalmas tanulást is igényel.

A követelmények politikai tartalmával kapcsolatban szóltak arról is, hogy több olyan pártmegbízatásra van szükség, amely az egyes párttagoktól *határozottabb politikai kiállást, a párt politikájának és normáinak állhatatosabb védelmét, magyarázatát* követeli. Az egyes párttagok politikai-erkölcsi nevelésének is ez a legalapvetőbb formája. Ma még ritka az ilyen formában meghatározott pártmunka. Nem nagyon kérjük számon az egyes párttagoktól közvetlen szűkebb környezetük politikai fejlődését, azt, hogy milyen szerepet játszanak ott a politikai hangulat formálásában, az emberi-magatartásbeli, vi-

selkedési normák kialakításában. Pedig ez a legfontosabb, legdöntőbb mérce a megítélésnél.

Felvetődött az is: *hogyan kell differenciálni* a követelményeket. Voltak olyan vélemények, hogy a munkásoknál szükségszerűen alacsonyabbra kell szállítani a mércét, ha a szociális összetételt javítani akarjuk. Mások mindenfajta megkülönböztetés ellen szót emeltek. A viták során mindenütt tisztázták a félreértéseket, és helyesen, egyértelműen foglaltak állást. Ennek a lényege a következő: A pártba lépés feltételeit a szervezeti szabályzat rögzíti Az ebben foglalt követelmény-rendszer minden belépőre egyformán vonatkozik. Ennek betartása munkásnál, szellemi dolgozónál egyaránt kötelező. A X. kongresszus és a PB jelenlegi határozata is minden réteggel szemben növeli a követelmények minőségi színvonalát. Felhívja azonban a figyelmet, hogy a követelmények színvonalában rétegenként differenciálni kell. A szellemi, adminisztratív dolgozóknál értelemszerűen nagyobb a mérce, az elméleti, politikai képzettségben, a politikai állásfoglalás gyakorlati érvényesítésében, a politikai aktivitásban, közéleti tevékenységben.

Hogyan kezeljék az alapszervezetek a felvételre jelentkező szellemi és adminisztratív dolgozókat, mennyire számoljanak velük a pártépítési elképzelésekben? Sok alapszervezetben okoz most gondot ez a kérdés. Hangsúlyozni kell, hogy *egyetlen társadalmi réteg tagjai elől sem zárjuk el a felvétel lehetőségét.* Arra a feltételezésre sincs semmi okunk, hogy a szellemi, adminisztratív dolgozók általában vagy eleve egzisztenciális okok miatt kívánnak a pártba belépni. A párt összetételének alakulásával kapcsolatos jelenlegi gondok azonban e tekintetben politikai felelősségre kötelezik az alapszervezetek vezetőségeit és tagságát is. Arra, hogy a pártépítési teendők számbavételekor, tervezésekor *ismerkedjenek meg az irányító pártszerveknek a párt összetételére vonatkozó elgondolásaival, s a konkrét lépéseket ehhez igazítsák.* Ilyen munkamódszer mellett meglesz a mód arra, hogy minden, arra valóban alkalmas szellemi dolgozó a kommunistává válás megfelelő fokának elérése után a párt tagja lehessen.

A titkári értekezleteken óvták a hivatalok, intézmények pártszervezeteit a formális megoldásoktól, attól, hogy statisztikai szempontok alapján minden áron fizikai dolgozókat igyekezzenek felvenni. E pártszervezetek pártépítési munkájának iránya nyilvánvalóan ezután sem szakadhat el az adott intézmény jellegétől, dolgozóinak összetételétől. Joggal óvott viszont több felszólaló egy olyan helyzet kialakulásától is, amelyben a hivatalok és intézmények tagfelvételeinek „ellensúlyozására" a termelő üzemek ezután kizárólag a fizikai dolgozók felvételére összpontosítják figyelmüket.

A kommunisták nevelése

A pártba való belépés szigorúan önkéntes jellege a jövőben is megmarad, s mivel nincs tagfelvételi zárlat általában és egyetlen társadalmi réteg felé sem, a jövőben is lesznek spontán jelentkezők. Köztük biztosan nem kevesen olyanok is, akik minden szempontból alkalmasak a felvételre, csak esetleg a mi figyelmünket elkerülte politikai fejlődésük. Politikai hiba lenne, ha a pártszervezetek csak azért zárkóznának el előlük, mert eddig nem számoltak velük, vagy nem férnek bele a „statisztikába". Persze az alapszervezetnek tudnia kell *nemet is mondani,* ott ahol az indokolt, megfelelő módon, *anélkül, hogy az sértő lenne.* Az elutasítás legyen mentes a szubjektivizmustól, ezt pedig azzal biztosíthatják a leginkább, ha a vezetőség gondos mérlegelése

alapján hozza meg a döntést, és az nagyon konkrétan, világosan és reálisan fogalmazza meg az indokokat. Az elutasítás — ha sor kerül rá — mindig számoljon azzal, hogy az emberek maguk is fejlődnek, és ha ma még nem felelnek meg a követelményeknek, a jövőben alkalmassá válhatnak. Ezért a becsületes szándékkal és törekvéssel közeledő emberek előtt *ne zárják el a perspektivát.* Nagy tapintatra, figyelemre van szükség ahhoz, hogy az elutasítás ellenére ne csökkenjen, hanem ellenkezőleg, növekedjék az illető politikai aktivitása, közéleti tevékenysége.

Ehhez kapcsolódik az a — több helyen felvetődött — kérdés, hogy *a párton belül vagy kívül kell-e kommunistává nevelni az új tagokat?* Az előbbiekben mondottak is világossá teszik, hogy itt *folyamatról* van szó, amelynek meglehetősen jelentékeny szakaszát még a felvétel előtt kell bejárnia az illetőnek. Ha a pártépítést, a párttaggá nevelést így fogják fel, az alapszervezetekben össze tudják egyeztetni saját elgondolásaikat a felsőbb pártszervnek a növekedés ütemét vagy az összetétel alakulását érintő megfontolásaival. Így nem okoz konfliktust — amitől egyes alapszervezeti vezetők most tartanak —, ha az említett megfontolások miatt a tagfelvétel konkrét időpontja módosul, későbbre kerül. Hiszen ez nem elutasítást vagy halogatást jelent, hanem azt, hogy a felvételre e folyamat másik pontján kerül sor, mint ahogy eredetileg tervezték.

A tagfelvételi munkának *különböző fázisai vannak:* annak megállapítása, hogy kiket szeretnénk a pártba felvenni, továbbá annak eldöntése, hogy célszerű-e ilyen értelemben az illetővel foglalkozni, és végül, hogy megfelel-e már a követelményeknek. Ügyeljünk arra, hogy ezeket a fázisokat ne keverjük össze. Nem biztos, hogy aki kívánatos lenne a pártban, már kész is a belépésre, illetve meg is felel a követelményeknek. Az egyes fázisok rendszerint időbeni szakaszokat is jelentenek és ezeket semmi esetre sem szabad kényelmességből vagy más megfontolásból átlépni. Az is bizonyos, hogy automatikusan, önmaguktól az egyes fázisokhoz kapcsolódó tartalmi feladatok nem oldódnak meg. Ez csak szívós, kitartó munka eredménye lehet.

Mindez azt is jelenti, hogy a tagfelvétel *nem a politikai munka kezdete és betetőzése, hanem egyik fontos állomása.* Olyan esemény, amely nemcsak az egyénnek, hanem a kollektívának is feladatot jelent. Nemcsak a vezetőségnek, nemcsak az ajánlóknak, hanem minden egyes párttagnak.

Több pártbizottsági és alapszervezeti titkár ismerte el a tanácskozásokon, hogy ebben nem voltak következetesek, a nevelőmunkát többnyire leszűkítették a propagandamunkára, még a pártmegbízatásokat sem mindig úgy fogták fel, mint a nevelés egyik lényeges eszközét. S különösen hiányosnak ítélték a párttagokkal való egyéni foglalkozást.

Most a beszámoló taggyűlések előtti beszélgetéseken számos esetben az derült ki: helyenként alig-alig ismerik egymást az alapszervezet tagjai. Ezek a beszélgetések fontosak a párttagnak, de a vezetőségnek is, hogyan alakítsa az alapszervezet munkaprogramját, az ott dolgozók politikai fejlődését. Arra is jó az ilyen jellegű beszélgetés, hogy figyelmeztesse a párttagot kötelességei jobb teljesítésére. Annyi bizonyos: ez sem lehet kampány. Haszna akkor érezhető igazán, ha folyamatosan alkalmazzák. Így válik mindenki számára világossá, mit vár a pártszervezet tagjaitól.

Különösen fontos például az aktivitás helyes értelmezése. A párt nem szónoklatokat vár. Ne szóljon senki, ha nincs mondanivalója, szereplési vagy tetszelgési vágyból. Az azonban még sincs rendben, hogy vannak sok-sok éves párttagok, akikre a „hallgató" jelző illik csupán, mert soha egyetlen megjegyzésük nincs sem az alapszervezet munkájáról, sem az országos po-

litikáról. Legalábbis ott, ahol erre a legjobb fórum van: a taggyűléseken. Ez természetesen nem feltétlenül jelenti, hogy nincs mondanivalójuk, csak éppen valami okból nem tartják fontosnak, hogy el is mondják a nyilvánosság előtt.

Az alapszervezet sokféleképpen segíthet ezen a helyzeten, ha ismeri, mi okozza az aktivitás hiányát. Fontos, hogy megoldják ezt, mert hogyan áll ki a párt politikája mellett az, aki a taggyűlésen sem akar vagy mer véleményt nyilvánítani. Tulajdonképpen a munka nehezebbje: a párttagok politikai, világnézeti nevelése. Ennek gyakorlati megvalósításában fontos szerepe van a pártcsoportnak is.

A határozat végrehajtása nemcsak a tagfelvétel összefüggésében erősíti a pártot. A magasabb követelményeket csak akkor érvényesíthetjük a felvételeknél, ha azok teljesítését a párttagoktól is igényeljük. Ezért nagy jelentősége van a párton belüli nevelőmunkának. Azt is látnunk kell azonban, hogy egyes esetekben többre is szükség van. Meg kell válnunk azoktól a párttagoktól, akiknél a nevelőmunka többszöri kísérlet után sem éri el a célját. Az önmegtisztulásnak ez az útja és módszere ilyen esetben a pártélet természetes folyamatához tartozik.

●●●

Ahhoz, hogy a X. kongresszuson elfogadott pártépítési cél, irány és tartalom megvalósuljon, az szükséges, hogy az alapszervezetek különös gondot fordítsanak a Politikai Bizottság jelen határozatára. Lényeges megjegyezni: ez nem kampányfeladat. A tennivalók természetéből adódik, hogy folyamatos, következetes és mindenekelőtt jó politikai munkát igényel.

Dél-Vietnam felszabadított területén, Quang Tri tartományban a lakosság újjáépíti a harcok során tönkretett utakat *(MTI Külföldi Képszolgálat)*

A kulturális politika és az alapszervezetek

Pártunk kulturális politikájának gyakorlatban kipróbált és bevált elvei — amint azt a KB 1972. novemberi állásfoglalása ismételten megállapította — szilárdak. A kommunisták elsősorban ezeknek az alapelveknek az eddiginél is következetesebb és felelősségteljesebb érvényesítésével járulhatnak hozzá kultúrpolitikánk még eredményesebb megvalósításához.

Ebben a munkában — akárcsak a pártmunka egyéb területein — fontos szerep hárul az alapszervezetekre. Ez is egyik oka annak, hogy a Politikai Bizottság által a múlt év decemberében elfogadott, a pártalapszervezetek munkájának helyzetéről és továbbfejlesztéséről szóló jelentés *külön is kitért az alapszervezeteknek a párt kulturális politikája érvényesítésében betöltött szerepére.*

A jelentés legfontosabb megállapításaival, s az alapszervezeti munka továbbfejlesztésével kapcsolatos feladatokkal a Pártélet februári száma már részletesen foglalkozott. Ezért itt csak a jelentésnek a *kulturális politika érvényesítésével kapcsolatos megállapításaira* térünk ki, felhasználva az ezt megelőző felmérő munka eredményeit és tapasztalatait is.

A pártalapszervezetek kulturális munkája

Az alapszervezeti munka színvonalának általános javulását kellőképpen értékelve is megállapítható, hogy a termelés és a kereskedelem területén működő alapszervezetek kulturális tevékenysége *a pártmunka egyik leggyengébb, s a követelményekhez viszonyítva különösen visszamaradott oldala.* A párt kulturális politikájával keveset foglalkoznak, általában nem kielégítő a kultúrpolitika elveinek ismerete. Főként erre vezethető vissza, hogy a *párt kulturális politikájának megítélése nemegyszer egyoldalú, esetenként kimerül a kulturális élet negatív jelenségeinek általánosító bírálatában.*

A kritikai megjegyzések joggal teszik szóvá a kulturális élet tényleges fogyatékosságait. Így azt, hogy vannak gyenge tévéműsorok; esetenként a szocialista erkölccsel, értékekkel össze nem egyeztethető könyvek, filmek jelennek meg; a kulturális alkotások egy része nem a dolgozók igényeit tükrözi; a képzőművészetben eluralkodott a nyugati divatok utánzása; a művészetkritika sok esetben nem a munkásosztály szemszögéből, nem marxista kategóriák alapján minősít, mégis megkapja a sajtó, a rádió, a tv nyilvánosságát stb. Sokszor azonban csupán ezeket a negatív jelenségeket veszik számba, s ez a párt- és a pártonkívüli közvélemény orientálásában nemkívánatos következményekkel jár. Ez az egyoldalúság is közrejátszik abban, hogy *a pártközvélemény egy része nem ismeri, nem tartja számon és így nem is propagálja a tényleges szocialista kulturális eredményeket és alkotásokat, másrészt a kulturális politika kellő ismeretének hiányában nem annak elvei alapján bírálja a hibákat, hanem gyakran a párt kulturális politikájának megkérdőjelezéséhez jut el.*

A kultúrpolitika ilyen megítélésében nagy szerepet játszik az a körülmény is, hogy az alapszervezetek tagjaihoz a kultúra elsősorban — nemritkán kizárólagosan — a tömegkommunikációs eszközök révén jut el. Ennek megfelelően a pártközvélemény egy része kizárólag a tévéműsorok alapján ítéli meg a kulturális politikát, annak törekvéseit.

Mindeddig nem tapasztalható számottevő hatása az 1971-es oktatási év-

ben bevezetett *„Kulturális kérdések"* tanfolyamának sem. Holott ennek tematikája alkalmas lenne arra, hogy az alapszervezetek titkárait, vezetőségi tagjait megismertesse kulturális politikánk alapelveivel, az idevonatkozó legfontosabb párthatározatokkal, s ily módon elősegítse a kulturális élet területén jelentkező problémák differenciáltabb megítélését.

Mindebből levonható az a következtetés, hogy a kulturális politikával kapcsolatban jelentkező egyoldalú véleményekkel az alapszervezetek — az esetek jelentős részében — *önerejükből nem képesek megküzdeni.* A kulturális politikával kapcsolatos viták nemegyszer a helytelen nézeteket erősítik, illetve akadályozzák a tényleges hibák feltárását és leküzdését.

Az alapszervezetek kulturális területen kifejtett tevékenysége *egyenlőtlenül oszlik meg.* Az üzemi alapszervezeteknél a pártvezetőségek a szervezett iskolai oktatást, a pártoktatást és a szakmai továbbképzést kísérik többkevesebb figyelemmel, és törekszenek azok támogatására. *Az ennél tágabb értelemben vett kulturális orientáló munka azonban tevékenységük leggyengébb pontja.*

Az alapszervezeti pártélet fórumain a párt kulturális politikájával önálló napirendként általában nem, s a helyi kulturális munkával is csak igen ritkán foglalkoznak. Ezeket elsősorban a pártbizottságok, a párt-végrehajtóbizottságok vizsgálják. Az alapszervezetekben más napirendekkel összefüggésben (pl. KISZ-munka, szocialistabrigád-mozgalom) érintik ugyan a kulturális munka egy-egy kérdését, ez azonban korántsem mondható tervszerűnek. Elvétve akad olyan pártszervezet, amely rendelkezik a KISZ-szervezettel és a szakszervezettel közösen kidolgozott *kulturális programmal.* Ennek részben oka, részben következménye, hogy az üzemi kulturális munka feltételei a legtöbb helyen nem megnyugtatóak, alig néhány helyen van megfelelő, a közös művelődésre, a szabad idő kulturált eltöltésére alkalmas helyiség.

Némileg más a helyzet *a termelőszövetkezeti, illetve községi alapszervezeteknél,* bár önálló napirendként a kulturális munka kérdései itt sem szerepelnek alapszervezeti taggyűléseken vagy vezetőségi üléseken. A termelőszövetkezeti párttitkárok nem egy esetben mégis az iparban és a kereskedelemben tevékenykedő alapszervezetekénél jóval aktívabb kulturális tevékenységről számolhattak be. Ezek a pártszervezetek, nemegyszer közvetlenül a pártvezetőségek többnyire sikerrel szervezik a falu kulturális életét, kezdeményeznek kulturális megmozdulásokat. Helyenként régi hagyományok felélesztését és ápolását tűzték ki célul, másutt közös színházlátogatásokat, országjáró kirándulásokat szerveznek.

A *kulturális alapok felhasználásáról* általában megfelelően tájékozottak a pártvezetőségek, a felhasználás módjával azonban nem mindig értenek egyet. Sok helyütt ugyanis a labdarúgó-csapatok támogatása szinte minden pénzt felemészt. Helyenként szembeszállnak ezzel, néhol azonban a pártszervezetek vezetői is egyfajta anyagias szemlélet uszályába kerülnek. Arra hivatkozva, hogy — úgymond — „a dolgozók csak azt értékelik, ami a borítékban van", támogatják a gazdasági vezetők egy részének azt a törekvését, hogy a közvetett juttatásokat — ezen belül a kulturális célokra fordítható összegeket — lehetőleg csökkentsék.

Ha a feladatokat konkrétan akarjuk meghatározni, a termelés és kereskedelem területén dolgozó alapszervezetekben *biztosítani kell a párt kulturális politikája elveinek jobb megismerését,* a kulturális nevelőmunka színvonalának emelését. A párt eszmei-politikai egysége feltételezi a párt kulturális politikájának egységes értelmezését is, hisz az *a párt általános politikájának szerves része.* Ezt az elvet az alapszervezeti munkában is az eddiginél hatékonyabban kell érvényre juttatni.

A párt kulturális politikájának az eddiginél differenciáltabb és pontosabb megítéléséhez — alapelveinek alaposabb megismerése révén — az alapszervezeteknek szükségük van a felsőbb pártszervek hatékony segítségére. Az alapszervezeti munka színvonalának emelése *feltételezi a vezető pártszervek eddiginél konkrétabb segítségét és ellenőrző munkáját.* Kívánatos, hogy a pártsajtó — a Népszabadság, a megyei lapok, a Pártélet — is többet és konkrétabban foglalkozzon a pártalapszervezetek kulturális munkájával.

A kulturális területen működő alapszervezetek

A kulturális területen tevékenykedő alapszervezetek kultúrpolitikai-tudománypolitikai kérdésekben általában a párt irányvonalának megfelelő állásfoglalást tanúsítanak. A taggyűléseken elsősorban — egyes helyeken 80 százalékos arányban — kultúrpolitikai vagy azzal összefüggő ideológiai kérdésekkel foglalkoznak. Ezek az alapszervezetek megfelelő alapossággal és a helyi viszonyokra alkalmazva dolgozták fel a X. kongresszus kulturális-ideológiai határozatait, és igyekeznek azt végrehajtani.

A párt kultúrpolitikai, tudománypolitikai irányelvei, határozatai általában vitákon, ellentmondások feloldásán keresztül érvényesülnek. Az egységes értelmezést nagymértékben elősegíti az, hogy az elvi állásfoglalások előkészítése során a felsőbb párt- és állami szervek *rendszeresen kikérik és figyelembe veszik a pártszervezetek, a kulturális intézmények kommunistáinak véleményét.*

A kulturális területen működő alapszervezeteknél — a párt politikájának alapelveivel való egyetértés mellett — ugyancsak szóvá tették a kulturális életben tapasztalható visszásságokat. Több alapszervezetnél azonban van hajlam arra, hogy a kulturális élet nem szocialista, polgári jelenségeivel szemben minden fellépést „felülről" várjon. A kritikai észrevételek kapcsán *nem érzik kellőképpen saját felelősségüket.* Esetenként az alapszervezetek, illetve azok párttitkárai átmenetileg a terület, környezetük polgári-kispolgári nézeteinek hatása alá kerülnek, *részeseivé vagy utólagos igazolóivá válnak egy-egy adott kulturális műhely által elkövetett hibának.* Figyelembe kell venni természetesen azt is, hogy az alapszervezetek egy része sajátos körülmények között végzi munkáját: nem egy helyen kis létszámúak a pártszervezetek, az alkotóműhelyek sokszor a kulturális élet nemkívánatos belső-külső hatásainak nyomása alatt állnak.

Az a tapasztalat, hogy a kulturális területen működő alapszervezetek jelentős részében nem foglalkoznak megfelelő mértékben gazdaságpolitikai, külés belpolitikai kérdésekkel. Tájékozottságuk így sokszor egyoldalú, hiányos, s emiatt a kulturális kérdéseket sem tudják mindig megfelelő módon összekapcsolni a társadalmi-politikai élet egészével.

Elsődleges feladatuknak tekintik e pártszervezetek a kulturális politika elveinek, az ezzel kapcsolatos határozatoknak a *gyakorlati érvényre juttatását.* A taggyűléseken hozott ilyen jellegű határozatok száma ugyan viszonylag alacsony — évente kettő, három —, ezek azonban általában hosszú lejáratúak, és teljesítésüket többnyire ismételten értékelik a taggyűléseken. Tudományos területen a tudománypolitikai irányelvek, a KB Agitációs és Propaganda Bizottsága által meghatározott középtávú kutatási témák, az Országos Távlati Tudományos Kutatási Terv végrehajtását; művészeti területen a művészet és a tömegek kapcsolatának erősítését, a marxista kritika pozícióinak javítását; közművelődési területen a természettudományos, műszaki ismeretek fejlesztését, a modern és hagyományos közművelődési formák egységes érvényesítését

támogatják a legaktívabban. Minden területen és eredményesen foglalkoznak az ifjúságpolitikai határozat megvalósításával.

Az alapszervezetek és az intézményi vezetők közötti kapcsolat általában megfelelő, minden fontosabb kérdést megtárgyalnak és egyeztetnek. A pártszervezetek többsége megfelelő módszerekkel és kellő hatékonysággal érvényesíti az ellenőrzést, beszámoltatást. A kulturális területen *a párt szervezettsége jelentős,* s a vezetők között a kommunisták aránya eléri a 60—70 százalékot. Ott viszont, ahol az intézmény vezetője nem párttag vagy kevés a párttagok száma, a beosztott munkakörben dolgozó kommunisták a párt vezető szerepét nehezebben, esetenként csak felsőbb segítséggel tudják érvényre juttatni. Helyenként — pl. tudományos területeken, ahol az intézményi vezető nagy szakmai és társadalmi tekintéllyel rendelkezik — az alapszervezetek vezetői rendszerint nem tudnak a vezetés „partnerei" lenni. Máshol, így például művészeti területen olyan észrevétel is elhangzott, hogy esetenként a felsőbb szervek az alapszervezetek súlyát nem politikai, társadalmi tevékenységukon, hanem azon mérik, hogy hány kiemelkedő tehetség tagja a pártszervezetnek. Ha elvétve is, de előfordul, hogy egyes vezetők presztízsveszteséget látnak a pártvezetőség által történő beszámoltatásukban, többen pedig az intézmény munkájának pártellenőrzését egyenesen feleslegesnek tartják.

Ebből a szempontból — az alapszervezetek tekintélyének biztosítása érdekében — a vizsgált pártszervezeteknél szinte kivétel nélkül, de különösen ott, ahol az intézmény vezetője pártonkívüli, messzemenően igénylik, hogy *a felsőbb pártszervezetek határozatairól, állásfoglalásairól és az aktuális politikai kérdésekről jobb, gyakoribb és gyorsabb információt kapjanak.* Ez az igény jogos, s ezt a jövőben alaposabban ki kell elégítenünk.

Figyelmet érdemel az az észrevétel is, hogy esetenként a felsőbb párt- és állami szervek az intézményt érintő kérdésekben *a pártszervezetet megkerülve, kizárólag az intézményi vezetőkkel konzultálva hoztak döntéseket.* A pártszervezetek az intézményi vezetéssel való vitáik tisztázásánál több esetben nagyobb és konkrétabb segítséget várnak a kerületi, illetve megyei pártbizottságoktól.

A káderpolitika — a hármas követelmény érvényesítésével — nagyrészt eredményesen valósul meg. Az intézmények vezetői ebben komolyan építenek az alapszervezetek véleményére. *Hiányos azonban a káderpolitika távlatilag is megalapozott, a kultúrpolitikai feladatokkal összehangolt tervezése.*

A pártszervezetek — az intézményi vezetéssel karöltve — általában eredményesen szervezik az *ideológiai, politikai oktatást.* Ezen a területen a legáltalánosabb és sok tekintetben még megoldatlan probléma: olyan témakörök és formák kialakítása, amelyek igazodnak az adott kulturális terület sajátosságaihoz, de megtartják politikai-ideológiai jellegüket, és nem válnak szűk értelemben vett szakmai továbbképzéssé.

Javítani kell a kulturális területen tevékenykedő alapszervezeteknél a *pártépítő munkát.* Főleg művészeti területen szükséges szorgalmazni a jelentős alkotó egyéniségek és a tehetséges fiatalok párthoz való közelítését, illetve a pártba való felvételét.

Az alapszervezetek erősítsék határozottabban és önkritikusabban a kulturális műhelyek, intézmények *politikai, ideológiai felelősségtudatát,* aktívabban lépjenek fel a polgári, kispolgári ideológiai jelenségekkel és a saját területükön elkövetett kultúrpolitikailag hibás döntésekkel szemben. Ez munkájuk továbbfejlesztésének most a legfontosabb követelménye.

Knopp András
a KB munkatársa

A tsz-ek tevékenységi körének fejlesztése

A hatvanas évek második felében a mezőgazdasági szövetkezetek tevékenységi köre gyors ütemben bővült. Összhangban állt ez a mezőgazdasági termelés iparszerűvé válásával, és segítette a szövetkezetek erőforrásainak jobb kihasználását, illetve mérsékelte a mérleghiányokat. A szövetkezetek tevékenységi körének fejlődése egyben kedvezőtlen jelenségekkel párosult. Ezek megszüntetésére több ízben történt intézkedés, 1971-ben pedig a feszültségek teljes feloldása, a tartós rendezés érdekében a Politikai Bizottság irányelveket fogadott el, melyeket állami intézkedések követtek.

A Politikai Bizottság irányelvei a következő főbb tennivalókat határozták meg:

— A termelőszövetkezetek gazdálkodásába szervesen illeszkedő, a mezőgazdasági termelés fejlesztését szolgáló, illetve élelmiszerfeldolgozó tevékenységek az eddiginél gyorsabb ütemben fejlesztendők.

— Szükséges a termelőszövetkezetek szolgáltató tevékenységének bővítése.

— A kohó- és gépipari, a vegyipari, valamint a könnyűipari tevékenység folytatása csak szerződéses kapcsolatok keretében, a nagyipari termelés kiegészítése céljából és a helyenként jelentkező foglalkoztatási gondok enyhítése érdekében indokolt.

— Budapesten és környékén a mezőgazdasági szövetkezetek újabb ipari tevékenységet ne szervezzenek.

— A termelési adót jobban a termelésfejlesztési célkitűzések szolgálatába kell állítani.

— A szövetkezeti munkavállalók bére legfeljebb 10 százalékkal térhet el a hasonló tevékenységet végző állami vállalatoknál dolgozók bérétől.

A közelmúltban a Központi Bizottság Titkársága megvizsgálta a Politikai Bizottság irányelveinek gyakorlati megvalósítását, és megállapította, hogy az jó úton halad.

A célok valóraváltásáért a pártszervezetek nagy munkát végeztek. Ennek formája, mértéke természetesen attól függően változott, hogy területükön a kiegészítő tevékenység milyen arányú volt. Pest megyében — ahol ez fontos kérdés — a politikai feladatokat a megyei párt-végrehajtóbizottságtól a termelőszövetkezeti alapszervezetekig több szinten megvitatták különböző fórumokon. Általános tapasztalat azonban, hogy *a pártszervezetek a politikai munka eszközeivel csaknem mindenütt hatásosan segítették az irányelvek végrehajtását és jelentős szerepük volt abban, hogy viszonylag rövid idő alatt változás következett be e területen.*

Az elmúlt két év tapasztalatait a Titkárság összegezte. Ezek közül néhány társadalmi szempontból is jelentős kérdéssel foglalkozunk ebben a cikkben.

Szerkezeti változások

A szövetkezetek tevékenységi körének bővítése tavaly számottevően *lelassult.* A kiegészítő tevékenységből származó árbevétel 1968-ban 63, 1969-ben 41, 1970-ben 27, 1971-ben 29, 1972-ben pedig 8—9 százalékkal növekedett. Az

ütem mérséklődésében döntő szerepe van az építőipari tevékenység 8—9 százalékos visszaesésének, de hozzájárult ehhez az ipari tevékenységek lassúbb fejlődése is. Az ütemkülönbségnek megfelelően módosult az egyes tevékenységek súlya, aránya.

Figyelemre méltó, hogy *az irányelveknek megfelelően a mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó tevékenységek fejlődése gyorsult.* Az élelmiszerfeldolgozás növekedésének üteme az átlagosnak mintegy háromszorosa. Úgy látszik, kedvezően hatottak az ösztönző intézkedések, a termelési adó megszüntetése, illetve mérséklése. A termelőszövetkezetek feldolgozó tevékenysége — amely hozzájárulhat a választék bővítéséhez, a lakosság jobb ellátásához — még a gyorsabb fejlődés ellenére sem jelentős, az állami élelmiszeriparhoz viszonyított aránya nem érte el a 3 százalékot. Ahol a mezőgazdasági termelés volumene ezt indokolja, illetve ahol az élelmiszerfeldolgozás jellege ezt lehetővé teszi, a mezőgazdasági nagyüzemek *növeljék feldolgozó tevékenységüket.* A jövőben erre különösen a tej-, baromfi-, sertésfeldolgozásban és forgalmazásban van lehetőség, illetve szükség.

A termelőszövetkezetek *közvetlen értékesítése ugyancsak növekedett:* nagyfogyasztóknak 15 százalékkal több árut adtak át, mint az előző évben, az árusító helyek forgalma pedig 6 százalékkal nőtt. A lakosság ellátását közvetlenül javító élelmiszerboltok sajnos csak 4 százalékkal forgalmaztak több árut, mint 1971-ben. A közvetlen értékesítés termékenként is differenciálódott. A húskészítmények és a tej közvetlen forgalma például emelkedett, a zöldség értékesítése azonban visszaesett.

Kétségtelen, hogy a közvetlen értékesítés szervezése, az árudák ellátása nem könnyű, és kevés hasznot hoz. Az anyagiakon túl azonban arra is gondolnia kell a szövetkezeti vezetőségnek, hogy termelőszövetkezetük nemcsak gazdasági, hanem egyben társadalmi szervezet is. *Elengedhetetlen tehát, hogy különösen a vidéki lakosság — jelentős részben saját tagjaik, dolgozóik — ellátásába jobban bekapcsolódjanak.* Hasonló a helyzet a *szolgáltatásokkal* is. A pártszervezetek a szövetkezeti dolgozók ellátásának javítása érdekében kezdeményezzék a szolgáltatások fejlesztését. Annál is inkább fontos ez, mert ebben a tekintetben egyelőre nem történt jelentősebb változás, pedig a beruházások csökkenése miatt építőipari kapacitás is rendelkezésre áll ehhez.

Az ipari tevékenység

A termelőszövetkezetek ipari tevékenységüket az irányelveknek megfelelően szerződéses alapon folytatják. *A szervezett keretek között bedolgozó jelleggel létesült kapcsolatok mindkét fél számára előnyösek.* Az együttműködés különösen azoknak a mezőgazdasági üzemeknek fontos, amelyekben a kedvezőtlen termőhelyi adottságok miatt a termelés bővítéséhez és a személyi jövedelem indokolt növeléséhez szükséges bruttó jövedelem elérésére nincs lehetőség. De hasznos a tsz-ek ipari tevékenysége a vállalatok számára is. Erre utal, hogy a termelőszövetkezetek ipari tevékenységüket — kevés kivételtől eltekintve — korábban is állami vállalatok, kisebb részben ipari szövetkezetek megrendelésére végezték.

A tapasztalatok szerint a termelőszövetkezetek ipari tevékenysége — méretei következtében — *nincs számottevő hatással az ipari vállalatok munkaerő-forgalmára.* Jelenleg a termelőszövetkezetek gépipari, vegyipari és könnyűipari tevékenységében Budapesten 5000, Pest megyében 7000 főt foglalkoztatnak, de ezen belül mintegy 50 százalékos arányban ösztönzött szolgáltató te-

vékenységet folytatnak. (Megjegyzendő, hogy a termelőszövetkezetek ipari tevékenységének 1/3-a e területen található.)

Az irányelvek fontos része a termelőszövetkezeti ipari tevékenységben foglalkoztatott dolgozók bérének szabályozása. (A 10 százalékos többletet a rosszabb munkakörülmények és az alacsonyabb színvonalú szociális ellátás indokolja.) A bérezés előírásainak szerződésekben való rögzítése és ellenőrzése sok nehézségbe ütközött. Ennek oka elsősorban az volt, hogy késedelmesen kerültek kiadásra az ágazati irányelvek. Ma is sok esetben okoz problémát a viszonyítási alap kiválasztása.

A termelőszövetkezetek nem használták ki teljes egészében a jogszabály által adott lehetőségeket. *Az átlagbér a kiegészítő üzemágakban általában nem magasabb, hanem alacsonyabb, mint az összehasonlítási alapul szolgáló vállalatoknál.* A tanácsi szakigazgatási szervek ez irányú megállapításait egyébként az országos és megyei statisztikai adatok is alátámasztják. Meg kell azonban jegyezni, hogy a feszültségek a jövedelmekben korábban sem az átlagoknál jelentkeztek. A közvéleményt a végzett munkával arányban nem álló esetenkénti kiugró jövedelmek foglalkoztatják. Ezek száma *jelentősen csökkent*, de azért, hogy ez a probléma később se jelentkezzék, az állami ellenőrzés mellett a helyi közösségek is sokat tehetnek. Fontos politikai feladat, hogy a pártszervezetek is határozottan lépjenek fel minden, a szocialista elosztás elveit sértő megnyilvánulás ellen. Csaknem teljes bizonyossággal állítható, hogy az egy-két év előtti feszültség az ipari jellegű kiegészítő tevékenység fejlesztése miatt nem termelődik újra. Biztosíték erre az is, hogy a fővárosban és mintegy 60 km átmérőjű vonzáskörzetében a mezőgazdasági termelőszövetkezetek újabb ipari tevékenységet még szerződéses keretek között sem szervezhetnek.

A Politikai Bizottság irányelvei gyakorlati megvalósulásának tapasztalatait összegezve egyértelműen megállapítható, hogy annak politikai, gazdasági hatása kedvező. *Jelentősen hozzájárult a munkás-paraszt szövetség erősítéséhez, illetve a tevékenységi kör kívánatos átrendeződéséhez.* A korábbi intézkedések nyomán megkezdődött konszolidáció folytatódott, lényegében megszűntek azok a kirívó esetek, amelyeket a közvélemény joggal elítélt. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy azok a „melléküzemágak" okoztak morálisan társadalmi feszültséget, amelyek csak fiktív módon voltak szövetkezetiek. Ezek felszámolása megtörtént.

Bár egyre több a szociális létesítményekkel felszerelt mezőgazdasági szövetkezet, az ipari üzemágak ellátottsága sok helyen az átlagos szinthez viszonyítva is elmaradott, és emiatt hatósági intézkedésekre is sor került. A szakigazgatási szervek előírták az ellenőrzések során talált hibák határidőre történő megszüntetését, szükség esetén gépek vagy részlegek leállításáról is intézkedtek. Helytelen és irreális lenne arra számítani, hogy a termelőszövetkezetek kiegészítő üzemágaiban a közeljövőben meg lehet közelíteni az állami vállalatok munkakörülményeit. *A balesetek megelőzését célzó egészségvédelmi rendszabályokat azonban mindenütt be kell tartani,* ezek feltételeinek biztosítása nem lehet mérlegelés tárgya. A *szociális ellátás* javítása hosszabb távú feladat. A tevékenységi kör konszolidálódása, a szövetkezetek gazdasági helyzetének javulása azonban megteremtette ennek kedvezőbb feltételeit is. Az átmenetinek tekintett tevékenységi körökben dolgozók nem is várnak különösebb szociális gondoskodást, de az állandó vagy legalábbis hosszabb időre tervezett üzemágakban foglalkoztatottak ezt jogosan várják. A szövetkezeti gazdaságokban e feladatok egy része társadalmi úton is megoldható.

Jelenleg kiegészítő, de főleg ipari tevékenységet elsősorban a főváros közelében levő tsz-ek folytatnak, ugyanakkor a kedvezőtlen termőhelyi adottságú megyékben kevés szövetkezet vállalkozik erre. További szervező munkát igényel tehát a kiegészítő tevékenység *helyesebb területi differenciálása.*

A területi elhelyezkedés

A mezőgazdasági termelés szempontjából *kedvezőtlen adottságú területeken gazdálkodó szövetkezetek* termelési színvonala az átlagnál alacsonyabb, fejlődési ütemük nem kielégítő, s általában e területeken a lakosság életkörülményei, jövedelmi viszonyai is kedvezőtlenek. Nyilvánvaló tehát, hogy ezek a termelőszövetkezetek a társadalom fokozott segítségére szorulnak. Ezt meg is kapják: megkülönböztetett elbánásban és konkrét támogatásban részesülnek. Támogatásuknak azonban határt szab egyrészt a népgazdaság teherbíró képessége, másrészt a gazdasági hatékonyság egyre fontosabbá váló követelménye. Ezekben a szövetkezetekben ugyanis a ráfordítások hatékonysága is kedvezőtlenebb. 1971-ben például 1000 Ft értékű állóeszköz használatával a külön támogatott termelőszövetkezetek 794 Ft, a nem támogatott termelőszövetkezetek 1030 Ft termelési értéket állítottak elő.

Ezek alapján megérthető, hogy az agrárpolitika támogatta ugyan a kedvezőtlen adottságú termelőszövetkezeteket, de nem törekedhetett a termelésben, eszközellátottságban mutatkozó területi különbségek teljes felszámolására.

A tiszakécskei Béke Tsz-ben két hektáron fólia alatt termesztenek primőr növényeket. A kertészet kétmillió forintot jövedelmez. (MTI fotó – Fehérváry)

Az elmúlt években a személyi jövedelmekben mutatkozó indokolatlan különbségek mérséklése volt a cél. Az e tekintetben elért eredményt szemléltetik a következő adatok:

	1966 és 1971 között elért növekedés %-ban a megkülönböztetett támogatásban	
	részesülő	nem részesülő
	termelőszövetkezetekben	
1 kh-ra jutó állóeszköz	98	93
1 kh-ra jutó termelési érték	78	76
1 dolgozó tagra jutó részesedés	64	38

A kedvezőtlen adottságú gazdaságok fejlődése hasonló ütemű volt, mint a megkülönböztetett támogatásban nem részesülő szövetkezeteké. Tekintettel arra, hogy a kiindulási alap az előbbieknél alacsonyabb volt, az abszolút különbség nőtt a két csoport között. Figyelemre méltó viszont, hogy a támogatott szövetkezetekben a személyi jövedelmek olyan mértékben növekedtek, hogy e két kategóriába tartozó gazdaságokban az egy tagra jutó részesedés különbsége nem változott, hanem a korábbi hat és fél ezer forint maradt. *A jövedelemben tehát sikerült mérsékelni a differenciálódást.*

Az agrárközgazdászok közül többen azt javasolják, hogy a szabályozó rendszer ne a jövedelmet egészítse ki, hanem a termelés gyorsabb növekedését segítse elő. Ez az igény részben jogos, és erre vonatkozóan vannak is intézkedések. Ezt szolgálja például a meliorációs beruházások támogatása, a kedvezőtlen adottságú termelőszövetkezetek mezőgazdasági termelését ösztönző árkiegészítés, a fejlesztési hozzájárulás, a szarvasmarha-tenyésztés fejlesztését elősegítő támogatás. Megérthető viszont, hogy a megkülönböztetett segítség mértéke egyrészt behatárolt, másrészt népgazdasági szinten ez esetben is számolni kell a ráfordítások kisebb hatékonyságával.

Másrészt jelentkezik azonban a gyenge termőhelyi adottságú tsz-ek problémája, *ha fejlesztésüket nem csupán a mezőgazdasági termelés keretei közé akarjuk szorítani.* A bedolgozó jellegű ipari munkák szervezésére e szövetkezetek egy részében is jó lehetőségek vannak. Az ilyen irányú fejlesztés egyrészt tagjaik számára jobb megélhetést biztosíthat, másrészt az alacsonyabb bérszínvonal miatt felhalmozási lehetőségük kedvezőbb lehet. Ezt egyébként Komárom és Pest megye jól gazdálkodó, kedvezőtlen adottságú szövetkezeteinek példája meggyőzően bizonyítja. Ez a szemlélet azonban a gyakorlatban nehezen tör utat. Szinte általános, hogy a feltételek hiánya ellenére is a mezőgazdasági termelés fejlesztését erőltetik. A helyzet megváltoztatásában jelentős feladat hárul a pártmunkára.

A tevékenységi kör bővítésének a hibás szemlélet mellett akadálya az is, hogy a kedvezőtlen adottságú területek az ipari centrumoktól általában távolabb helyezkednek el. Az itt gazdálkodó tsz-ek kezdeményező készsége kisebb, s többségük a fejlesztéshez szükséges minimális eszközökkel sem rendelkezik. A holtpontról való elmozduláshoz tehát *külső segítség* kell. A szerződéses kapcsolatok létesítésében, a munka megszervezésében például a kooperáló ipari vállalatok és a szövetkezeti érdekképviseleti szervek adhatnak támogatást, az anyagi feltételek megteremtésében pedig az állami szervek. A nehéz helyzetben levő szövetkezetek fejlődését tehát összehangolt munka esetén viszonylag kis ráfordítással meg lehet gyorsítani.

Zsuffa Ervin
a KB munkatársa

A lakásépítési program teljesítéséért

A lakásépítés és -ellátás színvonalának emelése fontos szerepet tölt be az életkörülmények javításában. Ezt rögzíti a párt X. kongresszusának határozata is, amely megállapítja: „A lakosság életkörülményeinek megjavításában nagy szerepe van a lakásépítésnek, így annak, hogy a IV. ötéves terv időszakában felépüljön a 400 ezer új lakás."

A lakásproblémák kétoldalúan és állandóan a figyelem középpontjában állnak. Mind a lakosság, mind azok részéről, akiknek feladata a lakásépítési célkitűzések megvalósítása.

A Központi Bizottság — más kérdések mellett — legutóbb 1972 novemberében foglalkozott a lakásépítés és -ellátás egyes kérdéseivel. A felvetődő problémák megoldására mindenekelőtt a munkás- és a sokgyermekes családok, valamint a nagyvárosok lakáshelyzetének további javítására hozott határozatot.

A célok megvalósítása

A tervezett lakásprogram időarányos részének megvalósítása érdekében a IV. ötéves terv eltelt két esztendejében a korábbinál nagyobb szerepet kapott a lakásépítés: az összberuházásokon belül nőtt a lakásépítési beruházások aránya. A program megvalósításának segítését célozta a házgyári hálózat továbbfejlesztése, a korszerű építési módok alkalmazásának bővülése. Új közműépítő vállalatok alakultak, növekedett az állami építőipari szervezetek lakás- és közműépítő tevékenysége. Egyidejűleg intézkedéseket tettek az építőanyagtermelés növelésére, az épületszerkezetek és szerelvények megfelelő választékú és minőségű kínálatára. Sikerült mérsékelt előrehaladást elérni a területelőkészítésben, bár egyelőre ez az egyik fő akadálya a városi, telepszerű, többszintes lakásépítés lehetőségei jobb kihasználásának.

A jóváhagyott lakásépítési program előirányzata a IV. ötéves terv időszakára 185 000 állami és 215 000 magánlakás felépítése. A programból a kormány által elfogadott éves népgazdasági tervek 1971-re összesen 71 200, 1972-re pedig 74 600 lakás építését állították feladatul.

Ma már a statisztikai beszámoló jelentéseken alapuló adatok és tények birtokában megállapítható, hogy a IV. ötéves tervidőszak első két évére előirányzott lakásépítési feladatokat összességében teljesítettük, sőt mind 1971-ben, mind 1972-ben a tervezettnél több lakás épült. (A két évre előirányzott mintegy 146 000 lakással szemben összesen 165 000 lakás épült.) A folyó ötéves tervidőszak eddig eltelt szakaszában a számítottnál mintegy 20 000 családdal több jutott új lakáshoz. Erre úgy kerülhetett sor, hogy 1971-ben és 1972-ben ezer lakosra számítva több mint 7, illetve közel 9 lakást építettünk.

A lakásépítés növelése érdekében tett eddigi intézkedések eredményei jól érzékelhetők, ha összehasonlítjuk a II. és a III. ötéves terv időszakában éves átlagban épített lakások számát az 1971 és 1972-es tényekkel.

A lakásépítés összetételének részletesebb vizsgálata további következtetések levonására is módot ad. Megállapítható, hogy mindkét évben a magánlakásépítés nem várt arányú növekedésére került sor. Ez időszakban együttesen az előirányzottnál mintegy 25 000 magánlakással több épült fel. A té-

Megnevezés	A felépített lakások száma			
	II. ötéves terv időszakában	III. ötéves terv időszakában	1971. évben	1972. évben
	éves átlagban			
Összes lakásépítés (ezer)	56,5	65,5	75,3	90,2
Ebből:				
— állami lakás	19,8	21,2	22,5	29,5
— magánlakás	36,6	44,4	52,8	60,7
Ezer lakosra jutó lakásépítés	5—6	6	7	9

nyek a magánlakásépítés jelentős fellendülését mutatják. Arra is következtetni lehet, hogy a tervidőszak első évében hozott intézkedések, a magánlakásépítés kialakított hitelfeltételei és az adható szociálpolitikai kedvezmények, valamint az építőanyagellátás javulása együttesen növelték a lakosság építési kedvét. A lakásépítési formák kialakított új rendszere tehát a korábbiaknál jobban igazodott az építtető családok igényeihez. Mindez tükrözi annak a lakáspolitikai célkitűzésnek az érvényesülését is, hogy a magánerő jobban vegyen részt a lakáshelyzet javításában. Kedvezőnek tekinthető, hogy a magánlakásépítés keretében dinamikusan nő a lakásépítő szövetkezetek által megépített lakások száma. Ez a kezdeményezés már ez ideig is több jó példát szolgáltatott arra, hogy az öntevékenységgel, a szövetkezetekben rejlő lehetőségek kihasználásával mérsékelhető az építési költségek színvonala.

A magánlakásépítés alakulásának vizsgálata ugyanakkor felhívja a figyelmet arra is, hogy az összlakásépítési előirányzatok teljesítésére, illetve túlteljesítésére mindenekelőtt a magánlakásépítés terén elért kiugró eredmények útján nyílt mód.

Az állami lakásépítés dinamikája jelentős növekedést mutat. E kedvező eredménnyel egyidejűleg azonban néhány gond is jelentkezett, amely fékezte az állami lakásépítés nagyobb növekedését.

Néhány általános probléma

Az állami és magánlakásépítés kedvező eredményei mellett a tapasztalatok bizonyos problémákat is jeleznek. Egyes területeken, mindenekelőtt a fővárosban és a nagyobb vidéki városokban, valamint a gyorsan fejlődő ipari centrumokban a növekvő lakásépítés — ezen belül az állami lakásépítés — egyelőre az igénylők számának csak mérsékelt csökkentését teszi lehetővé. Az igénylők számának a növekedése következtében a várakozások meghaladják az elosztható lakásalap lehetőségeit. A jelentősen megnövelt lakásépítési program alapján a tervidőszak kezdetén a lakásra várók körében bizakodó hangulat alakult ki. Mind az állami lakásellátással, mind a magánlakásépítéssel szemben nőtt a családok várakozása. Arra lehet következtetni, hogy a várakozók egy része nem számolt reálisan az igényekkel és a lehetőségekkel. Az ország teherbíróképessége sajnos nem teszi lehetővé, hogy minden lakásigényt a tervezettnél gyorsabban kielégítsünk. S arra sincs lehetőség, hogy minden esetben összkomfortos lakást adjunk. Egyelőre azzal kell számolnunk, hogy a lakásigények mennyiségi kielégítése is hosszú időt igényel.

A lakásépítkezésekkel kapcsolatos költségek és árak emelkedése egyaránt gondot okozott mind az állami, mind a magánlakásépítés területén. Ez az egyik fő oka az állami lakásépítés pénzügyi fedezeti gondjainak, mely fékezte a célkitűzések megvalósítását. Az állami lakásépítési célkitűzések teljesítésére hatást gyakorolt a kisebb költséggel előkészíthető területek hiánya és olykor a lehetőségekkel reálisan nem számoló költséges elképzelések megvalósítására való helyi törekvés is.

A lakásberuházások költség- és árszínvonalának emelkedése a magánlakásépítés területén sajátos problémát okozott. A lakosság egyes rétegei számára növekvő megterhelést jelentett. A feszültségek nem egyformán érintettek minden réteget. Ezt bizonyítják a magánlakásépítés kiugró eredményei is. Nagyobb problémát főleg a fiatal házasok, a többgyermekes családok, ezen belül a többgyermekes munkás- és az alacsonyabb jövedelmű családok számára jelentett. A magas készpénzelőtörlesztési igény vezetett olyan társadalmi problémához, hogy egyes esetekben a nagyobb lakásproblémával küzdő, de kisebb anyagi lehetőséggel rendelkező családok lakásgondjaik megoldásához nem tudtak élni a magánlakásépítés lehetőségeivel.

Az említettek irányították a figyelmet arra, hogy a többgyermekes, főleg munkáscsaládok csak akkor tudnak a magánlakásépítésben nagyobb számban résztvenni és ezúton lakásproblémáikon segíteni, ha részükre az eddiginél több segítséget ad az állam, kedvezőbbé teszi az építés hiteltámogatásának feltételeit.

A tapasztalatok azt mutatták, hogy mind a várakozástól, mind a gazdasági lehetőségektől elmarad a lakásépítés munkáltatói támogatása. A mérsékelt hiteltámogatás az építtetőket magas készpénzfizetésre, a munkáltatókat pedig arra sarkalta, hogy egy-egy dolgozónak sokszor a 100 ezer forintos nagyságrendet lényegesen meghaladó támogatást adjanak. E körülmények adnak magyarázatot arra, hogy — bár építési kapacitás lassan lenne — a vállalatok miért tartózkodnak e lehetőségek jobb kihasználásától és maguk az építtetők is miért kifogásolták az alkalmazott megoldásokat.

Ebből következik, hogy a vállalati támogatások szélesebb körű és nagyobb arányú bekapcsolásának egyik fő feltétele, ha az állami lakásépítési hitel emelésével mérsékeljük az építkezők készpénzfizetési kötelezettségét és ezzel lehetővé tesszük, hogy a vállalatok több dolgozójuknak adhassanak támogatást lakásépítési alapjukból. Emellett a tapasztalatok rávilágítanak arra is, hogy a vállalatok munkásainak további állami támogatásra is szükségük van. Ezúton érhető el egyrészt, hogy a vállalatok munkásai jobban igénybe vehessék a munkáltatói támogatással történő magánlakásépítés lehetőségeit, továbbá egyidejűleg az állam a vállalatokat is jobban ösztönözze dolgozóik, mindenekelőtt munkásaik lakásépítésének támogatására. Végeredményben e konstrukció keretében tehát az állam direkt segítségének (a hiteltámogatáson, az adható szociálpolitikai kedvezményen felüli) növelése mellett alakíthatók ki olyan pénzügyi feltételek, melyek a sokgyermekes munkáscsaládok számára is lehetővé teszik a lakásépítést.

A munkások érdekében

A kormány intézkedése alapján a beruházó tanácsok az állami lakásépítés terén jelentkező lakás-áremelkedések ellensúlyozására a központi költségvetésből 2,6 milliárd Ft árkiegészítést kapnak. A kormány felhívta a tanácsok figyelmét a lakásépítés központi célkitűzésektől való eltéréseinek a megszün-

tetésére, a beruházási fegyelem javítására és betartására, a takarékosabb lakásépítési program kialakítására, a szanálások és városrekonstrukciók arányának mérséklésére.

A tanácsok csökkentették a szanálások mértékét, hogy ezúton is mérsékeljék az állami lakásberuházások költségeit, s a még lakható lakásokat felhasználják (1972-ben mintegy 4 ezerrel csökkent a szanált lakások száma). Felülvizsgálták a költségesebb megoldásokat (például magas házak) és terveikből kivették.

Az intézkedések sorában kiemelkedő jelentőségű a Központi Bizottság 1972. november 14—15-i ülésén a lakáshelyzet továbbjavításával kapcsolatban hozott határozata, mely számol a lakásépítés és -ellátás területén kialakult helyzettel és a gondok megoldását tűzi ki célul. Az állásfoglalás — megállapítva az eddigi munka jelentős eredményeit — a lakáshelyzet továbbjavítását állítja feladatul.

Az állami lakásépítés további növelésével összefüggő feladatainak kialakítása folyamatban van. Ugyanakkor már a közvélemény előtt is ismertek azok az állami intézkedések, melyek a magánlakásépítés vázolt problémáit a Központi Bizottság állásfoglalásával összhangban hivatottak megoldani. A kiadott rendelkezések a magánlakásépítés pénzügyi feltételeinek változtatásával, nagyobb kedvezményekkel mindenekelőtt a városi munkások, a többgyermekes családok és a fiatal házasok számára nyújtanak további támogatást. Az intézkedések alapján megállapítható, hogy a munkáscsaládok lakásigényének kielégítésében a továbbiakban is fontos szerepet tölt be az állami lakásépítés, a tanácsi bér- és tanácsi értékesítésű lakások építése és juttatása. Az állami lakásépítésnek és -juttatásnak különös szerepe van a sokgyermekes családok lakásproblémájának megoldásában. A hitel összegének emelésével, a hitelnyújtás feltételeinek kedvezőbbé tételével, valamint újabb állami kedvezményekkel további segítséget adnak a magánlakás építését vállalóknak.

A kiadott rendelkezés a nagyobb hitelt és a kedvezményt elsősorban a városok és munkáslakta településeken biztosítja, mindenekelőtt a bérből és fizetésből élő családok számára. Ezzel újabb segítséget nyújt a városok és munkáslakta települések lakáshelyzetének a javításához, továbbá arányosabb tehervállalást tesz lehetővé a különböző jövedelmű és szociális helyzetben élő családok számára.

Az új feltételek nagyobb ösztönzést adnak a vállalatoknak a lakásépítés támogatására, és így ezúton is bővíthetők a lakásépítés eszközei. Az új rendelkezés egyik fontos jellemzője, hogy számol az állami vállalatok munkásainak helyzetével. Külön állami támogatást vezetett be, amely segíti a munkáltatói támogatással történő telepszerű többszintes munkáslakásépítést. Ezzel lényegesen mérsékli a kezdéshez szükséges előtörlesztést.

A magánlakásépítés területén jobban számol a rendelet a 3 vagy annál több gyermekes munkáscsaládok helyzetével, anyagi lehetőségeivel. Részükre speciális kedvezményt, egyedi elbírálás alapján az előtörlesztés teljes elengedését is lehetővé teszi. Ugyanakkor figyelembe veszi a rendelet a fiatal kezdő házasok anyagi helyzetét azzal, hogy kérelemre a többgyermekes munkáscsaládok mellett a fiatal házasok esetében is lehetővé teszi az első években a havi törlesztés csökkentését. A fiatal házasok érdekeit is szolgálja a nyújtható állami hitel összegének növelése, mely mérsékli a készpénz előtörlesztési igényt.

Figyelemre méltó segítség a többgyermekes családok, fiatal házasok részére az is, ha a „vállalt"-nál (például 2 gyermeknél) több gyermek születik,

a továbbiak után is megilleti őket a szociálpolitikai kedvezmény. Ezzel csökken a hiteltartozás, illetve a havi törlesztés összege.

Az érvénybe lépett rendelkezések — mint megállapítható — a magánlakásépítéssel összefüggésben vázolt gondok megoldását szolgálják. A problémák megoldása természetesen szükségessé teszi azt is, hogy a Központi Bizottság állásfoglalásának szelleme és a rendeletek előírásai a mindennapi gyakorlatban is megvalósuljanak, illetve érvényesüljenek. Ehhez pedig szükség van a lakásépítés és -ellátás területén dolgozók közreműködésére is.

A lakásépítési program teljesítéséhez fűződő társadalmi-politikai érdekek alapján továbbra is alapvető célnak kell tekinteni a lakásépítési előirányzat, és ezen belül az állami lakásprogram teljesítését, a főváros és a nagyobb vidéki városok tervezett lakásépítési előirányzatainak megvalósítását, illetve ahol erre nem lenne mód, annak minél jobb megközelítését, mindezek eredményeként a munkáslakta települések lakáshelyzetének megjavítását. Ez felel meg a párt X. kongresszusa határozatának és a IV. ötéves terv követelményeinek is.

Dudás János
a KB munkatársa

Kádár János elvtárs beszédet mond a Pamutfonóipari Vállalat lőrinci gyárában tartott munkásgyűlésen *(MTI fotó – Vigovszki)*

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

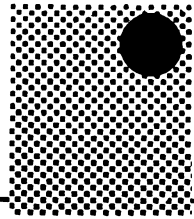

Az eszmék harca — osztályharc

A külpolitika és az ideológia évszázadok óta elválaszthatatlan kapcsolatban áll. A mai időkben azonban ez az összefüggés — mondhatni kölcsönhatás — minden korábbinál nagyobb. Magyarázatát korunk alapvető jellegzetessége adja meg. Míg évtizedekkel ezelőtt a nemzetközi küzdőtéren rendszerint társadalmilag, világnézetileg, egynemű kapitalista államok csaptak össze, addig napjainkban a fő ellentmondás a különböző társadalmi rendszerű és eszmeiségű államok között húzódik. A munkásosztály és a burzsoázia azonban nemcsak a politika és a gazdaság, hanem az ideológia területén is harcban áll egymással. Ennélfogva a két osztály társadalmi és ideológiai szembenállása egyenesen kivetítődik az államok közötti viszony, a külpolitika területére is. Ebből a tényből egyes burzsoá szakírók arra a következtetésre jutottak, hogy a nemzetközi konfliktusok az ideológiai szembenállásból erednek. E megállapítás azonban nem helytálló, mert nem veszi figyelembe, hogy a nemzetközi konfliktusokat évszázadok óta mindenekelőtt a hatalmon levő osztályok érdekösszeütközése robbantotta ki. Megtévesztő persze, hogy napjainkban számos ellentét ölt ideológiai formát — az imperialisták hódító terveiket előszeretettel álcázzák például „a kommunizmus elleni harc" jelszavával, és úgy lépnek fel, mint a „szabadság és a demokrácia védelmezői" —, de ez még nem érv amellett, hogy „az eszmék harca okozza a feszültséget". Tény viszont, hogy nem az ideológiai összecsapás állja útját a leszerelésnek, hanem a monopóliumok diktálta fegyverkezési hajsza, és nem eszmék vitája okoz feszültséget Ázsiában, Afrikában, hanem a neokolonializmus.

A békés egymás mellett élés kibontakoztatásának időszakában a *nemzetközi politika és az ideológiai harc összefonódása objektív szükségszerűség.* Mindenekelőtt azért, mert a *békés egymás mellett élés a nemzetközi osztályharc sajátos formája, az osztályok harca pedig elképzelhetetlen az osztályok érdekeit, eszméit, nézeteit kifejező ideológiák küzdelme nélkül.* Az ideológiai fegyverszünet csak akkor jöhetne létre, ha valamelyik osztály elfogadná a másik világnézetét, ami képtelenség.

De vajon az ideológiai harc akadályozza-e a különböző társadalmi rendszerű országok kölcsönösen előnyös együttműködését, a szocialista és a kapitalista államok normális kapcsolatát? A legkisebb mértékben sem. Sőt, meggyőződésünk, hogy éppen *az eszmék harca segítheti elő, hogy a vitás kérdések ne a hadszíntéren, hanem a két rendszer békés egymás mellett élésének viszonyai között oldódjanak meg.* Az ideológiai harc hozzájárulhat ahhoz, hogy véget vessünk a hidegháborúnak, amely nem kiélezett ideológiai konfliktus,

hanem — G. A. Arbatovnak, a téma kiváló ismerőjének megállapítása szerint — „a fokozott nemzetközi feszültség állapota, állandó fegyverkezési hajsza, politikai, gazdasági és nem ritkán katonai összeütközések sorozata".

E meggyőződésünk hangoztatása mellett azonban ki kell mondani: *az ideológiai harc szükségessége, sőt elkerülhetetlensége nem jelenti azt, hogy a békés egymás mellett élés elveivel összeegyeztethetőnek tartjuk az ideológiai diverziót is.* Az ideológiai aknamunka nem eszmei harc, hanem beavatkozás más államok belügyeibe, a népek közötti ellentétek, a bizalmatlanság és a gyűlölködés propagálása. Erre nemet mondunk. Az egészséges államközi kapcsolatokat féltjük az ideológiai diverziótól, amely mérgezi a légkört, megrontja a jószomszédi viszonyt.

Tévedés ne essék: ebből az elutasításból nem az következik, hogy nem akarunk és nem tudunk szembenézni a két világrendszer kibővült kapcsolatainak ideológiai következményeivel, hanem az, hogy azokhoz a *kapcsolatokhoz elvi alapon, az osztályharc követelményeinek megfelelően nyúlunk.* Vagyis világosan, egyértelműen megmondjuk, mi mellett és mi ellen vagyunk.

Az ilyen állásfoglalásra mindig szükség van, de most talán még indokoltabb a nézetek ismételt kifejtése, mert a kapitalista országokban politikai ellenfeleink előhozakodtak az emberek, eszmék, információk szabad áramlásával. Úgy tüntetik fel, mintha azt „rá kellene kényszeríteniök" a szocialista országokra, holott az emberek tömeges utazása, az eszmék terjedése, az információk kibővülése tény, valóság.

A „szabad áramlás" valóságos céljai

Mit értenek a „szabad áramláson" Nyugaton, pontosabban a monopoltőke köreiben? Mert Nyugaton is van marxista ihletésű elkötelezett művész és tudós, vannak polgári humanista, haladó gondolkodók, akik felismerik, hogy a burzsoázia érdekei egyre élesebben térnek el a kapitalista társadalom többi osztályának és társadalmi rétegének érdekeitől.

A nyugati elképzelések megvilágításában segítségünkre sietett a Washington Post című lap, amely a következőket írta: „Az Atlanti Szövetség országai figyelemre méltó egységet mutatva azzal próbálkoznak, hogy a javasolt európai biztonsági konferenciát felhasználva néhány nagy lyukat fúrjanak a vasfüggönyön. A konferencia belemanőverezi majd a kommunista blokkot abba, hogy lényegesen nagyobb mértékben tegye ki állampolgárait a nyugati eszmék befolyásának". *A „szabad áramlás" követelése mögött tehát mindenekelőtt antikommunista ideológiai aknamunka húzódik meg.* Célja a szocializmus úgynevezett belső eróziójának elősegítése, a szocialista világ egységének megbontása, a marxizmus—leninizmus aláásása. A propaganda azt próbálja elhitetni, hogy „a kapitalista társadalom a szabadság eszményeinek hordozója, védelmezője", ezzel szemben „a szocializmus fél az eszmék konfrontációjától".

Mindez nem választható el attól, hogy az imperialista propaganda közhangulatot próbált teremteni az európai biztonsági konferencia nyugati törekvései mellett. Célja az volt, hogy ez a konferencia ne a szocialista országok, hanem a kapitalista államok által felvetett kérdéseket tárgyalja. Megpróbálták elérni, hogy a „szabad áramlás" követelésére lehessen leszűkíteni az európai államok politikai, gazdasági, tudományos kapcsolatainak fejlesztését és a számunkra elfogadhatatlan követelésekkel defenzívába akarták szorítani a szocialista országokat. Amikor indokolt fenntartásainkat hangoztattuk, ezt

úgy tüntették fel, mint „az enyhülés, az európai biztonsági értekezlet elleni fellépést".

Az Egyesült Államokban és más imperialista országokban számos olyan „tudományos munka" jelent meg, amely megindokolta, miért fontosak a kulturális kapcsolatok az imperialista politika számára. Érdekes például H. Coombs volt amerikai külügyminiszter-helyettes könyve, amely a külföldi kulturális kapcsolatok kérdéseivel foglalkozik. Coombs az államközi kulturális cserét a gazdasági, politikai és katonai viszonyok mellett a külpolitika negyedik dimenziójának tekinti (ezt a címet is adta könyvének). Mint írja, a külpolitika három „klasszikus" alkotó elemének vannak határai, az új alkotó elem azonban sok tekintetben erősítheti a másik hármat, s olyan feladatokat teljesíthet, amilyeneket azok nem képesek teljesíteni: felfrissítheti, elmélyítheti, rugalmasabbá teheti az amerikai külpolitikát. A szerző szerint a kulturális cserének elő kell mozdítania, hogy más országok és népek jobban megértsék Amerikát és jóindulatúan fogadják az Egyesült Államok politikáját.

Más imperialista országokban követik az amerikai példát. „Gondosan figyelemmel kell kísérnünk a Kelet szellemi fejlődését, mind a kommunizmuson belül, mind azon kívül, s amennyire lehet, befolyást kell gyakorolnunk erre a fejlődésre" — jelentette ki Ernst Majonica nyugatnémet ideológus. Majonica a kulturális cserét a szocialista országokba való „szellemi behatolás értékes eszközének" tartja.

Mindebből kiderül, hogy az, amit a „szabad áramlás" kifejez, elvileg voltaképpen nem új. Egy modernebb megjelenési formája az ideológiai behatolásnak, ami mindig is volt, csak korszakonként másként jelentkezett. Az imperializmus ilyen törekvéseit megfigyelhettük a II. világháború után, majd a hidegháború éveiben, s láthatók ma is, csupán megjelenési formájuk különböző. Hogy miért kellett az imperializmusnak változtatni ezeken a taktikai elemeken, azt mindenekelőtt az erőviszonyok magyarázzák. Más ma a szocialista világ és más a kapitalista világ mint egykor, és főleg mások az erőviszonyok kettőjük között. Ebből az imperializmusnak is le kellett vonnia a következtetéseket. A „szabad áramlás" témáját az ötvenes években felvetni időszerűtlen lett volna. Ma viszont nem lehet visszahozni a hidegháború jónéhány módszerét. „Ma, amikor az *erőt* csak végső esetben alkalmazzák — állapította meg K. Rowan, az USIA egykori igazgatója —, a két világ versengésében a legnagyobb szerepet a meggyőzés művészete játssza."

Az osztályharc szerves tartozéka

Mi nem egyszerűen valami ellen, hanem elsősorban valami mellett állunk ki. Nem pusztán tagadjuk azt, amit helytelenítünk, hanem kifejtjük a saját elképzeléseinket is. Itt ismét csak az lehet a kiinduló pontunk, hogy *az eszmék, gondolatok, áramlása a népek közötti érintkezés az osztályharc szerves tartozéka.* Ebben a harcban pedig az igazság terjesztése azon osztályok érdeke, amelyeknek a küzdelme egybevág a haladás áramlatával. A szabad véleményalkotás akadályozása pedig azon osztályok törekvése, amelyek idejét múlt uralmukat védelmezik. *Az eszmék, gondolatok cseréje, a tájékoztatás megjavítása a szocializmus részéről tehát úgy vetődik fel, mint a társadalmi haladás szolgálata, a kor kérdéseire tudományos, megalapozott, igaz választ adó eszmék terjesztése, a megvalósuló szocializmus fölényének bizonyítása, a kapitalizmus válságának és ellentmondásainak feltárása; egészében véve: a forradalmi folyamat elősegítése.* Ugyanez a kérdés a monopoltőke oldaláról azt jelenti, hogy mindent megtesznek a társadalmi haladás fékezése, az anti-

kommunista ideológiai diverzió érdekében, a marxizmussal szemben valamiféle „kapitalista alternatívát" próbálnak felvázolni a tudat manipulálása érdekében, ami szervesen hozzátartozik a monopoltőke uralmi módszereihez. „A konfliktust nem lehet többé a klasszikus értelemben vett győzelemmel feloldani. Rá vagyunk kényszerítve a békés egymás mellett élésre" — ismerte be Henry Kissinger.

A szocialista országok, a forradalmi erők tehát az együttműködés, az eszmék cseréje, a népek közötti kapcsolat mellett vannak. De mindig hozzáteszik, hogy *ennek a kapcsolatnak meg kell felelnie először is valamennyi állam szuverenitásának, törvényeinek, szokásainak. Másodszor a népek kölcsönös szellemi gazdagodását, a kölcsönös bizalom növekedését kell szolgálnia.* Elengedhetetlen, hogy ezek a kapcsolatok elősegítsék a békét és az államok közötti jószomszédság megteremtését. Mi tehát nem a hidegháború, hanem *az igazi értékek cseréjének hívei vagyunk.* Ez azt jelenti, hogy igyekszünk értelmesen válogatni, s ennek érdekében támogatunk minden ilyen irányú közeledést, javaslatot, kezdeményezést.

Minden esetben feltesszük magunknak a kérdést: *milyen eszmék, milyen emberek, milyen információk szabad áramlásáról van szó?* Mindenféle eszmékről? A háborúra, a fajgyűlöletre, az embertelenségre uszító eszmékről is? Mindenféle emberekről? A turistákról és a bűnözőkről is? Mindenféle információkról? Az igazról, a hazugról egyaránt? *Nekünk jogunk van megtagadni a háborúra, a fajgyűlöletre, az embertelenségre uszító — vagy ahogy mondani szoktuk — „ordas eszméket".*

S kinek van erkölcsi alapja szorgalmazni a kapcsolatokat? A szocialista világnak, amely ebben a vonatkozásban is messze előbbre jár a tőkésországoknál. Gondoljunk például arra, hogy míg mi a határon, szinte azonnal adunk beutazási vizumot a kapitalista országokból hozzánk érkező turistáknak, addig a kiutazó magyaroknak hetekig kell várniok az amerikai, olasz stb. vízumokra. Magyarországon még „a nagyságrendbeli különbségeket" is figyelembe véve összehasonlíthatatlanul nagyobb teret biztosítunk a nyugati könyveknek, filmeknek, mint ott a mi műveinknek. S itt kirívóak a példák!

Propagandisták klubja Szolnokon

Egy városi tanácskozáson nemrég bejelentették, hogy megalakult a propagandisták klubja Szolnokon. *Seres Lászlónétól*, a városi pártbizottság munkatársától kértünk tájékoztatást a klub céljáról, programjáról.

— A megyei pártbizottság javasolta múlt év augusztusában egy tanácskozáson, hogy a városokban és a nagyobb községekben szervezzék meg a propagandisták klubjait. Ennek hatására kezdtük el az előkészítő munkát — mondotta Seres Lászlóné. — Az egyik propagandista-előkészítő tanácskozás szünetében megkérdeztünk néhány résztvevőt, mi lenne a véleményük arról, ha az egyik körzeti pártszékházban megalakítanánk a propagandisták városi klubját? A megkérdezettek zöme egyetértett a gondolattal, sőt többen azt is elmondták, mit várnak a klubtól. Ezeket a javaslatokat összegeztük és a program kialakításánál figyelembe vettük.

— *Mi a klub programja, célja és feladata?*

— Erre az oktatási évre még csupán nagyon szerény programot dolgoztunk ki — folytatta Seres Lászlóné. — Nem akartunk nagyot markolni, inkább tapasztalatokat kívánunk gyűjteni a jövő évi program összeállításához.

Minden propagandistát igazolvánnyal láttunk el, amellyel a klubot látogathatja. Minden kedden nyitva van, s a pártalapszervezet gondnoka tart

A nálunk kiadott 140 francia könyvvel szemben, ott 10 magyar mű, a nálunk bemutatott 100 francia filmmel szemben ott 4 magyar film áll. S az sem vitás, hogy a magyar közvélemény jobban tájékozott a kapitalista országokról, mint a nyugatiak hazánkról. A burzsoá sajtó még azt a keveset is, amit hazánkról közöl, teletűzdeli félreinformáló, torzító híresztelésekkel.

Erre az utóbbi időkben több új bizonyíték is született. A Központi Bizottság tavaly novemberi ülését az imperialista propaganda úgy tüntette fel, mintha — ahogy a Corriere della Sera remélte — „megbukott volna a magyar gazdasági reform". A Die Welt „a kemény kéz politika" visszatéréséről regélt. De még sorolhatnánk a példákat arra, milyen nyilvánvalóan hamisították meg a KB-ülés lényegét, a valóságot egyes nyugati propagandaszervek. Olvasóik, hallgatóik mindent megtudhatnak jelentéseikből, csak azt nem, hogy a párt vezető testülete miként értékelte a X. kongresszus utáni időszakot. De teljesen félreinformálta a burzsoá sajtó a nyugati közvéleményt például a Brezsnyev vezette szovjet küldöttség magyarországi látogatásáról is. A magyar—szovjet elvi közösséget, -internacionalista barátságot „taktikázásnak", „kölcsönös kompromisszumnak" próbálta beállítani és a szovjetellenesség legrégibb, lejáratott szólamait vette elő az állítólagos „szovjet nyomás" hangoztatásával. Ha ezzel szembeállítjuk azt a tényt, hogy ugyanakkor a magyar közvélemény — a televízió jóvoltából — szinte a bonni parlament padsoraiból követhette nyomon az ún. keleti szerződések ratifikációs vitáját, akkor nem vitás, hogy a tőkés manipuláció vet gátat a Nyugat által oly hangosan propagált információáramlatnak.

Pozitív javaslatok

A szocialista országok ennek ellenére sem zárkóznak el az ilyen kérdések megvitatása elől. Ismeretes, hogy a Szovjetunió például maga is javasolta, vitassák meg az európai biztonsági konferencián, miként szélesítsék ki a földrész államai közötti kulturális együttműködést, a szervezetek és az emberek közötti kapcsolatokat, a tájékoztatást. Sőt, erre vonatkozóan ki is dol-

---

szolgálatot. Három helyiség áll a propagandisták rendelkezésére: az egyikben van a könyvtár — ennek létrehozásában a megyei pártbizottság sokat segített —, a másik egy kisebb társalgó, a harmadik pedig egy nagyobb terem, ahol előadásokat, filmvetítéseket lehet rendezni. Ezt figyelembe véve alakítottuk ki a programot.

Könyvtárunk egyelőre nem nagy, de megtalálhatók itt mindazok a könyvek, amelyeket a különböző pártoktatási formákban fel lehet használni. Ezzel is segítséget adunk a propagandisták alaposabb felkészüléséhez. Szeretnénk könyvtárunkat bővíteni, s ehhez a megyei pártbizottság is segítséget ad. A klub egyik célja tehát az, hogy a propagandisták egy helyen megtaláljanak minden könyvet, és ne kelljen nekik azokat több helyről összeszedni. Így időt tudnak megtakarítani, s e lehetőséggel élnek is.

A programban szerepel az is, hogy időszerű belés külpolitikai kérdésekről tájékoztatjuk a propagandistákat. Arra kértük őket, hogy írásban közöljék velünk azokat a kérdéseket, amelyekről tájékoztatást szeretnének kapni. Az összegyűjtött kérdéseket előre megküldjük az előadónak, aki így arról tud beszámolni, ami a propagandistákat érdekli.

Tervezzük azt is, hogy felveszünk magnóra egy-egy foglalkozást, azt a megyei propaganda és művelődési osztály mellett működő módszertani csoport elemzi, és a tapasztalatokat azután propagandista-tanácskozáson ismertetjük. Ezzel az a célunk, hogy a propagandistáknak segítséget adjunk a jó módszerek ki-

gozta a záródokumentum tervezetét, amely előirányozza: 1. A kulturális és oktatási kérdésekkel foglalkozó állami intézmények és szervezetek kapcsolatainak bővítését; 2. az információcsere és az eszmék cseréjének szélesítését a béke és a jószomszédi viszony erősítése céljából; 3. a szervezetek és az emberek közötti kapcsolatok szélesítését, az idegenforgalom fejlesztését kollektív és egyéni alapon, a fiatalok közti találkozók ösztönzését, a rokonszakmák képviselői közötti találkozók támogatását, a sportkapcsolatok bővítését.

E szovjet javaslatok mögé odaálltak a szocialista országok — köztük hazánk — is, akikre tehát nem kell „rákényszeríteni" az ilyen kapcsolatokat, mert azt náluk jobban senki sem akarta a múltban és szorgalmazza ma. Ők azok, amelyek — miközben természetesen az egymás közötti sokrétű és mély együttműködést tartják elsődlegesnek — széles fronton érintkeznek a tőkésvilággal. Ők javasolták, hogy Európa népei működjenek együtt a nyersanyag és energetikai erőforrások ésszerű kihasználásában, az ipari potenciál növelésében, a földek termékenységének javításában, a műszaki-tudományos forradalom eredményeinek alkalmazásában, egymás kultúrájának és művészetének még jobb megismerésében. De ők mondják ki azt is, hogy a „szabad áramlás" — fikció, hiszen két rendszerre osztott világban élünk, s a két ideológia közötti kibékíthetetlen ellentét sohasem fog „feloldódni" az eszmék „szabad áramlásában".

Mindezek alapján ítéljük meg: vajon „rémeket" lát-e, aki a „szabad áramlás" követelése mögött leleplezi a fellazító szándékot? Szerintem nem. S vajon az ilyen szándék meghiúsítása általában a kapitalista világgal való kapcsolatok elutasítását jelenti? Ez sem igaz. *Mi nem általában a Nyugattal való kapcsolatok ellen vagyunk, hanem olyan kapcsolatokat akarunk, amely megfelel népünk, a szocializmus nemzeti és nemzetközi érdekeinek.* A Központi Bizottság tavaly novemberben ismételten leszögezte: az államok közötti együttműködés nem jelentheti az ideológiai különbségek elmosódását, vagy elvi engedményt az antimarxista nézetekkel szemben. Ez pedig nem más, mint az, amit a legjobbnak tartunk: *elvi politika.*

Pálos Tamás

---

alakításához, színvonalas és érdekes foglalkozások levezetéséhez. Úgy tervezzük, hogy ennek során egy jó és egy gyenge foglalkozást is összehasonlítunk.

— *Milyen programja lesz a propagandista klubnak a következő oktatási évben?*

— Úgy tervezzük, hogy a mostani oktatási év lezárásakor összehívjuk a propagandistákat és javaslatokat kérünk a program összeállításához. De már van néhány elképzelésünk. A megyei pártbizottságtól kapunk egy keskenyfilm-vetítőgépet, így a klubfoglalkozásokon és propagandista tanácskozásokon vetíthetünk majd olyan filmeket, amelyek elősegítik a tananyag megértését, és emellett tanácskozásainkat is színesebbé teszik. A gépet és a filmet a kisebb alapszervezeteknek kölcsönadjuk, hogy ezzel is segítsük a propagandisták munkáját.

Ezenkívül a megyei pártbizottság archívumában levő dokumentumokat is jobban szeretnénk hasznosítani. Egy-egy fontosabb dokumentumot magnóra olvasunk, azt a klubfoglalkozásokon lejátsszuk, sőt kölcsön is adjuk a propagandistáknak.

A propagandistákat azzal is segíteni kívánjuk, hogy a klubban összehívjuk az azonos jellegű pártalapszervezetekben — üzemi, pedagógus stb. — oktatókat, hogy kicserélhessék tapasztalataikat, megvitassák az alkalmazott módszereket. Sok propagandistánk 15—20 éve végzi ezt a munkát. Ezek az elvtársak a fiatal, kezdő oktatóknak sok segítséget, tanácsot adhatnak, s ehhez a városi klub jó lehetőségeket teremt.

Bencze Ernő

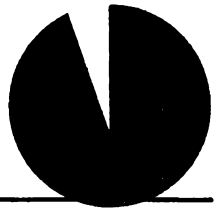

A közművelődés pártirányítása a mezőkövesdi járásban

Matyóföld kulturális életét jelentősen befolyásolják a sajátos adottságok. *Mezőkövesden, Tardon* és *Szentistvánon* több évtizedes hagyománya van a matyó népi kultúrának, a népművészetnek. Ez a kultúra nem csupán muzeális érték és hagyomány, hanem élő érzelmi-értelmi hatásával ma is cselekvésre mozgósító közös kincs. Idősek — egykori summások — és fiatalok keze nyomán virágzik a hímzőművészet. A negyedszázados ének- és táncegyüttes pedig a népszokásokat, a népdalokat és a néptáncokat dolgozza fel, ösztönzést adva a mezőkövesdi járás különböző községeinek öntevékeny művészeti csoportok megalakításához.

A *Matyóföld* című helyi kiadvány néprajzi, történelmi, irodalmi és társadalompolitikai cikkeivel segíti a szocialista tudatformálást. A népfront gondozásában évenként megjelenő *Honismereti Közlemények* helytörténeti cikkei pedig az üzemi, községi krónikák megírására serkentenek.

Művelődési otthon, könyvtár, mozi van minden községben. A technikai színvonal emelkedésével, az üzemfejlesztéssel párhuzamosan a népművelők mind nagyobb figyelmet fordítanak a termelőerők szubjektív oldalára, a dolgozók általános és szakmai műveltségének fokozására. Nagy szerepet játszanak ebben a pedagógusok, akiknek több mint egynegyede tagja a pártnak.

Pártunk *tudománypolitikai célkitűzéseit* jól szolgálják járásunkban azok a termelőszövetkezetek (Mezőkövesd, Szentistván, Mezőkeresztes, Tibolddaróc), valamint a Mezőnagymihályi Állami Gazdaság, melyek a martonvásári, a debreceni, a gödöllői, a budapesti kutatóintézetek „műhelyeiként" segítik a tudományos elméletek gyakorlati kipróbálását és megvalósítását.

Járásunk üzemeinek, termelőszövetkezeteinek *kulturális alapja állandóan növekszik.* 1971-ben ez elérte az 1,5 millió Ft-ot. A rendelkezésre álló összegek helyes és célszerű felhasználására jó példa, hogy Mezőkövesden a népművelés hatékonyabbá tételére és a matyó együttes működtetésére az ipari szövetkezetek közös kulturális alapot létesítettek. A mezőnagymihályi községi tanács és a MEDOSZ közösen tartják fenn a művelődési házat, míg a szentistváni, a mezőkeresztesi, a tibolddaróci tsz, a mezőkövesdi ÁFÉSZ, a Matyó HISZ jelentős anyagi eszközöket fordít a „Röpülj-páva" kórusok fenntartására.

Probléma viszont, hogy a művelődési házak, a könyvtárak, klubok, az öntevékeny művészeti csoportok, a továbbtanulni szándékozók támogatására,

valamint a színházra, hangversenyre, ismeretterjesztésre, szakoktatásra szánt összeg ténylegesen nem több, mint a kulturális alap 25%-a.

Vannak más gondok is a közművelődésben. Bár a könyvtárak állománya jelenleg 110 ezer kötet, az olvasók száma meghaladja a kilencezret, mégis azt kell mondani, kevés a munkás és a paraszt olvasó. Az üzemi könyvtárak rendezetlenek, a dolgozók számára szinte hozzáférhetetlenek, a tanácsi könyvtárak pedig kevés időt szentelnek a propagandamunkára, élő kapcsolat kialakítására az üzemekkel, a szocialista brigádokkal, a könyv-kiállítások, könyvnapok, író—olvasó találkozók színesebbé, vonzóbbá, gazdagabbá tételére.

Kulturális politikánk következetes végrehajtásának lényeges személyi feltétele a népművelők szakmai-politikai felkészültsége. Itt is vannak gondok: a korábban szerzett ismeretek, alkalmazott módszerek, helyi tapasztalatok nem tudják ellensúlyozni a továbbképzés hiányosságait. Másrészt a *kielégítő anyagi és erkölcsi megbecsülés* hiányában az e munkára rátermettek egy része hátat fordít a népművelésnek.

A kulturális tevékenység helyének és szerepének megítélése nem egyértelmű. Előfordul lebecsülése és túlbecsülése is. Találkozunk olyan véleményekkel: „a népművelés az értelmiség feladata, csinálják ők". Sajnos, még párttitkár részéről is elhangzott: „mi nem értünk hozzá!".

A decentralizálással méginkább jelentkeznek a községi koordináció hibái. A kulturális nevelés hatósugarából kiesnek a bejáró munkások, a tsz-tagság egy része és a háziasszonyok. Említést érdemel továbbá, hogy a középtávú tervek nem, vagy csak felszínesen határozzák meg, hogyan akarják a dolgozókat alkalmassá tenni a megnövekedett feladatok megoldására.

A helyi hagyományok, az elért eredmények, a gondok és a hiányosságok együttesen határozzák meg e munka tartalmát és formáit, konkrét teendőinket a közművelődés pártirányításában.

Az irányítás formái

Az említettek ismeretében szükségesnek tartjuk a pártmunka további erősítését ezen a téren is. Megvalósításának legfőbb módja, hogy a járási pártbizottság, a végrehajtó bizottság rendszeresen napirendre tűzi, elemzi a kulturális, ideológiai munka kérdéseit. 1971-ben négy alkalommal tárgyalt a vb kulturális élettel kapcsolatos napirendet. A múlt év augusztusában a közművelődés területén dolgozók szakmai, politikai felkészültségét tűzte napirendre. A pártbizottság pedig a múlt esztendő májusában elemezte a járás közművelődésének helyzetéről és további feladatairól szóló jelentést, és emelte azt határozattá.

A testületi döntések után mindenekelőtt a pártszerveket készítjük fel a határozatok végrehajtására. A havonkénti titkári értekezleteken rendszeresen ismertetjük a felsőbb szervek, a járási pártbizottság, a végrehajtó bizottság művelődéspolitikai határozatait. Az ideológiai-politikai tisztánlátás érdekében elméleti jellegű előadásokat, konzultációkat is tartunk a titkároknak, ezekben is kitérve kultúrpolitikai kérdésekre.

Az írásban megküldött határozatok mellett azért tartjuk fontosnak a közvetlen tanácskozásokat, mert a határozatok gyakorlati értelmezésével, az azokból eredő feladatok adaptálásával van a legnagyobb gondunk. Éppen ezért az alapszervezeti vezetők továbbképzésében a gyakorlati módszerek

ismertetésére, bemutatására törekszünk. A titkári továbbképzésen például egy-egy községi, üzemi művelődési tervet közösen elemzünk, más alkalommal korreferátumban adnak számot a titkárok arról, hogy az alapszervezet milyen közművelődési határozatot hozott, és annak irányítását, végrehajtását, segítését, ellenőrzését hogyan végzi a vezetőség. Egy-egy ilyen alkalommal a titkárok tapasztalatot szerezhetnek arra vonatkozóan is, milyen feladatokat kell rábízni az állami, gazdasági szervekre és a tömegszervezetekre.

Esetenként a vb napirendre tűzi egy-egy község kulturális életének pártirányítását. Tavaly tavasszal tárgyaltuk például a Szentistván községben folyó közművelődési munka pártirányításáról és a további feladatokról szóló jelentést.

A községi párt-, állami, gazdasági és tömegszervezeti vezetőkkel való személyes találkozásokon is tájékozódtunk a kulturális eredményekről és problémákról. Javaslatainkkal igyekeztünk segíteni a művelődési célok sikeres megvalósításához legalkalmasabb módszerek, eszközök megválasztását, az anyagi és szellemi erőforrások feltárását és koncentrálását.

A járási pártbizottság munkatársai a pártalapszervezeteknél vezetőségi ülésen, taggyűlésen közvetlenül segítséget adnak a járási határozatok végrehajtásához, s így a községi, üzemi kulturális tervek, feladatok elvi kidolgozásához is. Ahhoz viszont, hogy minden pártalapszervezetnek konkrét és közvetlen segítséget nyújtsunk, bővíteni kell *a kulturális kérdésekben jártas aktivisták számát.*

Erre nagy szükség van, mert tapasztalataink azt mutatják, hogy több pártalapszervezeti titkár nincs tisztában feladatkörével kulturális kérdésekben, még kevésbé vezetői funkciójával. Emiatt munkájukban nem találják a döntő láncszemet, önállóan nem kezdeményeznek, gyakran megelégszenek a felsőbb szervek határozatainak ismertetésével, s a helyi elhatározások kidolgozására nem fordítanak elég gondot.

Több segítséget az alapszervezeteknek

A fogyatékosságok megszüntetésére ezért szükségesnek tartjuk, hogy a pártalapszervezeteknek és vezetőségeiknek sokoldalú segítséget adjunk az ez irányú munkájuk tervszerűbbé tételéhez. El akarjuk érni, hogy képessé váljanak a hosszabb távú feladatok kidolgozására, segítsék elkerülni az átfedéseket az állami, gazdasági és tömegszervezetek kulturális tevékenységében, helyes koordinálási formákat munkáljanak ki, s csökkentsék a területi és rétegenkénti kulturális egyenlőtlenségeket. Fontosnak tartjuk, hogy tegyék rendszeressé a kulturális munkát értékelő taggyűléseket, adjanak művelődéspolitikai pártmegbízatásokat, s a pártcsoportok ismerjék és folyamatosan elemezzék a munkahelyi közösségek kulturális tevékenységét. Feladatnak tartjuk a területen is a kommunisták személyes felelősségének és példamutatásának növelését, az igényesség fokozását.

A szentistváni csúcsvezetőség beszámoltatása máris érezteti hatását. Ezért a járási párt-végrehajtóbizottság a jövőben is alkalmazza ezt a módszert, amikor egy-egy csúcsvezetőség, községi vagy üzemi pártalapszervezet számol be a kulturális élet pártirányításáról.

A tartalmi munkában fokozni kívánjuk a világnézeti, erkölcsi nevelést, az ateista propagandát. A taggyűlések, a tudományos ismeretterjesztő elő-

adások, az ifjúsági klubok, a szülői értekezletek és az öntevékeny művészeti csoportok nyújtotta lehetőségeket egyaránt jobban ki kell használnunk e tekintetben.

Kiemelt feladatnak tekintjük, hogy alaposabb társadalmi összefogással jobb művelődési körülményeket teremtsünk, csökkentve ezáltal a színvonalbeli elmaradást is. Ezért fokozottabban támogatjuk a kulturális ágazatra fordítható állami pénzösszegek és az ipari, mezőgazdasági kulturális alapok koordinált, centralizált felhasználását.

A pártalapszervezetek irányításával arra ösztönözzük az állami szerveket, tömegszervezeteket, üzemeket, hogy segítsék a községi kulturális intézmények eredményes működéséhez szükséges anyagi, technikai és személyi feltételek javítását, a jó módszerek általánosítását.

Irányító munkánkban egyik fő elvünk, hogy a pártszervezetek egységesen értelmezzék és magukénak érezzék a párt kultúrpolitikáját, és mozgósítsák a párttagokat, a pártonkívülieket annak megvalósítására. Ez a siker záloga a mi járásunkban is.

Molnár András
a mezőkövesdi járási pb első titkára

Ünnepi gyűlésen emlékeztek meg a Magyar Honvédelmi Szövetség megalakulásának 25. évfordulójáról. Kiss Lajos vezérőrnagy, az MHSZ főtitkára mond ünnepi beszédet

(MTI fotó – Vigovszki)

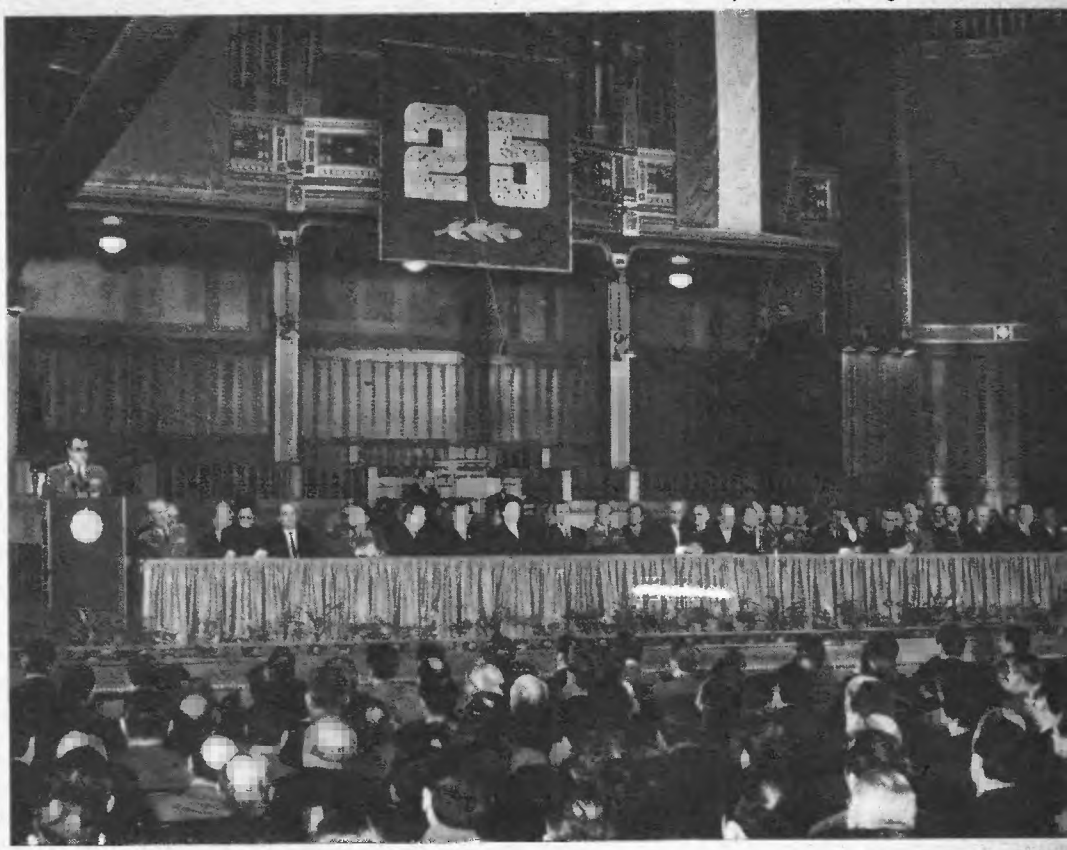

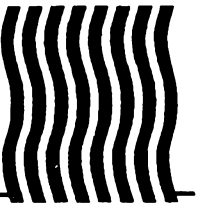

A munkások politikai aktivitása

Lengyelországban az utóbbi évek politikai változásainak leglényegesebb vonása: a politikai vezetés és a dolgozó emberek közötti kapcsolat és bizalom mindenoldalú megerősödése. Így jellemezhető elsősorban a Lengyelország társadalmi életében ma megfigyelhető folyamatoknak a lényege. A gazdasági feladatokat úgy tervezték meg, hogy azok jobban számoljanak a dolgozó emberek igényeivel, szükségleteivel, a reális lehetőségekkel. A politikában a szubjektivizmus előbb-utóbb megbosszulja magát és nagy árat kell érte fizetni. Ennek elkerülésére a leghatásosabb eszköz a szoros kapcsolat a dolgozókkal, mindenekelőtt a munkás tömegekkel. Megnövekedett a figyelem a munkásosztály igényei és problémái iránt, fokozódik bevonásuk a társadalmi-politikai életbe, a feladatok kidolgozásától a megvalósulásig. Mindez csak úgy járhat sikerrel, ha a pártmunka módszerében és munkastílusában is alkalmazkodik az új követelményekhez.

NAGYOBB KÖVETELMÉNYEK A PÁRTTAGOKKAL SZEMBEN

E feladatok mindenekelőtt nagyobb követelményeket támasztanak a párttagokkal szemben. A párt elvárja minden tagjától, hogy üzemében, de lakóterületén is aktív társadalmi-politikai életet éljen. Politikai kezdeményezője és szervezője legyen munkatársai és lakótársai között a társadalmi életnek. A párthoz való tartozásnak csak úgy van értelme, ha a párttag valamivel kitűnik a többi dolgozó közül. Kitűnik a munkában tanúsított felelősségével, a politikai közélet formálásával, a társadalmi munka végzésével és szervezésével, továbbá erkölcsi magatartásában és egész viselkedésében megfelel a kommunistákkal szemben támasztott követelményeknek.

E követelményeket már a tagfelvételnél igyekeznek érvényesíteni. A többi között ezt célozza az is, hogy *nyilvánosan meghirdetik: kik kérik a felvételüket a pártba és minden dolgozónak joga van ezzel kapcsolatban észrevételt tenni.* Az új tagok felvételénél nemcsak az ajánlók megkülönböztetett felelősségét hangsúlyozzák, hanem az egész pártszervezetét.

A fokozott követelmények érvényesítésének hatékony módszere a rendszeres egyéni *beszélgetés a párttagokkal.* A beszélgetés fontos része a vezetők pártmunkájának. Nem valamiféle vizsgáztatásról van szó, hanem a *kölcsönös eszmecseréről — a párttagok és a pártvezetőség részéről egyaránt — a politi-*

káról, a munkáról, személyi problémákról stb. Háromévenként legalább egyszer minden párttaggal beszélni kell. A Poznan megyei pb. egyik titkára például — aki egyben a szervezési osztályt is irányítja — elmondotta, hogy az elmúlt félévben kb. 150 párttaggal beszélgetett, meghatározott rendszerben. E beszélgetések módot adnak arra, hogy határozottabban megfogalmazódjanak a követelmények. Esetenként megkönnyítik a kilépést azok számára, akik nem képesek megfelelni a párttagsággal járó követelményeknek. Más esetben hasznos jelzéseket, tanácsokat adnak a vezetés számára. Nem utolsó sorban e beszélgetések a párttagok jobb megismerésének, a kádermunkának is felbecsülhetetlen értékű segítői. Évente egyszer pártbizottsági ülés napirendjére tűzik a beszélgetések tapasztalatait.

KIEMELT NAGYÜZEMEK

A munkásokkal való szorosabb és elevenebb kontaktust szolgálja az a határozat, melynek értelmében *a Központi Bizottság 163 nagyüzemmel kiemelten, közvetlenül foglalkozik.* Ezek az üzemek foglalkoztatják a lengyel munkások kb. 40%-át és gazdasági szempontból is országos jelentőségű a tevékenységük. A Központi Bizottság figyelemmel kíséri gazdasági helyzetüket, technikai-műszaki fejlődésüket, a politikai munka hatékonyságát. Vezetőik káderhatáskörileg a KB-hoz tartoznak. Ezen üzemek dolgozói közvetlenül és rendszeresen innen kapják a politikai információt is. Poznan megyében például 6 ilyen nagy, a KB hatáskörébe tartozó kiemelt üzem működik. Hasonló módszerekkel kiemelten foglalkozik a megyei pártbizottság másik 36, a megye területén működő jelentősebb üzemmel. A megyei pártbizottság politikai munkájának súlypontját, a rendelkezésére álló energia zömét ezekre az üzemekre koncentrálja. Helyileg ez a 42 nagyüzem minden szempontból — de főleg politikailag — meghatározó.

A munkások problémái iránt fokozódó figyelem megköveteli, hogy *a pártban is nagyobb szerepet kapjanak* a munkások. Ezért fordítanak nagy gondot a párt szociális összetételére, a fizikai munkások megfelelő arányára. A konyini Alumínium-Kohászati Üzemeknél például a párttagok 80%-a munkás. Az ugyancsak konyini Gépjavító Gyárban a párttagok 78%-a munkás. A pártbizottság tagjainak 68%-a, a 11 tagú végrehajtó bizottságban 6 fizikai munkás van. Nagyjából hasonló a kép a poznani Szerszámgépgyárban is. A poznani megyei pártbizottság tagjainak például 60%-a munkás, illetve paraszt. A 14 tagú megyei párt vb-ben 2 fizikai munkás van.

A közvetlen termelésben dolgozó fizikai munkások nagy politikai tapasztalattal és hozzáértéssel ítélik meg a különböző kérdéseket és aktívan kiveszik részüket a testületek munkájából. Állásfoglalásaikban a legkevésbé őket kötik a különböző egzisztenciális és egyéb lokális érdekekből fakadó szempontok. Természetesen ahhoz, hogy jól megálljják a helyüket, szüntelen képezni kell magukat, megfelelő tájékozottsággal szükséges rendelkezniük. S még egy lényeges követelmény van, ami azonban már a párt munkamódszerét érinti: a kérdéseknek *politikai oldalról* való megközelítése. Dehát a pártbizottságnak nincs is más feladata, a szakjellegű megítélést nem nekik kell elvégezni.

A lengyel elvtársak úgy ítélik meg, hogy a fokozott figyelem a munkásosztályra és problémáira nem sérti a politikai kapcsolat erősítését a többi dolgozó réteggel. Sőt, előfeltétele ennek, hiszen szövetségi politikát is csak a munkásosztály vezető szerepének következetes érvényesítésével lehet folytatni.

R. I.

A budapesti munkásmozgalom

Kevés fővárosnak van olyan nagy szerepe országa életében, mint Budapestnek. Amióta Pest, Buda és Óbuda egyesítése megtörtént, alig találunk történelmünkben olyan jelentősebb eseményt, amelynek nem a főváros a kiindulópontja, színhelye, vagy legalábbis egyik fő részese.

Még inkább érvényes ez a munkásmozgalomra, hiszen a magyarországi munkásosztály nagy része — különösen a nagyüzemi munkásság — kezdettől fogva a fővárosban és közvetlen környékén él. Az 1970. évi népszámlálás adatai szerint az ország aktív munkáslakossága 2 754 000 fő. Ebből 878 000, azaz 31,9% budapesti. A fővárosban eszerint a munkások aránya jóval magasabb az országos átlagnál, mivel Budapest lakossága az ország összlakosságának „csupán" 18,8%-a.

Fővárosunk sajátosan erős „központ-jellege" és munkáslakosságának magas számaránya miatt itt létesültek a mozgalom legfontosabb intézményei: a munkáspártok, a szakszervezetek, a szövetkezetek, a szociális, kulturális és sportegyesületek központi szervei, a szocialista újságok, folyóiratok szerkesztőségei. A fővárosi mozgalom kialakulásától kezdve az egész magyarországi munkásmozgalom legerősebb osztagát alkotta, amely magas eszmei színvonalával, harcosságával, következetességével, áldozatkészségével, kezdeményező, irányító, a vidéket káderekkel és anyagiakkal, ideológiai, politikai, kulturális és erkölcsi támogatásban részesítő tevékenységével vitathatatlan tekintélyt és megbecsülést szerzett.

Budapesten zajlottak le a hazai munkásmozgalom fő ütközetei, sztrájkok, tüntetések, felkelések, a forradalmak legfontosabb eseményei. Nemcsak a nagy munkásbázisok — Angyalföld, Csepel, Újpest, Kőbánya, Ferencváros, Pesterzsébet, Kispest —, hanem a főváros többi kerülete is sok-sok emlékét őrzi ezeknek a harcoknak.

A IX. Üllői út 19. számú házban alakult meg 1868. február 4-én az első hazai szocialista munkásszervezet, az *Általános Munkásegylet* (székhelye a VI. kerület Ó u. 4-ben, a „Dionysius" vendéglő lett), amely másfél évvel később, 1869. augusztus 22-én a mai Köztársaság téren vörös zászlók alatt tartotta meg az első pesti munkás nagygyűlést. 1871-ben a Párizsi Kommün melletti tüntetéseivel — legjelentősebb ezek között a június 11-i városligeti

tiltakozó gyűlés volt a kommün vérbefojtása miatt — az Általános Munkásegylet internacionalizmusáról is bizonyságot tett. Vezetői ellen folytatták le 1872 áprilisában az ún. „hűtlenségi pert", amely az első bírósági eljárás volt a fővárosban a munkásmozgalommal szemben. A VII. kerületi Rákosárok (ma Csengery) u. 9-ben volt az első magyar nyelvű szocialista újság, a *Munkás Heti Krónika* szerkesztősége.

A szervezkedés gondolata, az osztályharc eszméje gyorsan terjedt a napi 12 órás, hétvégi pihenőnap nélküli munkára kényszerülő, éhbérrel fizetett, túlzsúfolt nyomornegyedekben lakó, választójoggal és egyéb polgári jogokkal nem rendelkező, semmiféle egészségügyi vagy más szociális ellátásban nem részesülő fővárosi munkások között, akiket a gazdasági válságok időről időre a tömeges munkanélküliség korbácsával is sújtottak.

Az első szocialista párt, a *Magyarországi Általános Munkáspárt* (alapítója Frankel Leó, a III. Lajos u. 27. számú házban született) tagjainak túlnyomó többsége a budapesti munkásokból került ki. A párt 1887-ben tartott III. kongresszusán a 330 küldött közül 313 budapesti volt.

1890-ben az első május 1-i ünnepségen 60 000 fővárosi munkás vett részt a városligeti felvonuláson. Ebben az évben, december 7—8-án a VI. ker. Lövölde téren, a „Polgári lövölde" épületében tartott kongresszusán vette fel az Általános Munkáspárt a Magyarországi Szociáldemokrata Párt nevet. 1899. május 21—22-én folyt le Budapesten a magyarországi szakszervezetek első kongresszusa. A VII. kerület Dob u. 9-ben (később a Thököly út 56-ban) volt a vasasok, a Dohány u. 31-ben az élelmezési ipari, az Aréna (ma Dózsa György) út 68-ban az építőmunkások szakszervezeti központja.

A századvég nagy fővárosi sztrájkharcaira (fegyvergyári, asztalos, bádogos, nyomdász, téglagyári és építőmunkás sztrájkok) a kormány fokozott terrorral válaszolt. A fővárosi munkásmozgalom gyengítését kívánták elérni a szocialista agitátorok kitoloncolásával. Az eredmény azonban nem a fővárosi mozgalom gyengülése, hanem a szocialista eszmék vidéki térhódítása lett.

Az 1905—1907-es évek hatalmas tömegmegmozdulásainak, választójogi küzdelmeinek ugyancsak Budapest volt a fő színtere. 1905. szeptember 15-én (a „vörös péntek") százezres tömeg tüntetett a Parlament előtt. Ugyancsak emlékezetesek a 8 órás munkanapért és a lakbéruzsora ellen folytatott harcok, köztük az angyalföldi „Hétház" bojkottja, amelyet Kassák Lajos is megörökített „Angyalföld" c. regényében. „Budapestnek futós utcáin" (Ady: Rohanunk a forradalomba) zajlott le az első világháború előtti időszak legnagyobb osztályösszeütközése is: a „vérvörös csütörtök" (1912. május 23). A Váci úton, a Podmaniczky (ma Rudas László) utcában, a Nagymező utcában, a Szabadság tér környékén barikádok épültek, a munkások fegyverrel is szembeszálltak a rájuk támadó rendőrökkel és katonákkal.

Budapest volt a központja az első világháború alatti háborúellenes mozgalmaknak, és itt indult meg az a forradalmi folyamat, amely a régi rendszer összeomlásához vezetett. A városligeti Iparcsarnoknál zajlott le a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmét üdvözlő első hazai nagygyűlés (1917. november 25.) A MÁV gépgyárban kezdődött az 1918 júniusi általános politikai sztrájk, amely után az események már viharos gyorsasággal követték egymást. Október 28-án folyt le a „lánchídi csata", végül 30—31-én győzött az „őszirózsás" forradalom, melynek eredményeként november 16-án a Parlament előtt százezrek ünnepelhették a köztársaság kikiáltását.

1918. november 24-én a XII. kerület Városmajor u. 42. sz. házban alakult meg Kun Béla vezetésével a Kommunisták Magyarországi Pártja. Központi Irodája és a Vörös Újság szerkesztősége később a XIII. kerület Visegrádi u. 15-ben működött.

A Tanácsköztársaság győzelmét, kikiáltása után két nappal, 1919. március 23-án ugyancsak az Országház téren ünnepelte meg a fővárosi munkásság, amely a proletárforradalom fennállásának 133 napja alatt bámulatos alkotóerőről, kezdeményező készségről tett bizonyságot, motorja volt a Tanácsköztársaság gigászi munkájának, hősi küzdelmeinek.

Ezért fordult az idegen segítséggel ismét hatalomra került kizsákmányoló osztályok bosszúja elsősorban Budapest — Horthy szavaival a „bűnös város" —, illetve a budapesti munkások ellen. A Gellért Szálló (Horthyék főhadiszállása) pincéjében és a Margit körúti fegyházban a Tanácsköztársaság sok harcosa szenvedett mártírhalált.

A budapesti munkásmozgalom a fasiszta terror ellenére is megőrizte harcosságát, az országos mozgalomban betöltött kezdeményező, irányító szerepét. 1920. február 22-én százezer fővárosi munkás tüntetett a fehérterror ellen Somogyi Béla és Bacsó Béla, a bestiálisan meggyilkolt szociáldemokrata újságírók temetésén. 1922 februárjában megjelent Budapesten az illegálisan újjászerveződő KMP lapja, a Kommün. 1922—1923-ban vasipari, téglagyári, malomipari és cipészsztrájkok zajlottak le. 1925-ben kommunisták és az SZDP-ből kivált baloldali szociáldemokraták megalakították a Magyarországi Szocialista Munkáspártot, amelynek székhelye a VII. kerület Hernád u. 23-ban volt. Kommunisták és baloldali szociáldemokraták eleven, pezsgő mozgalmi élettel töltötték meg a legális munkásegyesületek, a Munkás Testedző Egylet, a Természetbarátok Turista Egyesülete, a Magyarországi Eszperantista Munkások Egyesülete, az Alkoholellenes Munkás Szövetség fővárosi szervezeteit. A főváros legtöbb kerületében működtek munkásotthonok. Különösen aktív tevékenység folyt a VI., VII., VIII., IX., X., XIII. kerület, a peremvárosok közül Csepel, Pesterzsébet, Újpest, Kispest munkásotthonaiban. A budai hegyek, a hűvösvölgyi Nagyrét, a Kevélynyereg, a gödi strand ugyancsak élénk mozgalmi élet színhelye volt. A kiránduló helyeken gyakran illegális összejöveteleket, szemináriumokat is tartottak. Részt vett ezen több alkalommal József Attila is, aki költeményeiben felülmulhatatlan művészettel rajzolta meg a budapesti munkások nehéz, küzdelmes életét.

A nagy gazdasági válság éveiben, 1929—1933 között a főváros utcáin ismét gyakoribbá váltak a tüntetések. A fojtogató nyomor, a tömeges munkanélküliség miatt végsőkig elkeseredett munkástömegek az SZDP és a Szaktanács által kezdeményezett 1930. szeptember 1-i „csendes tüntetést" — a KMP agitációjára — az ellenforradalmi korszak legnagyobb harci megmozdulásává változtatták. Ismét barikád emelkedett a sok vihart látott Városligetben, kőzápor zúdult a kardlapozó lovasrendőrökre. 1932 júliusában a VIII. Thék Endre (ma Leonardo Da Vinci) u. 32. sz. házban, a KMP illegális irodájában letartóztatták Sallai Imrét és Fürst Sándort, a párt Központi Vezetőségének tagjait, akiket két héttel később statáriális eljárással halálra ítéltek és kivégeztek.

Az ellenforradalmi terror fokozására, a fasiszta rendszer náci mintájú totális formájának bevezetésére irányuló kísérletek — amelyeket az 1930-as évek első felében Gömbös Gyula miniszterelnök indított meg — a fővárosban találtak tömeges ellenállásra. A budapesti és környéki építőmunkások 1935 július—augusztusi általános sztrájkjának fontos szerepe volt e kísérletek átmeneti megtorpanásában.

A fasizmus elleni harcban elszántságukkal kitűntek a budapesti kommunista ifjúmunkások, akik az SZDP Országos Ifjúsági Bizottságát (OIB)

vezető Kulich Gyula, majd Ságvári Endre irányításával sok bátor megmozdulást kezdeményeztek. Ilyen volt például az OIB VII. kerületi csoportjának akciója 1937. szeptember 16-án a nyilaspárt IX. Tompa u. 13-ban tartott gyűlésének szétverésére. A KMP Budapesten kiadott legális folyóirata, a Gondolat és az 1940-től ugyancsak Budapesten megjelenő illegális Dolgozók Lapja az antifasiszta népfront eszméjét terjesztette. A KMP Budapesti Területi Bizottságának vezetője 1941-től Kádár János lett.

A háború kitörése a mozgalmat minden korábbinál súlyosabb próba elé állította. Erősödött a haladó erők üldözése; a rendőrség mellett a csendőrnyomozók és a katonai elhárítás kopói is rávetették magukat a baloldali politikai és társadalmi szervezetekre. Az antifasiszta harcosok közül sokat hurcoltak el a Vkf/2 kínzókamráiba, az Andrássy- és Hadik-laktanya celláiba, a Conti utcai és a Margit körúti katonai fegyházba.

A békéért, a független, szabad, demokratikus Magyarországért vívott küzdelem budapesti eseményei közül kiemelkedő jelentőségűek 1941 őszének, 1942 tavaszának megmozdulásai: a Batthyány-emlékmécsesnél október 6-án, Kossuth és Táncsics sírjánál november 1-én, a Petőfi szobornál március 15-én lezajlott tüntetések. 1942. február 1-én megjelent Budapesten a KMP új központi lapja, a Szabad Nép.

A fasiszta kormány megtorló intézkedései, az 1942 tavaszán—nyarán foganatosított tömeges letartóztatások főként a fővárosi mozgalmat sújtották. Rózsa Ferenc meggyilkolása, Schönherz Zoltán kivégzése, sok száz kommunista bebörtönzése az antifasiszta mozgalmat a legjobb harcosaitól fosztotta meg. A mozgalom csak akkor kapott ismét nagyobb erőre, amikor 1944. március 19-én az ország náci megszállásának hatására már többen megértették: nincs más kiút a háborúból, mint a német megszállók és hazai csatlósaik elleni következetes harc.

A fegyveres ellenállásnak Budapesten kiemelkedő személyisége, Bajcsy-Zsilinszky Endre I. kerület Attila u. 37. sz. alatti lakásán pisztolylövésekkel fogadta a rátörő Gestapo-legényeket. Július 27-én a II. kerület Budakeszi út 5/a. sz. házban levő cukrászdánál, a csendőrnyomozókkal vívott tűzharcban esett el Ságvári Endre. Miközben az ország keleti határait már átlépték a felszabadító szovjet hadsereg egységei, Budapesten a KMP irányításával megindult a fegyveres akciógárdák tevékenysége. Felrobbantották az I. kerület Döbrentei téren felállított Gömbös szobrot, bombát dobtak a Városi Színházban rendezett nyilas gyűlésre, német katonai teherautókra, az SS tisztekkel zsúfolt Metropol szállóra. Különösen jelentős volt az újpesti és a kőbányai partizánok tevékenysége.

1944. december végén a szovjet hadsereg körülzárta Budapestet. Miután a bekerített egységeket megadásra felszólító ultimátumot vivő szovjet parlamentereket a fasiszták meggyilkolták, megkezdődött a főváros ostroma. A szovjet katonák oldalán 2000 magyar honvéd is harcolt Budapest felszabadításáért. A Budai Önkéntes Ezred harcának színtere a Déli pályaudvar környéke volt.

A főváros pesti oldala január 18-án, Buda február 13-án szabadult fel. Új korszak kezdődött Budapest történetében, amelyben a munkásosztály, a munkásmozgalom jelentősége méginkább kidomborodott.

Hazánk felszabadulása után a munkásosztály részesévé vált az új, demokratikus államhatalomnak, vezető szerephez jutott, amely leggyorsabban és legerősebben a fővárosban érvényesült. A háború sújtotta Budapestet a

Magyar Kommunista Párt járt az élen az új élet megindításában, amelyhez a felszabadító Szovjetunió teremtette meg az alapvető feltételeket.

1945. május 1-én, 1919 óta az első szabad május 1-i ünnepen, a fővárosi és peremvárosi munkások sok százezres tömege vonult fel a Hősök terén, hogy demonstrálja egységét és szilárd eltökéltségét a népi demokratikus forradalom célkitűzéseinek kiharcolására. A fővárosi munkások a Magyar Kommunista Párt, a Szociáldemokrata Párt és az egységes szabad szakszervezetek képviseletével részt vettek a városi közigazgatás, a fővárosi és kerületi nemzeti bizottságok vezetésében, valamennyi népi szerv munkájában. Az üzemi bizottságokban a munkások döntő túlsúlya érvényesült.

A háború utáni súlyos helyzetben gyakran a legelemibb létfenntartási eszközöket is nélkülözni kényszerülő budapesti dolgozók hősies munkával, hihetetlenül rövid idő alatt teremtették meg a gazdasági stabilizáció, az újjáépítés alapvető feltételeit. 1945—1946 telén már híd feszült a Duna két partja között, a Kossuth-híd ismét egyesítette a fővárost, amelyet a nácik az összes Duna-híd felrobbantásával barbár módon kettészakítottak. Gyors ütemben indult meg a gyárak, utak, közlekedési eszközök, lakóházak újjáépítése.

Miközben folyt a hatalmas építőmunka, a munkásosztály a politikai porondon is sorsdöntő ütközeteket vívott a reakcióval. A budapesti és peremvárosi ipari munkásságnak főszerepe volt abban a mintegy három évig tartó politikai küzdelemben, amelynek eredményeként a burzsoázia fokozatosan kiszorult a hatalomból, s a népi demokrácia teljes győzelmet aratott. Az angyalföldi, csepeli, újpesti, pesterzsébeti, kispesti munkások százezrei újra meg újra megjelentek Budapest fő útvonalain. A Hősök terén rendezett izzó hangulatú nagygyűlések megfélemlítették és meghátrálásra kényszerítették a reakció erőit. E nagygyűlések között a legjelentősebb volt a Baloldali Blokk (MKP, SZDP, Nemzeti Parasztpárt, Szakszervezeti Tanács) tömegdemonstrációja 1946. március 7-én a földreform megvédéséért, a közigazgatásnak a reakciótól való megtisztításáért és a legnagyobb nehézipari üzemek állami kezelésbe vételéért.

A fővárosi munkások erejéből arra is telt, hogy a falujáró mozgalommal gazdasági, politikai és kulturális segítséget nyújtsanak a falusi dolgozóknak. 1946 őszén folyt le Budapesten az MKP III. kongresszusa, az első hazai, legális kommunista pártkongresszus, amely után meggyorsult az előrehaladás üteme a szocializmus felé. 1947—1948 fordulójára a dolgozó parasztsággal szövetséges munkásosztály teljes hatalomhoz jutott, megvalósult a proletárdiktatúra. A bányák és a négy legnagyobb nehézipari üzem államosítása után 194 novemberében sor került a nagybankok, majd 1948. március 25 [illegible] a 100 munkásnál többet foglalkoztató üzemek államosítására. A gazdasági életben ezzel túlsúlyra jutott a szocialista szektor. A forradalom győzelme a munkásosztály politikai-szervezeti egységének megteremtésével vált szilárddá: 1948 nyarán — miután a jobboldali szociáldemokrácia vereséget szenvedett —, az MKP és az SZDP a marxizmus—leninizmus elvei alapján egyesült.

Ettől az időtől kezdve a munkásmozgalom története — ami eddig is része volt — mind országosan, mind a fővárosban elválaszthatatlanul egybeforrt, azonosult az egész nemzet történetével.

Esti Béla

A tagsági érdekeltség érvényesülése és növelése

A termelőszövetkezeteknek, valamint az állami és társadalmi szerveknek egyaránt alapvető feladata a szövetkezeti mozgalomban rejlő lehetőségek és tartalékok kihasználása. Ennek egyik fontos területe a tagsági érdekeltség sokoldalú növelése, legjobb, legalkalmasabb formáinak kidolgozása és széles körű elterjesztése. A párt agrár- és szövetkezetpolitikája szellemében, és a gyakorlati tapasztalatokra támaszkodva tárgyalta meg a Bács-Kiskun megyei pártbizottság szövetkezeti munkaközössége e témát.

A NEMZEDÉKVÁLTÁS HATÁSA

Az utóbbi néhány évben különösen sokat fejlődött a termelőszövetkezetek gazdálkodása, javultak működésük anyagi, tárgyi és személyi feltételei. A párt helyes gazdaságpolitikája mellett, szerepe van ebben a tagoknak, a vezetőknek és a szakembereknek, akik évről évre nagyobb felelősséggel és hozzáértéssel munkálkodnak a termelőszövetkezetekben.

Napjainkban a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben — bár differenciált módon — már az iparszerű termelés kialakítása, fejlesztése van napirenden. Eltérő arányban és mértékben ugyan, de szinte mindegyik termelőszövetkezetben megtalálhatók a korszerű műszaki-technikai eszközök. Mind szélesebb körben alkalmazzák a vegyi anyagokat, korszerűsödik a gazdaságok vezetése, a jövedelemelosztás módszere, javul az üzem- és munkaszervezés.

Az iparszerű termelés követelményeit figyelembe véve a megye termelőszövetkezeteiben a fejlődés egyik döntő tényezője a *nemzedékváltás*. Szemtanúi vagyunk annak, hogy a szövetkezeteket alakító korosztályt — amely a közös tevékenység alapozásához addigi életének szinte egész gyümölcsét bevitte — felváltják egyrészt a fiatalok, másrészt a technika, illetve a kettő együttesen. A fiatalabb nemzedékhez tartozók már szocialista nagyüzemi viszonyok között nevelkedtek. Ezzel ma már mindenütt számolni kell és éppen ezért nagy politikai érzékkel kell ezt a folyamatot irányítani. Napjainkban a falun élő fiatalok társadalmi helyzete bonyolult, összetett. Ennek néhány jellemzője:

— A falu társadalma ma már erősen heterogén. A lakosság — de főként a fiatalság — már régebben nem csupán a mezőgazdaságban dolgozik.

— Megszűnt a fiatalok vagyoni alapon való rétegeződése is, s ez szüleikétől eltérő, újszerű társadalmi mozgásukat eredményezi. Az itt élő fiatalok többsége ma már nem a mezőgazdaságban, egy részük nem is falujában dolgozik.

— A paraszti származású fiatalok gondolkodásmódját, pályaválasztását alapvetően befolyásolják a népgazdaság más ágazataiban kínálkozó — több vonatkozásban kedvezőbb — munkahelyi körülmények, beleértve a társadalmi megítélést is. A mezőgazdasági munkáról nem egy helyen a szüleik is igyekeznek őket lebeszélni.

— Ma már szinte teljesen felbomlottak a korábbi kisüzemi mezőgazdaságra jellemző családi munkaközösségek.

— Szoros az összefüggés a fiatalabbak életkora és technikai jártassága között. Többségük szakmát tanul, de jórészt műszaki érdeklődésűek és első-

sorban ilyen munkahelyeket választanak. A kötetlen munkaidejű, állandó elfoglaltságot igénylő munkahely — mint például az állattenyésztés — számunkra nem elég vonzó.

— Napjainkban a termelőszövetkezetek különböző fórumain, vezető testületeiben alig találni fiatalokat, akik pedig általában igénylik a munka alapvető korszerűsítését. Túlnyomó többségükben az idősebbek akarata érvényesül, akik jobbára a bevált hagyományos módszerek tökéletesítését szorgalmazák. A fiatalok újra, korszerűbbre való törekvése ugyan előrevivő, de rendszerint költségigényes, ezért ezt esetenként még a körültekintő és előrelátó szövetkezeti vezetők sem támogatják. Az 1972. évi közgyűléseken már tapasztalható volt némi javulás e tekintetben.

A nemzedékváltás körülményei között is érvényesíteni kell azt az alapvető szövetkezetpolitikai elvet, hogy a szövetkezeti tag egyrészt mint munkavégző, s másrészt mint vagyoni közreműködő kötődjék a szövetkezetéhez. Ez nem könnyű feladat. A mindennapi életben ugyanis azt tapasztaljuk, hogy a fiatalok a termelőszövetkezetben elsősorban munkahelyet látnak és nem olyan közös tulajdont, amelynek részesei, illetve amelynek növelésében érdekeltek. Ezt bizonyítja, hogy jelenleg a megye termelőszövetkezeteiben dolgozó alkalmazottak korösszetétele sokkal kedvezőbb, mint a tagoké.

A megye bácskai termelési körzetében a 26 éven aluliak aránya az alkalmazottak körében 30, a tagok körében csupán 8 százalék. Pedig nem vitatható, hogy a termelőszövetkezetek a korszerű technika és technológia bevezetésénél, alkalmazásánál nem nélkülözhetik a megfelelő általános műveltséggel rendelkező és szakmailag is képzett fiatalokat. Rendkívül érdekeltek abban, hogy a fiatalok ne csupán munkavállalói legyenek a szövetkezeteknek, hanem tartós kötődést biztosító tagok, tulajdonosok. A tagsági érdekeltség, illetve a tagsági viszony létesítésének problémáira, ezek fontosságára utal az utóbbi években felvett tagok kor szerinti összetétele is.

Tagfelvétel alakulása

Kor szerinti megoszlás	1970	1971
20 éves és fiatalabb	1318 fő	819 fő
21—26 éves	1541 fő	1012 fő
27—39 éves	1912 fő	982 fő
40 éves és idősebb	2128 fő	877 fő
Összesen:	6900 fő	3690 fő

Valamennyi korcsoportban jelentősen csökkent a felvettek száma, de a szövetkezetek jövőjét tekintve a két első, tehát a 26 éven aluliak csökkenése a figyelmeztető. Ha a számszerűségen kívül azt is figyelembe vesszük, hogy mind több az olyan termelőszövetkezeti tag, aki sem földet, sem más vagyontárgyat nem vitt a közösbe, vagy ezeket nem is örökölheti, még sürgetőbbé válik a közvetlen tagsági érdekeltség fokozása, a vagyoni kapcsolat egész problémaköre, illetve a tulajdonosi érdekeltség, kötődés megteremtésének, megvalósításának teendője.

A megye mezőgazdasági termelőszövetkezeteiben a tagok kor szerinti összetétele is arra figyelmeztet, hogy az utóbbi három évben a dolgozó tagok száma fokozatosan csökken és ez több szövetkezetben a kívántnál nagyobb arányú. A dolgozó tagok számának csökkenésével egyidőben a nyugdíjasok és járadékosok száma és aránya emelkedik.

A megye termelőszövetkezeti tagjainak, alkalmazottainak összetétele

Megnevezés	1969	1970	1971
Dolgozó tag	51 232	48 928	46 957
Nyugdíjas és járadékos tag	7 235	8 888	8 350
Családtag	11 723	10 446	10 112
Állandó alkalmazott	8 448	9 564	9 616
Időszaki alkalmazott	6 539	6 667	6 753
Összesen:	85 177	84 493	81 788

Mind a felvett tagok számának csökkenése, mind pedig a nyugdíjas és járadékos tagok számának növekedése, a változás tendenciái, arra utalnak, hogy indokolt foglalkozni a tagsági érdekeltség növelésével, illetve az e téren szerzett tapasztalatok felhasználásával.

A TAGSÁGI ÉRDEKELTSÉG NÖVELÉSÉNEK LEHETŐSÉGE

A párt agrár- és szövetkezetpolitikája, a tsz-törvény, illetve a termelőszövetkezetekre vonatkozó jogszabályok lehetőséget nyújtanak a szövetkezeti önkormányzati szervek számára a tagsági érdekeltség növelésére, a legjobban bevált formák és módszerek alkalmazására.

Az érvényben levő törvények értelmében a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben a vagyoni hozzájárulás kötelező formája továbbra is a föld és a háztáji gazdaság kereteit meghaladó más vagyontárgyak bevitele. A vagyoni hozzájárulás ezen forrásai azonban lényegében kimerültek, ezért szükségessé vált új formák intézményesítése is a tag és termelőszövetkezete vagyoni kapcsolataiban és a tagsági érdekeltségben. Ezeknek a kapcsolatoknak a formáit a Minisztertanács állapítja meg, s ezek keretein belül az alkalmazásra kerülő formákról, ezek módjairól, mértékéről, a termelőszövetkezetek alapszabályukban rendelkezhetnek. A módosított termelőszövetkezeti törvény, illetve az ehhez kapcsolódó jogszabály a tagsági érdekeltség növelése érdekében a vagyoni kapcsolat két új formáját intézményesítette.

Az egyik új forma a termelési és fejlesztési hozzájárulás. A tagok a közgyűlés által jóváhagyott közös termelési és fejlesztési célkitűzések megvalósításához anyagilag is hozzájárulnak — az alapszabályban meghatározott feltételek mellett. A tagok ilyen jellegű anyagi hozzájárulása teljesen önkéntes és az ezzel kapcsolatos jogokat, kötelezettségeket — a visszatérítés ideje, a részesedés mértéke stb. — a szövetkezetek kötelesek írásos megállapodásba foglalni. Bács-Kiskun megyében a közelmúltban készített és jóváhagyott termelőszövetkezeti alapszabályok mintegy fele tartalmazza, a termelési és fejlesztési hozzájárulás lehetőségét. Úgy látjuk azonban, hogy meg kellene vizsgálni, miképpen teremthetők meg ezen tagsági érdekeltségi forma szélesebb körű bevezetésének, alkalmazásának feltételei.

Számításaink szerint a termelési és fejlesztési hozzájárulás szélesebb körű alkalmazása egyrészt kedvezően hatna a termelőszövetkezeti gazdálkodás korszerűsítésével összefüggő pénzügyi források megteremtésére — amellyel a közös gazdaságok napjainkban csak részben rendelkeznek —, másrészt előnyösebben juthatnának az éves termelési feladataik teljesítéséhez szükséges pénzhez is. Már több jó példa van megyénkben arra, hogy a szövetkezeti

tagok felismerték az anyagi hozzájárulás hasznosságát. Főleg azokban a tsz-ekben döntenek a tagok úgy, hogy év közben az előirányzott részesedés 60 százalékának kifizetését is elegendőnek tartják, ahol a részesedés színvonala magasabb. Több szövetkezetben a háztáji árutermelés nagyobb bevételei teszik lehetővé a termelési és fejlesztési hozzájárulást.

A tagsági érdekeltség növelésének, a szorosabb vagyoni kapcsolódásnak másik formája a tagsági pótlék. Ezzel a hosszú időn át tagként végzett közös munkából eredő szövetkezeti vagyon gyarapítását ismerik el. A cél az is, hogy az alkalmazottak, illetve a még kívülállók számára vonzóbbá tegyék a szövetkezetet és belépésre ösztönözzék őket. A tagsági pótlék bevezetéséről a szövetkezetek gazdái dönthetnek és az alapszabályba foglalhatják, hogy a rendszeresen közös munkában eltöltött minden 5 év után a tagok munkadíjuk legfeljebb 3 százalékát tagsági pótlék címén megkaphatják. A tagsági pótlék munkadíjnak minősül és azzal egyidejűleg rendszeresen kifizetésre kerül. Amennyiben a termelőszövetkezet tagsága úgy dönt, hogy tagsági pótlékot fizet, úgy ez a rokkantsági és az öregségi nyugdíjban részesülőket is megilleti. Nem fizethető azonban pótlék az alkalmazottak részére, bármilyen hosszú is munkaviszonyuk.

A megye termelőszövetkezeteinek mintegy 20 százaléka vette alapszabályba a tagsági pótlék fizetését. Azt tapasztaljuk, hogy a jobb körülmények között gazdálkodó szövetkezetek közül kevés rögzítette alapszabályba a tagsági pótlék fizetését. Ezzel kapcsolatban konkrét számításokra alapozott vélemény, hogy a tagsági pótlék fizetésének bevezetése ezen gazdaságok többségében kimeritené a személyes jövedelem emelését szolgáló növekmény adómentes keretét. Az érintett tsz-ekben a tagsági pótlék fizetése esetén nem lehet számítani az utóbbi években belépett fiatalabb nemzedék részére még a végzett munkával arányos személyes jövedelem növelésére sem.

A tagsági érdekeltség növelése nélkül nehezen lehet a termelőszövetkezetek vállalati gazdálkodásával, demokratikus működésével kapcsolatos feladatokat eredményesen megoldani, ezért az illetékes szerveknek — a MEM-nek, a TOT-nak — ismételten elemezniük kellene a tagsági pótlék rendszerével kapcsolatos problémákat.

A termelőszövetkezeteknek lehetőségük van arra is, hogy tagjaik háztáji gazdaságának korszerűsítéséhez, illetve lakásépítéséhez, felújításához — az alapszabályban meghatározott feltételek mellett — hozzájáruljanak. Ez a lehetőség a megyében jó visszhangra talált, s a termelőszövetkezetek mintegy 40 százaléka foglalta alapszabályába. Számos követésre méltó módszer alakult ki a közös-, és háztáji gazdaság együttműködésében és együttes fejlesztésében. Az igazsághoz tartozik azonban az is, hogy a fiatalabb generációt elsősorban a korszerű eszközökkel felszerelt háztáji gazdálkodás érdekli, amely szintén figyelemre méltó eleme a tagsági érdekeltség növelésének, illetve az erősebb kötődés megteremtésének. Az említetteken kívül a fiatalok egy része mind több helyen az ún. „eszmei" háztájit igényli. Ez szervesen kapcsolódik a megváltozott életkörülményekhez, az urbanizációs törekvésekhez.

Napjainkban a szövetkezeti alapszabályok szélesebb körűen és differenciáltabban tartalmazzák a közös gazdaságokban végzett munkához igazodó juttatásokat, mint a korábbi években. Ez is a tagsági érdekeltség fejlesztésének irányába hat. A különböző juttatásoknál az is megfigyelhető, hogy mind több szövetkezetben veszik figyelembe a tagsági viszonyban eltöltött évek számát, illetve a közös gazdaságban végzett munkát is. A jövőben ezt a tendenciát erősíteni kell.

A termelőszövetkezetekbe való belépést segítik elő azok az egyéb módszerek is, amelyeknek lényege az, hogy esetenként külön erkölcsi és anyagi

elismerésben részesítik azokat a tagokat, akik ezt a közösben végzett munkájukkal kiérdemelték. Számos termelőszövetkezetben kialakították a törzsgárdát, továbbá évenként a dolgozó tagok három százalékának „Kiváló Termelőszövetkezeti Dolgozó" jelvényt, oklevelet adományoznak. Ezeknek a módszereknek elterjesztésében hatékonyan közreműködtek a termelőszövetkezeti szövetségek is. Jó hatása van annak is, hogy mind több szövetkezet fizet nyugdíjas és járadékos tagjainak havi kiegészítést. A megye bácskai termelési körzetében a tsz-ek 60 százaléka biztosítja ezt.

A mezőgazdasági termelőszövetkezetekben a tagsági érdekeltség növelésében alapvető az önkormányzati szervek — a választott testületek — személyi összetétele és ennek javítása. Mind hatékonyabban kell megoldaniuk a napirenden levő bonyolult, a növekvő követelményekből eredő feladataikat. Elengedhetetlen feltétele ennek azonban, hogy a fiatalabb generáció képviselőit létszámuk arányában válasszák be a szövetkezeti testületekbe. Az utóbbi időben több szövetkezetben emelkedett a fiatalok, elsősorban a szakemberek száma a különböző bizottságokban, de ez a probléma megyeszerte még megoldásra vár.

A Szövetkezeti Kutató Intézet tudományos tanácsa 1971-ben vitát rendezett „A mezőgazdasági tsz-eink felhalmozásának belső ösztönzése, a társtulajdonos tagok érdekeltségének fokozása útján" címmel. A vitában elhangzottak szerint a napirendre került módszer alkalmazása feloldhatná a tulajdonrészesség, és a felhalmozásbeli érdekeltség terén levő ellentmondásokat. Egyetértünk azzal, hogy ezt a kérdést illetékes szervek közgazdasági, pénzügyi, jogi szempontból tovább elemezzék és ezek alapján állást foglaljanak.

A tagsági érdekeltség növelésével kapcsolatos tapasztalatokat, problémákat a megyei pártbizottság szövetkezetpolitikai munkaközösségének állásfoglalása alapján megyénkben tovább vizsgáljuk és elősegítjük a legjobb formák és módszerek bevezetését, elterjesztését. A számottevő eredmények eléréséhez azonban a termelőszövetkezetek aktív tevékenysége mellett szükség van valamennyi érdekelt szerv szélesebb körű segítségére is.

Magony Imre
a Homokhátsági Tsz Szövetség titkára

Dr. Varga Antal
a Bácskai Tsz Szövetség titkára

MEGJELENT!

Egységbe, ifjúság!

Válogatott iratok a magyar ifjúsági mozgalom történetéből

1944. OKTÓBER–1948. MÁRCIUS

540 oldal ● Ára: 48,– Ft

MSZMP KB PÁRTTÖRTÉNETI INTÉZETE

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

VITA
VÉLEMÉNYCSERE

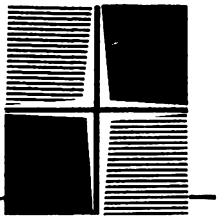

A vezetők továbbképzése — a gyakorló szemszögéből*

A modern ipari társadalomban párhuzamosan a rohamos technikai és technológiai fejlődéssel, jól megfigyelhetők a vezetési színvonal emelésére irányuló erőfeszítések. A párhuzam értheto, az összefüggés logikus. Az ipari termelés az elmúlt fél évszázad alatt nagymértékben differenciálódott, fejlődésének dinamikája oly páratlanul nagy, hogy egyetlen korral sem lehet összehasonlítani. Méltán mondhatjuk, hogy a század eleje óta a világ fejlődése általában — ezen belül elsősorban a technika és tudomány előrehaladása — nagyobb volt, mint a megelőző történelmi időszakokban századokon át.

Ez a rendkívül gyors fejlődés meggyorsítja az élet ritmusát, új meg új módszereket követel minden területen, természetesen a vezetésben is. Ma már tudományosan bizonyított tény, hogy a vezetés színvonalának elmaradása a kor követelményeitől, gyakorlatilag lassítja a fejlődést. A vezetéstudomány fejlődésének jelei nálunk is egyre határozottabban érezhetők, különösen az irányítás új rendszerének bevezetése óta. Az elmúlt néhány évben — beleértve természetesen a reformra való felkészülés időszakát is — nagy számban jelentek meg közlemények, tanulmányok, sőt könyvek is a vezetéstudomány kérdéseiről.

I.

Mint minden új, a vezetéstudomány is, a művelés kezdeti vagy mondjuk így ez idő szerinti periódusában számos problémát vet fel. Megítélésem szerint ilyen kérdés az a bizonyos fajta *elfogultság*, amellyel a vezetéstudomány kétségtelenül jelentős nyugati eredményeire tekintünk. Anélkül, hogy ennek a kérdésnek részletesebb elemzésébe bocsátkoznék, azt mindenesetre megjegyzem, hogy a hasznos nyugati tapasztalatok átvétele feltétlenül kívánatos. Mindig figyelembe kell vennünk azonban sajátos társadalmi viszonyainkat.

Másik jelenség, hogy gyakran *leegyszerűsítjük* a vezetéstudomány helyzetét a kapitalista társadalomban. Éspedig úgy, hogy egyértelműen pozitívnak, egységesnek és magas színvonalúnak ítéljük meg. Kétségtelen, hogy az Egyesült Államokban a század eleje óta kitűnő eredményeket értek el a vezetőképzésben. Tagadhatatlan az amerikai vezetőképzés hatása a nyugateurópai fejlett ipari országokra. A dolog azonban mégsem ilyen egyszerű. Különösen Európában tapasztalhatók problémák, mert az itteni fejlett or-

* A Pártélet több hónapon át cikket közöl a vezetők továbbképzésének sokirányú kérdéséről. Kérjük és várjuk olvasóink észrevételeit, hozzászólásait.

országok struktúrája — az alapvető kapitalista vonás ellenére is — lényeges eltérést mutat az Egyesült Államokhoz képest. Éppen ezért, ha valaki azt gondolja, hogy a vezetőképzésben minden a legnagyobb rendben van, akkor nagyon leegyszerűsíti a helyzetet. Hasonlattal élve: a dolog úgy néz ki, mintha valaki az erdőről csupán annyit tud, hogy ott kellemes tartózkodni, szép zöld a környezet, jó a levegő és elfeledkezik arról, hogy bizonyos körülmények között ebben az erdőben el is lehet tévedni, s bekövetkezhetnek igen zord körülmények is.

Ma már számos tanulmány nyíltan tárgyalja a nyugat-európai vezetőképzés problémáit. Ezek közül csak vázlatosan kiemelnék néhányat. A legtöbb európai országban nem alakultak ki (és végsősoron nem is alakulhatnak ki) a vezetőképzés koncepciói. A meglevő intézmények általában elszigetelten dolgoznak, anélkül, hogy egymás tapasztalatait hasznosítanák. Különösen figyelemre méltó, hogy a vezetőképző intézmények alig tartanak kapcsolatot az egyetemekkel. Nagyon csekély az a hatás, amit a vezetőképző intézmények gyakorolnak az egyes országok vezető rétegeire.

Az oktatási problémák közül figyelmet érdemel, hogy szinte kizárólagos az amerikai hatás. Mindezt azzal indokolják, hogy a vállalati politika és a szervezeti szociológia terén az európai országok rendkívüli mértékben elmaradtak. Emellett nehézséget okoz a kvalifikált tanerők hiánya és az a körülmény, hogy általában a vezetőképző intézmények kapacitása nagyon alacsony. Az ipar általában nem kíván anyagi áldozatot hozni a vezetőképzésért.

Mindezeket azért említem, hogy ne essünk kétségbe a hazai, sokszor valóban nem kis problémák láttán. Ahhoz képest, hogy nálunk tulajdonképpen csupán néhány éve folyik a vezetők intézményes továbbképzése, nem lehetünk elégedetlenek. Ez nem mond ellent annak, hogy már most többet tehetnénk a továbbképzés hatékonyságáért.

II.

A vezetőképzés két fő részből áll. Az egyik a leendő vezető-szakemberek képzése, akik valamilyen főiskolán vagy egyetemen nyernek kiképzést, és — az elkerülhetetlen nemzedékváltás során — egy részük vezetővé válik. A másik a jelenlegi vezetők továbbképzése. Itt tehát ugyanannak a dolognak két oldaláról van szó. Alapvető azonban az, hogy a képzés során egészen másként kell eljárni mindkét esetben. A vezetőképzés ma még távolról sem elégíti ki az igényeket. Bizonyos idő szükséges még ahhoz, hogy tisztázni lehessen: milyen mértékben és főleg mit kell tanítani, hogy a felsőoktatási intézményekből kikerülő szakemberek rendelkezzenek azzal az alaptudással, ami vezetővé válásukhoz elengedhetetlenül szükséges. Eléggé általános még *az a hiedelem, hogy aki egyetemet végzett, az már alkalmas vezetőnek.* Sajnos, az egyetemi oktatás önmagával szembeni elégedetlenségét éppen a legfontosabb kérdésben nyilvánítja ki helytelenül. *A tudás, még oly nagy ismeretanyag sem garancia arra, hogy valaki jó vezető legyen.* Maga az a körülmény, hogy sokan a vezetést művészetnek tartják — ha teljesen nem is igaz —, azt érzékelteti, hogy a vezetővé váláshoz egyéni adottságok is kellenek. A tudás és a genetikai adottságok egészséges ötvözete adja a jó vezető képletét.

Megtanulható-e a vezetés? A választ — véleményem szerint — nem lehet olyan határozottan kimondani, mint amilyen határozottan feltehető maga a kérdés. A probléma kulcsa a vezetés összetettségében rejlik. Ha a vezetés csupán ismeret kérdése lenne, a válasz magától értetődne. De mivel kétségtelenül nemcsak az — hiszen számos szubjektív, a személyiséggel összefüggő feltétel is közrejátszik — távolról sem lehet egyszerű igennel vagy nemmel válaszolni.

Bár nem lehet kimondani, hogy ha valaki felsőoktatási intézetben tudományos minősítést szerzett, egyszersmind jó vezető is, mégis abból az alapállásból kell kiindulni, hogy a valóban jó vezetőket ezek között kell keresnünk. Később, a *vállalaton belül*, a káderképzés és nevelés feladata, hogy kellő körültekintéssel és nem kevés bátorsággal lehetőséget teremtsenek számukra, hogy elsajátítsák a gyakorlatban mindazt, amit az iskola nem nyújthat. Arról van tehát szó, hogy az egyéni képességek kibontakoztatása és a tudományos előképzettség jó előfeltétele a valóban kitűnő vezetők kiválasztásának. Mindez felveti a vállalaton belüli személyzeti munka fontosságát. Ma már valószínűleg kevesen gondolják, hogy az úszás-oktatás leghelyesebb módja, a tanuló mélyvízbe dobása. Veszélyesnek kell tehát minősíteni azt, amikor a vezetőképzés és a nevelés során ösztönösen járunk el.

Az elmondottak után talán már meg lehet kísérelni a választ: *a vezetés igenis elsajátítható*. Alapvető feltétele ennek, hogy követelményeket állítunk, azaz, nélkülözhetetlennek tartjuk a vezetési ismeretek magas fokon történő elsajátítását. Ez az elvi igenlés természetesen nem zárja ki azt, hogy — amint az az összes többi tudományágak esetében is fennáll — a hajlamnak és a tehetségnek szintén megfelelő szerepet biztosítsunk.

III.

A hazai vezető-továbbképzés egyik gyakran exponált kérdése: *milyen módon lehetne ellenőrizni a tanfolyamok hatékonyságát*. Hangsúlyozom, hogy már vezető beosztásban levő káderekről van szó. A probléma annyira szövevényes, hogy röviden tárgyalni csaknem veszélyes. Így tehát a gyakorló vezető szemszögéből említenék néhány szempontot.

Megítélésem szerint a tanfolyam jellegű továbbképzőkön a vizsgáztatás és beszámoltatás felesleges. A már vezető beosztásban dolgozók esetében ugyanis a tanfolyamot megelőző tevékenység és elbírálás mindenképpen fontosabb és pontosabb is, mint a tanfolyamon történő mérés, véleményalkotás. Szinte elriasztanánk a továbbképzéstől a vezetőket, ha valamiféle iskolás-jellegű beszámoltatás vagy vizsgáztatás kötelezővé válna. Nagyon is ismeretesek a gyakorlatban a vizsgákkal kapcsolatos lélektani hatások, amelyek sok embert nagymértékben kizökkentenek a normális életritmusból. Még kockázatosabb vállalkozásnak tűnik, hogy egy vezető alkalmasságát beszámoltatás vagy vizsga határozza meg, még akkor is, ha ezt az egyetemi diplomamunkákhoz hasonló módon szabadon, segédletek felhasználásával lehet végezni. Csak egyetlen szempont ehhez: a vezetők korábbi kiválasztása, az összes lehetséges hibák és szubjektivitás mellett is valószínűleg sokkal alaposabb módon történt, mint ahogy egy vizsgáztatás elképzelhető. Ennél többet mondhat, sőt ellentmondhat az: hogyan dolgozik a vezető a rábízott területen, és milyen eredményeket ér el. Azaz: a jó vezető nem egyenlő a legnagyobb tudású, a továbbképző anyagát kifogástalanul visszaadó hallgatóval. Végső soron tehát a számonkérésnek legfeljebb annyi értelme lehet, hogy a tanfolyamon elhangzottak megértését ellenőrizzük vele.

Egyet lehet érteni azzal, hogy az egyes vezetők ne csak végighallgassák a tanfolyamon előadott ismeretanyagot, hanem azt részben a tanfolyam keretében alkalmazzák gyakorlatilag, részben pedig hasznosítsák a vállalatnál. Nagyon szomorú, ha a felsőszintű vezetői továbbképzésben jelentős számmal akadnak „csak hallgató" résztvevők. A vezetői magatartás egyik elemi vonása — megítélésem szerint — az a szüntelen törekvés az ismeretek elsajátítására, amely nélkül a vezető nem tarthatja meg helyét. Persze, ennek a dolognak nagyon sok az összetevője, társadalmi és személyi vonatkozásban

egyaránt. Úgy gondolom, hogy az ilyenfajta kérdések a minisztérium káderpolitikájának hiányosságaival függnek össze. Ezt tanfolyamokon semmi esetre sem lehet pótolni. Éppen a vezetői továbbképzés mutatja, hogy a kinevező szerveknek intenzívebbé kell tenni a vezetőkkel való foglalkozást.

A tanfolyami ismeretanyag alkalmazhatósága — részben a tanfolyam keretében, részben vállalatnál — nagymértékben függ attól, hogy milyen módszereket és tematikát alkalmaznak. Abban általában megegyezik a nemzetközi gyakorlat, hogy szükség van olyan módszerekre, amelyek a vezetők döntési képességeit javítják, illetve fejlesztik.

A mi gyakorlatunkban is az ismeretek bővítése és a döntési képesség javítása szerepel a programban. Kevesebb, s főleg nem elég hatásos azonban a személyiség formálására törekvő anyag. Legfeljebb pszichológiát oktatunk — azt is eléggé általánosan — a vezetőképző tanfolyamokon. Szerintem arra kellene törekedni, hogy a helyes vezetői magatartás kialakítására vonatkozó anyagrész legyen terjedelmesebb és elmélyültebb.

A vezetőképzés amerikai iskolája kezdettől fogva alkalmazza az esettanulmányokat. Ezt a nyugat-európai iskola is átvette, sőt többségükben nemcsak módszertanilag, hanem az effektív példákat is. Véleményem szerint az esettanulmányoknak szorosabban kellene kapcsolódniok az adott társadalom gazdaságához. Semmit sem érnek az olyan módszerek, amelyek az élettől elszakadt elméleti példákkal akarnak képességet javítani. Ez olyan, mint amikor valaki feladványok és rejtvények megfejtésével foglalkozik, minden gyakorlati haszon kilátása nélkül.

Úgy vélem, az elmondottak tovább erősítik azt a korábban már kifejtett véleményemet, hogy az ilyenfajta vizsgáknak gyakorlatilag nem sok értelme van. Maguk a témák, amelyek ezeken a tanfolyamokon a foglalkozás gerincét adják, jellegüknél fogva — de főleg feldolgozásuk formájában — továbbképzési jellegűek. Abból a feltételezésből indulnak ki ugyanis, hogy a vezető nem pusztán a véletlen folytán tölti be pozícióját. Következésképpen, az esetek döntő többségében a kiválasztás már eldöntötte egy-egy vezetőről azt az alapkérdést: alkalmas-e feladata ellátására. Legkevésbé egy tanfolyam elvégzése utáni időszak alkalmas annak eldöntésére, hogy a vezető megfelel-e a vele szemben támasztott követelményeknek. Egyetlen szakterületen sem szokás a továbbképzések során olyan követelményeket támasztani, amelyek kihatnak az alapvető döntésre. Sem orvos, sem mérnök — pedig azokban a tudományágakban a haladás meglehetősen dinamikus — nem kerülhet olyan helyzetbe, hogy a továbbképzés során diplomáját veszély fenyegesse. Ugyanígy a vezetők sem, akik ugyan vezetéstudományi felsőszintű oktatásban nem részesülhettek eddig, egyszerűen azért, mert ilyen nem is létezik. Nyilván a gyakorlatban, szakmai tudásuk és egyéni rátermettségük alapján minősültek vezetőknek. A továbbképzés során tehát ez a kritérium alapvetően nem változhat. Ismét rá kell mutatnom azonban arra, hogy a vezetői rátermettség és képesség állandó vizsgálata az éppen aktuális gazdaságpolitikai célok realizálása során nagyon fontos kérdés, s ezt a hatáskörí lista szerint illetékes szerveknek kell kézben tartaniok.

Ezt a néhány gondolatot szerettem volna elmondani a vezetés és a vezetőképzés ez idő szerinti állapotáról. Ha csak annyit értem el, hogy véleményalkotásra ösztönöztem az olvasót, már azt is nagyon hasznosnak érzem.

Marosi János
a Kenderfonó és Szövőipari Vállalat
vezérigazgató-helyettese

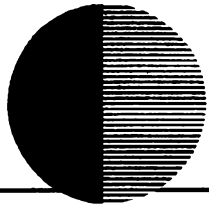

Az irányítás színvonalának emelése

Minden pártszervezet fő feladata a *párt politikájának eredményes helyi megvalósítása*, illetve annak elősegítése, hogy a munkaterületen következetesen érvényesüljön a párt politikája. Ez az általános megfogalmazás a KGM pártszervezetében is természetes, magától értetődő dolog, elismert tény. Az is tény viszont, hogy az utóbbi időben nem kis gondot okoz ennek a feladatnak a megoldása, s hogy őszinték legyünk, mind az eredményességgel, mind a következetességgel gyakran adósak maradtunk.

Önállóság – felelősség

A gazdaságirányítás mai rendszerének egyik legjellemzőbb vonása a vállalati önállóság növekedése. Ennek természetes következménye az, hogy soha ilyen felelősség nem terhelte a vállalatokat, mint napjainkban. *Az önállóság és a felelősség azonban még nem mindig érvényesül teljes egységben.* Több fontos, a gazdasági helyzetet *alapvetően befolyásoló kérdésben* — például a beruházásnál — főleg a vállalati érdekre esett a hangsúly. Az utólagos tapasztalatok jelzik, hogy a teherbíróképesség megítélésében, és a népgazdasági problémák megoldásában a felelősség helyenként és időnként háttérbe szorult.

Felvetődik a kérdés: *ha az irányító szerv látja ezt, miért nem akadályozza meg időben ezeket?* Az igazság az, hogy az elmúlt években a minisztériumok munkamódszereiről, irányító, ellenőrző tevékenységéről mind a minisztériumnak, mind a vállalatoknak más volt a felfogása. Megnyilvánult ez a minisztériumon belüli munkában éppúgy, mint a vállalatokat irányító, ellenőrző tevékenységben. A kettő természetesen összefügg. Amíg nem egyértelmű, hogy milyen jog és hatáskör illeti meg a minisztériumokat, addig az egész tevékenységben sok a bizonytalansági tényező. Ennek következtében a konkrét intézkedést hol beavatkozásnak minősítették, mely csökkenti a vállalati önállóságot, hol meg hiányolták az utasítást, a központ irányítását.

Az utóbbi időkben már csaknem mindenki előtt nyilvánvalóvá vált, hogy nem járható a régi út, nem alkalmazható a korábbi irányítási módszer, de a megváltozott viszonyoknak megfelelő még most van kialakulóban. Annak ellenére így van ez, hogy „saját szakállunkra", egyes vállalatok és társhatóságok ellenzése közepette például a vállalati pártbizottságokkal tanácskoztunk arról, ho-

gyan látják az irányító munkát, megítélésük szerint hogyan lehetne javítani mind az eszmei befolyásolást, mind a tulajdonosi felügyeletet. Meggyőződésünk, hogy a közgazdasági szabályzók önmagukban nem elegendők ahhoz, hogy a párt- és kormányhatározatokban megfogalmazott „központi akarat" maradéktalanul érvényesüljön. Még akkor sem, ha ezek a szabályozók a tökéletesség példái lennének. Hét még, hogy tudjuk: az eszközök mindig magukban hordják a továbbfejlesztés lehetőségét és szükségességét is.

Legidőszerűbb feladat

A X. kongresszus határozatainak végrehajtását elemző és a további tennivalókat meghatározó novemberi KB-ülés a legdöntőbbnek tartja a tervszerűség erősítését, további javítását. Egyszerűen azért, mert ez biztosítja, hogy a párt- és kormányhatározatokban megfogalmazott és a IV. ötéves tervben törvényre emelt célkitűzések az egész ország javára megvalósuljanak. Ebből következik, hogy a minisztériumoknak — mint az ágazatok vezetőinek — is legidőszerűbb feladatuk az irányítás és az ellenőrzés javítása, munkamódszereik tökéletesítése. A decemberben elfogadott tervtörvény ehhez abban ad segítséget, hogy kimondja „az ágazatok vezetői saját területükön felelősek a népgazdasági terv megvalósításáért".

A minisztérium felelős a felügyelete alá tartozó vállalatok tevékenységéért. Mindnyájan tudjuk, hogy ezt így kimondani nagyon egyszerű, megvalósítása azonban sok objektív és szubjektív tényező függvénye. Hozzá tartozik, hogy központilag kell tisztázni a minisztériumok és főhatóságok jog- és hatáskörét, de legalább ilyen fontos, hogy bátrabban, következetesebben alkalmazzuk a hasznosnak bizonyult irányítási módszereket, a hatékonyságot segítő eszközöket. Nyilvánvalóan nem sérthetjük meg irányítási rendszerünk alapelveit, s egyáltalán nem lenne jó, ha unos-untalan beavatkoznánk a vállalatok életébe. Változatlanul érvényes az az elv, hogy a döntés joga azokat a testületeket, személyeket illesse meg, akik a következményekért anyagi-erkölcsi felelősséggel tartoznak. E mellett vagy ezzel együtt feladatunk, hogy az adott nem kis lehetőséggel jobban éljünk. Hiszen, hogy mást ne említsek, a vállalatok felső vezetőit — akiknek szakmai, politikai képességeitől, vezetői magatartásától nagyban függ a vállalati gazdálkodás színvonala — a minisztérium nevezi ki, menti fel, váltja le — aszerint, hogy a vállalat mennyiben tölti be a népgazdaságban elfoglalt helyét, szerepét.

A minisztériumi pártszervezet tevékenysége arra irányul, hogy ez a felelősség, szemlélet hassa át az apparátus egész légkörét. Nem felejthető el, hogy az irányító, ellenőrző tevékenység hatékonysága milyen nagy hatással van a gazdasági élet minden területére: a beruházásokra, a korszerű ipari szerkezet kialakítására, a munkaerőgazdálkodásra, az ár- és bérpolitikára, vagyis a termelésre és az elosztásra egyaránt. Hiszen a minisztérium — melyben pártszervezetünk él és dolgozik — gazdasági irányítása, felügyelete szocialista iparunk mintegy 40%-át fogja össze. Az ágazati irányítás alá tartozó 325 vállalat mintegy 553 000 dolgozója megközelítőleg 130 milliárd forint termelési értéket hoz létre évente.

Komplex szemlélettel

Tisztában vagyunk vele, hogy a hatékonyabb irányítás és ellenőrzés hangsúlyozása önmagában kevés. Ez

nem oldja fel az ellentmondásokat, nem alakítja ki a „hogyan"-t. Ebben a minisztérium vezetőinek is, politikai szerveinek is megvannak a tennivalói. A kormányprogram alapján a minisztérium is kidolgozza a legközelebbi és távlati cselekvési programját. Ez a munka most folyik. A KB novemberi határozatából nagyon sok feladat hárul az ágazatra. Olyanok, amelyek nem kis időt és felelősséget igényelnek. Több vállalatunknál például profiváltozást hajtunk végre, amely önmagában is a gazdasági, műszaki, politikai problémák sokaságát veti fel. Meg kell küzdeni a hagyományok bűvkörében élőkkel éppúgy, mint a jószándékú tudatlansággal, a tájékozatlansággal, a koordináció hiányából keletkező „üresjáratok"-kal, és még sok egyébbel. Azért említettem csak ezeket, mert úgy látjuk, ebben a pártszervezetünk többet tehet a jelenleginél. A felismerés nem mai keletű, de a minisztériumi munkáról szóló PB-határozat (1972. július 25.) és a KB novemberi határozata erre kötelezően ösztönöz.

A KB novemberi határozatából következik, hogy nemcsak általában növekedett az igény a minisztériumok munkája iránt, hanem minden egyes dolgozójával, vezetőjével szemben emelkedtek a követelmények. Mindenekelőtt azt szeretnénk elérni, hogy az apparátus dolgozói felelősségteljesebben, szakszerűbben, komplexebb szemlélettel végezzék munkájukat. Ebben mi a politikai eszközök nevelő, szemléletformáló erejével veszünk részt.

Nem lebecsülve a szakmai képzés szükségességét, a hangsúlyt a politikai műveltség fokozására kell most fordítanunk. A felelősségvállalás esetenkénti hiánya, a megérett kérdésekben a döntés halogatása, az emberek tevékenységének szubjektív megítélése ugyanis összefügg azzal is, hogy a minisztérium dolgozói mennyire értik, ismerik a párt általános és — munkaterületük sajátosságának megfelelően — gazdaságpolitikáját. Ebből kiindulva évről évre több figyelmet fordít pártszervezetünk a vezetők politikai és szakmai továbbképzésére. A minisztérium vezetőinek, dolgozóinak mintegy 80%-a vesz részt jelenleg az oktatás különböző formáin. A pártbizottság a szokásos kereteken kívül a gazdasági munka hatékonyságát segítő új oktatási formákat is indított. Összesen 10 speciális gazdasági kérdések tanfolyamot, és 8 előadásból álló politikai akadémiát tartottunk a politikai és szakmai vezető káderek, aktivisták részére. A pártvezetőségek tagjai és pártcsoportbizalmiak (összesen 78 fő részére), egésznapos tanfolyamot tartottunk az alapszervezeteink öntevékenységéről, a pártdemokrácia fejlesztéséről, időszerű gazdaságpolitikai feladatokról.

A politikai képzés mellett — az irányítómunka és a műszaki, gazdasági ismeretek korszerűsítésére — szakmai képzés is folyik nálunk. Az elmúlt év gyakorlatából kiemelkedő az a számítástechnikai tanfolyam, amelyen a minisztérium minden politikai és gazdasági vezetője, érdemi ügyintézője, 100, illetve 200 órás előadássorozatot hallgatott meg, attól függően, hogy munkaterületét menynyire érinti a számítástechnika.

A napi gazdasági munkában gyakorlattá vált az az elv, hogy a minisztériumban minden gazdasági tevékenység politikai jelentőségű. Minden szakmai feladat gazdaságpolitikai megközelítést igényel. Ennek érvényesítésére a rendszeres politikai oktatás kibővíti, erősíti, továbbfejleszti a minisztérium szakterületein dolgozók ismereteit, munkájuk gyakorlatát csiszolja, s nem utolsó sorban ennek is köszönhető, hogy a *minisztériumi munka hatékonysága növekszik.*

A pártoktatás megszervezését évről évre sokat tesznek a pártalapszervezetek. A pártszervezet, a pártbizottság tagjai a pártpolitikai munka kérdéseiben személyesen, s egyre gyakrabban személyre szólóan lépnek fel. Mindez — a szemléleti és

cselekvési egységet erősítve — kedvezően hat a munka javára, s az itt dolgozók közérzetére.

A figyelem középpontjában: a végrehajtás

Az irányító munka javításának alapvető feltétele a megfelelő információ. Ez mindig bonyolult probléma volt, de az utóbbi években különösen az. Az a tény, hogy a vállalatok ma már gazdálkodó egységek és nem csupán a központi akarat végrehajtói, azt eredményezte, hogy egy sor ismeret elavult, olyan új helyzetek teremtődtek, amelyeket azok, akik már néhány éve, sőt évtizede dolgoztak üzemben, nem érzékelhetnek másként, csak ha folyamatos kapcsolatban állnak az üzemekkel, a termékeket értékesítő vállalatokkal, a felhasználókkal. Minden törekvés ellenére azonban még elég jellemző a kapcsolat hiánya, formalitása, a téves információk áramlása.

Mint sok más pártszervezetnél, nálunk sem lehet már panaszkodni arról, hogy kevés az információ, sőt, túl sok is. De ha az információk tömegét szemügyre vesszük, kiderül, hogy általában a nagyobb, országos, sőt a nemzetközi kérdésekkel kapcsolatos információk időben gyorsabbak, témájukban konkrétabbak, mint a helyi munkára, személyekre, szervezetekre szóló információk.

Ezt felismerve pártbizottságunk együtt az állami vezetéssel kialakította, rendszeressé tette, hogy a minisztérium saját munkájáról is időben kapjanak tájékoztatást a pártalapszervezetek, főosztályok, az apparátus dolgozói. A Minisztertanács, a Gazdasági Bizottság üléseiről, a minisztérium belső fontos kérdéseiről a miniszter ad tájékoztatást. A pártbizottság fontos határozatairól, állásfoglalásairól pedig a helyszínen nyernek tájékoztatást a pártbizottsági ülésekre rendszeresen meghívott titkárok. Ezen kívül rendszeresen eljuttatjuk a pártalapszervezetekhez a különböző politikai, szakmai információs írásos anyagokat. Ez időnként olyan nagy mennyiségű anyagot jelent, hogy az alapszervezeteknek gondot okoz feldolgozásuk. Ezért információs munkánkat — mint a feladatok jó elvégzésének politikai eszközét — továbbfejlesztjük. Nem minden információt zúdítunk az alapszervezetekre, hanem céltudatosan, sajátosságaiknak megfelelően bocsátjuk azokat rendelkezésükre.

Gyakran a pártbizottság munkabizottságai — elsősorban a pártépítési bizottság, de a gazdaságpolitikai és az agit-prop-bizottság is — gyűjtenek tapasztalatokat egy-egy megoldandó feladathoz a pártalapszervezetek, esetenként más minisztérium pártbizottsága vagy a felső pártszerv területén. Önkritikusan megállapítottuk azonban, hogy információs gyűjtő, rendszerező és elemző munkánk jobb, mint a *szerzett tapasztalatok gyakorlatba való átültetése, elterjesztése.* Lassan és sokszor csak kis hányadát hasznosítjuk az értékes tapasztalatoknak. Az erők és eszközök hatékonyabb felhasználása azt igényli, hogy ezen változtassunk. Vagyis a végrehajtásra összpontosítjuk a figyelmet. A felmérések hasznosságát is aszerint kell tehát megítélnünk, milyen tapasztalatokat adott a feladatok megoldásához.

Fontos szerepe van annak is, hogy a káderek ne csak általánosságban a munkafeladatokra, hanem saját helyzetüket illetően is kapjanak információt. Ez a legnehezebb, különösen, ha egy-egy káder előbb-utóbb leváltásra kerül, de *az állami vezetés nem tartja időszerűnek ezt közölni vele.* E probléma feloldására azt szorgalmazzuk, hogy — pártunk káderpolitikai elveivel összhangban — mindenki ismerje meg, hogyan ítélik meg munkáját, s egyben a párt-végrehajtóbizottság arról is gondoskodott, hogy ezt követően a szükséges változtatások feltételei is biztosítottak legyenek.

Esetenként, de módszeresen pártbizottságunk a területi (megyei, városi, kerületi) pártszervektől, a KGM-hez tartozó vállalatok pb titkáraitól kér véleményt a minisztérium munkájáról, tevékenységéről. Eddigi tapasztalataink szerint a minisztériumi munka legtárgyilagosabb bírálatát a területi, vállalati pártszervek képviselői mondták el, akik őszintébbek, s merészebbek a bírálatban, mint nem egy esetben saját vállalataik igazgatói.

Folyamatos ellenőrzéssel

Általános tapasztalat szerint *a rendszeres érdemi pártellenőrzés* az egyik leghatékonyabb politikai eszköze a pártpolitikai feladatok valóra váltásának, de ezen túlmenően újabb tapasztalatszerzési lehetőség a végrehajtás helyzetéről és a döntés helyességéről.

A jól végzett pártellenőrzés nemcsak a végrehajtás helyzetét, hanem az abban részt vevő emberek közötti kölcsönös bizalmat, végrehajtási készségüket, képességeiket, s végső soron munkájuk eredményességét is erősíti.

Pártbizottságunk az utóbbi esztendőkben nem az egyedi gazdasági döntéseket és tervfeladatokat vizsgálja, hanem egyre inkább a gazdasági folyamatok tanulmányozására és végrehajtásuk *komplex ellenőrzésére* irányította figyelmét. Ha a szakmai vezetés elkészített több fejlesztési tervet, akkor a végrehajtó bizottság nem azt vizsgálta, hogy ezeknek önmagukban milyen a műszaki tartalma, hanem elsősorban, hogy mennyire jelentős e fejlesztési tervek hatása népgazdaságunk egészére. Azt vettük számba: érdemlegesen foglalkozott-e a szakmai vezetés a kérdésekkel. A IV. ötéves vállalati tervek egyeztetési munkálatainál például arra összpontosítottuk a figyelmet, hogy apparátusunk politikai, szakmai felkészültsége mennyire tette lehetővé a vállalati tervek potenciális tartalékainak a népgazdaság számára való realizálását. Mennyire segítették, mennyire tudták összhangba hozni a vállalati törekvéseket a népgazdasági elvárásokkal. Mint pártbizottságunk megállapította: a minisztérium vezetésének, apparátusának nem volt könnyű a feladata. A „zsürizés" során számos helytelen elképzelést kellett helyes irányba befolyásolni. S ehhez gyakran csak a tanácsadás eszközei álltak rendelkezésre. A vállalatok egy része ezt megfogadta, de az is, előfordult, hogy a tanács — gazdasági eszközök híján — kevésnek bizonyult. Így előfordult, hogy bár láttuk a problémát, mégis keveset tettünk a hibás gyakorlat ellen.

Az ellenőrzés egyre rendszeresebb folyamata munkánknak, de még nem a legerősebb oldalunk. Két év alatt a pártbizottság, a végrehajtó bizottság ülésein mintegy 50 nagy téma szerepelt, közöttük olyanok, mint a minisztériumi belső pártélet tényleges helyzete; a lenini normák következetes alkalmazása; saját pártbizottságunk, pártalapszervezeteink munkamódszere, egyuttműködési készségük fejlesztése; a gazdaságirányítási rendszerből adódó követelmények politikai feltételei és megvalósításuk módszerei stb.

A X. pártkongresszus határozatainak helyi megvalósítására az elmúlt két évben 14 gazdaságpolitikai témát ellenőrzött pártbizottságunk. Ezek közül a legjelentősebbek: a minisztériumi munka hatékonyságának, a főosztályok munkamódszerének, együttműködésének továbbfejlesztése; a társhatóságok és a KGM közötti munkamegosztás tapasztalatai, továbbfejlesztésük időszerű kérdései; az ágazati szinten nem gazdaságosan előállított termékek gyártásával kapcsolatos politikai és gazdasági teendők; a minisztérium vállalatokat irányító munkájának elemzése. Ellenőrző munkánk fogyatékossága, hogy esetenként túl részle-

tekbe menően, feleslegesen sok összefüggést vizsgálunk, s emiatt olykor a bürokratikus vonások is fellelhetők egy-egy feladat ellenőrzésekor. Ezen változtatni akarunk.

A pártellenőrzés nemcsak munkákra, hanem a pártbizottság hatáskörébe tartozó pártszervezetekre és gazdasági vezetőkre is kiterjed. Ily módon rendszeresen (a 10 pártalapszervezetből évente 4-et s egyben 3 főosztályt) beszámoltatunk a pártpolitikai, gazdasági tevékenységről. Ezek hasznos, kölcsönös tapasztalatszerzési, a további munka feltételeit javító ellenőrzési aktusok. Évente 2—2 miniszterhelyettest számoltat be a végrehajtó bizottság munkájáról.

A pártellenőrzésnek azt a formáját is alkalmazzuk, hogy a pártbizottság évente egyszer minden főosztály kollektívájával elbeszélget az éves munka tapasztalatairól, a következő év feladatairól. Az eszmecserék tapasztalatait a következő év partbizottsági és állami vezetési munkatervében a köz javára hasznosítjuk. A pártellenőrzés a minisztérium tíz pártalapszervezetében is sokrétűen folyik.

✦

Mindazt a gazdag lehetőséget, amely a pártpolitikai munkaeszközök változatos alkalmazásával rendelkezésre áll, igyekszünk hasznosítani. Eddigi tapasztalataink alapján már elmondhatjuk: *pártszervezetünk minden tevékenysége a párt politikájának következetes megvalósítását szolgálja.* Nem a gazdasági vezetés helyett, és nem nélkülük végzi munkáját, hanem velük együtt — a funkciókat nem összecserélve —, a pártpolitikai munka eszközeivel. Úgy ítéljük meg, hogy pártbizottságunk a Politikai Bizottság által a minisztériumi pártszervek elé állított feladatoknak megfelelően végzi irányító és ellenőrző tevékenységét.

Karlik Nándor
a KGM pb titkára

Munkások választott tisztségekben

A XIV. kerületi pártbizottság nagy gondot fordít a pártszervekbe választott fizikai munkásokkal való rendszeres és személyes kapcsolat kialakítására. A pártbizottság vezetői és a pártépítési munkabizottság tagjai minden évben beszélgetést folytatnak a kerületi és üzemi pártbizottságok munkás tagjaival, a pártapparátus tagjai pedig az alapszervezeti vezetőségekbe megválasztott munkásokkal a területek tevékenységében való részvételről, az ezzel kapcsolatos gondokról, és arról, hogyan támaszkodnak rájuk munkahelyükön. Az összegezett tapasztalatok alapján kidolgozzák feladataikat, a szükséges intézkedéseket. A tapasztalatok szerint az ilyen tartalmú beszélgetések erősítik a választott tisztségek megbecsülését, s elősegítik a pártbizottság vezetőinek közvetlen tájékozódását is.

Könyvterjesztők együttműködése

Múlt évben szorosabb kapcsolatot építettek ki egymással a Kossuth Könyvkiadónak a dél-dunántúli megyékben levő kirendeltségei. A Baranya, Somogy, Tolna, Vas és Zala megyei kirendeltségek dolgozói brigádba tömörültek, közös programot, vállalást dolgoztak ki a terjesztés munkájának szélesítésére. Az év során több alkalommal összejöttek tapasztalatcserére, a terjesztés, a politikai munka módszereinek átadására. Az öt kirendeltség kiadványokkal is kisegíti egymást, ezzel is előmozdítva a gyorsabb és hatékonyabb terjesztést, a politikai kiadványokkal szemben jelentkező érdeklődés és igény még jobb kielégítését. Mindez hozzájárult ahhoz, hogy az öt megye terjesztési tervét a vállalt 108% helyett 126%-ra teljesítették.

Mind az öt megyében évek óta fontos feladat a pártfolyóiratok terjesztése, hogy azok a párttagság minél nagyobb részéhez eljussanak. Az öt kirendeltség elérte, hogy 1972-ben a párttagság 25,4 százalékához jutott el a párt „írott szava".

A brigád tevékenysége az együttműködés mellett a kollektív művelődés és szórakozás kialakítására is kiterjed.

A kádermunka pártszervezeti tapasztalatai

Pártunk mindig is megkülönböztetett figyelmet fordított a kádermunkára: nagy gonddal alakítja, fejleszti *a vezetők kiválasztását, nevelését meghatározó alapelveket és módszereket.* Ezek érvényesítése minden pártszervezet számára folyamatos, következetes munkát jelent. Azt igényli, hogy időről időre számba vegyük, saját területünkön mennyire valósulnak meg az elvek, s a módszerek hogyan segítik a célok elérését. A Pécsi Kesztyűgyár pártbizottsága a Politikai Bizottság 1967. május 9-i határozata alapján — mely a káder- és személyzeti munka helyzetét, valamint továbbfejlesztésének feladatait jelölte meg — évente értékeli a kádermunka tapasztalatait.

Pártbizottságunk az évenkénti összegezés szerint úgy ítéli meg, hogy a káderek kiválasztása, nevelése, továbbképzése általában a párthatározatok szellemében folyik. A rendszeres foglalkozás eredményessége számos területen érzékelhető. Vállalatunk gyors fejlődése következtében 1964-től mintegy hatvanan kerültek különböző vezető funkciókba. Többségük új munkakörében megállta a helyét, s teljesítette a rábízott feladatokat.

A követelmények egységes alkalmazása

A X. kongresszus rögzíti, hogy a vezetők kiválasztásának alapelve minden tisztség betöltésénél *a politikai, szakmai vezetőkészségbeli követelmények együttes, a konkrét feladatokkal összhangban álló érvényesítése.* A vezetők kiválasztásánál, munkájuk megítélésénél tehát alapvető: hogyan alkalmazzuk konkrétan az adott munkaterületeken a követelményeket. Az igazsághoz tartozik, hogy a szakmai és politikai követelmények összefüggését a gyakorlati életben nem a legkönnyebb sem bemutatni, sem megvalósítani. Többen nem érzékelik még, hogy ugyanazon dolog több oldaláról van szó, következésképp a politikai rátermettséget sem lehet iskolai végzettséggel, rendezvényeken való részvétellel stb. mérni. Ezt is — mint több mást — a munkában elért eredményekből, az adott kollektívára gyakorolt hatásból lehet leginkább lemérni.

A politikai követelmények megítélésénél arra törekedtünk, hogy ezt ne szűkítsék le a párttagságra. Fontosnak tartjuk, hogy káderpolitikánkban érvényesüljön a kongresszusnak az az útmutatása, hogy minden tisztséget — pártfunkciót kivéve — pártonkívüliek is betölthetnek.

Ezt az elvet általában elfogadja a közvélemény, mert mindenki tudja, hogy egy-egy szakterületre nem párttagot, hanem műszaki, gazdasági szakembert kell kinevezni. Nem hátrány természetesen, ha párttag az illető. Sőt örülünk, ha egy-egy helyen ilyen módon is erősödik a helyi pártalapszervezet. Sokat jelent ugyanis, hogy egyik-másik kérdésben hogyan segíti a vezető a párt- és társadalmi szervek munkáját, milyen példát mutat a kollektívának.

De látnunk kell, hogy ha a párttagságot a kinevezés, az előbbre jutás kritériumaként fognánk fel, veszélyeztetnénk a párt élcsapat jellegét. Olyanok törekednének a pártba, akik nem a közös ügy szolgálatát tartják elsődlegesnek, hanem egyéni érvényesülésüket.

Az utánpótlás biztosítása

A vállalat gyors fejlődése megköveteli, hogy rendszeresen foglalkozzunk a káderutánpótlással. Mind több

technikusra van szükség ahhoz, hogy a termékeink iránti nagy igényt kielégíthessük. Fő elvünk ebben: *elsősorban saját erőforrásra kell támaszkodnunk.* Vagyis, fiatal munkásainkból, régi dolgozóink gyermekeiből nevelünk, képeztetünk technikusokat. Ennek előnyei ismertek. De hátrányai is lehetnek, ha leszűkítjük a forrásokat. Éppen ezért nem zárkózhatunk el a „szakmától". Vagyis a követelmény, s nem a helyzeti előny a döntő. Ha a külső a megfelelőbb, akkor azt kell kinevezni egy-egy területre.

Szervezett káderfejlesztéssel tulajdonképpen 1960-ban kezdett foglalkozni a vállalat. Beindítottuk például a *Bőrkonfekcióipari Technikum kihelyezett tagozatát.* Azóta 72 technikus végzett. Most látjuk igazán, milyen gondjaink lettek volna, ha ez a szervezett oktatás nem kezdődik el gyárunkban. A párt- és gazdaságvezetés figyelemmel kíséri a végzett technikusok sorsát. A kép röviden a következő: vezető helyre kerültek 17-en, beosztott műszaki állást töltenek be 23-an. Negyvenen tehát olyan munkakörben dolgoznak, amihez formailag is szükséges volt a technikusi végzettség megszerzése. A többiek termelő munkában vesznek részt. Ezek azok, akik vagy a jobb kereset miatt nem vállalnak műszaki vagy vezető beosztást, vagy olyanok, akik vállalnának ugyan, de egyéb okok miatt nem alkalmasak vezetőnek.

A végzettek közül nyolcan kiléptek a vállalattól. Ha azt nézzük, hogy a nagy többség vállalatunknál hasznosítja és kamatoztatja a tanultakat, akkor középkáderek képzésében elért eredményeinket jónak mondhatjuk. Hozzá kell azonban tenni, hogy a tanulást nem lehet csupán ahhoz kötni: ki milyen beosztást kap az iskola elvégzése után. Természetesen kell az anyagi, egzisztenciális ösztönzés a tanuláshoz, de szeretnénk, ha emellett a *munkásműveltség* is hangsúlyt kapna. Már ma is, de a későbbiekben mindinkább széles látókörű, az egész technológiai folyamatot átlátó munkásokra van szükség. Ez viszont tanulás nélkül nem érhető el. Egyébként arra törekszünk, hogy a szakmai, politikai tanulásra való ösztönzés minél konkrétabb legyen, s párosuljon a feltételek javulásával, a lehetőségek bővülésével.

Ezt a *vezetők továbbképzésére* is vonatkoztatjuk. A magasabb szintű vezetők egy része már részt vett a központi továbbképzésben, a többieket ez évben iskolázzuk be komplex tanfolyamra, vagy speciális szakmai ismeretek elsajátítása érdekében szakosított tanfolyamra (számítástechnikai ismeretek, munkaügyi ismeretek, szervezőképzés stb.).

Káderállományunk *iskolai végzettségét* tekintve az utóbbi években jelentős előrelépés figyelhető meg. Jelenleg 56,5 százalékuk rendelkezik közép- vagy felsőfokú iskolai végzettséggel. Nagy problémánk, hogy a felsőfokú technikusi oktatás Budapesten folyik, ami nehezíti műszaki kádereink továbbképzését, mivel sok lemondásra, erős és kitartó munkára van szükség azoknál, akik el akarják végezni a ma már magas követelményű felsőfokú iskolákat.

A munkahelyi vezetők alkalmassá tételére is nagy gondot fordít vállalatunk. *Művezetőink* részére továbbképző tanfolyamot indítottunk, ahol közelebbi ismereteket szerezhetnek a helyi gazdasági és politikai munka feladatairól és módszereiről, vezetési tapasztalataikat, módszereiket gyarapíthatják.

Feladatnak határoztuk meg vezetőink számára az *egyéni továbbképzést* is. Elsősorban a közgazdászoknak kell műszaki ismereteket szerezni és fordítva is, a műszakinak közgazdasági ismereteket és mindkét csoportnak idegen nyelvet tanulni, mert export-tevékenységünk gyors fejlődése egyre inkább megköveteli ezt.

Vállalatunk 1963 óta 53 fiatalt bízott meg vezetői beosztással járó feladattal. Ezek közül 46 műszaki, öt

közgazdász, és két más főiskolai végzettségű. E számok is bizonyítják, hogy vállalatunk bízik a fiatalokban. Ugyanakkor a tapasztalt, kipróbált vezetők tudására is támaszkodunk. Az arány egészségesnek mondható: a tapasztalt és a fiatal vezető kollektíva együtt képes a további eredményes munkára.

Káderállományunk 41 százaléka nő. Ha figyelembe vesszük, hogy a vállalatnál a dolgozók 80 százaléka nő, akkor itt még sok tennivalónk van ahhoz, hogy ez az arány javuljon. Feladatunk megkeresni azt a megoldást, hogy nő dolgozóink a családi gondok ellátása mellett is képezni tudják magukat, hogy vezető beosztás ellátására is alkalmasabbá váljanak. A nők szociális és gazdasági helyzetének javításával kapcsolatos IV. ötéves terv konkrét intézkedéseket tartalmaz erre vonatkozóan. Arra törekszünk, hogy ezek megvalósuljanak. Úgy ítéljük meg ugyanis, hogy *a nők helyzetének sokoldalú javítása* teszi csak lehetővé, hogy mind többen kerüljenek közülük vezetői beosztásba.

A politikai továbbképzés

A vezetők képzése, továbbképzése szakmai vonatkozásban, ha nem is hibátlanul, de eredményesen folyik vállalatunknál. Általában kihasználják azokat a lehetőségeket, amelyeket a vállalat vagy az ágazat biztosít. Természetesen gondot fordítunk a káderek politikai képzettségének növelésére is. A politikai iskolai végzettség megszerzésére irányuló tudatos törekvésünk eredményét az alábbiak mutatják. A vállalat vezetői közül marxizmus—leninizmus szakosítót végzett 1, marxizmus—leninizmus esti egyetemet 8, marxizmus—leninizmus középfokú iskolát 28, 5 hónapos pártiskolát 1, 1 éves pártiskolát 2 fő. Jelenleg marxizmus—leninizmus esti egyetemre hatan járnak.

Jó dolog, hogy ezeknek a szervezett formáknak van tekintélyük, s mind többen ismerik fel szükségüket. Minden évben kihasználjuk ezeket a lehetőségeket. Elgondolkoztató azonban — számunkra is —, hogy a politikai továbbképzést többnyire csak ezekre a formákra való „beiskolázásban" látjuk. A megérdemeltnél kevesebbet foglalkozunk a képzés sok más lehetőségének felkutatásával és az önképzés szorgalmazásával. Bizonyos vezetőknél például politikai továbbképzés lehet a propagandamunka, a pártnapi előadás, vitavezetés különböző témákban stb. Mindenesetre látjuk: a politikai képzettség egyik, de nem egyedüli formája *az iskolaszerű oktatáson való részvétel.* Ebből is következik, hogy a politikai továbbképzést is személy szerint kell meghatározni, s igényesnek kell lennünk. Nem lehetünk elégedettek, ha valaki több évvel, évtizeddel ezelőtt végzett valamilyen iskolát. A politikai ismeretek legalább úgy igénylik a továbbfejlesztést, mint a műszakiak vagy a gazdaságiak. Van aki így gondolkodik, de akad, aki nem. Ezért pártszervezetünk arra törekszik, hogy a vezető minősítésében, munkájának megítélésében jelentős helyet kapjon: hogyan képezi magát politikailag. Ez már csak azért is fontos, mert káderállományunk 73 százaléka párttag. S nálunk ez nemcsak jól felfogott érdek, hanem a párttagsággal járó követelmény is. Hisz a szervezeti szabályzat előírja a rendszeres továbbképzés szükségességét.

Nevelő jellegű minősítés

Az 1001-es kormányhatározat kimondja, hogy a személyzeti munka nem kizárólag a személyzeti vezetők feladata, hanem a vállalati gazdasági vezetőké is, akik *együttesen felelősek* a káderek neveléséért, fejlődéséért. Ennek szellemében vállalatunknál felosztották a kádermunkát és összhangban a gazdasági vezetéssel, 19 vezetőnek adtunk minősítési jogot. Tettük ezt azért, mert úgy ítéltük meg: a minősítés csak úgy lehet ob-

jektív, ha azok készítik, akik ismerik az illető egész tevékenységét, munkáját és magatartását egyaránt. Az egész minősítési rendszernek ugyanis csak úgy van értelme, ha nem szubjektív és nem felszínes.

A kezdeti nehézségeken úgy tűnik, már túljutottunk. Az egyik lényeges eredmény, hogy folyamatos a munka, rendszeresen elkészülnek az esedékes minősítések. A tartalom is sokat javult. A gazdasági vezetők nagy többsége a minősítést helyesen készíti elő, tartalmazza azt, ami az egész embert jellemzi.

Ez természetesen nem jelenti, hogy viták, véleménykülönbségek nincsenek. Az ilyen jellegű munka nem is lehet teljesen kifogástalan. Az ember, a vezető munkájának megítélése igen sokrétű, bonyolult dolog. A pártbizottság arra törekszik, hogy a minősítések a lehető legpontosabban tükrözzék a tényleges eredményeket, az illetők munkájának pozitív és negatív tényeit. A minősítéseket a pártbizottság ellenőrzi, s ha problémát látunk, azt a minősítő személyekkel megbeszéljük, hogy a jövőben minél kevesebb hiányossággal végezhessék ezt a nagyon fontos munkájukat. Úgy érezzük, ez a munka célravezető és egyben nevelő jellegű is.

A kesztyűgyárban folyó káder-munka eddigi eredményei és problémái is azt mutatják, hogy a káderekkel való foglalkozás sokrétű és bonyolult feladat. A pártszervezetek egy pillanatra sem feledkezhetnek meg e rendkívül fontos teendőjükről. Tudjuk — és e szerint dolgozunk is —, hogy a munka akkor eredményes, ha a gazdasági vezetéssel együtt, a kölcsönös megértés, bizalom és felelősség jegyében végezzük.

Bezensek Antalné
a Pécsi Kesztyűgyár pb-titkára

1500 vagon almát dolgoztak fel a Nyíregyházi Konzervgyárban. Termékeinek nagy része külföldre kerül. Képünkön: szovjet exportra készül a zakuszka

A párt nőpolitikájának érvényesüléséért

Járásunkban a pártszervezetek munkájának állandó eleme lett a Központi Bizottság nőpolitikai határozatának végrehajtása. Most utólag bevallhatjuk: kicsit féltünk attól, hogy a KB határozatát a pártszervezetek munkájuk kezdeti fellángolása után elhanyagolják, de főleg attól, hogy elmarad a lényeg: a sok-sok hétköznapi apró tett. Nem így történt! A határozat óta a pártalapszervezetek, a kommunisták munkája hatékonyabbá vált a nők körében. Eredményeként a nők is aktívabban vesznek részt a helyi politikai, társadalmi és gazdasági feladatok végrehajtásában. A járási pártbizottság is jobban figyelembe veszi a nők sajátos érdekeit és erre ösztönözi a pártszerveket és az alapszervezeteket is.

Kommunista nőaktívák

A járás 145 pártszervezete, valamint a községi pártbizottságok és csúcsvezetőségek munkája nyomán a nőpolitikában mindjobban érvényesül a párt politikája. A pártszervek és -szervezetek ennek érdekében koordinálják az állami, gazdasági és tömegszervezetek munkáját, ellenőrzik a határozatok végrehajtását. Bár sok formája alakult már ki e munkának, a gyakorlatban mindig újabbak és hatékonyabbak kerülnek felszínre. Ilyennek tartjuk például — a közelmúltban járásszerte megtartott — kommunista nők községi aktívaértekezleteit is. Az aktíván minden faluban részt vettek a pártszervezetek nőtagjai. A beszámolót a pb, a csúcsvezetőség vagy az alapszervezet titkára tartotta, a feltett kérdésekre pedig a helyi vezetők és a járási pártbizottság instruktora válaszoltak.

A tanácskozásokon az időszerű politikai kérdések mellett teret kaptak a községek társadalmi életével — köztük is első helyen a községfejlesztéssel — kapcsolatos gondok és tennivalók is. Szabadszálláson 85 kommunista nő vett részt a tanácskozáson, közülük 9 szólalt fel és tett számos javaslatot. Egyértelműen fogalmazták meg: nagyobb részt kérnek a közéleti munkából, többet akarnak dolgozni a közösségért, de szavukat is hallatni akarják, mert az utóbbi időben — mint mondották — érdemesebb véleményt mondani. Bírálataik nyomán javult meg pl. a hús- és a kenyérellátás, az üzletek is lépcsőzetesen tartanak nyitva, és épül a községben az új általános iskola is.

A nőtanácskozásokon vita folyt a nők egyenjogúságáról és az ezzel kapcsolatos megoldatlan problémákról; a nők hivatásáról; a párt nőpolitikájának megfelelő gyakorlat kialakításáról; ki dolgozik többet, a férfi vagy a nő; kiszolgája-e a nő a férjét stb.

A vitás kérdések tisztázása — a nők problémáinak előtérbe helyezése mellett — útmutatást is adtak a problémák megoldásához.

Több munkahely — jobb szociális ellátás

A kommunista nőknek és a pártszervezetek nőfelelőseinek jelentős a szerepük abban, hogy járásunkban a községi tanácsok és a gazdasági szervek sok gyakorlati intézkedést tettek a nők szociális és kulturális helyzetének, életkörülményeinek javítására, foglalkoztatásuk növelésére. Tiszakécske nagyközségben már megoldották a nők teljes körű foglalkoztatását. A Rádiótechnikai Vállalattal összefogva — a tanács is jelentős összeget áldozott erre — új, korszerű kondenzátor üzemet létesítettek, ahol napjainkban már 400 nő dolgozik. A munkalehetőségek bővítése viszont

kiélezte az óvodai problémát. A tanács és az üzemek ezt is megoldották: megépült és jelenleg már 100 gyermeket gondoznak az emeletes óvodában.

Hasonlóan, a párt nőpolitikájának szellemében, varrodákat létesítettek *Izsákon, Lajosmizsén, Kerekegyházán, Kunpeszéren és Bugacon* s ezzel többszáz nő számára teremtettek kulturált munkahelyet. Kunszentmiklóson 1200 főre emelték a háziipari szövetkezet bedolgozóinak létszámát. Ily módon azok a kismamák is kereseti lehetőséghez jutnak, akik nem tudnak bejárni az üzembe, viszont az általuk varrott gyermekruhák és gyékénypapucsok külföldön is keresettek.

A nők megállják helyüket a munkában, részt vesznek a szocialista munkaverseny különböző formáiban és aktívabbak a közéletben. A többségükben tanyán élő parasztasszonyok — férjeik és gyermekeik segítségével — az elmúlt évben háztáji gazdaságukban egymilliárd forint értékű mezőgazdasági terméket értékesítettek. Nagyrészt nekik köszönhető, hogy az utóbbi években — amikor országosan jelentősen csökkent — járásunkban növekedett a szarvasmarha-állomány, s napjainkban megközelíti a 17 ezret. De az évenkénti 40 ezer hízottsertés is, amit az államnak adnak el, nagyrészt a szövetkezetek asszonyainak munkáját dicséri.

Járásunkban a KB határozata óta nagyobb figyelmet és megértést tanúsítanak a vezetők a nők gondjai iránt. A *Városföldi Állami* Gazdaság vezetői például meggyőzték dolgozóikat, hogy a részesedési alap terhére 50 személyes óvodának megfelelő épületet vásároljanak, továbbá iskolai napközit létesítsenek. Ez évben már mindkettő „üzemel", s ezzel egyrészt sok-sok gondot vesznek le a dolgozó nők vállairól, másrészt a létesítményekben kulturált körülmények között folyik a gyermekek nevelése. Nem kis büszkeséggel beszélt *Herczeg Gáborné* alapszervezeti nőfelelős arról is, hogy bolt létesül a faluban, amelyet az állami gazdaság vezetőivel együttesen harcoltak ki.

Kommunisták a nőbizottságokban

A kommunista nők értékes munkát végeznek a nőbizottságokban, amelyek járásszerte mindenütt megalakultak. A pártmunkát végző nők száma elérte a 140-et, az aktivisták száma pedig már 1000-nél is több. Régebben a nőtanácsok csak jóval szűkebb aktivistagárdát tudhattak magukénak. A nőbizottságok hálózata a nők érdekvédelmét is jobban gyakorolja, mint elődje, mert ott vannak, ahol a döntések születnek. Ki is használják ezt a lehetőséget. A szövetkezeti alapszabályok és a kollektív szerződések készítésénél pl. számos javaslatot tettek. Az *izsáki Aranyhomok Termelőszövetkezet* nőbizottsága tíz javaslatot terjesztett a vezetőség elé, amelyből kilenc az alapszabályba is bekerült.

A járási pártbizottság rendszeresen tanácskozik a nőbizottságokban dolgozó kommunistákkal, tapasztalatcseréket szervez részükre. Legutóbb az ÁFÉSZ-nőbizottságok vezetői és a pártszervezetek nőfelelősei számára Tiszakécskén tartottunk tapasztalatcserét. A fő kérdés a kereskedelmi ellátás volt. Bár a járásban 14 százalékkal növekedett a kiskereskedelem forgalma, nem elég széles a választék, és a tanyákon lakó 52 ezer ember igénye még távolról sincs kielégítve. A tanácskozás ösztönzést adott az ÁFÉSZ-ek vezetőinek munkájuk javítására.

A járási pártbizottság vezetői, munkatársai részt vesznek a KISZ, a Népfront, a Tsz-szövetség nőbizottságainak tanácskozásain, és a párt nőpolitikájának szellemét és követelményeit segítik érvényre juttatni. A járásban működő pártszervek és szervezetek rendszeresen üléseik napirendjére tűzik a nőpolitikai határo-

zat végrehajtásának tapasztalatait. Beszámoltatják a gazdasági vezetőket egyes részkérdésekről, de csaknem minden napirendre kerülő kérdés tárgyalásánál kitérnek a nőket érintő kérdésekre. Ez történt akkor is, amikor a járási párt-végrehajtóbizottság a pártoktatás helyzetét tárgyalta. Örömmel állapíthatta meg, hogy a pártoktatás szervezett formáin emelkedett a női hallgatók száma, 100 hallgató közül 32 nő. A marxizmus—leninizmus esti középiskolában — ahol a káderképzés folyik — jelenleg 124 nő tanul.

A pártépítési munkában is előtérbe került a nőkkel való foglalkozás. Ennek ma már jelentősek — számokban is kifejezhetők — az eredményei. A tagfelvételeknél a nők aránya az utóbbi években lényegesen emelkedett: míg 1969-ben a felvettek 27 százaléka volt nő, addig 1972-ben — a felvételek növekedése mellett — már 45 százaléka. A tudatos pártépítő munka eredménye, hogy járásunkban egyharmaddal több a nő párttag, mint a KB határozata előtt volt, s számuk meghaladja az ezret. Céltudatos munkát végzett a párttaggá nevelésben a járás pártszervezeteiben dolgozó 130 nőfelelős.

A nők képviselete

A pártszervezetek mind eredményesebben fáradoznak a nők funkcióba állításán is. A járás párt- állami, és tömegszervezeti testületeiben számarányuknak megfelelő képviseletet kaptak a nők, s létszámuk a párttisztséget viselők között is megkétszereződött. Több újonnan alakult pártszervezetben választott a tagság nőt titkárnak. Nő a párttitkára az *izsáki, a lakiteleki, a tiszakécskei és szabadszállási* tanácsi pártszervezeteknek, de függetlenített szövetkezeti párttitkár is van a járásban, a lakiteleki Szikra Tsz-ben. Sajnos, gyakran kemény harcot kell folytatni azért, hogy vezető tisztségekbe nőket is helyezzenek. A *Kunszentmiklósi Háziipari Szövetkezet* elnökéül is pl. csak férfit tudtak elképzelni, pedig a férfiak aránya a dolgozók között alig éri el a tíz százalékot. A sorra kerülő tanácsválasztásokon újra lehetőség nyílik arra, hogy több nőt javasoljanak a tanácsi testületekbe.

A számszerű eredmények mellett a legjelentősebbnek azt tartjuk, hogy a mindennapi politikai élet előterébe került, s maradt a nőkkel való foglalkozás. Biztosak vagyunk benne, hogy ez a jövőben is így lesz.

Horváth Ignác
a kecskeméti járási pb első titkára

Tanácskozás a munkaversenyről

A XXII. kerületi párt-végrehajtóbizottság a termelést közvetlenül irányító középvezetőkkel aktívaértekezleten vitatta meg a KB 1971. december 1-i határozatából adódó tennivalókat, a munkaverseny-mozgalomban betöltött helyüket és szerepüket. A tanácskozáson mintegy 300 középvezető vett részt. Meghívták ide a vállalatok gazdasági vezetőit, párt-, szakszervezeti és KISZ-titkárait, a vállalati munkaverseny-felelősöket és a különböző szakmai szakszervezetek képviselőit is.

A bevezető előadás után szekcióüléseken beszélték meg a feladatokat. Ezek vitái alapján a kerületi párt-végrehajtóbizottság megállapította, hogy a párt és a kormány ide vonatkozó határozatainak megvalósítása vállalatonként eltérő. Nehezíti a munkát, hogy egyes vállalatok még nem rendelkeznek a minisztériumok végrehajtási utasításaival. Gondot okoz, hogy a helyi gazdasági vezetés és a szakszervezeti szervek között még nincs kellő összhang a munkaverseny irányításának, segítésének és ellenőrzésének részkérdéseiben. A verseny szervezésében és értékelésében még sok a formális elem. A végrehajtó bizottság e tapasztalatok alapján meghatározta saját feladatait a fogyatékosságok kiküszöbölésében, a munkaverseny továbbfejlesztésében.

Nyugdíj után – körzetbe

Az üzemből nyugdíjba menő párttagok többsége vegyes érzelmekkel fogadja a körzeti átjelentkezést. Emberileg ez érthető. Évtizedes munka, siker és küzdelem köti őket a gyárhoz. Az ott végzett munka adott rangot, tekintélyt, erkölcsi és anyagi elismerést. Megszokták már, hogy mindennap dolgozni kell az eredményért, s azt is, hogy mindig az éppen soron következő feladat a legnehezebb. De a kollektíva ismeri és érti őket. Nem kell túl sokat magyarázkodniok, gyakran fél mondat is elegendő. Mert csaknem mindennek van előzménye...

Mi lesz a nyugdíj után?

Más feladat — más környezet. Ráadásul nemigen ismerik az ott folyó pártmunkát, s az embereket sem. „Újnak" lenni az ötödik-hatodik X után? — egyenesen elriasztónak tartják. Nem egy elhamarkodott döntés született már az átjelentkezés miatt. „Ha itt nem kellek... akkor inkább... búcsúzzunk el végleg..." Ilyen és hasonló jelenségek is figyelmeztetnek rá: erősíteni kell az üzemek és a területi pártszervezetek együttműködését. Nemcsak egy-egy akció idején — akkor is —, hanem rendszeresen és folyamatosan. És nem is csak a körzeti pártéletre „szoktatás" miatt. Sokkal inkább a politikai tevékenység hatékonysága érdekében. A lakóterületi és üzemi élet összefüggései miatt.

Logikus dolog ez. Számos helyen keresik, erősítik az üzemi és a területi pártszervezetek közötti együttműködést. Több pártszervezet túljutott már az útkeresésen. Jól bevált módszer, program szerint alakul az együttműködés például Kőbánya üzemei és körzeti pártszervezetei között.

Egy módszer

Sok szeretettel meghívjuk — így kezdődik a levél. Feladója ezúttal a Kőbányai Textilművek, a címzett pedig a XVIII/5. és a XVIII/3-as körzet. Taggyűlésre hívják meg a körzeti titkárokat, ahol elbúcsúznak két nyugdíjba menő párttagtól is. S szeretnék, ha a munkások megismernék a körzeti titkárt, s ők is elbeszélgetnének alapszervezetük leendő tagjaival..

A főmechanika beszámoló taggyűlésének így két körzeti titkár vendége van: *Edvi Erzsébet* és *Bélai Lajos*. Az alapszervezet titkára, *Varga Béla* ad számot a kollektíva egy esztendei munkájáról. A kép sokoldalú, de nem „rózsás" Olyan, mint a valóság — jó, rossz együtt. Talán szókimondóbb, mint máskor — ez vitára ösztönzi a részvevőket, meg egy kis önkritikára is. Mindjárt az első felszólaló kifejezi ezt: „egy kicsit hozzám is szólt a beszámoló, én is ludas vagyok abban, hogy nem úgy alakul az alapszervezeti munka színvonala, ahogy kellene. Tényleg igaz, hogy a saját területünkön mindnyájan többet tehetnénk..."

S a vezetőség és a tagság meg is beszéli: hogyan lehet javítani az alapszervezet politikai munkáját. Mindenekelőtt a fiatalokkal kell többet törődni. A KISZ-munka segítése, jobb irányítása több okból nem tűr halasztást: a 36 tagú alapszervezetből például 27 negyven éven felüli. Ugyancsak fontosnak tartják a pártcsoportmunka javítását, főleg az öntevékenység növelését.

A második napirend a búcsúzás. Olyan, hogy tulajdonképpen nem is búcsú. Nem leng az ünneplés zászlója

— kicsit szokatlan is ez az egyszerűség. De úgy tűnik, ez a helyénvaló! A pártmunkából ugyanis nem lehet nyugdíjba menni. A párttag nyugdíjban sem teheti le a „lantot", csupán arról van szó, hogy más alapszervezetbe kerül.

A párt politikájáért

Természetesen ez a szervezeti változás mégis csak tartalmi változás. A körzetben is a párt politikájának megvalósításán dolgoznak, igaz, de nem ugyanúgy, mint a gyárban. S ennek megismerését segítenie kell az üzemnek és a körzetnek egyaránt.

— Megtiszteltetésnek tartom, hogy a taggyűlésükön részt vehettem — mondja *Bélai Lajos* körzeti titkár. — Szokatlan még, hogy más kerületbe hívnak meg. Eddig főként a saját kerületünk patronáló üzemével volt kapcsolatunk. Ez az első, hogy a kőbányaiak meghívtak. Ezt a módszert úgy vélem, érdemes folytatni, hiszen az üzem munkásai sok helyről járnak be dolgozni, éppen ezért kevés, ha a kapcsolat csak arra a területre szorítkozik, ahol az üzem helyileg működik.

— Egyébként a taggyűlés nagy tapasztalat volt arra is: hogyan vonjuk be a munkásokat a körzeti életbe. Mi néha úgy érezzük, milyen jó az üzemieknek, sokan vannak és fiatalok. Most látom, nem könnyű az ő dolguk sem. Nagy feladatot kell megoldaniok. S őszintén szóltak arról is, hogy a sürgősnél sürgősebb munkáknál bizony nem mindig és nem mindenkire jut egyformán teher. Alkalmam volt megismerkedni azzal az elvtárssal, aki hozzánk jön. Szívesen fogadjuk *Balogh Györgyöt*. Nálunk minden párttagnak jut bőven munka. Várjuk az üzemiek segítségét. A 180 tagot számláló körzeti pártszervezetünk is sokat dolgozik, nagyon aktív. Úgy szoktam mondani, nálunk soha nincs annyi beteg, hogy a rendezvényt ne tudjuk megtartani, mert nem szavazóképes.

— Nagy örömmel hallgattam a beszámoló taggyűlést — mondja *Edvi Erzsébet*, a XVIII/3 körzet titkára. — Ez a viszonylag kis kollektíva igen sok mindent végzett az elmúlt évben. Azt hiszem, nagy szükség van egymás munkájának jobb megismerésére. Talán, mert hiányosak ismereteink, egy kicsit igazságtalanok is vagyunk egymással. Úgy tűnik, az üzemiek félnek a körzettől. Mondják is néha, hogy sok az öreg, a beteg, mit lehet ott csinálni? Való tény, hogy a tagok többsége 60—80 éves, és ebben a korban gyakoribb és természetesebb a betegség, de az akarat nem hiányzik. Mindenkinek van megbízatása.

— Én a Lőrinci Fonóban dolgoztam, 1957 januárja óta vagyok körzeti titkár. Nyugodtan mondhatom, ne féljenek közénk jönni, mi is a párt politikájának megvalósításáért dolgozunk. Ennek megértésében, úgy érzem, nagy segítségre lehet a kölcsönös, személyes kapcsolat. A mostani beszélgetésünk például tisztázott egy félreértést, amely miatt csaknem két évig húzódott Medgyes Gábor átjelentkezése.

— Az üzem—körzet kapcsolat, úgy vélem, mindkét területen dolgozóknak hasznos.

Sokoldalú együttműködés

Ténylegesen úgy van: a patronálás nem egyoldalú dolog. Akkor is igaz ez, ha az üzemiek esetenként csak a többlet terhet látják. Valójában érzékeljük — mondja Frencsics Ottóné, a Textilművek pártbizottságának titkára —, hogy az üzemi pártszervezetnek nemcsak a gyárkapuig kell látnia, hanem azon túl is. Az emberek viszik-hozzák a választ, intézkedést váró gondjaikat. S a megoldás is akkor jó, ha egymást segítve, s nem egymást keresztezve jön létre.

— Üzemünk állandó, rendszeres kapcsolatot tart a X/15 körzet párt-

szervezetével. Jóváhagyott program alapján — mely a pártbizottság munkatervének melléklete — végezzük ezt a tevékenységet. E mellett a végrehajtó-bizottság *Törőcsik Lajosnét* bízta meg a körzettel való kapcsolattal. Ő havonta ad rövid információt arról, milyen akciók, politikai feladatok vannak a körzetben s ehhez milyen segítséget adhatunk. A többi között részt veszünk a körzeti pártszervezet vezetőségi ülésein, taggyűlésein, pártnapokon. Esetenként előadóról is gondoskodunk. Most éppen a tanácstagi választást segítjük. Taggyűlésen ismertetjük a választás jelentőségét, s Kőbányán lakó párttagjainkat azzal bízzuk meg, hogy vegyenek részt a körzeti pártmunkában.

— Az együttműködés nem korlátozódhat egyetlen körzetre. Bizonyos vonatkozásban kapcsolatot kell találnunk mindazokkal az alapszervezetekkel, amelyekhez üzemi párttagjaink nyugdíj után kerülnek. Alapszervezeti vezetőségeink meg is kezdték ezt a munkát. Azt szeretnénk ugyanis, hogy párttagjaink ne csak átjelentkezzenek (bár egyeseknél ez is gondot okoz), hanem, hogy bekapcsolódjanak a területi pártmunkába.

Ennek feltétele az is, hogy ismerősként menjen a körzetbe, tudjanak érkezéséről s ne ott és akkor kelljen bemutatkoznia, amikor az átjelentőlapot viszi. Apróság ez, de a beilleszkedést az ilyen „csekélységek" segíthetik vagy hátráltatják. S az sem mellékes, hogy a sok évtizedes tapasztalattal mi lesz: megőrzik emlékként, vagy hasznosítják a munkában. Ez utóbbi szolgálja a közös ügyet.

Balogh Mária

Gazdasági aktíva-értekezletek

A Békés megyei pártbizottság a megye gazdasági helyzetének, az iparban, a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban jelentkező feladatoknak a megvitatására két gazdasági aktíva-értekezletet rendezett a megyeszékhelyen. Első alkalommal az ipar, a második tanácskozáson pedig az élelmiszergazdaság kérdései szerepeltek napirenden. A két kommunista aktívaértekezleten együttesen mintegy ezer gazdasági, párt- és tömegszervezeti vezető vett részt.

A tanácskozásokon behatóan elemezték a KB tavaly novemberi határozatából adódó gazdasági feladatokat. Részletesen foglalkoztak a vezetés, az irányító tevékenység megjavításának teendőivel. A megyei párt-végrehajtóbizottság értékelése szerint ugyanis e területen a kedvező irányú fejlődés ellenére néhány nem kívánatos jelenség, szemléleti fogyatékosság is tapasztalható.

A referátumokat követő vitákban összesen tizenkilencen fejtették ki véleményüket.

Beszélgetések a gyár történetéről

A Vörös Október Férfiruhagyár negyedszázados fennállása alkalmából a nyíregyházi gyáregység pártszervezete úgynevezett *jubileumi beszélgetéseket* kezdeményezett. Ezeken a gyár első dolgozói találkoznak a fiatalabb munkásnemzedékkel, amely ezúton megismerkedhet a gyár megalakulásának történetével, múltjával, fejlődésével.

A fiatalok már az első összejövetelen nagy érdeklődést tanúsítottak, sok kérdést tettek fel. Az alapítók elmondták, hogy a nyíregyházi üzem hetvennyolc — akkor munkanélküli — szabósegéd összefogása alapján jött létre. Közülük ma már csak tizenheten dolgoznak a gyárban. Valósággal a semmiből, két kezük munkájával alapozták meg a gyár jelenét, jövőjét. Kinek mije volt, azt hozta a gyárba. Így adták össze a lábhajtós Singer-varrógépeket, ollókat.

A beszélgetésen elhatározták, hogy a régebben használt szerszámokat összeadják, felkutatják, s ezekből, továbbá az eddigi termékekből kiállítást rendeznek. Az alapítók és az új, fiatal munkások együtt munkálkodnak e kiállítás sikeres megvalósításán.

Agitáció a termelőszövetkezetben

A X. kongresszus határozatainak megértetése és megvalósítása, a gazdálkodás fejlesztése, az új körülményekhez igazodó üzem- és munkaszervezet kialakítása szövetkezetünkben, a derecskei Vörös Csillag Tszben is szükségessé tette a politikai agitáció fejlesztését. Hiszen törekvéseink csak úgy válhatnak valóra, ha a szövetkezet politikailag szilárd, a tagság tisztán látja és érti a párt céljait, aktív részese az elgondolások kidolgozásának és megvalósításának.

Szövetkezetünk tagsága alapvetően egyetért a párt politikájával és bizalommal fogadja a párt, a kormány intézkedéseit, helyesli a párt agrárpolitikáját, elismeri a szövetkezeti gazdálkodás magasabbrendűségét.

A politikai felvilágosító munka ma már a szövetkezetekben is sokrétű. *Három fő területen:* nemzetközi, gazdaságpolitikai, valamint belpolitikai kérdésekben fejtünk ki szervezett agitációs és propagandatevékenységet.

A felvilágosító munka tartalma

A *nemzetközi* kérdésekkel kapcsolatban azt kívánjuk elérni, hogy az emberek folyamatában és tendenciájában lássák a változásokat, és az eseményeket ebből kiindulva ítéljék meg. Számos formát használunk fel külpolitikai kérdések megtárgyalására. Az egyéb információs források mellett a mi eredményünk is, hogy a tsz-tagság általában helyesen ítéli meg a nemzetközi eseményeket, nagy része megfelelően tájékozott és az adott politikai akciókhoz pártosan csatlakozik.

Gazdaságpolitikai agitációnkban az utóbbi időben sokat foglalkoztunk a fejlődést igazoló és bizonyító, gondjainkat érzékeltető következtetések bemutatásával, magyarázatával; életszínvonal- és jövedelempolitikánk lényegének megismertetésével; az igények és lehetőségek közötti feszültségek okainak megvilágításával (nyugdíjkérdés, a táppénz mértéke, differenciált házépítési kedvezmények stb.); az érdekek helyes szemléletének kialakításával.

Termelési agitációnkkal elsősorban azt kívánjuk elérni, hogy a tagság támogassa a kitűzött fejlesztési célok megvalósítását, tárgyilagos legyen a kiosztandó jövedelem elvárásában, kialakuljon a helyes mértékű ágazati és a megfelelő összüzemi szemlélet. Ennek érdekében nagy teret szentelünk olyan kérdéseknek, mint az ötéves fejlesztési terv és az éves termelési tervek fő céljai, a fejlesztési erőfeszítések indokoltsága, az üzem-, munka- és vezetési szervezet korszerűsítése, szakosításának szükségessége, a jövedelemelosztás elvei. A tsz-tagság nagyrésze támogatja az elképzeléseket, megérti a gondokat és becsülettel helytáll a feladatok végrehajtásában is.

Belpolitikai agitációs tevékenységünk főleg az ideológiai tisztánlátást igyekszik fokozni. Tapasztalataink szerint szükséges pontosabban tisztázni olyan kérdéseket, mint a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus értelmezése, a kispolgári gondolkodásmód és magatartás elleni küzdelem, a munkásosztály és a párt vezető szerepe. Ezek megértetése jelentős mértékben járul hozzá közösségünk politikai érettségének fejlődéséhez, a tagság politikai arculatának formálásához.

A felvilágosító munkában különösen fontosnak tartjuk a *személyhez szóló érvelést.* Az 1970-es évben jelentkezett nehézségek és következményeik leküzdésében például ennek igen nagy szerepe volt, nagymértékben hozzájárult a tagság bizakodó

hangulatának kialakításához. Ezért igyekszünk a vezetőket, a párttagokat, a pártonkívüli aktivistákat, a tömegszervezeti vezetőket, a szocialista brigádok vezetőit és tagjait minél több kérdésről tájékoztatni, egyben kérve őket, hogy környezetükben, munkatársaikkal vitassák meg azokat. E munkában folyamatos és állandó az előrehaladás.

Ehhez természetesen szükség van megfelelő *felkészítésükre* is. Ennek fórumai közé számítjuk mindenekelőtt a párttaggyűléseket, ahol rendszeres tájékoztatást adunk minden olyan politikai, gazdasági és egyéb kérdésről, intézkedésről, mely szóba kell hogy kerüljön a kommunisták felvilágosító munkája során. Ugyancsak fontos szerepet játszanak a vitatott kérdések tisztázásában, az egységes állásfoglalás kialakításában a pártcsoport-értekezletek. Itt nemegyszer valamelyik pártvezetőségi tag vagy szövetkezeti vezető az előadó, illetve a vita irányítója. A témától függően e megbeszélésekre gyakran meghívunk pártonkívüli aktivistákat is. De a tömegszervezeti rendezvények, a KISZ-alapszervezet és a nőbizottság tanácskozásai szintúgy jó lehetőséget adnak különböző politikai problémák megvilágítására, s ezekről azután a résztvevők később környezetükben is szólnak.

Érdemes felfigyelni arra, hogy az emberek meggyőzésének, gondolataink terjesztésének ma már a szövetkezetekben is mind fontosabb területe a *szocialistabrigád-mozgalom.* E brigádok részére speciális szakmai és politikai tanfolyamokat szervezünk, ahol különböző politikai és ideológiai témákat is feldolgozunk. Olyan emberek számára nyújtunk itt ismereteket, akik korábban kívül maradtak a nevelés hatósugarán, most pedig már mindinkább maguk is részt vállalnak környezetük meggyőzéséből, a különféle politikai kérdések megmagyarázásából.

A múlt évben a felsőbb pártszervek javaslatára mi is létrehoztunk tizenhat fővel egy agitációs csoportot, mely azután *politikai vitakörré* alakult át. Tagjainak kiválasztásánál két szempontot tartottunk szem előtt: *egyrészt* rendelkezzenek kellő képességgel a tartalmas és színvonalas agitációhoz, *másrészt* közreműködésükkel a tsz-tagság egészére terjedjen ki az agitáció hatósugara. Ezért a különböző szervezeti egységekből és a különböző rétegek soraiból egyaránt vontunk be elvtársakat. Ez egyben azt is jelenti, hogy mindannyiuk számára *saját munkaterületük képezi az agitáció területét is.*

A bázis: a vitakör

A tizenhatból az öt vezető beosztásútól elvárjuk, hogy az egész tsz-re kiterjedő agitációban vegyenek részt. Ketten-ketten a növénytermesztés, az állattenyésztés, a gépesítés, illetve az építőrészleg, egy-egy vitaköri tag pedig a könyvelés és adminisztráció, a fiatalok és a nők körében végez felvilágosító munkát.

A vitakör részére már jó néhány foglalkozást tartottunk. Ezeken feldolgoztunk, illetve megvitattunk különböző témákat az országosan kiadott vitaanyagok közül. Ezenkívül foglalkoztunk olyan *speciális szövetkezeti, illetve helyi témákkal is,* mint például a tsz új alapszabályának értelmezése, a pénzgazdálkodás helyzete üzemünkben, szövetkezetünk gazdálkodása és az ehhez kapcsolódó gondok, a termelőszövetkezetek helyzetére vonatkozó megyei értékelés. Nem egy esetben az országos vagy a helyi sajtó valamelyik cikke adta a vitaköri összejövetel témáját.

A kör megalakítását kedvezően fogadták a résztvevők, e munkát érdekesnek ítélik meg, szívesen vállalják. A foglalkozásokon minden alkalommal érdekes vita bontakozott ki. A viták jól segítették a problémák tisztázását, az egységes értelmezést.

Úgy látjuk: az agitációs csoport

működésében nagy jelentősége van annak, hogy a *csoportvezetőnek mennyire sikerül azokat a témákat kiválogatni, amelyek területükön foglalkoztatják az embereket, jelentős érdeklődésre tarthatnak számot és időszerűek.* Eddig ezt sikerült jól megoldani, ami azért lényeges, mert viszonylag nagy tömegben érkezik az információs anyag. Az egyes témákból mindig a kérdésben leginkább jártas, tájékozott elvtárs készül fel. Ez nagyban segítette, hogy a mondanivaló érthetőbbé, világosabbá váljon, és az anyagot egyéb információs tapasztalatokkal is ki tudjuk egészíteni.

A foglalkozásokat követően kérjük, hogy a csoport tagjai az információs anyagot adják tovább a környezetükben dolgozóknak. Ennek során — bár ez még nem teljesen kiforrott — az egyéni és csoportos agitáció többféle formáját alkalmazzák a vitakör tagjai. Gyakran tartanak pl. röpgyűlést. Azt tapasztaljuk, hogy az emberek szívesen hallanak többet ezekről a kérdésekről, s úgy vélik, hogy olyan dolgokat tárunk fel őszintén, amelyekről esetleg korábban „kényességük" miatt kevés szó esett.

A munka eredményességét javítja, hogy kialakítottuk a *„visszajelzést"*. A foglalkozásokon a vitakör tagjai elmondják, milyen kérdések voltak a legvitatottabbak, mit mennyire sikerült tisztázni, mire kell visszatérni, választ adni stb.

Segíti az agitációt a tsz által rendszeresen (általában havonta) kiadott *Vezetői tájékoztató* is. Ez informál a tsz legaktuálisabb kérdéseiről, az új rendelkezésekről és egyéb témákról.

Arra törekszünk, hogy minél több kommunista (és pártonkívüli aktivista) váljék képessé és alkalmassá az agitációs munka végzésére. Jelenleg a párttagok 50—60 százaléka végez felvilágosító munkát társai körében, a többieknél a képzettség és bátorság hiánya hátráltatja és nehezíti ezt. Fokozatos bevonásuk feltétele annak, hogy tovább szélesedjen az agitáció köre. Következetesen szükséges munkálkodnunk azon is, hogy az újabban vezető munkakörbe kerültek a régi vezetőkhöz hasonlóan megértsék az agitációs munka lényegét, fontosságát, s ők is tudatos részesei legyenek e munkának.

A színvonalas, tartalmas, széles hatósugarú és folyamatos felvilágosító munka ugyanis alapvető összetevője a gazdasági és politikai tevékenységnek. Eredményességéhez mindenekelőtt a feltételek kialakítása, a tartalom és a módszerek gondos megválasztása, s állandó törődés szükséges.

Papp Lajos
a derecskei Vörös Csillag Tsz párttitkára

Jobb együttműködés

A negyedik ötéves terv nagy beruházásainak ütemes megvalósítása nem kis gondot jelent a beruházók, a tervezők és a kivitelezők számára Borsod megyében. Az országosan is nagy jelentőségű ipari beruházásokon kívül — a leninvárosi olefin-program, a diósgyőri nemesacél-hengermű, a Hejőcsabai Cement- és Mészmű, az ózdi folyamatos öntőmű és rúd-drót hengermű stb. mintegy 30 ezer lakás felépítéséről is gondoskodni kell.

E nagyszabású program megvalósításában sok múlik az érdekeltek, mindenekelőtt a kivitelezésben közvetlenül részt vevő vállalatok munkáján, jobb együttműködésén, amelyre a megyei pártbizottság legutóbbi ülése is felhívta a figyelmet.

Mindezeket figyelembe véve a BÁÉV és az ÉÁÉV párt-végrehajtóbizottságai nemrég együttes ülést tartottak. Ezen megtárgyalták az eddiginél hatékonyabb együttműködés elvi és gyakorlati kérdéseit, s megállapodást kötöttek. A megállapodás a kölcsönös érdekek figyelembevételével határozza meg a vállalati központokban és a közös építkezéseken dolgozó kommunisták feladatait.

Hasonló megállapodást kötöttek nemrég a Leninváros térségében dolgozó építőipari vállalatok képviselői is.

Jogszabályokba nem ütközik, de...

Borsod megye pártszervezeteinek egysége, a párttagság fegyelme, erkölcsi helyzete alapjaiban a X. kongresszus határozatában megfogalmazott követelmények szerint fejlődik. Bizonyítják ezt a pártszervezetek belső életének fejlődése, a párttagság fegyelmének, erkölcsi magatartásának javulása, a termelő munkában való élenjárása, a párthatározatok végrehajtása. Az évenként fegyelmileg felelősségre vontak száma az össz párttagoknak csupán 1%-a. Döntő többségük a pártélet elhanyagolása, a társadalmi tulajdon elleni vétség, erkölcstelen magánélet miatt kapott pártbüntetést.

A fegyelmi és erkölcsi kérdések megítélésénél a gyakorlati munkában — a fejlődés ellenére — tapasztalható még bizonytalanság. Ezek közül említem meg azt az esetet, amikor a *párttag hibát követ el, megsérti a kommunista erkölcsöt, a fegyelmet, de a cselekménye nem ütközik jogszabályokba.* A pártszervezetek megítélése nem egyértelmű, legtöbbször a felelősségrevonásnál liberálisak, esetenként az el is marad. Ilyen esetek közül említek néhányat.

Több éve vizsgáljuk például a termelőszövetkezeti elnökök. jövedelmének alakulását, hogy az megfelel-e a MÉM által kiadott irányelveknek, a közgyűlési határozatnak. Évről évre kevesebb azoknak az elnököknek a száma, akik nagyobb jövedelemhez jutnak, mint ami őket megilletné. Még ma is vannak azonban olyanok, akik a közgyűlési határozattal jogilag rendezettnek vélik a kérdést, de olyan nagy a jövedelmük, ami nem illeti meg őket. A jövedelem nagysága nem áll arányban a végzett munkával, esetenként az az államilag előírtaknál is magasabb.

Az állami szervek minden esetben intézkednek az érdemtelenül felvett jövedelmek visszafizetéséről, több esetben azonban a szövetkezeti tagsággal is vitatkozni kell. A dolog lényege azonban az, hogy *a szövetkezet pártalapszervezete nem lép fel erélyesen e jelenséggel szemben, másrészt, a kommunista elnökök felelősségrevonását elmulasztják.* Az állami szervek intézkedésével lezártnak tekintik az ügyet.

Ehhez hasonló *a miskolci vasipari ktsz volt elnökének* az ügye. Funkcióját felhasználva erkölcsileg jogtalan, érdemtelen anyagi előnyöket biztosított magának. Ennek az lett az eredménye, hogy erkölcsi helyzete megingott, a jogtalan anyagi és egyéb igényekkel fellépő tagoknak nem tudott ellenállni. Növelte a problémát, hogy a pártalapszervezet négy tagja — köztük a párttitkár is — összefogtak, önmaguknak képességüket meghaladó funkciókat „harcoltak" ki, s ezáltal érdemtelenül magasabb jövedelemhez jutottak. Helyzetük „stabilizálására" úgy szereztek támogatást, hogy néhány nem párttag ktsz-tagot is az átlagosnál magasabb jövedelemhez juttattak. Mindez oda vezetett, hogy a ktsz vezetése és a tagok között megbomlott az egység, a tagság egymással szemben álló csoportokra bomlott, a fejlődés megakadt. Külső beavatkozással kellett a helyzetet megváltoztatni és a személyi konzekvenciákat levonni.

Előfordul olyan eset is, amikor a kommunista vezető jogszabályokat is sért, például háttérbe szorítja a szocialista demokráciát, a pártalapszervezetnek a hibák feltárására való törekvését személye elleni támadásnak fogja fel, a visszavágást azonban nem nyíltan, hanem áttételesen, különböző pártszerűtlen módszerek alkalmazásával kísérli meg. Nemrég az egyik *miskolci vendéglátóipari vállalatnál* kellett emiatt külső beavatkozással rendet *teremteni, mivel az ot-*

tani pártalapszervezet nem érzékelte ezt és nem is intézkedett a kommunista vezető felelősségrevonására, annak ellenére, hogy a párttagságot már hosszabb ideje foglalkoztatta a vállalatnál kialakult áldatlan állapot.

A pártszervezetek — olyan erkölcsileg kifogásolható esetekben, mint az *őszinteség hiánya* — még nem lépnek fel kellő határozottsággal. Az utóbbi években történt ugyan pártvonalon felelősségrevonás az őszinteség hiánya miatt, azonban az ilyen esetekkel nem foglalkoznak súlyuknak megfelelően.

Az elmúlt években növekedett az olyan párttagok száma, akiket rágalmazásért, *intrikus magatartásért* vontak fegyelmileg felelősségre. Ennek ellenére a rágalmazók, az intrikusok felelősségrevonása ma sem kielégítő. Vannak sajnos ma még olyan párttagok, akik az általuk elkövetett hibákat, a személyüket ért sérelmeket azzal akarják elintézni, hogy a velük szemben fellépőket alaptalanul megrágalmazzák, pletykát terjesztenek róluk, hogy megfélemlítsék őket.

A mezőkövesdi járási népi ellenőrzési bizottság volt elnöke például az elmúlt évben, amikor a hivatali munkájában jelentkező munkamódszereket, intrikus magatartását a pártszervek és a megyei népi ellenőrző bizottság elnöke megbírálta, válasza a rágalom és az intrika fokozódása lett. Sajnos le kellett váltani beosztásából és az ügyben pártfegyelmi felelősségrevonást kezdeményezni.

Több olyan példát lehetne sorolni, amikor a pártszervek fellépnek a rágalmazók, az intrikusokkal szemben. Tapasztalható azonban, hogy a pártalapszervezetek, a párttagok esetenként nem lépnek fel kellő szigorral, mellőzik a felelősségrevonást, a pártbüntetést, máskor megelégszenek egy jóindulatú figyelmeztetéssel akkor is, amikor fegyelmi büntetést kellene kiszabniuk. Nehezíti a határozott fellépést az intrikusoktól való félelem, az alaptalan vádaskodástól való „menekülés" is.

A jogszabályokba nem ütköző, de politikailag, erkölcsileg elítélendő cselekményekkel szembeni határozottabb fellépést több esetben nehezíti az, hogy a pártszervezet kialakított állásfoglalásával nem értenek egyet a gazdasági vezetők, az irányító szervek vezetői. Liberálisan ítélik meg az ilyen cselekedeteket, úgy tűnik, mintha mások volnának az erkölcsi normák a pártban, és mások az állami szervekben.

A közelmúltban az egyik *miskolci vendéglátóipari vállalatnál* az első számú vezetővel szemben, a beosztottjaival kialakított erkölcstelen, elvtelen kapcsolata miatt, a pártszervezet a felelősségrevonást javasolta, azt szükségesnek és indokoltnak tartotta. Ezzel szemben az irányító minisztérium illetékes vezetői a hivatali fegyelmi elrendelésére nem találtak indokot, mondván, hogy a *cselekmény nem sért jogszabályt*, másrészt a vállalat eredményesen működik. Ezzel gyakorlatilag védelmébe is vette az illetőt.

Tapasztalataink azt mutatják, hogy a pártfegyelmi munka javul megyénkben. A felelősségrevonások azonban elsősorban a *könnyen érzékelhető és a súlyosabb esetekben következnek be*, ami helyes is. Az olyan fegyelmi vétségekkel, erkölcstelenségekkel szembeni fellépés azonban — mint amelyekből egynéhányat felsoroltam — ma még nem kielégítő. Ezekre nagyobb figyelmet szükséges fordítani.

Vaskó Mihály
a Borsod megyei PB titkára

Az egyetemi hallgatók pártszervezete

A Központi Bizottság 1970. februári, pártunk ifjúságpolitikájával foglalkozó határozata többek között kitér a pártszervezetek feladataira a KISZ irányításában. A pártszervezetek feladatává teszi: „Fejlesszék tovább a KISZ közvetlen pártirányítását, törekedjenek arra, hogy a közvetlen irányítás az egyre fejlettebb politikai irányítás módszereivel: mozgósító pártmegbízatásokkal, példamutatással, meggyőzéssel, az öntevékenység fokozásával történjék."

A Pécsi Orvostudományi Egyetem pártszervezetének ez irányú tevékenységét vizsgálva az egyetem sajátos, meghatározott feladatából kell kiindulni. A pártirányítás tartalmát ugyanis a párt politikája, az ebből fakadó feladatok határozzák meg, valamint a KISZ-szervezet szerepe és lehetősége ezek valóra váltásában. Így az egyetemi pártszervezet teendője egyrészt az, hogy a párt politikájának gyakorlati megvalósításához igényelje a KISZ-szervezet közreműködését — esetenként konkrét pártmegbízatásokkal —, másrészt biztosítsa az egyetemen azt a politikai légkört, amelyben a kommunista szakemberképzés zavartalanul és sikeresen folytatható, s a KISZ is hatékonyan végezheti tevékenységét.

A KISZ irányítása

A városi pártbizottság javaslatára több mint egy évtizede létrehoztuk az *önálló hallgatói pártalapszervezetet*, megteremtve a lehetőségét annak, hogy a fiatal kommunisták differenciáltabban foglalkozhassanak az őket érintő problémákkal, illetve az ifjúsági szövetség munkájával. A pártalapszervezet megalakítását követően egészséges pártépítési folyamat indult meg. A pártalapszervezet taglétszáma átlagosan 50—60 fő (jelenleg megközelíti a 70-et).

Az önálló hallgatói pártalapszervezet megalakításával a KISZ pártirányításának kedvezőbb feltételei alakultak ki. A pártalapszervezethez tartozó kommunisták — az alapszervezet személyi összetételéből következően — elsősorban azokkal a kérdésekkel, problémákkal foglalkoznak, amelyek az ifjúságot közelebbről érintik. Mint egyetemi hallgatók ezeket *közvetlenül is érzékelik*, és a megoldások legkedvezőbb lehetőségét is tanácsolni tudják a KISZ-szervezetnek. Az önálló alapszervezethez való tartozás növeli a felelősségérzetet. A KISZ-vezetők legjobbjai — mint párttagok — közvetlenül tolmácsolják a pártszervezetnek azokat a kérdéseket, amelyek megoldásához segítséget, útmutatást igényelnek.

A pártbizottság irányító tevékenysége mindenekelőtt úgy realizálódik, hogy az ifjúságot érintő kérdésekben a párt-végrehajtóbizottság határozatokat hoz, állást foglal, illetve véleményt nyilvánít. Egyebek között megtárgyalja és jóváhagyja a KISZ egyetemi bizottságának és végrehajtó bizottságának munkatervét, akcióprogramját. A pártbizottság vagy a végrehajtó bizottság által hozott határozatok csak ritkán írnak elő konkrét feladatokat a KISZ számára, és nem foglalkoznak a végrehajtás módjával. A kapott feladatok végrehajtásának módozatát — a feladat, illetve pártmegbízatás jellegétől függően — a KISZ vezető testületei *maguk határozzák meg.*

A KISZ-bizottságot az egyetemi pártbizottság, illetve a végrehajtó bizottság közvetlenül irányítja. A hallgatói pártalapszervezet pedig a pártcsoportok révén az egyes évfolyamok élén álló KISZ-csúcsvezetőségek munkáját segíti. Így az irányítás tartalmában és módszerében különbség van. Míg a párt-végrehajtóbizottság időnkénti határozata, állásfoglalása,

pártmegbízatása *átfogó vagy nagyobb horderejű kérdésekben* ad útbaigazítást, addig a hallgatói pártalapszervezet a pártcsoportok közreműködésével napi munkakapcsolatban van a KISZ évfolyamonkénti csúcsvezetőségeivel. Az egyes pártcsoportok tagjai pedig annak a KISZ-alapszervezetnek a munkáját segítik, amelybe mint KISZ-tagok tartoznak. A hallgatói pártalapszervezet irányító tevékenysége tehát *a mindennapi gyakorlati munkához* ad segítséget a KISZ tevékenységének különböző szintjein.

Jelentős politikai erő

Az önálló hallgatói pártalapszervezet igen jelentős politikai erőt képvisel. Eltérően más ifjúsági rétegektől, a kommunista egyetemi hallgató pártmunkát a KISZ valamely szervezetében végez, pártmegbízatást erre kap. A KISZ és a párt kapcsolata sajátosan nyilvánul meg ebben a gyakorlatban. A KISZ-vezetők egy része jól végzett mozgalmi munkájával mind közelebb kerül a párthoz. Egy idő után kéri felvételét a pártba, és azt követően a pártszervezet visszaküldi őt pártmegbízatással dolgozni a KISZ valamelyik szervezetébe.

Anélkül, hogy eltúloznánk a hallgatói pártalapszervezet jelentőségét, a több mint egy évtizedes gyakorlat azt bizonyítja, hogy a párttag hallgató és a pártalapszervezet képes közvetlenül érzékelni a hallgatókat érő különböző kedvező vagy káros hatásokat. Ez a forma tehát *érzékeny jelzőrendszerként* működik.

A hallgatói pártalapszervezet munkatervében az ifjúságot legközvetlenebbül érintő kérdések szerepelnek. A hallgatói pártalapszervezet — ifjúsági vonatkozásban — egyre inkább közvetlen partnerévé válik az egyetemi állami vezetésnek. Tapasztalatunk szerint ebből az „életközeli" kapcsolatból fakad, hogy a hallgatói alapszervezet taggyűléseit igen élénk vitaszellem jellemzi, s a tagfelvételek példamutató alapossággal, elvi megalapozottsággal történnek.

Az önálló hallgatói pártalapszervezet az elmúlt egy évtizedben *több mint kétszáz fiatal kommunistát nevelt.* Ezek között számos olyan található, aki az egyetemen, vagy a területi egészségügyi ellátás különböző szintjein magas és felelősségteljes párt-, illetve állami feladatokat old meg. Az egyetem jelenlegi oktató személyzetének 12 százaléka a hallgatói pártalapszervezet keretében lett párttaggá, és a kommunista oktatók több mint 50 százaléka itt nyert felvételt.

Vita tárgyát képezheti, hogy az egyetemek gyakorlatában melyik szervezeti megoldás az eredményesebb. Az, amikor a kommunista hallgató és oktató egy alapszervezetben végzi pártmunkáját, és ez az együttlét módot ad arra, hogy a fiatal az idősebbtől tapasztalatokat szerezzen; vagy amikor a kommunista egyetemi hallgatók önálló szervezetben végzik pártmunkájukat. Mindkét szervezeti megoldás rendelkezik előnyökkel és hátrányokkal. Mi a tapasztaltabb kommunisták segítségnyújtását egyebek mellett azzal akarjuk elérni, hogy az ifjúsággal közvetlen kapcsolatban álló elvtársak — a párt-végrehajtóbizottság ifjúsági felelőse, a függetlenített KISZ-titkár, a kollégium és a tanulmányi csoport kommunista alkalmazottai — a hallgatói pártalapszervezethez tartoznak.

Az eddigi tapasztalatok alapján egyetemünkön az önálló hallgatói pártszervezet mellett foglalunk állást. Félő ugyanis, hogy a „vegyes" alapszervezetben nem kapnak mindig megfelelő súlyt az ifjúságot közvetlenül érintő kérdések. Ezért is vagyunk hívei az egyetemünkön alkalmazott szervezeti megoldásnak, amely szerintünk kedvező lehetőségeket nyújt a kommunista szakemberképzés feladatainak megoldásához.

Dr. Hajnal József
az egyetemi pb ifjúsági felelőse

Tizedik VIT – tíz akció

A KISZ-alapszervezetek vezetőinek, tagjainak nem újkeletű gondja, hogy a „mit?" és „hogyan?" kérdésére gyakorlati munkájukban választ adjanak. Mit tegyenek, hogy saját területükön segítsék a társadalom gondjainak megoldását, hogy a kisebb közösségek (KISZ-alapszervezetek), egyének (KISZ-tagok) jobban bekapcsolódhassanak lakóterületük, munkahelyük, az ország és a világ vérkeringésébe? S mindezt úgy tegyék, hogy fiatalos, lendületes és rugalmas legyen! Régi gond ez, amit ugyan évenként több-kevesebb sikerrel megoldunk, de módszereinken mindig újítani kell. Nemcsak azért, mert minden év új, hanem azért, mert mozgalomról van szó — ifjúsági mozgalomról! Az ifjúsági mozgalomtól pedig mi sem idegenebb, mint az egyhangúság, az ismétlődés és uniformizálás.

Ez foglalkoztatott bennünket, amikor hozzákezdtünk az 1973-as év terveinek felvázolásához. A főbb feladatokat ismertük, tudtuk, hogy ez az év a VIT éve, amikor a világ ifjúsága hitet tesz a haladás eszméje mellett. A haladás azonban elválaszthatatlan a mindennapok munkájától, s a világ ifjúságával együttérezni csak úgy tudunk igazán, ha elsősorban közvetlen környezetünkért teszünk többet. E gondolatok jegyében született meg azután *X. VIT—10 akció* elnevezésű programunk.

Mit tartalmaz ez a program? Tartalmaz állandó, az egész országban érvényes KISZ-feladatot: *„Jobb munkával, nagyobb tudással..."*, *„Vádoljuk az imperializmust"*. Szerepel az akciók között csak az idei évre szóló: *„VIT-re készülünk"*, *„Petőfi a miénk"*, *„Mi választottuk! Mit tett?"*, és speciálisan Bács-Kiskun megyei is: *„Tanyai gyerekekért"*, *„Testvérmegyénk — Krím"*.

Az akciók egy részéhez megyei rendezvények tartoznak, mint például az országgyűlési képviselők és a fiatal tanácstagok tanácskozása, amelynek témája az ifjúsági törvény végrehajtásával kapcsolatos vélemények összegezése és további tennivalóink a törvény végrehajtásában. Ilyen a „Vádoljuk az imperializmust" akcióhoz kapcsolódó tőserdei ifjúsági találkozó és az orgoványi emlékmenet, vagy a „Petőfi a miénk" akcióhoz tartozó és már sikeresen lebonyolított „Petőfi forradalmisága — napjaink forradalmisága" című tanácskozás.

E rendezvények mellett az *alapszervezeteknek* is ajánlottunk programot. Akciónként változó számban, öttől tízig terjednek javaslataink, amelyek bővíthetők, s helyettük más is tervezhető. Ezek a javaslatok olyanok, hogy minden ifjúsági réteg számára találhatnak alapszervezeteink megfelelőt, végrehajthatót.

Néhány példa a közel száz javaslatból. Gazdasági életünk fejlődésének velejárója, hogy a ma kisiskolása már-már nem ismeri például a lóvontatású ekét, a 15 évvel ezelőtt még használt más eszközöket, az üzembe bekerült fiatal szakmunkás nem látja azt az utat, amelyet az üzem megtett — pedig az előttünk álló célt az értheti igazán világosan, aki tudja, honnan indultunk el. Ezért javasoltuk, hogy a fiatalok készítsenek munkahelyükön, iskolájukban *„mini-múzeumokat"*, bemutatva a fejlődést, az eredményeket és a jövőt is. Közismert gond, hogy általános iskoláink szemléltető eszközökben szegények, s néhány szemléltető eszköz elkészítése nem igényel nagyobb munkát, tehát *ipari és mezőgazdasági jellegű KISZ-szervezeteink könnyűszerrel bővíthetik egy-egy iskola szemléltetőeszköz-tárát*. Petőfi jobb megismerését segítheti,

ha fiataljaink megismerik a költő életének a megyében őrzött tárgyi emlékeit, s az alapszervezetek programjait színesítheti, ha kirándulások, túrák alkalmával *ellátogatnak Bács-Kiskun megye hat Petőfi emlékhelyére.* Ezek a programok alkalmasak arra, hogy konkrét cél érdekében dolgozzanak az alapszervezetek tagjai, ki-ki érdeklődése, felkészültsége szerint kapjon és vállaljon megbízatásokat, ami biztosíthatja a folyamatos, rendszeres ifjúságmozgalmi munkát is.

Jó néhány biztató jel mutatja, hogy alapszervezeteink, bizottságaink helyesen élnek a *X. VIT—10 akció* nyújtotta lehetőségekkel. A kalocsai járás községeiben *„Mit tennék, ha én lennék a tanácselnök?"* címmel beszélgetéseket tartanak a fiatalok a községek vezetőivel, ahol elmondják javaslataikat, s nem ritka, hogy felajánlásokat is tesznek a község szépítésében való részvételre, járdák építésére, óvodák, iskolák patronálására. Kiskunhalason a városért legtöbbet dolgozó fiatalokat az év végén megjutalmazzák, egyes ilyen fiatal házasoknak soron kívül juttatnak lakást. Az Expressz Ifjúsági és Diákutazási Iroda megyei kirendeltségének segítségével több mint ezer Kecskemét környéki fiatal nézte meg a Petőfi kecskeméti tartózkodásáról szóló színdarabot. A kiskunhalasi szakmunkásképző intézet KISZ-bizottságának kezdeményezésére több mint 400 szakmunkástanuló iratkozott be a könyvtárba, akiknek ott klubestet, író-olvasó találkozót szerveztek.

Tudjuk, hogy egy akciót nem csak beindítani kell, hanem ébren is tartani. Ezért a propagandisták javaslatára *módszertani leveleket* készítünk az év folyamán, amelyben a jó módszerek, rendezvények közkinccsé tételén túl forgatókönyvek, iskolai szemléltető eszközök rajzát is közreadjuk. Az első módszertani levél elkészült. Ezt a segítséget a KISZ-vezetők szívesen fogadják és várják is.

A *X. VIT — 10 akció* természetesen nem csodaszer, hanem a mindennapi kísérletek egyike. Színesítheti az alapszervezeti KISZ-munkát, és tanulságaiból jövőre ismét egy új mozgalom születhet.

Komáromi Attila
a KISZ Bács-Kiskun megyei bizottságának titkára

Minden pártmunkás figyelmébe ajánljuk!

RÁKOS IMRE

A párt vezető szerepéről

184 OLD. ● ÁRA: 8,– FT

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

ÁGNES

A minisztériumban találkoztak, véletlenül. Mindkettőjüknek volt valami ügye, intéznivalója, és a portán egymásba botlottak.

— Mi újság?

— Semmi különös. Nálatok?

— Nálunk . . .? Ágnest leváltották. Hallottad?

— Ágnest . . .?

Németh István úgy nézett a barátjára, Tamás Ferencre, mintha azt mondta volna: elmozdult a helyéről a Szabadság-hegy.

☆

Pár évvel korábban együtt dolgoztak a trösztnél. Előadók voltak az üzemszervezési osztályon. Közben Némethet elhelyezték. Azóta ritkán találkoztak. Ha néha véletlenül összeszaladtak, nem annyira kíváncsiságból, inkább megszokásból kérdezték egymástól: mi újság? De most ez a hír valóban meglepte a régi kollégát.

Ők már öreg rókáknak számítottak az osztályon, amikor Korsós Ágnes mellékük került. Szolid kis teremtésnek látszott. Üzemből „emelték ki". Tulajdonképpen azért vitték be a központba, mert javítani akarták az összetételt. Volt egy vizsgálat, megállapították: kevés a nő és a párttag. Ágnes párttag volt, és ráadásul munkáscsaládból származott, tehát még ilyen értelemben is szépítette a statisztikát. Nem volt megfelelő képzettsége, kellő tapasztalata, de volt benne akarat és törekvés. Ezt méltányolta a két jóbarát, Tamás Ferenc és Németh István. Ezért mindjárt a kezdet kezdetén pártfogásukba vették.

Akkoriban jól is jött Ágnesnek a pártfogás, az idősebb, tapasztaltabb kollégák segítsége. A nagy hivatal valósággal elámította. Úgy járt-kelt a hosszú folyósokon, mint aki ismeretlen dzsungelbe tévedt. Ha váratlanul kinyílt mellette egy ajtó, összerezzent, mint a megriadt kis madár.

Egyébként csinos asszony volt. Szabályos, jó az alakja. A férfi kollégák gyakran utána fordultak és nem fukarkodtak a megjegyzésekkel.

— No mit szólsz hozzá?

— Csini. Csak ne volna olyan mulya.

Ha benyitott egy-egy társosztályra — elintézni valamit —, küldözgették egyik férfitól a másikhoz, és a háta mögött mosolyogtak a gyámoltalanságán.

Keserű napok voltak ezek Ágnes életében. Elátkozta azt a pillanatot is, amikor kilépett az üzemből és betette a lábát ebbe a förtelmes hivatalba. Ha Tamás Ferenc és Németh

István pártját nem fogják, talán meg is szökött volna. Különösen Tamás rokonszenvezett vele. Ő is munkásemberből lett az, ami lett. Nehéz utat járt végig a munkapadtól az íróasztalig, a tapasztalatlan kezdőtől a szaktekintélyig. Neki talán még nehezebb volt mint Ágnesnak, hiszen az a „fegyver" sem állt rendelkezésére, amit minden csinos asszony magánál hord és bármikor bevethet. Egy kedves női mosoly — ha jól alkalmazzák és célba talál — könnyedén leteríti a legveszélyesebb hivatali „vadállatot" is. Legalább is Tamás Ferenc így gondolta.

Ő maga sem volt szelíd természet. Inkább amolyan örökké mirgő-morgó ember volt, aki senkit sem bánt, de akaratlanul gyakran belemar abba is, akit szeret. Nagy mackó termete és hűséges majomszíve volt. Ha valaki tüskét szúrt Ágnesba, ő mindig kész volt a sebeit gyógyítani. Meghallgatta a panaszát, vigasztalgatta, tanácsokkal látta el. Közben rá-rámordult a támadókra, akik azután visszahúzódtak.

Így „nőtt fel" a kis Ágnes, Tamás bátya árnyékában és védelmében, amíg elismert, jó előadó lett. Lassan elsajátította a hivatali munka minden csínját-bínját. Egy idő után a legcinikusabb kollégák sem találtak kifogást munkájában. Befogadták, maguk közé valónak tekintették. Talán még tisztelték is egy kicsit szerénységéért, szorgalmáért és igyekezetéért.

Alig telt el két esztendő, a hivatal kommunistái Tamás Ferenc javaslatára Korsós Ágnest választották párttitkárrá.

A főnök — aki korábban észre sem vette az előadónőt — nyomban felfigyelt az új párttitkárra. Kezdte komolyan venni. Behívta magához, elbeszélgetett vele. Igyekezett „bevonni" a vezetésbe.

A kis Ágnesből egyik napról a másikra „párttitkár elvtársnő" lett. A kollégák gratuláltak neki. Akik korábban csak a lábát nézték, most kezdték keresni a tekintetét. Hiszen a hivatalban jelentős személy a párttitkár. Részt vesz a vezetői értekezleteken, beleszól a káderügyekbe, a minősítésekbe, a kinevezésekbe — érdemes hát vele jóba lenni. Nem mindegy, hogy mit írnak az ember jelleméről, hogyan értékelik a munkáját, milyen perspektívát szánnak neki, milyen káderanyag kerül az önéletrajza mellé a dossziéba.

Ágnes maga is érezte a változást. Hízelgett neki, hogy ilyen kellemesen fordult vele a világ, hogy ilyen jól alakul körülötte a légkör. Élvezte a tiszteletet, az elismerést. Tetszett neki az is, hogy a főnök gyakran tárgyal vele, hogy beleszólhat a hivatali dolgokba, hogy meghallgatják és gyakran el is fogadják a véleményét.

Hirtelen nőni kezdett saját szemében is a tekintélye. Úgy érezte, ő az osztályon az egyik legértékesebb ember. Ezt a főnök a következő fizetésemeléskor kézzelfogható módon is alátámasztotta. Előadói beosztásban maradt, de kiemelt fizetést kapott. Ettől a pillanattól kezdve többnek hitte magát mindenkinél. Csak a főnök iránt érzett némi tiszteletet.

Ha az üzemből keresték — ahol korábban dolgozott —, viszolyogva fogadta régi munkatársait.

— Mi vagyok én, panasziroda? — háborodott fel egy alkalommal, amikor volt kollégái jöttek hozzá segítséget kérni.

Máskor meg azzal küldte el egyik régi munkatársát:

— Sajnos, ilyen kis ügyekkel mi itt a központban nem foglalkozunk. Menj a helyi elvtársakhoz, az ilyesmi rájuk tartozik.

Tamás Ferenc és Németh István — akik szem- és fültanúi voltak az esetnek — megpróbálták figyelmeztetni.

— Kezdesz beképzelt lenni. Elfelejtetted, honnan jöttél. Nem illik ez egy párttitkárhoz.

— Ne oktassatok — hárította el durván a figyelmeztetést. — Elegem

van a bábáskodásotokból! Felnőtt ember vagyok!

A pártélettel keveset törődött. A pártnapok és a taggyűlések ritkábbak lettek. A pártcsoportok csak formálisan léteztek. Az aktivisták nem dolgoztak. A politikai oktatás is erősen visszaesett. A párttagok egy része morgolódott, más részük közömbössé vált.

A párttitkár tekintélye ennek ellenére fokról fokra növekedett a „vezérkar" előtt. A főnök lassan már egy lépést sem tett nélküle. Ha fontos tárgyalásra ment a minisztériumba vagy az alsóbb részlegekhez, Ágnest vitte magával. És valahogy úgy van az, hogy akit a főnök szeret, azt sokan „szeretik". Mindenütt akadnak hizelgők, talpnyalók, kik ha nem juthatnak az „isten" közelébe, legkedvesebb „szolgái" előtt próbálják kifejezni hódolatukat.

A csinos párttitkárnőre szinte zúdultak a bókok, a dicséretek, az érdemtelen elismerések. Megünnepelték a névnapját, a születésnapját. Többen felajánlották szolgálataikat, jó kapcsolataikat. Csak szóljon — mondták neki —, ha netán valamire szüksége volna, vagy valamit el kell intézni, majd ők elintézik. Egymás után kapta a meghívásokat a fogadásokra, a vacsorákra. Külföldre küldték nyaralni. És hamarosan megkapta élete első kitüntetését is.

Eleinte csak Tamás Ferenc nézte nemtetszéssel ezt a furcsa karriert.

— Mit szólsz ehhez a...? — kérdezte egyszer ingerülten a kollégájától, Németh Istvántól.

— Mit szóljak öregem? Ez az élet.

Egy idő után mások is suttogni kezdtek:

— Beképzelt lett ez az Ágnes.

— Nem tudom, mire vág fel. A hivatali munkája nem ér semmit. A pártszervezet meg mintha nem is létezne, amióta ő a titkár.

— Dehogynem, a tagdíjat minden hónapban beszedik.

— Azontúl aztán semmi!

— A főnök mégis hasraesik előtte.

— Az igaz, mert neki az a jó, ha a párttitkár úgy táncol, ahogy ő furulyázik.

— Sőt, maga viszi táncba, hogy elámítsa.

Ágnes semmit sem sejtett a háta mögött folyó párbeszédről. Süket volt és érzéketlen. Elámította a siker, a gerinctelen hizelgők hamis bókjainak áradata.

Ha ő nem is érzékelte, mi zajlik körötte, Tamás Ferenc mindent hallott és látott. Fájtak neki a csípős megjegyzések. Úgy érezte, késpengét forgatnak a szívében. Nem azért, mintha ő másként látta volna, hanem éppen azért, mert igaz volt mindaz, amit mondtak. Élete egyik legnagyobb tévedését jelezték a csípkelődések. Már nem is az fájt neki, hogy Ágnes megbukott, hanem az, hogy benne egy munkásasszony bukott meg, egy munkásasszony élt vissza a helyzetével.

Ágnes sejtette, hogy az öregnek nem tetszik valami. Kerülte a tekintetét, és egyre inkább kerülte őt magát is. De hát szűk a hivatali világ. Egyetlen épületben — bármilyen nagy legyen is — nehéz bújócskát játszani. Ha máshol nem, az osztályértekezleten találkozni kell. Találkoztak is. Sok mindenről szó volt ott. Többek között egy fiatal mérnökről is, akit az egyik alegységnél ki akartak nevezni üzemvezetőnek, de a tröszt nem járult hozzá. Az igazgató azzal érvelt, hogy felkészületlen. Erkölcsileg, politikailag kifogástalan ember, de kevés a szakmai tudása, tapasztalata.

— Tökéletesen egyetértek az igazgató elvtárssal! — mondta Ágnes. — A szakmai színvonalból nem engedhetünk!

Mindenki helyeselt. Egyetlen ember mondott ellent: Tamás Ferenc.

— Nem értek egyet a párttitkár elvtársnővel! — jelentette ki. — Szerintem a kiválasztásnál mindenekelőtt az erkölcsi, politikai magatartást kell figyelembe venni! Neked

sem volt valami fene nagy tudásod, amikor az osztályra kerültél — fordult Ágneshez. — Ha valaki nem tud valamit, azt megtanulhatja. De akiből hiányzik a politikai, erkölcsi alap, arra nem lehet építeni!

A többség az igazgatóval és a párttitkárral értett egyet. Az öreget leszavazták. Ágnes másnap reggel berendelte a pártirodára és felelősségre vonta.

— Mondd: miért vagy te az ellenségem? Korábban jó barátok voltunk.

— Nem én vagyok az ellenséged — mondta csendesen Tamás —, hanem azok, akik melletted szavaztak.

— Azok támogatnak! De te . . .?

— Azok rossz útra taszítanak!

— Tévedsz!

— Lehet. Tévedések ellen senki sincs biztosítva. Mindenesetre vigyázni fogok, hogy még egyszer ne tévedjek akkorát, mint amikor téged párttitkárnak javasoltalak.

— Miért? Mi bajod velem?

— Nekem semmi! Csak . . . azt hittem, kommunista vagy. Párttag voltál, üzemből jöttél, úgy gondoltam, az osztályodat fogod képviselni ebben a tisztségben. Sajnos tévedtem.

— Tévedtél, mert nem tudod megérteni, hogy ma már másképp van, mint régen, a te korodban. Demagóg vagy! Szektás vagy!

— Az lehet. De egy biztos: sohasem árultam el a fajtámat.

Ágnes nem tanult a figyelmeztetésből. Csak a gyűlölet, az ellenszenv nőtt benne az öreggel szemben.

Az élet azonban könyörtelen . . . Az idő előbb-utóbb elkoptatja a hamis karrierek fényét.

A következő pártvezetőségválasztáskor Korsós Ágnes csak az igazgató külön kérésére került fel a jelölőlistára. Mindössze két szavazatot kapott.

☆

— Hát ez az újság, öregem — mondta barátjának Tamás Ferenc.

Németh István egy pillanatra lehunyta szemét és maga előtt látta Ágnest: a régi kis Korsós Ágnest, a maga eredetiségével, tisztaságával és üdeségével.

— Most mi lesz vele? — kérdezte.

— Azt hiszem, egy kicsit megsértődött. Vissza akart menni az üzembe. De én lebeszéltem.

— Miért?

— Szeretnék neki segíteni.

Gerencséri Jenő

Harmadik, változatlan kiadásban

G. K. Zsukov

Emlékek, gondolatok

552 old. + 32 old. kép • Ára: 80,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ
ÉS ZRÍNYI KÖNYVKIADÓ

Szibéria érlelte forradalmárrá

Ezerkilencszáztizenöt március. Egy fiatal cselédlegény, Hauer István fogságba esik az oroszországi harcokban. Akkor aligha gondolja, hogy majd hat évet tölt el Szibériában, és ezek az évek érlelik végleg emberré. Hadifogolytáborok sorát járja meg. Az alig húsz-egynéhány éves fiatalember itt vetkőzi le a régi cselédéletből magába ivódott engedelmességet és érik lázadóvá. 1918 márciusában hatvanadmagával már a bolsevik párt omszki szervezetének magyar szekciójában tevékenykedik. Majd, amikor átmenetileg a fehérek kerülnek uralomra azon a vidéken, a vörös partizánok soraiban harcol, nyugtalanítja Kolcsak bandáit. Aztán a Vörös Hadsereg regulláris egységei elkergetik a fehéreket, s Hauer Istvánt hamarosan egy internacionalista zászlóalj politikai biztosaként láthatjuk viszont Novo-Nyikolajszkban. Neveli a vörös katonákat, hirdeti a forradalom eszméit. S közben razziákat tart a környéken. Egy ilyen razzia alkalmával 30 magyar fehér tisztet fognak el. A szegedi Csillagbörtönből később harminc magyar kommunista szabadul ezekért cserébe.

A Magyar Tanácsköztársaságot leverik. A magyar internacionalisták legjobbjait hazaküldik illegális munkára. Hauer István is megkapja megbízatását. A zászlóalj nem akarja elengedni a komisszárt, de a munkásmozgalom érdekei most mást parancsolnak. 1921-ben tér haza, de itthon a csóti táborban fennakad a szűrőn, egy áruló lebuktatja. A fehérek kinzásai azonban nem tudják megtörni.

1924-ben szabadul a zalaegerszegi internálótáborból. Utána 20 évig csendőri felügyelet alatt áll. 1944-ben Dunaszerdahelyre internálják. Itt éri a felszabadulás. Az egykori internacionalistát Szibéria magas, szép szál szőke fiai és alacsony, barna bőrű, mongoloid vonású harcosai szabadítják meg a halál árnyékából.

Április közepén már Csépen van és azonnal megalakítja a kommunista pártot. Később megyei tömegszervező, majd körzeti párttitkár. S a csépi szőlőhegyen fekvő kis házban egy 53 éves szegényember újjászületik. Kivirul a tettereje, kezdeményező készsége. Pár év múlva szervezi a termelőszövetkezeteket és maga is tsz-tag lesz a családjával egyetemben.

Aztán nehéz idők jönnek, amikor elválik, ki mennyire tud erőt meríteni önmagából. Hauer István újra az élre áll. Már hatvannégy éves, de 1956 után Csépen megint ő szervezi meg a pártot. Később átadja a stafétabotot a fiataloknak, de ott van minden megmozduláson, fontos eseményen.

Az elismerés sem késik sokáig. S nemcsak a magyar néptől és kormányától, a Szovjetuniótól is. A Szocialista Hazáért Érdemrend mellett ott van a Vörös Zászló Érdemrend is. A novo-nyikolajszki komisszár kapja ezt. S a többi szép kitüntetés után 80. születésnapján Havasi Ferenc, a Központi Bizottság tagja, a Komárom megyei Pártbizottság első titkára tűzi mellére a Munka Érdemrend arany fokozatát.

Most körülveszik a régi harcostársak, mindenütt tisztelet övezi, s ő örül a szép napoknak, a megbecsülésnek. S ez méltán történik így. Szibéria nagyszerű internacionalista forradalmárrá nevelte a magyar cselédfiút.

D. Kónya Lajos

AZ AJÁNLÓ

Ha az volna a törekvésem, hogy ezen az íráson belül színes, tökéletes formában rajzoljam meg az „ideális ajánló" képét, bizonyára sikertelenül végződne a kísérletem és az itt leírt gondolataimat nem ajánlhatnám meggyőződéssel azoknak, akikben már felmerült és akikben még felmerülhet az a felelősségérzet, amit olyankor kell érezni egy párttagnak, amikor a pártba lépéshez ajánlónak megkéri valaki.

Távol áll tőlem az, hogy bármilyen mértékben oktató, vagy felkiáltójelekkel végződő mondatok megfogalmazásával és azok leírásával töltsem ki e sorokat. Csupán azért és annak a pártfeladatnak az érdekében fogtam tollat, ami határidő és kijelölt felelős személyek nélküli, folyamatos teendőnk. Igaz, ez csak egy feladat a sok közül, egy építőköve a pártéletnek, de olyan alapköve, aminek megbízható szilárdságára is építenünk kell.

Nem látványos munka ez, és talán az értékelésnél sem mindig emelik ki az ajánló szerepét és tevékenységét oly mértékben, mint más, eredményesen elvégzett pártmunkánál. Különösebb oka volna ennek? Nem. Inkább csak annyi, hogy az idősebb párttag természetes feladatának tartja — és tartjuk mindannyian —, hogy tapasztalatait, emberismeretét tudatos segítőkészséggel annak az ügynek a szolgálatába állítsa, amin nap mint nap munkálkodik.

Az igaz, hogy nem minden párttagot ér az a megtiszteltetés (ezt annak kell tekinteni), hogy valaki felkéri ajánlójának párttagfelvételéhez. De aki egyszer is vállalkozik erre a komoly feladatra, tudatában kell hogy legyen azoknak a követelményeknek, amik alkalmassá teszik őt arra, hogy ajánló, a jelöltet pedig arra, hogy a párt tagja lehessen!

Véleményem szerint, téves alapállásból indul ki az, aki a felelősségvállalás súlyát érzi elsődlegesen az ajánló bizalmi és megtisztelő szerepében. Nem kell felelősséget is vállalnia? — hallom a csodálkozó kérdést. De igen, többszörösen is! Azonban, amíg a kérés teljesítéséig eljut, sok olyan szempontot kell felelősséggel mérlegre tennie — egyelőre még vállalási kötelezettség nélkül —, amelyek „megmérettetése" után alakul ki az a kép, aminek birtokában a feladat teljesítését felelőssége tudatában vállalhatja.

Az eddigiekből is kitűnik, hogy tanulmányt lehetne írni az ajánló személyéről, feladatáról. Ennek az írásnak azonban nem az a célja.

Úgy gondolom, elfogadható az az állítás, hogy nincs „profi" ajánló. E tény elfogadása alátámasztja azt,

hogy minden ajánlásnál más és más feladatok, válaszra váró kérdések kerülhetnek előtérbe, a párt tagjai sorába szándékozni lépő személyétől függően. Tehát pedagógusnak, pszichológusnak, vagy valami különös tehetséggel is felruházott embernek kell lennie az ajánlónak? Nem!... azaz, egy kicsit akarjon az lenni, de ne több és jobb, mint amennyire képességei, lehetőségei engedik! Jól ismerje azt, akinek tagfelvételi kérelmét támogatja, ismerje annak emberi tulajdonságait, gondolkodásmódját — kis pszichológia; kísérje figyelemmel és segítse munkáját, tájékoztassa elhatározásával járó kötelességeiről, jogairól és a számonkéréstől se riadjon vissza — kis pedagógia.

Bevallom, többször elolvastam az előző mondatot, éspedig azért, mert úgy éreztem, hogy mégiscsak egy „univerzális"-képességű alakot vél felfedezni — szándékom ellenére — az olvasó. Ennek vádja nem érhet akkor, ha az elméletet összevetjük a gyakorlattal.

Figyelembe kell venni azt, hogy nem az egyik napról a másikra határozza el valaki véglegesen a pártba lépési szándékát. Tehát környezetének, a pártszervezetnek volt, illetve van alkalma és módja (ez kötelessége is) figyelemmel kísérni az illető személyiségét, tevékenységét, bizonyos feladatok elvégzésével megbízhatják, majd beszámoltathatják. Ezek során olyan megbízható tapasztalatok szűrhetők le, amelyek közül az ajánló is kiválaszthatja és hasznosíthatja az őt érdeklőt. A pártszervezet céltudatos és közösségi munkája tehát nagymértékben tehermentesíti az ajánlót, akinek így csak bizonyos részkérdésekre kell önmagának a válaszokat megszerezni.

Hasonló „munkamegosztáshoz" és a megnyugtató állásfoglalás kialakításához nyújt segítséget a KISZ-szervezet is. (A KISZ ajánló szerepéről és ezirányú tevékenységéről külön érdemes szólni.)

Az ajánló ne akarjon a „jó ember" szerepében tetszelegni! Ezzel önmagának legalább annyit árt, mint annak, akinek tagfelvételi kérelmét ajánlásával támogatja. De többszörösen árt a mozgalomnak, hiszen jogos az ajánlóval szembeni elvárás: az őszinte, szilárd elveken nyugvó magatartás!

Amikor az első sorokban arról írtam, hogy az „ideális ajánló" képének megformálásába „beletörne a bicskám", akkor ezt még nem gondoltam annyira komolyan, mint most, amikor a befejezésbe illően, rövid összefoglalásba szándékozom sűríteni az eddig megfogalmazott és egyszerűnek vélt mondatokat. Ha, e sorok olvasásakor, valaki az „Igazi Ajánló" típusát vélte felfedezni, akkor az a véletlen műve volt.

Miért mondom ezt az összefoglalóban?... Nincsen két egyforma ember, nincsen két egyforma ajánló és ajánlott személy, de van két kommunista, van százezer, akik írott és íratlan szabályok nélkül is tagjai és tudatos, szorgos építőmunkásai a pártnak.

Halász Iván

EZT OLVASTUK

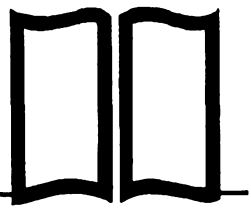

A Szovjetunió Kommunista Pártjának története

A Szovjetunió Kommunista Pártjának története negyedik, kiegészített kiadása 1971-ben jelent meg a moszkvai Politizdat gondozásában, magyar fordításban pedig 1972 végén a Kossuth Könyvkiadónál. A kommunistáknak ez a „kézikönyve" elénk tárja az SZKP valóban világraszóló győzelmekkel teli — és természetesen sok-sok megpróbáltatással rögös — forradalmi útját, amelyhez hasonlót a világ egyetlen más politikai pártja sem járt végig. Ezért ez a mű, amelyről most röviden szólunk, tankönyv a szó legnemesebb értelmében

1959-ig „A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története — Rövid tanfolyam" 1938-as kiadása volt forgalomban, amelyet a köznapi szóhasználatban a bolsevik párt rövid történetének neveztek. A XX. kongresszus állásfoglalásának szellemében 1959-ben adták ki Moszkvában az SZKP történetének új tankönyvét, amelyet még ugyanabban az évben megjelentetett a Kossuth Könyvkiadó is.

Ekkorra az új kiadás már több ok miatt is szükségessé vált. Egyrészt a régi kiadás — bár alapvetően betöltötte szerepét, népszerű volt, nemzedékek nevelkedtek rajta — csak 1938-ig tárgyalta a párt történetét, hiányzott belőle tehát két, eseményekben bővelkedő évtized ismertetése és elemzése. Másrészt ki kellett javítani a személyi kultusz idején kialakult, szubjektív elemekkel terhes történelmi szemléletből eredő hibákat.

Ezeket a feladatokat meg is oldották az 1959-es kiadásban. A társadalmi törvényszerűségeknek, a valóságnak megfelelően, a néptömegek és a személyiség szerepéről szóló marxista tanítás alapján a kötetben jobban előtérbe került a munkásosztály, a dolgozó néptömegek és a párttagságnak — a százezreknek és a milliónak — történetformáló szerepe, s a párt kimagasló vezetői, elsősorban Lenin, a történelemben őket megillető helyre kerültek. Az események elemzését a szerzői kollektíva a dialektikus és a történelmi materializmus szellemében, szigorúan a dokumentumokra támaszkodva végezte el, híven tükrözve azt, ahogyan az SZKP kidolgozta politikáját, meghatározta és folytatta tevékenységét, s azt is, amiben a vezetés később indokolt módosításokat eszközölt. Egyszóval a korábbinál reálisabb párttörténeti-társadalomtudományi mű született — elsősorban oktatási célokra.

Az 1959-es kiadás az SZKP XXI.,

rendkívüli kongresszusának (1959. január 27—február 5.) ismertetésével zárult. Ezt követte a második kiegészített kiadás 1962-ben (magyarul a Kossuth Könyvkiadónál 1964-ben jelent meg), amely már magában foglalta a XXII. kongresszusnak (1961. október 17—31.) és a párt új programjának ismertetését is. 1969-ben jelent meg a harmadik kiegészített kiadás, amelyben már helyet kapott a XXIII. kongresszusnak (1966. március 29—április 8.), valamint a kommunista és munkáspártok 1969-es moszkvai nemzetközi tanácskozásának ismertetése és elemzése is. Így jutottunk el a negyedik kiegészített kiadásig, amelyben már az SZKP XXIV. kongresszusának (1971. március 30—április 9.) anyagait is feldolgozták.

Az SZKP története az oroszországi marxista párt megteremtéséért, a polgári demokratikus forradalomért, majd a munkáshatalomért folytatott harc, az új korszakot nyitó győztes szocialista forradalom és a megvalósult fejlett szocialista társadalom krónikája, követendő példa a társadalmi haladás és emberi szabadság minden híve számára.

Az emberiség sok évszázados történelmében számos elbukott és győztes felkelés, forradalom zajlott le. Egész népek, pártok, forradalmárok seregei keltek fel az elnyomás és az önkényuralom, a rabság és a kizsákmányolás ellen. Leninnek és pártjának az ereje, nagysága mindenekelőtt abban áll, hogy képes volt felismerni a társadalmi fejlődés égető szükségleteit és követelményeit olyan történelmi időszakban, amikor megértek a szocialista forradalom előfeltételei, s képes volt ezeket a követelményeket érvényesíteni a proletariátus és pártjának aktív harcában: élére állni milliók hatalmas forradalmi lendületének, s olyan csapást mérni a régi világra, a kizsákmányolás és osztályelnyomás világára, amelyet az soha többé nem tud kiheverni.

A párttörténet legújabb kiadása mintegy 900 oldalon csaknem kilenc évtized történetét fogja át. Nem vállalkozhatunk tehát arra, hogy egy méltatás keretében ismertessük — akárcsak röviden is, akárcsak a legfontosabb állomásait említve is — ezeket a világraszóló eseményekben oly gazdag évtizedeket. Csupán arra szorítkozhatunk, hogy összefoglaljunk néhány — a művön vörös fonálként végighúzódó — alapeszmét és néhány tanulságot.

Végigtekintve az SZKP történetén, az egyik — ha nem a legfontosabb — tanulság, amelyet újra és újra le lehet és le kell vonnunk belőle, hogy ma már nemcsak elméletileg, hanem gyakorlatilag is bizonyított: a *munkásosztály* az a társadalmi osztály, amely objektív gazdasági helyzeténél fogva következetesen és a végső beteljesedésig képes harcolni a szocialista eszmék valóraváltásáért, képes helyesen kifejezni és képviselni az egész dolgozó nép érdekeit. Ugyanakkor az is minden tekintetben bizonyított, hogy a munkásosztály csak akkor képes betölteni történelmi hivatását, *ha szervezett élcsapattal rendelkezik*, mert forradalmi marxista—leninista pártja az egyedüli politikai erő, amely el tudja vezetni a néptömegeket a szocializmus teljes győzelméig. Ez elévülhetetlen történelmi tanulság korunk minden forradalmi mozgalma és pártja számára.

Az SZKP történetének tanulmányozása közben újra meg újra megerősödik bennünk az a meggyőződés, hogy Lenin pártját mindig a marxizmus—leninizmus forradalmi elmélete vezérelte és vezérli ma is. A kötetből az olvasó elé tárul, milyen következetes, engesztelhetetlen harcot vívott az SZKP az ellenséges politikai pártokkal és csoportosulásokkal, a burzsoá ideológiával, az opportunizmusnak és a dogmatizmusnak a

munkásmozgalomban jelentkező minden válfajával. Hasonlóképpen ma is határozottan fellép a nemzetközi kommunista mozgalomban jelentkező jobb- és baloldali elhajlások, a marxizmus—leninizmustól idegen áramlatok ellen. Következetes elvi harcot folytat korunk munkásmozgalmának egyik legkárosabb szakadár irányzata, a kínai vezetés maóista eszmerendszere ellen.

Az SZKP a fejlődés valamennyi szakaszában olyan irányvonalat dolgozott ki és juttatott érvényre, amely a marxizmus—leninizmus tanításain alapult, megfelelt a munkásosztály, a dolgozó nép, a Szovjetunióban élő valamennyi nemzet, a szovjet haza érdekeinek, a kommunizmus győzelme és a szocializmus, az általános emberi haladás érdekeinek.

E politika segítségével három forradalmon át vezérelte Oroszország népeit, s eljuttatta a szovjet népet a szocializmus világtörténelmi győzelméhez. A bolsevik párt kiállta két imperialista háború megpróbáltatásait, és sikerre vezette a szovjet nép hősi küzdelmét először az intervenciósok és a fehérgárdisták elleni harcban, majd a Nagy Honvédő Háborúban. A szovjet fegyveres erők a párt irányításával a Nagy Honvédő Háborúban a történelem legnagyobb katonai győzelmét aratták és — nagy áldozatokat hozva — a népek egész sorát szabadították fel az idegen, fasiszta elnyomás alól. Az SZKP története joggal állapítja meg: „Hősies harcával a szovjet nép nemcsak hazáját védte meg, hanem Európa népeit is megmentette a fasiszta rabságtól, óriási segítséget nyújtott Kína és más ázsiai országok népeinek a japán imperializmus elleni harcukban; az egész világ népeit megóvta a fasiszta rabság fenyegető veszélyétől." Az SZKP vezette szovjet nép — sokoldalú önzetlen internacionalista támogatásával — döntő szerepet játszott a szocialista világrendszer kialakulásában és megerősödésében, a gyarmati rendszer felszámolásában, a világbéke megőrzésében. A Szovjetunió és az SZKP semmi mással nem pótolható internacionalista támogatást nyújt ma is a világ szocialista, haladó és békeszerető erőinek. Nincs még egy párt, amely annyit tett volna azért, hogy az ember felszabaduljon az évezredes elnyomás és jogfosztottság alól, hogy az embermilliók ne rettegjenek a munkanélküliségtől, a holnap bizonytalanságától, a nyomortól és a háborúk rémétől. Az SZKP a Szovjetunióban folyó kommunista építést méltán tekinti úgy, mint internacionalista feladatot, amely megfelel az egész nemzetközi proletariátus érdekeinek.

Az SZKP története nem dogmák és nem is egyszerűen történelmi tények gyűjteménye, hanem a marxizmus—leninizmus eszméinek gyakorlati megvalósításában szerzett általános érvényű — és mellettük természetesen nemzeti értelemben vett sajátos — tapasztalatok gazdag tárháza, mellyel ilyen mértékben egyetlen más testvérpárt sem rendelkezik. Maradandó példával, a történelemben elsőként győztes szocialista forradalom és a felépült szocializmus példájával nevelte és edzette a kommunista, a forradalmi harcosok ezreit és százezreit — közöttük magyar kommunistákat is — és ma is tanulságul szolgál valamennyi kommunista pártnak, az egész nemzetközi kommunista mozgalomnak.

Az SZKP történetének negyedik kiadása olyan időszakban jelent meg, amikor a szovjet nép a XXIV. kongresszus határozatainak valóra váltásán munkálkodik, s a belpolitikában és a külpolitikában egyaránt nagy sikereket ér el. Ez és a világban végbemenő fejlődés egyértelműen bizonyítja, hogy az SZKP és a szovjet állam ereje, a lenini eszmék és a szocializmus befolyása a világban egyre fokozódik. Azt a folyamatot, amelynek nyitánya a Nagy Októberi Szocialista Forradalom volt, a történelmi fejlődés menete nemcsak újra és újra igazolja, hanem meg is sokszo-

rozza. A népek nemzeti függetlenségéért, a demokráciáért és a szocializmusért síkra szálló milliók harcának élén a nemzetközi munkásosztály halad. A szocialista világrendszer, a nemzetközi munkásmozgalom és a nemzeti felszabadító erők összessége — amelyeknek fő támasza a Szovjetunió — korunkban döntő befolyást gyakorol a világ társadalmi, politikai fejlődésére.

Hogy mire tanítanak a Szovjetunió Kommunista Pártja történelmi útjának legfőbb tanulságai, melyek fejlődésének és harcának legfőbb törvényszerűségei, más szóval, hogy mire tanít az SZKP története, azt a szerzői kollektíva maga is összefoglalta a könyv *Tanulságok* című utolsó fejezetében.

Célszerű néhány szót szólni a második kiegészített kiadás óta eltelt időszak legfontosabb eseményeiről.

Ebben az időszakban többek között olyan jelentős események zajlottak le a párt életében, mint a Központi Bizottság 1964. októberi plénuma, amely ismételten „bebizonyította. hogy a párt fő irányvonala rendíthetetlenül követi a pártélet lenini normáit és a pártvezetés lenini elveit". A plénum Leonyid Brezsnyev elvtársat választotta meg az SZKP Központi Bizottságának első titkárává (a XXIII. kongresszustól a KB főtitkára), aki azóta is fáradhatatlanul munkálkodik a párt kollektív vezetésének élén, és akinek a személyes tevékenysége külön is nagy elismerést vált ki a szovjet nép, a nemzetközi kommunista mozgalom és a világ békeszerető erőinek körében.

1966-ban zajlott le a XXIII., majd 1971-ben a XXIV. kongresszus. Miután a párt XXI. rendkívüli kongresszusa megállapította, hogy „a szocializmus nemcsak teljesen, hanem egyszersmind véglegesen győzedelmeskedett" a Szovjetunióban, az 1960-as évek elejétől tartó időszakot röviden úgy jellemezhetjük, hogy a párt tevékenysége már „a fejlett szocialista társadalom további tökéletesítésére és a kommunizmusba való fokozatos átmenet" feltételeinek megteremtésére összpontosul. Különösen fontos mérföldkőnek tekinthető ezen az úton a XXIV. kongresszus, amelynek határozatai alapján nagyszabású belpolitikai tevékenység bontakozott ki, és megindult a nagy külpolitikai békeprogram realizálása is. Ez az időszak a Szovjetunió fejlődésének legkiegyensúlyozottabb fejlődési szakaszai közé tartozik, és jellemző vonása, hogy a szovjet nép egységesen tömörül lenini pártja köré, a rá jellemző lelkesedéssel és aktivitással munkálkodik a kommunizmus megteremtésén. A pártnak és vezetésének tevékenységét — amint a könyvben ismertetett dokumentumokból és anyagokból egyértelműen kiderül — minden tekintetben a lenini munkastílus, a lenini munkamódszerek alkalmazása jellemzi.

A könyv szerzői kollektívája, amelynek vezetője *B. N. Ponomarjov akadémikus*, az SZKP PB póttagja, a KB titkára, és amelynek tagjai kiváló szovjet történészek — nagy szolgálatot tett saját pártjának és valamennyi testvérpártnak a közös harcban és a mindennapi munkában jól hasznosítható mű megalkotásával és folyamatos kiegészítésével. E magas eszmeiségű munka azzal, hogy közkinccsé teszi az SZKP útjának világtörténelmi jelentőségű tapasztalatait, jelentősen hozzájárul a kommunisták elméleti-politikai neveléséhez, segít eligazodni nemcsak a múlt megismerésében, hanem a ma problémáinak megoldásában is. A Kossuth Könyvkiadó azzal, hogy magyar nyelven közreadta a Szovjetunió Kommunista Pártja történetének negyedik kiegészített kiadását, jól szolgálja e nemes cél elérését.

Dr. Szűrös Mátyás

Godó Ágnes: Magyarok a jugoszláv néptelszabadító háborúban*

Számos könyv, tanulmány jelent már meg a második világháború történetéről, az antifasiszta ellenállási mozgalmak tevékenységéről. E tény azt sugallhatná, hogy már minden lényegeset tudunk, ismerünk az ellenállási mozgalmakról. A valóság azonban más — s mi sem bizonyítja ezt jobban, mint Godó Ágnesnek a jugoszláviai antifasiszta harcokban részt vevő magyarok tevékenységét feldolgozó kötete.

Hosszú volt az út, míg a második világháború utolsó időszakában a huszonötéves nacionalista, irredenta propagandán felülemelkedve tizenegy budapesti szabósegéd eljutott addig, hogy 1944 január—februárjában csatlakozzon a fasiszták ellen harcoló jugoszláv partizánegységekhez. Nem volt könnyű feladat kapcsolatot találni a jugoszláv ellenállókkal, nekik előbb-utóbb mégis sikerült. A tizenegy budapesti szabóifi kicsiny erőt képviselt, de példaadó tettük hatása túlnőtt számarányukon. Őket újabbak követték a bori rézbányákban robotoló munkaszolgálatosok közül.

A menekülők, átállók száma gyorsan növekedett s 1944 novemberében már megközelítette a több száz főt. Erre alapozódva jött létre 1944. november 28-án a Petőfi-brigád, a vajdasági magyar munkászászlóalj. E katonai egység nőtt át — az egységes reguláris jugoszláv néphadsereg megszervezésekor — a 15. Petőfi Sándor rohamdandárrá.

A Petőfi-dandár tevékenységének híre erőteljesen befolyásolta azoknak a magyar honvédeknek, tiszteknek az állásfoglalását, akik ugyan a második világháború utolsó napjaiban, de megszöktek katonai egységeiktől, s átálltak — legtöbbjük teljes felszereléssel — a jugoszláv partizánokhoz. Nem szabad lebecsülni tettük jelentőségét, mint ahogy a partizánok sem becsülték le az „utolsó órában történő" csatlakozásokat. Értékesnek, jelentős segítségnek tekintették a fasizmus elleni harcban minden magyar átállását, még akkor is, ha „a több százezres jugoszláv hadseregben a magyarországiak *kétezer fős* száma és tevékenységük katonai értéke természetesen nem számottevő. De nem is a számszerűség vagy a harcászati érték itt a döntő. *A lényeg az, hogy egy olyan ország haladó erőit képviselték, amelynek uralkodó osztályai Európa egyik legreakciósabb rendszerét teremtették meg, amely kíméletlenül üldözött minden demokratikus eszmét, és halomra gyilkolta a forradalmárokat.*"

Godó Ágnes könyvének nagy értéke, hogy a jugoszláviai és magyarországi magyarok ma még kevéssé ismert ellenállási tevékenységét dokumentumokra és visszaemlékezésekre támaszkodva, sok máig ismeretlen, de jellemző epizódot napvilágra hozva, pontosan, izgalmasan, érdekesen jeleníti meg. Hitelességét növeli, hogy minden esetben kritikailag szembesítette a történelmileg sokszor pontatlan visszaemlékezéseket a több éves kutatómunkával feltárt dokumentumokkal.

E kötet első ízben ad áttekintést a magyar—jugoszláv antifasiszta kapcsolatokról, legendáktól és túlzásoktól mentesen. A mű remélhetőleg első tagja annak a feldolgozás-sorozatnak, amely részletesen bemutatná, nemzetközi méretekben elhelyezné a külföldi ellenállási mozgalmakban résztvevő magyarok szerepét, történelmi igazságot szolgáltatva a sokszor feledésbe merült hősöknek.

Botos János

* Zrínyi Katonai Kiadó. Budapest 1972.

Fontosabb cikkek jegyzéke

1973. FEBRUÁR 11-TŐL MÁRCIUS 10-IG

PARTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Horváth József: A hivatali pártmunka (II. 15.); Interjú Kovács Károllyal, a budapesti XIII. kerületi pártbizottság első titkárával a beszámoló taggyűlések tanulságairól (II. 21.); Interjú Győri Imrével, a Csongrád megyei pártbizottság első titkárával az alapszervezeti munkáról (II. 28.); Sólyom József: Pártmegbízatás és pártmunka (III. 1.); Interjú Venéczi Jánossal, az MSZMP Központi Ellenőrző Bizottságának titkárával a pártfegyelmi munka legfontosabb új tapasztalatairól (III. 7.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Faragó Jenő: Kollektivizmus magasabb szinten (II. 11.); Interjú Benkei András belügyminiszterrel a közrenddel és a közbiztonsággal kapcsolatos kérdésekről (II. 14.); Gáspár Sándor ünnepi beszéde a magyar—szovjet barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés aláírásának 25. évfordulója alkalmából rendezett magyar—szovjet barátsági nagygyűlésen (II. 17.); dr. Papp Lajos: A tanácstörvény kétéves mérlege (II. 20.); A Hazafias Népfront Országos Tanácsának levele a választókhoz (II. 25); dr. Korom Mihály igazságügyi miniszter sajtótájékoztatója a jogszabályalkotásról (III. 1.); Kádár János felszólalása a Lőrinci Fonóban tartott munkásgyűlésen (III. 8.); Horváth József: Nemzetiségi politikánk (III. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Jakab Sándor: A tanácsválasztás és a helyi politika (3); dr. Komócsin Mihály: Gondolatok a tanyavilág helyzetéről és jövőjéről (3).

MAGYAR HÍRLAP — Varga József: Demokratizmus és államigazgatás (III. 4.)

KRITIKA — A Rinascita interjúja Aczél Györggyel (2).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Gy. S.: Kislexikon a dollárválság eseményeihez (II. 14.); Győri Sándor: A leértékeléstől az átértékelésig? (II. 15. A dollárválsággal foglalkozó cikk); Földes István: Előtérben a nagyüzemek (II. 18.); Zalai István: Az intenzív fejlődés útján (II. 21. Az európai KGST-országok 1972. évi fejlődésével foglalkozó cikk); dr. Faluvégi Lajos pénzügyminiszter tájékoztatója az 1972. évi pénzügyi gazdálkodás eredményeiről és a pénzügyi szervek munkájáról (II. 23.); Földes István: A vállalati beruházások (III. 2.); Tóth Benedek: A szövetkezeti demokrácia útján (III. 4.); Földes István: Szövetkezetek az iparban (III. 4.); Simai Mihály: Miben versenyzünk? (III. 4. A két rendszer versenyével foglalkozó cikk); Dunai Péter: A Kilencek és a dollárválság (III. 6.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Kovács Dénes: A nagyüzemek államosításának negyedszázados évfordulója (3); Nagy Richárd: Üzem- és munkaszervezési tapasztalatok Budapesten (3); Hoós János: A gazdasági növekedés és a struktúraváltozás néhány összefüggése (3); Interjú a Csepel Vas- és Fémművek három vezetőjével a bértömeg-szabályozásról (3); dr. Pillis Pál: Korszerűség és vállalati döntés-mechanizmus (3).

MAGYAR HÍRLAP — Pataki Miklós: A kölcsönös előnyökre alapozva (III. 9. A magyar—amerikai gazdasági kapcsolatokkal foglalkozó cikk).

NÉPSZAVA — Orbán Attila: Új törekvések a lengyel gazdaságban (II. 11.); Interjú Rácz Lászlóval, az Országos Anyag- és Árhivatal főosztályvezetőjével árpolitikai kérdésekről (II. 21.); Orbán Attila: Kiegyensúlyozott gazdasági fejlődésünk (II. 25.).

SZABAD FÖLD — Dr. Dimény Imre: Élelmiszer-gazdaságunk a fejlődés áramlatában (II. 11. Részletek a mezőgazdasági könyvhónap kaposvári ünnepi megnyitóján mondott beszédéből).

FIGYELŐ — Sóvári Gizella: Gazdálkodó tanácsok (II. 21.); dr. Csernok Attila: Tobb figyelmet a nagyvállalatokra! (II. 21.); dr. Varga György: Nagyobb rugalmasság — kisebb kockázat (II. 28. A vállalati tevékenységgel foglalkozó cikk); Az MNB tájékoztatója a hitel-

és pénzforgalom alakulásáról 1972-ben (II. 28.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Drecin József: Gazdaságpolitikánk és az 1973. évi terv fő vonásai (2.); Boros Ferenc—Kovács Csaba—Kőszegi László: A területfejlesztés hosszú távú koncepciója (2); Simai Mihály: Az Egyesült Államok néhány nemzetközi gazdasági problémája a hetvenes években (2).

IFJÚKOMMUNISTA — Csikós-Nagy Béla: Árpolitika — 1973 (3.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Ágh Attila: Az ezredforduló ígérete (II. 18. Gondolatok a tudományos-technikai forradalomról); Pach Zsigmond Pál: Nemzeti kérdés a mai történetírásban (III. 2.); Zsilák András: A magyar munkásmozgalom történetének kutatása (III. 6. Az MSZMP Központi Bizottsága Párttörténeti Intézetének munkájával foglalkozó cikk); M. Kondor Viktória: A Munkásmozgalom-történeti Lexikon (III. 10.)

TÁRSADALMI SZEMLE — Berend T. Iván: Mai gazdasági-társadalmi jelenségek és a történetiség (3.); Nádasdi József: Élcsapat — politika — tömegkapcsolat (3. Hozzászólás az Eszme — szervezet — mozgalom című cikkhez); V. F. Korner — J. P. Szenokoszov: A „technológiai determinizmustól" a „poszttechnokratikus szemléletig" (3); I. Filipec—R. Richta: A tudományos-technikai forradalom és a szocializmus (3); Bőhm Antal: A kispolgári ösztönösség és a forradalmi gyakorlat (3).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — A hetvenes évek imperializmusáról, a rendszer válságának elmélyüléséről folytatott nemzetközi elméleti konferencia anyaga (2); Kurt Erlebach: Az államok békés egymás mellett élése (2); Nyikolaj Petrakov: A „piaci szocializmus" mítoszai és a gazdasági realitás (2); Wirth Ádám: A szocialista fejlődés dialektikájának kidolgozása a marxista filozófia egyik központi feladata (2).

IFJÚKOMMUNISTA — Marx és Engels az ifjúságról (3.); dr. Kiss István: Gondolatok a kispolgáriságról (3.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Várnai Ferenc: Kína törekvései és lehetőségei (II. 13.); Böcz Sándor: Tisztogatás és nemzeti egység (II. 15. Egyiptommal foglalkozó cikk); A Fock Jenő csehszlovákiai látogatásáról kiadott közös közlemény (II. 17.); Péter János: Történelmi tanulságok (II. 18. A magyar—szovjet barátsági szerződés megkötésének 25. évfordulója alkalmából írott cikk); Andrej Grecsko: Ötvenöt esztendő a szocializmus őrhelyén (II. 23. A szovjet fegyveres erőkkel foglalkozó cikk); Gustáv Husák és Leonyid Brezsnyev beszéde a februári győzelem 25. évfordulója alkalmából rendezett prágai nagygyűlésen (II. 24.); Peter Colotka: A csehszlovák nép történelmi választútja (II. 25.); A Jemeni Népi Demokratikus Köztársaság miniszterelnökének hazánkban tett látogatásáról kiadott közös közlemény (III. 2.); A párizsi nemzetközi Vietnam-konferencia záróokmánya (III. 3.); Fábián Ferenc: A béke szavatolása (III. 4), Rudnyánszky István: Szíria a haladás útján (III. 8.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Tatár Imre: A leszerelési folyamat tíz éve (3).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Kerim Mruhe: A megpróbáltatások ideje (2. Az arab nemzeti felszabadító mozgalom problémáival foglalkozik); Alberto Suarez: Az oligarchia vagy a nép? (Az Uruguayi Kommunista Párt elmúlt évi tevékenységével foglalkozó cikk.)

NEMZETKÖZI SZEMLE — Dr. Kende István: Megállapodás a vietnami háború befejezéséről (3); Köves Tibor: Elnökválasztás után (3); A közel-keleti problémák néhány főbb vonásáról a szerkesztőségben folytatott vita anyaga (3).

KULTÚRA – TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Nagy Péter: A művészeti élet demokráciája (III. 4.).

A járási Művelődési Ház új, korszerű épülete

Kulturális élet Mezőkövesden

Mezőkövesden, a matyó vidék központjában jó lehetőségek vannak a művelődésre. (Az erről szóló cikkünk e számunk Irodalom–művészet–közművelődés című rovatában található.) Képeink ennek néhány mozzanatát villantják fel.

Élénk eszmecsere a nyugdíjasok klubjában

Válogatják az olvasnivalót a szabadpolcos rendszerű járási könyvtárban

Fotó: Szabados György

Megjelent

GEORGES COGNIOT
Kortársunk, Lenin
434 oldal 37,– Ft

KOMJÁT IRÉN–PÉCSI ANNA
A szabadság vándorai
A magyar antifasiszták Franciaországban 1934–1944
216 oldal + 24 old. kép 24,– Ft

J. D. OVSZJANIJ
A második világháború előkészítésének titkai
432 oldal 28,– Ft

JIM BISHOP
Lincoln utolsó napja
348 oldal + 24 old. kép 30,– Ft

HARRY THORK
Singapore
Egy erőd eleste
(Népszerű történelem)
216 oldal + 8 old. kép 20,– Ft

LUKÁCS JÓZSEF
Istenek útja
352 oldal 38,– Ft

IRINA RADUNSZKAJA
Őrült gondolatok
(Univerzum könyvtár)
270 oldal 40,– Ft

GÖMÖRI ENDRE
Makariosz
272 oldal 14,– Ft

MAKAI GYÖRGY
Izrael Állam és a cionizmus
388 oldal 26,– Ft

DR. BARTUS IMRE–DR. GÁSPÁRDY LÁSZLÓ–DR. KILÉNYI GÉZA
Gazdasági vezetők jogi kézikönyve
320 oldal 25,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

INDEX : 23.699

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KOZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

ÉLJEN MÁJUS 1!

1973/5

KÁDÁR JÁNOS
választói között

A választási előkészületek jelentős eseménye volt Kádár János elvtárs XIII. kerületi látogatása. Egész napot töltött választói körében: megtekintette az Irodagépipari és Finommechanikai Vállalatot, ellátogatott a Láng Gépgyárba, ahol választási nagygyűlésen találkozott a gyár dolgozóival és a kerület lakóinak képviselőivel.

Kádár János beszédét mondja

Kádár János beírja nevét az Irodagépipari és Finommechanikai Vállalat Március 15. ifjúsági brigádjának naplójába

(MTI fotó – Szebellédy)

A nagygyűlés résztvevői

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XVIII. ÉVFOLYAM, 1973. MÁJUS

5

TARTALOM:

Wirth Ádám: A forradalmi munkásosztály nagy teoretikusa (3)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Dr. Jandek Géza: Béremelés – hatékonyság (7)
Kovács Gyula–Hajnal Ferenc: A megyei pártépítési és ifjúsági munkabizottságok (11)
Pallós János: A bírálat erősítése politikai érdek (15)
Pál László: Az agitáció irányítóinak felkészítése (19)

KONZULTÁCIÓ

Az alapszervezetek feladatai a tagfelvételi munkában (24)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Zrinszky László: A vitavezetés módszertanáról (29)
Dézsi Mátyás: Kötetlen, hasznos összejövetelek (33)
Geczkó József: A pártépítési ismeretek oktatása (34)
Szűcs Béla: Gyakorlati foglalkozások a pártiskolán (36)
Pályázati felhívás (40)

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL

G. Krivosein: A tagsági könyvek cseréje az SZKP-ban (41)

SZEMLE

Hogyan élnek az amerikai munkások? **(–n –gy)** (46)

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Csáky Csaba: KISZ-védnökség a húsprogram felett (51)
Tamasi Mihály: Erősödik-e a szocialista közgondolkodás? (54)

VITA – VÉLEMÉNYCSERE

Hozzászólás a vezetők továbbképzéséhez
Dr. Tiszai István: A külföldi tapasztalatok hazai alkalmazása (56)

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Tóth Imre: Magasabb színvonalon, nagyobb felelősséggel (60)
Pallósi Lajos: A termelőszövetkezetek vezetésének fejlesztése (65)
Kossovics Gyuláné: A nőpolitikai munka pártirányítása (70)
Mihók Sándor: Jászivány sem különleges község (74)
Mónus Antal: Az üzemi agitáció alapegységei (79)
R. I.: A törökszentmiklósi pártbizottság politikai felelőssége (82)
Bodnár István: Közművelődési tanfolyam mozgalmi aktivistáknak (85)

KARCOLATOK – MEGJEGYZÉSEK

Hernesz Ferenc: A földosztással kezdődött (87)
D. Kónya Lajos: A munkahelyen is ismerjék! (89)

OLVASÓINK ÍRJÁK

Telléri Mária: Pártmunkája: vöröskeresztes (90)

EZT OLVASTUK

Kurt Hager: A fejlett szocialista társadalom **(Iván Géza)** (92)
Dr. Fodor László: Falvak a nagyváros árnyékában **(Dr. Sipos János)** (93)
Fontosabb cikkek jegyzéke (94)

A borítón: **Kass János** grafikája

PARTÉLET

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Felelős szerkesztő: Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest V., Széchenyi rakpart 19. – Telefon: 111–400, 311–321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó. Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116–660
Előfizetési díj egész évre 36,– Ft, fél évre 18,– Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Könyvkiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (pénzforgalmi jelzőszám: 215–11 529), a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) (Budapest V., József nádor tér 1. T.: 180-850. Postacím: Posta Központi Hírlapiroda, 1900 Budapest) és bármely postahivatalnál közvetlenül vagy átutalással a KHI MNB 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámra
Terjeszti a Magyar Posta

73.2559/2-05 – Nyomatott a Zrínyi Nyomda RO-72-es rotációs gépén, Budapest
Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató

WIRTH ÁDÁM
a Politikai Főiskola tanszékvezető egyetemi tanára:

A forradalmi munkásosztály nagy teoretikusa

155 évvel ezelőtt született Marx Károly. Legközelebbi harcostársa, Engels szavaival szólva: „az a férfiú, aki először alapozta meg tudományosan a szocializmust és ezzel korunk egész munkásmozgalmát". Marx Károly korának legnagyobb gondolkodója volt, aki munkáival számos tudományt – a filozófiát, a közgazdaságtudományt, a történelemtudományt stb. –, mondhatjuk *az egész tudományos gondolkodást forradalmasította.* Nevét kitörölhetetlenül beírta a tudomány történetébe. Tanításai nélkül elképzelhetetlen a korszerű, tudományos gondolkodás. Ez a teljesítmény már önmagában is elegendő lenne ahhoz, hogy személyének és tanításainak világtörténelmi jelentőségét és időszerűségét méltassuk.

Marx azonban nemcsak a tudomány embere volt. Pontosabban: *tudományos munkássága elválaszthatatlan annak a forradalmi osztálynak a tudatos szolgálatától, amelynek történelmi szerepét éppen ő ismerte fel és bizonyította be tudományosan is.* „Mert Marx mindenekelőtt *forradalmár* volt. Igazi élethivatása az volt, hogy valamilyen módon közreműködjék a tőkés társadalom és az általa alkotott állami berendezések megdöntésében, hogy közreműködjék a modern proletariátus felszabadításában, amelyet először ő ébresztett helyzete és szükségletei tudatára, felszabadulása feltételeinek a tudatára" – mondotta róla Engels.

A *tudományosság és a forradalmiság egységében* látta a marxizmus lényegét Marx ügyének és tanításának folytatója, Lenin is. „... Ez az elmélet közvetlen feladatának tekinti, hogy *feltárja* az antagonizmus és a kizsákmányolás valamennyi formáját a mai társadalomban, figyelemmel kísérje fejlődésüket, bebizonyítsa átmeneti jellegüket, bebizonyítsa annak elkerülhetetlenségét, hogy más formává alakuljanak át, és *ily módon segítségére legyen a proletariátusnak abban, hogy minél gyorsabban végezzen mindenféle kizsákmányolással.* Annak az ellenállhatatlan erőnek, amely az egész világ szocialistáit ehhez az elmélethez vonzza, éppen az a titka, hogy a marxizmus a szigorú és legmagasabb rendű tudományosságot (mint a társadalomtudomány legfejlettebb foka) egyesíti a forradalmisággal, és nem véletlenül egyesíti, nemcsak azért, mert e tanítás alapítója egyesítette magában a tudós és a forradalmár tulajdonságait, hanem mert magában az elméletben egyesíti, bensőleg és elválaszthatatlanul."

Nem véletlen, hogy mind Engels, mind Lenin külön kiemeli Marx és a marxizmus kapcsolatát a proletariátus forradalmi harcával. *Marx forradalmisága nem valamiféle elvont forradalmiság, elválaszthatatlanul összefügg a munkásosztály történelmi küldetésének felismerésével és forradalmi politikájának elméleti megalapozásával.* A szocializmus történelmi szükségszerűségét és a munkásosztály szerepét ennek a szükségszerűségnek a megvalósításában Marx nem elvont elvekből, utópisztikus eszményekből és morális indokokból vezeti le, hanem a társadalmi haladás objektív mozgástörvényeinek, a kapitalizmus belső ellentmondásainak, a proletariátus osztályhelyzetének és osztályérdekeinek tudományos elemzéséből. *A marxizmus tudományosan megalapozott tanítás a munkásosztály harcának és felszabadításának feltételeiről, a munkásosztály történelmi küldetéséről a kapitalizmus megdöntésében és az új osztálynélküli társadalom megteremtésében.*

Ez a tanítás erőt és fegyvert adott a munkásosztálynak ahhoz, hogy érdekeit felismerje, osztállyá szerveződjön és forradalmi harcot folytasson, a konkrét feltételeknek megfelelő forradalmi taktikát alkalmazzon. Érthetően ez a tanítás a forradalmi munkásmozgalom ellenségeinek gyűlöletét és haragját váltotta ki. *A munkásosztály történelmi küldetéséről és forradalmi szerepéről szóló marxista tanítás több mint egy évszázada a burzsoázia ideológusainak fő céltáblája.*

A marxizmus növekvő vonzereje – nem utolsósorban a marxista forradalmi munkásmozgalom fejlődése – ma már a polgári ideológusokat is rákényszeríti, hogy a tudományos objektivitás látszatával közeledjenek a marxizmushoz. A polgári marxológusok és a kispolgári marxizálók szavakban hajlandók elismerni Marx tudományos érdemeit, és kijelentik, hogy ők maguk is sokat tanultak Marxtól. De elavultnak, korszerűtlennek, elhibázottnak – tehát elvetendőnek – tartják Marx tanításából a legfontosabbat: *a munkásosztály történelmi szerepére* vonatkozó tudományos felismerést, az egész marxizmus *elválaszthatatlan kapcsolatát a munkásosztály forradalmi harcával.* Ilyen feltétel mellett Marx tudományos érdemeinek formális elismerése is csak azok meghamisításával, eltorzításával lehetséges. A polgári marxológusok és a kispolgári marxizálók egymással versengve átértelmezik Marx filozófiai, közgazdasági, szociológiai, történeti nézeteit, hogy elválaszthassák azokat Marx alapeszméjétől, a munkásosztály forradalmi szerepének felismerésétől, hogy az osztályharcos Marx-szal szembeállíthassák a humanista Marxot, a politikus Marx-szal a filozófus Marxot. *Marx tanításait azonban nem lehet így feldarabolni és értelmezni. Ezek a tanítások összefüggő egészet alkotnak, amelynek magja éppen a munkásosztály történelmi szerepének, forradalmi harcának elméleti, tudományos, filozófiai, közgazdasági, történeti megalapozása.*

A polgári ideológusok a burzsoázia osztályérdekeinek pozíciójából támadják Marx tanítását az osztályharcról és a proletariátus forradalmi szerepéről. Azt hirdetik, hogy a mai kapitalizmusban – a „modern ipari társadalomban", a „jóléti államban" stb. – már nincsenek osztályok, illetve az osztályok harcát egyre inkább azok együttműködése váltja fel, a munkásosztály maga is eltűnik, beolvad a középrétegekbe. Ezeknek az elméleteknek az osztályindítéka és célja világos: a burzsoázia uralmát biztosító kapitalista rend apológiája és védelme. Közvetve – és nem ritkán hirdetőik szubjektív szándéka ellenére – ezt a célt szolgálják azok a kispolgári anarchista és álforradalmi elméletek is, amelyek kétségbe vonják a munkásosztály forradalmi szerepét és más rétegek forradalmi elhivatottságát állítják vele szembe. Abból a hamis felfogásból indulnak ki, hogy a mai fejlett tőkés társadalomban, a fogyasztás jelenlegi színvonalán a munkásosztályt gazdasági érdekei a fennálló társadalmi rendszerbe integrálják, a

munkásosztály tehát elvesztette forradalmiságát, hagyományos szervezetei (a kommunista pártok, a szakszervezetek stb.) lemondtak a forradalmi harcról. Az igazi forradalmi erőt szerintük másutt kell keresni: a társadalom úgynevezett „marginális rétegeiben", az ifjúságban, a diákmozgalomban, az értelmiségben, az elnyomott faji kisebbségek lázadásaiban, a harmadik világ nacionalista mozgalmaiban, az „ellenkultúrában", a hippik nonkonformizmusában, a társadalom tengerén szigeteket alkotó kis közösségekben, az utópisztikus kommunákban, egyéni anarchista akciókban, az érzelmi lázadásban, a szexuális forradalomban. Vagyis bármiben, csak nem a munkásosztályban és a forradalmi munkásmozgalomban. Az ilyen álforradalmi elméletek objektív célja és szerepe a munkásosztály vezetésével folyó valóságos, tudatos és szervezett forradalmi harc gyengítése, megzavarása.

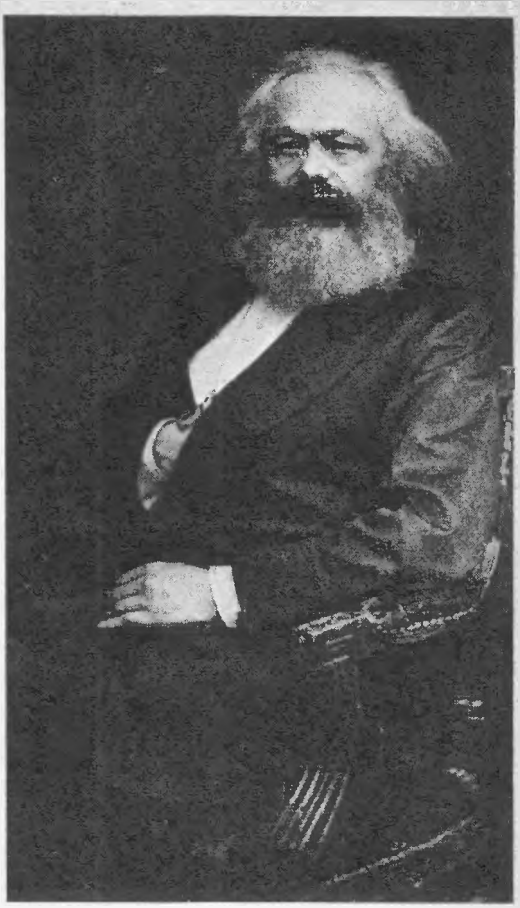

Marx tanításának helyességét a munkásosztály forradalmi harcáról és történelmi szerepéről a történelmi gyakorlat, a forradalmi munkásmozgalom gyakorlati fejlődése igazolja. A polgári szociológusok állításával ellentétben a munkásosztály a mai kapitalizmusban sem tűnt el, nem olvadt be a középrétegekbe. Éppen ellenkezőleg, ahogyan Marx előre látta, az ipari proletariátus – miközben szakmai összetétele természetesen átalakult – létszámában, társadalmi súlyában megnövekedett. Az iparon kívül is jelentős mértékben nőtt a bérmunkások száma. A munkásosztály harca időszakonként és országonként a kialakult belső és külső körülményektől, a konkrét erőviszonyoktól függően változatos formában folyik és változó erővel lángol fel. A politikai harcok felszíni hullámzásai, a proletariátus egyes nemzeti osztagainak részleges győzelmei és vereségei mögött azonban látnunk kell az alapvető tendenciát, azt, hogy *a kapitalista világban a legkövetkezetesebb forradalmi erő ma is a proletariátus, amelynek élén marxista–leninista forradalmi pártok állnak.*

A munkásosztály forradalmi harcának új szakasza kezdődött azokban az országokban, amelyekben a proletariátus kivívta a politikai hatalmat és hozzákezdett az új társadalom felépítéséhez. Ezekben az országokban a munkásosztály forradalmi szerepe új tartalmat kapott. Marx világosan látta, hogy a munkásosztály történelmi küldetése nem ér véget a politikai hatalom meghódításával és a kapitalizmus megdöntésével. „A tőkés és a kommunista társadalom között – írta Marx – van egy időszak, amelyben a tőkés társadalom

forradalmi úton kommunista társadalommá alakul át. Ennek megfelel egy politikai átmeneti időszak is, amelynek az állama nem lehet egyéb, mint a *proletariátus diktatúrája.*"

A Marx által kidolgozott forradalmi program gyakorlati megvalósítását 1917-ben az oroszországi proletariátus kezdte el, majd az első szocialista forradalmat újabb győztes szocialista forradalmak követték. E folyamat azóta is szakadatlanul tart és a szocializmus korunk fejlődését meghatározó világrendszerré lett.

Marx elmélete ma már nemcsak Marx írásaiban létezik, a szocialista országokban már valóságos anyagi erővé vált. A marxizmus mindennemű ellenfeleinek haragja ma elsősorban a megvalósuló marxizmus ellen irányul. Megpróbálják szembeállítani egymással a marxizmus elméletét és a szocialista országok forradalmi gyakorlatát. Ez a szembeállítás egyfelől Marx elméletének „karikatúráján", leegyszerűsített, sematikus ábrázolásán, másfelől a szocialista gyakorlat gátlástalan rágalmazásán alapszik.

A valóságban Marx nem hagyott hátra kész receptet a szocializmus építésére. „Marxnál nyoma sincs utópizmusnak abban az értelemben, hogy kiagyalja vagy megálmodja az „új társadalmat" – hangsúlyozta Marx ügyének folytatója, tanításainak zseniális alkalmazója és továbbfejlesztője, Lenin. Marx elmélete azonban megvilágította az utat, amely az új társadalomhoz vezet, amelyre a szocialista országok léptek. Ezen az úton haladva a marxista–leninista pártok Marx tanításait alkotóan alkalmazzák azokra a sajátos történelmi viszonyokra, amelyek között a szocialista forradalom megvalósul, és azokra az új, korábban ismeretlen feladatokra, amelyeket a hatalomra jutott munkásosztálynak kell megoldania. A szocialista országok által az elmúlt fél évszázadban nem kevés áldozattal közösen tört történelmi úttal összeegyeztethetetlen mind Marx tanításainak sematikus, dogmatikus kezelése, mind a marxizmus elveitől való eltérés. Ugyanakkor ennek az útnak a tapasztalatai megerősítették és új elemekkel gazdagították Marx tanításait.

A marxizmus–leninizmus elveinek alkotó alkalmazásával kezdődött el és folyik a szocializmus építése hazánkban is. A Magyar Szocialista Munkáspárt konkrétan alkalmazza a marxizmus–leninizmus elveit és a szocialista építés közös tapasztalatait a szocializmus építésének sajátos hazai feltételeire. A Magyar Szocialista Munkáspárt politikája marxista–leninista elvi politika. Ennek kialakítása és megvalósítása feltételezi a marxizmus szüntelen tanulmányozását, a konkrét helyzet és a feladatok marxista elemzését.

Lenin szavajárása volt, amikor bonyolult helyzetben új feladatokkal találkozott: tanácskozzunk Marx-szal. Vagyis, tanulmányozzuk Marx elméletét, hogy alkotóan alkalmazhassuk az új helyzetre és feladatokra. Lenin tanítását megfogadni ma annyit jelent, mint a marxista elmélet alapján, marxista módon elemezni helyzetünket és feladatainkat az új társadalom építésében. Lenin tanácsát követve az MSZMP is megkülönböztetett figyelmet szentel az alkotó marxista–leninista elméleti munkának, a marxista társadalomtudományok fejlesztésének, a marxista elmélet és gyakorlat egységének, a marxizmus–leninizmus szervezett tanulmányozásának és propagandájának.

Marx elméleti és politikai örökségének egyik legfontosabb tanulsága a *munkásosztály forradalmi szerepének felismerése.* A társadalmi valóság és a forradalmi feladatok marxista elemzésének ma is alapvető követelménye, hogy *minden kérdést elsősorban a legkövetkezetesebben forradalmi osztály, a munkásosztály pozícióiból, a munkásosztály érdekei által vezérelve közelítsünk meg.* Ez a legméltóbb megőrzése és folytatása Marx életművének, ez a legméltóbb tisztelgés a forradalmi munkásosztály nagy teoretikusának emléke előtt.

Béremelés – hatékonyság

A Központi Bizottság 1972. novemberi döntése alapján — a kormánynak a szakszervezetekkel egyetértésben hozott határozata szerint — március elsejével megtörtént az 1973-as esztendő legjelentősebb életszínvonal-politikai intézkedése: az állami ipari és az állami kivitelező építőipari munkások és művezetők béremelése.

A márciusban végzett munka elszámolása és kifizetése április első dekádjában már a felemelt alapbérekkel történt. Még nem áll rendelkezésre teljes körű statisztika a központi béremelés végrehajtásának tényleges adatairól, a szakszervezetek tapasztalatai szerint azonban már az eddigiek is rendkívül kedvező hatásról adnak számot. Érthető is, hiszen a bérintézkedés végrehajtásával az előző évek átlagát lényegesen meghaladó munkás-művezető béremelés történt.

Mi tette szükségessé a központi béremelést?

A központi béremelés a szó legigazibb értelmében munkásbérpolitikai intézkedés, amelyet több ok tett szükségessé. Életszínvonal-politikánk sarkalatos elve, hogy a szocializmus erőforrásainak gyarapodásával összhangban javuljanak az élet és munkakörülmények, rendszeresen emelkedjen a társadalom valamennyi jelentős rétegének életszínvonala, s feloldódjanak a bérek és jövedelmek kisebb-nagyobb feszültségei, a béraránytalanságok, amelyeket a múltból is örököltünk, de napjainkban is keletkeznek.

A tények azt bizonyítják, hogy az életszínvonal a közelmúlt években lényegesen nagyobb mértékben emelkedett, mint a korábbi időszakban. Az utóbbi években a lakosság jövedelmének és fogyasztásának emelkedése meggyorsult, s összességében kiegyensúlyozottabbá vált. Ezt mutatja, hogy az egy főre jutó fogyasztás a korábbi idők évi átlagos 3,6%-os növekedésével szemben 1968 után évente átlagosan 5,5%-kal emelkedett. Ugyanakkor az egészében véve kiegyensúlyozottabb életszínvonal-növekedés a bérek és a jövedelmek korábbinál némileg nagyobb differenciálódásával és újabb feszültségek keletkezésével járt. A lakosság egy főre jutó jövedelem-színvonalát száznak véve, ugyanis a munkásság egy főre jutó jövedelem aránya az 1965. évi 97,2%-ról — a jelentős fejlődés ellenére — 1971-ben 95,3%-os részaránya csökkent. Ezen belül, ha az állami szektor teljes munkaidőben foglalkoztatott munkásainak havi átlagszínvonal-növekedését vizsgáljuk, megállapítható, hogy 1968 és 1971

között az ipari munkások havi átlagos bérszínvonala csupán 13%-kal emelkedett.

Az állami ipar munkásainak havi átlagbérszínvonala a szóbanforgó időszakban valamennyi más népgazdasági ág dolgozóinak bérszínvonalánál kisebb mértékben nőtt. Még kedvezőtlenebb a kép az állami ipar és a szövetkezeti ipar viszonyában, s ezen belül is az állami ipari nagyüzemek munkásbér-növekedésénél. Az irányítás mai rendszerére való áttérés után részben a szabályozó — de más okok együttes — hatására az ipari nagyvállalatok jelentős részénél a bérek és a keresetek lassabban nőttek, mint általában a tanácsi, s főként mint a szövetkezeti iparban. Ezen a bérszabályozás 1971-ben történt módosítása csak némileg változtatott. Az időközben kialakult munkaerőhelyzet ugyanakkor egészségtelen bérversenyhez vezetett, amelyben a nagyipar egészében elmaradt. Nem véletlen, hogy az egyes területek, nagyüzemek bérelmaradásának orvoslására több év óta széles körű állami bérpreferencia vált szükségessé.

A végrehajtás módszerei és tapasztalatai

Mindezek alapján a március elsejei béremelés mindenekelőtt az állami nagyipar munkásait érintette rendkívül kedvezően. A Szakszervezetek Borsod megyei Tanácsának Elnöksége a végrehajtás tapasztalatait összegezve például megállapította, hogy a központi béremelésből a megyei nagyvállalatok munkásai és művezetői az ipari átlagot meghaladó béremelésben részesültek. Hasonlóképpen 13 megyei középüzem is az országos ipari átlagot meghaladó mértékű munkásbéremelést hajtott végre. Több vállalatnál, a központi és a vállalati saját forrásból történt munkásbéremelés együttes mértéke meghaladja a 10%-ot. A Lenin Kohászati Művekben például 13,1%-os, az Ózdi Kohászati Üzemekben 12,3%-os, a Diósgyőri Gépgyárban 11,4%-os, a Borsodi Szénbánya Vállalatnál 12,6%-os, a Miskolci Pamutfonóban 16%-os, a MEZŐGÉP Vállalatnál 12,3%-os, a Borsodi Vegyikombinátban 13%-os, a Tiszai Vegyikombinátban 12%-os átlagos munkásbéremelésre került sor. Borsod megyében 120 ezer állami ipari, építőipari munkást és művezetőt részesítettek a vállalatok mintegy 225 millió forintos éves kihatású béremelésben. Ha azt vesszük, hogy ez az országos mértéket véve mintegy 10%-os részarányt képvisel, akkor az előző tapasztalatok és adatok egyúttal az országos helyzetet is jól reprezentálhatják.

Országos tapasztalat, hogy a béremelésben részesített munkások és művezetők bérszínvonala érezhetően növekszik, s ezen belül is az átlagosnál magasabb, tehát viszonylag jelentős mértékű béremelésben részesültek a népgazdaságilag is fontos ipari nagyüzemek munkásai és művezetői. A munkásbéremelés során sikerült a párt és a kormány által elhatározott fő célkitűzéseket a gyakorlatban megvalósítani.

A vállalatok többségénél a központi előírásoknak megfelelően megtörtént a végrehajtás, s a vállalati döntés előtt az érintett munkásokkal és művezetőkkel is megvitatták a béremelésre rendelkezésre álló összegek felhasználásának elveit és módszereit, s a vállalaton belüli differenciálás konkrét mértékét. A legtöbb vállalatnál helyesen, egyidőben és arányosan a központi béremeléssel együtt hajtották végre a saját forrásból történő bérfejlesztést is. A munkások és művezetők — mint a cikkben közölt korábbi példák is igazolják — a vállalati önerőből történt bérfejlesztésből is arányosan részesültek. A kormányhatározatban előírt személyi béremelés eltérő mértékét, a szakmunkások, valamint a művezetők, továbbá az egyes iparágak és vállalatok munkásainak magasabb béremelését korábbi béremelkedésük viszonylag nagyobb elmaradása indokolta.

A személy szerint biztosított és kötelezően előírt központi béremelésen fe-

lüli, saját erőből történt további béremeléseknél, a vállalaton belüli differenciálódásban jórészt a központi előírásokat érvényesítették. Ily módon a lehetőségekhez képest az átlagosnál nagyobb mértékű béremelést kaptak a nehéz fizikai munkát végző, továbbá a többműszakos és folyamatos munkarendben dolgozó munkások, általában a bérben korábban elmaradt munkásnők. Számos vállalat a béremelés mértékének meghatározásánál helyesen, magasabb béremelést adott a teljesítménybéres munkásoknak, a kiemelt szakmájú, illetve kulcsfontosságú munkakörben és munkahelyen dolgozó munkásoknak és művezetőknek. Mindezekben kifejeződik a korábbi években az egyes vállalatoknál kialakult és gyakran kiéleződött belső bérfeszültségek és béraránytalanságok feloldására irányuló szándék.

Természetesen ezek a problémák csak részben voltak megoldhatók, sőt helyenként újabbak is keletkeztek, egyrészt a központi előírások, másrészt a korlátozott vállalati lehetőségek következtében. Mindezek, valamint a nagyvállalatok kereteiben működő gyáregységek, a különböző szakmák, a férfiak és nők, továbbá bizonyos munkás- és műszaki kategóriák közötti bérfeszültségek és béraránytalanságok feloldása a jövőben, a tervszerűbb központi és vállalati bérpolitika alapján, s több év távlatában nyerhetnek megoldást. Egyúttal intézményesen kell gondoskodni arról, hogy ne legyenek tartósak azok az okok sem, amelyek a mostani központi bérintézkedést is kiváltották. A megoldás keresése és kidolgozása a Munkaügyi Minisztérium irányításával megkezdődött, s ebben a szakszervezetek központi szervei is közreműködnek.

Az eddigiekből is megállapítható, hogy a március 1-vel végrehajtott központi béremelés a kitűzött célt elérte. Mindezek mellett a konkrét és átfogó tapasztalatok feldolgozása, értékelése után még sor kerülhet kisebb jelentőségű, de nem elhanyagolható, utólagos korrekciókra. Erre vonatkozóan már jelenleg is birtokában vagyunk bizonyos ismereteknek. Egyértelműen megállapítható azonban, hogy a béremelésben részesült munkások és művezetők általában elégedettek jövedelmük emelkedésével.

A hatékonyabb gazdálkodás ösztönzése

A március 1-vel megvalósult munkás-művezetői bérintézkedés — a központi és a vállalati saját források együttes igénybevételével — az elmúlt évtized legnagyobb mértékű béremelését nyújtotta az érintett munkásoknak és művezetőknek. E bérpolitikai intézkedés politikai jelentőségét az adja, hogy benne is kifejezésre jut szocialista társadalmi rendszerünk lényege, társadalmi igazságossága, a fizikai munkának és munkásnak a megbecsülése, amely a jelenben és a jövőben is az ország anyagi erőforrásai gyarapodásának, az egész lakosság életszínvonala emelkedésének legfőbb letéteményese. Mindezek mellett a munkások és általában a dolgozók béremelése, életszínvonalának emelése összhangban áll életszínvonal-politikai célkitűzéseinkkel, és ugyanakkor a több és jobb munka egyik feltételét is megteremtheti.

Ugyanakkor, amikor a központi béremelés jogos és halaszthatatlan problémát oldott meg a többséget érintően, mégis igaz, hogy helyenként többre lett volna szükség, s vannak még olyan munkások, fizikai dolgozók és alkalmazottak az érintett ipari és építőipari vállalatokon kívül, sőt azokon belül is, akiknél indokolt lett volna emelni a béreket. Világosan meg kell azonban azt is mondani, hogy erre most nem volt lehetőség. A béremelés ugyanis nem egyszerűen a jószándékon és az indokoltságon múlik, hanem azon az alapigazságon, hogy elosztani csak annyit lehet, amennyit megtermeltünk. A béreket is

tehát csak olyan mértékben lehet és szabad emelni, hogy a kiáramló bérek fedezeteként rendelkezésre álljon megfelelő mennyiségű és összetételű árufedezet. Általános érvényű és alapvető feltétel: ahhoz, hogy a bérek rendszeresen és tervszerűen emelkedjenek, a tervnek megfelelő ütemben és nagyságrendben kell növelni a nemzeti jövedelmet, s természetesen nélkülözhetetlen, hogy annak felhasználása is tervszerűen történjék. Alapvető feladat tehát, hogy a gazdálkodás, a termelés, az értékesítés, az ösztönzés és az elosztás egyaránt hatékonyabbá váljék, gyorsabb ütemben növekedjen a társadalmi munka termelékenysége.

Mindezeket azért említjük, mert a vállalatoknál szerzett tapasztalataink igen eltérőek. A vállalatok nagy részénél a bérintézkedés előkészítését és végrehajtását helyesen összekapcsolták a soron levő feladatokra való mozgósítással, a gazdasági-termelési feladatok teljesítésével, a kollektív szerződések 1972. évi teljesítéséről történő vállalati beszámolók és az 1973. évi módosítások előkészítésével. Vannak vállalatok azonban, ahol ez háttérbe szorult. Helyenként azt is felvetették a munkások, hogy tartanak attól, hogy az alapbéremelést a normák szigorításával visszaveszik. Meg kell nyíltan mondani, hogy erre sehol sem kerülhet sor, mert nem ez a célja az intézkedéseknek. A tervszerű normakarbantartás esetében is gondosan kell ügyelni arra —, s ez a szakszervezetek alapvető jogai és kötelességei közé tartozik — hogy az ne okozhasson indokolatlan keresetcsökkenést, sőt a termelékenység növelése esetén a keresetek a jobb teljesítmények alapján növekedjenek. Egyes vállalatoknál nem, vagy az indokoltnál kevesebbet beszéltek a kollektíva előtt arról, hogy a központi béremelés költségkihatásának teherviselésében (általában 60:40%-os arányban) az állami költségvetés és a vállalat osztozik.

Mindezekből kitűnik, hogy a központi béremelés költségeinek egy — bár kisebb — része a vállalati alapokat terheli. Hogy végső hatásában a központi béremelés terhei mennyiben érintik a vállalati alapokat, hogy a részesedési és fejlesztési alap milyen mértékben nő vagy csökken, elsősorban a vállalati gazdálkodás eredményességén, a jövedelmezőség javulásán múlik. Ehhez viszont — legalábbis a vállalatok túlnyomó többségénél —, adottak a lehetőségek, csak jobban kell élni velük. Olyan feladatok jobb, hatékonyabb megoldásáról van szó, amelyek egyébként is a vállalati gazdálkodás tennivalóinak szerves részét képezik.

A vállalati gazdálkodás eredményesebbé tételének, a nyereség növelésének számos, sok helyütt ma még kiaknázatlan tartalékát lehet feltárni. Mindenekelőtt konkrét, gyakorlati intézkedésekre van szükség az üzem- és munkaszervezésben, melynek javulása alapvető munkásérdek is. A takarékoskodás a munkával, az idővel, az anyaggal, népgazdasági szinten milliárdos nagyságrendben csökkentheti a termelési ráfordításokat és ennek nyomán növelheti a nyereséget. Ugyancsak milliárdokban kifejezhető tartalékok rejlenek a korszerű, gazdaságosan működtethető termelőkapacitások fokozottabb kihasználásában, a gazdaságtalan termékek fokozatos csökkentésében. Mindezek egyben a vezetés és a szervezés feladatkörébe tartozó feladatok, bár — tegyük hozzá — nem könnyen megoldhatók. E valóban nehéz feladatok eredményes megvalósításának az is elengedhetetlen feltétele, hogy 1973-ban a munkaversenyt, az újítómozgalmat, az üzem- és munkaszervezést, a bérezést és a jutalmazást együttesen, célszerűbben állítsuk a hatékonyság növekedésének szolgálatába. Egyszóval jobban kell ösztönözni, de egyúttal jobban is meg kell becsülni anyagilag és erkölcsileg egyaránt az eredményesebb munkát. A jobb termelést, a gazdasági hatékonyság kívánatos javulását enélkül ugyanis aligha várhatjuk.

Dr. Jandek Géza
a SZOT osztályvezetője

A megyei pártépítési és ifjúsági munkabizottságok

A párt mindig nagy figyelmet fordított a munkastílus, a munkamódszer fejlesztésére. A kongresszusok — köztük a X. is — mindig útbaigazítást, ösztönzést adtak erre. A pártéletben, a párt vezető szerveinek munkájában a kollektív vezetés, a testületi demokratizmus erősödését, tehát a pártbizottságok irányító és ellenőrző tevékenységének fejlődését elősegíthetik a vezető testület mellett működő bizottságok.

Tehát nem öncélúság, vagy valamiféle „bizottságosdi", nem az amúgy sem kevés értekezlet számának további növelése az alapgondolata a bizottságok létrehozásának, működtetésének. Az MSZMP KB Titkársága 1968. december 2-i határozata a munkabizottságok feladatát a pártbizottságok munkájának segítésében jelölte meg. Tevékenységüknek ez a célja, munkájuk tapasztalatainak mérlegelésekor ebből kell kiindulni.

A bizottságok összetétele

A budapesti és a megyei pártbizottságok a X. kongresszust előkészítő pártértekezleteik után mindenütt megválasztották munkabizottságaikat, köztük a pártépítési és ifjúsági bizottságokat is. Azóta több mint két esztendő telt el. Ez az idő lehetőséget ad munkájuk áttekintésére: hogyan dolgoznak, miben szorul munkájuk továbbfejlesztésre, mi segítheti munkamódszerük további javítását?

A pártépítési munkabizottságok több éve működnek, s ez tükröződik munkamódszerükön is. Eredményesen dolgoznak, szerepüket betöltik. Tevékenységük alkalmas a választott párt-testület tagjainak aktivizálására, munkába való bevonásra, a testületi döntések megalapozottabb előkészítésére, a párthatározatok végrehajtásának ellenőrzésére. Munkájukat tervszerűen végzik, s ma már kialakult gyakorlat, hogy féléves munkaterv szerint dolgoznak, melyeket a pártbizottságok hagynak jóvá. Ez a tervszerűség egyúttal azt is jelenti, hogy feladataik — az adott időszakban — szervesen kapcsolódnak a pártbizottságok előtt álló feladatokhoz, s ily módon a pártbizottságok éves munkaprogramjaiban meghatározott célok megvalósításából megfelelő szerepet vállalnak.

A pártbizottságok munkabizottságainak létszáma 11—17 fő. Összetételüket tekintve tagjaik többsége pb-tag, vagyis magas fokú marxista—leninista műveltséggel és mozgalmi tapasztalattal rendelkező elvtársak. Csupán egy-két megyében nem választott párttestületi tag a munkabizottsági tagok többsége. Véleményünk szerint a pártbizottsági tagok jelentős részének kihagyása a bizottsági munkából egyrészt óhatatlanul csökkenti aktivitási készségüket, másrészt a testületi tagok között egyenlőtlen munkamegosztást eredményez. A KB Titkárságának említett határozata a bizottságok tagjaira vonatkozóan azt rögzíti, hogy „... pb-tagok és szakemberek legyenek." Ebből pedig nem lehet a pb-tagok kisebb arányú bevonására következtetni.

Mivel foglalkoznak a pártépítési munkabizottságok? Hogyan lehet jellemezni munkájuk tartalmát?

Tárgyalt napirendjeik, önálló vizsgálataik elsősorban a párt belső életével, a párthatározatok végrehajtásával függnek össze, s ezekből következtetéseket vonnak le. Az üléseikre tervezett napirendi és vizsgálati témák azt bizonyítják, hogy ezeket helyesen választják ki. Békés megyében az alapszervezeti párttit-

kári értekezletek tartalmát, hatékonyságát vizsgálták, s javaslatot dolgoztak ki az irányító munka e jelentős fórumának fejlesztésére. Budapesten többek között a lakóterületi munka helyzetét, továbbfejlesztésének feladatait tárgyalták meg. Szolnok megyében a párt nőpolitikai határozatának végrehajtását tekintették át olyan igénnyel, hogy a pártbizottságot ezzel hozzásegítsék a megfelelő állásfoglaláshoz. E néhány példa is mutatja: a bizottságok arra törekednek, hogy részt vállaljanak a pártpolitikai munka színvonalának emeléséből, a testületi irányító munka fejlesztéséből.

A tapasztalatok hasznosítása

A munkabizottságok által készített és tárgyalt anyagok, továbbá tapasztalataik jól segítik a megyei pártbizottságokat, s közvetlen vagy közvetett formában hasznosítják azokat. A megyék a munkabizottságok anyagait egyrészt a végrehajtó bizottság, másrészt a pártbizottság ülésein hasznosítják, de több anyagot járási-városi első titkári értekezleten használnak fel. Az utóbbi azért is előnyös, mert így a felhalmozódott tapasztalatok nem sikkadnak el, különböző fórumokon kerülnek további feldolgozásra. Segítik a pártoktatás különböző fórumainak propagandistáit is, de a napi politikai munkában is módot találnak arra, hogy a tárgyalt anyagokat hasznosítsák.

Egyes megyékben gondot okoz, hogy a munkabizottság túl sok napirendet, illetve témavizsgálatot tervez, s esetenként olyanokat is, amelyek kidolgozása meghaladja a bizottság erejét. Kisebb-nagyobb mértékben, de szinte minden megyében probléma, hogy az egyes témákat nem kellő mélységben dolgozza ki a bizottság, így a készült anyagok egy része felszínes, csak a tények regisztrálására szorítkozik. Az ilyen anyagokkal természetesen kevés segítséget adnak a választott testületeknek feladataik megoldásához, s általában az alaposabb elemző munkához.

A pártépítési bizottságok munkájának továbbfejlesztésére számos lehetőség kínálkozik a megyében. Ezek tartalmi és munkamódszerbeli változtatásokat, az igényesebb bizottsági munka feltételeinek megteremtését is feltételezik. Mindenekelőtt azt kell elérni, hogy a bizottságok tervei jobban illeszkedjenek a megyei pártbizottságok éves programjához, féléves munkaterveihez. Tehát átgondoltabb tervezés, kevesebb és differenciált témakiválasztás szükséges. Több megyénél érdemes lenne felülbírálni azt a jelenlegi gyakorlatot, miszerint a munkabizottság tevékenysége csupán az apparátus által készített előterjesztések véleményezésére, megvitatására korlátozódik. A tapasztalatok szerint a bizottságok önálló anyagkészítése, tagjainak a vizsgálatokban és az ellenőrző munkában való személyes részvétele vezet a bizottság tevékenysége színvonalának emeléséhez. Az ilyen összetettebb és sokoldalúbb munkamódszer mellett szól az is, hogy indokolt az apparátus — a két bizottság esetében a PTO — terhelésének csökkentése. Ez csak úgy oldható meg, ha csökkentik az osztály által készített bizottsági anyagok mennyiségét.

A pártépítési munkabizottságok működésének tapasztalatai alapján a megyei pártbizottságoknak érdemes lenne erősíteni a bizottságok tevékenységében az önálló kezdeményezést, a javaslatoknál a több alternatív megoldást, továbbá a megyei sajátosságok fokozottabb figyelembe vételét. Gyakrabban élhetnének azzal a lehetőséggel, hogy esetenként az egyes témák kidolgozásába munkabizottságon kívülieket is bevonjanak. Itt főleg tapasztalt alapszervezeti pártmunkásokra gondolunk. Szorosabban kellene együttműködniük a megyebizottság többi munkabizottságával, például az együttes ellenőrzésben, a közös vizsgálatokban, egyes anyagok kimunkálásában. Az ilyen együttműködést a gondosabb

témakiválasztás és a vizsgálati metodika helyes megválasztása erősítheti, amely végeredményben a testületek munkájában gyümölcsözik. A bizottságok tevékenységének elismerését jelentené, ha a pártbizottságok igényelnék, hogy évente rendszeresen számoljanak be munkájukról.

Az ifjúsági politika sokrétűsége

Az ifjúsági munkabizottságok a legfiatalabbak a megyei pártbizottságok munkabizottságai között. Létrehozásuk célja a KB ifjúságpolitikai határozata végrehajtásának segítése. Bár feladatuk eléggé behatárolt, munkájukra az útkeresés a jellemző, ami bizonyos mértékig érthető is. Az útkeresésnek — tehát a helyes, célravezető munkamódszerek kialakításának — az a magyarázata, hogy egyrészt a többi munkabizottságtól eltérő a feladatuk, másrészt még viszonylag kevés a tapasztalatuk. Ennek ellenére már eddig is bizonyították, hogy alkalmasak az ifjúsági munka figyelemmel kísérésére, a megyei pártbizottságok ifjúságpolitikai feladatai megoldásának segítésére. Eredményes tevékenységükhöz hozzájárul, hogy tervszerűen működnek, s teljesítik a megyei pártbizottságok által jóváhagyott munkaterveiket.

A bizottságok alapvetően helyesen választják meg napirendjeiket. Sokszínűen, de sokszorosan kapcsolódnak a párt ifjúságpolitikájához. Megfigyelhető, hogy az ifjúságpolitikai kérdéseket egy-egy alkalommal nem komplex módon

---

HÁZGYÁRAK ÉSZAK-VIETNAMNAK. Az Építőipari Gépgyár ebben az évben három komplett szabadtéri kislakás-előregyártó üzemet szállít Vietnamnak a lebombázott városok helyreállítására. Egy-egy házgyár évente 600 lakás előállítására alkalmas. A képen: készülnek a sablonok

(MTI fotó — Kovács)

vizsgálják, tárgyalják, hanem egyre inkább a határozat lényeges részfeladataival foglalkoznak. Érdemes megemlíteni néhány példát, melyek egyben meggyőzően bizonyítják azt is, milyen sokrétű, fontos vonatkozása van az ifjúsági politikának. Bács megyében az ifjúsági alap felosztásának irányelveit, Budapesten a HNF budapesti és kerületi bizottságainak ifjúságpolitikai munkáját, Zala megyében a megye ifjúsága katonai előképzésének, honvédelmi nevelésének feladatait, Hajdú-Bihar megyében a szakmunkástanulók politikai, szakmai felkészültségének helyzetét tárgyalták meg — többek között. Nógrád megyében azt vizsgálták, hogy a kollektív szerződések mennyiben tartalmazzák az ifjúság érdekeit, a munkás fiatalok szociális és kulturális igényeinek mindjobb kielégítését. Az ilyen gyakorlat — tehát nemcsak a kizárólagos átfogó értékelés, elemzés — feltétlenül célszerű. Ez nem mond ellent annak, hogy időről időre, pártbizottsági szinten a határozat végrehajtásának egészére is ki kell terjednie az elemző munkának. Az ifjúsági bizottságok ebben is sokat tehetnek.

Az ifjúsági munkabizottságok tevékenységük során állást foglalnak a vezető testületek elé kerülő, az ifjúság széles tömegeit közvetlenül érintő kérdésekben. Mindinkább felismerik, hogy az ifjúság nevelésében igényelt társadalmi munkamegosztás valóraváltását csakis nagyfokú összehangoltsággal, újra és újra megújuló cselekvőkészséggel lehet biztosítani. Az ifjúsági bizottságok a megyei pártbizottságok munkáját segítve, az állami és társadalmi szervek jelentései alapján időnként áttekintik a KB ifjúságpolitikai határozatának megyei végrehajtását, koordináló és ellenőrző munkát végeznek.

A bizottságok elősegítik, hogy a különböző megyei szervek helyesen alakítsák ki tennivalóikat, közvetlenebbül, nagyobb felelősséggel foglalkozzanak ifjúsági kérdésekkel. Helyes gyakorlat a megyék többségénél, hogy a bizottságok tárgyalt anyagait hasznosításra megküldik a járási-városi pártbizottságoknak, amelyeket — a tapasztalatok szerint — munkájuk során figyelembe is vesznek.

A koordináció fejlesztése

Az ifjúsági munkabizottságok tevékenysége több megyében nehézségekbe ütközik. A gondok és problémák oka főleg a kiforratlan munkamódszerek, a bizottságok feladatainak összetettsége, helyenként a feladatok egységes értelmezésének hiánya. A tapasztalatok szerint legnagyobb problémájuk a koordinációs tevékenység hiánya. Bátrabban lehetne kezdeményezniük, egyeztetniük a fő feladatok elvégzését az ifjúságot érintő kérdésekben. Egy-egy előterjesztés megvitatása után — amennyiben az nem kerül a párt vezető testületei elé — gyakrabban tehetnének javaslatot a megye egyes állami és társadalmi szerveinek az ifjúságot szervező, nevelő tevékenységük fokozására. Koordinációs munkájuk fontosságának felismerése feltétlenül javíthatja munkájukat. Bár tevékenységükben helyt kap az ellenőrző munka, ez még nem elég rendszeres. Nem érzékelik átfogóan, megfelelően területükön a sajátos ifjúságpolitikai munkát. Egyes megyékben a munkabizottságok túlságosan a KISZ tevékenységével kapcsolatos kérdéseket állítják munkájuk középpontjába. Úgy tűnik, mintha azonosítanák az ifjúságpolitikai határozatot a KISZ tevékenységével.

A megyei pártbizottságok mellett működő ifjúsági bizottságok kétéves munkája megfelelő alap tevékenységük kibontakoztatásához, helyük és szerepük felismeréséhez. Törekedni kell feladataik értelmezésbeli, munkamódszerbeli problémáinak kiigazítására, a bizottságok munkaképességének fokozására.

Kovács Gyula, Hajnal Ferenc
a KB munkatársai

A bírálat erősítése politikai érdek

A Politikai Bizottság 1972. áprilisi levele és a Központi Ellenőrző Bizottság márciusi elvi állásfoglalása után a bírálat a korábbinál jobban a közvélemény figyelmének előterébe került. Az elmúlt év májusi taggyűlésein a párttagság határozottan állást foglalt a bírálók és a bírálat védelme mellett, s elítélte a hatalommal való visszaélést, a rágalmazást. Egységes vélemény szerint kevés az, ha valaki a maga posztján lelkiismeretesen dolgozik, arra is szükség van, hogy küzdjön minden ellen, ami régi, ami túlhaladott, ami fejlődésünket akadályozza, s éljen a szocialista erkölcs követelményei szerint.

A X. kongresszus hangja volt ez, amely a bírálatot fontos politikai eszköznek tekintette a hiányosságok, a hibák leküzdésében. Ezért a pártszervezetektől is többet kívánt: a szocialista demokratizmus erősítésével együtt a kritikai légkör, a bírálat fejlesztését is.

A kongresszus által megjelölt politika nyomán a dolgozók, a párttagok kezdeményezései, vélemény-nyilvánításuk, állásfoglalásaik szélesebb körben bontakozhattak ki és érvényesülhettek. Pártéletünkben a pártszervezetek és a párttagok többsége tudatosan, hozzáértően vesz részt fontos kérdések eldöntésében, egyre nyíltabban és határozottabban lépnek fel a hibákkal szemben.

A bírálat közügy

A taggyűlések és a tapasztalatok felhívták a figyelmet arra, hogy a bírálat értelmezése körül problémák is vannak. A bírálat még nem minden párttag számára közügy. Sőt akadnak olyanok is, akik illetéktelen beavatkozásnak, személyeskedésnek, lejáratásnak tartják. Az egyik erdőgazdaságban az igazgató rossznéven vette, amikor egy párttag szóvá tette a gazdaságban tapasztalható lazaságokat és összefonódásokat. Pedig a bírálatot követő vizsgálat a társadalmi tulajdon súlyos károsítását állapította meg.

Vannak olyan párttagok, akik érdemeikre hivatkozva visszautasítják a bírálatot. Hallható olyan kijelentés: „Hol voltál te, amikor én már ezt és ezt csináltam." „Hogy jössz te ahhoz, hogy engem bírálj" stb. Olyan nézet is van, hogy csak az bírálhat, aki mindenben példamutató. Ebben van is valami, hiszen *a bírálat aranyfedezete a feddhetetlen magatartás és cselekvés.* De a társadalom számára veszteség, ha egyesek visszahúzódnak a bírálattól, mert attól félnek, fejükre olvashatják saját hibáikat.

Gyakori beszédtéma: „Jobb csendben maradni, mert vékonnyá válhat a bo-

Éljen

ÉS ERŐSÖDJÉK A VILÁG KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTJAINAK INTERNACIONALISTA ÖSSZEFOGÁSA!

ríték", vagy „Hamar a kapun kívül találja magát az ember". Feltételezik ezzel, hogy egyesek — ha nem is nyíltan, de finom eszközökkel — fellépnek a bírálók ellen. Bizonyíthatóan kevés az ilyen eset. Néhány munkaügyi panasz és más példa azonban utal ennek a lehetőségére. Az egyik megyei pártbizottság éppen most vonja le a tanulságokat egy régebben húzódó ügyből. A dolog lényege, hogy egy község vezetője azért „vált alkalmatlanná", mert bírált.

A bírálat és a rágalmazás között nem mindenki tud különbséget tenni. Előfordul, hogy valaki a bíráló szerepében lép fel, de állításai megalapozatlanok, mesterkéltek vagy rosszindulatúak — tehát rágalmazó. Nagy vitát váltott ki az egyik Pest-környéki értelmiségi alapszervezetben, amikor az egyik párttag a bírálat látszatát keltve taggyűlésen megalapozatlan vádakkal illette a munkahely vezetőjét. Az indulatok hullámain végül is a józanság kerekedett felül és a tagság határozottan elítélte, meg is büntette a vádaskodót.

A dolgozók jelzéseinek, javaslatainak, panaszainak „agyonhallgatása", figyelmen kívül hagyása is a bírálat elleni lépés. Ezt a felsőbb pártszervekhez érkező panaszos levelek egy része is bizonyítja.

Lényegesebben könnyebb a példákat sorolni, mint arra válaszolni, mit kell tennünk a bírálat erősítése érdekében. A bírálat alkalmazása — és tegyük hozzá, elfogadása is — ideológiai, politikai, jellembeli szilárdságot, a kérdés alapos ismeretét, körültekintő mérlegelést, kedvező helyi feltételeket igényel. Felkészültséget, amelyben alapvető a párttagok világnézeti, politikai, erkölcsi érettsége, a kommunista közösségek ereje. Kibontakozásában szerepe van a pártélet mindennapjainak, a pártfórumok egészséges és rendszeres működésének. Nagyon összetett folyamatról, sokféle tennivalóról van itt szó.

Ha a sajátos feladatokat keressük, elsősorban *a bírálat politikai jelentőségének, társadalmi szükségességének széles körű megértését és elfogadtatását kell megjelölnünk.* Csak akkor tudjuk állandóan megújítani munkánkat, növelni erőnket, ha mindig kritikusan nézzük a valóságot. Ha a konfliktusokat is feltáró, önmagukat is „felelősségre vonó" magatartás erősödik és hozzájárul a feltételeknek a követelményekhez való igazításához. Ez azt jelenti, hogy a jelenleginél nagyobb nyíltságra és bátorságra van szükség. Vállalni kell a felelősséget és a kockázatot a hibák feltárásáért és kijavításukért, a bírálók megvédéséért. Mert észrevételeket tenni, bírálni az általános politika, a termelés, az életszínvonal stb. kérdéseiben már tudunk, és ez nagyon jó dolog. De ha olyan valakinek a hibás munkájáról, helytelen magatartásáról van szó, aki még közel is áll hozzánk, netán vezető — mintha elbátortalanodna a hangunk.

Nem régen kellett felelősségre vonni egy vezető beosztású párttagot, mert hosszú idő óta ivott, gorombáskodott, munkáját nem látta el rendesen és felelőtlen kijelentéseket tett. Környezete látta, tudta, mit csinál, mégsem figyelmeztette. Alapszervezete előtt sem volt mindez titok, de hiányzott a kellő határozottság, az őszinte, pártszerű légkör ahhoz, hogy ezt meg is mondják neki.

Pártszerű légkör

Tapasztalatok igazolják, hogy a vétségek többsége megakadályozható, *ha a kommunisták időben felfigyelnek egymás kisebb-nagyobb hibáira, a fegyelemsértő lazaságokra.* Ez is felhívja a figyelmet *a nyílt, pártszerű légkör megteremtésének fontosságára.* Nem könnyű feladat ez, de a bírálat fejlesztése és védelme szempontjából nélkülözhetetlen.

Mit lehet és kell tenni ezért? Mindenekelőtt a követelményeket minden szinten világosan megfogalmazni és mindenkitől számon kérni. Érvényesítésében elkerülni a kivételezéseket, vagyis a mércét mindenkivel szemben egységesen

alkalmazni. Elvszerű, harmonikus belső viszonyokra törekedni, amely lehetetlenné teszi a káros összefonódásokat. Az érdekek egészséges összhangját megteremteni, melyen belül a rendező elv a társadalmi érdeké, ahol munkája és érdeme szerint mindenki megtalálja a magáét. És talán a legfontosabb: észrevenni minden hibát és azokra pártszerűen reagálni. A pártszerű légkört kedvezően befolyásolja, ha a párttagok érzik, tudják, hogy számítanak rájuk, odafigyelnek véleményükre. A szavak súlyát nem az adja meg, hogy ki mondja, hanem az, hogy mennyit ér.

A megalapozott bírálatot nagy mértékben elősegíti *a széles körű, az adott szintek igényeinek megfelelő tájékoztatás.* Az ismeretek birtokában a kommunisták minden fontos kérdésben hallatni tudják hangjukat, fel tudnak lépni a hibák ellen, javaslatokat tehetnek. Ehhez azonban az szükséges, hogy közvetlen környezetük, munkahelyük helyzetéről és problémáiról megfelelő információval rendelkezzenek.

Keserű tanulsága néhány fegyelmi ügynek, hogy a közösség érdekében fellépők nem mindig tudták maguk mellé állítani a munkahely kollektíváját. Előfordult, hogy igazságkeresésüket úgy tüntették fel, mintha összeférhetetlen, akadékoskodó emberek volnának. A pártalapszervezetek tagjai sem adtak elég védelmet és segítséget nekik. Az ilyen tapasztalatok csak megerősítik, *mennyire fontos a bírálat fejlesztéséhez a pártszerű légkör.*

Ahol a párttagok azt tapasztalják, hogy észrevételeiket komolyan veszik, a jogosan bíráló védelmében megmozdul az egész kommunista közösség, az alaptalan bírálót pedig visszautasítják, nagyobb biztonságérzettel lépnek fel a hiányosságok és hibák ellen. Ezeken a helyeken erősek a pártcsoportok, az alapszervezetek. Meg tudják akadályozni, hogy a bírálattal szemben presztízsérdekek érvényesüljenek. Tudják, miről van szó, ismerik, látják a belső összefüggéseket, a személyi kapcsolatokat. Ki tudják védeni a támadásokat, megakadályozhatják, hogy bárkit is sérelem érjen jogos bírálata miatt.

A pártszervek és pártszervezetek a hatáskörükbe tartozó párttagok ügyében legyenek körültekintőbbek. A párt iránti bizalmat növelik, ha nem hagyják kikezdeni, megvédik tisztségviselőiket, aktivistáikat, és ha jogos bírálat éri őket, nem mentséget keresnek, hanem gyorsan, a pártelveknek megfelelően intézkednek.

A bírálattal kapcsolatos hibás és káros szemléletet tükrözi, ha a vizsgálatok során először nem az állítás igazságát vizsgálják, hanem azt, aki bírált. Ez a helyenként tapasztalható gyakorlat leszerelő, nem ösztönöz a bírálatra, hanem bizonytalanná tesz.

A bírálat követelményeinek ismerete

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a párttagok a jószándékú bírálat esetében is sokszor hibát vétenek. A pártszerű bírálatnak határozott ismérvei vannak. Jogos igény, hogy tartalma megfeleljen a marxista—leninista ideológiának, a párt politikájának és a szocialista erkölcs követelményeinek. Senki nem léphet fel a bírálat köntösében a párt alapelvei, a szocialista társadalom alapjai ellen. Ha valaki csak részinformációkkal rendelkezik, azokat súlyuknak megfelelően kezelje és mint jelzést juttassa el az illetékesekhez. Részigazságok felnagyítása, egyoldalú túlhangsúlyozása csökkenti a bírálat valóságos tartalmának a hitelét. A felelőtlen bírálat becsületes embereket sért, nemegyszer súlyos helyzetbe hoz. Az alaptalan zaklatások pedig ártalmasak, zavarják a politikai közérzetet.

A kommunisták egymáshoz való viszonyát az elvtársiasság, a jó szándék,

a segítőkészség és kölcsönös bizalom jellemzi. Ez teszi lehetővé, hogy a párttagok az egyes jelenségeket, egymás hibáit, a bírálatot befolyásoló személyes indulat nélkül tárják fel. A bírálat társadalompolitikai jelentősége, hogy *mindig valamilyen hiba kijavítását, új eredmények elérését szolgálja.* Az öncélú bírálat nemcsak értelmetlen, hanem káros is. Adott körben torzíthatja a bírálat funkcióját, lejárathatja jelentőségét, felesleges energiákat vonhat el.

Az természetes, hogy a bírálat céljában, érvényesülésében az érdekek is kifejezésre jutnak, és a személyes érdekek késztető, motiváló hatást gyakorolnak. Az érdekek rendszerében azonban a társadalmi érdek a meghatározó. Azért természetesen senkit sem marasztalhatunk el, mert saját érdekeit nyíltan, pártszerűen védi. Ha azonban *csak* a személyes érdekből indul ki a közös érdek rovására — ez nem elfogadható.

A bírálat akkor hatékony, ha megfelelő helyen és megfelelő időben gyakorolják. Az illetéktelen helyen történő fecsegés, hangulatkeltés nem pártszerű magatartás, nem becsületes igazságkeresés. Ha egy kérdés eldöntését széles körű vélemény-nyilvánítás előz meg, mindenkinek, aki illetékes, joga és kötelessége abban részt venni. A döntés után azonban helytelen a végrehajtás segítése helyett a bíráló szerepében tetszelegni. Jogosan kifogásolható annak a párttagnak a magatartása, aki „kívár", és csak akkor lép fel bírálóan, amikor az illető már súlyos hibát vétett, illetve ehhez személyes érdeke fűződik.

A kommunisták magatartását a nyíltság és mindenekelőtt a segíteni akarás kell hogy jellemezze. Ezért nem helyeselhető az, ha valaki ismeri a tényeket, de elhallgatja azt, vagy csak általánosan mond valamit. Arra számítva, derítse ki a dolgokat az, aki illetékes, miért vállalja ő a kockázatot. Elfogadhatatlan az is, ha személyes érdekből csak fokozatosan, ügyeskedve bocsátja rendelkezésre, amit tud. A pártszerű bírálattól idegen az ilyesfajta manipuláció.

A bírálatot tényekkel alá kell támasztani, anélkül az észrevételek megalapozatlanok. Aki állítását nem tudja bizonyítani, az rágalmaz még akkor is, ha a bírálatát taggyűlésen mondja el.

A bírálat társadalmunk fontos hajtóereje, mindig közösségi érdekű. Ezért nem lehet senki számára közömbös, hogy környezetében ki, hogyan, milyen mértékben él e fontos és nélkülözhetetlen fegyverrel. A bírálat azonban csak egyik eszköze a pártpolitika megvalósításának. Nem csodaszer, hatását nem szabad eltúlozni. Sohasem pótolja az ügyet előrevivő cselekvést. Nem helyette, hanem érte van.

Pallós János
a KEB munkatársa

Éljen

A MARXIZMUS—LENINIZMUS,
KORUNK LEGYŐZHETETLEN ESZMÉJE!

Az agitáció irányítóinak felkészítése

A politikai agitáció hagyományos módszerei az utóbbi időben nagy mértékben fejlődtek. Társadalmi életünk, a szocialista demokrácia fejlődése, az, hogy a párt politikáját meggyőzés útján terjesztjük és hogy nekünk az értők serege kell, fokozott s részben újfajta igényeket támaszt a szóbeli agitáció rendszerével, módszerével és a tömegpolitikai munkát irányító apparátussal szemben is.

A pártban mintegy húszezer kommunista foglalkozik különböző szinten az agitáció szervezésével, irányításával. Az agitációt irányító társadalmi és függetlenített pártmunkások nagy szerepet töltenek be a párt politikájának terjesztésében, magyarázásában, a tömegek mozgósításában. Az agitáció szervezése, irányítása a jelenlegi körülmények között magas fokú politikai műveltséget, a párt politikájának alapos ismeretét, konkrét politikai helyzetismeretet, a különböző szinteken különböző fokú sajátos képzettséget, különféle tudományokban — a szociológiában, pszichológiában, pedagógiában, retorikában — való jártasságot, a szerzett ismeretek tudatos alkalmazását igényli tőlük.

A Központi Bizottság mellett működő Agitációs és Propaganda Bizottság a múlt évben ezért állást foglalt az agitációt, a tömegpolitikai munkát irányítók módszertani képzésének megindítása mellett. Ez egyfelől egy sajátos képzési rendszer megszervezését igényelte, másfelől az ehhez szükséges tematika kidolgozását, előadók, jegyzetek biztosítását.

Az Agitációs és Propaganda Bizottság állásfoglalása alapján kezdődött meg és vett fokozott lendületet a tömegpolitikai munka különböző szintjein alkalmazott irányító tevékenység módszertani tapasztalatainak általánosítása, a marxizmus—leninizmus tudatformáló, tömegbefolyásolási koncepciójának feleleventése és alkalmazása mai körülményeinkre. Hasonlóképpen megindult a különböző társadalomtudományok e területen hasznosítható eredményeinek feldolgozása, adaptálása is. Mindez fontos feltétele volt annak, hogy megtehessük az első lépéseket az agitációra vonatkozó elméleti és módszertani ismeretek tanításában, terjesztésében.

Az új követelmények jogosultságát mind erőteljesebben érzik az agitáció irányításával foglalkozó káderek. Ezért vált körükben általánossá és tudatossá az igény az agitációval kapcsolatos elméleti-módszertani alapismeretek szervezett formában történő elsajátítására.

Politikánk, eszméink terjesztésében, magyarázásában nagy számban vesznek részt a párttagok és a párt politikájával rokonszenvezők. Amikor célul tűzzük a tömegpolitikai, agitációs munka irányításának fejlesztését, voltaképpen az ő munkájukhoz, az „első vonalban" tevékenykedőknek kívánunk jobb feltételeket teremteni, több segítséget adni. Ez adja meg az agitációs módszertani képzés megindításának legmélyebb értelmét, tartalmát.

Megváltozott feltételek

Több mint negyedszázaddal a felszabadulás után a korábbihoz képest sok tekintetben új feltételek között kell az agitációs munkát végeznünk. Megváltoztak társadalmunk osztályviszonyai, s a lakosság óriási többsége ma szocialista üzemekben, szövetkezetekben végzi munkáját. Új tartalmat kapott a

munkás-paraszt szövetség, az érdekviszonyokban erősödtek az egység elemei. Hazánk a gazdasági fejlettség magasabb színvonalára emelkedett, erőteljesen fejlődik iparunk. A fejlődés intenzív szakaszának elérését tükrözi a gazdaságirányítás jelenlegi rendszere is, ami szintén újabb követelményeket állított előtérbe a tömegpolitikai munkában.

Figyelembe kell venni a nemzedékváltás tényét is. Új generációk léptek a színre, s a felnőtt lakosság jelentős részét teszik ki immár azok az emberek, akiknek nincsenek személyes tapasztalataik sem a tőkés rendről, sem a hatalom birtokbavételéhez vezető nagy osztály-összeütközésekről. Munkásosztályunk nem csekély része számára például az üzemek államosítása nem személyes élmény, hanem iskolai tananyag.

A nemzetközi életben bekövetkezett változások ugyancsak hatnak az agitáció tartalmára és módszerére. Az SZKP XXIV. kongresszusán megfogalmazott békeprogram fokozatos valóra váltása, a békés egymás mellett élés eszméjének és gyakorlatának térhódítása, az ideológiai harc előtérbe kerülése agitációnkat is új feladatok elé állítja.

A változó feltételek közepette is változatlan pártunk több mint tizenhat éve állhatatosan vallott törekvése: a tömegekhez fűződő kapcsolatának őrzése, ápolása, mélyítése. Ennek alapvető feltétele a tömegekkel folytatott állandó párbeszéd, szándékaink megértetése és elfogadtatása. Az agitáció e fő feladatát a változott feltételek között bizonyos fokig új módon kell érvényesítenünk.

Az agitáció szerepe

Az igazság „nem megy magától házhoz": eszméink mind többféle kapcsolat, mind bonyolultabb viszonyok rendszerén keresztül, mind nagyobb hozzáértést igénylő eszközök és formák közvetítésével jutnak el a társadalom tagjaihoz. Ezen az úton válnak a magatartás és a közéleti aktivitás szabályozóivá, s így bontakozik ki és szilárdul meg fokozatosan társadalmunkban az akarat és cselekvés egysége. Ez határozza meg az agitáció rendeltetését, szerepét.

Az agitáció a sokféle társadalmi hatás által kialakított személyes beállítottságra és tudásanyagra építve magyarázza az időszerű politikai kérdéseket és tennivalókat. Mondanivalóját mindig az egyes emberhez fogalmazza meg a legnagyobb hatékonysággal, de ugyanakkor a társadalom egészéhez szól, figyelembe véve az adott helyzet valamennyi főbb összetevőjét, a közvéleményt, az esemény jellegét, újszerűségét stb. Részt vállal tehát a társadalmi tudat és közérzet alakításában, az elérhető optimális hatékonysággal mozgósít a társadalom előtt álló feladatok végrehajtására, kiváltja a politika megvalósulását szolgáló, önként vállalt társadalmi cselekvést.

Az agitációnak a politikai magatartást alakító szubjektív tényezőket kell formálnia, fejlesztenie. Mindenekelőtt két területen: egyrészt a helyes, önálló magatartást segítő tájékoztatással, cselekvést kiváltó ösztönzéssel, másrészt olyan társadalmi légkör és közérzet megteremtésével, ami kedvezően befolyásolja a személyes beállítottságot. Ez utóbbinál különösen nagy szerepet kapnak a különböző érzelmi hatások, melyekkel szemben ugyancsak nem lehet közömbös a politikai tömegmunka.

Az agitáció szerepe abban áll, hogy közvetíti a politikai törekvéseket, megvilágítja és érvekkel gazdagítja, alátámasztja azokat. Időben mozgósít a társadalmi cselekvésre. A közvélemény teljes ismeretében, a tömeglélektan, a társadalompedagógia törvényszerűségeinek felhasználásával kell biztosítania,

hogy az egyént és a társadalmat ért különböző hatások mellett — vagy éppen egyik vagy másik nem kívánatos hatás ellenére — kialakuljon e véleményeknek olyan összessége, amely politikai érdekeinknek megfelelő konkrét cselekvési készséget vált ki.

A módszertani képzés során arra kell választ adni, hogy ezeket a követelményeket hogyan lehet a leghatékonyabb módon érvényesíteni. Természetesen a követelmények differenciálódnak aszerint, hogy egy városi pártbizottság PMO-vezetőjének kell-e megszerveznie az agitációt, vagy egy alapszervezeti agitációs felelősnek. Az oktatás során ezért a mondanivalót ehhez kell szabnunk.

A képzés tartalma

Az agitáció irányításához szükséges ismeretek szervezett oktatásában az első lépést — tavaly ősszel a Politikai Főiskolán — a megyei pártbizottságok agitációs felelőseinek részvételével szervezett tanfolyam jelentette. Második állomása az a tanfolyam, amely áprilisban kezdődött Szolnokon. Itt azok az elvtársak részesülnek képzésben, akik az ősszel kezdődő megyei (budapesti) tanfolyamok irányítói lesznek. 1973 őszén ugyanis a budapesti és a megyei oktatási igazgatóságokon megkezdődik az agitációs módszertani képzés. A ter-

MOTOR EXPORTRA. A Győri Magyar Vagon- és Gépgyárban a RÁBA MAN három típusát gyártják, amelyek egy részét exportálják. A román autóipar 950 db 215 lóerős ferde hengerelrendezésű motort rendelt a gyártól *(MTI fotó – Hadas)*

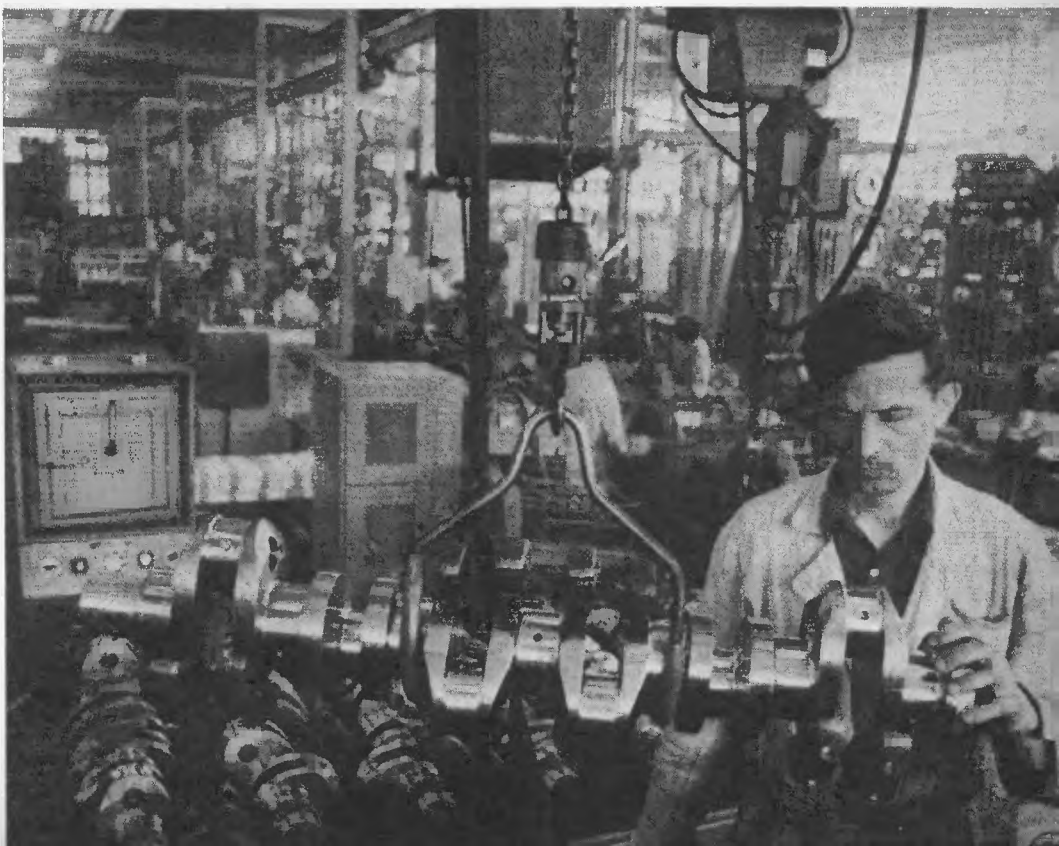

vek szerint az 1973—74-es tanévtől kezdve a budapesti és a megyei pártbizottságok irányítása alá tartozó pártbizottságok e munkával foglalkozó káderei a Politikai Főiskolán, illetve a budapesti és a megyei oktatási igazgatóságokon szervezett tanfolyamokon részesülnek ilyen irányú képzésben, majd továbbképzésben. A következő lépés az alapszervezeti agitációs, illetve agit.-prop. felelősök módszertani felkészítése lesz.

Ami a képzés tartalmát illeti, arról a jelenleg folyó szolnoki tanfolyam tematikájának ismertetése adhat a legjobban képet. A tematika mintegy 55 százalékát az alábbi témakörök töltik ki:

— a gazdasági, társadalmi, ideológiai helyzet ismertetése és a tömegpolitikai munka velük összefüggő jelenlegi követelményei;

— a marxista—leninista politikai tömegbefolyásolás elméleti és módszertani kérdései;

— a tömegpolitikai, különösen az agitációs munka irányításának módszertani kérdései; tapasztalatcserék a különféle szintű pártbizottságok munkatársaival.

A tematika csaknem 40 százalékát alkotják a különböző társadalomtudományokból meríthető alapismeretek:

— a politikatudomány, a szociológia, a közvéleménykutatás, a statisztika, a tömegkommunikáció, a társadalmi információ elmélete és alkalmazhatóságuk a tömegpolitikai munka irányításában;

— a pszichológia, a személyiségelmélet és a felnőttnevelés;

— retorika;

— a főiskolai és megyei kísérleti tanfolyamok tapasztalatainak összegezése, oktatás-módszertani kérdések.

A 240 órás időkeret ilyen megosztása érzékelteti törekvéseinket. A tájékoztató, ismeretbővítő előadások, konzultatív beszélgetések aránya 72 százalék. Az alapirodalom egyéni tanulmányozására biztosított időarány 12 százalék, míg a szerzett ismeretek alkalmazását, a készségek fejlesztését célzó gyakorlatok aránya 16 százalékos.

A jelenlegi tanfolyam az agitációs módszertani képzés országos rendszerének kifejlesztése tekintetében fordulópont. A mostani és az előző, főiskolai tanfolyammal együtt véget ér a tömegpolitikai munkát irányító káderek módszertani képzési, illetve továbbképzési formájának — tematikájának, tananyagának — kialakítása. A jelenlegi tanfolyam kiinduló alapul szolgálhat az ősszel kezdődő megyei képzés tartalmának és formájának kidolgozásához. Kiindulópontul szolgálhat továbbá az alapszervezeti agitációs felelősök képzéséhez, valamint a tömegszervezeti és tömegmozgalmi agitáció irányítóinak módszertani képzéséhez is. Ugyanakkor felhalmozódott annyi elméleti alap, amelynek segítségével 1973 őszétől megkezdődhet az agitáció módszertani kérdéseinek tanulmányokban történő kifejtése, megteremtve a széles körű oktató munka lehetőségét, egyben pedig segítve a gyakorlati agitáció hatékonyságának fejlesztését.

Az oktatás tartalma természetesen csak bizonyos idő elteltével szilárdulhat meg. Az agitációs irányító tevékenység rendszerének tervbe vett elemzése bizonyosan jó támpontokat ad majd a tananyag és az oktatási módszerek tervezéséhez. De legalább ilyen fontos a különböző szinteken tevékenykedő irányító káderek, vagyis az érintettek véleménye. Hiszen a képzés tartalmának kialakítása — miként eddig — a továbbiakban is csak az érdekeltek közös, együttes tevékenységének eredménye lehet.

Pál László
a KB munkatársa

A Bagi Ilona brigád

FOTÓ: WORMSER ANTAL

Munka közben: Micheller J nosné brigádvezető, Szabó L rántné és Kasznár Gyuláné

ÁLLAMI DÍJAS MUNKÁSNŐK

A Magyar Posztógyár szövőelőkészítő üzemének Bagi Ilona szocialista brigádját nagy kitüntetés érte: megkapták az Állami Díj II. fokozatát. A megtisztelő elismerés mögött – mint az üzemi újság is írja – hosszú, kemény munkával eltöltött évek húzódnak. A kis kollektíva 15–20 éve dolgozik együtt. Ezer meg ezer orsó pörgése, megkötött csévék láthatatlan sokasága bizonyítja a brigád asszonyainak töretlen lelkesedését, szilárd munkafegyelmét. Egységes, fáradhatatlan tenniakarásukkal élő példái a szocialista brigádmozgalomnak. A közös szép siker, nagy élmény után a dolgos hétköznapokat örökítette meg néhány felvételünk.

Breininger Györgyné és Szilágyi Istvánné a fonal minőségét vizsgálja

Kaló Józsefné, Bocskai Lászlóné keresztcsévélők

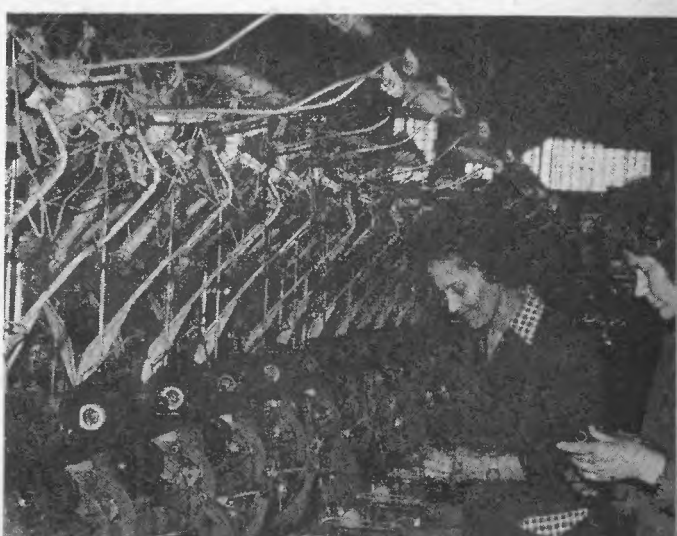

Az alapszervezetek feladatai a tagfelvételi munkában

A Politikai Bizottság 1972. november 21-i ülése megtárgyalta a párttagság növekedéséről és szociális összetételének alakulásáról szóló jelentést. A PB határozatát taggyűléseken ismertetik az alapszervezetek tagjaival, akik az állásfoglalás egységes értelmezése s a jobb megvalósítás céljából számos kérdést tesznek fel. Ezek többsége általános jellegű, valamilyen szinten minden pártalapszervezetet foglalkoztat. Az alapszervezetek munkájához kívánunk hozzájárulni azzal, hogy a tagfelvétellel kapcsolatos konzultációs kérdésekre folyamatosan válaszolunk.

1. A PB-határozat a párttagfelvétel számszerű növekedésével kapcsolatban kimondja: az évenként felvett új párttagok száma ne haladja meg a párttagság 3 százalékát. Mit jelent ez a szám az alapszervezetek számára? Miért nem lehet tagfelvételi keretszámot az alapszervezeteknek adni?

A tagfelvétel mennyiségi célkitűzését számszerűsíti a határozatban előírt mintegy három százalék. Ez az előirányzat arányban van a párt egészséges fejlődésének szükségletével, a lehetőségekkel, s nem utolsósorban korábbi tapasztalatainkkal. Felvetődhet a gondolat: lassú vagy gyors-e ez a növekedési ütem? Tény, hogy ez az előirányzat az előző évekhez képest lényegesen csökkenti a felvételi ütemet. De ha számításba vesszük az utóbbi két év ugrásszerű növekedését, a mostani célkitűzés lényegében megegyezik az előző (1962—1970) évek felvételi ütemével, akkor ugyanis évenként három és fél százalékkal gyarapodott a párttagok száma.

Számszerű keretet csak az irányító pártszervek kaptak. Az alapszervezetek ezekkel a viszonyszámokkal mit sem kezdhetnek. A *tagfelvételi munka politikai jellege kizárja a tervlebontásos módszert.* A számszerű meghatározással a tagfelvétel elvesztené politikai tartalmát, rugalmasságát, lényegét, csökkentené a járások, városok irányító szerepét.

A párttagságra való alkalmasság nem alakul ki máról holnapra. Senki sem születik kommunistának, csak azzá lehet, ha önmaga akarja, a környezete segíti ebben. A számszerűség meghatározása lényegében ezt a folyamatot zavarná meg, kötné formális szempontokhoz. Ha az alapszervezetek keretet, előírást kapnának a felvételek számára, akkor a fegyelem alapján mindent megtennének a teljesítés érdekében. De kérdés: lehet-e 23 ezer alapszervezetre lebontani a mintegy 25 ezer évenkénti tagfelvételt? Aligha. Olyan helyzet teremtődne, hogy a számok teljesítése érdekében egyrészt azok is bekerülnének a pártba, akik erre még nem értek meg, másrészt ha a tervszámokat teljesítenék, nem vennének fel olyanokat, akik alkalmasak a tagságra, akikkel erősödhet a pártszervezet.

A keretek lebontása az alapszervezetekben a felvételek minősége helyett a

mennyiségi szemléletet helyezné előtérbe, azt, ami ellen éppen harcolnunk kell. Olyan merevséget okozna, amely a tagfelvételi munkát károsan befolyásolná. Az alapszervezetek számára nem lehet más meghatározó, mint a magasabb követelmények érvényesítése szigorú egyéni elbírálás alapján. Minden figyelmüket az alkalmasság megállapítására kell összpontosítaniuk.

Korábban tapasztalható volt, hogy a pártépítő munkát aszerint értékelték: volt-e tagfelvétel vagy sem. A PB-határozat szelleméből az következik, hogy az az alapszervezet végzi jól a tagfelvételi munkát, ahol felvételre kerül, aki megfelel a *magasabb* követelményeknek, akikkel a párt erősödik, és senkit nem vesznek fel olyant, aki még nem alkalmas a párttagságra. A pártszervezetek eltérő helyzetének és a politikai nevelő munka színvonalának természetes következménye, hogy egyik helyütt több, másutt kevesebb ember válik alkalmassá párttagnak. Nem jó fényt vet a pártszervezet általános politikai munkájára, ha éveken keresztül senkit nem nevelnek párttaggá. De politikai kárt okoz, ha *csak azért* vesznek fel párttagot, hogy növekedjék a tagok száma, hogy leplezzék munkájuk gyengeségét. Az irányító pártszervek feladata, hogy az alapszervezetek tagfelvételi munkáját úgy irányítsák és értékeljék, hogy az a jobb politikai munkára ösztönözzön, a megítélésnél kerüljék a mechanikus szemléletet.

2. A PB-határozat használja a fizikai dolgozó és a munkás fogalmat, mi a különbség a kettő között, s a megkülönböztetésnek van-e jelentősége a tagfelvételi munkában, az összetétel vizsgálatánál?

A X. kongresszus határozata kimondja: „... a pártépítés során ezután is az a feladat, hogy a munkában élenjáró fizikai és szellemi dolgozók köréből nyerjünk új harcosokat. Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a párt munkás jellegének erősítésére, ipari munkások és más fizikai dolgozók legjobbjainak kommunistává nevelésére és a pártba való felvételére..." A PB-határozat ennek következetesebb érvényesítését szolgálja, lényegében ennek érdekében írta elő, hogy a *tagfelvételnél biztosítani kell a fizikai dolgozók, elsősorban a munkások többségét.* Országos átlagban a fizikai dolgozók aránya a 65—70 százalékos arányt érje el.

A fizikai dolgozó és a munkás fogalom megkülönböztetésének bizonyos vonatkozásban fontos szerepe és politikai jelentősége is van. A két fogalom nem pontosan azonos tartalmat fejez ki. A fizikai dolgozók kategóriája szélesebb, mint a munkás fogalom. Szélesebb annyiban, hogy ide soroljuk mindazokat, akik az iparban, mezőgazdaságban, közlekedésben, kereskedelemben stb. *fizikai* munkát végeznek. Nemcsak a munkásosztály, hanem a tsz-parasztság fizi-

Éljen

A MAGYAR ÉS A SZOVJET NÉP
MEGBONTHATATLAN BARÁTSÁGA!

kai munkát végző tagjai is fizikai dolgozók. A pártstatisztikában is két fő kategóriát használunk: fizikai dolgozó, szellemi dolgozó. Hozzá kell tenni, hogy a meghatározás a *jelenlegi foglalkozást tükrözi.* A besorolás tehát nem az eredeti foglalkozás, nem a származás, hanem a jelenlegi foglalkozás alapján történik.

A Politikai Bizottság határozata a tagfelvételnél a fizikai dolgozók és ezen belül is elsősorban a munkások megfelelő arányát, többségét hangsúlyozza. Ez alapvető társadalmi-politikai kérdés, szoros összefüggésben van pártunk osztályjellegével, a munkásosztály társadalmi vezető szerepének elismerésével és erősítésével.

A nagyipari munkásság különös jelentősége természetesen nem zárja ki a más területeken dolgozókat sem, hiszen a párt szociális összetétele fontos, de nem egyedüli tényező a párt vezető szerepének betöltésében. Abban viszont nélkülözhetetlen, hogy a *párt helyesen ismerje fel a munkásosztály politikai érdekeit, s következetesen meg is valósítsa azokat.* Tehát, az összetételnek a helyes politika kialakításában, és végrehajtásában van jelentősége, s nem a számszerűség öncélú növekedéséért tartjuk fontosnak a szociális összetételt, a fizikai munkások arányának növelését.

Úgyszólván minden munkahelyen vannak fizikai és szellemi dolgozók. Arányukat a terület jellege határozza meg. Éppen ezért a tagfelvételt nem lehet elvonatkoztatni ettől. A munkástöbbséget nyilvánvalóan az üzemi pártszervezetek tagfelvételénél kell biztosítani. Az a törekvésünk tehát, hogy fizikai dolgozókkal erősödjék a párt, nem jelenti, hogy mechanikusan ott is ez legyen a tagfelvétel iránya, ahol nem ez a jellegű munka dominál, pl. egyetemeken és más tanintézményeknél, a tudományos és tervező intézeteknél, és azt sem, hogy kizárjuk a szellemi dolgozók legjobbjait, azokat, akikkel erősödhet a pártszervezet.

3. Mit kell érteni a tagfelvételi követelmények magasabb szintjén? Hogyan kell értelmezni a követelmények differenciálását?

Látnunk kell, hogy a tagfelvétel kívánatos ütemét, a célszerű szociális összetételt alapvetően a követelmények helyes meghatározásával és következetes gyakorlati megvalósításával lehet biztosítani. A követelmények a párt eszmei-politikai céljai és a sok évtizedes tapasztalat alapján alakultak ki, s a szervezeti szabályzat rögzíti ezeket. A párt alkotmányát módosítani akkor kell, ha a pártéletben valamiféle fordulat, új helyzet, vagy egy beérett folyamat új keretet kíván. Most nincs erről szó, nincs tehát *merőben* új követelmény sem. Annyi a változás a korábbi helyzethez képest, *hogy minden eddiginél nagyobb erőt, energiát kell fordítani a követelmények hiánytalan érvényesítésére.* Ez egyben azt is jelenti, hogy a szervezeti szabályzat — azzal is, hogy a gyakorlatban megvalósul — tartalmában bővül, színvonalában emelkedik. A követelményrendszer és annak helyes érvényesítése ad egy olyan orientációt a felvételnek, amelyben azok kerülnek a pártba, akikkel eszmeileg, politikailag, szervezetileg erősödik a mozgalom.

Ilyen értelemben minden felvételre jelentkezőnél növekedtek a követelmények. S éppen a cél miatt *nem lehet engedményeket tenni a fizikai dolgozóknál sem.* Hozzá kell azonban tenni, hogy a követelménynövekedést nem lehet mechanikusan felfogni. Értelemszerűen nem lehet azonos minden rétegnél. A teljesen egységes színvonalú mérce az egyik tagfelvételnél maximalizmust, a másiknál igénytelenséget eredményezne. Természetes igény éppen most, hogy a felvételnél domborodjanak ki a munka sajátosságaiból, a társadalmi-szociális feltételekből s a képzettségből adódó eltérések.

A felvételekből adódó előnyöket, hátrányokat éppen a helyes döntés érdekében kell figyelembe venni.

Vannak alapvető eszmei-politikai követelmények, amelyeket kivétel nélkül mindenkitől meg kell követelni. Ilyen például:

— *a párt eszméivel való azonosulás.* A munkásosztály és marxista—leninista pártjának vezető szerepe a társadalmi élet minden területén; a munkásosztály politikai hatalmának, a proletárdiktatúra erősítésének, védelmének alapvető jelentősége; a proletár internacionalizmus; materialista világnézet (illetve a valláshoz való kommunista viszony)

— *a párt politikájával való azonosulást,* beleértve a gazdaság, a társadalmi élet, a kultúra, az ideológia, a nemzetközi kapcsolatok területeire kiterjedő politikát. Az alapvető és mindenkire nézve kötelező követelmények közé kell sorolni

— *a párt szervezeti rendjének, fegyelmének elfogadását, önkéntes betartását.*

E követelmények is feltételeznek alapvető elvi-politikai *ismereteket,* és az erre épülő szilárd *meggyőződést,* aktív társadalmi-közéleti *cselekvést* társadalmi szervezetekben, tömegszervezetekben stb. és nem utolsósorban olyan emberi, személyi *magatartást,* amely összhangban van szocialista eszményeinkkel, a kommunista közösségi ember példamutatásával.

Az elméleti, politikai képzettség értelemszerűen más egy szakmunkásnál, mint egy mérnöknél vagy más szellemi dolgozónál. Így jogosan követeljük a felvételre jelentkező szellemi dolgozóktól, hogy marxista ismeretei, elméleti jártassága megalapozott legyen. A másik, ami ebből következik, ne csak általában ismerje a párt politikáját, mert ezzel még önmagában nem sokra megy a közösség, hanem akkor teljes és egyértelmű a párt politikájával való egyetértés, ha a maga tevékenységében érvényesíti ezt a politikát, ha a szűkebb, lokális érdekekkel találja szembe magát. Úgy is, hogy beosztásában, munkaterületén, magánéletében a párt politikája alapján, annak szellemében tevékenykedik és él, de úgy is, hogy kiáll ezért a politikáért azokkal szemben, akikkel más hatások érvényesülnek.

Mindezek a közéletben való aktív részvétel útján valósíthatók meg. Különösen fontos ennek az aktivitásnak a hangsúlyozása, hiszen adottságaik a legjobbak ehhez, és általában a képességeik is megvannak a közéleti tevékenységre. Arról van tehát szó, hogy a szellemi dolgozótól fokozottabban meg kell követelni az ellenséges nézetek elleni politikai harcot, a szakmai nevelőmunkát, s a társadalom érdekében végzett ingyenes munkát is.

Az alapszervezetek, amikor azt mérlegelik: ki érdemes a párttagságra, egyénekre szabva mérlegeljék a követelményeket, mégpedig úgy, hogy minden különösebb „agitáció" nélkül is legyen érdemes a párttagságra.

4. Mire ügyeljen az alapszervezet, ha tagfelvételi kérelmet elutasít?

Mivel nincs az alapszervezeteknek tagfelvételi keretük, s a felvételből nincs kizárva egyetlen társadalmi réteg sem, sehol nem lehet elutasítani felvételi kérelmet a statisztikára hivatkozva. Az elutasítás egyedüli indoka lehet: *valamilyen szempontból nem felel meg a tagfelvételi követelményeknek.* Az egyes jelentkezőknél ez tovább konkretizálást igényel: melyik kritériumnak, miért nem felel meg, lehet-e ezen változtatni és hogyan? Ha nincs pártmegbízatása például, adni kell, ha nem képzett, ösztönözni kell a tanulásra és így tovább.

A pártba lépés önkéntes elhatározás alapján történik, ezt a jogot senkitől nem lehet elvitatni. Minden kérelmet a pártban szokásos módon kell elbírálni. Ha tehát valaki be akar lépni a pártba, nem lehet úgy elintézni, hogy nem adnak neki belépési űrlapot.

Egyetlen párttitkárnak, vezetőségnek nincs joga eleve elutasításra. Hogy valaki párttag lehet vagy sem, az alapszervezet taggyűlése, illetve a döntést jóváhagyó szerv, az illetékes pártbizottság dönti el. Az eljárás a következő: a szabályos jelentkezést az alapszervezet vezetősége, vezetőségi ülésen minősíti (ezen jelen kell lenni a felvételkérőnek és az ajánlóknak) és a kérelmet javaslatával együtt a taggyűlés elé terjeszti. A taggyűlés a tagfelvételi célkitűzés ismeretében, emberismerete, valamint a jelölthöz és ajánlókhoz intézett kérdések alapján mérlegeli a kérelmet, s elbírálja az alkalmasságot. Ezt az utat minden jelentkező esetében végig kell járni. Ez következik a demokratikus centralizmus elvéből, a párt munkastílusából.

A tagfelvételi munka nagy felelősséget igényel az alapszervezet kommunistáitól, és külön a vezetőségtől. Az egész munkát úgy kell irányítani, hogy érvényesüljön a kollektív akarat, de ne is sértsenek meg embereket. Különbséget kell tenni, ha valaki személy szerint tanácsot, véleményt kér, vagy ha már jelentkezési stádiumba jutott. Egyéni véleményt lehet mondani — de dönteni egyénileg nem lehet —, ez a munka lényege!

Nagyon lényeges, hogy a párttagságra most még nem alkalmas ember előtt ne zárják le a párthoz vezető utat. Az alkalmassághoz nem kedvező időre kell várni, hanem arra van szükség, hogy konkrét megbízatások, nevelés és önképzés alapján, a köz érdekében végzett önzetlen munkában bizonyítsa be, hogy alkalmassá vált a párttag megtisztelő rangjára.

MEGJELENT!

Újságolvasók képes évkönyve

AZ ÉVENKÉNT MEGJELENŐ NÉPSZERŰ KÖNYVBEN SZÁMOS ÉRDEKES CIKK, KÉP, ADAT TALÁLHATÓ AZ 1972-ES ÉV HAZAI ÉS KÜLFÖLDI ESEMÉNYEIRŐL.

256 oldal / 20,– Ft

Kossuth Könyvkiadó

A vitavezetés módszertanáról

A propaganda tartalma és módszerei között nincsen merev összefüggés. De azt nyugodtan mondhatjuk, hogy általában az a propaganda részesíti előnyben a vita módszerét, amely fontosnak tartja a tömegek aktív részvételét a politika megvalósításában és további irányának meghatározásában, amely tudatában van igazságának és bízik az igazság erejében. Nem nehéz e jegyek és a lenini típusú propaganda — e lényege szerint érvelő, vitatkozó propaganda — közti kapcsolatot felfedezni.

Nálunk, napjainkban nem a fejlődés szocialista útja körül folynak a politikai viták. Vitapartnereink ellenvéleménye egyes konkrét jelenségekkel és intézkedésekkel, a fejlődés ütemével, az általános tendenciák helyi érvényesülésével, a változó valóság új tényeivel kapcsolatos. Elsősorban ez h tározza meg vitáink konkrét céljait, légkörét.

Az ilyen vitáknak megvannak a maguk objektív és szubjektív okai. Objektív alapjuk az, hogy az egyes osztályok, rétegek társadalmi helyzete és érdekei között vannak bizonyos eltérések, különbségek. Emiatt véleményük is eltérhet, hiszen azt mindenekelőtt mindennapi létfeltételeik, ezekből eredő tapasztalataik alakítják. A szubjektív okok között mindenekelőtt az emberek felkészültségének, tájékozottságának, olykor információik forrásának különbözősége említhető meg.

A viták nálunk mindenekelőtt arra szolgálnak, hogy elősegítsék a szocialista tartalmú eszmei egységet, fejlesszék az emberek közéleti érdeklődését és konstruktív kritikai készségét. A viták szerepének ez a felfogása szembenáll mind a liberális álláspontlal (a „parttalan", széthúzó vita eszményítésével), mind a dogmatikus álláspontlal (a kérdések megvitatásától való félelemmel, illetve annak a vitafajtának az előtérbe állításával, melyben mindig a személyi tekintély igazságosztó szava dönt).

Mindezt a pártpropaganda területén is figyelembe kell venni. A propagandamunka keretei között folytatott vita egyik lényeges funkciója, hogy módot nyújt az országos és a helyi politika kérdéseinek együttes, egymással összefüggő megtárgyalására. Az átfogó problémákat a vitázók „lebonthatják" — s erre ösztönözni is kell őket — saját életviszonyaik, szűkebb környezetük problémáira, hogy ezekben a nagyobb összefüggések alapján tájékozódhassanak.

A politikai oktatás foglalkozásain mind a hallgatók, mind a propagandista kezdeményezésére indulhatnak viták. Ebben az írásban elsősorban az utóbbi, tehát *a propagandista kezdeményezésére induló* vitákkal foglalkozunk. Az ilyen viták elengedhetetlenül szükségesek, hasznosak. De csak akkor tölthetik be sze-

repüket hatékonyan, ha a propagandista megfelelő előkészítő és irányító munkát végez, ha ismeri és alkalmazza a vitavezetés szabályait.

Tekintsük át a legfontosabbakat!

Miről és hogyan indítsunk vitát?

A felkészülés a vita témájának (illetve témáinak) a kiválasztásával kezdődik. Ehhez azonban tudnunk kell, hogy miről és mikor tanácsos vitát kezdeményezni.

A fő feltételek a következők:

Csak *fontos* problémáról érdemes vitázni. Sajnos nem ritkán tapasztalhatjuk, hogy egy-egy véletlenszerűen kipattanó, de korántsem jelentős nézeteltérés, félreértés körül hosszas vita folyik, mert a vezető nem akarja „antidemokratikus" módon „a résztvevőkbe fojtani a szót", vagy éppenséggel örül a még oly értelmetlen vitának is, mert az „élénkké teszi" a foglalkozást, de legalábbis egy időre mentesíti a vezetőt az aktív irányítás gondjaitól. A „fontosság" természetesen helytől és időtől függő fogalom. Bármely témakörből a helyi sajátosságoknak, a csoport összetételének megfelelően kell kiválasztanunk a vitára érdemes kérdéseket.

A probléma fontosságát nem kis részben politikai jelentősége, aktualitása határozza meg. Célszerű az adott témának azokat a részeit kiválogatni, amelyek az adott helyen és időszakban *különösen időszerűek*. Egyrészt azért, mert ezek megértetése különösen fontos, másrészt minden bizonnyal a hallgatókat is elsősorban az ezekkel kapcsolatos kérdések foglalkoztatják.

A fontos és időszerű problémák közül is csak azokról célszerű vitát indítani, melyekről az adott csoportban — tudtunkkal vagy feltételezhetően — *ellentétes felfogások* élnek. Nincs haszontalanabb dolog, mint ténykérdésekről vitatkozni. Vagy például: materialisták között nem lenne értelme vitát nyitni arról, hogy vannak-e csodák.

Nem mindig elég azonban a már tudatosult ellentéteket alapul venni. A vitavezetőnek arra kell törekednie, hogy fontos kérdésekben az esetleg lappangó nézeteltéréseket is felszínre hozza.

A tárgyra vonatkozó *előzetes ismeretek* nélkül meddő kísérlet vitába kezdeni. A hiányos tájékozottság sok felesleges — és minduntalan elakadó vagy tévútra futó — vita forrása.

A vitát módszertanilag is meg kell tervezni. Ez megkívánja, hogy *vitaterv*vel rendelkezzünk. Ehhez elsősorban azt kell magunkban tisztáznunk, mit akarunk elérni, miről akarjuk meggyőzni a csoport tagjait. Csak a cél világos ismeretében jelölhetjük ki a vitatémát, és rögzíthetjük — tömören — azt a módot, ahogyan a vitát ki akarjuk váltani.

Ajánlható, hogy a propagandista „kettős tervvel" készüljön fel a vitára: az egyik tartalmazza azt a minimumot, melyhez a cél megvalósítása érdekében mindenképpen ragaszkodnia kell, és amelynek a realitásához nem fér kétség, a másik pedig tartalmazza a maximumot, vagyis mindazt, amiről vita várható.

Kerülni kell azonban mindenfajta merevséget. A vitakérdéseket *javaslat*ként kell a csoport elé terjeszteni, készen állva arra, hogy esetleg egészen más kiindulópontról kell átvezetnünk a vitát a tervezett kérdéskörökre. A fő kérdéseket ajánlatos előre, pontosan megfogalmazni.

Már a tervezéskor gondolnunk kell a rendelkezésünkre álló időkeretre, figyelembe véve, hogy a vita rendkívül *időigényes*. A vita tervezőjét és vezetőjét ebből a szempontból két nagy veszély fenyegeti:

— a „problémazsúfoltság", ami kapkodásra vagy a problémák nagyon sommás kezelésére vezet;

— a „befulladás", amikor egy probléma nem jut el a célig, és kínos csenddel vagy nem kevésbé kínos semmitmondással töltik ki az időt.

A problémák felvetése

A vita három fő szakaszra osztható: a *bevezető* szakaszra, amelyben tisztázzuk a vita tárgyát, kiegészítő információkat adunk és a hallgatókat ráhangoljuk a vitára; a vita *kibontakozásának*, az érvek megütközésének a szakaszára; a *befejező* szakaszra, amely rögzíti a vita eredményeit és értékeli lefolyását. A propagandistákra a különböző vitaszakaszokban eltérő feladatok várnak.

A propagandistának a vita kezdetén meg kell jelölnie a közös munka célját és tárgyát, össze kell gyűjtenie a hallgatók problémáit, s eszerint véglegesítenie a tervét. Ha készült hallgatói referátum, annak is ki kell jelölni a helyét, idejét, beillesztve azt a foglalkozás menetébe. Mindez általában nem okoz nehézséget. A bevezető szakasz legkritikusabb pontja az, amit a *helyes problémaállításnak* nevezhetünk.

A főbb szabályok itt a következők:

— A probléma valóságos ellentmondást fejezzen ki, s ezt világossá is kell tenni. Ennek érdekében gyakran át kell fogalmazni a hallgatók által javasolt vitakérdéseket.

— A problémamegoldás alternatívái szembetűnően különbözzenek egymástól. Olyan problémákról, amelyeknek a megoldásában csak árnyalatnyi különbségek lehetségesek, nem célszerű vitát indítani.

— Ne erőltessünk a csoport átlagos színvonalát, érdeklődési körét meghaladó vitákat.

— Kerüljük a mesterkélt (bár könnyen vitára ingerlő) kérdéseket. Megtévesztő kérdéseknek a pártpropagandában nincs helye!

— Ügyeljünk arra, hogy mindig kiderüljön az egyes kérdések szerepe, helye a tanulmányozott anyag egészében.

— Ne tegyünk fel olyan kérdéseket, melyekre nyilvánvaló a válasz. Semmiképp se sugalmazzuk a feleletet.

— Kérdéseink ne irányuljanak puszta tényekre, adatokra, legyenek gondolkodtatók.

A heterogén összetétel általában szükségessé teszi, hogy egy-egy kérdést többféle módon is megközelítsünk, a lehetőségig alkalmazkodva a hallgatók eltérő tájékozottságához, tapasztalati hátteréhez. Eközben vigyázni kell arra, hogy ne kettőzzük meg a kérdést, valóban *ugyanazt* a problémát fogalmazzuk meg több oldalról.

A probléma felvetésének módja természetesen nem kis mértékben függ a foglalkozás témájától, tartalmától. Ezt a propagandistának mindig konkrétan kell mérlegelnie.

A kérdések megtárgyalása

Mivel a propaganda keretében szervezett viták mindenekelőtt *problémamegoldó* jellegűek, célszerű tisztázni a problémamegoldás menetét. Általában négy szakaszt szoktak elhatárolni:

— a feladat *megértésének* szakasza;

— a *tervkészítési* szakasz, amelyben kiválasztjuk a problémamegoldás célravezetőnek és gazdaságosnak tekintett útját;

— a terv *végrehajtásának* szakasza, vagyis a voltaképpeni problémamegoldás;

— a megoldás *ellenőrzése.*

A vita tárgyaló részében a propagandistának az a feladata, hogy a csoportot végigvezesse a problémamegoldás különböző fázisain. Elsősorban arra törekedjen, hogy a csoport tagjai *egymás között* vitatkozzanak (s a vita ne forgácsolódjék szét a propagandista és a csoport egy-egy tagja közötti párbeszédekre). Ne javítsa ki azonnal a téves állásfoglalásokat, hanem inkább arra törekedjen, hogy a hallgatók cáfolják meg a hibás nézeteket. Ha a propagandista úgy látja, hogy a hallgatók elsiklanának a helytelen vélemények felett, közbeszólásával először tegye kérdésessé a bírálatra szoruló álláspontot, és csak ha ez nem járt kellő eredménnyel, akkor helyesbítsen ő maga. Hasonlóképpen cselekedjen, ha a vita résztvevői esetleg túlságosan eltérnek a kitűzött fő iránytól.

A szakirodalom a következő „fogásokat" ajánlja a vitavezetői nehézségek leküzdésére, megkülönböztetve az azonnal ható és a hosszabb távon ható eszközök rendszerét.

Abban az esetben, *ha egyesek túlzott aktivitása másokat háttérbe szorít,* nem hagy szóhoz jutni:

— *azonnal* ható eszköz a túl sokat szereplők egyes állításainak külön vitára bocsátása, a felszólalások idejének korlátozása;

— *hosszabb távon* ható eszköz az aktivitás kellő mederbe terelése, külön megbízások segítségével, a vezetésbe való bevonással (egy-egy vitarész vezetése egészében is rábízható az arra alkalmas hallgatóra, majd vitavezetői közreműködése is értékelhető). Ha mindez nem segít, tapintatosan figyelmeztetni kell a kollektív munka kibontakozását gátló résztvevőket.

Amennyiben a vita *elakad* vagy érdektelenné válik, és egyesek nem akarnak hozzászólni:

— *azonnal* ható eszköz a probléma megfogalmazása új oldalról (például elvont tárgyalásmenetről áttérés a konkrét esetek, példák megvitatására, a nehezebb kérdések felbontása egyszerűbbekre), egyesek véleményének konkrét megkérdezése;

— *hosszabb távon* ható eszköz a túlzottan hallgatag résztvevőkkel való négyszemközti beszélgetés, külön szerepeltetésük annak érdekében, hogy megtanulják gondolataikat kifejezni és leküzdjék gátlásaikat.

Abban az esetben, *ha személyi konfliktusra kerül sor:*

— *azonnal* ható eszköz azoknak a kérdéseknek a felidézése, amelyekben a csoport tagjai egyetértenek, a feszült légkör enyhítése humorral, áttérés új kérdéskörre, esetleg szünet elrendelése stb.;

— *hosszabb távon* ható eszköz a konfliktus hátterének felderítése és rendezése, valamint annak a vitaelvnek a nyomatékos tudatosítása, hogy a mi vitáinkban nézetek, nem pedig személyek ütköznek össze.

A tárgyaló részben is feladata a propagandistának, hogy részösszefoglalások segítségével rögzítse, milyen eredményekre jutott a csoport.

Éljen

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT!

Összefoglalás és értékelés

A vita befejező szakaszában kell a leglényegesebb eredményeket véglegesen *összefoglalni*. Célszerű ezt is közös munkával végezni, a csoport fejlettségével arányosan többet vagy kevesebbet bízva a hallgatókra. A vita befejező szakaszában nem helyes újabb tisztázatlan problémákat felvetni. Az általánosítás magasabb fokán azt kell összegezni, amit a vita valóban tisztázott. Ha valamely kérdésben nem sikerült egységes álláspontot kialakítani, akkor azt is világossá kell tenni, miben nem értenek egyet a csoport tagjai a vita lezárásakor, egyértelműen jelezve egyúttal, hogy az adott kérdésben mi a propagandista személyes véleménye. Nagyon fontos, hogy a propagandista ne akarjon „kinyilatkoztatni", hanem érveinek súlyával, meggyőző erejével hasson a hallgatókra.

A befejező szakasz másik fontos feladata az *értékelés*. Ezt is célszerű közösen elvégezni. Néhány szempont az értékeléshez:

— Mennyiben sikerült a kitűzött vitatervet megvalósítani?

— Ha jelentősen eltért a tényleges vita a tervezettől, mi volt ennek az oka? A terv volt rossz vagy a vitafegyelem?

— A csoport kielégítően felkészült-e a vitára?

— Mutatott-e az egész csoport fejlődést a korábbi vitákhoz képest? Miben? Milyen fontos vonatkozásokban nem kielégítő a csoport előrehaladása?

— A különleges teljesítmények (például kiselőadás) személy szerinti méltatása.

— Egyes hallgatók előrehaladásának személy szerinti konkrét értékelése.

Különösen az értékelő részben játszik nagy szerepet, de az egész vitavezetésben elengedhetetlen a propagandista *tapintata*. Vagyis annak a szem előtt tartása és érzékeltetése, hogy csoportja tagjaihoz elvtársi viszony fűzi, hogy *vitáink a nagyobb egyetértést és ezen az úton a cselekvés egységét szolgálják.*

Zrinszky László
az Országos Pedagógiai Intézet tanszékvezetője

Kötetlen, hasznos összejövetelek

A szombathelyi Savaria Cipőgyárban a szervezett politikai oktatás is „nagyüzemi méreteket" ölt. Huszonhét pártpropagandatanfolyam, és még ennél is több szakszervezeti és KISZ politikai oktatási csoport működik ebben az évadban. E csoportok sok propagandistát igényelnek. Olyanokat, akik elméleti felkészültségük mellett jól tájékozottak az időszerű nemzetközi, hazai eseményekben is, csakúgy, mint az üzem dolgaiban, s akik jó pedagógiai módszerekkel, hozzáértően vezetik csoportjaikat, foglalkoznak hallgatóikkal.

Feszítő igényként jelentkezett hát a gyárban, hogy a több mint félszáz propagandista egységesen értelmezze hivatását, jól ismerje egymást, kicserélhesse tapasztalatait, kölcsönösen tájékozódjon propagandista társai kezdeményezéseiről, törekvéseiről, módszereiről, s lépést tudjon tartani a fejlődés tartalmi, ideológiai, politikai követelményeivel, lehetőségeivel.

Ezt az igényt felismerve döntött úgy az üzemi párt-végrehajtóbizottság — a politikai oktatásért felelős vb-tag, Kassai Ferencné kezdeményezésére —, hogy az 1971/72-es oktatási évad beindításával egyidejűleg létrehozza a propagandisták klubját. Ennek alapvető célja, hogy növeljék a propagandamunka hatékonyságát, a propagandisták elméleti-politikai képzettségét, továbbá rendszeresebbé és tartalmasabbá váljon tájékoztatásuk. A

A pártépítési ismeretek oktatása

Nógrád megyében három évvel ezelőtt kezdte meg munkáját az oktatási igazgatóság pártépítési tanszéke. Újabb lépés volt ez az oktatási igazgatóság politikai-pártintézmény jellegének erősítésében. Ezzel megindult a párt kádereinek továbbképzése a pártépítési és a politikai vezetési ismeretek témakörében.

A tanszék szervezése a kádermunkával, a munkatársak kiválasztásával kezdődött. Abból az alapelvből indultunk ki, hogy a pártépítési ismeretek tanítása, az oktatás és a nevelés egysége elméletileg felkészült, a pártmunkában tapasztalt tanárokat igényel. Ezt a célt lényegében sikerült elérni.

A munka megkezdésének időszakában a megyei pártbizottság irányításával több fontos vizsgálatra került sor. A többi között a járási-városi pártbizottságok alapszervezeteket irányító tevékenysége, a határozatok végrehajtása az alapszervezetekben, a kádermunka helyzete, a párttagság szociális összetétele, a tagfelvételi munka került elemzésre. E vizsgálatokban tanszékünk tanárai is részt vettek. Az elemző munka tapasztalatai és a testületi döntések útmutatást nyújtottak a tematika összeállításához.

A pártszervek és -szervezetek munkastílusát, munkamódszerét vizsgálva a megyében is igazolódott a X. kongresszuson meghatározott követelmény: a pártirányítás színvonalának emeléséhez elengedhetetlen a politikai tevékenység és a korszerű vezetés alapelveinek ismerete és gyakorlati alkalmazása.

Ennek alapján fő feladatunkat így rögzítettük: A párt társadalmi vezető szerepével, a pártszervek és -szervezetek irányító és nevelő tevékenységével összefüggő elméleti és módszertani kérdések, valamint a szocialista társadalom politikai irányításával összefüggő ismeretek oktatása az oktatási igazgatóság keretén belül. Ezenkívül a tanszék munkatársai a helyszínen is tanulmányozzák a párt belső életét, a pártmunka egyes területeit a hallgatók színvonalas, gyakorlatra felkészítő oktatása és nevelése céljából. Az oktató-nevelő munka mellett

---

párt-, a szakszervezeti és KISZ-propagandisták általában havonta — nem kötelező jelleggel — fehérasztal mellett, az üzemi kultúrotthon meghitt helyiségében találkoznak. Ismerkedés, beszélgetés, vélemény- és tapasztalatcsere közben minden alkalommal meghallgatnak egy-egy fontosabb tájékoztatót.

A tájékoztatók tematikája változatos, előadói a legilletékesebb városi és gyári vezetők, tekintélyes propagandisták. A propagandisták alkalmanként csaknem teljes létszámban megjelennek, tájékozódnak és elvitatkoznak az időszerű nemzetközi kérdésekről, s ezek beilleszthetőségéről a politikai oktatásba. Hasonlóan foglalkoznak a belpolitikai helyzet alakulásával. Minderről ugyan központi hírforrásokból is tájékozódnak, állítják viszont, hogy az egymás közti véleménycsere e problémákról pótolhatatlan.

Különösen fontosnak tartják üzemük gazdasági és politikai helyzetének alapos ismeretét. Ezért iktatták a klub programjába, hogy a helyi gazdasági vezetők rendszeresen, de évadonként legalább kétszer tájékoztatót tartanak a termelés, a gazdálkodás helyzetéről és tennivalóiról. Egy-egy gazdasági vezető egyébként jelen van minden klubfoglalkozáson. Akkor is, ha a programban nem szerepel gazdasági téma. Mindig szóba kerülnek viszont a foglalkozások tapasztalatainak sorában a gazdasági döntéseket, intézkedéseket vagy éppen mulasztásokat érintő kérdések, amelyekre kötelességüknek tartják a válaszolást a propagandisták, s ehhez az e találkozáson

részt veszünk a megyei pártbizottságnak a párt belső életével, munkamódszerével összefüggő vizsgálataiban. Segítjük a pártmunka tapasztalatainak összegezését és a hosszabb távú feladatok kimunkálását.

Az oktatás formái

1970 őszén kezdődött tevékenységünk az első öthónapos pártiskolai tanfolyamon. Alapszervezeti titkárokat, vezetőségi tagokat, a csúcsvezetőségekben és a pártbizottságokban dolgozó elvtársakat, valamint a káderképzési tervekben szereplő leendő tisztségviselőket készítettünk itt fel feladataik eredményes megoldására. A követelmények szükségessé tették, hogy a pártépítési ismeretek viszonylag magas óraszámban kerüljenek feldolgozásra. A 740 órából közel 400 órával tanszékünk rendelkezett.

A „főpróba" eredményes volt. Tantárgyaink újszerűsége, a politikai munkát közvetlenül segítő jellege felkeltette a hallgatók érdeklődését, segítette helyzetfelismerő és problémamegoldó készségük fejlődését.

Az esti egyetemi oktatásba 1971 szeptemberében kapcsolódtunk be egy politikai vezetési ismereteket oktató tízhónapos tanfolyammal. A speciális kollégium hallgatói az irányító pártbizottságok apparátusának dolgozói, a választott testületek tagjai, nagyüzemi pártbizottságok, csúcsvezetőségek, nagyobb alapszervezetek titkárai és tömegszervezetek funkcionáriusai voltak. A tanfolyamot kísérleti jelleggel indítottuk, és a tapasztalatok szerint ez a képzési forma a káderek továbbképzésének hasznos eszköze lehet.

Az 1973-as oktatási évben a következőképpen alakultak feladataink:

— Pártépítési tanfolyamot két osztállyal indítottunk. A hallgatók szeptemberben egyhónapos bentlakásos tanfolyamon tanulták a politikai vezetés alapelveit, megismerték a tanfolyam követelményrendszerét. Ezt követően kilenc hónapon át esti egyetemi oktatásban a pártépítés tananyagát dolgozzák fel. Ezenkívül politikai vezetési ismeretek egyéves speciális tanfolyamot szerveztünk két osztállyal. Propagandista továbbképző tanfolyamot is indítottunk egy osztállyal, tízhónapos időtartammal.

---

jelen levő gazdasági vezető jó segítséget adhat.

Ugyanilyen megfontolás alapján színvonalas és részletes tájékoztatást kapnak a helyi párthatározatokról, állásfoglalásokról. Erre többnyire az üzemi pártbizottság titkárát kérik meg, aki egyébként majd minden propagandista összejövetelen meg is jelenik, és tevékenyen közreműködik. Többnyire a végrehajtó bizottság jelenlevő tagjaival együtt irányítják a figyelmet az oktatás legjelentősebb kérdéseire, azok egységes értelmezésére és a hallgatókkal történő megvitatására. Szóba kerülnek itt a foglalkozásokon tisztázatlanul maradt kérdések, s ezeket is együttesen vitatják meg.

A klub programjának keretében szervezeti kérdéseket is megbeszélnek. Rendszeresen értékelik a végzett munkát, s legalább két alkalommal — félidőben és befejezéskor — átfogóan is.

A tervezett témák vitájának hangneme egyáltalán nem hivatalos. Különösen fesztelen az ezt követő kötetlen beszélgetés, amelynek többnyire csak a késő este vet véget. Így kovácsolódik a propagandisták egységes szemlélete, s gazdagodnak módszereik.

A propagandisták örülnek a klubnak és az általa teremtett lehetőségeknek. Bíznak benne, hogy az ott szerzett tapasztalatok alapján munkájuk még eredményesebb lesz a következő években. A következő évadban főleg a pedagógiai-didaktikai tapasztalatok, ismeretek gyarapításában szeretnének előbbre lépni.

Dézsi Mátyás

— Az öthónapos pártiskolán feladataink változatlanok. Tantárgyaink előadói és az osztályfoglalkozások vezetői a tanszék tanárai.

— Részt veszünk a marxizmus—leninizmus esti középfokú iskola propagandistáinak felkészítésében, munkájuk tartalmának elemzésében. A tömegpropaganda tanfolyamokhoz két vezető propagandistát adtunk.

— A járási-városi pártbizottságok által szervezett titkári továbbképzőket tanáraink előadásokkal, foglalkozások vezetésével segítik.

— A megyei pártbizottság osztályai által szervezett vizsgálatokban és elemző munkákban rendszeresen részt veszünk.

Az elmélet és gyakorlat egysége

Munkánk elvi és módszertani kérdéseit vizsgálva első helyen áll az egyes témák elméleti és politikai tartalma.

Feladatainkat bonyolítja, hogy a szokások, a szerzett rutin, az egyeseknél jelentkező elméleti igénytelenség stb. erőteljesen zavaró tényezők. Még olyan dolgokkal is számolnunk kell, hogy a pártépítés mint fogalom a politikai köznyelvben leszűkítve jelentkezik, sokan azonosítják a tagfelvételi munkával. Oktató-nevelő munkánk során hangsúlyozzuk a fogalom szélesebb tartalmát. Az MSZMP felfogásából és gyakorlatából kiindulva kell bizonyítanunk, hogy a párt irányító tevékenységéhez nélkülözhetetlen a társadalom fejlődéstörvényeinek ismerete és figyelembe vétele, hogy a párt belső életének és fejlődésének is vannak belső törvényszerűségei.

Tapasztalataink is bizonyítják, hogy az oktatásban fontos feladatunk a politikai életben használt fogalmak, kategóriák pontos értelmezése. Például mit jelent a pártmunka elvi, illetve operatív, gyakorlatias jellege és ezek egysége? A lenini vezetési alapelveknek melyek az összetevői és hogyan alkalmazhatók a gyakorlatban? Már az első foglalkozásokon kiderült, hogy többen helytelenül értelmezik a politika és az ideológia fogalmát. Hallgatóink egy része az irányítást, vezetést, szervezést szinonim fogalmakként kezeli, és sorolhatnánk tovább e fogalmi zavarokat.

Gyakorlati foglalkozások a pártiskolán

A Bács-Kiskun megyei Oktatási Igazgatóság a legutóbbi öthónapos pártiskolai tanfolyam programjába több gyakorlati foglalkozást iktatott be. Az alábbi négy témához kapcsolódva tartottunk ilyen foglalkozást: az üzem- és munkaszervezés korszerűsítése és a pártszervezetek ezzel kapcsolatos feladatai; az alapszervezeti pártmunka tervezése; az információ szerepe a politikai vezetésben; a politikai vezető személyisége.

Az *üzem- és munkaszervezés* korszerűsítésével kapcsolatos feladat elkészítéséhez — segítségként — írásvetítővel, stencilezett táblázattal szemléltetett előadást, majd konzultációt tartottunk, keskenyfilmet vetítettünk. Utána — a témára orientálva — látogatásra vittük a hallgatókat három különböző ipari üzembe.

A két részből álló feladatot egy hét alatt, otthon töltött szünidőben oldották meg a hallgatók. Az egyik feladat egy racionálisnak és gazdaságosnak ítélt üzemszervezési megoldás kidolgozása volt, amihez rajzos feladatlapot adtunk. A másik feladat: a hallgatóknak saját vállalatuk 1973. évi konkrét üzemfejlesztési tervére alapozva el kellett készíteniük pártszervezetük üzem- és munkaszervezési intézkedési tervét.

A hallgatók többsége a kettős gyakorlati feladatot igen komolyan vette, sok időt, energiát fordított a kutatásokra, elemzésekre, a racionális és gazdaságos megoldás kidolgozására

A pártépítés sajátossága a politikához való közelsége. Ez oktató tevékenységünkkel szemben nagy politikai felelősséget támaszt. Az ismeretanyagot úgy kell tanítanunk, hogy a hallgatóban ne alakuljon ki olyan érzés, hogy nem kapott újat, vagy ne vélekedjék úgy, hogy az elmélet az rendben, de mi van a gyakorlatban? Ezért a differenciált követelménytámasztásnál előre tudnunk kell: kinek, milyen céllal és mélységig adjunk ismeretanyagot. Más a mérce alapszervezeti vezetőknél, megint más függetlenített politikai munkásoknál vagy középkádereknél.

Az előadások fontos részét képezik munkánknak. 1972-től a javuló tananyagellátás már lehetőséget adott arra, hogy a nyomtatásban megjelent, stabil ismeretanyag birtokában az előadások csupán egy-két fontos kérdésre adjanak alapos magyarázatot, a téma fő gondolatait tartalmazzák, továbbá, hogy tananyagszerűen feldolgozzuk a fontosabb megyei pártdokumentumokat. Az előadásoknak ez a módja lehetőséget ad arra, hogy az elvek gyakorlati érvényesülését mutassák be, a témák aktuálpolitikai vonásait adják (pl. új határozatok alapvető momentumait elemezzék stb.)

Az osztályfoglalkozásokkal szemben hármas követelményt állítunk. Tisztázzák a témák legfontosabb elvi kérdéseit, legyenek fórumai a tapasztalatok kicserélésének, és végül ellenőrzési feladatot is lássanak el. A foglalkozások a tantárgyak jellege miatt sajátosak, eltérnek a megszokott szemináriumi formától. Sok a konzultatív, ankét jellegű vita. Kedveltek az esetjátékok, az interjúanyagok feldolgozásai. A felmérő dolgozatok, a tesztek, a kiselőadások pedig lehetőséget adnak a hallgatók teljesítményének mérésére.

A pártbizottságok felelőssége

A pártépítési tanszéknek a társtanszékekhez hasonlóan alapvetően oktatási és nevelési feladatokat kell megoldania. Nevelnünk a tananyaggal és nem attól függetlenül kell. Tananyagainkban adottak a nevelés lehetőségei a pártmunkás szemlélet alakításához, a pártszerűség fejlesztéséhez.

Mind a 81 hallgató elkészítette a dolgozatot. Az első feladatot 74-en, a másodikat 70-en oldották meg jól vagy kisebb korrekciókkal elfogadhatóan. Akadt néhány olyan dolgozat, amely kész tanulmánynak is beillett, s amelyeket az érintett vállalat hasznosítani is tud. Ezeket tapasztalatcserére bocsátottuk a hallgatók között.

A sok jó, elfogadható megoldás, a racionális és gazdaságos megoldásra való törekvés, a szervezés szükségességének alapos és meggyőző indoklása, valamint az intézkedési terv politikai jellegének, eszközeinek és változatos módszereinek felismerése igazolta az osztályfoglalkozások tapasztalatait: a hallgatók többsége megértette az 1971. decemberi KB-határozat szükségességét és jelentőségét, és helyesen értelmezi azt.

A gyakorlati pártmunka kérdései az alapszervezetekben című előadás meghallgatása után és a rendelkezésre álló munkaterv-minta alapján a hallgatók elkészítették *saját pártszervezetük féléves munkatervét* az 1973. augusztus 31-től 1974. január 31-ig terjedő időszakra. A munkaterv készítését az osztályvezető tanárok menet közben ellenőrizték, segítették, majd egységes elvek alapján nyilvánosan értékelték.

A hallgatók többsége (70-en) olyan munkatervet állított össze, amely igazodik az adott pártszervezet sajátos helyzetéhez, időszerű tennivalóihoz, s alapját képezheti az eredményes munkának. A munkatervek nagy része reális, teljesíthető, ellenőrizhető és értékelhető feladatokat tartalmaz. Tartalmilag igen gazdagok, formailag jól

A káderképzés és továbbképzés szükségleteiből fakadó feladataink, valamint az oktató munkában szerzett tapasztalataink a speciális képzési formák bővítésére ösztönöznek. Indokoltnak tartjuk olyan tanfolyamok indítását, amelyek a pártirányítás oldaláról közelítve foglalkoznak politikai mechanizmusunk főbb alkotó elemeivel — a szocialista államrendszer, a tömegszervezetek funkcióival, belső törvényszerűségeivel. feladataik elvi és gyakorlati kérdéseivel. A képzési formák bővítése indokolttá teszi, hogy az irányító pártbizottságok felülvizsgálják középtávú káderképzési terveiket. A tervkészítés időpontjában ugyanis ezek a formák még nem léteztek. Sorrendjük kialakításához pedig szükséges, hogy az igényeket helyesen mérjük fel. Iskolára küldeni azokat célszerű, akikkel „hosszabb távú" elképzelések vannak.

Tanfolyamaink hallgatói többen, különböző okokra hivatkozva, gyakran távol maradnak a foglalkozásokról, ami rontja a tanulmányi fegyelmet és esetenként a tanfolyamról való végleges elmaradáshoz vezet. Ebből olyan következtetést vontunk le, hogy a pártbizottságok feladatukat nem tekinthetik lezártnak a tanfolyamra küldéssel. Felelősek kádereik tanulmányi fegyelméért is. Ennek eleget tudnak tenni, ha a munka tervezésénél tiszteletben tartják a foglalkozási napokat. Az esetenkénti ütközések elkerülhetetlenek — de nem válhatnak rendszeressé. Ha feszültség támad — ami igen gyakori egyes területeken —, akkor a hallgatóknak ne úgy tegyék fel a kérdést, hogy „döntse el, mit tart fontosabbnak", hanem komolyan véve a továbbképzés szükségességét, a képzés időszakában a különböző feladatok megoldásába másokat vonjanak be helyettük.

A pártépítés és politikai vezetési ismeretek szervezett keretek között történő tantárgyszerű oktatása tapasztalataink szerint gyorsan megtérülő befektetés. Hasznossága, fontossága nem vitatható, hiszen tananyagaink a pártpolitikai munka végzéséhez közvetlenül alkalmazható elméletet és módszert adnak.

Geczkó József
a Nógrád megyei Oktatási Igazgatóság tanszékvezetője

---

tagoltak, kitűnik belőlük a munkamegosztás szándéka a vezetőség tagjai között. Hiányossága a munkaterveknek, hogy az ideológiai munkát többen leszűkítették a pártoktatásra, egyes tárgyalásra kerülő napirendi pontok a tervezett időszakban nem aktuálisak; néhányan nem tüntették fel a felelősöket és a határidőket.

Az információ szerepe a politikai vezetésben című téma feldolgozásánál információs jelentést írtak a hallgatók — kétféle formában. Az iparvállalatoknál dolgozóknak a március 1-ével bevezetett munkásbéremelés saját vállalati tapasztalatairól kellett információs jelentést készíteniük — a feltételezés szerint felsőbb pártszerv részére. Más elvtársak a KB 1970. februári ifjúságpolitikai határozata végrehajtásának 1972. évi tapasztalatairól írtak információs jelentést saját üzemük, termelőszövetkezetük, intézményük területéről. A jelentések közül a legjobbak tartalmát, hasznosságát és felhasználhatóságát az osztályok hallgatói kollektívan értékelték.

A politikai vezető személyiségére vonatkozóan is végeztünk gyakorlatot csoportosan. A hallgatók többségének az volt a nézete, hogy az együtt töltött öt hónap elegendő arra, hogy egymást megismerjék és jellemezzék. A gyakorlati feladat ennek ellenkezőjét bizonyította, amikor az osztályok két-három „egyéniségéről" minősítést készítettek. A gyakorlati foglalkozások tehát saját tapasztalataik alapján bizonyították a hallgatóknak, milyen nagy körültekintést és felelősségérzetet igényel a minősítések elkészítése.

Szűcs Béla
a pártépítési tanszék vezetője

Nyugdíjas munkásigazgató

Ebben az évben ment nyugdíjba Gável József munkásigazgató. Miskolcon a Betonárugyár államosításakor bizták meg Gável József szakmunkást az üzem vezetésével. A húsz év alatt a gyár termelési értéke több mint megtízszereződött. Munkája elismeréseként többek között megkapta a Munka Érdemrend arany fokozatát is. Napjainkban mint tanácsadót gyakran látják a régi gyárban, a jelenlegi Beton és Vasbeton Ipari Művekben

Illés Lajos gépkezelővel és Novák Istvánné művezetővel beszélget a gyárban

(MTI fotó – Erczi)

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

a Pest megyei Duna menti munkássport történetének megírására

Az MSZMP Pest megyei Bizottsága pályázatot hirdet a Gödi Fészek és környéke történetének feltárására és feldolgozására. Pályázni lehet minden, a pályázat kiírása után megjelent vagy kiadatlan, egyéni vagy kollektív munkával, összegező, forrásközlő, helytörténeti vagy egyéb jellegű tanulmánnyal, tanulmánygyűjteménnyel, amely a magyar munkássport-mozgalommal, annak egy ágával, egy időszakával foglalkozik.

Pályázni lehet az egyes szakmai szervezetek (építők, bőrösök, nemesfémesek, magántisztviselők, kereskedelmi alkalmazottak) kirándulásaival, sportolásának módjaival, azok mozgalomtörténeti vonatkozásaival. Ugyanez vonatkozik természetesen a Sportellenzékre, MTE-re, TTE-re, Vasas Sportklubra is.

Felhívjuk a pályázaton való részvételre a baloldali munkássportmozgalom részvevőit, a sportmozgalom kutatóit, fiatal történészeket.

Pályadíjak a következők:

I. díj	**3 000,— Ft**
II. díj	**2 000,— Ft**
III. díj	**1 000,— Ft**

A pályázat terjedelme 50 oldaltól 200 oldalig terjedhet.

Beküldésének határideje 1973. november 15.

Eredményének kihirdetése 1974. január.

A pályázatokat az MSZMP Pest megyei Bizottsága Propaganda és Művelődési Osztályára (1126 Budapest XII., Nagy Jenő u. 3–5.) kell beküldeni.

MSZMP PEST MEGYEI BIZOTTSÁGA

A tagsági könyvek cseréje az SZKP-ban

A Szovjetunió Kommunista Pártjában most folyik a tagsági könyvek cseréje. A párttagok kézhez kapják az 1973-as új tagkönyveket. A cserével kapcsolatos munkában kivétel nélkül minden pártszervezet részt vesz.

Ez a hatodik tagkönyvcsere az SZKP-ban. Az első 1920-ban volt, amikor kiadásra került az egységes párttagsági könyv. (Előtte sok helyi pártbizottság rendelkezett saját dokumentációval.) Ezután 1922-ben, 1927-ben, 1936-ban és 1954-ben cserélték a tagkönyveket. Az SZKP nagy jelentőséget tulajdonít a pártdokumentumok jelenlegi cseréjének. Célját, feladatait, a felkészülés és a végrehajtás módszereit tekintve a jelenlegi csere messze felülmúlja az előzőeket.

A pártunkban kialakult tradícióknak megfelelően az egyes sorszámú párttagsági könyvet mindig Vlagyimir Iljics Lenin nevére állítjuk ki. Ezt a tradíciót ez alkalommal is megtartottuk. Ennek nemcsak szimbolikus jelentősége van. A lenini gondolatok hatalmas energiája, a lenini eszme tovább él a párt és a nép tetteiben. Ez az a kiapadhatatlan forrás, amelyből népünk és pártunk megdönthetetlen erejébe vetett hitét, forradalmi optimizmusát, győzni akarását meríti.

Egyhangúlag kedvező fogadtatásra talált az a közlemény is, hogy a 2. sorszámú tagkönyvet Leonyid Brezsnyev elvtársnak, az SZKP Központi Bizottsága főtitkárának nyújtották át. Ebben jutott kifejezésre a párt és a nép elismerése kimagasló érdemeiért.

A tagsági könyvek cseréje az SZKP XXIV. kongresszusának határozata alapján történik. Azért vált szükségessé, mert az 1954-ben kiadott párttagkönyvek érvényességi ideje lejárt. A kongresszus hangsúlyozta, hogy a tagkönyvek cseréje nem formális, hanem *fontos politikai, szervezeti feladat. A cserét úgy kell megszervezni, hogy az elősegítse a párt sorainak erősödését, a párttagok aktivitásának fokozódását, a pártfegyelem megerősödését.*

Az SZKP KB 1972. évi májusi plénuma konkretizálta a kongresszus határozatát a csere jellegéről, céljáról, és meghatározta lebonyolításának határidejét: 1973—1974. A plénum rámutatott a tagkönyvek cseréjének elvi-politikai jelentőségére, mely szoros kapcsolatban van a párt tevékenységének egyik legfontosabb területével: *a párt sorainak erősítésével.* A tagkönyvek cseréjével kapcsolatos pártszervezési munka általános elve mindenekelőtt az, hogy fokozódjék a párt aktivitása, növekedjék a kommunisták kezdeményezőkészsége és fegyelmezettsége, erősödjék a párttagok szerepe a kommunizmus építésében. A pártdo-

kumentumok cseréje erőink felmérése, a pártszervezetek munkájának szigorú és igényes ellenőrzése a XXIV. kongresszus határozatainak végrehajtásában.

A tagsági könyvek cseréjére való felkészülés érezhetően *aktivizálta a pártszervezetek szervező és politikai tevékenységét.* A pártszervezetek életében erősödtek a pozitív folyamatok. Tartalmasabbá vált a pártélet, fokozódott a pártszervezetek szerepe a politikai és gazdasági feladatok megoldásában, erősödött a pártfegyelem, megnövekedett a kommunisták termelési és politikai aktivitása.

Az aktivitás növekedését bizonyítják a pártalapszervezetek múlt év végén megtartott beszámoló és vezetőségválasztó taggyűlései. Közel 348 ezer beszámoló taggyűlést és konferenciát tartottak. Ebben a munkában a párttagok és tagjelöltek közel 92 százaléka vett részt, és több mint 32 százalékuk felszólalt a vitákban. Őszintén kicserélték véleményeiket a pártszervezetek munkájának alapvető kérdéseiről, az egész pártéletről. A beszámoló és vezetőségválasztó taggyűlések mozgósították a kommunistákat és minden dolgozót a kongresszus határozatai és a népgazdasági terv teljesítésére. A kommunisták példamutatása és aktivitása a termelésben különösen érezhető volt az elmúlt év őszén a mezőgazdasági betakarítási munkák során Kazahsztánban, Szibériában, az Uralban, Közép-Ázsiában és Azerbajdzsánban.

A gyárakban és az építkezéseken, a kolhozokban és a szovhozokban, a tudományos intézetekben és a tervezőirodákban most folyik a tartalékok feltárása, a munkaszervezés és a termelésirányítás új, korszerű formáinak keresése. Kibontakozik a szocialista munkaverseny az ötödik ötéves terv, mindenekelőtt annak harmadik éves tervének határidő előtti teljesítéséért. A legtöbb brigádban, műhelyben és üzemben a verseny kezdeményezői a párttagok és a tagjelöltek. Moszkvában, Leningrádban, Kijevben, Minszkben, Gorkijban, Cseljabinszkben és más nagy ipari központokban a kommunista munkások járnak az élen a munkaversenyben, példát mutatnak a tervfeladatok. a vállalt kötelezettségek teljesítésében.

Március elsejétől megkezdődött a párttagkönyvek cseréjének gyakorlati munkája. A pártszervezetek abból indulnak ki, hogy *minél nagyobb az alkotó tevékenység lendülete, a megoldásra váró feladat, annál nagyobb a felelőssége minden kommunistának a párt és a nép előtt, annál jelentősebb szerepük a kollektívákban.*

Ma — jobban, mint valaha — minden pártkollektíva kötelességének tartja, hogy minden tagja példát mutasson a termelésben és a társadalmi-politikai életben, lelkiismeretesen teljesítse pártmegbízatásait, elsajátítsa a marxizmus—leninizmus elméletét, példamutató legyen a szovjet törvények, a kommunista erkölcs normáinak és a szocialista együttélés szabályainak betartásában. A pártszervezetek nagyobb figyelmet fordítanak a kommunistákkal való egyéni foglalkozásra. Azokban a pártszervezetekben, ahol már elkezdődött a csere — de ott is, ahol egyelőre még nem —, beszélgetéseket folytatnak azokkal az elvtársakkal, akiknek a társadalmi és termelési tevékenységével, személyes viselkedésével kapcsolatban a pártszervezeteknek valamilyen észrevétele van. Az ilyen beszélgetések lehetővé teszik a pozitív és negatív tulajdonságok objektív értékelését a kommunisták munkájában, viselkedésében.

A párttagok és az alapszervezetek titkárai, a pártvezetőségek tagjai és más aktivisták a beszélgetések alkalmával minden konkrét esetben igyekeznek alaposan megvizsgálni: mi az oka az illető kommunista hanyagságának a termelésben, miért nem végzi el megfelelő módon munkáját a rábízott területen, miért

ПАРТИЯ
УМ ЧЕСТЬ И СОВЕСТЬ
НАШЕЙ ЭПОХИ

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ СОВЕТСКОГО СОЮЗА

ЦК КПСС

Lenin párttagsági könyve

ПАРТИЙНЫЙ БИЛЕТ

№ 00000001

Фамилия Ульянов (Ленин)

Имя Владимир

Отчество Ильич

Год рождения 1870

Время вступления в партию 1893

Наименование партийного органа, выдавшего билет

Центральный Комитет

Коммунистической партии

Советского Союза

Дата выдачи 1 апреля 1973 г.

УПЛАТА ЧЛЕНСКИХ ВЗНОСОВ 19___ год			
Месяц	Истинный заработок	Сумма взноса	Подпись секретаря
Январь			
Февраль			
Март			
Апрель			
Май			
Июнь			
Июль			
Август			
Сентябрь			
Октябрь			
Ноябрь			
Декабрь			

nem kielégítő társadalmi-politikai ismereteinek gyarapítása, közéleti tevékenysége. Eközben tisztázódik, hogy mindebben mennyire hibás maga a párttag, illetve milyen mértékben vezethető ez vissza a pártszervezet, a vezetők munkájának hiányosságaira. Az egyes kommunistákkal később ismételten elbeszélgetnek, ellenőrizve ezzel, hogy mennyire veszik figyelembe a kritikai megjegyzéseket.

Tények bizonyítják, hogy a legtöbb kommunista, akikkel elbeszélgettek, igényesebb lett önmagával szemben, megnőtt személyes felelősségérzete pártszervezete és az egész párt ügyéért. Sokan azok közül, akik korábban passzívak voltak, bekapcsolódnak a társadalmi-politikai életbe.

A beszélgetésekből bizonyos következtetéseket a pártszervezetek vezetői is levonnak. Intézkednek a megbízások helyesebb elosztására, javul a taggyűlésre való felkészülés, rendszeresebben informálják a kommunistákat a kritikai megjegyzések és javaslatok megvalósításáról, növekszik az igényesség a választott szervek tagjainál. Az önkontroll erősödése a pártban fokozza az új erők bevonását az aktív munkába, elősegíti az őszinte, tevékeny, alkotó légkör kialakítását a pártszervezetekben.

Az utóbbi időben a pártszervezetek többet foglalkoznak azokkal a párttagokkal, akiknek *pártfegyelmi* büntetésük van. Ügyükben szigorúan a szervezeti szabályzatban rögzítettek szerint járnak el. Azoknál a kommunistáknál, akik helyes következtetéseket vontak le, kijavították hibáikat, visszavonható a fegyelmi büntetés. Akik viszont nem így cselekedtek, azok fegyelmi határozata bekerül az új dokumentumba. Jellemző, hogy az elmúlt évben negyedére csökkent azoknak a kommunistáknak a száma, akiknek fegyelmi bejegyzés található nyilvántartási lapjukon.

A kommunisták következetesen fellépnek az egyes párttagoknál tapasztalható rossz munkamorál és közömbösség ellen, a pártfegyelem és a kommunista erkölcs normáinak megsértése ellen. Akik rendszeresen megsértik az SZKP programjának és szervezeti szabályzatának követelményeit, méltatlanul viselkednek, azoknak *kérdésessé válik párttagságuk*. A pártban nincs helye olyan embereknek, akik viselkedésükkel méltatlanná váltak az SZKP tagságára. A pártszervezetek, miközben a fegyelem, a párt soraiban való rend érdekében fáradoznak, tudják, hogy a pártdokumentumok cseréje *nem párttisztítás. Párttisztításnak, mint politikai tömegkampánynak, a jelen feltételek között nincs semmi szociális alapja. A Szovjetunióban nincsenek ellenséges osztályok. A szovjet kommunisták pártja egységesebb, mint valaha. A pártfegyelem megsértőitől pedig a pártszervezet megszabadulhat tömeges párttisztítás nélkül is.*

A pártszervezetek szigorúbb követelményeket támasztanak az SZKP-ba belépő új tagokkal szemben. Továbbra is szilárd cél, hogy az utánpótlás biztosítsa a párt sorainak egységét. Az SZKP-ban évről évre nő a munkások száma. A múlt évben a tagjelöltek 57,3 százaléka volt munkás. Ez a munkásarány a felvételnél az utóbbi 40 évben a legmagasabb. A munkások és a parasztok együttesen az 1972. évi felvétel 69 százalékát tették ki. Az SZKP-ba újonnan felvetteknek közel egynegyede (24 százalék) mérnök, agronómus, állattenyésztési szakértő, tanár, orvos, a tudományok, az irodalom és a művészet művelői. Javul a komszomolisták felvételi aránya is. A múlt évben a párttagjelöltek 63 százaléka volt komszomolista, ami 6,9 százalékkal több, mint 1971-ben volt. Fontos összetevő a párt növekedésének szabályozásában a nők felvétele a pártba. A nők aránya a tagjelöltek között az elmúlt évben 28,9 százalék volt.

A tagsági könyvek cseréjére való felkészülés kedvezően hatott a *kommunisták ideológiai nevelésére*. Ebben a tanévben a párttagok és tagjelöltek fokozottabban tanulmányozták a politikai oktatás keretében a marxi—lenini elmé-

letet. Nő az érdeklődés a párttörténet, a pártépítés kérdései iránt. A pártszervezetekben gyakrabban tartanak előadásokat az SZKP vezető szerepének növekedéséről, a párt programjáról és szervezeti szabályzatáról, a pártélet lenini normáiról, a pártdemokráciáról, a pártfegyelemről, a kommunistáknak a munkakollektívákban betöltött helyéről stb.

A párttagkönyvek cseréjét a köztársaságok, a körzetek-pártbizottságai és a fegyveres erők pártszervei úgy szervezték meg, hogy az *ne egyszerre kezdődjék* minden városi, kerületi pártbizottságon és pártszervnél. Ezért bizonyos idő múlva összegezni lehet az első cserék eredményeit, továbbadni a tapasztalatokat, mérlegelni a hiányosságokat.

A lenini kommunista párt tagjának lenni nagy megtiszteltetést és felelősséget jelent. A párttagsági könyv a kommunista mandátuma, amely tanúskodik arról, hogy ő az azonos nézeteket vallók, az új, kommunista társadalom felépítéséért aktívan, tudatosan és szervezetten harcolók nagy és dicső családjába tartozik. A jelenlegi tagkönyvön, a kommunisták kérésére, pártunk alapítójának és vezérének, V. I. Leninnek a képe található, és az ő mélyreható szavai: „A párt — korunk értelme, becsülete és lelkiismerete." Ez emlékeztet minden kommunistát arra, hogy a nagy lenini párt tagjának lenni azt jelenti: hittel és igazsággal szolgálni népünket, minden erőnket és tudásunkat e harcnak szentelni.

Íme, ilyen hangulatban, ilyen légkörben folyik a párttagsági könyvek cseréje az SZKP-ban.

G. Krivosein

MEGJELENT!

Gazdasági életünk időszerű kérdései

E könyv kilenc tanulmánya
részben rendszerezi
a már megszerzett
gazdasági ismereteket,
részben tájékoztat
hazánk gazdasági életének
legfontosabb és legidőszerűbb kérdéseiről.

336 oldal ● 21,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Hogyan élnek az amerikai munkások?

„A világon a legmagasabb bért az amerikai munkás kapja. Reálbére hozzávetőlegesen még egyszer annyi, mint leggazdagabb vetélytársáé" — mondta Richard Nixon, az Egyesült Államok elnöke, és kihívóan hozzátette: „reméljük, hogy ez továbbra is így lesz".

Milyen valóságot takar az elnök büszke kijelentése? Hogyan élnek az amerikai munkások? Erre a kérdésre ad választ *Jacques Arnault* könyve, *Az amerikai munkások.* (Jacques Arnault: Les ouvriers americains. Editions Sociales, Paris, 1972.) A jó szemű, a munkáséletet jól ismerő szerző kitűnően dokumentált könyve egy sor bennünket is érdeklő kérdésre ad választ. Egyik érdekessége a magyar olvasó számára az lesz, hogy az amerikai munkás életét nem a szocialista rendszerben élő társáéval hasonlítja össze, hanem a francia munkáséval. Előre megmondhatjuk, Arnault — Nixon dicsekvő megállapítása ellenére — sem tartja az amerikai munkás életét követendő példának.

Az 1970-es adatok szerint az Egyesült Államokban 83 millió főt tesz ki a „polgári munkaerő", 9 millió 14 éven felüli fiatal tanul, 3 millió teljesít katonai szolgálatot. A „polgári munkaerő"-ben benne vannak a farmerek, igazgatók, tulajdonosok is, de 86 százaléka bérből és fizetésből él (Franciaországban csak 76 százalék). A szabadfoglalkozásúak aránya 7,8 százalék (Franciaországban 21,6 százalék). Nem könnyű megállapítani, hányan tartoznak a munkásosztályhoz az Egyesült Államokban, mert a statisztika a foglalkoztatottakat másképpen csoportosítja. Kimutat „fehérgalléros" dolgozókat, számuk 38 millió és növekedést mutat. „Kékgalléros" dolgozókat, számuk 28 millió és csökkenő tendenciát mutat. 10 milliót jelez a statisztika „services", vagyis szolgáltatások megjelölés alatt és 3 milliót foglalkoztat a mezőgazdaság.

Az arányszámok helyességéről lehetne vitatkozni. Minden csoportban vannak munkások, számuk Arnault szerint 53 millió, az összes dolgozók 68 százaléka. Tehát sokkal több, mint ahányan a „kékgallérosok" megjelölés alatt szerepelnek. Sokan tévesen csak őket számítják munkásoknak. A „kékgallérosok" csoportjába a kék zubbonyt viselő munkásokat szokták besorolni. A „fehérgallérosok" közé azokat, akik nem viselnek kék zubbonyt, mert főleg irodákban dol-

goznak. De Arnault helyesen állapítja meg, hogy igen sok munkást is sorolnak a „fehérgallérosok" közé.

Ugyancsak sok a munkás a „services" kategóriában, a szolgáltató üzemekben dolgozók között. A mezőgazdaságban is sok a bérmunkás.

A foglalkoztatottak közül 9 millió — 3 millió férfi és 6 millió nő — nem dolgozza ki teljes munkaidejét. Jó részük részleges munkanélküli. Az amerikai statisztika a több mint 4 millió munkanélkülit „munkakeresőknek" tünteti fel, így szépítve a valóságot.

Arnault elismerően állapítja meg, hogy az amerikai munkás keményen, gyorsan, jól dolgozik. Megírja azt is, hogy az amerikai üzemekben találni jócskán elavult gépeket, egészségtelen, sőt veszélyes munkakörülményeket, akárcsak Európában. Ami pedig az amerikai munkás bérét, munkafeltételeit illeti, az elsősorban attól függ, mit képesek kiharcolni, megvédelmezni egy-egy üzem vagy szakma dolgozói, mit sikerül bevetetni a kollektív szerződésekbe. Amerikában a munkásosztály nehéz harcokban szerzett vívmányai sokkal kevésbé biztosítottak a törvényekben, mint Nyugat-Európában.

Az Egyesült Államokban a munkásoknak és az alkalmazottaknak alig 28 százaléka tagja valamilyen szakszervezetnek. 1970-ben 19 millió szervezett munkás volt Amerikában. 1930-ban még csak 2 millió 300 ezer, 1939-ben 8 millió, 1945-ben 14 millió. A munkások és az alkalmazottak túlnyomó többsége ma is szervezetlen. George Meany, az Amerikai Munkásszövetség 77 éves elnökének kijelentése szerint ők nem számítanak. Amerikában félmillió tagja van a „házi szakszervezeteknek" (Company Union), amelyeket a munkáltatók kezdeményezésére, illetve közreműködésével hoznak létre és nem tartoznak semmiféle szakszervezeti szövetséghez, a munkáltatók „ellenőrzése" alatt működnek. A mezőgazdaságban alig 30 ezer a szervezett munkás. Amiben az amerikai szakszervezetek kétségtelenül vezetnek a nyugat-európaiakkal szemben, az a szakszervezeti funkcionáriusok nagy száma és nagy fizetése. Az Egyesült Államokban 300 szakszervezeti tagra jut egy funkcionárius, Svédországban 1700 tagra, Angliában 2000 tagra, Norvégiában 2200 tagra. Egy üzemi szakszervezeti funkcionárius fizetése évi 14 000—15 000 dollár. A szakszervezeti szövetség elnöke, George Meany évi 90 000 dollár fizetést húz, fekete Cadillac-kel jár, libériás néger sofőrrel a volán mellett.

●●●

Az Egyesült Államok messze elmaradt a nyugat-európai országok mögött a munkás és munkavédelmi törvények tekintetében. Nincs szövetségi munkásvédelmi törvény. Az 50 állam törvényhozó testületei egymástól eltérő törvényeket hoznak. Vannak persze olyanok is, amelyek minden államra érvényesek. Például az, amely 1,60 dollárban állapítja meg a minimális munkabért. De ez a törvény a 25 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató üzemekre nem érvényes. A munkások és alkalmazottak 39 százaléka ilyen kisüzemben dolgozik. Rájuk nem vonatkozik az egyenlő munkáért egyenlő bért előíró törvény sem, pedig a kisüzemekben viszonylag több nő dolgozik, akik-

nek leginkább volna szükségük az egyenlő bérre. Amerikában a nyugdíjkorhatár 65 év. Mind a mai napig nem sikerült ezt egységesen 60 évre leszállítani.

Az Egyesült Államok törvényei a munkáltató és a munkavállaló közötti megállapodásra bíz a munkaviszonyt érintő majdnem minden kérdést. Ezért rendkívül fontos hogyan működik, védi a dolgozók érdekeit az üzemi szakmai szervezet. A munkások szinte csak benne reménykedhetnek.

Arnault adatai szerint azokban a bányákban, ahol nincs szakszervezet, a bányászok 8—10 dollárt keresnek naponta. Ahol „házi szakszervezet" van, a kereset felmehet 18—20 dollárra is. Ahol a bányász-szövetség szakszervezetei működnek, a bányász napi 28—32 dollárt is megkereshet.

A törvény nem biztosít fizetett szabadságot. De a kollektív szerződések kötelezik a munkáltatót a fizetett szabadság megadására. A szakszervezet erejétől függ, hogy milyen terjedelmű a szabadság. A munkások és alkalmazottak 27 százalékának nincs egyetlen nap fizetett szabadsága sem. 30—40 évi munkában töltött idő kell ahhoz, hogy valakinek két, illetve három hét fizetett szabadsága legyen. A szabadságot az amerikai munkások túlnyomó többsége otthon tölti. Nincs munkásüdültetés. A népi turizmus gyermekcipőben jár Amerikában, alig néhány szakszervezetnek van üdülője. A szállodák, éttermek árait csak a jól kereső munkás tudja megfizetni. A munkások többsége szabad idejét leginkább barkácsolással tölti. A make yourself = csináld magad nem annyira szórakozás, mint létszükséglet. Az Egyesült Államok városaiban, falvaiban alig találni kisiparost. De 1970-ben több mint 4 millió amerikai munkás vállalt üzemi elfoglaltsága mellett javító-szerelőmunkát.

Igen nagyok az eltérések a munkaidő tekintetében. A munkások 9 százalékának heti munkaideje 35—39 óra, 53 százalékának 45, 15 százalékának 45—48, 12 százalékának 49—59, 11 százalékának 60 óra. A munkában töltött órákat amerikai viszonylatban valóban *munkában* töltött óráknak kell venni. A tőkés pénzéért izzasztó, idegőrlő, maximális erőfeszítést követel. Többet mint nyugat-európai társai.

A *balesetelhárításban* sem vezet az Egyesült Államok. 1971-ben 14 500 munkás halt meg üzemi baleset következtében. A balesetek száma évről évre növekszik.

Régi igazság, hogy a *nők helyzetén* is le lehet mérni, mennyiben haladó egy társadalom. A női munkások helyzete egyáltalán nem vet jó fényt az amerikai viszonyokra. 1970-ben a bérből és fizetésből élők között 31 millió volt a nő (1965-ben csak 26 millió). A növekedés azt mutatja, Amerikában is háttérbe szorul az a felfogás, hogy a nő — különösen ha férjnél van — maradjon otthon. Nem a magas jövedelem hívja munkába őket. Egy 1971-es adat szerint a nő fizetése Amerikában 40 százalékkal volt kevesebb a férfiakénál. Munkát kell vállalnia a nőnek Amerikában is. Egy keresetből alig lehet a családot eltartani. Meglepően kevés a nők számaránya az értelmiségi pályákon: az orvosoknak alig 7,6 százaléka, az építészeknek 1 százaléka, a mérnököknek 0,8 százaléka.

Az Egyesült Államokban van egy hivatalosan megállapított lét-

minimum: 4508 dollár. Ez évi jövedelem egy négy személyes családra. Az 1970-es adatok szerint 17 500 000 fehér és 7 650 000 feketé él kevesebből.

●●●

Csak néhány adatot közöltünk Arnault könyvéből, amely sokkal részletesebben mutatja be az amerikai munkások életkörülményeit, adatait. Tapasztalatait összegezve Arnault megállapítja, nagy a különbség az amerikai és a francia munkás fizetése között az amerikai javára. De ha az életszínvonalat nemcsak a fizetésen mérjük, a különbség már nem olyan nagy. Több amerikai munkásnak van autója, de Amerikában még a munkanélkülinek is létszükséglete az autó. Anélkül nem tud új munkát keresni. Amerikában sokkal könnyebb egy munkást elbocsátani. Franciaországban több a fizetett szabadság, többen kapnak nyugdíjat. Egy 35—36 év körüli fehér amerikai szakmunkás, kétszer, háromszor annyit keres, mint francia társa. De egy fehér segédmunkás, egy néger betanított vagy segédmunkás és az amerikai munkásnők millióri nem keresnek és élnek jobban, mint Franciaországban. Az eladósodás is sokkal nagyobb méretű Amerikában. Ezt elősegíti az is, hogy Amerikában könnyű hitelbe kapni lakást, bútort, háztartási gépet, még ruhát is. De ez még inkább növeli a rettegést az elbocsátástól és annak következményeitől.

A létbizonytalanság, a munkanélküli tartalék-hadsereg nem törte meg az amerikai munkások harcát. Arnault kimutatja, hogy az ezer lakosra jutó sztrájknap 1969-ben az Egyesült Államokban hatszor volt több, mint Belgiumban, ötször, mint Franciaországban, kétszer, mint Nagy-Britanniában stb. A munkabeszüntetések száma évről évre növekszik. 1965-ben 3963 volt, másfél millió dolgozó vett benne részt. 1970-ben 5717 munkabeszüntetés volt és 3 305 000 dolgozó vett benne részt.

Az Egyesült Államok politikai életében a munkások súlya sokkal kisebb, mint Franciaországban. Az amerikai burzsoázia kezdettől fogva alkalmazza a terror és a megvesztegetés fegyverét a munkásosztállyal szemben. Gondoljunk csak Joe Hill, Sacco és Vanzetti mártíriumára, a háború utáni „boszorkányüldözésre", amelynek következtében 608 szervezetet nyilvánítottak felforgatónak, 150 munkásvezetőt tartóztattak le és százával hurcolták meg a munkásszervezetek aktivistáit. A munkások számára Amerika nem a szabadság hazája.

Az amerikai monopoltőke és „munkásvezér" ügynökeik fő taktikája kizárni a forradalmárokat a munkásszervezetekből, távol tartani őket az üzemektől. Sikeresen alkalmazzák ma is a régi oszd meg és uralkodj elvét. Köztudomású, hogy az Egyesült Államokban szinte mindenki angolul beszél, de sok a nem angol származású amerikai. (1971. évi népszámlálás szerint 25 millió vallotta magát német származásúnak, 16 millió írnek, 8 millió olasznak, 5 millió franciának, 5 millió lengyelnek, 5 millió mexikóinak stb.) A különböző származású amerikaiak még ma is sokszor nemzetiségi közösségekben élnek, főleg egyházi szervezetekbe tömörülve. Ennek következtében az Egyesült Államokban a munkások körében sokkal erősebbek a nemzeti és vallási előítéletek, mint Franciaországban. A bevándorlás a mai napig sem szűnt meg, évente közel félmillió „idegen" érkezik Ame-

SZEMLE

rikába és nagyobb részük munkát keres ott, ahol 4 millió a „bennszülött" munkanélküli. Jó alkalom ez a munkáltatóknak a bérkövetelések letörésére, a munkavállalók közötti ellentétek szítására.

●●●

A bevándorlásnál nagyobb probléma a *négerkérdés*. Az utóbbi 20 év alatt az Egyesült Államok néger lakosságának 30 százaléka falvakból, főleg a déli ültetvényekről beköltözött a városokba, az északiakba is. Ebben a szenvedéssel, nélkülözéssel, tragédiákkal teli vándorlásban 6,5 millió ember vett részt. A gazdag Amerikától vajmi kevés segítséget kaptak az áttelepültek.

Ilyen körülmények között jöttek létre a nagyvárosok néger gettói. Lakóik — főleg a fiatalok — fel-fel lázadnak tűrhetetlen életkörülményeik ellen. A nagy „vándorlás" legjelentősebb eseménye, hogy az amerikai munkásosztály soraiban megjelentek a színes bőrű proletárok, hogy átvegyék a később bevándorolt nem angolszász munkásoktól a nehezebb, rosszabbul fizetett munkákat. A tőkések kihasználták és hasznot húznak ma is az elmaradottabb fehér munkásrétegek négerellenes előítéleteiből. De egyre több közös megmozdulás bizonyítja, hogy a fehér és fekete dolgozók közötti szolidaritás növekedőben van. Erősödik a feketék között is az a felismerés, hogy felszabadulásukat csak a munkásosztállyal együtt harcolhatják ki.

Arnault elemzi annak okát, hogy mind a mai napig nem sikerült a kétpárt-rendszerű Amerikában önálló munkástömegpártot szervezni. A kommunista párt befolyása ugyan növekszik, de nem jelent alternatívát egy-egy elnökválasztáson a demokrata, illetve a köztársasági elnökjelölttel szemben.

A két párt biztosította monopolkapitalista rendszer azonban nem szilárd. Ezt bizonyítják a négerek megmozdulásai, az egyetemisták lázadásai, milliók tiltakozása a vietnami háború ellen, a szolidaritási tüntetések Angela Davis mellett stb. Arnault nem ért egyet azokkal, akik kevesellve a munkásmegmozdulásokat, az amerikai munkásosztályt elmarasztalják, maradinak, sőt reakciósnak bélyegzik. A döntő szót a történelem további alakulásában Amerikában is a munkásosztály fogja kimondani.

Jacques Arnault érdekes, tanulságos könyve megjelenik magyarul is a Kossuth Könyvkiadó gondozásában.

—n—gy

Éljen

TÁRSADALMUNK VEZETŐ EREJE,
A MUNKÁSOSZTÁLY!

KISZ-védnökség a húsprogram felett

A húsprogram megvalósítása társadalmi méretű összefogást igényel, amelybe a KISZ-szervezetek és -bizottságok kezdeményezése alapján a mezőgazdasági és a programban érintett ipari üzemek fiataljainak ezrei kapcsolódtak. Az MSZMP KB 1969. novemberi, az állattenyésztés fejlesztésével kapcsolatos határozatát követően ugyanis a KISZ-szervezetek védnökséget vállaltak a munkaterületükön jelentkező feladatok, elsősorban állattenyésztő, feldolgozó telepek építése, bővítése, rekonstrukciója, szakmunkásképzés stb. megoldása felett. A védnökség lényege: a KISZ szervezetei és bizottságai a program teljesítése érdekében nevelő, szervező, gazdaságépítő propaganda, agitációs és érdekvédelmi tevékenységet végeznek. A pártszervezetek messzemenően támogatják az ifjúsági szervezetek és bizottságok kezdeményezését.

PROPAGANDA- ÉS AGITÁCIÓS TEVÉKENYSÉG

Széles körű politikai nevelő és agitációs munkát végeztek a KISZ-szervezetek a fiatalok között az MSZMP KB határozatának megismertetése érdekében. Ebben legnagyobb szerepet a program megvalósításában részt vevő KISZ-alapszervezetek végezték. Hangsúlyozták, hogy a program megvalósítása szorosan összefügg az életszínvonallal, az exporttervek teljesítésével. Azt tapasztaltuk, hogy sikerült a fiatalok érdeklődését felkelteni e fontos gazdasági feladat megoldása iránt, s ennek tulajdonítható, hogy a mezőgazdasági üzemek és szövetkezetek KISZ-szervezeteinek jelentős része védnökséget vállalt üzemében az állattenyésztési tervek teljesítése felett. Sok olyan üzem fiataljai is bekapcsolódtak a védnökségvállalásba, amelyeknek tevékenysége — építés, feldolgozás, értékesítés, szállítás — kapcsolódik a mezőgazdasági termeléshez. A KISZ politikai oktatása keretében az ifjúság valamennyi rétege megismerkedett a húsprogram teljesítésének jelentőségével.

A KISZ-szervezetek politikai munkájukban a legnagyobb figyelmet a konkrét, az üzemi fiatalokat mozgósító célok megismertetésére fordították. Tájékoztatták őket üzemük, szövetkezetük, intézetük húsprogrammal kapcsolatos feladatairól. Szövetkezeti vezetők, szakemberek tartottak előadásokat a fiatalokn ak, s különösen hasznos volt, hogy párttitkárok, pártvezetőségi tagok a húsprogram politikai vonatkozásaival is megismertették a fiatalokat. Tapasztalataink szerint ott, azokban az üzemekben a legaktívabbak a fiatalok, ahol a párt ifjúságpolitikai határozatát végrehajtva, vagy azon munkálkodva, bevonták a

fiatalokat a vezetésbe, az üzem gazdasági, politikai életébe. Ennek az akciónak a kapcsán is felszínre került, hogy a fiatalokat nem mindenütt veszik felnőtt számba, nem mindenütt ismerik fel egyre növekvő súlyukat, szerepüket az üzem, a gazdaság életében. Ez főként a fiatalok erejének, kezdeményezésének helyenkénti lebecsülésében nyilvánul meg.

A VÉDNÖKSÉG CÉLJA

Az országos tapasztalatok azt mutatják, hogy a húsprogram feletti ifjúsági védnökség kibontakozásának legfőbb akadálya annak nem ismerése, vagy céljának félremagyarázása. A fiatalok között is számosan vélekedtek úgy: felesleges a védnökségvállalás, mert úgysem sokat tudnak tenni érdekében. Nagyobb ellenállást kellett azonban leküzdeni az idősebbek, főként a gazdasági vezetők körében, akik közül többen úgy nyilatkoztak: „A fiatalok csak a védnökséget vállalják, de a terveket mi valósítjuk meg."

Az ifjúsági szervezetek számára a pártvezetőségek nagy segítséget nyújtottak azzal, hogy felismerték a védnökségvállalás célját, és segítettek megküzdeni a fiatalok lebecsülését célzó, aktivitásukat akadályozó nézetekkel. Csaknem valamennyi üzemben, gazdaságban tisztázásra került: a védnökség nem azt jelenti, hogy a KISZ valósítja meg a gazdasági vezetés helyett a feladatokat, hanem azt, hogy a fiatalok is felelősséget éreznek a húsprogram teljesítéséért. Ez elsősorban a mindennapi feladatuk lelkiismeretes elvégzésében, a vállalt feladatok teljesítésében jut kifejezésre. Az új állattenyésztő telepek, feldolgozó üzemek építésében, vagy ezek bővítésében, a technológia fejlesztésében és működtetésében a fiatalok is részt vesznek, akik között a KISZ különféle, a feladatok teljesítését segítő mozgalmakat indít. Szorgalmazza a fiatalok részvételét a szocialista munkaversenyben, elsősorban a szocialista brigádmozgalomban.

A KISZ-szervezetek többsége figyelmét arra fordította, hogy a fiatalok saját üzemük, szövetkezetük feladatainak megvalósításából vegyék ki részüket. A védnökségvállalás terjedésével, kiszélesedésével azonban számos mezőgazdasági és ipari jellegű KISZ-szervezet tagjai között alakult ki szoros együttműködés. Így például a mezőgazdaság területén működő számos KISZ-szervezet kért meg építő-, szerelőipari, szállító, kereskedelmi jellegű KISZ-szervezeteket, hogy jobb munkával, az üzemük által vállalt határidők lerövidítésével segítsék gazdaságukban az állattenyésztési tervek teljesítését.

SZOCIALISTA SZERZŐDÉSEK

A közelmúltban értékelték az abádszalóki Lenin Tsz KISZ-szervezetének tevékenységét a védnökségvállalás teljesítésében. A szövetkezet kiszesei a korszerű sertéstelep felépítése felett vállaltak védnökséget. Az építés üteme az építőanyag és szállítás problémái miatt akadozott. A KISZ-szervezet vezetősége — felismerve a védnökségvállalásban rejlő erőt, lehetőséget — kapcsolatba lépett és szocialista szerződést kötött azoknak a vállalatoknak, bányáknak KISZ-szervezeteivel, amelyektől a program megvalósításához a tsz az építőanyagot megrendelte. Ezek a KISZ-szervezetek teljesítették a kérést, folyamatosan szállították az építőanyagot, s ezzel hozzájárultak a tsz KISZ-fiataljai védnökségvállalásának teljesítéséhez. A korszerű telepen egyre több fiatal dolgozik mint állattenyésztő azok közül, akik az építkezésben részt vettek.

A KISZ VIII. kongresszusa, a lenini Komszomol példája alapján hangsúlyozta: elő kell segíteni, hogy a tartós, jelentős gazdasági kapcsolatban álló vállalatok,

szövetkezetek KISZ-szervezetei között is létesüljenek mozgalmi kapcsolatok, hogy a fiatalok is elősegítsék az üzemük, szövetkezetük által vállalt gazdasági feladatok teljesítését. Számos kezdeményezés történt e céllal Hajdú és Csongrád megyékben. Főként egyes élelmiszeripari üzemek KISZ-szervezetei vették fel a kapcsolatot üzemükkel együttműködő, nyersanyag- és alapanyagtermelő mezőgazdasági tsz-ek és állami gazdaságok KISZ-szervezeteivel.

POLITIKAI MUNKA A PÁLYAVÁLASZTÓK KÖZÖTT

Számos példa bizonyítja, a KISZ-szervezetek nagyban segíthetik a húsprogram végrehajtását azzal is, ha a pályaválasztás előtt álló fiatalok körében szervező munkát végeznek annak érdekében, hogy több fiatal válassza az állattenyésztő szakmát, vagy a feldolgozóiparban helyezkedjen el. A Tolna megyei Alsótengelicen, a KISZ-szervezet kezdeményezésére, a gazdaság vezetése ösztöndíjat alapított azoknak a fiataloknak a részére, akik az állattenyésztési szakmát választják. A jeles eredményt elérő fiatalok 1200 forint havi ösztöndíjat és egyéb tanulmányi juttatást kapnak. A KISZ-szervezet közreműködött abban is, hogy az általános iskola felsőosztályos tanulóinak bemutatták a korszerű állattenyésztő telepet, megmutatták a munkafeltételeket, elvitték őket a szakmunkásképző iskolába. Nagyrészt e céltudatos munkának köszönhető, hogy hét fiatal jelentkezett állattenyésztő szakmunkásnak.

Baranya megyében a KISZ megyei Bizottsága 200 pályaválasztási felelősnek mutatott be állattenyésztő telepeket. Ezen túlmenően: azoknak az általános iskolásoknak, akik még nem választottak szakmát, vagy mezőgazdasági technikumba jelentkeztek, bemutatták a mezőgazdasági szakmunkásképző iskolákat. Az ismertetés nyomán a megyében 150 fiatal választotta az állattenyésztői szakmát.

A szükséges takarmány biztosításában fontos szerepet játszik az öntözés. A KISZ védnökségével épülő Kiskörei Vízlépcső és Öntözőrendszerei az Alföldön, további 300 ezer hektáron biztosít lehetőséget az öntözés fejlesztésére. Ezen túlmenően, a Kiváló Ifjú Mérnök és a Kiváló Ifjú Technikus mozgalom keretében arra mozgósítjuk a fiatal agrárszakembereket, hogy a munkahelyükön, a programmal összefüggő és munkahelyükön hasznosítható pályaműveket készítsenek. A KISZ Központi Bizottsága és a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium 1973. évre közös pályázatot írt ki a húsprogrammal összefüggő pályamunkák készítésére.

A KISZ alapszervezetek védnökségi tevékenysége segítésére ez év elején a KISZ Központi Bizottsága a Magyar Úttörő Szövetség Országos Elnöksége, a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi, valamint a Belkereskedelmi Minisztérium, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa, a SZÖVOSZ, a MEDOSZ, az ÉDOSZ és a KPVDSZ megállapodást kötött. Az együttműködési megállapodás alapján a KISZ-szervezetek országszerte hasznos tevékenységet folytatnak a húsprogram teljesítése érdekében. Ebben a munkában segítik az ifjúsági szervezeteket a pártvezetőségek, a gazdasági vezetők, a szakemberek. A tapasztalatok birtokában bátran állíthatjuk, a fiatalok többségében van lendület, szorgalom, akaraterő. Annak érdekében, hogy ez a mindennapi munkában kibontakozzék, kérjük a párt-, társadalmi és gazdasági szervek további hasznos támogatását.

Csáky Csaba
a KISZ KB osztályvezetője

Erősödik-e a szocialista közgondolkodás?

Fejlődésünk megköveteli, hogy az eddiginél pontosabban felmérjük a szocialista közgondolkodás helyzetét, befolyásának alakulását. Ezért készült nemrégen Csongrád megyében, a megyei pártbizottság irányításával, kérdőíves szociológiai felmérés, amely a gondolkodás és magatartásmód tendenciáit igyekezett feltárni. A vizsgálat reprezentatív jellegű volt. Ezer olyan emberre terjedt ki, akik megfelelően képviselték a megye lakosságának szociális és foglalkozási struktúráját.

MI A TÁRSADALMI „ÉRTÉKMÉRŐ"?

A kérdőív a szocialista gondolkodás és életszemlélet egy-egy elemét, összetevőjét fogalmazta meg kérdések formájában. Az első azt tudakolta, hogy *a közvélemény milyen tényezők alapján ítéli meg az embereket,* milyen szerepet játszik ebben a munka, a pénz, a jövedelem, a származás, az állás és a beosztás? Hiszen az, hogy a közvélemény szemében mi a társadalmi „értékmérő", objektív képet nyújt a társadalom közgondolkodásáról is.

A megkérdezettek nem arra válaszoltak, hogy ők milyen tényezők alapján ítélik meg az embereket, hanem hogy milyen tapasztalatokat szereztek ebben a vonatkozásban. Tehát válaszaikból elsősorban környezetük közhangulatára, ítéletére, véleményére lehet következtetni, vagyis arra, hogy az emberek megítélésében mennyire érvényesülnek a szocialista elvek, illetve a visszahúzó, kispolgári vonások.

A legfigyelemreméltóbb, hogy az ipari munkások és mezőgazdasági dolgozók csaknem kétharmadának véleménye, tapasztalata szerint a végzett munka és a szakmai tudás, a hivatástudat a legfőbb emberi „értékmérő" társadalmunkban. Az értelmiségieknek ezt csak 41 százaléka, az alkalmazottaknak pedig 52 százaléka véli, illetve tapasztalja környezetében. A munkások és parasztok véleménye szerint a pénznek, a jövedelemnek nincs már különösebb szerepe az emberek megítélésében, ugyanakkor az értelmiségieknek 15, az alkalmazottaknak pedig 7 százaléka állítja, illetve tapasztalja ennek ellenkezőjét.

A szocialista közfelfogás értékelésénél nem a néhány százalékos eltérést kell méricskélnünk. Az adatokból különben is csak hozzávetőlegesen lehet következtetni az általános helyzetre, a válaszok megoszlása azonban tükrözi a felszíni jelenségek mögött megbúvó tendenciákat, s egybeesik a gyakorlati tapasztalatokkal.

ÉLETCÉL ÉS MORALITÁS

„Mi az on legfőbb életcélja?" — ez volt a kérdőív következő kérdése, amely azt igyekezett feltárni, hogy a megkérdezettek felfogásában, életszemléletében, gondolkodásában mennyire erősek a szocialista vonások. Az adatok szerint minden foglalkozási kategóriából a túlnyomó többség a tisztességes életet, a munka által szerzett megbecsülést és a közösséggel együtt elérendő jólétet, boldogulást tartja legfőbb életcéljának. Az anyagi érvényesülést csak a munkások egy százaléka, a parasztok két százaléka, a mindenkitől függetlenül elérendő egyéni boldogulást a munkások, a parasztok és alkalmazottak egy-egy százaléka tartja legfőbb életcéljának. Az értelmiségieknél ez az életcél — a válaszok szerint — nem szerepel.

Az adatok arra utalnak: a megkérdezettek jól tudják, hogy e kérdésnél mi tekinthető pozitív, szocialista állásfoglalásnak. Az ilyen válaszokat jelölték meg

akkor is, ha esetleg nem egészen egyezett valóságos törekvéseikkel. De itt nem is az az érdekes, mennyiben tükrözik a válaszok a valóságos célokat, hanem az, hogy milyen széles körben ismeri a közvélemény a szocialista erkölcs normáit, mennyire tudják a megkérdezettek, hogy e felfogás mit tekint az emberi élet céljának. Az adatok — ebből a szempontból vizsgálva — etikai felfogásunk széles körben ismert voltáról tanúskodnak.

A szocialista közgondolkodás fejlődésében nem kis szerepet játszik, hogy az emberek milyen mértékben tapasztalják társadalmunk igazságos, a munkára épülő, a szocialista elveket megvalósító voltát. Ismeretes, hogy a szocialista elveinket, a közérdeket sértő társadalomellenes jelenségek milyen felháborodást okoznak közvéleményünkben, s ezek zavarólag hatnak a közgondolkodás alakulására is. Ezért az arra a kérdésre adott válaszok, hogy *„érvényesül-e nálunk a társadalmi igazságosság?"* a közgondolkodás állapotáról is tájékoztatnak.

A TÁRSADALMI-KÖZÉLETI TAPASZTALATOK HATÁSA

Az említett kérdésre a munkások 45, a mezőgazdasági dolgozók 51 százaléka adott igenlő választ, viszont az alkalmazottaknak csak 33, az értelmiségieknek pedig mindössze 23 százaléka. Elgondolkodtató, hogy jelentős részüknek — legnagyobb arányban, 67 százalékban az értelmiségieknek — az a véleménye, hogy csak részbeni érvényesülésről lehet beszélni. A teljes tagadás álláspontján levők azonos arányban (10—11 százalék) találhatók minden foglalkozási rétegnél. A bíráló és negatív véleményt képviselők magas aránya arra figyelmeztet, hogy a szocialista elveket sértő, társadalomellenes jelenségek erőteljesen befolyásolják a közvéleményt.

Arra a kérdésre, hogy a *„szocialista életfelfogás mennyire él az emberekben?"*, a válaszok, amelyeket önállóan fogalmaztak meg, eléggé megoszlanak. Ennek ellenére bizonyos következtetéseket le lehet vonni. A munkások és a mezőgazdasági dolgozók többsége szerint az emberek jelentős részében él és erősödik a szocialista életfelfogás.

Az önállóan megfogalmazott válaszok összefüggnek az előző kérdésekkel, alapjában igazolják az azokra adott válaszokat, s elsősorban a szocialista életfelfogás fejlődő tendenciáját tanúsítják. Jellemző önálló válaszok: „A szocialista fejlődés minden örömét tapasztaljuk, érezzük." „Ma az emberek zöme már csak a szocializmusban kíván élni."

Nem kevesen mutattak rá a társadalmi közgondolkodásban tapasztalható ellentmondásokra, olykor kissé borúlátóan, a negatívumokat eltúlozva. „Sokan hirdetik az erkölcsöt, de nem aszerint dolgoznak"; „Az aktívak mellett sok a közömbös"; „Másoktól elvárják, de magukkal szemben elnézők"; „Többet várnak a szocializmustól, mint amennyit áldoznak érte"; „Sokan hangoztatják, de kevesen gyakorolják"; „Az egyéni boldogulás, a pénz utáni hajsza a fő cél, mindent a pénz diktál"; „A közömbös azt vallja, hogy nélküle is elboldogul a szocializmus"; „Talán az utódainknál menni fog". Itt sem a helyzetkép valós volta a fő kérdés, hanem *a válaszokban tükröződő igényesség*, a helytelen megnyilvánulások szenvedélyes bírálata és elítélése.

Végeredményben a felmérés adatai is igazolják azt a tapasztalatunkat, hogy a közgondolkodásban, az erkölcsi kérdések megítélésében, az önmagunkkal és másokkal szemben támasztott igényekben erősödnek a szocialista elemek. A dolgozók tömegeiben — ha visszaesésekkel és ellentmondásosan is — él és erősödik a munka megbecsülésén és a közérdek elsőbbségén alapuló szocialista életfelfogás.

Tamasi Mihály
a Csongrád megyei PB munkatársa

VITA VÉLEMÉNYCSERE

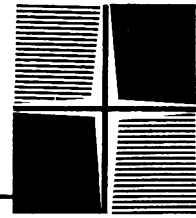

HOZZÁSZÓLÁS A VEZETŐK TOVÁBBKÉPZÉSÉHEZ

A külföldi tapasztalatok hazai alkalmazása

Marosi János „A vezetők továbbképzése" c. írása a „Vita — véleménycsere" rovatban számos gondolatot vet fel és újabb gondolatokat ébreszt. Elgondolkoztatók a vezetéstudomány nyugati eredményeinek fogadásáról kifejtett nézetei is. A külföldi, elsősorban a nyugati vezetési és szervezési ismeretek adaptálásának kérdéséhez szeretném a következőket hozzáfűzni.

Az új, még ki nem forrott tudományágakban sokszor eluralkodik a divatjelleg. Külföldön is divat pl. az amerikai vezetési módszerek, szervezési modellek egyoldalúan pozitív bemutatása. (Az NSZK-ban is tapasztalható, hogy a „klasszikus" német üzemgazdaságtant és egész terminológiáját elvetve „amerikanizálják" a vállalatgazdaságtant.) Nálunk különösen akkor vetődnek fel a nyugat-európai és a még távolabbi amerikai példák, modellek, amikor a nagyon pontos, minden részletében szabályozott vállalati szervezet és tevékenység ideálképét állítják szembe a lazább szervezésű, jobban a vezetők és beosztottak egyéni kezdeményezésére, leleményére épített vezetéssel.

A vezetés elmélete éppúgy nem tekinthető teljesen kialakult és befejezett tudománynak, mint ahogy a *vezetés gyakorlata sem tekinthető soha befejezettnek*. Minél közelebb áll egy tudományág gyakorlati alkalmazása a mindennapi élethez, a társadalmi és gazdasági formátumok alakulásához, annál kevésbé befejezett. Annál nagyobb viszont az igény a tudományággal szemben, hogy lökéseket, iránymutatásokat adjon a gyakorlat számára.

A vállalati vezetők között vannak jó vezetők és vannak rossz vezetők. De minden vezető valamilyen módon kifejti vezetői tevékenységét. Sokat segít az évtizedes tapasztalat, hasznos lehet a tapasztalatcsere, más hibáiból való okulás, vagy mások bevált módszereinek átvétele. Rendkívül fontosak az elméleti modellek, szakirodalomból megszerezhető ismeretek. *Semmiféle kész vezetési vagy szervezési modell nem alkalmazható azonban anélkül, hogy át ne menjen a vezető szellemi és erkölcsi retortáján, hogy át ne alakítsa konkrét vállalatának gazdasági, műszaki és emberi struktúrája szerint.* A gyakorlati, tapasztalati vezetői tudás mellett *szükség van elméletileg is rendszerezett ismeretanyagra.*

Nem mindegy azonban, hogy honnan. Vannak a szervezés és vezetés elméletének olyan művelői, akik kész modellek, „csodaformulák" alkalmazását vallják, vagy legalábbis ennek lehetőségeit hangoztatják. Ilyen csoda-modellek nincsenek. Nem szabad egyszerűen átvenni még a legtökéletesebbnek kikiáltott szervezési modellt, vezetési módszert sem; sokszor éppen azért, mert túl töké-

letes. A General Motors jól bevált szervezeti felépítése is csődöt mondana a mi körülményeink között. Az USA-ban oly gyakran tökéletesnek ismert standard vezetési és szervezési modellek csak az előfeltételek azonossága esetén válhatnak be máshol is. Mindenekelőtt az „emberi tényező" az, amely meghatározza, hogy milyen vezetési és szervezési modellt alkalmazhatunk eredményesen. *Standard vezetési módszereket, standard szervezeti megoldásokat akkor lehet megvalósítani, ha a vezetés és szervezés alapvető eleme, az ember is képes és hajlandó a rá kiosztott szerepet vállalni.* Az amerikai szervezési és vezetési modellek nem akkor születtek, amikor egy-egy nagy szervező (Ford vagy más) megfogalmazta, hanem az amerikai fogyasztási szokások, az amerikai életmód, az amerikai reklám évtizedeken át alakította, csiszolta azt az embertípust, amely hordozójává válhat standard vezetési és szervezési módszereknek. A „tömegméretekben manipulált" fogyasztó egyúttal a legjobb alanya mindenféle szalagrendszerű termelésnek és szabványosított gondolkozást megkövetelő vállalati ügymenetnek.

A vállalati szervezetek kialakításakor és a vállalati funkciók „beszabályozásakor" a külföldi modellek átvételének problémáit mindig a feltételek oldaláról kell megvizsgálnunk. Ezek a *feltételek nem csak országonként, hanem iparáganként is eltérőek, de időben is, vállalati nagyságrend szerint is differenciáltak.* A termelés társadalmi jellegének fokozódásával a vezetés, a szervezés szerepe állandóan nő. Ez a folyamat azonban más a kapitalizmusban és más a szocializmusban. A társadalmi rendszer meghatározza az irányítás, a vezetés, a szervezés fejlődésének alapvető jellegét, irányát is. A szocializmus viszonyai között a termelőeszközök társadalmi tulajdona, a szocialista termelési viszonyok eleve megteremtik a társadalmi termelés racionális irányításának a szervezetét, és elősegítik a vezetés, a szervezés formáinak, módszereinek állandó fejlődését. Ennek a fejlődésnek a sajátosságait minden elmélet vagy modell alkalmazásakor megfelelő alapossággal kell elemezni. Gyakori az olyan nézet, amely szerint, ha a vállalat minden egyes résztevékenysége pontosan körülhatárolt, pontosan szabályozott, akkor ez biztosítja legjobban zavartalan működését. Vannak szervezők, akiknek ideálja az az amerikai nagybank, amelyben minden egyes munkaterületen pontosan, jóformán mozdulatig meghatározott ügyrendben megfogalmazott tevékenység folyik.

Ez a szervezés nagyon tetszetős, de nem minden társadalomban és nem minden vállalati tevékenységre alkalmazható. Az amerikai életforma már említett „manipulált tömegemberével" a tömegszerűen ismétlődő műveleteket más szervezeti formában és más szervezési módszerekkel lehet végezni, mint pl. nálunk. Társadalmi rendszerünkből és helyzetünkből adódóan mi nem rendelkezünk ilyen tömegű, részműveleteket érdekeltség nélkül elvégezni hajlandó embertípussal. És ez nem technikai elmaradottságunk kérdése, hanem éppen társadalmi rendszerünk fejlettségének következménye. Semmiféle politikai

Éljen

A MUNKÁS–PARASZT SZÖVETSÉG,
NÉPI HATALMUNK SZILÁRD ALAPJA!

vagy gazdasági célkitűzés nem akar nálunk ilyen standard embertípust „előállítani". Szocialista országban a fizikai és az ügyviteli dolgozóknak nem ideálja a mechanikus, éveken át változatlanul ismétlődő, szinte gondolkodás nélküli munkavégzés. Ezen túlmenően az előforduló műveletek tömegszerűsége sem azonos. Egyes ágazatainkban, pl. az építőiparban az előre nem várt események és jelenségek, lehetőségek és akadályok bonyolult rendszerében vagy éppen rendszertelenségében a *pillanatnyi helyzet felismerése és a döntés szükségessége* olyan közép- és alsóbbszintű vezetők, önállóan dolgozó munkások tömegét kívánja meg, akik általános technikai és társadalmi intelligenciájuk, emberi kvalitásaik alapján képesek valóban dönteni is adott helyzetben. Ez pedig más szervezetet, szervezési módszereket is igényel. A szervezés és vezetés módszerei tekintetében különösen *azokon a gazdasági területeken, amelyeken naponta változóak a termelési és szervezési konstrukciók, gyakoriak a váratlan feladatok, a rugalmassággal szemben sokszorosan magasabbak a követelmények.* Ennek a rugalmassági követelménynek — megfelelő szervezeti keretek között — a szocialista társadalom politikailag is művelt, gondolkodó embere jobban megfelel.

Nyilvánvaló, hogy mindebből nem az a következtetés, hogy a külföldi modellek számunkra alkalmatlanok. Azt azonban állíthatjuk, *hogy ha a társadalmi rendszerből eredő eltéréseket, a hazai ágazati, technikai, anyagi és emberi feltételeinket nem vesszük kellő alapossággal figyelembe, és nem ezek ismeretében alkalmazzuk a külföldi módszereket, modelleket, ebből csak sikertelenség lehet.* A helytelen alkalmazás kudarca miatt azután elveszíthetjük azt a hitet a szervezésben, a vezetés elméletében, amit évtizedek munkájával sikerült kialakítani.

Abban, hogy a külföldi szervezési és vezetési elméleteket, tapasztalatokat rugalmasabban, hatékonyabban alkalmazhassuk hazai gazdasági szervezeteink tevékenységének fejlesztésében, rendkívül nagy az *ágazati-iparági kutatóintézetek* szerepe és felelőssége.

A vállalati vezetők részéről gyakran tapasztalható tartózkodás a vezetés- és szervezéstudomány elméleti művelőivel, sőt ezeknek a tudományterületeknek az eredményeivel szemben is. Ennek egyik oka, hogy az elmélet és gyakorlat között mindig *szükségszerűen fennáll az a viszony, hogy az elméleti tézisek és modellek nem azonnal és nem változtatás nélkül valósíthatók meg a gyakorlatban.* A kutatás feladata azonban az is, hogy az alkalmazás feltételeivel és módszereivel tisztában legyen és a lehetőségeket megteremtse a gyakorlati adaptáláshoz.

Az elméleti kutatók átadási képessége és a gyakorlatban dolgozók átvevőképessége azonban nem azonos fokú és színvonalú. A vezetéstudomány elméleti művelői gyakran támasztanak túlzott követelményeket a gyakorlati vezetőkkel szemben. Olyan tevékenységet követelnek tőlük, amely már lényegében az egyes speciális tudományterületek magasan képzett dolgozóira tartozna.

Vezetés- és szervezéselméleti irodalmunk az utóbbi években örvendetesen fellendült. Igen sok könyv és cikk jelent meg. Kevésbé örvendetes az, hogy *hiányzik az új, friss elméleti tudományágak adaptálásának,* gyakorlati áttételezésének módszere, és kevés az ilyen jellegű publikáció.

A gyakorlati vezetővel szemben maximalista követelmény az, hogy minden őt érintő (vagy érdeklő) tudományág fejlődését naprakészen figyelemmel kísérje, saját maga tegye át mindazt a gyakorlat síkjára, ami elméleti feltételként megjelenik. Ágazati-iparági kutatóintézeti hálózatunknak egyik alapvetően fontos feladata az alkalmazott tudományok olyan jellegű, célra orientált fejlesztése, hogy ismereteiket ne öncélúan halmozzák és rendezzék, hanem úgy dolgozzák

fel, hogy egyúttal a különböző szintű vezetők „kezébe adják" az előkészített, mérlegelt és didaktikusan is átérlelt ismereteket.

A konkrét napi gyakorlatra való dinamikus, folyamatos alkalmazást még ebben az esetben is csak a gazdasági vezető és szakember garnitúrája képes elvégezni. *A kutatóintézet tudományos, de gyakorlatra alkalmazó és a vállalat alkalmazó, de tudományosan is megalapozott szervező tevékenysége* között meg kell találnunk a megfelelő összhangot, biztosítanunk kell ennek szervezeti, személyi és oktatási előfeltételeit. Ebben sok segítséget jelent a vezető számára, ha képes kihasználni azokat a szellemi és tapasztalati erőforrásokat, amelyek a vállalat dolgozóiban rejlenek, és amelyek nem mindig a vállalati hierarchia lépcsőiben gyűjthetők össze a leghatékonyabban.

A korszerű nagyvállalat vezetőjének nemcsak a vállalat funkcionális szervezetét kell megteremtenie, a maga hierarchikus felépítésével. hanem rendelkeznie kell olyan vezetés- és szervezéstudományi ismeretekkel is rendelkező szakgárdával, amely a hivatali szervezeti felépítésen kívül is *lehetővé teszi számára a kapcsolatot a tudomány-területek fejlődésével, napi áttételezésével.* A vezetőnek *olyan szellemi aktíva-hálózatot kell kiépítenie, amely az új gondolatok befogadásában, a modellek adaptálásában rugalmasabb.* Ezt érdemes felhasználni a különböző területeken jelentkező információk szerzésére és előrendezésére, igényes szűrésére is. Vannak kedvező tapasztalatok arra, hogy a vállalat igazgatója igényli a fiatal műszakiak és közgazdászok véleményének közvetlen megismerését, meghatározott időközönként megvitat ebben a körben gondosan kiválasztott és előkészített kérdéseket.

Mindez csak néhány gondolat, kiegészítésül ahhoz a kérdéscsoporthoz, amelyet Marosi János cikkében felvetett.

Dr. Tiszai István
az ÉVM főosztályvezetője

Exportra szánja idei gyümölcstermését a délegyházi Egyesült Törekvés Tsz tagsága, ezért nagy gondot fordítanak a növényvédelemre *(MTI fotó – Kunkovács)*

Magasabb színvonalon, nagyobb felelősséggel

Az elmúlt év közepén jelent meg a Politikai Bizottság határozata a minisztériumok és főhatóságok pártszervezeteinek feladatairól, hatásköréről. A nagyfontosságú határozat megköveteli, hogy az eddigi gyakorlat tapasztalatainak felhasználásával, az eredmények továbbfejlesztésével a minisztériumi pártmunkát magasabb színvonalon, fokozott felelősséggel szervezzük, irányítsuk.

A Politikai Bizottság határozata nagy segítséget ad a minisztériumi pártszerveknek a Központi Bizottság 1972. novemberi állásfoglalásából eredő feladatok megoldásához, a hatékony és következetes pártellenőrzés megvalósításához. E határozat politikailag teszi felelőssé a minisztériumokat azért, hogy ágazatukban következetesebben érvényesüljön a párt gazdaságpolitikája, s tevékenységük jobban megfeleljen a központi irányításból rájuk háruló feladatoknak.

A minisztériumi pártmunkának kétségkívül egyik legizgalmasabb része a gazdaságszervező tevékenység, a hivatali-gazdasági feladatok végrehajtásának segítése, ellenőrzése. Ez érthető is, hiszen a gazdasági-ágazati minisztériumok a párt gazdaságpolitikája végrehajtásának lényeges intézményei. Ezért a továbbiakban az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium pártszervezeteinek tapasztalatai alapján — a Politikai Bizottság júliusi határozatának tükrében — kívánunk foglalkozni a gazdaságszervező munka tanulságaival, feladataival.

A gazdaságszervező munka tapasztalatai

Az elmúlt években a pb, illetve a vb *gazdaságszervező tevékenysége dinamikusan fejlődött, helye, szerepe és tartalma — de módszerei is — lényegében tisztázottak.* A súlypontképzés, a minisztériumi gazdasági és pártmunka közötti összhang megfelelő, és ezen a szinten a párhuzamosságokat is sikerült nagyrészt megszüntetni. A gazdaságszervező munkára hozott pb- és vb-határozatok végrehajtása és ellenőrzése általában biztosított.

Az elmúlt évek tapasztalatai alapján vált egyértelműbbé, hogy pártmunkánk középpontjába a szemléletformálást, a tudat és a jelenségek elemzését, a hatékonyabb módszerek keresését és elterjesztését, a segítést, a mozgósítást és az esetleges zavarok elhárítását kell állítani. *Hozzájárult a munkamódszerek hatékonyságának fokozódásához az is, hogy a központi irányítás az ágazati minisztériumok főfeladatává tette a párt-*

és kormányhatározatok következetes végrehajtását.

Ma már bevált gyakorlat, hogy a vb egy-egy konkrét gazdaságpolitikai kérdés napirendre tűzésekor konzultatív kapcsolatokat teremt a minisztérium felügyeletéhez tartozó jelentősebb vállalatok pártszervezeteivel is. Az ilyen kapcsolat kölcsönösen hasznos, mert a vállalati pártszervezeteknek jó információt nyújt, míg a vb közvetlen tapasztalatokat szerez a minisztériumi irányító munka hatékonyságáról, a vállalati gazdálkodás és a politikai munka problémáiról.

Jó kapcsolatot épített ki a vb a társminisztériumok és főhatóságok pártszervezeteivel. Erre azért is nagy szükség van, mert a feladatok, a hatáskörök és a felelősség nem mindig azonos értelmezése, esetenként szemléletbeli problémák fékezik a hatékonyabb munkát.

Az alapszervezetek jelentősen emelték a gazdasági munka segítésének és ellenőrzésének színvonalát. Általában jól látják működési területük politikai helyzetét és gazdasági adottságait. Saját területükön tevékenyen részt vesznek a gazdasági munka folyamatában. Módszereik is jól igazodnak a szakmai sajátosságokhoz.

Az elmúlt években elért fejlődés ellenére az alapszervezeteknél a kívánatosnál lassabban bontakozik ki a mai követelményeknek megfelelő gazdaságszervező tevékenység. Itt a feltételek megteremtése is további erőfeszítéseket igényel. *Ezért a fő figyelmet az alapszervezetek tevékenységének segítésére fordítjuk.*

Az alapszervezetek gazdaságszervező munkája — a témák jellegétől és számos más tényezőtől függően — bonyolult munkamegosztásban, erősen differenciáltan valósul meg. Számításba vesszük azonban azt is, hogy a pb gazdaságszervező munkája csak akkor lehet eredményes, ha az alapszervezetek is hatékonyan látják el feladataikat. *Az alapszervezeti munka színvonala egyben a pártbizottság munkáját is minősíti.*

Alapos mérlegelést igényel annak eldöntése, hogy az adott időszakban milyen kérdések vizsgálata kerüljön előtérbe. A napirendek kitűzésekor vigyázni kell arra, hogy a témaválasztásnál ne alakuljanak ki párhuzamosságok és ismétlődések a gazdasági vezetéssel, mert ezek sok felesleges munkával járnak.

Egy példával szeretnék utalni arra, milyen nagy jelentőségű a helyes téma kiválasztás. Az egyik építőipari vállalat pártszervezete munkatervében előirányozta, hogy megvizsgálja a munkatermelékenység mérésének vállalati módszereit. Úgy érzem nem szorul különösebb bizonyításra, hogy a termelékenység mérésének módszere inkább közgazdasági metodikai, mintsem pártpolitikai feladat. Másképpen nézhetne ki a téma vizsgálata, ha a munkatermelékenység alakulásának helyzetét vizsgálnák, figyelemmel a tapasztalható nézetekre, jelenségekre, tendenciákra és feladatokra.

Tapasztalataink szerint nagyobb figyelmet kell fordítani a témák időzítésére is. A későn napirendre tűzött kérdéseknél nemegyszer a passzív tudomásulvétel a jellemző. Előfordul, hogy egyes gazdasági feladatok sajátos szakmai szempontjai túlságosan előtérbe kerülnek. Esetenként a kampányszerűség már a téma kiválasztásánál érezhető. A témák kiválasztásánál fokozottabban lehetne élni a nézetek ütköztetésével, viták szervezésével, hogy a végrehajtás már egységes szemléletben folyjék.

Az egységes szemlélet erősítése és az aktivitás fokozása

A gazdaságszervező munka az alapszervezetek politikai tevékenységének elválaszthatatlan része. A vonatkozó határozatokból adódó feladatoknak a gazdasági egységek

munkájához kapcsolódva vissza kell tükröződniök az alapszervezetek tevékenységében.

A pártalapszervezetek fontos feladatnak tekintik a tagság folyamatos tájékoztatását, szemléletének alakítását és aktivitásának fokozását. A tájékoztatás széles skálája alakult ki. Különösen jelentős a rendszeres titkári értekezlet, a reszortfelelősi értekezlet és az aktívaértekezlet. Az utóbbinak gyakoribbá tétele általános igény. Jól bevált az írásos tájékoztatás rendszeres formája, különösen a pb és a vb által megvitatott jelentések, értékelések hasznosíthatók jól.

Nem vesszük eléggé számításba azonban a pártmunka jól bevált módszereit. Mai körülményeink között sem nélkülözhetők a pártmunka olyan hagyományos formái, mint pl. a személyes beszélgetések, a viták, a közvetlen emberi kapcsolatok. A feladatok megismertetésének és az azokra való mozgósításnak mindezek ma is lényeges, nélkülözhetetlen módszerei. Gyakran van olyan érzésünk, hogy a sok értekezlet, a még több írásos anyag és jelentés készítése — a pártszervezetek egy részénél — a közvetlen emberi kapcsolatok fejlesztésétől vonja el az időt és az energiát. Számos példával lehet bizonyítani, hogy azok a pártszervezetek ismerik jobban munkahelyük helyzetét, a vezetés állapotát, a dolgozók hangulatát, ahol az említettekre nagyobb figyelem fordul. Ugyancsak kedvezőtlen jelenség, hogy a pártvezetőségek, pártszervezetek mozgósító tevékenységének politikai hatása meglehetősen szűk körre terjed ki, az esetek többségében ugyanazt a „kört" — pártaktivisták, pártvezetőségek csoportját — érinti. *Nem mindig sikerül a párttagság egészét nagyobb aktivitásra serkenteni.*

A taggyűlések előkészítése és megszervezése javult, a napirenden szereplő témákat gondosabb feltáró munka, elemzés előzi meg. A taggyűlések aktivitását mégsem tartjuk kielégítőnek. Ebben bizonyos szerepet játszik az is, hogy a taggyűlésektől nem mindig várunk olyan állásfoglalást és határozatot, amely alapul szolgál az adott téma megoldásához. *Ezért a jövőben még jobban törekszünk arra, hogy a taggyűlések betöltsék szerepüket.* Sokkal célirányosabban kell a témákat meghatározni, rögzítve azt is, amiben a taggyűlés állásfoglalására van szükség. A téma jellegétől függően célszerű a jövőben olyan taggyűléseket szervezni, ahol az érintett alapszervezetek közösen vitatják meg azokat a kérdéseket, amelyek a gazdasági munkában összehangolt szemléletet és állásfoglalást igényelnek.

Nagyobb figyelmet kell fordítanunk arra, hogy ha nehezen mennek a dolgok, amikor a feladatok megoldása több munkát, meggyőzést és vitát igényel, vagy ha fásultság jelei mutatkoznak, időben érkezzen a segítség, a biztatás, a lelkesítés. Egy másik általánosítható tapasztalatunk: *jobban kell támogatnunk azokat, akik a határozatok végrehajtásában kezdeményezően lépnek fel.* Nem ritkán tapasztaljuk a kezdeményező nehéz helyzetét, gyakran sok az opponens, a nem segítő szándékú ellenvélemény.

A pártellenőrzés segítő jellege

A gazdaságszervező munkára hozott határozatok végrehajtása csak akkor lehet eredményes, ha azokhoz szorosan kapcsolódik a pártszervezet folyamatos és rendszeres beszámoltatási és ellenőrző tevékenysége. Ennek során mérhető le, hogy a korábbi tevékenység mennyiben volt eredményes, mely területeken kell javítani, erősíteni a politikai és a gazdasági munkát.

Az ellenőrző munka fontos követelménye, hogy segítő jellegű legyen. Így válhat csak a gazdasági feladatok megvalósításának hatékony eszközévé, s szolgálhatja az egyszemé-

lyi felelősség erősítése mellett a felelősségvállalás és döntési készség fejlesztését. A pártellenőrzés jól bevált formája nálunk is a gazdasági vezetők beszámoltatása pártfórumok előtt.

A beszámoltatás általában rendszeres és tartalmas. Sajnos, az idő rövidsége, a túlterhelés és egyéb okok miatt a gyakoriság nem kielégítő és egyes rendezetlen témák nem kerülnek minden esetben újból és időben napirendre. *A beszámoltatás ott a legsikeresebb, ahol jó az előkészítés.* Esetenként bátortalanság is tapasztalható. A pártvezetőségek nem mindig lépnek fel kellő határozottsággal — fogyatékosságok esetében — a gazdasági vezetőkkel szemben. Nem mindig kap kellő hangsúlyt a gazdasági vezető politikai felelőssége a kollektíva szakmai-politikai és erkölcsi arculatának, politikai légkörének alakításában.

A pártellenőrzés akkor éri el célját, ha a jó végrehajtást, a hibák és torzulások elleni következetes fellépést segíti elő. Az ellenőrző munka fontos követelménye, hogy figyelmét a fő kérdésekre koncentrálja, s ne vesszen el a részletekben. A gazdasági vezetők kisebb hányadánál ma is tapasztaljuk, hogy idegenkednek már a „pártellenőrzés" szó hallatára is. Sokkal szívesebben fogadják a párt szemléletformáló, mozgósító, nevelő munkáját, sőt ennek gyakorlását mind többen igénylik is. De nem ennyire lelkesek, ha történetesen a pártellenőrzés keretében névre szóló számonkérésre kerül sor.

Mi is tapasztaljuk, hogy a feladatok nem megfelelő súlyozása, a nem elég körültekintő munkamegosztásból fakadó aránytalanságok, a munkatervek és programok zsúfoltsága, a nagyotmarkolás arra vezethet, hogy egyes alapszervezetek nem tudnak időben visszatérni korábban hozott határozataik végrehajtására. Ez

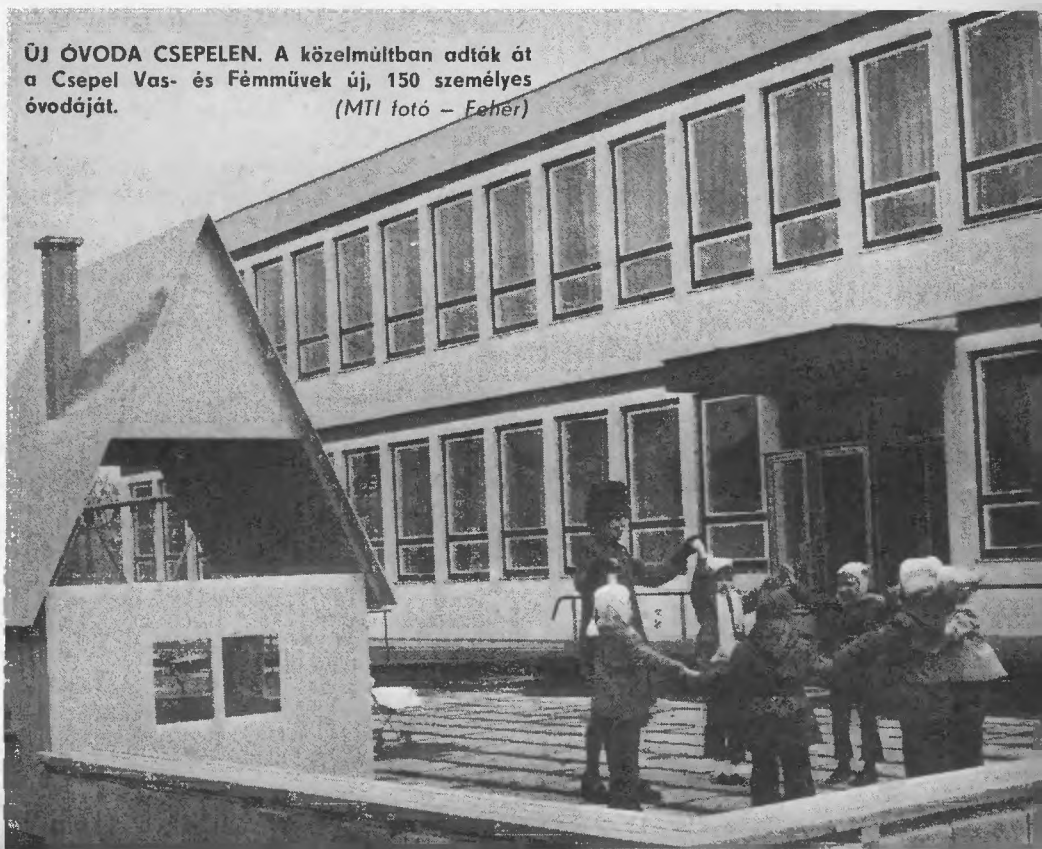

ÚJ ÓVODA CSEPELEN. A közelmúltban adták át a Csepel Vas- és Fémművek új, 150 személyes óvodáját. *(MTI fotó – Fehér)*

mindenképpen csökkenti a pártszervezetek munkájának hatékonyságát.

A gazdaságszervező funkció érdemi ellátását befolyásolja az a körülmény is, hogy milyen a gazdasági vezetők „fogadókészsége", hozzáállása, mennyire érzik tényleges segítségnek a pártszervezetek mozgósító, szemléletformáló, ellenőrző munkáját, mennyire teremtik meg az ehhez szükséges feltételeket.

Pártbizottságunk megfogalmazta a gazdasági-állami vezetők feladatait a gazdaságszervező munka feltételeinek a biztosításában. Ezek közül néhányat érdemes kiemelni.

A szemléleti egység megteremtése konstruktív viták nélkül nem lehetséges. Ezért a gazdasági vezetők fontos feladata a célraorientáló viták kezdeményezése és szervezése. Fel kell tárniok azokat a problémákat, amelyek eredményes megoldása nem lehetséges egységes értelmezés és együttesen megválasztott módszerek nélkül.

A munkaértekezletek rendszeres megtartásával kívánjuk elérni a feladatok helyes értelmezését, összehangolt végrehajtását. Nagyobb figyelmet igényel a fő feladatok kijelölése és a megfelelő munkamegosztás időbeni tisztázása. A szakmai megbeszélések legyenek kellően átgondoltak és időszerűek.

Fokozott figyelmet kívánunk fordítani a felkészültség növelésére, a kívánt szakmai és politikai felkészültségi szint folyamatos megteremtésére és emelésére. Szorgalmaznunk kell a dolgozók önképzését, de a szervezett továbbképzés lehetőségeit is jobban ki kell használnunk. Rendszeresen elemezni kell a feladatok jellegéhez tartozó felkészültségi követelményeket és azok kielégítésének feltételeit.

A gazdasági egységek közötti munkamegosztás és együttműködés folyamatos értékelése és tökéletesítése fontos tényezője a munka hatékonyságának, az alkotó kezdeményezés széles körű kibontakoztatásának. *Ezért a gazdasági vezetéstől azt igényeljük, hogy rendszeresen elemezze a munkafolyamatok szervezettségét és tegyen intézkedéseket azok tökéletesítésére.* Fokozottan előtérbe kell helyezni a vezetési gyakorlat tökéletesítését, a beosztottakkal való rendszeres foglalkozást, az ésszerű munkára való nevelést. Kezdeményezően és konkrétan kell segíteni a munka elvégzését, a munkastílus tökéletesítését. Jogos követelmény, *hogy a gazdasági vezetők határozottabban lépjenek fel a sematikus és bürokratikus hivatali munka ellen.*

A gazdasági vezetés fordítson fokozott figyelmet az időbeni tájékoztatásra, hogy a mozgósítás a feladatok megoldására és az egységes szemlélet (magatartás) kialakítása megfelelő alapokra épülhessen. Győződjön meg rendszeresen arról, hogy a hatékony munkához szükséges ismeretek kellő időben és színvonalon állnak-e rendelkezésre.

Az építésügyi ágazat munkájának jellege olyan, hogy rendkívül szoros kapcsolatban áll a népgazdaság fejlődésével, a lakosság munka- és életkörülményeivel, az életszínvonal alakulásával. Közismert *az a nagyfokú érdeklődés és lakossági érzékenység, amellyel az építőipar tevékenységét figyelik.* Nem túlzás azt mondani, hogy a közvélemény érdeklődésének középpontjában dolgozunk, s munkánk közvetlenül befolyásolja a lakosság hangulatát. Ha közelebbről vizsgáljuk az építésügyi ágazat feladatainak bármelyikét — legyen szó műszaki, gazdasági vagy termelési folyamatról — megállapíthatjuk, mindezek egyúttal politikai töltésű és politikai következményekkel együttjáró teendők. *A minisztériumi pártszervezetek gazdaságszervező munkájának napi gyakorlatában ezekkel a tényezőkkel állandóan számolni kell.*

Tóth Imre
az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium pb-titkára

A termelőszövetkezetek vezetésének fejlesztése

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek vezetésének helyzetével és fejlesztésével foglalkozó megyei pártvégrehajtóbizottsági napirend alapkoncepciója *a vezetés kettős, egymással dialektikusan összefüggő funkciója volt:* 1. A szövetkezeti vezetésben a tagok mint tulajdonosok érvényesítik jogaikat, és részt vesznek a közös gazdaság irányításában. 2. Az üzemi vezetés közvetlenül irányítja a termelő munkát, és a tagok mint dolgozók vállalják a munkarend és a fegyelem betartását.

Vas megye szövetkezeteinek többségében is kialakult a tagság kettős jogállását kifejezésre juttató önkormányzati rendszer. A szövetkezeti testületek munkája az utóbbi években jelentősen fejlődött, a szervezeti formákat megfelelő tartalommal töltik ki, és ez a szövetkezetek működésében, gazdasági eredményeiben realizálódik is.

Fejlődő önkormányzat

Mind több szövetkezetben *fokozott gonddal készítik elő az összejöveteleket,* elsősorban a közgyűléseket és a vezetőségi üléseket. A korábbi években sok szövetkezetben az volt a fő gond, hogy legalább annyi tag összejöjjön, hogy a közgyűlés határozatképes legyen. Napjainkban növekszik a tagok érdeklődése a közös gazdaság ügyei iránt és a korábbi problémával szinte valamennyi szövetkezetben „leszámoltak". A tagok fokozottabb érdeklődése annak is köszönhető, hogy a tárgyalásra kerülő témákat, javaslatokat — szövetkezetenként változó formában és mód szerrel — idejében ismertetik a tagokkal. Jól bevált módszer — melyet egyre több szövetkezetben meghonosítanak —, hogy a közgyűlés előkészítését erre a célra létrehozott bizottság végzi. A bizottságba szakvezetőket és tagokat egyaránt bevonnak.

A megfelelően előkészített döntés fontossága jobban tudatosul a tagokban, s kívánatos információs kapcsolat alakul ki a vezetés és a tagság között. *A tagok idejében megismerkednek a vezetőség elképzeléseivel, számba veszik a szövetkezet lehetőségeit és a kockázat mértékét, a vezetőség pedig érzékeli, hogy a tagok hogyan fogadják a tervezetet.* Több termelőszövetkezetben rendszeresen jelentetnek meg írásos tájékoztatókat, úgynevezett híradókat. Néhány üzemben a közvélemény-kutatás honosodott meg. Leggyakoribb módszer az, hogy a vezetőség tagjai és az üzemi vezetők folyamatosan tájékoztatják a tagságot a vezetőség döntéseiről, határozatairól, s egyben kikérik egy-egy kérdésben a tagok véleményét. Panaszos ügyekben általában gyorsan intézkednek.

A testületek *napirendjei* között az utóbbi időben — az éves terv és a zárszámadás megtárgyalása mellett — a középtávú tervek, a fejlesztési célok, a belső működést meghatározó szabályzatok megvitatása és jóváhagyása is szerepelt. A termelési, gazdálkodási kérdések mellett mind több szövetkezet közgyűlése foglalkozik egyéb fontos témákkal, mint pl. a szocialista munkaverseny, a nők, a fiatalok helyzete, a szociális, a kulturális ellátás. E kérdésekben is nagyon konstruktív, a központi határozatok megvalósítását jól szolgáló határozatok születnek, melyek legna-

gyobb előnye a konkrétság, a helyi körülmények, adottságok és lehetőségek figyelembe vétele.

A pártszervezetek politikai munkája

A szövetkezeti önkormányzat mind hatékonyabb érvényesülésében nagy szerepük van a pártszervezeteknek. Az elmúlt években sok termelőszövetkezeti pártalapszervezet létesült, s napjainkban a gazdaságok túlnyomó többségében van pártszervezet. Bár munkájuk színvonalában még lényegesek a különbségek, szerepük meghatározó a helyi gazdaság- és szövetkezetpolitika formálásában, megvalósításában. Az alapszervezetek többsége jól oldja meg feladatát. Üléseiken és vizsgálataik során már nem általában mindennel és az általánosság szintjén foglalkoznak, hanem konkrétan a gazdálkodást hosszabb távon érintő gazdaságossági, gazdaságpolitikai, szövetkezetpolitikai és tömegpolitikai kérdésekkel. A legtöbb szövetkezetben *a tagokat, a gazdaságot érintő, fontos testületi döntések előtt állást foglal a pártszervezet is,* s a hasznos, a fejlődést szolgáló javaslatokat segíti, végrehajtásukat támogatja.

Az utóbbi két évben, pontosabban a tisztségviselők titkos választása óta nagymértékben növekedett a szövetkezeti tagok érdeklődése *a testületek összetétele, a vezetők személyének kiválasztása* iránt. A tagok többsége igényli, hogy a választott vezetők legyenek felkészültek, erkölcsileg és a vezetőkészség tekintetében is feleljenek meg a fokozódó követelményeknek. A változott körülményekhez igazodva a pártszervezetek is jobban támaszkodnak káderpolitikájukban a tagság véleményére, s fokozott követelményeket állítanak a gazdaságvezetés elé a személyzeti munkában.

A *gazdasági vezetők munkájának értékelése, beszámoltatásuk* — a pártirányítás és -ellenőrzés fontos módszereként — a szövetkezeti pártszervezetek munkájában mind nagyobb súlyt kap. A gazdasági vezetők beszámoltatása a szövetkezetek többségében már *nem ötletszerűen történik:* előre meghatározzák a témaköröket, a beszámolásra kötelezett vagy felkért személyét, s a beszámolás időpontját. A magasabb követelmény, amelyet a pártszervezetek a vezetőkkel szemben támasztanak, arra ösztönzi őket, hogy munkájukat sokoldalúan gondolják át, a lényeges gazdasági, szövetkezetpolitikai kérdésekben való döntéseik előtt ezeket a párttagokkal megbeszéljék, majd a határozatok végrehajtásáról tájékoztassák őket. A párttagokkal történő gyakori eszmecsere azért is hasznos, mert a kommunisták jobban felismerik tennivalóikat és eredményesebben segítik a párt politikájának végrehajtását.

A szövetkezeti demokrácia és a pártirányítás

Az önkormányzat fejlődése a szövetkezetek többségében kedvező irányú. Néhány közös gazdaságban azonban — részben objektív, de főként szubjektív okok miatt — egyes elemei nem eléggé érvényesülnek. Ezek a kisebb-nagyobb hiányosságok azonban kedvezőtlenül hatnak a szövetkezetek egészének működésére. Több közös gazdaságban például nem fordítanak kellő gondot a szövetkezeti fórumok, ülések megfelelő előkészítésére, szervezésére. A tagoknak előzetes ismertetés nélkül, egyszeri hallás alapján kell fontos, bonyolult kérdésekben határozniuk. Az ily módon „előkészített" döntés nagyon formális, s végső soron a tsz-demokrácia csorbítását jelenti. Az is előfordul, hogy egy-egy határozat, döntés nem az arra jogosult fórumon születik. Emiatt egyrészt átfedések keletkeznek, másrészt csökken, vagy elsikkad a testületi és a személyes felelősség.

A szövetkezeti gazdaságok egy részében hiányos a belső információ, sőt egyes vezetők tudatosan akadályozzák ennek kétoldalú áramlását. Elhallgatják pl. a tagokat érintő lényeges dolgokat. Ez főként azokban a szövetkezetekben fordul elő, ahol a vezetés túlzottan egy, vagy néhány ember kezében van, s a testületi irányítás háttérbe szorul, működése formális. Ha megvizsgáljuk az ilyen „testületfelettiség" okait, legtöbbször az derül ki, hogy ezekben a szövetkezetekben gyenge a pártszervezet, nem érvényesül kellően a pártirányítás, a pártellenőrzés. Ebből is kitűnik: *ott érvényesül igazán a szövetkezeti demokrácia, ott működnek jól az önkormányzat szervei, ahol érvényesül a pártirányítás és ellenőrzés.* A kettő tehát nem ellentétes fogalom. A szövetkezeti demokráciának az utóbbi a *feltétele.*

Az is igaz, hogy az önkormányzati szervek formális működésének oka számos esetben ezek nem megfelelő személyi összetétele. A megválasztott személyek közül egyesek nem tudják, mások nem akarják megfelelően szolgálni a közösség ügyét. Ezzel csökkentik a testületek munkájának hatékonyságát és a tagok bizalmát. Ilyen esetben kézenfekvő, hogy a pártszervezeteknek abban kell segíteni, hogy a közéletben jártas vagy fejlődőképes fiatalokat válasszanak a testületekbe.

Elég gyakori, hogy a szövetkezetekben rosszul, vagy nem egységesen értelmezik a tagok jogai gyakorlásának és a kötelességek teljesítésének fogalmát. A szövetkezeti vezetők — ezeken a helyeken — jobbára a tagok kötelességeiről beszélnek, míg a tagok, vagy azok egyes csoportjai csupán jogaikkal akarnak élni. A tszpártszervezetek feladata, hogy politikai munkával, az önkormányzati szervek működése feltételeinek megteremtésével szerezzenek érvényt *a jogok és kötelességek gyakorlása összhangjának.*

Sajátossága a termelőszövetkezetek működésének, hogy az önkormányzat keretében vállalati módon kell szervezni a termelést — a döntések, intézkedések előkészítését, a vezetést és az ellenőrzést, az ügyintézést —, az üzemi szervezetet.

A vállalati jelleg érvényesülése

Vas megyében az elmúlt évek során jelentős, a szövetkezetek jövőbeni fejlődését is meghatározó változás következett be a szövetkezeti gazdaságok egyesülésével. Számuk közvetlenül az átszervezés után meghaladta a 260-at, míg napjainkban 84 mezőgazdasági termelőszövetkezet működik. A megye közgazdasági adottságaihoz viszonyítva nagyrészt kialakultak az optimális méretű gazdaságok. *Az üzemi méretek növekedésével párhuzamosan azonban a szövetkezetek többségében nem alakult ki a korszerű üzemi szervezet.* Túlsúlyban — a vezetési típusoknak megfelelően — a területi elv alapján történik a termelés szervezése. Ez számos gazdaságban már érzékelhetően fékezőjévé válik a magasabb színvonalú termelés és gazdálkodás kialakításának.

Az üzemi pártszervezetek és a pártszervek sem foglalkoztak mindenütt kellő súllyal az üzemszervezés kérdéseivel. Ez nem véletlen. Az üzemi szervezet fejlesztését, formálását egyrészt a gazdasági vezetés feladatának tartották, másrészt a feladat bonyolultsága miatt nem szorgalmazták a kérdés napirendre tűzését. Még ma is gyakori, hogy tsz-párttitkárok, vezetőségi tagok „kerülik" az ezzel való foglalkozást. Azt kellene látniuk: *nem nekik kell az üzemi vezetés új, fejlettebb módszereit „kitalálni", fel adatuk az, hogy ebben a tekintetben is magasabb követelményeket állítsanak a szövetkezet gazdasági vezetése elé.* A bizonytalanság oka, hogy kevés termelőszövetkezetben alakították ki az ágazati típusú üzemi szervezetet és az ennek megfelelő veze-

tési rendszert, s ez a folyamat eléggé lassú. Továbbá az alkalmazott vezetési rendszeren belül, még hasonló adottságok mellett is, jelentős a hatékonyságbeli eltérés.

A szövetkezetek vezetési rendszere, a kialakított üzemi szervezet jelentősen befolyásolja az üzem- és munkaszervezés színvonalát. Az új, a fejlett technika és technológiai rendszerek bevezetését és alkalmazásuk sikerét is ezek határozzák meg. Az utóbbi időben azonban mind több üzemben ismerik fel a párt- és a gazdasági vezetők a vezetés komplex rendszerének, az üzem- és munkaszervezés korszerűsítésének követelményeit, éppen a Központi Bizottság 1971. december 1-i határozata nyomán. Röviddel a határozat megjelenése után tapasztalható volt, hogy számos üzemben előtérbe került az elemző munka, a helyi adottságok fokozott figyelembe vétele. A Központi Bizottság határozatára gyorsan reagáló üzemekben az tapasztalható, hogy az önkormányzati szervek megfelelően működnek, a tagság tájékoztatása jó és rendszeres, javult a rövid- és középtávú tervezés színvonala, előtérbe került a közgazdasági szemlélet, meghonosodott az elemző munka, jó a termelőeszközök kihasználása, érvényesül a munkamegosztás (az üzemi vezetők és a beosztott szakemberek önálló cselekvése), amelyet az ügyrendben is rögzítettek, az üzemi szervezeti egységek tagozódása biztosítja a vezetők számára a megfelelő áttekintést, az üzemi vezetők szakmai és politikai képzettsége összhangban van az adott feladatokkal, jó a vezetők közötti munkakapcsolat, egészséges az üzemi légkör.

A vezetés megítélése

A szövetkezetek egy részében azonban nem tudnak megszabadulni a korábbi években még megfelelő, napjainkban azonban már elavult gyakorlattól, nem sikerült a vezetést az egyre növekvő követelményekhez alakítani. Ebben szerepe van annak is, hogy a vezetés színvonalának helyes megítélése nem könnyű feladat. Nehezíti ezt, hogy a hibák nem „tisztán", egyértelműen jelentkeznek. Ma már nincs olyan szövetkezeti vezető, akit minden vonatkozásban el lehet és kell marasztalni. A leggyakoribb hiba a vezetésben *a véletlenszerű irányítás, az alacsony fokú szervező munka*. Azokban a szövetkezetekben, ahol a vezetésre ezek a jellemzők, egyes termelési feladatokat mindettől függetlenül jól oldanak meg, s ez félrevezet a következtetések összegezésénél. Az irányító munka megítélésének leghelyesebb módszere: megvizsgálni, hogyan gazdálkodnak az élőmunkával és a termelőeszközökkel. Ezek célszerű felhasználása ugyanis kihat az egész termelésre.

Szövetkezeti vezetők gyakran panaszkodnak sok munkájukra, túlterheltségükre. Igaz, a szövetkezetek vezetése „egész" embert kíván, s próbára teszi a jól felkészült vezetőket is. Mégis, az ilyen „panaszkodó" vezetők gyakran nem elismerést, hanem bírálatot érdemelnek. Ugyanis *a helytelen munkamegosztás és rossz vezetési módszereik miatt küszködnek állandóan időzavarral*. Magukra vállalják az irányítás minden gondját-baját, vállalják az ágazati és középvezetők hatáskörét és felelősségét is. Munkaidejüket az operatív intézkedések kötik le, s emiatt nincs idejük az elemző munkára, a megfelelő koncepciók kidolgozására, a döntések jó előkészítésére, a tagsággal való foglalkozásra, ügyeik intézésére —, vagyis mindarra, ami napjainkban a jó vezetőket kell hogy jellemezze. Arra is találunk példát megyénkben, hogy nem érvényesül a felső vezetők irányítása, ellenőrzése, s az ágazatok és üzemegységek vezetői saját belátásuk és kellő orientálás nélkül intézkednek munkaterületükön.

A *közgazdasági elemző munka hiánya* a szövetkezetek elég nagy száza-

lékára jellemző. Ennek lebecsülése, vagy elhanyagolása sok hiba forrása. Az igényes szövetkezeti vezetés sem az üzemen belüli irányításban, sem pedig a népgazdasághoz való kapcsolatban nem nélkülözheti a közgazdasági elemző munkát. Elég gyakori, hogy egyes szövetkezeti vezetők az elemzést, a megalapozott, számításokra épített döntést összetévesztik a vezetés bürokratikus módszereivel. A világos, személyre vonatkozó feladatmeghatározás helyett túlszervezik az irányítói tevékenységet, úgynevezett vezetési lépcsőket hoznak létre feleslegesen, elzárják magukat a tagoktól, ez azt eredményezi, hogy az információ mind „lefelé", mind „felfelé" lelassul, veszít hatékonyságából. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy számos tsz-ben *indokolatlanul ragaszkodnak az üzemegységek rendszerének fenntartásához, pedig ez gátolja a döntések gyors végrehajtását.* A vezetés hibái közé kell sorolni, hogy a több község határát magukba foglaló tsz-ekben gyakori, hogy a társközségekben lakó tsz-tagok a foglalkoztatottság tekintetében háttérbe szorulnak, s emiatt a jövedelem településenkint differenciálódik.

Politikai feltételek

Vas megyében, annak ellenére, hogy a szövetkezetek vezetésének fejlődése elmaradt a lehetőségektől, mind több közös gazdaságban kerül napirendre korszerűsítésük, fejlesztésük. Keresik azokat a formákat, amelyek sajátos körülményeik között a legcélravezetőbbek. A szövetkezeti vezetők többet foglalkoznak a tagok észrevételeivel, javaslataival, s több szövetkezetben a közeljövőben áttérnek az ágazati vezetésre.

A Központi Bizottság 1971. december 1-i határozatának megvalósításáért a jövőben többet kell tenniük a szövetkezeti pártszervezeteknek. Napjainkban már tisztázott, hogy *a vezetés módszereinek „felfedezése" nem a pártszervezetek feladata, de az igen, hogy megteremtsék a korszerű vezetés kibontakoztatásához szükséges politikai feltételeket.* Támasszanak magasabb igényeket a vezetéssel szemben, s ezeket segítsenek megvalósítani. A pártszervezetek támogassák a kezdeményező, az újra, a korszerűbbre törekvő tsz-vezetőket. Ennek legjobb módja, ha a szövetkezeti tagokkal is megértetik a vezetők törekvéseinek hasznosságát. A politikai segítés egyik módszere *a rendszeres pártellenőrzés.* Ez az egyik legfőbb biztosítéka annak, hogy a szövetkezeti vezetők a közösség szolgálatában munkálkodjanak. A szövetkezeti vezetés korszerűsítésében elengedhetetlen a céltudatosabb, következetesebb káderpolitika. Egyes szövetkezetekben a magasabb színvonalú vezetést a szakemberek hiánya akadályozza, de elég gyakori, hogy jól képzett szakemberek tudásuknál jóval alacsonyabb képesítést igénylő munkát végeznek. Nemcsak a kádercsere az egyedüli módja a „szellemi tőke" felhalmozásának, nagy tartalékok rejlenek a szakképzésben is. Napjainkban már valamennyi tsz-pártszervezet készít káderfejlesztési tervet, amelynek megvalósítását szorgalmazniuk kell.

A szövetkezeti pártszervezetek nem eléggé élnek azzal a jogukkal, hogy *a kommunista gazdasági vezetők számára pártfeladatként szabják meg a szövetkezet vezetésének és üzemszervezésének korszerűsítését.* A vezetők számára adott pártmegbízatásból azonban csak úgy lesz valóság, ha a megbízatás teljesítéséről rendszeresen tájékoztatják a kommunistákat, s gyakrabban a taggyűlés, vagy a vezetőségi ülés napirendjére tűzik a vezetés és az üzemszervezés beható vizsgálatát.

Pallósi Lajos
a Vas megyei PB munkatársa

A nőpolitikai munka pártirányítása

Somogy megyében a pártszervek és pártalapszervezetek nőpolitikai munkát irányító tevékenységét a tervszerűség és a rendszeresség jellemzi. A pártszervek végrehajtó bizottságai évente, a pártbizottságok ritkábban ugyan, de rendszeresen megtárgyalják a KB nőpolitikai határozata, valamint az 1013-as kormányrendelet időarányos végrehajtásának tapasztalatait.

Tervszerűen, céltudatosan

A határozatot követő első esztendőben a testületi ülések átfogóan értékelték a határozat megvalósulása érdekében tett intézkedéseket. Az akkori helyzetben ez helyes volt, mert a nők között és az érdekükben folyó munkát csakis ilyen módon lehetett megindítani. A tapasztalatok tavaly már lehetővé tették a nőpolitikai munka differenciáltabb és konkrétabb megközelítését. Ennek megfelelően a pártszervek már a határozatnak — a helyileg legfontosabbnak ítélt — egy-egy részkérdését tűzik napirendjükre és beható elemzés alapján határozzák meg az ezzel kapcsolatos legfontosabb feladataikat. *Kaposvár város párt-végrehajtóbizottsága* a város nődolgozóinak politikai, szakmai és általános műveltségét elemezte, a *fonyódi járási pártvégrehajtóbizottság* pedig a járás termelőüzemeiben dolgozó nők élet- és munkakörülményeit vizsgálta. *A kaposvári és nagyatádi járási párt-végrehajtóbizottság* — a megyei vb-hez hasonlóan — a nőpolitikai munka pártirányításának tapasztalatait értékelte.

A választott testületek más jellegű kérdések tárgyalásánál is — amikor ez indokolt és lehetséges — meghatározzák a kapcsolódó nőpolitikai feladatokat. Ez tapasztalható például a pártoktatást, a pártépítést tárgyaló végrehajtó bizottsági üléseken.

Hatásában különösen nagy jelentőségű, hogy a megyei párt-végrehajtóbizottság a gazdaságpolitikai intézkedések kidolgozásakor és ezek megvalósítása során is messzemenően érvényesíti a nők érdekeit. A megyei és a járási székhelyek iparfejlesztésével például jelentősen nőtt a női munkahelyek száma, s ezáltal sokat javult a nők foglalkoztatásának lehetősége is. Hasonló törekvés és céltudatosság tapasztalható a járási, és városi pártbizottságok választott testületeinek tevékenységében. *A marcali járási párt-végrehajtóbizottság* pl. amikor a kereskedelem helyzetét tárgyalta, körültekintően vizsgálta azt is, mivel járulhat hozzá a kereskedelem a nők második műszakjának könnyítéséhez.

Azt a törekvést, hogy a nők kettős hivatásából eredő sajátos problémák ne különüljenek el a különböző társadalmi és gazdasági feladatok megoldásától, különösen jól tükrözik *Nagyatád város* párttestületeinek ülései. Náluk rendszerré vált a különböző napirendeken belül a nőpolitikai kérdésekkel való foglalkozás.

A csúcsvezetőségek nőpolitikai munkáját is a rendszeresség és a tervszerűség jellemzi. Ez utóbbiról munkatervükben gondoskodnak. Évente legalább egyszer vezetőségi ülésen, illetve taggyűlésen értékelik a működési területükön élő és dolgozó nők helyzetét. A csúcsvezetőségek — bár munkájukban vannak színvonalbeli különbségek — mindinkább értik a nőpolitikai munka pártirányításában rájuk háruló feladatokat, s annak szellemében dolgoznak. Kiemelkedően jó munkát végez a *barcsi járásban a vízvári tsz csúcsvezetősége*. Itt a nődolgozók

rendszeres politikai és szakmai képzésben részesülnek. A termelőszövetkezet egy óvodai csoport költségeit magára vállalta, s ezzel biztosítja a kisgyermekek elhelyezését. De még számos jól dolgozó csúcsvezetőséget említhetnénk Csupán a kaposvári járásban *Hetes, Gölle, Mernye* stb.

A járási és a városi pártbizottságok a helyszínen is segítenek, s ahol szükséges — például mint *Lad, Darány* községekben — a káderkérdések megoldásával igyekszenek emelni a gyengébben dolgozó csúcsvezetőségek munkájának színvonalát. Nagyban segíti a csúcsvezetőségek fejlődését, hogy a járási és városi pártbizottságok csúcstitkári értekezletein időnként beszámoltatnak egy-egy csúcstitkárt a nőpolitikai határozat végrehajtása érdekében kifejtett munkájáról. Ezek az értekezletek tapasztalatcsere jellegüknél fogva jól szolgálják a helyes munkamódszerek elterjedését. Különösen jók a tapasztalatok ezen a téren a *barcsi* és a *kaposvári járásban.*

A pártalapszervezetek vezetőségi ülésen, illetve taggyűlésen ugyancsak minden évben értékelik a Központi Bizottság nőpolitikai határozatának végrehajtását. Többségükben a tagság nagy aktivitással érdemben és kritikusan tárgyalja a nők helyzetét és megfelelő határozatot hoznak a problémák megszüntetésére. Több alapszervezetben azonban a taggyűlés alacsony színvonalon, formálisan tárgyalja a kérdést. Ezeken a helyeken a taggyűlések jó előkészítésére, a KB határozatának megértetésére kell nagy gondot fordítani.

Nagyban segíti az alapszervezetek nőpolitikai munkáját, hogy a kommunista nőket a KB 1970. februári határozatának megvalósulását elősegítő feladatokkal bízzák meg. A női párttagok közül sokan tevékenykednek nőbizottsági elnökként, vagy tagként. Egyesek többgyermekes, vagy gyermeküket egyedül nevelő anyákat, vagy veszélyeztetett családokat patronálnak, mások a nők körében párttaggá nevelő tevékenységet végeznek. A pártmegbízatásokat az év végi beszámoló-taggyűléseken kérik számon. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a nők vállalt megbízatásaikat lelkiismeretesen teljesítik. *Siófokon* a beszámoló taggyűléseken a nők mintegy 90%-át részesítették dicséretben.

A nőfelelősök tevékenysége

A pártszervek végrehajtó bizottságaiban és a pártvezetőségekben nőfelelősök segítik a választott testületeket, hogy döntéseiknél a nők speciális problémáit is vegyék figyelembe. Megyénkben a nőfelelősök mindjobban ismerik és végzik felelősségteljes munkájukat. A megyei pártbizottság nagy gondot fordít arra, hogy a nőfelelősök tisztán lássák sokrétű, főleg újszerű feladataikat és a helyes munkamódszerek kialakításához megkapják a kellő segítséget.

A KB határozata után 5 napos tanfolyamon vettek részt a végrehajtó bizottságok, a csúcsvezetőségek nőfelelősei, valamint a pártapparátusokban dolgozó nőreferensek. Később, a megyei párt-végrehajtóbizottság határozata alapján járásonként speciális nőpolitikai tematikával újabb egyhetes, bentlakásos tanfolyamot indítottunk. Ezeken már valamennyi pártalapszervezeti nőfelelős részt vett. Az előadások, valamint a tapasztalatcsere-jellegű konzultációk jól szolgálták a vitás kérdések tisztázását és a hasznos módszerek elterjesztését. Különösen az egyes előadások után megtartott szemináriumok — amelyeken szintenként és az alapszervezetek jellegekénti csoportosításban vettek részt a nőfelelősök — szolgálták jól a nőpolitikai feladatokra való felkészítést. Az alapozó képzés után évente két-háromnapos továbbképzőn gondoskodunk arról, hogy a nőfelelősök megismerjék az időszerű nőpolitikai feladatokat. Így értük el, hogy a megyében a nőfelelősök több mint 80 százaléka megfe-

lelően érti és jól látja el a feladatát. Nehézséget okoz, hogy a nőfelelősök több mint felének két-három, sőt ennél is több funkciója van, s emiatt kevesebb idejük jut a nők körében végzendő munkára. Igaz, egyes nőfelelősök a többirányú társadalmi megbízatásukat nagyszerűen felhasználják arra, hogy minden fórumon képviseljék a nők érdekeit. Mások viszont a többirányú megterhelés miatt szétforgácsolják erejüket. Éppen ezért a járási és városi pártbizottságok felmérték a nőfelelősök társadalmi megbízatásait, s ahol lehet és szükséges, folyamatosan új aktivisták bevonásával csökkentik a megterhelésüket.

A nőpolitikai munka megfelelő helyet kapott a megyei, a járási, a városi pártbizottságok mellett működő *munkabizottságok programjában és tevékenységében is.* Különösen a pártépítési munkabizottságokról mondható ez el, amelyek felméréseikkel, tapasztalataik összegezésével rendszeresen segítik a testületeket nőpolitikai munkájukban.

A *marcali járási* pártbizottság propaganda- és művelődési munkabizottsága felmérte az egészségügyi, valamint a pedagógusnők helyzetét és a tapasztalatokat eljuttatta a járási hivatal illetékes osztályaihoz. Számos hasonló példát lehetne sorolni az ilyen irányú és egyre jobban terjedő helyes gyakorlatokból.

Mint új kezdeményezést kell említeni a *Kaposvár város* pártbizottsága által létrehozott nőpolitikai munkacsoport tevékenységét. Ebben különböző felkészültségű nőaktivisták tevékenykednek. Van köztük munkásasszony, pedagógus-, orvos-, jogásznő, munkaügyi és pénzügyi szakember. A csoport tagjait alaposan felkészítették a nőpolitikai munka elméleti és gyakorlati kérdéseire. A nőpolitikai munkacsoport egyrészt felmérő, elemző és ellenőrző tevékenységével nagy segítséget nyújt a városi pártbizottság folyamatos nőpolitikai munkájához, másrészt a városi nőfelelősök tanfolyamán csoportos konzultációk, tapasztalatcserejellegű tanácskozások vezetésével, üzemekben, intézményekben felkérésre tartott politikai, munkajogi, egészségügyi stb. előadásokkal segíti a nők közötti nevelőmunkát. A munkacsoport tagjai jelzik és közvetítik a KB nőpolitikai határozatának végrehajtásával kapcsolatos problémákat, a nők hangulatát, javaslatait a városi pártbizottságnak. A kaposvári példa nyomán megyénk járásaiban és városaiban részben megalakultak, illetve napjainkban szerveződnek a nőpolitikai munkacsoportok.

A végrehajtás ellenőrzése

A megyében a pártszervek mindjobban élnek a hatáskörileg hozzájuk tartozó állami, gazdasági, társadalmi és tömegszervezeti vezetők beszámoltatásának jogával. Számonkérik a KB határozatának a rájuk vonatkozó feladatainak teljesítését és az 1013-as kormányrendelet meghatározta helyi intézkedéseket. A járási és városi pártbizottságok többsége a beszámoltatást ütemterv szerint végzi és ezzel átfogja a legfontosabb területeken a nőpolitikai munkát. Különösen jó munkát végez e téren a barcsi, a marcali, a fonyódi járási és a siófoki városi pártbizottság. Fejlődik és általában kielégítő a csúcsvezetőségek zömének ez irányú tevékenysége is. Egy részük azonban bátortalan a gazdasági vezetőkkel szemben. Általánosabb ez a bátortalanság az alapszervezeti vezetőségeknél. Többségük nem él a gazdasági vezetők beszámoltatásának lehetőségével.

A pártapparátusokban dolgozó munkatársak tevékenységében is mind nagyobb helyet kap a nőpolitikai kérdésekkel való foglalkozás. A megyei pártbizottságon a párt- és tömegszervezetek osztályának munkatársai területükön rendszeresen foglalkoznak nőpolitikai kérdésekkel. A

többi osztály esetenként, felkérésre szívesen lát el nőpolitikai feladatokat.

A megye három városa pártbizottságának munkatársai szinte kezdettől fogva sokat tesznek a maguk területén a nőpolitikai feladatok megoldásáért. Sok a jó kezdeményezés a járási pártbizottságok apparátusaiban is, bár korábban a reszortszemlélet és gyakorlat nehezítette ezek elterjedését. A Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozata megteremtette a gyorsabb ütemű előrehaladás feltételeit annak, hogy a politikai munkatársak a nőpolitikai munkával ugyanúgy foglalkozzanak, mint a pártmunka más területeivel.

Bár a közelmúltban bevezetett területfelelősi rendszer még nem szolgál elegendő tapasztalatokkal, de a kezdet azt mutatja, hogy a területfelelősök feladatkörének meghatározásánál jelentőségének megfelelő hangsúlyt kapott a nőpolitikai munka. Apparátusértekezleteken — a területfelelősök beszámolóiban — a nőpolitikai munkáról is számot adnak. Ennek ellenére a pártapparátusokban a nőpolitikai munka zöme ma még szükségszerűen a nőreferensekre hárul, akik feladataikat nagy hozzáértéssel, helyi ismerettel, lelkiismeretesen és sok kezdeményezőkészséggel látják el.

A megyei párt-végrehajtóbizottság 1973. február 7-i ülésén nagy figyelmet fordított a nőpolitikai munka pártirányításának hatékonyságára, arra, hogy mennyiben javul a nők gazdasági, szociális helyzete, s hogyan fejlődik közéleti aktivitásuk. Az e téren elért eredmények biztatóak. A nők közéleti tevékenysége, eszmei, politikai fejlődése meggyorsult, gazdasági, szociális helyzetük fokozottabban javul. A határozat és a benne megszabott célok visszhangja mind szélesebb körben konkrét tevékenységgé fejlődik. Ennek ellenére a Központi Bizottság határozatának megvalósítása érdekében hosszú, rendszeres és folyamatos munkát kell végezni. Mindenekelőtt a határozat végrehajtását nehezítő, vagy ütemét lassító szemléletbeli tényezőket kell csökkenteni, illetve megszüntetni. Ez a nőpolitikai munka pártirányításának erősítésével érhető el.

Kossovics Gyuláné
a Somogy megyei PB nőreferense

A taggyűlések színvonalának emelése

A Ganz-MÁVAG pártbizottsága kiemelt feladatként kezeli a taggyűlések szerepének, jelentőségének növelését. Ennek érdekében olyan feladatot adtak a pártépítési munkabizottságnak, hogy huzamosabb ideig tanulmányozza, vizsgálja a taggyűlések előkészítését, lebonyolítását, tartalmi színvonalát.

A munkabizottság tagjai fél éven keresztül rendszeresen látogattak közel 40 alapszervezetet. A többi között megállapították: a taggyűlések jobb előkészítését segítette, hogy a vállalati pártbizottság a múlt évben több alkalommal tartott olyan titkári értekezleteket, ahol az alapszervezetek részletes útmutatást kaptak a beszámolók elkészítéséhez. Örvendetes jelenség, hogy az utóbbi időben a korábbinál több alapszervezet tűzött önállóan napirendre helyi jellegű témát. Erősödött a taggyűlések nevelő funkciója is. Különösen érvényesült ez a párttagság munkáját, magatartását, fegyelmét tárgyaló taggyűléseken. Az alapszervezetek többségében az értékelés rendkívül kritikus volt, amit a párttagság kedvezően fogadott.

A munkabizottság jelentése alapján a vb megállapította: a pártszervezetek az országos és vállalati szintű döntésekről általában jól tájékoztatták taggyűlésen a párttagságot, de a helyi politikai és gazdasági kérdésekről adandó rendszeres információ még csak kialakulóban van, s e tekintetben több segítséget kell nyújtani az alapszervezeteknek. Jobban kell terjeszteni a jó módszereket is, erősítve a differenciált titkári értekezletek tapasztalatcsere-jellegét.

Jászivány sem különleges község

Folyóiratunk kétszer foglalkozott Jászivány községgel, főleg termelőszövetkezetének politikai, társadalmi, gazdasági helyzetével. Célunk az volt, hogy növeljük a kommunisták felelősségérzetét szövetkezetünk közösségének egységbe kovácsolásáért, és — lehetőségeinkhez mérten — nyomon kövessük ezt a folyamatot. E cikk — mely egyben utolsó is e sorozatban — már a pártszervezet, a kommunisták tudatos, jól szervezett tevékenységéről, javuló gazdasági vezetésről és termelési eredményekről számol be.

Megkülönböztetett segítség

Az elmúlt esztendő nem a legjobb előjelekkel indult a szövetkezetben. A zárszámadást megelőző huzavona, majd a viharos zárszámadó közgyűlés arra figyelmeztette a járási pártvégrehajtóbizottságot és a községi csúcsvezetőséget, hogy megkülönböztetett segítséget nyújtsanak a termelőszövetkezet pártvezetőségének. A Politikai Bizottság határozata nyomán a járási pártbizottság területfelelősi rendszert alakított ki, s Boross Máriát bízta meg Jásziványon a politikai munka segítésével, ellenőrzésével. Az év derekán a járási pártvégrehajtóbizottság komplex vizsgálatot tartott a községi csúcsvezetőség munkáját illetően. A csúcsvezetőség megvizsgálta és megtárgyalta a pártszervezet tömegpolitikai munkáját, különös tekintettel a pártcsoportok tevékenységére, s határozatot hozott a munka javítására. Jelentősen erősödött a pártvezetőség azzal is, hogy a csúcstitkári, illetve az alapszervezeti titkári funkcióval külön elvtársakat bíztak meg, s Bagi István elvtárs, az alapszervezet titkára öthónapos pártiskolán vett részt. A két évvel korábban választott fiatal, a pártmunkában még nem eléggé jártas vezetőségi tagok is fejlődtek, szert tettek politikai, vezetési tapasztalatokra. Tehát a tagság kedvezőtlen hangulata ellenére is, a pártvezetőség tekintélyes, szervezett politikai erővé vált, s kisebb hibáktól eltekintve jól irányította a politikai munkát a termelőszövetkezetben.

A pártszervezet életét az elmúlt esztendőben már a nagyobb tervszerűség, a rendszeresség jellemezte: 8 taggyűlést tartottak, amelyeken 17 napirendi pontot tárgyaltak meg. Egyetlen taggyűlést sem kellett elhalasztani határozatképtelenség miatt, amire pedig az előző években volt példa. Előrehaladás történt a napirendek megválasztásában is: 8 napirend a párt belső életével, 2 az agitációs- és propagandamunkával, míg a további 7 gazdaságpolitikai kérdésekkel foglalkozott. A vezetőségi üléseket is rendszeresen megtartották. Nőtt a pártvezetőségi tagok és a párttagok aktivitása a pártrendezvényeken. Az év során a különböző fórumokon a párttagok 65 százaléka szólalt fel és mondta el véleményét.

Jelentős fordulat ez a pártszervezet életében. A korábbi években ugyanis a vezetőségi üléseket és a taggyűléseket egyaránt a passzivitás jellemezte. Ez abból táplálkozott, hogy a vezetők „maguk között" tárgyalták meg a fontos kérdéseket, s ezekről nem tájékoztatták a párttagokat. A „titkolózás" lehetőséget adott a találgatásoknak, az intrikának. Ma már a pártvezetőségi ülések és a taggyűlések első napirendi pontjaként a párttitkár beszámol az előző ülés óta történt eseményekről, intézkedésekről. Javítja a taggyűlések látogatottságát és munkajellegét, hogy a pártcsoportbizalmiak általában idejében tájékoztatják a párttа-

gokat a taggyűlés időpontjáról és a napirendjéről is.

A pártvezetőség munkáját, határozatait mindinkább a kollektivitás jellemzi. A vezetőségi üléseken a legtöbb esetben mindegyik vezetőségi tag felszólal és állástfoglal. Hosszú utat tettek meg, míg eddig eljutottak. A korábbi években ugyanis gyakori volt a „különvélemény". Nem a vezetőségi ülésen, hanem azután, gyakran a vendéglőben. De nemcsak ez mutatja a kollektivitás kibontakozását. Az egyes reszortfelelősök, megbízatásuk szerint napirendi pontokat terjesztenek elő, és a taggyűlésen is beszámolnak munkájukról. A vezetőségi ülésen hozott határozatot a végrehajtás során, egységesen segítik.

A pártmegbízatások

A pártszervezetnek az elmúlt esztendőben 37 tagja volt. Ha tekintetbe vesszük, hogy közülük 27-nek van állandó pártmegbízatása, akkor kitűnik, hogy a szervezettség a korábbi évekéhez képest — amikor kisebb-nagyobb csoportokra szakadt a tagság — erőteljesebb. A pártmegbízatások sokrétűek, kiterjednek a termelőszövetkezet, a község életének valamennyi területére. A pártszervezet tagjai közül Antal Lajosné a járási pártbizottság és a párt-végrehajtóbizottság tagja: Habán László és Urbán Antal munkásőr; Kiss Balázs és Andrássi Balázs, Bódis László a községi csúcsvezetőség tagja; Bódis László, Andrássi Balázs, Kozma Kálmán és ifj. Urbán Miklós a termelőszövetkezet gazdasági vezetőségének tagja; Urbán Miklósné, Nagy László, Bagi István, Habán László és Bódis László a községi tanácsban viselnek tisztséget; Ballagó László, Nagy János, Urbán Miklós önkéntes rendőr; Balogh Fábián és Urbán Antal az önkéntes tűzoltó testületben dolgozik pártmegbízatással. A tömegszervezetek és tömegmozgalmak vezetésében a következők dolgoznak: ifj. Urbán Miklós, Szilák József a KISZ-szervezetben; Urbán Miklósné, Habán Lászlóné a nőbizottságban; Bolla János, Antal Lajos, Bagi István, ifj. Urbán Miklós az MHS-szervezetben; Szabó Attila a sportkörben; Miklós Erzsébet, Urbán Miklósné, Habán László a Vöröskereszt szervezetben; míg a népfrontbizottságban 13-an tevékenykednek.

Az állandó pártmegbízatásokat a párttagok becsülettel teljesítik. Amint a nevek felsorolásából is kitűnik — pedig a pártvezetőségi tagokat és a pártcsoportbizalmiakat nem is említettük — nem egy elvtársnak több megbízatása is van, sok esetben erejükön felül is dolgoznak, míg vannak olyanok, akik nem vállalnak részt a közös gondokból. A pártvezetőség kutatta ennek okait, s azt állapította meg, hogy közülük többen megsértődtek. A múlt év decemberi taggyűlésen, amikor a pártmegbízatások teljesítését értékelték, megbírálták őket passzivitásukért. Úgy tervezik, hogy a közeljövőben mindegyikükkel elbeszélgetnek, s ennek alapján foglal állást a vezetőség, illetve terjeszti javaslatát a párttaggyűlés elé.

Politikai, társadalmi élet

A kommunisták eredményesebb munkája tükröződik a tsz és a község politikai, társadalmi és gazdasági életének szinte minden területén. Emberibb lett a tsz-tagok közötti kapcsolat, a bizalmatlanságot jórészt sikerült megszüntetni. A kommunisták céltudatos munkájának eredménye, hogy a politikai, társadalmi élet megélénkült, javult a tsz különböző bizottságainak munkája.

Különösen a fiatalokkal való foglalkozás kamatozik bőségesen. A tsz-ben a 26 éven aluliak száma 60 fő, közülük 41 KISZ-tag. A pártvezetőség a fiatal párttagokat az ifjúsági szervezetbe irányítja, ez a pártmeg-

bízatásuk. A KISZ-nek jelentős érdeme van abban, hogy a fiatalok jól érzik magukat a szövetkezetben. Lehetőségük van tanulásra, politikai továbbképzésre, sportolásra, szórakozásra, de a munkában is jól helytállnak. Nagypál Miklós traktoros például az országos szántóversenyben 6. helyezést ért el. A KISZ-szervezet jó munkájával elnyerte a KISZ KB vándorzászlaját. A fiatalok szívesen vállalnak társadalmi munkát, különmunkában is segítik a gazdaságot a nehéz időszakokban, munkacsúcsok idején.

A kommunisták nagy segítséget nyújtanak abban is, hogy a tsz különböző bizottságai — amelyek egyben a szövetkezeti demokrácia érvényesülésének megtestesítői is — megfelelően működjenek. Igyekezetük azért is rendkívül fontos, mert a szövetkezet vezetése az elmúlt években többnyire egy személy, az elnök kezében összpontosult. A tagok véleményének esetenkinti figyelmen kívül hagyása nem egyszer a szövetkezeti demokrácia csorbulásához vezetett. Bár a bizottságok működésén még elég sok a javítanivaló, az elért eredmények biztatók.

A pártszervezet — mint az eddigiekből kitűnik — túljutott azon, hogy „belső" ügyeit, sorait rendezze. Napjainkban már elismerésre méltó munkát végez a tsz tagjai között. A tömegpolitikai munka a pártcsoportok tevékenységére épül. Nem véletlen tehát, hogy a csúcsvezetőség az elmúlt évben a pártcsoportok munkájának javítását a pártvezetőség egyik legfontosabb feladataként jelölte meg.

A pártcsoportok munkája

A pártcsoportok hatékonyabb munkájának személyi feltételei megfelelőek. A pártcsoportvezetők mind alkalmasabbakká válnak feladatuk ellátására. Nagy P. József kivételével — aki a nyugdíjasok pártcsoportjának vezetője — mindegyikük elvégezte a marxista—leninista esti középfokú iskolát. A pártcsoportokat úgy szervezték, hogy valamennyi munkaterületen szervezeti egységbe tömörítsék a párttagokat. Napjainkban a munka tartalmának további javításán van a sor.

A csúcsvezetőség megállapítása szerint javítani kell a pártcsoportbizalmiak tájékoztatását. E tekintetben is van javulás. Többször tartottak számukra tájékoztatót, megbeszélték velük feladataikat, de ez még nem elég rendszeres. Részben ez az oka annak, hogy a tsz-en belül még nem kielégítő a tájékoztatás. A kommunisták tájékoztatása nem rendszeres, s emiatt gyakran ők sem válaszolhatnak munkahelyükön a dolgozók által felvetett problémákra. A pártcsoportvezetők sem tájékoztatják rendszeresen a pártvezetőséget a kommunisták és a pártonkívüliek igényeiről. A pártvezetőség a jövőben a pártcsoportbizalmiakat meghívja egy-egy vezetőségi ülésre, akik így közvetlenül tájékozódhatnak a határozatokról, a tennivalókról. Úgy tűnik, ez elősegítheti, hogy a pártszervezet legkisebb szervezeti egységei önállóan is tevékenykedjenek a munkahelyi problémák megoldásában, s ne várjanak minden esetben a pártvezetőség utasításaira.

A pártcsoportok tevékenységének javítása nélkülözhetetlen feltétele a pártonkívüliek közötti élő és hatékony politikai nevelő munkának. Mivel a pártcsoportok egy-egy munkahely kommunistáit tömörítik, munkahelyi gondjaik azonosak az ott dolgozó pártonkívüliekével, tehát elsősorban ők adhatnak választ azokra. Ezzel mintegy kiküszöbölhetik a tömegpolitikai munkából a „formalitást", amely az elmúlt években jellemezte a pártszervezet munkáját. Csupán egy példát erre: hogy minden szépnek és jónak lássék, a szocialista brigádmozgalmat „kiterjesztették" valamennyi munkabrigádra. Nem meggyőzés, politikai munka

előzte meg a szocialista brigád cím elnyeréséért folytatott versenyt, hanem „benevezés" — vállalások és szintek kitűzése nélkül. Bár minden évben „értékelték" a versenyt, ezzel csupán lejáratták azt. Az elmúlt évben egy brigád indult versenyre a címért, amelyet el is nyert. A pártszervezet vezetősége belátta, hogy ez viszont a másik véglet. Ezért a gazdasági vezetés feladatául tűzte ki a szocialista brigádok szervezését. A pártszervezet, a kommunisták segítik a gazdasági vezetést mind a szervezésben, mind a brigádok szocialista jellegének erősítésében.

A termelőszövetkezet gazdálkodása sokáig megrekedt, az alacsony termésátlag és a magas termelési költség jellemezte. Több oka volt ennek, de a legfőbb, hogy a szövetkezetben nem érvényesült a termelés pártellenőrzése. A legutóbbi vezetőségválasztást megelőzően a tsz-elnök és a párttitkár elvtelen, baráti kapcsolatot épített ki, a párt- és a tsz-vezetőségi tagok bevonása nélkül „irányították" a szövetkezetet. Az új pártvezetőség hosszú ideig nem tudta érvényesíteni a termelés pártirányítását és ellenőrzését, mert a tsz elnöke igyekezett „függetleníteni" magát. Minden javaslatot és bírálatot személye elleni támadásnak tekintett. Ez volt a helyzet tavaly a zárszámadást megelőző időszakban is.

A termelés pártirányítása

A járási pártbizottság az elmúlt esztendőben jelentős segítséget nyújtott a pártvezetőség megszilárdításához, tekintélyének növeléséhez. Ezt célozta egyrészt a párttitkár iskolára küldése, de az is, hogy a tsz-t érintő kérdésekben nem kerülte meg a pártszervezetet, ellenkezőleg: kérte véleményét, vagy utasította a problémák politikai megoldásában. A tsz elnökének vezetésbeli és magatartásbeli fogyatékosságait keményen bírálta. A pártszervezet vezetőségének munkájához a csúcsvezetőség is nagy segítséget adott.

A termelőszövetkezet múlt évi tervének készítésébe már bekapcsolódott a pártvezetőség és párttagság is. Javasolták a termelési szerkezet megváltoztatását, a gépesítés fokozását. Jelentősen növelték a tsz határában jól díszlő dohány termőterületét, fejlett módszereket honosítottak meg a művelésben, a betakarításban és a tárolásban. A pártszervezet vezetősége magasabb követelményeket állított a gazdasági vezetés elé az állattenyésztésben is. Ugyanekkor segítéséről, támogatásáról is biztosította a gazdaság vezetését, amelyet év közben meg is adott.

A pártvezetőség elmúlt évi tevékenységéről szóló beszámolójában a következőképpen jellemezte a párt- és gazdasági vezetés kapcsolatát: „Az év során több olyan kérdéssel kellett megbirkózni, amely nem segítette elő ennek a kapcsolatnak az elmélyülését. Ennek ellenére arról számolhatunk be, hogy az elmúlt évhez viszonyítva javult a pártvezetés, valamint a gazdasági és szakvezetés kapcsolata."

A pártszervezet vezetősége kötelezte a kommunista gazdasági vezetőket az év közi beszámolókra. A többi között a termelési és pénzügyi tervről, az alapszabály módosításáról, a bevétel-kiadás alakulásáról, stb. A kommunista gazdasági vezetőket munkaterületüket illető megbízatásokkal látta el. Azzal is igyekezett a párt befolyását növelni a gazdasági vezetésben, hogy a választás alkalmával olyan párttagokat és pártonkívülieket javasolt megválasztásra a tsz-tagságnak, akiknek önálló véleményük van, s ezt bátran meg is mondják.

Bódis László tsz-elnök — aki maga is párttag — változtatott munkamódszerén: az irányításban, a döntések előtt jobbára kikéri a pártvezetőség, a tsz-vezetőség véleményét. Az alaposabb, a sokoldalúan megvitatott gazdaságpolitikai döntések nyomán

kedvező irányba fejlődött a tsz gazdasága. A legtöbb növényféleségből nőtt a termésátlag, s emelkedett az állattenyésztés hozama is. A gazdasági eredmények arról tanúskodnak, hogy a szövetkezet megszilárdult. Ennek ellenére évről évre érik olyan megrázkódtatások a szövetkezetet, amelyek zavarják a légkört, veszélyeztetik az eddigi eredményeket.

Következetesebb kádermunkát!

A szövetkezeten belüli problémák, gondok többsége mindig személyi kérdésekből, ügyekből adódik. A pártszervezet vezetősége munkájában a párt káderpolitikai elveit igyekszik érvényesíteni. Az elmúlt esztendőben például a hatáskörébe tartozó személyek beállítása, leváltása előtt minden esetben véleményt mondott, s a beállítások, leváltások jobbára ezek figyelembevételével történtek. A korábbi évek hibás káderpolitikájának következményei azonban még az elmúlt esztendőben is sok nehézséget okoztak. A pártvezetőség pl. elég régen figyelmeztette a tsz elnökét a főkönyvelő hanyagságaira, valamint arra, hogy durván bánik beosztottaival, nem becsüli a tsz-tagokat. Az elnök „megvédte" a főkönyvelőt, bizalmat szavazott számára, mígnem tavaly több szerv ellenőrizte a számviteli munkát, s felfedték a főkönyvelő hanyagságait. A főkönyvelő meg is „hálálta" a korábbi „védelmet", a különböző szervek „asztalára tette" azokat a „bizonyítékokat", amelyekkel, úgy gondolta, „megbuktathatja" az elnököt. Hónapokig tartott, míg ez az ügy rendeződött, s kiderült, hogy a feljelentő állításának teljes egésze alaptalan volt.

A pártszervezet vezetősége az eset óta még következetesebben érvényesíti a káderpolitikai elveket a különböző tisztségek betöltésénél. Minden erejével arra törekszik, hogy növelje a szövetkezetben a szakemberek számát. Meggyőződése ugyanis, hogy a szövetkezet további fejlődésének az szab gátat, hogy kevés a jól képzett szakember.

Az első, 1970 májusában megjelent cikkünknek azt a címet adtuk: „Különleges község-e Jászivány?" Akkor a község kommunistáitól vártuk rá a feleletet. Az eltelt három esztendő alatt bebizonyosodott, hogy Jászivány sem különleges község; az embereknek a pártba vetett hite, mindennapi helytállása jórészt azon múlik, hogy a helybeli kommunisták hogyan valósítják meg a párt politikáját. Jásziványon napjainkban mind eredményesebben dolgoznak ezen a kommunisták.

Mihók Sándor

Alapszervezeti vezetők képzése

Nyolcszáz alapszervezeti titkár és vezetőségi tag szervezett továbbképzéséről gondoskodik ez év első felében a Békés megyei Pártbizottság. Egy-kéthetes turnusokban rendezi a továbbképző tanfolyamokat a megyei pártbizottság párt- és tömegszervezetek osztálya és oktatási igazgatósága a titkároknak és tizenegy különféle reszort vezetőinek.

A korábbi években járásonként, városonként rendezett egyhetes titkári tanfolyamok időtartama ezzel két-három napra csökkent. Ott csupán a helyi speciális feladatokat vitatták meg, míg a hosszabb távú teendők meghatározására, az egységes értelmezés kialakítására a megyei szervezésű tanfolyamokon került, illetve kerül sor. Négy témát valamennyi tanfolyamon feldolgoznak, a többi az egyes reszortok jellegéhez igazodik. A résztvevők lehetőséget kapnak konzultációs kérdések felvetésére is. Ezenkívül politikai fórum keretében találkoznak a megye vezetőivel, s itt szintén mód nyílik különböző kérdések tisztázására.

Az üzemi agitáció alapegységei

A pártmunka eddigi gyakorlata bizonyítja, hogy a vitakészség fejlesztése legeredményesebben a pártcsoportokban valósítható meg. Hiszen a rendszeres, közvetlen kapcsolat segíti a nézetazonosság kialakítását a legfontosabb gazdasági, politikai, társadalmi kérdésekben. A pártcsoportokban és környezetükben folyó véleménycserék, viták növelik a párttagok politikai aktivitását, bátorságát.

A pártcsoportokra épülő csoportos szóbeli agitáció rendkívül rugalmas forma, alkalmas arra is, hogy ne csak tájékoztasson a politika időszerű kérdéseiről, hanem alapszervezeti szinten tájékozódást, információt is nyújtson az újabb szóbeli agitációhoz.

Az igazsághoz hozzá tartozik, hogy a pártcsoportok egy részénél alapvető hiányosság még ma is, hogy tulajdonképpen legfontosabb feladatukat, a nevelést, környezetük formálását, a pártonkívüliek mozgósítását nem végzik megfelelően. Jellemző bizonyos fajta befelé fordulás is, amely a többi között abban nyilvánul meg, hogy lebecsülik a pártonkívüliek között végzendő nevelő, felvilágosító munkát. Politikai kérdésekről legtöbbször csak spontán módon vitatkoznak, mondanak véleményt. Hozzájárul ehhez az is, hogy több bizalmi legfeljebb egyes napi ügyek rövid megbeszélésére hívja össze a csoporttagokat. Ilyen keretek között csak a legritkább esetben kerülhet sor egyéb politikai kérdések megvitatására.

A pártcsoportok munkájának javításával

Eddigi tapasztalataink is mutatják, hogy egyrészt a pártbizalmiak gondos megválasztása, másrészt azok sokirányú képzése és felkészítése elengedhetetlen feltétele annak, hogy növekedjék a pártcsoportok szerepe a politikai agitációs munkában.

A pártcsoportok munkájának megjavítását az egyre növekvő és szerteágazó feladatok, a politikai tömegmunka követelményei sürgetik. A párttagság további aktivitásának fokozása jórészt azon múlik, milyen gyorsan és eredményesen változtatunk a pártcsoportok jelenlegi helyzetén.

A bizalmiakat az eddiginél sokkal jobban fel kell készíteni a szóbeli agitációra. Nyilvánvaló, hogy a számukra nyújtott alaposabb tájékoztatás, a velük folytatott rendszeres véleménycsere az egyik legjobb befektetés, hiszen így mondanivalónk a csoport tagjai útján, felerősítve, a közvetlen emberi szó erejével juthat el a dolgozókhoz.

A Diósgyőri Gépgyárban bevált az a módszer, hogy évente többször igazgatóságonként, vagy gyáregységi szinten összevont pártcsoportvezetői értekezletet tartunk, ahol a függetlenített apparátus valamelyik tagja vagy a csúcstitkár, illetve a vezető-propagandista vagy az agit. prop. felelős alapos, sokrétű érvanyagot ad a tájékoztatás során. Ahhoz, hogy a szóbeli agitáció a pártcsoportokban reálisabb, hatásosabb, életszerűbb legyen, elsősorban a helyi gazdasági és politikai feladatok eredményesebb megoldására kell irányulnia.

Helyesnek bizonyult az a módszer is, hogy a politikai agitáció során egyes feladatok megoldását pártmegbízatásként az egész pártcsoport kapja. Ilyen esetben a pártcsoport aktívabb, elevenebb életet él, s ezáltal az adott területen a politika megvalósításának fontos láncszemévé válik.

A folyamatos agitációs tevékeny-

ség szükségessé teszi, hogy a pártcsoport legképzettebb tagjai konkrétabb agitációs megbízatást kapjanak. Egyesek pl. rendszeresen foglalkozzanak a pártcsoport kijelölt tagjaival, pártonkívüli dolgozókkal. Mások időközönként röpgyűléseket tartsanak. Megint mások foglalkozzanak az írásos és a szemléltető agitáció helyi megszervezésével. A pártcsoport egyik tagját megbízhatják a pártsajtó és a politikai irodalom terjesztésével stb. Az állandó és időleges pártmegbízatások az üzemekben a politikai agitáció folyamatosságának lehetőségeit teremtik meg. Ezzel a módszerrel el lehet érni, hogy a pártcsoport tagjainak többsége agitátor legyen. Ehhez azonban segíteni kell őket abban is, hogy ne csak általában, hanem részleteiben is ismerjék a szóban forgó kérdéseket, a helyi tennivalókat.

A jó felkészítés azért is szükséges, mert a pártcsoport tagjainak konkrétan kell reagálniuk a munkahelyen minden lényeges jelenségre, állandóan terjeszteniük, magyarázniuk kell a párt állásfoglalásait, szervezni és mozgósítani a dolgozókat. Nem többről és nem kevesebbről van szó, mint arról, hogy a pártcsoportoknak befolyásolniuk kell környezetüket, a munkáskollektíva politikai hangulatát. Az a pártcsoport dolgozik tehát jól, amelyik folyamatosan figyelemmel kíséri a munkahely politikai hangulatát, sokoldalúan magyarázza — egyéni és csoportos beszélgetések formájában — a munkásokat foglalkoztató politikai kérdéseket.

A hatékonyabb egyéni agitációhoz nem elégséges csak a pártcsoportvezetők és agitátorok szóbeli felkészítése. Különösen a helyi, vállalati politikai és gazdasági feladatok ismertetése követeli, hogy írásos anyagok is rendszeresen készüljenek a vállalat tevékenységével összefüggő kérdésekről és eljussanak a pártcsoport tagjaihoz. Ezt a célt szolgálja a Diósgyőri Gépgyárban havonta megjelenő Pártcsoport Híradó, amely a csoportmunka fontos eszközének bizonyult. E lapnak alapvető célja, hogy a pártaktivistáknak, elsősorban a pártbizalmiaknak helyi érvanyagot adjon. Ez a lap nemcsak agitál, hanem szervezi a párt-, a szakszervezeti és a KISZ-csoportok tevékenységét és jelentősen segíti a csoport-megbeszélések, kisgyűlések tartalmi célkitűzéseinek elérését.

A Pártcsoport Híradó — a hetenként megjelenő üzemi lappal szemben — nem elsősorban az eseményekről tudósít, hanem előre mutató témákat és cikkeket tartalmaz, irányt mutat a párt felsőbb szervei által hozott határozatokból adódó mindennapos szervezői munkában. Ebben tér el azoktól a lapoktól, amelyek regisztrálják és kommentálják az eseményeket. Ez az új kiadvány egyben jó kiegészítője is a Diósgyőri Munkásnak.

A szocialista brigádok jelentősége

Sajnos, hosszú ideig nem ébredtünk eléggé tudatára a szocialista brigádmozgalom hármas jelszavát önként vállaló közösségek politikai jelentőségének. A *szocialista brigádok* sokkal szélesebb bázison teremtik meg a dolgozók aktivitását, mint bármely más közösség. A brigádok nevelő munkájához a jövőben az eddigieknél több segítséget szándékozunk nyújtani, s így természetesen sokkal többet is várhatunk e közösségtől. Ennek — hasonlóan a bizalmiak segítségéhez — alapvető feltétele a brigádvezetők rendszeres, folyamatos tájékoztatása, érdemi bevonásuk az adott munkahely gazdasági és politikai irányításába, a politikai agitációba. Ez azért is szükséges, mert a szocialista brigádok új formát és keretet adnak a politikai nevelőmunkához.

A szocialista brigádoknak nagy a tekintélyük: munkájukkal, magatar-

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTCSOPORT HÍRADÓ

A DIGÉP NAGYÜZEMI PÁRTBIZOTTSÁGÁNAK KIADVÁNYA
Kapják: pártcsoportvezetők, szakszervezeti, KISZ-bizalmiak és propagandisták
1971. október hó 31. szám

tásukkal egyben agitálnak is. A jövőben azt kell elérni, hogy élő szóval is mindinkább a párt politikájának tudatos agitátorai, a szocialista munkával együtt *politikánk terjesztői* is legyenek. Nem túlzás azt állítani, hogy a szocialista brigádmozgalom — az egyéb hatások mellett — a dolgozók szocialista nevelésének egyik fő fórumává vált. Az utóbbi években erőteljesebben fejlődtek és számszerűségükben is növekedtek, s ezáltal kedvező feltételek jöttek létre ahhoz, hogy a dolgozók — az önmaguk által támasztott magasabb követelmények alapján — tudatosabb, osztályöntudatban gazdagabb emberekké formálódjanak.

Jobban politizálni

Nem lebecsülve a termelési mozgalmak gazdasági jelentőségét, a jövőben fokozottabb figyelmet fordítunk a brigádokban a munka nevelő jellegére, a politikai felvilágosító munkára, arra, hogy a mindennapos gazdasági munkát összekapcsoljuk a politikai agitációval. Hiszen nem egyszerűen a konkrét termelési, színházi vagy kirándulási „vállalás" teljesítése miatt telnek meg szocialista tartalommal brigádjaink és tagjaik, hanem az önmagukkal és egymással szemben támasztott, egyre magasabb politikai követelmények érlelik meg a szocialista vonásokat. A tényleges belső tartalmi munkának nem abban kell megnyilvánulnia, hogy pl. mindenki ugyanazt a színdarabot nézi meg, vagy ugyanazt a könyvet olvassa el, hanem elsősorban abban, hogy politikai nézetei, gondolatai azonosak legyenek.

Az agitációs és politikai felvilágosító munka fontos bázisai a szocialista brigádok. Velük rendszeresen, negyedévenként tanácskozunk, s a gyárat, az üzemet érintő termelési, gazdasági intézkedéseken kívül minden fontosabb politikai kérdést amely a dolgozókat érinti, megbeszélünk. Munkájukat jelentősen segíti a vállalatunk pártbizottsága és szakszervezeti bizottsága által közösen megjelentetett Brigád Fórum, mely sokoldalúan tájékoztatja a több mint 800 szocialista brigádot. Ez a lap is segíti a tartalmi munka fejlesztését, a politikai agitációt. Arra ösztönzi a brigádokat, hogy az eddigieknél is többet foglalkozzanak a vállalati gazdálkodás politikai oldalával, s rendezvényeiket, összejöveteleiket jobban használják fel környezetük politikai aktivitásának fokozására.

Mónus Antal
a DIGÉP pb-titkára

A törökszentmiklósi pártbizottság politikai felelőssége

Az elmúlt év őszén a Szolnok megyei Pártbizottsághoz és az illetékes állami szervekhez több jelzés érkezett egyes törökszentmiklósi szövetkezetek vezetőinek gazdasági visszaéléseiről, erkölcstelen életmódjáról. A hivatalos szervek vizsgálatai megállapították, hogy a dolgozók bejelentései és jelzései megalapozottak voltak. A törökszentmiklósi Aranykalász Tsz-ben, az ÁFÉSZ-nél, a Gépgyártó Ktsz-nél súlyos gazdasági visszaéléseket találtak. E szövetkezetek gazdasági vezetői sorozatos anyagi visszaéléseket követtek el, a szövetkezeti demokráciát sértő vezetési módszereket alkalmaztak. Törvénytelen eszközökkel magas jövedelmezőséget mutattak ki és ennek alapján szabták meg a személyi jövedelmeket. Szövetkeztek különböző konjunktúra-lovagokkal, ügyeskedő szélhámosokkal, akiket munka nélkül tobb százezer forintos jövedelemhez juttattak. Tevékenységük nyomán a népgazdaságot milliós értékben károsították meg. A csalással és jogtalan haszonszerzéssel szerzett pénzen erkolcstelen, a dolgozók előtt visszatetsző életmódot folytattak: a kozpénzen mértéktelen ivászatokat, dáridózásokat szerveztek. Kisebb-nagyobb visszaélések és gazdasági problémák még más helyi vállalatoknál is előfordultak.

E visszaélések nem máról holnapra történtek, hanem éveken át folytak. Az ügyek politikai összefüggésének vizsgálatánál a megyei pártbizottság fel is vetette a kérdést: *hogyan jutottak és kerülhettek ezek a gazdaságok és vezetőik idáig?* Hol voltak a város pártszervei és -szervezetei, miért nem figyeltek fel idejében a visszásságokra? Miért nem jelezték a megyei szerveknek észrevételeiket, miért nem kértek segítséget az ügyek rendezéséhez? A városi pártbizottság miért nem szerzett érvényt a párt vezető szerepének érvényesítésére vonatkozó határozatoknak?

A kérdések feleletre vártak, ezért a megyei párt-végrehajtóbizottság határozatot hozott pártvizsgálat megindítására a törökszentmiklósi pártbizottság munkájáról. A vizsgálat fő célja annak a megállapítása volt, *mennyire terheli politikai felelősség a pártbizottságot a történtekért, a város néhány gazdaságánál kialakult helyzetért?*

A megyei párt-végrehajtóbizottság a lefolytatott pártvizsgálat alapján *megállapította a városi pártbizottság súlyos politikai felelősségét.* Annak ellenére, hogy a problémák nem voltak előttük teljesen ismeretlenek, nem érvényesítették megfelelően a pártellenőrzést, nem hoztak hatásos intézkedéseket, sorozatosan elmulasztották a személyi felelősség megállapítását. A pártvizsgálat azt is megállapította, hogy a mulasztásokban fontos szerepet játszanak a *pártbizottság munkamódszerének fogyatékosságai:* a választott testület és a testületi munka lebecsülése, formalizmusa. Az apparátus gyakran nem, vagy nem megfelelően tájékoztatta a választott testületet a tapasztalatokról és problémákról, és esetenként olyan kérdésekről is döntött, amelyek meghaladták jogkörét.

A vizsgálat során felvetődött az a kérdés, hogy felelősség terheli-e a pártbizottságot a vállalati gazdálkodásért, amikor számszakilag és gazdaságilag nem felügyeleti szerv. Valójában a pártszervezeteknek nem

kötelessége és nem is feladata, hogy pénzügyi gazdasági felügyeletet gyakorolj anak. Erre a felügyeleti szervek hivatottak, az ő kötelességük — az állami szervekkel együtt — gondoskodni a törvényesség szigorú betartásáról. *A megyei párt-végrehajtóbizottság nem mulasztotta el e szervek felelősségének megállapítását sem, mivel az ellenőrzésben nem álltak hivatásuk magaslatán, nem idejében tárták fel, csak későn jelezték a problémákat,* sőt bizonyos mértékig téves információkkal (a szóban forgó szövetkezetek megalapozatlan dicséretével) félre is vezették a pártbizottságot.

Mindez befolyásolhatta a városi pártbizottságot ellenőrző munkájában, de nem mentheti fel a politikai felelősség alól. Az említett vállalatok tevékenységét nem vizsgálták mélyrehatóan és tényszerűen politikai eszközökkel. Megelégedtek a felszíni, hamis csillogással, egyes gazdasági vezetők önmagukról terjesztett dicsekvésével. Nem vizsgálták, hogy az „eredmények" milyen áron születnek, különben rájöttek volna, hogy mögöttük sorozatos törvénytelenség, a köz-, a társadalmi érdek megsértése áll. Nem szorgalmazták a felügyeleti szervek alapos és körültekintő vizsgálatát. Pedig elegendő jelzés állt rendelkezésükre ahhoz, hogy ezt megtegyék. Ennek kezdeményezésére nemcsak lehetőségük volt, hanem kötelességük is lett volna.

A hatékony pártellenőrzés a politikai munka szerves része. Személyileg senki ellen nem irányul és nem jelent bizalmatlanságot. A bizalom a politikai irányítás alapvető követelménye, amely nem zárja ki az ellenőrzést, ellenkezőleg, feltételezi azt. A jó ellenőrzés megalapozza a bizalmat. A törökszentmiklósi pártbizottság rosszul sáfárkodott ezzel a bizalommal is. Elmulasztották az ellenőrzést annak ellenére, hogy tudták: az említett gazdasági vezetők némelyike már múltját tekintve sem makulátlan. Az egyiket visszaélések miatt korábban már kizárták a pártból, a másikat basáskodás miatt kellett eltávolítani a pártapparátusból. Az Aranykalász Tsz volt elnöke ellen még akkor sem léptek fel következetesen, amikor a gazdaságot másodszor is szanálni kellett és a tanács egyértelműen megállapította személyes felelősségét. Bizalommal voltak akkor is, amikor minden okuk megvolt a bizalmatlanságra. Elnézték és tűrték, hogy ez a „futtatott" ember helyet kapjon országos szervekben, s különböző fontos helyeken képviselje a szövetkezeti mozgalmat.

A végrehajtó bizottság azt is leszögezte, hogy vannak az életmódnak olyan feltűnő jelenségei, amelyeket esetleg semmilyen revízió nem tud közvetlenül, számszerűen kimutatni. Ezek elsősorban nem is a számszaki revízió ügyei, a pártbizottság figyelmét azonban semmi esetre sem kerülhetik el. Az említett vezetők mértéktelen italozására, költekező életmódjára oda kellett volna figyelni, hiszen a pártbizottság szeme előtt csinálták, és személyileg is közvetlen és szoros kapcsolatuk volt velük. A pártvizsgálat éppen azt állapította meg, hogy a *törökszentmiklósi pártbizottság vezetőinek elsősorban a gazdasági vezetők voltak a partnerei és nem a pártszervezetek.* Főleg velük tartották a kapcsolatokat, míg az üzemi pártszervezetek vezetőivel, tagságával nem sokat tárgyaltak. Véleményükre nem figyeltek oda, pedig a pártbizottság számára ez a legfontosabb „revízió". *Ha ez a pártszerű kapcsolat létezett volna, sok mindenről idejében és a maga politikai súlyának megfelelően szerezhettek volna tudomást.*

A pártvizsgálat megállapította, hogy a törökszentmiklósi *pártbizottság nem tanúsított megfelelő politikai érzékenységet néhány gazdasági vezető életmódja, magatartása tekintetében.* A mulasztás ezzel kapcsolatban is nyilvánvaló, hiszen a

párt különböző szerveinek határozatai világosan leszögezik, hogy a vezetők életmódja, magatartása közügy és politikai jelentősége van. A kádermunkában is liberalizmus, erélytelenség és következetlenség jellemezte a pártbizottság fellépését. Észrevételeiket nem jelezték felsőbb párt- és állami szerveknek, még akkor sem, amikor előttük is nyilvánvaló volt, hogy a kérdések elbírálása meghaladja hatáskörüket. Szerepet játszott ebben egyes helyi vezetők politikai bizonytalansága, bátortalansága, a személyi kapcsolatokban esetenként megnyilvánuló összefonódás, az elvszerűség hiánya.

A Szolnok megyei párt-végrehajtóbizottság a pártvizsgálat nyomán megállapította, hogy a *törökszentmiklósi pártbizottságot felelősség terheli a káderpolitikai elvek be nem tartásáért, a párthatározatok végrehajtásának elmulasztásáért.* Különös felelősség terheli *személy szerint is a pártbizottság első titkárát és a városi tanács elnökét.* Ezért a pártvizsgálat alapján szükségesnek tartotta velük szemben a *pártfegyelmi* eljárás lefolytatását. A pártfegyelmi vizsgálat mindkettőjüknél megállapította személyileg is a politikai felelősséget és javaslatot tett megfelelő *pártbüntetésre.* A megyei párt-végrehajtóbizottság ezért *Magyar Jánost,* a pártbizottság első titkárát és *Ráczi Sándor* volt tanácselnököt szigorú megrovásban részesítette.

A fegyelmi határozaton túlmenően a megyei párt-végrehajtóbizottság levonta a megfelelő politikai következtetéseket a törökszentmiklósi városi pártbizottság és saját munkájára vonatkozóan. Szükségesnek tartja a városi pártbizottság irányító és ellenőrző szerepének következetesebb megvalósítását, és ehhez a megyei pártbizottság apparátusa részéről több és hatékonyabb segítség nyújtását.

A törökszentmiklósi városi pártbizottság munkájában jobban szerezzen érvényt a pártvezetés lenini normáinak. Rendszeres és alapos ellenőrzést gyakoroljon saját apparátusának munkája felett, kérje számon határozatainak végrehajtását, ne engedje meg a hatáskörök megszegését. Tartson elevenebb és folyamatos kapcsolatot az alapszervezetekkel, és ily módon segítse és ellenőrizze a felső pártszervek és saját határozatainak végrehajtását. A városi pártbizottságban, az apparátusban és az alapszervezetekben fordítsanak nagyobb figyelmet a pártszerű kritika — önkritika fejlesztésére, a szubjektivizmus minden megnyilvánulásának megszüntetésére. Egyértelműen meg kell követelni, hogy érvényt szerezzenek a káderpolitikai elvek szigorú betartásának. Többet törődjenek a káderek fejlődésével, magatartásával, őszinte és nyílt, pártszerű légkörben biztosítsák a velük való folyamatos foglalkozást. Fordítsanak különös figyelmet a gazdasági vezetők munkájának politikai ellenőrzésére.

Kötelezte a városi pártbizottságot konkrét és átfogó intézkedési terv kidolgozására, politikai munkájának megjavítására és a hibák felszámolására.

A megyei párt-vb nem mulasztotta el saját felelősségének hangsúlyozását sem. A Törökszentmiklóson történteket a megyei apparátus nem észlelte idejében, s nem tudott megfelelően fellépni a negatív jelenségekkel szemben. A tanulságokat ebből önmaga számára is szükségesnek tartja levonni: következetesebben ellenőrizni, időben jelezni és gyökerében feltárni a hibákat. Ebben a megyei pb minden osztályának megvan a maga sajátos feladata.

Végül a megyei vb a konkrét helyzetnek megfelelő különböző szervezeti és módszerbeli intézkedésekre hozott döntést. Ezek a gazdasági és a politikai munka hatékonyságának fokozását, elvszerűségét hivatottak biztosítani.

R. I.

Közművelődési tanfolyam mozgalmi aktivistáknak

Sokféle tanfolyamot rendeznek pártmunkások, mozgalmi szervezetek vezetői részére. Az a továbbképzés, amelyet *a XV. kerületi pártbizottság* szervezett a párt- és KISZ-alapszervezetek, szakszervezeti bizottságok kulturális kérdésekkel foglalkozó aktivistái, felelősei számára, mégis megérdemli a részletesebb ismertetést. Itt ugyanis a közművelődés, a kulturális tevékenység lényeges kérdéseit tartalmazta a tematika. S hogy ez mennyire hasznos és szükséges, arra éppen a Pártélet legutóbbi száma utalt, a pártalapszervezetek kulturális tevékenységéről szóló írásában.

A tanfolyamon a közművelődés feladataival foglalkoztak, olyan kérdéseket dolgoztak fel, mint: a koordináció szükségessége és lehetőségei a kulturális munkában; az ismeretterjesztés területe és módszerei: a helyi továbbképzési és tanulási lehetőségek stb. Elemezték a művészeti ízlés formálásának, az olvasás megkedveltetésének lehetőségeit és módszereit. Külön téma volt az ifjúság kulturális nevelése. Foglalkoztak a vállalati szakszervezeti testületek teendőivel a munkások műveltségének gyarapításában, s ezzel kapcsolatban megismerkedtek az egyik nagy gyár szakszervezeti bizottságának ez irányú tevékenységével. A tanfolyam hallgatói több módszertani bemutatón, gyakorlati foglalkozáson, ankéton, kulturális rendezvényen is részt vettek.

A továbbképzés nem zárult le a tanfolyammal. Három egésznapos konferencia követi, ahol a felnőttoktatás kérdései, a nevelő munka módszertani elvei és konkrét gyakorlati teendők szerepelnek napirenden.

Hogy viszonylag rövid idő alatt ilyen sok kérdéssel foglalkozhattak, az a gondos előkészítésnek köszönhető. Az egyes témák feldolgozásához mindenki előre megkapta az útmutatót (vázlattal, irodalomjegyzékkel), s a fontosabb témákhoz — sokszorosítva — az irodalmat is. A feldolgozás során változatos módszereket alkalmaztak: kiscsoportos vitákat, ankétokat, egyes feladatok egyéni írásos megoldását stb. Az egyik alapvető cél egyébként az volt, hogy a résztvevők ne elégedjenek meg a tanfolyamon hallottakkal, hanem kedvet kapjanak a folyamatos egyéni önképzésre.

A témák feldolgozása — a vázolt módszerekkel — eredményesnek bizonyult. Az írásban megfogalmazott válaszok és feladat-megoldások alapján meg lehetett állapítani, hogy a közölt ismereteket megértették, alkalmazásukra pedig számos elképzelés, terv, javaslat született. Az összefoglaló értékelés során a résztvevők is elmondták, hogy nagyon hasznosnak tartották a tanfolyamot, jó volt a tematika, tartalmas előadásokat hallottak, és a foglalkozások színvonalasak voltak. Az előadásokon, a foglalkozásokon való részvétel inkább élményszerű volt, mint fáradságos. Ily módon a hallgatók nemcsak ismereteket szereztek, hanem érzelmileg is erősebben kötődtek a közművelődési munkához.

A tanfolyam sikeréhez jelentősen hozzájárult az a körültekintő munka, amelyet a kerületi pártbizottság, a tanács közművelődési csoportja és a Csokonai Művelődési Ház dolgozói végeztek a tanfolyam előkészítésében és lebonyolításában.

E tanfolyam megrendezése csak egyik láncszeme annak a tevékenységnek, amelyet a XV. kerületi pártbizottság már hosszabb ideje folytat a közművelődési feladatok megoldásáért. Alapvető feltétele az eredmé-

nyeknck, hogy hatékony együttműködés alakult ki a pártbizottság, a gazdasági vezetők és a közművelődési dolgozók között. Így került sor például több fontos megállapodásra a kulturális teendők összehangolása és az anyagi eszközök együttes felhasználása céljából. Ezt a tevékenységet fejlesztheti a tanfolyamon elhangzott javaslatok megvalósítása. Indítványozták, hogy a tanfolyam tematikáját és fontosabb részeit ismertessék meg a pártszervezetek, a szakszervezetek, a vállalatok, intézmények vezetőivel, továbbá kapjanak ők is rendszeres tájékoztatást a közművelődési feladatokról. Kezdeményezni kell, hogy az egyes munkahelyeken a különböző szervezeti keretekben végzett közművelődési tevékenységet a pártszervek hangolják össze és irányítsák. Legyen rendszeres a kulturális feladatokkal foglalkozó aktivisták továbbképzése, találkozása. Alakuljon meg e célból a népművelők kerületi klubja, ahol az aktivisták rendszeresen találkozhatnak, megvitathatják tapasztalataikat, s közösen vehetnek részt színházi és egyéb előadásokon, ankétokon, kiállításokon stb.

Egy tanfolyam önmagában nem oldja meg a közművelődési feladatokat az üzemekben, vállalatoknál, intézményeknél. Hatása nem mérhető máról holnapra. Szerepe mégis jelentős, hiszen jobban megismertette a mozgalmi szervezeteket, azok aktivistáit a közművelődés mai lényeges tartalmi és módszerbeli kérdéseivel. Ezzel elősegítette, hogy a pártszervezetek hozzáértőbben munkálkodjanak kulturális politikánk gyakorlati érvényesítésén.

Bodnár István
Népművelési Intézet

Megyei ideológiai konferencia Szegeden

Az agitációs és propagandamunkában, a tudományos, a kulturális és az ideológiai életben jelentkező megyei feladatok kidolgozása, az 1973. januári országos ideológiai konferencia útmutatásainak érvényesítése érdekében a Csongrád megyei Pártbizottság Szegeden megyei agitációs, propaganda és művelődési tanácskozást rendezett. A közel 200 résztvevő — vezető propagandisták, a pártbizottságok propaganda- és agitációs munkával foglalkozó munkatársai, a tudományos, kulturális, felsőoktatási intézmények kommunista és pártonkívüli vezetői — dr. Ágoston József, a megyei pártbizottság titkárának előadása alapján megvitatta az ideológiai, az agitációs és propagandamunka, a művelődési tevékenység helyi tennivalóit.

A konferencia megállapítása szerint a legfontosabb teendők a megyében: a dolgozók, a közvélemény reális szemléletének kialakítása, fejlesztése gazdasági, ár- és életszínvonalpolitikai kérdésekben, az osztályszövetség és az ideológiai harc összefüggéseinek megértetése, a nacionalizmus elleni küzdelem, a szocialista hazafiságra és internacionalizmusra nevelés fejlesztése, a kispolgári életszemlélet és magatartás elleni harc fokozása, a szocialista közgondolkodás erősítése. Az ideológiai munka fejlesztésének legfontosabb feltételeként jelölte meg a tanácskozás a párttagság eszmei-politikai egységének fokozását, a pártszervezetek egységes fellépését.

A megyében működő tudományos, kulturális, művészeti intézmények, szervek kommunista és pártonkívüli dolgozói az országos és a megyei ideológiai konferencia állásfoglalása alapján külön-külön is megvitatták saját feladataikat.

A földosztással kezdődött

Somogy megyében Böhönye a fejlődő községek sorába tartozik — nem régóta pártbizottsága is van —, s ez mondható el közös gazdaságáról, a több ezer holdon gazdálkodó Szabadság Tsz-ről is. Évről évre erősödik a szövetkezet, s akik rendszeresen dolgoznak a közösben, szép jövedelemre tesznek szert. Az időseket, az egykori alapítókat — akiknek többsége már csak alig vagy egyáltalán nem bírja a munkát — megbecsülik.

*

A közgyűlés után a moziterem lassan kiürül, az emberek szétszélednek. A lászlómajoriakat már várja a jármű, hogy hazavigye őket. Aki tovább marad, mint a többiek, nem messze lakik. Itt él a faluban *Tóth József*, a szövetkezet nyugdíjasa, hetvenkettedik évét tapossa.

Ha nevet, vagy ha a gondolatait régmúlt időkbe küldi vissza egy-egy névért, emlékért, keskeny arcán összefutnak, megsokasodnak a ráncok. Ünneplőben van — így dukál ez a közgyűléshez. Szép szál ember még ma is — mondhatná bárki, és igaza lenne. Mindig egyenesen járt, kívül s belül ilyen volt a tartása. A szövetkezeti mozgalom öregje — hallottam róla a faluban, s hogy említem neki, rábólint. Hogy tudjam, mit is értenek ezen azok, akik ismerik őt, hát elmondja nekem is:

— A fölszabadulás előtti idővel kezdem. Gazdasági cseléd voltam Festetich Sándor grófnál. Ötezer holdja volt itt a grófnak. A háború után azt mondtuk mi, magamfajták, hogy eljött a mi világunk, s mi mással kezdődhet ez, mint azzal, hogy földet kapjanak, akik eddig csak a másén dolgoztak. Én vertem le az első cöveket Böhönyén. Most csak úgy hívják azt a területet, hogy egyes tábla, ott van a tapsonyi út mellett. Velem volt a földosztó bizottságban *Szabó Jani*, *Bojtor János*

meg *Kiss Lajos*, aki most a szövetkezet vincellére. Hát, így kezdődött...

— Aztán földművesszövetkezetet alakítottunk, én lettem első elnöke. Rájöttünk, hogy a szövetkezés nemcsak ebben, hanem a mezőgazdasági munkákban is előbbre visz, többre megyünk, ha közösen műveljük meg földjeinket. 1949-ben létrehoztuk a Petőfi Termelőszövetkezetet. Huszonhárom család állt össze, mindannyian egykori cselédek. Nosza, most aztán neki — mondtuk. De mivel? Egy körmös Hoffher, két cséplőgép meg egy kévekötő aratógép maradt ránk az uradalomból. Ez volt az induló gépállományunk. És akkoriban még gazdagnak érezhettük magunkat ilyen fölszereléssel. Később már segítettek a gépállomásiak. Ami az épületeket illeti, itt voltak a régi gazdasági istállók, csak nem volt mivel benépesíteni. A kevéske jószág otthon volt. A közös sertéstenyésztés mégiscsak megkezdődött, tizenkét anyakocával. Onnan kezdve egyesülésekkel jutott el a szövetkezet a mai Szabadságig. Én mindvégig tag voltam, az vagyok ma is. Mielőtt nyugdíjba mentem, mezőőr voltam, de aztán is dolgoztam, portás voltam a központi majorban havi ezerkétszázért. Amíg elbírom a munkát, szívesen végzem, és a szövetkezet segít is abban, hogy hozzájussak.

— Eddig a földről, a szövetkezetről beszéltem, de más is történt az elmúlt huszonnyolc évben. 1950-ben beléptem a pártba. Azt mondtam, a mi sorsunk kedvezőre fordulását mindig a kommunisták akarták szívükből, meggyőződésükből. Három évig párttitkár voltam. Hat gyerekünk van: három lány meg három fiú, és elmondhatom, hogy a meggyőződés tett kommunistává engem és hat gyermekemet is. Mert azok lettek ők is, amint belenőttek. A legidősebb fiam most negyvenhárom éves, katonatiszt. A másik gépkocsivezető. A harmadik a helybeli MÉK-kirendeltségen dolgozik. A lányaim textilüzemben, ktsz-ben dolgoznak, a kisebbik pedig Budapesten, az Orion gyárban.

*

Hetvenkét évből az utóbbi huszonnyolc így telt el Tóth József életében Böhönyén. Izgalmas, folytonos nekirugaszkodásoktól hevülő kezdet, tudatos munkálkodás azért a célért, amiről ők akkor azt mondták: boldogabb holnap. Ma tudjuk: ezt akarták. A jelent, amelyben mi élünk. Sokan munkálkodtak ezért a célért.

Tóth József az ő soraikból való.

Hernesz Ferenc

Megjelent!

Szövetkezetpolitikai kérdések 1973

152 OLD., 10,—Ft + KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A kötet a Központi Bizottság Szövetkezetpolitikai Munkaközösségének kezdeményezésére és irányításával készült, az 1970–1972-ben megtárgyalt és elfogadott szövetkezetpolitikai dokumentumokat, előterjesztéseket és állami jogszabályokat tartalmazza.

A munkahelyen is ismerjék!

Reggelenként felszállnak a füstös vonatokra vagy a rázós autóbuszokra és elindulnak munkahelyük felé. Olyanok, mint a többi munkás, bóbiskolnak, kártyáznak, könyvet vagy újságot olvasnak. Olyanok — és mégis mások. A többiek korán lefeküdtek, ők lehet, hogy éjfélig fáradoznak a közösség dolgaiban. Munkatársaik családi körben nézték a televíziót, ők meg esetleg párttaggyűlésen, nemzetiségi esten, falugyűlésen, tanácstagi beszámolón vagy ifjúsági rendezvényen vettek részt.

Sokan azonban ezt nem tudják róluk az üzemben, a bányában, a gyári műhelyekben. Talán inkább csak azt tudják, hogy a munka végeztével a legközelebbi autóbusszal indulnak haza, olykor a munkaidő utáni üzemi rendezvényekről is hiányoznak. Lehet, hogy nem egy közülük a lakóhelyén az első számú politikai vezető, a község párttitkára. Vagy tanácstag, esetleg a végrehajtó bizottság tagja, KISZ-titkár, népfrontbizottsági elnök — egyszóval tevékeny közösségi ember. Lakóhelyén nagyra becsülik, sokan fordulnak hozzá gondjaikkal, a munkahelyén viszont minderről keveset tudnak, sőt esetleg akár a közösségtől elhúzódónak is tartják. Jó néhány falusi közéleti ember panaszolja emiatt, hogy a bejáró és falun politikai tevékenységet folytató dolgozóknak a munkahelyükön nem lehet különösebb társadalmi elismerésre számítaniuk.

Van természetesen ellenkező előjelű tapasztalat is. A munkahelyi pártszervezetek a pártmegbízatások kiadásánál, a közéleti tevékenység ösztönzésénél és számontartásánál az utóbbi időben mind nagyobb figyelmet fordítanak a lakóhelyi társadalmi tevékenységre. Sok helyen már nemcsak tudomásul veszik, hanem a pártmegbízatások teljesítését, a párttag tevékenységét számba vevő pártcsoport-értekezleteken és taggyűléseken számon is kérik, értékelik ezt. De már jóval kevésbé szereznek vagy vesznek erről tudomást, ha az illető — pártmunkájának jellege miatt — nem a munkahelyi, hanem a lakóhelyi pártszervezethez tartozik. S még kevésbé tudnak róla, ismerik el, ha pártonkívüliről, KISZ-aktivistáról van szó. Az ilyen emberek lakóhelyi közéleti tevékenysége ma még gyakran kívül esik a munkahelyi mozgalmi szervezetek figyelmének körén — különösen, ha messzebb eső faluról van szó. Sőt, nemegyszer kifejezetten szűkkeblűséggel is találkozni lehet egyes gazdasági, intézményi vezetők részéről, mondván, az ilyen tevékenység „nem szolgál vállalati érdeket". Néhol szinte nyűgnek tartják, ha valaki a falujában végzett pártmunka következtében valamilyen kedvezményben részesül, vagy egy időre kimarad a termelés folyamatából. Előfordult, hogy egy ilyen falusi párttitkárt háromhónapos pártiskolára küldtek, s az üzem vezetője még azon is vitatkozott, nekik kell-e fizetniük a pártiskolán töltött időre járó bért.

Persze, a meg nem értés ritkán ennyire éles. Sok esetben sikerül odáig eljutni, hogy az üzemben megértik, az illető bányásznak, esztergályosnak szüksége van az estéire, hiszen a taggyűlések és más rendezvények mindig ilyenkor vannak a falvakban. Ezeknek a párttitkároknak és más falusi politikai vezetőknek aztán megadják a lehetőséget, hogy állandóan délelőttös műszakban dolgozzanak.

Csak az ilyen szemlélet lehet a helyeselhető, a követendő. Hiszen a munkásosztály jelentős része falun él, s természetes, hogy politikai erejét itt is kamatoztatja, a lakóhelyen képviselve és terjesztve a párt politikáját. A járási és községi pártbizottságok a falusi pártpolitikai munkában messzemenően támaszkodnak ezekre a munkásokra. De az is szükséges lenne, hogy tevékenységükről folyamatosan és rendszeresen tájékoztassák az érintett üzemek pártszervezeteit. Kölcsönös figyelmességgel, együttműködéssel el lehet érni, hogy ezeknek az önzetlen közéleti embereknek a tevékenységét a munkahelyükön is minden esetben kellőképpen ismerjék

D. Kónya Lajos

Pártmunkája: vöröskeresztes

Lágymányoson sok nyugdíjas párttag él. Közöttük számos olyan is, aki azelőtt országos ügyekkel foglalkozott, aki, amikor arra volt szükség, fegyverrel védte a munkáshatalmat. Ők, ha tennivaló akad a körzetben, most sem késlekednek. Mind többen kapcsolódnak be a Vöröskereszt munkájába a XI/7 és a XI/8-as körzet párttagjai közül.

A Vöröskeresztben végzett pártmunkára Skolnik József a XI/8-as körzet párttitkára saját példájával ösztönöz. A pártvezetőség valamennyi tagja vöröskeresztes. A jó példának sok követője akadt. Az új nyugdíjasokkal a körzetbe való átjelentkezésük alkalmával beszélgetnek a területi pártmunka lehetőségeiről is. Rózsa Tibor a XI/7-es körzet párttitkára ennek hatására „delegálta" például Bernáth Istvánt és Balogh Józsefet a Vöröskeresztbe. Bernáth István azóta pártmunkában „tartja kézben" a területi beteglátogató munkát. Gondosan ügyel arra, hogy minden beteghez eljusson a látogató, akár párttag, akár nem. A pártonkívüliek címét a körzeti rendelőtől kapjuk meg. Bernáth István szívesen meghallgatja a betegeket, sőt, ha érdeklődést tapasztal, elmondja beteg társának, mi újság a körzetben, a nagyvilágban. Látogatásairól pontosan beszámol mind a pártszervezetben, mind a Vöröskeresztben. Balogh Józsefet az új, hatodik vöröskeresztes helyi szervezet, dr. Vékony Dezső körzeti orvos mellé választotta meg a vöröskereszt-szervezet titkárának. Egyébként minden orvos mellé került titkár és vezetőség.

Az orvosok és betegeik kapcsolatát érdekes orvosi előadások szervezésével is szorosabbá lehet tenni. Az orvoselnökök szívesen vállalkoznak ilyen előadások megtartására. Minél többen hallgatják őket — annál szívesebben. Előadótermünk 300 személyes. Vetítési lehetőségünk van. A hat helyi szervezet ezért közösen rendezi az egészségügyi felvilágosító előadásokat. Az évenként ismétlődő „állandó" ünnepek, a Nőnap, Anyák napja, Gyermeknap, Semmelweis ünnepség, Öregek napja, a Csoportos Névadó, szintén közös rendezvények éppen úgy, mint az esetenkénti rendkívüli akciók. A mozgósításban a pártszervezetek bizalmi hálózata segít.

Mivel a pártonkívüli vöröskeresztes aktivisták az ünnepi pártnapokra kapnak meghívót, eszmeileg és politikailag is fejlődnek. Ez felmérhető abból is, hogy egyre otthonosabban érzik magukat a pártszervezetben. Ez pedig szintén egyik fő célunk.

A vállalt feladat sokszor költségesebb, mint amennyire a Vöröskereszt pénzéből futná, hiszen fedezetünk

csupán az a 40%, ami bélyegpénzből megtérül. Látja gondunkat a pártvezetőség, a Szakmaközi Bizottság, a Hazafias Népfront. Segítségünkre sietnek, hogy a munkánkhoz bizonyos anyagi feltételek is megteremtődjenek. Nekünk ez a segítség nagyon lényeges. Az Öregek napján például a Szakmaközi Bizottság segített, a Névadó játékjait pedig a Pamuttextil és a XI. ker. szövetkezetektől kaptuk ajándékba. Természetes dolog, hogy vezetőségi üléseinken a bennünket segítők is jelen vannak. Elsősorban két körzeti nőfelelősünk, Gyurkó Ferencné és Mattyasovszky Jenőné. Itt dől el, hogy munkatervünk melyik rendezvényét tekinti sajátjának a két pártalapszervezet, melyiket a Szakmaközi Bizottság, s melyiket a Hazafias Népfront. Meghívóinkon is együtt szerepelünk. Csakis így kaphatnak a Csoportos Névadó kicsinyei játékot, öregjeink édességcsomagot, s az ünnepségek műsort...

Beigazolódott: a vöröskeresztitkár akkor dolgozik jól, ha nem egyedül dolgozik, hanem önállósága, felelőssége tudatában — együttműködik a pártszervezetekkel és a tömegszervezetekkel.

Régen a tömegszervezetekben szorgoskodó aktivisták között csak egy-két párttag dolgozott. Most a vöröskeresztes munkával megbízott párttagok szívesen vállalják az apró-munkát: a véradás-szervezést, a gyermek- és családvédelmi, az egészségügyi felvilágosítást, a beteglátogatást. És büszkén vallják pártmunkájuknak. Annak érzi ma már mindenki, ezt a dolgozó nép szeretetére, a békére nevelő tevékenységet, s annak ismeri el a pártszervezet is.

Telléri Mária

A vasvári Kossuth Tsz az idén 400 hízott szarvasmarhát értékesít. (MTI fotó – Koppány)

EZT OLVASTUK

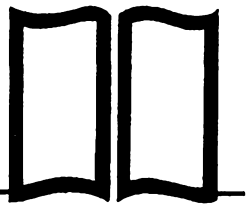

Kurt Hager: A fejlett szocialista társadalom

Korunk legizgalmasabb folyamata a szocializmus megvalósítása. A történelemben először fordul elő egy új társadalmi forma kiépítése tudományosan megalapozott elvek alapján. A marxizmus—leninizmus elméletének átültetése a gyakorlatba és a gyakorlat tapasztalatai alapján az elmélet továbbfejlesztése — mindezek számos olyan új kérdést vetnek fel, amelyek megválaszolása a társadalomtudományok művelőinek felelősségteljes feladata.

E kérdésekkel foglalkozik Kurt Hager, a Német Szocialista Egységpárt Politikai Bizottságának tagja, a párt VIII. kongresszusán megfogalmazott elméleti-ideológiai kérdéseket fejtegető tanulmányában. Ezek a gondolatok azért tarthatnak különösen érdeklődésre számot, mert a szocialista társadalom fejlett szakaszának, mint a legközelebbi stratégiai célkitűzésnek a meghatározásából indulnak ki.

A kérdés újszerűsége abban rejlik, hogy a marxizmus klasszikusai nem bocsátkozhattak a szocialista társadalom különböző fejlettségi fokozatainak részletes fejtegetésébe. A szocializmus gyakorlata mutatta meg, hogy ennek az átmeneti fokozatnak van egy szakasza, amely a szocializmus teljes felépítésével zárul le.

Kurt Hager főleg a Szovjetunió tapasztalataival veti egybe hazájának már elért eredményeit és a további feladatokat. A megoldásra váró feladatokra utal, amikor jelzi a tudományos-technikai forradalom nyújtotta lehetőségek kihasználásának szükségességét a fejlett szocialista társadalomban. A Német Demokratikus Köztársaság elért fejlettségi szintjét és a felvetett kérdés időszerűségét híven tükrözi a társadalom szerkezetében bekövetkezett alábbi változás: a munkások és alkalmazottak száma az 1955. évi 78,4%-ról 1970-re 84,5%-ra emelkedett (csak összehasonlításként említjük meg, hogy hazánkban ez az arány 1970-ben 72% volt). A munkásság képzettségi szintjében a tudományos-technikai forradalom támasztotta követelményeknek megfelelően szintén lényeges változások következtek be. Jelenleg minden második munkás rendelkezik szakmával. S ennek a képnek a másik oldala, hogy a segédmunkások aránya a munkásosztályon belül 1970-ben már csak 10%-ot tett ki.

Bármennyire is jellemző azonban az osztályok és rétegek erőteljes közeledése, a VIII. pártkongresszus elutasította a korábban alkalmazott *emberközösség* fogalmát. A szerző szerint e fogalom azért nem fejezi ki a Német Demokratikus Köztársaság társadalmi viszonyait, mert elmossa

a közeledés ellenére is még meglevő tényleges osztály- és rétegkülönbségeket. A szocialista társadalmi viszonyok sokkal bonyolultabbak és összetettebbek, sőt ellentmondásosabbak annál, mint amire ez a kifejezés következtetni enged.

A szerző bírálja azt az egyoldalú szemléletet, amely a szocialista társadalmi rend előnyeit leszűkíti a termelés növekedésének különféle mutatóira, s eközben háttérben maradnak a teljes emberi életnek a szocializmusban elérhető olyan feltételei, amelyeket „nem lehet mutatószámokkal mérni, de jelentősen hozzájárulnak, hogy az embereknek biztonságérzetet, méltóságtudatot és energiát adjanak minden nagy kérdés megoldásához" (51. old). A gazdaság és a politika viszonyával kapcsolatos helytelen szemléletet bírálja Kurt Hager, amikor kiemeli, hogy a gazdasági alaptörvény nem az uralkodó osztállyá emelkedett proletariátus akarata (ez a szemlélet könnyen felidézheti a voluntarizmus veszélyét), hanem a szocializmus többi gazdasági törvényével együtt objektíven ható erő. A forradalmi munkáspárt tudományosan megalapozott politikájának célja e törvények érvényesülésének elősegítése.

A szerző sokféle, e rövid ismertetés keretében még csak teljesen fel sem sorolható témafelvetése (a marxizmus—leninizmus egysége, a szocialista kultúra, a nemzetiségi kérdés, a forradalmi világfolyamat problémája, a társadalomtudományok irányítása és tervezése stb.) széles körképet ad az NDK elméleti-ideológiai életének eredményeiről és problémáiról. *(Kossuth, 1972.)*

Iván Géza

Dr. Fodor László: Falvak a nagyváros árnyékában

A Kossuth Könyvkiadó „Új falu" sorozatának megjelent kötete az urbanizáció egy sajátos, sok gondot okozó kérdésével foglalkozik: a magyar nagyvárosok körüli falvak helyzetével, fejlődésével, jövőjével.

A nagyváros környéki falvak az urbanizációs folyamat olyan sajátos termékei, amelyek fejlesztési problémái mindennapi életüket tekintve teljesen eltérőek a városi vagy a falusi településektől. Olyan településformák ezek, amelyek magukon hordozzák egy átmeneti életforma jegyeit, kialakulatlanok, forrásban levők, igen sok társadalmi-gazdasági feszültség és ellentmondás hordozói. A szerző részletesen elemzi azokat az okokat, közöttük elsősorban a gyors ütemű iparosodást, amelyek e falvak népének gyorsabb növekedését előidézték, miután a nagyvárosokban a lakásépítkezés és kommunális szolgáltatás nem tud lépést tartani az igényekkel.

A könyv mondanivalójának gerincét a nagyváros körüli falvak sajátos helyzetének elemzése képezi, amelyben a szerző nemcsak összesített adatokból von le általános érvényű következtetéseket, hanem ismerteti a konkrét — egyes községekben folytatott — szociológiai felmérések eredményeit is. Mindezekből kiderül, hogy ezek a községek az életszínvonalat meghatározó fontos tényezők tekintetében, mint pl. a lakáshelyzet, egészségügyi, kereskedelmi, kommunális ellátás, valamint az oktatás és művelődés terén is — a jelentős fej-

lődés ellenére — rosszabb helyzetben vannak, mint akár a nagyvárosok, akár a „hagyományos" mezőgazdasági falvak lakói. Ezek a körülmények természetesen jelentős befolyással vannak e községek társadalmának alakulására, és a pártmunkában is sajátos módszereket igényelnek.

Könyvének befejező részében a szerző e falvak jövőjével foglalkozik, kiindulva Budapest és környékének a Minisztertanács által elfogadott városrendezési tervéből, mely a meglevő ellentmondások és különbségek feloldására törekszik. E terv ismertetésén kívül a szerző saját álláspontját is kifejti, és javasolja háromnégy fejlesztési tengely kialakítását a lakó- és munkahelyek megfelelő területi koncentrációjával. Befejezésként hangsúlyozza a helyi tanácsok szerepét és feladatait, valamint egy egységes, nagyváros és környékét egyenletesen fejlesztő terv szükségességét.

A könyv, amely „Függelék"-ben a kérdéssel kapcsolatos legfontosabb állami jogszabályt is tartalmazza, nemcsak érdekes tartalmával, hanem élvezetes stílusával is hasznos szolgálatot tesz mind a nagyvárosok és a környéki falvak párt- és tanácsszerveiben dolgozóknak, mind a települések olvasóinak.

Dr. Sipos János

Fontosabb cikkek jegyzéke

1973. MÁRCIUS 11-TŐL ÁPRILIS 10-IG

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Szántó Jenő: Vitázva önmagunkkal (III. 18.); Faragó Jenő: Ideológiáról, taggyűléseken (III. 20.); Interjú Farkasinszky Lajossal, a fővárosi tanács pártbizottságának titkárával a tanácsi pártszervezetek és a fővárosi tanács pártbizottságának munkájáról (III. 27.); Interjú dr. Bíró Ferenccel, a Pest megyei Pártbizottság titkárával a tsz-ekben folyó pártpolitikai munka hatékonyságáról (III. 30.); Szenes Sándor: Oktatási nagyüzem a Villányi úton (IV. 8. A Budapesti Pártbizottság Oktatási Igazgatóságának munkájával foglalkozó cikk).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — A 125. évfordulón (III. 15. 1848. március 15-ének évfordulójára emlékező cikk); Szabó László: A demokrácia fórumai (III. 18.); 1919 öröksége (III. 21.); Az országgyűlés tavaszi ülésszakáról közölt beszámolók (III. 22—24.); Fock Jenő miniszterelnök beszámolója az országgyűlésben a kormány munkájáról, és válasza a vitában elhangzottakra (III. 22—23.); Németh Károly felszólalása az országgyűlésben (III. 23.); dr. Korom Mihály igazságügyminiszter expozéja a büntetőeljárási törvénytervezethez (III. 24.); Biszku Béla ünnepi rádió- és tv-beszéde a felszabadulás 28. évfordulója alkalmából (IV. 4.); Vértes Imre: Hatalom, demokrácia, felelősség (IV. 4.); Faragó Jenő: A forradalom nemzedékei (IV. 4.); Fock Jenő miniszterelnök beszéde a tatabányai választási nagygyűlésen (IV. 6.); Kádár János beszéde a Láng Gépgyárban tartott választási nagygyűlésen (IV. 7.); Interjú dr. Pápay Gyulával, a Heves megyei tanács vb-titkárával a helyi államigazgatás problémáiról (IV. 10).

MAGYAR HÍRLAP — Dr. Samu Mihály: Demokrácia a közéletben (III. 15.).

MAGYAR IFJÚSÁG — Kállai Gyula ünnepi beszéde az 1848—49-es szabadságharc 125. évfordulója alkalmából rendezett emlékünnepségen (III. 23.).

IFJÚKOMMUNISTA — Interjú Apró Antallal, az országgyűlés elnökével az országgyűlés munkájáról (4.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Földes István: A megvalósulás útján (III. 11. Az MSZMP Központi Bizottsága novemberi határozataiból adódó gazdasági feladatokkal foglalkozik); Szilágyi Sándor: A mezőgazdasági termelés alakulása Európában (III. 14.); Serény Péter: A szovjet—amerikai gazdasági kapcsolatok (III. 15.); Győri Sándor: A KGST és Finnország (III. 20); dr. Bíró József külkereskedelmi miniszter felszólalása az országgyűlésben (III. 22.); dr. Horgos Gyula kohó- és gépipari miniszter országgyűlési felszólalása (III. 23.); A Pénzügyminisztérium előzetes tájékoztatója a vállalati mérlegbeszámolók és a szövetkezeti zárszámadások legfontosabb adatai alapján a vállalati jövedelmek és érdekeltségi alapok 1972. évi alakulásáról (III. 27.); Interjú Szabó Istvánnal, a TOT elnökével a mezőgazdasági szövetkezetek gazdálkodásának tapasztalatairól (III. 28.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Dunai Péter: A dollárválság és a kereskedelmi háború összefüggései (4.).

MAGYAR HÍRLAP — Interjú Faluvégi Lajos pénzügyminiszterrel pénzügyi és gazdálkodási kérdésekről (IV. 4.).

NÉPSZAVA — Interjú Párdi Imrével, az Országos Tervhivatal elnökével az államosítás 25. évfordulója alkalmából (III. 25.); Interjú Lázár György munkaügyi miniszterrel bérpolitikai kérdésekről (IV. 4.); Kővári László: Gazdasági kapcsolataink huszonhat éve (IV. 4. A magyar—szovjet gazdasági kapcsolatokkal foglalkozó cikk); A magyar—szovjet áruforgalom fejlődése (IV. 4.); P. P.: A szocialista ipar szerkezeti változása (IV. 8.).

FIGYELŐ — Berend T. Iván: Az államosítás évfordulójára (III. 21.); Sóvári Gizella: Egészség és életszínvonal (IV. 4.).

IFJÚKOMMUNISTA — Ágoston László: A gazdaságpolitika és az ifjúság (4.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE: — Bíró József: A külkereskedelem áruszerkezetének kérdései (3.); V. Sztarodubrovszkij: A gazdasági mechanizmus fejlesztésének eredményei és problémái a Szovjetunióban (3.).

VALÓSÁG — Csikós-Nagy Béla: Szelektív árpolitika (3.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Kulcsár István: A szovjet—amerikai kereskedelem (4.); Lipovecz Iván: Pókerjátszma a Nyugat valutapiacán (4.); Gubcsi Lajos: „Nem egyszerűen valutaválság" (4.).

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG — A mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszternek és a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa elnökének levele a termelőszövetkezetek elnökeihez (IV. 4.); Dr. Kovács Imre: A gazdasági tevékenység bővítésének tapasztalatai a termelőszövetkezetekben (IV. 4.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Niederhauser Emil: Kelet-Európa az 1848-as forradalomban (III. 15.); Nemes János: A forradalom enciklopédiája (IV. 4. Az SZKP történetének új magyar kiadásával foglalkozik); Gábor Éva: Divergencia — konvergencia (IV. 8. Burzsoá elméletek a társadalmi rendszerek fejlődéséről — és a valóság.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Nemes Dezső: A Kommunista Kiáltványról (4.); Óvári Miklós: A kor követelményeinek színvonalán (4. Gondolatok az SZKP történetének olvasása közben); Nagy Béla: Munkásság és értelmiség c. cikke, a hozzászólások és a szerkesztőség Zárszó helyett c. vitazáró cikke (4.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Egy nemzetközi kutatócsoport megállapításai Lenin „Materializmus és empiriokriticizmus"-ának mai jelentőségéről (3.); Herbert Warnke: A társadalmi szükségletek alakítása és kielégítése, a szocialista személyiség formálása (3.); Wolfgang Eichhorn—Gottfried Stiehler: A haladás forrása (3. A szocializmuson belüli ellentmondások problémáival foglalkozó cikk); Nikola Trendafilov: Az új társadalom dialektikája (3.); Jumzsagijn Cedenbal: A szocialista út és a külpolitika (3); Adolf Dobieszewski: Az elvek tisztasága, az akciók hatékonysága (3. A Lengyel Egyesült Munkáspárt tevékenységével foglalkozó cikk).

IFJÚKOMMUNISTA — Zorin Apreszjan: Marx—Engels az ifjúságról (3—4); dr. Kiss István: Gondolatok a kispolgáriságról (2—4.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Várnai Ferenc: Kettős felelősség (III. 13. A szocialista államok elleni imperialista módszerekkel, a hazafisággal és proletár internacionalizmussal foglalkozó cikk); A Kádár János és Fock Jenő lengyelországi látogatásáról kiadott közös közlemény (III. 17.); Árkus István: A jobboldal füstbe ment tervei (III. 24. A chilei választás utáni helyzettel foglalkozó cikk): A Pravda cikke az SZKP XXIV. kongresszusának második évfordulójáról (III. 31.); A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa elnökének és az Osztrák Köztársaság szövetségi kancellárjának találkozójáról kiadott közös közlemény (III. 31.); Hajdú János: Merre tart a nyugatnémet szociáldemokrácia? (IV. 1.); Marjai József külügyminiszter-helyettes nyilatkozata a vietnami békeszerződés végrehajtásáról, a saigoni kormány és az USA békebontó akcióiról és a magyar küldöttek helyzetéről (IV. 6); Tóth Pál: Új utakon, új tetők alatt (IV. 8. A Vietnami Demokratikus Köztársaság újjáépítési munkájával foglalkozó cikk); Kanyó András: Diplomáciai elismerés — plusz kereskedelem (IV. 10. Az NDK-nak a tőkés világgal való kapcsolataival foglalkozik).

TÁRSADALMI SZEMLE — Várnai Ferenc: Merre tart Kína? (4.); Kovács István: A baloldali egységpolitika sikere Franciaországban (4.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — A népek győzelme, az imperializmus veresége Vietnamban (3.); Ruben Dario Souza: Panama utat választ (3.); Alvaro Delgado: Latin-Amerika lázadó páterei (3.); Wolf Ehrlich: Egy reakciós eszme csődje (3. A cionizmussal foglalkozó cikk); Paul Courtieu: A Francia Kommunista Párt XX. kongresszusa a népi egység megteremtéséért (3.); Ture Forsberg: A kommunisták és a szakszervezetek (3. A Svéd Baloldali Párt — Kommunisták XXIII. kongresszusával foglalkozó cikk).

MAGYAR HÍRLAP — Pálos Tamás: Együttélés (III. 18.).

MAGYARORSZÁG — V. P. Lukin: Az amerikai—kínai viszony: koncepciók és valóság (III. 25.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Günter Kohrt: Az NDK realista külpolitikai programja igazolódott (4.); dr. Stephan Doernberg: Új fázis az NDK és az NSZK közötti kapcsolatokban (4.); Vaszilij Kulis: Az imperialista külpolitika és a katonai erő (4.).

KULTÚRA-TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Sarkadi László: Iskola és közművelés (IV. 1.).

MAGYAR HÍRLAP — József Farkas: A Tanácsköztársaság kulturális öröksége (III. 21.).

ÉLET ÉS IRODALOM — A Gyetszkaja Lityeratura interjúja Kádár Jánossal a gyermekirodalomról (IV. 7.)

FIGYELMÉBE AJÁNLJUK!

B. M. ZABELIN

Az ipar koncentrációja és specializációja a Szovjetunióban

176 OLD. ● ÁRA: 15,— Ft ● KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Újabb fiatalok a pártban

Nógrád megyében is számos rátermett fiatal kommunistával gyarapodott a párt. Közülük mutatunk be néhányat.

1

Jánosaknán, a Páva Fehérneműgyár dolgozója Radics Júlia, aki tavaly lett a párt tagja. Alig húsz esztendős, szocialista brigád vezetője, a Ruhaipari Technikum első évfolyamos hallgatója, s pártmunkáját is szorgalmasan végzi. A képen, Szarvas Lászlóné párttitkár a munkahelyén beszél Radics Júliával.

2

Balassagyarmaton, a Finomkerámiaipari Országos Vállalat kommunistái nemrég vették fel párttagnak Szűcs Kálmán esztergályost. Politikailag képezi magát – a marxista–leninista középiskolát végzi. A munkában példát mutat. A képen Szűcs Kálmán, Makai Géza művezetővel – aki maga is fiatal párttag – a munkadarabot ellenőrzik.

3

Egy esztendeje kapták meg párttagsági könyvüket Kazáron Kovács Piroska és Nagy Erzsébet. Piroska a község KISZ-szervezetének titkára, s a termelőszövetkezetben pénztáros, Erzsike a pártirodán adminisztrátor. Mindketten aktív társadalmi munkások.

Ára: 3,50 forint

Megjelent

ROZSAHEGYI EDIT
Cél és tevékenység
276 oldal 28,– Ft

KULCSÁR KÁLMÁN
A társadalom és a szociológia
224 oldal 20,– Ft

TOTH TAMÁS
Útkeresés és útvesztés
204 oldal 15,– Ft

B. M. ZABELIN
Az ipar koncentrációja és specializációja a Szovjetunióban
176 oldal 15,– Ft

KEREKES LAJOS
Az osztrák tragédia 1933–1938
(Népszerű történelem)
224 oldal + 8 old. kép 20,– Ft

PAPP LAJOS
Törvényen kívül
220 oldal 20,– Ft

Mit kell tudni Budapestről?
Irta: FEKETE GÁBOR, HALÁSZ ZOLTÁN, ESTI BÉLA
296 oldal 15,– Ft

IMRE GYÖRGY
A pekingi szemüveg
280 oldal 15,– Ft

DESMOND GREAVES
Az ír válság
248 oldal 18,– Ft

INDEX : 23.699

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

1973/6

Az egyesülési kongresszus küldöttei

A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusa 1948. június 12—14.

A kongresszus részvevői

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XVIII. ÉVFOLYAM, 1973. JÚNIUS

6

TARTALOM:

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának levele a párttagsághoz (3)

Munkásosztályunk nagy történelmi győzelme (Beszélgetés **Kádár János** elvtárssal) (5)

A fordulat évének pillanatképei (14)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Grósz Károly: A KB novemberi határozatának végrehajtása (22)

Lajtai Vera: A kommunista nevelésről (29)

Dr. Mona Gyula: A vezetők politikai továbbképzése (34)

Dr. Csizmadia Ernő: Tapasztalatok és tennivalók a termelőszövetkezeti gazdálkodásban (37)

KONZULTÁCIÓ

Az ajánlók felelőssége (42)

A VEZETŐ SZERVEK MUNKÁJÁBÓL

Az MSZMP Központi Bizottsága Titkárságának 1973. május 14-i határozata (44)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Lukács József: Marxizmus, vallásosság, ideológiai vita (45)

Pályázati felhívás aspirantúrára (51)

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL

Petko Ruszev: A végrehajtás ellenőrzése (52)

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Kovács Benedek: A társadalmi érdekekkel összhangban (56)
Lázár Tibor: Új szervezeti formában (62)

VITA – VÉLEMÉNYCSERE

Hozzászólás a vezetők továbbképzéséhez
Dr. Devics József: A munkahelyi légkör és a vezetés (64)

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Matuz József: Pártmunka az ifjúság között (69)
Dr. Greiner József: A pártmegbízatás megbecsülése (74)
Jankovits István: A területfelelősi rendszer az alapszervezeti politikai munka segítője (78)
Szabó János: Gazdaságpolitikai propaganda a mezőgazdasági üzemekben (81)
Szép János: Üzem- és munkaszervezés a kohó- és gépiparban (84)

KARCOLATOK – MEGJEGYZÉSEK

Vadász Ferenc: A szociális termelés népbiztosa (88)

OLVASÓINK ÍRJÁK

Kovács László: Törődni kell az emberekkel (91)

EZT OLVASTUK

Komját Irén–Pécsi Anna: A szabadság vándorai **(Bácskai László)** (94)
Fontosabb cikkek jegyzéke (95)

A borítón: Az 1948. júniusi egyesülési kongresszus plakátja

PARTÉLET

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata

Felelős szerkesztő: Lajtai Vera

Szerkesztőség: Budapest V., Széchenyi rakpart 19. – Telefon: 111–400, 311–321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó. Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116–660
Előfizetési díj egész évre 36,– Ft, fél évre 18,– Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Könyvkiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (pénzforgalmi jelzőszám: 215–11 529), a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) (Budapest V., József nádor tér 1. T.: 180-850. Postacím: Posta Központi Hírlapiroda, 1900 Budapest) és bármely postahivatalnál közvetlenül vagy átutalással a KHI MNB 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámra
Terjeszti a Magyar Posta

73.2559/2-06 – Nyomatott a Zrínyi Nyomda RO-72-es rotációs gépén, Budapest
Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának levele a párttagsághoz

Elvtársak! Elvtársnők!

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága köszönti a párt minden alapszervezetét, minden tagját a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egyesülésének 25. évfordulója alkalmából.

A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt 1948 júniusában marxista–leninista program alapjan egyesült. Az egyesülés betetőzése volt annak a harcnak, melyet a kommunisták és a baloldali szociáldemokraták évtizedeken át a magyar munkásosztály egységéért vívtak. Az egyesülés előzményei visszanyúlnak az első magyar proletárdiktatúra, a dicső Tanácsköztársaság hősi napjaira, a Horthy-fasizmus elleni éles és a párttól súlyos áldozatokat követelő osztályküzdelem évtizedeire, majd a felszabadulást követő, a munkáshatalom kivívásáért folytatott politikai ütközetek éveire. Tisztelet mindazoknak, kommunistáknak és volt szociáldemokratáknak, akik felismerve a társadalmi haladásért, a szocializmusért folyó harc követelményeit, elvtársi egységben képviselték a munkásosztály, a magyar nép érdekeit. Üdvözlet mindazoknak, akik átvették ezt a forradalmi örökséget, megőrizték és őrzik a párt eszmei, politikai és cselekvési egységét.

A két munkáspárt egyesülése helyes és szükségszerű lépés, történelmi jelentőségű esemény volt, amely fordulatot jelentett a munkásosztály hatalmáért, a szocializmusért vívott harcban. A munkásosztály egységének, az egységes forradalmi munkáspártnak a megteremtésével dőlt el a hatalom kérdése Magyarországon. A pártegyesülés meghatványozta a munkásosztály erejét, politikai befolyását, és új, kedvező feltételeket teremtett a szocialista építőmunka számára. A munkásosztály és szövetségesei végleg kiszorították a hatalomból a burzsoá osztályellenséget, megfosztották politikai és gazdasági bázisától, s ezzel döntő csapást mértek rá. Hazánk fejlődésében ettől kezdve a sorait egyesített munkásosztály és pártjának szava, programja, történelmi célja és gyakorlati tevékenysége lett a meghatározó, alakította az események menetét, a hazánkban kibontakozó társadalmi fejlődést. A felszabadulást követő népi demokratikus forradalom szocialista forradalomba nőtt át. Ebben van a két munkáspárt egyesülésének történelmi jelentősége.

Az egyesülés után az események történelmileg egyáltalán nem szükségszerű módon alakultak. Az egyre jobban kibontakozó személyi kultusz akadályozta a kedvező lehetőségek kihasználását, súlyos torzulásokhoz vezetett, és nagy károkat

okozott a szocializmus ügyének. A magyar munkásosztály azonban az elhajlásoktól megtisztult pártjának vezetésével úrrá tudott lenni a nehézségeken.

Az ellenforradalom leveréséért, a konszolidációért, a szocializmus építésének továbbviteléért vívott küzdelem éveiben újjászerveződött és forrt össze véglegesen a magyar munkásosztály egységes forradalmi élcsapata. A Magyar Szocialista Munkáspárt a szektarianizmus és a dogmatizmus, valamint a revizionizmus és opportunizmus elleni kétfrontos harcban megőrizte az előző évek minden történelmi vívmányát; helyreállítva a pártéletben a lenini normákat és a marxizmus–leninizmus elméletét alkalmazva viszonyainkra, internacionalista politikát folytatva nagy sikereket ért el a szocializmus építésében. Leraktuk hazánkban a szocializmus alapjait, sikeresen halad a teljes felépítése.

A két munkáspárt egyesülése hazánkban történelmileg lezárt folyamat. A párt eszmei, politikai, cselekvési egységének erősítése és megújítása, vezető szerepének érvényesítése és fejlesztése azonban állandó feladat. A párt egysége naponta megújuló harcot és munkát, forradalmi állhatatosságot, az új iránti fogékonysággal és alkotószellemmel párosuló szilárd elviséget követel minden párttagtól.

A párt egysége, a munkásosztály egysége ma is fontos erőforrásunk: ez a szilárd alapja a munkásosztály, a parasztság, az értelmiség és más dolgozó rétegek szocialista elveken alapuló szoros szövetségének, s ez a legfőbb biztosítéka annak, hogy sikeresen valósuljanak meg a X. kongresszus határozatai.

A Magyar Szocialista Munkáspárt, amely a magyar munkásosztály minden forradalmi hagyományát és vívmányát őrzi és továbbfejleszti, a pártegyesülés 25. évfordulóját is tettekkel ünnepli. Ma hazánkban a Magyar Szocialista Munkáspárt vezetésével tervszerűen folyik a szocializmus építése. A párt vezető szerepének erősítése azt követeli, hogy a társadalmi fejlődés során felmerülő új kérdések marxista megoldásához újra és újra teremtsük meg az egyetértést mindenekelőtt a pártban, a párt és a munkásosztály közt. A pártnak ezért állandóan szoros kapcsolatban kell állnia a munkástömegekkel, fejlesztenie kell a munkásosztály tudatosságát és felelősségét, növelni részvételét a feladatok meghatározásában, megoldásában és az ellenőrzésben. Csak a munkásosztály és a legszélesebb dolgozó tömegek támogatásával tudjuk megvalósítani szocialista céljainkat, amelyek nem szűk pártérdeket, nem is szűk osztályérdeket, hanem az egész társadalom, az egész magyar nép alapvető érdekeit fejezik ki.

A Központi Bizottság 1972. novemberi határozata nyomán a pártban tovább erősödött az egység és nőtt a munkásosztály, a magyar nép bizalma a párt politikája iránt. A hangsúly most a cselekvésen van, a párt XI. kongresszusáig elvégzendő konkrét feladatok megoldásán. Különösen a szocializmus építésének alapkérdéseit kell a figyelem középpontjába állítanunk: a gazdasági építés és az ideológiai nevelés feladatát. E két fő feladat megoldására kell most az egész párt erőfeszítéseit összpontosítani. E két feladat megoldásától függ minden más: a munkásosztály vezető szerepének további erősödése, a népi hatalom szilárdsága, az életszínvonal emelkedése, a szocialista életforma kiteljesedése, a kultúra és a tudomány felvirágzása csakúgy, mint békénk védelme, külpolitikánk hatékonysága.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága a pártegyesítés negyedszázados évfordulóján ezen gondolatok jegyében köszönti a pártalapszervezeteket, a párttagságot, és kíván sok sikert a pártmunkához a munkásosztály, a dolgozó nép ügyének szolgálatában.

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGA

Munkásosztályunk nagy történelmi győzelme

Beszélgetés Kádár János elvtárssal a két munkáspárt egyesülésének negyedszázados évfordulóján*

Ön már a felszabadulás előtt is részt vett a két munkáspárt akcióegységének építésében. Akkor is, később is foglalkozott az egyesülés elvi, politikai problémáival. Kérem, válaszoljon ezzel kapcsolatban néhány kérdésre.

Mint kommunista valóban sokat foglalkoztam már a felszabadulás előtt is a két munkáspárt akcióegységének, illetve egyesítésének elvi, politikai és gyakorlati kérdéseivel.

Egy meghatározott időszakban, az illegális Kommunista Párt tagjaként, legális munkaterületet is kellett választanom. Az 1930-as évek közepétől 1942 májusáig, amikor teljes illegalitásba kellett vonulnom, a Szociáldemokrata Párt tagjaként és funkcionáriusaként e párt VI. kerületi szervezetében végeztem legális pártmunkámat. Ennek során sok közvetlen, gyakorlati tapasztalatot is szereztem a két munkáspárt együttműködésében.

Hogyan jellemezné, Kádár elvtárs, a két munkáspárt egyesülésének felszabadulás előtti előzményeit?

Végigtekintve a munkásmozgalom fejlődésének történelmi korszakait, megfigyelhető, hogy a két munkáspárt, a kommunista és a szociáldemokrata párt egyesülésének kérdése, az egyesülés szükségessége általában két szélsőséges esetben kerül napirendre. Vagy a forradalmi fellendülés időszakában, amikor a munkásosztály számára lehetőség nyílik a hatalom átvételére, vagy a munkásosztályt fenyegető végveszélyben, amikor a burzsoázia ellenforradalmi támadása különösen kiéleződik. A felszabadulás előtt a magyar munkásmozgalom történetében ilyen két jellegzetes időszak volt 1919 tavasza és 1944 ősze.

1919-ben, mint ismeretes, a magyar munkásosztály számára lehetőség nyílt a hatalom megszerzésére. Napirendre került a két munkáspárt egyesítésének

* „Interjúk a munkásegységről (1945–1948)" címmel visszaemlékezés-kötetet jelentetett meg a Kossuth Könyvkiadó a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egyesülésének 25. évfordulója alkalmából. A könyv 19 beszélgetést tartalmaz. Az interjúk készítője, Sánta Ilona, olyan személyiségeket szólaltat meg a munkásegységről, a két munkáspárt egyesüléséről, akik nemcsak tanúi, hanem cselekvő részesei is voltak az eseményeknek, akik – a két munkáspárt valamelyikének harcosaként – annak idején különböző szinteken vezető pozíciókat töltöttek be. Közöttük van Kádár János elvtárs is, aki a kötet számára az itt közölt interjút adta.

kérdése, sőt a két párt egyesítése döntő feltétele volt a hatalom megszerzésének, ami márciusban meg is történt.

Ennek számos pozitív és negatív tapasztalatát Lenin és a magyar munkásmozgalom vezetői elemezték, a történészek pedig részleteiben is feltárták és sokszor megírták. Ami a lényeg: a két munkáspárt egyesülése mind a tömegek, mind a párt, mind a forradalom kimenetele szempontjából szükséges és helyes lépés volt.

A két világháború közötti időszakban, különösen az 1929–33. évi, súlyos világgazdasági válságból és annak társadalmi és politikai következményeiből kiutat kereső burzsoázia a totális fasizmusban vélt menedéket találni, amelynek ez időben már előfutára volt az olasz és a magyar fasizmus.

Az 1930-as évek elején a Hitler-fasizmus előretörése és a fasizmus kiterjedése nagy veszélyt jelentett Európa valamennyi népe számára, s egy új világháború kirobbantásának fenyegetésével közvetlenül veszélyeztette az egész emberiséget.

Ebben a helyzetben a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom felülvizsgálta stratégiáját és taktikáját, és az új körülményeknek megfelelően módosította azt. A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusa 1935-ben ennek értelmében mindent alárendelt a fasizmus elleni harcnak, meghirdette minden haladó, antifasiszta erő összefogását, a legszélesebb antifasiszta front kialakításának szükségességét. Ez mindenekelőtt a munkáspártok közötti akcióegységet jelentette. Különösen élesen vetődött fel ennek parancsoló követelménye a második világháború éveiben.

Ebben az időszakban Magyarországon a kommunisták és a baloldali szociáldemokraták összefogásának eredményeként a két munkáspárt számos emlékezetes közös fegyvertényt hajtott végre. Ilyen volt a Népszava 1941. évi karácsonyi száma, az 1942. évi két nagy hatású közös tüntetés.

1944. március 19-én a hitleri fasiszta csapatok megszállták Magyarországot, és a már 1919 óta illegálisan élő és harcoló Kommunista Párt után betiltották a Szociáldemokrata Pártot, szétrombolták a szakszervezeteket, minden haladó erőt illegalitásba kényszerítettek, fokozódott kegyetlen üldözésük – napirendre került a fegyveres ellenállás szervezése. A két munkáspárt vezetői és aktivistái az illegalitás viszonyai között a legszorosabban együttműködtek, s a közös harc menetében, 1944 őszén arra az elhatározásra jutottak, hogy amint lehetőség nyílik rá, meg kell teremteni a magyar munkásosztály teljes politikai egységét, létre kell hozni egységes pártját.

Én magam ebben az időszakban, az 1940-es évek elején kerültem és voltam közelebbi kapcsolatban a Szociáldemokrata Párt baloldalának különböző szinten dolgozó vezetőivel, köztük Szakasits Árpád és Schiffer Pál elvtársakkal. Sok megbeszélés zajlott le közöttünk a két munkáspárt együttműködéséről, a közös antifasiszta harc problémáiról.

Mi volt a Magyar Kommunista Párt álláspontja és milyen volt politikája a pártegyesülés kérdésében közvetlenül a felszabadulás után?

A felszabadulás után a Szociáldemokrata Párt újjászervezte erőit. A jobboldal és a centrum még nagy súllyal bírt a pártban. Ilyen helyzetben a Kommunista Párt nem erőltette a két munkáspárt egyesülését, hanem a két párt akcióegységét szorgalmazta és az egyesülés előkészítését tűzte ki célul. A Kommunista Párt

Kádár János az egyesülési kongresszuson beszél

irányvonala az volt, hogy az újjáéledő burzsoá jobboldallal szemben létrehozza a baloldali erők legszélesebb egységfrontját, a két párt között szoros akcióegységet létesítsen. A két munkáspárt együttműködése szép eredményeket hozott a háborús romok eltakarításának, az élet, a termelés beindításának nehéz időszakában, továbbá a népi demokratikus Magyarország politikai életének kiépítésében. Az akcióegység szellemében az 1945-ös budapesti választásokon a két munkáspárt közös listán indult és a szavazatok 43 százalékát kapta meg.

Mi volt az alapja annak, hogy a két munkáspárt a felszabadulás utáni helyzetben a sok eszmei, politikai vita és harc ellenére végül is minden alapkérdésben közös nevezőre tudott jutni?

Előbb érdemes arról szólni, hogy mi volt a két párt közötti sok vita fő oka.

Közvetlenül a felszabadulás után heves osztályharc bontakozott ki Magyarországon a hatalomért. A politikai erők rögtön polarizálódni kezdtek. A kérdés az volt, hogy milyen legyen az új Magyarország, milyen irányba kezdődjék meg a fejlődés. Az országban még léteztek a burzsoá és földesúri kizsákmányoló osztályok, amelyek a horthysta ellenforradalmi rendszer, a különböző fasiszta pártok összeomlása után politikai képviselet nélkül maradtak. Ebben a helyzetben fő politikai erőként kinézték maguknak a Független Kisgazdapártot, annak

sáncai mögül indítottak meg-megújuló támadást a fiatal demokratikus állam és a haladó erők ellen. A reakció támaszt keresett magának az akkor létező polgári pártok, valamint a Nemzeti Parasztpárt és a Szociáldemokrata Párt jobboldali elemei között is, azzal a céllal, hogy létrehozzon egy belpolitikailag kommunistaellenes, külpolitikailag szovjetellenes, az Egyesült Államokra, Angliára orientálódó politikai hatalmat és így megmentse a kapitalista rendet.

Ekkor még a Szociáldemokrata Pártban is nagy szerepe volt a jobboldalnak, amelyet Peyer Károly, majd Kéthly Anna és Szélig Imre vezetett. A jobbszárny kommunistaellenes vonalat képviselt és tervei szerint a Szociáldemokrata Párt a Kisgazdapárttal kollaborált volna. A Szociáldemokrata Párt centruma viszont illúziókban élt és úgy vélte, hogy a Szociáldemokrata Párt a különböző pártok vetélkedésében a mérleg nyelvének szerepét töltheti be. Ezekben a konfliktusokban keresendő a Szociáldemokrata Párt és a Kommunista Párt közötti számtalan összeütközés magyarázata.

Szinte naponta sor került politikai összecsapásra. A történelmi helyzet, a munkás- és paraszttömegek forradalmi hangulata azonban a munkásegységet igényelte és annak kedvezett. Ezért a Kommunista Párt a Szociáldemokrata Párt osztályharcos erőivel való együttműködést, a két párt akcióegységét szorgalmazta. A kommunisták és a baloldali szociáldemokraták e kérdésben is mertek és tudtak a tömegekre támaszkodni, s ily módon a jobboldal elszigetelődött.

A két párt együttműködése a politikai viták ellenére konkrét eredményeket hozott és döntően megváltoztatta az országban a politikai erőviszonyokat. A bányák és a bankok államosítását a Kommunista Pártnak a Szociáldemokrata Párt baloldalával történt összefogása révén sikerült a jobboldal ellenére, velük szemben törvénybe iktatni és végrehajtani. A Magyar Kommunista Párt, a Szociáldemokrata Párt, a Szakszervezeti Tanács és a Nemzeti Parasztpárt összefogása a koalíción belül, a „Baloldali Blokk" megvédte 1946 elején a földreform vívmányait, csapást mért a burzsoá reakcióra, a politikai jobboldalra, s a haladó erők 1947-es választási győzelmét eredményezte.

Hogyan segítette a Kommunista Párt a szociáldemokrata balszárny küzdelmét a jobbszárnnyal szemben?

A Kommunista Párt mindenekelőtt elvi politikával, a munkásosztály hatalmának megteremtéséért, a szocializmusért vívott harc politikájával, a szociáldemokrata jobboldal elleni fellépéssel és szervezeti együttműködéssel segítette a baloldaliakat.

A két munkáspárt együttműködésének előmozdítására az országos vezetőségek a hivatalos kapcsolat mellett több vegyes akcióbizottságot is létrehoztak. Ezek közül az egyik a politikai akciók összehangolását szolgálta, amelyben a szociáldemokrata baloldal olyan reprezentatív vezetőivel együtt, mint Marosán György, Vajda Imre, Justus Pál, Révész Ferenc és mások, a Kommunista Párt részéről Révai Józseffel és másokkal együtt magam is tag voltam. Ugyancsak fontos szerepet játszott az úgynevezett szakszervezeti egységbizottság, amelybe a szociáldemokraták Kisházi Ödönt és Vas-Witteg Miklóst, a kommunisták Apró Antalt és engem delegáltak.

Mi a magyarázata annak, hogy az egyesülés az eredeti elképzeléseknél és a vártnál gyorsabban zajlott le?

A két munkáspárt egyesülésének, amint elöljáróban fejtegettem, több évtizedes történelmi előzménye volt. Az események dialektikus fejlődése következett be, a hosszú évek mennyiségi változása minőségi változásba csapott át. A munkásosztályban, a párt egyszerű tagjaiban már a felszabadulás előtti években kezdett megerősödni a két munkáspárt egyesülése iránti óhaj, a felszabadulás után pedig az egyesülés mellett álló erők kitartó erőfeszítéseinek eredményeképpen megérett a helyzet, felgyorsultak az események, elemi erőként tört fel az egységes munkáspárt megteremtése iránti igény. A tömegek is mind világosabban látták, hogy a két munkáspárt, a szakszervezetek erejének egyesítésével, a dolgozó parasztság s a haladó értelmiség támogatásával kivívható hazánkban a munkásosztály hatalma és népünk a szocializmus építésének útjára léphet.

Az események felgyorsulásában külpolitikai okok is közrejátszottak. Élesedett a nemzetközi helyzet, a burzsoá reakció minden európai országban támadásba ment át. A francia és az olasz kommunistákat kiszorították a kormányból, az amerikai monopoltőke a Marshall-tervvel talpraállította és egyben befolyása alá vonta a nyugat-európai tőkésországok gazdaságát és igyekezett gazdasági béklyót vetni egész Európára. Mindez sürgette, létfontosságúvá tette a fiatal demokratikus államokban a munkásegység megteremtését.

Nálunk 1948 elején a Szociáldemokrata Pártban szinte földindulás következett be, rövid hetek alatt százezrek léptek át a Kommunista Pártba, úgyhogy még a Magyar Kommunista Párt vezetőit is meglepte az események gyors menete. Az egyesülés napi kérdéssé vált.

A két munkáspárt egyesülését mennyiben zavarták dogmatikus hibák és az akkor már kialakulóban levő személyi kultusz?

A két munkáspárt a marxizmus–leninizmus alapján, szocialista programmal és a politikai hatalom megkódításáért vívott harcban egyesült. Ez az időszak azonban egybeesett a mind erőteljesebben kialakuló személyi kultusszal. A párt szűkebb vezetésének akkor már jelentkező szubjektivizmusa az egyesülés előkészítésében is zavarokat okozott, noha alapvetően nem befolyásolhatta az események menetét. A későbbi eseményeket azonban az ismert és történelmileg egyáltalán nem szükségszerű módon súlyosan befolyásolta.

A két munkáspárt egyesülése beteljesítette a munkáshatalom kivívását. Az általános helyzet kedvező volt. A burzsoázia már verve volt, és megkezdődött a még meglevő hadállásainak felszámolása; létrejött az egyesült munkáspárt; a munkás-paraszt szövetség erős volt; a kispolgárság csatlakozott a dolgozó osztályokhoz. A józan ész azt diktálta volna, hogy megkezdődjék a társadalom legszélesebb rétegeinek összekovácsolása a szocializmus közös erővel történő építésére.

De nem ebbe az irányba haladtak a dolgok. A szubjektivizmus miatt tótágast állt a logika, az összefogást szétmaró bizalmatlanság kezdett ragályosan terjedni. Megkezdődött az ellenség kutatása, s azt elsősorban az egyesült munkáspártban keresték. Az üldözés egyaránt elérte a kommunistákat és a szociáldemokratákat.

Az egyesülési kongresszus ünnepélyesen zajlik le, örül mindenki, egységes elhatározással Rákosi Mátyást választják főtitkárnak, Szakasits Árpádot a párt elnökének, a két párt káderei reménykednek, hogy végre összefoghatnak, s minden erejükkel a közös cél elérésén fáradozhatnak, amikor bekövetkezik a tra-

gikus fordulat: a tömegkapcsolatok építése helyett represszíók, törvénytelen letartóztatások, perek következtek.

A súlyos tapasztalatokból okult pártunk, a szocialista világ, az egész nemzetközi kommunista mozgalom. A kommunista és munkáspártok óriási többsége felszámolta a dogmatizmust, elsősorban azt a képtelen dogmát, amely szerint „minél előbbre halad a szocializmus építése, annál inkább éleződik az osztályharc", s azt a torz „politikát", hogy az „ellenséget" a munkásosztály pártjának soraiban keresik. Ilyen politikát ma már csak a maoisták hirdetnek és alkalmaznak elsősorban saját munkásosztályuk, népük, országuk kárára.

Kádár elvtárs, Ön a Magyar Szocialista Munkáspárt VII. kongresszusán megállapította, hogy a két párt egyesülése az ellenforradalommal szembeni harc, továbbá a konszolidáció s a szocializmus építésének továbbfolytatásáért folyó küzdelem éveiben fejeződött be. Mondhatjuk-e, hogy az egyesülési folyamat immár végképp lezárult, nemcsak eszmei-politikai szempontból, hanem – ha úgy tetszik – pszichológiailag is?

Igen, ezt most már joggal mondhatjuk. De ahhoz, hogy ezt helyesen értelmezzük, vissza kell idéznünk egy korábbi időszakot. Az ellenforradalmárok támadása 1956-ban új helyzetet teremtett, vízválasztó lett a politikai erők számára, s ez az egyesült munkáspárt helyzetének megítélésében is megmutatkozott.

Az ellenforradalmi erők kezdetben ugyan álcázták magukat, de gyors ütemben újra életre keltették a különböző burzsoá pártokat, s mozgósították a jobboldali elemeket. A retrográd erők, a letűnt emberek aktivizálódtak. A korábbi reakciós koncepciók, a régi recept alapján elsősorban a munkásosztály egységének megbontására törekedtek, megkísérelték az egységes párt kettészakítását, hozzáláttak egy önálló jobboldali szociáldemokrata párt szervezéséhez.

A kommunistákhoz, az egész magyar munkásosztályhoz hasonlóan a volt szociáldemokraták ismét válaszút elé kerültek. A történelem ismét élére állította a kérdéseket. Nem szűk pártkérdésekről, ismét a hatalomról volt szó: a dolgozó nép államának a megvédése vagy a kizsákmányolók államának restaurálása – ez volt a kérdés. A volt szociáldemokraták többsége, élükön Marosán Györggyel, nem habozott a döntéssel, a munkásosztály egysége, az egyesült munkáspárt, a munkáshatalom mellett foglalt állást, és a kommunistákkal együtt felvette a harcot az ellenforradalmi erőkkel.

A magyar munkásosztály egyesült pártja, marxista–leninista forradalmi élcsapata, a Magyar Szocialista Munkáspárt vezette a harcot. Helyreállította a pártban a lenini normákat, korrigálta a két párt egyesülése után elkövetett hibákat, jóvátette a személyi kultusz áldozataival szemben elkövetett bűnöket. Véget vetett annak a bizalmatlanság szülte gyakorlatnak, hogy az embereket őseik szerint ítéljék meg. Az emberek, a párttagok megítélésének a mércéje az lett, ki hogyan állt ki és harcolt a munkáshatalomért, a népért, a szocializmusért.

Az újjászervezett pártban ismét – és minden vonatkozásban – teljes mértékben érvényesült a párttagok egyenlőségének, egyenlő jogainak és kötelezettségeinek lenini elve. A nyilvántartásban megszűnt a kommunisták és a szociáldemokraták korábbi pártállás szerinti megkülönböztetése, teljesen és fenntartás nélkül rendezték a volt szociáldemokraták helyzetét. Számosan közülük ismét elfoglalták régi helyüket magas párt- és állami tisztségekben, a Központi Bizottság tagjai lettek Szakasits Árpád, Marosán György, Kisházi Ödön és mások. Ugyanez a folyamat zajlott le a párt és az állam helyi szerveiben is.

Visszatekintve az elmúlt huszonöt esztendőre, Kádár elvtárs hogyan foglalná össze a két munkáspárt egyesülésének történelmi jelentőségét és tapasztalatait?

A magyar munkásmozgalom csaknem egy évszázados történetét áttekintve azt látjuk, hogy a munkásosztály pártjának útja: a kezdeti egység, az azt követő szükségszerű szakadás, s azután ismét szükségszerűen az egység – új elvi alapokon.

A XIX. század második felében a magyar munkásosztály is létrehozta saját osztályszervezeteit. A munkásság több évtizedes küzdelme az önálló proletárpártért 1890-ben sikerre vezetett: megalakult az első önálló, egységes osztálypártja, a Magyarországi Szociáldemokrata Párt. E párt a maga idejében jelentős szerepet töltött be: terjesztette a szocialista eszméket, szervezte a munkásokat, a földmunkásokat, a szegényparasztokat, vezette a munkásosztályt, a dolgozó tömegek nagy gazdasági és politikai harcait. A vezetésben azonban egyre jobban tért hódított a reformizmus, a revizionizmus. Az első világháború kitörésekor a Szociáldemokrata Párt, hasonlóan a II. Internacionálé más pártjaihoz, az imperialista rablóháború igazolásának útjára lépett. 1918 őszén pedig, amikor a polgári forradalom győzelme után napirendre került a proletárdiktatúra kivívása, vezetői fel akarták tartóztatni a forradalmi folyamatot. Ebben a helyzetben történelmi szükségszerűség volt a Kommunista Párt megalakítása. Ez objektíve szakadást jelentett a magyar munkásmozgalomban. Ennek a szakadásnak azonban be kellett következnie ahhoz, hogy világossá váljanak a frontvonalak a revizionizmus és a forradalmi marxizmus erői között. Csak így egyesíthette erőit a munkásosztály ismét – forradalmi alapon – az első magyar proletárdiktatúra kivívása idején, 1919 tavaszán.

Mind az 1919-ben, mind az 1948-ban történt egyesülés legfontosabb tapasztalata az, hogy az egységes párt meghatványozza a munkásosztály erejét. A munkáspártok egyesülése, együttműködése mindig meghatározott történelmi körülmények között, az adott ország viszonyai közepette történik, amint a magyar kommunisták és szociáldemokraták egyesülése is ennek megfelelően történt. Hogy miként folytatódik a munkásmozgalom útja más országokban, azt persze nehéz előre látni, mert a történelem útja széles és még nyitva áll. Ahány ország, annyi lehetőség és mód a kommunisták és a szociáldemokraták együttműködésére.

A jelenlegi viszonyok között milyen lehetőséget lát a kommunista és a szocialista, szociáldemokrata pártok nemzetközi együttműködésére?

A nemzetközi munkásosztály és benne a magyar munkásosztály tapasztalatai egyaránt azt bizonyítják, hogy a munkásosztály érdekeinek mindenképpen a két párt együttműködése, akcióegysége, politikai egysége felel meg. Azt, hogy az együttműködés milyen fokozata, milyen formája időszerű, azt mindig a konkrét körülmények döntik el. A lényeg az együttműködés, az erők egyesítése. A történelem azt mutatja, hogy ha nem ért szót a két munkáspárt, azt a munkásosztály sínyli meg, ha együtt harcol, az a munkásosztály, a nép, az ügy javára válik. Amikor például a magyarországi reakció 1945 őszén és 1946 elején ellentámadásba lendült a népi demokrácia ellen, csak a baloldali erők szoros akcióegységével sikerült megvédeni a parasztoknak juttatott földet és a fiatal demokratikus állam többi eredményét, s ugyanez volt a fő erőforrásunk 1956-ban, ami-

kor munkásosztályunk, népünk alapvető szocialista vívmányait kellett megvédenünk.

A kommunisták és a szocialisták együttműködésére ma számos lehetőség nyílik, a feltételek ma kedvezőbbek Európában, mint eddig bármikor. Az együttműködés kontinensünkön lehetséges és szükséges: nemzetközi síkon egy biztonságosabb Európa megteremtéséért, az egyes országokon belül a dolgozó tömegek érdekeiért. Ez természetesen az egyes országok adottságain s az adott szociáldemokrata pártokon is múlik. A monopoltőkét ma még feltétel nélkül kiszolgáló s annak uralmi apparátusába beépülő, antikommunista politikát folytató szociáldemokrata pártok nem a történelmi fejlődés fő irányába haladnak és végül is zsákutcába jutnak.

Mindenesetre figyelemre méltó jelenség, hogy az európai szocialista pártokban az utóbbi években bizonyos differenciálódás megy végbe, és ez a vezetésben is tükröződik. E pártok tömegeinek egy része – köztük elsősorban a fiatalok – balra tartanak. Előrelépés az is, hogy ma már minden ország szociáldemokrata pártja maga dönthet abban, hogy együtt akar-e működni a kommunistákkal vagy sem – nem köti meg a kezüket a Szocialista Internacionálé.

A történelemben s a napi politikában a tömegek, elsősorban a munkástömegek szava mindinkább döntő lesz, a munkásosztály egységes fellépése pedig meghatározó. Újabb jó példája az együttműködésnek a Francia Kommunista Párt és a Francia Szocialista Párt közös kormányprogramjának létrehozása is, amelynek jegyében együtt indult e két párt az 1973-as választásokon, abból kiindulva, hogy semmiféle igazán demokratikus összefogás nem képzelhető el a kommunisták és a szocialisták szövetsége nélkül. Az európai biztonságért folytatott harcot is nagymértékben előmozdíthatja a kommunisták és a szociáldemokraták együttműködése – Európa valamennyi népe javára. Az együttműködés igen szép példája az, ami Chilében történik, ahol a kommunisták és a szocialisták, továbbá a szakszervezetek összefogása alapján – más haladó erők támogatásával – mélyreható forradalmi folyamat bontakozik ki az imperializmus, a nagybirtokos oligarchia és a monopóliumok ellen.

A lényeg az, amire a kommunista és munkáspártok 1969. évi moszkvai tanácskozása is rámutatott: a kommunisták döntő jelentőséget tulajdonítanak a munkásosztály egységének, ezért állást foglalnak a szocialistákkal és a szociáldemokratákkal való együttműködés mellett, s minden tőlük telhetőt megtesznek, hogy ez az együttműködés megvalósuljon.

A kommunisták készek mindenhol együttműködni a szociáldemokratákkal a minden ország munkásosztályát egyformán fenyegető monopoltőke nemzetközi uralma ellen, a békéért, a biztonságosabb Európáért, a társadalmi haladásért, a dolgozó tömegek mindennapi védelméért.

Az együttműködés útján való előrehaladáshoz természetesen az is szükséges, hogy a szocialista, a szociáldemokrata pártok és a társadalmi haladás mellett állást foglaló más politikai szervezetek határozottan szakítsanak a burzsoáziával folytatott osztályegyüttműködési politikájával, és a békéért, a demokráciáért és a szocializmusért vívott harcot segítsék.

Most éppen huszonöt éve egyesült a két munkáspárt. Kádár elvtárs kíván-e befejezésül ezzel kapcsolatban még valamit mondani?

Ennek az interjúnak a keretében a munkásosztály politikai egységéért folyó harcról szólva nagy időszakot tekintettünk át. A magyar munkásmozgalom történelmi tapasztalata annyiban nemzetközi vonatkozású is, hogy megmutatja: a munkás-

osztály egységének megteremtése meghatározott feltételek mellett lehetséges, az akcióegység megteremtése pedig elengedhetetlen. Ezért mi, a szocializmus magyar hívei a két munkáspárt együttműködésének éveire, a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt együttműködését huszonöt évvel ezelőtt betetőző egyesülésére mint munkásosztályunk nagy történelmi győzelmére emlékezünk. Ennyit a történelemről.

Ma hazánkban egyetlen egységes munkáspárt, a Magyar Szocialista Munkáspárt vezetésével tervszerűen folyik a szocializmus építése. Ebben az értelemben a munkásegység teljes és maradandó. Hiba volna azonban azt gondolni, hogy a munkásosztály egységének erősítése és fejlesztése most már nem elsőrendű fontosságú kérdés. Az egység nemcsak a kapitalizmus idején, a hatalomért folytatott harc időszakában létérdeke a munkásosztálynak, hanem a szocializmus viszonyai között is. Akkor is, ha ma nem pártkülönbségekkel, pártellentétekkel van dolgunk, hanem az a feladatunk, hogy a fejlődés során felvetődő új problémák megoldása kapcsán teremtsük meg újra és újra az egyetértést, az egységet mindenekelőtt a pártban, de nemcsak a pártban, hanem a munkásosztályban, a párt és a munkásosztály között is. Ezért a pártnak állandó és szoros kapcsolatban kell állnia a munkástömegekkel, meg kell nyernie a munkásosztályt politikájának támogatásához. Fejlesztenie kell a munkásosztály szocialista tudatosságát, felelősségét, növelnie részvételét a feladatok meghatározásában, végrehajtásában és ellenőrzésében. Csak így erősödhet a munkásosztály vezető szerepe, csak így számíthat a munkásosztály a parasztság, az értelmiség, a legszélesebb dolgozó tömegek állandó támogatására saját szocialista céljainak megvalósításához, amelyek nemcsak szűk osztályérdeket, hanem össztársadalmi érdeket is kifejeznek, az egész nép érdekeit képviselik. Ezért vigyázunk ma is változatlanul a párt egységére, a munkásosztály egységére – mint egyik legfőbb erőforrásunkra.

Megjelent!

A MAGYAR KOMMUNISTA PÁRT ÉS A SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT EGYESÜLÉSÉNEK

25.

ÉVFORDULÓJÁRA!

Interjúk a munkásegységről

(1945—1948)

Az interjúkat készítette:

SÁNTA ILONA

376 old. Ára: 30,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A fordulat évének pillanatképei

DOKUMENTUM-RÉSZLETEK

A fordulat éve betetőzése volt annak a harcnak, amelyet a népi demokratikus erők folytattak a kommunisták vezetésével a munkáshatalom megteremtéséért. Elég, ha itt a két munkáspárt egyesülésére, a száz munkásnál többet foglalkoztató üzemek államosítására, a munkaverseny- és brigádmozgalom kibontakozására, a szövetkezeti mozgalom előretörésére, az iskolák államosítására utalunk. A proletárdiktatúra létrejötte megteremtette a lehetőségét annak, hogy a munkásság és a vele szövetséges parasztság elfoglalja a vezető pozíciókat, és kezdeményezése érvényesüljön az élet minden területén, társadalmi, politikai és gazdasági vonatkozásban egyaránt.

Az alábbi dokumentumrészletekkel e mozgalmas kép feleleventéséhez, a kor hangulatának érzékeltetéséhez kívánunk néhány adalékkal hozzájárulni.

A tárgyalt esztendő tavaszának és nyarának nagy történeti jelentőségű eseménye volt a munkásosztály egységének megteremtése, a Magyar Dolgozók Pártjának megalakulása. A munkások nagy örömmel üdvözölték az egység létrejöttét.

„A Magyar Kommunista Párt és a baloldali szociáldemokrata elvtársak harca a szociáldemokrata jobboldal ellen a két munkáspárt egymáshoz való viszonyának rendezéséhez vezetett. A Szociáldemokrata Párt történelmi jelentőségű XXXVI. kongresszusa az egyesült párt létrehozása mellett foglalt állást és annak megvalósítását az új vezetőség feladatává tette.

A magyar dolgozó tömegek egyesült pártot akarnak, amely szellemében, vezetésében, fegyelmében egységes és kipróbált győzedelmes forradalmi elmélettel rendelkezik. Marxista–leninista ideológiájú pártot, mely nem tűr meg so-

raiban népellenes, korrupt, erkölcstelen elemeket. Harcos pártot, amely kérlelhetetlen keménységgel száműz soraiból minden ingadozást, minden megalkuvást.

A pártszervezetek egységesítését a központi szervek kivételével még az egységesítő kongresszus előtt kell végrehajtani. Az egyesítő kongresszus már az egységes párt kongresszusa lesz. A kongresszus időpontja június 12. Az egyesülést elsősorban az üzemekben, másodsorban a nagyobb városokban, harmadszor nagyközségekben és végül a kisközségekben hajtjuk végre az egységbizottságok segítségével . . ."

(Irányelvek a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egységbizottságai számára. 1948. március 23.)

„A Kispesti Textilgyárnak a mai napon egyesült két munkáspártja, a Magyar Dolgozók Pártja és a küldöttértekezlet nevében szeretettel üdvözöljük a két munkáspárt központi vezetőségét.

Ugyancsak felhasználjuk az alkalmat arra, hogy ezen történelmi nap jelentőségére és eseményére felhívjuk a figyelmet és üdvözöljük az ország valamennyi kommunista és szociáldemokrata pártszervezetét . . .

Tudatában vagyunk annak, hogy a magyar dolgozó nép előtt még óriási feladatok állnak, amelyeket végre kell hajtani.

Mi, Kistext-i dolgozók ebből a feladatból kivesszük részünket. Egyesült erőnkkel, munkakedvünkkel és lendületünkkel élen akarunk járni abban a küzdelemben, melyet a magyar nép folytat a munkaversenyben, a 3 éves tervben, a népi demokrácia megerősítéséért . . .

Az egyesülés továbbiakban erőt jelent a termelés fokozásánál is. Megszűntek a torzsalkodások, az ellentétek. Ma közös erővel, minden figyelmünket és lendületünket a munkára, a többtermelésre, a versenyre fordíthatjuk. Minden erővel hozzájárulunk ahhoz, hogy az osztályharcot a termelés frontján is sikerrel vívjuk meg . . ."

(Határozati javaslat. 1948. április 24.)

„Az alábbi közlemény leközlését kérjük a Szabad Nép 19-i (szerdai) számában: A Nagybudapesti Pártbizottság megállapította, hogy az eddig megtartott nagybudapesti egyesítő konferenciák és taggyűlések előkészítését a budapesti kerületek, megyei városok, községek és önálló üzemek jól oldották meg és ezért a Nagybudapesti Pártbizottság a jól végzett munkáért a fenti szervezetek vezetőségeinek elismerését fejezi ki

A Nagybudapesti Pártbizottság külön dicséretben részesíti az alábbi szervezeteinek vezetőségeit a konferenciák átlagon felüli jó előkészítéséért:

VII. ker.	*Újpest*	*W.M.-gyár*	*Pesthidegkút*
IX. ker.	*P.lőrinc*	*Ganz Waggon*	*Pestsztimre*
XI. ker.	*P.erzsébet*		*Sashalom*
XIII. ker.			

Nagybudapesti Pártbizottság"

(MKP Nagybudapesti Bizottság Szervezési Osztályának levele a Szabad Nép szerkesztőségéhez. 1948. május 18.)

A száz főnél több munkást foglalkoztató üzemek államosításával és a tervgazdálkodás bevezetésével alapvető fordulat következett be az egész népgazdaságban. A fordulat jelentőségét a munkásság széles rétegei felismerték és messzemenően támogatták, amit az élmunkás-, a munkaverseny- és brigádmozgalom kibontakozása szemléletesen tanúsít.

„Mint a Hungária Egyesült Gőzmalmok Rt. dolgozói örömmel üdvözöljük a pártvezetőségek azon határozatát, mely a nagyüzemek államosítását előkészítette, továbbá a demokratikus magyar kormányt, mely ezt a javaslatot elfogadta.

Örömmel látjuk vágyaink beteljesülését és most, hogy már nem a tőkésnek, hanem magunknak építjük az országot, ígérjük, hogy minden erőnkkel azon leszünk, hogy a munkát sikerre vigyük.

Éljen a szocializmus felé vezető út!"

(Hungária Gőzmalom MKP és SZDP üzemi szervezetének levele a két munkáspárt vezetőségéhez. 1948. március 27.)

„A munkásegység megvalósulása, a munkás-paraszt szövetség, a Nemzeti Függetlenségi Front újjáéledése lehetővé tette, hogy gyáriparunk több mint 80%-a a dolgozó nép tulajdonába kerüljön. Több mint 600 „RT", „KFT" és egyéni cég a dolgozóké lett . . ."

(Karczag Imre: Nemzeti Vállalat c. cikkéből. Szabad Nép 1948. július 2.)

„A munkaverseny megindult alulról és utólag, menet közben kellett megszervezni és felépíteni.

. . . Minden vállalat saját tervadatainak túlteljesítésével versenyez. Az egész vállalaton belül üzem versenyez üzemmel, műhely műhellyel és egyén egyénnel."

(Feljegyzés „Nehézipari munkaverseny" címmel. Dátum nélkül.)

„1. Az üzemben 16 brigádcsoport működik.

2. Az üzemben működő brigádcsoportok konkrét feladatokat tűztek ki maguk elé. Az általános versenyfeladatokat a brigádfeladatok mellett el tudják végezni. A brigádcsoportok igyekeznek túlszárnyalni a versenymunkák normáit, így a verseny menetét előbbre viszik.

3. A brigádok szakmai továbbképzéséről a szaktanfolyamokon, politikai továbbképzésükről szemináriumokon (szakszervezeti szeminárium) gondoskodunk. Az Újítók és Élmunkások Körének alakulóban levő klubja, az ennek keretén belül tartandó szak- és politikai előadások járulnak majd hozzá a brigádok továbbképzéséhez. Ezeket az előadásokat meghívott szakszervezeti előadókon kívül a helyi viszonyoknak megfelelően belső előadók fogják megtartani."

(Hungária Vegyi- és Kohóművek üzemi szervezetének levele az MDP KV Szervezési Osztályához. 1948. november 26.)

„Brigádmozgalom. A WM-ben szeptemberben alakultak meg először a brigádok. Az elsőket közvetlenül a pártbizottság szervezte, utána az alapszervezeti titkárok és vezető bizalmiak szervezték. Eddig megalakult 230 brigád 2074 fővel. A brigádok egy része konkrét feladatot, célt tűzött ki maga elé, vállaltak anyag-, energiafelhasználás csökkentést, selejtcsökkentést, a termelés mennyiségi emelését. Több üzemben, ahol a munkafegyelem még nem elég kielégítő, a feladatok között szerepelt a munkafegyelem megjavítása is.

Már az eddigi rövid idő tapasztalatai is mutatják, hogy a brigádmozgalom komoly mértékben segít a termelés vonalán meglevő problémák megoldásában, új tartós versenylendület kialakításában. Fejleszti a kollektív szellemet, az összetartás tudatát a dolgozók között. Több üzemben, ahol eddig nem sokat törődtek azzal, hogy hogyan adják át a gépet a következő műszaknak, most letisztítják és megolajozzák. A brigád tagjai segítenek egymásnak anyagot levenni vagy feltenni a gépre. Gondoskodnak arról, hogy a délutáni műszaknak legyen anyaga a munkához, több üzemben a brigádok az üzemi rend megteremtésének feladatát is maguk elé tűzték. Ezen a téren komoly javulás van, egyre több üzem teremt rendet belül és az üzem környékén is."

**(A WM üzemi pártszervezetének jelentéséből.
1948. november 30.)**

Megkezdődött az áttérés a szocialista termelési viszonyokra az iparhoz hasonlóan a mezőgazdaságban is. Ebben nem kis jelentőséggel birt a szövetkezeti mozgalom kibontakozása, a mezőgazdaság korszerű gépekkel való ellátása. Ez a folyamat azonban hosszabb időt vett igénybe, amit a történelmi hagyományok is indokoltak.

„Felavattuk a saját erőnkből alkotott putnoki traktorállomást, amely jó hatással van a parasztságra Borsod megye északi részében. Egyben jó példa a munkás-paraszt szövetség szempontjából is, mert a gépállomáshoz szükséges javító gépeket (eszterga, fúró, gyalu stb.) a diósgyőri Vasgyárból szereztem meg s ugyanott javították ki, tették üzemképessé az elvtársak, sőt a helyszínen fel is szerelték. A putnoki földművesszövetkezet traktorállomásának 12 db traktorja nagy eredményt fog elérni az őszi mélyszántás folyamán . ."

**(Borsod-Gömör vármegye és Miskolc thj. város
főispánjának havi jelentéséből.
1948. szeptember 4.)**

„... Mi, sándorfalvi gazdák 185 holdon végzünk táblás művelést. Már a megalakulás előtt igen nagy volt az érdeklődés a faluban: 130 gazda kérte felvételét a csoportba, de egyelőre csak 60 gazdát tudtunk felvenni, akiknek egymás mellett van a földje. Az idén már 58 holdra szerződtünk le nemesített gabona termelésére. Legközelebbi feladatunk: szeretnénk közös állattenyészetet beállítani, mert állatállományban még gyengék vagyunk.

... Szép eredményekről számolt be a Csanád megyei szövetkezeti felelős is. Csanád megyében 2465 holdon, a megye szántóterületének egy százalékán folytatnak a gazdák táblás művelést. A jövő évben öt csoportunknál állítunk be közös állattenyészetet."

**(Rövidesen megjelenik a szövetkezeti termelőcsoportok működéséről szóló szabályzat.
Szabad Föld 1948. dec. 12.)**

Nagy tömegeket mozgatott meg az iskolák államosítása, ami megteremtette a kulturális forradalom kibontakozásának egyik fontos feltételét. A munkásság akciót szervezett az iskolák megsegítésére, újjáépítésére, hogy az új tanév kezdetére jobb körülmények között indulhasson meg az oktatás.

„Az egyházi iskolák államosításával kapcsolatban állást foglalt az államosítás mellett, még némi kiegészítésre szoruló adatok szerint
21 megyei törvényhatóság (Tolna és Baranya önkormányzata fel van függesztve)
53 városi törvényhatósági bizottság és képviselőtestület
19 megyei Nemzeti Bizottság
48 városi Nemzeti Bizottság
2173 községi képviselőtestület
110 járási tisztiértekezlet
5 megyei tisztiértekezlet

Az új Nemzeti Függetlenségi Front előkészítésével kapcsolatban ezek az adatok azt mutatják, hogy az önkormányzati szervek túlnyomó többsége követi pártunk politikáját ..."

**(Közigazgatási Osztály június 28-i jelentéséből.
1948. július 9.)**

„.... A Nagy-Budapesti Falujáró Bizottság munkáját nagyrészt a „Dolgozók az iskoláért" akció foglalta le és ezzel párhuzamosan a községi pártszervezetek megerősítése és a falvak lakosságának bevonása az iskolák helyreállításának munkálataiba.

Az iskola akció keretében nagybudapesti pártszervezeteink, falujáróink 229 iskola helyreállítási munkálataihoz fogtak hozzá. ... Az elvállalt iskolákból az iskolaév kezdetéig mintegy 190-et szervezeteink átadtak... Az iskolák átadása mindenhol rendben, ünnepélyes külsőségek között és jelentős érdeklődés mellett zajlott le. Az ünnepségek többségén a lakosság nagy számmal képviseltette magát..."

**(MDP Nagybudapesti PB Szervezési Osztály
augusztus havi jelentéséből. 1948. szeptember 6.)**

„A »Dolgozók az Iskoláért« mozgalom, amely egész széles réteget ölelt fel, a mozgalom elindításakor öt iskola kijavítását vállalta, és hogy mennyire megértették a széles néprétegek az iskolák államosításának jelentőségét, bizonyítja az

a tény, hogy a vállalt kötelezettségen túlmenően további két iskola kijavítására vállalkoztak. Ez a mozgalom ugyancsak nagy mértékben hozzájárul a beiskolázások sikeréhez, mert ezer és ezer ember közvetlenül vált részesévé az iskolák jelentőségének kihangsúlyozásában . . ."

(Mezőtúr polgármesterének a belügyminiszterhez írott jelentéséből.)

„. . . . Új munkásértelmiséget! Ezt az új értelmiséget elsősorban abból az osztályból kell felemelnünk, amely fundamentuma a magyar népi demokráciának, legharcosabb, legöntudatosabb rétege, vezető osztálya: a munkásosztályból. És közben arról sem szabad elfeledkezni, hogy a szocializmus fokról fokra eltünteti a szellemi és fizikai munka ellentétét is. Ennek elérésére egyik eszköz, hogy fokról fokra felneveljünk egy munkásértelmiséget . . ."

**(Révai József előadásából:
Munkásifjakat a középiskolákba és főiskolákra.
Szabad Nép 1948. szeptember 17.)**

„Az ország 14 népfőiskolájában 500 dolgozó parasztfiú képezi magát október 17-től egy hónapon át, hogy azután első úttörői legyenek a magyar parasztifjúság nagy tömegmozgalmának a művelődési mozgalomnak.

. . . Az EPOSZ, az egységes parasztifjúság százezres tömegeinek akaratát hajtotta végre, amikor megindítja a Parasztifjúság Művelődési Mozgalmát. Egyelőre 500 faluban, azután újra 500-ban, majd ezerben, végül az ország valamennyi falujában és tanyaközpontján tanulni, olvasni, jegyezni fognak a falu fiataljai."

**(Parasztfiatalok százezrei a művelt parasztságért.
Szabad Föld 1948. okt. 24.)**

A szocialista állam biztonsága megkövetelte az új tipusú hadsereg, a néphadsereg felállítását. Az új hadsereg szervezésének egyik alapvető feltétele volt, hogy a munkásosztály, a dolgozó nép fiai kerüljenek a fegyveres erők vezető posztjaira is.

„A magyar népi demokrácia építése csak akkor teljes, ha a politikai és gazdasági eredmények megszilárdításán és továbbfejlesztésén kívül erős, elegendő létszámú, jól felszerelt és felfegyverzett, korszerűen kiképzett, új szellemű néphadsereget is teremtünk.

. . . Az új tisztikarnak a dolgozó nép fiaiból, munkásokból, parasztokból és értelmiségiekből kell állnia. A döntő szerep azonban itt is a munkásosztályra vár. A munkásosztálynak mint a legkövetkezetesebben haladó osztálynak, mint a dolgozók élcsapatának, fel kell ismernie a néphadsereg és benne a tisztikar jelentőségét, vezető szerepének itt is, a hadsereg építésében és vezetésében is érvényesülnie kell: legjobb fiait kell küldje a Kossuth Akadémiára, a tiszti pályára, a néphadsereg tisztikarának és tábornokainak elsősorban az ipari munkásság soraiból kell kikerülnie."

(Pálffy György nyilatkozatából. Szabad Nép 1948. július 20.)

„Ma: Kossuth Lajos nevenapján avatják fel a Kossuth Akadémia új tisztjelöltjeit. Ezek a fiatal tisztek származásuknál és neveltetésüknél fogva egyaránt demokratikus tisztek: a mi új hadseregünk demokratikus tisztjei. A mi új hadseregünké, amely hús a nép húsából, vér a nép véréből Szeretettel köszöntjük őket felavatásuk napján. Bizonyosak vagyunk abban, hogy a Kossuth Akadémia minden évben nagyobb számú és jobban képzett demokratikus tisztet fog hadseregünknek adni."

**(Tisztavatás a Kossuth Akadémián.
Szabad Nép 1948. aug. 19.)**

Fordulópontot jelentett a proletárdiktatúra győzelme a tömegszervezetek életében is. Létrejöttek a feltételek tevékenységük optimális kibontakozásához, a szocializmus építése, a dolgozók szocialista szellemű nevelése érdekében.

„Az egész ifjúsági munkában alapvető változást kell keresztülvinni és az ifjúsági szervezet központi feladatává az ifjúság nevelését, szervezését kell tenni.

... Január óta 14 ifjúsági pártiskolánk volt (háromhetes, egyhónapos és kéthónapos) 559 résztvevővel. Ezeken az iskolákon kiképeztük az ifjúsági bizottsági tagokat, az üzemi, egyetemi és cserkészfelelősöket. A nyár folyamán MDP vezetőképző tábort szervezünk, amelyen 350 fiút és 150 leányt képezünk ki, kommunista munkára. A már elkezdődött első táborunkban 130 fiú és 35 lány van, akikből az Ifjúsági Bizottságokat fogjuk felerősíteni.

60 ifjúsági szemináriumot szerveztünk Budapesten és vidéken az alapszervezetekben ... A termelési versenyben az ifjúmunkások aktívan részt vettek, több gyárban ifjúsági brigádok versenyeznek ... 300 EPOSZ-szervezetünk végzett aratási rohammunkát ... Az elmúlt félévben 5 helyen végeztünk rohammunkát. Ezekben a brigádokban (1. a vízvédelmi brigád, 2. Duna–Tisza csatorna, 3. Úttörő vasút, 4. Úttörő Köztársaság, 5. Fejér megyei keskenyvágányú vasút) összesen 1509 fiatal vett részt. Feladatunk, hogy a nyár folyamán helyi brigádokat szervezzünk, amelyek a saját falujukban végeznek különböző rohammunkát."

(Az MDP Ifjúsági Bizottságának jelentéséből)

„Az ipari szervezkedésre való áttérés nálunk különösebb nehézséggel nem járt November 15-én tartottunk egy nagyszabású szakszervezeti napot ennek érdekében ...

**(Kistext üzemi szervezet jelentéséből.
1948. dec. 14.)**

„A Magyar Nemzeti Függetlenségi Front teljesítette történelmi hivatását. De a változott viszonyok megkövetelik a magyar demokratikus erők összefogását új alapon, új feladatokra.

... A Magyar Függetlenségi Népfront a magyar munkásosztály, a dolgozó parasztság, a népet szolgáló értelmiség, a dolgozó kisemberek harci és építő szövetsége, a leghaladóbb, a legcéltudatosabb és legkövetkezetesebb társadalmi osztály, a munkásosztály vezetésével.

... A Magyar Függetlenségi Népfront a magyar népi demokrácia táborába hív minden alkotó erőt! Együttműködésre, közös munkára, vállvetett harcra szólít fel mindenkit, aki boldog és erős, új népi Magyarországot akar!"

(A Magyar Függetlenségi Népfront nyilatkozata. Szabad Nép 1949. febr. 1.)

Betetőzése volt ennek az eseménysornak a Magyar Népköztársaság Alkotmányának elfogadása 1949. augusztus 18-án, amely törvénybe iktatta a népi demokratikus rend győzelmét, a munkások és dolgozó parasztok államának, a Magyar Népköztársaságnak létrejöttét.

„A Magyar Népköztársaság.

1. §. Magyarország: népköztársaság.

2. §. (1) A Magyar Népköztársaság a munkások és dolgozó parasztok állama.

(2) A Magyar Népköztársaságban minden hatalom a dolgozó népé. A város és a falu dolgozói választott és a népnek felelős küldöttek útján gyakorolják hatalmukat.

3. §. A Magyar Népköztársaság állama védi a magyar dolgozó nép szabadságát és hatalmát, az ország függetlenségét, harcol az ember kizsákmányolásának minden formája ellen, szervezi a társadalom erőit a szocialista építésre. A Magyar Népköztársaságban megvalósul a munkásság és a dolgozó parasztság szoros szövetsége a munkásosztály vezetésével."

(A Magyar Népköztársaság Alkotmányából)

(Összeállította: Szabó É.–Újlaki P.)

ÜNNEPI KÖNYVHÉT 1973

DR. KISS ARTÚR

MARXIZMUS ÉS DEMOKRÁCIA

348 old. ● 34,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A KB novemberi határozatának végrehajtása

A POLITIKAI AGITÁCIÓ SORON KÖVETKEZŐ FELADATAIRÓL

A Központi Bizottság 1972. novemberi ülése után az agitációs munkánk elsődleges feladata a határozatok, intézkedések ismertetése, megmagyarázása volt. Ez a közel fél évig tartó politikai akció sikerrel járt. *Az emberek döntő többsége érti, elfogadja, támogatja pártunk politikáját.* Az egyetértés megnyilvánul a kiegyensúlyozott politikai légkörben, a növekvő társadalmi aktivitásban, a konkrét termelési eredményekben. Különösen a párton belül figyelemre méltó a cselekvőkészség. A közvélemény méltányolja, hogy a párt szigorú következetességgel, folyamatosan elemzi politikájának gyakorlatát. Van bátorsága módosítani ott, ahol szükséges, kezdeményezni az újat, megtagadni a korszerűtlent. Ez az egyértelmű, felelősségteljes és a nép ügye iránt elkötelezett politika és munkastílus nap mint nap újabb támogatókat szerez ügyünknek és átsegít minden nehézségen.

Ennek a kedvező társadalmi légkörnek, bizalomnak alapvető oka: politikánk helyessége. Az emberek felismerték, hogy a *novemberi határozat a munkásosztály vezető szerepének megfelelően újból reálisan egyeztette a társadalom különböző osztályainak, rétegeinek érdekeit.* A közel fél évig tartó politikai kampányban több mint tízezer pártnapon kétmillió emberrel találkoztunk. A tanácsválasztások előtti jelölő és választási gyűléseken több millió résztvevő és több százezer felszólaló értékelte és értelmezte az időszerű politikai kérdéseket. A március 15-i, az április 4-i, a május 1-i ünnepségeken ugyancsak százezrek, milliók foglaltak állást politikánk mellett. A *politikai oktatás különböző formáin* másfél millió ember beszélte meg a novemberi határozatot. Nem volt olyan *zárszámadó közgyűlés* vagy *tervtárgyaló termelési* tanácskozás, ahol vagy közvetlenül vagy közvetve ne esett volna szó politikánk aktuális kérdéseiről. A sajtó, a rádió, a televízió a cikkek százaival, a műsorok gazdagságával járult hozzá az aktív politikai légkör kibontakozásához.

Most azonban *a politikai agitációs munkánk újabb szakaszához* érkeztünk. A novemberi határozat végrehajtásának tapasztalatait kell számbavennünk, magyaráznunk. Fellépni azokkal a jelenségekkel szemben, amelyek akadályozzák vagy hátráltatják a határozat megvalósulását. Agitációs munkánknak ezért differenciáltabbnak kell lennie. Többet kell törődni a részkérdésekkel, a helyi gondokkal és feladatokkal. Politikánk egységes, de nem érvényesül egyformán, mert mindenütt mások az objektív és a szubjektív feltételek. Ezekre is most jobban tekintettel kell lenni. A fő feladatok tisztázottak: sokoldalúan foglalkozni a gazdaság és az ideológia aktuális kérdéseivel.

A Központi Bizottság 1973. április 18-i üléséről kiadott közlemény zárósorai tömören összegezik tömegpolitikai munkánk soron következő feladatait: „*A Központi Bizottság felhívja a párt minden szervezetét, hogy példamutató, következetes munkával, felelősségtudattal, az elveink, céljaink melletti kiállással, a tömegek mozgósításával, segítse elő a X. kongresszus határozatainak teljes végrehajtását. Felhívja az állami és társadalmi szervekben dolgozó kommunistákat, hogy továbbra is egységesen képviseljék a novemberi állásfoglalásban kifejezett célokat és valósítsák meg azokat. A Központi Bizottság a továbbiakban is számít a tömegszervezetek, a tömegmozgalmak, egész társadalmunk támogatására. Most a figyelmet, erőinket arra kell összpontosítani, hogy megoldjuk a gazdasági és kulturális építésnek az 1973. évi népgazdasági tervben meghatározott konkrét feladatait.*"

Az éves terv megvalósításáért

Agitációs munkánknak legfontosabb feladata, segíteni az 1973. évi népgazdasági terv teljesítését. Közismert, hogy népgazdaságunk 1970-ben és 1971-ben kielégítő ütemben, de nem megfelelő egyensúlyi viszonyok között fejlődött. Ennek okairól 1971 végén sokat beszéltünk. 1972-ben eredményeink összességükben már megfeleltek célkitűzéseinknek. A gazdasági egyensúlyt kívántuk megszilárdítani és nem eredménytelenül. 1973-ban ez továbbra is fő feladatunk maradt. Mivel életszínvonal-politikai célkitűzéseinket az egyensúly veszélyeztetése nélkül érvényesíteni akarjuk, ezért a felhalmozást némiképp csökkentettük. Ez azonban törvényszerűen csökkenti a nemzeti jövedelem növekedési lehetőségeit is. Ezért 1973-ban — a terv szerint — a nemzeti jövedelem összehasonlító áron csak 4,6 százalékkal emelkedik. Fontos lenne, hogy e szerény célkitűzést maradéktalanul teljesítsük, sőt túlteljesítsük, ami csak úgy érhető el, ha növeljük egész népgazdaságunk hatékonyságát. A gazdasági hatékonyság növekedését népgazdasági és vállalati szinten kell biztosítani.

A tömegpolitikai munkának az elsődleges feladata, hogy mozgósítson a gazdasági hatékonyság növelésére, a vállalatoknál jelentkező lehetőségek kiaknázásával. Emellett a tájékoztatási rendszernek változatlanul feladata bemutatni azokat az intézkedéseket is, amelyek növelik a gazdasági hatékonyságot, ezzel is erősítve a bizalmat gazdaságpolitikánk iránt. Ez a demokratizmus fontos eleme is. Ezek a folyamatok azonban a tudományos számítások és a felsőszintű döntések függvényei. Agitációnknak ezért elsősorban azokkal a kérdésekkel kell foglalkoznia, amelyek a dolgozók magatartásának befolyásolásával segítik a gazdasági hatékonyság kedvező alakulását. A vállalati teendőket, ezen belül a munkahelyi feladatokat kell ismertetnünk. A vállalat gazdasági hatékonyságát egyrészt a vezetői szintű döntések — termékösszetétel, műszaki fejlesztés, gyártmány-korszerűsítés, kereskedelmi politika stb. —, másrészt a munkahelyi folyamatok határozzák meg. A politikai agitáció sokat tehet a vállalati szintű döntések üzemen belüli megvalósulásáért.

Mindenekelőtt mozgósítson az eleven és a holt munkával való takarékosságra, a munkaidő jobb kihasználására, a munkaszervezés korszerűsítésére. Az állóeszközök jobb kihasználása, a selejtszázalék csökkentése, mind fontos eleme a vállalati hatékonyság növelésének. Nincs olyan munkás, akinek ne lenne javaslata a belső munkafolyamatok korszerűsítésére, vagy a takarékosságra, ezért bátorítani, szervezni kell a vélemény-nyilvánítást. Ma például sajnálatosan az újítás sem áll úgy a munkásgondolkodás központjában, mint régebben. Pedig az apró ésszerűsítések hozzájárulhatnak a magas értékű gépek jobb, termelékenyebb kihasználásához. A szocialista brigádok vállalásainak, a munkaverseny-

mozgalom szélesítésének gazdag lehetőségeit találhatjuk itt meg. A hatékonyság emelésének nagy lehetősége nyílik a munkások szakképzésében is.

A munka termelékenysége hazánkban a legfejlettebb országok termelékenységi színvonalának csupán egyharmadát, felét éri el. A nemzetközi összehasonlításokból kiderül, hogy az eleven munka termelékenysége az iparban nem nőtt elég gyorsan az elmúlt években sem. Nagy gond továbbá az egyenetlen ütemű termelés. Hosszú idő óta a termelés is, a termelékenység is kiemelkedően növekszik a negyedév és főleg az év végén. Ez azt mutatja, hogy év közben, illetve a negyedévek elején a munkaerő, illetve a munkaidő kihasználása alacsony fokú. Jobb munkaszervezéssel népgazdasági méretekben jelentős tartalékokat szabadíthatnánk fel.

A gazdasági hatékonyság tartalmáról

A gazdasági hatékonyság tehát nem egyszerűen közgazdasági kérdés. A tömegpolitikai munkában ezért fontos feladatunk közérthető magyarázása, konkrét tartalommal való megtöltése és annak sokoldalú bizonyítása, hogy a hatékonyság javítása miként jelenti az eloszthatő javak mennyiségének növekedését. Fontos és tartós feladatnak kell tekintenünk az olyan társadalmi légkör, közvélemény kialakítását, amely érti a hatékonyság szerepét. Még jobban tudatosítani kell, hogy a magyar népgazdaság ezer szállal kapcsolódik más országok gazdaságához, a világpiachoz és ezért távolról sem közömbös, hogy mennyi hazai ráfordítást adunk cserébe a külföldi munkáért.

Külföldön sok helyütt már az iskolai oktatásban kezdik a nevelést a munkaidővel való takarékos gazdálkodásra, a saját és mások munkaidejének megbecsülésére. A gazdasági hatékonyság fejlesztése nemcsak gazdasági, hanem tudati kérdés is. A gazdasági hatékonyság fejlesztése és a szocialista személyiség kibontakozása között nagy a kölcsönhatás. A szocializmus építését csak olyan emberekkel lehet megvalósítani, akik a tervekben meglátják, felismerik mind a társadalom fejlődési irányait, mind személyes jövőjük kibontakozását. Ezért szükséges együtt bemutatni a tervekben megfogalmazott célokat és azoknak a gazdasági munka eredményeivel való szoros összefüggését. A tulajdonosi érzet erősödése hozzájárul ahhoz, hogy a dolgozók ne kívülről és ne idegenül tekintsenek a vállalat gondjaira, hanem felelősséggel éljék át a vállalati erőfeszítések célját és értelmét.

A társadalompolitikai és gazdaságpolitikai célok megvalósítása minden helyzetben magas fokú szervezettséget követel. Szervezettségünk, termelési kultúránk színvonala azonban elmarad a rendelkezésünkre álló technika színvonalától, objektív adottságaitól. Számos nemzetközi összehasonlító vizsgálat bizonyítja, hogy iparunk termelékenységének színvonala nagyrészt (mintegy 60—70 százalékban) azért alacsonyabb, mint a fejlett ipari országokban, mert szervezettségünk és termelési kultúránk nem kielégítő.

A beruházásokra fordított összegekkel a nemzeti jövedelem jelentős hányadát kötjük le, és sokat fordítunk a különböző szakemberek képzésére. Nem közömbös, hogy ez milyen hatékonysággal térül meg a társadalom számára. Ezt pedig — a többi között — az is eldönti, hogy mennyire dolgozunk szervezetten. Ehhez az érveléshez tegyük hozzá: a szervezettség fejlesztése a legkisebb ráfordítással megoldható feladat, hiszen rendszerint sem pénzt, sem beruházást nem igényel. Igaz, bonyolultabb feladat is, mert a szubjektív tényezők, a vezetői tudás, a rátermettség a megoldás elsőrendű feltétele. Éppen ezért fontos a tömegpolitikai munka „légkört teremtő" szerepe.

A szervezés gyakran érint egyéni és csoportérdekeket. Az agitáció mutassa

meg, hogy az érdekek konfliktusában az egyén érdekei csak a csoportérdekekkel, a csoport érdekei pedig a társadalom érdekeivel összhangban érvényesülhetnek. A szocializmus viszonyai között az egyén és a kiskollektíva felemelkedése csakis a társadalom egészének fejlődésével együtt mehet végbe. Ezért a társadalmi érdekek szolgálata egyúttal az egyéni és a csoportérdekek megvalósulását is jelenti.

Politikai tapasztalataink azt bizonyítják, hogy az üzemi lehetőségek kihasználása, a tartalékok alapos számbavétele megoldhatatlan a munkások részvétele nélkül. Az értelmesebb, jobb, korszerűbb munka vágya mélyen gyökeredzik a munkásosztályban, a parasztságban. A dolgozó embereknek erre az egészséges szellemére kell építenünk. Erre alapozva fejlesszük tovább a szocialista munkaverseny-mozgalmat. Ma nem a mennyiség növelése a cél, hanem a vállalások tartalmának, minőségének javítása. Legyen az kollektív vagy egyéni versenyvállalás, valóságos, népgazdaságilag hasznos munkát fejezzen ki. Politikai agitációnk népszerűsítse a munkaversenyt, ismertesse a konkrét vállalások célját és adjon hangot annak, hogy a gazdasági vezetőknek munkaköri kötelessége a szocialista munkaverseny szervezése és irányítása. Nagyobb nyilvánossága legyen a versenyben részt vevőknek, az eredmények értékelésének. Az utóbbi esztendőkben az anyagi elismerés mellett háttérbe szorult az erkölcsi elismerés. Ezt pótolnunk kell, mivel csupán anyagi ösztönzéssel nem lehet e nagyszerű mozgalmat igazán értékessé tenni.

A pártalapszervezetek gazdaságszervező munkájának szerves része kell hogy legyen a gazdasági agitáció. A Politikai Bizottság 1972. december 4-i, az alapszervezeti munka helyzetéről és színvonalának fejlesztéséről hozott határozata többek között a következőket írja elő: „Rendszeresen értékeljék a gazdasági munka eredményeit, a folyamatos munka feltételeit, a munka szervezettségét, a munkafegyelmet. Az önálló gazdasági egységekben dolgozó pártszervezetek vizsgálják az adott terület termelésével, gazdaságosságával, műszaki fejlesztésével, munkafegyelmével, az anyagi és erkölcsi ösztönzéssel összefüggő tennivalókat, és ezeket igényként és követelményként támasszák a gazdasági vezetéssel szemben. Az éves és középtávú terveket, javaslatokat jóváhagyás előtt az alapszervezetek vezetőségi ülésén, taggyűlésen vitassák meg. Ezek előterjesztése a gazdasági vezetés feladata." A vezetőségi üléseken született elemzések és állásfoglalások képezzék a gazdasági kérdésekkel foglalkozó munkahelyi agitáció konkrét tartalmát.

Az életszínvonal megítélése

A gazdasági viszonyokkal foglalkozó politikai felvilágosító munkának fontos területe az *életszínvonallal kapcsolatos kérdések* sokoldalú magyarázata. Az életszínvonal megítélése, az alakulásával kapcsolatos hangulat közvetlenül visszahat a termelésre. Az életszínvonal alakulásának okait, összetevőit, valóságos tényeit politikai agitációnk nem ismerteti elég népszerűen. Minden objektív adat azt mutatja, hogy az életszínvonal az elmúlt évtizedben, s ezen belül különösen az utóbbi években érezhető mértékben emelkedett.

Ezért csak arra lehet következtetni, hogy nem elég jók a módszereink, szegényes a bizonyító anyagunk. Ez azonban önmagában még nem válasz a problémákra és talán leegyszerűsített magyarázata a gondoknak. Tudomásul kell vennünk, hogy az életszínvonal emelkedésével szembeni türelmetlenség politikai életünk állandó kísérője. Ez pedig egyáltalán nem baj. A kérdés csak az, hogy e türelmetlenség súlyosabb politikai feszültséggé válik-e vagy pedig a társadalom fejlődésének egyik húzó erejévé. A politikai tömegmunkának ar-

ra kell törekednie, hogy az életszínvonal emelkedésének lehetősége és a társadalmi igények között meglevő ellentmondás magasabb színvonalú termeléshez, társadalmi összefogáshoz és ne politikai rendszerünkkel szembeni kritikához vezessen.

Jelenleg életszínvonalunkat illetően nemcsak más országokkal versenyzünk, hanem önmagunkkal is, azaz versenyt futunk a növekvő igényekkel. Már a mai társadalmi igények kielégítése is a jelenleginél jóval magasabb gazdasági színvonalat követel. Ha azonban csak a mai igények kielégítésére törekednénk, akkor a feszültségek nem enyhülnének, hanem az idő haladásával inkább éleződnének. Gazdaságilag azt a célt tűzhetjük tehát magunk elé, hogy a társadalmilag indokolt igények kielégítetlenségéből adódó feszültségek a jövőben ne növekedjenek, hanem enyhüljenek, ne alakuljanak ki aránytalanságok az életszínvonal egyes tényezői között. Az igények fokozottabb kielégítése azonban semmiképpen sem vezethet elégedettséghez vagy megnyugváshoz. Ezért az igények növekedése ellen semmi esetre sem léphetünk fel, hanem az a feladatunk, hogy ezeket hasznos tenniakarássá változtassuk.

A növekedési igénnyel szembefordulni nem egyéb, mint az „aszkétikus szocializmus" jegyében szélmalomharcot vívni. Ugyanakkor amennyire természetes az igények növekedése, annyira elítélendő és káros az igények torzulása, az anyagi javak megszerzésének öncélúsága, az utóbbi esztendőkben az ilyen természetű kóros kinövések nyíltabb formában jelentkeztek. Politikai agitációnk pedig még nem tudott eredményesen fellépni, s az olyan törekvésekkel szembeszállni, amelyek a megnövekedett igényeket a szocialista erkölcsi normák megsértése árán próbálja kielégíteni. Itt rögtön tisztáznunk kell, hogy a tömegpolitikai munka önmagában nem is képes a harácsolást, az anyagiasságot megszüntetni.

A párt életszínvonal-politikájának alapvető célja és gondja a tömegek alapszükségleteinek mind magasabb szintű kielégítése. A lakosság széles rétegeinek életszínvonalát akarjuk növelni, nem pedig egy szűk társadalmi réteg különleges igényeit kielégíteni. Ez továbbra is életszínvonal-politikánk egyik fő kérdése. Ezért agitációnk elsősorban az ezzel kapcsolatos eredményeket hangsúlyozza. Bőséges bizonyító anyag áll rendelkezésünkre.

A lakosság egy főre jutó reáljövedelme 1960-tól 1970-ig (a nemzeti jövedelem 64%-os növekedése mellett) 59%-kal emelkedett, a munkások és alkalmazottak egy főre jutó reáljövedelme 54%-kal, reálbére pedig 29%-kal.

Az összes bölcsődei férőhelyek száma 10 év alatt mintegy 36%-kal, az óvodáké pedig 29%-kal emelkedett. A lakosság fogyasztása is dinamikusan fejlődik. Az egy lakosra jutó fogyasztás értéke 1972-ben 21 900 Ft-ot tett ki, és azonos árakon számolva három és fél százalékkal haladta meg az 1971. évit. Javul a fogyasztás szerkezete. 1972-ben minden száz háztartás közül televízióval 61, mosógéppel 61, porszívógéppel 37, hűtőszekrénnyel 46, személygépkocsival 10 háztartás rendelkezett.

A lakáshelyzet javítására, a lakásigények kielégítésére, 1961 és 1965 között 282 ezer, 1966 és 1970 között 327 ezer, 1970 és 1975 között 400 ezer lakás épült, illetve épül. 15 év alatt egymillió lakás épül fel. Az 1000 lakosra jutó lakásépítésben megközelítjük a gazdaságilag fejlett európai országok színvonalát. Nőtt a lakások felszereltsége és a többszobás lakások részaránya.

Az igények növekedésekor azonban egyrészt megmaradtak a régi társadalom fogyasztói szokásainak és értékeinek maradványai, másfelől a növekedés együtt járt egy viszonylag szűk körben fellelhető, de romboló hatását tekintve annál nagyobb hatósugarú jelenség kialakulásával. Ez az úgynevezett fogyasztói társadalom kispolgári illúzióinak, szokásainak, értékeinek, magatartási nor-

máinak átvételében jelentkezik. Ebben a fogyasztói szemléletben és gyakorlatban az anyagi javak öncélúvá válnak, megszerzésük nem tényleges szükségletek, hanem a tárgyak birtoklását célozzák. Az igények ilyen növekedési fázisában az életszínvonal emelésére irányuló minden jogos igény támogatásával együtt világos határvonalat kell húzni az igények növekedésének jogossága, történelmi hasznossága és az anyagi javak öncélú birtoklásának törekvése közé.

A fogyasztás, az életszínvonal alakulásának, jelenlegi helyzetének, jellemzőinek megközelítésénél, a párt életszínvonal-politikájának elfogadtatásánál a tömegpolitikai munkának ma is érvényes kiindulópontja, hogy csak azt tudjuk elosztani, amit megtermeltünk. A tömegpolitikai munkában azonban nem elég ezt a tételt folyton-folyvást hajtogatni, hanem annak megfelelő értelmezésére is törekedni kell.

A közvélemény — tévesen — az életszínvonal alakulását gyakran kizárólag a piaci árak mozgása alapján értékeli. Ez pedig téves következtetésekre adhat okot. „Az információtól a közéletig" című könyvben közzétett kutatás szerint a megkérdezetteknek csak 2%-a tudta megjelölni pontosan az életszínvonal fogalmának tartalmát. A felnőtt lakosság többsége számára az életszínvonal csak igen szűken, a konkrét tapasztalat materiális értelmében (például pénzként vagy élelemként) jelenik meg. Magyaráznunk kell tehát az életszínvonalat befolyásoló tényezők összességét, a foglalkoztatottság színvonala, a munkaidő hossza, az áruválaszték, „az egyenlő munkáért egyenlő bér" elvének érvényesülése, a társadalom tagjainak érvényesülési lehetősége ugyanúgy az életszínvonal része, mint a reálbérek alakulása.

Az életszínvonallal kapcsolatos agitáció részeként fel kell lépnünk az anyagi javak elosztásával összefüggő illúziókkal, irreális igényekkel szemben. Közvéleményünk egy része — tévesen — a szocialista rendszer társadalmi egyenlőségéről vallott felfogást azonosítja az egyének közötti különbségek teljes megszűnésével. Ez sok hibás politikai nézet, és olykor társadalmi feszültség forrása.

A tőkés magántulajdon felszámolásával megszüntethetők a lényeges nagy társadalmi osztálykülönbségek, és ennek előrehaladásával teremtődnek meg az egyén számára a tevékenységéhez és fejlődéséhez szükséges egyenlő feltételek.

A szocializmusban különböző mértékben részesülnek a termelt javakból az egyes egyének, hiszen különböző a teljesítőképességük és munkájuk gazdasági értéke. Teljesen igazságos, hogy az elosztásnál azok részesüljenek előnyben a fejlődés mai szakaszán, akik többet tesznek azért, hogy a tényleges egyenlőség felé az utat történelmileg rövid idő alatt megtegyük. Elfogadhatatlan számunkra az olyan törekvés, amely a kommunizmus felső fokának követelményrendszerét kéri számon a mai feltételek között. Ugyanakkor elutasítjuk azt a felfogást is, amely a mai feltételeket örök érvényűnek tartja, nem látja a folyamat egészét, s ezen belül a kommunizmus elemeinek erősödését.

Az életszínvonal-agitációban — mint minden agitációban — a tények ismerete mellett szükség van a belső meggyőződésre is. Természetes, hogy csak az a párttag tud másokat is eredményesen meggyőzni, aki maga is meg van győződve életszínvonal-politikánk helyességéről, az egyes intézkedések szükségességéről.

Javítani a szervezettséget

Tovább kell javítani agitációs munkánk szervezettségét és módszereit is. Agitációnk még mindig a nagy tömegeket mozgósító demonstrációs formákat részesíti előnyben. A nagygyűlések, a sok ember részvételével szervezett pártna-

pok, ünnepségek mellett szegényes az egyes emberekhez szóló, kiscsoportos agitációs forma. Ez természetesen nem egyszerűen szervezeti kérdés, befolyásolja az agitáció tartalmát is. Nyilvánvaló, hogy másképpen kell beszélni a több száz résztvevővel szervezett pártnapon ugyanarról a kérdésről, mint egy szűk körű eszmecserén. A beszélgető partner érdeklődését kielégítő érvanyagot hatékonyabban tudjuk kamatoztatni, jobban módunk nyílik a vitára, mert természetes, hogy a meghittebb beszélgetéseken elhangzanak ellenérvek is. Pártszervezeteink ma már elismerik, hogy a sajtó, a rádió, a televízió nélkülözhetetlen agitációs eszközök, de nem helyettesítik a szóbeli agitációs formákat. Most az a teendőnk, hogy a szóbeli agitáció rendszerén belül tudatosabban fejlesszük a kisebb csoportokban szervezett agitációs formákat. Gyakorlati tapasztalatok bizonyítják, hogy tartós vélemény csak a bensőséges, őszinte beszélgetések nyomán alakulhat ki. 1972 őszén kísérletképpen néhány alapszervezetben politikai vitaköröket hoztunk létre. Nem az volt a célunk, hogy a politikai oktatás valamilyen formáját honosítsuk meg, hanem a kisközösségekben szervezett szóbeli agitáció új rendszerét kísérleteztük ki. Néhány hónap alatt meglepő népszerűségre tett szert ez a forma. A kísérletképpen megszervezett háromezer csoport mellett öntevékenyen újabb ezer vitakör jött létre. Rendkívül meglepő, hogy a vitákon a résztvevők 80—90 százaléka mond véleményt.

Konkrétabb, vitatkozóbb, érvelőbb agitációra van szükség. Ezért az lenne a kívánatos, ha minden párttag a taggyűléstől, pártcsoporttól vagy a pártvezetőségtől megbízást kapna személyre szólóan, hogy ki legyen az az egy-két párton kívüli munkatársa, akivel rendszeresen elbeszélget, segít megválaszolni kérdéseit, felhívja figyelmét valamelyik újságcikkre stb. Ez nem új igény pártunk gyakorlatában és gazdag hagyományai vannak e módszernek. Nem feledkezhetünk el az agitáció legnagyobb teoretikusának, Leninnek a tanácsáról: „Minél kevesebb politikai szópufogtatást és minél több figyelmet a kommunista építés legegyszerűbb, de élő, az életből vett. az élet által ellenőrzött tényeinek. Ezt a jelszót kell állandóan ismételnünk, mindnyájunknak, íróinknak, agitátorainknak, propagandistáinknak, szervezőinknek stb."

Grósz Károly
a KB osztályvezető-helyettese

ÜNNEPI KÖNYVHÉT 1973

RIPP GÉZA

POLITIKAI GAZDASÁGTAN ÉS IDEOLÓGIA

368 old. ● 36,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A kommunista nevelésről

Az utóbbi időben — különösen a Központi Bizottság 1972. novemberi határozata után — a pártszervezetek nagy gonddal foglalkoznak a párttagság összetételével, eszmei-politikai színvonalának fejlesztésével. Ebben fontos szerepe van a tagfelvételnél és általában a párttagokkal szemben támasztott magasabb követelményeknek. Érvényt kell szerezni annak az alapvető elvnek, hogy csak azokat vegyék fel a pártba, akik arra méltók és alkalmasak, és természetesen annak is, hogy azok viszont, akik valamilyen okból alkalmatlanok, vagy méltatlanok a párttagságra, a pártban érvényes szabályok szerint kerüljenek ki a pártból.

Objektív politikai szükséglet

A tagfelvétellel és általában a párttagokkal szembeni magasabb követelmények előtérbe állították a *kommunista nevelő munkát.* Objektív politikai szükséglet ez, mert a párt mint politikai szervezet csak így tud megfelelni élcsapat szerepének, csak ennek révén képes a társadalom eszmei-politikai vezető erejévé válni. Ebből következik, hogy vezető szerepének érvényesítése nem adminisztratív módszerekre támaszkodik, hanem a párttagok aktív tudatos cselekvésére, a pártonkívüliek megnyerésére. A párttagokkal szembeni követelmények soha sem elvont normák alapján alakulnak ki, hanem azokat mindig az osztályharc, a párt előtt álló politikai feladatok történelmileg meghatározott konkrét feltételei szabják meg.

A kommunista párt tagjaival szembeni alapvető követelményeket 70 évvel ezelőtt Lenin fogalmazta meg. Ki lehet a párt tagja? — ez a kérdés akkor és azóta is szervezeti vonatkozásban vízválasztó a marxista és kispolgári pártok között. A lenini megfogalmazás általános érvényű és viszonylag széles teret enged a konkrét körülmények, a mindenkori osztályharc szabta feltételeknek. E követelmények olyan alapvető elveket rögzítenek, amelyeket természetesen az adott politikai szükségleteknek megfelelően kell konkretizálni és alkalmazni a pártszervezés gyakorlatában, de amelyeknek hiánya a pártot, mint a munkásosztály egységes, harcos, forradalmi szervezetét veszélyeztetik.

Jelenleg a politikai feladatok sok tekintetben bonyolultabbá válnak, áttételesebben jelentkeznek a gazdaság, az ideológia vetületében. A munkásosztály politikai céljai gyakran nem közvetlenül, hanem közvetve, a társadalomépítés szerteágazó, sokrétű feladatain keresztül kapcsolódnak az alapvető kérdéshez, a szocialista állam védelméhez, erősítéséhez. *A munkásosztály politikai céljai* a párt *vezető szerepe* útján valósulnak meg, szoros összefüggés és elválaszthatatlan kapcsolat van közöttük. Érvényesülésének alapvető feltétele, hogy erősítse *élcsapat* jellegét, vagyis összetételében, szocialista tudatosságában, tagjainak eszmei-politikai színvonalában, példamutatásában, a tömegekkel való szoros kapcsolatában megfeleljen a lenini követelményeknek. Ezek alapján vizsgálta pártunk is a párttagokkal szembeni követelményeket, a kommunista nevelőmunkát. Nem véletlen, hogy ez a kérdés a munkásosztály vezető szerepének és a párt politikájának következetesebb megvalósítását hangsúlyozó határozatokkal egyidejűleg került a pártmunka előterébe. Ebben az összefüggésben szerepelt a párt X. kongresszusán, és a KB 1972. novemberi ülésén is.

Szinte törvényszerű, hogy ahol a párttagok hivatásuk magaslatán állnak, ismerik és értik a párt politikáját, világnézetileg szilárdak, ideológiailag fel-

vértezettek, elvi alapon harcolnak, példamutatóan és aktívan kiveszik részüket a munkából — ott a politikában is következetesség tapasztalható, s a szocialista fejlődés meggyorsul.

Pártunknak ma mintegy 750 ezer tagja van, s egy részük még nem ismeri és ennélfogva nem is tette kellő módon magáévá pártunk eszméit. A kommunistává válás hosszú folyamat, amely csak elkezdődik azzal, hogy valaki belép a pártba. Ezt a folyamatot a pártszervezetek rendszeres, szervezett munkája és a kommunista közösség eszmei ráhatása jelentősen meggyorsíthatja.

Meggyőződésre épülő tudatos cselekvés

A kommunista nevelésnek két, egymással szoros kapcsolatban álló, egymást feltételező oldala van. A marxizmus—leninizmus alapvető tanításának és a párt marxista politikájának megismerése, meggyőződése elsajátítása, valamint az erre a meggyőződésre épülő tudatos cselekvés, az aktív társadalmi, közéleti tevékenység. A kettő együtt adja a kommunista alapvető ismertető jegyét. Egymás nélkül nem létezhetnek: *kommunista meggyőződés nélkül nincs tudatos cselekvés, áldozatvállalás. Viszont semmit sem ér az olyan eszmei azonosulás, amely nem jut el a konkrét tettekig, a társadalmat formáló cselekvésig.* A kommunizmus nem passzív állásfoglalás, hanem meghatározott eszmerendszer, mely egyúttal forradalmi mozgalom is az új társadalom, a kommunizmus megvalósításáért. Egyaránt idegen tőle az elméleti arisztokratizmus és az ösztönös praktikizmus.

A kettős — de mégis egységes — követelmény gyakorlati megvalósulása feltételezi a szüntelen, soha befejezettnek nem tekinthető *tanulást,* és a rendszeres részvételt a *gyakorlati pártmunkában,* a mindennapos küzdelmet, harcot, a párt politikájának megvalósításáért.

A párt tagjainak eltérőek az elméleti ismereteik, különbözők a társadalmi-politikai gyakorlati tapasztalataik, szociális létkörülményeik stb. Ezért a nevelőmunkában is megfelelő differenciálásra van szükség. A különbözőség azonban csak a színvonal és a módszer szempontjából fontos, és semmi esetre sem jelenthet senki számára felmentést. Nincsenek úgynevezett abszolút kommunisták, akik kivonhatnák magukat a kommunista nevelés alól. Nincsenek azért, mert a szüntelenül változó valóság megismerése és továbbfejlesztése újabb és újabb követelményeket támaszt mind az ismeretek, mind a konkrét emberi magatartás szempontjából. Azért nem lehet soha befejezett ez a folyamat, mert mindnyájan egy meghatározott társadalmi környezetben élünk, amelynek hatása alól senki nem vonhatja ki magát.

Ebből azt a gyakorlati következtetést vonhatjuk le, hogy általában minden párttag rászorul a nevelésre, tekintet nélkül funkciójára, elméleti, gyakorlati tapasztalatainak gazdagságára. Különösen szembeszökő ennek az igazsága, ha az emberek *viselkedését* és *magatartását* nézzük.

Ebből a szempontból talán legjelentősebb a kommunista közösségek, *az alapszervezetek szerepe és felelőssége* az egyes párttagok és az egész kollektíva fejlődésében. Jelenleg pártalapszervezeteink nem nagy létszámúak, a kommunisták ismerik egymást, egyéni kvalitásaikat, körülményeiket, emberi problémáikat. Nem mindegy, hogyan lép fel a közösség, hogyan harcol az egyes emberért. Számos példa bizonyítja, hogy a közösségnek, a közvetlen környezetnek milyen nagy az ereje, de ehhez szükség van a kommunisták egymás iránti felelősségének fejlesztésére, az elvi alapokon nyugvó, megfelelő elvtársi, emberi, baráti kapcsolatok kialakítására. Hiszen a kommunistákat mindig is jellemezte az emberek egyéni gondjaival való törődés. Az emberek személyes öröme, bánata sohasem lehet közömbös a kommunista kollektíva számára.

Minden tekintetben nagy a szerepe az egyéni példamutatásnak. Az, hogy milyen a kommunisták, különösen a vezetők életmódja, hogy mennyire törekszenek és képesek előmozdítani saját maguk és környezetük számára a teljesebb emberi életre való törekvést — értelmi és érzelmi vonatkozásban —, az fontos mércéje kommunista mivoltuknak.

E magatartásból következik, hogy ott, ahol az szükséges, szóvá teszik a cinizmus, az önzés, az anyagiasság, az emberi együttélés szabályait megsértő, a társadalmi tulajdont megkárosító jelenségeket és magatartást.

Megengedhetetlen hozzáállás egyes kommunisták részéről, hogy közömbösen elmennek a társadalmi és egyéni problémák mellett. Vagy észreveszik ugyan a hibákat, visszásságokat, de nem teszik szóvá azokat, holott még időben meg lehetne szüntetni és megmenteni az elkövetőket. Ha az alapszervezet összekovácsolt, egy nyelvet beszélő, egyet akaró közösség — az nagy nevelőhatású és kisugárzó erő. És éppen ebben — nem annyira a számszerűségében — van az ereje.

A rendszeres pártélet

A párton belüli nevelőmunka jól bevált formái és módszerei is kialakultak ma már. Mindenekelőtt maga az *alapszervezet rendszeres élete:* a taggyűlések, a politikai viták, az információk, a pártmegbízatások, a pártonkívüliekkel való kapcsolat.

A kommunisták nevelésének legfőbb alapja — mint már említettük — *a párt eszméinek, politikájának ismerete és a megvalósításáért folyó harc.* A párttagok törekvését az önképzésre, az önnevelésre jelentősen megkönnyíti a változatos tematikájú és szintű szervezett pártoktatás. Ennek keretében ma már tíz- és tízezrek ismerkednek meg a marxista—leninista világnézettel. A marxizmus eszméinek ismeretét és az azzal való azonosulás fontosságát aláhúzza az is, hogy csak ez vértezi fel a párttagokat mind a kapitalista környezet, mind a saját társadalmunkban meglevő kispolgári jelenségek hatásával szemben. Ezért azok az alapszervezetek cselekszenek helyesen, ahol nagy gonddal, az egyes párttagokhoz igazodva szervezik meg és gondosan ellenőrzik a kommunisták oktatását. Itt is nagy veszély a formalizmus. Nem szabad megelégedni azzal, hogy valaki elkezdi a pártoktatást. Fontos, hogy a kommunista tanuljon, évről évre észrevehetően fejlődjön, elsősorban a munkában, a kiállásban mérhetően.

A marxista eszmék elsajátításának hiányát jelzi egyes párttagoknál a világnézeti bizonytalanság, vagy egyenesen kiegyezés az antimarxista — legyen az vallásos vagy nacionalista — világnézettel. E világnézeti bizonytalanság fejeződik ki abban, hogy ma még nem kevés az olyan párttag, aki ahelyett, hogy hatást gyakorolna környezetére, nemegyszer ő kerül környezetének ösztönös hatása alá.

A kommunista nevelés egyik alapvető kédése a *társadalmi jelenségek osztályszemlélet alapján való megítélése.* Pártunk politikája osztálypolitika, a munkásosztály alapvető érdekeit, politikai céljait szolgálja. Ennek szerves tartozéka, hogy messzemenően tekintettel van a dolgozók minden rétegének sajátos érdekeire. A párt politikája általános formában fejezi ki az osztály érdekeit, alapvető céljait, amelyek a konkrét társadalmi gyakorlat során érvényesülnek. Minden párttagnak, sőt szocialista rendszerünk minden jelentős tisztségviselőjének az egyes konkrét jelenségek kapcsán nap mint nap állást kell foglalniuk, dönteniük kell szigorú osztályszemlélet alapján, a párt politikájának osztályálláspontját képviselve.

A kommunista nevelés nélkülözhetetlen, „mindennapi" formája az alap-

szervezet rendszeresen megtartott taggyűlése. A taggyűlések szerepét, jelentőségét aligha szükséges e cikkben részletesen kifejteni. Csupán azt hangsúlyoznánk, hogy a jól előkészített, aktuális politikai, gazdasági vagy ideológiai kérdéseket tárgyaló taggyűlések — ha jó a pártszervezet légköre, szelleme — elengedhetetlenek a párttagság politikai nevelése, informáltsága szempontjából. A nyílt, elvtársi viták, eszmecserék, a demokratikus légkör, a tagok véleményének, észrevételeinek figyelembevétele, fontos feltétele annak, hogy a párttagok megértsék a párt politikáját, a pártszervezetek előtt álló feladatokat, és képviseljék azokat.

Határozottabb politikai kiállást

Ma már általánosnak mondható a pártszervezetek törekvése arra, hogy *az alapszervezet minden tagjának legyen konkrét megbízatása,* amelyért felelős. Ez része a politika megvalósításának. A baj az, hogy sok helyütt szűk a megbízatások köre, holott az életben számos olyan lehetőség kínálkozik, ahol a párttagok legjobb tudásuk, kedvük alapján végezhetnek pártmunkát. Több olyan pártmegbízatásra van szükség, amely határozottabb politikai kiállást, a párt politikájának, eszméinek álhatatosabb védelmét, magyarázatát követeli meg. Még sokszor formálisak a pártmegbízatások, politikai tartalmuk elmosódik, gyakran technikai szerepre korlátozódik. A kommunistáktól nem mindig kérik számon, hogy milyen módon politizál, hogyan alakítja baráti, munkahelyi, családi stb. környezetét. Minden pártmegbízatást értékelni és minősíteni kell. E tekintetben nagyon jó hatása van az év végi beszámoló taggyűléseknek. Ahol jól csinálják, ott a taggyűlést megelőző pártcsoport-értekezleteken minden kommunista munkája szóba kerül és azt elvtársi módon minősítik. A taggyűlésen pedig az alapszervezet vezetőségének munkáját értékelik.

Ennek ellenére gyakran megfigyelhető, hogy vannak, akik nem vállalnak semmit a munkából, passzívak, ha vita van, nem „ártják bele" magukat, nem vesznek részt a politikai eszmecserékben, nem jelennek meg a rendezvényeken, taggyűléseken. Természetesen ki-ki más meggondolásból: kényelem, közöny, különleges „előjogok" stb. De bármily meggondolás váltja ki és motiválja ezt a magatartást — megengedhetetlen. Ma már az alapszervezetek is munkaterv szerint dolgoznak. Még a legelfoglaltabb hivatali vezetőnek is lehetősége van arra, hogy előre ismerje a pártrendezvények időpontjait, úgy ossza be munkáját, hogy részt vehessen alapszervezete rendezvényein. Mitől kommunista az, aki meg sem jelenik a kommunisták fórumain, aki nem vesz részt semmiben, aki közönyösen „elmegy" minden mellett, nem mond és nem hallgat meg véleményt? Az, hogy a tagsági könyv a zsebében van — még nem elegendő.

A szocialista építőmunka további sikere legfőképpen a párttagok nevelésén, a kommunisták aktivitásán, meggyőződésén és odaadásán alapszik. A kommunista nevelés legfőbb eredménye — az elvi politikai tisztánlátás mellett — a párttal való érzelmi azonosulás, a párt, az ügy személyes szeretete. De ez csak közös munka és a harc során alakulhat ki.

Pártunk az elmúlt 15 év alatt többször hangsúlyozta —, s ez politikai gyakorlat is — hogy senki képességének, tehetségének érvényesülése elé nem vet gátat az, ha pártonkívüli. Ha a párt vezető, kormányzó párt — ennek rendkívül nagy a jelentősége. Senkit sem kényszerítenek arra, hogy anyagi előnyök szerzése miatt lépjen be a pártba. Nincs tehát semmi, ami az embereket a pártba „kényszerítse". Csak egy valami: a belső meggyőződés, az a felismerés, hogy így szervezettebben, fegyelmezettebben és eredményesebben harcolhat önmaga és mások boldogulásáért, nemes és magasztos eszményeiért. A kommunisták

jobban akarnak élni, mint elődeik, de együtt, az egész néppel akarják ezt. Ez azon alapszik, hogy megértették a legfontosabbat: emberi módon nem lehet egyedül boldog senki, csak együtt, az egész társadalommal.

Mindebből következik, hogy kommunistának lenni nem jelent előnyt, vagy valamilyen kiváltságos helyzetet. Nem jelent olyan hatalmat, amely más dolgozók fölé helyezi. Kommunistának lenni mindenekelőtt egy eszme vállalását jelenti: tudatosan munkálkodni a közös ügyért. Ezzel kapcsolatban mondotta Kádár elvtárs, kissé személyes hangsúllyal, 60. születésnapján önmagáról szólva: „Honnan vannak ezek a tulajdonságok? Ezt senki sem hozza magával születésekor, a bölcsőben sem kapja meg, még a családban sem. Mint tanú állíthatom: az ember ezeket a tulajdonságokat, amelyek a társadalom számára hasznosíthatók, csak a párttól, aki párttag, a munkásosztálytól, aki munkásember, az a néptől kaphatja meg. Ez nem saját szerzeménye. Az én esetemben is a párt, a munkásmozgalom, a dolgozó tömegek formálták olyanná az embert, amilyen."

E szavak is csak aláhúzzák a kommunista közösség jelentőségét. Minden pártszervezetnek újból meg újból vizsgálat tárgyává kell tennie — szinte emberre menően — mennyire tölti be ezt a hivatását. A vezetőségek sokat tehetnek ezért, de nem kizárólag rajtuk múlik. A kommunista közösség kialakulása, formálása nem elsősorban formális szervezeti elhatározás, ehhez minden párttagnak hozzá kell járulnia a maga módján, a maga lehetőségeivel és képességeivel. Ez napjainkban különösen fontos követelmény minden párttaggal szemben.

Lajtai Vera

KÉSZULNEK AZ EXPORT TELEFONKÖZPONTOK. A Beloiannisz Híradástechnikai Gyárban fejlesztették ki az úgynevezett CH típusú házi telefonközpontot, amelyből nagy mennyiséget exportálnak Anglia részére *(MTI fotó – Bara)*

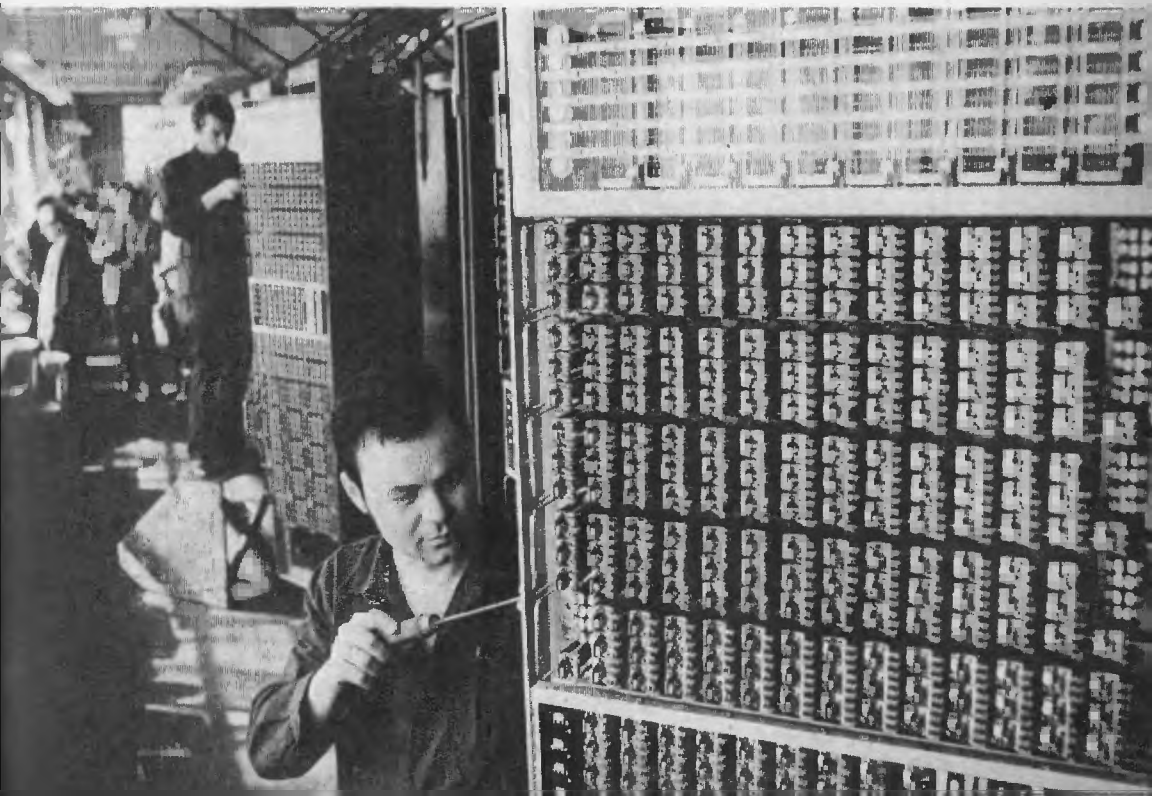

A vezetők politikai továbbképzése

Szocialista építőmunkánk az irányítás minden szintjén egyre bonyolultabb feladatok elé állítja vezetőinket. Ezért pártunk X. kongresszusa megállapítja: „Továbbra is nagy gondot kell fordítani arra, hogy a társadalom döntő fontosságú tisztségeiben csak olyan emberek dolgozhassanak, akik a szocialista célokat teljes mértékben magukénak vallják, e célok valóra váltásának feladatait jól értik, s akiket eszmei felkészültségük, politikai és erkölcsi magatartásuk, szakmai hozzáértésük és vezetőkészségük az ilyen tisztségek betöltésére alkalmassá tesz. A vezetőkkel szembeni követelményt növelni kell a vezetés minden szintjén."

A párt káderpolitikai elvei között fontos helyet foglalnak el a vezetőkkel szemben támasztott politikai követelmények. Megfelelő politikai felkészültség nélkül nem lehetséges eredményes irányító munkát végezni, s ezért a vezetők politikai továbbképzését rendszeres és folyamatos feladatnak tekintjük.

Úgy tűnik elvileg teljes az egyetértés a X. kongresszuson is elfogadott követelménnyel: „Aki politikai síkon intézkedik, az számoljon döntéseinek gazdasági hatásával, aki viszont gazdasági kérdésekben dönt, mérlegelje a politikai körülményeket. A közgazdasági szemlélet érvényesítése azonban nem teheti kétségessé azt a marxista alapelvet, hogy a politika elsődleges". Az elv gyakorlati megvalósításának azonban nélkülözhetetlen feltétele a vezetők politikai továbbképzésének jó megszervezése. De talán még fontosabb a továbbképzés tartalmának olyan kialakítása, mely politikai alapelveinket, politikánkat az igazgatási, gazdasági tevékenységgel való összefüggéseiben értelmezi, mely a társadalmi-politikai elemet a gyakorlati tevékenység integráns részeként kezeli.

Elmaradás az igényektől

Az irányító munkában dolgozók politikai továbbképzése érdekében az elmúlt években sok intézkedés történt. Ezek közé tartozik a Politikai Főiskola oktatási rendszerének korszerűsítése, a pártoktatás káderképző tanfolyamainak fejlesztése, a továbbképző jellegű pártiskolai tanfolyamok számának jelentős növelése, a vezetők politikai önképzésének szorgalmazása. A továbbképzés keretei jelentősen bővültek és korszerűsödtek, s ennek nyomán javult a vezetők politikai képzettsége.

E szemmel látható fejlődés ellenére a vezetők politikai továbbképzésében egyenetlenség, nem kívánatos hullámzás tapasztalható. A gazdasági és az állami életben megoldásra váró feladatok az elmúlt évtizedben megkövetelték a vezetők *szakmai* hozzáértésének, szakmai műveltségének növelését, illetve a hiányok, az elmaradás pótlását. Nagyon nehéz feladat a szakmai továbbképzést folytatni és vele együtt a politikai műveltséget gazdagítani. Ha pedig nemcsak szakmai továbbképzésről van szó, hanem bizonyos szakmai műveltségbeli hiányosságok pótlásáról, magas szintű szakmai tudás megszerzéséről, ilyen körülmények között a politikai műveltség fejlesztésére rendszerint kevesebb energia jut. Emiatt az irányító munkához szükséges szakmai ismeretek megszerzése sok esetben a politikai képzettség rovására történt.

Ez abból is kitűnik, hogy a szakmai végzettséghez képest a vezetés minden szintjén alacsony a politikai iskolázottság színvonala. Jelenleg a felső szintű politikai vezetők 82 százaléka rendelkezik egyetemi, főiskolai végzettséggel. Felsőfokú pártiskolai végzettsége azonban csak 40 százalékának van. Igaz ugyan,

hogy a politikai felkészültséget nem helyes a pártiskolai végzettséggel azonosítani, de ebből nem következhet a szervezett politikai képzés lebecsülése vagy elhanyagolása.

A vezetők teljes körét átfogó politikai továbbképzési rendszer még nem alakult ki, jelenleg zömmel pártoktatási intézmények és tömegszervezeti iskolák végzik. A pártiskolai továbbképző tanfolyamokon évenként mintegy 15 ezer, a marxista—leninista esti egyetem szakosított tanfolyamain 8 ezer, a speciális kollégiumokon ezer fő vesz részt. A résztvevők között azonban *alacsony a vezető beosztásúak aránya.*

Tapasztalataink szerint a továbbképző tanfolyamokon való részvétel még nem elég tervszerű. Sok vezető hosszú ideig sem szakmailag, sem politikailag nem képezi magát, míg mások többször is részt vesznek továbbképzésen. Egységesen minden területen alkalmazható elvek és szabályok hiányában a továbbképzés gyakorlatában a *rendszeresség nem érvényesülhet megfelelően,* e tekintetben csupán egyes területeken és beosztásoknál van előrelépés.

Az is probléma, hogy a politikai továbbképzés nem eléggé differenciált, nem mindig igazodik a beosztáshoz és a képzettségi szinthez. Általában azonos továbbképző tanfolyamokon vesznek részt különböző fokú felkészültséggel rendelkező vezetők. A tananyag színvonala és a továbbképzésben részt vevők tényleges ismeretei között jelentős az eltérés.

Az elmúlt években a társadalmi és a gazdasági vezetéssel szemben jelentkező új igények, az elmélet és gyakorlat kapcsolatának erősödése és a továbbképzés megítélésében végbement szemléleti fejlődés eredményeként a politikai továbbképzésben mind nagyobb helyet foglalnak el a párt politikájának időszerű kérdései, a társadalomtudományok újabb eredményei, valamint olyan tárgyak is, mint a szociológia, a pszichológia, a pedagógia, a korszerű vezetés- és szervezéselmélet. Mindezen diszciplínák leszűrt, világos marxista szellemű eredményei ma már a politikai továbbképzés szerves részét alkotják.

Látható tehát, hogy a vezetők politikai továbbképzésének fejlődésében az *eredmények gondokkal és nehézségekkel párosulnak.* Ezért a közelmúltban pártunk Politikai Bizottsága megvizsgálta a felsőfokú vezetők továbbképzésének ügyét és meghatározta a további teendőket.

A szakmai és a politikai továbbképzés összehangolása

Fontos alapelv, hogy megőrizze az eddig kialakult és jól bevált formákat, a vezetők politikai továbbképzési rendszerét úgy kell továbbfejleszteni, hogy az mind a résztvevők körét, mind a színvonalat illetően kielégítse a megnövekedett követelményeket. A szakmai és a politikai továbbképzés között megfelelő összhang érvényesüljön és meg kell szüntetni az időnként megfigyelhető egyoldalúságot.

A vezetők politikai továbbképzésének ütemtervét 4—5 éves időszakra kell kidolgozni, amelyet a párt kongresszusait követően szükséges elkészíteni. A javaslatnál messzemenően támaszkodni kell a káderek időnként esedékes *minősítésére* és a tervezés vegye figyelembe a vezetői *utánpótlás* igényeit is.

A *vezetők politikai továbbképzésére* nem indokolt új intézményeket létrehozni. A *már meglevő és kialakulóban levő intézményeket szükséges megerősíteni,* fejleszteni, hogy kielégíthessék a gyorsan növekvő igényeket.

A politikai továbbképzés formái között jelentős szerepe van az önálló tanulásnak. E továbbképzési formát szélesíteni kell és gondoskodni arról, hogy

az megfelelően irányított és ellenőrzött legyen. A továbbképzésen részt vevők önállóan állítják össze tanulmányi tervüket, s azt bemutatják feletteseiknek, majd beszámolnak a munka elvégzéséről. Számukra a továbbképző intézetek konzultációs lehetőségeket biztosítanak.

A politikai vezetők továbbképzése a pártoktatás rendszerében történik. Itt kerül sor a politikailag fontos beosztásban dolgozó államigazgatási, gazdasági, fegyveres testületekben stb. dolgozó vezetők továbbképzésére is.

A politikai továbbképzés másik kerete az államigazgatási, gazdasági, tudományos, kulturális és közoktatási területen már kialakult továbbképzési rendszer. Itt kapnak politikai képzést a minisztériumok, országos főhatóságok, államtitkárságok, országos vállalatok, tudományos, kulturális intézmények közvetlen hatáskörébe tartozó vezetők.

A szervezett politikai továbbképzés működő formái mellett (önálló tanulás, tanfolyamok) a minisztériumok, a főhatóságok, a tudományos és kutatóintézetek vezetői számára ki kell dolgozni és el kell terjeszteni a továbbképzést szolgáló ankétok, konferenciák, tudományos ülések rendszerét is.

A politikai továbbképzés témakörei és tematikái minden szinten tartalmazzák a párt általános politikáját, a politika végrehajtásánál felvetődő problémák elméleti, ideológiai alapjait, a megoldásra váró feladatokat, a társadalomtudományok új, már megérlelt, a propagandában felhasználható eredményeit, a vezetési, irányítói képességek, készségek fejlesztését szolgáló tapasztalatokat és ismereteket. A továbbképzés adjon alkalmat az új ideológiai és politikai problémák áttekintésére, nyújtson segítséget a régi és az új ismeretek időnkénti rendszerezésére.

A Politikai Bizottság határozata arra is felhívja a figyelmet, hogy a vezetők politikai továbbképzését az eddiginél jobban kell differenciálni. A tematikák kialakításánál szükséges figyelembe venni a *vezetői szintet*, valamint az *egyes területek* és ágazatok sajátosságait.

A politikai továbbképzést szolgáló oktatási formák legyenek mentesek mindenfajta formalizmustól. Bátran kell alkalmazni a pedagógia korszerű elveit, a szemléltetés modern eszközeit. A szükségleteknek megfelelően kombinálni a tanfolyamformát, az előadást, a vitát, a konferenciákat és konzultációkat, valamint az irányított egyéni önképzést. A formát mindig a továbbképzés *tartalma* határozza meg.

*

A Politikai Bizottság határozata egyelőre a felső szintű vezetők politikai továbbképzésének feladatait szabja meg azzal, hogy hasonló elvek alapján kell megszervezni a megyei, járási alapszervezeti szintű (a felsőfokú továbbképzésben nem érintett) vezető beosztásúak politikai továbbképzését. Ennek kialakítása az elkövetkező év fontos feladata lesz. Már most sokat tehetünk azonban a továbbképzés feltételeinek előrelátó kialakításában.

Gondosan fel kell mérni azoknak a körét, akiknek továbbképzése a KB, illetve a Politikai Főiskola, vagy a megyei bizottságok hatáskörében, vagy megfelelő tömegszervezeti, állami továbbképzés keretében fog folyni.

Az oktatási igazgatóságok nagy szerepet fognak játszani a feladatok megoldásában. A tervek kialakításakor az oktatók, propagandisták kiválasztásakor, az anyagi-technikai feltételek javításakor már most messzemenően figyelembe kell venni a továbbképzés igényeit.

Dr. Mona Gyula
a KB osztályvezető-helyettese

Tapasztalatok és tennivalók a termelőszövetkezeti gazdálkodásban

A Központi Bizottság legutóbbi ülése megtárgyalta az 1972 novemberi állásfoglalásában szereplő gazdasági feladatok végrehajtásának, valamint 1973 első negyedévének tapasztalatait. Megállapította, hogy a határozatok végrehajtása a mezőgazdaságban is megfelelő ütemben, eredményesen halad. A szocialista nagyüzemek — köztük a termelőszövetkezetek — *fejlődése kiegyensúlyozott, gazdálkodásuk szocialista vonásai az utóbbi időben tovább erősödtek.* A szövetkezeti parasztság szorgalmas munkájával, a gazdálkodásban elért sikereivel méltó társadalmunk elismerésére. Számottevő eredmények bizonyítják, hogy parasztságunk jól gyümölcsözteti azt a nagyarányú segítséget, amelyet a szocialista átszervezés időszakában és azóta a nagyüzemi gazdálkodás kialakításában, életkörülményei javításában a munkásosztálytól kapott.

I.

Már rendelkezésünkre állnak a mezőgazdaság elmúlt évi adatai és tapasztalatai. Ezek szerint 1972 jó esztendő volt a mezőgazdaságban is. A termelés a tervezett 2—3 százalékkal szemben 5 százalékkal emelkedett, s ennek eredményeként az utóbbi két év átlagában 12 százalékkal haladta meg az előző ötéves terv átlagát. A mezőgazdasági termelés tehát a IV. ötéves tervben lendületesen, a tervezettnél gyorsabban fejlődik. Sorra-rendre beérnek azok a párt- és állami intézkedések, amelyeket agrár- és szövetkezetpolitikánk megvalósításaként a mezőgazdaság szocialista átszervezése óta folyamatosan tettünk a termelés növelésére, a nagyüzemek korszerűsítésére. Mezőgazdaságunk a népgazdaság szerves részeként fejlődik, egyik erős ágazata annak.

A mezőgazdasági termelés és felvásárlás csaknem háromnegyedét a termelőszövetkezetek adják. Az élelmiszertermelésben ezért kulcsszerepük van a szövetkezeteknek, jelentős részben rajtuk nyugszik az ország ellátásának gondja. A közös gazdaságok mind sikeresebben látják el feladataikat, termelésük fejlődése a mezőgazdaság átlagánál jóval gyorsabb ütemű, gazdálkodásuk hatékonysága is fokozatosan javul.

A termelőszövetkezetek termelése 1972-ben csaknem 14 százalékkal emelkedett. E kiemelkedő eredmény jelentőségét csak fokozza, hogy ezzel egyidőben a foglalkoztatottak száma 59 ezer fővel (6%-kal) csökkent. A munka termelékenysége számottevően javult, a szorgalom, a hozzáértés meghozta gyümölcsét.

A szövetkezeti termelés tehát beváltotta a hozzáfűzött reményeket. Eredményeit ma már egész társadalmunk élvezi: jobb az élelmiszerellátás, javult, sőt több cikkből bőséges a választék. Munkásosztályunk csakúgy büszke lehet erre, mint a szövetkezeti parasztság, mert ez a két osztály összefogásának, szorgalmas munkájának eredménye.

A termelés fejlődésével együtt erősödnek a gazdálkodás szocialista alapjai is. A felhalmozás és a fogyasztás aránya — amely jelenleg 24 : 76 — az előbbi javára tolódik el, és évről évre gyorsabban növekszik, mint a fogyasztás. 1972-ben a fejlesztési alap a termelőszövetkezetekben 10 százalékkal, a munkadíj- és a részesedési alap mindössze 3 százalékkal emelkedett. A jövedelem felosztásá-

ban megfelelően érvényesült a közös érdek, a munkadíjazásban a munka szerinti elosztás elve uralkodik. Igen lényeges az is, hogy a személyi jövedelem a munka termelékenységével összhangban alakult. Mivel gyors ütemben nőtt a termelés, csökkent a létszám, a 3 százalékos részesedési alap növekedéssel egyidőben 7,5 százalékkal növekedhetett a közösből származó egy főre jutó jövedelem.

A jó eredményt elérő szövetkezetekben mindinkább előtérbe kerül a gazdálkodás biztonságának fokozása. Jól bevált módja ennek a biztonsági tartalékok növelése. 1972-ben a termelőszövetkezetek 13 százalékkal növelték biztonsági alapjukat.

Kedvező változások tapasztalhatók a nem mezőgazdasági tevékenység alakulásában is. A központi intézkedések hatására a kiegészítő tevékenységek fejlődése a termelőszövetkezetekben számottevően mérséklődött, a mezőgazdasághoz kapcsolódó tevékenység pedig meggyorsult. A mezőgazdasági termékek feldolgozása egy év alatt 25 százalékkal emelkedett. A kiegészítő tevékenység kedvezőtlen kísérő jelenségei minden megyében teljes egészében megszűntek.

A termelés és az elosztás szocialista nagyüzemi bázisán *formálódik szövetkezeti parasztságunk szocialista gondolkodásmódja, erkölcse is.* Adatokkal aligha jellemezhető ez, a mindennapi tények azonban meggyőzően bizonyítják. Az alig 12 éve szövetkezetekben gazdálkodó parasztság mindjobban elsajátítja a nagyüzemi gazdálkodás módszereit, a tudományosan megalapozott termelési eljárásokat, a fejlettebb technika használatát. Gyarapodnak műszaki ismeretei, növekszik szakmai érdeklődése. A szövetkezeti parasztság többsége ma már nemcsak megélhetése alapjának tekinti a közös gazdaságot, hanem életformájaként is elfogadja a szövetkezeti közösséget. Termelőszövetkezeteinkben olyan új közösségek kovácsolódnak, amelyekben a szocialista gazdálkodással együtt mindinkább utat tör magának a szocialista erkölcs és gondolkodásmód.

A parasztság szocialista tudatának, közösségi szemléletének erősödését mutatja, hogy a termelőszövetkezetekben meghonosodott és egyre szélesedik *a szocialista munkaverseny,* a szocialistabrigád-mozgalom. A kollektív összefogás nagyszerű példáit szolgáltatta az 1972. évi nehéz nyári és őszi betakarítás idején kifejtett kölcsönös segítség is, amelynek kibontakoztatására lehet, hogy az idén is szükség lesz.

II.

A Központi Bizottság irányelvei alapján az 1973-as népgazdasági terv a mezőgazdasági termelés 2 százalékos növelését irányozta elő. Az előző évek fejlődési üteménél szerényebb cél elérése azonban nem kisebb feladat, mint a tavalyi. 1972-ben búzából, kukoricából és sertéshúsból rekordot értünk el, amelyet nem lesz könnyű túlszárnyalni.

Az idén ismét gondot okoz a rendkívül száraz téli-tavaszi időjárás. Ennek káros következményeit csak úgy lehet ellensúlyozni, ha a *szövetkezetek fokozott figyelmet fordítanak az időszerű mezőgazdasági munkák minőségére és a talajok jobb vízellátására.* A termelési feltételek komplex biztosítása, a kézi és gépi munka megfelelő összehangolása, az optimális időben végzett munka jelentősen növelhetik a hozamokat és az eredményt. Az ebben rejlő tartalékok feltárása, hasznosítása — a jelenlegi körülmények között — minden szövetkezetnek elsőrendű érdeke.

A népgazdasági igények kielégítése, a lakosság kedvezőbb élelmiszerellátása megköveteli, hogy a termelőszövetkezetek továbbra is fokozott gondot fordítsa-

nak a kézimunkaigényes növények — a cukorrépa, a dohány, és a zöldségfélék — termelésének fejlesztésére. E növények termelési feltételeit az elmúlt évek gazdaságpolitikai intézkedései jelentősen javították. Ezek a feltételek ebben az évben is érvényben vannak, de az ellátás színvonalának emeléséhez további erőfeszítések szükségesek.

A járvány-okozta sertéshústermelés-csökkenés a húsellátásban okoz nehézséget és csökkenti a termelőszövetkezetek gazdálkodásának eredményét. *A sertéshúsellátás javítása és a termelőszövetkezetek jövedelemkiesésének pótlása egyaránt megkívánja a sertésállomány és a hízóállattermelés mielőbbi helyreállítását.* Ennek legfőbb eszköze a rendelkezésre álló férőhelyek és a megépült, korszerű sertéstelepek jobb kihasználása, a tartási és takarmányozási technológia javítása.

Az ellátási feladatok megoldása mellett a termelőszövetkezetekben az egyes ágazatokban várható jövedelemkiesés pótlásáról is már most kell gondoskodni. Jövedelmet leggyorsabban és legjobban a vágóbaromfi-termelés növelésével lehet elérni, miután az e célra fordított befektetés gyorsan megtérül, a termék pedig biztosan értékesíthető. A termelési kedv javítása érdekében a baromfiipar a keveréktakarmány ellentételezése mellett lényegesen javította a vágóbaromfi felvásárlási árszintjét. A jövedelemjavító áremelések mellett a többlettermelés a megnövekedett kereslet kielégítését is szolgálja, ezért alapvető népgazdasági érdek is. Üzemi és népgazdasági érdek, hogy a termelőszövetkezetek a kihasználatlan, de baromfitartásra alkalmas férőhelyeiket vonják be a termelésbe. Így *a lehetséges mértékig gondoskodjanak a vágóbaromfi-termelést szolgáló* épületek, technológiai berendezések gyors rekonstrukciójáról, a technológia és az állategészségügyi előírások fokozott betartásáról.

Az állattenyésztés kiemelt feladatainak teljesítése az eddiginél szorosabb kapcsolatot igényel a közös és háztáji gazdaságok között. Mindenekelőtt a vágósertés és vágóbaromfi árutermelésének elősegítése érdekében a háztáji gazdaságok termelési feltételeinek (tenyésztői munka, anyaállományellátás, takarmánybázis növelése stb.) megteremtése igényel a termelőszövetkezetektől nagyobb figyelmet és több segítséget.

A termelés tervezett ütemű fejlesztése a termelőszövetkezetekben is szorosan egybekapcsolódik *a kapacitások bővítésével, a beruházásokkal, és a meglevő kapacitások jobb kihasználásával.* A termelőszövetkezetek beruházási tevékenysége 1972-ben a párt- és kormányhatározatnak megfelelően mérsékelt ütemben fejlődött. Napjainkban a gazdasági vezetők részéről nagyobb megfontoltság, a beruházások alaposabb előkészítése tapasztalható. Egyidejűleg meggyorsult a korábban megkezdett beruházások üzembehelyezése, és növekedett a gépi beruházások aránya. E kedvező változások mellett problémát okoz, hogy 1972-ben kevés új beruházás indult és az idén sem tapasztalható e téren élénkülés. Hiba lenne, ha ez a helyzet tartóssá válna. A meggondolt, céltudatos, jól előkészített beruházások nélkülözhetetlenek a közös gazdaságok további lendületes fejlődésének megalapozásához.

Az új kapacitások létesítésénél alapvető, hogy a nagytömegű szakosított termelést és a munka hatékonyságát szolgáló befektetések kerüljenek előtérbe, amelyek a ráfordításoknál gyorsabban emelkedő összhozamot eredményeznek. Ésszerű előnyben részesíteni azokat a fejlesztéseket, beruházásokat is, amelyek segítik és biztonságosabbá teszik a termékek veszteségmentes betakarítását és felhasználását.

A termelés hatékonyságának növekedése jelentős mértékben függ a már meglevő kapacitások jobb kihasználásától. Nem véletlen, hogy gazdaságpolitikánk is — helyesen — erre ösztönöz. Gyakran csekély változtatásokkal, a meg-

levő beruházások kompletté tételével — pl. betakarító gépek, tisztítók, szárítók, feldolgozó berendezések beszerzésével — jelentős többlethez lehet jutni.

Fontos termelési és ellátási érdek fűződik ahhoz is, hogy a termelőszövetkezetek ne csak a szűk értelemben vett növénytermesztést, állattenyésztést és kertészetet fejlesszék, hanem azokhoz vertikálisan jól kapcsolódó ipari szolgáltatást, feldolgozó- és közvetlen értékesítést is. A vertikális kooperáció lehetőségeit jól hasznosító szakosított tömegtermelés és az ehhez kapcsolódó értékesítés társadalmi és üzemi szempontból egyaránt előnyös. Növeli az áruválasztékot, lerövidíti az áru útját, tehát javítja az ellátást, szolgáltatást, egyúttal előmozdítja a szövetkezetekben dolgozók munkaidőalapjának jobb kihasználását, bővíti a szövetkezetek jövedelmi és felhalmozási forrásait. Helyes tehát, ha a termelőszövetkezetek gazdálkodásukat az élelmiszergazdasági vertikumon belüli tevékenységek fejlesztésével bővítik.

Nagyobb körültekintés szükséges viszont az élelmiszergazdasági vertikumhoz nem kapcsolódó ipari tevékenységek esetében. Ezek csakis a jogszabályokban meghatározott körben és szerződéses keretek között végezhetők. Főleg olyan vidékeken szorgalmazhatók, ahol ezáltal foglalkoztatási gondokat lehet megoldani és állami dotációt megtakarítani.

III.

Pártunk X. kongresszusának határozata megállapította: a szocialista demokrácia továbbfejlesztése a szocializmus teljes felépítésének egyik központi kérdése. E követelmény a termelőszövetkezetekben *a szövetkezetek belső élete, a demokrácia továbbfejlesztésével valósítható meg.* A szövetkezeti demokrácia erősödése kedvezően hat a gazdálkodásra is.

Hazánkban minden dolgozó elidegeníthetetlen joga, hogy bevonják vállalata döntéseinek a kialakításába és működésének ellenőrzésébe. Ezt nevezzük a vezetés demokratizmusának (vállalati demokráciának). A szövetkezetekben ennél sokkal többről van szó. A szövetkezeteket — a testületi és az egyszemélyi vezetés egységes rendszerében — végső soron maga a szövetkezeti tagság vezeti. A szövetkezeti demokratizmus tehát lényegét tekintve más, mint a vállalati, egyszemélyi vezetés demokratizmusa. A szövetkezetekben a testületi szervek nem tanácsadó jellegűek, hanem arra hivatottak, hogy a gazdálkodás és a működés alapvető kérdéseiben döntsenek. Másfelől a dolgozókat itt nem csupán bevonják a vezetésbe, hanem a közgyűlésen, valamint választott testületeik útján ők maguk döntenek. *A szövetkezetek vezetése a testületi és egyszemélyi vezetés ötvözete.* Az egyszemélyi vezetők itt megbízásukat a tagságtól nyerik és a tagságnak tartoznak felelősséggel.

A termelőszövetkezetekben ott fejlődik kielégítően a gazdálkodás és a közösségi élet, ahol az önkormányzat is fejlődik, érvényesül a szövetkezeti demokrácia és a vállalati vezetés összhangja. Ennek legfőbb módja az önkormányzati testületi szervek (közgyűlés, vezetőség, választott bizottságok) munkájának javítása, a gazdaságon belüli egységek önállóságának fokozása, továbbá a szövetkezeti demokrácia intézményi formáinak a termelési egységekkel való összehangolása.

Az irányítás korszerűsítésének fontos láncszeme a termelőszövetkezetekben a vezetés ellenőrző funkciójának fejlesztése és szigorítása. Ennek egyik fő területe a tagsági ellenőrzés erősítése az ellenőrző bizottságok útján. Az ellenőrző bizottság a tagság megbízásából a termelőszövetkezet egész működését és gazdálkodását ellenőrzi. Munkájában a vezetőség segítőtársa, legfőbb partnere, tevé-

kenységéért közvetlenül a közgyűlésnek felelős. Ellenőrzése főleg a közös vagyon kezelésére és a gazdálkodásra terjed ki, ellenőriznie kell azonban a közgyűlés és a vezetőség határozatainak végrehajtását, a tagok jogainak és kötelességeinek érvényesülését, általában a jogszabályok, az alapszabály és más belső szabályzatok megtartását is. Az ellenőrzés segítésének másik fontos területe a vezetői munkakörhöz kapcsolódó elemző és ellenőrző munka fejlesztése. El kell érni, hogy a termelőszövetkezeti vezetők minden szinten munkaköri feladatuk szerves részének tekintsék az ellenőrzést.

Szocialista építőmunkánkban a gazdálkodás műszaki, közigazgatási és szervezési tennivalóinál semmivel sem kevésbé fontos összetevője *a szocialista nevelés*. Esetenként ennek elhanyagolása miatt nem boldogulunk a gazdálkodással a termelőszövetkezetekben. A szocialista tudat- és erkölcsformálás gazdasági alapjai és szervezeti keretei kialakultak, szilárdak. Szocialista irányban formálódik a dolgozók nagy többségének magatartása és felfogása is. Gyökeres átalakulás kezdődik a mezőgazdasági dolgozók, a szövetkezeti parasztok gondolkodásmódjában, magatartásában is. *A falun is új társadalmi értékmérő honosodik meg: a munka és a közösségi magatartás.* A kibontakozó társadalmi és gazdasági változások nyomán a munkásosztály és a termelőszövetkezeti parasztság mind több és több közös vonással rendelkezik. Ez az egyedül helyes út, amely fő célunk, a szocializmus teljes felépítése felé vezethet.

Mindez azonban nem mentesíti a pártszervezeteket az önzés, az anyagiasság, az emberi együttélés szabályait, erkölcsi normáit semmibe vevő, eredményeinket lebecsülő cinizmus megnyilvánulásai ellen, a szocialista gondolkodás és erkölcs erősítése érdekében napról napra végzendő munkától. A gazdálkodásban a szocialista építés gyorsítását szolgáló sarkalatos alapelv: a munka eredményétől függő anyagi ösztönzés. Emellett azonban nem szorulhat háttérbe az erkölcsi elismerés, a dolgozók erkölcsi megbecsülése sem.

A szövetkezetekben a gazdálkodás törvényes rendjének megtartása mindennapi gyakorlattá vált. Esetenként azonban még előfordulnak törvénysértő szabálytalanságok és tudatos visszaélések. A jó munkát végző, vagy önhibájukon kívül nehéz helyzetbe kerülő és helytálló dolgozókat és vezetőket fáradságos munkájukért társadalmi megbecsülésben kell részesíteni. Ugyanakkor nem lehet eltekinteni a határozott fellépéstől, a büntetéstől a törvényeinket megsértő beosztottakkal és vezetőkkel szemben.

A szocialista magatartás, tudat és erkölcs formálásának jelentős eszköze lehet *a szocialista verseny* kibontakoztatása. Fő céljait az üzemi középtávú és éves tervekre alapozva helyes meghatározni. Érdemes segíteni azokat a kezdeményezéseket, amelyek a munkaköri követelményeket meghaladó mértékben szolgálják a népgazdasági célok, az üzemi tervfeladatok megvalósítását, erősítik a dolgozók közti kölcsönös segítséget, a munkafegyelmet és a kulturálódást. A szocialista munkaverseny eddig is ott vált eredményes mozgalommá, ahol céljaiban, szervezésében és értékelésében közel került az emberekhez. Ezért a munkaversenyt elsősorban azokon a munkahelyeken célszerű kezdeményezni, ahol a versenycélok és a feladatok a dolgozókhoz közel állnak, konkrétan meghatározhatók, ahol az eredményeket reálisan számba vehetik, s a verseny résztvevői ellenőrizhetik.

A munkaverseny alapvető formája a szocialistabrigád-mozgalom. A kommunisták segítsék elő, hogy a szocialista brigádok a termelőszövetkezetekben is olyan kollektívákká váljanak, amelyek úttörő, mozgósító és példamutató szerepet töltenek be a munkában, a közösségi életben, a szocialista munkaerkölcs erősítésében.

Dr. Csizmadia Ernő
a KB osztályvezető-helyettese

Az ajánlók felelőssége

A párttagság növekedéséről és szociális összetételének alakulásáról szóló PB-határozat végrehajtásánál az alapszervezetekben több tartalmi és módszerbeli problémával találkozni. Fontos ezek tisztázása, hiszen a határozat helyes értelmezése és végrehajtása lényeges politikai feladat.

A múlt számunkban megjelent írás folytatásaként folyóiratunkban válaszolunk a leggyakoribb konzultációs kérdésekre.

Napjainkban mind sűrűbben kerül szóba az ajánlók felelőssége. Helyenként ennek olyan értelmezést adnak, amely arra enged következtetni: ők a felelősek az új párttag minden cselekedetéért, s következésképpen őket kell elmarasztalni, ha a fiatal párttag nem teljesítette a hozzáfűzött reményeket. Hogyan kell értelmezni az ajánlók felelősségét?

A X. kongresszuson elfogadott szervezeti szabályzat rögzíti a tagfelvétel rendjét. E szerint a pártba való belépés önkéntes, a felvétel egyéni elbírálás alapján történik. A jelentkezőnek, felvételét írásban kell kérnie. Kérelméhez két olyan párttag írásbeli ajánlását kell csatolnia, akik legalább három éve tagjai a pártnak és közös tevékenység alapján ismerik. Az ajánlók felelősek az ajánlottról adott véleményekért. Ha a pártba KISZ-tagot vesznek fel, egyik ajánló a KISZ-alapszervezet taggyűlése lehet.

Ezt minden párttagnak, s minden jelentkezőnek ismernie kell, csupán az emlékeztetés miatt idéztük. Az ajánlók felelősségének ismételt fölvetése nem is annyira a szabályzat megnemértéséből adódik, hanem a gyakorlati pártmunkában levő problémák miatt. Elég gyakori ugyanis a felületes ismeretség szerinti véleményezés, mert az ajánló nem érzi azt a felelősséget, amely az új tagok ajánlásával együtt jár.

Az alaposabb megismerést szolgálja a szervezeti szabályzat módosításában az, hogy nemcsak a munkahelyi, hanem a tágabb értelmű *közös tevékenységet* (társadalmi, politikai) veszi alapul. Az a tény, hogy nemcsak az ajánlhat, akivel dolgozik, éppen a sokoldalú megismerés fontosságát jelzi.

A tagfelvételeknél alkalmazott ajánlási rendszert tehát nem formális okból alkalmazza a párt. Azt szolgálja, hogy az egyéni szándék mellett legyen „ biztosíték" arra, hogy a jelentkező ténylegesen megismerje a párttag jogait és kötelességeit, s hogy a párttagságra való alkalmasságot közös tevékenység alapján is bizonyítani lehessen. Miután helyenként helytelen gyakorlat alakult ki, szükséges hangsúlyozni: *az ajánlókat a felvételt kérőnek kell a maga számára megkeresni-felkérni. Az alapszervezet vezetősége tehát nem „kérheti fel", nem „jelölheti ki" az ajánlókat.* Ehhez tartozik még, hogy az ajánlást nem lehet, nem szabad pártmunkának felfogni, s következésképpen néhány párttagot ezzel megbízni. Ezzel ugyanis elvész az ajánló felelőssége, mert a kellő ismeretek hiányában a pártvezetőség felkérése nélkül, az ajánlást nem vállalná.

A párttag számára megtiszteltetés és felelősség is az ajánlás. Megtiszteltetés annyiban, hogy a pártonkívüli őt érzi a legközelebb magához, megbízik benne, jó kommunistának tartja. Felelősség viszont a párt előtt azért, hogy akit párttagnak javasol, azzal valóban erősödik a pártszervezet. Sajnos az ajánlók nem mindig gondolják végig: mit is jelent ez a lépés az egyén és a párt

számára. Nem egy pártszervezetben megelégszenek azzal, hogy az illető jól dolgozik, és egyébként rendes ember. Ez azonban nagyon felületes ahhoz, hogy az alkalmasság valóban lemérhető legyen. Ehhez mélyebb ismeretek szükségesek. Az életút, a magánélet hozzátartozik az ember reális megítéléséhez, de az is, hogy rendszeresen figyelemmel kísérje: hogyan teljesíti társadalmi munkáját, milyen a politikai magatartása, jelleme, mennyiben egyezik nála a szó és a tett. Egy szó mint száz: az ajánlás a párttag számára is felelősséget jelent. S nemcsak addig, amíg a taggyűlés elé kerül a felvétel, hanem később is, hogy az új párttag megtalálja helyét a kommunista közösségben és minél eredményesebben teljesítse kötelességeit, fejlessze marxista műveltségét.

A közös munka, s a közéleti tevékenység a legjobb ismeretek forrása. Aki ezen keresztül szerez „információkat", az biztonsággal alakíthatja ki véleményét, melyet aztán a vezetőség és a taggyűlés előtt kell képviselnie Előfordul azonban, hogy az ajánló a vezetőség mulasztásából ennek nem teljesen tesz eleget. *A vezetőség feladata, hogy az ajánlót a vezetőségi ülésre és a taggyűlésre is meghívja.*

A vezetőségi ülésen — ahol állást foglalnak a felvételi kérelem ügyében — részt kell venniük az ajánlóknak is. Az ő véleményük ugyanis lényeges abban, hogy a vezetőség a taggyűlésnek elfogadásra vagy elutasításra javasolja az illetőt. S az is előfordulhat, hogy az ajánló a vezetőségi ülésen ötletet, javaslatot kap: hogyan készüljenek a taggyűlésre, amely egy kicsit az ajánló „minősítése" is. A másik tipikus jelenség, hogy az ajánló a taggyűlés után — amely elfogadja a kérelmét, javaslatot — befejezettnek tartja „szereplését". Pedig nyilvánvaló, hogy a tagfelvétel nem lehet a politikai érettség csúcsa. A mozgalmi munka alakítja a tagok erkölcsi, politikai magatartását, emberi tulajdonságait. Tapasztalatok sokasága jelzi: ez a politikai hatás különböző színvonalon valósul meg. Sőt mi több — különösen ha a nevelőmunka gyenge —, évek is elmúlnak anélkül, hogy egyes párttagok éreznék a kommunista közösség emberformáló erejét: a tényleges segítséget, az őszinte bírálatot, a bátorító, ösztönző szót. Helyenként ugyanis elnézőek mind az emberi gyengeségek, mind a kötelességek teljesítése megkövetelésében.

Az ajánlónak éreznie kell, hogy a fiatal párttagot nem hagyhatja magára. Kicsit ő is felelős, milyen „indítást" kap. Ő a tapasztalat okán és jogán segítse, hogy méltó legyen a párttagságra.

Jogos azonban a kérdés: meddig tart az ajánló felelőssége, hiszen minden kezességnek — ennek is — egyszer végének kell lennie. Az ajánlás tényéhez kapcsolódó felelősség valóban nem szólhat egy életre, nem lehet tértől időtől függetlenül felvetni. Nem lehet érvényesíteni olyan esetekben, amikor semmi köze az ajánláshoz. Egy fegyelmi büntetés kiszabásánál például nem lehet felelősségre vonni az ajánlót is, hiszen nem ő követte el a hibát, nem ő volt a „tettes". Ha azonban a dolog olyan természetű, amely a felületes ajánlással függ össze, az alapszervezet vezetősége kezdeményezheti az ajánló felelősségre vonását is, hiszen az ő mulasztása tette lehetővé, hogy méltatlan ember került a párt tagjai sorába. Ilyenkor azonban a felelősség az egész alapszervezetre, a felvételt megerősítő pártszervre is vonatkozik. Világosan látni kell, hogy a párttagot a taggyűlés veszi fel a párt sorába. A kollektíva döntésének megerősítését a felső pártszerv is csak alapos vizsgálat, a felvételét kérő személy ismerete alapján erősítheti meg.

(Következő számunkban a kilépés, a törlés és a kizárás kérdéseivel foglalkozunk.)

Az MSZMP Központi Bizottsága Titkárságának 1973. május 14-i határozata

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának Titkársága ez év február 5-én pártvizsgálatot indított Hegedüs András szociológus, Kis János és Vajda Mihály filozófus párttagok fellépésében jelentkező ideológiai és politikai problémák tisztázására.

A vizsgálat keretében nevezettek újabb írásait, illetve az azokban kifejezésre jutó nézeteket megvitatta a Központi Bizottság mellett működő Kultúrpolitikai Munkaközösség, majd a Magyar Tudományos Akadémián társadalomtudósok szélesebb köre is. A vitára meghívást kaptak az említett írások szerzői, hogy kifejthessék nézeteiket és eloszlathassák az azokkal kapcsolatos esetleges félreértéseket. A vitán való részvételt azonban mindannyian megtagadták.

A tudományos vitákon az az egységes álláspont alakult ki, hogy a vizsgált írásokban hagyományos jobboldali revizionista nézetek keverednek a mai antimarxista irodalomban divatos úgynevezett „újbaloldali" nézetekkel. A cikkek szerzői olyan összefüggő ideológiai és politikai nézeteket fogalmaznak meg, amelyek szemben állnak a marxizmus—leninizmussal és az MSZMP politikájával: tagadják a munkásosztálynak, mint osztálynak a létét, a nemzetközi munkásmozgalom forradalmi szerepét és történelmi jelentőségét, kétségbe vonják a szocialista országok szocialista jellegét, azok vívmányait, hirdetik a marxizmus „pluralizmusát", a „többféle marxizmus" létjogosultságát, s szakítanak a marxizmus—leninizmus elméleti örökségével.

A lefolytatott vizsgálat egyértelműen megállapította, hogy Hegedüs András, Kis János és Vajda Mihály alapvető kérdésekben szembehelyezkedett a marxizmus—leninizmus elméletével és az MSZMP politikájával. A pártvizsgálat és a tudományos vita során megállapított elméleti és politikai hibák, a pártszerűtlen magatartás mellett mérlegelni kellett azt is, hogy az utóbbi években Hegedüs András politikai hibákért már többször figyelmeztetésben részesült, Vajda Mihály pedig pártbüntetést kapott. Mindhárman durván megsértették a párt szervezeti szabályzatát is. Mindez pártfegyelmi büntetést von maga után.

A Központi Bizottság Titkársága — figyelembe véve az elkövetett hibák súlyosságát, a kijavításra irányuló készség teljes hiányát — Hegedüs Andrást, Kis Jánost és Vajda Mihályt a Magyar Szocialista Munkáspárt tagjainak sorából kizárta.

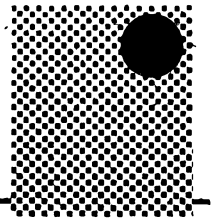

Marxizmus, vallásosság, ideológiai vita

Nemzeti történelmünk utolsó negyedszázadának értékes és figyelemreméltó eredménye *a nem-hivők és hivők együttes tevékenysége a szocialista társadalom megvalósításáért, a béke védelméért.* Ezt megfelelően fejezi ki a szocialista állam és az egyházak vezető körei közti normális, alapjában véve jó viszony. Ez a kapcsolat mindenekelőtt a társadalom tudatos vezető ereje, az MSZMP következetes szövetségi politikája következtében szilárdult meg. De nem hagyható figyelmen kívül azoknak a hivőknek a befolyása sem, akik az igazságosabb, emberibb világ, vágyaik és törekvéseik megvalósításának feltételét látják társadalmi rendünkben, valamint azoknak a papi köröknek az álláspontja, amelyek a kapitalizmus kritikáját, vagy éppen a szocialista orientációt már egyházi szempontból is kívánatosnak tekintik.

E fejlődés következtében az egyházak és az állam közti politikai ütközések helyébe — gazdasági, kulturális és bizonyos politikai kérdésekben — az egyetértés alapján fejlődő együttműködés lépett. Az együttműködés rosszindulatú ellenfelei ezt gyakran a vallási álláspont feladásával azonosítják és a marxizmus—leninizmus alapján funkcionáló szocialista államhatalommal szembeni kényszerű behódolással vádolják az egyházakat. Ezzel azonban csak azt árulják el, hogy nem képesek elképzelni a hivő embereknek olyan meggyőződését, hogy elfogadják a szocializmus célkitűzéseit, békeprogramját anélkül, hogy vallásukról lemondanának. Valóban: miért ne volna elképzelhető, hogy a materialista marxisták és a keresztény hivők *közös, objektív érdekeik* hatására ugyanazokat a célokat tűzzék maguk elé, még ha ezt a választást *közvetlenül* más-más eszmei indítékok sugallják is? A tények azt mutatják: ez igenis lehetséges.

Olyan együttműködésről van természetesen szó, amely nem zárja ki, ellenkezőleg: *feltételezi az ideológiai vitát.* Azonban nem akármilyen vitáról van szó: nem valamiféle kultúrharcra, nagyhangú, de voltaképpen tartalmatlan szólamok hangoztatására van szükség. Marx a vallás kritikáját sohasem azonosította a puszta istentagadással. Lenin is azt követelte, hogy a párt ezen a téren is mindenekelőtt a dolgozó tömegek tényleges problémáiból és az ezeket tükröző ideológiai kérdésekből induljon ki. Ha akkor igaz volt, hogy a marxista ateizmusnak mindenekelőtt harcos *materializmus*nak kell lennie, tehát *pozitív világnézeti megoldásokat* kell nyújtania az emberek általános *társadalom- és természetszemléleti, erkölcsi, esztétikai problémáinak* megoldására, méghozzá

abban a konkrét összefüggésben, ahogy azok felmerülnek —, akkor ez ma fokozott mértékben igaz.

Erről a bázisról, egy, *az alkotó személyiségre orientált, összefüggő tudományos világkép, világnézet talajáról* lehetséges csak eredményesen vitázni a vallással. Az ateizmust tehát nem foghatjuk fel pusztán holmi „reszortként", valamilyen szűk szektafeladatként. A cél e téren is mindenekelőtt az, hogy elért szocialista vívmányaink alapján általában *erősítsük kulturális életünk marxista—leninista világnézeti tartalmát*, a legkülönbözőbb keretekben. Főként a pártpropaganda révén, de az iskolai oktatásban, a népművelésben, az irodalomban és a művészetben, a tömegkommunikációs eszközök révén, és nem utolsósorban a pedagógusképzésben és továbbképzésben is. A szocialista építés vívmányaira építve, a marxista—leninista világnézetnek erről a pozitív bázisáról kiindulva lehet csak eredményesen vitázni bizonyos vallásos nézetekkel is (köztük a vallásos formában jelentkező polgári-kispolgári normákkal, eszmékkel), *mégpedig ott, ahol ezek ténylegesen konkrétan fékezik a társadalmi haladást.*

A vita persze csak akkor lehet hatékony, ha tekintetbe veszi ennek a vallásosságnak *mai és hazai* jellemzőit. Hadd mondjam el ezzel kapcsolatban egy nemrégi élményemet. Egyik vasárnap délelőtt, séta közben betértem egy templomba és végighallgattam a szentbeszédet. Világszerte fejlődik a technika és a tudomány, nálunk is örvendetes fejlődésnek vagyunk tanúi — hangsúlyozta a pap. Ez emberi szempontból feltétlenül üdvös és helyes: előmozdítja az életszínvonal emelkedését, a Föld, sőt a világűr meghódítását. A technika és a tudomány fejlődésével, az iparosodással és a városiasodással ugyanakkor káros melléktermékek jönnek létre. Kétségtelenül lehetséges és szükséges fellépni a környezetet szennyező jelenségek ellen — hangsúlyozta — és megszüntetni a vizek és a levegő szennyeződését. De — úgymond — ki fogja megszüntetni a lelkek szennyeződését? Más szóval: ki segít megszüntetni az emberek elmagányosodását, az élet sivárságát, a szeretetlenséget? Ki segít leküzdeni a bűnre való hajlamot stb.?

A példát sok szempontból jellemzőnek tekinthetjük. Nyilvánvaló, hogy olyan egyházakkal van dolgunk, amelyek örvendetes módon hajlandók közreműködni közös politikai céljaink megvalósításában (és itt nemcsak a papságra kell gondolnunk, hanem mindenekelőtt a még hivő, vallásos tömegekre is). Ugyanakkor az is világos az elmondottakból, hogy ennek a közreműködésnek a *világnézeti* indítékai, amelyek maguk is befolyásolják az együttműködés terjedelmét, tartalmát, sok vonatkozásban vita tárgyát kell hogy képezzék.

Említsük meg, hogy ezt a nemzetközi szinten is kibontakozó együttműködést ma már a világegyházak vezető körei is figyelemmel kísérik, s álláspontjuk — amely sokban különbözik akár az egy évtized előttitől — nyilván befolyásolja a hazai hivők egy részét is. VI. Pál pápa *Octogesima adveniens* kezdetű pápai levelében a katolikus egyház történetében először fogalmazta meg 1971-ben azt, hogy „a hivők a szocializmusban fedeznek fel bizonyos törekvéseket, amelyek mint hivő emberek foglalkoztatják őket... A kereszténveket manapság vonzzák a különféle szocialista áramlatok, és kapcsolatot kívánnak teremteni velük, azok keretében kívánnak tevékenykedni." A pápa — XXIII. János nyomán, de más elődeitől eltérő módon — lehetségesnek tartja, hogy a hivők „végrehajtsák azokat a politikai, társadalmi és gazdasági változtatásokat", amelyeket e keretek között „szükségesnek találnak".

A katolikus egyház feje láthatóan — és hasonló magatartással találkozunk más egyházak álláspontjaiban is — elébe kívánt menni a tömegek körében tért hódító szocialista törekvéseknek, midőn megengedi részvételüket ezekben a folyamatokban. Mondani sem kell, hogy ezeket az egyházak jól felfogott érdekében megtett lépéseket *méltányolni kell* és ezzel is hozzájárulni azoknak az akcióknak a sikeréhez, amelyeket a hivők és nem-hivők közösen hajthatnak végre a társadalmi haladás érdekében. Nem hagyható azonban figyelmen kívül az sem, hogy ez a pápai bátorítás maga is csak igen lényeges *fenntartásokkal* érvényes, hiszen azzal az óvással párosul, hogy a hivőknek ügyelniük kell, *nehogy „csatlakozzanak az osztályharc gondolatához és marxista értelmezéséhez."* A hivők „szocialista opciója" ebben a vonatkozásban tehát mindenekelőtt a gyakorlatilag elkerülhetetlennek látszó *akciókra* irányuljon — eszmei azonosulás nélkül. Sőt, úgy látszik: amikor a magukat kereszténynek nevező *politikai* erőket lényeges veszteség érte a tőkés világban, fokozódik a törekvés arra, hogy ezt a térvesztést *ideológiai* eszközökkel ellensúlyozzák, egy, az eddiginél hatékonyabb, rugalmasabb és korszerűbb aktivitás segítségével.

A hazai egyházak helyzete és álláspontja természetesen *nem azonosítható* a nagy világegyházi központok álláspontjával. (Arról nem is szólva, hogy a protestáns egyházak nem is rendelkeznek olyan központtal, amilyen a katolicizmus esetében a római szentszék, és testvéregyházaikhoz való viszonyuk is más természetű.) Ezek az egyházak mindenekelőtt a *hazai körülményekhez* igazodnak, és figyelembe kívánják venni azt a tényt, hogy híveik politikai álláspontja a szocializmus elfogadásán, támogatásán alapszik. Mindazonáltal hazai vonatkozásban sem volna helyes figyelmen kívül hagyni, hogy nemcsak az emberi cselekvés általános céljait, lehetőségeit, de a konkrét feladatokat, vagy akár a szocializmus értelmezését illetően lényeges különbségek mutatkoznak a vallásos felfogás és a marxizmus álláspontja között.

Az osztályharc tényleges fejlődésével összefüggésben, a szocializmus építésének reális problémáival kapcsolatban vetődik fel manapság elsősorban *a hivőkkel való gyakorlati-politikai együttműködés és a vallással folytatott eszmei vita dialektikája.* Ezt gyakran két oldalról is félreértik. Egyesek nem értik, hogy a vallással folytatott ideológiai vitának sem más a célja, mint az, hogy — eszmeileg szilárdítva a hivők és nem-hivők gyakorlati kapcsolatát — támogassa szövetségi politikánk megvalósítását. E téren tehát *partnerekkel* és nem ellenségekkel vitázunk, akiket meggyőznünk és nem legyőznünk kell.

Ezt a gyakorlati kapcsolatot a kommunista és munkáspártok 1969-es moszkvai nyilatkozata is rendkívül fontosnak tartotta a békéért, az imperializmus ellen és a szocializmusért folyó harcban, amelynek érdekében fejleszteni kell az eszmecserét a más felfogású emberekkel, tényszerűen megalapozott, differenciált, türelmes és következetes *párbeszédet* folytatva velük. Ha valaki nálunk olyan ateista propagandára törekedne, amely *kizárja* a párbeszéd szellemét, bizony figyelmen kívül hagyná a magyarországi hivők pozitív álláspontját a szocializmusról, s megsértené általános politikai elveinket. Csakis a szektás elzárkózáshoz jutna el, ami egyaránt ártana nemcsak történelmi céljaink megvalósításának, de a marxista világnézet terjesztésének is.

Ha viszont ez a párbeszéd netán csorbítaná a marxizmus dialektikus és történelmi materializmusát, ha képviselői *világnézeti kompromisszumokra* törekednének az együttműködés kívánatos megszilárdítása érdekében — ez nemcsak eszmei lemondást jelentene céljainkról, hanem lemondást arról is, hogy a val-

lási közvetítéssel jelentkező polgári, nacionalista és kozmopolita, liberális és reformista, egzisztencialista vagy éppen ultra-radikális eszmék ellen is fellépjünk.

A marxizmus ateizmusa — a marxizmus *forradalmi humanizmusának* nélkülözhetetlen eleme. Mindenekelőtt azt jelenti, hogy az embert és csakis *az embert* tekintjük saját történelme egyetlen szerzőjének és szereplőjének, felelősnek az általa létrehozott objektív lehetőségek optimális kiaknázásáért, saját viszonyai történelmi korlátozottságának meghaladásáért, egyszóval azért, hogy az ember áttérhessen saját „igazi történetére", a kommunizmusra. A lemondás erről a humanista, pozitív töltésű ateizmusról magát a dialógust is feleslegessé tenné és a szocializmus érdekében való együttműködést is korlátozná.

Teljesen nyilvánvaló, hogy — bár természetesen ez a feladat sem lebecsülhető — e téren nem elsősorban a teológusokkal, a vallásos filozófusokkal folytatandó vitákra kell gondolnunk. Ennél jóval fontosabb számunkra annak a *mindennapi* vallásosságnak a vizsgálata, megértése és *helyes módon* történő bírálata, amely ma még bizonyos rétegek gondolkodásmódját és érzésvilágát átszövi. (Ezt a mindennapi vallásosságot egyébként sajnálatosan kevéssé ismerjük. Fontos volna, hogy ezen a téren a szociológiai kutatás lényegesen több értékelhető eredményt nyújtson.)

Milyen kérdések, kérdéskörök kapcsán látszik ma szükségesnek e téren a konkrét ideológiai vita?

Még nem is olyan régen a vallási — különösen a katolikus — propaganda fontos feladatának tartotta egy összefüggő természeti világkép felvázolását, továbbá egy olyan kívánatos társadalmi modell körvonalazását, amelyre a hívők cselekvésének irányulnia kell. A filozófiai és a közvetlen politikai orientáció hangsúlyozott szerepe azonban, különösen az utóbbi évtizedben, kétségtelenül elhalványult, összhangban azzal, hogy az egyházak és az általuk inspirált politikai mozgalmak közéleti befolyása csökkent. Ezzel fordított arányban megnőtt viszont az *erkölcsi* érvelés nyomatéka, s ezzel annak hangsúlyozása is, hogy az erkölcsi problémák megoldása (különösen pedig *vallásos* szellemű megoldásuk) a társadalmi haladás *alapvető* feltétele is.

Úgy tűnik, e propaganda szerint létezik az egyén életének olyan privát szférája, s itt a lelkeknek olyan „szennyeződése", amelynek eltávolítására össztársadalmi, állami szervek nem lehetnek képesek, amire az egyházaknak, a vallásoknak van monopóliumuk. Felfogásunk szerint ezek az erkölcsi problémák *végsősoron* tényleges társadalmi-gazdasági és politikai problémákban gyökereznek. Magának annak a látszatnak is, hogy itt *pusztán* erkölcsi kérdésekről van szó, megvan a társadalmunk fejlettségének adott színvonalából adódó objektív oka, de van szubjektív forrása is; például az a tény, hogy szocialista közösségeink még sokhelyütt nem képesek az egyes ember, a család, általában a kisebb közösségek gondjával-bajával megfelelően foglalkozni. Elvileg ugyanakkor nyilvánvaló, hogy *az emberi intim-szféra, az interperszonális kapcsolatok, a családi viszonyok, a baráti kapcsolatok, az emberek közötti szolidaritás és a hűség, a másik ember iránti részvét, felelősség, a személyes boldogság problematikája iránt a marxizmus nem hogy közömbös volna, hanem e viszonyok harmóniájának biztosítását egyik legfőbb céljának tekinti.* Párt-, állami és társadalmi közösségeinknek foglalkozniok kell ezekkel a kérdésekkel (és sokszor eredményesen foglalkoznak is megoldásukkal), úgy, hogy ezek az életben ténylegesen előfordulnak a maguk társadalmi összefüggéseiben — miközben nem feledkezhetnek meg arról sem, hogy ezek *erkölcsi* formát öltöttek.

Etikai nevelőmunkánk gyakran két véglet között ingadozik. Olykor csak moralizál, *elvont követelményeket* támaszt azzal az erkölcsi nívóval szemben, amely az életben tapasztalható, megállapítván, hogy milyennek kellene lennie annak, ami van, anélkül, hogy a célhoz vezető utat is megmutatná. Néha pedig pusztán *leírja* azt, ami a moralitás szintjén létezik, anélkül, hogy valóban feszítő erőt jelentene annak érdekében, hogy holnapra túlhaladjuk a mai erkölcsi viszonyokat. Reális és megvalósítható, de *határozott követelményekre*, főként azonban *jó példára* és a közélet tisztaságának határozott védelmére van szükség mindenekelőtt. Építőmunkánk demokratikus gyakorlatában is céltudatosabban, szívósabban és hatékonyabban kell dolgoznunk ahhoz, hogy mindenki előtt világossá váljon politikai, kulturális és erkölcsi álláspontunk egysége: erősödjék *a személyes erkölcsi felelősség* tudata, könnyebben oldódjanak meg az egyes ember gondjai, bajai, s mindezzel lényegében megszüntessük azt a *látszatot* (amelynek egyébként bizonyos privatizálódási tendenciák is aládolgoznak), mintha volnának olyan individuális problémák, amelyek iránt szocialista közösségeink közömbösek lehetnének.

A vitakérdések és válaszok másik csoportja a történelem és „az ember lényegét" érintő problémákkal kapcsolatos. Egy német katolikus folyóiratban olvashattuk nemrég a következő jelszót: „Több helyet Goethe és kevesebbet Newton számára!" Nyilvánvaló, hogy a marxizmus nem egyezhet olyan állásponttal, amely elvileg szembeállítja egymással a technika, a tudomány szféráját és az ember világát, vagy a természettudományokat és a humán tudományokat, nem egyezhet a két kultúra felfogásával és koncepciójával. De ebből a jelszóból az is kitetszik, hogy a velünk vitázók sem elsősorban természettudományos istenérvektől várják ma a nagyobb hatást, hanem főként *emberi-történelmi problémák* vallási szellemű megválaszolásától. Mi az ember? Mi az emberi élet célja, értelme? Mi a szabadság? Mennyiben magasabbrendűek a szellemi értékek, mint az anyagiak? Noha ezek a kérdésfeltevések nem okvetlenül a marxizmus sajátjai, mégsem kerülhetők meg. És — a vita eredményét tekintve — nincs mitől tartania egy olyan mozgalomnak, amely a külsővé-idegenné lett emberi-tárgyi gazdagság visszavételére, az emberi személyiség értelmi, érzelmi, fizikai kiteljesítésének előmozdítására irányul. A vallásban az ember a képzelet segítségével haladja meg korlátozottságát, partikularitását, viszonyainak atomizáltságát. A mi társadalmunkban a korlátozottságnak ezt a leküzdését kell az egész szocialista építésnek szolgálnia. Ez azonban nem mindig kellőképpen tudatosul. A vallásos nézetek sikerei is többnyire ott jelentkeznek, ez a távlatok kisajátítására irányuló törekvés rendszerint ott nyer teret, ahol fejlődésünk objektív nehézségei közepette elméleti és propagandatevékenységünk túl kevéssé mer túlmutatni a jelenen, az éppen adottan, ha a munkásosztály nagy történelmi célját, a kommunista társadalom megvalósításának *perspektíváit* nem világítja meg eléggé bátran és ugyanakkor reálisan.

De az említett elméleti kérdéskörökön túl nem egy, mindnyájunkat foglalkoztató, aktuális *társadalmi* kérdésben is jelentkezik a türelmes, elvi vita szükséglete. Egész fejlődésünk egyik kulcsfontosságú kérdése: biztosítani *a nők társadalmi és kulturális emancipációjának* feltételeit és mindezt úgy, hogy családanyaként is jobban betölthessék szerepüket. Alig hihető azonban, hogy akár a család, akár az asszonyok, akár a gyermekek számára megoldást jelenthetne a huszadik század utolsó harmadában az az álláspont, amelyet katolikus részről a legmagasabb helyen is megismételnek, amely a nő szerepét — feleség-mivoltán

túl — legszívesebben kizárólag az anyaságra korlátozná. Ez nemcsak az asszonyok önállóságát, tanulási vágyát, alkotó törekvéseit fékezné, nemcsak a család patriarchális formájának konzerválását, vagy néhol annak restaurációját jelentené, de előbb-utóbb oda is vezetne, hogy az anyák képtelenekké válnának a kisgyermekkorból kinőtt gyermekeik eredményes nevelésére is.

Vita folyik társadalmunkban a *népesedés* kívánatos aránya és megfelelő demográfiai mozgás előmozdítására hivatott eszközök körül. Azt azonban bizonyosra vehetjük, hogy a születésszabályozás *minden* módjának (biológiai—kémiai, mechanikai védekezés stb.) vallási tilalma (és vele a családtervezés mellőzése) ismét csak nem szolgálja sem a társadalom, sem az egyes érintett szülők objektív érdekeit. Az olyan szabályozás, amely egyszerűen eltekint a különböző családok eltérő szociális körülményeitől és amely ugyanakkor termékenységének egész ideje alatt gyermekszülésre *kényszerítené* az asszonyt, aligha minősíthető másnak, mint retrográdnak és irreálisnak.

Az egyházi sajtóban gyakran olvashatunk tanulmányokat *történelmi múltunkról*, ezen belül *kultúránk múltjáról*. Távol álljon tőlünk annak tagadása, hogy pl. a középkorban a magyarországi katolikus egyház igen jelentős és alapjában véve pozitív kulturális, politikai és gazdasági szerepet játszott, miként a reformáció szerepe is elvitathatatlan anyanyelvi kultúránk fejlesztésében. Úgy érezzük azonban, ott már a vitára van szükség, ahol — a vallás „kultúrateremtő szerepét" hangsúlyozván — egyes szerzők az egész magyar kulturális örökséget (sőt olykor a magyar történelem valamennyi értékét is) a vallásból vezetik le. Különösen indokolt a vita akkor, ha egyesek a vallás nevében integrálni próbálják az olyan tradíciókat is, amelyek az egyházaknak a reakciós osztályokkal való múltbeli együttműködéséből származnak.

Szó sincs persze arról, mintha ne volnának szép számmal olyan egyházi teoretikusok (a hívők nagy számáról itt nem is szólva), akik az említett kérdésekben korszerűbb megoldások felé törik az utat. Arra is ügyelni kell, *nehogy a vita akadályozza a hívő és nem-hívő dolgozók együttműködését a szocializmus* hatékonyabb, eredményesebb építésében. Az a lenini követelés, hogy *a vallással kapcsolatot ideológiai harcot alá kell rendelni a gyakorlati osztályharc érdekeinek, feltétlenül érvényes ma is.* De ez a követelmény természetesen nem az eszmei különbség figyelmen kívül hagyását jelenti, hanem azt, hogy *tanuljunk meg úgy vitázni az új célkitűzések realizálása, a fejlődés valóságos akadályait konzerváló nézetek visszaszorítása érdekében, hogy az támogassa a politikai összefogást és vele a hívő dolgozók tényleges fejlődését, boldogulását.*

A vallásos nézetekkel folytatott polémia eredményessége természetesen feltételezi a párt helyes politikájának következetes érvényesítését, magas színvonalon képzett propagandisták tevékenységét. Nem volna azonban helyes abból kiindulni, hogy *pusztán* a már meglevő, „stabil" válaszok hatékonyabb terjesztése volna a feladat. Az igazság az, hogy a társadalomtudományok minden fejlődése mellett sem rendelkezünk még sok kérdésben olyan, minden szempontból kielégítő *elméleti válaszokkal*, amelyek alapján napjaink problémái mélyen, meggyőzően volnának megvilágíthatók. Az elméleti, filozófiai, szociológiai, történeti stb. *kutatás* — ezen belül a valláselmélet kidolgozásának — *alkotó lendülete* új, távlatainkat is bevilágító eredményei ezen a téren is a siker elengedhetetlen feltételei.

Lukács József

Pályázati felhívás aspirantúrára

AZ SZKP KB MELLETT MŰKÖDŐ TÁRSADALOMTUDOMÁNYI AKADÉMIÁN

Az MSZMP Központi Bizottságának Agit. Prop. Bizottsága pályázatot hirdet a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága mellett működő Társadalomtudományi Akadémián aspirantúra elvégzésére: filozófia, politikai gazdaságtan, nemzetközi munkásmozgalom története, a szocialista államelmélet és közigazgatás szakon, általános jellegű vagy nemzetközi vonatkozású témákban.

A tanulmányi idő három év, amit az aspiránsok ösztöndíjjal a Szovjetunióban töltenek. Ezen idő alatt családjuk anyagi támogatásban részesül.

A pályázaton részt vehet minden olyan 40 évesnél nem idősebb párttag, aki

— mozgalmi tapasztalattal és tudományos munka végzésére megfelelő készséggel rendelkezik;
— tudományos és ideológiai szempontból aktuális témán kíván dolgozni;
— az orosz nyelvet középfokon ismeri.

A jelentkezéshez mellékelni kell:

— életrajzot,
— az iskolai végzettség igazolását,
— minősítést az eddigi munkáról,
— a választott téma vázlatát (25—30 sorban) és
— publikációinak (amennyiben van ilyen) rövid ismertetését.

A pályázatokat 1973. szeptember 30-ig lehet benyújtani a Budapesti Pártbizottsághoz, illetőleg a megyei pártbizottságokhoz. A pályázatokat a Központi Bizottság illetékes szerve bírálja el és a döntésről a pályázókat december 31-ig értesíti.

MSZMP KB AGIT. PROP. BIZOTTSÁGA

FIGYELMÉBE AJÁNLJUK!

GIL GREEN

Új radikalizmus: anarchizmus vagy marxizmus?

(NAPJAINK KÉRDÉSEI)

232 OLD. ● ÁRA: 12,— Ft ● KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A végrehajtás ellenőrzése*

Hogy korszerűen és célszerűen irányítsunk és sikerre vigyük az ügyet, ne engedjünk renyheséget vagy kudarcot a munkában, neveljük helyesen a kádereket, pártmunkásokat. Ennek a „művészetnek" a fegyvertárában központi helyet foglal el *a végrehajtás ellenőrzése. Ha meg akarjuk valósítani az ellenőrzés jobb rendszerét — amelyben a megelőzés elfoglalja az őt megillető helyet —, a határozattal kell kezdenünk a munkát.*

Az ellenőrzések azt mutatják, hogy esetenként hibák történnek a határozatok előkészítésénél és elfogadásánál. Sok esetben nem elég gondos munkával készülnek rá, nem mindig előzik meg felmérések, a kollektív tapasztalat alapos megvitatása. Ezért a határozatok egy része már az elfogadás pillanatában eleve kudarcra ítéltetett.

A Bolgár Kommunista Párt X. kongresszusának dokumentumai megállapítják, hogy meg kell változtatni a határozatok előkészítésével kapcsolatos vizsgálatok jellegét. Már ebben a stádiumban úgy szervezzük a munkát, hogy a tények, az események tanulmányozása maga alkalom legyen *a gyors beavatkozásra, a gyakorlati segítségre.* Ne az történjen, hogy egyesek tanulmányozzák, rendszerezik az adatokat, azután jönnek mások és rendbehozzák a dolgokat. Véget kell vetni ennek a „felügyelősdi"-nek! Ha a pártapparátusban dolgozol — ne vesztegesd az időt, hanem segíts! Segíts hozzáértő, kulturált módon! A felsőbb szerv elé csak az kerüljön, *ami megkívánja annak az állásfoglalását* Mindazt, ami a helyi funkcionáriusok hatáskörébe tartozik, azonnal, még a felmérés során meg kell oldani.

Ahhoz, hogy meghonosodjon ez a munkastílus, helyes a kutatásokat már a programozásuknál úgy kezelni, mint a *közvetlen segítésre, az adott munkaterület helyzetének megváltoztatására vagy megjavítására* kínálkozó alkalmat. Ne tekintsük a kutatásokat csupán egy határozat megalapozásához szükséges adatok vagy érvek összegyűjtése eszközének. Ez a momentum lényeges, elengedhetetlen, de tovább is mehetünk! Változtassuk át magukat a felméréseket a munka operatív ellenőrzésének és értékelésének részévé, alapul véve a már korábbi határozatok végrehajtását. Ily módon valóban eredményes megelőzést érhetünk el, méghozzá már a határozat előkészítésekor.

Hogyan magyarázható, hogy számos szervezetben igen sok ember megfordul, elbeszélgetnek, adatokat gyűjtenek, a hibák pedig a határozat meghozatala

* Részletek a szerző azonos című tanulmányából.

után is tovább élnek? Előfordul, hogy egyes területeken javul a helyzet, másutt viszont még nagyobb lemaradás következik be, azzal az indoklással, hogy ez nem képezte az ellenőrzés tárgyát. A lenini munkastílus megköveteli, hogy a vizsgálatok, ellenőrzések, felmérések során a bizottságok és szervezetek munkája *egészének* áttekintésére törekedjünk. Az ellenőrzés legyen átfogó jellegű, még akkor is, ha csak egy kérdéssel foglalkozunk.

Nincs mentség arra az elítélendő gyakorlatra, amikor az egyes osztályok képviselői *csak* azzal foglalkoznak, amiért kiküldték őket. És ha a helyi pártmunkások véleményüket vagy segítségüket kérik más problémával kapcsolatban, a kötelezettséget más osztályon dolgozó kollégáikra hárítják. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a jövőben nem lesznek olyanok, akik egyes speciális kérdések ellenőrzését végzik. Lesznek, mivel univerzálisan képzett ember nincs. Viszont aki politikai munkás és az irányító pártszerv képviseletében dolgozik, annak kötelessége, hogy *tisztában legyen a pártépítés általános elveivel.* A pártapparátusban nem létezhet olyan „szakember", aki ehhez nem ért Minden pártmunkás, függetlenül attól, hogy milyen osztály munkatársa, *politikai munkás.* Arra hivatott, hogy ismerje és alkalmazza a pártélet elveit és normáit.

AZ IDEJÉBEN ÉRKEZŐ SEGÍTSÉG

a hibák legbiztosabb ellenszere. Helyes gyakorlat, hogy *ellenőrzik azokat is, akik jól dolgoznak, és idejében segítenek azoknak is, akik újak az adott területen. Nem várják meg, amíg a hibák szembeszökővé növekednek.* A vezetők elmennek a pártmunkásokhoz akkor is, ha nem kaptak kedvezőtlen jelzést. Nem várják meg, amíg a munka zsákutcába jut, hogy aztán „mentőangyalként" ott teremjenek. Ellenőrzésük éppen *az idejében érkező segítséget* célozza.

A feladatok megkövetelik, hogy létrehozzuk a kommunistáktól és a pártszervezetektől érkező *információk teljesebb szervezeti rendszerét,* amely magába foglalja, hogyan állják ki a határozatok a gyakorlat próbáját, mit gondolnak róluk az emberek. Ennek alapján *idejében* kell intézkednünk, ha szükségessé válik a határozatok korrigálása.

E kapcsolat révén információt kapunk ideológiai kérdésekről is. Mi akadályozza, hogy akár a politikai agitáció formáinak felhasználásával, akár a pártoktatás témáinak átcsoportosításával stb. *rögtön* választ adjunk az embereknek arra, ami izgatja őket? Ez esetben az ideológiai tevékenység még közelebb kerülne az élethez, tevékenyebben szolgálná a szervezési feladatok megoldását. A pártvezetésnek, ha hivatása magaslatán akar állni, komplex módon kell válaszolnia azokra a kérdésekre, amelyeket az élet felvet. Ha szükséges, változtatni kell a végrehajtó bizottságok, a plénumok üléseinek napirendjén, meg kell változtatni a pártoktatási év tantervét. Ez jelenti a gyorsaságot, a dinamizmust, a hajlékonyságot és az operativitást a tömegek alkotó munkájának szervezésében és irányításában.

Az információ szervezetéből nem szabad kiiktatnunk a pártapparátust. Ellenkezőleg! Elsődleges szerepet kell kapnia ebben. Vannak olyan osztályaink, instruktoraink, akik állandó kapcsolatot tartanak a pártszervezetekkel, az emberekkel. Benyomásokat, értékeléseket hordoznak magukban. A pártmunkások összegezett értékelései ugyancsak fontos csatornáját kell hogy képezzék az információnak. Ha pedig összekötjük ezeket más információs áramlatokkal, valóban teljes és hű képet fogunk kapni.

Semmi sem pótolhatja *a vezetők és a dolgozók személyes kapcsolatait.* A párt X. kongresszusának beszámolója hangsúlyozottan kiemeli, hogy „magasra kell értékelni azoknak a pártmunkásoknak a példáját, akik beszámolókat és

előadásokat tartanak a kollektívának, megvilágítják a párt politikáját, választ adnak a legégetőbb kérdésekre... El kell ítélni azokat a vezetőket, akik „nem találnak időt arra, hogy az emberek közé menjenek, velük elbeszélgessenek".

Ezeket a közvetlen kapcsolatokat a kongresszus úgy értékelte, mint pótolhatatlan információforrásokat arra: hogyan fogadják és teszik magukévá a tömegek a párthatározatokat. Úgy tervezzük a vezetők munkáját, hogy több időt tölthessenek a pártszervezetekben, a munkáskollektívákban. A közvetlen beszélgetések során lehet a legtöbbet megtudni, annak legerősebb a hatása. Semmiféle technika nem helyettesítheti az élő párbeszédet, amely megvilágítja a párt álláspontját, egységbe tömöríti a tömegeket, még jobban megszilárdítja a párt ügyébe vetett hitüket.

A JÓ TAPASZTALATOK TANULMÁNYOZÁSA

az ellenőrzés fontos momentuma, a káderek ezen keresztül való nevelése pedig a folyamatok helyes szemlélésének és a nemkívánatos jelenségek elkerülésének hatékony eszköze.

Mit jelent a pártmunkások ellenőrzése és segítése? Annak megmutatását: hogyan lépjenek föl, mit tegyenek, melyik úton induljanak el. Példát kell nekik adnunk a jó vezetésből. Az a készség, hogy másokat a jó tapasztalatok példáján tanítsunk, hatékony eszköz a cél eléréséhez. Az alapelv: *mindenki, aki ellenőriz, legyen a korszerű tudományos vívmányok és a jó tapasztalatok hírhozója, ismerője és szervezője.* Ismerje és tegye magáévá e tapasztalatok alkalmazásának *politikai értelmét.*

Olykor — a sajtó is elköveti ezt a hibát —, ha közöljük valakinek a nevét, meg hogy milyen termelési eredményeket ért el, azt hisszük, hogy mindent megtettünk és a hallgatók, az olvasók rögtön „térdre borulnak". Ugyanakkor azt, hogyan él, aggódik, álmodozik, dolgozik az illető személy, milyen módszerekkel teremti meg az egységet az adott vezető vagy pártbizottság stb. — mindez a háttérben marad. Elsiklunk mellette, azután csodálkozunk, hogy itt vagy amott miért maradnak kiváló tapasztalatok azon a kollektíván belül, amelyben megszülettek. *A jó tapasztalat politikai lényegének és jelentőségének megtalálása* — íme, ez a végrehajtás ellenőrzésének egyik követelménye.

Hasznos, ha a pártbizottságok már a tervekben megjelölik, hol és milyen témában kívánnak jó tapasztalatot tanulmányozni, hogyan fogják népszerűsíteni és tömegesen alkalmazni azt. Elképzelhető az is, *hogy a pártbizottságok apparátusaik révén egyes kérdésekkel kapcsolatban céltudatosan megszervezik a jó tapasztalatot.* A szükséges ideológiai és szervezeti eszközökkel ki kell alakítani azt, nem pedig várni, hogy ösztönösen megszülessen és megszilárduljon. Nem szabad az ellenőrzést csupán úgy tekinteni, mint eszközt, amely segít feltárni a rosszat, hanem olyan eszközként kell kezelnünk, amely megtalálja és összegezi a jót, a szépet is.

AZ ÖNKONTROLL

nem kevésbé lényeges. Minden ellenőrzés feltárja munkastílusunk pozitív és negatív vonásait. Az a fő, hogy elgondolkoztasson, önértékelésre késztessen, s ez a társadalmi-politikai folyamatok vezetésének változtatásához, tökéletesítéséhez vezessen. Az önkontroll egy pártszerv tevékenységében *abban a képességben nyilvánul meg, hogy elmélyülten elemezze, vezesse, irányítsa a pártszervezetet.* Ez a képesség azoknak az ideológiai és szervezeti garanciáknak a megtalálásá-

ban és alkalmazásában nyilvánul meg, amelyek alkalmasak a hibák megjelenésének és ismétlődésének elhárítására.

Az önkontroll, mint a belső fejlődés eszköze még nem jut eléggé érvényre. A jelen körülmények között minden pártbizottság és szervezet elsőrendű kötelessége az önkontroll nagyobb szerephez juttatása a munkában. Ez úgy valósul meg, hogy *maguk vitatják meg módszereiket és eszközeiket, bátran, kritikus szemmel vizsgálják saját tevékenységüket.* Ne várják el azt, hogy mindenre figyelmeztessék őket, mindenre külön útmutatásokat kapjanak. Hozzanak létre egy olyan rendszert, amely biztosítja ezt az önelemzést, önértékelést, mert ez elengedhetetlen a pártbizottságok és a pártszervezetek számára.

Naivitás volna azt gondolni, hogy az oldja meg a problémákat, ha a pártapparátus munkájának szervezésében a legkorszerűbb technikát alkalmazzuk. Az ilyenféle túlzások veszélyesek. Lehet az információ technikája a legmodernebb, a *döntő* azonban *a szilárd eszmei alapokon álló pártmunkás, az ő marxista—leninista világnézete és osztályálláspontja, módszereinek pártszerűsége. Őt senki és semmi nem helyettesítheti.*

Bármennyire idejében és rendszeresen megy végbe az ellenőrzés, nem hat mindig és mindenütt eredményesen a vezetőkre. A pártbizottságok és a pártszervezetek nem állhatnak mindig a káderek feje fölött. Nem világíthatnak napként egyszerre mindenütt. Bizonyos értelemben és meghatározott körülmények között a pártmunkások önállóak, maguk szervezik és oldják meg feladataikat. A társadalmi megnyilvánulásnak olyan tere ez, ahol nagy szerepet játszik az *ember személyes felelőssége, hozzáértése, kulturáltsága.* Vagy, amint azt a X. kongresszus beszámolója mondja: „Nem utolsó helyet foglal el az önkontroll, amelyet minden pártmunkásnak és kommunistának önmaga fölött kell gyakorolnia, milyen mértékben és hogyan teljesíti kötelességét, milyen mértékben szolgál rá a párt és a nép bizalmára. Az önkritikának, mint a pártélet normájának, a szakadatlan önkontrollon keresztül is ki kell fejeződnie minden vezető, minden párttag gondolkodásában és viselkedésében."

Némelyik embernek valóságos gyönyörűséget okoz, ha a kollektíva mögé bújhat. Amikor a sikerekről esik szó, előre lép, hogy mindenki jól lássa. De ha balsikerről van szó, akkor bámulatra méltó szenvedéllyel védelmezi a „kollektivitást". Menekül a felelősség elől.

Vannak mások is, akik útmutatásokat adnak, feladatokat tűznek ki, ők meg csak folytatják úgy, ahogy régen csinálták, a saját fejük szerint. Nem gondolkodnak el a körülményeken, amelyek megkívánnák, hogy változtassanak látásmódjukon és munkastílusukon, hogy megfeleljenek a korszerű követelményeknek.

A vezető tekintélyét azok az értékelések adják, amelyet a vezetése alatt állók adnak róla. Ezen értékelések ismerete, figyelembe vétele az önkontroll fontos forrása, amelyet mindenkinek fel kell használnia. Itt az önkontrollnak *szorosan együtt kell járnia a szervezet kontrolljával, amely egyre rendszeresebben vitatja meg éppen ezt a problémát. Az önkontrollnak pedig együtt kell járnia a párt és a nép iránti kötelesség tudatos felismerésével.*

Ha ezt elértük, nagyot léptünk előre.

Petko Ruszev
a Pártlen Zsivot (Pártélet)
a Bolgár KP KB folyóiratának főszerkesztője

A társadalmi érdekekkel összhangban

A MUNKAIDŐ CSÖKKENTÉSÉRŐL

Hosszú harc eredményeként először 1919-ben egy nemzetközi egyezmény alapján ismerték el hivatalosan a világ kapitalista országai a 8 órás munkaidőt. Magyarország annak ellenére, hogy tudomásul vette a megállapodást, a munkások nagy többsége számára mégsem intézményesítette a munkaidő csökkentését. A nyolc órás munkaidő általános bevezetésére lényegében csak a felszabadulás után került sor.

Szocialista államunk általános társadalmi-gazdasági fejlődése eredményeként a dolgozók élet- és munkakörülményei az 1960-as évekre jelentősen megváltoztak. Az életszínvonal emelkedésének hatására fokozottabban jelentkezett a dolgozók igénye a kulturálódásra, a pihenésre és szórakozásra, szakmai tudásuk továbbfejlesztésére, az otthoni munka megkönnyítésére, a gyermeknevelésre, illetve az ehhez szükséges több szabad időre. Mivel nem élünk elszigetelten a világtól, érezhetően hatott az is a dolgozókra, hogy a környező szocialista országokban már megkezdték, sőt egyesekben be is fejezték a rövidebb munkaidőre való áttérést. A dolgozók várakozásának megfelelően az MSZMP IX. kongresszusa úgy döntött, hogy elérkezett az ideje a munkaidő-csökkentés megkezdésének. A fokozatosság elvének betartása mellett hazánkban 1968-ban megkezdődött a rövidebb munkaidőre való áttérés.

A kongresszusi, majd az ezt követő kormányhatározat értelmében először az ipari és építőipari, valamint az egészségre ártalmas munkakörök dolgozói munkaidejét kellett csökkenteni. Az intézkedés eredményeként az ipari, építőipari dolgozók heti munkaideje az 1968—1970. években 42—44 órára csökkent, az egészségre ártalmas munkakörökben pedig heti 36—42 órára.

Az elhatározásban döntő szerepe volt annak, hogy ezekben az ágazatokban nagyrészt megvoltak a bevezetés gazdasági feltételei, másrészt itt jelentkezik tömegesen az átlagosnál nehezebb fizikai munka, a több műszakos beosztás, a rendszeres éjszakázás, a fokozottabb munkaintenzitás, ahol a munkaképesség helyreállításához viszonylag hosszabb idő szükséges.

A FOKOZATOSSÁG ÉRTELME

Miért nem egyszerre és minden munkahelyen csökkentették a törvényes munkaidőt? Különösen ott méltatlankodnak, ahol még ma sem „hozták meg az intézkedést". Úgy gondolják: valaki, vagy valakik nem akarják, hogy az emberek „könnyebben" éljenek.

Aligha kell bizonygatni, hogy társadalmunk legfőbb célja a dolgozók élet- és munkakörülményeinek állandó javítása. Természetesen ebben jelentős szerepe van a munka- és szabad idő arányának is. Éppen ezért a párt és a kormány nagy figyelmet fordít arra, hogy a rövidebb munkaidő előnyeit minél többen élvezhessék. Ez azonban nem egyszerűen elhatározás kérdése. Nagyon is meghatározott gazdasági, politikai feltételei vannak. Nagy szerepe van itt a fokozatosság elvének, amely vonatkozik mind az idő-tényezőkre, mind a gazdasági-politikai feltételek megteremtésére.

Az első munkaidő-csökkentési kormányhatározat éppen ezért lehetőséget adott a vállalatoknak arra, hogy sajátosságaikat, valamint a lehetőségeiket figyelembe véve három év alatt térjenek át a rövidebb munkaidőre, akkor, amikor az áttérés feltételeit megteremtették. A vállalatok többsége a rendelkezésre álló időn belül fokozatosan tért át a rövidebb munkaidőre.

Az egyes iparágak, valamint vállalatok és üzemegységek a munkaidő-csökkentést a népgazdasági érdekek figyelembevételével, nagyrészt egymással összehangolva végezték el. A rövidebb munkaidőre való áttérés fokozatossága abban is megnyilvánult, hogy több vállalat a heti 4 órás munkaidő-csökkentést nem egy, hanem két ütemben valósította meg. Az első ütemben mintegy 2 órával csökkentették a munkaidőt, azaz havonta egy szabad szombatot biztosítottak, a második ütemben pedig áttértek a kéthetenkénti szabad szombatra. Mindezek azt bizonyítják, hogy a vállalatok igyekeztek körültekintően s tervszerűen eljárni. A munkaidő-csökkentés módszerét a vállalatok sajátosságaiknak megfelelően választhatták meg. Ezzel a lehetőséggel a vállalatok éltek, mert több helyen a napi munkaidőt csökkentették vagy — mint pl. az élelmiszeriparban — az idénymunkához igazították a munkaidőt. A vállalatok nagy többsége azonban úgy oldotta meg a feladatot, hogy dolgozói számára többlet szabadnapot (szabad szombatot) biztosított.

A munkaidő-csökkentést a vállalatoknak önerőből kellett megoldaniuk, ehhez központi anyagi támogatást nem kaptak. Ugyanakkor a munkások bére azonos teljesítmény mellett nem csökkenhetett.

Érdemes visszagondolni rá: milyen tapasztalatok vonhatók le az ipari, építőipari dolgozóknál végrehajtott munkaidő-csökkentésből? A legfontosabb, hogy a munkaidő-csökkentés jelentősen javította az érintett dolgozók és családtagjaik életkörülményeit. Ezért — mint az várható volt — a dolgozók kedvezően fogadták, hogy több idő jutott a pihenésre, művelődésre, tanulásra illetve az otthoni munkára.

Nehézséget okozott viszont a politikai munkában annak megértetése, hogy a más területen dolgozók munkaidejének csökkentésére csak később kerülhet majd sor. Átmenetileg adódtak gazdasági problémák is. Ez legtöbbször abból származott, hogy a vállalati felkészülési tervek egy része megalapozatlan volt, az abban foglaltakat nem tudták maradéktalanul megvalósítani. A kieső munkaidőalap mintegy felét műszaki intézkedésekkel tervezték visszapótolni. Ez csak részben sikerült, mert egyes vállalatok az e célra fordítható beruházási lehetőségeiket másra fordították (pl. új munkahelyeket létesítettek, amelyek hatékonysága több esetben kedvezőtlen volt, s ugyanakkor a meglevő állóeszközök kihasználására nem fordítottak elég gondot). Több vállalatnál a megfelelő közgazdasági felkészültség hiánya miatt a munkaszervezésben nem tudtak olyan mértékben előre lépni, mellyel ellensúlyozhatták volna a munkaidő-csökkentés miatt kieső termelést. A szervezett munka hiányára utal az is, hogy ebben az időszakban akadozott az árurakodás és az árufogadás, ami több vállalatnál a termelés folyamatosságát zavarta. Emellett sok vállalat túlbecsülte a lehetőségeit, és a munkaidő-csökkentést idő előtt hajtotta végre. Ezek a körülmények — más egyéb tényezők mellett — jelentős szerepet játszottak abban, hogy a ter-

melékenység növekedése ezekben az években mérséklődött. Összességében azonban a problémák átmeneti jellegűek voltak, s az újratermelés folyamatában nem keletkezett zavar.

Az ipari, építőipari munkaidő-csökkentés befejeztével további lépésként az MSZMP X. kongresszusa úgy döntött, hogy megfelelő tervet kell kidolgozni a *„44 órás munkahét fokozatos kiterjesztésére a népgazdaság azon ágazataiban és más munkaterületeken, ahol ez az egész társadalom érdekeivel összhangban megvalósítható"*. E határozat értelmében először azoknál a vállalatoknál, intézményeknél csökkentették a munkaidőt, melyek sok szállal kötődnek az iparhoz, építőiparhoz, és tevékenységük jellege, valamint a dolgozók szakmai összetétele is sok azonosságot mutat. Ezek a tervező, beruházó, szervező és számítástechnikai vállalatok, valamint kutatóintézetek voltak. E területeken a rövidebb munkaidőt — az ipari, építőipari vállalatokéhoz közel azonos feltételek mellett — 1972 júliusában vezették be.

Az MSZMP X. kongresszusának határozata alapján a Központi Bizottság 1972. novemberi ülése meghatározta a további tennivalókat is. Ennek értelmében 1973 júniusától sor kerül az államigazgatási, valamint a munkájukhoz közvetlenül kapcsolódó egyes állami és társadalmi szerveknél dolgozók munkaidejének csökkentésére. A végrehajtást szabályozó kormányhatározat szerint a munkaidő-csökkentés miatt nem növelhető a létszám- és bérigény. Az ügyintézés zavartalanságát és folyamatosságát biztosítani kell. A lakossági és vállalati igények kielégítésében fennakadás nem lehet. Mindezek érdekében a hivatalokban úgy kell megszabni a munkarendet, hogy *szabad szombatokon is érdemben tudjanak intézkedni.* A lakosság ügyeinek intézésére fordított félfogadási idő sem csökkenhet, sőt azt még inkább a lakosság igényeihez kell igazítani. Végül előírták, hogy általában olyan munkarendet kell alkalmazni, mely az iparban, építőiparban már bevezetett általános munkarendhez (szabad szombat) igazodik.

Úgy kell tehát megszervezni a munkát a minisztériumokban, a tanácsoknál, a pénzintézetekben stb., hogy *a lakosság fennakadás nélkül el tudja intézni a hivatalos* (építési engedély, anyakönyvi, lakás, útlevél, személyi igazolvány, takarékbetét stb.) *ügyeit, sőt módot kell találni arra is, hogy a lehetőség szerint csökkenjen a hivatalos ügyintézések miatti munkahelyi hiányzások ideje.*

A TOVÁBBI PROGRAM

A Központi Bizottság múlt év novemberi ülésén arról is döntött, hogy *„a további munkaterületeken lehetséges munkaidő-csökkentésre, valamint ennek központi irányítására és ellenőrzési rendszerére programot kell kidolgozni"*. E program magában foglalja azokat a területeket, ahol ez ideig a munkaidő-csökkentésre még nem, vagy csak részlegesen került sor: a kereskedelem, a közlekedés és hírközlés, az állami gazdaságok, a szociális ellátás, az egészségügy, az oktatás és a kulturális ágazatok, melyek több mint 1 millió dolgozót foglalkoztatnak.

A munkaidő-csökkentés végrehajtásakor alapvetően ezekben az ágazatokban is az ipari, építőipari területekre előírt feltételeknek kell érvényesülniük. Figyelembe kell azonban venni ezeken a területeken, hogy bonyolult, szerteágazó feladatot kell ellátniuk, valamint szoros kapcsolatukat a lakossággal és a nép-

gazdaság többi ágazatával. Az előkészítés és a végrehajtás szakaszában hasznosítani kell az ipari, építőipari dolgozók munkaidő-csökkentése előkészítésének és főként végrehajtásának tapasztalatait. Úgy kell előkészíteni, hogy a munka a munkaidő-csökkentés ellenére is zavartalan legyen. A lakosság, a népgazdaság többi ágazati igényeinek kielégítése sem szenvedhet csorbát. Ennek megfelelően a kórházakban éppúgy biztosítani kell a betegellátás folyamatosságát, mint eddig, a közlekedési vállalatoknál pedig az utas- és áruszállításban nem lehet fennakadás. A kereskedelemnek változatlan szinten kell ellátnia a lakosságot.

A munkaidő-csökkentés végrehajtásakor a legtöbb feladat és felelősség a vállalatok és intézmények vezetőire hárul, hiszen a végrehajtáshoz szükséges eszközöket alapvetően saját erőforrásból kell megteremteni, viszonylag kevés központi támogatásra lehet számítani. Ezért a vezetőknek fokozottabb figyelmet kell fordítani a belső tartalékok mozgósítására, a munka jobb megszervezésére, a helyes munkarend kialakítására. A végrehajtás során gondolni kell arra a fontos feltételre is, hogy a munkaidő csökkentése miatt a dolgozók keresete — azonos teljesítmény esetén — nem csökkenhet. A munka előkészítése és ellenőrzése jelentős erőfeszítéseket igényel az irányító hatóságoktól.

Az egyes ágazatoknál — a rövidebb munkaidőre való áttéréskor — az egymástól eltérő sajátos feladatok miatt más és más gondok megoldásával kell számolni. A közlekedés egyes ágaiban pl. (a vasútnál, a közúti közlekedésnél) a feladat ellátása érdekében hosszú évek óta jelentős a túlórák száma. Sok munkás az elmúlt évekig a törvényes havi 210 óra helyett 250—300 órát dolgozott. Ez nagy hátrányt jelentett más ágazatok dolgozóival szemben, ezért növekedett az elvándorlás, a pótlás is egyre nehezebbé vált, aki tehette, nem a vasútnál vagy a közúti közlekedésben helyezkedett el. Az ipar, az építőipar területén befejezett munkaidő-csökkentés a helyzetet tovább nehezítette. A közlekedést irányító hatóságok és vállalatok vezetői a gondok enyhítésére az 1970-es években olyan szervezési intézkedéseket léptettek életbe, melyek nyomán a havi munkaidő ezeken a területeken 240—250 órára csökkent. A Központi Bizottság határozata értelmében a közlekedésben és a hírközlésben is javítani kell a dolgozók élet- és munkakörülményeit. A munkaidő-csökkentés után a törvényes munkaidő átlagosan havi 191 óra lesz. A határozat végrehajtása nehéz feladat azokon a munkahelyeken, ahol még mindig jelentős a túlórák száma. Reálisan nem lehet azzal számolni, hogy az intézkedés bevezetésével a túlórázás teljesen megszűnik. A munkaerő utánpótlásának jelenlegi helyzete, valamint az egyre növekvő feladatok ezt szinte lehetetlenné teszik. Ezért csak olyan intézkedések várhatók, amelyek azt biztosítják, hogy ezek a dolgozók a jelenlegi havi 240—250 óra helyett 220—230 órát dolgozzanak. Ezzel lényegében az itt dolgozók munkaideje a többi dolgozóéhoz hasonló mértékben csökkenne, anélkül, hogy a keresetük — azonos túlóraszám mellett — az előző szinthez képest változna. Ahhoz azonban, hogy mindez megvalósulhasson, az érintett szervek vezetőinek határozott intézkedéseket kell tenniük a munkaszervezés és a belső tartalékok hatékony feltárása terén.

Az egészségügy területén a gond elsősorban a folyamatos üzemeltetésű kórházak egyes munkaköreiben (pl. az ápolónőknél) jelentkezik. Az ápolónőknél a munkaidő-csökkentés végrehajtásához a kieső munkaidő pótlására elegendő szakképzett ápolónőre van szükség. Ennek érdekében jóelőre gondoskodni kell az ápolónők képzéséről.

A kereskedelemben sem egyszerű feladat a munkaidő-csökkentés bevezetése. A kereskedelmi munka alapvető sajátossága, hogy a lakosság ellátása érdekében a munkavégzés a forgalom hullámzásának megfelelően ingadozik. A csúcsforgalom csökkentésére nem tudnak hatni, ezért megfelelő munkaszerve-

zéssel alkalmazkodnak a vásárlási szokásokhoz. Ennek megfelelően változatos, a forgalom ingadozásának megfelelő — osztott, szezonális, több műszakos stb. — munkaidő-beosztást kell alkalmazni. vagy a forgalomtól függően kell a nyitvatartási időt megállapítani. Még a kereskedelmen belül is különleges a helyzete a tekintélyes számú egyszemélyes — főleg vidéki — boltnak, ahol a nyitvatartást a lakosság ellátása érdekében minden körülmények között biztosítani kell. Az ingadozó forgalom, az egyszemélyes boltok és az egyéb, itt fel nem sorolt problémák megfelelően érzékeltetik, hogy a kereskedelemben milyen nehézségekkel kell számolni a munkaidő-csökkentés végrehajtásakor. Éppen ezért az előkészítés során ki kell használni a munkaszervezés adta racionális lehetőségeket. Sokoldalú, változatos, az adott boltok forgalmához legjobban igazodó munkarendet kell kialakítani. Kutatni kell, hogyan módosítható a nyitvatartási idő anélkül, hogy a lakossági ellátás sérelmet szenvedne. Reálisan nem lehet azzal számolni, hogy minden kereskedelmi dolgozó szombati napon, a hetí pihenőnaphoz kapcsolva kapja meg a szabadnapját. Változatos, az adott helyzetnek legjobban megfelelő módszereket kell alkalmazni. Lehetővé kellene tenni például a szabadnapok összegyűjtését, s azt szükség szerint havonta, vagy az idény befejezése után, esetleg a szabadsággal egyidőben — főleg a vidéki egyszemélyes boltok esetében — kellene kiadni. A központi és helyi szerveknek semmiképpen sem szabad elhamarkodottan cselekedni, óvatos, megfontolt lépések szükségesek, ellenkező esetben a lakosság ellátásában problémák keletkezhetnek.

A népgazdasági terv elkészítésénél számoltak azzal, hogy egyes ágazatokban — pl. az egészségügy, a közlekedés területein — a munkaidő-csökkentést teljesen önerőből, központi támogatás nélkül nem lehet végrehajtani. Figyelembe véve azonban azt, hogy a népgazdaság anyagi lehetősége szűkre szabott, s a munkaerőhelyzet sem kedvező, a központi és helyi irányító szerveknek, a vállalatoknak és intézményeknek nagy gondot kell fordítaniuk a végrehajtás előkészítésére és megszervezésére, a tartalékok feltárására.

A párthatározat lehetővé tette, hogy a vállalatok a munkaidő-csökkentést 1974-től megkezdjék. Egyes vállalatoknál, intézményeknél azonban célszerűnek látszik megfelelő felkészülési időt biztosítani, hogy csak akkor térjenek át a rövidebb munkaidőre, amikor a feltételeket megteremtették.

Tanulva az előző időszak tapasztalataiból, az érdekelt szerveknek felelősségteljesen kell gondoskodni az ellenőrzésről. Nem szabad megengedni, hogy a vállalatok, intézmények vezetői — különböző követeléseknek engedve — felelőtlenül, idő előtt hajtsák végre a munkaidő-csökkentést. Ezért ha az irányító szervek ilyen törekvéseket tapasztalnak, az illetékes vezetőket szigorúan felelősségre kell vonni. A munkaidő-csökkentés végrehajtásában jelentős a szakszervezetek szerepe is. Fontos feladatuk, hogy szervező és felvilágosító munkával közreműködjenek a munkaidő-csökkentés megvalósításában. Ugyanakkor figyelemmel kell kísérniük, hogy az adott területen a munkaidő-csökkentés végrehajtásához szükséges feltételek valóban megvannak-e, és azokat a vállalatok vezetői betartják-e.

A SZABAD IDŐ FELHASZNÁLÁSA

A munkaidő-csökkentés jelentősen megnövelte a dolgozók szabad idejét. Ma Magyarországon több mint 2 millió dolgozó — többségében fizikai munkás — munkaideje heti 44 óra vagy annál rövidebb. A IV. ötéves terv végére a dolgozók nagy többsége rövidített munkaidőben dolgozik. A megnövekedett szabad idő bizonyos mértékig megváltoztatja a dolgozók eddig kialakult életrendjét.

A szabad idő felhasználására irányuló felmérések szerint az emberek nagy többsége a megnövekedett szabad időnek csak kisebb részét fordítja a pihenésre, szórakozásra, tanulásra stb. Általános jelenség, hogy egyes dolgozók — különösen a szakmunkások — a megnövekedett szabad idő nagy részét jövedelemkiegészítő tevékenységre fordítják. Az önképzésre fordított idő sem növekedett a társadalmilag kívánatos mértékben, sőt a felnőtt-továbbképzés terén bizonyos fokú visszaesés tapasztalható. A kisgyermekes családok egy része a szabad szombatokon is beviszi gyermekét a bölcsődébe, óvodába. Ma még sokan azt a nézetet vallják, hogy a többlet szabad idő azért hasznos, mert így a házimunka elvégzése kényelmesebb.

A szabad idő tartalmas kihasználására jó példát szolgáltat a környező szocialista országok közül a Szovjetunió, ahol a rövidebb munkaidő bevezetése előtt állami határozatot fogadtak el a turizmus szélesítésére, a tömegsport fellendítésére. A határozatot tett követte. A szakszervezetek pl. a pihenőnapokon bérelt vasúti szerelvényeken gombaszedő, horgászó, vadászó, télen síelő kirándulásokat szerveznek. Vannak vállalatok, melyek egy-egy idényre területeket bérelnek, ahol sátrakat, ideiglenes sportpályákat állítanak fel dolgozóik pihenésére, szórakozására, sportolására. Több mint 20 ezer klubot működtetnek a Szovjetunióban, ahol a dolgozók megtalálhatják a maguk számára legkedvezőbb hasznos szórakozást. Ezeket a klubokat a dolgozók egyhatoda igénybe is veszi.

A tapasztalatok alapján szükségesnek látszik, hogy nálunk is a különböző állami, gazdasági, társadalmi és kulturális szervek a jövőben az eddiginél jobban hangolják össze a szabad idő jobb kihasználása érdekében végzett tevékenységüket. Több felvilágosító munkát kell végezni a szabad idő hasznosabb eltöltése, a helyes igények felkeltése érdekében. Ugyanakkor több lehetőséget is kell teremteni a dolgozók szabad idejének eltöltésére. Szükséges lenne, hogy az érdekeltek a szabad szombatokon a városi és egyéb közlekedési lehetőségeket az eddiginél szervezettebbé tegyék. Indokolt lenne a szolgáltatások növelése a háziasszonyok munkájának megkönnyítésére. Be kellene látni, hogy a kulturális létesítmények látogatottságát a hagyományos szervezési módszerekkel már nem lehet növelni. Törekedni kellene a gazdag hagyományokkal rendelkező turizmus szélesítésére. A vállalatoknak az eddigieknél többet kellene törődniük a tömegsporttal stb.

Összegezve az elmondottakat: a munkaidő-csökkentés terén jelenleg a legfontosabb feladat a kimaradt területek munkaidő-rövidítésének megszervezése, végrehajtása. Figyelembe kell venni, hogy a hátralevő szakasz a lakosság ellátásával közvetlenül összefüggő területeket érint, ami növeli az akció bonyolultságát, s a vele járó politikai felelősséget. Ma még csak a tervezés időszakában tartunk, amikor — jól hasznosítva a múltbeli tapasztalatokat — a feltételeket a lehető legpontosabban meg lehet határozni, a kieső munkaidőalap pótlását gondosan meg lehet tervezni, s gondoskodni lehet a végrehajtás megszervezéséről, az ellenőrzési rendszer kiépítéséről. A munkaidő-csökkentés végrehajtásakor gondolni kell a vállalati vezetésnek arra is, hogy azt a munkahelyek dolgozóival, a munkáskollektívákkal tanácskozzák meg. Csak így érhető el, hogy ez a kedvező lépés az össztársadalmi érdekekkel összhangban valósuljon meg.

E program végrehajtása után lényegében minden bérből és fizetésből élő dolgozót rövidebb munkaidőben foglalkoztatnak. Szabad idejük tehát hosszabb lesz. A megnövekedett szabad idő tartalmasabb kihasználásához az állami és társadalmi szerveknek az eddiginél fokozottabb segítséget kell nyújtaniuk.

Kovács Benedek
a KB munkatársa

Új szervezeti formában

A Lenin Kohászati Művek 1971. évi felhívása nyomán Zala megyében is létrejöttek az MSZBT üzemi, vállalati, termelőszövetkezeti és intézményi tagcsoportjai. Az utóbbi két esztendő során huszonhat munkahelyi kollektíva kérte felvételét a tagcsoportok közé. A megalakulást több helyen a Lenin vagy más kiemelkedő szovjet emberek nevét viselő szocialista brigádok, üzemrészek, termelőszövetkezetek kezdeményezték. A csatlakozásról, az egyes tagcsoportok megalakulásáról minden esetben egy jelentős esemény — november 7-i, április 4-i ünnepi gyűlés, termelési tanácskozás stb. — alkalmával határoztak, ahol a dolgozók többsége jelen volt.

A tagcsoportok létrehozásában *jelentős szerepük volt a pártszervezeteknek, amelyek ismertették az új mozgalmi forma lényegét, s irányították, alakították a tartalmi munkát is.* A pártvezetőségek állásfoglalásai alapján alakultak meg az ügyvezető elnökségek. E testületeket úgy állították össze, hogy azokba politikailag jól felkészült, a mozgalmi munkában jártas emberek kerüljenek.

A tagcsoportok irányítását a megyei, járási, városi pártszervek a pártalapszervezetekkel és az MSZBT Országos Elnökségével koordinálva, közösen végzik. Elismerést érdemel az MSZBT Országos Elnökségének rugalmas, pontos és gyors tevékenysége a tagcsoportok tartalmi munkájának, a jó módszerek kialakításának segítésében és irányításában. A pártszervezetek is sokat fáradoznak azon, hogy a tartalmi munka a legjobban megfeleljen a helyi lehetőségeknek és sajátosságoknak. Mindennek hatása egyre inkább meg is mutatkozik a tagcsoportok munkájának fejlődésében.

Többségük *a helyi pártszervezet által elfogadott munkaterv alapján végzi tevékenységét*, beépítve azt a politikai munka általános rendszerébe. Jó programokat készítettek a Zalaegerszegi Ruhagyárban, a Zala Bútorgyárban, a Kőolajipari Vállalatnál, a nagykanizsai VILLESZ Vállalatnál és a József Attila Általános Iskolában. Több helyen, így a Kőolajipari Vállalatnál és a Szálloda és Vendéglátóipari Vállalatnál fontos szerepet szánnak e munkában a szocialista brigádoknak. Vállalásaikban helyet kapnak a tagcsoportok munkatervének egyes pontjai, a szovjet politikai, gazdasági és kulturális élet rendszeres tanulmányozása.

Tagcsoportjaink minden lehetőséget felhasználnak a Szovjetunió eredményeinek ismertetésére, a két nép barátságának elmélyítésére, szilárdítására. Az eddigi tevékenység azt mutatja, hogy hasznosítják az új mozgalmi forma biztosította lehetőségeket, s jól egészítik ki a párt- és tömegszervezetek ilyen irányú munkáját.

Igen örvendetes *a fiatalok, a KISZ-szervezetek tevékeny közreműködése.* Nagyon jó az együttműködés a tagcsoportok elnökségei és a KISZ-szervezetek között, közös rendezvényeket, vetélkedőket, baráti találkozókat tartanak. A fiatalok örömmel vesznek részt a szovjetunióbeli utazásokon és hazajövve gyakran tartanak élménybeszámolókat. A József Attila Általános Iskolában az úttörőszervezetre építették a barátsági munkát. Ennek következtében nőtt az érdeklődés az orosz nyelv tanulása iránt, és fokozódott a tanulók levelezése a szovjet pionírokkal.

Számos akció és rendezvény is tanúskodik a barátság ápolásáról. A legsikeresebb ünnepségsorozat a Szovjetunió megalakulásának 50. évfordulója alkalmából zajlott le. A megyei emlékülés mellett üzemi, vállalati tagcsoportjaink is szerveztek, a helyi pártszervek irányításával, városi, nagyközségi és helyi jel-

legű megmozdulásokat, ünnepségeket. Sikert arattak a Szovjetuniót és testvérmegyénket, Herszont bemutató fényképkiállítások, s a két nép barátságát, gazdasági, kulturális együttműködését reprezentáló egyéb kiállítások. Több tagcsoport a KISZ-szervezettel és a szakszervezeti bizottsággal közösen szellemi vetélkedőket szervezett a Szovjetunióról, a két nép barátsága történetéről. A megyéből mintegy 250-en vettek részt a „Kell a jó könyv" olvasómozgalomban. A pályázók felkészítését jól segítették a könyvtárak és a közművelődési intézmények. A „Szibériai hetek" alkalmából a TIT több tagcsoportban szervezett filmvetítéssel összekötött előadást a Szovjetunióról, Szibériáról.

A tagcsoportok munkáját a megye közvéleménye élénk érdeklődéssel kíséri. Ezt jól elégítik ki a megyei lapban, az üzemi lapokban és híradókban megjelenő cikkek, hírek, tudósítások. Az agitációs és propagandamunkában nagy segítséget adnak továbbá az MSZBT Országos Elnöksége által kiadott szemléltető anyagok, kiadványok, fotók. Ezeket rendszeresen kiállítják, bemutatják. E színvonalas és színes propagandaanyagok népszerűek a dolgozók körében.

Ott vannak tagcsoportjaink a megyébe érkező különböző jellegű szovjet delegációk fogadásán. Segítenek kialakítani programjaikat, hogy a hozzánk érkező szovjet emberek minél többet megismerjenek hazánk e részének életéből, munkájából. *Nemcsak „rendezvényekben gondolkodnak" tehát, hanem igyekeznek élő, eleven kapcsolatokat kialakítani a szovjet emberekkel.* Ennek keretében különböző rendezvényeikre (nőnap, november 7, április 4, üzemi rendezvények) meghívják az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet csapatok tisztjeit és családtagjaikat, valamint a legjobb harcosokat.

Mindezek alapján elmondhatjuk, hogy a magyar—szovjet barátság ápolása az új szervezeti formában, a pártszervezetek vezetésével a politikai munka szerves része lett, melynek következtében tovább erősödött, szélesedett a két nép közötti barátság és együttműködés.

Lázár Tibor
a Zala megyei PB munkatársa

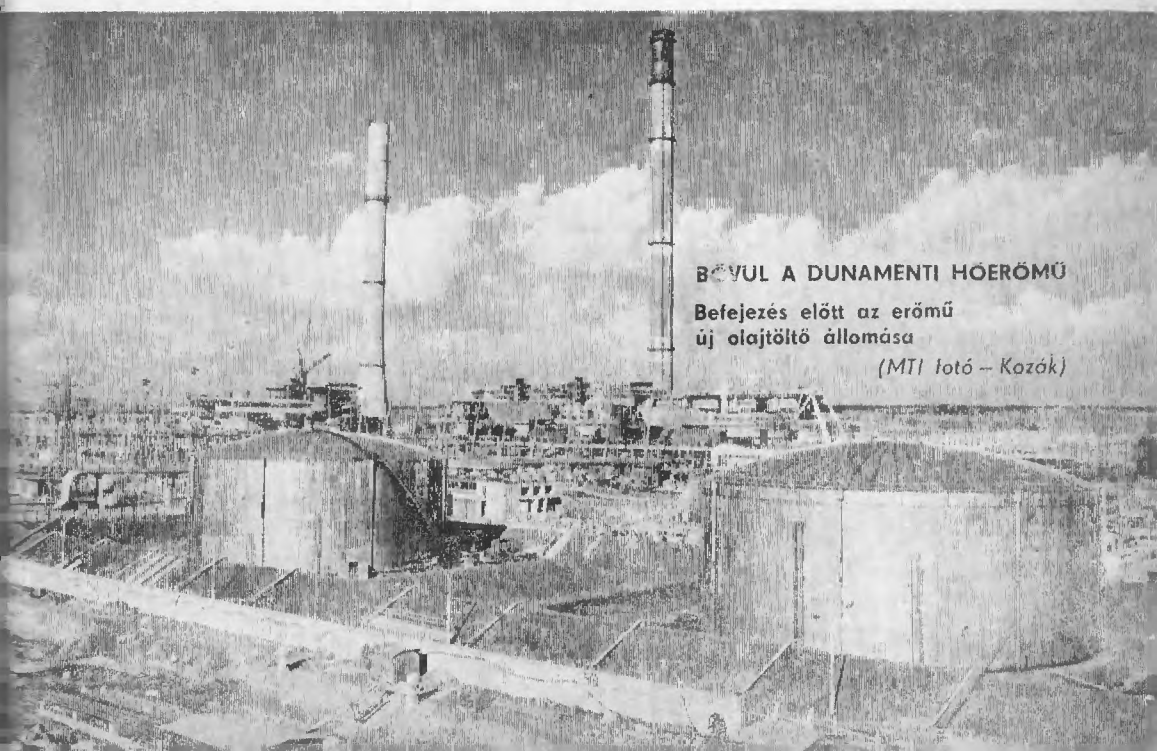

BŐVÜL A DUNAMENTI HŐERŐMŰ

Befejezés előtt az erőmű
új olajtöltő állomása

(MTI fotó – Kozák)

VITA
VÉLEMÉNYCSERE

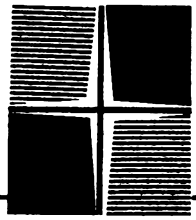

HOZZÁSZÓLÁS A VEZETŐK TOVÁBBKÉPZÉSÉHEZ

A munkahelyi légkör és a vezetés

A gazdasági vezetés sokirányú problémáiról folyó vita utalt a vezetésnek a munkahelyi légkörre gyakorolt hatására. Az alábbiakban, a teljesség igénye nélkül, kísérletet teszünk a vezetés színvonala és a munkahelyi légkör összefüggéseinek, a jó munkahelyi légkör vezetési feltételeinek és tényezőinek felvázolására.

A vezetés, az emberek irányítása — *tudomány,* amely meghatározott törvényszerűségek alapján hat és fejlődik. A vezetés *ugyanakkor művészet is,* mert a vezető ezen törvényszerűségeket saját tehetségének és képességeinek függvényében képes a gyakorlatban alkalmazni.

Az irányítás, a vezetés művészete több mint az irányított területen való szakmai felkészültség, ideológiai képzettség: a jó vezetés elsősorban az emberek irányításának művészete, olyan készségek birtoklása, amelyek alapján a vezető felismeri, megérti: *mi kell a jó munkához.* A vezetésnek és irányításnak ez a művészete csak megfelelő tudás, felkészültség, élettapasztalat, másrészt a vezető egyéniségének, energikusságának és önismeretének fejlődése alapján alakul ki. „Csakis hozzáértéssel, elvi szilárdsággal, emberséggel, emberi és munkatársi példamutatással, csakis a munkásosztály iránti állandó felelősségérzettel lehet hazánkban vezetni. Vannak már — és mind több olyan vezetőre van szükségünk —, akik emberi oldalról is értik mesterségüket, akik bátran támaszkodnak a dolgozókra a feladatok megoldásában. Olyanok, akik hallgatnak a munkásemberek, munkáskollektívák semmivel nem pótolható tanácsaira, észrevételeire."[1] *A jó munkahelyi légkör alapja és döntő tényezője is a vezető személyisége:* szakmai, politikai, ideológiai tudása, vezetési ismeretei, felkészültsége, a beosztottakkal való differenciált és kulturált foglalkozása, példamutatása a munkában, a továbbképzésben, az emberi magatartásban. E követelmények léte és érvényesítésük színvonala határozza meg a vezető tekintélyét és népszerűségét.

A tisztségből adódó presztízs és a személyes tekintély csak akkor esik egybe, ha a vezető egész magatartásával be is bizonyítja, hogy megfelel annak a tisztségnek, amelyet betölt. A magasabb beosztás tehát nem valami felsőbbrendűség bizonyítéka és nem menti fel a vezetőt azon kötelezettsége alól, hogy meghallgassa és figyelembe vegye mindazok véleményét, akiknek nem jutott

1 A Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusának jegyzőkönyve. 323. old. Kossuth Könyvkiadó.

osztályrészül a vezetés funkciójának betöltése. A rendszeres véleménycsere mellett a dolgozók őszinte tájékoztatása az üzem, a vállalat terveiről, a teljesítéssel összefüggő gondokról — a vezetői tekintély folyamatos fenntartásának nélkülözhetetlen feltétele.

„A gazdasági vezető — mint azt a X. kongresszus megállapítja —, nem »szívességet« tesz akkor, amikor meghallgatja, kéri és elfogadja a dolgozók javaslatait, bírálatát. A gazdasági vezető számára az üzemi demokrácia nem egyszerűen munkastílus, nemcsak magatartásbeli vonás, nem is udvariasság, hanem a szocialista vezető irányító készségének elengedhetetlen része... Minden vezető legyen tudatában annak, hogy feladatát, funkcióját megbízásból látja el, a munkásosztályt szolgálja és a munkásosztály minden becsületes tagjával úgy bánjék, mint az uralkodó osztály tagjával. Követelje meg a rendet, a fegyelmet, a pontos munkát, a maga részéről viszont biztosítsa a tisztességes emberi bánásmódot."[2]

A személyes tekintéllyel rendelkező vezető *népszerű* is a dolgozók körében: beosztottai bizalommal fordulnak hozzá, tisztelik, becsülik és szeretik. Kiállnak mellette, megvédik az intrikától, osztoznak a problémáiban, támogatják a nehézségek. sőt a „népszerűtlen" feladatok megoldásában. Az ilyen alapokon nyugvó népszerűség tartós forrása a jó vezetésnek, szemben a tiszavirág-életű ún. *olcsó népszerűséggel,* amely egyes vezetők elvtelen engedményeiből, következetlenségéből, opportunizmusából, a csoportérdekek egyoldalú érvényesítéséből és a „népszerűtlen" feladatok áthárításából táplálkozik.

A személyes tekintéllyel és népszerűséggel rendelkező vezető az esetek többségében — elsősorban új, bonyolult feladatok kiadásánál — *nem utasít, hanem kér és meggyőz.* A vezetés művészete nem a parancsok osztogatásából áll — ez csak végső lépés lehet az emberek közötti viszony szabályozásában, de semmiképpen nem elsődleges vagy egyetlen eszköz —, hanem abban, hogy meggyőző érvek alapján megértessük a beosztottakkal a feladat helyességét, fontosságát, „testre szabottságát". Ez esetben a beosztott a feladat megoldásának egyetértő részesévé válik, a végrehajtás során maga igyekszik elhárítani a felvetődő akadályokat és olyan tartalékokat is feltár. amelyek hasznosítására utasítás alapján esetleg nem kerülhetne sor. A jó vezető módot keres és talál beosztottai kezdeményezésének kibontakoztatására. Minél több mozgási teret, lehetőséget biztosítunk a beosztott ambíciói számára, annál jobban tudja képességeit kifejteni. És fordítva: minél jobban „gúzsba kötjük" beosztottunkat, annál inkább csökken a munkája iránti érdeklődése, annál kisebb lesz munkájának hatásfoka.

A feladatoknak túlnyomó részben kérés formájában történő megfogalmazása feltételezi a végrehajtás, *a munka minősítése* mércéjének pontos meghatározását is. A minősítés mércéjéről tájékoztatni kell mindazokat, akikre alkalmazzuk, hogy ismeretében az érintettek képesek legyenek saját teljesítményeiket maguk is megítélni. Ezáltal a vezető és a beosztott viszonyából számos összeütközési, félreértési lehetőséget küszöbölhetünk ki, elősegíthetjük a közös nyelv kialakítását, az egészséges légkört biztosító munkahelyi integráció kibontakozását.

A vezetők és beosztottak viszonya

A munka jellege, az adott fizikai és fiziológiai munkafeltételek, körülmények mellett a munkahelyi légkör alakulását jelentősen befolyásolják a vezetés színvonalával közvetlenül vagy közvetve összefüggő olyan tényezők is, mint:

— a vezető és a beosztottak egymásközti viszonyának alakulása;

[2] Ugyanott.

— a jó munkaszervezés és a felelősség helyes érvényesítése;
— a képességek szerinti munka biztosítása.

A kölcsönös megbecsülés és segítés, a korrektség a vezető és beosztott, valamint a beosztottak egymásközti viszonyában a jó közérzetnek szintén minden munkahelyre kiterjedő feltételei. Érvényesülésük nemcsak azt követeli meg, hogy a vezető sohase legyen beosztottjainak lekötelezettje, hanem azt is, hogy bizalommal és ne féltékenységgel fogadja a beosztottak javaslatait, a személyi és vezetői tevékenységet illető hiányosságok feltárását, az alkotó jellegű bírálatokat. A vezetőnek beosztottait érdemeik és hibáik alapján kell minősítenie, nem pedig aszerint, hogy körüluduarolják-e vagy sem. A beosztottakkal szembeni követelményei pedig a munkával és ne az ő személyes érdekeivel álljanak összefüggésben. A vezető és a beosztott viszonyát tehát nem a kölcsönös elnézés, hanem *a kapcsolatok kulturáltsága* kell hogy jellemezze. Ez pedig nem zárja ki, sőt feltételezi az igényességet, a hiányosságok szóvátételét és korrigálását.

A jó vezető nem feltétlenül kész és kiforrott javaslatokat vár a beosztottaitól. A vezetés művészete ebből a szempontból abban áll, hogy felfigyeljen mindazon bírálatokra és javaslatokra, amelyek a vezetésnek a problémák megoldásához új lehetőségeket, ötleteket, támpontokat adnak. Az a vezető, aki a beosztottak bírálataiból, javaslataiból csak azt hallja meg, ami nem vagy csak részben helytálló, az nemcsak fülorvosi kezelésre szorul.

A kapcsolatok kulturáltsága megfelelő *hangnemet* is követel: az erélyes és határozott fellépés a vezetői hivatás nélkülözhetetlen kelléke, de ennek sohasem a hangmagasságban vagy a durva, kíméletlen modorban kell kifejeződnie. A munkatársakkal való érintkezésben az udvarias hangnem, a kulturált és figyelmes magatartás a vezetésben sokkal inkább kötelező norma, mint bárhol másutt.

A helyes munkaszervezés a folyamatos munkavégzés, a rend és fegyelem mellett olyan követelményeket is támaszt, hogy egyfelől senki se háríthassa át másra a munkában rá eső részt, másfelől a munka ne csak a létfenntartás, hanem az egyén felszabadításának is eszköze legyen. Lehetőséget nyújtson a dolgozók fejlődésére, képességeik sokoldalú kibontakoztatására, s ezáltal a munka örömének élvezetére.

A jó munkaszervezés és munkahelyi légkör egyik fontos tényezője a *felelősség* helyes érvényesítése. A mai vállalati, üzemi és hivatali munkaszervezetben nincs olyan dolgozó, aki ne lenne felelős valamiért. Ha a dolgozót az általa elkövetett hiányosságért vonják felelősségre, ez nevelésének fontos eszköze. Ha viszont száz százalékosan ráhárítják a felelősséget olyasmiért, amiben nem vagy elenyésző mértékben volt része, azt joggal sérelmezheti, s az ilyen helyzet végeredményben destruktív hatású.

A vezető a beosztottat *csak* a rábízott munkakörben kifejtett tevékenységért vonhatja felelősségre. A mindenért való felelősségre vonást legtöbbször nem is lehet komolyan venni, vagy ha így veszik, akkor az érintettek nagyon sok kibúvóval védekeznek ellene. Egy olyan beosztásban, ahol a feladatok és a kötelességek, a jogok és az eszközök, valamint a felelősség nincsenek összhangban, elveszik a beosztottak felelősségérzete, aminek hiánya viszont csak destruáló, munkafegyelmet lazító hatást válthat ki.

A munkahelyi légkör alakulása szempontjából semmilyen területen sem közömbös, hogy a *munkatársak képességeiknek megfelelő, vagy meg nem felelő munkát végeznek-e.* Nemcsak az okoz gondot, ha valakit túlterhelnek képességeinek nem megfelelő feladatokkal, hanem az is, ha nem kap képességeinek és teherbírásának megfelelő minőségű és mennyiségű feladatokat. Az előbbi a dolgozó önbizalmának elvesztéséhez, az utóbbi a munkaerő-fluktuáció elburjánzá-

sához vezet és mindkettő olyan munkahelyi feszültségek forrásává válhat, amely mind az érintett dolgozókra, mind a környezetükre káros hatással van.

Enyhén szólva lelkiismeretlenség nem „testre-szabott" feladatokkal következetesen kudarcokra kényszeríteni jószándékú, segítőkész embereket, akik más jellegű tennivalók közepette bizonyosan helytállnának és nem vesztenék el társaik tiszteletét, de önbecsülésüket sem.

Sajnos, elég általános az a gyakorlat — különösen fiatal szakemberek beállításánál —, hogy a dolgozókat előbb hozzáigazítják egy szigorúan meghatározott munkakörhöz és csak azután kerül sor képességeik megítélésére. Nyilvánvaló, hogy fordítva kellene eljárni: *a munkának, a munkakörnek kell összhangban lennie az egyéni képességekkel.* Ennek megteremtése különösen fontos fejlődésünk jövőbeni szakaszában, amikor a tudományos-technikai forradalom fokozatos kibontakozásával minden területen megnő a szakképzett, művelt munkaerő szerepe és a munkák mind szélesebb köre válik magasan szervezett, alkotó jellegű tevékenységgé.

A felsorolt főbb tényezők csak együttes érvényesülésük esetén szabadítják fel igazán az embernek azt a természetes hajlamát, hogy jól dolgozzék, és együttesen teremtenek olyan közérzetet, amelyben megalapozottá válik a munkahely-

---

SALGÓTARJÁN VÁROSKÖZPONTJA. A Lakóépület Tervező Vállalat azt a feladatot kapta, hogy tervezze meg Salgótarján rekonstrukcióját. Feladatának sikerrel tett eleget, Salgótarján így lesz az ország egyik legszebb vidéki városa

(MTI fotó Balassa)

hez való ragaszkodás, az állandó jó munka végzésének sikerélménye. Ilyen feltételek között lehetőség nyílik a munkahelyi konfliktusok megelőzésére, az alkotó bírálat gyakorlására és nem utolsósorban az intrika és a furkálás meggátolására.

A társadalmi szervek feladatai

Az eddigiekből is kitűnik, hogy alapvetően a vezető egyéniségén, munkatársaihoz való kapcsolatán múlik, hogy a dolgozó a munkahelyen biztonságban, otthonosan, jó közérzettel és gátlásmentesen tölti-e el munkaidejét, vagy pedig nap mint nap feszültséggel és szorongással gondol a munkájára és munkahelyére. Ugyanakkor a munkahelyi komfortérzés kialakítása komplex feladat, amelyen nemcsak a vezetőnek és a beosztottnak kell munkálkodniok, hanem a társadalmi szerveknek is. Közülük úgy tűnik a *szakszervezet* az, amelyre kiemelkedő feladatok hárulnak a jó munkahelyi közérzet egyes tényezőinek alakításában: a munka szerinti elosztás elveinek körültekintő és a munkahelyi sajátosságokat figyelembe vevő érvényesítésében, a bérezés, az előresorolások, a jutalmazások, illetve az erkölcsi elismerés formáinak alkalmazásában, a munkahelyi vezetők túlkapásainak lenyesegetésében, az egyes dolgozókat érintő esetleges igazságtalanságok megelőzésében, illetve kiküszöbölésében, a szabad vélemény-nyilvánítás légkörének, a vezetők és a dolgozók közötti eszmecsere fórumainak megteremtésében.

Ez utóbbi feladatok ellátásában több probléma jelentkezik: az egyes dolgozóknak a termelés szervezését, a szociális ügyeket, a bérezést, a jutalmazást érintő reális észrevételeit a szakszervezet nem, vagy nem mindig tudja érvényesíteni. Egyrészt, mert a munkahelyi vezetők közül sokan még ma sem veszik elég komolyan a dolgozók véleményét és ezzel összefüggésben a szakszervezet javaslatait, másrészt a szakszervezetek nem minden szükséges esetben élnek azokkal a jogkörökkel és eszközökkel, amelyeket a munkahelyi vezetők helytelen intézkedéseinek megelőzésére számukra a törvény is biztosít.

A másik probléma, ami szintén összefügg a szakszervezeti, de a párt- és a KISZ-munka bizonyos gyengeségeivel is: sok munkahelyen a szocialista demokráciát és ezen belül az üzemi demokráciát egyoldalúan értelmezik. A szocialista demokrácia, mint erre Kádár elvtárs is utalt a Hazafias Népfront Országos Tanácsának legutóbbi ülésén, nemcsak az eszmecserék intézménye és nem szűkíthető le a köz- és üzemi, vállalati ügyekbe való beleszólás jogára, hanem *elsősorban rendet, fegyelmet jelent*, azt, hogy a vita alapján jussunk közös nevezőre a tennivalókat illetően és azokat fegyelmezetten hajtsuk végre. A munkahelyi rend, fegyelem, a munkaidőnek tényleges munkával való kitöltése, a normális munkaintenzitás biztosítása a jó munkahelyi közérzetnek is alapvető tényezői. Érvényesítésük éppen ezért a munkahelyi vezetők és a társadalmi szervek munkájának is súlypontját kell hogy képezze.

A jó munkahelyi légkör tényezőinek kialakítása jelentős mértékben függ a *pártszervezet* hozzáállásától, vezetőinek felkészültségétől, a pártmunka kialakult stílusától, módszerétől. A pártszervezeteknek alapvető szerepük van a vezetők kiválasztásában, a vezetőkkel szembeni követelmények érvényesítésében, illetve alkalmasságuk elbírálásában. A vezetők fejlődéséhez, a feladatokhoz való felnövésükhöz, önismeretük kialakulásához pedig jelentősen hozzájárulhat a pártszervezet életében való részvételük, a különböző pártfórumokon történő beszámoltatásuk, a pártoktatásban és más továbbképzésen való részvételük.

Dr. Devics József
egyetemi tanár, a Budapesti Műszaki Egyetem
Politikai Gazdaságtan Tanszékének vezetője

Pártmunka az ifjúság között

HÁROM ÉV TAPASZTALATAI NÓGRÁD MEGYÉBEN

A közelmúltban értékelte a Nógrád megyei Pártbizottság az ifjúságpolitikai határozat megvalósítását szolgáló hároméves tevékenység tapasztalatait. Örömünkre szolgált, hogy a sokoldalú vizsgálódás eredményeképpen megállapíthattuk: az irányító pártbizottságok erőfeszítései és a pártvezetőségek nagy többségének sikeres tevékenysége nyomán *az ifjúságpolitikai kérdések a megye társadalma, a párttagság érdeklődésének középpontjába kerültek.* Erősödött a pártszervezetek ifjúságpolitikai irányító tevékenysége. Az ifjúság erkölcsi-politikai arculatának megítélésében és a nevelési célokban, módszerekben egységesebbé vált a felfogás. Megkezdődött a hatékonyabb társadalmi munkamegosztás kialakulása is.

A gyakorlati tevékenység során a pártszervezetek jelentős része arra törekedett, hogy *az ifjúsággal való foglalkozást, a fiatalok nevelését még jobban a pártmunka szerves részévé tegye.* Ezt segítette elő, hogy valamennyi alapszervezetben működik ifjúsági felelős. Évente két-három alkalommal tárgyalnak vezetőségi ülésen, taggyűlésen a fiatalokat, illetve a KISZ-szervezetet érintő témát. Az év végi beszámoló taggyűlések döntő többségén ez a kérdés mind tartalmában, mind terjedelmében megfelelő helyet kapott. Mind változatosabb és hatékonyabb eszközöket, módszereket alkalmaznak az ifjúsággal kialakult kapcsolataik és befolyásuk erősítésére. Tervszerűen figyelemmel kísérik és támogatják a fiatalok fejlődését, továbbtanulását, nevelését és előléptetését. A helyi intézkedéseket, akciókat mind eredményesebben koordinálják.

A pártszervezetek arra is törekedtek, hogy fejlesszék az ifjúság között végzett munka módszereit. *Bátrabban kezdeményeznek olyan helyi akciókat, amelyek a politikai céloknak és az ifjúság igényeinek együttes kielégítését biztosítják.* Különösen eredményesek a megye gazdag munkásmozgalmi hagyományainak megismertetésére és ápolására kialakított módszerek. Mind több alapszervezet gondoskodik arról, hogy az ifjúság közvetlenül vagy a képviseletére hivatott szervek útján érdemben is részt vegyen a döntések előkészítésében. Több figyelmet fordítanak a fiatalok hangulatára, gondolkodásmódjára, jobban igénylik véleményüket az elvégzett munka értékelésekor.

A jelenlegi kedvező feltételek mind jobb hasznosítása azonban jelentős részben még a jövő feladata: Több fontos kérdésben — elsősorban felfogásbeli, szemléleti — változást akarunk elérni.

Hogy a határozat végrehajtását ké-

pesek legyünk reálisan és körültekintően meggyorsítani, még jobban az alapszervezeteket kell tennünk az *egész ifjúságpolitikai munkánk kulcsterületévé*. Az a törekvésünk — ezt határozta el a megyei pártbizottság legutóbbi ülése is —, hogy a pártvezetőségeket még alkalmasabbá tegyük ifjúságpolitikai feladataik ellátására, mind a tennivalók tartalma, mind a munkamódszer tekintetében.

A pártvezetőségek nem lebecsülendő hányada a Központi Bizottság ifjúságpolitikai határozatát nem dolgozta fel kellő alapossággal. Ezért munkájukban túltengenek a szervezeti jellegű intézkedések, tevékenységük ezen a területen nem folyamatos és következetes.

Az ifjúság megítélése

A szemléletformáló tennivalók közül első helyen említeném *az ifjúság megítélésével összefüggő* kérdéseket. Elsősorban a pártszervezetek politikai tevékenységének eredménye, hogy az utóbbi években *csökkentek a különböző szélsőséges nézetek az ifjúság megítélésében*. A szélsőséges nézetek ma már a közvélemény részéről erősödő elítélésben és visszautasításban részesülnek. Ezt természetesen elősegítette, hogy fiatalságunk döntő többsége szorgalmasan dolgozik és tanul, magatartásában mind jobban a szocialista jellemvonások a mérvadók. Egyesek mégis úgy vélik, a társadalom elkényezteti az ifjúságot. Pártszervezeteink nem kis része még nem tudja elég meggyőzően bizonyítani, hogy az elkényeztetés az egyes családok, szülők, az egyes emberek részéről jelentkezik. A külső jelenségek, a divat még ma is sok vitát váltanak ki. A politikai munka során még nem tudjuk kielégítően magyarázni: büszkék vagyunk arra, hogy fiataljaink csinosak, jól öltözöttek, rendszerünk a reális igényeket egyre magasabb színvonalon elégíti ki. Egyben ellene vagyunk ebben is mindenféle túlzásnak, különösen a polgári hatásoknak. Jobban meg kell azt is magyaráznunk, hogy *néhány fiatal elítélendo magatartása sem adhat alapot az általános jellegű elmarasztalásra*. A pártszervezetek minél szélesebb körben tudatosítsák, hogy a felnőtt nemzedék munkája és magatartása, az ifjúságot övező társadalmi környezet meghatározó befolyással van egész arculatára.

Az előbbiekkel együtt változatlanul küzdenünk kell az ifjúság helyenként és időnként jelentkező lebecsülése ellen. Vizsgálódásaink során kiderült például, hogy a fiatal korosztályhoz tartozók aránya a pártvezetőségekben 9,8 százalék. Ezt nem tartjuk kielégítőnek. Már csak azért sem, mert a párttagságon belüli arányuk ennél magasabb, az újonnan felvett párttagok között pedig arányuk megközelíti a 60 százalékot. Ezért azt tanácsoljuk a pártszervezeteknek, hogy a párttag KISZ-titkárokat — ahol lehetséges — válasszák be a vezetőségekbe. Amíg erre sor kerülhet, rendszeresen hívják meg őket a vezetőségi ülésekre, s a párton kívüli KISZ-titkárokra is terjesszék ki ezt a gyakorlatot. A személyi jellegű napirendek kivételével vegyenek részt a vezetőség ülésén, a taggyűléseken. Ezek a legjobb fórumai annak, hogy politikai, közéleti tapasztalatuk fejlődjön.

De ez sem elegendő. Az alapszervezetek fontos feladata, hogy *minél több olyan fiatalt neveljenek, aki magasabb választott testületi tisztségre, vezető beosztás ellátására alkalmas*. Ezért messzemenően támogatjuk az olyan kezdeményezéseket, amelyek nagyobb tervszerűségre és céltudatosságra törekednek ebben a fontos kérdésben. Egyben elítéljük, hogy néhány helyen a vezetőségekben, testületekben dolgozó fiatalokkal nem törődnek, esetenként kedvüket szegik, s emiatt azok közömbössé válnak.

A pártszervezetek kiemelt feladata

a *munkásifjúság körében végzett* politikai tevékenység. A pártvezetőségek egy része — ebből kiindulva — már intézkedéseket kezdeményezett a munkásfiatalok fokozottabb bevonására a feladatok megoldásába. Elősegítik közéleti tevékenységüket, élet- és munkakörülményeik javítását. Erősítik soraikban a munkásosztály vezető szerepéből következő felelősségérzetet. Kezdeti lépéseket tettek a fizikai munka megbecsülésének és rangjának fejlesztésére. Viszont az állami és gazdasági szervektől, a szakszervezettől még nem igénylik eléggé a munkásfiatalok nevelését, iskoláztatását és vezető tisztségekbe való kiemelését.

Mind eredményesebben készítik elő *a fiatal korosztály legjobbjainak* felvételét a pártba. A felvehető párttagok számának jelenlegi központi szabályozását azonban több pártszervezetben félreértik, s esetenként a fiatalok felvételének akadályát látják benne. Nem mindenütt egyértelműen felismert, hogy sajátos megyei helyzetünkből adódóan nálunk *a fizikai munkások és a fiatalok felvételi arányának egyidejű növelése segíti elő a párttagság összetételében a minőség javítását.* Ezzel néhány helyen párosul még a fiatalokkal szembeni féltékenység is, egyes pártvezetőségek gyenge munkája, vagy némely vezető, párttag példamutatásának hiánya. Az ilyen helyeken a közéleti tevékenység, a pártmunka nem vonzó a fiatalok számára.

Pártmegbízatás, pártirányítás

Az utóbbi években *az alapszervezetek mintegy kétezer párttagot küldtek pártmegbízatással ifjúsági munkára.* Ez a módszer az ifjúságpolitikai tevékenység pártirányításának egyik igen hatékony eszköze, a KISZ-szervezet segítésének bevált módja. Ezeknek az elvtársaknak a soraiból került ki a 364 KISZ-oktatási kör propagandistáinak egyharmada. Sokan patronálják az ifjúsági munkabrigádokat. Rendszeresen részt vesznek a KISZ-szervezet rendezvényein. Segítik a fiatalokat a szabad idő hasznos eltöltésében, és sorolhatnánk tovább hasznos és tiszteletre méltó tevékenységük területeit.

A kedvező tapasztalatokat a jövőben szeretnénk szélesíteni és általánossá tenni. Úgy látjuk, hogy a párttagságnak az ifjúság körében végzett munkája még nagy tartalékokat rejt magában. Helyeseljük és támogatjuk azt a törekvést, hogy mindig az arra alkalmas, hozzáértő, a fiatalok által is elismert párttagok végezzenek politikai munkát a fiatalok között. *Ne a kor legyen a mérvadó: ne gondoljuk, hogy a fiatalok között csak fiatalok végezhetnek pártmunkát.* Természetesen indokoltnak tartjuk, hogy a fiatal korosztályhoz tartozó párttagok, amennyiben tisztségviselők a KISZ-ben, ott teljesítsék pártmegbízatásukat. Más esetekben egyéni elbírálás alapján jobban figyelembe kell venni a fiatal párttagok érdeklődési körét, képességét és igényeit.

A kommunisták ez irányú tevékenységére *igen sok lehetőség kínálkozik.* Jó lenne például, ha a kommunista szülők, az első számú gazdasági vezetők, a társadalmi szervekben dolgozó kommunisták nagyobb részt és szerepet vállalnának propagandistaként a KISZ-oktatásban. Erre van is már néhány példa. Több köztiszteletben álló idősebb szakmunkás példamutatóan patronálja a fiatalokat a munkahelyi beilleszkedésben, a szakma fogásainak elsajátításában. A tapasztalt pedagógusok jelentős része a tanulásban, a kulturális életben és a célszerű szórakozásban ad hasznos tanácsokat a fiataloknak. A kommunista szülők szép példát mutatnak, amikor — pártmegbízatásnak tekintve ezt — kommunistává nevelik gyermekeiket, együtt fognak fegyvert a munkásőrségben. A művelődési otthonokban, az ifjúsági klubokban hozzáértő fiatalok és idősebbek

közös munkája nyomán alakulnak ki az együttes szórakozás és politizálás vonzó formái. A pártszervezetek felkérésére a felszabadulás előtti munkásmozgalom kiemelkedő harcosai vállalnak nagyra becsült nevelő munkát a fiatalok között. E jó kezdeményezések az alapszervezetek hozzáértését és helyes törekvéseit tükrözik.

Még általánosabbá akarjuk tenni, hogy *a fiatalok között tevékenykedő elvtársak pártmegbízatásukat minden esetben a taggyűlésen kapják meg.* Ugyancsak ezen a fórumon adjanak számot végzett munkájukról is.

A pártvezetőségekben működő *ifjúsági felelősök* feladatát is igyekeztünk pontosabban meghatározni. Több alapszervezet tapasztalatai alapján azt a gyakorlatot erősítjük, hogy ezek az elvtársak a taggyűlés, a pártvezetőség döntései, intézkedései alapján végezzék politikai segítő munkájukat. Lássák el a koordinálás gyakorlati feladatait. Ismerjék az ifjúsági szervezet fontos határozatait, intézkedéseit, akcióit. Alapvető feladatuk az elfogadott döntések, intézkedések végrehajtásának segítése. Emellett ismerjék meg és továbbítsák a pártvezetőségnek a fiatalok igényeit, javaslatait. Időközönként adjanak összefoglaló képet a vezetőségnek, a taggyűlésnek az ifjúság életéről, munkájáról, a KISZ-szervezet tevékenységéről. Néhány irányító pártbizottság évente egy-két alkalommal tanácskozik az ifjúsági felelősökkel. A megyei pártbizottság úgy döntött, hogy a jövőben ezt — félévenkénti időközökben — általánossá tesszük.

A helyenként tapasztalható bizonytalanság leküzdése érdekében egyértelműen tisztáztuk azt is, hogy a KISZ-szervek és szervezetek pártirányításáért a párt választott testületei, a pártvezetőségek a felelősek a maguk működési területén. Erre két okból is szükség volt. A pártvezetőségek egy része ugyanis helytelenül értelmezi a KISZ közvetlen pártirányítását. Úgy fogják fel, hogy az lehetőséget ad az utasítgatásra, az állandó kicsinyes beavatkozásra. Más helyeken viszont — mondván, hogy önálló szervezet — magára hagyják a KISZ-t. Ezért azt kérjük a pártvezetőségektől, hogy mindenekelőtt világosan határozzák meg a KISZ-szervezetek számára a tennivalókat. Ezek megoldására az ifjúsági szervezet készítsen programot, feladattervet, a pártszervezet pedig segítse és ellenőrizze annak megvalósulását. Ezzel elérhetik, hogy *a pártirányítás és a KISZ szervezeti önállósága a kívánatos egységben érvényesüljön.*

Azok a pártszervezetek járnak el helyesen, amelyek a mindennapi gyakorlati munka során szoros kapcsolatot tartanak a KISZ-vezetőségekkel, ismerik problémáikat, segítik azok leküzdését. Úgy látjuk — s ez számos pártvezetőség gyakorlata is —, hogy a KISZ pártirányításában *fokozni kell a jól értelmezett operativitást, gyakorlatiasságot!* Emellett szükség van sok okos tanácsra, meggyőző érvre és esetenként nagyobb megértésre is.

A hatékonyabb társadalmi összefogásért

Az elmúlt három évben szélesebb körű társadalmi összefogás, hatékonyabb társadalmi munkamegosztás bontakozott ki az ifjúságpolitikai kérdésekben. De mindjárt hozzá kell tegyük: ma is ezen a területen van a legtöbb probléma. *A közvélemény, a család, az iskola, a munkahely, a kulturális intézmények nevelő tevékenysége elmarad a lehetőségek és a követelmények mögött.* A problémák itt is a megvalósulás alapvető szintjén, az alapszervezetek működési területén jelentkeznek. Ezért körültekintő gondossággal gyűjtöttünk összse minden olyan kezdeményezést, tapasztalatot, amelyek ezek gyorsabb leküzdését segíthetik elő. A pártvezetőségekkel folytatott konzultációk

során figyelmesen feltártuk a problémák szemléletbeli okait is.

Milyen következtetésre jutottunk mindezek alapján? Mindenekelőtt arra, hogy továbbra is fontos feladatunk az egész társadalom felelősségének növelése az ifjúság iránt. Ebben a pártszervezeteknek, a kommunistáknak elsőrendű, meghatározó szerepük van.

A pártalapszervezetek irányításában, segítésében fontos feladatunknak tartjuk, hogy még alaposabban megismerjék a különböző szervek sajátos, önálló ifjúsági feladatait. A *pártellenőrzés fejlesztése* érdekében a megyei párt-végrehajtóbizottság 1974 végéig szóló ellenőrzési és beszámoltatási programot fogadott el. A pártvezetőségek 1973 második felében beszámolnak a taggyűlésnek ifjúságpolitikai tevékenységükről. Segítjük, hogy az alapszervezetek az eddiginél következetesebben számoltassák be az állami, gazdasági és társadalmi szervekben dolgozó kommunistákat, vezetőket ifjúsági tevékenységükről. Hozzáláttunk a pártszervezetekben az intézkedési tervek felülvizsgálatához és szükséges kiegészítéséhez is.

A pártszervezetek figyelmét még jobban *a KISZ-alapszervezetek munkájának segítésére* irányítottuk. A KISZ megyei bizottsága megkezdte irányító tevékenységének, munkamódszerének felülvizsgálását és a továbbfejlesztés feladatainak kimunkálását. Ennek célja, hogy az irányító szervek munkájának középpontjába még jobban az alapszervezetek kerüljenek. A munkásifjúság élet- és munkakörülményeinek fejlesztése érdekében a KISZ-szervezetek kidolgozzák a Központi Bizottság 1972. november 14—15-i állásfoglalásából eredő sajátos tennivalóikat. Változóban van a KISZ és az állami, társadalmi szervek együttműködése is.

Az ifjúsági törvény és a végrehajtási utasítások *az állami, gazdasági, társadalmi szervek számára is kedvezőbb lehetőséget teremtettek.* Változatlanul küzdenünk kell azonban az olyan felfogás ellen, amely az ifjúságpolitikát csupán az anyagiakra korlátozza. Még nem egyértelmű, hogy az ifjúság nevelése az egész társadalom feladata. Ebben nem lehet csupán a KISZ-szervezetre várni. Nem engedjük meg, hogy egyes vezetők addig rostálják a feladatokat, míg végül mindent a KISZ-szervezetre hárítanak. Más helyeken a jó intézkedési tervek megvalósításában tapasztalunk mulasztásokat. Az elmúlt hetekben az érintett szervek a végrehajtási utasítások alapján konkrét intézkedési tervet dolgoztak ki. A pártszervezetek többsége már gondoskodott arról, hogy azokban a nevelési tennivalók és az anyagi-tárgyi feltételek egységben legyenek.

Az utóbbi hónapokban a megye közvéleményének figyelme jobban a *családok* irányába fordult. Az utóbbi időben a családok gyermeknevelő tevékenysége felelősségteljesebbé vált, de a tapasztalatok alapján néhány kérdésben határozottabban akarunk előrelépni. Éppen a mi megyénkben történt sajnálatos esemény is arra késztet bennünket, hogy a szülők életében és munkájában erősítsük a szocialista jellemvonásokat. Azt akarjuk, hogy gyermekeiket az életre, a munkára — a fizikai munkára is! — neveljék. *A kommunista, a vezető beosztásban dolgozó szülőknél ebben a kérdésben is jogos a magasabb társadalmi elvárás.*

Úgy látjuk tehát, hogy indokolt az ifjúságpolitikai határozat végrehajtásának körültekintő meggyorsítása. Elsőrendű társadalmi, politikai kötelességünknek teszünk ezzel eleget.

Matúz József
a Nógrád megyei PB titkára

A pártmegbízatás megbecsülése

A X. pártkongresszuson elfogadott szervezeti szabályzat valamennyi pártalapszervezet részére kötelezővé teszi évenként beszámoló-taggyűlés tartását. A két év tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a párt szervezeti életének ilyen értelmű fejlesztése megyénkben is jól szolgálja a változtatás célját: segítse a pártdemokrácia szélesítését. Olyan fórumot teremt, ahol évenként egyszer a pártalapszervezetek vezetősége átfogóan beszámol munkájáról, értékelik a kommunisták tevékenységét.

A beszámoló-taggyűlés ereje éppen abban van, hogy kielégítik ezeket az igényeket. Megyénkben az elmúlt évben tovább javult az alapszervezetekben a szervezeti élet, fegyelmezettebbek a kommunisták. Tavaly még számos pártalapszervezetben bírálták a vezetőséget, mert elhanyagolta a taggyűlések szervezését, esetenként felkészületlenül állt a párttagság elé. Csaknem mindenütt használt a bíráló szó. Az elmúlt évben már alig akadt olyan pártvezetőség, amely a „dologidőre" hivatkozással nem hívott összse taggyűlést. De ma már elvétve akad olyan gazdasági vezető is, aki a taggyűlésekről, pártrendezvényekről távolmarad.

Sokrétű tevékenység

A beszámoló-taggyűlések egyik központi kérdése a pártmegbízatások teljesítése és a pártmunka erkölcsi elismerése. A hangsúly az „erkölcsi elismerés"-en van, ugyanis a kommunisták a társadalom érdekében végzett politikai munkájukért anyagi előnyöket nem várnak, de azt joggal elvárják, hogy jól végzett munkájuk alapján erkölcsi elismerésben részesüljenek. Elsősorban a meggyőződés és a szocializmus igaz ügyében való hit az, ami a kommunistákat többletmunkára sarkallja, de önként vállalt áldozatos munkájukhoz szükség van legalább a szűkebb környezet elismerő, biztató szavára, amely ezt a belső tüzet újabb cselekvésre váltja.

Az utóbbi beszámoló-taggyűléseken elég gyakran szóba került: mit tekintünk pártmegbízatásnak, milyen pártmegbízatásokat adjon a pártalapszervezet? Pontosan nincs ez megfogalmazva, de közel járunk az igazsághoz, ha azt mondjuk: a kommunistáknak munkaköri kötelességükön túl, a kisebb vagy nagyobb közösség érdekében végzett munkáját pártmunkának kell tekinteni.

A közelmúltban a Bács-Kiskun megyei párt-végrehajtóbizottság felmérést végzett a pártmegbízatásokról és azok teljesítéséről. Azt vizsgálta, hogy a párttagok hány százalékának van pártmegbízatása és azok milyen jellegűek. A felmérés elég széles körű volt, a megye párttagságának egynegyedét érintette. A pártalapszervezeteket úgy választottuk ki, hogy az adatok általánosíthatók legyenek. Az eredmény a következő:

— a párt szervezetein belül végez pártmunkát a tagság 35 százaléka. Megbízatásuk sokrétű, a különböző szintű választott tisztségtől, a propaganda- és agitációs munkán át a pártcsoportbizalmi megbízatásig;

— az állami, a társadalmi és a tömegszervezetekben a párttagság 32 százaléka végez pártmunkát;

— egyéb pártmegbízatása a párttagság 6 százalékának van.

A párttagok kétharmada alapszervezetének működési helyén végez állandó, konkrét pártmunkát, s mintegy 25—30 százalékuknak több pártmegbízatása van. Még mindig jelentős tehát azoknak a kommunisták-

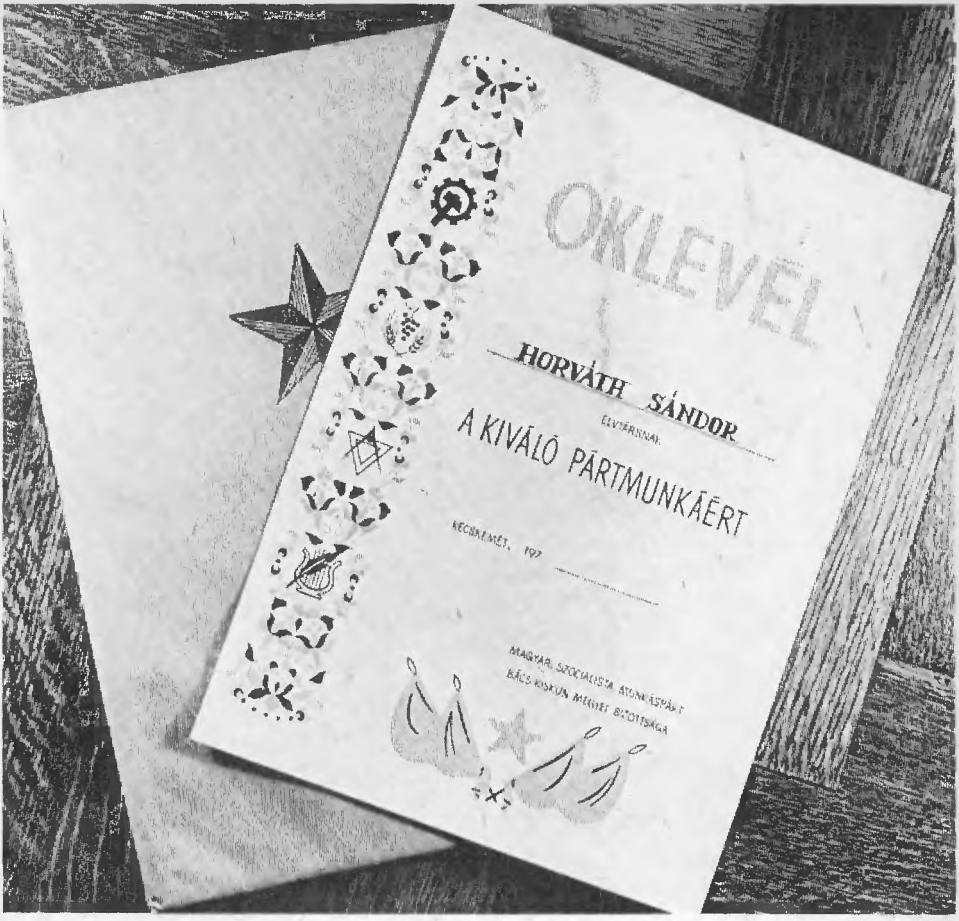

nak a száma, akiknek három-négy, vagy ennél is több megbízatásuk van. Ennek káros hatásait tapasztaljuk is. A sok feladat együttes, megfelelő ellátása gyakran nehézségekbe ütközik, egyik a másik rovására megy. Több elvtárs még egészsége rovására is vállalja a terheket és ezzel az ügynek sem használnak. Ezt látva is csak nehezen tudunk ezen változtatni. Ennek sok oka van, leggyakrabban az, hogy ezek az elvtársak becsületes, sokat vállaló emberek, s ragaszkodnak megbízatásaikhoz, nem hagynak terhükön enyhíteni. Ilyen szándékunkat gyakran munkájuk lebecsüléseként fogják fel. Nehezen értik meg, hogy minden megbízatás teljesítése teljes értekű munkát kíván és a magas szintű politikai munka ma már megfelelő munkamegosztás nélkül nem képzelhető el. De esetenként az alapszervezeti vezetőség kényelmessége is nehezíti ez irányú törekvésünket. Arra rakják a terhet, aki már úgyis sokat visz. Túlzottan ragaszkodnak a „kipróbált" harcosokhoz, ahelyett, hogy a pártmegbízatások teljesítésének a tüzében formálnák az ifjú kommunistákat.

A pártmegbízatással nem rendelkezők jelentős része idős korú, beteg, távol van a munkahelye, de egyeseknél hiányzik a képesség is a feladatok ellátásához, tehát kellő indokkal nem végeznek pártmunkát. Viszonylag elenyésző azoknak a száma, akik nem akarnak vagy nem szívesen vállalnak pártmegbízatást. Úgy látjuk, ezek legtöbbjénél már a felvételnél

történt a hiba, nem támasztottunk velük szemben megfelelő követelményeket.

Igény az erkölcsi elismerésre

A pártmegbízatások rangját nagyban növeli, ha a pártmegbízatásokat a pártvezetőség alakítja ki és a taggyűlés elé terjeszti jóváhagyás végett. Serkentőleg hat a pártmegbízatások teljesítésére az is, hogy taggyűlésen, pártcsoportülésen év közben is értékelik a párttagok munkáját.

A megye kommunistáinak döntő többsége az elmúlt évben becsületesen, legjobb tudása szerint teljesítette pártmegbízatását. A beszámoló-taggyűléseken ennek a jól végzett munkának erkölcsi elismeréséről is bőven esett szó. Számos felszólaló fogalmazott úgy, hogy a párttagokat lényegesen több bírálat éri, s munkájukkal nincs arányban a elismerés, pedig az elismerést érdemlő tettek a szocializmus építésének előrevivői. Több helyen felvetették a kommunisták: a gazdasági és a társadalmi életben sokkal gyakoribb a megbecsülés, az elismerés, mint a politikai életben, a mindennapi pártmunkában. Rendkívül kevésnek tartják azt az öt-hat kormánykitüntetést, amelyet évenként november 7-e alkalmából a pártmunka magas szintű végzésének elismeréseként egy-egy megyében adnak. A párttagoknak ezt az igényét vette alapul a megyei párt-végrehajtóbizottság, amikor határozatot hozott a „Kiváló pártmunkáért" oklevél alapításáról és kiadásáról.

Az okleveleket évenként egyszer, a beszámoló-taggyűlések alkalmával adományozza a megyei párt-végrehajtóbizottság. Az alapító határozat az évenként kiadható oklevelek számát a párttagság összlétszámának csupán egy százalékában határozta meg. Ezzel elejét akarta venni annak, hogy a pártmunka elismerésének ez a módja inflálódjon.

A beszámoló-taggyűléseket megelőző pártcsoport-értekezleteken ez a szűkebb kollektíva értékeli a kommunisták pártmegbízatásának teljesítését és tesz javaslatot a pártvezetőségnek a „Kiváló pártmunkáért" oklevél adományozására. A pártcsoportok javaslatai a pártalapszervezet vezetősége elé kerülnek, amely összesíti a javaslatokat, ellátja véleményével és a taggyűlés elé terjeszti. A taggyűlés dönt abban a kérdésben, hogy a kommunisták közül kit tart legalkalmasabbnak a „Kiváló pártmunkáért" oklevéllel való kitüntetésre. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a kiválasztás érdemi módon történik. s a mérce nem kizárólag a pártmegbízatás teljesítése, hanem a javasolt kommunisták emberi magatartása is. Önmagában nem elég például, hogy valaki hosszú éveken keresztül jó propagandista munkát végezzen, élen kell járnia a munkában, környezetében emberi tulajdonságaival tiszteletet kell kivívnia.

A „Kiváló pártmunkáért" oklevél

A kiválasztásnak ez a módja adja a „Kiváló pártmunkáért" oklevél igazi rangját. Önmagában már az is elismerés — és az érdekeltek annak is veszik —, ha valakinek a neve a javasoltak között szóba kerül. A kommunista kollektíva döntései jó hatást váltanak ki a párttagok között. Tapasztalatunk szerint olyan eredménye is van az oklevél odaítélése említett módjának, hogy növeli a kommunisták felelősségérzetét környezetükben és az egész párttagság előtt. Jobb, alkotóbb, példamutatóbb magatartásra és munkára serkenti azokat is, akik még nem érdemesek e kitüntetésre.

A taggyűlések javaslatait a járási és a városi párt-végrehajtóbizottságok gyűjtik össze, és testületi ülésükön döntenek az oklevél adományozásáról. Természetesen több javaslat is beérkezik a járási, városi párt-végrehajtóbizottságokhoz, mint az

adományozható oklevelek száma. A pártszervek döntése után a városi, járási pártbizottságok képviselői a beszámoló-taggyűléseken adják át az érintetteknek a „Kiváló pártmunkáért" oklevelet. Természetesen elismerésben részesítik azokat is, akiket ugyan a taggyűlés felterjesztett az oklevélre, de a végrehajtó bizottság azt a még eredményesebb munkát végző elvtársaknak adományozta. Esetenként a megyei pártvégrehajtóbizottság a maga hatáskörében is adományoz ilyen oklevelet egy-egy nagy jelentőségű feladat kiváló elvégzéséért. Amint látható, az adományozásnak ez a mechanizmusa kizárja, hogy bárki is érdemtelenül kapja meg ezt a kitüntetést.

A politikai munka erkölcsi elismerésének erről a módjáról egyértelműen kedvezően nyilatkoznak azok, akik kaptak ilyent és azok is, akik várományosai lehetnek. Számos kitüntetésben részesített fogadta meghatottan az elismerést és juttatta kifejezésre, hogy az környezete, szűkebb kollektívája munkájának elismerését is jelenti. Többen mondták a kitüntetettek közül, hogy az oklevél átvétele alkalmával érezték igazán, hogy számon tartják munkájukat, értékelik erőfeszítéseiket és ez még magasabb célok elérésére serkenti őket.

Bács-Kiskun megyében két év alatt a kommunista munkások között rangot kapott a „Kiváló pártmunkáért" oklevél. Érdemes áttekinteni az alábbi táblázatot, mely az 1971-ben és 1972-ben kiadott oklevelek rövid statisztikai összesítője.

Kitüntetés pártmegbízatás szerint

Megbízatás	1971	1972	Összesen
Járási, városi PB-, VB-tag	28	28	56
Közbeeső pártszerv tagja	27	22	39
Alapszervezeti titkár	47	51	98
Alapszervezeti vezetőségi tag	52	52	114
Pártcsoportbizalmi	23	20	43
Propagandista	32	31	63
Tömegszervezetben dolgozó párttag	13	19	32
Munkásőr	6	10	16
Aktív nyugdíjas, veterán	6	2	8
Összesen:	234	235	469

A statisztikából is kitűnik, hogy igen sokrétű az a pártmegbízatás, amelyet az alapszervezetek értékelnek, és amelynek alapján az oklevelek kiadásra kerülnek. A legutóbbi beszámoló taggyűléseken néhány helyen felvetődött, hogy kisebb kollektíva, pl. pártcsoport is részesülhessen a „Kiváló pártmunkáért" oklevél kitüntetésben. A javaslat megfontolást érdemel, és lehetséges, hogy a következő évben az oklevél adományozását a megyei végrehajtó bizottság kiterjeszti a kisebb kollektívákra is.

Helyesen döntött a megyei pártvégrehajtóbizottság, amikor a kiemelkedő pártmunka elismerésére a „Kiváló pártmunkáért" oklevelet alapította. A kitüntetettek joggal büszkék rá, s még jobb munkára serkenti őket és környezetüket. Ez így helyes, ugyanis a munka értékelése, a kiemelkedő teljesítmények elismerése újabb alkotásra serkenti az embereket.

Dr. Greiner József
a Bács-Kiskun megyei PB titkára

A területfelelősi rendszer az alapszervezeti politikai munka segítője

Győr város pártbizottsága a X. kongresszus után keresi, kutatja azokat a hatékony módszereket, amelyek jobban segítik az alapszervezeteket. Az összevont titkári értekezletek mellett rendszeressé váltak a szakosított titkári értekezletek, növeltük az alapszervezetek beszámoltatását végrehajtó bizottsági üléseken, gyakoribb a helyszíni ellenőrzés. Mindezek következtében emelkedett az alapszervezeti munka színvonala, de mégis úgy érezzük: lassú a fejlődés, nem tart lépést a megnövekedett követelményekkel. Arra a következtetésre jutottunk, hogy elsősorban a *városi pártbizottság apparátusa részéről* kell fokozni a segítést, anélkül, hogy növelnénk a munkatársak túlterhelését.

Az áttérés gondos előkészítése

A módszer, amellyel ezt megoldottuk: az apparátus felépítésének átszervezése, a *területfelelősi rendszer* bevezetése.

Pártbizottságunkhoz 153 alapszervezet tartozik közvetlenül, ezenkívül 7 pártbizottság és 8 csúcsvezetőség további 115 alapszervezettel. Korábban ezekkel az alapszervezetekkel három PTO-os munkatárs foglalkozott, ők voltak az instruktoraik, míg az apparátus többi dolgozója reszortfeladatokat látott el, s ezért az alapszervezetek munkájának egészét nem ismerte. Ez a módszer nem volt már elég hatékony. A Párt- és Tömegszervezetek Osztályának munkatársai a hozzájuk tartozó 55—60 alapszervezetnek érdemi segítséget adni nem tudtak. Bizonyos területek kiestek az ellenőrzés alól.

A párt szervezeti életével, a pártépítéssel, a kádermunkával csak a PTO munkatársai foglalkoztak. Nem tudtuk alaposan megismerni az alapszervezetek életét és vezetőit, a tagságot még kevésbé. Az apparátus ereje szétforgácsolódott, nem lehetett kellőképpen összefogni. Előfordult, hogy egyes alapszervezetekben rövid idő alatt az apparátus tagjai többször megfordultak, egyik a termelést, másik az oktatást vagy egyéb reszortmunkát végezve. *A felelősség az alapszervezet munkájának egészéért elmosódott, csak reszortjukért éreztek felelősséget.* Egy-egy alapszervezeti titkárról többféle megítélés alakult ki. Az egyik munkatárs abból ítélte meg, milyen a gazdaságpolitikai munka, a másik az oktatás színvonala alapján.

Az alapszervezetektől havonta beérkező kb. 400 vezetőségi és taggyűlési emlékeztetőt a régi módszerrel a három PTO-os munkatárs már nem lett volna képes feldolgozni, és ráadásul mással nem is tudott volna foglalkozni. Ezek a gondok és az „Emlékeztető" rendszer bevezetése érlelte meg bennünk, hogy változtatni kell a munkamódszerünkön.

A három titkár kivételével felosztottuk a pártszervezeteket az apparátus tagjai között. Egy-egy munkatársra 25—28 alapszervezet jut. Az alapszervezeteknél a pártmunka egészével (termelés, oktatás, szervezeti élet stb.) kell foglalkozniuk. Mindenki a hozzá tartozó pártszervezeteket instruálja, segíti és ellenőrzi. Ezenkívül mindenkinek van reszortfeladata is (információ, pártoktatás, pártiskolára előkészítés, határozatok nyilvántartása stb.). Természetesen a reszortfeladatok mellett a 25—28 alap-

szervezet instruálása csak úgy végezhető eredményesen, ha megfelelő súlypontot képeznek a velük való foglalkozásban. Működési területük jelentősége alapján egyikkel többet, másikkal kevesebbet tudnak foglalkozni. Kb. 8—10 alapszervezet az, amely különös figyelmet követel.

Miután alaposan átgondoltuk az új munkaelosztást, apparátus-értekezleten megvitattuk. A javaslat megértésre talált. Mivel kezdtük? Meghatároztuk, hogy *milyen fő feladatok állnak jelenleg* a pártszervezetek előtt, amelyeket segíteni és ellenőrizni kell. Célul tűztük, hogy az alapszervezetek *jó munkatervet készítsenek*, sikerüljenek a *beszámolótaggyűlések*, jól készítsék fel a párttagságot a *tanácstagi választásra*. A termelő üzemekben ezek mellett *az éves terv beindításához* is adjanak segítséget. Ismerjék meg az *alapszervezetek belső életét*, aktivistáit, a vezetőségek erejét, irányítókészségét.

Az első tapasztalatok

Az új szervezeti beosztás óta csupán néhány hónap telt el, de az eredmények máris érezhetők. Tervszerűbbé vált az alapszervezetek ellenőrzése. E rövid idő alatt olyan alapszervezetekhez is eljutottunk, ahol korábban csak igen ritkán fordultunk meg.

Régi törekvésünk volt az *osztályok közötti együttműködés* javítása. Úgy látszik, a területfelelősi rendszer ezt is megoldotta. Az agitációval foglalkozó elvtárs pl. a most hozzá tartozó alapszervezetben a titkárcsere végrehajtásához a PTO-on dolgozóktól kért segítséget, és tanulta meg ennek a módját. Ez jellemző más reszortfeladat megoldásánál is. Ha oktatással akar a területfelelős foglalkozni, akkor előtte az oktatási felelőssel egyezteti a feladatokat, ha a nőmunkával ismerkedik, a nőpolitikai referenstől kér tanácsot, ha üzemi alapszervezetben végez ellenőrzést, akkor a gazdaságpolitikai munkatárstól informálódik. *Így ismeri meg az apparátus minden dolgozója a pártmunka egészét.* A pártmunkások kézikönyve az utóbbi időben mindennapos használati tárgy lett.

Az új módszerrel a reszortmunka sem esett vissza, sőt javult. Ugyanis minden munkatársnak van *reszortfeladata is, amelyért ő a felelős*, de most nem egyedül - végzi, hanem *ő csak irányítja, összefogja* azt. Míg korábban az oktatással csak az oktatási felelős foglalkozott, most kilencen felelnek érte, termeléssel csak a gazdaságpolitikai osztály egy beosztottja foglalkozott, most minden munkatárs, akihez ipari üzem tartozik. *Lényegében megsokszorozódott tehát a reszortmunkával foglalkozók száma.*

Állandó visszatérő probléma volt a *havi információ* elkészítése, mivel ezt nem tudtuk megfelelően az *apparátus egészének ügyévé tenni.* Az új munkamódszer ezt is megoldotta. A területfelelősök minden hó 25-ig kötelesek *értékelni* az emlékeztetőket, és ehhez hozzátenni a *saját személyes tapasztalataikat*, amelyeket feljegyzésben kap meg az információs felelős. Ezzel ez is kollektív munkává vált. Ezek az átfogó értékelések megfelelő és alapos tájékoztatást nyújtanak a *városi pártélet egészéről* a pártbizottság vezetésének is.

A rövid, néhány hónap tapasztalata *sok, eddig nem ismert* fogyatékosságot hozott felszínre. Több alapszervezetnél nem ismerték a vezetés elemi követelményeit sem. Egyes alapszervezeteknél csak a titkár dolgozott. Miután a helyszíni ellenőrzés gyakoribb és konkrétabb, *nemcsak megállapítani tudjuk az alapszervezetekben tapasztalt fogyatékosságokat, hanem segítünk is azok kijavításában.* Az apparátus tagjaiból e tények egészséges türelmetlenséget váltottak ki. Most felszínre jönnek az évek óta meglevő hiányosságok, és világosan látjuk, *hol és mit kell segíteni.* Ha ezután valamely pártszerv munkáját vizsgáljuk, tükröződik

benne a *területfelelős jó vagy gyengébb munkája is.* Már az első értékelésnél érződött, hogy *növekedett az apparátus munkaintenzitása.* Ez nem abban nyilvánult meg, hogy a munkaidő meghosszabbodott, hanem a *hasznos munka lett több és tartalmasabb.*

Eddig is támaszkodtunk a *társadalmi aktivisták munkájára,* különösen a kampánymunkák idején vagy PB-, VB-anyag előtti vizsgálatoknál. Most, miután az egyéni felelősség növekedett, *az alkalmi társadalmi munkások állandósultak.* Valamennyi területfelelős 3—4 pártmunkában jártas elvtársat kért fel, hogy segítse rendszeresen munkáját. Ezzel könnyíthető a reszortmunkával járó feladatok megoldása, és a területfelelősi munkában is nagy segítséget nyújthatnak, kevesebb alapszervezet jut ezzel egy-egy munkatársra.

Annak ellenére, hogy az apparátus munkaintenzitása erősödött, valamennyi munkatárs e rendszer továbbfolytatását kéri, mert érzi, hogy az alapszervezetek erősödnek, vezetési módszerük javul, és a *városban a pártmunka színvonala emelkedik.* Az apparátus dolgozói az eddiginél jobban tudják mérni egyéni munkájuk eredményét, ami lelkesítőleg hat.

Hogyan vélekednek az alapszervezetek?

Mikor megismerték az új módszer elveit, nagy várakozással tekintettek bevezetése elé. Főleg *több és konkrétabb segítséget* vártak tőle. E kívánságuk máris teljesült. Az is könnyített munkájukon, hogy *csak egy munkatárssal kell kapcsolatot tartaniuk* — a területfelelőssel —, míg korábban, ha ipari alapszervezet volt, külön a Gazdaságpolitikai Osztállyal, a PTO-val, a Propaganda- és Művelődési Osztállyal. Legtöbbször az osztályok írásos jelentéseket kértek. Ez a területfelelős személyes tájékozottsága folytán feleslegessé is válhat. Az új munkamódszer az *apparátus irányításában is változásokat követel.* A területfelelősök ismeretkörének bővülnie kell, hiszen munkájuk sokrétű, a *pártmunka egészének ismeretét követeli,* emellett egy reszortmunkában olyan szakismeretet kell elsajátítaniuk, hogy annak *elvi irányítói lehessenek.* Ehhez pedig nekik is *több segítséget* kell adni.

Hetenként *osztályértekezleteket* tartunk, ahol tervszerűen, egy-egy reszortmunka alapos értékelését végzik. Itt határozzák meg az elvi és a gyakorlati feladatokat. Minden hónap utolsó szombatján *apparátusmegbeszélés* van, amelyet a pártbizottság első titkára vezet. Az apparátus-értekezleten ismerik meg az elvtársak a *következő hónap fő feladatait,* amelyeket valamennyi alapszervezetnél végezni kell. Itt kapnak tájékoztatást az elmúlt hónap végrehajtó bizottsági üléseinek és a felsőbb pártszerveknek a határozatairól. Minden apparátus-értekezleten egy-egy reszortfelelős tájékoztatót tart saját munkamódszeréről, amivel elvi, gyakorlati segítséget nyújt a többi területfelelősnek.

Az új munkamódszer az eredmények ellenére azt követeli, hogy tovább finomítsuk, csiszoljuk, s ahol probléma jelentkezik, minél hamarabb keressünk rá megoldást. Ebben a munkában nagy segítséget nyújt a városi pártbizottság apparátusának pártszervezete. Az utóbbi féléves munkatervét úgy készítette el, hogy napirendjein olyan témák szerepeljenek, amelyek segítik célkitűzéseink megvalósítását.

Jankovits István
a Győr városi pb első titkára

Gazdaságpolitikai propaganda a mezőgazdasági üzemekben

Zala megyében is lendületesen dolgoznak a gazdaságpolitikai tájékoztatás, agitáció és propaganda fejlesztésén. A járási pártbizottságok feladattervet fogadtak el, amelyben a helyi sajátosságok figyelembevételével részletesen meghatározták tennivalóikat. A pártbizottságok felkészítették a teendőkre az alapszervezeti titkárokat és az agitációs felelősöket. A tömegszervezetek szintén elemezték feladataikat, s hozzáláttak valóra váltásukhoz.

A határozat megértését jelentősen segítették az oktatási igazgatóság által szervezett előadások, amelyeket a pártszervezetek és a tömegszervezetek termelési felelősei, valamint a pártoktatás vezető propagandistái számára tartottak. A mezőgazdasági területen dolgozó párttitkárok egy része egyhónapos pártiskolán ismerkedett meg részletesen a határozattal és az abból adódó feladatokkal. A gazdaságpolitikai propaganda jó fórumainak bizonyultak a Nagykanizsán és Lentiben szervezett speciális tanfolyamok, továbbá a két városban — ugyancsak az oktatási igazgatóság által — rendezett előadássorozatok. Fontos szerepet töltöttek be a pártoktatás tanfolyamai is. A mezőgazdasági üzemekben negyven helyen (több mint 800 hallgatóval) gazdaságpolitikai, 15 helyen pedig a vállalati gazdálkodás kérdéseivel foglalkozó tanfolyamokat szerveztek.

Miként halad a határozat végrehajtása a megye mezőgazdasági üzemeiben, milyen eredmények születtek, s milyen feladatok állnak előttünk?

A gazdaságpolitikai felvilágosító munkában fontos helyet kapott az a gondolat, hogy a termelőszövetkezetek fejlődése szükségessé tett bizonyos *koncentrációt*. A gazdaságpolitikai összefüggések bemutatása, azok megértetése igen hasznosnak bizonyult, s eredményeként az érintett termelőszövetkezetek tagjai meggyőződtek az egyesülés előnyeiről. Mindez azt is tükrözi, hogy a meggyőző és felvilágosító munka nyomán a szövetkezeti tagokban egyre jobban tisztázódnak az érdekviszonyok.

A korszerűbb gazdálkodásért

Jobban ráirányítottuk a figyelmet az *üzem- és munkaszervezés* fontosságára is. Az utóbbi időben több jó kezdeményezés született a jobb, korszerűbb, gazdaságosabb üzemszervezésre. Több helyen például az üzemegység-rendszerről áttértek az ágazati rendszerre. Másutt növelték a szakemberek felelősségét a munka minőségéért, érdekeltebbé tették őket a gazdálkodás javításában.

Jelentősen segített a gazdaságpolitikai agitáció és propaganda a *szakosodás* elindulásában is. Ide sorolhatjuk például a kukoricatermesztés fejlesztésére vagy a szárítókapacitás növelésére tett együttes kezdeményezéseket. Közös szarvasmarhatelep létrehozását is szorgalmazták a megye néhány nagyobb termelőszövetkezetében.

A szarvasmarha-program elősegítése az agitációban jelentős helyet kapott. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy lényegét, jelentőségét és előnyeit a vezetők és a tagok többsége egyaránt megértette. Találkozunk azonban még olyan nézetekkel, amelyek keveslik az állami kedvezményeket.

Ezekkel az agitációnak továbbra is vitába kell szállnia.

Kiemelt helyet kapott a propagandamunkában *a szövetkezeti demokrácia* fejlesztése. Ezt a gyakorlat tapasztalatai erőteljesen indokolják. A termelőszövetkezetek vezetői ugyanis nem minden esetben vonják be a tagságot a döntések előkészítésébe, s olykor nem kérik ki a véleményüket még olyan kérdésekben sem, amelyekhez a közgyűlés hozzájárulása szükséges. De több termelőszövetkezetben a tagság sem él eléggé demokratikus jogaival. Ez különösképpen a tervtárgyaló közgyűléseken tapasztalható. Tovább kell tehát javítani a munkát a vezetők részéről is, hogy a tagság véleménye mindenütt szerepet kapjon a tervek kialakításában. Másrészt a politikai munkának elő kell segítenie, hogy a termelőszövetkezeti tagok jobban éljenek a szövetkezeti demokrácia adta lehetőségekkel.

Nagy feladat megyénkben *a mezőgazdasági szakemberek utánpótlása.* Ezzel annál inkább szükséges törődnünk, mert megyénk mezőgazdasági szövetkezeteiben a dolgozó tagok életkora rendkívül magas, másrészt egyre erőteljesebb az igény a korszerű technikához értő szakemberek iránt. Ezért is fontos vitába szállnunk azzal a — magát még mindig elég erősen tartó — konzervatív szülői magatartással és szemlélettel, hogy mezőgazdasági pályákra nem szívesen adják a gyermekeiket.

Jelentős helyet kap propagandánkban *a szocialista munkaverseny* is. Ezt a mozgalmat elsősorban a termelőszövetkezetekben indokolt javítani, fejleszteni.

Szóban és írásban

A megyei párt-végrehajtóbizottság értékelése szerint a mezőgazdasági dolgozók rendszeres agrárpolitikai tájékoztatása az utóbbi időben javult. Ebben jelentős szerepük van a két termelőszövetkezeti szövetség szerkesztésében kiadott *tájékoztatóknak.* E kiadványok terjesztik és népszerűsítik a jó termelési eljárásokat. Hozzájárul a gazdaságpolitikai ismeretek bővítéséhez a *Zalai Hírlap* közgazdasági rovata is, mely nem utolsósorban üzemgazdasági kérdésekben ad jó tájékoztatást és orientációt. A jobb tájékoztatást szolgálja az immár két mezőgazdasági üzemben megjelenő *üzemi újság* és a mintegy 15 termelőszövetkezetben kiadott *tszhíradó* is.

Örvendetes, hogy a mezőgazdasági üzemekben is egyre inkább felismerik a szóbeli agitáció szükségességét. A pártnapokon gyakran esik szó gazdaságpolitikai kérdésekről. Jól felkészült előadók adnak itt megfelelő tájékoztatást, s egyben lehetőség nyílik a vitás kérdések tisztázására is. De a termelőszövetkezeti vezetők és a tagság találkozásait, a közgyűléseket, a brigádértekezleteket, a naponkénti munkaelosztást, a tömegszervezetek és -mozgalmak által szervezett rendezvényeket is mind jobban felhasználják a gazdasági feladatok ismertetésére. Helyenként azonban még lebecsülik a szóbeli felvilágosító munkát, s a politikai-mozgalmi szervezetek agitációs tevékenysége nem elég tudatos.

A kollektívával és annak egyes csoportjaival folytatott közvetlen eszmecsere, a párbeszédek rendszeressé tétele szervezettebb politikai munkát igényel. Ezt nagymértékben elősegítheti, ha a pártszervezetek *mindenütt kialakítják a helyi tájékoztatás és az agitáció rendszerét.* E rendszer kialakításakor tisztázni kell a helyi tájékoztatás és agitáció konkrét formáit, és számításba venni a rendelkezésre álló helyi eszközöket. Személy szerint szükséges megjelölni e munka felelőseit is.

A helyi szóbeli agitációs rendszer újjáalakításában nagy szerepet szánunk a *politikai vitaköröknek.* Ennek az új agitációs formának a megszervezése is a pártalapszervezetekre

hárul, de egyben nagy segítséget is ad munkájukhoz. Eddigi tapasztalataink szerint a politikai vitakörök kiválóan alkalmasak kiscsoportos beszélgetések, eszmecserék szervezésére. Emellett jó lehetőséget ad a helyi agitációs csoport összefogására is, ahol a pártszervezet hónapról hónapra friss érvanyaggal láthatja el a felvilágosító munka aktivistáit. Nagyon fontos, hogy az agitáció választ adjon a kollektívát foglalkoztató kérdésekre. Ezért a pártszervezet vezetőségének rendszeresen tájékozódnia kell a dolgozók hangulatáról.

A végrehajtó bizottság elé tárt helyzetelemzés szóvá tette azt is, hogy a mezőgazdasági üzemek nagy részében gyenge a *szemléltető agitáció*. Ennek egyik oka, hogy a régi, jól bevált formákat igen kevés helyen alkalmazzák, de az új, korszerű módszereket sem keresik és így nem is találják meg. A központi vagy megyei szemléltető anyagokat általában hasznosítják, de a helyi gazdasági eredményekről nem készítenek ilyeneket. Mindezt figyelembe véve a megyei párt-végrehajtóbizottság úgy foglalt állást, hogy *fel kell frissíteni, tovább kell fejleszteni a szemléltető tájékoztatási formákat*. A tömören fogalmazott írásokkal, képekkel, ábrákkal ellátott falitáblák igen hasznosak lehetnek, s a tsz-ekben célszerű lenne legalább a közgyűlések előtt sokszorosított tájékoztatót kiadni a legjellemzőbb adatokról, eredményekről.

A gazdasági vezetők bevonásával

A helyi tömegpolitikai munkában sok feladat hárul a gazdasági vezetőkre is. A megyei párthatározat is kimondja: „a gazdasági vezetők legyenek első számú agitátorai és propagálói a helyi és a központi gazdasági döntéseknek". Ez nemcsak a párttag gazdasági vezetőktől várható el, hanem a pártonkívüliektől is, hiszen számukra sem lehet közömbös a gazdaságpolitika megvalósulása.

A gazdasági döntések elfogadtatása azokkal, akiknek végre kell hajtaniuk azokat, az esetek döntő többségében igényli a meggyőzést, az agitációt. Ezt azonban néhány gazdasági vezető még nem ismerte fel. Él egy olyan helytelen nézet, amely szerint ma már az agitáció elvesztette jelentőségét és szerepét az információ vette át.

Ezt éppúgy el kell vetni, mint azt a téves felfogást, mely szerint a termelőszövetkezeti tagok tudati szintje ma már olyan magas, hogy nem szükséges meggyőzni őket a feladatok összefüggéseiről. A végrehajtó bizottság állásfoglalása egyértelműen leszögezi, hogy ahol ilyen nézetek élnek és ilyen gyakorlatot folytatnak, ott az eredmények csak felszínesek lehetnek. Ez előbb-utóbb elvezet egy „politikamentes" gazdaságvezetési gyakorlathoz, amely nyilvánvalóan nem képes megbirkózni a feladatokkal.

A megyei párt-végrehajtóbizottság a tapasztalatok alapján azt a következtetést vonta le, hogy a mezőgazdasági üzemekben folyó gazdaságpolitikai tájékoztatás, agitáció és propaganda eredményes, de e munkában még sok a hasznosítható tartalék. A helyi pártalapszervezetek fontos feladata, hogy ezeket a tartalékokat céltudatosan feltárják, s ezáltal még hatékonyabbá, eredményesebbé tegyék a helyi tömegpolitikai munkát.

Szabó János
a Zala megyei PB osztályvezetője

Üzem- és munkaszervezés a kohó- és gépiparban

Mindössze másfél év telt el a Központi Bizottság 1971 december 1-i határozata óta, amely meghatározta a vállalati üzem- és munkaszervezés korszerűsítésének feladatait. A határozat a mozgalom legfőbb céljaként a termelékenység növelését, az állóalapok jobb kihasználását, az önköltség csökkentését, az állami jövedelmekhez való vállalati hozzájárulás növelését, a termelés és a forgalom jobb összehangolását, valamint a dolgozó kollektívák munkakörülményeinek és kereseti feltételeinek javítását jelölte meg.

A mozgalom megszervezésével és fellendítésével járó irányító feladatokkal a kormány — a KB ajánlása alapján — az ágazati minisztériumokat bízta meg. Az ágazati minisztériumoknak kellett gondoskodniuk a vállalatok szervezettségi színvonalának felméréséről, a célok meghatározásáról, a szervezési intézetek és a jól szervezett vállalatok szakmai bázissá fejlesztéséről, valamint a vállalati szervezési tevékenység személyi és tárgyi feltételeinek megteremtéséről.

A Kohó- és Gépipari Minisztérium a X. kongresszus határozatai, valamint a középtávú tervek készítésének tapasztalatai alapján már a KB határozata előtt is foglalkozott a vállalati üzem- és munkaszervezéssel. A negyedik 5 éves terv készítésével párhuzamosan pl. a hatékonyság és a jövedelmezőség gyorsabb ütemű javítása érdekében megvizsgáltuk a felügyeletünk alá tartozó vállalatok „belső mechanizmusának" helyzetét. Ez a vizsgálat néhány általánosítható szervezési problémát tárt fel, amelyeket azután üzemszervezési kongresszuson vitattunk meg a vállalatok vezetőivel. Ez a munka azonban nem volt eléggé szakszerű és következetes.

A határozat a KGM apparátusát is a szervezési tevékenység tanulmányozására és a rendelkezésre álló szakemberek mozgósítására késztette. Azóta a vállalatok minisztériumi beszámoltatásánál értékeljük a szervezettségi színvonalat is. Ezáltal a vezetői tevékenység egyik fontos mércéje lett: mit tesznek a szervezettség, a hatékonyság növeléséért.

Szervezési feladattervek

A központilag meghatározott célok figyelembe vételével felmértük vállalataink és intézeteink szervezettségi színvonalát, szakember ellátottságát és szervezési kapacitásait. Erre azért volt szükség, hogy reális célokat tűzzünk a KGM-vállalatok elé. Utasítottuk vállalatainkat, hogy készítsenek szervezési feladattervet, s gondoskodjanak az ahhoz szükséges személyi és tárgyi feltételekről. Figyelmükbe ajánlottuk, hogy a feladatok kijelölésénél és megvalósításánál a szervezési munka minden fázisában igényeljék a társadalmi szervek javaslatait, aktív közreműködését. A kijelölt szervezési feladatokat vitassák meg a végrehajtásban érdekelt vállalati kollektívákkal, és építsék be ezeket a szocialista munkaverseny célkitűzései közé.

Az éves feladattervek elkészítése után a vállalatok kidolgozták az 1973/1975-re szóló, minden tevékenységi kört felölelő középtávú szervezési programjukat is. A szervezési programok összeállításához kiadott irányelveink részletesen ismertetik a minisztérium által ajánlott szervezési célokat. Az alábbiakban felsorolt fontosabb fejezetcímek is érzékeltetik, hogy ezekből — az eltérő fejlett-

ségi színvonal ellenére — minden vállalat kiválaszthatja a számára legidőszerűbb feladatokat: vezetési, irányítási és információs tevékenység; szelektív fejlesztés, gazdaságos termékstruktúra; beruházás, kapacitás-kihasználás, állóeszköz-gazdálkodás; termelésirányítás; munkaerő- és -bérgazdálkodás; készletgazdálkodás; költséggazdálkodás stb.

Ezek a fejezetcímek csupán azt jelzik, hogy a vállalati irányítás, gazdálkodás szinte minden lényeges területét számításba vettük. A fejlesztési elképzelésekből a vállalatok természetesen az adottságaiknak megfelelőket hasznosíthatják. Nem túlzás azonban, ha azt mondjuk: minden vállalatnál, minden területen van lehetőség az ésszerűbb és korszerűbb tevékenységre. A minden vállalatot egyformán érintő általános feladatok mellett azonban szükség volt néhány szervezési koncepció koncentráltabb megvalósítására is. Tulajdonképpen e célból jelöltünk ki 16 viszonylag jó vállalatot szervezésre. Meggyőződésünk, hogy ezek nélkül sem az ágazati hatáskörünkbe utalt mintegy 400 vállalat, sem a felügyeletünk alá rendelt mintegy 140 vállalat szervezési tevékenységének irányítását és operatív ellenőrzését nem tudjuk hiánytalanul ellátni: szellemi és fizikai kapacitásunk ilyen széles kör hatékony átfogására nem képes.

A bázis vállalatok szervezési programját behatóan tanulmányoztuk és szükség szerint korrigáltuk. Ezek középtávú programjának kidolgozásához is segítséget nyújtottunk. Azt reméljük, hogy a kijelölt vállalatok szervezettsége a rendelkezésünkre álló szakértők aktivizálásával az átlagosnál dinamikusabban fejlődik. Tapasztalataik, eredményeik elterjesztésével és megfelelő adaptálásával viszont a többi vállalatnál is elősegíthetjük a szervezési tevékenység megalapozását, kibontakozását.

A kijelölt vállalatoknál szerzett tapasztalatok arra utalnak, hogy ezek szakember-ellátása, szervezési kapacitása tevékenységi körönként eltérő. Ebből arra a következtetésre jutottunk, hogy a szervezési bázisokat — a rendelkezésükre álló szakemberek összetételének figyelembevételével — tevékenységi körönként specializálnunk kell, és elsősorban a számukra legmegfelelőbb szakterület szervezési feladatainak megoldásával, eredményeik elterjesztésével kell megbíznunk őket.

A szervezettségre vonatkozó ágazati elemzésekből kitűnt, hogy a szervezési bázisok igénybevételével egyes vállalatoknál mintaszervezések megvalósítására is lehetőség kínálkozik. Ezért tervbe vettük, hogy 6—8 vállalatunknál különböző tevékenységre kiterjedően mintaszervezéseket végeztetünk. (A Magyar Vagon- és Gépgyárnál pl. a tervezés, a Videotonnál az ügyvitel gépesítése, a Csepel Trösztnél a belső kooperáció, a Hűtőgépgyárnál a folyamatszabályozás lesz a szervezés célja.)

Vállalati intézkedések

A szervezési tevékenység az esetek többségében gondos előkészítést, következetességet és meggyőzést igényel, kézzelfogható eredményei viszont általában csak hónapok, néha évek múlva jelentkeznek. A mozgalom beindítása óta eltelt rövid időszak alatt tehát látványos eredmények nem születtek. A vállalati szervezési programok célkitűzéseinek érzékeltetése céljából azonban néhány intézkedést érdemes megemlíteni, ezekből ugyanis rövid időn belül konkrét eredmény várható.

Az Egyesült Izzó tavaly az értékesítés függvényében szervezte meg a rádiócső, a félvezető és az export-alkatrészgyártás számítógépes irányítását. Ezzel a vállalat tömegcikk gyártásának jelentős része korszerű irányítási körbe került. Az új termelésirányítási rendszer — a számítástechnika alkalmazása mellett — alapvetően abban tér el a régitől, hogy a készáru-programozás a ter-

melési szervektől a kereskedelmi apparátushoz került. Ezzel a korábbinál jobban elérhető a vevők választéki igényeinek kielégítése, az értékesítés és az árbevétel ütemességének javítása, valamint a készárukészlet csökkentése. A rendszer az egyhavi komplett anyag- és alkatrészgarnitúra-előretartás elvére épül, s az értékesítés információi képezik a tételes program kiinduló adatait. Az eredményektől függően a vállalat ezt a rendszert fokozatosan más termékeire is kiterjeszti.

A Dunai Vasmű komplex szervezési programjából elsősorban a tartalékalkatrész-gazdálkodás központosított irányítása, szakosított karbantartó műhelyek szervezése, az üzemfenntartás, valamint a kohászati berendezések hálóterves nagyjavítása emelhető ki. A szervezési célok teljesítése esetén a vállalatnál sok milliós megtakarítás érhető el évente.

Az Ózdi Üzemeknél első lépésként megoldották a diagrammos forgalomszervezést, ami máris a kocsiforduló mintegy 6%-os csökkentését eredményezte. Figyelmet érdemel a kapacitás-lekötés folyamatos nyilvántartásának átszervezése is, amellyel a rendelések 90 napos visszaigazolását 45 napra csökkentették. Az OKÜ is bevezette a nagyjavítások hálóterves előkészítését, melynek eredményeként 8% költségmegtakarítást értek el.

A Szerszámgépipari Művek szervezési tevékenységéből példaként elsősorban a korszerű műszaki előkészítési, gyártási és ügyviteli rendszer kialakítására irányuló erőfeszítések említhetők meg. Ez az egész gyártási folyamat jobb megszervezését teszi szükségessé. A műszaki előkészítésnél alkatrész-centrikus gyártásirányítást vezetnek be. Létrehozzák az alkatrészek, szerkezeti egységek, rajzok geometriai és technológiai jellemzők szerinti osztályozórendszerét. Az építőszekrény-elvet alkatrész mélységig fejlesztik. A gyártásban és a kalkulációban az alkatrészt önálló egységként kezelik.

A Magyar Vagon- és Gépgyár elsősorban a számítógépes termelésirányítás megszervezésével foglalkozik, melyre jó lehetőséget teremt a nemrég telepített IBM 360-as típusú saját számítógép. A számítógépes adatfeldolgozás első eredményeként elvégezték a termelőhelyek 1973. évi kapacitás-vizsgálatát, 20 alapvető szakmában felmérték a létszámszükségletet, kidolgozták számos termelőhely produktív gépi időalapját, stb. A rendelkezésre álló adatok máris lehetővé teszik a legfontosabb egyedi gépek és termelőhelyek negyedéves és havi optimális gyártási programjának elkészítését.

A Villamos Berendezés és Készülék Művek szervezési programjából az anyaggazdálkodás számítógépes rendszerének kialakítása a legfontosabb. A szervezési munka során a Hollerith lyukkártyás adatfeldolgozás továbbfejlesztésével azt kívánják elérni, hogy az anyaggazdálkodás minden fázisa (beszerzés, raktározás, felhasználás, értékesítés, elfekvő készletek hasznosítása stb.) összhangban legyen a termelési folyamattal. A rendszer teljes kiépítésével lehetővé válik a készletek mennyiség és érték szerinti alakulásának tételes figyelemmel kísérése vállalati és gyáregységi szinten, valamint a KSH anyagstatisztikai igényeinek gépi feldolgozása.

A párt- és társadalmi szervek segítő munkája

A KB-határozatnak megfelelően a területi és az üzemi párt- és szakszervezeti szervek minden szinten aktívan közreműködnek a szervezési programok készítésében, a végrehajtás megszervezésében és ellenőrzésében. A közreműködés fő formája a gazdasági vezetők beszámoltatása, javaslattevés a helyi feladatok kijelölésére, valamint a dolgozók tájékoztatása és mozgósítása.

A kezdeti időszakban különösen sokat segített a pártszervezetek ösztönzése, ha helyenként türelmetlenül is — de alapvetően helyesen — szorgalmazták a határozat valóra váltását. Erejükhöz képest felléptek a hibás nézetekkel szemben, amelyek zavarták a határozat helyes értelmezését. Ezek egyrészt a szervezés lebecsülésében jelentkeztek, másrészt a valóságos helyzettől elkanyarodva a legfejlettebb megoldások felé „kacsingattak" akkor, amikor a gazdálkodás elemi adatrendszere sem volt naprakész. A reális helyzet értékelésében, a célok pontos meghatározásában nagy szerepük volt a párt- és társadalmi szerveknek.

Az ügy fontosságát jelzi, hogy az üzemi és irányító pártszervek időről-időre megvizsgálják: hol tart az üzem- és munkaszervezés. Néhány fontos bázis vállalatot — pl. a Szerszámgépipari Műveket — a KB Titkársága is beszámoltat üzem- és munkaszervezési tevékenységéről.

Nagyon hasznosnak bizonyult, hogy az alapszervezeti titkárok tájékoztatást kaptak arról, milyen szempontok szerint értékeljék, elemezzék ezt a tevékenységet. Ez segíti, hogy a politikai célok és hatások ne szenvedjenek csorbát, s hogy a szervezők megfelelő útmutatást kapjanak a helyi feladatok mindjobb megoldásához. Ezáltal egyébként az ellenőrző munka színvonala is javul: a pártszervezet ugyanis azt és úgy kéri számon, amihez megvannak az objektív lehetőségei.

A vállalatok munka- és üzemszervezési tevékenységéről hozott párt- és állami határozatok végrehajtásának rövid áttekintéséből is kitűnik: a vállalati szervezőmunka fellendítése érdekében tett eddigi intézkedéseink általában eredményesek voltak. A miniszteri utasítás és az ezzel összefüggő operatív intézkedések, a felügyeleti és társadalmi szervek által szervezett tanfolyamok, előadások és ankétok, valamint az intenzív sajtókampány együttes eredményeként a szervezési tevékenység a KB határozatának megfelelően országos méretű mozgalommá vált, amely a dolgozók minden rétegét magával ragadta.

A munka első szakasza rendkívüli erőfeszítést követelt minden résztvevőtől. A KB-határozatot azonban még nem tekinthetjük teljesítettnek. A vállalati üzem- és munkaszerzési tevékenység megfelelő színvonalra emelése és az ezzel elérhető eredmények realizálása ugyanis hosszú évekig tartó szívós, következetes munkát igényel. Arra kell tehát törekednünk, hogy a kezdeti lendület állandósuljon, a szervezés pedig egyre magasabb fokon mind a vállalatok, mind az irányító szervek mindennapos tevékenységévé váljon.

Szép János
a KGM párt-végrehajtóbizottságának tagja

Javuló alapszervezeti munka

Az esztergomi városi pártbizottság megvitatta, miként érvényesülnek a pártélet normái az alapszervezetekben. Megállapította, hogy az alapszervezetek az utóbbi években öntevékenyebbé, kezdeményezőbbé váltak. Munkájuk azonban nem fejlődött egyenletesen, sőt, tovább nőtt a különbség a gyengén és a jól dolgozó pártszervezetek között.

A párt vezető szerepe érvényesül az alapszervezetek szintjén. Az üzemi pártszervezeteknél a vezető szerep gyakorlásának kiforrott módszerei vannak. Egy-két kisebb alapszervezetnél azonban — kórház, szolgáltató szövetkezet, MÁV-állomás — tapasztalható húzódozás a hivatali vagy gazdasági vezetők beszámoltatásától. Ez elsősorban a kellő gyakorlat hiányával magyarázható.

A pártbizottság megállapította, hogy az alapszervezetek döntő többségénél érvényesül a kollektív vezetés. A titkárok rendszeresen igénylik a vezetőségi tagok, illetve a taggyűlés véleményét, állásfoglalását. A párttagság érti és gyakorolja a demokratizmus és a centralizmus összhangjának elvét.

A szociális termelés népbiztosa

Hideg napok voltak 1919-ben még május elején is, de öröm lakott a forradalom híveinek szívében, mert a Vörös Hadsereg visszafoglalta Szolnokot. Úgy látszott, hogy a halálos veszély pillanatnyilag elhárult a proletárhatalom feje felől, jut lélegzetvételnyi ideje erőinek összpontosítására. Mi minden történt azokban a májusi—június eleji napokban? Ki tudná megmondani ma már, csaknem öt és fél évtized múltán? Nem emlékszik arra a nyolcvanhét éves özvegy sem, akivel férjéről, sorsukról, életútjukról, a tizenkilences viharos napokról beszélgetünk.

*Kíséreljük meg mégis, hogy kideríts*ünk *valamit Bajáki Ferenc akkori életéről. Április 9-től június 24-ig töltötte be roppant erőfeszítéseket kívánó, minden képességét és idejét igénybe vevő hivatalát, mint a szociális termelés népbiztosa.*

— Bizony, alig találkoztunk napjában egy-egy órára akkoriban — mondja a minden küzdelemben, megpróbáltatásban kitartó társa a ferencvárosi epreserdői kis lakásban. — Úgy zúgott el fölöttünk az a nyár, mint egy villámaival vakító förgeteg.

Egy májusi nap reggelén a Szabadság téri tőzsdepalota (a mai TV-székház) harmadik emeletén járt a népbiztos a hetvennégyes szobában. Kezébe vette az új lap, a Szociális Termelés első számának nyomdafestékszagú példányát. Figyelmesen átlapozta. A vezércikket Varga Jenő írta. Vele és Kelen Józseffel, Hevesi Gyulával együtt birkóztak a termelés-irányítás megszervezésének nehézségeivel. A következő napokban közös igazgatás alá vették az áramfejlesztő telepeket. Újabb néhány nap múltán hozzáláttak a földgázkutatáshoz. Később műszaki üzemfelügyelőségeket szerveztek, azután megtették az előkészületeket, hogy június elsején kezdetét vehesse az a háromhónapos szaktanfolyam, melytől azt remélték, enyhíti majd a szakemberhiány égető gondjait.

Júniusban tízezer üzem harmincezer kazánjának szénellátásáról, folyamatos termeléséről kellett gondoskodniuk, hogy ellássák a frontot és a hátországban se bénuljon meg a termelés. Rendeletet hoztak a szénbányászat szocializálására. Egyik nap a faipar gondjairól tanácskoztak, másnap az anyagnyilvántartás és -igénylés problémáiról . . .

A népbiztos 90 évvel ezelőtt, 1883. május hatodikán Kecskeméten született. Szülei agrárproletárok voltak, fiukkal nagy áldozatok árán végeztették el a polgári iskolát. Jobb sorsot reméltek, amikor Budapestre költöztek, s fiukat lakatosinasnak adták.

Hamar kitűnt társai közül gyors felfogó képességével, minden iránt érdeklődő fogékonyságával, határozott, egyenes jellemével. Nagyon gyorsan eljutott a munkásmozgalomhoz: a századforduló idején lett szakszervezeti tag, aztán hamarosan olyan vezetővé nőtt, aki társai javáért minden áldozatra kész. Évről évre több és felelősségteljesebb feladatot bíztak rá.

— Alig volt magánélete — mondja az aprótermetű asszony, férje emlékének őrzője. — 1907-ben ismertem meg egy szakszervezeti táncestélyen. Talán oda is csak véletlenül vetődött be, hiszen már ez időben is nagy ügyekkel volt elfoglalva. Éppen Németországba készült, Berlinbe. El is ment két és fél esztendőre. Amikor hazajött Németországból, akkor lettem a felesége. Ő már ismert szakszervezeti vezető volt. A következő évben született a fiunk.

Csepelen a fegyvergyárban dolgozott Bajáki. Volt úgy, hogy hónapokig, sőt egy egész éven át munkanélküliségre kárhoztatták, mert a munkaadók érdekvédelmi szervezeteiben ismerték a nevét, tudták róla, hogy már 1905-ben egyik vezetője volt a nagy vasassztrájknak. A háború kitörése a csepeli lőszergyárban érte. Társai az üzem főbizalmijává választották. Két évvel később, 1916 nyarán Cservenka Miklós oldalán megint ő a csepeli nagy sztrájk legfőbb irányítója. Ezt követően a vasasszakszervezet csepeli elnökévé választották, majd a gyári lakatosok országos szervezetének titkára lett.

A Kommunisták Magyarországi Pártja megalakulásakor, 1918 őszén Bajáki Ferenc a kommunistákhoz csatlakozott. 1919. június huszonegyedike után a Központi Intéző Bizottság és a Népgazdasági Tanács elnökségének tagja. Amikor a forradalom elvérzett, a népbiztosok pere tíz vádlottjának egyike.

Magatartását a vádlottak padján az öntudatos higgadtság és állhatatosság jellemezte. A bírák azt kér-

Bajáki Ferenc az ellenforradalmi bíróság előtt (egykori ceruzarajz)

dezték tőle, miért csatlakozott ő, a régi szocialista szervezett munkás az új bolsevista irányzathoz. Így válaszolt:

— Csak a forradalomtól, a proletárdiktatúrától várhattam osztályom sorsának jobbra fordulását. Igazi munkás nem lehet köpönyegforgató.

— Bűnösnek érzi magát? — tette fel a kérdést az ellenforradalmi törvényszék elnöke.

— Nem érzem magam bűnösnek — válaszolta. — Ha hasonló fordulat állna elő, mindazt nyugodtan megtenném, amit tettem.

Visszautasította az ügyész rágalmait:

— Szegényebb vagyok, mint bármikor voltam — mondta —, s most még a becsületemet is el akarnák venni. Bizonyos vagyok abban, hogy a munkásság előtt megmarad a becsületem.

Életfogytiglani fegyházra ítélték.

Egy évvel később a szovjet kormány kezdeményezésére létrejött fo-

golycsere során feleségével és kisfiával együtt kijutott Szovjet-Oroszországba. Tovább folytatta az ifjú éveiben megkezdett küzdelmet. 1923-ban — éppen ötven éve ennek — bocsátották útjára Moszkvában azt a májusi üzenetet, melyet a Kommunisták Magyarországi Pártja intézett a magyar proletariátushoz. A Kun Béla, Bokányi Dezső, Nyisztor György és Bajáki Ferenc által aláírt röpiratot illegálisan terjesztették itthon a fővárosban és az ország nagy ipari üzemeiben, az Alföld és a Dunántúl falvaiban. Az üzenet a proletárforradalom napjaira emlékeztette a munkásokat és a szegényparasztokat: „A ti kezetekben volt a fegyver! A ti számotokra termett kenyeret a föld!"

Bajáki Ferenc a következő év nyarán a párt több vezetőjével együtt részt vett a KMP új programjának kidolgozásában. A későbbi években is — egészen a harmincas évek végén bekövetkezett tragikus haláláig — tiszta szívvel, teljes odaadással dolgozott a forradalmi munkásmozgalom, a kommunista eszme győzelméért, népe és az emberiség boldogabb életéért.

Most lett volna kilencven esztendős. Kiérdemelte, hogy megilletődött tiszteletadással gondoljunk rá.

Vadász Ferenc

Agitációs tanfolyam Kecskeméten

Kéthetes módszertani tanfolyamot szervezett Kecskeméten a Bács-Kiskun megyei Pártbizottság a járási, városi, községi pártbizottságok és a nagyobb üzemi pártszervezetek tömegpolitikai munkát irányító káderei részére. A tanfolyamnak összesen 101 hallgatója volt. Tematikáját az 1972 őszén rendezett központi képzés tapasztalatai alapján állították össze. A tizenhat téma közül négy időszerű politikai kérdéseket ölelt fel, tíz az agitációs és tömegpolitikai munkával kapcsolatos „szakmai" ismereteket tartalmazott, kettő pedig gyakorlati kérdésekkel foglalkozott. A szakmai témáknál a mondanivaló vezérfonala a „kiknek, mit, hogyan" kérdése volt. Ehhez kapcsolódva az agitáció irányításában hasznosítandó társadalomtudományok — a szociológia, a pszichológia, a pedagógia — tárgyköréből is hangzottak el előadások.

A résztvevők nem csupán hallgatói voltak az előadásoknak, hanem gyakorlati tapasztalataikat hasznosítva maguk is közvetlenül részt vettek a következtetések kialakításában. A tanfolyamnak helyet adó oktatási igazgatóság épülete e két hétre valóságos „agitációs műhelylyé" vált, ahol az előadók, a vitavezetők és a hallgatók együtt alakították ki elgondolásaikat a tömegpolitikai munka legjobb módszereiről.

Találkozás az olvasókkal

A szakszervezetek városi művelődési házának rendezésében a Pártélet szerkesztői ankéton találkoztak győri olvasóinkkal. A találkozón mintegy hatvanan képviselték a Pártélet helyi olvasótáborát. Ipari, tanintézeti, hivatali pártszervezetek vezetői és aktivistái, propagandisták, az állami élet és a tömegszervezetek kommunista vezetői vettek részt az ankéton és mondották el véleményüket.

A beszélgetés bevezető előadásában részletesen szó esett a folyóirat jelenlegi törekvéseiről, céljairól, arról, hogy miként kíván a Pártélet a maga eszközeivel hozzájárulni a X. kongresszus és a KB 1972 novemberi határozatának valóra váltásához. Ehhez kapcsolódva a vita résztvevői számos észrevételt tettek. Élénk eszmecsere bontakozott ki a többi között arról, miként segítheti a Pártélet a párthatározatok egységes értelmezését és végrehajtását. Több javaslat hangzott el arra vonatkozóan, hogyan foglalkozzon folyóiratunk az ideológiai nevelőmunkával, az iskolai és a hivatali pártszervezetek tevékenységével, a káder- és személyzeti munkával.

Ugyancsak a közelmúltban találkoztak szerkesztőségünk képviselői a Bács-Kiskun megyei propagandista továbbképző tanfolyam hallgatóival.

Törődni kell az emberekkel

Nem mindegy, hogy a vezetőségnek milyen a viszonya a tagsághoz. Figyelembe veszi-e az embert, a lelki tényezőket, vagy csak a formális oldal — jelentések pontos és határidős elkészítése, értekezletek szervezése, ütemezése stb. — érdekli. Ezekre is szükség van, de a jó pártmunka érdekében nem lehet figyelmen kívül hagyni és lebecsülni a lelki tényezőket sem, amelyekről Takács Györgyné a Pártélet 1973/1. számában írt. Ha munkánként csak az ösztönösség és a formalitás jellemezné, nagyon sok elvtársat fosztanánk meg az aktivitás lehetőségeitől.

A lelki tényezők nem kis szerepet játszanak a pártmunkában, amelyekről már magam is többször meggyőződtem, különösen akkor, ha területi pártalapszervezetről, illetőleg annak tagságáról, a nyugdíjasokról van szó. Pedig az ember manapság könnyen megfeledkezik arról, hogy nemcsak értelme van, hanem szíve is, és hogy a *tudás és a műveltség mellett az érzelmekre is szükség van,* mert nélkülük az élet üres, színtelen. És ez vonatkozik a pártmunkára is.

Minden ember érzékeny, de a nyugdíjasok érzékenysége ennél is nagyobb. Az öregek, betegek gyakran úgy érzik, hogy rájuk már senki sem számít, nincs feladatuk, helyük a társadalomban és ez az érzés szinte elviselhetetlen. Írhatjuk a legszebb jelentéseket, szervezhetjük a pártélet sokszínű megmozdulásait, ha az emberrel nem törődünk, nem lesz ami feloldja az esetleg nyomasztó lelki válságokat. Nagyon sok függ a megértő emberi magatartástól, ami életet ad az éveknek, mert a tétlenség megöli az embereket.

Igaza van a cikk írójának, hogy a lelki tényezők nem hagyhatók figyelmen kívül és nem becsülhetők le, de kispolgári nyavalygásnak sem tekinthetők. Mégis azt kell mondani, hogy a pszichológiai ismeretek hiánya napjainkban az élet minden területén — így a pártmunkában is — érezteti hatását. A pszichológiai tényezők szerepet játszanak a területi alapszervezeti munkában is. Ha ezt észrevesszük, felismerjük és törődünk velük, már sokat léptünk előre.

Alapszervezetünk sajátos összetételű, területi alapszervezet, ahol a tagság több mint 50%-a nyugdíjas, öreg, beteg, a KB határozata alapján felmentett, akik a munkából már régebben kivették részüket. Vannak közöttük régi harcosok, veteránok, különféle lelki bajokkal küszködők, akiknek érzelmeiben hullámzás, labilitás, apró örömök és bánatok gyors váltakozása, a kis dolgokra is erős reagálás tapasztalható.

Tudtuk mi, a vezetőség, hogy a

szenvedések egyik tengere a szorongás, amit csökkenteni kell, s csak későn ismertük fel a bajok forrásait. Pedig nagy probléma, ha a szorongó ember szava süket fülekre talál. Amikor felismertük a helyzetet, hogy a tagság nagy része magányosnak, elhagyatottnak érzi magát — kerestük az okokat.

Megtörtént velünk az is, hogy egy-egy veterán, régi mozgalmi harcos felkeresett bennünket és szinte durván elutasította a taggyűlésre vagy a pártélet valamilyen megmozdulására való meghívásunkat. — Tudják, hol az én helyem?... A temetőben... Hagyjanak engem békén! — Más alkalommal nem kapott meghívót, azért emelt kifogást. — Mi az? Rám már nincs is szükség? Én már nem számítok semmit? Ki akarnak zárni a pártból. Dolgoztam én többet, mint maguk együttvéve. (Egyébként 19-es kommunista volt.)

Ilyen és ehhez hasonló esetek késztették vezetőségünket arra, hogy *először a tagság betegeit, majd az öregeket és a felmentetteket is meglátogassuk otthonukban. A betegeknek a tagság nevében csekély ajándékot adtunk át, néhány kedves szó kíséretében.*

Miután az emberismeret hétköznapi forrása a beszélgetés, mi is elbeszélgettünk mindenkivel, mert ez a legközvetlenebb módja, hogy megismerkedjünk egymás gondolatvilágával, érzéseivel, szándékával, igényeivel, adottságaival. A beszélgetések során nem volt ritkaság, amikor az érzelmek kibuggyantak, és könnyek jelezték az egyetértést. Többen elérzékenyülve közölték, hogy régi harcosok, de ilyen megtiszteltetésben még nem részesültek.

A „jégpáncél" feloldódott, nem érezte már magát senki magányosnak, elhagyottnak, a törődés, a meghallgatás segített. Tehát a pszichológia, ha jó munkát akarunk végezni, a pártmunka területén is nélkülözhetetlen.

Azóta már hagyománnyá vált a tagok látogatása, munkatervben szerepel, amit a vezetőség a tagok egyetértésével tovább bővített, mindnyájunk örömére. A vezetőség mellett a bizalmiak hozzák-viszik a tagok és a vezetőség felé az észrevételeket, az igényeket, a határozatokat, a javaslatokat, amelyekben maguk, az úgynevezett magányosok, elhagyatottak is aktív szerepet vállaltak, mint egymáshoz közel lakó területi felelősök.

Így a tagok — ha vannak is köztük öregek, betegek és felmentettek — együttéreznek, mindenről tudnak, úgy érzik, hogy nincsenek egyedül, és még most is számít rájuk a párt, a társadalom.

Kovács László
területi alapszervezeti titkár

Az ismeretek növeléséért

A XIII. kerületi Pártbizottság nagy figyelmet fordít a dolgozók általános és szakmai műveltségének növelésére. A végrehajtó bizottság állásfoglalása alapján a propaganda- és művelődési bizottság — a tanács oktatási osztályával karöltve — megbeszéléseket folytat minden jelentősebb vállalat gazdasági és mozgalmi vezetőivel arról, milyen lehetőségei vannak a munka melletti iskolai tanulás szélesítésének. E megbeszélések alapján komplex tervet készítenek, mely összegezi a feladatokat annak eléréséhez, hogy a kerületben minél több dolgozónak legyen meg a nyolcosztályos általános iskolai végzettsége.

A textilipari rekonstrukció folyamatát felmérve a végrehajtó bizottság ugyancsak fontos feladatként jelölte meg a korszerű technikához értő szakemberek kinevelését. A helyi tevékenység megkönnyítésére a pártbizottság gazdaságpolitikai bizottsága összegezte a vb vitáján elhangzott javaslatokat, s ezeket írásban eljuttatta az érintett négy textilipari üzemhez. A pártbizottság arra ösztönzi a gazdasági vezetőket és a pártszervezeteket, hogy a szakemberutánpótlást ne kívülről kívánják biztosítani, hanem szervezzék meg a legtehetségesebb szakmunkások magasabb szintű továbbképzését.

EZT OLVASTUK

Komját Irén—Pécsi Anna: A szabadság vándorai

Komját Irén és Pécsi Anna könyve, amelyet most jelentetett meg a Kossuth Könyvkiadó, a Franciaországba emigrált magyarok küzdelmeiről szól. A Magyar Tanácsköztársaság bukása után, a húszas évek elején jelentek meg tömegesen magyarok Franciaországban. Egy részük gazdasági emigráns volt, más részük politikai menekült. S ugyancsak ez idő tájt fejlődött ki a magyar és a francia munkások között az a *politikai* barátság, amely két évtized múltán a hősies antifasiszta ellenállásban az internacionalista szolidaritás magas fokára emelkedett.

Ez a mű is bizonyítja: még sok tennivalónk van a magyarok antifasiszta harcának sokoldalú bemutatásában. Manapság divatos vitázni a deheroizálásról, arról polemizálni, hogy vannak-e hőseink vagy nincsenek, eközben megjelenik egy ritkaságszámba menő, képekkel, dokumentumokkal kivételesen gazdagon, érdekesen illusztrált könyv, s rokonszenves szerénységgel, de magas elhivatottsággal mutatja be a magyar hősök sokaságát. A szerzők maguk is átélték az események egy-egy részét. Így azután ez a mű egy cseppnyi önvallomás is, de elsősorban és lényegében igaz történelem. Középpontjában a magyar kommunisták állnak, akik mint tudatos internacionalisták kiállták a legsúlyosabb történelmi próbát.

A harmincas években vészesen előretör a fasizmus Európában. Hitler a német nemzet „ősellenségének" kiáltja ki Franciaországot. A Francia Kommunista Párt az első pillanattól kezdve hirdeti az antifasiszta egységfront szükségességét. A magyar mun-

kások — a kommunisták kezdeményezésére — az elsők között vesznek részt a francia nagyüzemekben az akcióegységért vívott harcban. A következő állomás Spanyolország: a fasizmus nyílt, brutális támadása a köztársasági kormány ellen. Ott is sok magyar kommunista harcol, és számosan esnek el a fasizmus elleni harc mezején. Nem sokkal később kitör a második világháború. A hivatalos Franciaország összeomlik, ám hamarosan szerveződik a belső ellenállás, amely jelentősen hozzájárul — súlyos áldozatok árán — a győzelemhez. A hősök, a ma is élők és a hősi halottak között ott vannak a magyarok is.

Tudtuk mindezt ez idáig is? Tudtuk, de hiányosan, számos fontos tény ismerete nélkül. Komját Irén és Pécsi Anna egy teljesebb történelmi ismeret birtokosává tett bennünket. Megismertetett olyasmivel, amire minden magyar ember, minden magyar kommunista büszke lehet. „A világ egyetlen test. Bárhol nyomják is el a szabadságot, taposssák lábbal az igazságot — érezzük a csapást, saját fejünk felett érezzük a hóhérpallost" — írta Romain Rolland. A nagy antifasiszta küzdelem sodrában — nemcsak Franciaországban, hanem sok más országban — voltak magyarok is, akiknek harcát, küzdelmét bemutatni olyan igényességgel, ahogyan *A szabadság vándorai* szerzői tették, fontos kötelesség.

A kötet borítója Váli Zoltán grafikus művész illegális röplapjának felhasználásával készült.

Bácskai László

Ünnepélyes úttörőavatás Kecskeméten

(Fotó: Tóth Sándor)

Fontosabb cikkek jegyzéke

1973. ÁPRILIS 11-TŐL MÁJUS 10-IG

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Szántó Jenő: Megújuló állandóság (IV. 15. A párt politikai irányvonalával foglalkozó cikk); Interjú Kurucz Imrével, az MSZMP budapesti V. kerületi Bizottságának első titkárával a beszámoló taggyűlések tapasztalatairól és a tennivalókról (IV. 18.); A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1973. április 18-án tartott üléséről kiadott közlemény (IV. 19.); Beszélgetés bajai vezető pártmunkásokkal az üzemi pártcsoportokról (IV. 19.); Interjú Tóth Imrével, az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium pártbizottságának titkárával az utánpótlás képzéséről (IV. 26).

TÁRSADALMI SZEMLE — Beszélgetés budapesti pártmunkásokkal az alapszervezetek ideológiai-politikai nevelő munkájáról (5.); Dr. Gombár József és Kalmár György hozzászólása Pozsgay Imre „Eszme — szervezet — mozgalom" című cikkéhez (5.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Paul Verner (Német Szocialista Egységpárt), Jean Colpin (Francia Kommunista Párt), Fernando Blanqui Teixeira (Portugál Kommunista Párt) nyilatkozata az ifjúsági munka tapasztalatairól (4.).

SZABAD FÖLD — K. Papp József: Mércének csak a munkát szabad elfogadni (IV. 29. A Tolna megyei tapasztalatok alapján a községi pártbizottságok és pártalapszervezetek munkájával foglalkozó cikk).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Interjú Pál Lénárd professzorral, a Magyar Tudományos Akadémia Központi Fizikai Kutató Intézetének igazgatójával az alkotó fizikai munka fokozottabb tiszteletének szükségességéről (IV. 15.); Rényi Péter: A változás egyensúlya (IV. 22.); Szabó László: Nem most kezdődik (IV. 29. Az új szocialista büntetőeljárási törvénnyel foglalkozik); Biszku Béla ünnepi beszéde Nyírbátor városavató ünnepi tanácsülésén (IV. 30.); Szántó Jenő: Az igazi kövelemény (V. 6.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Donáth Róbert: A tanácstörvény a gyakorlatban (5.).

NÉPSZAVA — Gáspár Sándor beszéde a Szakszervezetek Országos Tanácsának ülésén (IV. 12.); Siklós János: A tömegekkel forradalmi céljainkért (IV. 30.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Cserkúti Ferenc: Kedvezően fejlődik a termelőszövetkezetek tevékenysége (IV. 14.); Havas Péter: Jó előkészítés — gazdaságos beruházás (IV. 18.); Hajdú János: Konjunktúra és infláció (IV. 19. Az NSZK gazdasági problémáival foglalkozó cikk); Dr. Kazimierz Secomski: A lengyel—magyar gazdasági együttműködés további bővítéséért (IV. 21.); Gulyás Pál: Mezőgazdasági termelés, élelmiszeripari feldolgozás (IV. 25.): Földes István: A munkáról, a munka ünnepén (IV. 30.); Szabó József: Felbecsülhetetlen értékű tanulságok (IV. 30. A Szovjetunió társadalmi-gazdasági fejlődésének tapasztalataival foglalkozik); Faluvégi Lajos: A KGST pénzügyi rendszerének fejlesztéséért (V. 8.); Nyitrai Ferencné dr.: Műszaki fejlődés az iparban (V. 9.); Gazdasági jelzőtábla 1973. I. negyedév (V. 9.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Vályi Péter: A magyar—szovjet gazdasági kapcsolatokról (5.); Héthy Lajos—Makó Csaba: A munkaerő-vándorlás és a gazdasági szervezet (5.); Gyenes Antal: A szövetkezeti vezetés néhány kérdéséről (5.).

MAGYAR HÍRLAP — Dr. Huszar István: Termelés és társadalom (IV. 30.); Fehér Lajos miniszterelnök-helyettes beszéde a kiskunfélegyházi Lenin termelőszövetkezet ünnepségén (V. 5.).

NÉPSZAVA — Virizlay Gyula: Emberi tényezők (V. 6. Az üzem- és munkaszervezés emberi tényezőivel foglalkozik); Gazdasági szerkezet, termelés, bér (V. 6.).

FIGYELŐ —W. I.: A KGST-országok gazdasága 1972-ben (IV. 11.); Balassa Ákos: Az V. ötéves terv kidolgozásának programja (IV. 25.); Dr. Marton Ádám:

Külkereskedelmi árak 1972-ben (V. 2.); A gazdaságirányítás fejlesztése a Szovjetunióban (V. 2. V. Afanaszjevnek a Pravdában megjelent cikke alapján); A szovjet beruházáspolitika (V. 2.); Lovas Márton: A tsz-parasztság jövedelme (V. 2.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE: — Veress Péter: Népgazdaságunk és a külkereskedelem (4.); N. Varzin: A munkatermelékenység növekedése a KGST-országokban (4.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Nemes János: Osztály és haza Leninnél (IV. 22.); dr. Kozma Ferenc: Integráció és internacionalizmus (IV. 30.); Friss István: Marx tanításának érvényessége (V. 5.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Lukács József: Marxról — jelenidőben (5.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Arvid Pelse: A harc és az alkotás lenini pártja (4. Az OSZDMP II. kongresszusának 70. évfordulója alkalmából); A haladás dialektikája (4. Nemzetközi kutatócsoport a szocialista társadalom ellentmondásai körül folyó vitáról); A fasiszta veszély realitása (4. A Német Kommunista Párt közreműködésével a folyóirat szerkesztősége által szervezett nemzetközi eszmecsere anyaga).

NEMZETKÖZI SZEMLE — G. Diligenszkij: A tudományos-technikai forradalom és a munkásosztály szociális fejlődése (5.); Manuel Azcarate: A tudomány új szerepe (5.); B. N. Ponomarjov: A Kommunista Kiáltvány és korunk (5. Részlet a Berlinben rendezett nemzetközi tudományos konferencián tartott előadásból).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Serény Péter: Moszkva—Oreanda—Bonn (IV. 13. A szovjet—NSZK kapcsolatokkal foglalkozó cikk); Koszigin szovjet miniszterelnök válaszai nemzetközi kérdésekre svédországi sajtóértekezletén (IV. 15.); Interjú Erwin Scharffal, Ausztria Kommunista Pártja Központi Bizottságának titkárával nemzetközi kérdésekről (IV. 18.); Serény Péter: A szovjet—kínai határtárgyalások 1200 napja (IV. 20.); Máté Sándor: Fordul a kocka Latin-Amerikában (IV. 22.); Böcz Sándor: A palesztinok harca (IV. 25.); Az európai biztonság és együttműködés magyar nemzeti bizottságának állásfoglalása a legfontosabb nemzetközi kérdésekben (IV. 25.); Zalai István: Új rend — régi gondok (IV. 26. Indonézia politikai problémáival foglalkozó cikk); R. L.: A müncheni diktátum történelmi háttere (IV. 27.); Az SZKP plénumának április 27-én elfogadott határozata (IV 28.); Harcok, győzelmek, remények (IV. 30. A május elsejei számvetés kapcsán nemzetközi kérdésekkel foglalkozó cikk); Puja Frigyes: Az európai biztonságról (IV. 30.); Leonyid Brezsnyev beszéde a moszkvai május 1-i ünnepségen (V. 3.); Avar Károly: Konszolidált papadokrácia (V. 4. Görögország politikai helyzetével foglalkozó cikk); Keresztes András: Olaszország stabilitásra vár (V. 9.); Vajda Péter: Az amerikai külpolitika erősödő atlanti hullámverésben (V 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Lovas Gyula: A chilei kísérlet sikere és tapasztalatai (5.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Willim Kasthan: Mit mutat a barométer Kanadában? (4.); Narajana Krisnan: A kezdeményezés a baloldali és demokratikus erőké (4. Interjú a kibővített szerkesztő bizottsággal az ázsiai és afrikai országok nemzeti felszabadító mozgalmának problémáiról).

MAGYAR NEMZET — Várkonyi Tibor: Dullestól Kissingerig (IV. 22. A kínai—amerikai kapcsolatokkal foglalkozó cikk); Lovas Gyula: Spanyol változások (V. 6.).

KULTÚRA – TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Erdey-Grúz Tibor: A Magyar Tudományos Akadémia és a kutatások irányítása (V. 3.); A Magyar Tudományos Akadémia 133. közgyűléséről közölt tudósítás, Erdey-Grúz Tibor beszámolója, Köpeczi Béla főtitkári jelentése, Vályi Péter felszólalása (V. 8. Magyar Nemzet V. 8.).

MAGYAR HÍRLAP — Aczél György felszólalása az úttörővezetők országos konferenciáján (IV. 14.).

NÉPMŰVELÉS — Interjú Siegfried Wagnerrel, az NDK kulturális minisztériumának miniszterhelyettesével közművelődési kérdésekről (5.); Poszler György: A korszerű művészettől a korszerű közönségig I. (5.).

lektronikai mérések gyakorlása

Másodéves építőgépészek szerelési gyakorlaton

MAGASABB SZINTEN

A Debreceni Felsőfokú Építőgépészeti Technikum az idei évtől az Ibl Miklós Építőipari Műszaki Főiskola debreceni tagozataként működik. A főiskolán mintegy 500 építőgépészt és magasépítő szakembert képeznek.

(MTI fotó – Balogh)

:lektrotechnikai gyakorlat

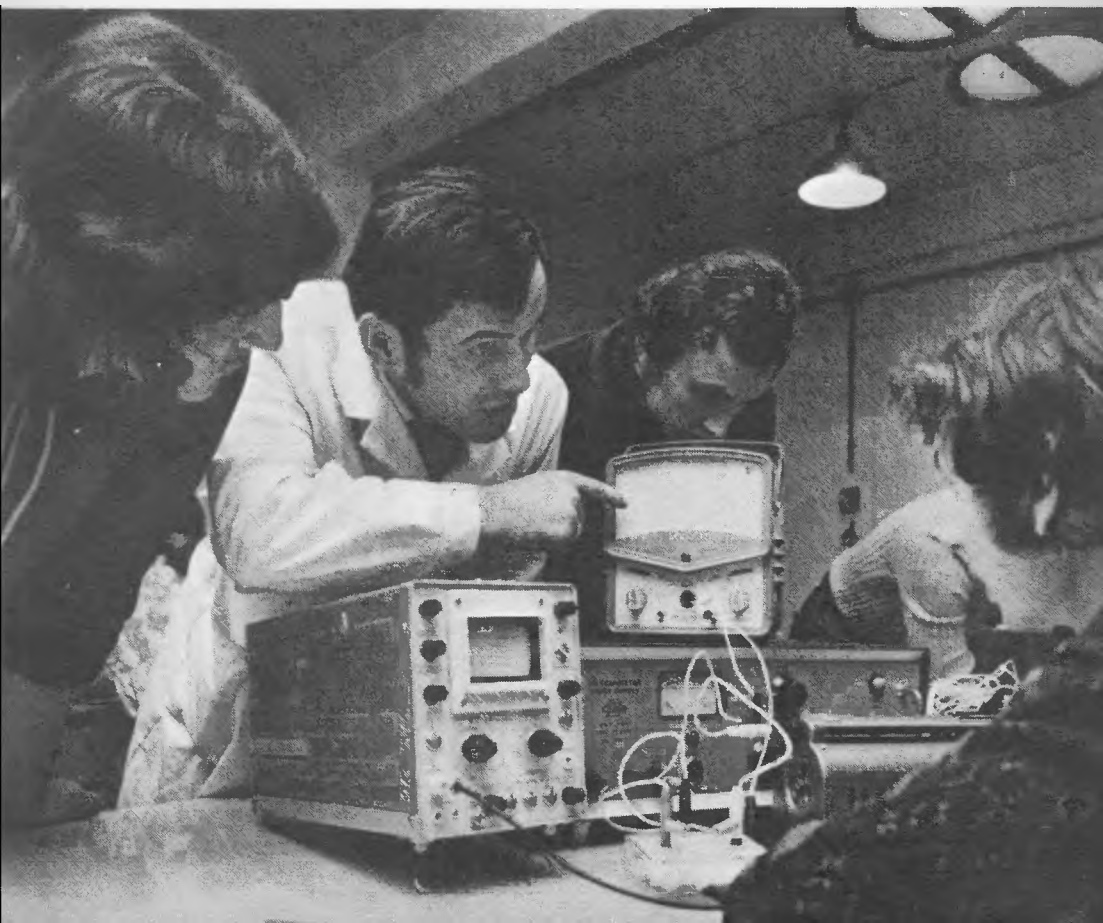

Ára: 3,50 forint

Megjelent

Marxról
Marx, Engels és Lenin írásaiból
(Miniatűr)
160 oldal 50,– Ft

G. HAVAS KATALIN
Formális logika
336 oldal 48,– Ft

DR. SZAKAŞITS D. GYÖRGY
Magyarország és a tudományos-technikai forradalom
224 oldal 30,– Ft

Gazdasági életünk időszerű kérdései
336 oldal 21,– Ft

A szervezés időszerű kérdései
176 oldal 12,– Ft

Kínai múlt és jelen
560 oldal 48,– Ft

Egy világváros születése
(Népszerű történelem)
232 oldal+16 old. kép 25,– Ft

DR. BAKOS ZSIGMOND
Pártmunka az értelmiségi pártszervezetekben
72 oldal 3,– Ft

Írószemmel 1972
356 oldal 25,– Ft

INDEX : 25.699

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ